DIE

METAPHYSIK

DES

ARISTOTELES.

GRUNDTEXT, ÜBERSETZUNG UND COMMENTAR

NEBST ERLÄUTERNDEN ABHANDLUNGEN

VON

Dr. ALBERT SCHWEGLER,

PRIVATDOCENTEN AN DER UNIVERSITÄT TÜBINGEN.

ERSTER BAND.

GRUNDTEXT UND KRITISCHER APPARAT.

Tübingen,

DRUCK UND VERLAG VON L. FR. FUES.

1847.

DIE

METAPHYSIK

DES

ARISTOTELES.

GRUNDTEXT, ÜBERSETZUNG UND COMMENTAR

NEBST ERLÄUTERNDEN ABHANDLUNGEN

VON

Dr. ALBERT SCHWEGLER,

PRIVATDOCENTEN AN DER UNIVERSITÄT TÜBINGEN.

ERSTER BAND.

GRUNDTEXT UND KRITISCHER APPARAT.

Tübingen,

DRUCK UND VERLAG VON L. FR. FUES.

1847.

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.

Vorrede.

Es sind schon mehrere Jahre her, dass sich der Unterzeichnete mit einer systematischen Darstellung der aristotelischen Philosophie befasste. Nicht als ob er den Werth der bisher erschienenen Darstellungen verkannt hätte, aber die einen schienen ihm hinsichtlich der Vollständigkeit und Ausführlichkeit, die andern hinsichtlich der Darstellungsweise manchen Wunsch übrig zu lassen, jene, indem sie sich ihrem Zwecke gemäss auf das Allgemeinste und Nothwendigste beschränkten, diese, indem sie mehr eine Paraphrase gaben, als eine wirkliche freie Reproduction. Je mehr sich jedoch der Unterzeichnete in die schwierige und umfangreiche Arbeit vertiefte, um so mehr empfand er den Mangel an kritischen und exegetischen Vorarbeiten, namentlich für das aristotelische Hauptwerk, die Metaphysik. Er überzeugte sich, dass einer erschöpfenden Darstellung des aristotelischen Systems, namentlich der aristotelischen sogenannten „ersten Philosophie“ eine monographische Bearbeitung jener Schrift vorausgehen müsse, die trotz des erneuten Studiums, das in den letzten Jahrzehnten jenem Philosophen zugewandt worden ist, trotz der mehrfachen Bearbeitungen, deren sich fast alle wichtigeren aristotelischen Schriften zu erfreuen gehabt haben, trotz der vielversprechendsten Zusagen von Seiten des ersten Kenners aristotelischer Philosophie (Brandis, Vorr. zu Hengstenberg's Uebersetzung der arist. Metaph. 1824.) bis heute nicht vollständig bearbeitet und commentirt worden ist. Er überzeugte sich, dass vor Allem eine Reihe von Aufhellungen und Erläuterungen über vieles Einzelne in jener Schrift, dass exegetische Erörterungen schwieriger Stellen, sorgfältigere

Entwicklungen des Gedankenzusammenhangs, kritische Verbesserungen zahlreicher Textverderbnisse, vollständigere Beleuchtungen des Sprachgebrauchs und genauere Feststellungen der philosophischen Terminologie erforderlich seyen, ehe selbst die Frage nach der Composition jenes merkwürdigen Werks, geschweige denn eine freie Reproduction seines philosophischen Inhalts an die Reihe kommen könnte. Der Unterzeichnete gab sofort seinen frühern Plan auf, und verfasste von dem angegebenen Gesichtspunkt aus, d. h. zunächst vom Gesichtspunkt der eigentlichen Auslegung, in zweiter Reihe aber auch, namentlich sofern und inwieweit die richtige Auslegung durch Feststellung des ursprünglichen Textes bedingt war, vom Gesichtspunkt der Textkritik aus — in beiderlei Hinsicht nach der Weise der TRENDELENBURG'schen Bearbeitung der Bücher von der Seele — einen Commentar zur Metaphysik, welchen er demnächst der Oeffentlichkeit übergeben wird.

Diesem Commentar schicke ich einen Abdruck des BEKKER'schen Textes, als der gegenwärtigen aristotelischen Vulgata, sowie eine Zusammenstellung des kritischen Apparats und eine deutsche Uebersetzung voraus.

Dass ich den BEKKER'schen Text unverändert, bis auf die Interpunktion hinaus, wiedergegeben habe, obwohl ich an etwa 400 Stellen Aenderungsvorschläge zu demselben machen und begründen werde, und obwohl schon von Andern, wie namentlich von BONITZ in seiner trefflichen Kritik des BEKKER'schen Textes (Observationes criticae in Aristotelis libros metaphysicos Berl. 1842), eine grosse Anzahl der evidentesten Textverbesserungen aufgebracht worden ist, hat darin seinen Grund, dass ich, nicht im Stande, eine durchgängig neue Textrecension zu geben, es vorzog, den jedenfalls consequent von einem festen kritischen Prinzip aus gestalteten BEKKER'schen Text zu lassen, wie er ist, als bald da, bald dort, das einemal aus einer Handschrift des BEKKER'schen Apparats, das anderemal aus einer alten lateinischen Uebersetzung, an einer dritten Stelle aus freier Conjectur, vereinzelte kritische Verbesserungen anzubringen.

Eine neue Textrecension aber zu geben, war ich desshalb ausser Stand, weil ich mich auf den Bekker'schen Apparat beschränkt sah, ein sicheres Urtheil aber über den Werth und Familienzusammenhang der einzelnen Handschriften, und von hier aus ein festes kritisches Prinzip nur gewonnen werden kann durch eigene Durchprüfung der wichtigeren Handschriften, und nicht durch zerstückte Wahrnehmungen und Schlüsse aus einem von einem Dritten gesammelten kritischen Apparat, besonders, wenn er in einer Weise angelegt ist, wie der Bekker'sche. Ich zog es unter diesen Umständen, wie gesagt, vor, den Bekker'schen Text unverändert zum Abdruck zu bringen, und meine Kritik desselben, zumal, da die Kritik hier meist nicht von der Auslegung getrennt werden kann, dem Commentare vorzubehalten.

Vom vorliegenden Unternehmen überhaupt durfte mich natürlich der Mangel an neuen handschriftlichen Hülfsmitteln nicht zurückschrecken. Einerseits ist, wie erst neulichst Bonitz gezeigt hat, mit welchem an vielen Punkten, unabhängig von ihm, zusammengetroffen zu seyn mir zu grosser Genugthuung gereichte, im Bekker'schen Apparate selbst, in den von Brandis herausgegebenen griechischen Commentatoren und in den lateinischen Uebersetzungen des Mittelalters noch so viel brauchbares, bis jetzt unbenütztes kritisches Material enthalten, dass sich eine neue Textesrecognition immerhin damit bestreiten lässt: und mittelst einer solchen einen förderlichen Beitrag für eine künftige neue Textesrecension geliefert zu haben, ist bei der gegenwärtigen Textgestalt der aristotelischen Metaphysik Verdienst genug. Andererseits — und es ist diess die Hauptsache — hat man allen Grund zu glauben, dass durch die Vergleichung neuer, d. h. von Bekker nicht benützter Handschriften der Bekker'sche Apparat, wenn auch extensiv sehr vermehrt, doch nicht gerade intensiv sehr bereichert werden würde. Sehr vermehrt — denn allein aus der vatikanischen und den ihr einverleibten kleineren Bibliotheken führt Brandis [1]) 23 Hand-

1) Die aristotelischen Handschriften im Vatikan, historisch-philolog. Abh. der Berl. Akad. 1831. S. 79 ff.

schriften der aristotelischen Metaphysik auf, die sämmtlich für die Bekker'sche Recension nicht verglichen worden sind; eine ziemlich bedeutende Anzahl anderer gleichfalls noch nicht verglichener findet sich überdiess im Manuscript-Catalogen der königl. pariser Bibliothek, in Bandini's Catalogen zur Laurentiana, in Montfaucon's Biblioth. Coisl., in Zanetti's Catal. zur Marcusbibliothek, in Hänel's Catal. librorum manuscr. (Leipz. 1830.) und sonst angemerkt. Allein alle diese Handschriften sind ohne Zweifel von Bekker und Brandis wenigstens in Augenschein genommen und auf ihren kritischen Werth angesehen worden: es ist daher anzunehmen, dass sie absichtlich und zwar aus dem Grunde nicht verglichen worden sind, weil alles Wesentliche und in kritischen Betracht Kommende, was sich etwa in ihnen finden mochte, bereits in den Handschriften des Bekker'schen Apparats enthalten war. Eine Bestätigung hiefür liefert die neueste sehr verdienstliche Waitz'sche Ausgabe des Organon. Waitz hat für das Organon, für welches Bekker nur 3, beziehungsweise 4 Handschriften verglichen hatte, eine nicht unbeträchtliche Anzahl bisher unbenützter Codices collationirt: allein die dadurch gewonnene kritische Ausbeute weist sich doch als eine verhältnissmässig so unbeträchtliche aus, dass sie im Ganzen die Beschränkung Bekker's auf seine 4 Handschriften rechtfertigt. Man findet sich auch hiedurch in der ohnehin stattfindenden Präsumtion bestärkt, dass Bekker die Handschriften, die er seiner Recension der aristotelischen Werke zu Grund legte, mit sicherem kritischem Blick und mit umsichtigster Auswahl aus der Menge der von ihm gesehenen und geprüften ausgelesen hat, und dass, im Allgemeinen wenigstens, keine bedeutende kritische Nachlese mehr übrig ist, jedenfalls keine solche, die mit dem dazu nöthigen Aufwand von Kosten und Mühe im Verhältniss stünde. Hinsichtlich der Metaphysik ergibt sich dieselbe Wahrnehmung aus dem Bekker'schen Apparate selbst. Bekker kündigt in seinem Apparate zur Metaphysik die Textvarietät von 15 Handschriften an. Aber schon nach den ersten Capiteln sieht er sich genöthigt, einige

derselben bei Seite zu legen, und im Verlaufe zieht er sich vollends auf etwa nur 5 bis 6 der bedeutenderen oder wenigstens repräsentativen zurück. Es scheint sich für den Text der aristotelischen Metaphysik während des Mittelalters eine gewisse traditionelle, am meisten mit dem Texte der Handschrift *T* (Vatic. 256.) und der Aldinischen Ausgabe verwandte Vulgata gebildet zu haben, der die jüngern Handschriften des 14ten und 15ten Jahrhunderts fast ohne Ausnahme angehören, während von den höher hinaufreichenden Texttraditionen und Handschriftenstämmen eigenthümlicherer Schattirung nur sehr wenige vereinzelte Exemplare (im Bekker'schen Apparate nur der Cod. A^b und die Textanführungen in den Scholien Alexanders) auf uns gekommen zu seyn scheinen.

Der beigegebene kritische Apparat besteht 1) aus dem Apparate Bekker's, 2) aus den Textabweichungen, Lesarten, kritischen Bemerkungen und Aenderungsvorschlägen der alten griechischen Commentatoren, 3) aus den Textabweichungen der Bessarion'schen und der alten dem Commentar des Thomas von Aquino zu Grund liegenden lateinischen Uebersetzung, 4) aus der Textverschiedenheit der Aldina, 5) aus den Aenderungen, kritischen Anmerkungen und Verbesserungsvorschlägen der späteren Ausgaben.

Was die erste dieser Hülfs-Quellen, den Bekker'schen Apparat betrifft, so habe ich einen Augenblick geschwankt, ob ich denselben vollständig und unverkürzt aufnehmen solle, oder nur die Lesarten der drei, für die Textkritik einzig normativen, auch von Bekker am meisten bevorzugten Handschriften *E* (Paris. Reg. 1853. vgl. Catal. cod. manuscr. bibl. reg. Bd. II. S. 411. und Trendelenburg zu de anim. Praef. S. xxiii), A^b (Laurent. 87, 12. vgl. Bandini, Catal. cod. graec. bibl. Laurent. Bd. III. S. 392 f.) und F^b (Paris. 1876. vgl. Catal. cod. manuscr. bibl. reg. Bd. II. S. 414.), wozu noch für das dritte, dreizehnte und vierzehnte Buch die beiden Handschriften J^b (Coisl. 161. vgl. Montfaucon, Bibl. Coislin. S. 220.) und G^b (Paris. 1896 [nicht vielmehr 1897?] vgl. Catal. cod. manuscr. Bd. II. S. 416.)

hinzukommen; oder ob ich nicht wenigstens die entschieden werth- und bedeutungslosen Varianten, deren es eine nicht geringe Zahl ist, weglassen sollte, also namentlich die Lesarten von *T* (Vatic. 256. vgl. Brandis, die aristot. Handschriften im Vatikan, histor.-philolog. Abh. der Berl. Akad. 1831. S. 63.), einer ebenso variantenreichen, als schlechten, ja fast durchaus unbrauchbaren Handschrift voll eigenmächtiger Auslassungen, willkührlicher Abänderungen und grober Nachlässigkeiten. Bei weiterer Erwägung entschloss ich mich jedoch zur vollständigen Mittheilung des ganzen Bekker'schen Apparats, zumeist aus äussern Gründen, um die Uebersicht über die innere Geschichte des Textes zu erleichtern, und das Nachschlagen der Bekker'schen Ausgabe überflüssig zu machen. So viel von den Handschriften: eine nähere Charakteristik derselben gedenke ich, unter Beifügung der äusserlichen Notizen, die sich in den gedruckten Catalogen der betreffenden Bibliotheken finden, dem Commentar beizugeben.

Eine zweite Quelle der Textkritik sind die griechischen Commentatoren der aristotelischen Metaphysik.

Obenan unter ihnen steht Alexander von Aphrodisias, mit Recht schon von den Alten „der Exeget" genannt. Er kann als Muster klarer, umsichtiger und scharfsinniger, selbst geschmackvoller Auslegung gelten. Da er der Zeit des Septimius Severus, dem Anfang des dritten Jahrhunderts angehört, so ist er, soweit sich der seinem Commentar zu Grunde liegende aristotelische Text sicher feststellen lässt, der älteste kritische Gewährsmann für denselben, und schon desshalb von grösster Wichtigkeit. Bekanntlich umfasst sein Commentar nur die fünf ersten Bücher der Metaphysik; der Commentar zu den übrigen Büchern, obwohl er insgemein den Namen Alexanders trägt (nur der schon oben genannte Cod. Reg. Paris. 1876 nennt den Michael von Ephesus als Verfasser), ist doch ohne Zweifel nicht von seiner Hand (Brandis, Schol. in Aristot. S. 734 Anm. und Ravaisson, Essai sur la Métaphysique d'Aristote. Paris 1838. Bd. I. S. 65., wogegen Pierron und Zévort,

La Métaphysique d'Aristote, traduite en francais. Paris 1840. Bd. I. S. 268 ff., die sich zugleich auf das Urtheil Sepulveda's berufen), steht auch dem Commentar zu den fünf ersten Büchern in jeder Hinsicht nach, ist aber darum keineswegs ganz ohne Werth, und hat aller Wahrscheinlichkeit nach ältere und bessere Vorgänger benützt, vielleicht geradezu excerpirt.

Natürlich musste der Commentar Alexanders genau verglichen werden, um den aristotelischen Text, den dieser Ausleger vor sich gehabt hat, constatiren und wiederherstellen zu können. Freilich ist diess keine so ganz leichte und einfache Aufgabe. Die Anhaltspunkte, die der Commentar für die Feststellung des aristotelischen Textes bietet, sind theils die der Erklärung vorausgeschickten Textcitate, die sogenannten Lemmata, theils die paraphrasirende Erklärung selbst. Stimmen nun beide, die Lemmata und die Paraphrase in der Art überein, dass sie sich direct auf einander beziehen und sich gegenseitig bestätigen, so kann über den Text, den der Ausleger vor sich gehabt hat, kein Zweifel seyn: diess ist aber keineswegs immer der Fall, sondern oft liegt nur das Eine von beiden vor, entweder das Lemma oder die Paraphrase. Dass nun die letztere in ihrer mehr oder weniger freien Fassung keinen unmittelbaren Rückschluss auf den ihr zu Grund liegenden Urtext gestattet, ist klar; und was die Lemmata betrifft, so ist ihre Unverlässlichkeit oder wenigstens unsichere Authentie eine bekannte Sache (vgl. Buhle, Arist. ed. Bip. I, 527. Trendelenburg zu de anim. Praef. XVI f. Krische, Götting. gel. Anz. 1834. S. 1883. Waitz zum Organon I, Praef. XX f.): sie sind von den Abschreibern der betreffenden Commentare oft eigenmächtig hinzugesetzt oder ausgefüllt oder nach ihren Handschriften des aristotelischen Textes abgeändert worden, eine Wahrnehmung, die sich auch beim Commentare Alexanders insofern wiederholt und bestätigt, als hier nicht nur die Paraphrase hin und wieder den Textesworten des Lemma's widerspricht, d. h. einen von denselben abweichenden Text voraussetzt, sondern auch manchmal ein und dasselbe Lemma an

verschiedenen Stellen verschiedenlautend, bald nach der einen, bald nach der andern Lesart citirt wird, — wofür in dem von mir gesammelten kritischen Apparat eine ziemliche Anzahl von Belegen vorliegt.

Nichtsdestoweniger habe ich auch die Lemmata Alexanders durchgehends verglichen und ihre Textabweichungen anmerken zu müssen geglaubt: nicht nur, weil ihre Nichtübereinstimmung mit der darauffolgenden Paraphrase doch im Ganzen zu den selteneren Fällen gehört, sondern auch, weil sie jedenfalls ein ziemlich hohes Alter haben, und, wenn sie auch nicht durchgehends den wahren Text Alexanders darstellen sollten, doch einer frühern Periode des aristotelischen Textes angehören, als die meisten übrigen Handschriften: auch ist die Handschrift, der sie (im Brandis'schen Abdruck) meist entnommen sind (Cod. Reg. Paris. 1876), aus dem dreizehnten Jahrhundert (cl. Catal. cod. manuscr. bibl. reg. II, 414.). Uebrigens sind auch die Lemmata nicht überall wörtlich genau: man bemerkt an ihnen, wenigstens in den spätern Büchern, eine gewisse Freiheit, ja manchmal Nachlässigkeit des Citirens, namentlich in der Wortstellung: oft sind sie zusammengezogen und abgekürzt: oft auch hat sie der Ausleger dem Satze, dem er sie einflocht, grammatisch angepasst, und zu diesem Behufe leise umgebildet. In solchen Fällen, wo aller Wahrscheinlichkeit nach nicht eine wirkliche Differenz des Quellentextes, sondern blosse Ungenauigkeit des Citirens anzunehmen ist, sind die Textabweichungen der Lemmata nicht ausdrücklich angemerkt worden. Schwieriger ist die Frage, wann aus Abweichungen der Paraphrase auf einen abweichenden Grundtext zu schliessen ist? Ohne Zweifel immer da, wo dieselbe Variante, die der Paraphrase zu Grund zu liegen scheint, schon anderweitig bezeugt und constatirt ist. Allein diess ist nicht immer der Fall. Und selbst, wenn aus der Interpretation des Auslegers mit ziemlicher Sicherheit zu schliessen ist, dass er einen andern Text vor sich gehabt hat, wie ist dieser Text herzustellen? Hievon wird nun immer in den Fällen, wenn der ursprüngliche Grundtext nur indirect aus

der Interpretation des Auslegers zu erschliessen oder nur mit Beihülfe derselben zu gewinnen ist, erst im Commentar die Rede seyn: im kritischen Apparat selbst sind dagegen nur diejenigen Varianten aufgeführt, die der Paraphrase direct und ohne weitere kritische Erörterung zu entnehmen waren. — Ein Uebelstand hiebei ist es, dass BRANDIS den Commentar Alexanders für die 9 letzten Bücher nur auszugsweise zum Abdruck gebracht, und Alles, was nicht von wirklichem exegetischem Belang war, weggelassen hat, während doch vielleicht manchmal eine an sich werthlose Erörterung des Commentators von kritischem Momente seyn konnte. In dieser wie in anderer Beziehung muss man der von BONITZ angekündigten neuen Ausgabe des ganzen alexander'schen Commentars mit Verlangen entgegensehen.

Auch über das Verhältniss des BEKKER'schen Cod. F^b (Paris. Reg. 1876.) zum Commentare Alexanders bedaure ich im Ungewissen zu seyn. Unter der angegebenen Nummer findet sich nämlich im Handschriften-Catalog der genannten Bibliothek (Catal. cod. manuscr. bibl. reg. Bd. II. S. 414.) nicht etwa eine Handschrift der aristotelischen Metaphysik angemerkt, sondern eine Handschrift der Commentare des Alexander von Aphrodisias (beziehungsweise des sogenannten Michael von Ephesus) zur Metaphysik. Ich kann nun, da es mir nicht vergönnt war, jene Handschrift selbst in Augenschein zu nehmen, nicht bestimmen, ob diesem Commentare Alexanders zugleich der vollständige aristotelische Text, woraus sofort die BEKKER'schen Lesarten entnommen wären, beigegeben ist, oder ob die BEKKER'sche Handschrift F^b überhaupt nichts anderes ist, als jener Commentar und dessen Lemmata. Wie dem seyn mag: da BEKKER jedenfalls alle diejenigen Textbestimmungen und Textandeutungen, welche in der Paraphrase Alexanders gegeben sind, unerwähnt gelassen hat, und da, selbst was die Lemmata betrifft, die BRANDIS'sche Recension des alexander'schen Commentars doch nicht geradezu ein Abdruck jener pariser Handschrift ist, verschiedene Handschriften aber gerade hinsichtlich

der Lemmata zu variiren pflegen, so glaubte ich ein Recht zu haben, die Bekker'sche Handschrift F^b und jenen Commentar Alexanders, den Brandis gegeben hat, nicht als identische Textquellen zu behandeln, und neben den Bekker'schen Lesarten aus F^b immer auch die Lesarten Alexanders anzumerken. — Wie der Cod. F^b zum Commentar Alexanders, so scheinen sich die Codd. G^b und J^b zum Commentar des Syrian und Cod. H^b zum Commentar des Asclepius zu verhalten. — Man hat, hinsichtlich dieser und ähnlicher Punkte, sehr zu bedauern, dass jener »bequemere Ort,« an welchem die genannten Herausgeber über die benützten Handschriften Rechenschaft zu geben versprochen haben, sich immer noch nicht gefunden hat.

Neben Alexander kommen die übrigen Commentatoren kritisch kaum in Betracht. Sie sind jedoch, soweit sie durch den Druck veröffentlicht vorliegen (manches vielleicht nicht Werthlose ist noch ungedruckt) und mir zugänglich waren, sämmtlich verglichen worden. So der Commentar des Asclepius zu den 7 ersten Büchern, zuerst von Brandis in seiner Scholiensammlung auszugsweise zum Druck gebracht (vergl. Sainte-Croix, notice des ouvrages manuscrits d'Asclepius de Tralles, philosophe du sixième siècle, im Magas. encyclop. 5e année Vol. III. S. 359.). Ferner der bei seiner vorherrschend polemischen Tendenz für die Textkritik freilich fast werthlose Commentar Syrians zum dritten, dreizehnten und vierzehnten Buch: ich konnte übrigens von demselben, da mir die lateinische Uebersetzung Bagolini's (Venedig 1558.) nicht zu Gebot stand, und der vollständige Abdruck des Originals im zweiten Bande der Brandis'schen Scholiensammlung erst noch zu erwarten steht, nur die Auszüge benützen, die Brandis in seiner kleinern Scholiensammlung zur Metaphysik (Scholia graeca in Aristot. Metaph. Berl. 1837.) gegeben hat. Auch der Commentar des angeblichen Philoponus, der gleichfalls nur in einer lateinischen Uebersetzung (von Franz Patrizzi, Ferrara 1583.) gedruckt vorhanden ist, stand mir nicht zu Gebot: nach den Auszügen zu urtheilen, die Brandis für's erste

Buch der Metaphysik aus einer Originalhandschrift dieses Commentars (Cod. Vatic. Urb. 49.) mitgetheilt hat, kein sehr empfindlicher Vermiss. Ferner existirt eine Paraphrase des Rhetors Themistius zum zwölften Buch der Metaphysik, aus dem Hebräischen in's Lateinische übersetzt von MOSES FINZ (Venedig 1558): auch von dieser, schon um ihres secundären Charakters willen unzuverlässigen und in kritischer Hinsicht wenig brauchbaren Paraphrase konnte ich nur die von BRANDIS in der grössern Sammlung mitgetheilten Bruchstücke vergleichen. Endlich sind die oft nicht verächtlichen Marginalscholien einiger Handschriften der Metaphysik, namentlich des Cod. Reg. Paris. 1853 (*E* bei BEKKER, s. oben) und des Cod. Laurent. 87, 12 (A^b bei BEKKER, s. oben), soweit sie von BRANDIS im Druck veröffentlicht worden sind, von mir benützt und nach Thunlichkeit berücksichtigt worden. — Wie viel aus den arabischen Commentatoren des Aristoteles, namentlich aus Avicenna und Averroës, für eine kritische Bearbeitung unserer Schrift etwa zu schöpfen ist, bedaure ich nicht angeben zu können, da sie mir, auch diejenigen, die in lateinischer Uebersetzung gedruckt sind, nicht zur Verfügung standen — litterarische Lücken, die man den äusseren Verhältnissen des Verfassers und den litterarischen Zuständen seines gegenwärtigen Wohnorts zu gut halten möge.

Eine dritte Quelle für die Feststellung des aristotelischen Textes sind die alten lateinischen Uebersetzungen, meist aus der zweiten Hälfte des Mittelalters. Es existirt ihrer eine grosse Anzahl (vgl. BRUNET, manuel du libraire I, 177., HOFFMANN, lexic. bibliograph. I, 316 ff. 354 ff., JOURDAIN, Forschungen über Alter und Ursprung der lateinischen Uebersetzungen des Aristoteles, übers. von STAHR, Halle 1831.) Ich glaubte mich auf zwei der kritisch wichtigsten beschränken zu müssen, die Uebersetzung Bessarions und diejenige des Wilhelm von Moerbeka.

Bessarions Uebersetzung der Metaphysik (vergl. SCHÖLL, Gesch. der griech. Litt. III, 523.) ist von jeher für die Kritik des aristotelischen Textes vielfach benützt worden, in älterer Zeit

namentlich von SYLBURG und CASAUBONUS, neuerlichst von BONITZ. Im Besitze einer reichen Handschriften-Bibliothek konnte ihr Bessarion die besten Textquellen zu Grund legen: so kommt es, dass sie hin und wieder an solchen Stellen den ursprünglichen Text bewahrt, wo die bis jetzt verglichenen Handschriften ihn verloren haben. Bekanntlich ist sie mit fast buchstäblicher Treue angefertigt, und es ist daher in den meisten Fällen der Originaltext, den sie vor sich gehabt hat, leicht zu erschliessen. Doch wäre es ohne Zweifel ein Missgriff, wollte man jede unbedeutendere Abweichung, die sie sich erlaubt, jede aus falscher Interpunction hervorgegangene Umstellung der Worte, jedes Missverständniss des Uebersetzers zu einer Variante des griechischen Grundtexts stempeln. Alle irgendwie beachtenswerthen Abweichungen dagegen habe ich an ihrem Orte zur Sprache gebracht. Ein Uebelstand ist es, dass die verschiedenen in Umlauf befindlichen Abdrücke der Bessarion'schen Uebersetzung nicht gleichlautend sind, und oft gerade an kritischen Stellen von einander abweichen.

Die lateinische Uebersetzung des Mönchs Wilhelm von Moerbeka (Vetus translatio), im dreizehnten Jahrhundert nach einer griechischen Handschrift verfasst, und über sämmtliche, damals bekannte Werke des Aristoteles sich erstreckend (vgl. über dieselbe SCHNEIDER, Epimetr. IV. vor seiner Ausgabe der aristotelischen Thiergeschichte S. CXXXIV. und JOURDAIN, a. a. O. S. 69 ff.), ist noch sclavischer und unlateinischer als diejenige Bessarions, wimmelt auch von Uebersetzungsfehlern und groben Missverständnissen, deutet aber auf einen alten, correcten Grundtext, und gibt häufig das Richtige, wo von BEKKER'schen Codices nur einzelne der besten (z. B. A^b) es noch aufbewahrt haben. Da sie dem Commentare, den Thomas von Aquino zu den zwölf ersten Büchern der Metaphysik schrieb, zu Grunde liegt, so ist sie meist mit demselben gedruckt: mir war die Ausgabe Thomae Aquinat. Opp. Rom 1570. Tom. IV zur Hand. Die Uebersetzung des dreizehnten und vierzehnten Buchs der Metaphysik fehlt hier: ob sie gedruckt existirt, weiss

ich nicht: nach PIERRON und ZÉVORT a. a. O. S. CXXX und JOURDAIN a. a. O. S. 186. 394. ist sie in der pariser königlichen Bibliothek Nro. 6296. 6297. handschriftlich vorhanden. — Andere lateinische Uebersetzungen, z. B. diejenige des Argyropulus, standen mir nicht zu Gebot: doch scheint die zuletzt genannte, soweit ich aus Bruchstücken urtheilen kann, nicht von Belang für die Textkritik zu seyn.

Unter den gedruckten Ausgaben der Metaphysik musste zuerst die Aldina (der vierte, die Metaphysik enthaltende Band dieser ersten Gesammtausgabe erschien 1497) verglichen werden, da sie als editio princeps den Rang einer Handschrift einnimmt. Als Handschrift betrachtet gehört sie nicht zu den besten. Obwohl von BEKKER nicht verglichen, ist sie doch fast ganz im BEKKER'schen Apparate enthalten: wo sie Eigenes, von den übrigen Handschriften BEKKER's Abweichendes gibt, ist diess mit wenigen Ausnahmen unbrauchbar. Ihr Text ist meist derjenige, in welchem die Codd. *E* und *T* übereinstimmen. Trotz dieses ihres sehr untergeordneten kritischen Werths habe ich es doch für zweckmässig gehalten, sie durchgehends zu collationiren, und ihre Textabweichungen, wo sie nicht offenbare Druckfehler sind, anzumerken. Es schien diess schon desshalb zweckmässig, weil — bis auf Brandis — die aristotelische Metaphysik in der Regel nach der Aldina oder ihren Abdrücken citirt wird.

Ob eine Collationirung der alten, auf die Aldina folgenden Ausgaben (ein vollständiges Verzeichniss derselben werde ich dem Commentar anhängen: eine gute Charakteristik der wichtigeren gibt STAHR in den Neuen Jahrb. für Philolog. und Pädag. Band XV. 1835. S. 321 ff.) sich verlohnt und für die Textkritik von Belang ist, ist eine von Verschiedenen verschieden beantwortete Frage. TRENDELENBURG (de anim.) und STAHR (polit.) z. B. haben eine Vergleichung derselben angestellt, und ihre sämmtlichen Textverschiedenheiten sorgfältig angemerkt. Es mag eine solche Vergleichung aus äussern, historischen Gründen zweckmässig, auch bei manchen, häufiger

gelesenen und daher fleissiger bearbeiteten Schriften (z. B. der Politik — vgl. STAHR a. a. O. S. 325 ff.) nicht ohne Frucht seyn. Hinsichtlich der Metaphysik jedoch habe ich mich überzeugt, dass sämmtliche ältere Ausgaben nur prinziplose Wiederholungen des aldinischen Textes, und daher für die Textkritik ohne alle Bedeutung sind. Handschriftliche Hülfsmittel hat keiner ihrer Herausgeber benützt, selbst der sonst fleissige und gewissenhafte SYLBURG nicht: wenn FONSECA und CASAUBONUS sich in seltenen Fällen auf »scripti quidam codices« berufen, so will diess natürlich nichts heissen. Im Allgemeinen haben, wie gesagt, sämmtliche Herausgeber bis auf BRANDIS den aldinischen Text sammt seinen Schäden und Entstellungen wiederholt, (wesswegen auch die von mir angemerkten Varianten der Aldina in Regel auch als Varianten der folgenden Ausgaben, wenigstens der drei Basler und der zweiten Aldina gelten können); nur hin und wieder haben sie bei allzu auffallenden und störenden Textverderbnissen theils aus freier Conjectur, theils auf den Grund der alten lateinischen Uebersetzungen willkührliche Aenderungen angebracht, so dass man bei keiner Textabweichung sicher weiss, ob man auf dem Boden handschriftlicher Bezeugung, oder auf demjenigen subjectiver, oft unbegründeter oder unzulänglicher Vermuthung steht. Unter diesen Umständen glaubte ich meine kritische Berücksichtigung der alten nachaldinischen Ausgaben auf Folgendes beschränken zu müssen.

Zunächst auf die Aldina folgen die drei Basler Ausgaben. Die erste, von ERASMUS besorgt (Basel bei Bebel 1531), ist ein bis auf die Druckfehler hinaus getreuer Abdruck der Aldina, mit einigen Verbesserungen des Sim. Grynäus. Nur für die Physik, das Organon und einzelne naturwissenschaftliche Schriften sind neue handschriftliche Hülfsmittel benützt (FABRICIUS, Bibl. graec. III, 318—319. Harl. und BUHLE, Arist. Opp. Bip. I, 216.). Sie wurde wiederaufgelegt 1539 (Basileensis secunda), und noch einmal 1550 (Basil. tertia oder Isingriniana). Die letztere, von dem gelehrten und thätigen Buchdrucker MICHAEL

ISINGRIN veranstaltete Ausgabe gibt eine neue, bei mehreren Schriften sehr beachtenswerthe (vgl. STAHR a. a. O. S. 326.) Recognition des Textes, unter Benützung der Bemerkungen und Conjectural-Verbesserungen mehrerer Gelehrten, des JUSTUS WELS, MATTHIAS FLACH, P. VETTORIO und CONRAD GESNER, deren Handexemplare dem Herausgeber zu Gebot gestanden zu haben scheinen. Die Metaphysik aber ist auch in dieser Ausgabe leer ausgegangen: die wenigen am Rand beigesetzten Conjectural-Verbesserungen sind fast durchaus werthlos. Doch habe ich diese Marginalbemerkungen, wo sie nicht durch die inzwischen erfolgte handschriftliche Herstellung des ursprünglichen Textes überflüssig gemacht sind, angemerkt.

Kurz nach der dritten Basler Ausgabe, 1551—53, erschien die zweite Aldina (Aldina minor oder Camotiana, Venetiae apud Aldi filios), in 6 Bänden, deren vierter, 1552, die Metaphysik enthält. Sie stand mir nicht zu Gebot: wo Lesarten aus ihr angemerkt sind, geschah es nach der Collation SYLBURG's.

Auf die kleinere Aldina folgt chronologisch die erste Separat-Ausgabe der Metaphysik, die einzige bis jetzt existirende Ausgabe derselben mit Commentar, diejenige des Jesuiten FONSECA (der erste Band, die vier ersten Bücher enthaltend, erschien Rom 1577, der zweite, das fünfte Buch enthaltend, ebend. 1589, der dritte, das sechste bis neunte Buch enthaltend, Cöln 1604: weiteres scheint nicht herausgekommen zu seyn). Der sehr weitschweifige Commentar ist ganz scholastisch: auf die Textkritik wird geringe Rücksicht genommen. Einigemale (meist nur vornherein) werden Verbesserungsvorschläge gemacht und handschriftliche, übrigens jetzt nichts Neues mehr bietende Lesarten mitgetheilt. Was hievon irgendwie der Aufzeichnung werth schien, ist angegeben worden.

Am meisten Beachtung verdient die Ausgabe von SYLBURG. Sie erschien 1584—87, 11 Theile, gewöhnlich in 5 Bänden: Theil 8 (Band 4), 1585 ausgegeben, enthält die Metaphysik. SYLBURG hat das Verdienst, die gröbsten Fehler der Aldina und ihrer Abdrücke (er selbst hatte jedoch nicht die Aldina,

sondern nur die Isingriniana und Camotiana vor sich), soweit es ohne Benützung handschriftlicher Hülfsmittel geschehen konnte, verbessert zu haben, grossentheils auf Bessarion's Uebersetzung gestützt, »quam,« wie er von sich sagt (Metaph. Praef.), »si-cubi haererem, velut oraculum adii.« Seine Abweichungen vom überlieferten Text und seine oft glücklichen Verbesserungs-vorschläge zu demselben hat er in der angehängten annotatio critica angemerkt und motivirt. Viele der letztern sind jetzt freilich durch BEKKER'S Handschriften als überflüssig beseitigt, manche von ihm vorgeschlagene Aenderungen in der Interpunction sind späterhin stillschweigend eingeführt worden. Was nicht von der letztern Art ist, habe ich — darunter selbst manche jetzt veraltete Bemerkung — vollständig aufgenommen und mitgetheilt. — Aus SYLBURG'S annot. crit. sind auch die Varianten der Morel'schen Ausgabe des zwölften Buchs (Paris 1556) entlehnt.

Auf die SYLBURG'sche folgte die Ausgabe des CASAUBONUS, Lyon 1590. Ihr Text ist (wenigstens in der Metaphysik) fast durchgehends der von SYLBURG überlieferte, so sehr man auch durchgreifendere Verbesserungen, wenn nicht eine neue Recension, von dem grossen Philologen zu erwarten berechtigt war, zumal nach dem achtungswerthen Vorgange SYLBURG'S. Schon LIPSIUS beklagt sich, unmittelbar nach dem Erscheinen der Ausgabe, in einem Briefe an CASAUBONUS über deren Flüchtigkeit. »Aristotelem tuum — schreibt er bei BURMANN, Syllog. Epist. I. S. 368. — vidi et utar: at, quam opus ipsum probum, probius, si totus in eo fuisses, nam cursim te hoc egisse non ego video? recipe spiritum et aliquando itera.« CASAUBONUS selbst bemerkt in der Vorrede, er sey nur in geringem Masse im Besitz der nöthigen Hülfsmittel gewesen, habe auch nicht allzuviele Zeit auf die Arbeit verwenden können. Die beigefügten Marginalbemerkungen, theils Varianten, theils Conjecturen, sind jedoch nicht ohne Werth, und geben manchmal zuerst das Richtige. Sie sind, soweit sie nicht entschieden aus Missverständnissen entsprungen oder aller

Beachtung unwerth sind, von mir angemerkt worden (γρ. Casaub. oder Var. Lect. ap. Casaub.). Freilich beruhen wohl die wenigsten der aufgeführten Varianten auf handschriftlicher Bezeugung (Handschriften erwähnt CASAUBONUS sehr selten, wenn er gleich in der Vorrede angibt, »einige alte Codices« seyen ihm zur Hand gewesen), sondern sie sind, wie es scheint, fast durchaus Rückübersetzungen aus dem Text der alten lateinischen Uebersetzungen in's Griechische, oft Rückübersetzungen von unzweifelhaften Uebersetzungsfehlern oder willkührlichen Abweichungen der lateinischen Interpreten. Alle Varianten der letztern Art sind von mir übergangen worden.

Die auf die Casaubon'sche gefolgten Ausgaben, namentlich die PACIUS'sche (Genf 1597 und 1607) und DUVAL'sche (Paris 1619, 1629, 1639, 1654.) sind nur Abdrücke der zuerst genannten, und kommen für die Textkritik nicht in Betracht.

Erst mit BRANDIS (Aristotelis et Theophrasti Metaphysica ad vet. cod. manuscr. fidem recensita indicibusque instructa Berl. 1823) beginnt eine neue Epoche für den Text der aristotelischen Metaphysik. BRANDIS hat ihn zuerst wieder auf seine handschriftlichen Grundlagen znrückgeführt. Inter codices manuscriptos — sagt er Praef. VI. — quos aut integros conferre aut inspicere mihi contigit, duos nactus sum antiquos, qui a nullo Aristotelis editore adhuc in usum conversi permultos locos corruptos sanant, lacunas explent, easque lectiones plerumque referunt, quas veteres interpretes graeci ante oculos habuisse videntur. Welches diese beiden Handschriften sind, hat BRANDIS nicht näher angegeben: die eine derselben ist aber ohne Zweifel der BEKKER'sche Cod. A^b. Diese Handschrift kann als die eigentliche Grundlage der BRANDIS'schen Recension gelten: nicht ohne Noth und nur in dringenderen Fällen ist BRANDIS von ihr abgegangen und zu der, weit näher mit Cod. *E* verwandten Vulgata zurückgekehrt. BEKKER seinerseits (Aristoteles graece, ex rec. Imm. Bekkeri ed. Acad. Reg. Borussica, 2 Bde, Berl. 1831.) hat sich im Allgemeinen

entschiedener an den Cod. *E* gehalten, und den Cod. A^b, sowie den ihm nahe verwandten Cod. F^b mehr nur als subsidiäre Hülfsquelle, wenn gleich ziemlich häufig, benützt. Eine durchgängige Aufzeichnung der BRANDIS'schen Lesarten schien mir unter den angegebenen Umständen nicht gefordert zu seyn. Conjecturen hat BRANDIS nirgends in den Text aufgenommen, dagegen hin und wieder in den Anmerkungen solche mitgetheilt: die letztern sind von mir sorgfältig angemerkt worden.

Der vorliegende kritische Apparat enthält somit das gesammte von Alexander an bis auf BRANDIS und BEKKER einschliesslich überlieferte kritische Material zur aristotelischen Metaphysik. Was nach BEKKER und BRANDIS von TRENDELENBURG, BONITZ, ZELLER, KRISCHE u. A. für unsere Schrift und die Wiederherstellung ihres Urtextes geschehen ist, findet schicklicher, um Wiederholungen zu vermeiden, seine Stelle im Commentar.

Eine deutsche Uebersetzung habe ich mit Rücksicht auf Diejenigen beigegeben, welche die aristotelische Metaphysik in rein philosophischem Interesse zu lesen wünschen. Gerade für Solche ist die HENGSTENBERG'sche Uebersetzung (Bonn 1824), die einzige bis jetzt vorhandene, wenig brauchbar, da sie, oft sichtbar ohne alles Verständniss des Sinns, in durchaus undeutscher Sprache und Satzfügung von Wort zu Wort fortdolmetscht, ungerechnet die zahlreichen Missverständnisse und Verstösse, an denen sie leidet. Die spätern Bücher sind übrigens in ihr ungleich besser übersetzt, als die frühern. Das andere Extrem, den Schriftsteller durch Paraphrase und Einschaltungen zu modernisiren, seinen Ton und seine Darstellungsweise zu verwischen und zu verfälschen, ist freilich um nichts besser, als diese übertriebene Treue: ich glaube jedoch, dem einen Abweg so fern geblieben zu seyn als dem andern. Der Uebersetzung selbst liegt der BEKKER'sche Text zu Grund, und es ist nur da, wo Sinn und Zusammenhang es gebiete-

risch forderten, von demselben abgegangen worden, auf den Grund von Textänderungen, die im Commentar ihre Rechtfertigung finden werden.

Der Commmentar wird, wie ich hoffe, bis Ostern in den Händen des Publicums seyn.

Tübingen, Mitte October 1846.

Der Verfasser.

CODICES BEKKERI.

E Paris. Reg. 1853.
Q Marcianus 200.
S Laurentianus 81, 1.
T Vaticanus 256.
Ha Marcianus 214.
Ab Laurentianus 87, 12.
Bb Laurentianus 87, 18.
Cb Laurentianus 87, 26.
Db Ambrosianus F. 113.
Eb Marcianus 211.
Fb Parisiensis 1876.
Gb Parisiensis 1896.
Hb Parisiensis 1901.
Jb Coislinianus 161.
f Marcianus 206.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

LIBER I. (*A*)

Cap. 1.

3 Br.
980a *Πάντες ἄνθρωποι τοῦ εἰδέναι ὀρέγονται φύσει. σημεῖον δ' ἡ τῶν* 1
αἰσθήσεων ἀγάπησις· καὶ γὰρ χωρὶς τῆς χρείας ἀγαπῶνται δι' αὐτάς, καὶ 2
μάλιστα τῶν ἄλλων ἡ διὰ τῶν ὀμμάτων. οὐ γὰρ μόνον ἵνα πράττωμεν,
ἀλλὰ καὶ μηθὲν μέλλοντες πράττειν τὸ ὁρᾶν αἱρούμεθα ἀντὶ πάντων ὡς 3
εἰπεῖν τῶν ἄλλων. αἴτιον δ' ὅτι μάλιστα ποιεῖ γνωρίζειν τι ἡμᾶς αὕτη 4
τῶν αἰσθήσεων, καὶ πολλὰς δηλοῖ διαφοράς. φύσει μὲν οὖν αἴσθησιν
ἔχοντα γίνεται τὰ ζῷα, ἐκ δὲ τῆς αἰσθήσεως τοῖς μὲν αὐτῶν οὐκ ἐγγίγνεται
980b *μνήμη, τοῖς δ' ἐγγίγνεται. καὶ διὰ τοῦτο ταῦτα φρονιμώτερα καὶ μαθη-*
τικώτερα τῶν μὴ δυναμένων μνημονεύειν ἐστίν. φρόνιμα μὲν ἄνευ τοῦ 5
μανθάνειν, ὅσα μὴ δύναται τῶν ψόφων ἀκούειν, οἷον μέλιττα, καὶ εἴ τι
τοιοῦτον ἄλλο γένος ζῴων ἐστίν· μανθάνει δ' ὅσα πρὸς τῇ μνήμῃ καὶ
ταύτην ἔχει τὴν αἴσθησιν. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ταῖς φαντασίαις ζῇ καὶ ταῖς 6
μνήμαις, ἐμπειρίας δὲ μετέχει μικρόν· τὸ δὲ τῶν ἀνθρώπων γένος καὶ
τέχνῃ καὶ λογισμοῖς. γίγνεται δ' ἐκ τῆς μνήμης ἐμπειρία τοῖς ἀνθρώποις· 7

Tit. *A* — *EAb*, *α τὸ μεῖζον* plerique, *α μεῖζον QT*, *μεῖζον αf*, *α μέγα Eb*.

§. 1. *αὐτάς*] *ἑαυτὰς HaEbf*. Ald. Ising. Sylb.

§. 2. *μέλλοντες*] *θέλοντες HaEbf*.

§. 3. *γνωρίζειν τι*] *τι* om. *EAbEbf*, tuetur praeter rel. cod. versio Bessarionis.

§. 4. *ἐκ δὲ τῆς αἰσθήσεως*] *ἐκ δὲ ταύτης AbDb* Brand. | *ἐκ ἐγγίγνεται*] *οὐ γίνεται* Ascl. in lemm. | *δ' ἐγγίγνεται*] sic *AbDb* et rc *Eb*, dein Casaub. in marg. et Brand.: cum ceteris codd. Ald. Ising. Sylb. *δὲ γίγνεται*. Bess. ita vertit: »quibusdam eorum non innascitur memoria, quibusdam vero innascitur.« | *ταῦτα φρονιμώτερα*] ita *AbDb* Brand.: ceteri codd. et Bess. versio *τὰ μὲν φρόνιμα*, quae lectio transiit in Ald. Ising. Sylb. et edit. posteriores. | *καὶ μαθητικώτερα*] ita *AbDb* Brand., *τὰ δὲ μαθητικώτερα EBbEbFb* Bess.: reliqui codd. assentientibus Ald. Ising. Sylb. *τὰ δὲ μαθηματικώτερα*. Alex. idem legisse videtur, quod Brandisius et Bekkerus praetulerunt, *ταῦτα φρονιμώτερα καὶ μαθητικώτερα*: Ascl. et commentator Laur. *τὰ μὲν φρόνιμα τὰ δὲ μαθητικώτερα* aut etiam *μαθηματικώτερα*. | *μὴ δυναμένων*] *μὴ* om. *S*.

§. 5. *μὲν*] *μὲν ἦν T*. | *δύνανται*] *AbDbEb* Brand.: *δυνατὰ* praeter reliquos Bekkeri codices habent Ald. Ising. Sylb. | *τοιοῦτον*] *τοιοῦτο* Ising. | *ὅσα*] *ὃ AbDb*.

§. 7. *ὅμοιον εἶναι ἡ ἐμπειρία*] *ὅμοιον εἶναι ἐμπειρία Haf*, *ὅμοιον εἶναι καὶ ἐμπειρία AbDb*, *καὶ ἐμπειρία ὅμοιον εἶναι Hb*.

αἱ γὰρ πολλαὶ μνῆμαι τῦ αὐτῦ πράγματος μιᾶς ἐμπειρίας δύναμιν ἀποτε- 981 a
λοῦσιν. καὶ δοκεῖ σχεδὸν ἐπιστήμη καὶ τέχνη ὅμοιον εἶναι ἡ ἐμπειρία.
8 *ἀποβαίνει δ' ἐπιστήμη καὶ τέχνη διὰ τῆς ἐμπειρίας τοῖς ἀνθρώποις· ἡ* 4 Br.
μὲν γὰρ ἐμπειρία τέχνην ἐποίησεν, ὡς φησὶ Πῶλος, ὀρθῶς λέγων, ἡ δ'
9 *ἀπειρία τύχην. γίνεται δὲ τέχνη, ὅταν ἐκ πολλῶν τῆς ἐμπειρίας ἐννοημάτων*
10 *μία καθόλου γένηται περὶ τῶν ὁμοίων ὑπόληψις. τὸ μὲν γὰρ ἔχειν ὑπόληψιν*
ὅτι Καλλίᾳ κάμνοντι τηνδὶ τὴν νόσον τοδὶ συνήνεγκε καὶ Σωκράτει καὶ καθ'
ἕκαστον οὕτω πολλοῖς, ἐμπειρίας ἐστίν· τὸ δ' ὅτι πᾶσι τοῖς τοιοῖσδε κατ'
εἶδος ἓν ἀφορισθεῖσι, κάμνουσι τηνδὶ τὴν νόσον, συνήνεγκεν, οἷον τοῖς φλε- 5
11 *γματώδεσιν ἢ χολώδεσιν ἢ πυρέττουσι καύσῳ, τέχνης. πρὸς μὲν ἂν τὸ πράττειν* 9
ἐμπειρία τέχνης οὐδὲν δοκεῖ διαφέρειν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐπιτυγχάνοντας
12 *ὁρῶμεν τοὺς ἐμπείρους τῶν ἄνευ τῆς ἐμπειρίας λόγον ἐχόντων. αἴτιον δ' ὅτι ἡ*
μὲν ἐμπειρία τῶν καθ' ἕκαστόν ἐστι γνῶσις, ἡ δὲ τέχνη τῶν καθόλου, αἱ δὲ
πράξεις καὶ αἱ γενέσεις πᾶσαι περὶ τὸ καθ' ἕκαστόν εἰσιν· οὐ γὰρ ἄνθρωπον
ὑγιάζει ὁ ἰατρεύων, πλὴν ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβηκός, ἀλλὰ Καλλίαν ἢ Σωκράτην

---

§. 8. *διὰ τῆς ἐμπειρίας*] *δι' ἐμπειρίας Q.* | *τοῖς ἀνθρώποις*] omitt. cod. quidam Brandisii. | *ὀρθῶς λέγων*] om. *AbDb.*

§. 9. *ὅταν ἐκ πολλῶν τῆς ἐμπειρίας ἐννοημάτων*] *ἡνίκα ἐκ πολλῶν νοημάτων τῆς ἐμπειρίας Hb.* | *μία καθόλε*] sic *AbDb* Brand.: *καθόλε μία* reliqui codd. Bekkeri atque editiones paene omnes, Ald. Ising. Sylb., *Hb* quidem post *ὁμοίων*, *περὶ τῶν ὁμοίων καθόλε μία ὑπόληψις γίνηται.*

§. 10. *κάμνοντι*] *νοσοῦντι Hb.* | *κάμνοντι τηνδὶ τὴν νόσον*] *κάμνοντι τήνδε τὴν νόσον HaFb* Alex. | *τοδί*] *τόδε AbDb.* | *Σωκράτει*] *σωκράτη Eb* Ald. Ising. Sylb. | *πολλοῖς*] *πολλῆς Db* Ald. Ising. Sylb., *πολλοῖς* primus restituit Casaub.: tuetur nostram lectionem etiam versio Bessarionis. | *τὸ δ' ὅτι*] *τὸ δέ τι Eb.* | *κάμνουσι τηνδὶ τὴν νόσον*] *κάμνουσι τήνδε τὴν νόσον* Ald Ising. Sylb. | *οἷον τοῖς — καύσῳ*] om. *AbDb.* | *πυρέττουσι*] *πυρώδεσι T.*

§. 11. *δοκεῖ διαφέρειν*] *διήνεγκεν AbDbFb* Alex. in lemm. Brand., om. *Hb*; Bess.: »videtur differre.« | *ἐπιτυγχάνοντας ὁρῶμεν τοὺς ἐμπείρους*] *ἐπιτυγχάνουσιν οἱ ἔμπειροι AbDb* Brand.; Bess.: »videmus expertos consequi.«

§. 12. *τῶν καθ' ἕκαστον*] *τῶν καθ' ἕκαστα HaEb* Ald. Ising. Sylb. | *τὸ καθ' ἕκαστον*] *τὰ καθ' ἕκαστον* commentator Laur. | *πλὴν ἀλλ' ἢ*] *πλὴν* om. *AbDbHb* Brand. | *ἀλλὰ Καλλίαν*] *ἀλλ' ἢ Καλλίαν Db.* | *Σωκράτην*] *Σωκράτη E.* Sylburgius adnotat: »Camotiana editio contractorum nominum more habet *Σωκράτη* ut infra capite tertio, [sed ubi jam in recentioribus editionibus, veluti in Bekkeriana 983, b, 13. 16. legitur bis *Σωκράτην*], ferre tamen et *Σωκράτην* possumus ut paulo ante [§. 10] *Σωκράτῃ*, more nominum parisyllaborum.« | *τῶν ἄλλων τινά*] *τινὰ τῶν ἄλλων T.* | *τῶν ἔτω*] *τῶν* ante *ἔτω* add. *EQTAbDb* Brand., om. praeter reliquos codices Ald. Ising. Sylb. | *καὶ ἀνθρώπῳ*] *καὶ* add. *AbDb* et rec. *Eb*, omittunt reliq. codd. et Bess. versio et edit. praeter Brandisianam et Bekkerianam omnes.

ἢ τῶν ἄλλων τινὰ τῶν ἕτω λεγομένων, ᾧ συμβέβηκε καὶ ἀνθρώπῳ εἶναι. ἐὰν 13
οὖν ἄνευ τῆς ἐμπειρίας ἔχῃ τις τὸν λόγον, καὶ τὸ μὲν καθόλε γνωρίζῃ, τὸ
δ' ἐν τούτῳ καθ' ἕκαστον ἀγνοῇ, πολλάκις διαμαρτήσεται τῆς θεραπείας·
θεραπευτὸν γὰρ τὸ καθ' ἕκαστον μᾶλλον. ἀλλ' ὅμως τό γε εἰδέναι καὶ 14
τὸ ἐπαΐειν τῇ τέχνῃ τῆς ἐμπειρίας ὑπάρχειν οἰόμεθα μᾶλλον, καὶ σοφω-
τέρους τοὺς τεχνίτας τῶν ἐμπείρων ὑπολαμβάνομεν, ὡς κατὰ τὸ εἰδέναι
μᾶλλον ἀκολουθοῦσαν τὴν σοφίαν πᾶσιν. τοῦτο δ', ὅτι οἱ μὲν τὴν αἰτίαν 15
ἴσασιν, οἱ δ' οὔ. οἱ μὲν γὰρ ἔμπειροι τὸ ὅτι μὲν ἴσασι, διότι δ' οὐκ ἴσασιν·
5 Br. οἱ δὲ τὸ διότι καὶ τὴν αἰτίαν γνωρίζεσιν. διὸ καὶ τοὺς ἀρχιτέκτονας περὶ 16
981b ἕκαστον τιμιωτέρους καὶ μᾶλλον εἰδέναι νομίζομεν τῶν χειροτεχνῶν καὶ σοφω-
τέρους, ὅτι τὰς αἰτίας τῶν ποιουμένων ἴσασιν, τοὺς δ' ὥσπερ καὶ τῶν ἀψύχων
ἔνια, ποιεῖν μέν, ἄνευ εἰδότα δὲ ποιεῖν ἃ ποιεῖ, οἷον καίει τὸ πῦρ. τὰ μὲν οὖν 17
ἄψυχα φύσει τινὶ ποιεῖν τούτων ἕκαστον, τοὺς δὲ χειροτέχνας δι' ἔθος, ὡς οὐ
κατὰ τὸ πρακτικοὺς εἶναι σοφωτέρους ὄντας, ἀλλὰ κατὰ τὸ λόγον ἔχειν
αὐτοὺς καὶ τὰς αἰτίας γνωρίζειν. ὅλως τε σημεῖον τῷ εἰδότος τὸ δύνασθαι 18
διδάσκειν ἐστίν, καὶ διὰ τοῦτο τὴν τέχνην τῆς ἐμπειρίας οἰόμεθα μᾶλλον
ἐπιστήμην εἶναι· δύνανται γάρ, οἱ δὲ οὐ δύνανται διδάσκειν. ἔτι δὲ τῶν 19

---

§. 13. ἔχῃ] ἔχοι *Ha*, ἔχει *Eb*. | τὸν λόγον] τὸν om. *Hb*. | καὶ τὸ μὲν] τὸ om. *Q*. | μὲν καθόλε] ita *Hb*: καθόλε μὲν excepto Bekkero ad unum omnes et codices et libri impressi. | γνωρίζῃ] γνωρίζει *HaEb*. | τούτῳ] αὐτῷ Ald. Ising. Sylb. | μᾶλλον] om. *Ab* Brand., tuentur reliq. codd. et versio Bess.

§. 14. τό γε εἰδέναι] τό om. *Hb*. | ἐμπείρων] ἐμπειρικῶν *E*.

§. 15. τὸ ὅτι μέι] τὸ om. *E*.

§. 16. τιμιωτέρους καὶ μᾶλλον] τιμιωτέρους μᾶλλον καὶ μᾶλλον *T*. | χειροτεχνῶν] χειροτέχνων Ising. | τοὺς δ' ὥσπερ] sic *ETHaEb* et rec. *Ab* (pr. enim cum *Db* haec τοὺς — χειροτέχνας δι' ἔθος om.): rel. codd. et Bess. versio, deinde Ald. Ising. Sylb. οἱ δ' ὥσπερ. Veram lectionem restituit Brandisius. | ποιεῖν] bis *ETHaAbEb* Brand.: reliqui et codices et libri, qui οἱ praebent, exhibent bis ποιεῖ. | ποιεῖν ἃ ποιεῖ] ἃ ποιεῖ add. *EQHaEb* rc. *Ab* et versio Bessarionis, probante Brandisio, om. Ald. Ising. Sylb.

§. 17. ποιεῖν] ποιεῖ *E*. | δι' ἔθος, ὡς] δι' ἔθος· ὡς Casaubonus, dum adnotat: „γρ. δι' ἔθος, ὡς. male." | ὄντας] ὄντας τινὰς Casaub. in marg. | τὸ λόγοι] τὸ τὸν λόγον *Db* Brand., τὸ τινὰ λόγον *Hb*. | ἔχειν αὐτοὺς] αὐτοῖς *AbDb*, quos sequitur Brand.

§. 18. τε] δὲ *Ab*. | εἰδότος] εἰδότος καὶ μὴ εἰδότος *E*: nostram lectionem tuentur *QTAbDb* adstipulante Brandisio: ceteri εἰδότος καὶ, quod legitur etiam in Ald. Ising. Sylb.; Bess. vertit: »et prorsus signum scientis est posse docere.« | ἐστίν· καὶ διὰ τοῦτο] νομίζομεν· διὸ *AbDb* Brand. | οἰόμεθα] ἡγούμεθα *AbDb* Brand. | δύνανται γάρ] Casaub. conj. δύνανται γὰρ οἱ μέν, κτλ.

§. 19. λέγουσι] λέγει *HaEb*. | ἀλλὰ μόνον ὅτι θερμόν] om. *Ab*.

αἰσθήσεων ἐδεμίαν ἡγέμεθα εἶναι σοφίαν· καίτοι κυριώταταί γ' εἰσὶν αὗται
τῶν καθ' ἕκαστα γνώσεις· ἀλλ' οὐ λέγουσι τὸ διὰ τί περὶ οὐδενός, οἷον διὰ
20 τί θερμὸν τὸ πῦρ, ἀλλὰ μόνον ὅτι θερμόν. τὸν μὲν οὖν πρῶτον εἰκὸς τὸν
ὁποιανοῦν εὑρόντα τέχνην παρὰ τὰς κοινὰς αἰσθήσεις θαυμάζεσθαι ὑπὸ
τῶν ἀνθρώπων, μὴ μόνον διὰ τὸ χρήσιμον εἶναί τι τῶν εὑρεθέντων, ἀλλ'
21 ὡς σοφὸν καὶ διαφέροντα τῶν ἄλλων. πλειόνων δ' εὑρισκομένων τεχνῶν,
καὶ τῶν μὲν πρὸς τἀναγκαῖα τῶν δὲ πρὸς διαγωγὴν ἡσῶν, ἀεὶ σοφωτέρας
τοὺς τοιούτους ἐκείνων ὑπολαμβάνομεν, διὰ τὸ μὴ πρὸς χρῆσιν εἶναι τὰς
22 ἐπιστήμας αὐτῶν. ὅθεν ἤδη πάντων τῶν τοιούτων κατεσκευασμένων αἱ μὴ
πρὸς ἡδονὴν μηδὲ πρὸς τἀναγκαῖα τῶν ἐπιστημῶν εὑρέθησαν, καὶ πρῶτον
23 ἐν τούτοις τοῖς τόποις ἔνθεν ἐσχόλασαν. διὸ περὶ Αἴγυπτον αἱ μαθηματικαὶ
πρῶτον τέχναι συνέστησαν· ἐκεῖ γὰρ ἀφείθη σχολάζειν τὸ τῶν ἱερέων ἔθνος. 6 Br.
24 εἴρηται μὲν ἓν ἐν τοῖς Ἠθικοῖς τίς διαφορὰ τέχνης καὶ ἐπιστήμης καὶ τῶν
25 ἄλλων τῶν ὁμογενῶν· οὗ δ' ἕνεκα νῦν ποιούμεθα τὸν λόγον, τοῦτ' ἐστίν, ὅτι
τὴν ὀνομαζομένην σοφίαν περὶ τὰ πρῶτα αἴτια καὶ τὰς ἀρχὰς ὑπολαμβάνουσι
πάντες, ὥστε, καθάπερ εἴρηται πρότερον, ὁ μὲν ἔμπειρος τῶν ὁποιανοῦν
ἐχόντων αἴσθησιν εἶναι δοκεῖ σοφώτερος, ὁ δὲ τεχνίτης τῶν ἐμπείρων,
26 χειροτέχνης δὲ ἀρχιτέκτων, αἱ δὲ θεωρητικαὶ τῶν ποιητικῶν μᾶλλον. ὅτι μὲν 982a
οὖν ἡ σοφία περί τινας αἰτίας καὶ ἀρχάς ἐστιν ἐπιστήμη, δῆλον.

---

§. 20. *τὸν μὲν οὖν*] *τὸ μὲν οὖν Fb*. Alex. in lemm. Ascl. | *εὑρόντα*] *εὑρίσκοντα Fb* et Alex. in lemm.; lectionem *εὑρόντα* praeter reliquos codd. exhibent Ascl. in lemm., Ald. Ising. Sylb. Brand. | *παρὰ*] sic *EQTAbFbHb* Alex. in lemm. Ascl. Bess. Fons. Casaub. Brand.: ceteri perperam *περὶ*, quod retinuerunt Ald. Ising. Sylb. Primus correxit Casaubonus.

§. 21. *τὰς τοιούτους ἐκείνων*] *ἐκείνων τὰς τοιούτας HaEb*. | *ὑπολαμβάνομεν*] *ὑπολαμβάνεσθαι* ex codd. *EHa* recepit Brandisius.

§. 22. *αἱ*] *ὅσαι Ab* Brand. | *ἐν τούτοις*] *ἐν* add. *EQHaAbEb*, reliqui codices, adsentientibus editionibus praeter Brandisianam plerisque, omittunt; Bess.: »et in illis locis primo ubi vacabant.« | *ἔνθεν*] *οὗ πρῶτον Ab* et rc *Eb*. Casaub. adnotat in marg.: „*γρ. ἔνθεν πρῶτον ἐσχ.*, alii codices superius *πρῶτον* omittunt, hic retinent.“

§. 23. *τέχναι*] om. *HaEb*. | *ἀφείθη*] *ETHaAbEb* Brand.: *ἐφείθη* Ald. Ising., *ἠφείθη* Sylb. et edit. posteriores.

§. 24. *τῶν ὁμογενῶν*] *τῶν* om. *Ha*.

§. 25. *ἃ δ'*] *ὧν ἕν Fb* Alex. in lemm. | *νῦν*] *καὶ νῦν HaEb*, om. *Fb* et Alex., exprimit Bess. | *ὥστε*] *διὸ Ab*. | *ὁ μὲν ἔμπειρος*] sic *EQTAb*: *ὅτι ὁ μὲν ἔμπειρος* codices reliqui et libri impressi, uno refragante Brandisio, qui primus ante Bekkerum *ὅτι* expunxit. | *ὁποιανοῦν*] *ὁποιαντινοῦν ETHaEb*. | *ἀρχιτέκτων*] *ὁ ἀρχιτέκτων Ab* et rc *Eb*, quod in textu posuit Brand. | *αἱ δὲ θεωρητικαὶ*] Casaub. in marg.: „*γρ. οἱ δὲ θεωρητικοί* et ita plerique interpretes.“ Et Bess. quidem ita habet: »speculativi autem factivis«, assentiente Fonseca.

§. 26. *αἰτίας καὶ ἀρχάς*] *ἀρχὰς καὶ αἰτίας AbHb* Brand.

Cap. 2.

Ἐπεὶ δὲ ταύτην τὴν ἐπιστήμην ζητοῦμεν, τοῦτ' ἂν εἴη σκεπτέον, ἡ 1
περὶ ποίας αἰτίας καὶ περὶ ποίας ἀρχὰς ἐπιστήμη σοφία ἐξίν. εἰ δὴ λάβοι 2
τις τὰς ὑπολήψεις ἃς ἔχομεν περὶ τῆ σοφῆ, τάχ' ἂν ἐκ τούτου φανερὸν
γένοιτο μᾶλλον. ὑπολαμβάνομεν δὴ πρῶτον μὲν ἐπίστασθαι πάντα τὸν 3
σοφὸν ὡς ἐνδέχεται, μὴ καθ' ἕκαστον ἔχοντα ἐπιστήμην αὐτῶν· εἶτα τὸν 4
τὰ χαλεπὰ γνῶναι δυνάμενον καὶ μὴ ῥᾴδια ἀνθρώπῳ γινώσκειν, τοῦτον
σοφόν (τὸ γὰρ αἰσθάνεσθαι πάντων κοινόν, διὸ ῥᾴδιον, καὶ ἀδὲν σοφόν)·
ἔτι τὸν ἀκριβέστερον καὶ τὸν διδασκαλικώτερον τῶν αἰτίων σοφώτερον εἶναι 5
περὶ πᾶσαν ἐπιστήμην. καὶ τῶν ἐπιστημῶν δὲ τὴν αὑτῆς ἕνεκεν καὶ τοῦ 6
εἰδέναι χάριν αἱρετὴν οὖσαν μᾶλλον εἶναι σοφίαν ἢ τὴν τῶν ἀποβαινόντων
ἕνεκεν, καὶ τὴν ἀρχικωτέραν τῆς ὑπηρετούσης μᾶλλον εἶναι σοφίαν· οὐ
γὰρ δεῖν ἐπιτάττεσθαι τὸν σοφὸν ἀλλ' ἐπιτάττειν, καὶ οὐ τοῦτον ἑτέρῳ
πείθεσθαι, ἀλλὰ τούτῳ τὸν ἧττον σοφόν. τὰς μὲν ἓν ὑπολήψεις τοιαύτας 7

---

§. 1. *δὲ*] *δὲ καὶ T.* | *ἡ περὶ ποίας*] *ἡ* add. *ETHaAbEb* Ald. Brand.; Ising. et Sylb. omittunt. | *ποίας αἰτίας καὶ περὶ ποίας ἀρχὰς*] *ποίας αἰτίας καὶ ποίας ἀρχὰς Eb, ποίας ἀρχὰς καὶ ποίας αἰτίας Ha, ποίας ἀρχὰς Ab.* | *σοφία ἐστίν*] *ἐστὶ σοφία Ab.*

§. 2. *δὴ*] *δὲ Ha.* | *ἔχομεν*] *TAbEbHb* Alex. Bess. Brand.: ceteri *εἴχομεν*, minus recte, ut vel ex §. 7: *τὰς μὲν ἓν ὑπολήψεις τοιαύτας καὶ τοσαύτας ἔχομεν περὶ τῆς σοφίας καὶ τῶν σοφῶν* patet. | *τῆ σοφῆ*] *τὰς σοφὰς Ab.* | *τούτου*] *τούτων HaEb.* | *γένοιτο*] *γένηται Hb.*

§. 3. *μὲν*] om. *HaEb.* | *πάντα*] *AbFb* et, ut probabile est, Alex. (cf. Schol. 526, a, 11—16): quos secuti sunt Brand. et Bekk.: reliqui codices et editiones pleraeque, inter quas Ald. Ising. Sylb., deinde versio Bessarionis *μάλιστα πάντα*.

§. 4. *τὸν*] om. *Ha.* | *τὰ*] om. *Ab.* | *τὸ γὰρ — σοφόν*] om. *THa* et pr. *Eb.*

§. 5. *τὸν διδασκαλικώτερον*] *τὸν* om. *HaAbFb* Alex. in lemm.

§. 6. *αὑτῆς*] *ἑαυτῆς Ab.* | *οὖσαν μᾶλλον*] *μᾶλλον* om. *Ha* et pr. *Eb.* | *τῆς ὑπηρετούσης μᾶλλον εἶναι σοφίαν*] *εἶναι* om. cod. *Ab*, quem secutus est Brand. | *τὸν σοφὸν*] *τὸν* om. pr. *E.* | *ἑτέρῳ τοῦτον*] *ἑαυτὸν Ab* et rec. *Eb*, quod recepit Brandisius. | *πείθεσθαι*] *τίθεσθαι* pr. *Ab.*

§. 7. *τοιαύτας καὶ τοσαύτας*] *τοσαύτας καὶ τοιαύτας Ha*, om. *καὶ τοταύτας Ab.* | *τῆς*] om. *Ab.* | *πάντα ἐπίστασθαι*] *πάντα* om. *Fb.* et Alex., quibus accedit commentator codicis Regii (sive *E*), qui adnotat in margine: *ἔν τισι τῶν ἀντιγράφων λείπει τὸ πάντα, ὡς ἀπὸ κοινῆ λαμβανόμενον. ἅπαντα* pro *πάντα* praebent *Ab* et commentator Laurentianus in lemmate. | *καθόλου*] *κατὰ πάντων Fb* et Alex. in lemm. | *οἶδέ πως*] *οἶδε πῶς ἔχει Ab* Brand. | *πάντα τὰ ὑποκείμενα*] *ἅπαντα* pro *πάντα* praebent *EHaEb* Brand.; Ascl. in commentariis: *διό φησιν, ἔτος γὰρ οἶδε πάντα τὰ ὑποκείμενα.*

καὶ τοσαύτας ἔχομεν περὶ τῆς σοφίας καὶ τῶν σοφῶν, τέτων δὲ τὸ μὲν πάντα ἐπίστασθαι τῷ μάλιστα ἔχοντι τὴν καθόλου ἐπιστήμην ἀναγκαῖον 7 Br.
8 ὑπάρχειν· οὗτος γὰρ οἶδέ πως πάντα τὰ ὑποκείμενα. σχεδὸν δὲ καὶ χαλεπώτατα ταῦτα γνωρίζειν τοῖς ἀνθρώποις, τὰ μάλιστα καθόλε· πορρωτάτω
9 γὰρ τῶν αἰσθήσεών ἐστιν. ἀκριβέσταται δὲ τῶν ἐπιστημῶν αἳ μάλιστα τῶν πρώτων εἰσίν· αἱ γὰρ ἐξ ἐλαττόνων ἀκριβέστεραι τῶν ἐκ προσθέσεως
10 λαμβανομένων, οἷον ἀριθμητικὴ γεωμετρίας. ἀλλὰ μὴν καὶ διδασκαλικὴ γε ἡ τῶν αἰτιῶν θεωρητικὴ μᾶλλον· ἔτοι γὰρ διδάσκουσιν οἱ τὰς αἰτίας
11 λέγοντες περὶ ἕκαστον. τὸ δ' εἰδέναι καὶ τὸ ἐπίστασθαι αὐτῶν ἕνεκα
12 μάλισθ' ὑπάρχει τῇ τῆ μάλιστα ἐπιστητῆ ἐπιστήμῃ. ὁ γὰρ τὸ ἐπίστασθαι δι' ἑαυτὸ αἱρούμενος τὴν μάλιστα ἐπιστήμην μάλιστα αἱρήσεται, τοιαύτη δ' 982b
ἐστὶν ἡ τοῦ μάλιστα ἐπιστητοῦ, μάλιστα δ' ἐπιστητὰ τὰ πρῶτα καὶ τὰ αἴτια· διὰ γὰρ ταῦτα καὶ ἐκ τούτων τἆλλα γνωρίζεται, ἀλλ' οὐ ταῦτα
13 διὰ τῶν ὑποκειμένων. ἀρχικωτάτη δὲ τῶν ἐπιστημῶν, καὶ μᾶλλον ἀρχικὴ

---

§. 8. δὲ] γὰρ *T.* | ταῦτα] add. *ETHaAbEb* Brand.: om. Ald. Ising. Sylb., neque exprimit Bessar. versione sua. | ἀνθρώποις, τὰ] sic *ETHaAbEb*: ἀνθρώποις ἐστὶ τὰ reliq. codd. et editiones praeter Brand. et Bekk. omnes.

§. 9. δὲ] τε *AbFb*, praeterea Alex. Aphrod. et commentator Laurentianus in lemmate. | αἳ μάλιστα τῶν πρώτων] αἱ μάλιστα τῶν πρώτων Ising. et Brand. tacite, sed ex conjectura admodum probabili. | ἐξ ἐλαττόνων ἀκριβέστεραι] ἐξέλαττον ἢ ἀκριβέστεραι Ald. | προσθέσεως] προθέσεως codices, deinde Ald. Ising. Sylb.; sed Bess.: »quae ex additione dicuntur«, quam scripturam unice veram primus restituit Fonseca, ex veteribus, ut ait, manuscriptis. | λαμβανομένων] ita *Ab* et probavit Brandisius: ceteri λεγομένων.

§. 10. ἕκαστον] ἑκάστε *EHa*.

§. 11. τὸ δ'] τότε *Ab*.

§. 12. ἑαυτὸ] αὐτὸ *AbFb* Alex. in lemm. Brand. | μάλιστα αἱρήσεται] μᾶλλον αἱρήσεται *T.* | καὶ τὰ αἴτια] καὶ οἴτια *Ab*. | τἆλλα] τἄλλα Sylb., haec excusans: »Isingr. hic et alibi passim circumflexe scribit τἆλλα, mihi Camotium sequi libuit, ut syncope sit potius, quam crasis.« Conferendi de hac scripturae varietate diversarum partium duces F. A. Wolfius de orthograph. quibusd. graec., Anal. litt. II, p. 431 ff. et Göttlingius, Theodos. Gramm. p. 222.

§. 13. ἀρχικωτάτη] codices, ἀρχικώτατα Ald. Ising.; correxit Sylb., qui haec monet in annot. crit.: »Ising. et Camot. habent ἀρχικώτατα, ego ἀρχικωτάτη reposui, non sententiae modo ductum secutus, sed etiam Bessarionis versionem »»principalissima autem scientiarum et principalior subministrante.«« Infra repetitur idem loquendi genus III, 2, 8.« | ἀρχικὴ] ἀρχὴ Ald. Ising. Sylb. et edit. insequentes. | ἕνεκεν] ἕνεκα *EFb* Brand.: Alex. in lemm. habet modo ἕνεκεν 528, a, 32., modo ἕνεκα 528, a, 21. | πρακτέον ἕκαστον] πρακτέον ἑκαστόν ἐστι *Fb*, ἐστι πρακτέον ἕκαστον *HaAbEb* Ald. Ising. Sylb. Brand. In his quoque verbis Alex. adeo non sibi constat, ut modo πρακτέον ἑκαστόν ἐστι, modo ἐστι πρακτέον ἕκαστον

τῆς ὑπηρετούσης, ἡ γνωρίζουσα τίνος ἕνεκέν ἐστι πρακτέον ἕκαστον· τοῦτο δ' ἐστὶ τἀγαθὸν ἐν ἑκάστοις, ὅλως δὲ τὸ ἄριστον ἐν τῇ φύσει πάσῃ. ἐξ ἁπάντων ἂν 14
τῶν εἰρημένων ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἐπιστήμην πίπτει τὸ ζητούμενον ὄνομα· δεῖ γὰρ ταύτην τῶν πρώτων ἀρχῶν καὶ αἰτιῶν εἶναι θεωρητικήν· καὶ γὰρ τἀγαθὸν καὶ τὸ οὗ ἕνεκα ἓν τῶν αἰτίων ἐστίν. ὅτι δ' ἡ ποιητική, δῆλον καὶ ἐκ τῶν 15
πρώτων φιλοσοφησάντων. διὰ γὰρ τὸ θαυμάζειν οἱ ἄνθρωποι καὶ νῦν καὶ τὸ πρῶτον ἤρξαντο φιλοσοφεῖν, ἐξ ἀρχῆς μὲν τὰ πρόχειρα τῶν ἀπόρων θαυμάσαντες, εἶτα κατὰ μικρὸν οὕτω προϊόντες καὶ περὶ τῶν μειζόνων διαπορήσαντες, οἷον περί τε τῶν τῆς σελήνης παθημάτων καὶ τῶν περὶ τὸν 8 Br.
ἥλιον καὶ περὶ ἄστρων καὶ περὶ τῆς τοῦ παντὸς γενέσεως. ὁ δ' ἀπορῶν καὶ θαυμάζων οἴεται ἀγνοεῖν. διὸ καὶ φιλόμυθος ὁ φιλόσοφός πως ἐστιν· ὁ γὰρ 16
μῦθος σύγκειται ἐκ θαυμασίων. ὥστ' εἴπερ διὰ τὸ φεύγειν τὴν ἄγνοιαν 17
ἐφιλοσόφησαν, φανερὸν ὅτι διὰ τὸ εἰδέναι τὸ ἐπίστασθαι ἐδίωκον, καὶ οὐ χρήσεώς τινος ἕνεκεν. μαρτυρεῖ δὲ αὐτὸ τὸ συμβεβηκός· σχεδὸν γὰρ πάντων 18
ὑπαρχόντων τῶν ἀναγκαίων καὶ πρὸς ῥᾳστώνην καὶ διαγωγὴν ἡ τοιαύτη φρόνησις ἤρξατο ζητεῖσθαι. δῆλον οὖν ὡς δι' ἐδεμίαν αὐτὴν ζητοῦμεν χρείαν ἑτέραν, 19
ἀλλ' ὥσπερ ἄνθρωπός φαμεν ἐλεύθερος ὁ αὑτοῦ ἕνεκα καὶ μὴ ἄλλου ὤν, οὕτω

---

praebeat. | *τἀγαθὸν*] *τὸ ἀγαθὸν* Ald. Ising. Sylb. | *ἐν ἑκάστοις*] ita *Ab* et rec. *Eb*: ceteri *ἑκάστου*. Etiam Bess.: »bonum cujusque.« | *ὅλως δὲ*] *δὲ* om *Ha*. Casaub. in marg.: »interpretes *ὅλως τε*.«

§. 14. *ἐπὶ*] Sylb.: »praepositionem *ἐπὶ* agnoscere videtur haec Bessarionis versio »»in eandem scientiam cadit««. Malim ego *ὑπό*, ut Alex. Aphrod. in libro An virtus suff. ad beat. (pag. 254, 20): *εἰ ὑπὸ ἐκλογὴν πίπτει ταῦτα τῇ ἀρετῇ*.« | *ταύτην*] *αὐτὴν Ab* Brand. | *τἀγαθὸν*] *τὸ ἀγαθὸν* Alex. in lemm. Ald. Ising. Sylb. | *ἓν*] om. *Fb* et Alex. in lemm., haud temere, imo ex constanti fere Aristotelis usu: sic infra §. 24: *ὅ τε γὰρ θεὸς δοκεῖ τῶν αἰτίων πᾶσιν εἶναι*.

§. 15. *ποιητική*] *ποιητικὴν Ha*. | *δῆλον καὶ*] *καὶ* om. *T* et Alex. in lemm., deinde Ald. Ising. Sylb. | *τῶν ἀπόρων*] *τῶν ἀτόπων Ab*; idem legisse videtur Alexander: ait enim in commentariis *τὰ πρόχειρα διὰ τὴν φαινομένην ἀτοπίαν θαυμάσαντες* 528, b, 35; sed alteram lectionem cum reliquis codd. tuetur interpretatio Bessarionis: »quae de dubitandis faciliora erant.« | *προϊόντες*] *προϊέντες Ha*. | *μειζόνων διαπορήσαντες*] *μειζόνων οὕτω διαπορήσαντες Ha*. | *περί τε τῶν τῆς σελήνης*] *περὶ τῶν σελήνης Ha*. | *περὶ ἄστρων*] ita ex cod. *Ab* dedit Bekk. praeeunte Brandisio: reliqui codd. et editiones et versio Bess. *ἄστρα*.

§. 16. *ὁ φιλόσοφος*] *ὁ* om. *Ab*.

§. 18. *μαρτυρεῖ δὲ*] post *δὲ* inserunt *καὶ T* Ald. Ising. Sylb.

§. 19. *αὑτοῦ*] *ἑαυτοῦ Ab*, *αὐτοῦ* Ald. | *ὤν*] om. *T* Ald. Ising. Sylb. | *αὕτη μόνη ἐλευθέρα ἔσα*] *αὐτὴ μόνη ἐλευθέρα ἔσα* Ald. Ising. Sylb., *αὐτὴ ἐλευθέρα μόνη ἔσα Ha*, *αὐτὴν ὡς μόνην ἔσαν ἐλευθέραν Ab*, *αὐτὴν ὡς μόνην ἐλευθέραν ἔσαν* Brand. | *μόνη γὰρ αὐτὴ*] *μόνη γὰρ αὕτη* Ald. Sylb. Brand.; *μόνον γὰρ αὕτη* Ising. | *αὑτῆς*] *ἑαυτῆς Ab*.

καὶ αὕτη μόνη ἐλευθέρα ἓσα τῶν ἐπιστημῶν· μόνη γὰρ αὐτὴ αὑτῆς ἕνεκέν
20 ἐσιν. διὸ καὶ δικαίως ἂν ἐκ ἀνθρωπίνη νομίζοιτο αὐτῆς ἡ κτῆσις· πολλαχῇ
γὰρ ἡ φύσις δέλη τῶν ἀνθρώπων ἐσίν, ὥστε κατὰ Σιμωνίδην θεὸς ἂν μόνος
τοῦτο ἔχοι γέρας, ἄνδρα δ' ἐκ ἄξιον μὴ ἐ ζητεῖν τὴν καθ' αὑτὸν ἐπισήμην.
21 εἰ δὴ λέγουσί τι οἱ ποιηταὶ καὶ πέφυκε φθονεῖν τὸ θεῖον, ἐπὶ τούτου 983a
22 συμβαίνειν μάλιστα εἰκὸς καὶ δυστυχεῖς εἶναι πάντας τὲς περιττές. ἀλλ'
οὔτε τὸ θεῖον φθονερὸν ἐνδέχεται εἶναι, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν
πολλὰ ψεύδονται ἀοιδοί, ἔτε τῆς τοιαύτης ἄλλην χρὴ νομίζειν τιμιωτέραν.
23 ἡ γὰρ θειοτάτη καὶ τιμιωτάτη. τοιαύτη δὲ διχῶς ἂν εἴη μόνον· ἥν τε
γὰρ μάλιστ' ἂν ὁ θεὸς ἔχοι, θεία τῶν ἐπιστημῶν ἐστί, κἂν εἴ τις τῶν
24 θείων εἴη. μόνη δ' αὕτη τούτων ἀμφοτέρων τετύχηκεν· ὅ τε γὰρ θεὸς
δοκεῖ τῶν αἰτίων πᾶσιν εἶναι καὶ ἀρχή τις, καὶ τὴν τοιαύτην ἢ μόνος ἢ 9 Br.
μάλιστ' ἂν ἔχοι ὁ θεός. ἀναγκαιότεραι μὲν ἴν πᾶσαι ταύτης, ἀμείνων δ'
25 ἐδεμία. δεῖ μέντοι πως καταστῆναι τὴν κτῆσιν αὐτῆς εἰς τἐναντίον ἡμῖν

---

§. 20. *ἂν ἐκ*] *μὴ ἐκ E*; *ἂν* om. *HaEb*. | *ἔχοι γέρας*] dedit Bekk. ex uno cod. *Ab*, ceteri omnes *ἔχοι τὸ γέρας*. | *ἄξιον μὴ*] *ἄξιον τὸ μὴ Ab*. | *ἐ ζητεῖν*] *ἐ* add. *Ab* et reposuerunt Brand. atque Bekk.: reliq. codd. et editiones omittunt.

§. 21. *δὴ*] *Ab* Brand.: ceteri *δὲ*. | *τι οἱ*] *πη E*; *τι* om. Ascl. | *τούτου*] *τούτῳ Ha*. | *συμβαίνειν*] *Ab* Brand.: ceteri *συμβῆναι* | *πάντας*] *πάντων* Ald. Ising. Sylb.; correxit Fonseca.

§. 22. *φθονερὸν ἐνδέχεται*] *ἐνδέχεται φθονερὸν Fb*. | *ἀλλὰ καὶ*] *καὶ* add. *Ab* Brand. | *πολλὰ*] *πολλοὶ Ha*.

§. 23. *μόνον*] *μόνη Ab* Ald. Ising. Sylb. Brand.; Bess. ita vertit: »talis vero bifariam dumtaxat utique fuerit.« | *ἥν τε*] *ἥν τινα T*. | *ὁ θεὸς*] *ὁ* om. *Ab*. *ἔχοι*] *ἔχει Ha*. | *εἴ τις*] *ἤτις E*. | *εἴη*] *ἐξὶ Ab*.

§. 24. *μόνη*] *μόνον Eb*. | *αὕτη*] *αὐτὴ* Ald. Ising. Sylb.: cum nostra scriptura consentit versio Bessarionis. | *τῶν αἰτίων πᾶσιν*] *τῶν αἰτίων πάντων Ha*; *τὸ αἴτιον πᾶσιν* Ising. Sylb.; Bess.: »deus etenim tum causa omnibus esse videtur, tum quoddam principium.« | *μάλιστ' ἂν ἔχοι*] *μάλιστ' ἔχει Ha*. | *ὁ θεός*] *ὁ TAb*. | *ταύτης*] ita *Ab* Brand.: ceteri *αὐτῆς*.

§. 25. *δεῖ μέντοι πως*] *πως* post *καταστῆναι Ha*, om. *Ab*. | *κτῆσιν*] *τάξιν THaEb* Ascl. Ald. Ising. Sylb. et versio Bessarionis; sed alteram scripturam, quam Brand. restituit, confirmat praeter reliquos libros etiam paraphrasis Alexandri. | *ζητήσεων*] *κτήσεων E*. | *πάντες*] *πάντως Ha*. Praeterea editiones antiquiores, praeeunte Aldina, aliam loci nostri interpunctionem exhibent: distinguunt enim ita *πάντες. εἰ ἔτως.* | *μήπω*] om. Isingr. | *ἢ τὴν*] *ἢ περὶ τὴν Ab* Brand. | *τῷ ἐλαχίστῳ*] *τῶν ἐλαχίστων Ha*, *τῶν ἐκ ἐλαχίστων ETEb* Ascl. Ald. et editiones sequentes: sed *E* in margine *γρ. τῶ ἐλαχίστω, καὶ ταύτην μᾶλλον τὴν γραφὴν οἶδεν Ἀλέξανδρος*. Habet enim Alexander in commentariis suis haec: *θαυμαστὸν γὰρ εἶναι δοκεῖ πᾶσιν, εἴ τι τῷ ἐλαχίστῳ μὴ μετρεῖται· λέγει δὲ ἐπὶ τῆς διαμέτρου*. Bessario in exemplaribus suis lectionem vulgatam invenit *εἴ τι τῶν ἐκ ἐλαχίστων μὴ μετρεῖται*: nam sic interpretatur: »si quid cum non sit minimum non mensuretur,« | *μὴ μετρεῖται*] *ἐ μετρεῖται Ha*.

τῶν ἐξ ἀρχῆς ζητήσεων. ἄρχονται μὲν γάρ, ὥσπερ εἴπομεν, ἀπὸ τοῦ θαυμάζειν πάντες εἰ οὕτως ἔχει, καθάπερ τῶν θαυμάτων ταὐτόματα τοῖς μήπω τεθεωρηκόσι τὴν αἰτίαν, ἢ περὶ τὰς τοῦ ἡλίου τροπὰς ἢ τὴν τῆς διαμέτρου ἀσυμμετρίαν· θαυμαστὸν γὰρ εἶναι δοκεῖ πᾶσιν, εἴ τι τῷ ἐλαχίστῳ μὴ μετρεῖται. δεῖ δὲ εἰς τοὐναντίον καὶ τὸ ἄμεινον κατὰ τὴν παροιμίαν 26
ἀποτελευτῆσαι, καθάπερ καὶ ἐν τούτοις ὅταν μάθωσιν· οὐδὲν γὰρ ἂν ἔτω θαυμάσειεν ἀνὴρ γεωμετρικὸς ὡς εἰ γένοιτο ἡ διάμετρος μετρητή. τίς μὲν 27
ἦν ἡ φύσις τῆς ἐπιστήμης τῆς ζητουμένης, εἴρηται, καὶ τίς ὁ σκοπὸς οὗ δεῖ τυγχάνειν τὴν ζήτησιν καὶ τὴν ὅλην μέθοδον.

Cap. 3.

Ἐπεὶ δὲ φανερὸν ὅτι τῶν ἐξ ἀρχῆς αἰτίων δεῖ λαβεῖν ἐπιστήμην (τότε 1
γὰρ εἰδέναι φαμὲν ἕκαστον, ὅταν τὴν πρώτην αἰτίαν οἰώμεθα γνωρίζειν), τὰ δ' αἴτια λέγεται τετραχῶς, ὧν μίαν μὲν αἰτίαν φαμὲν εἶναι τὴν οὐσίαν καὶ τὸ τί ἦν εἶναι (ἀνάγεται γὰρ τὸ διὰ τί εἰς τὸν λόγον ἔσχατον, αἴτιον δὲ καὶ ἀρχὴ τὸ διὰ τί πρῶτον), ἑτέραν δὲ τὴν ὕλην καὶ τὸ ὑποκείμενον, τρίτην δὲ ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως, τετάρτην δὲ τὴν ἀντικειμένην αἰτίαν ταύτῃ, τὸ οὗ ἕνεκα καὶ τἀγαθόν· τέλος γὰρ γενέσεως καὶ κινήσεως πάσης
983b τοῦτ' ἐστίν. τεθεώρηται μὲν οὖν ἱκανῶς περὶ αὐτῶν ἡμῖν ἐν τοῖς περὶ φύσεως, 2
ὅμως δὲ παραλάβωμεν καὶ τοὺς πρότερον ἡμῶν εἰς ἐπίσκεψιν τῶν ὄντων
10 Br. ἐλθόντας καὶ φιλοσοφήσαντας περὶ τῆς ἀληθείας. δῆλον γὰρ ὅτι κἀκεῖνοι 3
λέγουσιν ἀρχάς τινας καὶ αἰτίας· ἐπελθοῦσιν οὖν ἔσαι τι πρὸς ἐργα τῇ μεθόδῳ τῇ

---

§. 26. δεῖ δὲ] δεῖ δὴ *Ab* Brand. | οὐδὲν γὰρ ἄν] ἄν om. *Ha*. | οὕτω θαυμάσειεν] θαυμάσειεν ἔτως *ETHaEb* Ald. Ising. Sylb. | εἰ γένοιτο] εἰ μὴ γένοιτο *T*.

§. 27. τῆς ἐπιστήμης τῆς ζητουμένης] ita *AbFb* Alex. Brand.: ceteri τῆς ζητουμένης ἐπιστήμης.

§. 1. εἰς] πρῶτον εἰς omnes libri praeter *Ab*, sed huic codici accedit auctoritas Alexandri, qui et ipse verbum illud, importune intrusum ex versu sequenti, non legit in exemplaribus suis; Asclepius et versio Bessarionis cum vulgata lectione faciunt. | ἑτέραν] sic *Ab* et commentator Laurentianus in lemmate: ceteri μίαν, quod habet etiam Alex. in lemm., praeterea versio Bessar. et editiones praeeunte Aldina pleraeque. | τρίτην δὲ ὅθεν] τρίτην δὲ τὴν ὅθεν *T*. | τὸ οὗ ἕνεκα] καὶ τὸ οὗ ἕιεκα *EHaEb*, καὶ τὸ οὗ ἕνεκεν *T* Ald.; Bess.: »quartam vero oppositam ei causam, et cujus gratia et bonum.« | καὶ κινήσεως] om. Ald.

§. 2. τεθεώρηται μὲν] ita *Ab* et γρ. *E*, τεθεωρημένον *THa*: ceteri τεθεωρημένων. | οὖν] om. *Ha*. | ἡμῖν] add. *Ab*. | ὅμως δὲ] δὲ add. *AbEb* et γρ. *E*. | ὄντων] αὐτῶν *Ha*.

§. 3. ἐπελθοῦσιν οὖν] ἐπελθοῦσι γοῦν Ald. | ἕτερόν τι γένος] τι om. *THa*.

νῦν· ἢ γὰρ ἕτερόν τι γένος εὑρήσομεν αἰτίας, ἢ ταῖς νῦν λεγομέναις μᾶλλον
4 πιστεύσομεν. τῶν δὴ πρώτων φιλοσοφησάντων οἱ πλεῖστοι τὰς ἐν ὕλης
εἴδει μόνας ὠήθησαν ἀρχὰς εἶναι πάντων· ἐξ οὗ γὰρ ἔστιν ἅπαντα τὰ
ὄντα, καὶ ἐξ οὗ γίγνεται πρώτῳ καὶ εἰς ὃ φθείρεται τελευταῖον, τῆς μὲν
οὐσίας ὑπομενούσης, τοῖς δὲ πάθεσι μεταβαλλούσης, τοῦτο στοιχεῖον καὶ ταύτην
5 ἀρχήν φασιν εἶναι τῶν ὄντων, καὶ διὰ τοῦτο οὔτε γίγνεσθαι οἴονται
οὔτε ἀπόλλυσθαι, ὡς τῆς τοιαύτης φύσεως ἀεὶ σωζομένης, ὥσπερ οὐδὲ τὸν
Σωκράτην φαμὲν οὔτε γίγνεσθαι ἁπλῶς, ὅταν γίγνηται καλὸς ἢ μουσικός,
οὔτε ἀπόλλυσθαι, ὅταν ἀποβάλλῃ ταύτας τὰς ἕξεις, διὰ τὸ ὑπομένειν τὸ
6 ὑποκείμενον τὸν Σωκράτην αὐτόν. οὕτως οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδέν· δεῖ γὰρ
εἶναί τινα φύσιν μίαν ἢ πλείους μιᾶς, ἐξ ὧν γίγνεται τἆλλα σωζομένης
7 ἐκείνης. τὸ μέντοι πλῆθος καὶ τὸ εἶδος τῆς τοιαύτης ἀρχῆς οὐ τὸ αὐτὸ
πάντες λέγουσιν, ἀλλὰ Θαλῆς μὲν ὁ τῆς τοιαύτης ἀρχηγὸς φιλοσοφίας ὕδωρ
8 εἶναί φησιν (διὸ καὶ τὴν γῆν ἐφ' ὕδατος ἀπεφήνατο εἶναι), λαβὼν ἴσως
τὴν ὑπόληψιν ἐκ τῶν πάντων ὁρᾶν τὴν τροφὴν ὑγρὰν οὖσαν καὶ αὐτὸ τὸ
θερμὸν ἐκ τούτου γιγνόμενον (καὶ τούτῳ ζῶν) (τὸ δ' ἐξ οὗ γίγνεται, τοῦτ'
ἐστὶν ἀρχὴ πάντων), διά τε δὴ τοῦτο τὴν ὑπόληψιν λαβὼν ταύτην, καὶ
διὰ τὸ πάντων τὰ σπέρματα τὴν φύσιν ὑγρὰν ἔχειν, τὸ δ' ὕδωρ ἀρχὴν
9 τῆς φύσεως εἶναι τοῖς ὑγροῖς. εἰσὶ δέ τινες οἳ καὶ τοὺς παμπαλαίους καὶ
πολὺ πρὸ τῆς νῦν γενέσεως καὶ πρώτους θεολογήσαντας οὕτως οἴονται περὶ 11 Br.
10 τῆς φύσεως ὑπολαβεῖν· Ὠκεανόν τε γὰρ καὶ Τηθὺν ἐποίησαν τῆς γενέσεως

---

§. 4. *πρώτων*] *πρῶτον EHaEb.* | *εἴδει μόνας*] *μόνον εἴδει HaEb, εἴδει μόνον* Ald. | *πρώτου*] *πρῶτον Ha.* | *ταύτην*] *ταῦτα τὴν Eb, ταύτην τὴν THa* Ald.

§. 5. *καὶ διὰ τοῦτο οὔτε γίγνεσθαι*] *οὔτε* om. *T.* | *Σωκράτην* bis] *σωκράτη* bis *ETHa* Ald. | *ὥσπερ οὐδὲ*] *ὥσπερ δὲ* Ald. | *ἀποβάλλῃ*] *ἀποβάλη Ab.*

§. 6. *μίαν*] sic *Ab*: ceteri libri et Alexandri interpretatio et versio Bess. et editiones ante Brand. omnes *ἢ μίαν*. At paulo infra §. 15 sine lectionis discrepantia legitur *εἰ πᾶσα φθορὰ καὶ γένεσις ἐκ τινος ἑνὸς ἢ καὶ πλειόνων ἐστίν.* | *τἆλλα*] *τὰ ἄλλα* Alex. Ald.

§. 7. *Θαλῆς μέν*] *μέν* om. *T.* | *εἶναί φησιν*] ita *Ab*: ceteri *φησὶν εἶναι.* | *ἀπεφήνατο*] *ἀπεφαίνετο Ab.*

§. 8. *τὴν ὑπόληψιν*] *τὴν ὑπόληψιν ταύτην* Ald. | *καὶ τούτῳ ζῶν*] *καὶ τούτῳ ζῆν Hb* Alex., *καὶ τὸ ζῴον τούτῳ ζῶν ETHaEb* Ald.; Bess.: »eoque animal vivere.« | *γίγνεται, τοῦτ'*] *γίγνεταί τι τοῦτ' Ha* Ald. | *ἀρχὴν τῆς φύσεως εἶναι*] *ἀρχὴ τῆς φύσεώς ἐστι ETHaEb, ἀρχὴ φύσεώς ἐστι* Ald. | *τοῖς ὑγροῖς*] *τῶν ὑγρῶν T.*

§. 9. *παμπαλαίους*] *πάνυ παλαιοὺς Eb, πάλαι παλαιοὺς T, παλαιοὺς Ab* et Alex. in lemm., »antiquissimos« Bess. | *ὑπολαβεῖν*] *διαλαβεῖν T* Ald.

§. 10. *Ὠκεανόν τε*] *τε* om. *T.* | *τὸν ὅρκον*] *τῶν ὅρκων Eb.* | *ὑπ'*

πατέρας, καὶ τὸν ὅρκον τῶν θεῶν ὕδωρ, τὴν καλεμένην ὑπ᾽ αὐτῶν Στύγα τῶν ποιητῶν· τιμιώτατον μὲν γὰρ τὸ πρεσβύτατον, ὅρκος δὲ τὸ τιμιώ-
984a τατόν ἐσιν. εἰ μὲν ἦν ἀρχαία τις αὕτη καὶ παλαιὰ τετύχηκεν ὖσα περὶ 11
τῆς φύσεως ἡ δόξα, τάχ᾽ ἂν ἄδηλον εἴη, Θαλῆς μέντοι λέγεται οὕτως ἀποφήνασθαι περὶ τῆς πρώτης αἰτίας· Ἵππωνα γὰρ ἐκ ἄν τις ἀξιώσειε θεῖναι μετὰ τούτων διὰ τὴν εὐτέλειαν αὐτῇ τῆς διανοίας. Ἀναξιμένης δὲ ἀέρα 12
καὶ Διογένης πρότερον ὕδατος καὶ μάλιστ᾽ ἀρχὴν τιθέασι τῶν ἁπλῶν σωμάτων, Ἵππασος δὲ πῦρ ὁ Μεταποντῖνος καὶ Ἡράκλειτος ὁ Ἐφέσιος, Ἐμπεδοκλῆς δὲ τὰ τέτταρα, πρὸς τοῖς εἰρημένοις γῆν προσιθεὶς τέταρτον· ταῦτα γὰρ ἀεὶ διαμένειν καὶ ἃ γίγνεσθαι ἀλλ᾽ ἢ πλήθει καὶ ὀλιγότητι συγκρινόμενα καὶ διακρινόμενα εἰς ἕν τε καὶ ἐξ ἑνός. Ἀναξαγόρας δὲ ὁ Κλαζομένιος 13
τῇ μὲν ἡλικίᾳ πρότερος ὢν τούτων, τοῖς δ᾽ ἔργοις ὕστερος, ἀπείρους εἶναί φησι τὰς ἀρχάς· σχεδὸν γὰρ ἅπαντα τὰ ὁμοιομερῆ, καθάπερ ὕδωρ ἢ πῦρ, οὕτω γίγνεσθαι καὶ ἀπόλλυσθαί φησι συγκρίσει καὶ διακρίσει μόνον, ἄλλως δ᾽ οὔτε γίγνεσθαι οὔτ᾽ ἀπόλλυσθαι, ἀλλὰ διαμένειν ἀΐδια. ἐκ μὲν οὖν τούτων 14
μόνην τις αἰτίαν νομίσειεν ἂν τὴν ἐν ὕλης εἴδει λεγομένην. προϊόντων δ᾽ 15
οὕτως, αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ὡδοποίησεν αὐτοῖς καὶ συνηνάγκασε ζητεῖν· εἰ γὰρ ὅτι μάλιστα πᾶσα φθορὰ καὶ γένεσις ἔκ τινος ἑνὸς ἢ καὶ πλειόνων ἐσίν, διὰ τί τοῦτο συμβαίνει καὶ τί τὸ αἴτιον; οὐ γὰρ δὴ τό γε ὑποκείμενον 16
αὐτὸ ποιεῖ μεταβάλλειν ἑαυτό· λέγω δ᾽ οἷον ὅτε τὸ ξύλον ὅτε ὁ χαλκὸς
12 Br. αἴτιος τοῦ μεταβάλλειν ἑκάτερον αὐτῶν, οὐδὲ ποιεῖ τὸ μὲν ξύλον κλίνην ὁ δὲ χαλκὸς ἀνδριάντα, ἀλλ᾽ ἕτερόν τι τῆς μεταβολῆς αἴτιον. τὸ δὲ τοῦτο 17
ζητεῖν ἐστὶ τὸ τὴν ἑτέραν ἀρχὴν ζητεῖν, ὡς ἂν ἡμεῖς φαίημεν, ὅθεν ἡ ἀρχὴ

αὐτῶν Στύγα] *στύγα ὑπ᾽ αὐτῶν HaEb.* | *τιμιώτατον μέν*] *μὲν* om. *T.* | *ἐστιν*] om. Alex. in lemm.

§. 11. *τετύχηκεν*] *ἐτύγχανεν Ha.* | *ὅτως*] sic *AbFb* Alex. et commentator Laur.: ceteri *τοῦτον τὸν τρόπον*: »hunc in modum« Bess. | *γὰρ*] *μὲν γὰρ ETHaEb* Ald., *δ᾽ ἦν Fb.*

§. 12. *ἁπλῶν*] *πρώτων HaEb.* | *ὁ Ἐφέσιος*] *ὁ* om. *Ab.* | *προστιθεὶς*] *προσθεὶς ETHaEbFb* Ald. | *ἢ πλήθει*] *ἢ* om. *Ab.*

§. 13. *τούτῳ*] *τούτων Ha.* | *εἶναί φησι*] *φησι* om. *Fb.* | *τὰ ὁμοιομερῆ*] *τὰ* om. Ald. | *διαμένειν*] *μένειν Ab.*

§. 14. *μόνην*] *μόνον Ha.* | *νομίσειεν*] *νοήσειεν HaEb, εἶναι νομίσειεν T.*, nostram lectionem confirmat Alex. Schol. 536, a, 5. 537, b, 20.; deinde *ἄν* ante *αἰτίαν* ponit *Fb*, prorsus omittit *Ab.* | *λεγομένην*] *προαγομένην Ha.*

§. 15. *φθορὰ καὶ γένεσις*] *γένεσις καὶ φθορὰ Ab.* | *ἔκ τινος ἑνός*] *ἔκ τινος ὡς ἑνός* Ald. Bess.

§. 16. *αἴτιος*] *αἴτιον HaEb* Ald. | *αἴτιον*] *ἴδιον Ha* Ald., correxit Casaub.

18 τῆς κινήσεως. οἱ μὲν ἓν πάμπαν ἐξ ἀρχῆς ἁψάμενοι τῆς μεθόδου τῆς τοιαύτης
καὶ ἓν φάσκοντες εἶναι τὸ ὑποκείμενον οὐθὲν ἐδυσχέραναν ἑαυτοῖς, ἀλλ'
ἔνιοί γε τῶν ἓν λεγόντων, ὥσπερ ἡττηθέντες ὑπὸ ταύτης τῆς ζητήσεως,
τὸ ἓν ἀκίνητόν φασιν εἶναι καὶ τὴν φύσιν ὅλην οὐ μόνον κατὰ γένεσιν
καὶ φθοράν (τοῦτο μὲν γὰρ ἀρχαῖόν τε καὶ πάντες ὡμολόγησαν) ἀλλὰ
19 καὶ κατὰ τὴν ἄλλην μεταβολὴν πᾶσαν· καὶ τοῦτο αὐτῶν ἴδιόν ἐστιν. τῶν 984b
μὲν οὖν ἓν φασκόντων εἶναι τὸ πᾶν οὐθενὶ συνέβη τὴν τοιαύτην συνιδεῖν
αἰτίαν, πλὴν εἰ ἄρα Παρμενίδῃ, καὶ τούτῳ κατὰ τοσοῦτον ὅσον οὐ μόνον
20 ἓν ἀλλὰ καὶ δύο πως τίθησιν αἰτίας εἶναι. τοῖς δὲ δὴ πλείω ποιοῦσι μᾶλλον
ἐνδέχεται λέγειν, οἷον τοῖς θερμὸν καὶ ψυχρὸν ἢ πῦρ καὶ γῆν· χρῶνται
γὰρ ὡς κινητικὴν ἔχοντι τῷ πυρὶ τὴν φύσιν, ὕδατι δὲ καὶ γῇ καὶ τοῖς
21 τοιούτοις τοὐναντίον. μετὰ δὲ τούτους καὶ τὰς τοιαύτας ἀρχάς, ὡς ἐκ ἱκανῶν
ὄσων γεννῆσαι τὴν τῶν ὄντων φύσιν, πάλιν ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας, ὥσπερ
22 εἴπομεν, ἀναγκαζόμενοι τὴν ἐχομένην ἐζήτησαν ἀρχήν. τοῦ γὰρ εὖ καὶ
καλῶς τὰ μὲν ἔχειν τὰ δὲ γίγνεσθαι τῶν ὄντων ἴσως οὔτε πῦρ οὔτε γῆν οὔτ'

---

§. 18. *τῆς μεθόδου τῆς τοιαύτης*] *τῆς τοιαύτης μεθόδου Ha, γρ. καὶ ταύτης ἤτοι τῆς φυσικῆς E* in margine; »istam viam« Bess. | *ἐδυσχέραναν ἑαυτοῖς*] *ἐδυσχέραναν ἐν ἑαυτοῖς AbFb*; eandem scripturam ante oculos habuisse videtur Alexander cf. Schol. 535, b, 8; *ἐδυσχέραναν πρὸς ἑαυτούς* ait Ascl. in paraphr.; »nil difficultatis sibi ipsis reliquerunt« vertit Bessar. | *ἔνιοί γε*] *γε* om. *Hb*. | *ὑπὸ ταύτης*] *ὑπ' αὐτῆς Fb*: a nostra lectione stare videtur Alex. Schol. 535, b, 26. | *τοῦτο μὲν γὰρ ἀρχαῖόν τε καὶ πάντες ὡμολόγησαν*] hunc versum omittunt *AbFb* probante Brandisio, et non attingit Alexander, sed habet in paraphrasi Asclepius, et versione sua exprimit Bessario. | *ἀρχαῖόν τε*] *τε* om. *T*. | *ἄλλην μεταβολὴν*] *ἄλλην* om. *HaEb*. | *πᾶσαν*] *ἅπασαν Ab*. | *καὶ τοῦτο αὐτῶν ἴδιόν ἐστιν*] om. *Ab*, quem sequitur Brand.

§. 19. *τῶν μὲν ἓν ἕν*] *τῶν μὲν ἓν ἓν μόνον ETHaEb* Ald. Bess. | *συνιδεῖν*] *ἰδεῖν AbFb*. | *εἰ ἄρα*] *ἑνὶ Ha, ἑνὶ παρὰ Eb*: vulgatam lectionem tuentur Alex. et Bessar.

§. 20. *τοῖς δὲ δὴ*] *δὴ* add. *AbCbFb*. | *μᾶλλον ἐνδέχεται*] *ἐνδέχεται μᾶλλον Ha*. | *τοῖς θερμὸν*] *τὸ θερμὸν T* Ald. | *καὶ ψυχρὸν*] *ἢ ψυχρὸν* Ald. Bess.; correxit Fons. | *τοὐναντίον*] *ἐναντίον Ha*.

§. 21. *ὄσων* om. *T*. | *πάλιν*] *πάντες Eb*. | *ὑπ'*] *ἐπ' Ha*. | *ἀρχήν*] post *ἀρχὴν* cod. *Ab* haec verba habet: *τετέσι τὴν ποιητικὴν τέτων* [*τῶ* add. Brand. in app. crit.] *εὖ ἔχειν καὶ καλῶς*. Pergit deinde cum textu vulg. *τῶ γὰρ* κτλ.

§. 22. *τῶ γὰρ*] *τῶ μὲν Ha*. | *οὔτε πῦρ*] om. Ald. | *ἄλλο τῶν*] *ἄλλο τι τῶν Ab*. | *ἐκείνους οἰηθῆναι*] *ἐκείνους εἰκὸς οἰηθῆναι ETHaEb* Ald. Bess. | *ἐδ' αὖ τῷ*] *γρ. ἐδ' αὐτῷ* Casaub. in marg. | *τῇ τύχῃ*] *τῇ* add. *Ab*. | *εἶχεν*] *ἔχειν ESTHaBbCb* Ald.; Sylburgius: »indicative legendum esse *καλῶς ἔχει*, non infinitive *καλῶς ἔχειν*, ut habent Isingr. et Cam. editio, docet etiam Bessarionis versio.« Vertit enim Bess.: »nec rursus casui et fortunae tantam attribuere rem, probe se habet.«

ἄλλο τῶν τοιούτων ἐνθὲν ἔτ' εἰκὸς αἴτιον εἶναι ἔτ' ἐκείνες οἰηθῆναι· οὐδ' αὖ τῷ αὐτομάτῳ καὶ τῇ τύχῃ τοσοῦτον ἐπιτρέψαι πρᾶγμα καλῶς εἶχεν. νοῦν δή τις εἰπὼν ἐνεῖναι, καθάπερ ἐν τοῖς ζῴοις, καὶ ἐν τῇ φύσει τὸν 23
15 Br. αἴτιον τοῦ κόσμου καὶ τῆς τάξεως πάσης οἷον νήφων ἐφάνη παρ' εἰκῇ λέγοντας τοὺς πρότερον. φανερῶς μὲν οὖν Ἀναξαγόραν ἴσμεν ἁψάμενον 24
τούτων τῶν λόγων, αἰτίαν δ' ἔχει πρότερον Ἑρμότιμος ὁ Κλαζομένιος εἰπεῖν. οἱ μὲν ἓν ἔτως ὑπολαμβάνοντες ἅμα τε καλῶς τὴν αἰτίαν ἀρχὴν 25
εἶναι τῶν ὄντων ἔθεσαν, καὶ τὴν τοιαύτην ὅθεν ἡ κίνησις ὑπάρχει τοῖς ἓσιν.

Cap. 4.

Ὑποπτεύσειε δ' ἄν τις Ἡσίοδον πρῶτον ζητῆσαι τὸ τοιοῦτον, κἂν 1
εἴ τις ἄλλος ἔρωτα ἢ ἐπιθυμίαν ἐν τοῖς οὖσιν ἔθηκεν ὡς ἀρχήν, οἷον καὶ Παρμενίδης· οὗτος γὰρ κατασκευάζων τὴν τε παντὸς γένεσιν „πρώτιστον 2
μέν" φησιν „ἔρωτα θεῶν μητίσατο πάντων", Ἡσίοδος δὲ „πάντων μὲν 3
πρώτιστα χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα γαῖ' εὐρύστερνος, ἠδ' ἔρος, ὃς πάντεσσι μεταπρέπει ἀθανάτοισιν", ὡς δέον ἐν τοῖς ἓσιν ὑπάρχειν τιν' αἰτίαν ἥτις κινήσει καὶ συνάξει τὰ πράγματα. τέτες μὲν ἓν πῶς χρὴ διανεῖμαι περὶ 4
τε τίς πρῶτος, ἐξέστω κρίνειν ὕστερον· ἐπεὶ δὲ καὶ τἀναντία τοῖς ἀγα-
985a θοῖς ἐνόντα ἐφαίνετο ἐν τῇ φύσει, καὶ οὐ μόνον τάξις καὶ τὸ καλὸν ἀλλὰ καὶ ἀταξία καὶ τὸ αἰσχρόν, καὶ πλείω τὰ κακὰ τῶν ἀγαθῶν καὶ τὰ φαῦλα τῶν καλῶν, ἔτως ἄλλος τις φιλίαν εἰσήνεγκε καὶ νεῖκος, ἑκάτερον

---

§. 23. *νῶν δή τις*] *νῶν δ' εἴ τις Eb, γρ. καὶ νῶν δ' εἴ τις E* in margine; »quare qui — intellectum inesse — dixerat« Bess. | *ἐνεῖναι*] *ETAb, ἓν εἶναι* rec. *Eb*: ceteri *εἶναι*. | *ἐν τοῖς ζῴοις*] *τοῖς* om. *ESBbCb*, habet Alex. Ald. | *τὸν αἴτιον*] *τὸ αἴτιον Ab*. | *τῆ κόσμῳ*] sic *Ab*: ceteri *καὶ τῷ κόσμῳ*. | *τῆς τάξεως πάσης*] *πάσης* om. *Ha*. | *εἰκῇ*] *οἰκῇ S*.

§. 24. *φανερῶς μέν*] *μέν* om. *T*. | *αἰτίαν*] *αἴτιον E* Ald., nostram scripturam restituerunt Fons. et Casaub. | *δ' ἔχει*] *δ' ἂν ἔχῃ HaEb*. | *Ἑρμότιμος ὁ Κλαζομένιος*] *ὁ κλαζομένιος ἑρμότιμος S*.

§. 25. *ἅμα τῇ*] *ἅμα τῷ Ha*. Ald. | *τὴν αἰτίαν*] *τὴν* om. *Ha*. | *ἔθεσαν, καὶ τὴν τοιαύτην ὅθεν ἡ κίνησις*] *γρ. καὶ „ἔθεσαν τὴν τοιαύτην," εἶτα „ὅθεν ἡ κίνησις" E* in margine. | *ὑπάρχει*] *ὑπάρχειν* Ald.

§. 2. *ἔτος γὰρ*] sic *Ab, καὶ γὰρ ἔτως Eb*: ceteri *καὶ γὰρ ἔτος*. | *πρώτιστον*] *πρῶτον EHaAbEb* Ald. | *μητίσατο*] *μητήσατο* Ald.

§. 3. *δὲ*] *μὲν Ha*. | *αὐτὰρ*] *αὐτὸ Ha*. | *γαῖ'*] *γέα γαῖα E*. | *ἔρος*] *ἔρως HaAb*. | *τιν' αἰτίαν*] *τὴν αἰτίαν HaAb*. | *συνάξει*] *συνέξει ET* Ald.

§. 4. *τέτες*] *τέτοις Ab*. | *περὶ*] *παρὰ Ha*. | *ἐπεὶ δὲ*] *ἐπειδὴ Hb*. | *ἀλλὰ καὶ ἀταξία*] *καὶ* om. Ald. | *καὶ νεῖκος, ἑκάτερον ἑκατέρων*] *καὶ τὸ νεῖκος ἑκάτερον ἑκατέρῳ Ha*; articulum ante *νεῖκος* habet etiam Ald.

5 *ἑκατέρων αἴτιον τούτων. εἰ γάρ τις ἀκολουθοίη καὶ λαμβάνοι πρὸς τὴν διάνοιαν καὶ μὴ πρὸς ἃ ψελλίζεται λέγων Ἐμπεδοκλῆς, εὑρήσει τὴν μὲν φιλίαν αἰτίαν οὖσαν τῶν ἀγαθῶν, τὸ δὲ νεῖκος τῶν κακῶν· ὥστ' εἴ τις φαίη τρόπον τινὰ καὶ λέγειν καὶ πρῶτον λέγειν τὸ κακὸν καὶ τὸ ἀγαθὸν ἀρχὰς Ἐμπεδοκλέα, τάχ' ἂν λέγοι καλῶς, εἴπερ τὸ τῶν ἀγαθῶν ἁπάντων*
6 *αἴτιον αὐτὸ τἀγαθόν ἐστι καὶ τῶν κακῶν τὸ κακόν. ἔστοι μὲν ἔν, ὥσπερ* 14 Br.
λέγομεν, καὶ μέχρι τούτου δυοῖν αἰτίαιν ἐφήψαντο ὧν ἡμεῖς διωρίσαμεν ἐν τοῖς περὶ φύσεως, τῆς τε ὕλης καὶ τοῦ ὅθεν ἡ κίνησις, ἀμυδρῶς μέντοι καὶ οὐθὲν σαφῶς, ἀλλ' οἷον ἐν ταῖς μάχαις οἱ ἀγύμναστοι ποιοῦσιν· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι περιφερόμενοι τύπτουσι πολλάκις καλὰς πληγάς, ἀλλ' οὔτε ἐκεῖνοι ἀπὸ ἐπιστήμης οὔτε οὗτοι ἐοίκασιν εἰδόσι λέγειν ὅ τι λέγουσιν·
7 *σχεδὸν γὰρ ὐδὲν χρώμενοι φαίνονται τούτοις ἀλλ' ἢ κατὰ μικρόν. Ἀναξαγόρας τε γὰρ μηχανῇ χρῆται τῷ νῷ πρὸς τὴν κοσμοποιίαν, καὶ ὅταν ἀπορήσῃ διὰ τίν' αἰτίαν ἐξ ἀνάγκης ἐστί, τότε παρέλκει αὐτόν, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις*
8 *πάντα μᾶλλον αἰτιᾶται τῶν γιγνομένων ἢ νῦν. καὶ Ἐμπεδοκλῆς ἐπὶ πλέον μὲν τούτου χρῆται τοῖς αἰτίοις, ὐ μὴν ἴθ' ἱκανῶς, ἵτ' ἐν τούτοις εὑρίσκει τὸ ὁμολογούμενον. πολλαχῆ γοῦν αὐτῷ ἡ μὲν φιλία διακρίνει, τὸ δὲ νεῖκος*
9 *συγκρίνει. ὅταν μὲν γὰρ εἰς τὰ στοιχεῖα διίσηται τὸ πᾶν ὑπὸ τοῦ νείκους, τό τε πῦρ εἰς ἓν συγκρίνεται καὶ τῶν ἄλλων στοιχείων ἕκαστον· ὅταν δὲ πάλιν πάντα ὑπὸ τῆς φιλίας συνίωσιν εἰς τὸ ἕν, ἀναγκαῖον ἐξ ἑκάστου*

---

§. 5. *λαμβάνοι*] *λαμβάνει Ha Ab.* | *τὴν μὲν φιλίαν αἰτίαν οὖσαν*] *τὴν μὲν φιλίαν εἶναι* Ald. | *ὄσαν*] om. *Ha Eb.* | *ὡς*] *ὡς Ha.* | *καὶ λέγειν καὶ*] om. *Ha.* | *ἁπάντων*] *πάντων Ab.* | *αὐτὸ*] *αὐτῷ T.* | *τἀγαθὸν*] *τὸ ἀγαθὸν* Ald. | *καὶ τῶν κακῶν τὸ κακόν*] om. *Ab.*

§. 6. *δυοῖν*] sic *Ab*: vulgo *δυεῖν.* | *ἐφήψαντο*] omittit *Ab*, atque ejus verbi loco post *φύσεως* inserit *ἠμμένοι φαίνονται.* Recepit hanc scripturam Brandisius. | *ὧν*] *ὡς T* Ald. | *ἔτε ἔστοι*] *ἔτε αὐτοὶ T.* | *εἰδόσι*] *εἰδέναι*, omisso *λέγειν*, *Ab*, consentiente Bessarione, qui ita vertit: „nec isti videntur scire, quid dicant." | *ὅ τι λέγουσιν*] *ἃ λέγουσιν Ha* Ald. | *ἀλλ' ἢ*] *ἢ* om. *Fb.*

§. 7. *γὰρ*] om. *Ha.* | *καὶ ὅταν ἀπορήσῃ*] *ὅταν γὰρ ἀπορήσει Ha, ὅταν ἀπορήσῃ γὰρ ET.* | *διὰ τίν' αἰτίαν ἐξ ἀνάγκης ἐστί*] haec verba om. *Ab* et margo *E*, tuetur versio Bess. | *παρέλκει*] *ἕλκει THaEb* Ald. et pr. *E.* | *αὐτόν*] *αὐτό* Ald.

§. 8. *ἐπὶ*] *δὲ ἐπὶ T, μὲν πρὸς Ha.* | *τούτου χρῆται*] *χρῆται τούτου Ab, τούτῳ χρῆται Ha* Ald. | *εὑρίσκει*] *ἐξευρίσκει Ab.* | *τὸ ὁμολογούμενον*] »neque in his reperit quod sequitur« Bess.

§. 9. *διίσηται*] *διΐσαται Ha.* | *τό τε πῦρ*] *τότε τὸ πῦρ ET* Ald. Bess. (?) *εἰς ἕν*] om. *T.* | *ὅταν δὲ πάλιν*] *πάλιν* om. *Ha* Ald. | *πάντα*] om. *EEb.* | *ἐξ ἑκάστου*] *ἑκάστου*, omisso *ἐξ*, *Ha* Bess.

τὰ μόρια διακρίνεσθαι πάλιν. Ἐμπεδοκλῆς μὲν οὖν παρὰ τοὺς πρότερον 10
πρῶτος ταύτην τὴν αἰτίαν διελὼν εἰσήνεγκεν, οὐ μίαν ποιήσας τὴν τῆς
κινήσεως ἀρχὴν ἀλλ' ἑτέρας τε καὶ ἐναντίας. ἔτι δὲ τὰ ὡς ἐν ὕλης εἴδει 11
λεγόμενα στοιχεῖα τέτταρα πρῶτος εἶπεν· οὐ μὴν χρῆταί γε τέτταρσιν,
985b ἀλλ' ὡς δυσὶν ἴσοι μόνοις, πυρὶ μὲν καθ' αὑτό, τοῖς δ' ἀντικειμένοις ὡς
μιᾷ φύσει, γῇ τε καὶ ἀέρι καὶ ὕδατι. λάβοι δ' ἄν τις αὐτὸ θεωρῶν ἐκ
15 Br. τῶν ἐπῶν. ἕτος μὲν ἦν, ὥσπερ λέγομεν, οὕτω τε καὶ τοσαύτας εἴρηκεν
ἀρχάς· Λεύκιππος δὲ καὶ ὁ ἑταῖρος αὐτοῦ Δημόκριτος στοιχεῖα μὲν τὸ 12
πλῆρες καὶ τὸ κενὸν εἶναί φασι, λέγοντες τό μὲν ὂν τὸ δὲ μὴ ὄν, τούτων
δὲ τὸ μὲν πλῆρες καὶ στερεὸν τὸ ὄν, τὸ δὲ κενόν γε καὶ μανὸν τὸ μὴ
ὄν (διὸ καὶ οὐθὲν μᾶλλον τὸ ὂν τοῦ μὴ ὄντος εἶναί φασιν, ὅτι οὐδὲ τὸ
κενὸν τοῦ σώματος), αἴτια δὲ τῶν ὄντων ταῦτα ὡς ὕλην. καὶ καθάπερ 13
οἱ ἓν ποιοῦντες τὴν ὑποκειμένην οὐσίαν τἆλλα τοῖς πάθεσιν αὐτῆς γεννῶσι,
τὸ μανὸν καὶ τὸ πυκνὸν ἀρχὰς τιθέμενοι τῶν παθημάτων, τὸν αὐτὸν
τρόπον καὶ οὗτοι τὰς διαφορὰς αἰτίας τῶν ἄλλων εἶναί φασιν. ταύτας 14
μέντοι τρεῖς εἶναι λέγουσι, σχῆμά τε καὶ τάξιν καὶ θέσιν· διαφέρειν γάρ
φασι τὸ ὂν ῥυσμῷ καὶ διαθιγῇ καὶ τροπῇ μόνον. τούτων δὲ ὁ μὲν ῥυσμὸς 15
σχῆμά ἐστιν, ἡ δὲ διαθιγὴ τάξις, ἡ δὲ τροπὴ θέσις· διαφέρει γὰρ τὸ
μὲν *A* τῷ *N* σχήματι, τὸ δὲ *AN* τῷ *NA* τάξει, τὸ δὲ *Z* τῷ *N* θέσει.

---

§. 10. *παρὰ τὰς πρότερον*] *παρὰ τὸ πρότερον Ab.* | *τὴν τῆς κινήσεως*] *τήν τε κινήσεως T.*

§. 11. *ἔτι δὲ τὰ*] *ἔτι δὲ καὶ τὰ* Ald. | *μόνοις*] *μόνον HaEb* Ald. | *γῇ τε καὶ*] *καὶ* om. *HaEb.* | *ἕτος μὲν ἦν*] *ἅτως μὲν ἦν T.* | *τοσαύτας*] *τοιαύτας Ha.* | *εἴρηκεν ἀρχάς*] *εἴρηκε τὰς ἀρχάς* var. lect. ap. Brand.

§. 12. *λέγοντες τὸ*] sic *Ab*, neque aliter legisse videtur Bessario, cujus versio haec est: »— esse ajunt dicentes hoc quidem ens, hoc vero non ens«: ceteri *λέγοντες οἷον τὸ*. Casaub. in marg. et Fons. ita interpungunt: *φασὶ λέγοντες· οἷον κτλ.* | *κενόν γε*] *κενόν τε E, γε* om. *HaAbEb.* | *καὶ μανὸν*] om. *Ab.* | *οὐδὲ τὸ κενὸν τοῦ σώματος*] *οὐδὲ τὸ σῶμα τοῦ κενοῦ* Fonsec. et *γρ.* Casaub. in marg. Eundem textum ante oculos habuisse commentatores graecos, suspicari aliquis possit ex Alexandri et Asclepii commentariis Schol. 538, b, 13. 33. | *ταῦτα ὡς*] *ταῦτά γε ὡς Ab, ταῦτα* ante *τῶν T.* | *ὕλην*] *ὕλη HaEb* Ald.

§. 13. *τἆλλα*] *τὰ ἄλλα* Ald. | *τοῖς πάθεσιν αὐτῆς*] *τοῖς πάθεσιν αὐτοῖς Eb.* | *τιθέμενοι*] *ποιούμενοι Ha.* | *τῶν παθημάτων*] haec verba ante *ἀρχάς* ponit *Ab.* | *τὸν αὐτὸν τρόπον*] Alexander in commentariis Schol. 538, b, 23 habet haec: *φέρεται δὲ ἔν τισι γραφὴ τοιαύτη „καὶ ὥσπερ τῶν μαθηματικῶν τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἕτοι“· κἂν ᾖ αὕτη ἡ γραφή, λέγοι ἂν περὶ Πλάτωνος.*

§. 14. *διαφέρειν*] *διαφέρει EHaEb.* | *φασι*] *φησι EHa.* | *ῥυσμῷ*] *ῥοισμῶ Ab.* | *διαθιγῇ*] *διαθηγῇ ETEb* Ald.; »diathige« Bess.

§. 15. *ῥυσμὸς*] *ῥοισμὸς Ab.* | *διαφέρει γὰρ*] *γὰρ* om. *Ha.*

16 περὶ δὲ κινήσεως, ὅθεν ἢ πῶς ὑπάρχει τοῖς ἓσι, καὶ ἔτοι παραπλησίως τοῖς ἄλλοις ῥαθύμως ἀφεῖσαν. περὶ μὲν οὖν τῶν δύο αἰτιῶν, ὥσπερ λέγομεν, ἐπὶ τοσοῦτον ἔοικεν ἐζητῆσθαι παρὰ τῶν πρότερον.

Cap. 5.

1 Ἐν δὲ τούτοις καὶ πρὸ τούτων οἱ καλούμενοι Πυθαγόρειοι τῶν μαθημάτων ἁψάμενοι πρῶτοι ταῦτα προήγαγον, καὶ ἐντραφέντες ἐν αὐτοῖς
2 τὰς τούτων ἀρχὰς τῶν ὄντων ἀρχὰς ᾠήθησαν εἶναι πάντων. ἐπεὶ δὲ τούτων οἱ ἀριθμοὶ φύσει πρῶτοι, ἐν δὲ τοῖς ἀριθμοῖς ἐδόκουν θεωρεῖν ὁμοιώματα πολλὰ τοῖς οὖσι καὶ γιγνομένοις, μᾶλλον ἢ ἐν πυρὶ καὶ γῇ καὶ ὕδατι, ὅτι τὸ μὲν τοιονδὶ τῶν ἀριθμῶν πάθος δικαιοσύνη, τὸ δὲ 16 Bk.
τοιονδὶ ψυχὴ καὶ νοῦς, ἕτερον δὲ καιρὸς καὶ τῶν ἄλλων ὡς εἰπεῖν ἕκαστον
3 ὁμοίως· ἔτι δὲ τῶν ἁρμονικῶν ἐν ἀριθμοῖς ὁρῶντες τὰ πάθη καὶ τοὺς λόγους, ἐπειδὴ τὰ μὲν ἄλλα τοῖς ἀριθμοῖς ἐφαίνετο τὴν φύσιν ἀφωμοιῶσθαι πᾶσαν, οἱ δ' ἀριθμοὶ πάσης τῆς φύσεως πρῶτοι, τὰ τῶν ἀριθμῶν στοι- 986a
χεῖα τῶν ὄντων στοιχεῖα πάντων εἶναι ὑπέλαβον, καὶ τὸν ὅλον οὐρανὸν
4 ἁρμονίαν εἶναι καὶ ἀριθμόν· καὶ ὅσα εἶχον ὁμολογούμενα δεικνύναι ἔν τε

---

§. 16. *ἀφεῖσαν*] *ἀφῆσαν Eb* Ald.; cf. cap. 6, 5., ubi omnes libri, uno refragante *Ab*, exhibent *ἀφεῖσαν*. | *περὶ μὲν ἓν τῶν*] *περὶ μὲν ἓν τούτων τῶν Fb*. | *λέγομεν*] *ἐλέγομεν* Ald. Bess. | *παρὰ τῶν πρότερον*] *παρὰ τῶν* add. *Ab*, vulgo *πρότερον*. Lectionem codicis *Ab* confirmat interpretatio Bessarionis: „videtur quaesitum a prioribus fuisse."

§. 1. *πρῶτοι ταῦτα*] *πρῶτον ταῦτα THa* Ald., *ταῦτά τε πρῶτον AbBb*. | *προήγαγον*] *προῆγον ETHaEb* Ald. | *τῶν ὄντων*] *τὰς ὄντων S*; verba *τῶν ὄντων ἀρχὰς* om. *Ab*, sed ea non abfuisse a textu Alexandri, ostendit haec ejus paraphrasis: *τὰς τούτων ἀρχὰς τῶν ὄντων πάντων ἀρχὰς ᾠήθησαν εἶναι* Schol. 540, a, 4., atque iterum: *τὰ τῶν ἀριθμῶν στοιχεῖα καὶ τὰς ἀρχὰς τούτων πάντων τῶν ὄντων ἀρχὰς ἔθεντο* 542, a, 24. Neque illa desunt in latina versione Bessarionis.

§. 2. *ἐπεὶ δὲ τούτων*] Alex. Schol. 540, a, 5.: „εἴη ἂν καταλληλότερον ἔχουσα ἡ λέξις, εἰ ἀντὶ τοῦ δέ τὸ γάρ εἴη." | *τοῖς ἀριθμοῖς*] *τούτοις Ab*, neque aliter legisse videtur Alex., qui haec habet in commentariis: *ὁμοιώματα δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ ὄντα καὶ γινόμενα ἡγοῦντο ἐν τούτοις εἶναι, τουτέστι τοῖς ἀριθμοῖς κτλ.* Vulgatam exprimit Bess. | *ψυχὴ καὶ νοῦς*] *ψυχή τε καὶ νοῦς Ab*.

§. 3. *ἁρμονικῶν*] *ἁρμονιῶν SHaBbCbEb* Bess. | *τὰ πάθη*] *καὶ τὰ πάθη Ha* Ald. | *ἐφαίνετο*] *ἐφαίνοντο Ab*. | *τὴν φύσιν*] om. *SBbCb* Bess. | *ἀφωμοιῶσθαι*] *ἀφομοιῶσθαι Ab, ἀφομοιωθῆναι ESBbCb*. | *πᾶσαν*] *πᾶσιν ESHaBb* Ald. Bess., cujus haec est interpretatio: „cum itaque cetera quidem viderentur in omnibus numeris assimilari." | *εἶναι ὑπέλαβον*] *ὑπέλαβον εἶναι Ab*. | *καὶ τὸν ὅλον οὐρανὸν — καὶ ἀριθμόν*] haec verba post *καὶ ὅσα εἶχον* (versu insequenti) transponit Ald. Verum restituit Sylburgius in annot. crit.

§. 4. *ὅσα εἶχον*] *ὅσα εἶχεν SAbCb*. | *δεικνύναι*] om. *Ab*, neque illam

τοῖς ἀριθμοῖς καὶ ταῖς ἁρμονίαις πρὸς τὰ τοῦ οὐρανοῦ πάθη καὶ μέρη καὶ πρὸς τὴν ὅλην διακόσμησιν, ταῦτα συνάγοντες ἐφήρμοττον. κἂν εἴ τί 5
που διέλειπε, προσεγλίχοντο τοῦ συνειρομένην πᾶσαν αὐτοῖς εἶναι τὴν πραγματείαν. λέγω δ' οἷον, ἐπειδὴ τέλειον ἡ δεκὰς εἶναι δοκεῖ καὶ πᾶσαν 6
περιειληφέναι τὴν τῶν ἀριθμῶν φύσιν, καὶ τὰ φερόμενα κατὰ τὸν οὐρανὸν δέκα μὲν εἶναί φασιν, ὄντων δὲ ἐννέα μόνον τῶν φανερῶν διὰ τοῦτο δεκάτην τὴν ἀντίχθονα ποιοῦσιν. διώρισται δὲ περὶ τούτων ἐν ἑτέροις
ἡμῖν ἀκριβέστερον. ἀλλ' ἕ δὴ χάριν ἐπερχόμεθα, τοῦτό ἐστιν, ὅπως λάβωμεν 7
καὶ παρὰ τούτων τίνας εἶναι τιθέασι τὰς ἀρχὰς καὶ πῶς εἰς τὰς εἰρημένας ἐμπίπτουσιν αἰτίας. φαίνονται δὴ καὶ οὗτοι τὸν ἀριθμὸν νομίζοντες 8
ἀρχὴν εἶναι καὶ ὡς ὕλην τοῖς οὖσι καὶ ὡς πάθη τε καὶ ἕξεις, τοῦ δὲ ἀριθμοῦ στοιχεῖα τό τε ἄρτιον καὶ τὸ περιττόν, τούτων δὲ τὸ μὲν πεπερασμένον τὸ δὲ ἄπειρον, τὸ δ' ἓν ἐξ ἀμφοτέρων εἶναι τούτων (καὶ γὰρ ἄρτιον εἶναι καὶ περιττόν), τὸν δ' ἀριθμὸν ἐκ τοῦ ἑνός, ἀριθμοὺς δέ, καθάπερ εἴρηται, τὸν ὅλον οὐρανόν. ἕτεροι δὲ τῶν αὐτῶν τούτων τὰς 9

---

vocem ante oculos habuisse videtur Alex., cujus haec est paraphrasis: *καὶ ὅσα μὲν εἶχον ὁμολογούμενα ἔν τε τοῖς ἀριθμοῖς καὶ ταῖς κατὰ τὰς ἁρμονίας συνθέσεσι πρὸς τὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ πάθη τε καὶ μέρη κτλ.* Schol. 542, a, 32. | *πρὸς τὴν ὅλην*] *πρὸς τὴν ἄλλην THaEb.*

§. 5. *εἴ τί πε*] *πε* om. *Ab.* | *διέλειπε*] *διέλιπε SCbEb, διέλιπον T, πολὺ διέλιπον* Ald. | *προσεγλίχοντο*] *προσεπεγλίχοντο E.* Discrepantem textum sequi videtur Bessario, qui versum nostrum ita vertit: »quod si quid alicubi deerat, supplebant, ut totus ejus tractatus consentaneus esset.« | *συνειρομένην*] *συνηρημένην SBbCb, συνηρμοσμένην Eb* Ald. | *πᾶσαν αὐτοῖς εἶναι*] *εἶναι πᾶσαν αὐτοῖς T, αὐτοῖς πᾶσαν εἶναι Ha.*

§. 6. *λέγω δ' οἷον*] *οἷον* om. *Ha.* | *εἶναι δοκεῖ — τῶν ἀριθμῶν φύσιν*] haec verba om. *Ab*, neque ea attingit Alex. in paraphr. | *καὶ τὰ φερόμενα*] *καταφερόμενα S, καὶ τὰ φαινόμενα* var. lect. ap. Casaub. et Fonsec. | *μόνον*] *μόνων EHaAb, μὲν μόνον Cb.*

§. 7. *ἐπερχόμεθα*] *ἐπεχόμεθα* Ald. et edit. insequentes. | *εἶναι τιθέασι*] *εἶναι ἤδη τιθέασι* Ald.

§. 8. *φαίνονται δὴ*] *φαίνονται δὲ AbEb* Ald. | *τό τε ἄρτιον*] *τε* add. *Ab.* | *πεπερασμένον τὸ δὲ ἄπειρον*] *ἄπειρον τὸ δὲ πεπερασμένον Ab*, sed eum verborum ordinem, quem textus vulgatus praebet, defendere videtur paraphrasis Alexandri 543, a, 34 et interpretatio Bess. | *τὸ δ' ἓν ἐξ*] *τὸ δὲ ἓν δὴ ἐξ* Ald. | *καὶ γὰρ ἄρτιον εἶναι καὶ περιττόν*] om. *Ab.* | *ἀριθμὸς δὲ*] *ἀριθμὸν δὲ S.*

§. 9. *συστοιχίαν*] *συστοιχεῖαν TAb*, quam scripturam retinuit Sylburgius, quanquam confitens in annot. crit., rectius scribi *συστοιχίαν*. Atque in reliquis librorum metaphysicorum locis (IV, 2, 26. X, 3, 18. 8, 8. XIV, 6, 18.) sine lectionis discrepantia legitur *συζοιχίαν*, adversantibus, si qua occurrit scripturae varietas (ut XI, 9, 15. XII, 7, 6.), singulis tantum codicibus. | *καὶ*] add. *Ab*, decies: vulgo

ἀρχὰς δέκα λέγεσιν εἶναι τὰς κατὰ συζοιχίαν λεγομένας, πέρας καὶ ἄπειρον, 17 Br.
περιττὸν καὶ ἄρτιον, ἓν καὶ πλῆθος, δεξιὸν καὶ ἀριστερόν, ἄρρεν καὶ
θῆλυ, ἠρεμοῦν καὶ κινούμενον, εὐθὺ καὶ καμπύλον, φῶς καὶ σκότος, ἀγαθὸν
10 καὶ κακόν, τετράγωνον καὶ ἑτερόμηκες. ὅνπερ τρόπον ἔοικε καὶ Ἀλκμαίων
ὁ Κροτωνιάτης ὑπολαβεῖν, καὶ ἤτοι οὗτος παρ' ἐκείνων ἢ ἐκεῖνοι παρὰ
11 τούτου παρέλαβον τὸν λόγον τοῦτον· καὶ γὰρ ἐγένετο τὴν ἡλικίαν Ἀλ-
12 κμαίων ἐπὶ γέροντι Πυθαγόρᾳ, ἀπεφήνατο δὲ παραπλησίως τούτοις· φησὶ
γὰρ εἶναι δύο τὰ πολλὰ τῶν ἀνθρωπίνων, λέγων τὰς ἐναντιότητας οὐχ
ὥσπερ οὗτοι διωρισμένας ἀλλὰ τὰς τυχούσας, οἷον λευκὸν μέλαν, γλυκὺ
13 πικρόν, ἀγαθὸν κακόν, μικρὸν μέγα. οὗτος μὲν οὖν ἀδιορίξως ἐπέρριψε
περὶ τῶν λοιπῶν, οἱ δὲ Πυθαγόρειοι καὶ πόσαι καὶ τίνες αἱ ἐναντιώσεις 986b
14 ἀπεφήναντο. παρὰ μὲν ἓν τούτων ἀμφοῖν τοσοῦτον ἔξι λαβεῖν, ὅτι τἀναντία
ἀρχαὶ τῶν ὄντων· τὸ δ' ὅσαι παρὰ τῶν ἑτέρων, καὶ τίνες αὗταί εἰσιν.
15 πῶς μέντοι πρὸς τὰς εἰρημένας αἰτίας ἐνδέχεται συναγαγεῖν, σαφῶς μὲν
οὐ διήρθρωται παρ' ἐκείνων, ἐοίκασι δ' ὡς ἐν ὕλης εἴδει τὰ στοιχεῖα
τάττειν· ἐκ τούτων γὰρ ὡς ἐνυπαρχόντων συνεσάναι καὶ πεπλάσθαι φασὶ
16 τὴν οὐσίαν. τῶν μὲν οὖν παλαιῶν καὶ πλείω λεγόντων τὰ στοιχεῖα τῆς
17 φύσεως ἐκ τούτων ἱκανόν ἐστι θεωρῆσαι τὴν διάνοιαν· εἰσὶ δέ τινες οἳ 18 Br.
περὶ τοῦ παντὸς ὡς ἂν μιᾶς ὕσης φύσεως ἀπεφήναντο, τρόπον δὲ ἕ τὸν
18 αὐτὸν πάντες οὔτε τοῦ καλῶς ἔτε τοῦ κατὰ τὴν φύσιν. εἰς μὲν ἓν τὴν

πέρας ἄπειρον, περιττὸν ἄρτιον et sic deinceps. Alexander locum nostrum ita reddit in paraphr.: πέρας καὶ ἄπειρον, περιττόν τε καὶ ἄρτιον, ἓν καὶ πλῆθος, δεξιὸν καὶ ἀριστερόν, ἄρρεν θῆλυ, ἠρεμοῦν κινούμενον, εὐθὺ καμπύλον, φῶς σκότος, ἀγαθὸν κακόν, τετράγωνον ἑτερόμηκες 543, a, 41. | ἀγαθὸν καὶ κακόν] Casaub.: »apud Themistium pro istis legitur νοῦς, δόξα.“

§. 11. ἐγένετο] ἐγίνετο *Cb*; deinde ἐγένετο τὴν ἡλικίαν et ἐπὶ γέροντι Πυθαγόρᾳ et δὲ post ἀπεφήνατο omittit *Ab*: habet itaque καὶ γὰρ Ἀλκμαίων ἀπεφήνατο παραπλησίως τούτοις. Adsentiri videtur Alex., qui verba a codice *Ab* omissa silentio praeterit.

§. 12. λέγων] λέγω *Cb*. | διωρισμένας] διωρισμένως *SBb*. | μικρὸν μέγα] μέγα μικρόν *Ab*.

§. 13. οὗτος μὲν οὖν] οὕτως μέν, omisso οὖν, *Eb*. | ἐπέρριψε] ἀπέρριψε *CbEb*.

§. 14. ἀμφοῖν τοσοῦτον] ἀμφοῖν μὲν τοσοῦτον *Ab*. | τὸ δ' ὅσαι παρὰ τῶν ἑτέρων] om. *Ab*; deinde pro παρὰ exhibet *Eb* περὶ.

§. 15. συναγαγεῖν] ita *Ab*: ceteri συνάγειν. | φασὶ] φησὶ *TCb*.

§. 16. λεγόντων τὰ στοιχεῖα] τὰ στοιχεῖα λεγόντων *ESTHaEb* Ald.

§. 17. φύσεως] om. *S*., τῆς φύσεως *T*. | κατὰ τὴν φύσιν] τὴν om. *HaEb* Anon. Urb. Ald.

νῦν σκέψιν τῶν αἰτίων ἐδαμῶς συναρμόττει περὶ αὐτῶν ὁ λόγος· ἐ γὰρ 19
ὥσπερ ἔνιοι τῶν φυσιολόγων ἓν ὑποθέμενοι τὸ ὂν ὅμως γεννῶσιν ὡς ἐξ
ὕλης τιν ἑνός, ἀλλ' ἕτερον τρόπον ἔτοι λέγουσιν· ἐκεῖνοι μὲν γὰρ προσιθέασι
κίνησιν, γεννῶντές γε τὸ πᾶν, ἔτοι δὲ ἀκίνητον εἶναί φασιν. οὐ μὴν ἀλλὰ 20
τοσοῦτόν γε οἰκεῖόν ἐστι τῇ νῦν σκέψει. Παρμενίδης μὲν γὰρ ἔοικε τοῦ
κατὰ τὸν λόγον ἑνὸς ἅπτεσθαι, Μέλισσος δὲ τοῦ κατὰ τὴν ὕλην· διὸ
καὶ ὁ μὲν πεπερασμένον, ὁ δ' ἄπειρόν φησιν εἶναι αὐτό· Ξενοφάνης δὲ 21
πρῶτος τούτων ἐνίσας (ὁ γὰρ Παρμενίδης τούτου λέγεται μαθητής) οὐθὲν
διεσαφήνισεν, ἐδὲ τῆς φύσεως τούτων ἑτέρας ἔοικε θιγεῖν, ἀλλ' εἰς τὸν
ὅλον οὐρανὸν ἀποβλέψας τὸ ἓν εἶναί φησι τὸν θεόν. οὗτοι μὲν οὖν, καθάπερ 22
εἴπομεν, ἀφετέοι πρὸς τὴν νῦν παροῦσαν ζήτησιν, οἱ μὲν δύο καὶ πάμπαν
ὡς ὄντες μικρὸν ἀγροικότεροι, Ξενοφάνης καὶ Μέλισσος· Παρμενίδης δὲ 23
μᾶλλον βλέπων ἔοικέ που λέγειν· παρὰ γὰρ τὸ ὂν τὸ μὴ ὂν ἔθεν ἀξιῶν
εἶναι, ἐξ ἀνάγκης ἓν οἴεται εἶναι τὸ ὂν καὶ ἄλλο ἔθέν (περὶ οὗ σαφε-
στέρως ἐν τοῖς περὶ φύσεως εἰρήκαμεν), ἀναγκαζόμενος δ' ἀκολουθεῖν τοῖς 24
φαινομένοις, καὶ τὸ ἓν μὲν κατὰ τὸν λόγον, πλείω δὲ κατὰ τὴν αἴσθησιν
ὑπολαμβάνων εἶναι, δύο τὰς αἰτίας καὶ δύο τὰς ἀρχὰς πάλιν τίθησι,
987a θερμὸν καὶ ψυχρόν, οἷον πῦρ καὶ γῆν λέγων· τούτων δὲ κατὰ μὲν τὸ 25
ὂν τὸ θερμὸν τάττει, θάτερον δὲ κατὰ τὸ μὴ ὄν. ἐκ μὲν οὖν τῶν εἰρη- 26

---

§. 19. *γεννῶντές γε*] *γε* om. *STAb*.

§. 20. *μὲν γὰρ*] *γὰρ* om. *S*. | *κατὰ τὸν λόγον*] *τὸν* om. *THaAbEb* Ald.

§. 21. *Παρμενίδης τούτου*] *παρμενίδης ὃς τούτου ETEb*, sed nostram scripturam tuentur commentatores veteres, Alexander, Asclepius, Anon. Urbinas, commentator Cod. Regii, quibus accedit consentiens Bessarionis interpretatio. Orta est lectio illa ex falsa verborum conjunctione: editiones certe veteres vitiosa interpunctione orationis contextum turbant. | *διεσαφήνισεν*] *διεσάφησεν T*. | *ἐδὲ τῆς φύσεως*] *ἔτε τῆς φύσεως Ab*. | *τούτων οὐδετέρας ἔοικε*] *οὐδετέρας ἔοικε τούτων Ab*; deinde *θιγεῖν* ante *ἔοικε* ponunt *SBbCb*. | *τὸν ὅλον*] *ὅλον τὸν Eb*. | *τὸν θεόν*] om. *Ab*, habent Alex. et Bess.

§. 22. *οὗτοι*] *ἔτω T*. | *ἀφετέοι*] *ἀφετείναντο SBb*, *ἀπεφήναντο Cb*. | *παροῦσαν*] add. *Ab*.

§. 23. *βλέπων*] om. *E*. | *ἔοικέ που λέγειν*] *που λέγειν ἔοικε Eb*. | *σαφεστέρως*] *σαφέστερον TAb* Ald.

§. 24. *κατὰ τὸν λόγον*] *τὸν* om. *T* Ald. | *ὑπολαμβάνων*] *ὑπολαβὼν Ab*. | *τὰς ἀρχὰς*] *τὰς* om. *Ab*. | *πάλιν τίθησι*] *τίθησι πάλιν SBbCb* Ald.

§. 25. *κατὰ μὲν*] ita *Ab*: ceteri *τὸ μὲν κατὰ*.

§. 26. *παρὰ τῶν συνηδρευκότων*] *περὶ* pro *παρὰ Eb*; *συνεδρευκότων* pro *συνηδρευκότων Ab*. | *τοσαῦτα*] sic *Ab*: vulgo *ταῦτα*. | *πλείους ἀρχὰς τὰς*] *πλείους τὰς ἀρχὰς τὰς AbEb*. | *ὡς ἐν ὕλης εἴδει*] *ὥσπερ ὕλης εἴδη T* Ald. | *τὴν αἰτίαν τιθέντων*] *τὴν* om. *T* Ald. | *πρὸς ταύτῃ*] *πρὸς ταύτην* Alex. | *παρὰ τῶν μὲν μίαν παρὰ τῶν δὲ δύο*] *παρ' ὧν μὲν μίαν παρ' ὧν δὲ δύο Ab*.

μένων καὶ παρὰ τῶν συνηδρευκότων ἤδη τῷ λόγῳ σοφῶν τοσαῦτα παρειλήφα- 19 Br.
μεν, παρὰ μὲν τῶν πρώτων σωματικήν τε τὴν ἀρχήν (ὕδωρ γὰρ καὶ πῦρ
καὶ τὰ τοιαῦτα σώματά ἐστιν), καὶ τῶν μὲν μίαν τῶν δὲ πλείους ἀρχὰς
τὰς σωματικάς, ἀμφοτέρων μέντοι ταύτας ὡς ἐν ὕλης εἴδει τιθέντων,
παρὰ δέ τινων ταύτην τε τὴν αἰτίαν τιθέντων καὶ πρὸς ταύτῃ τὴν ὅθεν
27 ἡ κίνησις, καὶ ταύτην παρὰ τῶν μὲν μίαν παρὰ τῶν δὲ δύο. μέχρι μὲν
οὖν τῶν Ἰταλικῶν καὶ χωρὶς ἐκείνων μετριώτερον εἰρήκασιν οἱ ἄλλοι περὶ
αὐτῶν, πλὴν ὥσπερ εἴπομεν, δυοῖν τε αἰτίαιν τυγχάνουσι κεχρημένοι, καὶ
τούτων τὴν ἑτέραν οἱ μὲν μίαν οἱ δὲ δύο ποιοῦσι, τὴν ὅθεν ἡ κίνησις·
28 οἱ δὲ Πυθαγόρειοι δύο μὲν τὰς ἀρχὰς κατὰ τὸν αὐτὸν εἰρήκασι τρόπον,
τοσοῦτον δὲ προσεπέθεσαν, ὃ καὶ ἴδιόν ἐστιν αὐτῶν, ὅτι τὸ πεπερασ-
μένον καὶ τὸ ἄπειρον καὶ τὸ ἓν οὐχ ἑτέρας τινὰς φήθησαν εἶναι φύσεις,
οἷον πῦρ ἢ γῆν ἤ τι τοιοῦτον ἕτερον, ἀλλ' αὐτὸ τὸ ἄπειρον καὶ αὐτὸ τὸ
ἓν οὐσίαν εἶναι τούτων ὧν κατηγορῶνται, διὸ καὶ ἀριθμὸν εἶναι τὴν οὐσίαν
29 ἁπάντων. περί τε τούτων ἓν τοῦτον ἀπεφήναντο τὸν τρόπον, καὶ περὶ τοῦ
τί ἐστιν ἤρξαντο μὲν λέγειν καὶ ὁρίζεσθαι, λίαν δ' ἁπλῶς ἐπραγματεύθησαν.
30 ὡρίζοντό τε γὰρ ἐπιπολαίως, καὶ ᾧ πρώτῳ ὑπάρξειεν ὁ λεχθεὶς ὅρος,
τοῦτ' εἶναι τὴν οὐσίαν τοῦ πράγματος ἐνόμιζον, ὥσπερ εἴ τις οἴοιτο ταὐτὸν
εἶναι διπλάσιον καὶ τὴν δυάδα, διότι πρῶτον ὑπάρχει τοῖς δυσὶ τὸ διπλάσιον.
31 ἀλλ' οὐ ταὐτὸν ἴσως ἐστὶ τὸ εἶναι διπλασίῳ καὶ δυάδι· εἰ δὲ μή, πολλὰ

---

§. 27. *μετριώτερον*] *μαλακώτερον AbFb* et *γρ. E.* Eandem scripturam exhibent codices Alexandri 546, a, 2: sed falso: legit enim Alexander, ut ex ejus paraphrasi patet, *μοναχώτερον*: adnotans tamen *γράφεται ἔν τισιν ἀντὶ τοῦ μοναχώτερον „μορυχώτερον," ὃ ἐξηγούμενοι οἱ μὲν σκοτεινότερον λέγουσιν, οἱ δὲ μαλακώτερον* Schol. 546, b, 2. Auget lectionis discrepantiam Asclepius, qui *μονιμώτερον* legit, addita ejus vocis interpretatione hac: *τουτέστι μετριώτερον, ἤγουν σκοτεινότερον ἢ μαλακώτερον* Schol. 547, a, 28. *Μορυχώτερον* recepit Brandisius. | *περὶ αὐτῶν*] *περὶ τῶν αὐτῶν ESTBbCb.* | *δυοῖν*] *δυεῖν T* Ald.; deinde *τε* post *δυοῖν* om. *Fb* Alex. | *οἱ μὲν μίαν, οἱ δὲ δύο ποιοῦσι*] *οἱ μὲν μίαν ποιοῦσιν, οἱ δὲ δύο* Alex. Idem post *ὅθεν ἡ κίνησις* in exemplaribus suis verba videtur habuisse haec: *ἀλλὰ πάντες ἀμυδρῶς μέν.*" Schol. 546, b, 9.

§. 28. *δὲ προσεπέθεσαν*] *δὲ* om. *T.* | *ἐστιν αὐτῶν*] ita *Ab*: vulgo *αὐτῶν ἐστίν.* | *καὶ τὸ ἕν*] om. *ESTBbCbEb.* | *εἶναι φύσεις*] *φύσεις εἶναι Eb.* | *ἁπάντων*] *πάντων Ab.*

§. 29. *τοῦτον ἀπεφήναντο*] *ἀπεφήναντο τοῦτον Ab.*

§. 30. *ὡρίζοντό τε*] *τε* om. *T.* | *ᾧ πρώτῳ*] *ᾧ πρώτως Ab*: vulgatam tuetur Alex. in paraphr. | *ὑπάρξειεν*] *ὑπάρξειν T.* | *ἐνόμιζον*] ita *Ab*: ceteri *ἐνόμισαν.* | *διότι*] *ὅτι S.* | *τοῖς δυσὶ*] *τοῖς δύο Ab.*

§. 31. *ἴσως ἐστὶ*] *ἐστὶ* om. *Eb*, ante *ἴσως* ponit *Ab.* | *τῶν πρότερον*] *τῶν προτέρων EbFb, τῶν πρώτων* Ald.

τὸ ἓν ἔσται, ὃ κἀκείνοις συνέβαινεν. παρὰ μὲν οὖν τῶν πρότερον καὶ τῶν ἄλλων τοσαῦτα ἔξι λαβεῖν.

Cap. 6.

20 Br. Μετὰ δὲ τὰς εἰρημένας φιλοσοφίας ἡ Πλάτωνος ἐπεγένετο πραγμα- 1
τεία, τὰ μὲν πολλὰ τούτοις ἀκολουθοῦσα, τὰ δὲ καὶ ἴδια παρὰ τὴν τῶν
Ἰταλικῶν ἔχουσα φιλοσοφίαν. ἐκ νέου τε γὰρ συνήθης γενόμενος πρῶτον 2
Κρατύλῳ καὶ ταῖς Ἡρακλειτείοις δόξαις, ὡς ἁπάντων τῶν αἰσθητῶν ἀεὶ
987b ῥεόντων καὶ ἐπιστήμης περὶ αὐτῶν οὐκ οὔσης, ταῦτα μὲν καὶ ὕστερον οὕτως
ὑπέλαβεν· Σωκράτους δὲ περὶ μὲν τὰ ἠθικὰ πραγματευομένου, περὶ δὲ 3
τῆς ὅλης φύσεως οὐθέν, ἐν μέντοι τούτοις τὸ καθόλου ζητοῦντος καὶ περὶ
ὁρισμῶν ἐπιστήσαντος πρώτου τὴν διάνοιαν, ἐκεῖνον ἀποδεξάμενος διὰ τὸ
τοιοῦτον ὑπέλαβεν ὡς περὶ ἑτέρων τοῦτο γινόμενον καὶ οὐ τῶν αἰσθητῶν
τινός· ἀδύνατον γὰρ εἶναι τὸν κοινὸν ὅρον τῶν αἰσθητῶν τινός, ἀεί γε
μεταβαλλόντων. οὗτος μὲν οὖν τὰ τοιαῦτα τῶν ὄντων ἰδέας προσηγόρευσε, 4
τὰ δ' αἰσθητὰ παρὰ ταῦτα καὶ κατὰ ταῦτα λέγεσθαι πάντα· κατὰ μέθεξιν
γὰρ εἶναι τὰ πολλὰ τῶν συνωνύμων τοῖς εἴδεσιν. τὴν δὲ μέθεξιν τοὔνομα 5

---

§. 1. ἐπεγένετο] ἐγένετο *S*. | τούτοις] τοῖς πυθαγορείοις τούτοις Ald.

§. 2. ἐκ νέου τε] τε om. *Ab*. | συνήθης γενόμενος] ita *Ab* et Alex. in paraphr.: ceteri *συγγενόμενος*. Bess.: »cum Cratylo — conversatus et Heracliti opinionibus assuetus.« | Κρατύλῳ] Κρατύλλῳ Ald. Camot. Ising.: scripturam usitatiorem restituit Sylb. | καὶ ὕστερον] καὶ om. Ald. | οὕτως] οὗτος *E*, οὔτε *Bb*.

§. 3. μέντοι] δὲ *Ab*. | ἐκεῖνον] ἐκείνων *Eb*. | διὰ τὸ τοιοῦτον] διὰ τὸ ζητῆσαι περὶ τῶν καθόλου τοιοῦτον Ald. | τοῦτο γινόμενον καὶ οὐ τῶν αἰσθητῶν τινός] τοῦτο γινομένων καὶ ὲ περὶ τῶν αἰσθητῶν *Ab*, τοὺς ὁρισμὲς τέτες γινομένες καὶ ὲ περὶ τῶν αἰσθητῶν τινος Ald. Alex. in paraphr. haec habet cum textu reliquorum librorum consentanea: ἀποδεξάμενος οὖν Σωκράτους τὴν περὶ τὲς ὁρισμὲς τε καὶ τὸ καθόλε πραγματείαν, ὑπέλαβε τέτες ἑτέρων τινῶν γίγνεσθαί τε καὶ εἶναι φύσεων καὶ οὐ τῶν αἰσθητῶν τινός. Item Bess.: »putavit de aliis et non de aliquo sensibilium hoc fieri.« | ὅρον] λόγον *ESBbCbEb*: sed confirmat nostram lectionem Alexandri paraphrasis et Bessarionis interpretatio.

§. 4. οὗτος] οὕτως *SAbCbEb* Ald. Bess. | μὲν οὖν τὰ] τὰ μὲν οὖν *Ab*, οὖν τὰ μὲν Ald. | παρὰ ταῦτα] περὶ τὰ παρὰ ταῦτα Ald., περὶ ταῦτα παρὰ ταῦτα γρ. Casaub.; Bess.: »sensibilia vero practer haec omnia dici«, quasi κατὰ ταῦτα non legerit in exemplaribus suis. | συνωνύμων τοῖς] ita *AbFb* Alex. et γρ. *E*: ceteri συνωνύμων ὁμώνυμα τοῖς.

§. 5. μετέβαλεν] μετίβαλλεν *T*, μετέλαβεν *AbFb* et duo codices commentariorum Alexandri (cf. Brandisii app. crit. 549, a, 22.), μεταβάλλων *Eb*. Vulgatam tuentur Alexandri codices plerique. | μιμήσει] μίμησιν *T* Ald. | μεθέξει] μέθεξιν Ald. | τοὔνομα μεταβαλών] om. *Ab*, probante Brandisio. | μέντοι γε] γε om. *Ab*. | ἤτις] τὶς *Eb*. | ἀφεῖσαν] ἀφῆσαν *Ab*. | ἐν κοινῷ] ἐκ κοινῶν *SBbCb*.

μόνον μετέβαλεν· οἱ μὲν γὰρ Πυθαγόρειοι μιμήσει τὰ ὄντα φασὶν εἶναι
τῶν ἀριθμῶν, Πλάτων δὲ μεθέξει, τὄνομα μεταβαλών. τὴν μέντοι γε μέθεξιν
6 ἢ τὴν μίμησιν, ἥτις ἂν εἴη τῶν εἰδῶν, ἀφεῖσαν ἐν κοινῷ ζητεῖν. ἔτι δὲ
παρὰ τὰ αἰσθητὰ καὶ τὰ εἴδη τὰ μαθηματικὰ τῶν πραγμάτων εἶναί φησι
μεταξύ, διαφέροντα τῶν μὲν αἰσθητῶν τῷ ἀΐδια καὶ ἀκίνητα εἶναι, τῶν
δ' εἰδῶν τῷ τὰ μὲν πόλλ' ἅττα ὅμοια εἶναι τὸ δὲ εἶδος αὐτὸ ἓν ἕκαστον
7 μόνον. ἐπεὶ δ' αἴτια τὰ εἴδη τοῖς ἄλλοις, τἀκείνων στοιχεῖα πάντων ᾠήθη
8 τῶν ὄντων εἶναι στοιχεῖα. ὡς μὲν οὖν ὕλην τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν εἶναι 21 Br.
ἀρχάς, ὡς δ' οὐσίαν τὸ ἕν· ἐξ ἐκείνων γὰρ κατὰ μέθεξιν τὴ ἑνὸς τὰ εἴδη
9 εἶναι τὰς ἀριθμούς. τὸ μέντοι γε ἓν οὐσίαν εἶναι, καὶ μὴ ἕτερόν γέ τι ὂν
λέγεσθαι ἕν, παραπλησίως τοῖς Πυθαγορείοις ἔλεγε, καὶ τὸ τὰς ἀριθμὰς
10 αἰτίας εἶναι τοῖς ἄλλοις τῆς οὐσίας ὡσαύτως ἐκείνοις· τὸ δὲ ἀντὶ τοῦ
ἀπείρου ὡς ἑνὸς δυάδα ποιῆσαι καὶ τὸ ἄπειρον ἐκ μεγάλου καὶ μικροῦ, τοῦτ'
11 ἴδιον· καὶ ὅτι ὁ μὲν τοὺς ἀριθμοὺς παρὰ τὰ αἰσθητά, οἱ δ' ἀριθμοὺς
εἶναί φασιν αὐτὰ τὰ πράγματα, καὶ τὰ μαθηματικὰ μεταξὺ τούτων οὐ
12 τιθέασιν. τὸ μὲν οὖν τὸ ἓν καὶ τοὺς ἀριθμοὺς παρὰ τὰ πράγματα ποιῆσαι,
καὶ μὴ ὥσπερ οἱ Πυθαγόρειοι, καὶ ἡ τῶν εἰδῶν εἰσαγωγὴ διὰ τὴν ἐν
τοῖς λόγοις ἐγένετο σκέψιν (οἱ γὰρ πρότεροι διαλεκτικῆς οὐ μετεῖχον), τὸ
δὲ δυάδα ποιῆσαι τὴν ἑτέραν φύσιν διὰ τὸ τοὺς ἀριθμοὺς ἔξω τῶν πρώτων
13 εὐφυῶς ἐξ αὐτῆς γεννᾶσθαι, ὥσπερ ἔκ τινος ἐκμαγείου. καίτοι συμβαίνει 988ª
γ' ἐναντίως· ἀ γὰρ εὔλογον ἦτως. οἱ μὲν γὰρ ἐκ τῆς ὕλης πολλὰ ποιοῦσιν,
τὸ δ' εἶδος ἅπαξ γεννᾷ μόνον, φαίνεται δ' ἐκ μιᾶς ὕλης μία τράπεζα, ὁ

---

§. 6. *φησι*] *φασι Eb* Ald. | *ἅττα*] *τὰ Ab*, om. *Fb* Alex. (?).

§. 7. *πάντων ᾠήθη τῶν ὄντων*] *ἁπάντων τῶν ὄντων ᾠήθη Ab*.

§. 8. *γὰρ κατὰ*] *γὰρ τὰ κατὰ T* Ald. | *τοὺς ἀριθμούς*] *καὶ τοὺς ἀριθμοὺς* Ascl.

§. 9. *τὸ μέντοι γε ἕν*] *τὸ μέντοι γε ὂν ὡς* Ald. et edit. insequentes. Correxit Casaub. ex auctoritate Bessarionis. | *ἕτερόν γέ τι*] *γε* add. *AbFb*. | *ὂν*] *τὸ ὂν E* Ald. | *λέγεσθαι ἕν*] ita *AbEbFb* Alex. (?): ceteri *λέγεσθαι εἶναι*: *λέγεσθαι* sine *ἕν T*. Cum nostra lectione facere videtur Bessario, cujus haec est interpretatio: »et non aliquid aliud dici unum esse.« Asclepius totum locum ita affert: *καὶ μὴ ἕτερόν τι τὸ ἓν λέγεσθαι.* | *ἄλλοις*] *ὅλοις T, γρ. τῆς ὅλης οὐσίας E.*

§. 10. *καὶ τὸ ἄπειρον*] ita *Ab*: reliqui codices et commentatores graeci et Bessarionis versio *τὸ δ' ἄπειρον*.

§. 11. *ὅτι*] ita *Ab*: ceteri *ἔτι*.

§. 12. *καὶ τὰς ἀριθμὰς*] *καὶ τὸν ἀριθμὸν AbHb*; recepit Brand. | *Πυθαγόρειοι*] *πυθαγορικοὶ Fb*. | *ποιῆσαι τὴν*] *ποιῆσαι καὶ τὴν S*.

§. 13. *συμβαίνει γ'*] *γε συμβαίνει T*. | *οἱ μὲν γὰρ*] ita *Ab*: ceteri *νῦν μὲν γὰρ*. Cum nostra lectione facere videtur Alex. in paraphr. | *εἷς ὢν*] *ἓν ὄν* Ald. Bess.

δὲ τὸ εἶδος ἐπιφέρων εἷς ὧν πολλὰς ποιεῖ. ὁμοίως δ' ἔχει καὶ τὸ ἄρρεν 14
πρὸς τὸ θῆλυ· τὸ μὲν γὰρ θῆλυ ὑπὸ μιᾶς πληρῶται ὀχείας, τὸ δ' ἄρρεν
πολλὰ πληροῖ· καίτοι ταῦτα μιμήματα τῶν ἀρχῶν ἐκείνων ἐσίν. Πλά- 15
των μὲν οὖν περὶ τῶν ζητουμένων οὕτω διώρισεν· φανερὸν δ' ἐκ τῶν εἰρη-
μένων ὅτι δυοῖν αἰτίαιν μόνον κέχρηται, τῇ τε τῷ τί ἐστι καὶ τῇ κατὰ
22 Br. τὴν ὕλην· τὰ γὰρ εἴδη τοῦ τί ἐστιν αἴτια τοῖς ἄλλοις, τοῖς δ' εἴδεσι τὸ
ἕν. καὶ τίς ἡ ὕλη ἡ ὑποκειμένη, καθ' ἧς τὰ εἴδη μὲν ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν 16
τὸ δ' ἓν ἐν τοῖς εἴδεσι λέγεται, ὅτι αὕτη δυάς ἐστι, τὸ μέγα καὶ τὸ
μικρόν. ἔτι δὲ τὴν τῷ εὖ καὶ τῷ κακῶς αἰτίαν τοῖς στοιχείοις ἀπέδωκεν 17
ἑκατέροις ἑκατέραν, ὥσπερ φαμὲν καὶ τῶν προτέρων ἐπιζητῆσαί τινας φιλο-
σόφων, οἷον Ἐμπεδοκλέα καὶ Ἀναξαγόραν.

---

§. 14. *τὸ μὲν γὰρ θῆλυ*] *θῆλυ* add. *Ab*.

§. 15. *διώρισεν*] *διώριζε Ab*. | *μόνον κέχρηται*] sic *Ab*, *μόνον κεχρημένος T*, *ἐστὶ μόνον κεχρημένος* ceteri, inter quos Alex. Aphrod. Bessario *κέχρηται* legisse videtur, vertit enim: »duabus causis utitur solum.« | *τοῖς δ' εἴδεσι τὸ ἕν*] Alex. Schol. 552, b, 24.: *φέρεται ἔν τισι γραφὴ τοιαύτη „τὰ γὰρ εἴδη τῷ τί ἐσιν αἴτια τοῖς ἄλλοις, τοῖς δὲ εἴδεσι τὸ ἓν καὶ τῇ ὕλῃ.“ καὶ εἴη ἂν δι' αὐτῆς λεγόμενον ἔτι τοῖς ῥὰ εἰδόσι τὴν Πλάτωνος δόξαν τὴν περὶ τῶν ἀρχῶν, ὅτι τὸ ἓν καὶ τῇ ἰδέᾳ αἴτιον τῷ τί ἐσιν.* (Haec verba adeo non cadunt in contextum reliquae orationis, ut corruptelam in iis latere existimandum sit: legendum, si quid video, *τῇ ὕλῃ* pro *τῇ ἰδέᾳ*). *ἀμείνων μέντοι ἡ πρώτη γραφὴ ἡ δηλοῦσα ὅτι τὰ μὲν εἴδη τοῖς ἄλλοις τῷ τί ἐσιν αἴτιον, τοῖς δὲ εἴδεσι τὸ ἕν. ἰσορεῖ δὲ Ἀσπάσιος ὡς ἐκείνης μὲν ἀρχαιοτέρας ἴσως τῆς γραφῆς, μεταγραφείσης δὲ ταύτης ὕσερον ὑπὸ Ἐνδώρου καὶ Ἐναρμόσα.* Deinde Casaub. in marg.: „*γρ. τοῖς δ' εἰδόσι.*“ Plane diversam sententiam, cujus in libris nostris nulla jam vestigia exstant, versione sua expressit Bessario. Quum enim haec praebeat: »species enim ceteris ipsius quid sint, causae sunt, speciebus vero ipsum unum, et quae subjecta materia, de qua species. Illa quidem de sensibilibus, illud vero in speciebus unum dicitur« conjeceris legisse eum *τὰ γὰρ εἴδη τοῦ τί ἐστιν αἴτια τοῖς ἄλλοις, τοῖς δ' εἴδεσι τὸ ἓν καὶ ἡ ὕλη ἡ ὑποκειμένη, καθ' ἧς τὰ εἴδη. τὰ μὲν ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν τὸ δ' ἓν ἐν τοῖς εἴδεσι λέγεται κτλ.*

§. 16. *καὶ τίς ἡ ὕλη ἡ ὑποκειμένη*] *καὶ τίς ἡ ὕλη; ἡ ὑποκειμένη κτλ.* Alex. in paraphr. | *τὰ εἴδη μὲν*] sic *Ab*: ceteri omnes *τὰ εἴδη τὰ μὲν*. Alexander locum nostrum ita legit: *καθ' ἧς τὰ εἴδη τὰ μὲν ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν τὰ δὲ ἐπὶ τοῖς εἴδεσι λέγεται*, sed addens *γράφεται καὶ ἔτως „καθ' ἧς τὰ εἴδη μὲν ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν, τὸ δὲ ἓν ἐν τοῖς εἴδεσι λέγεται“*, quae lectio congruit cum lectione codicis *Ab*, quam reddidit Bekkerus: alteram, quam commentator graecus proposuit, praetulit Brandisius, atque ita, ut in Corrigendis *ἐν τοῖς εἴδεσι* pro *ἐπὶ τοῖς εἴδεσι*, quod in textu posuerat, commendaret. | *ὅτι αὕτη δυάς ἐσι, τὸ μέγα καὶ τὸ μικρόν*] om. *Ab*. | *αὕτη δυάς*] *δυὰς αὕτη T*.

§. 17. *ἔτι δὲ*] *ἔτι τε καὶ Fb*. | *ὥσπερ*] sic *AbFb* Alex.: ceteri *ὅπερ μᾶλλον*. | *φιλοσόφων*] sic *AbFb* Alex. Bess.: vulgo *φιλοσόφας*.

Cap. 7.

1 *Συντόμως μὲν οὖν καὶ κεφαλαιωδῶς ἐπεληλύθαμεν τίνες τε καὶ πῶς τυγχάνουσιν εἰρηκότες περί τε τῶν ἀρχῶν καὶ τῆς ἀληθείας· ὅμως δὲ τοσοῦτόν γ' ἔχομεν ἐξ αὐτῶν, ὅτι τῶν λεγόντων περὶ ἀρχῆς καὶ αἰτίας οὐθεὶς ἔξω τῶν ἐν τοῖς περὶ φύσεως ἡμῖν διωρισμένων εἴρηκεν, ἀλλὰ πάντες*
2 *ἀμυδρῶς μὲν ἐκείνων δέ πως φαίνονται θιγγάνοντες. οἱ μὲν γὰρ ὡς ὕλην τὴν ἀρχὴν λέγεσιν, ἄν τε μίαν ἄν τε πλείους ὑποθῶσι, καὶ ἐάν τε σῶμα ἐάν τε ἀσώματον τιθῶσιν, οἷον Πλάτων μὲν τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν λέγων, οἱ δ' Ἰταλικοὶ τὸ ἄπειρον, Ἐμπεδοκλῆς δὲ πῦρ καὶ γῆν καὶ ὕδωρ καὶ ἀέρα,*
3 *Ἀναξαγόρας δὲ τὴν τῶν ὁμοιομερῶν ἀπειρίαν. οὗτοί τε δὴ πάντες τῆς τοιαύτης αἰτίας ἡμμένοι εἰσί, καὶ ἔτι ὅσοι ἀέρα ἢ πῦρ ἢ ὕδωρ ἢ πυρὸς μὲν πυκνότερον ἀέρος δὲ λεπτότερον· καὶ γὰρ τοιοῦτόν τινες εἰρήκασιν εἶναι*
4 *τὸ πρῶτον στοιχεῖον. οὗτοι μὲν οὖν ταύτης τῆς αἰτίας ἥψαντο μόνον, ἕτεροι δέ τινες ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως, οἷον ὅσοι φιλίαν καὶ νεῖκος ἢ*
5 *νοῦν ἢ ἔρωτα ποιοῦσιν ἀρχήν. τὸ δὲ τί ἦν εἶναι καὶ τὴν οὐσίαν σαφῶς μὲν οὐθεὶς ἀπέδωκε, μάλιστα δ' οἱ τὰ εἴδη τιθέντες λέγουσιν· οὔτε γὰρ ὡς* 988b
ὕλην τοῖς αἰσθητοῖς τὰ εἴδη καὶ τὰ ἐν τοῖς εἴδεσιν, ἔθ' ὡς ἐντεῦθεν τὴν 23 Br.
ἀρχὴν τῆς κινήσεως γιγνομένην ὑπολαμβάνεσιν (ἀκινησίας γὰρ αἴτια μᾶλλον καὶ τοῦ ἐν ἠρεμίᾳ εἶναί φασιν), ἀλλὰ τὸ τί ἦν εἶναι ἑκάστῳ τῶν ἄλλων
6 *τὰ εἴδη παρέχονται, τοῖς δ' εἴδεσι τὸ ἕν. τὸ δ' οὗ ἕνεκα αἱ πράξεις καὶ αἱ μεταβολαὶ καὶ αἱ κινήσεις, τρόπον μέν τινα λέγουσιν αἴτιον, οὕτω δὲ*
7 *οὐ λέγουσιν, οὐδ' ὅνπερ πέφυκεν. οἱ μὲν γὰρ νοῦν λέγοντες ἢ φιλίαν ὡς ἀγαθὸν μέν τι ταύτας τὰς αἰτίας τιθέασιν, οὐ μὴν ὡς ἕνεκά γε τούτων ἢ ὂν ἢ γιγνόμενόν τι τῶν ὄντων, ἀλλ' ὡς ἀπὸ τούτων τὰς κινήσεις ἅσας*

---

§. 1. *περί τε τῶν ἀρχῶν*] *τῶν ἀρχῶν* om. *S.* | *τοσοῦτόν γ'*] *τοῦτόν γ' S, τοσοῦτον* sine *γ' FbHb* Alex. | *περὶ φύσεως*] *περὶ τῆς φύσεως SBbCb.* | *ἐκείνων δέ πως*] *ἐκείνως δέ πως* Camot.

§. 2. *ἄν* bis] *ἐάν* bis *T.* | *ἀσώματον*] *ἀσωμάτους ET, ἀσωμάτως SCb.* | *ὕδωρ καὶ ἀέρα*] *ἀέρα καὶ ὕδωρ Eb.*

§. 3. *οὗτοί τε*] *οὗτοι δὲ* Ald. | *ἡμμένοι*] *ἐνημμένοι* Ald. et edit. inseq., *ἐφημμένοι* conj. Sylb.

§. 4. *μόνον*] om. *Eb.* | *ἢ νοῦν*] *καὶ νοῦν ESBbCb.*

§. 5. *ἀπέδωκε*] *ἀποδέδωκε ESBbCb* Alex. Ald. | *τὰ εἴδη τιθέντες*] *τὰ εἴδη καὶ τὰ ἐν τοῖς εἴδεσι τιθέντες* Ald. | *ὡς ὕλην*] *ὡς ὕλη Ab.* | *αἴτια*] ita *E*, *αἰτία Eb*: ceteri *αἰτίαν*, *T* post *μᾶλλον*.

§. 6. *πέφυκεν. οἱ*] *πέφυκε τρόπον. οἱ E.*

§. 7. *ἢ φιλίαν*] *καὶ φιλίαν Ab.* | *ἀγαθὸν μέν τι*] *ἀγαθὸν μέν τοι Eb*, *τι* om. *Ab.* | *ταύτας τὰς αἰτίας*] *τὰς αἰτίας ταύτας SBbCb.* | *ἅσας*] ita *Ab*, *τούτων εἶναι SBbCb*, ceteri *εἶναι τούτων.*

λέγουσιν. ὡς δ' αὕτως καὶ οἱ τὸ ἓν ἢ τὸ ὂν φάσκοντες εἶναι τὴν τοι- 8
αύτην φύσιν, τῆς μὲν οὐσίας αἴτιόν φασιν εἶναι, οὐ μὴν τούτε γε ἕνεκα
ἢ εἶναι ἢ γίγνεσθαι. ὥστε λέγειν τε καὶ μὴ λέγειν πως συμβαίνει αὐτοῖς 9
τἀγαθὸν αἴτιον· οὐ γὰρ ἁπλῶς ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκὸς λέγουσιν. ὅτι μὲν 10
οὖν ὀρθῶς διώρισται περὶ τῶν αἰτίων, καὶ πόσα καὶ ποῖα, μαρτυρεῖν
ἐοίκασιν ἡμῖν καὶ οὗτοι πάντες, οὐ δυνάμενοι θιγεῖν ἄλλης αἰτίας. πρὸς
δὲ τούτοις, ὅτι ζητητέαι αἱ ἀρχαὶ ἢ ὅτως ἅπασαι ἢ τινὰ τρόπον τούτων,
δῆλον. πῶς δὲ τούτων ἕκαστος εἴρηκε, καὶ πῶς ἔχει περὶ τῶν ἀρχῶν, 11
τὰς ἐνδεχομένας ἀπορίας μετὰ τοῦτο διέλθωμεν περὶ αὐτῶν.

Cap. 8.

Ὅσοι μὲν οὖν ἕν τε τὸ πᾶν καὶ μίαν τινὰ φύσιν ὡς ὕλην τιθέασι, 1
καὶ ταύτην σωματικὴν καὶ μέγεθος ἔχουσαν, δῆλον ὅτι πολλαχῶς ἁμαρ-
τάνουσιν. τῶν γὰρ σωμάτων τὰ στοιχεῖα τιθέασι μόνον, τῶν δ' ἀσωμά- 2
των οὔ, ὄντων καὶ ἀσωμάτων. καὶ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς ἐπιχειροῦντες 3
τὰς αἰτίας λέγειν, καὶ περὶ πάντων φυσιολογοῦντες, τὸ τῆς κινήσεως αἴτιον
24 Br. ἀναιροῦσιν. ἔτι δὲ τὸ τὴν οὐσίαν μηθενὸς αἰτίαν τιθέναι, μηδὲ τὸ τί ἐστι, 4
καὶ πρὸς τούτοις τὸ ῥᾳδίως τῶν ἁπλῶν σωμάτων λέγειν ἀρχὴν ὁτιοῦν
πλὴν γῆς, οὐκ ἐπισκεψάμενοι τὴν ἐξ ἀλλήλων γένεσιν πῶς ποιοῦνται, λέγω
δὲ πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆν καὶ ἀέρα· τὰ μὲν γὰρ συγκρίσει, τὰ δὲ διακρίσει

---

§. 8. *ὡς δ' αὕτως*] *ὡσαύτως* Camot. | *τὸ ἓν ἢ τὸ ὂν*] *τὸ ὂν ἢ τὸ ἓν Ab.* | *μὲν οὐσίας*] *οὐσίας μὲν ESBbCbEb.* | *αἴτιόν φασιν*] *φασιν αἴτιον Eb.* | *ἢ εἶναι*] *ἢ* om. *Ab.*

§. 9. *λέγειν τε*] *τε* om. *T.* | *αἴτιον*] *τοιοῦτον SBbCb* Bess., *τοιοῦτον αἴτιον* Ald. | *οὐ γὰρ ἁπλῶς — λέγουσιν*] om. Var. Lect. ap. Brand. | *ἀλλὰ κατὰ*] *ἀλλὰ καὶ κατὰ Cb.* | *συμβεβηκὸς λέγουσιν*] *συμβεβηκὸς εἶναι λέγουσιν* rc. *Eb.*

§. 10. *πόσα καὶ ποῖα*] *πόσαι καὶ ποῖαι Eb.* | *θιγεῖν*] *θίγειν* Ald. | *τρόπον τούτων*] *τρόπον τοῦτον S.*

§. 1. *ἕν τε τὸ πᾶν*] *ἕν τι τὸ πᾶν Hb.* | *μίαν τινὰ*] *μίαν εἶναί τινα ESTHaBbCbEb* Ald. Bess.: *μίαν τινά*, sine *εἶναι*, praeter reliquos Bekkeri codices Alexander.

§. 2. *ὄντων καὶ ἀσωμάτων*] om. *Ab.*

§. 3. *φθορᾶς*] *φθοράς* Bekk. errore typographico; *φθορᾶς* non legisse videtur Alex.: adnotat enim *τὸ δὲ „καὶ περὶ γενέσεως“ ἀντὶ τοῦ καὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς* Schol. 555, a, 19. | *λέγειν*] *λέγουσι* Ald.; verum restituit Casaub. | *πάντων*] *ἁπάντων Ab.* | *ἀναιροῦσιν*] *παρέλιπον* Alex. in lemm. 555, a, 22. (?).

§. 4. *ἔτι δὲ τὸ τὴν οὐσίαν μηθενὸς αἰτίαν τιθέναι*] *ἔτι δὲ τὴν οὐσίαν μηθενὸς αἰτίαν τίθενται* var. lect. ap. Casaub. | *λέγειν ἀρχὴν*] *εἶναι ἀρχὴν Eb* Ald. Bess.; deinde post *πλὴν γῆς* Ald. haec habet: *μὴ δοξάζοντες γένεσιν ἐκ στοιχείων ἢ μεταβολήν.* | *πῦρ καὶ ὕδωρ*] *καὶ* om. *Bb.* | *ὕδωρ καὶ γῆν*] *γῆν καὶ ὕδωρ Ab.*

5 ἐξ ἀλλήλων γίγνεται. τῦτο δὲ πρὸς τὸ πρότερον εἶναι καὶ ὕ-
ξερον διαφέρει πλεῖστον· τῇ μὲν γὰρ ἂν δόξειε ξοιχειωδέ-
ξατον εἶναι πάντων ἐξ ἧ γίγνονται συγκρίσει πρώτε, τοιῦτον
δὲ τὸ μικρομερέστατον καὶ λεπτότατον ἂν εἴη 989ᵃ
τῶν σωμάτων. διόπερ ὅσοι πῦρ ἀρχὴν τιθέασι, μάλιστα ὁμολογουμένως
6 ἂν τῷ λόγῳ τύτῳ λέγοιεν. τοιοῦτον δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστος ὁμολογεῖ
τὸ στοιχεῖον εἶναι τὸ τῶν σωμάτων. οὐθεὶς γοῦν τῶν ὕστερον ἠξίωσε καὶ
7 ἓν λεγόντων γῆν εἶναι στοιχεῖον, δηλονότι διὰ τὴν μεγαλομέρειαν. τῶν δὲ
τριῶν στοιχείων ἕκαστον εἴληφε κριτήν τινα· οἱ μὲν γὰρ πῦρ, οἱ δ' ὕδωρ,
8 οἱ δ' ἀέρα τοῦτ' εἶναί φασιν. καίτοι διὰ τί ποτ' οὐ καὶ τὴν γῆν λέγεσιν,
ὥσπερ οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων; πάντα γὰρ εἶναί φασι γῆν. φησὶ δὲ
καὶ Ἡσίοδος τὴν γῆν πρώτην γενέσθαι τῶν σωμάτων· οὕτως ἀρχαίαν καὶ
9 δημοτικὴν συμβέβηκεν εἶναι τὴν ὑπόληψιν. κατὰ μὲν οὖν τοῦτον τὸν λόγον
οὔτ' εἴ τις τούτων τι λέγει πλὴν πυρός, οὔτ' εἴ τις ἀέρος μὲν πυκνότερον
10 τοῦτο τίθησιν ὕδατος δὲ λεπτότερον, οὐκ ὀρθῶς ἂν λέγοι. εἰ δ' ἔστι τὸ
τῇ γενέσει ὕστερον τῇ φύσει πρότερον, τὸ δὲ πεπεμμένον καὶ συγκεκρι-
μένον ὕξερον τῇ γενέσει, τἐναντίον ἂν εἴη τέτων, ὕδωρ μὲν ἀέρος πρότερον,
11 γῇ δὲ ὕδατος. περὶ μὲν ἓν τῶν μίαν τιθεμένων αἰτίαν οἵαν εἴπομεν, ἔξω 25 Br.
ταῦτ' εἰρημένα· τὸ δ' αὐτὸ κἂν εἴ τις ταῦτα πλείω τίθησιν, οἷον Ἐμπε-
12 δοκλῆς τέτταρά φησιν εἶναι σώματα τὴν ὕλην. καὶ γὰρ τούτῳ τὰ μὲν

---

§. 5. *τῇ*] ita *Ab*, *πῇ E*, *γῇ SBbCb*, *πῦρ TEb*: in plerisque editionibus, praeeunte Aldina, deest, mutata videlicet interpunctione; margo *E γρ.* „*τί μὲν*“ *καὶ* „*νῦν μέν*“, *ἔξιν ὅτε καὶ* „*τῇ μέν.*“ Alexandrum vel *τῇ* vel *πῇ* legisse probabile est ex hac ejus paraphrasi: *εἰπὼν δὲ ταῦτα δείκνυσιν ὅτι κατὰ τοὺς τῆς γενέσεως τρόπους σκοπουμένοις κατὰ τὶ μὲν δόξει πρῶτον εἶναι τῶν σωμάτων, ἐξ οὗ πρώτε κτλ.* Bessario verba nostra ita reddit: »multum differt. id etenim apparere possit maxime omnium elementale etc.«, quasi eandem scripturam ante oculos habuerit, quam nescio quibus nisus auctoritatibus Fonseca recepit imitante Casaubono *διαφέρει πλεῖξον· τὸ μὲν γὰρ ἂν δόξειε κτλ.* | *πάντων ἐξ οὗ γίγνονται*] *πάντων γῆ, ἐξ οὗ γίγνεται* Ald., *πάντων ἐξ ὧν γῆ γίγνεται* var. lect. ap. Casaub.

§. 6. *ἕκαξος ὁμολογεῖ*] *ἕκαξον ὡμολογεῖτο Ab.* | *τὸ τῶν σωμάτων*] *τὸ* om. *Ab.* | *γῆν*] *γὰρ BbEb.* | *τῶν ὕξερον ἠξίωσε καὶ*] *ἠξίωσε τῶν Ab.*

§. 7. *ξοιχείων ἕκαξον*] *ἕκαξον ξοιχείων ETCb* Ald., *ἕκαξον ξοιχεῖον SBbEb.* | *κριτήν τινα*] *τινα* om. *Ab.* | *γὰρ πῦρ*] *γὰρ τὸ πῦρ Eb.*

§. 8. *ἃ καὶ*] *ἃδὲ Ab.* | *φασι γῆν*] *φασι τὴν γῆν TBbEb* Ald. | *γενέσθαι*] *γεγενῆσθαι Ab.* | *συμβέβηκεν εἶναι*] *εἶχε Ab.*

§. 9. *τι λέγει*] *λέγει τι Ab*, *τι* om. *Eb.* | *ἂν λέγοι*] *ἂν λέγει* Ald.

§. 10. *ὕξερον τῇ φύσει πρότερον*] *πρότερον τῇ φύσει ὕξερον AbFbHb* Alex. | *πεπεμμένον*] *πεπεμένον T*, *συμπεπεμμένον* Ald., *συμπεπηγμένον* conj. Sylb.

§. 11. *ταῦτα πλείω*] *πλείω ταῦτα S.*

§. 12. *εἴρηται δὲ*] *εἴρηται δὲ καὶ* Ald. | *τῶν κινεμένων*] Quod Bek-

ταὐτὰ τὰ δ' ἴδια συμβαίνειν ἀνάγκη. γιγνόμενά τε γὰρ ἐξ ἀλλήλων ὁρῶμεν ὡς οὐκ ἀεὶ διαμένοντος πυρὸς καὶ γῆς τᾶ αὐτᾶ σώματος (εἴρηται δὲ ἐν τοῖς περὶ φύσεως περὶ αὐτῶν)· καὶ περὶ τῆς τῶν κινουμένων αἰτίας, πότερον ἓν ἢ δύο θετέον, οὔτ' ὀρθῶς οὔτε εὐλόγως οἰητέον εἰρῆσθαι παντελῶς. ὅλως τε ἀλλοίωσιν ἀναιρεῖσθαι ἀνάγκη τοῖς οὕτω λέγουσιν· οὐ 13
γὰρ ἐκ θερμοῦ ψυχρὸν οὐδὲ ἐκ ψυχροῦ θερμὸν ἔσται. τί γὰρ ἂν αὐτὰ πάσχοι τἀναντία, καὶ τίς ἂν εἴη μία φύσις ἡ γιγνομένη πῦρ καὶ ὕδωρ; ὃ ἐκεῖνος οὔ φησιν. Ἀναξαγόραν δ' εἴ τις ὑπολάβοι δύο λέγειν στοιχεῖα, 14
μάλιστ' ἂν ὑπολάβοι κατὰ λόγον, ὃν ἐκεῖνος αὐτὸς μὲν οὐ διήρθρωσεν, ἠκολούθησε μέντ' ἂν ἐξ ἀνάγκης τοῖς ἐπάγουσιν αὐτόν. ἀτόπᾳ γὰρ ὄντος 15
989b καὶ ἄλλως τᾷ φάσκειν μεμῖχθαι τὴν ἀρχὴν πάντα, καὶ διὰ τὸ συμβαίνειν ἄμικτα δεῖν προϋπάρχειν, καὶ διὰ τὸ μὴ πεφυκέναι τῷ τυχόντι μίγνυσθαι τὸ τυχόν, πρὸς δὲ τούτοις ὅτι τὰ πάθη καὶ τὰ συμβεβηκότα χωρίζοιτ' ἂν τῶν οὐσιῶν (τῶν γὰρ αὐτῶν μῖξίς ἐστι καὶ χωρισμός), ὅμως εἴ τις
ἀκολουθήσειε συνδιαρθρῶν ἃ βέλεται λέγειν, ἴσως ἂν φανείη καινοπρεπεςέρως λέγων. ὅτε γὰρ ἐθὲν ἦν ἀποκεκριμένον, δῆλον ὡς οὐθὲν ἦν ἀληθὲς εἰπεῖν 16
κατὰ τῆς ἐσίας ἐκείνης, λέγω δ' οἷον ὅτι οὔτε λευκὸν οὔτε μέλαν ἢ φαιὸν
26 Br. ἢ ἄλλο χρῶμα, ἀλλ' ἄχρων ἦν ἐξ ἀνάγκης· εἶχε γὰρ ἄν τι τύτων τῶν χρωμάτων. ὁμοίως δὲ καὶ ἄχυμον, καὶ τῷ αὐτῷ λόγῳ τούτῳ οὐδὲ ἄλλο 17

---

kerus habet in app. crit.: „κινέντων *Ab*, ceteri κινεμένων" haud dubie fluxit ex trajectione verborum vel siglorum: editiones enim praeter Brandisianam omnes, consentiente translatione Bessarionis, exhibent κινέντων. | οὔτ' ὀρθῶς] ὃ οὔτ' ὀρθῶς *Ab* Casaub. | εὐλόγως] ἀλόγως *STBbCbEb pr. E* Ascl. Ald. Bess.; Alex. εὐλόγως, sed adnotans: ἢ ἄμεινον γεγράφθαι τὸ „ὅτε ἀλόγως", ἵνα ᾖ τὸ λεγόμενον οὔτε πάντῃ ὀρθῶς οὔτε ἀλόγως πάντῃ Schol. 556, a, 42. Idem proponit commentator Laurentianus 557, a, 23.

§. 13. ὅλως τε ἀλλοίωσιν — ὃ ἐκεῖνος οὔ φησιν] totum versum om. *Ab*, neque commemorat Alex., sed eum habent Asclepius atque versio Bessarionis. | ἔσαι] ἐσι *STBb* Ald. | ἂν αὐτὰ] αὐτὰ ἂν *ETEb* Ald. | τίς ἂν εἴη] τίς εἴη ἂν *ESBbCb* Ald.

§. 14. εἴ τις ὑπολάβοι] εἴ τις ὑπολαμβάνει *Fb*. | διήρθρωσεν] σαφῶς διήρθρωσεν *Ab*, διήρθρωκεν *T* Ald. | ἐπάγουσιν] ita *Ab* Bess., deinde Fonseca et var. lect. ap. Casaub.: ceteri λέγουσιν.

§. 15. χωρίζοιτ'] χωρίζοιντ' Ald.

§. 16. ἀποκεκριμένον] ἀποκεκρυμμένον *S*. | ἐκείνης] ἐκείνοις *Cb* Ald.; correxit Casaub. | λέγω δ' οἷον] οἷον add. *Ab*. | ἢ ἄλλο χρῶμα] om. *Ab*. | ἄχρων] ἄχροον *STBbCb*, ἄχρωον *Eb*, ἀχρώματον *Ab* Ald. | ἦν ἐξ] ἦν om. *Ab*. | τύτων τῶν χρωμάτων] τῶν χρωμάτων τύτων *Ab*.

§. 17. καὶ τῷ αὐτῷ] καὶ add. *Ab*; τῷ δ' αὐτῷ ex interpretibus latinis conjecerat quondam Casaubonus. | τύτῳ δὲ ἄλλο τι τῶν] τῦτο δὲ τῶν *T*; τι ex uno cod. *Ab* addidit Bekkerus praeeunte Brandisio.

τι τῶν ὁμοίων οὐθέν· οὔτε γὰρ ποιόν τι οἷόν τε αὐτὸ εἶναι οὔτε ποσὸν
18 οὔτε τί. τῶν γὰρ ἐν μέρει τι λεγομένων εἰδῶν ὑπῆρχεν ἂν αὐτῷ, τοῦτο δὲ ἀδύνατον μεμιγμένων γε πάντων· ἤδη γὰρ ἂν ἀπεκέκριτο; φησὶ δ' εἶναι
19 μεμιγμένα πάντα πλὴν τοῦ νοῦ, τοῦτον δὲ ἀμιγῆ μόνον καὶ καθαρόν. ἐκ δὴ τούτων συμβαίνει λέγειν αὐτῷ τὰς ἀρχὰς τό τε ἕν (τοῦτο γὰρ ἁπλοῦν καὶ ἀμιγές) καὶ θάτερον, οἷον τίθεμεν τὸ ἀόριστον πρὶν ὁρισθῆναι καὶ
20 μετασχεῖν εἴδους τινός. ὥστε λέγεται μὲν ὅτ' ὀρθῶς ὅτε σαφῶς, βέλτιον μέντοι τι παραπλήσιον τοῖς τε ὕστερον λέγουσι καὶ τοῖς νῦν φαινομένοις
21 μᾶλλον. ἀλλὰ γὰρ οὗτοι μὲν τοῖς περὶ γένεσιν λόγοις καὶ φθορὰν καὶ κίνησιν οἰκεῖοι τυγχάνουσι μόνον· σχεδὸν γὰρ περὶ τῆς τοιαύτης οὐσίας
22 καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς αἰτίας ζητοῦσι μόνον. ὅσοι δὲ περὶ μὲν ἁπάντων τῶν ὄντων ποιοῦνται τὴν θεωρίαν, τῶν δ' ὄντων τὰ μὲν αἰσθητὰ τὰ δ' οὐκ αἰσθητὰ τιθέασι, δῆλον ὡς περὶ ἀμφοτέρων τῶν γενῶν ποιοῦνται τὴν ἐπίσκεψιν· διὸ μᾶλλον ἄν τις ἐνδιατρίψειε περὶ αὐτῶν, τί καλῶς ἢ μὴ
23 καλῶς λέγουσιν εἰς τὴν τῶν νῦν ἡμῖν προκειμένων σκέψιν. οἱ μὲν οὖν καλούμενοι Πυθαγόρειοι ταῖς μὲν ἀρχαῖς καὶ τοῖς στοιχείοις ἐκτοπωτέρως
24 χρῶνται τῶν φυσιολόγων. τὸ δ' αἴτιον ὅτι παρέλαβον αὐτὰς οὐκ ἐξ αἰσθητῶν· τὰ γὰρ μαθηματικὰ τῶν ὄντων ἄνευ κινήσεώς ἐστιν, ἔξω τῶν περὶ τὴν
25 ἀστρολογίαν. διαλέγονται μέντοι καὶ πραγματεύονται περὶ φύσεως πάντα· γεννῶσί τε γὰρ τὸν οὐρανόν, καὶ περὶ τὰ τούτου μέρη καὶ τὰ πάθη καὶ 990a
τὰ ἔργα διατηροῦσι τὸ συμβαῖνον, καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ αἴτια εἰς ταῦτα 27 Br.
καταναλίσκουσιν, ὡς ὁμολογοῦντες τοῖς ἄλλοις φυσιολόγοις ὅτι τό γε ὂν τοῦτ' ἐστὶν ὅσον αἰσθητόν ἐστι καὶ περιείληφεν ὁ καλούμενος οὐρανός.

---

§. 18. *τῶν γὰρ*] *τῶν δὲ Eb.* | *τι λεγομένων*] om. *T.* | *ἂν αὐτῷ*] *ἂν αὐτό Eb.* | *τοῦτο δὲ*] *τοῦτῳ δὲ Cb.*

§. 19. *ἐκ δὴ τούτων*] *ἐκ δὲ τούτων Hb, ἐκ μὲν δὴ τούτων Fb.* | *θάτερον, οἷον*] *θάτερον, καθάπερ ὅν, οἷον ESBbCb* Ald. Bess.

§. 20. *μέντοι τι*] *τι* om. *Fb*, Alex. modo omittit, ut Schol. 558, a, 12., modo habet, ut 534, b, 31. (ubi apud Brandisium certe *τι* legitur, repugnante tamen codice Alexandri Parisiensi Regio.) | *νῦν φαινομένοις*] *νῦν* om. *Fb* Alex.; deinde *ἀκόλουθα* post *φαινομένοις μᾶλλον* addendum esse censet Alex. Schol. 558, a, 14.

§. 21. *περὶ τῆς*] *περί τε Eb, περί τε τῆς TCb* Ald. | *ζητοῦσι μόνον*] *ζητοῦσι μόνης Ab*: *μόνον* tuentur Alex. et Bess.

§. 22. *ποιοῦνται τὴν θεωρίαν*] *ποιοῦσι τὴν θεωρίαν EST* Ald.

§. 23. *τῶν φυσιολόγων*] *τὴν φυσιολογίαν Eb.*

§. 25. *περὶ φύσεως πάντα*] *πάντα περὶ φύσεως Ab.* | *γεννῶσί τε*] *τε* om. *T.* | *καὶ τὰ ἔργα*] *τὰ* om. *Ab.* | *καὶ περιείληφεν*] *καὶ ὃ περιείληφεν* var. lect. ap. Casaub.

τὰς δ' αἰτίας καὶ τὰς ἀρχάς, ὥσπερ εἴπομεν, ἱκανὰς λέγεσιν ἐπαναβῆναι καὶ ἐπὶ τὰ ἀνωτέρω τῶν ὄντων, καὶ μᾶλλον ἢ τοῖς περὶ φύσεως λόγοις ἁρμοττούσας. ἐκ τίνος μέντοι τρόπου κίνησις ἔσται πέρατος καὶ ἀπείρου μόνον ὑποκειμένων καὶ περιττοῦ καὶ ἀρτίου, οὐθὲν λέγουσιν, ἢ πῶς δυνατὸν ἄνευ κινήσεως καὶ μεταβολῆς γένεσιν εἶναι καὶ φθορὰν ἢ τὰ τῶν φερομένων ἔργα κατὰ τὸν ἐρανόν. ἔτι δὲ εἴτε δῴη τις αὐτοῖς ἐκ τέτων εἶναι τὸ μέγεθος εἴτε δειχθείη τοῦτο, ὅμως τίνα τρόπον ἔσται τὰ μὲν κοῦφα τὰ δὲ βάρος ἔχοντα τῶν σωμάτων; ἐξ ὧν γὰρ ὑποτίθενται καὶ λέγεσιν, ἐθὲν μᾶλλον περὶ τῶν μαθηματικῶν λέγεσι σωμάτων ἢ περὶ τῶν αἰσθητῶν· διὸ περὶ πυρὸς ἢ γῆς ἢ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων σωμάτων οὐδ' ὁτιῆν εἰρήκασιν, ἅτε οὐθὲν περὶ τῶν αἰσθητῶν οἰμαι λέγοντες ἴδιον. ἔτι δὲ πῶς δεῖ λαβεῖν αἴτια μὲν εἶναι τὰ τοῦ ἀριθμοῦ πάθη καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν κατὰ τὸν οὐρανὸν ὄντων καὶ γιγνομένων καὶ ἐξ ἀρχῆς καὶ νῦν, ἀριθμὸν δ' ἄλλον μηθένα εἶναι παρὰ τὸν ἀριθμὸν τῦτον ἐξ ἧ συνέζηκεν ὁ κόσμος; ὅταν γὰρ ἐν τῳδὶ μὲν τῷ μέρει δόξα καὶ καιρὸς αὐτοῖς ᾖ, μικρὸν δὲ ἄνωθεν ἢ κάτωθεν ἀδικία καὶ κρίσις ἢ μῖξις, ἀπόδειξιν δὲ λέγωσιν ὅτι τέτων μὲν ἓν ἕκαστον ἀριθμός ἐστι, συμβαίνει δὲ κατὰ τὸν τόπον τῦτον ἤδη πλῆθος εἶναι τῶν συνισταμένων μεγεθῶν διὰ τὸ τὰ πάθη ταῦτα ἀκολουθεῖν τοῖς τόποις ἑκάστοις, πότερον οὗτος ὁ αὐτός ἐστιν ἀριθμὸς ὁ ἐν τῷ οὐρανῷ, ὃν δεῖ λαβεῖν ὅτι τούτων ἕκαστόν ἐστιν, ἢ παρὰ τῦτον

26 27 28 29 30

---

§. 26. *ἱκανὰς λέγεσιν ἐπαναβῆναι*] *ἱκανὰς ὡς λέγεσι καὶ ἐπαναβῆναι SCb* Ald. Bess. | *ἀνωτέρω*] *ἀνώτερα T.*

§. 27. *μόνον*] *μόνων E.*

§. 28. *ἔτι δὲ εἴτε*] *ἔτι δὲ εἴτι ST.* | *τὸ μέγεθος*] *τὸ* add. *AbFb.* | *εἴτε δειχθείη*] *εἶτα δειχθείη S.* | *ὅμως*] *ὁμοίως SBbCbEb.* | *ἢ περὶ τῶν αἰσθητῶν*] *περὶ* om. *Ab.* Sed totum locum haud sanum esse, recte intellexit Casaubonus. Legendum itaque censet cum interpretibus latinis *ἐθὲν μᾶλλον περὶ τῶν αἰσθητῶν ἢ περὶ τῶν μαθηματικῶν λέγεσι σωμάτων*, quam lectionem jam ante Casaubonum in textum recepit Fonseca, vel etiam *ἐθὲν μᾶλλον ἢ περὶ τῶν μαθηματικῶν σωμάτων λέγεσι περὶ τῶν αἰσθητῶν*, cui verborum ordini maxime favet Bessarionis translatio haec: »nihil magis quam de mathematicis corporibus aut de sensibilibus dicunt.« Commendat praeterea emendationem Casaubonianam paraphrasis Alexandri, quae sic se habet: *ἃ γὰρ λέγουσι περὶ τῶν σωμάτων, οὐ μᾶλλον ταῦτα ἁρμόζει τοῖς φυσικοῖς ἢ τοῖς μαθηματικοῖς σώμασιν* Schol. 559, a, 20.

§. 29. *ἔτι δὲ*] *ἔτι καὶ Fb.* | *αἴτια μὲν εἶναι*] *εἶναι* om. *T.* | *τὸν ἐρανόν*] *τῶν ἐρανῶν SEb.*

§. 30. *αὐτοῖς ᾖ*] *ἢ αὐτοῖς T.* | *ἀδικία*] *ἀνικία EbHb*: vulgatam *ἀδικία* praeter reliquos Bekkeri libros tuentur commentatores graeci, adnotante tamen commentatore Laurentiano: *ἔν τισι τῶν βιβλίων γράφεται καὶ „ἀνικία.“ ἀνικίαν δὲ ἔλεγον οἱ Πυθαγόρειοι τὴν πεντάδα, ἐπεὶ ὑποτείνουσα τὴν ὀρθὴν ἴσον δύναται ἀμφοτέραις ἅμα ταῖς περιεχούσαις τὴν ὀρθήν. ἔλεγον δὲ ταύτην ἀνικίαν ὡς μὴ νικω-*

31 *ἄλλος; ὁ μὲν γὰρ Πλάτων ἕτερον εἶναί φησιν· καίτοι κἀκεῖνος ἀριθμὲς* 28 Bk.
οἴεται καὶ ταῦτα εἶναι καὶ τὰς τούτων αἰτίας, ἀλλὰ τοὺς μὲν νοητοὺς
αἰτίους, τούτους δὲ αἰσθητούς.

Cap. 9.

1 *Περὶ μὲν οὖν τῶν Πυθαγορείων ἀφείσθω τὰ νῦν· ἱκανὸν γὰρ αὐτῶν* 990b
ἅψασθαι τοσοῦτον. οἱ δὲ τὰς ἰδέας αἰτίας τιθέμενοι πρῶτον μὲν ζητᾶντες
τωνδὶ τῶν ὄντων λαβεῖν τὰς αἰτίας ἕτερα τούτοις ἴσα τὸν ἀριθμὸν ἐκό-
μισαν, ὥσπερ εἴ τις ἀριθμῆσαι βουλόμενος ἐλαττόνων μὲν ὄντων οἴοιτο
2 *μὴ δυνήσεσθαι, πλείω δὲ ποιήσας ἀριθμοίη· σχεδὸν γὰρ ἴσα ἢ ἐκ ἐλάττω*
τὰ εἴδη ἐστὶ τούτων περὶ ὧν ζητοῦντες τὰς αἰτίας ἐκ τούτων ἐπ' ἐκεῖνα
3 *προῆλθον· καθ' ἕκαστον γὰρ ὁμώνυμόν τί ἐστι, καὶ παρὰ τὰς οὐσίας*
τῶν τε ἄλλων ὧν ἐσὶν ἓν ἐπὶ πολλῶν, καὶ ἐπὶ τοῖσδε καὶ ἐπὶ τοῖς ἀϊδίοις.
4 *ἔτι καθ' οὓς τρόπους δείκνυμεν ὅτι ἔστι τὰ εἴδη, κατ' οὐθένα φαίνεται*
τούτων· ἐξ ἐνίων μὲν γὰρ οὐκ ἀνάγκη γίγνεσθαι συλλογισμόν, ἐξ ἐνίων
5 *δὲ καὶ οὐχ ὧν οἰόμεθα τούτων εἴδη γίγνεται. κατά τε γὰρ τοὺς λόγους*

μένην ὑπὸ τῶν δύο τῶν περιεχουσῶν τὴν ὀρθήν 561, a, 12. Similia leguntur in Alexandri commentariis 561, a, 43. | *κρίσις*] *διάκρισις* Ald. *ESTBbCb* comment. Laur. | *ἀπόδειξιν δὲ λέγωσιν*] *ἀπόδειξιν δὴ λέγουσιν* Fonseca ex conj. | *τούτων μὲν ἕν*] *μὲν* om. *Ab*, *ἕν* om. *ST*. | *τὸν τόπον τοῦτον*] *τὸν τρόπον τοῦτον ST*, *τοῦτον τὸν τόπον AbFb*; *τὸν τόπον τοῦτον* confirmat Alex. | *πότερον*] *πότερον δὲ Ab* et comm. Laur., *πότερον οὖν Eb* Ald. | *ὁ αὐτός ἐσιν*] *ἐσιν ὁ αὐτὸς BbCb*, *ὁ αὐτός* om. *Eb*. | *ἐσιν ἀριθμὸς*] *ἀριθμός ἐσιν Ab*.

§. 1. *περὶ μὲν ἓν*] *καὶ περὶ μὲν Fb* et Alex. 561, b, 8. | *τὰ νῦν*] *τὸ νῦν ESTBbCb* Ald., *τὰ νῦν* praeter reliq. Bekkeri codd. Alexander. | *τοσοῦτον*] *μόνον Fb* Alex. | *ἰδέας αἰτίας*] *αἰτίας* om. *ESBbCbEbHb* Bess., habet Alex. Ald. | *τωνδὶ τῶν*] *τῶν διὰ τῶν S*. | *ἐνόμισαν*] *ἐνόμισαν* Var. lect. ap. Casaub.; idem conjecit Sylb.

§. 2. *τὰ εἴδη ἐσὶ τούτων*] *ἐσὶ τὰ εἴδη τούτοις Ab*; *τούτοις* etiam Asclepium legisse, probabile est ex ejus paraphr. | *ἐπ' ἐκεῖνα*] *ἐπ'* om. *Ab*.

§. 3. *τῶν τε ἄλλων*] *τε* om. *Ab*, habet Alexander et locus parall. XIII, 4, 12. | *ὧν*] ita *Ab*, *ἃ Fb* et margo *E*, ceteri omittunt. Atque eadem lectionis discrepantia occurrit apud Alexandrum, qui modo *ἃ* praebet 562, a, 9., modo *ὧν* 562, a, 18., modo *ἄλλων ἕν*, omisso *ἃ* vel *ὧν* 571, b, 21. Sed in libro decimo tertio 4, 12. codices ad unum omnes *ἄλλων ἕν ἐσιν* exhibent, omisso *ὧν* vel *ἃ*. | *ἓν ἐπὶ πολλῶν*] *ἐπὶ πολλῶν ἓν ESTBbCbEb* Ald.; nostram scripturam tuetur Alex.

§. 4. *ἔτι καθ' ἃς*] *ἔτι δὲ καθ' ἃς SBbCb*, *ἔτι δὲ καὶ καθ' ἃς ETEb* Ald. | *τρόπους δείκνυμεν*] *δείκνυμεν τρόπους SBbCb*, *τρόπους δείκνυται Ab* Ald. Bess. et loc. parall. XIII, 4, 13. | *ὅτι ἔσι*] *ὅτι* om. *Fb*, *ἔσι* om. *TCbEb*, *ὅτι ἔσι* om. Alex. | *εἴδη γίγνεται*] *ἤδη γίγνεται* comment. Laur.

§. 5. *κατά τε γὰρ*] *κατά γε γὰρ Ab*. | *τὰς ἐκ τῶν ἐπισημῶν*] *ἐκ* om.

τὲς ἐκ τῶν ἐπιξημῶν εἴδη ἔσται πάντων ὅσων ἐπιστῆμαί εἰσι, καὶ κατὰ τὸ ἓν ἐπὶ πολλῶν καὶ τῶν ἀποφάσεων, κατὰ δὲ τὸ νοεῖν τι φθαρέντος τῶν φθαρτῶν· φάντασμα γάρ τι τούτων ἐστίν. ἔτι δὲ οἱ ἀκριβέστεροι 6
τῶν λόγων οἱ μὲν τῶν πρός τι ποιοῦσιν ἰδέας, ὧν οὔ φαμεν εἶναι καθ' αὐτὸ γένος, οἱ δὲ τὸν τρίτον ἄνθρωπον λέγεσιν. ὅλως τε ἀναιροῦσιν οἱ 7
περὶ τῶν εἰδῶν λόγοι ἃ μᾶλλον εἶναι βούλονται οἱ λέγοντες εἴδη τᾶ τὰς ἰδέας εἶναι· συμβαίνει γὰρ μὴ εἶναι τὴν δυάδα πρώτην ἀλλὰ τὸν ἀριθμόν, καὶ τὸ πρός τι τᾶ καθ' αὑτό, καὶ πάνθ' ὅσα τινὲς ἀκολεθήσαντες ταῖς
29 Br. περὶ τῶν ἰδεῶν δόξαις ἠναντιώθησαν ταῖς ἀρχαῖς. ἔτι δὲ κατὰ μὲν τὴν 8
ὑπόληψιν καθ' ἣν εἶναί φαμεν τὰς ἰδέας, οὐ μόνον τῶν οὐσιῶν ἔσται εἴδη ἀλλὰ πολλῶν καὶ ἑτέρων (καὶ γὰρ τὸ νόημα ἓν οὐ μόνον περὶ τὰς ἐσίας ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν ἄλλων ἐστί, καὶ ἐπιστῆμαι ἐ μόνον τῆς ἐσίας εἰσὶν ἀλλὰ καὶ ἑτέρων, καὶ ἄλλα δὲ μυρία συμβαίνει τοιαῦτα)· κατὰ δὲ 9
τὸ ἀναγκαῖον καὶ τὰς δόξας τὰς περὶ αὐτῶν, εἰ ἔστι μεθεκτὰ τὰ εἴδη,
τῶν οὐσιῶν ἀναγκαῖον ἰδέας εἶναι μόνον· οὐ γὰρ κατὰ συμβεβηκὸς μετέ- 10

Ab et comm. Laur. | *τὸ νοεῖν τι*] *τι* om. *Ab*, neque eam vocem in textu habuisse videntur Alexander et commentator Laurentianus. | *φθαρέντος*] *φθαρέντων STBbCbEbHb* Ald. Nostram scripturam agnoscit Bessario, dum vertit: »at secundum quod intelligitur quippiam eo corrupto, etiam corruptibilium.« Deinde XIII, 4, 14. libri omnes exhibent *φθαρέντος*. | *τέτων*] *τᾶτ' TBb* Ald.

§. 6. *οἱ ἀκριβέστεροι*] *οἱ ἀκριβέστατοι ESBbCb* comm. Laur. Ald. et loc. parall. XIII, 4, 15., *ἀκριβέστατοι* sine *οἱ Eb*. Cum nostra lectione faciunt Alexandri paraphrasis et Bessarionis versio. | *φαμεν*] *φασιν Eb* Ald. | *καθ' αὐτὸ γένος*] *γένος καθ' αὐτὸ* Ald.

§. 7. *οἱ περὶ τῶν εἰδῶν λόγοι*] *οἱ περὶ τῶν ἰδεῶν λόγοι Fb*. | *βέλονται*] *βελόμεθα ESTBbCbEb*; alteram scripturam *βέλονται* tueri videntur Alexandri paraphrasis et Bessarionis interpretatio. | *τᾶ καθ' αὐτό*] *τῶν καθ' αὐτὸ Ab*; cum vulgata faciunt Alex. in paraphr. et Bess. | *τῶν ἰδεῶν*] *τῶν εἰδῶν ESTBbCbEb* Ald.

§. 8. *ἔτι δὲ κατὰ μὲν*] *δὲ* om. *Ab*, *μὲν* om. *Eb*. | *ἔσαι*] *ἔσονται AbEb*. | *περὶ τὰς ἐσίας*] *περὶ τῶν ἐσιῶν SBbCb*. | *κατὰ τῶν ἄλλων*] *κατὰ* om. *SBbCb*, *κατὰ τῶν ἄλλων ἐσιῶν* Ald. | *καὶ ἐπιξῆμαι*] *καὶ αἱ ἐπιξῆμαι TAb*.

§. 9. *τὰ εἴδη*] *τὰ* add. *STAb*.

§. 10. *δεῖ*] *δὴ Eb*; deinde de toto versu hanc lectionis varietatem adnotat Alex. 570, a, 2.: *γράφεται ἔν τισιν „ἀλλὰ δὴ ταῦτα ἑκάξε* [corrigendum cum Brandisio, quum etiam Alexandri codices admodum inter se discrepent, aut *δεῖ ταῦτα ἑκάξε* aut *δεῖ ταύτῃ ἕκαξον*] *μετέχειν, ᾗ καθ' ὑποκειμένε λέγεται.*“ Sed Bessario vulgatae assentitur, dum ita vertit: »eatenus oportet uniuscujusque participem esse, quatenus dicitur non de subjecto.« Neque alia est scriptura libri decimi tertii 4, 18., ubi codices tantum non omnes haec praebent: *ἀλλὰ δεῖ ταύτῃ ἑκάξε μετέχειν, ᾗ μὴ καθ' ὑποκειμένε λέγεται.* | *ἑκάξε*] *ἕκαξον Hb*. | *ᾗ*] *εἰ Hb* et *rec. BbCb*.

χονται, ἀλλὰ δεῖ ταύτῃ ἑκάστου μετέχειν, ᾗ μὴ καθ' ὑποκειμένου λέγεται.
11 λέγω δ' οἷον, εἴ τι αὐτοδιπλασίου μετέχει, τοῦτο καὶ ἀϊδίᾳ μετέχει, ἀλλὰ
12 κατὰ συμβεβηκός· συμβέβηκε γὰρ τῷ διπλασίῳ ἀϊδίῳ εἶναι. ὥστ' ἔσται
οὐσία τὰ εἴδη· ταὐτὰ δὲ ἐνταῦθα οὐσίαν σημαίνει κἀκεῖ· ἢ τί ἔσται τὸ 991a
13 εἶναι φάναι τι παρὰ ταῦτα, τὸ ἓν ἐπὶ πολλῶν; καὶ εἰ μὲν ταὐτὸ εἶδος
τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν μετεχόντων, ἔσται τι κοινόν· τί γὰρ μᾶλλον ἐπὶ τῶν
φθαρτῶν δυάδων, καὶ τῶν πολλῶν μὲν ἀϊδίων δέ, τὸ δυὰς εἶναι ἓν καὶ
14 ταὐτόν, ἢ ἐπὶ ταύτης καὶ τῆς τινός; εἰ δὲ μὴ τὸ αὐτὸ εἶδος, ὁμώνυμα
ἂν εἴη, καὶ ὅμοιον ὥσπερ ἂν εἴ τις καλοῖ ἄνθρωπον τόν τε Καλλίαν
15 καὶ τὸ ξύλον, μηδεμίαν κοινωνίαν ἐπιβλέψας αὐτῶν. πάντων δὲ μάλιστα
διαπορήσειεν ἄν τις, τί ποτε συμβάλλεται τὰ εἴδη τοῖς ἀϊδίοις τῶν αἰσθητῶν
ἢ τοῖς γιγνομένοις καὶ φθειρομένοις· οὔτε γὰρ κινήσεως οὔτε μεταβολῆς
16 οὐδεμιᾶς ἐστὶν αἴτια αὐτοῖς. ἀλλὰ μὴν οὔτε πρὸς τὴν ἐπιστήμην οὐθὲν
βοηθεῖ τὴν τῶν ἄλλων (οὐδὲ γὰρ οὐσία ἐκεῖνα τούτων· ἐν τούτοις γὰρ
ἂν ἦν), οὔτε εἰς τὸ εἶναι, μὴ ἐνυπάρχοντά γε τοῖς μετέχουσιν· οὕτω μὲν
17 γὰρ ἂν ἴσως αἴτια δόξειεν εἶναι ὡς τὸ λευκὸν μεμιγμένον τῷ λευκῷ. ἀλλ' 30 Br.
οὗτος μὲν ὁ λόγος λίαν εὐκίνητος, ὃν Ἀναξαγόρας μὲν πρῶτος Εὔδοξος
δ' ὕστερον καὶ ἄλλοι τινὲς ἔλεγον· ῥᾴδιον γὰρ συναγαγεῖν πολλὰ καὶ

---

§. 11. *αὐτοδιπλασίου*] *αὐτοῦ τοῦ διπλασίου STBbCb* Ald. | *συμβέβηκε γὰρ τῷ διπλασίῳ ἀϊδίῳ εἶναι*] om. *Ab*.

§. 12. *ταυτὰ*] ita *Fb*, atque XIII, 4, 20 libri omnes: vulgo *ταῦτα*. Alexander in lemmate exhibet *ταῦτα*, sed in paraphrasi locum nostrum ita interpretatur 569, b, 42, ut *ταὐτὰ* eum legisse manifestum sit. | *δὲ ἐνταῦθα*] *γὰρ ἐνταῦθά τε Fb* et Alex. 570, a, 14., sed is ita, ut aliis vicissim locis vulgatam praebeat *ταῦτα δὲ ἐνταῦθα*. | *ἢ τί*] *ἢ ἔτι Hb* Ascl. | *τὸ εἶναι*] *τῷ εἶναι* Sylb. | *τὸ ἓν ἐπὶ πολλῶν*] *τὸ* om. Ascl.

§. 13. *τί γὰρ μᾶλλον*] *μᾶλλον* om. *S*, *ὅτι γὰρ μᾶλλον* Ald. | *τῶν πολλῶν*] *τῶν δυάδων τῶν πολλῶν Fb* et Alex., *δυάδων τῶν πολλῶν TAbEb* Ald. et XIII, 4, 21. | *τὸ δυὰς εἶναι*] *εἶναι* om. *TEEb*.

§. 14. *ὁμώνυμα*] *ὁμωνυμία SBbCbEb*. | *καλοῖ*] ita *E* et XIII, 4, 22.: ceteri *καλοίη*. | *μηδεμίαν κοινωνίαν*] *μηδεμίαν δὲ κοινωνίαν BbCb* Ald.

§. 15. *διαπορήσειεν ἄν*] *ἄν* om. *Ab*. | *τί ποτε*] *ποτε* om. *T*. | *τὰ εἴδη τοῖς*] *τὰ εἴδη ἢ τοῖς Fb* Alex. | *καὶ φθειρομένοις*] *καὶ τοῖς φθειρομένοις ESTBbCbEb* Ald.; Alexander cum reliquis Bekk. codicibus *τοῖς* omittit.

§. 16. *ἀλλὰ μὴν οὔτε*] *ἀλλὰ μὴν οὐδὲ* codices. | *οὐδὲ γὰρ*] *οὔτε γὰρ* codices. Et ita etiam in Aldina exhibetur totus locus: *ἀλλὰ μὴν οὐδὲ πρὸς τὴν ἐπιστήμην οὐδὲν βοηθεῖ τὴν τῶν ἄλλων· οὔτε γὰρ οὐσία ἐκεῖνα τούτων (ἐν τούτοις γὰρ ἂν ἦν) οὔτε εἰς τὸ εἶναι κτλ.* Veram scripturam primus restituit Sylburgius. | *οὐσία ἐκεῖνα*] *οὐσίαν ἐκεῖνα Cb*, *ἐκεῖνα οὐσία Eb*. | *ἐνυπάρχοντά γε*] *γε* om. *ESTBbCb*. | *οὕτω μὲν γὰρ*] *μὲν* om. *Eb*. | *αἴτια*] *αἴτιον T*. | *ὡς τὸ λευκὸν*] *ὡς* om. *ET*.

§. 17. *ὕστερον*] *δεύτερος Hb*. | *ἔλεγον*] om. *SBbCb*.

ἀδύνατα πρὸς τὴν τοιαύτην δόξαν. ἀλλὰ μὴν ἐδ' ἐκ τῶν εἰδῶν ἔξι τἆλλα 18
κατ' οὐθένα τρόπον τῶν εἰωθότων λέγεσθαι. τὸ δὲ λέγειν παραδείγματα
αὐτὰ εἶναι καὶ μετέχειν αὐτῶν τἆλλα κενολογεῖν ἐστὶ καὶ μεταφορὰς λέγειν
ποιητικάς. τί γάρ ἐστι τὸ ἐργαζόμενον πρὸς τὰς ἰδέας ἀποβλέπον; ἐνδέ- 19
χεταί τε καὶ εἶναι καὶ γίγνεσθαι ὅμοιον ὁτιοῦν καὶ μὴ εἰκαζόμενον πρὸς
ἐκεῖνο, ὥξε καὶ ὄντος Σωκράτους καὶ μὴ ὄντος γένοιτ' ἂν οἱόσπερ Σωκράτης.
ὁμοίως δὲ δῆλον ὅτι κἂν εἰ ἦν ὁ Σωκράτης ἀΐδιος, ἔσται τε πλείω 20
παραδείγματα τοῦ αὐτοῦ, ὥστε καὶ εἴδη, οἷον τοῦ ἀνθρώπου τὸ ζῷον
καὶ τὸ δίπουν, ἅμα δὲ καὶ τὸ αὐτοάνθρωπος. ἔτι οὐ μόνον τῶν αἰσθητῶν 21
παραδείγματα τὰ εἴδη, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν ἰδεῶν, οἷον τὸ γένος, ὡς
991b γένος εἰδῶν· ὥστε τὸ αὐτὸ ἔσται παράδειγμα καὶ εἰκών. ἔτι δόξειεν ἂν 22
ἀδύνατον εἶναι χωρὶς τὴν οὐσίαν καὶ ἃ ἡ οὐσία· ὥστε πῶς ἂν αἱ ἰδέαι
οὐσίαι τῶν πραγμάτων οὖσαι χωρὶς εἶεν; ἐν δὲ τῷ Φαίδωνι οὕτως λέγεται, 23
ὡς καὶ τοῦ εἶναι καὶ τοῦ γίγνεσθαι αἴτια τὰ εἴδη ἐστίν. καίτοι τῶν εἰδῶν
ὄντων ὅμως οὐ γίγνεται τὰ μετέχοντα, ἂν μὴ ᾖ τὸ κινῆσον, καὶ πολλὰ
γίγνεται ἕτερα, οἷον οἰκία καὶ δακτύλιος, ὧν οὔ φαμεν εἴδη εἶναι· ὥστε
δῆλον ὅτι ἐνδέχεται καὶ τἆλλα καὶ εἶναι καὶ γίγνεσθαι διὰ τοιαύτας αἰτίας
οἵας καὶ τὰ ῥηθέντα νῦν. ἔτι εἴπερ εἰσὶν ἀριθμοὶ τὰ εἴδη, πῶς αἴτιοι 24
31 Br. ἔσονται; πότερον ὅτι ἕτεροι ἀριθμοί εἰσι τὰ ὄντα, οἷον ὁδὶ μὲν ἀριθμὸς

---

§. 18. *ἐκ τῶν εἰδῶν*] *ἐκ τῶν ἰδεῶν Fb.* | *αὐτὰ*] *ταῦτα Hb*, om. *Ab*.

§. 19. *πρὸς τὰς ἰδέας ἀποβλέπον*] *πρὸς τὰς ἰδέας ἀποβλέπειν T, ἀποβλέπον πρὸς τὰς ἰδέας Hb.* | *τε*] ita *Ab* et XIII, 5, 5. codices plerique, *δὲ Fb*: ceteri *γὰρ*. | *ὅμοιον ὁτιοῦν*] *ὁτιοῦν ὅμοιον Hb*, *ὁτιοῦν* om. *Fb*. | *γένοιτ'*] *γίγνοιτ' ESBbCb*.

§. 20. Paragraphos 20 et 21. inde a verbis *ἔσται τε πλείω παραδείγματα* usque ad *παράδειγμα καὶ εἰκών* in nonnullis exemplaribus haud inveniri refert Alexander 575, a, 40., probante Bonitzio, qui eos versus aliunde intrusos esse suspicatur (Observ. crit. p. 79). | *κἂν εἰ*] *εἰ* om. *Eb*. | *ἔσαι τε*] *τε* om. *Hb*. | *οἷον τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ζῷον καὶ τὸ δίπουν*] *οἷον τὸ ἄνθρωπος, τὸ ζῶον, τὸ δίπουν* Ald. | *τὸ αὐτοάνθρωπος*] *τῷ αὐτοανθρώπῳ Ab, ὁ αὐτοάνθρωπος Hb*.

§. 21. *ἔτι οὐ μόνον*] *ἔτι δὲ οὐ μόνον Hb*. | *αἰσθητῶν παραδείγματα*] *αἰσθητῶν ἔσονται παραδείγματα Hb*. | *τὰ εἴδη*] *αἱ ἰδέαι Hb*, *εἴδη* omisso *τὰ SBbCb*. | *αὐτῶν τῶν ἰδεῶν*] *τῶν ἰδεῶν* add. *FbHb* Alex. | *ὥξε*] *ὡς T*.

§. 23. *οὕτως λέγεται*] *ὥτως λέγομεν FbHb* Alex. Asclep. | *αἴτια τὰ εἴδη*] *τὰ εἴδη αἴτια Fb*. | *ἂν μὴ ᾖ*] *ἐὰν μὴ ᾖ ETEb*. | *διὰ τοιαύτας*] *διὰ τὰς τοιαύτας T, καὶ διὰ τοιαύτας SBbCb* Ald.

§. 24. *ἔτι εἴπερ εἰσὶν*] *ἔτι εἴπερ εἶεν Fb*. | *ἀριθμοί εἰσι*] *εἰσιν ἀριθμοὶ T*. | *ἀριθμὸς ἄνθρωπος*] *ἄνθρωπος ἀριθμὸς Ab* Ald. | *οὐθὲν διοίσει*] *οὐθὲν* om. *T*.

ἄνθρωπος, ὁδὶ δὲ Σωκράτης, ὁδὶ δὲ Καλλίας; τί οὖν ἐκεῖνοι τούτοις
25 αἴτιοί εἰσιν; οὐδὲ γὰρ εἰ οἱ μὲν ἀΐδιοι οἱ δὲ μή, οὐθὲν διοίσει. εἰ δ' ὅτι
λόγοι ἀριθμῶν τἀνταῦθα, οἷον ἡ συμφωνία, δῆλον ὅτι ἔστιν ἔν γέ τι ὧν
εἰσὶ λόγοι. εἰ δή τι τοῦτο, ἡ ὕλη, φανερὸν ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ ἀριθμοὶ λόγοι
26 τινὲς ἔσονται ἑτέρου πρὸς ἕτερον. λέγω δ' οἷον, εἰ ἔστιν ὁ Καλλίας λόγος
ἐν ἀριθμοῖς πυρὸς καὶ γῆς καὶ ὕδατος καὶ ἀέρος, ἄλλων τινῶν ὑποκει-
μένων ἔσται, καὶ ἡ ἰδέα ἀριθμός· καὶ αὐτοάνθρωπος, εἴτ' ἀριθμός τις
ὢν εἴτε μή, ὅμως ἔσται λόγος ἐν ἀριθμοῖς τινῶν, καὶ οὐκ ἀριθμός, ἐδ'
27 ἔσται τις διὰ ταῦτα ἀριθμός. ἔτι ἐκ πολλῶν ἀριθμῶν εἷς ἀριθμὸς γίνεται,
ἐξ εἰδῶν δὲ ἓν εἶδος πῶς; εἰ δὲ μὴ ἐξ αὐτῶν ἀλλ' ἐκ τῶν ἐναρίθμων,
28 οἷον ἐν τῇ μυριάδι, πῶς ἔχουσιν αἱ μονάδες; εἴτε γὰρ ὁμοειδεῖς, πολλὰ
συμβήσεται ἄτοπα, εἴτε μὴ ὁμοειδεῖς, μήτε αἱ αὐταὶ ἀλλήλαις μήτε αἱ
ἄλλαι πᾶσαι πάσαις· τίνι γὰρ διοίσουσιν ἀπαθεῖς οὖσαι; οὔτε γὰρ εὔλογα
29 ταῦτα οὔτε ὁμολογούμενα τῇ νοήσει. ἔτι δ' ἀναγκαῖον ἕτερόν τι γένος
ἀριθμοῦ κατασκευάζειν, περὶ ὃ ἡ ἀριθμητικὴ καὶ πάντα τὰ μεταξὺ λεγό-
μενα ὑπό τινων ἁπλῶς· ἢ ἐκ τίνων ἐστὶν ἀρχῶν; ἢ διὰ τί τὰ μεταξὺ
30 τῶν δεὺρό τ' ἔσται καὶ αὐτῶν; ἔτι αἱ μονάδες αἱ ἐν τῇ δυάδι ἑκατέρα

---

§. 25. *ὅτι ἔστιν*] *ὅτι ἔσαι SBbCb* Ald. | *ἔν γέ τι*] *ἓν δέ τι BbCb.* | *εἰσὶ λόγοι*] *εἰσὶν οἱ λόγοι SEb.* | *εἰ δή τι*] *τι* om. *STAb* Ald. | *οἱ ἀριθμοὶ*] *οἱ* om. *T.*

§. 26. *καὶ ἀέρος*] om. *ESBbCbEb.* Post *ἀέρος* Ald. inserit *καὶ ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος*, eandemque lectionem Bessario exprimit, quum ita vertat: »ut, si Callias proportio est in numeris ignis —, et ipse homo aliquorum aliorum subjectorum erit.« | *ἄλλων τινῶν ὑποκειμένων ἔσαι, καὶ ἡ ἰδέα ἀριθμός· καὶ*] om. *STBbCbEb.* | *αὐτοάνθρωπος*] *ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος TCbEb.* | *οὐδ' ἔσται*] ita *AbFbHb* Alex.: ceteri *καὶ οὐκ ἔσαι.* | *ταῦτα ἀριθμός*] *ταῦτα ὁ ἀριθμός T.*

§. 27. *ἔτι ἐκ πολλῶν*] *ἔτι δ' ἐκ πολλῶν ESBbCb.* | *εἰ δὲ μὴ*] *εἰ δὲ μηδ' STBbCb* Ald. | *ἐκ τῶν ἐναρίθμων*] *ἐκ* om. *Ab.* | *ἐναρίθμων*] *ἀριθμῶν Hb* Ascl. et, ut probabile est, Alexander, *ἐν τῷ ἀριθμῷ Ab*; *E* in margine: *γρ. „ἀλλὰ ἐκ τῶν ἀριθμῶν.“ τὸ δὲ ἐνάριθμον ἀντὶ τοῦ ἐκ τῶν λόγων τῶ ἀριθμοῦ.* Bess.: »ex numerabilibus.«

§. 28. *εἴτε γὰρ*] *εἰ γὰρ Eb.* | *συμβήσεται ἄτοπα*] *ἄτοπα συμβήσεται ESTBbCbEb.* | *μήτε αἱ αὐταὶ*] *μηδὲ αἱ αὐταὶ AbFbHb, μήτε αὐταὶ S.* | *αἱ ἄλλαι πᾶσαι*] *ἄλλαι αἱ πᾶσαι EEb.*

§. 29. *ἔτι δ'*] *ἔτι τε Ab.* | *ἕτερόν τι γένος*] *τι* om. *Ab.* | *περὶ ὃ*] *περὶ ὃν Ab.* | *ἁπλῶς*] *ἃ πῶς Ab* Ald. Ising. Bess.: *ἁπλῶς* ceteri, inter quos Alex. | *τὰ μεταξὺ*] *τὰ* om. *Ab* et Alex. in paraphr. | *τῶν δεῦρό*] *τῶνδέ Ab.* | *τ' ἔσαι*] *τ'* om. *Cb.*

§. 30. *ἑκατέρα*] *ἑκατέρων Ab.* | *τινος προτέρας δυάδος*] *τινος ἔτι προτέρας τῆς δυάδος Ab.* | *καίτοι ἀδύνατον*] om. *T.* | *ἓν ὁ ἀριθμὸς*] *ὁ ἀριθμὸς ἓν Eb.*

992a ἔκ τινος προτέρας δυάδος· καίτοι ἀδύνατον. ἔτι διὰ τί ἓν ὁ ἀριθμὸς
συλλαμβανόμενος; ἔτι δὲ πρὸς τοῖς εἰρημένοις, εἴπερ εἰσὶν αἱ μονάδες διά- 31
32 Br. φοροι, ἐχρῆν οὕτω λέγειν ὥσπερ καὶ ὅσοι τὰ στοιχεῖα τέτταρα ἢ δύο
λέγουσιν· καὶ γὰρ τούτων ἕκαστος οὐ τὸ κοινὸν λέγει στοιχεῖον, οἷον τὸ
σῶμα, ἀλλὰ πῦρ καὶ γῆν, εἴτ' ἔστι τι κοινὸν τὸ σῶμα εἴτε μή. νῦν δὲ 32
λέγεται ὡς ὄντος τοῦ ἑνὸς ὥσπερ πυρὸς ἢ ὕδατος ὁμοιομεροῦς· εἰ δ' ἕτως,
οὐκ ἔσονται οὐσίαι οἱ ἀριθμοί, ἀλλὰ δῆλον ὅτι, εἴπερ ἐστί τι ἓν αὐτὸ
καὶ τοῦτό ἐστιν ἀρχή, πλεοναχῶς λέγεται τὸ ἕν· ἄλλως γὰρ ἀδύνατον.
βουλόμενοι δὲ τὰς οὐσίας ἀνάγειν εἰς τὰς ἀρχὰς μήκη μὲν τίθεμεν ἐκ 33
μακροῦ καὶ βραχέος, ἕκ τινος μικροῦ καὶ μεγάλου, καὶ ἐπίπεδον ἐκ πλατέος
καὶ στενοῦ, σῶμα δ' ἐκ βαθέος καὶ ταπεινοῦ. καίτοι πῶς ἕξει ἢ τὸ ἐπί- 34
πεδον γραμμὴν ἢ τὸ στερεὸν γραμμὴν καὶ ἐπίπεδον; ἄλλο γὰρ γένος τὸ
πλατὺ καὶ τὸ στενὸν καὶ βαθὺ καὶ ταπεινόν· ὥσπερ οὖν οὐδ' ἀριθμὸς
ὑπάρχει ἐν αὐτοῖς, ὅτι τὸ πολὺ καὶ ὀλίγον ἕτερον τούτων, δῆλον ὅτι
οὐδ' ἄλλο οὐθὲν τῶν ἄνω ὑπάρξει τοῖς κάτω. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ γένος τὸ
πλατὺ τοῦ βαθέος· ἦν γὰρ ἂν ἐπίπεδόν τι τὸ σῶμα. ἔτι αἱ στιγμαὶ ἐκ 35
τίνος ἐννπάρξουσιν; τούτῳ μὲν οὖν τῷ γένει καὶ διεμάχετο Πλάτων ὡς
ὄντι γεωμετρικῷ δόγματι, ἀλλ' ἐκάλει ἀρχὴν γραμμῆς, τοῦτο δὲ πολλάκις
ἐτίθει τὰς ἀτόμους γραμμάς. καίτοι ἀνάγκη τούτων εἶναί τι πέρας· ὥστ'
ἐξ οὗ λόγον γραμμή ἐστι, καὶ στιγμὴ ἔσιν. ὅλως δὲ ζητούσης τῆς σοφίας 36
περὶ τῶν φανερῶν τὸ αἴτιον, τοῦτο μὲν εἰάκαμεν (ἀθὲν γὰρ λέγομεν περὶ
τῆς αἰτίας ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς μεταβολῆς), τὴν δ' οὐσίαν οἰόμενοι λέγειν
αὐτῶν ἑτέρας μὲν ὐσίας εἶναί φαμεν, ὅπως δ' ἐκεῖναι τούτων ὐσίαι, διὰ
κενῆς λέγομεν· τὸ γὰρ μετέχειν, ὥσπερ καὶ πρότερον εἴπομεν, ἀθέν ἐξιν. ἀδὲ 37

---

§. 31. *διάφοροι*] *γρ. ἀδιάφοροι Fb*, quae lectionis discrepantia jam Alexandri aetate exstitit: cf. ejusdem commentarios 580, a, 1. b, 11. Sed Alexandri auctoritas et libri paene omnes et versio Bessarionis vulgatae *διάφοροι* patrocinantur. | *καὶ γὰρ τούτων*] *καὶ γὰρ καὶ τούτων T.* | *εἴτ' ἔστι τι*] *τι* om. *TAbEb.*

§. 32. *εἴπερ*] *εἰπεῖν SBbCb.*

§. 33. *τίθεμεν*] *τίθενται SBbCb* Ald. Bess. | *μακροῦ καὶ βραχέος*] *βραχέος καὶ μακροῦ Ab* Alex.

§. 34. *καίτοι*] *καὶ Fb* Alex. | *ἢ τὸ ἐπίπεδον*] *ἢ* om. *Ab.* | *τὸ πλατὺ*] *καὶ τὸ πλατὺ TEb.* | *καὶ τὸ στενὸν*] *τὸ* om. *Ab.* | *ἐν αὐτοῖς*] *ἐν* om. *Ab.* | *δῆλον ὅτι*] *ὅτι* om. *Eb.* | *ἦν γὰρ ἄν*] *ἄν* om. *T.*

§. 35. *ἐννπάρξουσιν*] *ἐννπάρχουσι ESTBbCbHb* Ald. Bess.

§. 36. *σοφίας*] *φιλοσοφίας Ab.* | *ὅθεν*] *πόθεν Ab.* | *ἑτέρας μὲν*] *μὲν* add. *EAbHb.* | *πρότερον*] *τὸ πρότερον STBbCb* Ald.

§. 37. *ὅπερ ταῖς ἐπιστήμαις*] *ὃ περὶ τὰς ἐπιστήμας Ab.* | *ἀδὲ ταύτης*] *τὸ δὲ ταύτης Ab.* | *τοῖς νῦν*] *τῆς νῦν S.* | *τῶν ἄλλων*] *τῶν* add. *Ab.*

δὴ ὅπερ ταῖς ἐπιστήμαις ὁρῶμεν ὂν αἴτιον, διὸ καὶ πᾶς νοῦς καὶ 33 Br.
πᾶσα φύσις ποιεῖ, οὐδὲ ταύτης τῆς αἰτίας ἣν φαμεν εἶναι μίαν τῶν
ἀρχῶν, οὐθὲν ἅπτεται τὰ εἴδη, ἀλλὰ γέγονε τὰ μαθήματα τοῖς νῦν ἡ
38 φιλοσοφία, φασκόντων τῶν ἄλλων χάριν αὐτὰ δεῖν πραγματεύεσθαι. ἔτι 992b
δὲ τὴν ὑποκειμένην οὐσίαν ὡς ὕλην μαθηματικωτέραν ἄν τις ὑπολάβοι,
καὶ μᾶλλον κατηγορεῖσθαι καὶ διαφορὰν εἶναι τῆς οὐσίας καὶ τῆς ὕλης
39 ἢ ὕλην, οἷον τὸ μέγα καὶ τὸ μικρόν, ὥσπερ καὶ οἱ φυσιολόγοι φασὶ τὸ
μανὸν καὶ τὸ πυκνόν, πρώτας τᾷ ὑποκειμένᾳ φάσκοντες εἶναι διαφορὰς
40 ταύτας· ταῦτα γάρ ἐσιν ὑπεροχή τις καὶ ἔλλειψις. περί τε κινήσεως, εἰ
μὲν ἔσαι ταῦτα κίνησις, δῆλον ὅτι κινήσεται τὰ εἴδη· εἰ δὲ μή, πόθεν
41 ἦλθεν; ὅλη γὰρ ἡ περὶ φύσεως ἀνῄρηται σκέψις. ὅ τε δοκεῖ ῥᾴδιον εἶναι,
τὸ δεῖξαι ὅτι ἓν ἅπαντα, ἐ γίγνεται· τῇ γὰρ ἐκθέσει ἐ γίγνεται πάντα
ἓν ἀλλ᾽ αὐτό τι ἕν, ἂν διδῷ τις πάντα. καὶ οὐδὲ τοῦτο, εἰ μὴ γένος
42 δώσει τὸ καθόλε εἶναι· τοῦτο δ᾽ ἐν ἐνίοις ἀδύνατον. ἐθένα δ᾽ ἔχει λόγον
οὐδὲ τὰ μετὰ τοὺς ἀριθμοὺς μήκη καὶ ἐπίπεδα καὶ στερεά, οὔτε ὅπως
ἔσιν ἢ ἔσαι, ἔτ᾽ εἴ τιν᾽ ἔχει δύναμιν· ταῦτα γὰρ οὔτε εἴδη οἷόν τε εἶναι (οὐ
γάρ εἰσιν ἀριθμοί) οὔτε τὸ μεταξύ (μαθηματικὰ γὰρ ἐκεῖνα) οὔτε τὰ
43 φθαρτά, ἀλλὰ πάλιν τέταρτον ἄλλο φαίνεται τᾶτό τι γένος. ὅλως τε τὸ
τῶν ὄντων ζητεῖν στοιχεῖα μὴ διελόντας, πολλαχῶς λεγομένων, ἀδύνατον

---

§. 38. ἢ ὕλην] add. *AbFb*, neque aliter legisse Alexandrum probabile esset ex ejus paraphrasi 582, b, 30., nisi ipse disertis verbis versum nostrum ita redderet: καὶ διαφορὰν εἶναι τῆς ἐοίας καὶ τῆς ὕλης ᾗ ὕλη [cod. Laur. ἢ ὕλην] 582, b, 32.

§. 39. ὥσπερ καὶ] καὶ om. *SBbCb*. | τὸ μανὸν] καὶ μανὸν *S*. | τοῦ ὑποκειμένε] τῆς ὑποκειμένης *Eb*. | ταύτας] om. *Ab*. | ταῦτα γὰρ] ταῦτα δέ *STHb*. | ὑπεροχή] ἡ ὑπεροχή Alex. | καὶ ἔλλειψις] om. *Ab*, habet Alex.

§. 40. περί τε] περὶ δὲ *Ab* Ald. | ἔσαι] ἔσι *EbHb*. | ἀνῄρηται σκέψις] σκέψις ἀνήρηται *Ab*.

§. 41. ὅ τε δοκεῖ] ὃ δὲ δοκεῖ *T*, καὶ ὃ δοκεῖ *EHb* Ald. | ἓν ἅπαντα] ἓν τὰ πάντα *Hb*. | ἐ γίγνεται· τῇ γὰρ ἐκθέσει ἐ γίγνεται] ἐκ τῆς ἐκθέσεως ἐ γίγνεται *Ab*. | γίγνεται πάντα] γίγνεται τὰ πάντα *Hb*. | εἰ μὴ γένος δώσει] ita *AbFb*: ceteri ἐὰν μὴ γένος δῶ. | ἐν ἐνίοις] ἐν om. *Ab*. | ἀδύνατον] τε ἀδύνατον *Hb*.

§. 42. ἐδὲ τὰ μετὰ] τὰ om. *S*. | καὶ ἐπίπεδα] τε καὶ ἐπίπεδα *Ab*. | ἔτε ὅπως] ἐδὲ ὅπως *Ab*. | ἔτ᾽ εἴ τιν᾽] οὔτε τίν᾽ *Ab*. | μαθηματικὰ] τὰ μαθηματικὰ *ESTBbCb* Ald. | πάλιν τέταρτον] πάλιν γε τέταρτον *Bb*. | τέταρτον ἄλλο] ἄλλο τέταρτον *Eb*. | φαίνεται τᾶτό τι γένος] τᾶτο φαίνεται γένος *Ab*.

§. 43. τῶν ὄντων] τῶν ὅλων *T*. | διελόντας] διελόντα *Eb*. | λεγομένων] λεγόμενα *Ab*. | ἐξ οἵων] ἐξ ὧν *Ab*.

εὑρεῖν, ἄλλως τε καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ζητοῦντας ἐξ οἵων ἐστὶ στοιχείων. ἐκ τίνων γὰρ τὸ ποιεῖν ἢ πάσχειν, ἢ τὸ εὐθύ, ἐκ ἔστι δήπου λαβεῖν, ἀλλ' 44
εἴπερ, τῶν ἀσιῶν μόνον ἐνδέχεται· ὥστε τὸ τῶν ὄντων ἁπάντων τὰ στοι-
34 Br. χεῖα ἢ ζητεῖν ἢ οἴεσθαι ἔχειν ἐκ ἀληθές. πῶς δ' ἄν τις καὶ μάθοι τὰ 45
τῶν πάντων στοιχεῖα; δῆλον γὰρ ὡς ἀθὲν οἷόν τε προϋπάρχειν γνωρίζοντα
πρότερον. ὥσπερ γὰρ τῷ γεωμετρεῖν μανθάνοντι ἄλλα μὲν ἐνδέχεται προει- 46
δέναι, ὧν δὲ ἡ ἐπιστήμη καὶ περὶ ὧν μέλλει μανθάνειν ἀθὲν προγιγνώσκει,
οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ὥστ' εἴ τις τῶν πάντων ἐστὶν ἐπιστήμη, ὥς
τινές φασιν, ἀθὲν ἂν προϋπάρχοι γνωρίζων ἕτος. καίτοι πᾶσα μάθησις 47
διὰ προγιγνωσκομένων ἢ πάντων ἢ τινῶν ἐστί, καὶ ἢ δι' ἀποδείξεως ἢ
δι' ὁρισμῶν· δεῖ γὰρ ἐξ ὧν ὁ ὁρισμὸς προειδέναι καὶ εἶναι γνώριμα. ὁμοίως 48
993a δὲ καὶ ἡ δι' ἐπαγωγῆς. ἀλλὰ μὴν καὶ εἰ τυγχάνει σύμφυτος οὖσα, θαυ-
μαστὸν πῶς λανθάνομεν ἔχοντες τὴν κρατίστην τῶν ἐπιστημῶν. ἔτι πῶς τις 49
γνωριεῖ ἐκ τίνων ἐστί, καὶ πῶς ἔσαι δῆλον; καὶ γὰρ τοῦτ' ἔχει ἀπορίαν·
ἀμφισβητήσειε γὰρ ἄν τις, ὥσπερ καὶ περὶ ἐνίας συλλαβάς· οἱ μὲν γὰρ
τὸ σμα ἐκ τοῦ σ καὶ μ καὶ α φασὶν εἶναι, οἱ δέ τινες ἕτερον φθόγγον
φασὶν εἶναι καὶ οὐθένα τῶν γνωρίμων. ἔτι δὲ ὧν ἐστὶν αἴσθησις, ταῦτα 50
πῶς ἄν τις μὴ ἔχων τὴν αἴσθησιν γνοίη; καίτοι ἔδει, εἴγε πάντων ταῦτα
στοιχεῖά ἐστιν ἐξ ὧν, ὥσπερ αἱ σύνθετοι φωναί εἰσιν ἐκ τῶν οἰκείων
στοιχείων.

---

§. 44. ἢ πάσχειν] om. Bess. | ἢ τὸ εὐθύ] ἢ τὸ εὖ *Ab*. | τῶν ὄντων ἁπάντων] ὄντων om. *TAb*. | ἢ ζητεῖν] ἢ om. *Ab*.

§. 45. γνωρίζοντα] γνωρίζοντας Alex.

§. 46. τῷ γεωμετρεῖν] τὸ γεωμετρεῖν *T*, τῶ γεωμέτρη γεωμετρεῖν *Ab*. | ἕτω δὴ] ἕτω δὲ *Eb* Ald., ἕτω δεῖ *ESBbCb*, ἕτω sine δὴ Sylb. | εἴ τις] ἤ τις *SBbCb*. | τῶν πάντων] τῶν ἁπάντων *AbEb*. | ὥς τινές] οἷαν δή τινες *Ab*.

§. 47. εἶναι γνώριμα] εἶδς γνώριμα *Eb*.

§. 48. εἰ τυγχάνει] εἰ καὶ τυγχάνοι *BbFb*.

§. 49. γνωριεῖ] γνωρίσει *Fb*, γνωρίσειεν *ESTBbCb* Ald. | περὶ ἐνίας] ἐπὶ ἐνίας *S*. | οἱ μὲν γὰρ] ὁ μὲν γὰρ *T*. | σμα] σῶμα *Eb*; Alexander ζα pro σμα in textu habuit, eandemque lectionem ab Asclepio explicari apertum est, quanquam in ipsa explicatione falso σμα scriptum est pro σδα sive ζα 587, a, 3. Memoratur ea scripturae discrepantia a commentatore Laurentiano, qui haec adnotat: τινὰ τῶν βιβλίων ἀντὶ τοῦ ζά σμά ἔχει γεγραμμένον· καλλίων δὲ ἡ διὰ τοῦ ζά γραφή 586, b. not. | οἱ δέ τινες ἕτερον φθόγγον φασὶν εἶναι] οἱ δὲ τὸν ἕτερον τρόπον ἴδιον εἶναι *Ab*.

§. 50. ἔτι δὲ ὧν ἐστὶν αἴσθησις] ἔτι ὧν αἴσθησις *Fb*. | αἴσθησις] ἀ αἴσθησις *Eb*. | γνοίη] ἔχοι *Fb* Alex. | ἔδει] δεῖ *Ab* Bess. | ταῦτα στοιχεῖα] ταὐτὰ στοιχεῖα Bess., vertit enim: »eadem elementa.« | οἰκείων] om. Ald.

Cap. 10.

1 *Ὅτι μὲν οὖν τὰς εἰρημένας ἐν τοῖς φυσικοῖς αἰτίας ζητεῖν ἐοίκασι πάντες, καὶ τούτων ἐκτὸς οὐδεμίαν ἔχοιμεν ἂν εἰπεῖν, δῆλον καὶ ἐκ τῶν πρότερον εἰρημένων. ἀλλ' ἀμυδρῶς ταύτας· καὶ τρόπον μέν τινα πᾶσαι*
2 *πρότερον εἴρηνται, τρόπον δέ τινα οὐδαμῶς. ψελλιζομένῃ γὰρ ἔοικεν ἡ πρώτη φιλοσοφία περὶ πάντων, ἅτε νέα τε κατ' ἀρχὰς ἔσα καὶ τὸ πρῶτον,* 35 Br.
ἐπεὶ καὶ Ἐμπεδοκλῆς ὀστοῦν τῷ λόγῳ φησὶν εἶναι, τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ τί ἦν
3 *εἶναι καὶ ἡ οὐσία τοῦ πράγματος. ἀλλὰ μὴν ὁμοίως ἀναγκαῖον καὶ σαρκὸς καὶ τῶν ἄλλων ἑκάστου εἶναι τὸν λόγον, ἢ μηθενός· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ σὰρξ καὶ ὀστοῦν ἔσται καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον, καὶ οὐ διὰ τὴν ὕλην, ἣν ἐκεῖνος λέγει πῦρ καὶ γῆν καὶ ὕδωρ καὶ ἀέρα. ἀλλὰ ταῦτα ἄλλου μὲν*
4 *λέγοντος συνέφησεν ἂν ἐξ ἀνάγκης, σαφῶς δὲ οὐκ εἴρηκεν. περὶ μὲν οὖν τῶν τοιούτων δεδήλωται καὶ πρότερον· ὅσα δὲ περὶ τῶν αὐτῶν τούτων ἀπορήσειεν ἄν τις, ἐπανέλθωμεν πάλιν· τάχα γὰρ ἂν ἐξ αὐτῶν εὐπορήσαιμέν τι πρὸς τὰς ὕστερον ἀπορίας.*

LIBER II. (*A ΕΛΑΤΤΟΝ*).

Cap. 1.

1 *Ἡ περὶ τῆς ἀληθείας θεωρία τῇ μὲν χαλεπή, τῇ δὲ ῥᾳδία. σημεῖον δὲ τὸ μήτ' ἀξίως μηδένα δύνασθαι τυχεῖν αὐτῆς, μήτε πάντας ἀποτυγχάνειν,* 993b

---

§. 1. *ἔχοιμεν ἄν*] *ἔχομεν AbFb, ἔχομεν ἄν Eb.* | *πᾶσαι*] *ἅπασαι SBbCb* Ald., *αἱ πᾶσαι T.*

§. 2. *ψελλιζομένῃ*] *ψελλιζομένη* Ald. | *περὶ πάντων*] *περὶ ἁπάντων Ab.* | *νέα τε κατ' ἀρχὰς*] *νέα τε καὶ κατ' ἀρχὰς S* Ald., *νέα κατ' ἀρχὰς AbFb.*

§. 3. *ὁμοίως ἀναγκαῖον*] *ἀναγκαῖον ὁμοίως T, καὶ ὁμοίως ἀναγκαῖον* Ald. | *σαρκὸς*] *σάρκα TEb* Sylb., *σάρκας Ab.* | *ἑκάστου εἶναι*] *ἕκαστον εἶναι* codices atque inde editiones ante Brandisianam omnes. At Bessario *ἑκάστου*, ut apparet ex hac ejus interpretatione: »similiter necesse est etiam carnis ceterorumque singulorum esse rationem, aut nihil esse.« Etiam Casaub. in marg. *γρ. καὶ σαρκὸς καὶ τῶν ἄλλων ἑκάστου.* | *ἢ μηθενός*] *ἢ μηδὲ ἕν ESTBbCbFb* Ald. | *διὰ τοῦτο γὰρ σὰρξ*] *διὰ τοῦτο ἄρα καὶ ἡ σὰρξ Ab.* | *ἔσαι*] *ἔσι STBbCbFb* Ald. Bess. | *ἣν ἐκεῖνος λέγει*] *λέγει* om. *T.* | *καὶ γῆν*] *καὶ* om. *S* Bess. | *καὶ ὕδωρ*] *καὶ* om. *SBbCb* Bess. | *ἀλλὰ ταῦτα*] *ἀλλὰ καὶ ταῦτα* Ald. | *ἄλλου μὲν λέγοντος*] *μὲν* om. *SBbCb.* | *οὐκ εἴρηκεν*] *οὐκ* om. *S.*

§. 4. *περὶ μὲν οὖν*] *οὖν* om. *Fb.* | *τῶν τοιούτων*] *τούτων Ab* Bess. | *ὅσα δὲ*] *ὅσα δὲ καὶ S, ὅσα δὴ* Alex. | *ἐπανέλθωμεν*] *ἀνεπέλθωμεν* conjec. Sylb. | *εὐπορήσαιμέν*] *εὐπορήσωμέν SCb.* | *τι*] *τοι Eb*, om. *AbFb* Alex. 588, a, 22.

Tit. *Α Ἔλαττον*] *α τὸ ἔλαττον ST, ἔλαττον α f, β E, βιβλίον β Q.*

§. 1. *ἡ περὶ*] *ὅτι ἡ περὶ rec. Hb*; Alex. 589, b, 19: *γράφεται καὶ χωρὶς τοῦ ὅτι „ἡ περὶ τῆς ἀληθ. θεωρ.“ καὶ μᾶλλον δοκεῖ ἐκεῖνο ἀρχὴ εἶναι, τὸ δὲ μετὰ*

ἀλλ' ἕκαστον λέγειν τι περὶ τῆς φύσεως, καὶ καθ' ἕνα μὲν μηθὲν ἢ μικρὸν ἐπιβάλλειν αὐτῇ, ἐκ πάντων δὲ συναθροιζομένων γίνεσθαί τι μέγεθος. ὥς' εἴπερ ἔοικεν ἔχειν καθάπερ τυγχάνομεν παροιμιαζόμενοι, τίς ἂν θύρας 2
ἁμάρτοι; ταύτῃ μὲν ἂν εἴη ῥᾳδία· τὸ δ' ὅλον τι ἔχειν καὶ μέρος μὴ δύνασθαι δηλοῖ τὸ χαλεπὸν αὐτῆς. ἴσως δὲ καὶ τῆς χαλεπότητος οὔσης 3
36 Br. *κατὰ δύο τρόπους, οὐκ ἐν τοῖς πράγμασιν ἀλλ' ἐν ἡμῖν τὸ αἴτιόν ἐστιν αὐτῆς. ὥσπερ γὰρ καὶ τὰ τῶν νυκτερίδων ὄμματα πρὸς τὸ φέγγος ἔχει τὸ μεθ' ἡμέραν, ἕτω καὶ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς ὁ νοῦς πρὸς τὰ τῇ φύσει φανερώτατα πάντων. οὐ μόνον δὲ χάριν ἔχειν δίκαιον τούτοις ὧν ἄν τις* 4
κοινώσαιτο ταῖς δόξαις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐπιπολαιοτέρως ἀποφηναμένοις· καὶ γὰρ οὗτοι συνεβάλοντό τι· τὴν γὰρ ἕξιν προήσκησαν ἡμῶν. εἰ μὲν 5
γὰρ Τιμόθεος μὴ ἐγένετο, πολλὴν ἂν μελοποιίαν οὐκ εἴχομεν· εἰ δὲ μὴ Φρῦνις, Τιμόθεος οὐκ ἂν ἐγένετο. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τῶν περὶ τῆς ἀληθείας ἀποφηναμένων· παρὰ μὲν γὰρ ἐνίων παρειλήφαμέν τινας δόξας, οἱ δὲ τοῦ γενέσθαι τούτους αἴτιοι γεγόνασιν. ὀρθῶς δ' ἔχει καὶ τὸ 6

τοῦ „ὅτι" οὐκ ἀρχὴ ἀλλ' ἑπόμενον προειρημένῳ τινί. | *μηδέν α*] om. *T.* | *τυχεῖν*] *θιγεῖν Ab.* | *πάντας ἀποτυγχάνειν*] *πάντως* pro *πάντας* scribendum esse conj. Brand., ad Alexandri interpretationem provocans; et Alex. quidem *πάντας* habet in lemmate 590, a, 1., sed *πάντῃ* in paraphrasi 589, b, 35. 590, a, 2. 7. 588, b, 28. | *περὶ τῆς φύσεως*] *τῆς* om. *T.* | *μηθὲν ἢ*] *ἢ μηθὲν ἢ E* et Alex. in paraphr. 590, a, 29. b, 8.; ab eodem commentatore b, 19 versus noster ita redditur: *καθ' ἕνα μὲν ἢ μικρὸν ἢ μηδὲν ἐπιβάλλειν αὐτῇ, ἐκ πάντων δὲ τῶν συναθροιζομένων γίγνεταί τι μίγεθος.*

§. 2. *θύρας*] *θήρας* conjectura quorundam apud Fonsecam. | *ὅλον τι*] ita *AbEbFb*: ceteri, inter quos Alex., *ὅλον τ'*. De toto deinde loco hanc quorundam conjecturam proponit Alex.: *τὸ δὲ ὅλον μὴ δύνασθαι καὶ μέρος ἔχειν δηλοῖ τὸ χαλεπὸν αὐτῆς* 590, b, 2.

§. 3. *τὸ αἴτιόν ἐσιν*] *ἐσιν* add. *Ab.* | *ὥσπερ γὰρ καὶ*] *καὶ* om. *EQEb.* | *τὸ μεθ' ἡμέραν*] *πρὸς ἡμέραν Q.*

§. 4. *τούτοις ὧν*] *τούτοις καὶ οὕτως ὧν Eb.* | *κοινώσαιτο*] ita *Eb*, *κοινωνήσαιτο ETAb* Brand. (qui habet *κοινώσαιτο* in textu, et *κοινωνήσαιτο* in Corrigendis), *κινήσαιτο Fb*: ceteri *κοινωνήσαι.* | *ἀλλὰ καὶ τοῖς*] *ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔτι* omnes praeter *Ab.* | *ἐπιπολαιοτέρως*] *ἐπιπολαιότερον AbEb* Ald. et Alex. in paraphr. | *συνεβάλοντό*] ita *Ab*: ceteri *συμβάλλονται.* | *προήσκησαν*] *ἤσκησαν Ab*; cum nostra scriptura facit Alex.

§. 5. *Φρῦνις*] *φρένις Eb.* | *τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον*] *δὲ* om. *S.* | *τῶν περὶ τῆς*] *περὶ τῶν AbEb.* | *τούτους*] *τούτοις rec. Eb.*

§. 6. *ὀρθῶς δ'*] *ὀρθῶς δὴ ET* Ald. Deinde *ἔχει* post *ὀρθῶς δ'* om. *AbFb.* | *καλεῖσθαι*] *καλέσαι ESTBbCb* Ald. Bess. | *τὴν φιλοσοφίαν ἐπιστήμην τῆς ἀληθείας*] *τὴν κατὰ φιλοσοφίαν ἐπιστήμην τῆς ἀληθείας θεωρητικήν Ab*, *τὴν φιλοσοφίαν ἐπιστήμην τῆς ἀληθείας θεωρητικήν* Ald., neque multum ab ea scriptura abhorrere videtur Alexandri paraphrasis 592, a, 18. Bessario nostrum textum sequitur. | *καὶ γὰρ ἐὰν*] *καὶ γὰρ ἂν AbEb.* | *τὸ πῶς ἔχει*] *τὸ πῶς*

καλεῖσθαι τὴν φιλοσοφίαν ἐπιστήμην τῆς ἀληθείας. θεωρητικῆς μὲν γὰρ τέλος ἀλήθεια, πρακτικῆς δ' ἔργον· καὶ γὰρ ἐὰν τὸ πῶς ἔχει σκοπῶσιν, οὐ τὸ ἀΐδιον ἀλλὰ πρός τι καὶ νῦν θεωροῦσιν οἱ πρακτικοί. οὐκ ἴσμεν
7 δὲ τὸ ἀληθὲς ἄνευ τῆς αἰτίας. ἕκαστον δὲ μάλιστα αὐτὸ τῶν ἄλλων, καθ' ὃ καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπάρχει τὸ συνώνυμον, οἷον τὸ πῦρ θερμότατον· καὶ γὰρ τοῖς ἄλλοις τὸ αἴτιον τοῦτο τῆς θερμότητος· ὥστε καὶ ἀλη-
8 θέστατον τὸ τοῖς ὑστέροις αἴτιον τοῦ ἀληθέσιν εἶναι. διὸ τὰς τῶν ἀεὶ ὄντων ἀρχὰς ἀναγκαῖον ἀεὶ εἶναι ἀληθεστάτας· οὐ γάρ ποτε ἀληθεῖς, οὐδ' ἐκείναις αἴτιόν τί ἐστι τοῦ εἶναι, ἀλλ' ἐκεῖναι τοῖς ἄλλοις, ὥσθ' ἕκαστον ὡς ἔχει τοῦ εἶναι, ἕτω καὶ τῆς ἀληθείας.

Cap. 2.

1 Ἀλλὰ μὴν ὅτι γ' ἐξὶν ἀρχή τις καὶ ἐκ ἄπειρα τὰ αἴτια τῶν ὄντων, 994ª
οὔτ' εἰς εὐθυωρίαν οὔτε κατ' εἶδος, δῆλον. ἅτε γὰρ ὡς ἐξ ὕλης τόδ' ἐκ 37 Br.
τῆδε δυνατὸν ἰέναι εἰς ἄπειρον, οἷον σάρκα μὲν ἐκ γῆς, γῆν δ' ἐξ ἀέρος, ἀέρα δ' ἐκ πυρός, καὶ τοῦτο μὴ ἴεσθαι· οὔτε ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως, οἷον τὸν μὲν ἄνθρωπον ὑπὸ τῆ ἀέρος κινηθῆναι, τοῦτον δ' ὑπὸ τοῦ ἡλίου, τὸν δὲ ἥλιον ὑπὸ τῆ νείκους, καὶ τούτου μηδὲν εἶναι πέρας.
2 ὁμοίως δὲ ἀδὲ τὸ ἕ ἕνεκα εἰς ἄπειρον οἷόν τε ἰέναι, βάδισιν μὲν ὑγιείας ἕνεκεν, ταύτην δ' εὐδαιμονίας, τὴν δ' εὐδαιμονίαν ἄλλου, καὶ οὕτως ἀεὶ
3 ἄλλο ἄλλε ἕνεκεν εἶναι. καὶ ἐπὶ τῶν τί ἦν εἶναι δ' ὡσαύτως. τῶν γαρ

ἔχη *EQS.* | οὐ τὸ ἀΐδιον] οὐ τὸ αἴτιον *EQS* Bess., οὐ γὰρ αἴτιον *T* Ald., οὖ τὸ αἴτιον οὐ *Eb*, οὐ μὴν τὸ αἴτιον conj. Fous.; deinde omnes praeter *Ab* addunt καθ' αὑτό. Alex. 592, a, 30 οὐκ ἀΐδιον legit, sed adnotans γράφεται δὲ ἔν τισιν ἀντιγράφοις „οὐ τὸ αἴτιον καθ' αὑτὸ ἀλλὰ πρός τι καὶ νῦν θεωροῦσιν." | ἄνευ τῆς αἰτίας] τῆς om. Alex.

§. 7. καθ' ὅ] καθὼς *S.* | ἀληθέσατον] Alex. modo ἀληθέσατον 593, b, 19., modo ἀληθέσερον 592, b, 23.

§. 8. τῶν ἀεὶ ὄντων] τῶν αἰεὶ ὄντων *QT.* | ἀναγκαῖον] δέον Alex. 592, b, 25., sed per negligentiam, habet enim ἀναγκαῖον 593, b, 20. | ἐκείναις] ἐκείνων *AbEb* et Alex. 592, b, 25. 593, b, 29. | αἴτιόν τί ἐστι] ἐστι om. *Ab* et Alex.

§. 1. ἀρχή τις] τις ἀρχὴ *Fb.* | εἰς εὐθυωρίαν] ἐπ' εὐθυωρίαν *Ab*, ἐπ' εὐθεωρίαν *Eb.* | ἰέναι εἰς ἄπειρον] εἶναι ἐπ' ἄπειρον *EQSTEb.*

§. 2. ὁμοίως δὲ οὐδὲ] ὁμοίως δὲ καὶ *Ab.* | οἷόν τε ἰέναι] οὐχ οἷόν τε εἶναι *Ab.* | ὑγιείας ἕνεκεν] ita *Ab*: ceteri ὑγιείας ἕνεκα. | ταύτην δ'] ταύτην δι' *T.* | ἄλλου, καὶ] ἄλλε ἕνεκεν καὶ *Ab.* | ἐπὶ τῶν] ἐπὶ τοῦ Ald.; eadem δ' ante ὡσαύτως omittit.

§. 3. ἔξω τι] om. *AbFb*, τι ἔξω *T.* | τῶν μετ' αὐτό] τῷ μετ' αὐτὸ *ET*, τῶν μεθ' αὑτό *Ab*, τῶν μέσων *Fb.* Nostram lectionem confirmare videntur Alexandri paraphrasis et Bessarionis versio. | εἰπεῖν ἡμᾶς] ἡμᾶς εἰπεῖν *Ab.* |

μέσων, ὧν ἐξὶν ἔξω τι ἔσχατον καὶ πρότερον, ἀναγκαῖον εἶναι τὸ πρότερον αἴτιον τῶν μετ' αὐτό. εἰ γὰρ εἰπεῖν ἡμᾶς δέοι τι τῶν τριῶν αἴτιον, τὸ πρῶτον ἐρῦμεν· ἃ γὰρ δὴ τόγ' ἔσχατον, ἀδενὸς γὰρ τὸ τελευταῖον· ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὸ μέσον, ἑνὸς γάρ. οὐθὲν δὲ διαφέρει ἓν ἢ πλείω εἶναι, ἀδ' ἄπειρα ἢ πεπερασμένα· τῶν δ' ἀπείρων τᾦτον τὸν τρόπον καὶ ὅλως τᾦ ἀπείρᾳ πάντα τὰ μόρια μέσα ὁμοίως μέχρι τοῦ νῦν· ὥστ' εἴπερ μηθέν ἐστι πρῶτον, ὅλως αἴτιον ἀθέν ἐξιν. ἀλλὰ μὴν ἀδ' ἐπὶ τὸ κάτω οἷόν τ' εἰς ἄπειρον ἰέναι, τᾦ ἄνω ἔχοντος ἀρχήν, ὥστ' ἐκ πυρὸς μὲν ὕδωρ, ἐκ δὲ τούτου γῆν, καὶ ὅτως ἀεὶ ἄλλο τι γίγνεσθαι γένος. διχῶς γὰρ γίγνεται τόδε ἐκ τοῦδε, ἢ ὡς τόδε λέγεται μετὰ τόδε, οἷον ἐξ Ἰσθμίων Ὀλύμπια, ἢ οὐχ ὅτως ἀλλ' ὡς ἐκ παιδὸς ἀνὴρ μεταβάλλοντος, ἢ ἐξ ὕδατος ἀήρ. ὡς μὲν οὖν ἐκ παιδὸς ἄνδρα γίγνεσθαί φαμεν, ὡς ἐκ τοῦ γιγνομένου τὸ
38 Br. *γεγονὸς ἢ ἐκ τοῦ ἐπιτελουμένου τὸ τετελεσμένον· ἀεὶ γάρ ἐστι μεταξύ, ὥσπερ τοῦ εἶναι καὶ μὴ εἶναι γένεσις, οὕτω καὶ τὸ γιγνόμενον τοῦ ὄντος καὶ μὴ ὄντος. ἔστι δ' ὁ μανθάνων γιγνόμενος ἐπιστήμων, καὶ τοῦτ' ἐστὶν ὃ λέγεται, ὅτι γίγνεται ἐκ μανθάνοντος ἐπιστήμων. τὸ δ' ὡς ἐξ ἀέρος ὕδωρ, φθειρο-*

τι τῶν τριῶν αἴτιον] *τί τῶν τριῶν αἰτίων* Ald., *τί τῶν τριῶν αἴτιον* Casaub.; *τί* pro *τι* etiam Bessario legisse videtur: nam ita vertit »si enim dicere nos oportuerit, quid trium causa est, primum dicemus.« | *τόγ'*] *γε τὸ Ab.* | *τὸ τελευταῖον*] *τότε τελευταῖον Q, τόγε τελ. EBbCb* Ald.

§. 4. *ἢ πεπερασμ.*] *οὐδὲ πεπ. Eb.* | *καὶ ὅλως*] *καὶ ἄλλως τε δὴ Hb.* | *ὁμοίως*] om. *Hb.* | *ἐστι πρῶτον*] *ἐστι τὸ πρῶτον STBbCbEb* Ald.

§. 5. *οἷόν τ' εἰς*] ita *Ab*, *οἷόν τ' ἐπ' Fb* et Alex. in paraphr.: ceteri *οἷόν τ' ἐστὶν ἐπ'*. | *ἰέναι*] *ἀπιέναι Ab*, *προϊέναι Fb*, quod probat Brand. in Corrigendis. | *τᾦ ἄνω ἔχοντος*] *ἔχοντος τᾦ ἄνω Fb.* | *ἐκ δὲ τούτου*] *ἐκ δὲ τοῦ ὕδατος Hb.*

§. 6. *γίγνεται*] *λέγεται μετὰ Q.* | *ἢ ὡς τόδε*] ita *ETAbEb*: vulgo *μὴ ὡς τόδε*, quam lectionem etiam Alexander, ut probabile est ex ejus interpretatione 595, b, 37. 596, a, 3., ante oculos habuisse videtur; eandem exhibet Asclepius 596, a, 40. atque exprimit versio Bessarionis. Utramque scripturam commemorat cod. Reg. (sive *E*), qui haec habet in margine *γρ. καὶ οὕτως „μὴ ὡς τόδε λέγεται μετὰ τόδε" καὶ ἑξῆς „ἀλλ' ὡς ἢ ἐκ παιδός" οἱ δὲ γράφοντες „ἢ ὡς τόδε" δύο παραδείγματά φασιν ἐπενηνέχθαι κτλ.* 596, b, 4. | *μετὰ τόδε*] Brandisius tacite et nulla, ut videtur, codicum auctoritate in textu exhibet *κατὰ τόδε*, in Corrigendis *κατὰ τοῦδε*. | *ἢ οὐχ οὕτως ἀλλ' ὡς*] ita *Ab*, *οὔτ' ἀλλ' ὡς S*, *ἄλλως Eb*: ceteri *ἢ*. Bess.: »sed ut aut ex puero mutato vir.« | *ἀνὴρ μεταβάλλοντος*] *μεταβάλλοντος ἀνὴρ Eb.* | *ἢ ἐξ*] *ἢ οἷς ἐξ Ab.*

§. 7. *μὲν — φαμεν*] om. *E.* | *ἄνδρα*] *ἀνὴρ QSCbEb.* | *γίγνεσθαι*] *γενέσθαι Fb.* | *ἢ ἐκ τοῦ ἐπιτελουμένου*] *ἐκ* om. *Fb* Alex. | *μεταξύ*] *τι μεταξύ Hb*, *μεταξύ τι STBbCb* Ald.; Bess.: »aliquid medium.« | *ἔστι δ' ὁ*] *ἔστι γὰρ ὁ Ab.* | *καὶ τοῦτ' — ἐπιστήμων*] om. *Ab.* | *ὅτι γίγνεται*] om. *T.*

8 *μένε θατέρῳ. διὸ ἐκεῖνα μὲν οὐκ ἀνακάμπτει εἰς ἄλληλα, ἐδὲ γίγνεται ἐξ*
ἀνδρὸς παῖς· οὐ γὰρ γίγνεται ἐκ τῆς γενέσεως τὸ γιγνόμενον, ἀλλ' ἔξι 994b
μετὰ τὴν γένεσιν. ἕτω γὰρ καὶ ἡμέρα ἐκ τῆ πρωΐ, ὅτι μετὰ τῆτο· διὸ
9 *ἐδὲ τὸ πρωῒ ἐξ ἡμέρας. θάτερα δὲ ἀνακάμπτει. ἀμφοτέρως δὲ ἀδύνατον*
εἰς ἄπειρον ἰέναι. τῶν μὲν γὰρ ὄντων μεταξὺ ἀνάγκη τέλος εἶναι, τὰ δ'
10 *εἰς ἄλληλα ἀνακάμπτει· ἡ γὰρ θατέρῳ φθορὰ θατέρῳ ἐξὶ γένεσις. ἅμα*
δὲ καὶ ἀδύνατον τὸ πρῶτον ἀΐδιον ὂν φθαρῆναι· ἐπεὶ γὰρ ἐκ ἄπειρος ἡ
γένεσις ἐπὶ τὸ ἄνω, ἀνάγκη, ἐξ ἕ φθαρέντος πρώτῳ τι ἐγένετο, μὴ ἀΐδιον
11 *εἶναι. ἔτι δὲ τὸ ἕ ἕνεκα τέλος, τοιῆτον δὲ ὃ μὴ ἄλλῳ ἕνεκα, ἀλλὰ τἄλλα*
ἐκείνου· ὥστ' εἰ μὲν ἔσται τοιοῦτον τὸ ἔσχατον, ἐκ ἔσται ἄπειρον, εἰ δὲ
12 *μηθὲν τοιῆτον, ἐκ ἔσται τὸ ἕ ἕνεκα. ἀλλ' οἱ τὸ ἄπειρον ποιῆντες λαν-*
θάνσιν ἐξαιρῆντες τὴν τοῦ ἀγαθοῦ φύσιν. καίτοι οὐθεὶς ἂν ἐγχειρήσειεν
οὐθὲν πράττειν μὴ μέλλων ἐπὶ πέρας ἥξειν. οὐδ' ἂν εἴη νοῦς ἐν τοῖς
τοιύτοις· ἕνεκα γάρ τινος ἀεὶ πράττει ὅ γε νοῦν ἔχων· τῆτο γάρ ἐστι
13 *πέρας· τὸ γὰρ τέλος πέρας ἐστίν. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὸ τί ἦν εἶναι ἐνδέ-*
χεται ἀνάγεσθαι εἰς ἄλλον ὁρισμὸν πλεονάζοντα τῷ λόγῳ. ἀεί τε γάρ ἐξιν
ὁ ἔμπροσθεν μᾶλλον, ὁ δ' ὕστερος ἐκ ἔξιν· ἕ δὲ τὸ πρῶτον μὴ ἔστιν, 39 Br.
14 *ἐδὲ τὸ ἐχόμενόν ἐξιν. ἔτι τὸ ἐπίστασθαι ἀναιρῆσιν οἱ ἕτως λέγοντες· ἕ*
γὰρ οἷόν τε εἰδέναι πρὶν ἢ εἰς τὰ ἄτομα ἐλθεῖν. καὶ τὸ γιγνώσκειν οὐκ
15 *ἔστιν· τὰ γὰρ ἕτως ἄπειρα πῶς ἐνδέχεται νοεῖν; οὐ γὰρ ὅμοιον ἐπὶ τῆς*

---

§. 8. *ἐκεῖνα μὲν οὐκ ἀνακάμπτει*] *οὐκ ἀνακάμπτει μὲν ἐκεῖνα Q.* | *εἰς ἄλληλα*] *πρὸς ἄλληλα SBbCb* Ald. | *οὐ γὰρ*] *οὐδὲ Ab.* | *ἀλλ' ἔξι*] *ἔξι* om. *FbHb* Alex. | *καὶ ἡμέρα*] *καὶ ἡ ἡμέρα T, ἡ ἡμ'ρα* sine *καὶ* Ald. | *τὸ πρωΐ*] *τὸ* om. *Ab.* | *θάτερα*] *θάτερον Ab.*

§. 9. *ἀμφοτέρως*] *ἀμφοτέρας Eb.* | *τῶν μὲν γὰρ*] *γὰρ* om. *Eb.* | *ἀνακάμπτει*] *ἀνακάμπτειν Ab.* | *ἐξὶ γένεσις*] *γένεσίς ἐξιν* Alex.; eandem lectionis discrepantiam in app. crit. adnotat Bekkerus, sed omissis per typothetae negligentiam codicum notis.

§. 10. *πρῶτον ἀΐδιον*] *πρῶτον αἴτιον ἀΐδιον Fb*; Alex. et Bess. vulgatam tuentur. | *ἐπεὶ γὰρ — ἀΐδιον εἶναι*] om. pr. *Eb*: *ἐπειδὴ rec. Eb.* | *ἡ γένεσις*] *ἡ* om. *Ab.* | *ἐπὶ τὸ ἄνω*] *ἐπὶ τῶν ἄνω* Ald.; eadem deinde editio post *ἀΐδιον εἶναι* haec addit: *τοῦτο δὲ ἀδύνατον.* Expunxit Casaubonus.

§. 11. *ἔτι δὲ*] *ἐπεὶ δὲ AbFb* Alex.

§. 12. *ἐγχειρήσειεν*] *ἐγχειρίσειεν S.* | *πράττειν*] *πράσσειν EEb.* | *ἐν τοῖς τοιούτοις*] *ἐν τοιύτοις E, ἐν τοῖς οὗσιν Ab* probante Brandisio. | *τέλος πέρας*] *πέρας τέλος SAb.*

§. 13. *ἀνάγεσθαι*] *εἶναι Q.* | *ἀεί τε γάρ*] *τε* om. *T.* | *ἐχόμενόν ἐξιν*] *ἐξιν* om. *Ab.*

§. 14. *πρὶν ἢ*] *ἢ* om. *TAb* Ald. | *ἐλθεῖν*] *ἔλθῃ Ab.*

§. 15. *ἢ*] *ἢ SEb* Camot. | *ἀριθμήσει*] *ἀριθμεῖ Ab.*

γραμμῆς, ἢ κατὰ τὰς διαιρέσεις μὲν οὐχ ἵσαται· νοῆσαι δ' ἐκ ἔστι μὴ στήσαντα· διόπερ ἐκ ἀριθμήσει τὰς τομὰς ὁ τὴν ἄπειρον διεξιών. ἀλλὰ 16
καὶ τὴν ὕλην ἐν κινεμένῳ νοεῖν ἀνάγκη, καὶ ἀπείρῳ ἀθενὶ ἔξιν εἶναι· εἰ δὲ μή, ἐκ ἄπειρόν γ' ἐξὶν τὸ ἀπείρῳ εἶναι. ἀλλὰ μὴν καὶ εἰ ἄπειρά γ' 17
ἦσαν πλήθει τὰ εἴδη τῶν αἰτίων, οὐκ ἂν ἦν οὐδ' οὕτω τὸ γιγνώσκειν· τότε γὰρ εἰδέναι οἰόμεθα, ὅταν τὰ αἴτια γνωρίσωμεν· τὸ δ' ἄπειρον κατὰ τὴν πρόσθεσιν ἐκ ἔστιν ἐν πεπερασμένῳ διεξελθεῖν.

Cap. 3.

995a *Αἱ δ' ἀκροάσεις κατὰ τὰ ἔθη συμβαίνεσιν· ὡς γὰρ εἰώθαμεν, ἕτως* 1
ἀξιοῦμεν λέγεσθαι, καὶ τὰ παρὰ ταῦτα ἐχ ὅμοια φαίνεται ἀλλὰ διὰ τὴν ἀσυνήθειαν ἀγνωστότερα καὶ ξενικώτερα· τὸ γὰρ σύνηθες γνωριμώτερον. ἡλίκην δὲ ἰσχὺν ἔχει τὸ σύνηθες οἱ νόμοι δηλοῦσιν, ἐν οἷς τὰ μυθώδη 2
καὶ παιδαριώδη μεῖζον ἰσχύει τοῦ γινώσκειν περὶ αὐτῶν διὰ τὸ ἔθος. οἱ 3
μὲν ἴσν, ἐὰν μὴ μαθηματικῶς λέγῃ τις, ἐκ ἀποδέχονται τῶν λεγόντων, οἱ δ', ἂν μὴ παραδειγματικῶς, οἱ δὲ μάρτυρα ἀξιοῦσιν ἐπάγεσθαι ποιητήν.
καὶ οἱ μὲν πάντα ἀκριβῶς, τοὺς δὲ λυπεῖ τὸ ἀκριβὲς ἢ διὰ τὸ μὴ δύνασθαι 4
συνείρειν ἢ διὰ τὴν μικρολογίαν· ἔχει γάρ τι τὸ ἀκριβὲς τοιοῦτον, ὥσε
40 Br. *καθάπερ ἐπὶ τῶν συμβολαίων, καὶ ἐπὶ τῶν λόγων ἀνελεύθερον εἶναί τισι δοκεῖ. διὸ δεῖ πεπαιδεῦσθαι πῶς ἕκαστα ἀποδεκτέον, ὡς ἄτοπον ἅμα* 5
ζητεῖν ἐπιστήμην καὶ τρόπον ἐπιστήμης. ἔστι δ' οὐδέτερον ῥᾴδιον λαβεῖν. 6

---

§. 16. *ἐν κινεμένῳ*] *κινεμένην* Var. Lect. ap. Alex. 600, b, 10. | *ἀθενὶ*] *οὐδὲν STAbBbCbEb* Ald.; cum nostra lectione faciunt Alex. et Bess. | *γ' ἐξὶν*] *δ' ἐξὶν Ab.* | *τὸ ἀπείρῳ*] *τοῦ ἀπείρῳ Eb.*

§. 17. *ἀλλὰ μὴ καὶ εἰ*] *εἰ* om. *S.* | *πρόσθεσιν*] *πρόθεσιν SAb.*

§. 1. *συμβαίνεσιν*] *συμβαίνεσαι Fb* et Alex. 601, b, 9.; sed idem alteram vicissim scripturam reddit 602, b, 17. | *ἀξιοῦμεν λέγεσθαι*] *ἀξιοῦμεν ἔτι τὸ λέγεσθαι Fb*; eandem lectionem sequitur Alex., sed addens: *δοκεῖ τὸ ἔτι περιττὸν εἶναι. εἰ δὲ εἴη γεγραμμένον, λείποι ἂν τῷ ἔτι τὸ λέγεσθαι ἄλλως· τὸ γὰρ ἄλλως λέγεσθαί τινα καὶ ὡς μὴ εἰθίσμεθα, ἀγνωστότερα ποιεῖ τὰ λεγόμενα* 601, b, 16. | *γνωριμώτερον*] *γνώριμον Ab.*

§. 2. *ἐν οἷς τὰ*] *ἐν οἷς περὶ τὰ Ab.* | *διὰ τὸ ἔθος*] *διὰ* om. *Ab.* Textum codicis *Ab* recepit Brandisius: Alexander in paraphrasi et Bessario vulgatam exprimunt.

§. 3. *ἐπάγεσθαι*] *μετάγεσθαι Q.*

§. 4. *συμβολαίων*] *συμβόλων Eb.* | *τισι δοκεῖ*] *δοκεῖ τισι Ab.*

§. 5. *πεπαιδεῦσθαι*] *πεπαιδεῦθαι E.* | *δ' οὐδέτερον*] *δὲ θάτερον AbFb.*

§. 6. *τρόπος*] *λόγος Fb*; utriusque scripturae mentionem facit Alex. 602, a, 18.: nostram expressit Bessario.

τὴν δ' ἀκριβολογίαν τὴν μαθηματικὴν οὐκ ἐν ἅπασιν ἀπαιτητέον, ἀλλ' ἐν τοῖς μὴ ἔχουσιν ὕλην. διόπερ οὐ φυσικὸς ὁ τρόπος· ἅπασα γὰρ ἴσως
7 ἡ φύσις ἔχει ὕλην. διὸ σκεπτέον πρῶτον τί ἐστιν ἡ φύσις· ἔτω γὰρ καὶ περὶ τίνος ἡ φυσικὴ δῆλον ἔσται, καὶ εἰ μιᾶς ἐπιστήμης ἢ πλειόνων τὰ αἴτια καὶ τὰς ἀρχὰς θεωρῆσαί ἐστιν.

LIBER III. (B)

Cap. 1.

1 Ἀνάγκη πρὸς τὴν ζητουμένην ἐπιστήμην ἐπελθεῖν ἡμᾶς πρῶτον, περὶ ὧν ἀπορῆσαι δεῖ πρῶτον· ταῦτα δ' ἐστὶν ὅσα τε περὶ αὐτῶν ἄλλως
2 ὑπειλήφασί τινες, κἂν εἴ τι χωρὶς τούτων τυγχάνοι παρεωραμένον. ἔστι δὲ τοῖς εὐπορῆσαι βουλομένοις προὔργου τὸ διαπορῆσαι καλῶς· ἡ γὰρ ὕστερον εὐπορία λύσις τῶν πρότερον ἀπορουμένων ἐστί, λύειν δ' οὐκ ἔστιν ἀγνοοῦντας
3 τὸν δεσμόν. ἀλλ' ἡ τῆς διανοίας ἀπορία δηλοῖ τοῦτο περὶ τοῦ πράγματος· ἧ γὰρ ἀπορεῖ, ταύτῃ παραπλήσιον πέπονθε τοῖς δεδεμένοις· ἀδύνατον γὰρ
4 ἀμφοτέρως προελθεῖν εἰς τὸ πρόσθεν. διὸ δεῖ τὰς δυσχερείας τεθεωρηκέναι πάσας πρότερον, τούτων τε χάριν καὶ διὰ τὸ τοὺς ζητοῦντας ἄνευ τοῦ διαπορῆσαι πρῶτον ὁμοίους εἶναι τοῖς οἷ δεῖ βαδίζειν ἀγνοοῦσι, καὶ πρὸς τούτοις ἐφ' εἴ ποτε τὸ ζητούμενον εὕρηκεν ἢ μὴ γινώσκειν· τὸ γὰρ τέλος τούτῳ 995b
5 μὲν οὐ δῆλον, τῷ δὲ προηπορηκότι δῆλον. ἔτι δὲ βέλτιον ἀνάγκη ἔχειν 41 Br.
πρὸς τὸ κρῖναι τὸν ὥσπερ ἀντιδίκων καὶ τῶν ἀμφισβητούντων λόγων ἀκηκοότα
6 πάντων. ἔστι δ' ἀπορία πρώτη μὲν περὶ ὧν ἐν τοῖς πεφροιμιασμένοις

---

§. 7. τί ἐστιν ἡ φύσις] ἡ om. *EQS*, habet Alex. 588, a, 29. 602, b, 2. | περὶ τίνος] περὶ τίνων *AbFb* Alex. 588, a, 30. 602, b, 2.

§. 1. ζητουμένην] ita *Ab*: ceteri ἐπιζητουμένην, quod etiam Alex. praebet in paraphr. | ἐπελθεῖν] ἀπελθεῖν *Fb* Ald. | ἡμᾶς πρῶτον] πρῶτον om. *AbFb*, habent Alex. in paraphr. et Bess. | τυγχάνοι] τυγχάνῃ *EST AbBbCb*.

§. 2. πρότερον ἀπορουμένων] προειρημένων ἀπόρων *Fb* et Alex. in paraphr. | λύειν δ'] λύειν γὰρ *Fb*. | ἀγνοοῦντας] ἀγνοοῦντα *ESTBbCb* Ald.; nostram lectionem confirmare videtur Alexandri paraphrasis.

§. 3. ἧ γὰρ ἀπορεῖ] ἡ γὰρ ἀπορία *Ab*. | πρόσθεν] ἔμπροσθεν Ald.

§. 4. οὐδ' εἴ ποτε τὸ ζητούμενον εὕρηκεν.] ἀδέποτε τὸ ζητούμενον εἰ εὕρηκεν *Ab*, quam lectionem recepit Brand. | προηπορηκότι] καλῶς προηπορηκότι *SBbCb* Ald.

§. 5. ἔτι δὲ] δὲ om. *Ab*.

§. 6. πεφροιμιασμένοις] πεπροοιμιασμένοις *E*; nostram scripturam

διηπορήσαμεν, πότερον μιᾶς ἢ πολλῶν ἐπιστημῶν θεωρῆσαι τὰς αἰτίας,
καὶ πότερον τὰς τῆς οὐσίας ἀρχὰς τὰς πρώτας ἐξὶ τῆς ἐπιστήμης ἰδεῖν
μόνον, ἢ καὶ περὶ τῶν ἀρχῶν ἐξ ὧν δεικνύουσιν ἅπαντες, οἷον πότερον
ἐνδέχεται ταὐτὸ καὶ ἓν ἅμα φάναι καὶ ἀποφάναι ἢ οὔ, καὶ περὶ τῶν
ἄλλων τῶν τοιούτων. εἶτ' ἔστι περὶ τὴν οὐσίαν, πότερον μία περὶ πάσας 7
ἢ πλείονές εἰσι, καὶ εἰ πλείονες, πότερον ἅπασαι συγγενεῖς, ἢ τὰς μὲν
σοφίας τὰς δ' ἄλλο τι λεκτέον αὐτῶν. καὶ τοῦτο δ' αὐτὸ τῶν ἀναγκαίων 8
ἐξὶ ζητῆσαι, πότερον τὰς αἰσθητὰς ἐσίας εἶναι μόνον φατέον ἢ καὶ παρὰ
ταύτας ἄλλας, καὶ πότερον μοναχῶς ἢ πλείονα γένη τῶν οὐσιῶν, οἷον οἱ
ποιοῦντες τά τε εἴδη καὶ τὰ μαθηματικὰ μεταξὺ τούτων τε καὶ τῶν αἰσθη-
τῶν. περί τε τούτων οὖν, καθάπερ φαμέν, ἐπισκεπτέον, καὶ πότερον περὶ 9
τὰς οὐσίας ἡ θεωρία μόνον ἐξὶν ἢ καὶ περὶ τὰ συμβεβηκότα καθ' αὑτὰ
ταῖς ἐσίαις. πρὸς δὲ τούτοις περὶ ταὐτῷ καὶ ἑτέρῳ καὶ ὁμοίῳ καὶ ἀνομοίῳ 10
καὶ ταυτότητος καὶ ἐναντιότητος, καὶ περὶ προτέρου καὶ ὑστέρου καὶ τῶν
ἄλλων ἁπάντων τῶν τοιούτων, περὶ ὅσων οἱ διαλεκτικοὶ πειρῶνται σκοπεῖν
ἐκ τῶν ἐνδόξων μόνον ποιούμενοι τὴν σκέψιν, τίνος ἐστὶ θεωρῆσαι περὶ
πάντων. ἔτι δὲ τούτοις αὐτοῖς ὅσα καθ' αὑτὰ συμβέβηκεν· καὶ μὴ μόνον 11
τί ἐστι τούτων ἕκαστον, ἀλλὰ καὶ ἆρα ἓν ἑνὶ ἐναντίον· καὶ πότερον αἱ
42 Br. ἀρχαὶ καὶ τὰ στοιχεῖα τὰ γένη ἐστὶν ἢ εἰς ἃ διαιρεῖται ἐνυπάρχοντα
ἕκαστον· καὶ εἰ τὰ γένη, πότερον ὅσα ἐπὶ τοῖς ἀτόμοις λέγεται τελευταῖα
ἢ τὰ πρῶτα, οἷον πότερον ζῷον ἢ ἄνθρωπος ἀρχή τε καὶ μᾶλλόν ἐστι
παρὰ τὸ καθ' ἕκαστον. μάλιστα δὲ ζητητέον καὶ πραγματευτέον, πότερον 12

---

tuetur Alexander. | *πολλῶν ἐπιστημῶν*] *πολλῶν ἐσιν ἐπιστ. STBbCb* Ald. | *ἅπαντες*] *πάντες AbGbJb.* | *καὶ ἀποφάναι*] om. *E.*

§. 7. *πλείονές εἰσι*] *εἰσι* om. *Fb.* | *καὶ εἰ*] ita *GbJb*: ceteri *κἂν εἰ.*

§. 8. *ἢ πλείονα γένη*] *ἢ πλειοναχῶς τὰ γένη Ab*; cum vulgata facere videtur Alex. in paraphr. 605, b, 31. Infra 2, 22 sine lectionis varietate sic legitur: *καὶ πότερον μοναχῶς ἢ πλείω γένη τετύχηκεν ὄντα τῶν ἐσιῶν.*

§. 9. *περὶ τὰς ἐσίας*] *ἐπὶ τὰς ἐσίας GbJb.* | *ἡ θεωρία μόνον*] *μόνον ἡ θεωρία Fb.*

§. 10. *καὶ ταυτότητος*] *καὶ ἐναντίς FbT,* om. *EAbGbJb* Bess. | *ἐνδόξων μόνον*] *ἐνδόξων μόνων Ab.*

§. 11. *ἆρα*] ita *EAb*: ceteri *εἰ ἄρα.* | *τὰ γένη ἐσὶν*] *τὰ* om. *GbJb,* habet Alex. in lemm. 607, b, 42. | *καὶ εἰ τὰ γένη*] *εἰ* om. *E.* | *τὸ καθ' ἕκαστον*] *τὸν καθ' ἕκαστον GbJb.*

§. 12. *μάλιστα*] *μᾶλλον Ab, μάλιστα* praeter reliq. codd. Alexander in lemm. et Bess. | *πότερον ἔστι τι*] *τι* om. *GbJb,* habet Alex. in paraphr. | *αἴτιον*] *αἴτια Fb.* | *καθ' αὑτὸ ἢ οὔ*] haec verba om. *Ab,* sed ea agnoscit Alex. in paraphr. et Bess. in versione. | *καὶ τοῦτο χωριστόν*] om. *E,* tuetur Alex. in paraphr., et versione sua exprimit Bess.

ἔστι τι παρὰ τὴν ὕλην αἴτιον καθ' αὑτὸ ἢ ἔ, καὶ τοῦτο χωριστὸν ἢ οὔ,
13 καὶ πότερον ἓν ἢ πλείω τὸν ἀριθμόν. καὶ πότερον ἔξι τι παρὰ τὸ σύνολον
(λέγω δὲ τὸ σύνολον, ὅταν κατηγορηθῇ τι τῆς ὕλης) ἢ οὐθέν, ἢ τῶν
14 μὲν τῶν δ' οὔ, καὶ ποῖα ταῦτα τῶν ὄντων. ἔτι αἱ ἀρχαὶ πότερον ἀριθμῷ 996ᵃ
ἢ εἴδει ὡρισμέναι, καὶ αἱ ἐν τοῖς λόγοις καὶ αἱ ἐν τῷ ὑποκειμένῳ· καὶ
πότερον τῶν φθαρτῶν καὶ ἀφθάρτων αἱ αὐταὶ ἢ ἕτεραι· καὶ πότερον
15 ἄφθαρτοι πᾶσαι, ἢ τῶν φθαρτῶν φθαρταί. ἔτι δὲ τὸ πάντων χαλεπώτατον
καὶ πλείστην ἀπορίαν ἔχον, πότερον τὸ ἓν καὶ τὸ ὄν, καθάπερ οἱ Πυ-
θαγόρειοι καὶ Πλάτων ἔλεγεν, ἐχ ἑτερόν τί ἐστιν ἀλλ' ἐσία τῶν ὄντων,
ἢ οὔ, ἀλλ' ἕτερόν τι τὸ ὑποκείμενον, ὥσπερ Ἐμπεδοκλῆς φησὶ φιλίαν,
16 ἄλλος δέ τις πῦρ, ὁ δὲ ὕδωρ, ὁ δὲ ἀέρα. καὶ πότερον αἱ ἀρχαὶ καθόλε
17 εἰσὶν ἢ ὡς τὰ καθ' ἕκαστα τῶν πραγμάτων, καὶ δυνάμει ἢ ἐνεργείᾳ. ἔτι
πότερον ἄλλως ἢ κατὰ κίνησιν· καὶ γὰρ ταῦτα ἀπορίαν ἂν παράσχοι
18 πολλήν. πρὸς δὲ τούτοις πότερον οἱ ἀριθμοὶ καὶ τὰ μήκη καὶ τὰ σχή-
ματα καὶ αἱ σιγμαὶ ἐσίαι τινές εἰσιν ἢ οὔ, κἂν εἰ ἐσίαι, πότερον κεχωρι-
19 σμέναι τῶν αἰσθητῶν ἢ ἐννπάρχεσαι ἐν τούτοις. περὶ γὰρ τούτων ἁπάντων
οὐ μόνον χαλεπὸν τὸ εὐπορῆσαι τῆς ἀληθείας, ἀλλ' ἐδὲ τὸ διαπορῆσαι
τῷ λόγῳ ῥᾴδιον καλῶς.

Cap. 2.

1 Πρῶτον μὲν ἓν περὶ ὧν πρῶτον εἴπομεν, πότερον μιᾶς ἢ πλειόνων 43 Br.
ἐστὶν ἐπιστημῶν θεωρῆσαι πάντα τὰ γένη τῶν αἰτίων. μιᾶς μὲν γὰρ
2 ἐπιστήμης πῶς ἂν εἴη μὴ ἐναντίας ὔσας τὰς ἀρχὰς γνωρίζειν; ἔτι δὲ
πολλοῖς τῶν ὄντων οὐχ ὑπάρχεσι πᾶσαι. τίνα γὰρ τρόπον οἷόν τε κινήσεως

---

§. 13. *ταῦτα τῶν ὄντων*] ita *GbJb*: ceteri *τοιαῦτα τῶν ὄντων*.

§. 14. *ἔτι αἱ*] *αἱ* om. *Ab*. | *καὶ αἱ ἐν τῷ ὑποκειμένῳ*] *αἱ* add. *EBbCbGbJb*. | *αἱ αὐταὶ*] *αἱ* om. *S*.

§. 15. *ἔτι δὲ τὸ*] *ἔξι δὲ τὸ Gb*, *ἔξι δὲ τῶν Jb*. | *πότερον*] om. *Fb*. | *τὸ ἓν*] *καὶ τὸ ἓν Gb*. | *ἔλεγεν*] *ἔλεγον GbJb*, om. *Fb*. | *ἕτερόν τί ἐστιν*] *τι* om. *Jb*. | *ἐσία*] *ἐσίαι* Alex. | *τὸ ὑποκείμενον*] *τὸ* om. *BbCb*. | *φησὶ*] om. *Jb*. | *ὁ δὲ ἀέρα*] ita *Ab* Vet.: ceteri *ἢ ἀέρα*.

§. 16. *καὶ δυνάμει ἢ ἐνεργείᾳ*] om. *Ab*, tuentur Alex. et Bess.

§. 17. *ἂν παράσχοι*] *ἂν* om. *Fb*.

§. 18. *κἂν εἰ ἐσίαι*] *κἂν εἰ ἐσία Ab*, *κἂν δὲ οὐσίαι* Ald. | *ἐννπάρχεσαι*] add. *Ab*.

§. 1. *ἐπιςημῶν*] *ἐπιςήμης Ab*. | *ὅσας*] *ὅσης Gb*.

§. 2. *ὑπάρχεσι πᾶσαι*] *ὑπάρχεσι πᾶσι πᾶσαι ES* Ald. Bess. | *τίνα γὰρ τρόπον*] *οἷόν τε τρόπον GbJb*. | *οἷόν τε*] *οἵονται τῆς* Ald. | *τἀγαθῦ*] *ἀγαθοῦ SAb*. | *εἴπερ ἅπαν*] *ὅπερ ἅπαν S*. | *ὃ ἂν ᾖ*] *ἢ ἂν ᾖ T*. | *διὰ τὴν αὑτῦ φύσιν*] *αὐτῦ* pro *αὑτῦ* exhibent Alex. Ald. | *ἔξι τἆλλα*] *ἔξι καὶ τἆλλα Ab*.

ἀρχὴν εἶναι τοῖς ἀκινήτοις ἢ τὴν τἀγαθῦ φύσιν, εἴπερ ἅπαν, ὃ ἂν ᾖ ἀγαθὸν καθ' αὑτὸ καὶ διὰ τὴν αὑτοῦ φύσιν, τέλος ἐστὶν καὶ οὕτως αἴτιον, ὅτι ἐκείνου ἕνεκα καὶ γίγνεται καὶ ἔστι τἆλλα, τὸ δὲ τέλος καὶ τὸ ἕ ἕνεκα πράξεώς τινός ἐσι τέλος, αἱ δὲ πράξεις πᾶσαι μετὰ κινήσεως· ὥστ' ἐν τοῖς ἀκινήτοις ϐκ ἂν ἐνδέχοιτο ταύτην εἶναι τὴν ἀρχὴν ϐδ' εἶναί τι αὐτοαγαθόν. διὸ καὶ ἐν τοῖς μαθήμασιν οὐθὲν δείκνυται διὰ ταύτης τῆς αἰτίας, ϐδ' ἔστιν ἀπόδειξις ϐδεμία διότι βέλτιον ἢ χεῖρον, ἀλλ' ϐδὲ τὸ παράπαν μέμνηται οὐθεὶς ϐθενὸς τῶν τοιϐτων. ὥσε διὰ ταῦτα τῶν σοφιστῶν τινὲς οἷον Ἀρίσιππος προεπηλάκιζεν αὐτάς· ἐν μὲν γὰρ ταῖς ἄλλαις τέχναις, καὶ ταῖς βαναύσοις, οἷον ἐν τεκτονικῇ καὶ σκυτικῇ, διότι βέλτιον ἢ χεῖρον
996b λέγεσθαι πάντα, τὰς δὲ μαθηματικὰς ϐθένα ποιεῖσθαι λόγον περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν. ἀλλὰ μὴν εἴ γε πλείους ἐπιστῆμαι τῶν αἰτίων εἰσὶ καὶ ἕτεραι ἑτέρας ἀρχῆς, τίνα τϋτων φατέον εἶναι τὴν ζητουμένην, ἢ τίνα μάλιστα τοῦ πράγματος τοῦ ζητϖμένϖ ἐπιστήμονα τῶν ἐχόντων αὐτάς; ἐνδέχεται γὰρ τῷ αὐτῷ πάντας τὲς τρόπϖς τὲς τῶν αἰτίων ὑπάρχειν, οἷον οἰκίας, ὅθεν μὲν ἡ κίνησις, ἡ τέχνη καὶ ὁ οἰκοδόμος, ἕ δ' ἕνεκα, τὸ ἔργον, ὕλη δὲ γῆ καὶ λίθοι, τὸ δ' εἶδος ὁ λόγος. ἐκ μὲν οὖν τῶν πάλαι διωρι-
44 Br. σμένων, τίνα χρὴ καλεῖν τῶν ἐπιστημῶν σοφίαν, ἔχει λόγον ἑκάστην προσαγορεύειν. ᾗ μὲν γὰρ ἀρχικωτάτη καὶ ἡγεμονικωτάτη, καὶ ᾗ ὥσπερ δούλας οὐδ' ἀντειπεῖν τὰς ἄλλας ἐπιστήμας δίκαιον, ἡ τοῦ τέλϖς καὶ τἀγαθῦ τοιαύτη (τούτου γὰρ ἕνεκα τἆλλα)· ᾗ δὲ τῶν πρώτων αἰτίων καὶ τοῦ

---

§. 3. *οὐθεὶς ϐθενὸς*] *ϐθενὸς* om. *T*. Vitiose Bessario locum nostrum ita distinguit: »unde in mathematicis nihil per hanc causam probatur, nec est aliqua demonstratio. Quare ejus, quod melius aut pejus, et omnino alicujus talium, nemo mentionem facit.«

§. 4. *ταῖς βαναύσοις*] *ταῖς βαναύσοις αὐταῖς SAbBbCb* Ald. Bess. | *καὶ κακῶν*] *καὶ καλῶν Ab*; *κακῶν* tuentur Alex. in paraphr. et interpretes latini.

§. 5. *εἴγε πλείους*] *πλείϖς εἴγε Fb*. | *ἕτεραι ἑτέρας*] *ἑτέρα ἑτέρας ET* Bess. | *τῦ ζητϖμένϖ*] om. *Ab*, habent Bess. et Alex. in lemm.

§. 6. *τὲς τῶν αἰτίων*] *τὲς* add. *EAb*, non agnoscit Alex. in paraphr. 610, a, 5.

§. 7. *ἔχει λόγον*] ita *ETGbJb*: ceteri *οὐδαμῶς ἔχει λόγον*. Nostram lectionem confirmat paraphrasis Alexandri 610, b, 2. 8. et versio latina Bessarionis, ad quas auctoritates provocans deleri *οὐδαμῶς* primus voluit Fonseca. Atque delevit Casaub.

§. 8. *ᾗ μὲν γὰρ*] ita *EGb* Ald. Alex. in paraphr. et Bess.: vulgo *ἡ μὲν γὰρ*. | *ἡγεμονικωτάτη*] *γενικωτάτη Ab*. | *δούλας*] om *GbJb*. | *ἀντειπεῖν*] *ἀντιτείνειν Jb*. | *ᾗ*] *ἧ Gb*. | *τἀγαθῦ*] *ἀγαθῦ Ab*. | *τϋτϖ*] ita *EAbGbJb*: ceteri *τούτων*

§. 9. *ᾗ*] ita *EGbJb*: ceteri *ἡ*. | *μᾶλλον μὲν εἰδέναι*] *μὲν* om. *Fb*, habet Alex. | *τὸν τί ἐσι*] ita *E*, *τὸ τί ἐσι Gb*, *τὸν τὸ τί ἐσι Jb*: vulgo *τῶν τί ἐσι*. Nostrae

μάλιϛα ἐπιϛητοῦ διωρίσθη εἶναι, ἡ τῆϛ οὐσίαϛ ἂν εἴη τοιαύτη. πολλαχῶϛ γὰρ ἐπισταμένων τὸ αὐτὸ μᾶλλον μὲν εἰδέναι φαμὲν τὸν τῷ εἶναι γνωρίζοντα τί τὸ πρᾶγμα ἢ τῷ μὴ εἶναι, αὐτῶν δὲ τούτων ἕτερον ἑτέρου μᾶλλον, καὶ μάλιϛα τὸν τί ἐϛιν, ἀλλ' οὐ τὸν πόϛον ἢ ποῖον ἢ τί ποιεῖν
10 *ἢ πάϛχειν πέφυκεν. ἔτι δὲ καὶ ἐν τοῖϛ ἄλλοιϛ τὸ εἰδέναι ἕκαϛτον, καὶ ὧν ἀποδείξειϛ εἰϛί, τότ' οἰόμεθα ὑπάρχειν, ὅταν εἰδῶμεν τί ἐϛτιν, οἷον τί ἐϛι τὸ τετραγωνίζειν, ὅτι μέϛηϛ εὕρεϛιϛ· ὁμοίωϛ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων.*
11 *περὶ δὲ τὰϛ γενέϛειϛ καὶ τὰϛ πράξειϛ καὶ περὶ ἅπαϛαν μεταβολήν, ὅταν εἰδῶμεν τὴν ἀρχὴν τῆϛ κινήϛεωϛ. τοῦτο δ' ἕτερον καὶ ἀντικείμενον τῷ τέλει· ὥϛτ' ἄλληϛ ἂν δόξειεν ἐπιϛτήμηϛ εἶναι τὸ θεωρῆϛαι τῶν αἰτίων*
12 *τούτων ἕκαϛον. ἀλλὰ μὴν καὶ περὶ τῶν ἀποδεικτικῶν ἀρχῶν, πότερον μιᾶϛ ἐϛὶν ἐπιϛήμηϛ ἢ πλειόνων, ἀμφιϛβητήϛιμόν ἐϛιν. λέγω δὲ ἀποδεικτικὰϛ τὰϛ κοινὰϛ δόξαϛ, ἐξ ὧν ἅπαντεϛ δεικνύουϛιν, οἷον ὅτι πᾶν ἀναγκαῖον ἢ φάναι ἢ ἀποφάναι, καὶ ἀδύνατον ἅμα εἶναι καὶ μὴ εἶναι, καὶ ὅϛαι ἄλλαι τοιαῦται προτάϛειϛ, πότερον μία τούτων ἐπιϛτήμη καὶ τῆϛ οὐϛίαϛ ἢ ἑτέρα, κἂν*
13 *εἰ μὴ μία, ποτέραν χρὴ προϛαγορεύειν τὴν ζητουμένην νῦν. μιᾶϛ μὲν οὖν οὐκ εὔλογον εἶναι· τί γὰρ μᾶλλον γεωμετρίαϛ ἢ ὁποιαϛοῦν περὶ τούτων ἐϛὶν* 45 Br.
ἴδιον τὸ ἐπαΐειν; εἴπερ ἦν ὁμοίωϛ μὲν ὁποιαϛοῦν ἐϛίν, ἁπαϛῶν δὲ μὴ ἐνδέχεται, ὥϛπερ οὐδὲ τῶν ἄλλων οὕτωϛ οὐδὲ τῆϛ γνωριζούϛηϛ τὰϛ οὐϛίαϛ ἴδιόν 997a
14 *ἐϛι τὸ γινώϛκειν περὶ αὐτῶν. ἅμα δὲ καὶ τίνα τρόπον ἔϛται αὐτῶν ἐπιϛήμη; τί μὲν γὰρ ἕκαϛον τούτων τυγχάνει ὂν καὶ νῦν γνωρίζομεν· χρῶνται*

---

lectioni patrocinatur Alexander, quem, cum versum nostrum ita reddat *τῶν τῷ εἶναι γνωριζόντων μάλιϛα εἰδέναι λέγομεν τὸν τί ἐϛι τὸ πρᾶγμα εἰδότα ἢ τὸν ὅτι αὐτῷ ϛυμβέβηκεν* 610, b, 40, dubitari vix potest legisse *τὸν τί ἐϛι* et *τὸν πόϛον*. Eundem textum ante oculos habuit Bess., cujus haec est interpretatio: »et maxime illum, qui quid est, non vero illum, qui quantum, aut quale, aut quid agere, sive quid pati natura aptum est.« | *τὸν πόϛον*] ita *EGbJb*: ceteri *τῶν πόϛον*.

§. 10. *ἔτι δὲ καὶ ἐν*] *ἔτι δὲ κἂν ἐν GbJb.* | *οἷον τί ἐϛι*] om. *T.*

§. 11. *ἅπαϛαν μεταβολήν*] *πᾶϛαν μεταβολὴν AbGbJb.* | *ὥϛτ' ἄλληϛ ἂν*] *ὥϛ' ἂν ἄλληϛ T*; Alexander scribi mavult addita negatione *ὥϛτε οὐκ ἄλληϛ ἂν κτλ.* 611, b, 10., atque recepit eam emendationem Fonseca.

§. 12. *περὶ τῶν ἀποδεικτικῶν*] *περὶ* om. *Fb.* | *τὰϛ κοινὰϛ δόξαϛ*] ita *EAbJb* Bess.: ceteri *καὶ τὰϛ κοιν. δόξ.* | *οἷον ὅτι πᾶν ἀναγκαῖον*] *οἷον ὅτι τὸ ἀναγκαῖον Gb.* | *κἂν εἰ μὴ μία*] *καὶ ἂν εἴη μὴ μία Ab.* | *τὴν ζητουμένην νῦν*] *νῦν* add. *ETAbGbJb* Bess.

§. 13. *περὶ τούτων*] *τῶν περὶ τούτων Ab.* | *ἐϛὶν ἴδιον*] *ἰδιόν ἐϛι GbJb.* | *μὴ ἐνδέχεται*] *μηδὲ ἐνδέχεται Gb.* | *ὥϛπερ οὐδὲ*] *ὥϛπερ οὐδὲ T.*

§. 14. *καὶ τίνα*] *καί τινα* Ald. | *αὐτῶν ἐπιϛτήμη*] *αὐτοῖϛ ἡ γνῶϛιϛ* Alex. in lemm. 612, a, 37. | *γ' ἦν*] ita *ETAbJb*: ceteri *ἦν*.

γοῦν ὡς γιγνωσκομένοις αὐτοῖς καὶ ἄλλαι τέχναι. εἰ δὲ ἀποδεικτικὴ περὶ 15
αὐτῶν ἐστί, δεήσει τι γένος εἶναι ὑποκείμενον, καὶ τὰ μὲν πάθη τὰ δ'
ἀξιώματ' αὐτῶν. περὶ πάντων γὰρ ἀδύνατον ἀπόδειξιν εἶναι· ἀνάγκη γὰρ 16
ἔκ τινων εἶναι καὶ περί τι καὶ τινῶν τὴν ἀπόδειξιν· ὥσε συμβαίνει πάντων
εἶναι γένος ἕν τι τῶν δεικνυμένων· πᾶσαι γὰρ αἱ ἀποδεικτικαὶ χρῶνται
τοῖς ἀξιώμασιν. ἀλλὰ μὴν εἰ ἑτέρα ἡ τῆς ὐσίας καὶ ἡ περὶ τούτων, ποτέρα 17
κυριωτέρα καὶ προτέρα πέφυκεν αὐτῶν; καθόλε γὰρ μάλιστα καὶ πάν-
των ἀρχαὶ τὰ ἀξιώματά ἐστιν. εἴτ' ἐξὶ μὴ τῦ φιλοσόφε, τίνος ἕξαι περὶ
αὐτῶν ἄλλου τὸ θεωρῆσαι τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος; ὅλως τε τῶν ὐσιῶν 18
πότερον μία πασῶν ἐξὶν ἢ πλείους ἐπιξῆμαι; εἰ μὲν οὖν μὴ μία, ποίας
ὐσίας θετέον τὴν ἐπιστήμην ταύτην; τὸ δὲ μίαν πασῶν ὐκ εὔλογον· καὶ γὰρ
ἂν ἀποδεικτικὴ μία περὶ πάντων εἴη τῶν συμβεβηκότων, εἴπερ πᾶσα ἀπο-
δεικτικὴ περί τι ὑποκείμενον θεωρεῖ τὰ καθ' αὑτὰ συμβεβηκότα ἐκ τῶν
κοινῶν δοξῶν. περὶ ἓν τὸ αὐτὸ γένος τὰ συμβεβηκότα καθ' αὑτὰ τῆς αὐτῆς 19
ἐξὶ θεωρῆσαι ἐκ τῶν αὐτῶν δοξῶν. περί τε γὰρ τὸ ὅτι μιᾶς, καὶ ἐξ ὧν
μιᾶς, εἴτε τῆς αὐτῆς εἴτε ἄλλης· ὥστε καὶ τὰ συμβεβηκότα, εἴτ' αὐταὶ
θεωρήσουσιν, εἴτ' ἐκ τούτων μία. ἔτι δὲ πότερον περὶ τὰς οὐσίας μόνον 20
46 Br. ἡ θεωρία ἐξὶν ἢ καὶ περὶ τὰ συμβεβηκότα ταύταις· λέγω δ' οἷον, εἰ τὸ

---

§. 15. *εἰ δὲ ἀποδεικτικὴ*] *ἡ δὲ ἀποδεικτικὴ T.*

§. 16. *ἀδύνατον ἀπόδειξιν εἶναι*] *ἀπόδειξιν εἶναι ἀδύνατον GbJb.* | *γένος ἕν τι*] *ἕν* om. *Ab*, habent Alex. et Bess.

§. 17. *τῦ φιλοσόφε*] *τῦτο σοφῦ* Ald. | *καὶ τὸ ψεῦδος*] *τὸ* om. *EBbCbJb.*

§. 18. *θετέον*] *ῥητέον GbJb.* | *περὶ πάντων εἴη*] *περὶ πάντων ἂν εἴη Ab*; Alex. nostram lectionem tuetur. | *τῶν συμβεβηκότων*] *τῶν καθ' αὑτὸ συμβεβηκότων SBbCb* Ald.; Alexandri et Bessarionis textus cum nostro consentit. | *θεωρεῖ τὰ καθ' αὑτά*] *θεωρεῖται καθ' αὐτὰ T* Ald.

§. 19. *ἐξὶ θεωρῆσαι*] *θεωρῆσαί ἐξι Ab.* | *τὸ ὅτι*] *καὶ ὅτι* Var. Lect. ap. Brand., *ὅ AbFb*; eadem lectionis discrepantia est in commentariis interpretum graecorum: et Syrianus quidem nostram scripturam ante oculos habuit, cf. Brand. schol. gr. in Ar. Met. 84, 2. 5., sed Alex. modo *ὅ* legit 614, b, 35. 615, a, 19., modo omissis *τὸ ὅτι* vel *ὅ* hunc textum exhibet: *περί τε γὰρ μιᾶς κτλ.* 614, a, 24. 28. Bess.: »circa enim quod est unius, et ex quibus unius.« Vet.: »nam circa ipsum quia, unius.« | *εἴτε ἄλλης*] *εἴτε τῆς ἄλλης FbGb* Ald., *εἴτε ἄλλοις Cb*; cum textu Bekkeri faciunt Alex. et Syr. | *αὐταὶ*] *αὗται* Ald. Vet. Bess., eandem lectionem praebent Syrian. et Alex. in lemm. 614, b, 14., sed hic adnotans *γράφεται ἔν τισιν ἀντὶ τῦ εἶθ' αὗται* „*εἶθ' αἱ αὐταί*" 615, a, 15. Fonseca in textu habet *εἶθ' ἑαυταὶ θεωρ.*, errore manifesto. | *θεωρήσουσι*] *θεωρῦσιν AbFb* Alex. in lemm.

§. 20. *μόνον ἡ θεωρία*] *ἡ θεωρία μόνον* omnes praeter *Ab*. | *ἢ καὶ περὶ*] *καὶ* om. *Cb*, *περὶ* om. *Fb*. | *οὐσία τίς ἐξι*] *οὐσίαι τί ἐξι T*. | *γνωρίζειν ἐπιςήμης*] *γνωρίζειν ἐξὶν ἐπις. Ab.*

στερεὸν οὐσία τίς ἐστι καὶ γραμμαὶ καὶ ἐπίπεδα, πότερον τῆς αὐτης ταῦτα γνωρίζειν ἐπιστήμης καὶ τὰ συμβεβηκότα περὶ ἕκαστον γένος, περὶ
21 ὧν αἱ μαθηματικαὶ δεικνύουσιν, ἢ ἄλλης. εἰ μὲν γὰρ τῆς αὐτῆς, ἀποδεικτική τις ἂν εἴη καὶ ἡ τῆς οὐσίας· οὐ δοκεῖ δὲ τοῦ τί ἐσιν ἀπόδειξις εἶναι. εἰ δ' ἑτέρας, τίς ἔσαι ἡ θεωροῦσα περὶ τὴν ἐσίαν τὰ συμβεβηκότα;
22 τοῦτο γὰρ ἀποδῦναι παγχάλεπον. ἔτι δὲ πότερον τὰς αἰσθητὰς ἐσίας μόνας εἶναι φατέον ἢ καὶ παρὰ ταύτας ἄλλας· καὶ πότερον μοναχῶς ἢ πλείω 997b
γένη τετύχηκεν ὄντα τῶν ἐσιῶν, οἷον οἱ λέγοντες τά τε εἴδη καὶ τὰ
23 μεταξύ, περὶ ἃ τὰς μαθηματικὰς εἶναί φασιν ἐπιστήμας. ὡς μὲν οὖν λέγομεν τὰ εἴδη αἴτιά τε καὶ ἐσίας εἶναι καθ' αὑτὰς εἴρηται ἐν τοῖς πρώτοις λόγοις περὶ αὐτῶν· πολλαχῇ δ' ἐχόντων δυσκολίαν, ἐθενὸς ἧττον ἄτοπον τὸ φάναι μὲν εἶναί τινας φύσεις παρὰ τὰς ἐν τῷ ὐρανῷ, ταύτας δὲ τὰς αὐτὰς φάναι τοῖς αἰσθητοῖς πλὴν ὅτι τὰ μὲν ἀΐδια τὰ δὲ φθαρτά.
24 αὐτὸ γὰρ ἄνθρωπόν φασιν εἶναι καὶ ἵππον καὶ ὑγίειαν, ἄλλο δ' οὐδέν, παραπλήσιον ποιοῦντες τοῖς θεοὺς μὲν εἶναι φάσκεσιν, ἀνθρωποειδεῖς δέ· ἅτε γὰρ ἐκεῖνοι ἐθὲν ἄλλο ἐποίεν ἢ ἀνθρώπες ἀϊδίους, οὔθ' ἵτοι
25 τὰ εἴδη ἀλλ' ἢ αἰσθητὰ ἀΐδια. ἔτι δὲ εἴ τις παρὰ τὰ εἴδη καὶ τὰ αἰσθητὰ
26 τὰ μεταξὺ θήσεται, πολλὰς ἀπορίας ἕξει. δῆλον γὰρ ὡς ὁμοίως γραμμαί τε παρ' αὐτὰς καὶ τὰς αἰσθητὰς ἔσονται καὶ ἕκασον τῶν ἄλλων γενῶν· ὥστ' ἐπείπερ ἡ ἀσρολογία μία τύτων ἐσίν, ἔσαι τις καὶ οὐρανὸς παρὰ τὸν αἰσθη-
τὸν οὐρανὸν καὶ ἥλιός τε καὶ σελήνη καὶ τἆλλα ὁμοίως τὰ κατὰ τὸν ὐρανόν. 47 Br.
27 καίτοι πῶς δεῖ πιεῦσαι τύτοις; οὐδὲ γὰρ ἀκίνητον εὔλογον εἶναι, κινύ-
28 μενον δὲ καὶ παντελῶς ἀδύνατον. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ ὧν ἡ ὀπτικὴ πραγματεύεται καὶ ἡ ἐν τοῖς μαθήμασιν ἁρμονική· καὶ γὰρ ταῦτα ἀδύνατον εἶναι παρὰ τὰ αἰσθητὰ διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας· εἰ γάρ ἐσιν αἰσθητὰ

---

§. 21. *ἀποδεικτική τις*] *τις* om. Alex. in lemm. | *ἔσται*] *ἐστιν S.* | *παγχάλεπον*] *χαλεπόν Gb.*

§. 22. *ἔτι δὲ*] *δὲ* om. *Gb.* | *ὄντα τῶν ἐσιῶν*] om. Ald. | *περὶ ἃ*] *ἃ* om. *Ab.*

§. 23. *αἴτιά τε καὶ*] *αἴτιά τε τῆς Gb.* | *πολλαχῇ δ' ἐχόντων δυσκολίαν*] *πολλὰς δ' ἐχόντων δυσκολίας Fb.* | *πλὴν ὅτι*] *πλὴν τί Ab.*

§. 24. *καὶ ἵππον*] *καὶ αὐτὸ ἵππον T* Ald. Bess. | *παραπλήσιον ποιοῦντες*] *παραπλήσιον μὲν ποιοῦντες T* Ald. | *ἀνθρωποειδεῖς δέ*] *ἀνθρωποειδεῖς δ' εἶναι Ab* Vet. | *ἐποίεν*] *ποιοῦσιν Jb.*

§. 25. *τὰ μεταξὺ*] *τὰ* om. *Fb.* | *θήσεται*] *τίθεται Fb.*

§. 26. *παρ' αὐτὰς*] *παρὰ ταύτας Ab.* | *ἥλιός τε καὶ*] *τε* add. *EAb.*

§. 27. *καίτοι πῶς*] *καὶ τοί πως* Ald.

§. 28. *ἐν τοῖς μαθήμασιν*] *ἐν τοῖς μαθηματικοῖς T* Ald. | *ἀδύνατον*] *ἀδύνατα S.* | *παρὰ τὰ αἰσθητὰ*] *περὶ τὰ αἰσθητὰ Gb.*

μεταξὺ καὶ αἰσθήσεις, δῆλον ὅτι καὶ ζῷα ἔσονται μεταξὺ αὐτῶν τε καὶ
τῶν φθαρτῶν. ἀπορήσειε δ' ἄν τις καὶ περὶ ποῖα τῶν ὄντων δεῖ ζητεῖν 29
ταύτας τὰς ἐπιστήμας. εἰ γὰρ τέτῳ διοίσει τῆς γεωδαισίας ἡ γεωμετρία
μόνον, ὅτι ἡ μὲν τέτων ἐστὶν ὧν αἰσθανόμεθα ἡ δ' ἐκ αἰσθητῶν, δῆλον
ὅτι καὶ παρ' ἰατρικὴν ἔσαι τις ἐπιστήμη καὶ παρ' ἑκάστην τῶν ἄλλων μεταξὺ
αὐτῆς τε ἰατρικῆς καὶ τῆσδε τῆς ἰατρικῆς. καίτοι πῶς τῶτο δυνατόν; 30
καὶ γὰρ ἂν ὑγιείν' ἄττα εἴη παρὰ τὰ αἰσθητὰ καὶ αὐτὸ τὸ ὑγιεινόν.
ἅμα δὲ οὐδὲ τοῦτο ἀληθές, ὡς ἡ γεωδαισία τῶν αἰσθητῶν ἐστὶ μεγεθῶν 31
καὶ φθαρτῶν· ἐφθείρετο γὰρ ἂν φθειρομένων. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τῶν αἰσθη- 32
998 a *τῶν ἂν εἴη μεγεθῶν οὐδὲ περὶ τὸν οὐρανὸν ἡ ἀστρολογία τόνδε. ὅτε γὰρ αἱ αἰσθηταὶ γραμμαὶ τοιαῦταί εἰσιν οἵας λέγει ὁ γεωμέτρης· οὐθὲν γὰρ εὐθὺ τῶν αἰσθητῶν ὅτως οὐδὲ στρογγύλον· ἅπτεται γὰρ τῷ κανόνος οὐ κατὰ σιγμὴν ὁ κύκλος, ἀλλ' ὥσπερ Πρωταγόρας ἔλεγεν ἐλέγχων τὺς γεωμέτρας, ἦ θ' αἱ κινήσεις καὶ ἕλικες τῷ οὐρανῷ ὅμοιαι, περὶ ὧν ἡ ἀστρολογία ποιεῖται*
τοὺς λόγους, οὔτε τὰ σημεῖα τοῖς ἄστροις τὴν αὐτὴν ἔχει φύσιν. εἰσὶ δέ 33
τινες οἳ φασιν εἶναι μὲν τὰ μεταξὺ ταῦτα λεγόμενα τῶν τε εἰδῶν καὶ
48 Br. *τῶν αἰσθητῶν, οὐ μὴν χωρίς γε τῶν αἰσθητῶν ἀλλ' ἐν τούτοις· οἷς τὰ*
συμβαίνοντα ἀδύνατα πάντα μὲν πλείονος λόγυ διελθεῖν, ἱκανὸν δὲ καὶ

---

§. 29. *περὶ ποῖα*] *παρὰ ποῖα E*; nostram scripturam ante oculos habuit Alex. 617, a, 39., et expressit Bessario. | *τούτῳ διοίσει*] *τοῦτο διοίσει* Ald. | *γεωδαισίας*] *γεωδεσίας Gb*; ceterum Aldina totum versum ita reddit: *εἰ γὰρ τῦτο διοίσει τῆς γεωμετρίας μόνον, ὅτι κτλ.* Bess.: »si enim in hoc differret solum a Geometria Geodaesia«, quasi legerit *τῆς γεωμετρίας ἡ γεωδαισία.* | *ὧν αἰσθανόμεθα*] *ἃ αἰσθανόμεθα ESTBbCbGbJb.* | *δῆλον ὅτι καὶ*] *δῆλον οὖν ὅτι καὶ SBb, δῆλον καὶ Gb.* | *ἔσαι*] *ἐκ ἔσαι Gb.* | *παρ' ἑκάστην*] *παρ' ἑκάστης Gb.* | *μεταξὺ αὐτῆς*] *μεταξὺ τῆς GbJb.* | *τῆσδε τῆς*] *τῆς τε τῆς Gb, τῆσδε* sine *τῆς S.*

§. 30. *ἄν*] om. *T.* | *ἄττα*] *τὰ Ab.* | *παρὰ*] *περὶ Gb.*

§. 31. *ἅμα δὲ οὐδὲ*] *οὐδὲ* add. *ESTAbFbGb* Bess. Vet. Addendum esse primus vidit Casaub. | *ἡ γεωδαισία*] *ἡ* om. *T.*

§. 32. *οὐδὲ τῶν αἰσθητῶν*] *οὐδ' αἰσθητῶν Ab.* | *οὐδὲ περὶ τὸν οὐρανὸν ἡ ἀστρολογία*] *οὐδ' ἡ περὶ τὸν οὐρανὸν ἀστρολογία AbGb.* | *οὐδὲ γὰρ αἱ*] *αἱ* om. *Ab.* | *οὐδὲ στρογγύλον*] *οὔτε στρογγύλον Gb.* | *ἐλέγχων τὺς γεωμέτρας*] *τὺς γεωμέτρας ἐλέγχων T.* | *καὶ ἕλικες*] *καὶ αἱ ἕλικες ES* Ald. | *τοῦ οὐρανῷ*] om. *S.* | *ὅμοιαι*] om. *Ab.* | *ἡ ἀστρολογία*] *ἡ* om. *Ab.* | *τὰ σημεῖα*] *τὰ* om. *Gb.* | *ἔχει φύσιν*] *φύσιν ἔχει S.*

§. 33. *εἶναι μὲν*] *μὲν εἶναι* Ald. | *ταῦτα λεγόμενα*] *ταῦτα τὰ λεγ. S.* | *χωρίς γε*] *γε χωρὶς Fb* et Alex. 618, a, 33. | *οἷς τὰ συμβαίνοντα*] *οἱ τὰ συμβ.* pr. *E, οἷς τὰ συμβεβηκότα T,*

34 τὰ τοιαῦτα θεωρῆσαι. οὔτε γὰρ ἐπὶ τούτων εὔλογον ἔχειν οὕτω μόνον, ἀλλα δῆλον ὅτι καὶ τὰ εἴδη ἐνδέχοιτ' ἂν ἐν τοῖς αἰσθητοῖς εἶναι· τῷ γὰρ
35 αὐτῷ λόγῳ ἀμφότερα ταῦτά ἐσιν. ἔτι δὲ δύο ϛερεὰ ἐν τῷ αὐτῷ ἀναγκαῖον εἶναι τόπῳ, καὶ μὴ εἶναι ἀκίνητα ἐν κινουμένοις γε ὄντα τοῖς αἰσθητοῖς.
36 ὅλως δὲ τίνος ἕνεκ' ἄν τις θείη εἶναι μὲν αὐτά, εἶναι δ' ἐν τοῖς αἰσθητοῖς; ταὐτὰ γὰρ συμβήσεται ἄτοπα τοῖς προειρημένοις· ἔσαι γὰρ ἀρανός τις παρὰ τὸν οὐρανόν, πλήν γ' οὐ χωρὶς ἀλλ' ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ· ὅπερ ἐσὶν ἀδυνατώτερον.

Cap. 3.

1 Περί τε τούτων ἐν ἀπορία πολλὴ πῶς δεῖ θέμενον τυχεῖν τῆς ἀληθείας, καὶ περὶ τῶν ἀρχῶν πότερον δεῖ τὰ γένη στοιχεῖα καὶ ἀρχὰς ὑπο-
2 λαμβάνειν ἢ μᾶλλον ἐξ ὧν ἐνυπαρχόντων ἐστὶν ἕκαστον πρῶτον, οἷον φωνῆς ϛοιχεῖα καὶ ἀρχαὶ δοκοῦσιν εἶναι ταῦτ' ἐξ ὧν σύγκεινται αἱ φωναὶ πᾶσαι πρώτων, ἀλλ' ὲ τὸ κοινὸν ἡ φωνή· καὶ τῶν διαγραμμάτων ταῦτα ϛοιχεῖα λέγομεν, ὧν αἱ ἀποδείξεις ἐνυπάρχεσιν ἐν ταῖς τούτων ἀποδείξεσιν
3 ἢ πάντων ἢ τῶν πλείϛων. ἔτι δὲ τῶν σωμάτων καὶ οἱ πλείω λέγοντες εἶναι ϛοιχεῖα καὶ οἱ ἕν, ἐξ ὧν σύγκειται καὶ ἐξ ὧν συνέϛηκεν ἀρχὰς λέγεσιν εἶναι, οἷον Ἐμπεδοκλῆς πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ τὰ μετὰ τούτων ϛοιχειά φησιν εἶναι ἐξ ὧν ἔϛι τὰ ὄντα ἐνυπαρχόντων, ἀλλ' οὐχ ὡς γένη λέγει ταῦτα

---

§. 34. *ἕτω μόνον*] ἕτω om. *SBbCb*, *ἕτω μόνων GbJb*. | *ὅτι καὶ τὰ εἴδη*] *ὅτι εἴδη* Ald.

§. 35. *ἔτι δὲ*] *ἔτι τε E*. | *ἐν τῷ αὐτῷ ἀναγκαῖον*] *ἀναγκαῖον ἐν τῷ αὐτῷ GbJb*. | *γε ὄντα*] *τε ὄντα T* Ald.

§. 36. *ὅλως δὲ*] *ὅλως δὲ καὶ T* Ald. | *ταὐτὰ γὰρ*] *ταῦτα γὰρ* Ald., *ταὐτὰ γὰρ καὶ Gb*. | *ἄτοπα*] *ἄτοπον SBb* Ald. | *προειρημένοις*] *εἰρημένοις Gb*. | *ἔσαι γὰρ*] *ἔσαι γῆν T*. | *ὅπερ*] *ὅ Ab*.

§. 1. *οὖν*] om. *Ab*. | *πότερον*] *πότερα E*; nostram scripturam tuetur Alex. | *ἐνυπαρχόντων*] *ὑπαρχόντων Ab*; cum vulgata *ἐνυπ.* facit Alex. | *ἕκαϛον*] *ἕκαϛα Fb* Alex. | *πρῶτον*] *πρώτων rec. Jb* et Vet.; nostram scripturam etiam Alex. praebet in lemm. 619, a, 3., eandem exprimit Bess.

§. 2. *ταῦτ'*] om. *GbJb*. Vet. | *σύγκεινται*] *σύγκειται Gb*. | *αἱ φωναὶ πᾶσαι*] *πᾶσαι* om. *AbGb*. | *πρώτων*] *πρῶτον TAb* Ald. Bess. Vet., *αὐτῶν Gb*. | *ταῦτα ϛοιχεῖα*] *τοιαῦτα ϛοιχ. Gb*. | *ἐνυπάρχεσιν*] *ἐνυπάρχοντα Ab*. | *τούτων*] ita *Ab*: ceteri *τῶν ἄλλων*.

§. 3. *ἔτι δὲ τῶν*] *ἔτι δὲ καὶ τῶν Gb*. | *σύγκεινται*] *GbJb*: vulgo *σύγκεινται*. Sylburgius, qui cum reliquis editionibus *ἐξ ὧν σύγκεινται καὶ ἐξ ὧν συνέϛηκεν* in textu habet, hanc structuram aliis ejusdem generis exemplis excusat. Sic, ait, infra legi IV, 2, 5.: *ἐξ οὗ τὰ ἄλλα ἤρτηται καὶ δι' ὃ λέγονται*. | *τὰ μετὰ τούτων*] *τὰ μεταξὺ Ab, τὰ τοιαῦτα S*. | *λέγει ταῦτα τῶν ὄντων*] *ταῦτα λέγει τῶν ὄντων T* Ald.

998b τῶν ὄντων. πρὸς δὲ τούτοις καὶ τῶν ἄλλων εἴ τις ἐθέλει τὴν φύσιν 4
ἀθρεῖν, οἷον κλίνην ἐξ ὧν μορίων συνέστηκε καὶ πῶς συγκειμένων, τότε γνω-
49 Br. ρίζει τὴν φύσιν αὐτῆς. ἐκ μὲν δὴ τούτων τῶν λόγων ἐκ ἂν εἴησαν αἱ ἀρχαὶ 5
τὰ γένη τῶν ὄντων· ᾗ δ' ἕκαστον μὲν γνωρίζομεν διὰ τῶν ὁρισμῶν, ἀρχαὶ
δὲ τὰ γένη τῶν ὁρισμῶν εἰσίν, ἀνάγκη καὶ τῶν ὁρισῶν ἀρχὰς εἶναι τὰ γένη.
κἂν εἰ ἔξι τὴν τῶν ὄντων λαβεῖν ἐπιστήμην τὸ τῶν εἰδῶν λαβεῖν καθ' ἃ λέ- 6
γονται τὰ ὄντα, τῶν γε εἰδῶν τὰ γένη ἀρχαί εἰσιν. φαίνονται δέ τινες καὶ 7
τῶν λεγόντων στοιχεῖα τῶν ὄντων τὸ ἓν ἢ τὸ ὂν ἢ τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν
ὡς γένεσιν αὐτοῖς χρῆσθαι. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ἀμφοτέρως γε οἷόν τε λέγειν 8
τὰς ἀρχάς. ὁ μὲν γὰρ λόγος τῆς οὐσίας εἷς· ἕτερος δ' ἔσται ὁ διὰ τῶν γενῶν
ὁρισμὸς καὶ ὁ λέγων ἐξ ὧν ἔστιν ἐνυπαρχόντων. πρὸς δὲ τούτοις εἰ καὶ ὅτι 9
μάλιστα ἀρχαὶ τὰ γένη εἰσί, πότερον δεῖ νομίζειν τὰ πρῶτα τῶν γενῶν ἀρχὰς
ἢ τὰ ἔσχατα κατηγορούμενα ἐπὶ τῶν ἀτόμων; καὶ γὰρ τοῦτο ἔχει ἀμφισβήτησιν.
εἰ μὲν γὰρ ὅτι τὰ καθόλου μᾶλλον ἀρχαί, φανερὸν ὅτι τὰ ἀνωτάτω τῶν 10
γενῶν· ταῦτα γὰρ λέγεται κατὰ πάντων. τοσαῦταί ἂν ἔσονται ἀρχαὶ τῶν 11
ὄντων ὅσαπερ τὰ πρῶτα γένη, ὥστ' ἔσαι τό τε ὂν καὶ τὸ ἓν ἀρχαὶ καὶ οὐσίαι·
ταῦτα γὰρ κατὰ πάντων μάλιστα λέγεται τῶν ὄντων. οὐκ οἷόν τε δὲ τῶν 12

---

§. 4. *ἐθέλει*] *ἐθέλοι TGbJb* Bess., *θέλει Ab*. | *συνέστηκε*] ita *Ab* et Alex. in paraphr.: ceteri *ἐστὶ*. | *τότε*] *καὶ τότε Ab*.

§. 5. *ᾗ*] *εἰ AbGb* Vet.; *ᾗ* praeter reliquos Bekk. codd. praebet Alex. in lemm., deinde Ald. et edit. inseq.

§. 6. *κἂν εἰ*] *καὶ εἰ FbGbJb* Alex. | *τὴν τῶν ὄντων*] *τὴν* om. *FbGb* Alex. | *τὸ τῶν εἰδῶν λαβεῖν*] *τῷ τῶν εἰδῶν λαβεῖν Fb*; cum nostro textu consentiunt Alex. et Bess. | *καθ' ἃ λέγονται*] *καθὸ λέγονται SAb*. | *τὰ γένη ἀρχαί*] ita *Ab*: ceteri *ἀρχαὶ τὰ γένη*.

§. 7. *τὸ ἓν ἢ τὸ ὄν*] *τὸ ἓν καὶ τὸ ὄν TAb*. | *καὶ τὸ μικρὸν*] *τὸ* om. *ESAbGbJb*.

§. 8. *ἀμφοτέρως γε*] *γε* om. *Fb*. | *λόγος*] *ὁ λόγος Jb*. | *ἔσται*] *ἐστὶν* pr. *Jb*. | *ὁρισμὸς*] *ὁ ὁρισμὸς ETAb*.

§. 9. *εἰ καὶ ὅτι*] *εἰ ἔτι καὶ Fb*. | *πότερον*] ita *AbGbJb*: vulgo *πότερα*. | *ἐπὶ τῶν ἀτόμων*] *ἐπὶ* om. *Gb*.

§. 10. *εἰ μὲν γὰρ*] *ἢ μὲν γὰρ E*; nostram lectionem expressit Alex. in paraphr. et servaverunt editiones. | *ὅτι τὰ καθόλου*] *δεῖ τὰ καθόλου Ab*; Alexandrum *ἀεὶ τὰ καθόλου* legisse suspicari aliquis possit ex ejus paraphrasi 620, a, 33. | *ἀρχαί*] *ἀρχὰς Ab*.

§. 11. *ἔσονται ἀρχαὶ*] *ἀρχαὶ ἔσονται GbJb*. | *τό τε ὂν καὶ τὸ ἕν*] *τό τε ἓν καὶ τὸ ὄν Fb* Alex. | *κατὰ πάντων μάλιστα λέγεται*] *μάλιστα λέγεται κατὰ πάντων Fb* Alex.

§. 12. *τῶν ὄντων*] om. *Ab*. | *ὅτε τὸ ἓν ὅτε τὸ ὂν εἶναι γένος*] ita *Ab*: reliqui codices et libri impressi *ἓν εἶναι γένος ὅτε τὸ ἓν ὅτε τὸ ὄν*. Bess.: »non est autem possibile, neque ipsum unum entium esse genus, neque ipsum ens.« | *εἶναι ἑκάστην*] *ἑκάστην εἶναι T*. | *ἀδύνατον δὲ*] *ἀδ. γὰρ GbJb*;

ὄντων οὔτε τὸ ἓν οὔτε τὸ ὂν εἶναι γένος· ἀνάγκη μὲν γὰρ τὰς διαφορὰς
ἑκάσου γένους καὶ εἶναι καὶ μίαν εἶναι ἑκάστην, ἀδύνατον δὲ κατηγορεῖσθαι
ἢ τὰ εἴδη τῶν γένους ἐπὶ τῶν οἰκείων διαφορῶν, ἢ τὸ γένος ἄνευ τῶν αὐτῶν
εἰδῶν. ὥς' εἴπερ τὸ ἓν γένος ἢ τὸ ὄν, ἀδεμία διαφορὰ οὔτε ὂν ἔστε ἓν ἔσαι.
13 ἀλλὰ μὴν εἰ μὴ γένη, ἀδ' ἀρχαὶ ἔσονται, εἴπερ ἀρχαὶ τὰ γένη. ἔτι καὶ τὰ 50 Br.
μεταξὺ συλλαμβανόμενα μετὰ τῶν διαφορῶν ἕσαι γένη μέχρι τῶν ἀτόμων·
14 νῦν δὲ τὰ μὲν δοκεῖ τὰ δ' ἀ δοκεῖ. πρὸς δὲ τούτοις ἔτι μᾶλλον αἱ διαφοραὶ
ἀρχαὶ ἢ τὰ γένη· εἰ δὲ καὶ αὗται ἀρχαί, ἄπειροι ὡς εἰπεῖν ἀρχαὶ γίγνονται,
15 ἄλλως τε κἄν τις τὸ πρῶτον γένος ἀρχὴν τιθῇ. ἀλλὰ μὴν καὶ εἰ μᾶλλόν γε 999ᵃ
ἀρχοειδὲς τὸ ἕν ἐσιν, ἓν δὲ τὸ ἀδιαίρετον, ἀδιαίρετον δὲ ἅπαν ἢ κατὰ τὸ
ποσὸν ἢ κατὰ τὸ εἶδος, πρότερον δὲ τὸ κατ' εἶδος, τὰ δὲ γένη διαιρετὰ
εἰς εἴδη, μᾶλλον ἂν ἓν τὸ ἔσχατον εἴη κατηγορούμενον· οὐ γάρ ἐσι γένος ὁ
16 ἄνθρωπος τῶν τινῶν ἀνθρώπων. ἔτι ἐν οἷς τὸ πρότερον καὶ ὕστερόν
ἐσιν, ἀχ οἷόν τε τὸ ἐπὶ τούτων εἶναί τι παρὰ ταῦτα· οἷον εἰ πρώτη τῶν
ἀριθμῶν ἡ δυάς, ἀχ ἕσαι τις ἀριθμὸς παρὰ τὰ εἴδη τῶν ἀριθμῶν· ὁμοίως
17 δὲ ἀδὲ σχῆμα παρὰ τὰ εἴδη τῶν σχημάτων. εἰ δὲ μὴ τούτων, σχολῇ τῶν γε

---

nostram lectionem praebent Alex. Bess. Vet. | *τὰ εἴδη τῶ γένως*] *τὰ εἴδη ἄνευ τῶ γένως EGbJb*; nostrum textum praebent Alex. et Syrianus, deinde Ald. et edit. seq.; praeterea Bess., qui ita vertit: »aut species generis de propriis differentiis praedicari.« Interpretatio Veteris haec est: »impossibile autem praedicari aut species de propriorum generum differentiis.« | *ἐπὶ*] ita *Ab* et Alex. in lemm., *καὶ EGbJb*, om. Ald. Sylb. | *ἄνευ τῶν*] *ἄνευ τούτων τῶν AbJb*; Bekkeri lectionem tuetur Alex., eandemque praebent Ald. Sylb. Bessario versum nostrum ita vertit: »aut genus esse absque suis speciebus«, quasi post *τὸ γένος* additum legerit *εἶναι*. | *ὥς'*] *ὡς Jb*. | *ἔστε ὂν ἔστε ἓν*] *ἔστε ἓν ἔστε ὂν ESTBbCb*, *ἔστε τὸ ὂν ἔστε τὸ ἓν* Ald. | *οὐδ' ἀρχαὶ*] *οὐκ ἀρχαὶ Fb* Alex.

§. 13. *ἔτι καὶ τά*] *τὰ* om. *T*.

§. 14. *αὗται*] *αὐταὶ E*. | *κἄν τις*] Sylb. mavult scribi *κἂν εἴ τις*. | *ἀρχὴν τιθῇ*] *τιθῇ ὡς ἀρχὴν GbJb*.

§. 15. *μᾶλλόν γε*] *γε* om. *Fb*. | *κατὰ τὸ ποσὸν*] *τὸ* om. *Jb*. | *κατὰ τὸ εἶδος*] *κατ' εἶδος Ab* et Alex. in paraphr. | *τὰ δὲ γένη*] *τὰ γένη δὲ* Ald. | *διαιρετά*] *διαιρεῖται Jb*. | *μᾶλλον ἂν ἓν τὸ ἔσχατον εἴη*] *μᾶλλον ἓν ἂν εἴη τὸ ἔσχατον T, μᾶλλον ἓν ἂν τὸ ἔσχατον εἴη* Ald. Sylb., *ἓν τὸ* om. *Gb*. Deinde editiones antiquiores et versio Bessarionis vocem *μᾶλλον* ad membrum antecedens trahunt, dum virgulam non post *εἴδη* ponunt, sed post *μᾶλλον*. | *οὐ γάρ ἐσι*] *οὐ γάρ ἐστι τὸ E, οὐ γὰρ* (omisso *ἐστι*) *Fb* et Alex. | *ὁ ἄνθρωπος*] *ὁ* add. *AbGbJb*, om. Alex. Ald.

§. 16. *τὸ πρότερον καὶ ὕσερόν ἐσιν*] *τὸ* om. *Cb*, *ἐσιν* ante *τὸ* ponit *Fb*. | *ἀχ ἕσαι*] *οὐκ ἔσι S*. | *τὰ εἴδη τῶν ἀριθμῶν*] *τὰ εἴδη τὰ τῶν ἀρ. Ab*, *τὰ εἴδη τούτων τῶν ἀρ. Gb*. | *ἀδὲ*] om. *Ab*. | *σχῆμα*] *σχήματα T* Ald.

§. 17. *ἀεὶ τὸ βέλτιον*] *τὸ βέλτιον ἀεὶ S*. | *ὥς' οὐδὲν*] *ὥς' ἀδὲ ESAb*.

ἄλλων ἔσαι τὰ γένη παρὰ τὰ εἴδη· τύτων γὰρ δοκεῖ μάλισα εἶναι γένη. ἐν δὲ τοῖς ἀτόμοις ἐκ ἔσι τὸ μὲν πρότερον τὸ δ' ὕσερον. ἔτι ὅπου τὸ μὲν βέλτιον τὸ δὲ χεῖρον, ἀεὶ τὸ βέλτιον πρότερον· ὥσ' ἠδὲν τύτων ἂν εἴη γένος. ἐκ μὲν οὖν τούτων μᾶλλον φαίνεται τὰ ἐπὶ τῶν ἀτόμων κατηγορύ- 18
μενα ἀρχαὶ εἶναι τῶν γενῶν. πάλιν δὲ πῶς αὖ δεῖ ταύτας ἀρχὰς ὑπολαβεῖν 19
οὐ ῥᾴδιον εἰπεῖν. τὴν μὲν γὰρ ἀρχὴν δεῖ καὶ τὴν αἰτίαν εἶναι παρὰ τὰ πρά-
γματα ὧν ἀρχή, καὶ δύνασθαι εἶναι χωριζομένην αὐτῶν· τοιῦτον δέ τι 20
παρὰ τὸ καθ' ἕκασον εἶναι διὰ τί ἄν τις ὑπολάβοι, πλὴν ὅτι καθόλου
κατηγορεῖται καὶ κατὰ πάντων; ἀλλὰ μὴν εἰ διὰ τῦτο, τὰ μᾶλλον καθόλ
51 Br. μᾶλλον θετέον ἀρχάς· ὥσε ἀρχαὶ τὰ πρῶτ' ἂν εἴησαν γένη.

Cap. 4.

Ἔσι δ' ἐχομένη τε τούτων ἀπορία καὶ πασῶν χαλεπωτάτη καὶ ἀναγ- 1
καιοτάτη θεωρῆσαι, περὶ ἧς ὁ λόγος ἐφέσηκε νῦν. εἴτε γὰρ μὴ ἔσι τι
παρὰ τὰ καθ' ἕκαστα, τὰ δὲ καθ' ἕκαστα ἄπειρα, τῶν δ' ἀπείρων πῶς
ἐνδέχεται λαβεῖν ἐπισήμην; ᾗ γὰρ ἕν τι καὶ ταὐτόν, καὶ ᾗ καθόλου τι
ὑπάρχει, ταύτῃ πάντα γνωρίζομεν. ἀλλὰ μὴν εἰ τοῦτο ἀναγκαῖόν ἐσι, καὶ 2
δεῖ τι εἶναι παρὰ τὰ καθ' ἕκασα, ἤτοι τὰ ἔσχατα ἢ τὰ πρῶτα· τῦτο δ'
ὅτι ἀδύνατον ἄρτι διηπορήσαμεν. ἔτι εἰ ὅτι μάλισα ἔσι τι παρὰ τὸ σύνολον, 3
ὅταν κατηγορηθῇ τι τῆς ὕλης, πότερον, εἰ ἔσιν εἶδός τι, παρὰ πάντα δεῖ
999 b εἶναί τι, ἢ παρὰ μὲν ἔνια εἶναι παρὰ δ' ἔνια μὴ εἶναι, ἢ παρ' ἐθέν; εἰ μὲν 4
ἓν μηθέν ἐσι παρὰ τὰ καθ' ἕκαστα, ἠθὲν ἂν εἴη νοητὸν ἀλλὰ πάντα αἰ-

---

§. 18. *ἀρχαὶ*] *ἀρχὰς Fb* Alex.

§. 19. *ταύτας*] *ταῦτα CbGb.* | *ἀρχὰς ὑπολαβεῖν*] *ὑπολαβεῖν ἀρχὰς Ab* Ald. | *εἰπεῖν*] om. *Ab.* | *δεῖ καὶ τὴν αἰτίαν εἶναι*] *εἶναι δεῖ καὶ τὴν αἰτίαν Ab*; vulgatum verborum ordinem agnoscit Alex. in lemm. 623, b, 8.

§. 20. *διὰ τί*] *διὸ τί CbGbJb*; ita etiam Sylb., posito post *εἶναι* puncto.

§. 1. *ἐχομένη τε*] *τε* om. *Fb.* | *ὁ λόγος*] articulum omittit Sylb. | *εἴτε*] *εἰ Ab.* | *τὰ δὲ καθ' ἕκασα ἄπειρα*] om. *S.* | *τῶν δ' ἀπείρων*] *δ'* om. Ald. | *ταὐτόν*] *ταὐτὸ Ab.* | *καὶ ᾗ*] *ᾗ* om. *S.*

§. 2. *καθ' ἕκασα*] editiones ante Brand. omnes post *καθ' ἕκαστα* addunt *ἀναγκαῖον ἂν εἴη τὰ γένη εἶναι παρὰ τὰ καθ' ἕκασα*, nulla, ut videtur, codicum auctoritate, et refragante interpretatione Alexandri. Agnoscunt veruntamen versum istum Asclepii paraphrasis atque interpretes latini.

§. 3. *ἔτι εἰ*] *ἔτι δ' Ab*, *ἔτι* sine *εἰ Fb.* | *ἔστι τι*] *τι* om. *Ab.* | *κατηγορηθῇ τι τῆς*] *τῆς* om. Ald., *κατηγορηθήσης τῆς Gb.* | *εἶδός τι*] *εἶδός* om. *E* Vét., *τι* om. *S.*, *εἶδός τι* om. Brand., permotus, ut videtur, auctoritate Alexandri, qui 625, b, 8. versum nostrum ita reddit *πότερον εἰ ἔστι παρὰ πάντα εἶναι δεῖ*. Deinde Ising. ante *εἶδός τι* distinguit, deleto commate proximo.

§. 4. *λέγει*] *λέγοι Jb.*

σθητὰ καὶ ἐπιστήμη ἀθενός, εἰ μή τις εἶναι λέγει τὴν αἴσθησιν ἐπιστήμην.
5 ἔτι δ' ἀδ' ἀΐδιον ἀθὲν ἀδ' ἀκίνητον· τὰ γὰρ αἰσθητὰ πάντα φθείρεται καὶ ἐν κινήσει ἐστίν. ἀλλὰ μὴν εἴ γε ἀΐδιον ἀθέν ἐστιν, οὐδὲ γένεσιν εἶναι δυνατόν· ἀνάγκη γὰρ εἶναί τι τὸ γιγνόμενον καὶ ἐξ οὗ γίγνεται καὶ τούτων τὸ ἔσχατον ἀγέννητον, εἴπερ ἴσταί τε καὶ ἐκ μὴ ὄντος γενέσθαι ἀδύνατον.
6 ἔτι δὲ γενέσεως ἴσης καὶ κινήσεως ἀνάγκη καὶ πέρας εἶναι· οὔτε γὰρ ἄπειρός ἐστιν οὐδεμία κίνησις ἀλλὰ πάσης ἐστί τέλος, γίγνεσθαί τε οὐχ οἷόν τε τὸ ἀδύνατον γενέσθαι· τὸ δὲ γεγονὸς ἀνάγκη εἶναι ὅτε πρῶτον
7 γέγονεν. ἔτι δ' εἴπερ ἡ ὕλη ἐστὶ διὰ τὸ ἀγέννητος εἶναι, πολὺ ἔτι μᾶλλον εὔλογον εἶναι τὴν οὐσίαν ὁπότε ἐκείνη γίγνεται· εἰ γὰρ μήτε τοῦτο ἔσται 52 Br.
μήτε ἐκείνη, οὐθὲν ἔσαι τὸ παράπαν. εἰ δὲ τοῦτο ἀδύνατον, ἀνάγκη τι
8 εἶναι παρὰ τὸ σύνολον τὴν μορφὴν καὶ τὸ εἶδος. εἰ δ' αὖ τις τοῦτο θήσει, ἀπορία ἐπὶ τίνων τε θήσει τοῦτο καὶ ἐπὶ τίνων οὔ. ὅτι μὲν γὰρ ἐπὶ πάντων οὐχ οἷόν τε, φανερόν· ἃ γὰρ ἂν θείημεν εἶναί τινα οἰκίαν
9 παρὰ τὰς τινὰς οἰκίας. πρὸς δὲ τούτοις πότερον ἡ οὐσία μία πάντων ἔσαι,

---

§. 5. ἔτι δ'] δ' add. *Ab*. | ἀθέν ἐστιν] μηθέν ἐστιν *EJb* Ald.; nostram lectionem confirmat Alex. | τούτων] τοῦτο *Gb*; cum nostra lectione faciunt Alex. et interpretes latini. | γενέσθαι] γίγνεσθαι *Fb* Alex.

§. 6. ἔτι δὲ] ὅτι δὲ ἐκ *S*. | καὶ πέρας] καὶ om. *S*. | ἀλλὰ πάσης] ἀλλὰ καὶ πάσης Ald. | ὅτε πρῶτον] ὅτε τὸ πρῶτον *GbJb*; Alex. πρῶτον habet sine τὸ.

§. 7. ἡ ὕλη] ἡ om. Ald. | ἔτι μᾶλλον] μᾶλλον ἔτι *SBbCb*. | εἶναι τὴν οὐσίαν] Casaub.: »script. cod. εἶναι καὶ τὴν οὐσίαν, h. e. formam, quam duobus his modis designat.« Videtur haec lectio fluxisse ex editione Fonsecae, qui eam in textu posuit, haec adnotans: »particula καὶ carent omnes codices, quotquot viderim, uno excepto manuscripto, antiquo et probato.« | ὁπότε] ὅ ποτε *E* et Alex. 625, a, 25. 27. | γίγνεται] γίγνεται εἶναι *TAbGb* Vet. Ald.; Alex. nostram lectionem tuetur. Bessario totum locum ita interpretatur: »multo magis rationabile est, ipsam substantiam esse, cum illa existat, ut haec sit«, unde Casaub. conjicit Bessarionem scriptum legisse τῷ εἶναι ταύτην sc. ἕνεκα. | εἰ γὰρ μήτε — παράπαν] om. *S*. | μήτε ἐκείνη] μήτε ἐκεῖνο *Gb*; Alex. in lemm. modo ἐκείνη exhibet 625, a, 38., modo ἐκεῖνο 625, a, 31. | τι] om. *TFb*; Alex. in lemm. modo ponit 625, a, 34., modo omittit 625, a, 40. | τὴν] τι τὴν *T*.

§. 8. αὖ τις] αὖθις *TGb* Ald. | θήσει τοῦτο] τοῦτο θήσει *T*.

§. 9. ἓν γὰρ] ita *GbJb* et, ut videtur, Alex. in paraphr.: ceteri, inter quos interpretes latini, ἃ γὰρ ἓν. Etiam Syrianus nostrum textum ante oculos habuit, sed alteram praeterea lectionem commemorat, quae sic se habet: ἃ γὰρ πάντων ἡ οὐσία μία Brand. Schol. in Ar. Metaph. p. 102. | ἅπαντα] πάντα *Jb* Syr. | ὧν ἡ οὐσία] ἡ om. *Ab*. | τοῦτο] τούτοις *Ab*. | ἡ ὕλη] ποτε ἡ ὕλη *Ab*. | τούτων] τούτων ἓν *GbJb*. | ἕκαστον] ἑκάστε *T* Sylb.

οἷον τῶν ἀνθρώπων; ἀλλ' ἄτοπον· ἓν γὰρ ἅπαντα ὧν ἡ οὐσία μία. ἀλλὰ πολλὰ καὶ διάφορα; ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἄλογον. ἅμα δὲ καὶ πῶς γίγνεται ἡ ὕλη τούτων ἕκαστον καὶ ἔξι τὸ σύνολον ἄμφω ταῦτα; ἔτι δὲ περὶ τῶν ἀρχῶν καὶ τόδε ἀπορήσειεν ἄν τις. εἰ μὲν γὰρ εἴδει εἰσὶν ἕν, ἐνθὲν ἔσαι ἀριθμῷ ἕν, ἐνδ' αὐτὸ τὸ ἓν καὶ τὸ ὄν. καὶ τὸ ἐπίσασθαι πῶς ἔσαι, εἰ μή τι ἔσαι ἓν ἐπὶ πάντων; ἀλλὰ μὴν εἰ ἀριθμῷ ἓν καὶ μία ἑκάστη τῶν ἀρχῶν, καὶ μὴ ὥσπερ ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν ἄλλαι ἄλλων, οἷον τῆσδε τῆς συλλαβῆς τῷ εἴδει τῆς αὐτῆς ὕσης καὶ αἱ ἀρχαὶ εἴδει αἱ αὐταί· καὶ γὰρ αὗται ὑπάρχουσιν ἀριθμῷ ἕτεραι· εἰ δὲ μὴ ὕτως, ἀλλ' αἱ τῶν ὄντων ἀρχαὶ ἀριθμῷ ἕν εἰσιν, οὐκ ἔσαι παρὰ τὰ στοιχεῖα οὐθὲν ἕτερον· τὸ γὰρ ἀριθμῷ
1000a ἓν ἢ τὸ καθ' ἕκαστον λέγειν διαφέρει οὐθέν· ὕτω γὰρ λέγομεν τὸ καθ' ἕκαστον τὸ ἀριθμῷ ἕν, καθόλου δὲ τὸ ἐπὶ τούτων. ὥσπερ οὖν εἰ τὰ τῆς φωνῆς ἀριθμῷ ἦν στοιχεῖα ὡρισμένα, ἀναγκαῖον ἦν τοσαῦτα εἶναι τὰ πάντα γράμματα ὅσαπερ τὰ στοιχεῖα, μὴ ὄντων γε δύο τῶν αὐτῶν μηδὲ πλειόνων.

Οὐθενὸς δ' ἐλάττων ἀπορία παραλέλειπται καὶ τοῖς νῦν καὶ τοῖς
53 Br. πρότερον, πότερον αἱ αὐταὶ τῶν φθαρτῶν καὶ τῶν ἀφθάρτων ἀρχαί εἰσιν ἢ ἕτεραι. εἰ μὲν γὰρ αἱ αὐταί εἰσι, πῶς τὰ μὲν φθαρτὰ τὰ δὲ ἄφθαρτα, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν; οἱ μὲν ἓν περὶ Ἡσίοδον καὶ πάντες ὅσοι θεολόγοι μόνον ἐφρόντισαν τοῦ πιθανοῦ τοῦ πρὸς αὐτούς, ἡμῶν δ' ὠλιγώρησαν· θεοὺς γὰρ ποιοῦντες τὰς ἀρχὰς καὶ ἐκ θεῶν γεγονέναι, τὰ μὴ

---

§. 10. περὶ τῶν ἀρχῶν καὶ τόδε] om. *Ab*. | τόδε] τοῦτο *Fb*. | εἴδει] εἴδη *Fb*; nostram lectionem tuetur Alexandri paraphrasis, eandem exhibent editiones. | ἐνδ' αὐτὸ] ἐνδ' αὖ *Jb* Vet.: cum nostro textu consentit Alexandri interpretatio. | τὸ ἓν] τὸ om. *EGb*. | τὸ ὄν] τὸ om. *ST*. | πῶς] ὅπως *Fb*.

§. 11. ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν] ἐπὶ add. *ESAb*. | αἱ ἀρχαὶ] αἱ add. *Ab*. | αἱ αὐταὶ] αἱ om. *T*.

§. 12. αἱ τῶν ὄντων ἀρχαὶ] ἀρχαὶ add. *Ab*. | ἀριθμῷ ἕν εἰσιν] ἕν om. *ESAb*. | τὸ ἀριθμῷ] τῷ ἀρ. *ST*.

§. 13. ἦν] Fonseca aut expungendam putat particulam ἦν, aut ponendum ἂν pro οὖν. Casaubonus conjuncte scribi vult ὡσπερούν. | φωνῆς ἀριθμῷ] φωνῆς ἓν ἀρ. *ESTGbJb* Ald.; Alexander et Vet. nostrum textum agnoscunt. Bess.: »quemadmodum si vocis elementa, eo quod unum numero est, determinata essent.« | ὡρισμένα] ὡρισμένω *Ab*. | ἦν τοσαῦτα] ἦν ἂν τοσ. *ES*. | ὅσαπερ — πλειόνων] om. *T*. | τὰ στοιχεῖα] τὰ om. *Ab*.

§. 14. αἱ αὐταί εἰσι] εἰσι om. *Ab*. | τὰ μὲν φθαρτὰ τὰ δὲ ἄφθαρτα] τὰ μὲν ἄφθαρτα τὰ δὲ φθαρτά *ETGb* Ald.

§. 15. μόνον] τοῦ μόνον Ald., omisso τοῦ post ἐφρόντισαν. | τοῦ πρὸς αὐτούς] τοῦ om. *GbJb*. | ἐκ θεῶν] ἐκ τῶν θεῶν *EGb* Ald. | δῆλον ὡς] δῆλον δὲ ὡς *S* Ald.

γευσάμενα τῆ νέκταρος καὶ τῆς ἀμβροσίας θνητὰ γενέσθαι φασίν, δῆλον
16 ὡς ταῦτα τὰ ὀνόματα γνώριμα λέγοντες αὐτοῖς. καίτοι περὶ αὐτῆς τῆς
προσφορᾶς τῶν αἰτίων τούτων ὑπὲρ ἡμᾶς εἰρήκασιν. εἰ μὲν γὰρ χάριν
ἡδονῆς αὐτῶν θιγγάνουσιν, οὐθὲν αἴτια τῆ εἶναι τὸ νέκταρ καὶ ἡ ἀμβροσία·
17 εἰ δὲ τῆ εἶναι, πῶς ἂν εἶεν ἀίδιοι δεόμενοι τροφῆς; ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν
μυθικῶς σοφιζομένων οὐκ ἄξιον μετὰ σπουδῆς σκοπεῖν· παρὰ δὲ τῶν δι'
ἀποδείξεως λεγόντων δεῖ πυνθάνεσθαι διερωτῶντας τί δή ποτ' ἐκ τῶν
αὐτῶν ὄντα τὰ μὲν ἀίδια τὴν φύσιν ἐστὶ τὰ δὲ φθείρεται τῶν ὄντων.
18 ἐπεὶ δ' ἅτε αἰτίαν λέγουσιν οὔτε εὔλογον οὕτως ἔχειν, δῆλον ὡς ἐκ αἱ
19 αὐταὶ ἀρχαὶ οὐδὲ αἰτίαι αὐτῶν ἂν εἶεν. καὶ γὰρ ὅνπερ οἰηθείη λέγειν
ἄν τις μάλιστα ὁμολογουμένως αὐτῷ, Ἐμπεδοκλῆς, καὶ οὗτος ταὐτὸν
πέπονθεν· τίθησι μὲν γὰρ ἀρχήν τινα αἰτίαν τῆς φθορᾶς τὸ νεῖκος,
δόξειε δ' ἂν ἐνθὲν ἧττον καὶ τοῦτο γεννᾶν ἔξω τῆ ἑνός· ἅπαντα γὰρ ἐκ
20 τούτου τἄλλά ἐστι πλὴν ὁ θεός. λέγει γᾶν „ἐξ ὧν πάνθ' ὅσα τ' ἦν ὅσα
τ' ἔσθ' ὅσα τ' ἔσαι ὀπίσσω, δένδρεά τ' ἐβλάστησε καὶ ἀνέρες ἠδὲ γυναῖκες,
θῆρές τ' οἰωνοί τε καὶ ὑδατοθρέμμονες ἰχθῦς, καί τε θεοὶ δολιχαίωνες."
21 καὶ χωρὶς δὲ τούτων δῆλον· εἰ γὰρ μὴ ἦν τὸ νεῖκος ἐν τοῖς πράγμασιν, 1000b 54 Br.
ἐν ἂν ἦν ἅπαντα, ὡς φησίν· ὅταν γὰρ συνέλθῃ, τότε δ' ἔσχατον ἵσατο
22 νεῖκος. διὸ καὶ συμβαίνει αὐτῷ τὸν εὐδαιμονέστατον θεὸν ἧττον φρόνιμον

---

§. 16. *καίτοι περὶ*] *καίτοι καὶ περὶ E.* | *προσφορᾶς*] *προφορᾶς ESTAb* Ald.; nostram scripturam exhibet Alex. in paraphr. 627, a, 28.; eandem ante oculos habuisse videntur interpretes latini. | *ἡδονῆς αὐτῶν*] *ἡδονῆς περὶ αὐτῶν EST* Ald. | *θιγγάνουσιν*] *ἐριγγάνουσιν Gb.* | *ἀίδιοι*] *ἀίδιον T, ἀίδια Jb* et Alex. in paraphr. | *δεόμενοι*] *δεόμενα Jb* et Alex. in paraphr.

§. 17. *ἀλλὰ περὶ μὲν*] *μὲν* om. *S.* | *μυθικῶς*] *μυθικῶν Ab, μυθικῶς* cum reliquis Bekkeri codd. Alexander. | *παρὰ δὲ τῶν*] *περὶ δὲ τῶν ST* Ald. | *τί δή ποτ'*] *δή* om. *T.*

§. 18. *ἐδὲ αἰτίαι*] *ἐδὲ αἱ αἰτ. S.* | *αὐτῶν ἄν*] ita *Ab*: ceteri *ἂν αὐτῶν.*

§. 19. *αὐτῷ*] *αὐτῷ* Ald. Sylb. | *ταὐτὸν*] ita *Ab*: ceteri *ταὐτό.* | *δόξειε δ' ἂν ἐνθὲν*] *ὡς δόξειεν ἄν, ἐνθὲν δὲ Ab*; vulgatam sequitur Alex. 627, b, 35. | *γεννᾶν*] *γεννᾶ Ab.* | *ἔξω*] *ἐξ αὐτῆ Gb* Ald.; nostram scripturam sequuntur interpretes latini. | *τἄλλά*] om. *T.*

§. 20. *ὅσα τ' ἔσαι*] *ὅσα τ' ἔστιν Ab* et margo *E*, om. *SBbCb* pr. *E* Vet. | *ὀπίσσω*] om. *Ab.* | *ἀνέρες*] *ἀνέρες τ' Ab.* | *καί τε θεοὶ*] *κἄν τε θεοὶ STAb* Ald.

§. 21. *εἰ γὰρ*] *εἰ μὲν γὰρ T.* | *μὴ ἦν τὸ νεῖκος*] ita *Fb* et Alex. in paraphr. 627, b, 41., *μὴ ἓν ἦν τὸ νεῖκος Gb* Ald., *μὴ ἐνῆν τὸ νεῖκος* Bess., *μὴ ἓν ἦν ESBbCb, μὴ ἦν Ab* et Vet. probante Brandisio, *ἐνῆν T.* | *συνέλθῃ*] *συνέλθωσι Ab.* | *τότε δ'*] *δ'* add. *Ab.* | *ἵσατο*] ita *Ab*: ceteri *ἴσῃ τὸ.*

§. 22. *διὸ*] *ὧ Ab.* | *θεὸν*] *βίον Gb* Ald., *θεὸν* cum reliq. Bekk. codd.

εἶναι τῶν ἄλλων· ὁ γὰρ γνωρίζει τὰ στοιχεῖα πάντα· τὸ γὰρ νεῖκος οὐκ
ἔχει, ἡ δὲ γνῶσις τῷ ὁμοίῳ τῷ ὁμοίῳ. „γαίῃ μὲν γὰρ," φησί, „γαῖαν 23
ὀπώπαμεν, ὕδατι δ' ὕδωρ, αἰθέρι δ' αἰθέρα δῖον, ἀτὰρ πυρὶ πῦρ ἀΐδηλον,
στοργὴν δὲ στοργῇ, νεῖκος δέ τε νείκεϊ λυγρῷ." ἀλλ' ὅθεν δὴ ὁ λόγος, τοῦτό 24
γε φανερόν, ὅτι συμβαίνει αὐτῷ τὸ νεῖκος μηθὲν μᾶλλον φθορᾶς ἢ τοῦ
εἶναι αἴτιον. ὁμοίως δ' οὐδ' ἡ φιλότης τῷ εἶναι· συνάγουσα γὰρ εἰς τὸ ἓν
φθείρει τἄλλα. καὶ ἅμα δὲ αὐτῆς τῆς μεταβολῆς αἴτιον οὐθὲν λέγει, ἀλλ' 25
ἢ ὅτι οὕτως πέφυκεν· „ἀλλ' ὅτε δὴ μέγα νεῖκος ἐνὶ μελέεσσιν ἐθρέφθη,
εἰς τιμάς τ' ἀνόρουσε τελειομένοιο χρόνοιο, ὅς σφιν ἀμοιβαῖος πλατέος
παρελήλαται ὅρκῳ." ὡς ἀναγκαῖον μὲν ὂν μεταβάλλειν· αἰτίαν δὲ τῆς
ἀνάγκης οὐδεμίαν δηλοῖ. ἀλλ' ὅμως τοσοῦτόν γε μόνον λέγει ὁμολογου- 26
μένως· οὐ γὰρ τὰ μὲν φθαρτὰ τὰ δὲ ἄφθαρτα ποιεῖ τῶν ὄντων, ἀλλὰ
πάντα φθαρτὰ πλὴν τῶν στοιχείων. ἡ δὲ νῦν λεγομένη ἀπορία ἐξὶ διὰ τί τὰ 27
μὲν τὰ δ' ἕ, εἴπερ ἐκ τῶν αὐτῶν ἐσίν. ὅτι μὲν ἓν ἐκ ἂν εἴησαν αἱ αὐταὶ
ἀρχαί, τοσαῦτα εἰρήσθω. εἰ δὲ ἕτεραι ἀρχαί, μία μὲν ἀπορία πότερον 28
ἄφθαρτοι καὶ αὐταὶ ἔσονται ἢ φθαρταί. εἰ μὲν γὰρ φθαρταί, δῆλον ὡς
ἀναγκαῖον καὶ ταύτας ἔκ τινων εἶναι· ἅπαντα γὰρ φθείρεται εἰς ταὐτ'
ἐξ ὧν ἔστιν· ὥσε συμβαίνει τῶν ἀρχῶν ἑτέρας ἀρχὰς εἶναι προτέρας.
55 Br. τοῦτο δ' ἀδύνατον, καὶ εἰ ἵσταται καὶ εἰ βαδίζει εἰς ἄπειρον. ἔτι δὲ
πῶς ἔσται τὰ φθαρτά, εἰ αἱ ἀρχαὶ ἀναιρεθήσονται; εἰ δὲ ἄφθαρτοι, 29
διὰ τί ἐκ μὲν τέτων ἀφθάρτων ἐσῶν φθαρτὰ ἔσαι, ἐκ δὲ τῶν ἑτέρων
ἄφθαρτα; τῦτο γὰρ ἐκ εὔλογον, ἀλλ' ἢ ἀδύνατον ἢ πολλῦ λόγυ δεῖται.

Alexander et interpretes latini. | τὰ στοιχεῖα] om. *Ab*, habent Alex. in paraphr. et interpr. latini. | πάντα] ἅπαντα *AbCb*.

§. 23. γαῖαν] γαίην Ald. | αἰθέρι — ἀΐδηλον] om. *ESTBb* Vet. | δῖον] θεῖον *Ab*. | ἀτὰρ πυρὶ πῦρ ἀΐδηλον] om. *Ab* Ald. | στοργὴν δὲ στοργῇ] στοργῇ τε στοργὴν *STBbCb* Ald. Bess. Vet. | δέ τε] δέ τι *BbCb*, τε sine δέ Ald.

§. 24. ἀλλ' ὅθεν] ἄλλοθεν Ald. Camot. | δὴ] δὲ Ald. Cam. Sylb. | τοῦ εἶναι αἴτιον] αἴτιον om. *Ab*, agnoscit Alex. in paraphr.

§. 25. μεταβολῆς αἴτιον] μεταβ. τὸ αἴτιον *Ab*. | ἀλλ' ἢ] ἢ add. *ETAbBbCb*. | ὅτι] om. *T*. | εἰς τιμάς] ἐπὶ τιμάς *GbJb* Syr. | τελειομένοιο χρόνοιο] τελειομένοις χρόνοις *Gb*. | παρελήλαται] παρελήλατο *ETCb* Ald., παρήλατο *SBb*. | τῆς ἀνάγκης] ita *TAb* Vet.: ceteri ἐξ ἀνάγκης.

§. 27. ἡ δὲ νῦν λεγομένη ἀπορία] δὲ νῦν λεγ. ἡ ἀπορ. Ald., νῦν δὲ λεγ. ἡ ἀπ. Ising. | ὅτι μὲν οὖν] ἓν om. *S*.

§. 28. καὶ αὐταὶ] καὶ αὗται *E* Vet. | ἅπαντα γὰρ] πάντα γὰρ *Ab*. | ἑτέρας ἀρχὰς εἶναι] ἀρχὰς om. Alex. in lemm. | τὰ φθαρτὰ] τὰ om. *TAb*, habet Alex. in lemm.

§. 29. ἐκ μὲν τέτων] ἐκ μὲν ἓν τέτων *S*. | ἢ πολλῦ λόγυ] ἢ om. *T*.

30 ἔτι δὲ οὐδ' ἐγκεχείρηκεν οὐδεὶς ἑτέρας λέγειν, ἀλλὰ τὰς αὐτὰς ἁπάντων 1001
λέγουσιν ἀρχάς. ἀλλὰ τὸ πρῶτον ἀπορηθὲν ἀποτρώγουσιν ὥσπερ τῦτο
μικρόν τι λαμβάνοντες.

31 Πάντων δὲ καὶ θεωρῆσαι χαλεπώτατον καὶ πρὸς τὸ γνῶναι τἀλη-
θὲς ἀναγκαιότατον, πότερόν ποτε τὸ ὂν καὶ τὸ ἓν οὐσίαι τῶν ὄντων εἰσί,
καὶ ἑκάτερον αὐτῶν οὐχ ἕτερόν τι ὂν τὸ μὲν ἓν τὸ δὲ ὄν ἐστιν, ἢ δεῖ ζητεῖν
32 τί ποτ' ἔστι τὸ ὂν καὶ τὸ ἕν ὡς ὑποκειμένης ἄλλης φύσεως. οἱ μὲν γὰρ
ἐκείνως, οἱ δ' οὕτως οἴονται τὴν φύσιν ἔχειν. Πλάτων μὲν γὰρ καὶ οἱ Πυ-
θαγόρειοι οὐχ ἕτερόν τι τὸ ὂν οὐδὲ τὸ ἕν, ἀλλὰ τῦτο αὐτῶν τὴν φύσιν
33 εἶναι, ὡς ὕσης τῆς οὐσίας αὐτὸ τὸ ἓν εἶναι καὶ ὄν τι. οἱ δὲ περὶ φύσεως,
οἷον Ἐμπεδοκλῆς, ὡς εἰς γνωριμώτερον ἀνάγων λέγει ὅτι τὸ ἓν ὅν ἐστιν·
δόξειε γὰρ ἂν λέγειν τῦτο τὴν φιλίαν εἶναι· αἰτία γοῦν ἐστὶν αὕτη τοῦ
34 ἓν εἶναι πᾶσιν. ἕτεροι δὲ πῦρ, οἱ δ' ἀέρα φασὶν εἶναι τὸ ἓν τοῦτο καὶ
τὸ ὄν, ἐξ οὗ τὰ ὄντα εἶναί τε καὶ γεγονέναι. ὡς δ' αὕτως καὶ οἱ πλείω
τὰ στοιχεῖα τιθέμενοι· ἀνάγκη γὰρ καὶ τούτοις τοσαῦτα λέγειν τὸ ἓν καὶ
35 τὸ ὂν ὅσας περ ἀρχὰς εἶναί φασιν. συμβαίνει δέ, εἰ μέν τις μὴ θήσεται
εἶναί τινα οὐσίαν τὸ ἓν καὶ τὸ ὄν, μηδὲ τῶν ἄλλων εἶναι τῶν καθόλε
μηθέν· ταῦτα γάρ ἐστι καθόλου μάλιστα πάντων. εἰ δὲ μή ἔστι τι ἓν 56 Bk.
αὐτὸ μηδ' αὐτὸ ὄν, σχολῇ τῶν γε ἄλλων τι ἂν εἴη παρὰ τὰ λεγόμενα

---

§. 30. *λέγειν*] add. *Ab*. | *ἁπάντων λέγουσιν*] *λέγουσιν ἁπάντων Ab*, *ἅπαντες ἁπάντων λέγουσιν* Casaub. in marg., ad veteres nescio quos interpretes provocans. | *ἀπορηθὲν*] *ἀποῤῥηθὲν* Ald.

§. 31. *πάντων δὲ καὶ*] *καὶ* om. *GbJb*. | *πότερόν ποτε*] *πότερόν τε Gb*. | *τὸ μὲν ἕν*] om. *S*. Bessario locum nostrum ita vertit: »et non aliquid aliud utrumque eorum sit, sed hoc unum, illud vero ens sit« quasi scriptum legerit *καὶ ἑκάτερον αὐτῶν οὐχ ἕτερόν τι ὄν, ἀλλὰ τὸ μὲν ἓν τὸ δὲ ὄν ἐστιν*. | *τί ποτ' ἔστι τὸ ὂν καὶ τὸ ἕν*] *τί ποτ' ἔστι τὸ ἓν καὶ τὸ ὂν Fb* et Alex. in lemm.

§. 32. *αὐτὸ τὸ*] ita *Fb* et Vet., *αὐτοῦ τὸ Ab*: ceteri *ταὐτὸ*. Alexander in lemm. 630, a, 6. exhibet *αὐτὸ τὸ*, sed ex insequenti interpretatione apparet eum scriptum legisse *ταὐτὸ*. Bess.: »tanquam substantia idem unum et ens esset.« | *ὄν τι*] *ἕν τι Fb*; sed Alex. cum reliq. codd. sequitur vulgatam *ὄν τι*. Ald. (?) et Camot. pro *ὄν τι* conjuncte scribunt *ὄντι*.

§. 33. *ὅτι τὸ ἓν ὄν ἐστιν*] *ὅτι ποτὲ τὸ ἕν ἐστιν Ab*, quod recepit Brand. Eandem lectionem commendare videtur paraphrasis Alexandri 630, a, 12. | *τῦτο*] *ὅτι τῦτο S*, *τῦτο τί Ab*. | *γὰν*] *γὰρ* Var. Lect. ap. Casaub.

§. 34. *λέγειν τὸ ἓν καὶ τὸ ὄν*] ita *Ab*: ceteri *λέγειν τὸ ὂν καὶ τὸ ἕν*. | *ὅσας περ*] *ὅσαπερ* Ising.

§. 35. *τινα οὐσίαν*] *τινας οὐσίας SAb*, *τινὸς οὐσίαν* Var. Lect. ap. Alex. 630, a, 23. 31. | *τῶν καθόλε*] Camot. articulum omittit. | *εἰ δὲ μή*] *εἰ γὰρ μὴ Ab*.

καθ' ἕκαστα. ἔτι δὲ μὴ ὄντος τῦ ἑνὸς οὐσίας, δῆλον ὅτι οὐδ' ἂν ἀριθμὸς 36
εἴη ὡς κεχωρισμένη τις φύσις τῶν ὄντων· ὁ μὲν γὰρ ἀριθμὸς μονάδες,
ἡ δὲ μονὰς ὅπερ ἕν τί ἐστιν. εἰ δ' ἔστι τι αὐτὸ ἕν καὶ ὄν, ἀναγκαῖον 37
ἐσίαν αὐτῶν εἶναι τὸ ἓν καὶ τὸ ὄν. οὐ γὰρ ἕτερόν τι καθόλου κατη-
γορεῖται, ἀλλὰ ταῦτα αὐτά. ἀλλὰ μὴν εἴ γ' ἔσται τι αὐτὸ ὂν καὶ αὐτὸ 38
ἕν, πολλὴ ἀπορία πῶς ἔσται τι παρὰ ταῦτα ἕτερον, λέγω δὲ πῶς ἔσαι
πλείω ἑνὸς τὰ ὄντα. τὸ γὰρ ἕτερον τοῦ ὄντος οὐκ ἔστιν, ὥσε κατὰ τὸν
001 b Παρμενίδου λόγον συμβαίνειν ἀνάγκη ἓν ἅπαντα εἶναι τὰ ὄντα καὶ τῦτο
εἶναι τὸ ὄν. ἀμφοτέρως δὲ δύσκολον· ἄν τε γὰρ μὴ ᾖ τὸ ἓν ἐσία ἄν τε 39
ᾖ τι αὐτὸ ἕν, ἀδύνατον τὸν ἀριθμὸν ἐσίαν εἶναι. ἐὰν μὲν ἓν μὴ ᾖ, εἴρηται
πρότερον δι' ὅ· ἐὰν δὲ ᾖ, ἡ αὐτὴ ἀπορία καὶ περὶ τοῦ ὄντος. ἐκ τίνος 40
γὰρ παρὰ τὸ ἓν ἔσαι αὐτὸ ἄλλο ἕν; ἀνάγκη γὰρ μὴ ἓν εἶναι· ἅπαντα
δὲ τὰ ὄντα ἢ ἓν ἢ πολλά, ὧν ἓν ἕκαστον. ἔτι εἰ ἀδιαίρετον αὐτὸ τὸ 41

---

§. 36. *ἔτι*] *ὅτι GbJb.* | *ὅτι*] om. *Gb.* | *ὡς κεχωρισμένη*] *συγκεχωρισμένη S.* | *τις φύσις*] ita *Ab*: vulgo *φύσις τις.*

§. 37. *τι αὐτὸ*] *τὸ αὐτὸ Gb.* | *καὶ ἕν*] *καὶ αὐτὸ ὄν TJb* Ald. | *αὐτῶν εἶναι*] *εἶναι αὐτῶν Gb.* Alexander in lemm. 630, b, 10. versum nostrum ita exhibet *ἐσίας αὐτὸ* (al. *αὐτῶν*) *εἶναι τὸ ἓν καὶ τὸ ὄν*: negligentius sane: etenim paulo infra 630, b, 26. rectius sic legitur *ἀναγκαῖον αὐτῶν ἐσίας εἶναι τὸ ἓν καὶ τὸ ὄν.* | *τὸ ἓν καὶ τὸ ὄν*] *τὸ ὂν καὶ τὸ ἕν EST* Ald. | *καθόλε*] om. *GbJb*, habet Alex. in lemm. et exprimunt interpretes latini. | *κατηγορεῖται*] om. *Fb*, habet Alex. in lemm. et agnoscunt interpr. latini. | *ταῦτα αὐτά*] *αὐτὰ ταῦτα Fb* Alex.

§. 38. *αὐτὸ ὂν καὶ αὐτὸ ἕν*] *αὐτὸ ἓν καὶ αὐτὸ ὄν Fb.* | *ἔσαι τι παρὰ ταῦτα ἕτερον*] *ἐσι παρὰ ταῦτα ἕτερα Fb.* | *λόγον συμβαίνειν ἀνάγκη*] ita *GbJb, ἀνάγκη συμβαίνειν λόγον Ab*: vulgo *συμβαίνειν ἀνάγκη λόγον.*

§. 39. *δύσκολον*] *δύσκαλον E.* | *ἄν τε γὰρ*] *ἐάν τε γὰρ AbGbJb.* | *ἄν τε γὰρ*] *ἐάν τε γὰρ AbGbJb.* | *ἄν τε ᾖ*] *ἄν τε μὴ ᾖ Gb, ἄν τις θῇ Fb.* | *τι αὐτὸ ἕν*] ita *AbGbJb, αὐτὸ* (omissis *τι* et *ἕν*) *Fb*: ceteri *τὸ αὐτὸ ἕν.* | *ἐὰν μὲν ἓν μὴ ᾖ*] *ἓν* et *ᾖ* om. *Gb.*

§. 40. *γὰρ παρὰ*] ita *AbFb* Alex. in lemm.: vulgo *γὰρ καὶ παρὰ.* | *ἔσαι αὐτὸ ἄλλο ἕν*] *ἄλλο* (omissis *ἔσαι αὐτὸ* et *ἕν*) Alex. in lemm. 631, b, 23., majori fortasse in afferendis philosophi verbis licentia utens. Brandisius in margine editionis suae lemma Alexandri ita exhibet „*ἐκ τίνος γὰρ παρὰ τὸ ἓν ἄλλο ἐξ οὗ ἔσαι τὸ ἄλλο ἕν*“: at enim vero, si quid video, verba *ἐξ οὗ ἔσαι τὸ ἄλλο ἕν* non sunt verba citantis, sed explicantis. | *ἀνάγκη γὰρ*] *ἀνάγκη δὲ GbJb* Bess. | *μὴ ἕν*] ita *Ab*: ceteri *μηδέν.* | *ἓν ἕκαστον*] *ἕκαστον ἕν Gb.*

§. 41. *κατὰ μὲν τὸ*] *κατὰ μὲν ἓν τὸ T.* | *ποιεῖ μεῖζον*] ita *EAb* Ascl. in paraphr. et Vet.: ceteri *ποιεῖ τι μ.* | *μηδὲ ἔλαττον*] add. *Ab*; atque agnoscunt hoc additamentum Alex. et Ascl. in paraphr., praeterea interpres Vetus. Idem ex conjectura proposuerat Fonseca, probante Casaubono. | *φησιν*] ita *ESAb*: vulgo *φασιν.* | *πάντῃ ὂν*] Alex. haec habet in paraphrasi: *διὸ καὶ πάντῃ προστιθέμενον τὸ τοιῦτον μέγεθος αὔξει· τὰ δὲ ἄλλα μεγέθη οὐχ ἁπλῶς συντιθέ-*

ἕν, κατὰ μὲν τὸ Ζήνωνος ἀξίωμα ἀθὲν ἂν εἴη. ὁ γὰρ μήτε προσιθέμενον μήτε ἀφαιρούμενον ποιεῖ μεῖζον μηδὲ ἔλαττον, ἢ φησιν εἶναι τοῦτο τῶν ὄντων, ὡς δῆλον ὅτι ὄντος μεγέθους τοῦ ὄντος. καὶ εἰ μέγεθος, σωματικόν· τοῦτο
42 γὰρ πάντῃ ὄν. τὰ δὲ ἄλλα πῶς μὲν προστιθέμενα ποιήσει μεῖζον, πῶς δ'
43 ἀθέν, οἷον ἐπίπεδον καὶ γραμμή· σιγμὴ δὲ καὶ μονὰς ἀδαμῶς. ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτος θεωρεῖ φορτικῶς, καὶ ἐνδέχεται εἶναι ἀδιαίρετόν τι ὥσε καὶ ἕτως 57b
καὶ πρὸς ἐκεῖνόν τιν' ἀπολογίαν ἔχει (μεῖζον μὲν γὰρ ἀ ποιήσει, πλεῖον δὲ προσιθέμενον τὸ τοιοῦτον)· ἀλλὰ πῶς δὴ ἐξ ἑνὸς τοιούτου ἢ πλειόνων τοιούτων ἔσται μέγεθος; ὅμοιον γὰρ καὶ τὴν γραμμὴν ἐκ στιγμῶν εἶναι
44 φάσκειν. ἀλλὰ μὴν καὶ εἴ τις οὕτως ὑπολαμβάνει ὥσε γενέσθαι, καθάπερ λέγουσί τινες, ἐκ τοῦ ἑνὸς αὐτοῦ καὶ ἄλλου μὴ ἑνός τινος τὸν ἀριθμόν, ἀθὲν ἧττον ζητητέον διὰ τί καὶ πῶς ὁτὲ μὲν ἀριθμὸς ὁτὲ δὲ μέγεθος ἔσαι τὸ γενόμενον, εἴπερ τὸ μὴ ἓν ἡ ἀνισότης, καὶ ἡ αὐτὴ φύσις ἦν. ἅτε γὰρ ὅπως ἐξ ἑνὸς καὶ ταύτης, ἅτε ὅπως ἐξ ἀριθμᾶ τινὸς καὶ ταύτης γένοιτ' ἂν τὰ μεγέθη, δῆλον.

Cap. 5.

1 Τούτων δ' ἐχομένη ἀπορία, πότερον οἱ ἀριθμοὶ καὶ τὰ σώματα
2 καὶ τὰ ἐπίπεδα καὶ αἱ σιγμαὶ οὐσίαι τινές εἰσιν ἢ ἤ. εἰ γὰρ μή εἰσιν, διαφεύγει τί τὸ ὂν καὶ τίνες αἱ οὐσίαι τῶν ὄντων. τὰ μὲν γὰρ πάθη καὶ αἱ κινήσεις καὶ τὰ πρός τι καὶ αἱ διαθέσεις καὶ οἱ λόγοι ἀθενὸς

μενα αὔξει τὸ ὅλον, πῶς δέ κτλ. 632, a, 29., unde conjicias deleto ὂν scriptum eum legisse τοῦτο γὰρ πάντῃ, τὰ δὲ ἄλλα πῶς μὲν προστιθέμενα ποιήσει μεῖζον, πῶς δ' ἀθέν κτλ.

§. 42. πῶς bis] πῶς Alex. in paraphr. 632, a, 31. | προστιθέμενα] προστιθεμένων *Ab*.

§. 43. οὗτος] ita *ET* Bess. Vet. Fonseca: ceteri ἕτως. | καὶ ἐνδέχεται] καὶ ἀκ ἐνδ. *ESGb* Ald. Nostrum textum sequuntur commentatores graeci 632, a, 16. b, 2. et interpretes latini, ad quos provocans particulam οὐκ primus expunxit Fonseca. | ἀδιαίρετόν τι] τι om. *ES* Vet. | ὥσε καὶ ἕτως] ὥσε καὶ ὄντως Fonseca dedit ex conjectura, ὥσε καὶ ἕτος Var. Lect. ap. Casaub. | καὶ πρὸς ἐκεῖνον] καὶ non agnoscunt interpretes latini: »sic ad illum habetur aliqua responsio« vertit Bess. | ἀπολογίαν ἔχει] ita *Ab*, ἔχειν ἀπολογίαν *S*: ceteri ἔχει ἀπολογίαν. | μεῖζον μὲν γὰρ] γὰρ add. *ESTAb* Alex. et Ascl. in paraphr., assentientibus Bessarione et interprete Vetere. | πῶς δὴ] πῶς δεῖ *Gb*. | τοιούτων] add. *Ab* et Alex. in paraphr.

§. 44. ὑπολαμβάνει] ὑπολαμβάνοι Ald. | γενέσθαι] γίνεσθαι *T* Ald. | ἡ ἀνισότης] ἡ om. *Fb* et Alex. in lemm. | ἅτε ὅπως — ταύτης] om. *T*.

§. 1. καὶ τὰ ἐπίπεδα] om. *Fb* et Alex. 632, b, 32.

§. 2. εἰ γὰρ μή] εἰ μὴ γάρ *GbJb*.

δοκεῖσιν ἐσίαν σημαίνειν· λέγονται γὰρ πάντα καθ' ὑποκειμένου τινός, καὶ οὐθὲν τόδε τι. ἃ δὲ μάλιστ' ἂν δόξειε σημαίνειν οὐσίαν, ὕδωρ καὶ
002a γῆ καὶ πῦρ καὶ ἀήρ, ἐξ ὧν τὰ σύνθετα σώματα συνέζηκε, τούτων θερμότητες μὲν καὶ ψυχρότητες καὶ τὰ τοιαῦτα πάθη, ἐκ ἐσίαι, τὸ δὲ σῶμα τὸ ταῦτα πεπονθὸς μόνον ὑπομένει ὡς ὅν τι καὶ ἐσία τις ὖσα. ἀλλὰ
μὴν τό γε σῶμα ἧττον ἐσία τῆς ἐπιφανείας, καὶ αὕτη τῆς γραμμῆς, καὶ ἡ γραμμὴ τῆς μονάδος καὶ τῆς στιγμῆς· τούτοις γὰρ ὥρισαι τὸ σῶμα. καὶ τὰ μὲν ἄνευ σώματος ἐνδέχεσθαι δοκεῖ εἶναι, τὸ δὲ σῶμα ἄνευ τούτων εἶναι
58 Br. ἀδύνατον. διόπερ οἱ μὲν πολλοὶ καὶ οἱ πρότερον τὴν οὐσίαν καὶ τὸ ὂν ᾠοντο τὸ σῶμα εἶναι, τὰ δὲ ἄλλα τύτε πάθη, ὥστε καὶ τὰς ἀρχὰς τὰς τῶν σωμάτων τῶν ὄντων εἶναι ἀρχάς· οἱ δ' ὕσερον καὶ σοφώτεροι τούτων εἶναι δόξαντες ἀριθμούς. καθάπερ ἓν εἴπομεν, εἰ μὴ ἔσιν ἐσία ταῦτα, ὅλως ἐδεμία ἐσὶν ἐσία ἐδὲ ὂν ἐθέν· οὐ γὰρ δὴ τά γε συμβεβηκότα τοῖς ἄξιον ὄντα καλεῖν. ἀλλὰ μὴν εἰ τῦτο μέν ὁμολογεῖται, ὅτι μᾶλλον ἐσία τὰ μήκη τῶν σωμάτων καὶ αἱ στιγμαί, ταῦτα δὲ μὴ ὁρῶμεν ποίων ἂν εἶεν σωμάτων (ἐν γὰρ τοῖς αἰσθητοῖς ἀδύνατον εἶναι), οὐκ ἂν εἴη οὐσία ἐδεμία. ἔτι δὲ φαίνεται ταῦτα πάντα διαιρέσεις ὄντα τοῦ σώματος, τὸ μὲν εἰς πλάτος, τὸ δ' εἰς βάθος, τὸ δ' εἰς μῆκος. πρὸς δὲ τύτοις ὁμοίως ἔν ἐσιν ἐν τῷ ςερεῷ ὁποιονῦν σχῆμα ἢ ἐθέν· ὡς' εἰ μηδ' ἐν τῷ λίθῳ Ἑρμῆς, ἐδὲ τὸ ἥμισυ τῦ κύβου ἐν τῷ κύβῳ οὕτως ὡς ἀφωρισμένον. οὐκ ἄρα ἐδ' ἐπιφάνεια· εἰ γὰρ ὁποιαῦν, κἂν αὕτη ἂν ἦν ἡ ἀφορίζουσα τὸ ἥμισυ. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ γραμμῆς καὶ ςιγμῆς καὶ μονάδος. ὥστ' εἰ μάλιστα μὲν οὐσία τὸ σῶμα, τούτου δὲ μᾶλλον ταῦτα, μή ἐςι

---

§. 3. *μάλιϛ' ἂν*] ἂν μάλιϛα *Gb* Ald. | *καὶ ἀήρ*] add. *Ab* et codex quidam Fonsecae. | *τούτων θερμότητες*] τούτων δὲ θερμ. *Gb* Ald.

§. 4. *τὸ γε σῶμα*] τό τε σῶμα *AbGb* Ald. | *ἧττον*] ἥττων *E*. | *ἡ γραμμὴ*] ita *Ab*: vulgo *αὕτη*. | *εἶναι ἀδύνατον*] *εἶναι* om. *ES*.

§. 5. *τὸ σῶμα*] τὸ add. *EAb*. | *τὰ δὲ ἄλλα*] ita *Ab*: vulgo *τἆλλα δὲ*. | *τῶν ὄντων*] *τῶν* om. *Fb*, habet Alex. in lemm. | *καὶ σοφώτεροι*] καὶ οἱ σοφ. *Ab*.

§. 6. *ἐδεμία*] ἐδὲν *Ab*. | *οὐ γὰρ δὴ*] ἐ γὰρ ἂν *Ab*. | *τά γε*] *γε* om. *S*.

§. 7. *μᾶλλον ἐσία*] *μᾶλλόν ἐσιν ἐσία TGb* Ald., *μᾶλλον ἐσίαι* sine *ἐσιν S*. | *τὰ μήκη τῶν σωμάτων*] *τῶν σωμάτων τὰ μήκη GbJb*.

§. 8. *ἔτι δὲ*] *δὲ* add. *AbGbJb*. | *τοῦ σώματος*] *τοῦ* om. *GbJb*.

§. 9. *ἔν ἐσιν*] *ἔν* om. *Fb* et Alex. in paraphr. 633, b, 18. 21. 28. et interpres Vetus; *ἔνεσι* (»inest«) Bess. Cum quibus aut *ἔν* delendum, aut *ἔνεσι* pro *ἔν ἐστι* scribendum esse recte vidit Brandisius. | *ἢ ἐθέν*] add. *AbGbJb*. | *Ἑρμῆς*] *ὁ Ἑρμῆς Jb*. | *κἂν αὕτη ἂν*] *κἂν αὐτὴ Gb*, *καὶ αὕτη ἂν* Ald. | *ἦν*] *εἴη GbJb*. | *καὶ ςιγμῆς*] *καὶ ἐπὶ ςιγμῆς ESTGb* Ald.

καλεῖσθαι τὴν φιλοσοφίαν ἐπιστήμην τῆς ἀληθείας. θεωρητικῆς μὲν γὰρ τέλος ἀλήθεια, πρακτικῆς δ' ἔργον· καὶ γὰρ ἐὰν τὸ πῶς ἔχει σκοπῶσιν, οὐ τὸ ἀΐδιον ἀλλὰ πρός τι καὶ νῦν θεωροῦσιν οἱ πρακτικοί. οὐκ ἴσμεν
7 δὲ τὸ ἀληθὲς ἄνευ τῆς αἰτίας. ἕκαστον δὲ μάλιστα αὐτὸ τῶν ἀλλων, καθ' ὃ καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπάρχει τὸ συνώνυμον, οἷον τὸ πῦρ θερμότατον· καὶ γὰρ τοῖς ἄλλοις τὸ αἴτιον τοῦτο τῆς θερμότητος· ὥστε καὶ ἀλη-
8 θέστατον τὸ τοῖς ὑστέροις αἴτιον τοῦ ἀληθέσιν εἶναι. διὸ τὰς τῶν ἀεὶ ὄντων ἀρχὰς ἀναγκαῖον ἀεὶ εἶναι ἀληθεστάτας· οὐ γάρ ποτε ἀληθεῖς, οὐδ' ἐκείναις αἴτιόν τί ἐστι τοῦ εἶναι, ἀλλ' ἐκεῖναι τοῖς ἄλλοις, ὥσθ' ἕκαστον ὡς ἔχει τοῦ εἶναι, ἕτω καὶ τῆς ἀληθείας.

Cap. 2.

1 Ἀλλὰ μὴν ὅτι γ' ἐσὶν ἀρχή τις καὶ ἐκ ἄπειρα τὰ αἴτια τῶν ὄντων, 994a
οὔτ' εἰς εὐθυωρίαν οὔτε κατ' εἶδος, δῆλον. ἅτε γὰρ ὡς ἐξ ὕλης τόδ' ἐκ 37 Br.
τῆδε δυνατὸν ἰέναι εἰς ἄπειρον, οἷον σάρκα μὲν ἐκ γῆς, γῆν δ' ἐξ ἀέρος, ἀέρα δ' ἐκ πυρός, καὶ τοῦτο μὴ ἴσασθαι· οὔτε ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως, οἷον τὸν μὲν ἄνθρωπον ὑπὸ τῆ ἀέρος κινηθῆναι, τοῦτον δ' ὑπὸ τοῦ ἡλίου, τὸν δὲ ἥλιον ὑπὸ τῆ νείκους, καὶ τούτου μηδὲν εἶναι πέρας.
2 ὁμοίως δὲ ἐδὲ τὸ ἕ ἕνεκα εἰς ἄπειρον οἷόν τε ἰέναι, βάδισιν μὲν ὑγιείας ἕνεκεν, ταύτην δ' εὐδαιμονίας, τὴν δ' εὐδαιμονίαν ἄλλον, καὶ οὕτως ἀεὶ
3 ἄλλο ἄλλε ἕνεκεν εἶναι. καὶ ἐπὶ τῶν τί ἦν εἶναι δ' ὡσαύτως. τῶν γαρ

ἔχη *EQS.* | οὐ τὸ ἀΐδιον] οὐ τὸ αἴτιον *EQS* Bess., οὐ γὰρ αἴτιον *T* Ald., οὖ τὸ αἴτιον οὐ *Eb*, οὐ μὴν τὸ αἴτιον conj. Fous.; deinde omnes praeter *Ab* addunt καθ' αὑτό. Alex. 592, a, 30 οὐκ ἀΐδιον legit, sed adnotans γράφεται δὲ ἔν τισιν ἀντιγράφοις „οὐ τὸ αἴτιον καθ' αὐτὸ ἀλλὰ πρός τι καὶ νῦν θεωροῦσιν." | ἄνευ τῆς αἰτίας] τῆς om. Alex.

§. 7. καθ' ὃ] καθὼς *S.* | ἀληθέσατον] Alex. modo ἀληθέσατον 593, b, 19., modo ἀληθέσερον 592, b, 23.

§. 8. τῶν ἀεὶ ὄντων] τῶν αἰεὶ ὄντων *QT.* | ἀναγκαῖον] δέον Alex. 592, b, 25., sed per negligentiam, habet enim ἀναγκαῖον 593, b, 20. | ἐκείναις] ἐκείνων *AbEb* et Alex. 592, b, 25. 593, b, 29. | αἴτιόν τί ἐσι] ἐσι om. *Ab* et Alex.

§. 1. ἀρχή τις] τις ἀρχὴ *Fb.* | εἰς εὐθυωρίαν] ἐπ' εὐθυωρίαν *Ab*, ἐπ' εὐθεωρίαν *Eb.* | ἰέναι εἰς ἄπειρον] εἶναι ἐπ' ἄπειρον *EQSTEb.*

§. 2. ὁμοίως δὲ οὐδὲ] ὁμοίως δὲ καὶ *Ab.* | οἷόν τε ἰέναι] οὐχ οἷόν τε εἶναι *Ab.* | ὑγιείας ἕνεκεν] ita *Ab*: ceteri ὑγιείας ἕνεκα. | ταύτην δ'] ταύτην δι' *T.* | ἄλλον, καὶ] ἄλλε ἕνεκεν καὶ *Ab.* | ἐπὶ τῶν] ἐπὶ τοῦ Ald.; eadem δ' ante ὡσαύτως omittit.

§. 3. ἔξω τι] om. *AbFb*, τι ἔξω *T.* | τῶν μετ' αὐτό] τῶ μετ' αὐτὸ *ET*, τῶν μεθ' αὑτό *Ab*, τῶν μέσων *Fb.* Nostram lectionem confirmare videntur Alexandri paraphrasis et Bessarionis versio. | εἰπεῖν ἡμᾶς] ἡμᾶς εἰπεῖν *Ab.* |

μέσων, ὧν ἐξὶν ἔξω τι ἔσχατον καὶ πρότερον, ἀναγκαῖον εἶναι τὸ πρότερον αἴτιον τῶν μετ' αὐτό. εἰ γὰρ εἰπεῖν ἡμᾶς δέοι τι τῶν τριῶν αἴτιον, τὸ πρῶτον ἐρῦμεν· ἃ γὰρ δὴ τόγ' ἔσχατον, ἑδενὸς γὰρ τὸ τελευταῖον· ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὸ μέσον, ἑνὸς γάρ. οὐθὲν δὲ διαφέρει ἓν ἢ πλείω εἶναι, ἑδ' ἄπειρα ἢ πεπερασμένα· τῶν δ' ἀπείρων τῦτον τὸν τρόπον καὶ ὅλως τῦ ἀπείρυ πάντα τὰ μόρια μέσα ὁμοίως μέχρι τοῦ νῦν· ὥστ' εἴπερ μηθέν ἐστι πρῶτον, ὅλως αἴτιον ἑθέν ἐξιν. ἀλλὰ μὴν ἑδ' ἐπὶ τὸ κάτω οἷόν τ' εἰς ἄπειρον ἰέναι, τῦ ἄνω ἔχοντος ἀρχήν, ὥστ' ἐκ πυρὸς μὲν ὕδωρ, ἐκ δὲ τύτυ γῆν, καὶ ἕτως ἀεὶ ἄλλο τι γίγνεσθαι γένος. διχῶς γὰρ γίγνεται τόδε ἐκ τοῦδε, ἢ ὡς τόδε λέγεται μετὰ τόδε, οἷον ἐξ Ἰσθμίων Ὀλύμπια, ἢ οὐχ ἕτως ἀλλ' ὡς ἐκ παιδὸς ἀνὴρ μεταβάλλοντος, ἢ ἐξ ὕδατος ἀήρ. ὡς μὲν οὖν ἐκ παιδὸς ἄνδρα γίγνεσθαί φαμεν, ὡς ἐκ τοῦ γιγνομένυ τὸ

38 Br. *γεγονὸς ἢ ἐκ τῦ ἐπιτελυμένυ τὸ τετελεσμένον· ἀεὶ γάρ ἐσι μεταξύ, ὥσπερ τῦ εἶναι καὶ μὴ εἶναι γένεσις, οὕτω καὶ τὸ γιγνόμενον τῦ ὄντος καὶ μὴ ὄντος. ἔσι δ' ὁ μανθάνων γιγνόμενος ἐπιστήμων, καὶ τῦτ' ἐξὶν ὃ λέγεται, ὅτι γίγνεται ἐκ μανθάνοντος ἐπισήμων. τὸ δ' ὡς ἐξ ἀέρος ὕδωρ, φθειρο-*

τι τῶν τριῶν αἴτιον] *τί τῶν τριῶν αἰτίων* Ald., *τί τῶν τριῶν αἴτιον* Casaub.; *τί* pro *τι* etiam Bessario legisse videtur: nam ita vertit »si enim dicere nos oportuerit, quid trium causa est, primum dicemus.« | *τόγ'*] *γε τὸ Ab.* | *τὸ τελευταῖον*] *τότε τελευταῖον Q, τόγε τελ. EBbCb* Ald.

§. 4. *ἢ πεπερασμ.*] *οὐδὲ πεπ. Eb.* | *καὶ ὅλως*] *καὶ ἄλλως τε δὴ Hb.* | *ὁμοίως*] om. *Hb.* | *ἐσι πρῶτον*] *ἐσι τὸ πρῶτον STBbCbEb* Ald.

§. 5. *οἷόν τ' εἰς*] ita *Ab*, *οἷόν τ' ἐπ' Fb* et Alex. in paraphr.: ceteri *οἷόν τ' ἐξὶν ἐπ'.* | *ἰέναι*] *ἀπιέναι Ab*, *προϊέναι Fb*, quod probat Brand. in Corrigendis. | *τῦ ἄνω ἔχοντος*] *ἔχοντος τῦ ἄνω Fb.* | *ἐκ δὲ τύτυ*] *ἐκ δὲ τοῦ ὕδατος Hb.*

§. 6. *γίγνεται*] *λέγεται μετὰ Q.* | *ἢ ὡς τόδε*] ita *ETAbEb*: vulgo *μὴ ὡς τόδε*, quam lectionem etiam Alexander, ut probabile est ex ejus interpretatione 595, b, 37. 596, a, 3., ante oculos habuisse videtur; eandem exhibet Asclepius 596, a, 40. atque exprimit versio Bessarionis. Utramque scripturam commemorat cod. Reg. (sive *E*), qui haec habet in margine *γρ. καὶ οὕτως „μὴ ὡς τόδε λέγεται μετὰ τόδε" καὶ ἑξῆς „ἀλλ' ὡς ἢ ἐκ παιδός" οἱ δὲ γράφοντες „ἢ ὡς τόδε" δύο παραδείγματά φασιν ἐπενηνέχθαι κτλ.* 596, b, 4. | *μετὰ τόδε*] Brandisius tacite et nulla, ut videtur, codicum auctoritate in textu exhibet *κατὰ τόδε*, in Corrigendis *κατὰ τοῦδε.* | *ἢ οὐχ οὕτως ἀλλ' ὡς*] ita *Ab*, *οὔτ' ἀλλ' ὡς S*, *ἄλλως Eb*: ceteri *ἢ*. Bess.: »sed ut aut ex puero mutato vir.« | *ἀνὴρ μεταβάλλοντος*] *μεταβάλλοντος ἀνὴρ Eb.* | *ἢ ἐξ*] *ἢ ὡς ἐξ Ab.*

§. 7. *μὲν — φαμεν*] om. *E.* | *ἄνδρα*] *ἀνὴρ QSCbEb.* | *γίγνεσθαι*] *γενέσθαι Fb.* | *ἢ ἐκ τοῦ ἐπιτελυμένυ*] *ἐκ* om. *Fb* Alex. | *μεταξύ*] *τι μεταξύ Hb*, *μεταξύ τι STBbCb* Ald.; Bess.: »aliquid medium.« | *ἔσι δ' ὁ*] *ἔσι γὰρ ὁ Ab.* | *καὶ τῦτ' — ἐπισήμων*] om. *Ab.* | *ὅτι γίγνεται*] om. *T.*

8 *μένε θατέρῳ. διὸ ἐκεῖνα μὲν οὐκ ἀνακάμπτει εἰς ἄλληλα, ἐδὲ γίγνεται ἐξ*
ἀνδρὸς παῖς· οὐ γὰρ γίγνεται ἐκ τῆς γενέσεως τὸ γιγνόμενον, ἀλλ' ἔστι 994b
μετὰ τὴν γένεσιν. ὕτω γὰρ καὶ ἡμέρα ἐκ τῆ πρωΐ, ὅτι μετὰ τῆτο· διὸ
9 *ἐδὲ τὸ πρωῒ ἐξ ἡμέρας. θάτερα δὲ ἀνακάμπτει. ἀμφοτέρως δὲ ἀδύνατον*
εἰς ἄπειρον ἰέναι. τῶν μὲν γὰρ ὄντων μεταξὺ ἀνάγκη τέλος εἶναι, τὰ δ'
10 *εἰς ἄλληλα ἀνακάμπτει· ἡ γὰρ θατέρῳ φθορὰ θατέρῳ ἐστὶ γένεσις. ἅμα*
δὲ καὶ ἀδύνατον τὸ πρῶτον ἀΐδιον ὂν φθαρῆναι· ἐπεὶ γὰρ ἐκ ἄπειρος ἡ
γένεσις ἐπὶ τὸ ἄνω, ἀνάγκη, ἐξ ἧ φθαρέντος πρώτῳ τι ἐγένετο, μὴ ἀΐδιον
11 *εἶναι. ἔτι δὲ τὸ ἧ ἕνεκα τέλος, τοιῆτον δὲ ὃ μὴ ἄλλῳ ἕνεκα, ἀλλὰ τἄλλα*
ἐκείνου· ὥστ' εἰ μὲν ἔσται τοιοῦτον τὸ ἔσχατον, ἐκ ἔσται ἄπειρον, εἰ δὲ
12 *μηθὲν τοιῆτον, ἐκ ἔσται τὸ ἧ ἕνεκα. ἀλλ' οἱ τὸ ἄπειρον ποιῆντες λαν-*
θάνῃσιν ἐξαιροῦντες τὴν τοῦ ἀγαθοῦ φύσιν. καίτοι οὐθεὶς ἂν ἐγχειρήσειεν
οὐθὲν πράττειν μὴ μέλλων ἐπὶ πέρας ἥξειν. οὐδ' ἂν εἴη νοῦς ἐν τοῖς
τοιούτοις· ἕνεκα γάρ τινος ἀεὶ πράττει ὅ γε νοῦν ἔχων· τῆτο γάρ ἐστι
13 *πέρας· τὸ γὰρ τέλος πέρας ἐστίν. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὸ τί ἦν εἶναι ἐνδέ-*
χεται ἀνάγεσθαι εἰς ἄλλον ὁρισμὸν πλεονάζοντα τῷ λόγῳ. ἀεί τε γάρ ἐξιν
ὁ ἔμπροσθεν μᾶλλον, ὁ δ' ὕστερος ἐκ ἔξιν· ἧ δὲ τὸ πρῶτον μὴ ἔστιν, 39 Br.
14 *ἐδὲ τὸ ἐχόμενόν ἐξιν. ἔτι τὸ ἐπίστασθαι ἀναιρῆσιν οἱ ἧτως λέγοντες· ἧ*
γὰρ οἷόν τε εἰδέναι πρὶν ἢ εἰς τὰ ἄτομα ἐλθεῖν. καὶ τὸ γιγνώσκειν οὐκ
15 *ἔστιν· τὰ γὰρ ἧτως ἄπειρα πῶς ἐνδέχεται νοεῖν; οὐ γὰρ ὅμοιον ἐπὶ τῆς*

---

§. 8. *ἐκεῖνα μὲν οὐκ ἀνακάμπτει*] *οὐκ ἀνακάμπτει μὲν ἐκεῖνα Q.* | *εἰς ἄλληλα*] *πρὸς ἄλληλα SBbCb* Ald. | *οὐ γὰρ*] *οὐδὲ Ab.* | *ἀλλ' ἔστι*] *ἔστι* om. *FbHb* Alex. | *καὶ ἡμέρα*] *καὶ ἡ ἡμέρα T, ἡ ἡμ!ρα* sine *καὶ* Ald. | *τὸ πρωΐ*] *τὸ* om. *Ab.* | *θάτερα*] *θάτερον Ab.*

§. 9. *ἀμφοτέρως*] *ἀμφοτέρας Eb.* | *τῶν μὲν γὰρ*] *γὰρ* om. *Eb.* | *ἀνακάμπτει*] *ἀνακάμπτειν Ab.* | *ἐσὶ γένεσις*] *γένεσίς ἐξιν* Alex.; eandem lectionis discrepantiam in app. crit. adnotat Bekkerus, sed omissis per typothetae negligentiam codicum notis.

§. 10. *πρῶτον ἀΐδιον*] *πρῶτον αἴτιον ἀΐδιον Fb*; Alex. et Bess. vulgatam tuentur. | *ἐπεὶ γὰρ — ἀΐδιον εἶναι*] om. pr. *Eb*: *ἐπειδὴ rec. Eb.* | *ἡ γένεσις*] *ἡ* om. *Ab.* | *ἐπὶ τὸ ἄνω*] *ἐπὶ τῶν ἄνω* Ald.; eadem deinde editio post *ἀΐδιον εἶναι* haec addit: *τοῦτο δὲ ἀδύνατον.* Expunxit Casaubonus.

§. 11. *ἔτι δὲ*] *ἐπεὶ δὲ AbFb* Alex.

§. 12. *ἐγχειρήσειεν*] *ἐγχειρίσειεν S.* | *πράττειν*] *πράσσειν EEb.* | *ἐν τοῖς τοιούτοις*] *ἐν τοιῆτοις E, ἐν τοῖς οὖσιν Ab* probante Brandisio. | *τέλος πέρας*] *πέρας τέλος SAb.*

§. 13. *ἀνάγεσθαι*] *εἶναι Q.* | *ἀεί τε γάρ*] *τε* om. *T.* | *ἐχόμενόν ἐξιν*] *ἐξιν* om. *Ab.*

§. 14. *πρὶν ἧ*] *ἢ* om. *TAb* Ald. | *ἐλθεῖν*] *ἔλθῃ Ab.*

§. 15. *ἧ*] *ἢ SEb* Camot. | *ἀριθμήσει*] *ἀριθμεῖ Ab.*

γραμμῆς, ἢ κατὰ τὰς διαιρέσεις μὲν οὐχ ἵξαται· νοῆσαι δ' ἐκ ἔστι μὴ στήσαντα· διόπερ ἐκ ἀριθμήσει τὰς τομὰς ὁ τὴν ἄπειρον διεξιών. ἀλλὰ 16
καὶ τὴν ὕλην ἐν κινουμένῳ νοεῖν ἀνάγκη, καὶ ἀπείρῳ ἀθενὶ ἔξιν εἶναι· εἰ δὲ μή, ἐκ ἄπειρόν γ' ἐξὶν τὸ ἀπείρῳ εἶναι. ἀλλὰ μὴν καὶ εἰ ἄπειρά γ' 17
ἦσαν πλήθει τὰ εἴδη τῶν αἰτίων, οὐκ ἂν ἦν οὐδ' οὕτω τὸ γιγνώσκειν· τότε γὰρ εἰδέναι οἰόμεθα, ὅταν τὰ αἴτια γνωρίσωμεν· τὸ δ' ἄπειρον κατὰ τὴν πρόσθεσιν ἐκ ἔστιν ἐν πεπερασμένῳ διεξελθεῖν.

Cap. 3.

995a *Αἱ δ' ἀκροάσεις κατὰ τὰ ἔθη συμβαίνουσιν· ὡς γὰρ εἰώθαμεν, ὕτως* 1
ἀξιοῦμεν λέγεσθαι, καὶ τὰ παρὰ ταῦτα ἐχ ὅμοια φαίνεται ἀλλὰ διὰ τὴν ἀσυνήθειαν ἀγνωστότερα καὶ ξενικώτερα· τὸ γὰρ σύνηθες γνωριμώτερον. ἡλίκην δὲ ἰσχὺν ἔχει τὸ σύνηθες οἱ νόμοι δηλοῦσιν, ἐν οἷς τὰ μυθώδη 2
καὶ παιδαριώδη μεῖζον ἰσχύει τοῦ γινώσκειν περὶ αὐτῶν διὰ τὸ ἔθος. οἱ 3
μὲν ἴσον, ἐὰν μὴ μαθηματικῶς λέγῃ τις, ἐκ ἀποδέχονται τῶν λεγόντων, οἱ δ', ἂν μὴ παραδειγματικῶς, οἱ δὲ μάρτυρα ἀξιοῦσιν ἐπάγεσθαι ποιητήν.
καὶ οἱ μὲν πάντα ἀκριβῶς, τοὺς δὲ λυπεῖ τὸ ἀκριβὲς ἢ διὰ τὸ μὴ δύνασθαι 4
συνείρειν ἢ διὰ τὴν μικρολογίαν· ἔχει γάρ τι τὸ ἀκριβὲς τοιοῦτον, ὥσε
40 Br. *καθάπερ ἐπὶ τῶν συμβολαίων, καὶ ἐπὶ τῶν λόγων ἀνελεύθερον εἶναί τισι δοκεῖ. διὸ δεῖ πεπαιδεῦσθαι πῶς ἕκαστα ἀποδεκτέον, ὡς ἄτοπον ἅμα* 5
ζητεῖν ἐπιστήμην καὶ τρόπον ἐπιστήμης. ἔστι δ' οὐδέτερον ῥᾴδιον λαβεῖν. 6

---

§. 16. *ἐν κινουμένῳ*] *κινουμένην* Var. Lect. ap. Alex. 600, b, 10. | *ἀθενὶ*] *οὐδὲν STAbBbCbEb* Ald.; cum nostra lectione faciunt Alex. et Bess. | *γ' ἐξὶν*] *δ' ἐξὶν Ab.* | *τὸ ἀπείρῳ*] *τοῦ ἀπείρῳ Eb.*

§. 17. *ἀλλὰ μὴ καὶ εἰ*] *εἰ* om. *S.* | *πρόσθεσιν*] *πρόθεσιν SAb.*

§. 1. *συμβαίνουσιν*] *συμβαίνουσαι Fb* et Alex. 601, b, 9.; sed idem alteram vicissim scripturam reddit 602, b, 17. | *ἀξιοῦμεν λέγεσθαι*] *ἀξιοῦμεν ἔτι τὸ λέγεσθαι Fb*; eandem lectionem sequitur Alex., sed addens: *δοκεῖ τὸ ἔτι περιττὸν εἶναι. εἰ δὲ εἴη γεγραμμένον, λείποι ἂν τῷ ἔτι τὸ λέγεσθαι ἄλλως· τὸ γὰρ ἄλλως λέγεσθαί τινα καὶ ὡς μὴ εἰθίσμεθα, ἀγνωστότερα ποιεῖ τὰ λεγόμενα* 601, b, 16. | *γνωριμώτερον*] *γνώριμον Ab.*

§. 2. *ἐν οἷς τὰ*] *ἐν οἷς περὶ τὰ Ab.* | *διὰ τὸ ἔθος*] *διὰ* om. *Ab.* Textum codicis *Ab* recepit Brandisius: Alexander in paraphrasi et Bessario vulgatam exprimunt.

§. 3. *ἐπάγεσθαι*] *μετάγεσθαι Q.*

§. 4. *συμβολαίων*] *συμβόλων Eb.* | *τισι δοκεῖ*] *δοκεῖ τισι Ab.*

§. 5. *πεπαιδεῦσθαι*] *πεπαιδεῦθαι E.* | *δ' οὐδέτερον*] *δὲ θάτερον AbFb.*

§. 6. *τρόπος*] *λόγος Fb*; utriusque scripturae mentionem facit Alex. 602, a, 18.: nostram expressit Bessario.

τὴν δ' ἀκριβολογίαν τὴν μαθηματικὴν οὐκ ἐν ἅπασιν ἀπαιτητέον, ἀλλ' ἐν τοῖς μὴ ἔχουσιν ὕλην. διόπερ οὐ φυσικὸς ὁ τρόπος· ἅπασα γὰρ ἴσως
7 ἡ φύσις ἔχει ὕλην. διὸ σκεπτέον πρῶτον τί ἐστιν ἡ φύσις· ἔτω γὰρ καὶ περὶ τίνος ἡ φυσικὴ δῆλον ἔσται, καὶ εἰ μιᾶς ἐπιστήμης ἢ πλειόνων τὰ αἴτια καὶ τὰς ἀρχὰς θεωρῆσαί ἐστιν.

LIBER III. (B)

Cap. 1.

1 Ἀνάγκη πρὸς τὴν ζητουμένην ἐπιστήμην ἐπελθεῖν ἡμᾶς πρῶτον, περὶ ὧν ἀπορῆσαι δεῖ πρῶτον· ταῦτα δ' ἐστὶν ὅσα τε περὶ αὐτῶν ἄλλως
2 ὑπειλήφασί τινες, κἂν εἴ τι χωρὶς τούτων τυγχάνοι παρεωραμένον. ἔστι δὲ τοῖς εὐπορῆσαι βουλομένοις προὔργου τὸ διαπορῆσαι καλῶς· ἡ γὰρ ὕστερον εὐπορία λύσις τῶν πρότερον ἀπορουμένων ἐστί, λύειν δ' οὐκ ἔστιν ἀγνοοῦντας
3 τὸν δεσμόν. ἀλλ' ἡ τῆς διανοίας ἀπορία δηλοῖ τοῦτο περὶ τοῦ πράγματος· εἰ γὰρ ἀπορεῖ, ταύτῃ παραπλήσιον πέπονθε τοῖς δεδεμένοις· ἀδύνατον γὰρ
4 ἀμφοτέρως προελθεῖν εἰς τὸ πρόσθεν. διὸ δεῖ τὰς δυσχερείας τεθεωρηκέναι πάσας πρότερον, τούτων τε χάριν καὶ διὰ τὸ τοὺς ζητοῦντας ἄνευ τοῦ διαπορῆσαι πρῶτον ὁμοίους εἶναι τοῖς οἷ δεῖ βαδίζειν ἀγνοοῦσι, καὶ πρὸς τούτοις ἐδ' εἴ ποτε τὸ ζητούμενον εὕρηκεν ἢ μὴ γινώσκειν· τὸ γὰρ τέλος τούτῳ 995b
5 μὲν οὐ δῆλον, τῷ δὲ προηπορηκότι δῆλον. ἔτι δὲ βέλτιον ἀνάγκη ἔχειν 41 Br.
πρὸς τὸ κρῖναι τὸν ὥσπερ ἀντιδίκων καὶ τῶν ἀμφισβητούντων λόγων ἀκηκοότα
6 πάντων. ἔστι δ' ἀπορία πρώτη μὲν περὶ ὧν ἐν τοῖς πεφροιμιασμένοις

---

§. 7. τί ἐστιν ἡ φύσις] ἡ om. *EQS*, habet Alex. 588, a, 29. 602, b, 2. | περὶ τίνος] περὶ τίνων *AbFb* Alex. 588, a, 30. 602, b, 2.

§. 1. ζητουμένην] ita *Ab*: ceteri ἐπιζητουμένην, quod etiam Alex. praebet in paraphr. | ἐπελθεῖν] ἀπελθεῖν *Fb* Ald. | ἡμᾶς πρῶτον] πρῶτον om. *AbFb*, habent Alex. in paraphr. et Bess. | τυγχάνοι] τυγχάνη *ESTAbBbCb*.

§. 2. πρότερον ἀπορουμένων] προειρημένων ἀπόρων *Fb* et Alex. in paraphr. | λύειν δ'] λύειν γὰρ *Fb*. | ἀγνοοῦντας] ἀγνοοῦντα *ESTBbCb* Ald.; nostram lectionem confirmare videtur Alexandri paraphrasis.

§. 3. ἡ γὰρ ἀπορεῖ] ἡ γὰρ ἀπορία *Ab*. | πρόσθεν] ἔμπροσθεν Ald.

§. 4. οὐδ' εἴ ποτε τὸ ζητούμενον εὕρηκεν.] ἐδέποτε τὸ ζητούμενον εἰ εὕρηκεν *Ab*, quam lectionem recepit Brand. | προηπορηκότι] καλῶς προηπορηκότι *SBbCb* Ald.

§. 5. ἔτι δὲ] δὲ om. *Ab*.

§. 6. πεφροιμιασμένοις] πεπροοιμιασμένοις *E*; nostram scripturam

διηπορήσαμεν, πότερον μιᾶς ἢ πολλῶν ἐπιστημῶν θεωρῆσαι τὰς αἰτίας, καὶ πότερον τὰς τῆς οὐσίας ἀρχὰς τὰς πρώτας ἐξὶ τῆς ἐπιστήμης ἰδεῖν μόνον, ἢ καὶ περὶ τῶν ἀρχῶν ἐξ ὧν δεικνύουσιν ἅπαντες, οἷον πότερον ἐνδέχεται ταὐτὸ καὶ ἓν ἅμα φάναι καὶ ἀποφάναι ἢ οὔ, καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων. εἶτ' ἔστι περὶ τὴν οὐσίαν, πότερον μία περὶ πάσας 7
ἢ πλείονές εἰσι, καὶ εἰ πλείονες, πότερον ἅπασαι συγγενεῖς, ἢ τὰς μὲν σοφίας τὰς δ' ἄλλο τι λεκτέον αὐτῶν. καὶ τοῦτο δ' αὐτὸ τῶν ἀναγκαίων 8
ἐξὶ ζητῆσαι, πότερον τὰς αἰσθητὰς οὐσίας εἶναι μόνον φατέον ἢ καὶ παρὰ ταύτας ἄλλας, καὶ πότερον μοναχῶς ἢ πλείονα γένη τῶν οὐσιῶν, οἷον οἱ ποιοῦντες τά τε εἴδη καὶ τὰ μαθηματικὰ μεταξὺ τούτων τε καὶ τῶν αἰσθητῶν. περί τε τούτων οὖν, καθάπερ φαμέν, ἐπισκεπτέον, καὶ πότερον περὶ 9
τὰς οὐσίας ἡ θεωρία μόνον ἐξὶν ἢ καὶ περὶ τὰ συμβεβηκότα καθ' αὑτὰ ταῖς οὐσίαις. πρὸς δὲ τούτοις περὶ ταὐτῷ καὶ ἑτέρῳ καὶ ὁμοίῳ καὶ ἀνομοίῳ 10
καὶ ταυτότητος καὶ ἐναντιότητος, καὶ περὶ προτέρου καὶ ὑστέρου καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων τῶν τοιούτων, περὶ ὅσων οἱ διαλεκτικοὶ πειρῶνται σκοπεῖν ἐκ τῶν ἐνδόξων μόνον ποιούμενοι τὴν σκέψιν, τίνος ἐστὶ θεωρῆσαι περὶ πάντων. ἔτι δὲ τούτοις αὐτοῖς ὅσα καθ' αὑτὰ συμβέβηκεν· καὶ μὴ μόνον 11
τί ἐστι τούτων ἕκαστον, ἀλλὰ καὶ ἆρα ἓν ἑνὶ ἐναντίον· καὶ πότερον αἱ
42 Br. ἀρχαὶ καὶ τὰ στοιχεῖα τὰ γένη ἐστὶν ἢ εἰς ἃ διαιρεῖται ἐνυπάρχοντα ἕκαστον· καὶ εἰ τὰ γένη, πότερον ὅσα ἐπὶ τοῖς ἀτόμοις λέγεται τελευταῖα ἢ τὰ πρῶτα, οἷον πότερον ζῷον ἢ ἄνθρωπος ἀρχή τε καὶ μᾶλλόν ἐστι παρὰ τὸ καθ' ἕκαστον. μάλιστα δὲ ζητητέον καὶ πραγματευτέον, πότερον 12

---

tuetur Alexander. | *πολλῶν ἐπιστημῶν*] *πολλῶν ἐσιν ἐπιστ. STBbCb* Ald. | *ἅπαντες*] *πάντες AbGbJb.* | *καὶ ἀποφάναι*] om. *E.*

§. 7. *πλείονές εἰσι*] *εἰσι* om. *Fb.* | *καὶ εἰ*] ita *GbJb*: ceteri *κἂν εἰ.*

§. 8. *ἢ πλείονα γένη*] *ἢ πλεοναχῶς τὰ γένη Ab*; cum vulgata facere videtur Alex. in paraphr. 605, b, 31. Infra 2, 22 sine lectionis varietate sic legitur: *καὶ πότερον μοναχῶς ἢ πλείω γένη τετύχηκεν ὄντα τῶν ἐσιῶν.*

§. 9. *περὶ τὰς ἐσίας*] *ἐπὶ τὰς ἐσίας GbJb.* | *ἡ θεωρία μόνον*] *μόνον ἡ θεωρία Fb.*

§. 10. *καὶ ταυτότητος*] *καὶ ἐναντίς FbT,* om. *EAbGbJb* Bess. | *ἐνδόξων μόνον*] *ἐνδόξων μόνων Ab.*

§. 11. *ἆρα*] ita *EAb*: ceteri *εἰ ἄρα.* | *τὰ γένη ἐσὶν*] *τὰ* om. *GbJb,* habet Alex. in lemm. 607, b, 42. | *καὶ εἰ τὰ γένη*] *εἰ* om. *E.* | *τὸ καθ' ἕκαστον*] *τὸν καθ' ἕκαστον GbJb.*

§. 12. *μάλιστα*] *μᾶλλον Ab, μάλιστα* praeter reliq. codd. Alexander in lemm. et Bess. | *πότερον ἔστι τι*] *τι* om. *GbJb,* habet Alex. in paraphr. | *αἴτιον*] *αἴτια Fb.* | *καθ' αὐτὸ ἢ οὔ*] haec verba om. *Ab,* sed ea agnoscit Alex. in paraphr. et Bess. in versione. | *καὶ τοῦτο χωριστὸν*] om. *E,* tuetur Alex. in paraphr., et versione sua exprimit Bess.

ἔστι τι παρὰ τὴν ὕλην αἴτιον καθ' αὑτὸ ἢ ἕ, καὶ τοῦτο χωριστὸν ἢ οὔ,
13 καὶ πότερον ἓν ἢ πλείω τὸν ἀριθμόν. καὶ πότερον ἔστι τι παρὰ τὸ σύνολον
(λέγω δὲ τὸ σύνολον, ὅταν κατηγορηθῇ τι τῆς ὕλης) ἢ οὐθέν, ἢ τῶν
14 μὲν τῶν δ' οὔ, καὶ ποῖα ταῦτα τῶν ὄντων. ἔτι αἱ ἀρχαὶ πότερον ἀριθμῷ 996a
ἢ εἴδει ὡρισμέναι, καὶ αἱ ἐν τοῖς λόγοις καὶ αἱ ἐν τῷ ὑποκειμένῳ· καὶ
πότερον τῶν φθαρτῶν καὶ ἀφθάρτων αἱ αὐταὶ ἢ ἕτεραι· καὶ πότερον
15 ἄφθαρτοι πᾶσαι, ἢ τῶν φθαρτῶν φθαρταί. ἔτι δὲ τὸ πάντων χαλεπώτατον
καὶ πλείστην ἀπορίαν ἔχον, πότερον τὸ ἓν καὶ τὸ ὄν, καθάπερ οἱ Πυ-
θαγόρειοι καὶ Πλάτων ἔλεγεν, οὐχ ἕτερόν τί ἐστιν ἀλλ' οὐσία τῶν ὄντων,
ἢ οὔ, ἀλλ' ἕτερόν τι τὸ ὑποκείμενον, ὥσπερ Ἐμπεδοκλῆς φησὶ φιλίαν,
16 ἄλλος δέ τις πῦρ, ὁ δὲ ὕδωρ, ὁ δὲ ἀέρα. καὶ πότερον αἱ ἀρχαὶ καθόλου
17 εἰσὶν ἢ ὡς τὰ καθ' ἕκαστα τῶν πραγμάτων, καὶ δυνάμει ἢ ἐνεργείᾳ. ἔτι
πότερον ἄλλως ἢ κατὰ κίνησιν· καὶ γὰρ ταῦτα ἀπορίαν ἂν παράσχοι
18 πολλήν. πρὸς δὲ τούτοις πότερον οἱ ἀριθμοὶ καὶ τὰ μήκη καὶ τὰ σχή-
ματα καὶ αἱ σιγμαὶ οὐσίαι τινές εἰσιν ἢ οὔ, κἂν εἰ οὐσίαι, πότερον κεχωρι-
19 σμέναι τῶν αἰσθητῶν ἢ ἐνυπάρχουσαι ἐν τούτοις. περὶ γὰρ τούτων ἁπάντων
οὐ μόνον χαλεπὸν τὸ εὐπορῆσαι τῆς ἀληθείας, ἀλλ' οὐδὲ τὸ διαπορῆσαι
τῷ λόγῳ ῥᾴδιον καλῶς.

Cap. 2.

1 Πρῶτον μὲν ἔν περὶ ὧν πρῶτον εἴπομεν, πότερον μιᾶς ἢ πλειόνων 43 Br.
ἐστὶν ἐπιστημῶν θεωρῆσαι πάντα τὰ γένη τῶν αἰτίων. μιᾶς μὲν γὰρ
2 ἐπιστήμης πῶς ἂν εἴη μὴ ἐναντίας οὔσας τὰς ἀρχὰς γνωρίζειν; ἔτι δὲ
πολλοῖς τῶν ὄντων οὐχ ὑπάρχουσι πᾶσαι. τίνα γὰρ τρόπον οἷόν τε κινήσεως

---

§. 13. ταῦτα τῶν ὄντων] ita GbJb: ceteri τοιαῦτα τῶν ὄντων.

§. 14. ἔτι αἱ] αἱ om. Ab. | καὶ αἱ ἐν τῷ ὑποκειμένῳ] αἱ add. EBbCbGbJb. | αἱ αὐταὶ] αἱ om. S.

§. 15. ἔτι δὲ τὸ] ἔσι δὲ τὸ Gb, ἔσι δὲ τῶν Jb. | πότερον] om. Fb. | τὸ ἓν] καὶ τὸ ἓν Gb. | ἔλεγεν] ἔλεγον GbJb, om. Fb. | ἕτερόν τί ἐσιν] τι om. Jb. | ἐσία] ἐσίαι Alex. | τὸ ὑποκείμενον] τὸ om. BbCb. | φησὶ] om. Jb. | ὁ δὲ ἀέρα] ita Ab Vet.: ceteri ἢ ἀέρα.

§. 16. καὶ δυνάμει ἢ ἐνεργείᾳ] om. Ab, tuentur Alex. et Bess.

§. 17. ἂν παράσχοι] ἂν om. Fb.

§. 18. κἂν εἰ ἐσίαι] κἂν εἰ ἐσία Ab, κἂν δὲ οὐσίαι Ald. | ἐνυπάρχουσαι] add. Ab.

§. 1. ἐπιςημῶν] ἐπιςήμης Ab. | ὅσας] ἔσης Gb.

§ 2. ὑπάρχουσι πᾶσαι] ὑπάρχουσι πᾶσι πᾶσαι ES Ald. Bess. | τίνα γὰρ τρόπον] οἷόν τε τρόπον GbJb. | οἷόν τε] οἵονται τῆς Ald. | τἀγαθοῦ] ἀγαθοῦ SAb. | εἴπερ ἅπαν] ὅπερ ἅπαν S. | ὃ ἂν ᾖ] ἢ ἂν ᾖ T. | διὰ τὴν αὑτοῦ φύσιν] αὐτοῦ pro αὑτοῦ exhibent Alex. Ald. | ἔσι τἆλλα] ἔσι καὶ τἆλλα Ab.

ἀρχὴν εἶναι τοῖς ἀκινήτοις ἢ τὴν τἀγαθῦ φύσιν, εἴπερ ἅπαν, ὃ ἂν ᾖ ἀγαθὸν καθ' αὑτὸ καὶ διὰ τὴν αὑτοῦ φύσιν, τέλος ἐστὶν καὶ οὕτως αἴτιον, ὅτι ἐκείνου ἕνεκα καὶ γίγνεται καὶ ἔστι τἆλλα, τὸ δὲ τέλος καὶ τὸ ἕ ἕνεκα πράξεώς τινός ἐσι τέλος, αἱ δὲ πράξεις πᾶσαι μετὰ κινήσεως· ὥστ' ἐν τοῖς ἀκινήτοις ἐκ ἂν ἐνδέχοιτο ταύτην εἶναι τὴν ἀρχὴν ἐδ' εἶναί τι αὐτο-
αγαθόν. διὸ καὶ ἐν τοῖς μαθήμασιν οὐθὲν δείκνυται διὰ ταύτης τῆς αἰτίας, 3
ἐδ' ἔστιν ἀπόδειξις ἐδεμία διότι βέλτιον ἢ χεῖρον, ἀλλ' ἐδὲ τὸ παράπαν μέ-
μνηται οὐθεὶς ἐθενὸς τῶν τοιέτων. ὥσε διὰ ταῦτα τῶν σοφιστῶν τινὲς οἷον 4
Ἀρίσιππος προεπηλάκιζεν αὐτάς· ἐν μὲν γὰρ ταῖς ἄλλαις τέχναις, καὶ
ταῖς βαναύσοις, οἷον ἐν τεκτονικῇ καὶ σκυτικῇ, διότι βέλτιον ἢ χεῖρον
996b *λέγεσθαι πάντα, τὰς δὲ μαθηματικὰς ἐθένα ποιεῖσθαι λόγον περὶ ἀγαθῶν*
καὶ κακῶν. ἀλλὰ μὴν εἴ γε πλείους ἐπιστῆμαι τῶν αἰτίων εἰσὶ καὶ ἕτεραι 5
ἑτέρας ἀρχῆς, τίνα τέτων φατέον εἶναι τὴν ζητουμένην, ἢ τίνα μάλιστα
τοῦ πράγματος τοῦ ζητεμένε ἐπιστήμονα τῶν ἐχόντων αὐτάς; ἐνδέχεται 6
γὰρ τῷ αὐτῷ πάντας τὲς τρόπες τὲς τῶν αἰτίων ὑπάρχειν, οἷον οἰκίας,
ὅθεν μὲν ἡ κίνησις, ἡ τέχνη καὶ ὁ οἰκοδόμος, ἕ δ' ἕνεκα, τὸ ἔργον, ὕλη
δὲ γῆ καὶ λίθοι, τὸ δ' εἶδος ὁ λόγος. ἐκ μὲν οὖν τῶν πάλαι διωρι- 7
44 Br. *σμένων, τίνα χρὴ καλεῖν τῶν ἐπιστημῶν σοφίαν, ἔχει λόγον ἑκάστην προσαγο-*
ρεύειν. ᾗ μὲν γὰρ ἀρχικωτάτη καὶ ἡγεμονικωτάτη, καὶ ᾗ ὥσπερ δούλας 8
οὐδ' ἀντειπεῖν τὰς ἄλλας ἐπιστήμας δίκαιον, ἡ τοῦ τέλες καὶ τἀγαθῦ
τοιαύτη (τούτου γὰρ ἕνεκα τἆλλα)· ᾗ δὲ τῶν πρώτων αἰτίων καὶ τοῦ 9

---

§. 5. *οὐθεὶς ἐθενὸς*] *ἐθενὸς* om. *T*. Vitiose Bessario locum nostrum ita distinguit: »unde in mathematicis nihil per hanc causam probatur, nec est aliqua demonstratio. Quare ejus, quod melius aut pejus, et omnino alicujus talium, nemo mentionem facit.«

§. 4. *ταῖς βαναύσοις*] *ταῖς βαναύσοις αὐταῖς SAbBbCb* Ald. Bess. | *καὶ κακῶν*] *καὶ καλῶν Ab*; *κακῶν* tuentur Alex. in paraphr. et interpretes latini.

§. 5. *εἴγε πλείους*] *πλείας εἴγε Fb.* | *ἕτεραι ἑτέρας*] *ἑτέρα ἑτέρας ET* Bess. | *τῆ ζητεμένε*] om. *Ab*, habent Bess. et Alex. in lemm.

§. 6. *τὲς τῶν αἰτίων*] *τὲς* add. *EAb*, non agnoscit Alex. in paraphr. 610, a, 5.

§. 7. *ἔχει λόγον*] ita *ETGbJb*: ceteri *οὐδαμῶς ἔχει λόγον*. Nostram lectionem confirmat paraphrasis Alexandri 610, b, 2. 8. et versio latina Bessarionis, ad quas auctoritates provocans deleri *οὐδαμῶς* primus voluit Fonseca. Atque delevit Casaub.

§. 8. *ᾗ μὲν γὰρ*] ita *EGb* Ald. Alex. in paraphr. et Bess.: vulgo *ἡ μὲν γὰρ*. | *ἡγεμονικωτάτη*] *ἡ γενικωτάτη Ab*. | *δούλας*] om *GbJb*. | *ἀντειπεῖν*] *ἀντιτείνειν Jb*. | *ᾗ*] *ἧ Gb*. | *τἀγαθῦ*] *ἀγαθῦ Ab*. | *τούτου*] ita *EAbGbJb*: ceteri *τούτων*

§. 9. *ᾗ*] ita *EGbJb*: ceteri *ἡ*. | *μᾶλλον μὲν εἰδέναι*] *μὲν* om. *Fb*, habet Alex. | *τὸν τί ἐσι*] ita *E*, *τὸ τί ἐσι Gb*, *τὸν τὸ τί ἐσι Jb*: vulgo *τῶν τί ἐσι*. Nostrae

μάλισα ἐπισητοῦ διωρίσθη εἶναι, ἡ τῆς οὐσίας ἂν εἴη τοιαύτη. πολλαχῶς γὰρ ἐπισταμένων τὸ αὐτὸ μᾶλλον μὲν εἰδέναι φαμὲν τὸν τῷ εἶναι γνωρίζοντα τί τὸ πρᾶγμα ἢ τῷ μὴ εἶναι, αὐτῶν δὲ τούτων ἕτερον ἑτέρου μᾶλλον, καὶ μάλισα τὸν τί ἐξιν, ἀλλ' οὐ τὸν πόσον ἢ ποῖον ἢ τί ποιεῖν
10 ἢ πάσχειν πέφυκεν. ἔτι δὲ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις τὸ εἰδέναι ἕκαστον, καὶ ὧν ἀποδείξεις εἰσί, τότ' οἰόμεθα ὑπάρχειν, ὅταν εἰδῶμεν τί ἐστιν, οἷον τί ἐξι τὸ τετραγωνίζειν, ὅτι μέσης εὕρεσις· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων.
11 περὶ δὲ τὰς γενέσεις καὶ τὰς πράξεις καὶ περὶ ἅπασαν μεταβολήν, ὅταν εἰδῶμεν τὴν ἀρχὴν τῆς κινήσεως. τοῦτο δ' ἕτερον καὶ ἀντικείμενον τῷ τέλει· ὥστ' ἄλλης ἂν δόξειεν ἐπιστήμης εἶναι τὸ θεωρῆσαι τῶν αἰτίων
12 τούτων ἕκαστον. ἀλλὰ μὴν καὶ περὶ τῶν ἀποδεικτικῶν ἀρχῶν, πότερον μιᾶς ἐξὶν ἐπιστήμης ἢ πλειόνων, ἀμφισβητήσιμόν ἐστιν. λέγω δὲ ἀποδεικτικὰς τὰς κοινὰς δόξας, ἐξ ὧν ἅπαντες δεικνύουσιν, οἷον ὅτι πᾶν ἀναγκαῖον ἢ φάναι ἢ ἀποφάναι, καὶ ἀδύνατον ἅμα εἶναι καὶ μὴ εἶναι, καὶ ὅσαι ἄλλαι τοιαῦται προτάσεις, πότερον μία τούτων ἐπιστήμη καὶ τῆς οὐσίας ἢ ἑτέρα, κἂν
13 εἰ μὴ μία, ποτέραν χρὴ προσαγορεύειν τὴν ζητουμένην νῦν. μιᾶς μὲν οὖν οὐκ εὔλογον εἶναι· τί γὰρ μᾶλλον γεωμετρίας ἢ ὁποιασοῦν περὶ τούτων ἐξὶν 45 Br.
ἴδιον τὸ ἐπαΐειν; εἴπερ ἔν ὁμοίως μὲν ὁποιασοῦν ἐξίν, ἁπασῶν δὲ μὴ ἐνδέχεται, ὥσπερ οὐδὲ τῶν ἄλλων οὕτως οὐδὲ τῆς γνωριζούσης τὰς οὐσίας ἴδιόν 997a
14 ἐξι τὸ γινώσκειν περὶ αὐτῶν. ἅμα δὲ καὶ τίνα τρόπον ἔσται αὐτῶν ἐπιστήμη; τί μὲν γὰρ ἕκαστον τούτων τυγχάνει ὂν καὶ νῦν γνωρίζομεν· χρῶνται

---

lectioni patrocinatur Alexander, quem, cum versum nostrum ita reddat *τῶν τῷ εἶναι γνωριζόντων μάλισα εἰδέναι λέγομεν τὸν τί ἐξι τὸ πρᾶγμα εἰδότα ἢ τὸν ὅτι αὐτῷ συμβέβηκεν* 610, b, 40, dubitari vix potest legisse *τὸν τί ἐξι* et *τὸν πόσον*. Eundem textum ante oculos habuit Bess., cujus haec est interpretatio: »et maxime illum, qui quid est, non vero illum, qui quantum, aut quale, aut quid agere, sive quid pati natura aptum est.« | *τὸν πόσον*] ita *EGbJb*: ceteri *τῶν πόσον*.

§. 10. *ἔτι δὲ καὶ ἐν*] *ἔτι δὲ κἂν ἐν GbJb.* | *οἷον τί ἐξι*] om. *T.*

§. 11. *ἅπασαν μεταβολήν*] *πᾶσαν μεταβολήν AbGbJb.* | *ὥστ' ἄλλης ἂν*] *ὥσ' ἂν ἄλλης T*; Alexander scribi mavult addita negatione *ὥστε οὐκ ἄλλης ἂν κτλ.* 611, b, 10., atque recepit eam emendationem Fonseca.

§. 12. *περὶ τῶν ἀποδεικτικῶν*] *περὶ* om. *Fb.* | *τὰς κοινὰς δόξας*] ita *EAbJb* Bess.: ceteri *καὶ τὰς κοιν. δόξ.* | *οἷον ὅτι πᾶν ἀναγκαῖον*] *οἷον ὅτι τὸ ἀναγκαῖον Gb.* | *κἂν εἰ μὴ μία*] *καὶ ἂν εἴη μὴ μία Ab.* | *τὴν ζητουμένην νῦν*] *νῦν* add. *ETAbGbJb* Bess.

§. 13. *περὶ τούτων*] *τῶν περὶ τούτων Ab.* | *ἐξὶν ἴδιον*] *ἰδιόν ἐξι GbJb.* | *μὴ ἐνδέχεται*] *μηδὲ ἐνδέχεται Gb.* | *ὥστως οὐδὲ*] *ὥσπερ οὐδὲ T.*

§. 14. *καὶ τίνα*] *καί τινα* Ald. | *αὐτῶν ἐπιστήμη*] *αὐτοῖς ἡ γνῶσις* Alex. in lemm. 612, a, 57. | *γ' ἕν*] ita *ETAbJb*: ceteri *ἕν*.

γοῦν ὡς γιγνωσκομένοις αὐτοῖς καὶ ἄλλαι τέχναι. εἰ δὲ ἀποδεικτικὴ περὶ 15
αὐτῶν ἐστί, δεήσει τι γένος εἶναι ὑποκείμενον, καὶ τὰ μὲν πάθη τὰ δ'
ἀξιώματ' αὐτῶν. περὶ πάντων γὰρ ἀδύνατον ἀπόδειξιν εἶναι· ἀνάγκη γὰρ 16
ἔκ τινων εἶναι καὶ περί τι καὶ τινῶν τὴν ἀπόδειξιν· ὥσε συμβαίνει πάντων
εἶναι γένος ἕν τι τῶν δεικνυμένων· πᾶσαι γὰρ αἱ ἀποδεικτικαὶ χρῶνται
τοῖς ἀξιώμασιν. ἀλλὰ μὴν εἰ ἑτέρα ἡ τῆς ὐσίας καὶ ἡ περὶ τύτων, ποτέρα 17
κυριωτέρα καὶ προτέρα πέφυκεν αὐτῶν; καθόλυ γὰρ μάλιστα καὶ πάν-
των ἀρχαὶ τὰ ἀξιώματά ἐστιν. εἴτ' ἐξὶ μὴ τῦ φιλοσόφυ, τίνος ἔξαι περὶ
αὐτῶν ἄλλου τὸ θεωρῆσαι τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος; ὅλως τε τῶν ὐσιῶν 18
πότερον μία πασῶν ἐξὶν ἢ πλείους ἐπιξῆμαι; εἰ μὲν οὖν μὴ μία, ποίας
ὐσίας θετέον τὴν ἐπιστήμην ταύτην; τὸ δὲ μίαν πασῶν ὐκ εὔλογον· καὶ γὰρ
ἂν ἀποδεικτικὴ μία περὶ πάντων εἴη τῶν συμβεβηκότων, εἴπερ πᾶσα ἀπο-
δεικτικὴ περί τι ὑποκείμενον θεωρεῖ τὰ καθ' αὑτὰ συμβεβηκότα ἐκ τῶν
κοινῶν δοξῶν. περὶ ἓν τὸ αὐτὸ γένος τὰ συμβεβηκότα καθ' αὑτὰ τῆς αὐτῆς 19
ἐξὶ θεωρῆσαι ἐκ τῶν αὐτῶν δοξῶν. περί τε γὰρ τὸ ὅτι μιᾶς, καὶ ἐξ ὧν
μιᾶς, εἴτε τῆς αὐτῆς εἴτε ἄλλης· ὥστε καὶ τὰ συμβεβηκότα, εἴτ' αὐταὶ
θεωρήσουσιν, εἴτ' ἐκ τούτων μία. ἔτι δὲ πότερον περὶ τὰς οὐσίας μόνον 20
46 Br. ἡ θεωρία ἐξὶν ἢ καὶ περὶ τὰ συμβεβηκότα ταύταις· λέγω δ' οἷον, εἰ τὸ

---

§. 15. *εἰ δὲ ἀποδεικτικὴ*] *ἡ δὲ ἀποδεικτικὴ T.*

§. 16. *ἀδύνατον ἀπόδειξιν εἶναι*] *ἀπόδειξιν εἶναι ἀδύνατον GbJb.* | *γένος ἕν τι*] *ἕν* om. *Ab,* habent Alex. et Bess.

§. 17. *τῦ φιλοσόφυ*] *τῦτο σοφῦ* Ald. | *καὶ τὸ ψεῦδος*] *τὸ* om. *EBbCbJb.*

§. 18. *θετέον*] *ῥητέον GbJb.* | *περὶ πάντων εἴη*] *περὶ πάντων ἂν εἴη Ab*; Alex. nostram lectionem tuetur. | *τῶν συμβεβηκότων*] *τῶν καθ' αὑτὸ συμβεβηκότων SBbCb* Ald.; Alexandri et Bessarionis textus cum nostro consentit. | *θεωρεῖ τὰ καθ' αὑτά*] *θεωρεῖται καθ' αὐτὰ T* Ald.

§. 19. *ἐξὶ θεωρῆσαι*] *θεωρῆσαί ἐξι Ab.* | *τὸ ὅτι*] *καὶ ὅτι* Var. Lect. ap. Brand., *ὃ AbFb*; eadem lectionis discrepantia est in commentariis interpretum graecorum: et Syrianus quidem nostram scripturam ante oculos habuit, cf. Brand. schol. gr. in Ar. Met. 84, 2. 5., sed Alex. modo *ὃ* legit 614, b, 35. 615, a, 19., modo omissis *τὸ ὅτι* vel *ὃ* hunc textum exhibet: *περί τε γὰρ μιᾶς κτλ.* 614, a, 24. 28. Bess.: »circa enim quod est unius, et ex quibus unius.« Vet.: »nam circa ipsum quia, unius.« | *εἴτε ἄλλης*] *εἴτε τῆς ἄλλης FbGb* Ald., *εἰτε ἄλλοις Cb*; cum textu Bekkeri faciunt Alex. et Syr. | *αὐταὶ*] *αὗται* Ald. Vet. Bess., eandem lectionem praebent Syrian. et Alex. in lemm. 614, b, 14., sed hic adnotans *γράφεται ἔν τισιν ἀντὶ τῦ εἶθ' αὗται „εἴθ' αἱ αὐταί"* 615, a, 13. Fonseca in textu habet *εἴθ' ἑαυταὶ θεωρ.*, errore manifesto. | *θεωρήσουσι*] *θεωρῦσιν AbFb* Alex. in lemm.

§. 20. *μόνον ἡ θεωρία*] *ἡ θεωρία μόνον* omnes praeter *Ab.* | *ἢ καὶ περὶ*] *καὶ* om. *Cb*, *περὶ* om. *Fb.* | *οὐσία τίς ἐστι*] *οὐσίαι τί ἐστι T.* | *γνωρίζειν ἐπιστήμης*] *γνωρίζειν ἐξὶν ἐπιστ. Ab.*

στερεὸν οὐσία τίς ἐστι καὶ γραμμαὶ καὶ ἐπίπεδα, πότερον τῆς αὐτης
ταῦτα γνωρίζειν ἐπιστήμης καὶ τὰ συμβεβηκότα περὶ ἕκαστον γένος, περὶ
21 ὧν αἱ μαθηματικαὶ δεικνύουσιν, ἢ ἄλλης. εἰ μὲν γὰρ τῆς αὐτῆς, ἀπο-
δεικτική τις ἂν εἴη καὶ ἡ τῆς οὐσίας· οὐ δοκεῖ δὲ τοῦ τί ἐσιν ἀπόδειξις
εἶναι. εἰ δ' ἑτέρας, τίς ἔσαι ἡ θεωρῦσα περὶ τὴν ὐσίαν τὰ συμβεβηκότα;
22 τοῦτο γὰρ ἀποδῦναι παγχάλεπον. ἔτι δὲ πότερον τὰς αἰσθητὰς ὐσίας
μόνας εἶναι φατέον ἢ καὶ παρὰ ταύτας ἄλλας· καὶ πότερον μοναχῶς ἢ πλείω 997b
γένη τετύχηκεν ὄντα τῶν ὐσιῶν, οἷον οἱ λέγοντες τά τε εἴδη καὶ τὰ
23 μεταξύ, περὶ ἃ τὰς μαθηματικὰς εἶναί φασιν ἐπιστήμας. ὡς μὲν οὖν
λέγομεν τὰ εἴδη αἴτιά τε καὶ ὐσίας εἶναι καθ' αὐτὰς εἴρηται ἐν τοῖς
πρώτοις λόγοις περὶ αὐτῶν· πολλαχῇ δ' ἐχόντων δυσκολίαν, ὐθενὸς ἧττον
ἄτοπον τὸ φάναι μὲν εἶναί τινας φύσεις παρὰ τὰς ἐν τῷ ὐρανῷ, ταύτας
δὲ τὰς αὐτὰς φάναι τοῖς αἰσθητοῖς πλὴν ὅτι τὰ μὲν ἀΐδια τὰ δὲ φθαρτά.
24 αὐτὸ γὰρ ἄνθρωπόν φασιν εἶναι καὶ ἵππον καὶ ὑγίειαν, ἄλλο δ' οὐδέν,
παραπλήσιον ποιοῦντες τοῖς θεοὺς μὲν εἶναι φάσκουσιν, ἀνθρωποειδεῖς
δέ· ὅτε γὰρ ἐκεῖνοι ὐθὲν ἄλλο ἐποίυν ἢ ἀνθρώπυς ἀϊδίους, οὔθ' ἕτοι
25 τὰ εἴδη ἀλλ' ἢ αἰσθητὰ ἀΐδια. ἔτι δὲ εἴ τις παρὰ τὰ εἴδη καὶ τὰ αἰσθητὰ
26 τὰ μεταξὺ θήσεται, πολλὰς ἀπορίας ἕξει. δῆλον γὰρ ὡς ὁμοίως γραμμαί τε
παρ' αὐτὰς καὶ τὰς αἰσθητὰς ἔσονται καὶ ἕκαςον τῶν ἄλλων γενῶν· ὥστ'
ἐπείπερ ἡ ἀςρολογία μία τύτων ἐςίν, ἔσαι τις καὶ οὐρανὸς παρὰ τὸν αἰσθη-
τὸν οὐρανὸν καὶ ἥλιός τε καὶ σελήνη καὶ τἆλλα ὁμοίως τὰ κατὰ τὸν ὐρανόν. 47 Br.
27 καίτοι πῶς δεῖ πιςεῦσαι τύτοις; οὐδὲ γὰρ ἀκίνητον εὔλογον εἶναι, κινύ-
28 μενον δὲ καὶ πάντελῶς ἀδύνατον. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ ὧν ἡ ὀπτικὴ πρα-
γματεύεται καὶ ἡ ἐν τοῖς μαθήμασιν ἁρμονική· καὶ γὰρ ταῦτα ἀδύνατον
εἶναι παρὰ τὰ αἰσθητὰ διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας· εἰ γάρ ἐσιν αἰσθητὰ

---

§. 21. *ἀποδεικτική τις*] *τις* om. Alex. in lemm. | *ἔσται*] *ἐστιν S.* | *παγχάλεπον*] *χαλεπόν Gb.*

§. 22. *ἔτι δὲ*] *δὲ* om. *Gb.* | *ὄντα τῶν ἐσιῶν*] om. Ald. | *περὶ ἃ*] *ἃ* om. *Ab.*

§. 23. *αἴτιά τε καὶ*] *αἴτιά τε τῆς Gb.* | *πολλαχῇ δ' ἐχόντων δυσκολίαν*] *πολλὰς δ' ἐχόντων δυσκολίας Fb.* | *πλὴν ὅτι*] *πλὴν τί Ab.*

§. 24. *καὶ ἵππον*] *καὶ αὐτὸ ἵππον T* Ald. Bess. | *παραπλήσιον ποιοῦντες*] *παραπλήσιον μὲν ποιοῦντες T* Ald. | *ἀνθρωποειδεῖς δέ*] *ἀνθρωποειδεῖς δ' εἶναι Ab* Vet. | *ἐποίυν*] *ποιοῦσιν Jb.*

§. 25. *τὰ μεταξὺ*] *τὰ* om. *Fb.* | *θήσεται*] *τίθεται Fb.*

§. 26. *παρ' αὐτὰς*] *παρὰ ταύτας Ab.* | *ἥλιός τε καὶ*] *τε* add. *EAb.*

§. 27. *καίτοι πῶς*] *καί τοί πως* Ald.

§. 28. *ἐν τοῖς μαθήμασιν*] *ἐν τοῖς μαθηματικοῖς T* Ald. | *ἀδύνατον*] *ἀδύνατα S.* | *παρὰ τὰ αἰσθητὰ*] *περὶ τὰ αἰσθητὰ Gb.*

μεταξὺ καὶ αἰσθήσεις, δῆλον ὅτι καὶ ζῷα ἔσονται μεταξὺ αὐτῶν τε καὶ
τῶν φθαρτῶν. ἀπορήσειε δ' ἄν τις καὶ περὶ ποῖα τῶν ὄντων δεῖ ζητεῖν 29
ταύτας τὰς ἐπιστήμας. εἰ γὰρ τούτῳ διοίσει τῆς γεωδαισίας ἡ γεωμετρία
μόνον, ὅτι ἡ μὲν τούτων ἐστὶν ὧν αἰσθανόμεθα ἡ δ' ἐκ αἰσθητῶν, δῆλον
ὅτι καὶ παρ' ἰατρικὴν ἔσαι τις ἐπιστήμη καὶ παρ' ἑκάστην τῶν ἄλλων μεταξὺ
αὐτῆς τε ἰατρικῆς καὶ τῆσδε τῆς ἰατρικῆς. καίτοι πῶς τοῦτο δυνατόν; 30
καὶ γὰρ ἂν ὑγιείν' ἄττα εἴη παρὰ τὰ αἰσθητὰ καὶ αὐτὸ τὸ ὑγιεινόν.
ἅμα δὲ οὐδὲ τοῦτο ἀληθές, ὡς ἡ γεωδαισία τῶν αἰσθητῶν ἐστὶ μεγεθῶν 31
καὶ φθαρτῶν· ἐφθείρετο γὰρ ἂν φθειρομένων. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τῶν αἰσθη- 32
998 a τῶν ἂν εἴη μεγεθῶν οὐδὲ περὶ τὸν οὐρανὸν ἡ ἀστρολογία τόνδε. ὅτε γὰρ αἱ αἰσθη-
ταὶ γραμμαὶ τοιαῦταί εἰσιν οἵας λέγει ὁ γεωμέτρης· οὐθὲν γὰρ εὐθὺ τῶν
αἰσθητῶν οὕτως οὐδὲ στρογγύλον· ἅπτεται γὰρ τοῦ κανόνος οὐ κατὰ σιγμὴν
ὁ κύκλος, ἀλλ' ὥσπερ Πρωταγόρας ἔλεγεν ἐλέγχων τοὺς γεωμέτρας, οὗ θ'
αἱ κινήσεις καὶ ἕλικες τοῦ οὐρανοῦ ὅμοιαι, περὶ ὧν ἡ ἀστρολογία ποιεῖται
τοὺς λόγους, οὔτε τὰ σημεῖα τοῖς ἄστροις τὴν αὐτὴν ἔχει φύσιν. εἰσὶ δέ 33
τινες οἳ φασιν εἶναι μὲν τὰ μεταξὺ ταῦτα λεγόμενα τῶν τε εἰδῶν καὶ
48 Br. τῶν αἰσθητῶν, οὐ μὴν χωρίς γε τῶν αἰσθητῶν ἀλλ' ἐν τούτοις· οἷς τὰ
συμβαίνοντα ἀδύνατα πάντα μὲν πλείονος λόγου διελθεῖν, ἱκανὸν δὲ καὶ

---

§. 29. *περὶ ποῖα*] *παρὰ ποῖα E*; nostram scripturam ante oculos habuit Alex. 617, a, 39., et expressit Bessario. | *τούτῳ διοίσει*] *τοῦτο διοίσει* Ald. | *γεωδαισίας*] *γεωδεσίας Gb*; ceterum Aldina totum versum ita reddit: *εἰ γὰρ τοῦτο διοίσει τῆς γεωμετρίας μόνον, ὅτι κτλ.* Bess.: »si enim in hoc differret solum a Geometria Geodaesia«, quasi legerit *τῆς γεωμετρίας ἡ γεωδαισία.* | *ὧν αἰσθανόμεθα*] *ἃ αἰσθανόμεθα ESTBbCbGbJb.* | *δῆλον ὅτι καὶ*] *δῆλον οὖν ὅτι καὶ SBb, δῆλον καὶ Gb.* | *ἔσαι*] *ἐκ ἔσαι Gb.* | *παρ' ἑκάστην*] *παρ' ἑκάστης Gb.* | *μεταξὺ αὐτῆς*] *μεταξὺ τῆς GbJb.* | *τῆσδε τῆς*] *τῆς τε τῆς Gb, τῆσδε* sine *τῆς S.*

§. 30. *ἄν*] om. *T.* | *ἄττα*] *τὰ Ab.* | *παρὰ*] *περὶ Gb.*

§. 31. *ἅμα δὲ οὐδὲ*] *οὐδὲ* add. *ESTAbFbGb* Bess. Vet. Addendum esse primus vidit Casaub. | *ἡ γεωδαισία*] *ἡ* om. *T.*

§. 32. *οὐδὲ τῶν αἰσθητῶν*] *οὐδ' αἰσθητῶν Ab.* | *οὐδὲ περὶ τὸν οὐρανὸν ἡ ἀστρολογία*] *οὐδ' ἡ περὶ τὸν οὐραιὸν ἀστρολογία AbGb.* | *οὐδὲ γὰρ αἱ*] *αἱ* om. *Ab.* | *οὐδὲ στρογγύλον*] *οὔτε στρογγύλον Gb.* | *ἐλέγχων τοὺς γεωμέτρας*] *τοὺς γεωμέτρας ἐλέγχων T.* | *καὶ ἕλικες*] *καὶ αἱ ἕλικες ES* Ald. | *τοῦ οὐρανοῦ*] om. *S.* | *ὅμοιαι*] om. *Ab.* | *ἡ ἀστρολογία*] *ἡ* om. *Ab.* | *τὰ σημεῖα*] *τὰ* om. *Gb.* | *ἔχει φύσιν*] *φύσιν ἔχει S.*

§. 33. *εἶναι μὲν*] *μὲν εἶναι* Ald. | *ταῦτα λεγόμενα*] *ταῦτα τὰ λεγ. S.* | *χωρίς γε*] *γε χωρὶς Fb* et Alex. 618, a, 33. | *οἷς τὰ συμβαίνοντα*] *οἱ τὰ συμβ.* pr. *E, οἷς τὰ συμβεβηκότα T.*

34 τὰ τοιαῦτα θεωρῆσαι. οὔτε γὰρ ἐπὶ τέτων εὔλογον ἔχειν ἕτω μόνον, ἀλλα δῆλον ὅτι καὶ τὰ εἴδη ἐνδέχοιτ' ἂν ἐν τοῖς αἰσθητοῖς εἶναι· τᾷ γὰρ
35 αὐτᾷ λόγᾳ ἀμφότερα ταῦτά ἐξιν. ἔτι δὲ δύο ϛερεὰ ἐν τῷ αὐτῷ ἀναγκαῖον εἶναι τόπῳ, καὶ μὴ εἶναι ἀκίνητα ἐν κινουμένοις γε ὄντα τοῖς αἰσθητοῖς.
36 ὅλως δὲ τίνος ἕνεκ' ἄν τις θείη εἶναι μὲν αὐτά, εἶναι δ' ἐν τοῖς αἰσθητοῖς; ταὐτὰ γὰρ συμβήσεται ἄτοπα τοῖς προειρημένοις· ἔσαι γὰρ θρανός τις παρὰ τὸν οὐρανόν, πλήν γ' οὐ χωρὶς ἀλλ' ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ· ὅπερ ἐϛὶν ἀδυνατώτερον.

Cap. 3.

1 Περί τε τέτων ἔν ἀπορία πολλὴ πῶς δεῖ θέμενον τυχεῖν τῆς ἀληθείας, καὶ περὶ τῶν ἀρχῶν πότερον δεῖ τὰ γένη ϛοιχεῖα καὶ ἀρχὰς ὑπο-
2 λαμβάνειν ἢ μᾶλλον ἐξ ὧν ἐνυπαρχόντων ἐϛὶν ἕκαϛον πρῶτον, οἷον φωνῆς ϛοιχεῖα καὶ ἀρχαὶ δοκεῖϛιν εἶναι ταῦτ' ἐξ ὧν ϛύγκεινται αἱ φωναὶ πᾶϛαι πρώτων, ἀλλ' ᾗ τὸ κοινὸν ἡ φωνή· καὶ τῶν διαγραμμάτων ταῦτα ϛοιχεῖα λέγομεν, ὧν αἱ ἀποδείξεις ἐνυπάρχϛιν ἐν ταῖς τέτων ἀποδείξϛιν
3 ἢ πάντων ἢ τῶν πλείϛων. ἔτι δὲ τῶν ϛωμάτων καὶ οἱ πλείω λέγοντες εἶναι ϛοιχεῖα καὶ οἱ ἕν, ἐξ ὧν ϛύγκειται καὶ ἐξ ὧν ϛυνέϛηκεν ἀρχὰϛ λέγϛιν εἶναι, οἷον Ἐμπεδοκλῆϛ πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ τὰ μετὰ τέτων ϛοιχειά φηϛιν εἶναι ἐξ ὧν ἔϛι τὰ ὄντα ἐνυπαρχόντων, ἀλλ' οὐχ ὡϛ γένη λέγει ταῦτα

---

§. 34. *ἕτω μόνον*] ἕτω om. *SBbCb*, ἕτω μόνων *GbJb*. | *ὅτι καὶ τὰ εἴδη*] ὅτι εἴδη Ald.

§. 35. *ἔτι δὲ*] ἔτι τε *E*. | *ἐν τῷ αὐτῷ ἀναγκαῖον*] ἀναγκαῖον ἐν τῷ αὐτῷ *GbJb*. | *γε ὄντα*] τε ὄντα *T* Ald.

§. 36. *ὅλως δὲ*] ὅλως δὲ καὶ *T* Ald. | *ταὐτὰ γὰρ*] ταῦτα γὰρ Ald., ταὐτὰ γὰρ καὶ *Gb*. | *ἄτοπα*] ἄτοπον *SBb* Ald. | *προειρημένοις*] εἰρημένοις *Gb*. | *ἔσαι γὰρ*] ἔϛαι γῶν *T*. | *ὅπερ*] ὅ *Ab*.

§. 1. *οὖν*] om. *Ab*. | *πότερον*] πότερα *E*; nostram scripturam tuetur Alex. | *ἐνυπαρχόντων*] ὑπαρχόντων *Ab*; cum vulgata ἐνυπ. facit Alex. | *ἕκαϛον*] ἕκαϛα *Fb* Alex. | *πρῶτον*] πρώτων *rec. Jb* et Vet.; nostram scripturam etiam Alex. praebet in lemm. 619, a, 3., eandem exprimit Bess.

§. 2. *ταῦτ'*] om. *GbJb*. Vet. | *ϛύγκειντται*] ϛύγκειται *Gb*. | *αἱ φωναὶ πᾶϛαι*] πᾶϛαι om. *AbGb*. | *πρώτων*] πρῶτον *TAb* Ald. Bess. Vet., αὐτῶν *Gb*. | *ταῦτα ϛοιχεῖα*] τοιαῦτα ϛοιχ. *Gb*. | *ἐνυπάρχϛιν*] ἐνυπάρχοντα *Ab*. | *τούτων*] ita *Ab*: ceteri *τῶν ἄλλων*.

§. 3. *ἔτι δὲ τῶν*] ἔτι δὲ καὶ τῶν *Gb*. | *ϛύγκειται*] *GbJb*: vulgo *ϛύγκειντται*. Sylburgius, qui cum reliquis editionibus *ἐξ ὧν ϛύγκειντται καὶ ἐξ ὧν ϛυνέϛηκεν* in textu habet, hanc structuram aliis ejusdem generis exemplis excusat. Sic, ait, infra legi IV, 2, 5.: *ἐξ οὗ τὰ ἄλλα ἤρτηται καὶ δι' ὃ λέγονται.* | *τὰ μετὰ τέτων*] τὰ μεταξὺ *Ab*, τὰ τοιαῦτα *S*. | *λέγει ταῦτα τῶν ὄντων*] ταῦτα λέγει τῶν ὄντων *T* Ald.

998b τῶν ὄντων. πρὸς δὲ τούτοις καὶ τῶν ἄλλων εἴ τις ἐθέλει τὴν φύσιν 4
ἀθρεῖν, οἷον κλίνην ἐξ ὧν μορίων συνέστηκε καὶ πῶς συγκειμένων, τότε γνω-
49 Br. ρίζει τὴν φύσιν αὐτῆς. ἐκ μὲν δὴ τούτων τῶν λόγων ἐκ ἂν εἴησαν αἱ ἀρχαὶ 5
τὰ γένη τῶν ὄντων· ᾗ δ' ἕκαστον μὲν γνωρίζομεν διὰ τῶν ὁρισμῶν, ἀρχαὶ
δὲ τὰ γένη τῶν ὁρισμῶν εἰσίν, ἀνάγκη καὶ τῶν ὁρισῶν ἀρχὰς εἶναι τὰ γένη.
κἂν εἰ ἔξι τὴν τῶν ὄντων λαβεῖν ἐπιξήμην τὸ τῶν εἰδῶν λαβεῖν καθ' ἃ λέ- 6
γονται τὰ ὄντα, τῶν γε εἰδῶν τὰ γένη ἀρχαί εἰσιν. φαίνονται δέ τινες καὶ 7
τῶν λεγόντων ϛοιχεῖα τῶν ὄντων τὸ ἓν ἢ τὸ ὂν ἢ τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν
ὡς γένεσιν αὐτοῖς χρῆσθαι. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ἀμφοτέρως γε οἷόν τε λέγειν 8
τὰς ἀρχάς. ὁ μὲν γὰρ λόγος τῆς ἐσίας εἷς· ἕτερος δ' ἔσται ὁ διὰ τῶν γενῶν
ὁρισμὸς καὶ ὁ λέγων ἐξ ὧν ἔξιν ἐνυπαρχόντων. πρὸς δὲ τούτοις εἰ καὶ ὅτι 9
μάλιϛα ἀρχαὶ τὰ γένη εἰσί, πότερον δεῖ νομίζειν τὰ πρῶτα τῶν γενῶν ἀρχὰς
ἢ τὰ ἔσχατα κατηγορούμενα ἐπὶ τῶν ἀτόμων; καὶ γὰρ τοῦτο ἔχει ἀμφισβήτησιν.
εἰ μὲν γὰρ ὅτι τὰ καθόλου μᾶλλον ἀρχαί, φανερὸν ὅτι τὰ ἀνωτάτω τῶν 10
γενῶν· ταῦτα γὰρ λέγεται κατὰ πάντων. τοσαῦται ἂν ἔσονται ἀρχαὶ τῶν 11
ὄντων ὅσαπερ τὰ πρῶτα γένη, ὥϛ' ἔϛαι τό τε ὂν καὶ τὸ ἓν ἀρχαὶ καὶ ἐσίαι·
ταῦτα γὰρ κατὰ πάντων μάλιϛα λέγεται τῶν ὄντων. ἐχ οἷόν τε δὲ τῶν 12

---

§. 4. *ἐθέλει*] *ἐθέλοι TGbJb* Bess., *θέλει Ab*. | *συνέϛηκε*] ita *Ab* et Alex. in paraphr.: ceteri *ἐϛὶ*. | *τότε*] *καὶ τότε Ab*.

§. 5. *ᾗ*] *εἰ AbGb* Vet.; *ᾗ* praeter reliquos Bekk. codd. praebet Alex. in lemm., deinde Ald. et edit. inseq.

§. 6. *κἂν εἰ*] *καὶ εἰ FbGbJb* Alex. | *τὴν τῶν ὄντων*] *τὴν* om. *FbGb* Alex. | *τὸ τῶν εἰδῶν λαβεῖν*] *τῷ τῶν εἰδῶν λαβεῖν Fb*; cum nostro textu consentiunt Alex. et Bess. | *καθ' ἃ λέγονται*] *καθὸ λέγονται SAb*. | *τὰ γένη ἀρχαί*] ita *Ab*: ceteri *ἀρχαὶ τὰ γένη*.

§. 7. *τὸ ἓν ἢ τὸ ὄν*] *τὸ ἓν καὶ τὸ ὄν TAb*. | *καὶ τὸ μικρὸν*] *τὸ* om. *ESAbGbJb*.

§. 8. *ἀμφοτέρως γε*] *γε* om. *Fb*. | *λόγος*] *ὁ λόγος Jb*. | *ἔσται*] *ἐστὶν* pr. *Jb*. | *ὁρισμὸς*] *ὁ ὁρισμὸς ETAb*.

§. 9. *εἰ καὶ ὅτι*] *εἰ ἔτι καὶ Fb*. | *πότερον*] ita *AbGbJb*: vulgo *πότερα*. | *ἐπὶ τῶν ἀτόμων*] *ἐπὶ* om. *Gb*.

§. 10. *εἰ μὲν γὰρ*] *ᾗ μὲν γὰρ E*; nostram lectionem expressit Alex. in paraphr. et servaverunt editiones. | *ὅτι τὰ καθόλου*] *δεῖ τὰ καθόλου Ab*; Alexandrum *ἀεὶ τὰ καθόλου* legisse suspicari aliquis possit ex ejus paraphrasi 620, a, 33. | *ἀρχαί*] *ἀρχὰς Ab*.

§. 11. *ἔσονται ἀρχαὶ*] *ἀρχαὶ ἔσονται GbJb*. | *τό τε ὂν καὶ τὸ ἓν*] *τό τε ἓν καὶ τὸ ὂν Fb* Alex. | *κατὰ πάντων μάλιϛα λέγεται*] *μάλιϛα λέγεται κατὰ πάντων Fb* Alex.

§. 12. *τῶν ὄντων*] om. *Ab*. | *ἔτε τὸ ἓν ἔτε τὸ ὂν εἶναι γένος*] ita *Ab*: reliqui codices et libri impressi *ἓν εἶναι γένος ἔτε τὸ ἓν ἔτε τὸ ὄν*. Bess.: »non est autem possibile, neque ipsum unum entium esse genus, neque ipsum ens.« | *εἶναι ἑκάστην*] *ἑκάϛην εἶναι T*. | *ἀδύνατον δὲ*] *ἀδ. γὰρ GbJb*;

ὄντων οὔτε τὸ ἓν οὔτε τὸ ὂν εἶναι γένος· ἀνάγκη μὲν γὰρ τὰς διαφορὰς
ἑκάστου γένους καὶ εἶναι καὶ μίαν εἶναι ἑκάστην, ἀδύνατον δὲ κατηγορεῖσθαι
ἢ τὰ εἴδη τῶ γένους ἐπὶ τῶν οἰκείων διαφορῶν, ἢ τὸ γένος ἄνευ τῶν αὐτῶ
εἰδῶν. ὡς᾽ εἴπερ τὸ ἓν γένος ἢ τὸ ὄν, ἀδεμία διαφορὰ οὔτε ὂν ἔτε ἓν ἔσαι.
13 ἀλλὰ μὴν εἰ μὴ γένη, ἀδ᾽ ἀρχαὶ ἔσονται, εἴπερ ἀρχαὶ τὰ γένη. ἔτι καὶ τὰ 50 Br.
μεταξὺ συλλαμβανόμενα μετὰ τῶν διαφορῶν ἔσαι γένη μέχρι τῶν ἀτόμων·
14 νῦν δὲ τὰ μὲν δοκεῖ τὰ δ᾽ ἀ δοκεῖ. πρὸς δὲ τούτοις ἔτι μᾶλλον αἱ διαφοραὶ
ἀρχαὶ ἢ τὰ γένη· εἰ δὲ καὶ αὗται ἀρχαί, ἄπειροι ὡς εἰπεῖν ἀρχαὶ γίγνονται,
15 ἄλλως τε κἄν τις τὸ πρῶτον γένος ἀρχὴν τιθῇ. ἀλλὰ μὴν καὶ εἰ μᾶλλόν γε 999ᵃ
ἀρχοειδὲς τὸ ἕν ἐσιν, ἓν δὲ τὸ ἀδιαίρετον, ἀδιαίρετον δὲ ἅπαν ἢ κατὰ τὸ
ποσὸν ἢ κατὰ τὸ εἶδος, πρότερον δὲ τὸ κατ᾽ εἶδος, τὰ δὲ γένη διαιρετὰ
εἰς εἴδη, μᾶλλον ἂν ἓν τὸ ἔσχατον εἴη κατηγορούμενον· οὐ γάρ ἐσι γένος ὁ
16 ἄνθρωπος τῶν τινῶν ἀνθρώπων. ἔτι ἐν οἷς τὸ πρότερον καὶ ὕστερόν
ἐσιν, ἐχ οἷόν τε τὸ ἐπὶ τούτων εἶναί τι παρὰ ταῦτα· οἷον εἰ πρώτη τῶν
ἀριθμῶν ἡ δυάς, ἐκ ἔσαι τις ἀριθμὸς παρὰ τὰ εἴδη τῶν ἀριθμῶν· ὁμοίως
17 δὲ ἐδὲ σχῆμα παρὰ τὰ εἴδη τῶν σχημάτων. εἰ δὲ μὴ τούτων, σχολῇ τῶν γε

---

nostram lectionem praebent Alex. Bess. Vet. | *τὰ εἴδη τῶ γένως*] *τὰ εἴδη ἄνευ τῶ γένως EGbJb*; nostrum textum praebent Alex. et Syrianus, deinde Ald. et edit. seq.; praeterea Bess., qui ita vertit: »aut species generis de propriis differentiis praedicari.« Interpretatio Veteris haec est: »impossibile autem praedicari aut species de propriorum generum differentiis.« | *ἐπὶ*] ita *Ab* et Alex. in lemm., *καὶ EGbJb*, om. Ald. Sylb. | *ἄνευ τῶν*] *ἄνευ τούτων τῶν AbJb*; Bekkeri lectionem tuetur Alex., eandemque praebent Ald. Sylb. Bessario versum nostrum ita vertit: »aut genus esse absque suis speciebus«, quasi post *τὸ γένος* additum legerit *εἶναι*. | *ὥς᾽*] *οἷς Jb*. | *ἔτε ὂν ἔτε ἓν*] *ἔτε ἓν ἔτε ὂν ESTBbCb, ἔτε τὸ ὂν ἔτε τὸ ἓν* Ald. | *οὐδ᾽ ἀρχαὶ*] *οὐκ ἀρχαὶ Fb* Alex.

§. 13. *ἔτι καὶ τά*] *τὰ* om. *T*.

§. 14. *αὗται*] *αὐταὶ E*. | *κἄν τις*] Sylb. mavult scribi *κἂν εἴ τις*. | *ἀρχὴν τιθῇ*] *τιθῆ ὡς ἀρχὴν GbJb*.

§. 15. *μᾶλλόν γε*] *γε* om. *Fb*. | *κατὰ τὸ ποσὸν*] *τὸ* om. *Jb*. | *κατὰ τὸ εἶδος*] *κατ᾽ εἶδος Ab* et Alex. in paraphr. | *τὰ δὲ γένη*] *τὰ γένη δὲ* Ald. | *διαιρετὰ*] *διαιρεῖται Jb*. | *μᾶλλον ἂν ἓν τὸ ἔσχατον εἴη*] *μᾶλλον ἓν ἂν εἴη τὸ ἔσχατον T, μᾶλλον ἓν ἂν τὸ ἔσχατον εἴη* Ald. Sylb., *ἓν τὸ* om. *Gb*. Deinde editiones antiquiores et versio Bessarionis vocem *μᾶλλον* ad membrum antecedens trahunt, dum virgulam non post *εἴδη* ponunt, sed post *μᾶλλον*. | *οὐ γάρ ἐσι*] *οὐ γάρ ἐστι τὸ E, οὐ γὰρ* (omisso *ἐστι*) *Fb* et Alex. | *ὁ ἄνθρωπος*] *ὁ* add. *AbGbJb*, om. Alex. Ald.

§. 16. *τὸ πρότερον καὶ ὕσερόν ἐσιν*] *τὸ* om. *Cb*, *ἐσιν* ante *τὸ* ponit *Fb*. | *ἐκ ἔσαι*] *οὐκ ἔσι S*. | *τὰ εἴδη τῶν ἀριθμῶν*] *τὰ εἴδη τὰ τῶν ἀρ. Ab, τὰ εἴδη τούτων τῶν ἀρ. Gb*. | *ἐδὲ*] om. *Ab*. | *σχῆμα*] *σχήματα T* Ald.

§. 17. *ἀεὶ τὸ βέλτιον*] *τὸ βέλτιον ἀεὶ S*. | *ὥς᾽ οὐδὲν*] *ὥς᾽ ἐδὲ ESAb*.

ἄλλων ἔσαι τὰ γένη παρὰ τὰ εἴδη· τούτων γὰρ δοκεῖ μάλισα εἶναι γένη. ἐν δὲ τοῖς ἀτόμοις ἐκ ἔσι τὸ μὲν πρότερον τὸ δ' ὕσερον. ἔτι ὅπου τὸ μὲν βέλτιον τὸ δὲ χεῖρον, ἀεὶ τὸ βέλτιον πρότερον· ὥσ' ἐδὲν τούτων ἂν εἴη γένος. ἐκ μὲν οὖν τούτων μᾶλλον φαίνεται τὰ ἐπὶ τῶν ἀτόμων κατηγορού- 18
μενα ἀρχαὶ εἶναι τῶν γενῶν. πάλιν δὲ πῶς αὖ δεῖ ταύτας ἀρχὰς ὑπολαβεῖν 19
οὐ ῥᾴδιον εἰπεῖν. τὴν μὲν γὰρ ἀρχὴν δεῖ καὶ τὴν αἰτίαν εἶναι παρὰ τὰ πρά-
γματα ὧν ἀρχή, καὶ δύνασθαι εἶναι χωριζομένην αὐτῶν· τοιοῦτον δέ τι 20
παρὰ τὸ καθ' ἕκασον εἶναι διὰ τί ἄν τις ὑπολάβοι, πλὴν ὅτι καθόλου
κατηγορεῖται καὶ κατὰ πάντων; ἀλλὰ μὴν εἰ διὰ τοῦτο, τὰ μᾶλλον καθόλε
51 Br. μᾶλλον θετέον ἀρχάς· ὥσε ἀρχαὶ τὰ πρῶτ' ἂν εἴησαν γένη.

Cap. 4.

Ἔσι δ' ἐχομένη τε τούτων ἀπορία καὶ πασῶν χαλεπωτάτη καὶ ἀναγ- 1
καιοτάτη θεωρῆσαι, περὶ ἧς ὁ λόγος ἐφέσηκε νῦν. εἴτε γὰρ μὴ ἔσι τι
παρὰ τὰ καθ' ἕκαστα, τὰ δὲ καθ' ἕκαστα ἄπειρα, τῶν δ' ἀπείρων πῶς
ἐνδέχεται λαβεῖν ἐπισήμην; ᾗ γὰρ ἕν τι καὶ ταὐτόν, καὶ ᾗ καθόλου τι
ὑπάρχει, ταύτῃ πάντα γνωρίζομεν. ἀλλὰ μὴν εἰ τοῦτο ἀναγκαῖόν ἐσι, καὶ 2
δεῖ τι εἶναι παρὰ τὰ καθ' ἕκασα, ἤτοι τὰ ἔσχατα ἢ τὰ πρῶτα· τοῦτο δ'
ὅτι ἀδύνατον ἄρτι διηπορήσαμεν. ἔτι εἰ ὅτι μάλισα ἔσι τι παρὰ τὸ σύνολον, 3
ὅταν κατηγορηθῇ τι τῆς ὕλης, πότερον, εἰ ἔσιν εἶδός τι, παρὰ πάντα δεῖ
999 b εἶναί τι, ἢ παρὰ μὲν ἕνια εἶναι παρὰ δ' ἕνια μὴ εἶναι, ἢ παρ' ἐθέν; εἰ μὲν 4
ἓν μηθέν ἐσι παρὰ τὰ καθ' ἕκαστα, ἐθὲν ἂν εἴη νοητὸν ἀλλὰ πάντα αἰ-

---

§. 18. *ἀρχαὶ*] *ἀρχὰς Fb* Alex.

§. 19. *ταύτας*] *ταῦτα CbGb.* | *ἀρχὰς ὑπολαβεῖν*] *ὑπολαβεῖν ἀρχὰς Ab* Ald. | *εἰπεῖν*] om. *Ab.* | *δεῖ καὶ τὴν αἰτίαν εἶναι*] *εἶναι δεῖ καὶ τὴν αἰτίαν Ab*; vulgatum verborum ordinem agnoscit Alex. in lemm. 623, b, 8.

§. 20. *διὰ τί*] *διὸ τί CbGb.Jb*; ita etiam Sylb., posito post *εἶναι* puncto.

§. 1. *ἐχομένη τε*] *τε* om. *Fb.* | *ὁ λόγος*] articulum omittit Sylb. | *εἴτε*] *εἰ Ab.* | *τὰ δὲ καθ' ἕκαστα ἄπειρα*] om. *S.* | *τῶν δ' ἀπείρων*] *δ'* om. Ald. | *ταὐτόν*] *ταὐτό Ab.* | *καὶ ᾗ*] *ᾗ* om. *S.*

§. 2. *καθ' ἕκαστα*] editiones ante Brand. omnes post *καθ' ἕκαστα* addunt *ἀναγκαῖον ἂν εἴη τὰ γένη εἶναι παρὰ τὰ καθ' ἕκαστα*, nulla, ut videtur, codicum auctoritate, et refragante interpretatione Alexandri. Agnoscunt veruntamen versum istum Asclepii paraphrasis atque interpretes latini.

§. 3. *ἔτι εἰ*] *ἔτι δ' Ab, ἔτι* sine *εἰ Fb.* | *ἔστι τι*] *τι* om. *Ab.* | *κατηγορηθῇ τι τῆς*] *τῆς* om. Ald., *κατηγορηθήσης τῆς Gb.* | *εἶδός τι*] *εἶδός* om. *E* Vét., *τι* om. *S.*, *εἶδός τι* om. Brand., permotus, ut videtur, auctoritate Alexandri, qui 625, b, 8. versum nostrum ita reddit *πότερον εἰ ἔστι παρὰ πάντα εἶναι δεῖ*. Deinde Ising. ante *εἶδός τι* distinguit, deleto commate proximo.

§. 4. *λέγει*] *λέγοι Jb.*

σθητὰ καὶ ἐπιξήμη ἀθενός, εἰ μή τις εἶναι λέγει τὴν αἴσθησιν ἐπιξήμην.
5 ἔτι δ' ἀΐδιον ἀθὲν ἀδ' ἀκίνητον· τὰ γὰρ αἰσθητὰ πάντα φθείρεται καὶ ἐν κινήσει ἐξίν. ἀλλὰ μὴν εἴ γε ἀΐδιον ἀθέν ἐξιν, οὐδὲ γένεσιν εἶναι δυνατόν· ἀνάγκη γὰρ εἶναί τι τὸ γιγνόμενον καὶ ἐξ οὗ γίγνεται καὶ τύτων τὸ ἔσχατον ἀγέννητον, εἴπερ ἴσαταί τε καὶ ἐκ μὴ ὄντος γενέσθαι ἀδύνατον.
6 ἔτι δὲ γενέσεως ἔσης καὶ κινήσεως ἀνάγκη καὶ πέρας εἶναι· οὔτε γὰρ ἄπειρός ἐξιν οὐδεμία κίνησις ἀλλὰ πάσης ἐξὶ τέλος, γίγνεσθαί τε οὐχ οἷόν τε τὸ ἀδύνατον γενέσθαι· τὸ δὲ γεγονὸς ἀνάγκη εἶναι ὅτε πρῶτον
7 γέγονεν. ἔτι δ' εἴπερ ἡ ὕλη ἐξὶ διὰ τὸ ἀγέννητος εἶναι, πολὺ ἔτι μᾶλλον εὔλογον εἶναι τὴν οὐσίαν ὁπότε ἐκείνη γίγνεται· εἰ γὰρ μήτε τοῦτο ἔσται 52 Br.
μήτε ἐκείνη, οὐθὲν ἔσαι τὸ παράπαν. εἰ δὲ τῦτο ἀδύνατον, ἀνάγκη τι
8 εἶναι παρὰ τὸ σύνολον τὴν μορφὴν καὶ τὸ εἶδος. εἰ δ' αὖ τις τοῦτο θήσει, ἀπορία ἐπὶ τίνων τε θήσει τοῦτο καὶ ἐπὶ τίνων οὔ. ὅτι μὲν γὰρ ἐπὶ πάντων οὐχ οἷόν τε, φανερόν· ἐ γὰρ ἂν θείημεν εἶναί τινα οἰκίαν
9 παρὰ τὰς τινὰς οἰκίας. πρὸς δὲ τύτοις πότερον ἡ ἐσία μία πάντων ἔσαι,

---

§. 5. ἔτι δ'] δ' add. *Ab.* | ἀθέν ἐστιν] μηθέν ἐξιν *EJb* Ald.; nostram lectionem confirmat Alex. | τύτων] τῦτο *Gb*; cum nostra lectione faciunt Alex. et interpretes latini. | γενέσθαι] γίγνεσθαι *Fb* Alex.

§. 6. ἔτι δὲ] ὅτι δὲ ἐκ *S.* | καὶ πέρας] καὶ om. *S.* | ἀλλὰ πάσης] ἀλλὰ καὶ πάσης Ald. | ὅτε πρῶτον] ὅτε τὸ πρῶτον *GbJb*; Alex. πρῶτον habet sine τὸ.

§. 7. ἡ ὕλη] ἡ om. Ald. | ἔτι μᾶλλον] μᾶλλον ἔτι *SBbCb.* | εἶναι τὴν ἐσίαν] Casaub.: »script. cod. εἶναι καὶ τὴν ἐσίαν, h. e. formam, quam duobus his modis designat.« Videtur haec lectio fluxisse ex editione Fonsecae, qui eam in textu posuit, haec adnotans: »particula καὶ carent omnes codices, quotquot viderim, uno excepto manuscripto, antiquo et probato.« | ὁπότε] ὅ ποτε *E* et Alex. 625, a, 25. 27. | γίγνεται] γίγνεται εἶναι *TAbGb* Vet. Ald.; Alex. nostram lectionem tuetur. Bessario totum locum ita interpretatur: »multo magis rationabile est, ipsam substantiam esse, cum illa existat, ut haec sit«, unde Casaub. conjicit Bessarionem scriptum legisse τῷ εἶναι ταύτην sc. ἕνεκα. | εἰ γὰρ μήτε — παράπαν] om. *S.* | μήτε ἐκείνη] μήτε ἐκεῖνο *Gb*; Alex. in lemm. modo ἐκείνη exhibet 625, a, 38., modo ἐκεῖνο 625, a, 31. | τι] om. *TFb*; Alex. in lemm. modo ponit 625, a, 34., modo omittit 625, a, 40. | τὴν] τι τὴν *T.*

§. 8. αὖ τις] αὖθις *TGb* Ald. | θήσει τῦτο] τῦτο θήσει *T.*

§. 9. ἔν γὰρ] ita *GbJb* et, ut videtur, Alex. in paraphr.: ceteri, inter quos interpretes latini, ἐ γὰρ ἔν. Etiam Syrianus nostrum textum ante oculos habuit, sed alteram praeterea lectionem commemorat, quae sic se habet: ἐ γὰρ πάντων ἡ ἐσία μία Brand. Schol. in Ar. Metaph. p. 102. | ἅπαντα] πάντα *Jb* Syr. | ὧν ἡ ἐσία] ἡ om. *Ab.* | τῦτο] τύτοις *Ab.* | ἡ ὕλη] ποτε ἡ ὕλη *Ab.* | τύτων] τύτων ἔν *GbJb.* | ἕκαστον] ἑκάστε *T* Sylb.

οἷον τῶν ἀνθρώπων; ἀλλ' ἄτοπον· ἓν γὰρ ἅπαντα ὧν ἡ οὐσία μία. ἀλλὰ πολλὰ καὶ διάφορα; ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἄλογον. ἅμα δὲ καὶ πῶς γίγνεται ἡ ὕλη τούτων ἕκαστον καὶ ἔξι τὸ σύνολον ἄμφω ταῦτα; ἔτι δὲ περὶ τῶν ἀρχῶν καὶ τόδε ἀπορήσειεν ἄν τις. εἰ μὲν γὰρ εἴδει εἰσὶν ἕν, ἀθὲν ἔσαι ἀριθμῷ ἕν, ἀδ' αὐτὸ τὸ ἓν καὶ τὸ ὄν. καὶ τὸ ἐπίσασθαι πῶς ἔσαι, εἰ μή τι ἔσαι ἓν ἐπὶ πάντων; ἀλλὰ μὴν εἰ ἀριθμῷ ἓν καὶ μία ἑκάστη τῶν ἀρχῶν, καὶ μὴ ὥσπερ ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν ἄλλαι ἄλλων, οἷον τῆσδε τῆς συλλαβῆς τῷ εἴδει τῆς αὐτῆς ὕσης καὶ αἱ ἀρχαὶ εἴδει αἱ αὐταί· καὶ γὰρ αὗται ὑπάρχουσιν ἀριθμῷ ἕτεραι· εἰ δὲ μὴ ὕτως, ἀλλ' αἱ τῶν ὄντων ἀρχαὶ ἀριθμῷ ἕν εἰσιν, οὐκ ἔσαι παρὰ τὰ στοιχεῖα οὐθὲν ἕτερον· τὸ γὰρ ἀριθμῷ
1000a ἓν ἢ τὸ καθ' ἕκαστον λέγειν διαφέρει οὐθέν· ὕτω γὰρ λέγομεν τὸ καθ' ἕκαστον τὸ ἀριθμῷ ἕν, καθόλου δὲ τὸ ἐπὶ τούτων. ὥσπερ οὖν εἰ τὰ τῆς φωνῆς ἀριθμῷ ἦν στοιχεῖα ὡρισμένα, ἀναγκαῖον ἦν τοσαῦτα εἶναι τὰ πάντα γράμματα ὅσαπερ τὰ στοιχεῖα, μὴ ὄντων γε δύο τῶν αὐτῶν μηδὲ πλειόνων.

Οὐθενὸς δ' ἐλάττων ἀπορία παραλέλειπται καὶ τοῖς νῦν καὶ τοῖς
53 Br. πρότερον, πότερον αἱ αὐταὶ τῶν φθαρτῶν καὶ τῶν ἀφθάρτων ἀρχαί εἰσιν ἢ ἕτεραι. εἰ μὲν γὰρ αἱ αὐταί εἰσι, πῶς τὰ μὲν φθαρτὰ τὰ δὲ ἄφθαρτα, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν; οἱ μὲν ἂν περὶ Ἡσίοδον καὶ πάντες ὅσοι θεολόγοι μόνον ἐφρόντισαν τοῦ πιθανοῦ τοῦ πρὸς αὐτούς, ἡμῶν δ' ὠλιγώρησαν· θεοὺς γὰρ ποιοῦντες τὰς ἀρχὰς καὶ ἐκ θεῶν γεγονέναι, τὰ μὴ

---

§. 10. περὶ τῶν ἀρχῶν καὶ τόδε] om. *Ab*. | τόδε] τοῦτο *Fb*. | εἴδει] εἴδη *Fb*; nostram lectionem tuetur Alexandri paraphrasis, eandem exhibent editiones. | ἀδ' αὐτὸ] ἀδ' αὖ *Jb* Vet.: cum nostro textu consentit Alexandri interpretatio. | τὸ ἓν] τὸ om. *EGb*. | τὸ ὄν] τὸ om. *ST*. | πῶς] ὅπως *Fb*.

§. 11. ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν] ἐπὶ add. *ESAb*. | αἱ ἀρχαὶ] αἱ add. *Ab*. | αἱ αὐταὶ] αἱ om. *T*.

§. 12. αἱ τῶν ὄντων ἀρχαὶ] ἀρχαὶ add. *Ab*. | ἀριθμῷ ἕν εἰσιν] ἕν om. *ESAb*. | τὸ ἀριθμῷ] τῷ ἀρ. *ST*.

§. 13. ἦν] Fonseca aut expungendam putat particulam ἦν, aut ponendum ἄν pro οὖν. Casaubonus conjuncte scribi vult ὡσπερούν. | φωνῆς ἀριθμῷ] φωνῆς ἓν ἀρ. *ESTGbJb* Ald.; Alexander et Vet. nostrum textum agnoscunt. Bess.: »quemadmodum si vocis elementa, eo quod unum numero est, determinata essent.« | ὡρισμένα] ὡρισμένω *Ab*. | ἦν τοσαῦτα] ἦν ἂν τοσ. *ES*. | ὅσαπερ — πλειόνων] om. *T*. | τὰ στοιχεῖα] τὰ om. *Ab*.

§. 14. αἱ αὐταί εἰσι] εἰσι om. *Ab*. | τὰ μὲν φθαρτὰ τὰ δὲ ἄφθαρτα] τὰ μὲν ἄφθαρτα τὰ δὲ φθαρτά *ETGb* Ald.

§. 15. μόνον] τοῦ μόνον Ald., omisso τοῦ post ἐφρόντισαν. | τοῦ πρὸς αὐτούς] τοῦ om. *GbJb*. | ἐκ θεῶν] ἐκ τῶν θεῶν *EGb* Ald. | δῆλον ὡς] δῆλον δὲ ὡς *S* Ald.

γευσάμενα τῆ νέκταρος καὶ τῆς ἀμβροσίας θνητὰ γενέσθαι φασίν, δῆλον
16 ὡς ταῦτα τὰ ὀνόματα γνώριμα λέγοντες αὐτοῖς. καίτοι περὶ αὐτῆς τῆς
προσφορᾶς τῶν αἰτίων τούτων ὑπὲρ ἡμᾶς εἰρήκασιν. εἰ μὲν γὰρ χάριν
ἡδονῆς αὐτῶν θιγγάνουσιν, οὐθὲν αἴτια τῆ εἶναι τὸ νέκταρ καὶ ἡ ἀμβροσία·
17 εἰ δὲ τῆ εἶναι, πῶς ἂν εἶεν ἀίδιοι δεόμενοι τροφῆς; ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν
μυθικῶς σοφιζομένων οὐκ ἄξιον μετὰ σπουδῆς σκοπεῖν· παρὰ δὲ τῶν δι'
ἀποδείξεως λεγόντων δεῖ πυνθάνεσθαι διερωτῶντας τί δή ποτ' ἐκ τῶν
αὐτῶν ὄντα τὰ μὲν ἀίδια τὴν φύσιν ἐστὶ τὰ δὲ φθείρεται τῶν ὄντων.
18 ἐπεὶ δ' ἔστε αἰτίαν λέγουσιν οὔτε εὔλογον οὕτως ἔχειν, δῆλον ὡς ἐκ αἱ
19 αὐταὶ ἀρχαὶ οὐδὲ αἰτίαι αὐτῶν ἂν εἶεν. καὶ γὰρ ὅνπερ οἰηθείη λέγειν
ἄν τις μάλιστα ὁμολογουμένως αὐτῷ, Ἐμπεδοκλῆς, καὶ οὗτος ταὐτὸν
πέπονθεν· τίθησι μὲν γὰρ ἀρχήν τινα αἰτίαν τῆς φθορᾶς τὸ νεῖκος,
δόξειε δ' ἂν ἀθὲν ἧττον καὶ τοῦτο γεννᾶν ἔξω τῆ ἑνός· ἅπαντα γὰρ ἐκ
20 τούτου τἄλλά ἐστι πλὴν ὁ θεός. λέγει γῆν „ἐξ ὧν πάνθ' ὅσα τ' ἦν ὅσα
τ' ἔσθ' ὅσα τ' ἔσαι ὀπίσσω, δένδρεά τ' ἐβλάστησε καὶ ἀνέρες ἠδὲ γυναῖκες,
θῆρές τ' οἰωνοί τε καὶ ὑδατοθρέμμονες ἰχθῦς, καί τε θεοὶ δολιχαίωνες."
21 καὶ χωρὶς δὲ τούτων δῆλον· εἰ γὰρ μὴ ἦν τὸ νεῖκος ἐν τοῖς πράγμασιν, 1000b 54 Br.
ἓν ἂν ἦν ἅπαντα, ὡς φησίν· ὅταν γὰρ συνέλθῃ, τότε δ' ἔσχατον ἵσατο
22 νεῖκος. διὸ καὶ συμβαίνει αὐτῷ τὸν εὐδαιμονέσατον θεὸν ἧττον φρόνιμον

---

§. 16. *καίτοι περὶ*] *καίτοι καὶ περὶ E.* | *προσφορᾶς*] *προφορᾶς EST Ab* Ald.; nostram scripturam exhibet Alex. in paraphr. 627, a, 28.; eandem ante oculos habuisse videntur interpretes latini. | *ἡδονῆς αὐτῶν*] *ἡδονῆς περὶ αὐτῶν EST* Ald. | *θιγγάνουσιν*] *ἐριγγάνουσιν Gb.* | *ἀίδιοι*] *ἀίδιον T, ἀίδια Jb* et Alex. in paraphr. | *δεόμενοι*] *δεόμενα Jb* et Alex. in paraphr.

§. 17. *ἀλλὰ περὶ μὲν*] *μὲν* om. *S.* | *μυθικῶς*] *μυθικῶν Ab, μυθικῶς* cum reliquis Bekkeri codd. Alexander. | *παρὰ δὲ τῶν*] *περὶ δὲ τῶν ST* Ald. | *τί δή ποτ'*] *δή* om. *T.*

§. 18. *ἐδὲ αἰτίαι*] *ἐδὲ αἱ αἰτ. S.* | *αὐτῶν ἂν*] ita *Ab*: ceteri *ἂν αὐτῶν.*

§. 19. *αὐτῷ*] *αὐτῷ* Ald. Sylb. | *ταὐτὸν*] ita *Ab*: ceteri *ταὐτό.* | *δόξειε δ' ἂν ἐθὲν*] *ὡς δόξειεν ἄν, ἐθὲν δὲ Ab*; vulgatam sequitur Alex. 627, b, 35. | *γεννᾶν*] *γεννᾶ Ab.* | *ἔξω*] *ἐξ αὐτῆ Gb* Ald.; nostram scripturam sequuntur interpretes latini. | *τἄλλά*] om. *T.*

§. 20. *ὅσα τ' ἔσαι*] *ὅσα τ' ἔσιν Ab* et margo *E*, om. *SBbCb* pr. *E* Vet. | *ὀπίσσω*] om. *Ab.* | *ἀνέρες*] *ἀνέρες τ' Ab.* | *καί τε θεοὶ*] *κἄν τε θεοὶ STAb* Ald.

§. 21. *εἰ γὰρ*] *εἰ μὲν γὰρ T.* | *μὴ ἦν τὸ νεῖκος*] ita *Fb* et Alex. in paraphr. 627, b, 41., *μὴ ἓν ἦν τὸ νεῖκος Gb* Ald., *μὴ ἐνῆν τὸ νεῖκος* Bess., *μὴ ἓν ἦν ESBbCb*, *μὴ ἦν Ab* et Vet. probante Brandisio, *ἐνῆν T.* | *συνέλθῃ*] *συνέλθωσι Ab.* | *τότε δ'*] *δ'* add. *Ab.* | *ἵσατο*] ita *Ab*: ceteri *ἵστ' τὸ.*

§. 22. *διὸ*] *ὧ Ab.* | *θεὸν*] *βίον Gb* Ald., *θεὸν* cum reliq. Bekk. codd.

εἶναι τῶν ἄλλων· ὁ γὰρ γνωρίζει τὰ στοιχεῖα πάντα· τὸ γὰρ νεῖκος οὐκ
ἔχει, ἡ δὲ γνῶσις τῷ ὁμοίῳ τῷ ὁμοίῳ. „γαίῃ μὲν γὰρ," φησί, „γαῖαν 23
ὀπώπαμεν, ὕδατι δ' ὕδωρ, αἰθέρι δ' αἰθέρα δῖον, ἀτὰρ πυρὶ πῦρ ἀΐδηλον,
στοργὴν δὲ στοργῇ, νεῖκος δέ τε νείκεϊ λυγρῷ." ἀλλ' ὅθεν δὴ ὁ λόγος, τοῦτό 24
γε φανερόν, ὅτι συμβαίνει αὐτῷ τὸ νεῖκος μηθὲν μᾶλλον φθορᾶς ἢ τοῦ
εἶναι αἴτιον. ὁμοίως δ' ὁδ' ἡ φιλότης τῷ εἶναι· συνάγουσα γὰρ εἰς τὸ ἓν
φθείρει τἄλλα. καὶ ἅμα δὲ αὐτῆς τῆς μεταβολῆς αἴτιον οὐθὲν λέγει, ἀλλ' 25
ἢ ὅτι οὕτως πέφυκεν· „ἀλλ' ὅτε δὴ μέγα νεῖκος ἐνὶ μελέεσσιν ἐθρέφθη,
εἰς τιμάς τ' ἀνόρουσε τελειομένοιο χρόνοιο, ὅς σφιν ἀμοιβαῖος πλατέος
παρελήλαται ὅρκου." ὡς ἀναγκαῖον μὲν ὂν μεταβάλλειν· αἰτίαν δὲ τῆς
ἀνάγκης οὐδεμίαν δηλοῖ. ἀλλ' ὅμως τοσοῦτόν γε μόνον λέγει ὁμολογου- 26
μένως· οὐ γὰρ τὰ μὲν φθαρτὰ τὰ δὲ ἄφθαρτα ποιεῖ τῶν ὄντων, ἀλλὰ
πάντα φθαρτὰ πλὴν τῶν στοιχείων. ἡ δὲ νῦν λεγομένη ἀπορία ἐξὶ διὰ τί τὰ 27
μὲν τὰ δ' οὔ, εἴπερ ἐκ τῶν αὐτῶν ἐξίν. ὅτι μὲν ἓν ἐκ ἂν εἴησαν αἱ αὐταὶ
ἀρχαί, τοσαῦτα εἰρήσθω. εἰ δὲ ἕτεραι ἀρχαί, μία μὲν ἀπορία πότερον 28
ἄφθαρτοι καὶ αὐταὶ ἔσονται ἢ φθαρταί. εἰ μὲν γὰρ φθαρταί, δῆλον ὡς
ἀναγκαῖον καὶ ταύτας ἔκ τινων εἶναι· ἅπαντα γὰρ φθείρεται εἰς ταὐτ'
ἐξ ὧν ἔστιν· ὥσε συμβαίνει τῶν ἀρχῶν ἑτέρας ἀρχὰς εἶναι προτέρας.
55 Br. τοῦτο δ' ἀδύνατον, καὶ εἰ ἵσταται καὶ εἰ βαδίζει εἰς ἄπειρον. ἔτι δὲ
πῶς ἔσται τὰ φθαρτά, εἰ αἱ ἀρχαὶ ἀναιρεθήσονται; εἰ δὲ ἄφθαρτοι, 29
διὰ τί ἐκ μὲν τούτων ἀφθάρτων ὄντων φθαρτὰ ἔσαι, ἐκ δὲ τῶν ἑτέρων
ἄφθαρτα; τοῦτο γὰρ οὐκ εὔλογον, ἀλλ' ἢ ἀδύνατον ἢ πολλοῦ λόγου δεῖται.

Alexander et interpretes latini. | τὰ στοιχεῖα] om. *Ab*, habent Alex. in paraphr. et interpr. latini. | πάντα] ἅπαντα *AbCb*.

§. 23. γαῖαν] γαίην Ald. | αἰθέρι — ἀΐδηλον] om. *ESTBb* Vet. | δῖον] θεῖον *Ab*. | ἀτὰρ πυρὶ πῦρ ἀΐδηλον] om. *Ab* Ald. | στοργὴν δὲ στοργῇ] στοργῇ τε στοργὴν *STBbCb* Ald. Bess. Vet. | δέ τε] δέ τι *BbCb*, τε sine δέ Ald.

§. 24. ἀλλ' ὅθεν] ἄλλοθεν Ald. Camot. | δὴ] δὲ Ald. Cam. Sylb. | τοῦ εἶναι αἴτιον] αἴτιον om. *Ab*, agnoscit Alex. in paraphr.

§. 25. μεταβολῆς αἴτιον] μεταβ. τὸ αἴτιον *Ab*. | ἀλλ' ἢ] ἢ add. *ETAbBbCb*. | ὅτι] om. *T*. | εἰς τιμάς] ἐπὶ τιμάς *GbJb* Syr. | τελειομένοιο χρόνοιο] τελειομένοις χρόνοις *Gb*. | παρελήλαται] παρελήλατο *ETCb* Ald., παρήλατο *SBb*. | τῆς ἀνάγκης] ita *TAb* Vet.: ceteri ἐξ ἀνάγκης.

§. 27. ἡ δὲ νῦν λεγομένη ἀπορία] δὲ νῦν λεγ. ἡ ἀπορ. Ald., νῦν δὲ λεγ. ἡ ἀπ. Ising. | ὅτι μὲν οὖν] ἓν om. *S*.

§. 28. καὶ αὐταὶ] καὶ αὗται *E* Vet. | ἅπαντα γὰρ] πάντα γὰρ *Ab*. | ἑτέρας ἀρχὰς εἶναι] ἀρχὰς om. Alex. in lemm. | τὰ φθαρτὰ] τὰ om. *TAb*, habet Alex. in lemm.

§. 29. ἐκ μὲν τούτων] ἐκ μὲν ἓν τούτων *S*. | ἢ πολλοῦ λόγου] ἢ om. *T*.

30 ἔτι δὲ δὴ ἐγκεχείρηκεν ἠδεὶς ἑτέρας λέγειν, ἀλλὰ τὰς αὐτὰς ἁπάντων 1001a
λέγουσιν ἀρχάς. ἀλλὰ τὸ πρῶτον ἀπορηθὲν ἀποτρώγουσιν ὥσπερ τῆτο
μικρόν τι λαμβάνοντες.

31 Πάντων δὲ καὶ θεωρῆσαι χαλεπώτατον καὶ πρὸς τὸ γνῶναι τἀλη-
θὲς ἀναγκαιότατον, πότερόν ποτε τὸ ὂν καὶ τὸ ἓν ἠσίαι τῶν ὄντων εἰσί,
καὶ ἑκάτερον αὐτῶν ἠχ ἕτερόν τι ὂν τὸ μὲν ἓν τὸ δὲ ὄν ἐστιν, ἢ δεῖ ζητεῖν
32 τί ποτ' ἔστι τὸ ὂν καὶ τὸ ἕν ὡς ὑποκειμένης ἄλλης φύσεως. οἱ μὲν γὰρ
ἐκείνως, οἱ δ' οὕτως οἴονται τὴν φύσιν ἔχειν. Πλάτων μὲν γὰρ καὶ οἱ Πυ-
θαγόρειοι οὐχ ἕτερόν τι τὸ ὂν ἠδὲ τὸ ἕν, ἀλλὰ τῆτο αὐτῶν τὴν φύσιν
33 εἶναι, ὡς ἧσης τῆς ἠσίας αὐτὸ τὸ ἓν εἶναι καὶ ὄν τι. οἱ δὲ περὶ φύσεως,
οἷον Ἐμπεδοκλῆς, ὡς εἰς γνωριμώτερον ἀνάγων λέγει ὅτι τὸ ἓν ὄν ἐσιν·
δόξειε γὰρ ἂν λέγειν τῆτο τὴν φιλίαν εἶναι· αἰτία γοῦν ἐστὶν αὕτη τοῦ
34 ἓν εἶναι πᾶσιν. ἕτεροι δὲ πῦρ, οἱ δ' ἀέρα φασὶν εἶναι τὸ ἓν τοῦτο καὶ
τὸ ὄν, ἐξ οὗ τὰ ὄντα εἶναί τε καὶ γεγονέναι. ὡς δ' αὕτως καὶ οἱ πλείω
τὰ στοιχεῖα τιθέμενοι· ἀνάγκη γὰρ καὶ τέτοις τοσαῦτα λέγειν τὸ ἓν καὶ
35 τὸ ὂν ὅσας περ ἀρχὰς εἶναί φασιν. συμβαίνει δέ, εἰ μέν τις μὴ θήσεται
εἶναί τινα ἠσίαν τὸ ἓν καὶ τὸ ὄν, μηδὲ τῶν ἄλλων εἶναι τῶν καθόλε
μηθέν· ταῦτα γάρ ἐστι καθόλου μάλιστα πάντων. εἰ δὲ μὴ ἔστι τι ἓν 56 Br.
αὐτὸ μηδ' αὐτὸ ὄν, σχολῇ τῶν γε ἄλλων τι ἂν εἴη παρὰ τὰ λεγόμενα

---

§. 30. *λέγειν*] add. *Ab*. | *ἁπάντων λέγουσιν*] *λέγουσιν ἁπάντων Ab*, *ἅπαντες ἁπάντων λέγουσιν* Casaub. in marg., ad veteres nescio quos interpretes provocans. | *ἀπορηθὲν*] *ἀποῤῥηθὲν* Ald.

§. 31. *πάντων δὲ καὶ*] *καὶ* om. *GbJb*. | *πότερόν ποτε*] *πότερόν τε Gb*. | *τὸ μὲν ἕν*] om. *S*. Bessario locum nostrum ita vertit: »et non aliquid aliud utrumque eorum sit, sed hoc unum, illud vero ens sit« quasi scriptum legerit *καὶ ἑκάτερον αὐτῶν οὐχ ἕτερόν τι ὄν, ἀλλὰ τὸ μὲν ἓν τὸ δὲ ὄν ἐσιν*. | *τί ποτ' ἔσι τὸ ὂν καὶ τὸ ἕν*] *τί ποτ' ἔσι τὸ ἓν καὶ τὸ ὂν Fb* et Alex. in lemm.

§. 32. *αὐτὸ τὸ*] ita *Fb* et Vet., *αὐτοῦ τὸ Ab*: ceteri *ταὐτὸ*. Alexander in lemm. 630, a, 6. exhibet *αὐτὸ τὸ*, sed ex insequenti interpretatione apparet eum scriptum legisse *ταὐτὸ*. Bess.: »tanquam substantia idem unum et ens esset.« | *ὄν τι*] *ἕν τι Fb*; sed Alex. cum reliq. codd. sequitur vulgatam *ὄν τι*. Deinde Ald. (?) et Camot. pro *ὄν τι* conjuncte scribunt *ὄντι*.

§. 33. *ὅτι τὸ ἓν ὄν ἐσιν*] *ὅτι ποτὲ τὸ ἕν ἐσιν Ab*, quod recepit Brand. Eandem lectionem commendare videtur paraphrasis Alexandri 630, a, 12. | *τῆτο*] *ὅτι τῆτο S*, *τῆτο τί Ab*. | *γὰν*] *γὰρ* Var. Lect. ap. Casaub.

§. 34. *λέγειν τὸ ἓν καὶ τὸ ὄν*] ita *Ab*: ceteri *λέγειν τὸ ὂν καὶ τὸ ἕν*. | *ὅσας περ*] *ὅσαπερ* Ising.

§. 35. *τινα ἠσίαν*] *τινας ἠσίας SAb*, *τινὸς ἠσίαν* Var. Lect. ap. Alex. 630, a, 23. 31. | *τῶν καθόλε*] Camot. articulum omittit. | *εἰ δὲ μὴ*] *εἰ γὰρ μὴ Ab*.

καθ' ἕκαστα. ἔτι δὲ μὴ ὄντος τῆ ἑνὸς οὐσίας, δῆλον ὅτι οὐδ' ἂν ἀριθμὸς 36
εἴη ὡς κεχωρισμένη τις φύσις τῶν ὄντων· ὁ μὲν γὰρ ἀριθμὸς μονάδες,
ἡ δὲ μονὰς ὅπερ ἕν τί ἐστιν. εἰ δ' ἔστι τι αὐτὸ ἕν καὶ ὄν, ἀναγκαῖον 37
οὐσίαν αὐτῶν εἶναι τὸ ἓν καὶ τὸ ὄν. οὐ γὰρ ἕτερόν τι καθόλου κατη-
γορεῖται, ἀλλὰ ταῦτα αὐτά. ἀλλὰ μὴν εἴ γ' ἔσται τι αὐτὸ ὂν καὶ αὐτὸ 38
ἕν, πολλὴ ἀπορία πῶς ἔσται τι παρὰ ταῦτα ἕτερον, λέγω δὲ πῶς ἕξαι
πλείω ἑνὸς τὰ ὄντα. τὸ γὰρ ἕτερον τοῦ ὄντος οὐκ ἔστιν, ὥστε κατὰ τὸν
1001b Παρμενίδου λόγον συμβαίνειν ἀνάγκη ἓν ἅπαντα εἶναι τὰ ὄντα καὶ τοῦτο
εἶναι τὸ ὄν. ἀμφοτέρως δὲ δύσκολον· ἄν τε γὰρ μὴ ᾖ τὸ ἓν οὐσία ἄν τε 39
ᾖ τι αὐτὸ ἕν, ἀδύνατον τὸν ἀριθμὸν οὐσίαν εἶναι. ἐὰν μὲν οὖν μὴ ᾖ, εἴρηται
πρότερον δι' ὅ· ἐὰν δὲ ᾖ, ἡ αὐτὴ ἀπορία καὶ περὶ τοῦ ὄντος. ἐκ τίνος 40
γὰρ παρὰ τὸ ἓν ἕξαι αὐτὸ ἄλλο ἕν; ἀνάγκη γὰρ μὴ ἓν εἶναι· ἅπαντα
δὲ τὰ ὄντα ἢ ἓν ἢ πολλά, ὧν ἓν ἕκαστον. ἔτι εἰ ἀδιαίρετον αὐτὸ τὸ 41

---

§. 36. ἔτι] ὅτι *GbJb*. | ὅτι] om. *Gb*. | ὡς κεχωρισμένη] συγκεχωρισμένη *S*. | τις φύσις] ita *Ab*: vulgo φύσις τις.

§. 37. τι αὐτὸ] τὸ αὐτὸ *Gb*. | καὶ ἕν] καὶ αὐτὸ ὄν *TJb* Ald. | αὐτῶν εἶναι] εἶναι αὐτῶν *Gb*. Alexander in lemm. 630, b, 10. versum nostrum ita exhibet οὐσίας αὐτὸ (al. αὐτῶν) εἶναι τὸ ἓν καὶ τὸ ὄν: negligentius sane: etenim paulo infra 630, b, 26. rectius sic legitur ἀναγκαῖον αὐτῶν οὐσίας εἶναι τὸ ἓν καὶ τὸ ὄν. | τὸ ἓν καὶ τὸ ὄν] τὸ ὂν καὶ τὸ ἕν *EST* Ald. | καθόλου] om. *GbJb*, habet Alex. in lemm. et exprimunt interpretes latini. | κατηγορεῖται] om. *Fb*, habet Alex. in lemm. et agnoscunt interpr. latini. | ταῦτα αὐτά] αὐτὰ ταῦτα *Fb* Alex.

§. 38. αὐτὸ ὂν καὶ αὐτὸ ἕν] αὐτὸ ἓν καὶ αὐτὸ ὄν *Fb*. | ἕξαι τι παρὰ ταῦτα ἕτερον] ἐξι παρὰ ταῦτα ἕτερα *Fb*. | λόγον συμβαίνειν ἀνάγκη] ita *GbJb*, ἀνάγκη συμβαίνειν λόγον *Ab*: vulgo συμβαίνειν ἀνάγκη λόγον.

§. 39. δύσκολον] δύσκαλον *E*. | ἄν τε γὰρ] ἐάν τε γὰρ *AbGbJb*. | ἂν τε γὰρ] ἐάν τε γὰρ *AbGbJb*. | ἄν τε ᾖ] ἄρ τε μὴ ᾖ *Gb*, ἄν τις θῆ *Fb*. | τι αὐτὸ ἕν] ita *AbGbJb*, αὐτὸ (omissis τι et ἕν) *Fb*: ceteri τὸ αὐτὸ ἕν. | ἐὰν μὲν οὖν μὴ ᾖ] οὖν et ᾖ om. *Gb*.

§. 40. γὰρ παρὰ] ita *AbFb* Alex. in lemm.: vulgo γὰρ καὶ παρὰ. | ἕξαι αὐτὸ ἄλλο ἕν] ἄλλο (omissis ἕξαι αὐτὸ et ἕν) Alex. in lemm. 631, b, 23., majori fortasse in afferendis philosophi verbis licentia utens. Brandisius in margine editionis suae lemma Alexandri ita exhibet „ἐκ τίνος γὰρ παρὰ τὸ ἓν ἄλλο ἐξ οὗ ἕξαι τὸ ἄλλο ἕν“: at enim vero, si quid video, verba ἐξ οὗ ἕξαι τὸ ἄλλο ἕν non sunt verba citantis, sed explicantis. | ἀνάγκη γὰρ] ἀνάγκη δὲ *GbJb* Bess. | μὴ ἓν] ita *Ab*: ceteri μηδὲν. | ἓν ἕκαστον] ἕκαστον ἕν *Gb*.

§. 41. κατὰ μὲν τὸ] κατὰ μὲν ἓν τὸ *T*. | ποιεῖ μεῖζον] ita *EAb* Ascl. in paraphr. et Vet.: ceteri ποιεῖ τι μ. | μηδὲ ἔλαττον] add. *Ab*; atque agnoscunt hoc additamentum Alex. et Ascl. in paraphr., praeterea interpres Vetus. Idem ex conjectura proposuerat Fonseca, probante Casaubono. | φησιν] ita *ESAb*: vulgo φασιν. | πάντῃ ὂν] Alex. haec habet in paraphrasi: διὸ καὶ πάντῃ προστιθέμενον τὸ τοιοῦτον μέγεθος αὔξει· τὰ δὲ ἄλλα μεγέθη οὐχ ἁπλῶς συντιθέ-

ἕν, κατὰ μὲν τὸ Ζήνωνος ἀξίωμα ἀθὲν ἂν εἴη. ὁ γὰρ μήτε προσιθέμενον μήτε ἀφαιρούμενον ποιεῖ μεῖζον μηδὲ ἔλαττον, ἃ φησιν εἶναι τοῦτο τῶν ὄντων, ὡς δῆλον ὅτι ὄντος μεγέθους τοῦ ὄντος. καὶ εἰ μέγεθος, σωματικόν· τοῦτο
42 γὰρ πάντῃ ὄν. τὰ δὲ ἄλλα πῶς μὲν προστιθέμενα ποιήσει μεῖζον, πῶς δ'
43 ἀθέν, οἷον ἐπίπεδον καὶ γραμμή· σιγμὴ δὲ καὶ μονὰς ἀδαμῶς. ἀλλ' ἐπειδὴ
οὗτος θεωρεῖ φορτικῶς, καὶ ἐνδέχεται εἶναι ἀδιαίρετόν τι ὥσε καὶ ἅτως 57 Br.
καὶ πρὸς ἐκεῖνόν τιν' ἀπολογίαν ἔχει (μεῖζον μὲν γὰρ ἃ ποιήσει, πλεῖον δὲ προσιθέμενον τὸ τοιοῦτον)· ἀλλὰ πῶς δὴ ἐξ ἑνὸς τοιούτου ἢ πλειόνων τοιούτων ἔσται μέγεθος; ὅμοιον γὰρ καὶ τὴν γραμμὴν ἐκ στιγμῶν εἶναι
44 φάσκειν. ἀλλὰ μὴν καὶ εἴ τις οὕτως ὑπολαμβάνει ὥσε γενέσθαι, καθάπερ λέγουσί τινες, ἐκ τοῦ ἑνὸς αὐτοῦ καὶ ἄλλου μὴ ἑνός τινος τὸν ἀριθμόν, ἀθὲν ἧττον ζητητέον διὰ τί καὶ πῶς ὁτὲ μὲν ἀριθμὸς ὁτὲ δὲ μέγεθος ἔσαι τὸ γενόμενον, εἴπερ τὸ μὴ ἓν ἡ ἀνισότης, καὶ ἡ αὐτὴ φύσις ἦν. ἅτε γὰρ ὅπως ἐξ ἑνὸς καὶ ταύτης, ἅτε ὅπως ἐξ ἀριθμᾶ τινὸς καὶ ταύτης γένοιτ' ἂν τὰ μεγέθη, δῆλον.

Cap. 5.

1 Τούτων δ' ἐχομένη ἀπορία, πότερον οἱ ἀριθμοὶ καὶ τὰ σώματα
2 καὶ τὰ ἐπίπεδα καὶ αἱ σιγμαὶ οὐσίαι τινές εἰσιν ἢ ἅ. εἰ γὰρ μή εἰσιν, διαφεύγει τί τὸ ὂν καὶ τίνες αἱ οὐσίαι τῶν ὄντων. τὰ μὲν γὰρ πάθη καὶ αἱ κινήσεις καὶ τὰ πρός τι καὶ αἱ διαθέσεις καὶ οἱ λόγοι ἀθενὸς

μενα αὔξει τὸ ὅλον, πῶς δέ κτλ. 632, a, 29., unde conjicias deleto ὂν scriptum eum legisse τοῦτο γὰρ πάντῃ, τὰ δὲ ἄλλα πῶς μὲν προστιθέμενα ποιήσει μεῖζον, πῶς δ' ἀθέν κτλ.

§. 42. πῶς bis] πῶς Alex. in paraphr. 632, a, 31. | προστιθέμενα] προστιθεμένων *Ab*.

§. 43. οὗτος] ita *ET* Bess. Vet. Fonseca: ceteri ἅτως. | καὶ ἐνδέχεται] καὶ ἃ ἐνδ. *ESGb* Ald. Nostrum textum sequuntur commentatores graeci 632, a, 16. b, 2. et interpretes latini, ad quos provocans particulam οὐκ primus expunxit Fonseca. | ἀδιαίρετόν τι] τι om. *ES* Vet. | ὥσε καὶ ἅτως] ὥσε καὶ ὄντως Fonseca dedit ex conjectura, ὥσε καὶ ἅτος Var. Lect. ap. Casaub. | καὶ πρὸς ἐκεῖνον] καὶ non agnoscunt interpretes latini: »sic ad illum habetur aliqua responsio« vertit Bess. | ἀπολογίαν ἔχει] ita *Ab*, ἔχειν ἀπολογίαν *S*: ceteri ἔχει ἀπολογίαν. | μεῖζον μὲν γὰρ] γὰρ add. *ESTAb* Alex. et Ascl. in paraphr., assentientibus Bessarione et interprete Vetere. | πῶς δὴ] πῶς δεῖ *Gb*. | τοιούτου] τούτου *Gb*. | τοιούτων] add. *Ab* et Alex. in paraphr.

§. 44. ὑπολαμβάνει] ὑπολαμβάνοι Ald. | γενέσθαι] γίνεσθαι *T* Ald. | ἡ ἀνισότης] ἡ om. *Fb* et Alex. in lemm. | ἅτε ὅπως — ταύτης] om. *T*.

§. 1. καὶ τὰ ἐπίπεδα] om. *Fb* et Alex. 632, b, 32.

§. 2. εἰ γὰρ μή] εἰ μὴ γάρ *GbJb*.

δοκῆσιν οὐσίαν σημαίνειν· λέγονται γὰρ πάντα καθ' ὑποκειμένου τινός, καὶ οὐθὲν τόδε τι. ἃ δὲ μάλιστ' ἂν δόξειε σημαίνειν οὐσίαν, ὕδωρ καὶ 3
1002a γῆ καὶ πῦρ καὶ ἀήρ, ἐξ ὧν τὰ σύνθετα σώματα συνέζηκε, τούτων θερμότητες μὲν καὶ ψυχρότητες καὶ τὰ τοιαῦτα πάθη, οὐκ οὐσίαι, τὸ δὲ σῶμα τὸ ταῦτα πεπονθὸς μόνον ὑπομένει ὡς ὄν τι καὶ οὐσία τις οὖσα. ἀλλὰ 4
μὴν τό γε σῶμα ἧττον οὐσία τῆς ἐπιφανείας, καὶ αὕτη τῆς γραμμῆς, καὶ ἡ γραμμὴ τῆς μονάδος καὶ τῆς στιγμῆς· τούτοις γὰρ ὥρισαι τὸ σῶμα. καὶ τὰ μὲν ἄνευ σώματος ἐνδέχεσθαι δοκεῖ εἶναι, τὸ δὲ σῶμα ἄνευ τούτων εἶναι
58 Br. ἀδύνατον. διόπερ οἱ μὲν πολλοὶ καὶ οἱ πρότερον τὴν οὐσίαν καὶ τὸ ὂν 5
ᾤοντο τὸ σῶμα εἶναι, τὰ δὲ ἄλλα τούτῳ πάθη, ὥστε καὶ τὰς ἀρχὰς τὰς τῶν σωμάτων τῶν ὄντων εἶναι ἀρχάς· οἱ δ' ὕστερον καὶ σοφώτεροι τούτων εἶναι δόξαντες ἀριθμούς. καθάπερ οὖν εἴπομεν, εἰ μὴ ἔστιν οὐσία ταῦτα, 6
ὅλως οὐδεμία ἐστὶν οὐσία οὐδὲ ὂν οὐθέν· οὐ γὰρ δὴ τά γε συμβεβηκότα τούτοις ἄξιον ὄντα καλεῖν. ἀλλὰ μὴν εἰ τοῦτο μέν ὁμολογεῖται, ὅτι μᾶλλον 7
οὐσία τὰ μήκη τῶν σωμάτων καὶ αἱ στιγμαί, ταῦτα δὲ μὴ ὁρῶμεν ποίων ἂν εἶεν σωμάτων (ἐν γὰρ τοῖς αἰσθητοῖς ἀδύνατον εἶναι), οὐκ ἂν εἴη οὐσία οὐδεμία. ἔτι δὲ φαίνεται ταῦτα πάντα διαιρέσεις ὄντα τοῦ σώματος, 8
τὸ μὲν εἰς πλάτος, τὸ δ' εἰς βάθος, τὸ δ' εἰς μῆκος. πρὸς δὲ τούτοις 9
ὁμοίως ἕν ἐστιν ἐν τῷ στερεῷ ὁποιονοῦν σχῆμα ἢ οὐθέν· ὥς' εἰ μηδ' ἐν τῷ λίθῳ Ἑρμῆς, οὐδὲ τὸ ἥμισυ τοῦ κύβου ἐν τῷ κύβῳ οὕτως ὡς ἀφωρισμένον. οὐκ ἄρα οὐδ' ἐπιφάνεια· εἰ γὰρ ὁποιαοῦν, κἂν αὕτη ἂν ἦν ἡ ἀφορίζουσα τὸ ἥμισυ. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ γραμμῆς καὶ στιγμῆς καὶ μονάδος. ὥστ' εἰ μάλιστα μὲν οὐσία τὸ σῶμα, τούτου δὲ μᾶλλον ταῦτα, μή ἐστι 10

---

§. 3. *μάλιστ' ἄν*] *ἂν μάλιστα Gb* Ald. | *καὶ ἀήρ*] add. *Ab* et codex quidam Fonsecae. | *τούτων θερμότητες*] *τούτων δὲ θερμ. Gb* Ald.

§. 4. *τό γε σῶμα*] *τό τε σῶμα AbGb* Ald. | *ἧττον*] *ἥττων E.* | *ἡ γραμμὴ*] ita *Ab*: vulgo *αὕτη*. | *εἶναι ἀδύνατον*] *εἶναι* om. *ES.*

§. 5. *τὸ σῶμα*] *τὸ* add. *EAb.* | *τὰ δὲ ἄλλα*] ita *Ab*: vulgo *τἄλλα δὲ.* | *τῶν ὄντων*] *τῶν* om. *Fb*, habet Alex. in lemm. | *καὶ σοφώτεροι*] *καὶ οἱ σοφ. Ab.*

§. 6. *οὐδεμία*] *οὐδὲν Ab.* | *οὐ γὰρ δὴ*] *οὐ γὰρ ἂν Ab.* | *τά γε*] *γε* om. *S.*

§. 7. *μᾶλλον οὐσία*] *μᾶλλόν ἐστιν οὐσία TGb* Ald., *μᾶλλον οὐσίαι* sine *ἐστιν S.* | *τὰ μήκη τῶν σωμάτων*] *τῶν σωμάτων τὰ μήκη GbJb.*

§. 8. *ἔτι δέ*] *δὲ* add. *AbGbJb.* | *τοῦ σώματος*] *τοῦ* om. *GbJb.*

§. 9. *ἕν ἐστιν*] *ἕν* om. *Fb* et Alex. in paraphr. 633, b, 18. 21. 28. et interpres Vetus; *ἔνεστι* (»inest«) Bess. Cum quibus aut *ἔν* delendum, aut *ἔνεστι* pro *ἕν ἐστι* scribendum esse recte vidit Brandisius. | *ἢ οὐθέν*] add. *AbGbJb.* | *Ἑρμῆς*] *ὁ Ἑρμῆς Jb.* | *κἂν αὕτη ἂν*] *κἂν αὐτὴ Gb*, *καὶ αὕτη ἂν* Ald. | *ἦν*] *εἴη GbJb.* | *καὶ στιγμῆς*] *καὶ ἐπὶ στιγμῆς ESTGb* Ald.

δὲ ταῦτα μηδ' ἀσίαι τινές, διαφεύγει τί τὸ ὂν καὶ τίς ἡ ἀσία τῶν ὄντων. πρὸς γὰρ τοῖς εἰρημένοις καὶ τὰ περὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθορὰν συμβαίνει
11 ἄλογα. δοκεῖ μὲν γὰρ ἡ ἀσία, ἐὰν μὴ ἅμα πρότερον νῦν ἧ ἢ πρότερον ἅμα ὕστερον μὴ ᾖ, μετὰ τοῦ γίγνεσθαι καὶ φθείρεσθαι ταῦτα πάσχειν· τὰς δὲ στιγμὰς καὶ τὰς γραμμὰς καὶ τὰς ἐπιφανείας ἀκ ἐνδέχεται ὅτε γίγνεσθαι ὅτε
12 φθείρεσθαι, ὁτὲ μὲν ἅμας ὁτὲ δὲ ἀκ ἅμας. ὅταν γὰρ ἅπτηται ἢ διαιρῆται τὰ σώματα, ἅμα ὁτὲ μὲν μία ἁπτομένων, ὁτὲ δὲ δύο διαιρεμένων γίγνονται· ὡς' ὅτε συγκειμένων ἐστὶν ἀλλ' ἔφθαρται, διῃρημένων τέ εἰσιν αἱ πρότερον ἀκ ἅμαι. ἀ γὰρ δὴ ἥ γ' ἀδιαίρετος στιγμὴ διῃρέθη εἰς δύο. εἴ τε γίγνονται
13 καὶ φθείρονται, ἔκ τινος γίγνονται. παραπλησίως δ' ἔχει καὶ περὶ τὸ νῦν τὸ ἐν τῷ χρόνῳ· οὐδὲ γὰρ τοῦτο ἐνδέχεται γίγνεσθαι καὶ φθείρεσθαι, ἀλλ'
14 ὅμως ἕτερον ἀεὶ δοκεῖ εἶναι, ἀκ ἀσία τις ἅμα. ὁμοίως δὲ δῆλον ὅτι ἔχει καὶ περὶ τὰς στιγμὰς καὶ τὰς γραμμὰς καὶ τὰ ἐπίπεδα· ὁ γὰρ αὐτὸς λόγος· ἅπαντα γὰρ ὁμοίως ἢ πέρατα ἢ διαιρέσεις εἰσίν.

59 Br. 1002b

Cap. 6.

1 Ὅλως δ' ἀπορήσειεν ἄν τις διὰ τί καὶ δεῖ ζητεῖν ἄλλ' ἄττα παρά
2 τε τὰ αἰσθητὰ καὶ τὰ μεταξύ, οἷον ἃ τίθεμεν εἴδη. εἰ γὰρ διὰ τοῦτο,

---

§. 11. *δοκεῖ μὲν γάρ*] *μὲν* om. *Ab.* | *ἐὰν*] add. *Ab.* | *ἅμα πρότερον*] *ἅμα τὸ πρ. Ab.* | *νῦν ᾖ*] om. *Ab*, *νῦν οὖσα* Fonseca: ceteri *νῦν εἶναι*. Quam Bekkerus in textu posuit scripturam *νῦν ᾖ*, dedit ex conjectura Brandisii. Bessarionis haec est interpretatio: »videtur enim substantia, cum ante non sit, nunc sit; aut cum antea sit, postea non, haec pati fieri scilicet atque corrumpi.« Vetus interpres vulgatum textum sequitur. | *ὕστερον μὴ ᾖ*] *ᾖ* add. *Ab.* | *μετὰ τοῦ*] *μετὰ τοῦτο TGb* Ald.

§. 12. *διαιρεμένων γίγνονται*] *διαιρ. γίγνεται Fb* et Alex. in lemm. | *συγκειμένων*] *συγκειμένου Ab.* | *ἔφθαρται*] *ἔφθαρτο E.* | *οὐ γὰρ δὴ*] *οὐ γὰρ δ' S.*

§. 13. *ἐν τῷ χρόνῳ*] *τῷ* om. *GbJb* et Alex. in paraphr. | *ἀδὲ γάρ*] *ἀδὲν γὰρ* Ald. | *ἀεὶ δοκεῖ εἶναι*] *δοκεῖ ἀεὶ εἶναι Gb* Ald., *ἀεὶ εἶναι δοκεῖ S*, *ἀεὶ δοκεῖ* sine *εἶναι Ab.*

§. 14. *καὶ περὶ*] *καὶ τὰ περὶ Gb* Ald. | *τὰς στιγμὰς καὶ τὰς γραμμὰς*] *τὰς στιγμὰς καὶ γραμμὰς* Ald., *τὰς γραμμὰς καὶ στιγμὰς T.* Deinde *τὰς* alterum add. *Ab.* | *καὶ τὰ ἐπίπεδα*] *καὶ περὶ τὰ ἐπίπ. Gb* Ald. | *διαιρέσεις*] *διαίρεσις E.*

§. 1. *ἄλλ' ἄττα*] *ἄλλα τοιαῦτα AbJb*, *ἄλλα τὰ τοιαῦτα Fb*, *ἄλλα τοιαῦτα ἄλλ' ἄττα Gb.* Nostram scripturam ante oculos habuisse videntur Alex. in paraphr. et Bess.; eadem est in Ald. | *παρά τε*] *τε* add. *AbGbJb.* | *τὰ μεταξὺ*] *τὰ* om. *E.* | *τίθεμεν*] *τίθεται μὲν Gb.* | *εἴδη*] *ἤδη Fb.*

§. 2. *διὰ τοῦτο, ὅτι*] haec verba uncis inclusit Fonseca, nulla, ut videtur, librorum auctoritate. Aliam loco impeditiori medelam afferre conatus est Brandisius, dum mutata interpunctione textum nostrum ita reddit: *εἰ γάρ, διὰ τοῦτο*

ὅτι τὰ μὲν μαθηματικὰ τῶν δεῦρο ἄλλῳ μέν τινι διαφέρει, τῷ δὲ πόλλ' ἄττα ὁμοειδῆ εἶναι οὐθὲν διαφέρει· ὥστ' οὐκ ἔσονται αὐτῶν αἱ ἀρχαὶ ἀριθμῷ ἀφωρισμέναι, ὥσπερ οὐδὲ τῶν ἐνταῦθα γραμμάτων ἀριθμῷ μὲν πάντων ἐκ εἰσὶν αἱ ἀρχαὶ ὡρισμέναι, εἴδει δέ, ἐὰν μὴ λαμβάνῃ τις τησδὶ τῆς συλλαβῆς ἢ τησδὶ τῆς φωνῆς· τούτων δ' ἔσονται καὶ ἀριθμῷ ὡρισμέναι. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν μεταξύ· ἄπειρα γὰρ κἀκεῖ τὰ ὁμοειδῆ. ὡς' εἰ μή ἐστι παρὰ τὰ αἰσθητὰ καὶ τὰ μαθηματικὰ ἕτερ' ἄττα, οἷα 3
λέγουσι τὰ εἴδη τινές, ἐκ ἔσται μία ἀριθμῷ καὶ εἴδει ἐσία, οὐδ' αἱ ἀρχαὶ τῶν ὄντων ἀριθμῷ ἔσονται ποσαί τινες ἀλλὰ εἴδει. εἰ ἓν τοῦτο ἀναγ-
καῖον, καὶ τὰ εἴδη ἀναγκαῖον διὰ τοῦτο εἶναι τιθέναι. καὶ γὰρ εἰ μὴ 4
καλῶς διαρθροῦσιν οἱ λέγοντες, ἀλλ' ἔστι γε τοῦθ' ὃ βούλονται, καὶ ἀνάγκη ταῦτα λέγειν αὐτοῖς, ὅτι τῶν εἰδῶν ἐσία τις ἕκαστόν ἐστι, καὶ
60 Br. οὐθὲν κατὰ συμβεβηκός. ἀλλὰ μὴν εἴ γε θήσομεν τά τε εἴδη εἶναι, καὶ 5
ἓν ἀριθμῷ τὰς ἀρχὰς ἀλλὰ μὴ εἴδει, εἰρήκαμεν ἃ συμβαίνειν ἀναγκαῖον
ἀδύνατα. σύνεγγυς δὲ τούτων ἐστὶ τὸ διαπορῆσαι πότερον δυνάμει ἐστὶ 6
1003a τὰ στοιχεῖα ἢ τίν' ἕτερον τρόπον. εἰ μὲν γὰρ ἄλλως, πῶς πρότερόν τι ἔσται τῶν ἀρχῶν ἄλλο; πρότερον γὰρ ἡ δύναμις ἐκείνης τῆς αἰτίας, τὸ δὲ δυνατὸν ἐκ ἀναγκαῖον ἐκείνως πᾶν ἔχειν. εἰ δ' ἔστι δυνάμει τὰ στοιχεῖα, 7
ἐνδέχεται μηθὲν εἶναι τῶν ὄντων· δυνατὸν γὰρ εἶναι καὶ τὸ μήπω ὄν· γίγνεται μὲν γὰρ τὸ μὴ ὄν, ἐθὲν δὲ γίγνεται τῶν εἶναι ἀδυνάτων. ταύ- 8
τας τε ἓν τὰς ἀπορίας ἀναγκαῖον ἀπορῆσαι περὶ τῶν ἀρχῶν, καὶ πότε-
ρον καθόλου εἰσὶν ἢ ὡς λέγομεν τὰ καθ' ἕκαστα· εἰ μὲν γὰρ καθόλου, ἐκ ἔσονται ἐσίαι· ἐθὲν γὰρ τῶν κοινῶν τόδε τι σημαίνει, ἀλλὰ τοιόνδε,

---

ὅτι Schol. 634, b, 17. | πόλλ' ἄττα] πολλὰ τὰ *Ab*. | ἀριθμῷ ἀφωρισμέναι] ἀφωρ. ἀριθμῶ *S*. | γραμμάτων ἀριθμῷ] γραμμάτων ἀριθμῶν *Ab*. | πάντων] om. *Fb* et Alex. 635, a, 13.

§. 3. καὶ εἴδει] καὶ τῶ εἴδει *Fb* et Alex. in lemm. 634, b, 34. Idem tamen pro καὶ scribi mavult ἀλλὰ: ἄμεινον, ait, γεγράφθαι „οὐκ ἔξαι μία ἀριθμῷ ἀλλ' εἴδει“· τοῦτο γὰρ συνάγει τά τε προειρημένα καὶ τὸ ἐπιφερόμενον κτλ. | ἀριθμῷ ἔσονται] ἀριθμῶ ἓν ἔσ *Ab*. Nostrum textum reddit Alex. 634, b, 39. | ἀλλὰ εἴδει] ἀλλὰ εἴδη Ald. Correxit Sylb. | τιθέναι] add. *Ab*.

§. 4. ἔξι γε τοῦθ'] γε add. *Ab*. | ταῦτα λέγειν] ταῦτα om. *S*. | αὐτοῖς] αὐτὰς *Ab*. | ἕκαστόν] ἑκάστων *TGb* Sylb.

§. 5. τά τε εἴδη] τε add. *Ab*. | ἓν ἀριθμῷ] ἓν om. *ES*, ἐν ἀριθμῷ Ald. | ἀλλὰ μὴ] ἀλλὰ μὴν Ald. | ἀδύνατα] ἀδύνατα πρότερον *Ab*.

§. 6. τούτων] τούτω *T* Ald. | ἢ τίν' ἕτερον] ἤ τινα ἕτερον Alex. 635, b, 22. Bess. Vet. | ἄλλως, πῶς] ἄλλως πως Alex. 635, b, 23. Ald. Bess. Vet. | πρότερον γὰρ] πότερον γὰρ Ald. Correxit Fonseca. | δυνατὸν] ἀδύνατον *Fb*.

§. 8. ταύτας τε ἓν] τε om. *S*.

9 ἡ δ' ἐσία τόδε τι. εἰ δ' ἔσται τόδε τι καὶ ἐκθέσθαι τὸ κοινῇ κατηγορούμενον, πολλὰ ἔσται ζῷα ὁ Σωκράτης αὐτός τε καὶ ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸ
10 ζῷον, εἴπερ σημαίνει ἕκαστον τόδε τι καὶ ἕν. εἰ μὲν οὖν καθόλου αἱ ἀρχαί, ταῦτα συμβαίνει· εἰ δὲ μὴ καθόλου ἀλλ' ὡς τὰ καθ' ἕκαστα, ἐκ ἔσονται ἐπιστηταί· καθόλου γὰρ αἱ ἐπιστῆμαι πάντων. ὥς' ἔσονται ἀρχαὶ ἕτεραι πρότεραι τῶν ἀρχῶν αἱ καθόλου κατηγορούμεναι, ἅνπερ μέλλῃ ἔσεσθαι αὐτῶν ἐπιστήμη.

LIBER IV. (Γ)

Cap. 1.

1 Ἔστιν ἐπιστήμη τις ἧ θεωρεῖ τὸ ὂν ᾗ ὂν καὶ τὰ τούτῳ ὑπάρχοντα καθ' αὑτό. αὕτη δ' ἐξὶν ἑδεμιᾷ τῶν ἐν μέρει λεγομένων ἡ αὐτή· οὐδεμία 61 Br.
γὰρ τῶν ἄλλων ἐπισκοπεῖ καθόλε περὶ τοῦ ὄντος ᾗ ὄν, ἀλλὰ μέρος αὐτε τι ἀποτεμόμεναι περὶ τέτε θεωρεῦσι τὸ συμβεβηκός, οἷον αἱ μαθηματικαὶ
2 τῶν ἐπιστημῶν. ἐπεὶ δὲ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἀκροτάτας αἰτίας ζητοῦμεν,
3 δῆλον ὡς φύσεώς τινος αὐτὰς ἀναγκαῖον εἶναι καθ' αὑτήν. εἰ ἓν καὶ οἱ τὰ στοιχεῖα τῶν ὄντων ζητῦντες ταύτας τὰς ἀρχὰς ἐζήτεν, ἀνάγκη καὶ τὰ στοιχεῖα τοῦ ὄντος εἶναι μὴ κατὰ συμβεβηκός, ἀλλ' ᾗ ὄντα· διὸ καὶ ἡμῖν τοῦ ὄντος ᾗ ὂν τὰς πρώτας αἰτίας ληπτέον.

Cap. 2.

1 Τὸ δὲ ὂν λέγεται μὲν πολλαχῶς, ἀλλὰ πρὸς ἕν καὶ μίαν τινὰ φύσιν, καὶ οὐχ ὁμωνύμως ἀλλ' ὥσπερ καὶ τὸ ὑγιεινὸν ἅπαν πρὸς ὑγίειαν, τὸ μὲν τῷ φυλάττειν, τὸ δὲ τῷ ποιεῖν, τὸ δὲ τῷ σημεῖον εἶναι τῆς ὑγιείας, τὸ
2 δ' ὅτι δεκτικὸν αὐτῆς. καὶ τὸ ἰατρικὸν πρὸς ἰατρικήν· τὸ μὲν γὰρ τῷ 1003b

---

§. 9. *εἰ δ' ἔσαι*] *εἰ δ' ἐξὶ TGb* Ald.

§. 10. *ἐπιςηταί*] *ἐπιςῆμαι Ab.* | *αἱ ἐπιςῆμαι*] *ἡ ἐπιςήμη Ab.* | *αἱ καθόλε*] *αἱ* add. *Ab*; deinde *καθόλε* ante *ἀρχῶν* ponit *T.*

§. 1. *τέτῳ*] *αὐτῷ Fb.* | *καθ' αὐτὸ*] *καθ' αὑτά Fb* Alex. | *περὶ τέτε θεωρεῦσι*] *περὶ τῦτο θεωρεῦσι ET, θεωρεῦσι περὶ τῦτο SGb* Ald.

§. 3. *ἀλλ' ᾗ ὄντα*] *ἀλλ' ᾗ ὄντας Ab,* omissis *διὸ καὶ — ὂν τὰς.*

§. 1. *λέγεται μὲν*] *μὲν* om. *Fb.* | *καὶ ἐχ ὁμωνύμως*] *καὶ* add. *ETAb* Bess. Vct. | *ἀλλ' ὥσπερ*] *ἀλλ'* om. *Ab.*

§. 2. *τὴν ἰατρικὴν*] *τὴν* add. *Ab.* | *πρὸς αὐτήν*] *πρὸς τὴν ἰατρικήν Ab.* | *ὁμοιοτρόπως*] *ὁμοίως STGb* Ald., *ὁμοιοτρόπως* cum reliquis codd. Alex. in lemm.

ἔχειν τὴν ἰατρικὴν λέγεται ἰατρικόν, τὸ δὲ τῷ εὐφυὲς εἶναι πρὸς αὐτήν, τὸ δὲ τῷ ἔργον εἶναι τῆς ἰατρικῆς. ὁμοιοτρόπως δὲ καὶ ἄλλα ληψόμεθα λεγόμενα τούτοις. οὕτω δὲ καὶ τὸ ὂν λέγεται πολλαχῶς μέν, ἀλλ' ἅπαν 3
πρὸς μίαν ἀρχήν· τὰ μὲν γὰρ ὅτι οὐσίαι, ὄντα λέγεται, τὰ δ' ὅτι πάθη οὐσίας, τὰ δ' ὅτι ὁδὸς εἰς οὐσίαν, ἢ φθοραὶ ἢ στερήσεις ἢ ποιότητες ἢ γεννητικὰ οὐσίας, ἢ τῶν πρὸς τὴν οὐσίαν λεγομένων, ἢ τούτων τινὸς ἀποφάσεις ἢ οὐσίας· διὸ καὶ τὸ μὴ ὂν εἶναι μὴ ὂν φαμέν. καθάπερ οὖν 4
καὶ τῶν ὑγιεινῶν ἁπάντων μία ἐπιστήμη ἐστίν, ὁμοίως τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. οὐ γὰρ μόνον τῶν καθ' ἓν λεγομένων ἐπιστήμης ἐστὶ θεωρῆσαι μιᾶς, ἀλλὰ καὶ τῶν πρὸς μίαν λεγομένων φύσιν· καὶ γὰρ ταῦτα τρόπον
62 Br. τινὰ λέγεται καθ' ἕν. δῆλον δὲ ὅτι καὶ τὰ ὄντα μιᾶς θεωρῆσαι ἢ ὄντα.
παντα χῇ δὲ κυρίως τῇ πρώτῃ ἡ ἐπιστήμη, καὶ ἐξ ἧς τὰ ἄλλα ἤρτηται, 5
καὶ δι' ἣν λέγονται. εἰ οὖν τοῦτ' ἐστὶν ἡ οὐσία, τῶν οὐσιῶν ἂν δέοι τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς αἰτίας ἔχειν τὸν φιλόσοφον. ἅπαντος δὲ γένους καὶ αἴ- 6
σθησις μία ἑνὸς καὶ ἐπιστήμη, οἷον ἡ γραμματικὴ μία οὖσα πάσας θεωρεῖ τὰς φωνάς. διὸ καὶ τοῦ ὄντος ὅσα εἴδη θεωρῆσαι μιᾶς ἐστὶν ἐπιστήμης τῷ γένει, τά τε εἴδη τῶν εἰδῶν. εἰ δὴ τὸ ἓν καὶ τὸ ὂν ταὐτὸν καὶ μία 7
φύσις, τῷ ἀκολουθεῖν ἀλλήλοις ὥσπερ ἀρχὴ καὶ αἴτιον, ἀλλ' οὐχ ὡς ἑνὶ λόγῳ δηλούμενα. διαφέρει δ' οὐθὲν οὐδ' ἂν ὁμοίως ὑπολάβωμεν, ἀλλὰ καὶ 8
πρὸ ἔργου μᾶλλον. ταὐτὸ γὰρ εἷς ἄνθρωπος καὶ ὢν ἄνθρωπος καί ἄνθρωπος, καὶ οὐχ ἕτερόν τι δηλοῖ κατὰ τὴν λέξιν ἐπαναδιπλούμενον τὸ εἷς ἐστὶν ἄνθρωπος καὶ ἔστιν ἄνθρωπος· δῆλον δ' ὅτι οὐ χωρίζεται οὔτ' ἐπὶ

---

§. 3. *ἀλλ' ἅπαν*] ita *Ab*: vulgo *ἀλλὰ πᾶν*. | *ὅτι οὐσίαι*] *ὅτι οὐσία SAbGb* Ald. | *φθοραὶ ἢ στερήσεις*] *φθορὰ ἢ στέρησις Ab*. | *ἢ τούτων τινὸς*] *ἢ τούτων τινῶν T*. | *ἀποφάσεις*] *ἀπόφασις Ab*; nostram scripturam exhibet Alex. in lemm.

§. 4. *ἐπιστήμης ἐστὶ*] *ἐπιστήμη ἐστὶ* Ald. | *λέγεται*] *λέγονται Ab*.

§. 6. *αἴσθησις μία ἑνὸς*] *ἑνὸς αἴσθησις μία Fb*. | *ἡ γραμματικὴ*] *ἡ* add. *Ab*. | *τῷ ὄντος ὅσα*] *τῷ ὄντος ἢ ὂν ὅσα Ab* Vet. et Alex. in paraphr., *τῷ ὄντος τὰ Fb* et Alex. in lemm. 642, b, 37. et commentator cod. Laur. 643, a, 43. | *τά τε εἴδη*] *τὰ δὲ εἴδη Fb* et Alex. in lemm., praeterea comment. Laur. 643, a, 44.

§. 7. *εἰ δὴ*] Fonseca legi mavult *ἤδη* vel *ἔστι δὴ*. | *τὸ ἓν καὶ τὸ ὄν*] ita *AbFb*: vulgo *τὸ ὂν καὶ τὸ ἕν*, quod etiam Alex. exhibet in lemm. 642, b, 36., assentiente commentatore Laur. 643, a, 43.

§. 8. *διαφέρει δ' οὐθέν*] *διαφέρει γ' οὐθέν* (»nihil quidem refert«) Bessario. Versum enim nostrum ut apodosin conjungit cum membro priori *εἰ δὴ κτλ.* | *λέξιν*] *τάξιν Cb*. | *ἐπαναδιπλούμενον τὸ*] *ἐπαναδ. τί E*. | *εἷς ἐστὶν ἄνθρωπος καὶ ἔστιν ἄνθρωπος*] ita *Ab* et, quantum conjectare licet, Alex. in paraphr. 641, b, 9. 29.: vulgo *ἔστιν ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἄνθρωπος, καὶ εἷς ἄνθρωπος*. | *οὐ χωρίζεται*] *οὐχ ὁρίζεται STGb* Ald.

9 γενέσεως ἤτ' ἐπὶ φθορᾶς. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶ ἑνός. ὥςε φανερὸν ὅτι
ἡ πρόσθεσις ἐν τούτοις ταὐτὸ δηλοῖ, καὶ οὐθὲν ἕτερον τὸ ἓν παρὰ τὸ ὄν.
10 ἔτι δ' ἡ ἑκάςε ὐσία ἕν ἐστιν ὐ κατὰ συμβεβηκός, ὁμοίως δὲ καὶ ὅπερ ὄν
τι· ὥσθ' ὅσα περ τοῦ ἑνὸς εἴδη, τοσαῦτα καὶ τοῦ ὄντος ἐςίν· περὶ ὧν
τὸ τί ἐστι τῆς αὐτῆς ἐπιστήμης τῷ γένει θεωρῆσαι, λέγω δ' οἷον περὶ
ταὐτῶ καὶ ὁμοίῳ καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων. σχεδὸν δὲ πάντα ἀνάγεται 1004a
τἀναντία εἰς τὴν ἀρχὴν ταύτην. τεθεωρήσθω δ' ἡμῖν ταῦτα ἐν τῇ ἐκλογῇ
11 τῶν ἐναντίων. καὶ τοσαῦτα μέρη φιλοσοφίας ἐστὶν ὅσαι περ αἱ οὐσίαι·
ὥστε ἀναγκαῖον εἶναι πρώτην τινὰ καὶ ἐχομένην αὐτῶν. ὑπάρχει γὰρ
εὐθὺς γένη ἔχοντα τὸ ἓν καὶ τὸ ὄν· διὸ καὶ αἱ ἐπιστῆμαι ἀκολουθήσουσι 63 Br.
12 τούτοις. ἔστι γὰρ ὁ φιλόσοφος ὥσπερ ὁ μαθηματικὸς λεγόμενος· καὶ γὰρ
αὕτη ἔχει μέρη, καὶ πρώτη τις καὶ δευτέρα ἐστὶν ἐπιστήμη καὶ ἄλλαι
13 ἐφεξῆς ἐν τοῖς μαθήμασιν. ἐπεὶ δὲ μιᾶς τἀντικείμενα θεωρῆσαι, τῷ δ'
ἑνὶ ἀντίκειται πλῆθος, ἀπόφασιν δὲ καὶ ςέρησιν μιᾶς ἐστὶ θεωρῆσαι διὰ
τὸ ἀμφοτέρως θεωρεῖσθαι τὸ ἕν, ἧ ἡ ἀπόφασις ἢ ἡ ςέρησις ἡ ἁπλῶς
14 λεγομένη ὅτι οὐχ ὑπάρχει ἐκείνῳ ἤ τινι γένει· ἔνθα μὲν οὖν τῷ ἑνὶ ἡ

---

§. 9. *πρόσθεσις*] *πρόθεσις* Ald. | *ἀθὲν ἕτερον*] *ἀδὲν ἔτι ἕτερον Ab*; *ἔτι* non habet Alex. in lemm. | *τὸ ἓν παρὰ τὸ ὄν*] *τὸ ὂν παρὰ τὸ ἕν* Alex. in lemm.

§. 10. *ὄν τι*] *ὄντι* conjuncte scribunt Ald. (?) Camot. Sylb. | *ὅσα περ τῶ*] *ὅσα περὶ τῶ T.* | *καὶ ὁμοίῳ*] *καὶ τῶ ὁμοίῳ SGb* Ald. | *τῶν τοιούτων*] post *τοιούτων SGb* Ald. addunt *καὶ τῶν τούτοις ἀντικειμένων.* | *τεθεωρήσθω*] ita *Ab*, *θεωρείσθω Fb*, ceteri, inter quos Alex. in lemm. 643, b, 19. (ubi tamen codex Coisl. exhibet *θεωρείσθω*) et interpretes latini *τεθεώρηται.* Sed *T* haec *τεθεωρ. — ἐκλογῇ τῶν ἐναντίων* omittit. | *δ' ἡμῖν*] *δὲ τοῦτο ἡμῖν Fb* et Alex. in lemm. 643, b, 19.

§. 11. *φιλοσοφίας ἐςίν*] *φιλοσ. εἰσὶν Fb*; nostram scripturam agnoscunt Alex. in lemm. et commentator Laur. | *ὅσαι*] *ὅσα FbT*; *ὅσαι* Alex. in lemm. et commentator cod. Laur. | *πρώτην τινὰ*] *τινὰ πρώτην EST* Ald. | *ἔχοντα*] *ἔχον Ab* et probavit Brand.; *ἔχοντα* Alex. 643, a, 2., sed adnotans *γράφεται καὶ „γένη ἔχον“* 643, a, 14. | *τὸ ἓν καὶ τὸ ὄν*] *τὸ ὂν καὶ τὸ ἕν ESTGb* Ald. Alex. et comm. Laur. in lemm. | *αἱ ἐπιςῆμαι*] *αἰ* add. *Ab*.

§. 12. *ὥςπερ*] *ἅτως ὥσπερ Ab* et Alex. in paraphr. 643, a, 19. | *ἄλλαι*] *ἄλλη SGb* Ald.

§. 13. *ἐπεὶ δὲ*] *ἔςι δὲ* Var. Lect. ap. Casaub. | *ἡ ςέρησις*] *ἡ* om. *S.* | *ἡ ἁπλῶς*] sic *TAb* Vet.: idem conjectaverat Sylburgius: vulgo *ἢ ἁπλῶς*. Paulo diversam scripturam ante oculos habuisse videtur Alexander. Ita enim locum nostrum interpretatur, quasi legerit *ἢ γὰρ ἁπλῶς λέγομεν ὅτι κτλ.* 644, a, 10. | *ὑπάρχει*] *ὑπάρξει SGb* Ald. | *ἐκείνῳ*] *ἐκεῖνο Gb* Ald. Alex. in paraphr. modo *ἐκείνῳ* habet 644, a, 11., modo *ἐκεῖνο* 644, a, 12. Sed interpretes latini in *ἐκείνῳ* consentiunt.

§. 14. *παρὰ τὸ*] *παρὰ τῷ* Ising.

διαφορὰ πρόσεστι παρὰ τὸ ἐν τῇ ἀποφάσει (ἀπουσία γὰρ ἡ ἀπόφασις ἐκείνου ἐστίν), ἐν δὲ τῇ στερήσει καὶ ὑποκειμένη τις φύσις γίγνεται, καθ' ἧς λέγεται ἡ στέρησις. τῷ δ' ἑνὶ πλῆθος ἀντίκειται, ὥστε καὶ τἀντικείμενα τοῖς εἰρημένοις, τό τε ἕτερον καὶ ἀνόμοιον καὶ ἄνισον, καὶ ὅσα ἄλλα λέγεται ἢ κατὰ ταῦτα ἢ κατὰ πλῆθος καὶ τὸ ἕν, τῆς εἰρημένης γνωρίζειν ἐπιστήμης· ὧν ἐστὶ καὶ ἡ ἐναντιότης· διαφορὰ γάρ τις ἡ ἐναντιότης, ἡ δὲ διαφορὰ ἑτερότης. ὥς' ἐπειδὴ πολλαχῶς τὸ ἓν λέγεται, καὶ ταῦτα πολλαχῶς μὲν λεχθήσεται, ὅμως δὲ μιᾶς ἅπαντά ἐστι γνωρίζειν· ἃ γὰρ εἰ πολλαχῶς, ἑτέρας, ἀλλ' εἰ μήτε καθ' ἓν μήτε πρὸς ἓν οἱ λόγοι ἀναφέρονται. ἐπεὶ δὲ πάντα πρὸς τὸ πρῶτον ἀναφέρεται, οἷον ὅσα ἓν λέγεται πρὸς τὸ πρῶτον ἕν, ὡσαύτως φατέον καὶ περὶ ταὐτῷ καὶ ἑτέρῳ καὶ τῶν ἐναντίων ἔχειν. ὥστε διελόμενον ποσαχῶς λέγεται ἕκαστον ἕτως ἀποδοτέον πρὸς τὸ πρῶτον ἐν ἑκάστῃ κατηγορίᾳ, πῶς πρὸς ἐκεῖνο
64 Br. λέγεται· τὰ μὲν γὰρ τῷ ἔχειν ἐκεῖνα, τὰ δὲ τῷ ποιεῖν, τὰ δὲ κατ' ἄλλους λεχθήσεται τοιούτους τρόπους. φανερὸν οὖν, ὅπερ ἐν ταῖς ἀπορίαις ἐλέχθη, ὅτι μιᾶς περὶ τούτων καὶ τῆς οὐσίας ἐστὶ λόγον ἔχειν. τοῦτο δ' ἦν ἓν τῶν ἐν
1004 b τοῖς ἀπορήμασιν. καὶ ἔστι τῷ φιλοσόφῳ περὶ πάντων δύνασθαι θεωρεῖν. εἰ γὰρ μὴ τῷ φιλοσόφῳ, τίς ἔσαι ὁ ἐπισκεψόμενος εἰ ταὐτὸ Σωκράτης καὶ Σωκράτης καθήμενος, ἢ εἰ ἓν ἑνὶ ἐναντίον, ἢ τί ἐστι τὸ ἐναντίον, ἢ ποσαχῶς λέγεται; ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων. ἐπεὶ ἓν τῷ ἑνὸς ἢ ἓν καὶ τῷ

15 16 17 18 19 20 21

---

§. 15. τῷ δ' ἑνὶ] δ' om. *Fb*, habet Alex. in lemm. | καὶ ἀνόμοιον] καὶ τὸ ἀνόμ. *SGb* Ald. | ταῦτα] ita *TFb* et Alex. in lemm., ταὐτὰ *EAb* Bess., αὐτὰ conj. Sylb.: vulgo αὐτὰ. | κατὰ πλῆθος] κατὰ τὸ πλ. *Fb* et Alex. in lemm. | καὶ τὸ ἕν] τε καὶ τὸ ἕν Alex. in lemm. | τῆς εἰρημένης] τοῖς εἰρημένοις *E*. | ὧν ἐστὶ] ὧν ἔν τι *ESTGb* Ald., *ESGb* Ald. addito ἐστί post ἐναντιότης. Nostram lectionem tuetur Alex. | ἡ δὲ διαφορὰ] ἡ δὲ ἐναντιότης *Ab*. Nostrum textum confirmat Alex. in lemm.

§. 16. πολλαχῶς τὸ ἕν] τὸ ἓν πολλαχῶς *T*. | ὅμως] ὁμοίως Var. Lect. ap. Brand. | ἐστι γνωρίζειν] γνωρίζειν ἐστί *ESTGb* Ald. | ἀναφέρονται] ἀναφέρονται, τότε ἑτέρας *ESGb* Ald. Bess. Vet.

§. 17. ἐπεὶ δὲ πάντα — ἀναφέρεται] om. *T*. | ἀναφέρεται] ἀναφέρετε *E*, ἀναφέρονται *Ab*. | τὸ πρῶτον ἕν] τὸ πρώτως ἕν *Ab*. | τῶν ἐναντίων ἔχειν] τῶν ἄλλων ἐναντίων ἔχειν Fonseca. Eandem scripturam esse in Alexandri commentariis, temere affirmat Casaub. in marg. Cf. Schol. 645, a, 39.

§. 18. ἐκεῖνα] ἐκεῖνο *TAb*.

§. 19. ὅπερ ἐν ταῖς ἀπορίαις ἐλέχθη] haec verba omittit *Ab* atque ea delevit Brand. Accedit codici *Ab* cod. *E*, in cujus margine haec leguntur ἔν τισι λείπει τὸ ὅπερ ἐν ταῖς ἀπορίαις ἐλέχθη.

§. 20. τίς ἔσαι] τίς ἐστιν *Fb* Vet. | ταὐτό] ταὐτὸν *Fb*.

§. 21. ᾗ ἀριθμοὶ] ᾗ ἀριθμὸς *AbFb* et Alex. in lemm., οἱ ἀριθμοὶ *T*. | ᾗ γραμμαὶ] ᾗ γραμμὴ *Ab*.

ὄντος ᾗ ὂν ταῦτα καθ' αὑτά ἐστι πάθη, ἀλλ' οὐχ ᾗ ἀριθμοὶ ἢ γραμμαὶ ἢ πῦρ, δῆλον ὡς ἐκείνης τῆς ἐπιστήμης καὶ τί ἐστι γνωρίσαι καὶ τὰ συμβεβη-
22 κότ' αὐτοῖς. καὶ ἡ ταύτῃ ἁμαρτάνουσιν οἱ περὶ αὐτῶν σκοπέμενοι ὡς ἢ φιλοσοφοῦντες, ἀλλ' ὅτι πρότερον ἡ οὐσία, περὶ ἧς οὐθὲν ἐπαΐουσιν, ἐπεὶ ὥσπερ ἐστὶ καὶ ἀριθμῷ ᾗ ἀριθμὸς ἴδια πάθη, οἷον περιττότης ἀρτιότης, συμμετρία ἰσότης, ὑπεροχὴ ἔλλειψις, καὶ ταῦτα καὶ καθ' αὑτοὺς καὶ
23 πρὸς ἀλλήλους ὑπάρχει τοῖς ἀριθμοῖς· ὁμοίως δὲ καὶ στερεῷ καὶ ἀκινήτῳ καὶ κινουμένῳ ἀβαρεῖ τε καὶ βάρος ἔχοντι ἔστιν ἕτερα ἴδια· οὕτω καὶ τῷ ὄντι ᾗ ὂν ἔστι τινὰ ἴδια, καὶ ταῦτ' ἐστὶ περὶ ὧν τοῦ φιλοσόφου
24 ἐπισκέψασθαι τἀληθές. σημεῖον δέ· οἱ γὰρ διαλεκτικοὶ καὶ σοφισταὶ ταὐτὸν μὲν ὑποδύονται σχῆμα τῷ φιλοσόφῳ (ἡ γὰρ σοφιστικὴ φαινομένη μόνον σοφία ἐστί, καὶ οἱ διαλεκτικοὶ διαλέγονται περὶ ἁπάντων), κοινὸν δὲ πᾶσι τὸ ὄν ἐστιν. διαλέγονται δὲ περὶ τούτων δῆλον ὅτι διὰ τὸ τῆς
25 φιλοσοφίας εἶναι αὐτὰ οἰκεῖα. περὶ μὲν γὰρ τὸ αὐτὸ γένος ἕρπεται ἡ σοφιστικὴ καὶ ἡ διαλεκτικὴ τῇ φιλοσοφίᾳ, ἀλλὰ διαφέρει τῆς μὲν τῷ τρόπῳ τῆς δυνάμεως, τῆς δὲ τῷ βίῳ τῇ προαιρέσει. ἔστι δὲ ἡ διαλεκτικὴ πειραστικὴ περὶ ὧν ἡ φιλοσοφία γνωριστική, ἡ δὲ σοφιστικὴ φαινομένη, 65 Br.
26 ἴσα δ' ἤ. ἔτι τῶν ἐναντίων ἡ ἑτέρα συστοιχία στέρησις, καὶ πάντα ἀνάγεται εἰς τὸ ὂν καὶ τὸ μὴ ὄν, καὶ ἓν καὶ πλῆθος, οἷον στάσις τῷ ἑνός,
27 κίνησις δὲ τῷ πλήθει. τὰ δ' ὄντα καὶ τὴν οὐσίαν ὁμολογοῦσιν ἐξ ἐναντίων σχεδὸν ἅπαντες συγκεῖσθαι· πάντες γοῦν τὰς ἀρχὰς ἐναντίας λέγουσιν. οἱ μὲν γὰρ περιττὸν καὶ ἄρτιον, οἱ δὲ θερμὸν καὶ ψυχρόν, οἱ δὲ πέρας
28 καὶ ἄπειρον, οἱ δὲ φιλίαν καὶ νεῖκος. πάντα δὲ καὶ τἆλλα ἀναγόμενα

---

§. 22. καθ' αὑτὰς] καθ' ἑαυτὰς plerique.

§. 23. ἀβαρεῖ τε] καὶ ἀβαρεῖ *Ab.* | ἔτω καὶ — ἴδια] om. *Ab.*

§. 24. καὶ σοφισταὶ] καὶ οἱ σοφ. *Fb.* | ταὐτὸν] τὸ αὐτὸ Ald. | εἶναι αὐτὰ οἰκεῖα] ταῦτα εἶναι οἰκεῖα *Ab.*

§. 25. ἡ σοφιστικὴ] καὶ ἡ σοφ. *Fb* et Alex. in lemm. | ἡ διαλεκτικὴ] ἡ om. *E*, habet Alex. in lemm. | τῇ προαιρέσει] τῇ om. *Ab*, ponit Alex. in lemm. | πειραστικὴ] ἡ πειρ. *T.*

§. 26. πάντα] ἅπαντα *Fb.* | τὸ μὴ ὄν] τὸ om. *Fb* et Alex. in lemm. | καὶ ἓν] καὶ εἰς ἓν *ESGb* Ald.; καὶ εἰς τὸ ἓν *T.*

§. 27. ἐξ ἐναντίων σχεδὸν ἅπαντες] σχεδὸν ἅπαντες ἐξ ἐναντίων *Fb* et Alex. in lemm. 648, a, 7. 32. | γοῦν] om. *T.* Porro Ald. Sylb. Casaub., omissis his συγκεῖσθαι πάντες ἀρχὰς, locum nostrum ita exhibent ὁμολογοῦσιν ἐξ ἐναντίων· σχεδὸν ἅπαντες γοῦν τὰς ἐναντίας λέγουσιν.

§. 28. πάντα] ἅπαντα *Ab.* | ἀναγόμενα φαίνεται] φαίνεται ἀναγόμενα *Ab.* | καὶ πλῆθος] καὶ τὸ πλ. *T* Ald. | ἡμῖν] ἡμῖν ἐν τῷ πρώτῳ περὶ ἀγαθοῦ *T* Ald. Primus expunxit Fonseca. | αἱ παρὰ] καὶ παρὰ *T* Ald. | εἰς γένη ταῦτα] εἰς γένη εἰς ταῦτα *Ab.* | ᾗ ὄν] om. *T* Ald.

1005a φαίνεται εἰς τὸ ἓν καὶ πλῆθος· εἰλήφθω γὰρ ἡ ἀναγωγὴ ἡμῖν. αἱ δ' ἀρχαὶ καὶ παντελῶς αἱ παρὰ τῶν ἄλλων ὡς εἰς γένη ταῦτα πίπτουσιν. φανερὸν οὖν καὶ ἐκ τούτων ὅτι μιᾶς ἐπιστήμης τὸ ὂν | ᾗ ὂν θεωρῆσαι. πάντα γὰρ ἢ ἐναντία ἢ ἐξ ἐναντίων, ἀρχαὶ δὲ τῶν ἐναντίων τὸ ἓν καὶ 29
πλῆθος. ταῦτα δὲ μιᾶς ἐπιστήμης, εἴτε καθ' ἓν λέγεται εἴτε μή, ὥσπερ
ἴσως ἔχει καὶ τἀληθές. ἀλλ' ὅμως εἰ καὶ πολλαχῶς λέγεται τὸ ἕν, πρὸς 30
τὸ πρῶτον τἆλλα λεχθήσεται καὶ τὰ ἐναντία ὁμοίως. καὶ διὰ τοῦτο καὶ 31
εἰ μή ἐστι τὸ ὂν ἢ τὸ ἕν καθόλου καὶ ταὐτὸ ἐπὶ πάντων ἢ χωριστόν, ὥσπερ
ἴσως οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ τὰ μὲν πρὸς ἓν τὰ δὲ τῷ ἐφεξῆς, καὶ διὰ τοῦτο οὐ τοῦ
γεωμέτρου θεωρῆσαι τί τὸ ἐναντίον ἢ τέλειον ἢ ὂν ἢ ἓν ἢ ταὐτὸν ἢ ἕτερον,
ἀλλ' ἢ ἐξ ὑποθέσεως. ὅτι μὲν οὖν μιᾶς ἐπιστήμης τὸ ὂν ᾗ ὂν θεωρῆσαι, 32
καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῷ ᾗ ὄν, δῆλον, καὶ ὅτι οὐ μόνον τῶν οὐσιῶν
ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἡ αὐτὴ θεωρητική, τῶν τε εἰρημένων καὶ
περὶ προτέρου καὶ ὑστέρου, καὶ γένους καὶ εἴδους, καὶ ὅλου καὶ μέρους
καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων.

Cap. 3.

66 Br. Λεκτέον δὲ πότερον μιᾶς ἢ ἑτέρας ἐπιστήμης περί τε τῶν ἐν τοῖς 1
μαθήμασι καλουμένων ἀξιωμάτων καὶ περὶ τῆς οὐσίας. φανερὸν δὴ ὅτι 2
μιᾶς τε καὶ τῆς τοῦ φιλοσόφου καὶ ἡ περὶ τούτων ἐστὶ σκέψις· ἅπασι
γὰρ ὑπάρχει τοῖς οὖσιν, ἀλλ' ᾗ γένει τινὶ χωρὶς ἰδίᾳ τῶν ἄλλων. καὶ 3
χρῶνται μὲν πάντες, ὅτι τοῦ ὄντος ἐστὶν ᾗ ὄν, ἕκαστον δὲ τὸ γένος ὄν.
ἐπὶ τοσοῦτον δὲ χρῶνται, ἐφ' ὅσον αὐτοῖς ἱκανόν· τοῦτο δ' ἔστιν, ὅσον
ἐπέχει τὸ γένος περὶ οὗ φέρουσι τὰς ἀποδείξεις. ὥς' ἐπεὶ δῆλον ὅτι ᾗ 4
ὄντα ὑπάρχει πᾶσι (τοῦτο γὰρ αὐτοῖς τὸ κοινόν), τοῦ περὶ τὸ ὂν ᾗ ὂν

---

§. 29. τῶν ἐναντίων] καὶ τῶν ἐναντίων Ald. | τὸ ἓν] om. *T*. | καὶ πλῆθος] καὶ τὸ πλ. *T* Ald. | ταῦτα δὲ] ταῦτα δὲ καὶ *Ab*. | καὶ τἀληθές] καὶ add. *Ab* Bess.

§. 30. λέγεται τὸ ἕν] τὸ ἓν λέγεται *Ab*. | τἆλλα] ἄλλο *S*. | λεχθήσεται] ἀναχθήσεται *T* Ald. Bess.

§. 31. καὶ διὰ τοῦτο] om. *Ab*. | καὶ εἰ] καὶ om. *S*. | ἢ τὸ ἕν] ἢ καὶ τὸ ἕν *Ab*. | τὰ μὲν πρὸς ἓν τὰ δὲ] τὸ μὲν πρὸς ἓν τὸ δὲ *E*. | τῷ ἐφεξῆς] τῷ om. *ST*; Alex. modo ὡς ἐφεξῆς exhibet 648, b, 40., modo τῷ ἐφεξῆς 649, a, 1., modo ἐφεξῆς omisso τῷ 649, a, 7. | ὂν ᾗ ἕν] ἓν ᾗ ὂν *ES* Ald. | ἀλλ' ᾗ ἐξ] Alex. in lemm. ᾗ omittit 649, a, 20.

§. 32 καὶ εἴδους καὶ ὅλου] καὶ ὅλου καὶ εἴδους *S*.

§. 2. τοῦ φιλοσόφου] τούτου φιλ. *S*. | ἐστὶ σκέψις] ἐπίσκεψις *Ab*. | ὑπάρχει τοῖς οὖσιν] τοῖς οὖσιν ὑπάρχει *S*.

§. 3. ὄντος] ὄντως *E*. | γένος ὄν] γένος οὖ *T* Ald., γένος ἓν *Ab*.

§. 4. ὅτι] om. *T*. | περὶ τὸ ὂν] περὶ τοῦ ὂν *S*.

5 γνωρίζοντος καὶ περὶ τούτων ἐστὶν ἡ θεωρία. διόπερ ἐνθεὶς τῶν κατὰ μέρος ἐπισκοπούντων ἐγχειρεῖ λέγειν τι περὶ αὐτῶν, εἰ ἀληθῆ ἢ μή, ἅτε γεωμέτρης οὔτ' ἀριθμητικός, ἀλλὰ τῶν φυσικῶν ἔνιοι, εἰκότως τοῦτο δρῶντες· μόνοι γὰρ ᾤοντο περί τε τῆς ὅλης φύσεως σκοπεῖν καὶ περὶ τοῦ
6 ὄντος. ἐπεὶ δ' ἔστιν ἔτι τοῦ φυσικοῦ τις ἀνωτέρω (ἔν γάρ τι γένος τοῦ ὄντος ἡ φύσις), τοῦ καθόλου καὶ τοῦ περὶ τὴν πρώτην οὐσίαν θεωρητικοῦ καὶ ἡ περὶ τούτων ἂν εἴη σκέψις. ἔστι δὲ σοφία τις καὶ ἡ φυσική, ἀλλ' οὐ 1005b
7 πρώτη. ὅσα δ' ἐγχειροῦσι τῶν λεγόντων τινὲς περὶ τῆς ἀληθείας, ὃν τρόπον δεῖ ἀποδέχεσθαι, δι' ἀπαιδευσίαν τῶν ἀναλυτικῶν τοῦτο δρῶσιν· δεῖ γὰρ περὶ τούτων ἧκειν προεπισταμένους, ἀλλὰ μὴ ἀκούοντας ζητεῖν.
8 ὅτι μὲν οὖν τοῦ φιλοσόφου καὶ τοῦ περὶ πάσης τῆς οὐσίας θεωροῦντος ἧ πέφυκεν, καὶ περὶ τῶν συλλογιστικῶν ἀρχῶν ἐστὶν ἐπισκέψασθαι, δῆλον.
9 προσήκει δὲ τὸν μάλιστα γνωρίζοντα περὶ ἕκασον γένος ἔχειν λέγειν τὰς 67 Br.
βεβαιοτάτας ἀρχὰς τοῦ πράγματος, ὥστε καὶ τὸν περὶ τῶν ὄντων ᾗ ὄντα
10 τὰς πάντων βεβαιοτάτας. ἔστι δ' οὗτος ὁ φιλόσοφος. βεβαιοτάτη δ' ἀρχὴ πασῶν περὶ ἣν διαψευσθῆναι ἀδύνατον· γνωριμωτάτην τε γὰρ ἀναγκαῖον εἶναι τὴν τοιαύτην (περὶ γὰρ ἃ μὴ γνωρίζουσιν, ἀπατῶνται πάντες) καὶ
11 ἀνυπόθετον. ἣν γὰρ ἀναγκαῖον ἔχειν τὸν ὁτιοῦν ξυνιέντα τῶν ὄντων, τοῦτο ἐχ ὑπόθεσις· ὃ δὲ γνωρίζειν ἀναγκαῖον τῷ ὁτιοῦν γνωρίζοντι, καὶ ἧκειν
12 ἔχοντα ἀναγκαῖον. ὅτι μὲν οὖν ἡ τοιαύτη πασῶν βεβαιοτάτη ἀρχή, δῆλον· τίς

---

§. 5. *εἰ ἀληθῆ*] ita *SAb* Vet., *εἰ ἦ ἀληθῆ E*: vulgo *εἰ ᾗ ἀληθῆ*. Bess.: »sive quatenus vera, sive non«, unde Sylb. scribendum esse putavit *εἴτε ᾗ ἀληθῆ, εἴτε ᾗ μή*. | *ἢ μὴ*] *εἴτε μὴ T.* | *περί τε τῆς*] *τε* om. *Ab*.

§. 6. *ἔτι*] om. *S*. | *τις ἀνωτέρω*] ita *ETAb* Bess. Vet.: ceteri *τι ἀνωτ.* | *τοῦ ὄντος ἡ φύσις*] *ἡ φύσις τοῦ ὄντος S.* | *καὶ τοῦ περὶ*] *τοῦ* om. *T.* | *ἂν εἴη*] *εἴη ἂν S.* | *σοφία τις*] *τις σοφία SAb*. Vulgatam *σοφία τις* sequitur Alex.

§. 7. Alex. 650, b, 20.: *δοκεῖ δέ μοι αὕτη ἡ λέξις, δι' ἧς λέγει „ὅσα δ' ἐγχειροῦσι" ἕως τοῦ „ἀκούοντας ζητεῖν"* (§. 7.) *τὴν τάξιν ἔχειν μετὰ τὴν ἐφεξῆς κειμένην τὴν „ὅτι μὲν οὖν" ἕως τοῦ „δῆλον"* (§. 8.). | *τῶν λεγόντων*] om. Alex. 650, b, 21. 26. | *προεπισταμένους*] *ἐπισταμένους* Alex. in lemm. 650, b, 12., sed idem in paraphr. utitur voce *προεπίστασθαι* b, 13. 15.

§. 9. *τὰς πάντων*] *τὰς περὶ πάντων Ab*. Additum *περὶ* non agnoscit Alex. in paraphr. 651, a, 24. 25.

§. 10. *γνωριμωτάτην τε*] *τε* om. *T.*

§. 11. *ἦν γὰρ*] *ἦν γὰρ ἂν T.* | *ξυνιέντα*] *ξυνιόντα Ab.* | *ὑπόθεσις*] *ὑποθέσει Ab*. Nostram scripturam confirmat Alexandri paraphrasis 651, a, 43. | *ὃ*] *οὐ S.* | *ἔχοντα*] *ἔχοντι EST* Ald.

§. 12. *ἡ τοιαύτη πασῶν βεβαιοτάτη ἀρχή*] *βεβαιοτάτη ἡ τοιαύτη πασῶν ἀρχή Ab, ἡ τοιαύτη ἀρχὴ πασῶν βεβαιοτάτη ST.* | *λέγομεν*] *λέγωμεν ST* Ald.

δ' ἔξιν αὕτη, μετὰ ταῦτα λέγομεν. τὸ γὰρ αὐτὸ ἅμα ὑπάρχειν τε καὶ 13
μὴ ὑπάρχειν ἀδύνατον τῷ αὐτῷ καὶ κατὰ τὸ αὐτό· καὶ ὅσα ἄλλα προσ-
διορισαίμεθ' ἄν, ἔστω προσδιωρισμένα πρὸς τὰς λογικὰς δυσχερείας.
αὕτη δὴ πασῶν ἐξὶ βεβαιοτάτη τῶν ἀρχῶν· ἔχει γὰρ τὸν εἰρημένον διο- 14
ρισμόν. ἀδύνατον γὰρ ὁντινῦν ταὐτὸν ὑπολαμβάνειν εἶναι καὶ μὴ εἶναι,
καθάπερ τινὲς οἴονται λέγειν Ἡράκλειτον· οὐκ ἔστι γὰρ ἀναγκαῖον, ἅ
τις λέγει, ταῦτα καὶ ὑπολαμβάνειν. εἰ δὲ μὴ ἐνδέχεται ἅμα ὑπάρχειν τῷ 15
αὐτῷ τἀναντία (προσδιωρίσθω δ' ἡμῖν καί ταύτῃ τῇ προτάσει τὰ
εἰωθότα), ἐναντία δ' ἐστὶ δόξα δόξῃ ἡ τῆς ἀντιφάσεως, φανερὸν ὅτι
ἀδύνατον ἅμα ὑπολαμβάνειν τὸν αὐτὸν εἶναι καὶ μὴ εἶναι τὸ αὐτό· ἅμα
γὰρ ἂν ἔχοι τὰς ἐναντίας δόξας ὁ διεψευσμένος περὶ τούτου. διὸ πάντες 16
οἱ ἀποδεικνύντες εἰς ταύτην ἀνάγουσιν ἐσχάτην δόξαν· φύσει γὰρ ἀρχὴ
καὶ τῶν ἄλλων ἀξιωμάτων αὕτη πάντων.

Cap. 4.

1006a Εἰσὶ δέ τινες οἵ, καθάπερ εἴπομεν, αὐτοί τε ἐνδέχεσθαί φασι τὸ 1
αὐτὸ εἶναι καὶ μὴ εἶναι, καὶ ὑπολαμβάνειν οὕτως. χρῶνται δὲ τῷ λόγῳ
68 Br. τούτῳ πολλοὶ καὶ τῶν περὶ φύσεως. ἡμεῖς δὲ νῦν εἰλήφαμεν ὡς ἀδυνάτου 2
ὄντος ἅμα εἶναι καὶ μὴ εἶναι, καὶ διὰ τούτου ἐδείξαμεν ὅτι βεβαιοτάτη
αὕτη τῶν ἀρχῶν πασῶν. ἀξιοῦσι δὴ καὶ τοῦτο ἀποδεικνύναι τινὲς δι' 3
ἀπαιδευσίαν· ἔστι γὰρ ἀπαιδευσία τὸ μὴ γιγνώσκειν τίνων δεῖ ζητεῖν

---

§. 13. ὑπάρχειν τε] τε add. *AbFb* et Alex. in lemm. | ὑπάρχειν ἀδύνατον] Alex. in lemm. ἀδύνατον non post ὑπάρχειν ponit, sed in fine membri post κατὰ τὸ αὐτό. | τῷ αὐτῷ καὶ κατὰ] om. *Cb*, καὶ om. *S* Ald. et Alex. in lemm. | προσδιορισαίμεθ' ἄν] προσδιωρισάμεθα, omisso ἄν, *AbFb* et Alex. in lemm., quod recepit Brand. Interpretes latini vulgatum textum sequuntur. | ἔξω] ἔτω τὰ *Ab*.

§. 14. δὴ πασῶν] δ' ἁπασῶν *EST* Ald.

§. 15. ἅμα ὑπάρχειν] μὴ ὑπάρχειν ἅμα *S*. | ὑπάρχειν τῷ αὐτῷ] τῶ αὐτῶ ὑπάρχειν *Ab*. | προσδιωρίσθω δ' ἡμῖν] προδιωρίσθω ἡμῖν *Ab*. Nostrae lectioni assentitur Alex. in lemm. | ταύτῃ] ταῦτα *STAb* Ald.; ταύτῃ Alex. in lemm. et Bess. | ἀδύνατον ἅμα] ἅμα ἀδύνατον *Ab*. | διεψευσμένος] διαψευσάμενος *E*. Vulgatam confirmat Alex. in lemm.

§. 16. πάντες οἱ] οἱ add. *AbFb* et Alex. in lemm. | αὕτη] αὐτὴ Alex. in lemm.

§. 1. ὑπολαμβάνειν] μὴ ὑπολ. *T*.

§. 2. ὡς] add. *ESAbFb* Alex. Bess. Vet. | διὰ τούτου] διὰ τοῦτο *S*. | πασῶν] ἁπασῶν *Ab*.

§. 3. δὴ] δὲ *T*.

4 ἀπόδειξιν καὶ τίνων οὐ δεῖ. ὅλως μὲν γὰρ ἁπάντων ἀδύνατον ἀπόδειξιν εἶναι· εἰς ἄπειρον γὰρ ἂν βαδίζοι, ὥστε μηδ' οὕτως εἶναι ἀπόδειξιν. εἰ δέ τινων μὴ δεῖ ζητεῖν ἀπόδειξιν, τίνα ἀξιοῦσιν εἶναι μᾶλλον τοιαύτην
5 ἀρχὴν ἐκ ἂν ἔχοιεν εἰπεῖν. ἔστι δ' ἀποδεῖξαι ἐλεγκτικῶς καὶ περὶ τούτου ὅτι ἀδύνατον, ἂν μόνον τι λέγῃ ὁ ἀμφισβητῶν· ἂν δὲ μηθέν, γελοῖον τὸ ζητεῖν λόγον πρὸς τὸν μηθενὸς ἔχοντα λόγον, ᾗ μὴ ἔχει· ὅμοιος γὰρ
6 φυτῷ ὁ τοιοῦτος ᾗ τοιοῦτος ἤδη. τὸ δ' ἐλεγκτικῶς ἀποδεῖξαι λέγω διαφέρειν καὶ τὸ ἀποδεῖξαι, ὅτι ὁ ἀποδεικνύων μὲν ἂν δόξειεν αἰτεῖσθαι τὸ ἐν ἀρχῇ, ἄλλου δὲ τοῦ τοιούτου αἰτίου ὄντος ἔλεγχος ἂν εἴη καὶ ἐκ ἀπό-
7 δειξις. ἀρχὴ δὲ πρὸς ἅπαντα τὰ τοιαῦτα ἐ τὸ ἀξιεῖν ἢ εἶναί τι λέγειν ἢ μὴ εἶναι (τοῦτο μὲν γὰρ τάχ' ἄν τις ὑπολάβοι τὸ ἐξ ἀρχῆς αἰτεῖν), ἀλλὰ τὸ σημαίνειν γέ τι καὶ αὐτῷ καὶ ἄλλῳ· τοῦτο γὰρ ἀνάγκη, εἴπερ
8 λέγοι τι. εἰ γὰρ μή, ἐκ ἂν εἴη τῷ τοιούτῳ λόγος, οὔτ' αὐτῷ πρὸς αὐτὸν οὔτε πρὸς ἄλλον. ἂν δέ τις τοῦτο διδῷ, ἔσαι ἀπόδειξις· ἤδη γάρ τι ἔσαι
9 ὡρισμένον. ἀλλ' αἴτιος ἐχ ὁ ἀποδεικνὺς ἀλλ' ὁ ὑπομένων· ἀναιρῶν γὰρ

---

§. 4. ἁπάντων] πάντων *Ab*. | ἀδύνατον ἀπόδειξιν] ἀπόδειξιν ἀδύνατον *S*. | ζητεῖν ἀπόδειξιν] ἀπόδειξιν om. *T*. | εἶναι μᾶλλον] μᾶλλον εἶναι *T*.

§. 5. ὅτι ἀδύνατον] ἀδύνατον om. *S*. | ζητεῖν λόγον] ζητεῖν τὸν λόγον *Cb*. | ᾗ μὴ ἔχει] ita *AbFb* Alex.: ceteri, adstipulantibus interpretibus latinis, ᾗ μηθένα ἔχει (ἔχειν *Bb*) λόγον. | ἤδη] ita *Ab* Alex., ἤδη ἐστίν *T*: ceteri omittunt. Vetus interpr.: »similis nam plantae talis jam est«; legit itaque ἤδη, sed sine ᾗ τοιοῦτος.

§. 6. ὁ ἀποδεικνύων] ὁ om. *Ab*. | αἰτεῖσθαι] αἰτῆσθαι *SAb*. | τοῦ τοιούτου] τοῦ om. *T*. | αἰτίου] hanc vocem om. *Ab*, sed eam habet Alex. in paraphr. et exprimunt interpretes latini. | εἴη] om *SBbCb* Bess.

§. 7. ἐ τὸ] ἐχὶ τὸ *Ab*. Sed Alexander in commentariis suis locum nostrum ita interpretatur, ut ab ejus textu particulam negativam prorsus abfuisse appareat. Legit itaque ἀρχὴ δὲ πρὸς ἅπαντα τὰ τοιαῦτα τὸ ἀξιοῦν κτλ. Cf. Schol. 653, b, 20—27. In aliis tamen exemplaribus idem ille adnotat eam inveniri scripturam, quae nunc vulgo habetur ἐ τὸ ἀξιοῦν κτλ. Schol. 653, b, 36.: φέρεται τις καὶ τοιαύτη γραφή „ἀρχὴ δὲ πρὸς ἅπαντα τὰ τοιαῦτα ἐ τὸ ἀξιοῦν λέγειν τι εἶναι ἢ μὴ εἶναι.“ καὶ ἔστι γνωριμώτερον τὸ λεγόμενον ὅτως. | ἀξιοῦν ἢ] ἀξίωμα ἓν ἢ *SBbCb*. Alex. nostram lectionem tuetur; item interpretes lat. | τοῦτο μὲν γὰρ] Alex. Schol. 653, b, 33.: καταλληλότερον δὲ ἡ λέξις ἔχοι ἄν, εἰ ἀντὶ τοῦ „τοῦτο μὲν γὰρ τάχα ἄν τις ὑπολάβοι τὸ ἐξ ἀρχῆς αἰτεῖν“ εἴη γεγραμμένον „τὸ τοῦτο μὲν τάχα ἄν τις“, ὡς καὶ φέρεται ἔν τισιν. | τάχ'] om. *T*. | τὸ σημαίνειν] τὸ om. Brand. | γέ τι] τι om. *Ab*, γέ τοι Ald. | αὐτῷ] ἑαυτῷ *Ab*, ὡς αὐτῷ Ald, ὡς αἰτῷ Casaub. | λέγοι] λέγει Ald.

§. 8. εἰ] ἐ *SBbCb*. | ἔτ' αὐτῷ] ita *Ab*: ceteri ἔθ' αὑτῷ. | πρὸς αὐτὸν] πρὸς αὑτὸν Ald. | ἂν] ἐὰν *Ab*.

§. 9. ὑπομένει λόγον] ὑπομ. λόγῳ, χρώμενός γε τῷ λόγῳ Var. lect. ap.

λόγον ὑπομένει λόγον. ἔτι δὲ ὁ τοῦτο συγχωρήσας συγκεχώρηκέ τι ἀληθὲς
εἶναι χωρὶς ἀποδείξεως, ὥστε οὐκ ἂν πᾶν οὕτως καὶ ἐχ ἕτως ἔχοι. πρῶ- 10
69 Br. τον μὲν οὖν δῆλον ὡς τοῦτό γ' αὐτὸ ἀληθές, ὅτι σημαίνει τὸ ὄνομα τὸ
εἶναι ἢ μὴ εἶναι τοδί· ὥς' ἐκ ἂν πᾶν ἕτως καὶ ἐχ ἕτως ἔχοι. ἔτι εἰ 11
τὸ ἄνθρωπος σημαίνει ἕν, ἔστω τοῦτο τὸ ζῷον δίπεν. λέγω δὲ τὸ ἓν
σημαίνειν τοῦτο· εἰ τοῦτ' ἔστιν ἄνθρωπος, ἂν ᾖ τι ἄνθρωπος, τοῦτ'
ἔσται τὸ ἀνθρώπῳ εἶναι. διαφέρει δ' ἐθὲν οὐδ' εἰ πλείω τις φαίη ση-
1006 b μαίνειν, μόνον δὲ ὡρισμένα· τεθείη γὰρ ἂν ἐφ' ἑκάστῳ τῷ λόγῳ ἕτερον
ὄνομα. λέγω δ' οἷον, εἰ μὴ φαίη τὸ ἄνθρωπος ἓν σημαίνειν, πολλὰ δέ, 12
ὧν ἑνὸς μὲν εἷς λόγος, τὸ ζῷον δίπεν. εἰσὶ δὲ καὶ ἕτεροι πλείες, ὡρι-
σμένοι δὲ τὸν ἀριθμόν· τεθείη γὰρ ἂν ἴδιον ὄνομα καθ' ἕκαστον τῶν
λόγων. εἰ δὲ μὴ τεθείη ἀλλ' ἄπειρα σημαίνειν φαίη, φανερὸν ὅτι ἐκ ἂν 13
εἴη λόγος· τὸ γὰρ μὴ ἕν τι σημαίνειν ἐθὲν σημαίνειν ἐξίν, μὴ σημαι-
νόντων δὲ τῶν ὀνομάτων ἀνῄρηται τὸ διαλέγεσθαι πρὸς ἀλλήλες, κατὰ
δὲ τὴν ἀλήθειαν καὶ πρὸς αὐτόν· ἐθὲν γὰρ ἐνδέχεται νοεῖν μὴ νοοῦντα
ἕν. εἰ δ' ἐνδέχεται, τεθείη ἂν ὄνομα τούτῳ τῷ πράγματι ἕν. ἔσω δή, 14

Casaub. | *ἔτι δὲ ὁ — οὕτως ἔχοι*] hunc versum ex uno codice *Ab* addidit Bekkerus, auctore Brandisio: reliquae eum editiones omittunt omnes, assentientibus interpretibus latinis, uno excepto Argyropulo. Neque illum agnoscit paraphrasis Alexandri, etsi in lemmate superscripto 654, a, 32. videatur ejus mentio fieri. Nam quae in Alexandri commentariis 654, a, 32—37 leguntur, ea pertinent ad enuntiationem proxime antecedentem *ἂν δέ τις τῶιο διδῷ, ἔσαι ἀπόδειξις· ἤδη γάρ τι ἔσται ὡρισμένον* §. 8.

§. 10. *τοῦτό γ'*] *τοῦτ'* sine *γ'* Ald. | *πᾶν*] *ἅπαν Ab*.

§. 11. *ἔτι εἰ τὸ*] *ἔτι εἰ γὰρ* Ald. | *ἔσω τοῦτο*] *τοῦτο* om. *T*, *ἔσω δὲ τοῦτο* Bess. | *εἰ τοῦτ'*] *τὸ εἰ τοῦτ' Ab*, *οἷον εἰ τοῦτ'* conj. Fonseca. | *ἔστιν ἄνθρωπος*] *ἄνθρωπος* om. *Ab* et Alex. 655, a, 19. | *ᾖ*] *εἰ Ab*. | *τι ἄνθρωπος*] *τί ὁ ἄνθρωπος* Ald. Porro totam parenthesin *ἂν ᾖ τι ἄνθρωπος* om. Var. Lect. ap. Brand. | *ἔσαι*] ita *AbFb* et Alex. in paraphr.: ceteri *ἐστι*, cui scripturae assentiuntur interpretes latini. | *εἰ πλείω*] *εἰ ἐπὶ πλείω Ab*. | *τῷ λόγῳ*] *τῶι* add. *Ab*.

§. 12. *τὸ ἄνθρωπος*] *τὸν ἄνθρωπον EST* Ald. | *ὧν ἑνὸς μὲν εἷς λόγος*] *ὧν εἷς μὲν εἴη λόγος Ab*. Interpretes latini textum vulgatum sequuntur. | *δίπουν*] om. *E*, *τὸ δίπεν*, commate post *ζῷον* posito, Ald. Sylb. | *εἰσὶ*] *εἶεν Ab* Bess.; eandem lectionem in textum recepit Brand. | *ἕτεροι*] »Argyropulus videtur legisse *τῶν ἄλλων ἕτεροι*, quod idem postulat sententia« Fonseca. | *τῶν λόγων*] *τὸν λόγον TAb*.

§. 13. *ἕν τι*] *τι* om. *ESTAb*, probante Brand. | *κατὰ δὲ τὴν*] *δὲ* non in textu habuisse videtur Bessario: sic enim vertit: »nominibus vero non significantibus perit ipsa re vera disputatio, et ad invicem et ad se ipsum.« | *πρὸς αὐτὸν*] *πρὸς αὐτὸν* Alex. in lemm. Casaub. Bess. | *μὴ νοοῦντα ἕν*] ita *Ab* et Alex. in paraphr.: ceteri *μηθὲν νοοῦντα ἕν*.

§. 14. *ἔσω δή*] *ἔσαι δέ Fb*, *ἔσω ἄρα δή T* Ald. Alex. in lemmate exhibet

ὥσπερ ἐλέχθη κατ' ἀρχάς, σημαῖνόν τι τὸ ὄνομα καὶ σημαῖνον ἕν. ἢ δὴ
ἐνδέχεται τὸ ἀνθρώπῳ εἶναι σημαίνειν ὅπερ μὴ εἶναι ἀνθρώπῳ, εἰ τὸ
15 ἄνθρωπος σημαίνει μὴ μόνον καθ' ἑνὸς ἀλλὰ καὶ ἕν. [οὐ γὰρ τοῦτο
ἀξιοῦμεν τὸ ἓν σημαίνειν τὸ καθ' ἑνός, ἐπεὶ οὕτω γε κἂν τὸ μουσικὸν
καὶ τὸ λευκὸν καὶ τὸ ἄνθρωπος ἓν ἐσήμαινεν, ὥστε ἓν ἅπαντα ἔσται·
16 συνώνυμα γάρ.] καὶ οὐκ ἔσται εἶναι καὶ μὴ εἶναι τὸ αὐτὸ ἀλλ' ἢ κατὰ
ὁμωνυμίαν, ὥσπερ ἂν εἰ ὃν ἡμεῖς ἄνθρωπον καλοῦμεν, ἄλλοι μὴ-ἄνθρω- 70 Br.
17 πον καλοῖεν. τὸ δ' ἀπορούμενον ἆ τοῦτό ἐστιν, εἰ ἐνδέχεται τὸ αὐτὸ ἅμα
18 εἶναι καὶ μὴ εἶναι ἄνθρωπον τὸ ὄνομα, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα. εἰ δὲ μὴ
σημαίνει ἕτερον τὸ ἄνθρωπος καὶ τὸ μὴ-ἄνθρωπος, δῆλον ὅτι καὶ τὸ
μὴ εἶναι ἀνθρώπῳ τῷ εἶναι ἀνθρώπῳ· ὥς' ἔσται τὸ ἀνθρώπῳ εἶναι μὴ
ἀνθρώπῳ εἶναι· ἕν γὰρ ἔσται. τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ εἶναι ἕν, ὡς λώπιον
19 καὶ ἱμάτιον, εἰ ὁ λόγος εἷς. εἰ δ' ἔσται ἕν, ἓν σημαίνει τὸ ἀνθρώπῳ
εἶναι καὶ μὴ ἀνθρώπῳ. ἀλλ' ἐδέδεικτο ὅτι ἕτερον σημαίνει. ἀνάγκη τοί-
νυν, εἴ τι ἔστιν ἀληθὲς εἰπεῖν, ὅτι ἄνθρωπος ζῷον εἶναι δίπουν· τοῦτο
20 γὰρ ἦν ὃ ἐσήμαινε τὸ ἄνθρωπος. εἰ δ' ἀνάγκη τοῦτο, οὐκ ἐνδέχεται μὴ
εἶναι τὸ αὐτὸ ζῷον δίπουν· τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ἀνάγκη εἶναι, τὸ ἀδύνα-
21 τον εἶναι μὴ εἶναι ἄνθρωπον. οὐκ ἄρα ἐνδέχεται ἅμα ἀληθὲς εἶναι εἰπεῖν

ἔξαι pro ἔξω 656, a, 39. | κατ' ἀρχάς] καὶ κατ' ἀρχάς *E* Ald. | σημαῖνόν τι] σημαίνειν τι *Ab*. | οὐ δὴ] οὐδ' εἰ Ald. et quidam codices Fonsecae. | τὸ ἀνθρώπῳ εἶναι] τὸ ἄνθρωπος εἶναι *S*. | σημαίνειν] σημαίνει Sylb. | ὅπερ μὴ εἶναι] ἀνθρώπῳ μὴ εἶναι *Ab*. | μὴ μόνον] μὴ om. *S*. | ἀλλὰ καὶ ἕν] ἀλλὰ καὶ μίαν φύσιν καὶ ἕν Ald.

§. 15. ἐπεὶ ἔτω] ἐπεὶ εἰ ἔτω Ald. | τὸ λευκόν] τὸ add. *Ab*. | τὸ ἄνθρωπος] τὸ om. *EST*.

§. 16. ἂν] om. *T*.

§. 17. τὸ αὐτὸ ἅμα] ἅμα τὸ αὐτὸ *EST* Ald. Alteram scripturam tuetur Alex. in lemm. | εἶναι καὶ] καὶ εἶναι καὶ *S* Ald.

§. 18. εἰ δὲ μὴ σημαίνει] εἰ δὲ σημαίνει, omisso μὴ, scribi vult Joh. Philop. | τὸ μὴ εἶναι ἀνθρώπῳ] εἶναι om. Alex. in lemm. | μὴ ἀνθρώπῳ εἶναι] τὸ μὴ εἶναι ἀνθρώπῳ *S* Ald. | τὸ εἶναι ἕν] ἓν τὸ *Ab*.

§. 19. εἴ τι ἔστιν] εἰ τί ἐστιν Sylb. | εἰπεῖν, ὅτι ἄνθρωπος ζῷον εἶναι] Rectius hunc locum, commate non post εἰπεῖν, sed post ἄνθρωπος posito, distinxit Brandisius in editione Scholiorum 657, b, 12. Sic etiam Bessario: »necesse igitur, si quid est verum dicere, quod homo sit, animal esse bipes.« | τὸ ἄνθρωπος] ὁ ἄνθρωπος Alex. in lemm.

§. 20. ἀνάγκη τοῦτο] ita *AbE*, ἀνάγκη τόδε Casaub.: ceteri ἀνάγκη τότε. Bess.: »si autem necesse est«, quasi εἰ δ' ἀνάγκη legerit sine τοῦτο vel τόδε. | εἶναι τὸ αὐτὸ] ita *Ab* Bess. Vet.: ceteri εἶναι τότε αὐτό.

§. 21. ὁ δ' αὐτὸς] ὁ αὐτὸς δὲ *Ab*. | ἀνθρώπῳ εἶναι] εἶναι ἀνθρώπῳ *T*. | σημαίνειν] σημαίνει *Ab*.

1007a τὸ αὐτὸ ἄνθρωπον εἶναι καὶ μὴ εἶναι ἄνθρωπον. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τοῦ μὴ εἶναι ἄνθρωπον· τὸ γὰρ ἀνθρώπῳ εἶναι καὶ τὸ μὴ ἀνθρώπῳ εἶναι ἕτερον σημαίνει, εἴπερ καὶ τὸ λευκὸν εἶναι καὶ τὸ ἄνθρωπον εἶναι ἕτερον· πολὺ γὰρ ἀντίκειται ἐκεῖνο μᾶλλον, ὥξε σημαίνειν ἕτερον. εἰ δὲ καὶ τὸ λευκὸν φήσει τὸ αὐτὸ καὶ ἓν σημαίνειν, 22
πάλιν τὸ αὐτὸ ἐρῦμεν ὅπερ καὶ πρότερον ἐλέχθη, ὅτι ἓν πάντα ἐστὶ καὶ ἃ μόνον τὰ ἀντικείμενα. εἰ δὲ μὴ ἐνδέχεται τῦτο, συμβαίνει τὸ λεχθέν, ἂν ἀποκρίνηται τὸ ἐρωτώμενον. ἐὰν δὲ προστιθῇ ἐρωτῶντος ἁπλῶς 23
καὶ τὰς ἀποφάσεις, ἐκ ἀποκρίνεται τὸ ἐρωτώμενον. ἐθὲν γὰρ κωλύει εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ ἄνθρωπον καὶ λευκὸν καὶ ἄλλα μυρία τὸ πλῆθος· ἀλλ'
71 Br. ὅμως ἐρομένε εἰ ἀληθὲς εἰπεῖν ἄνθρωπον τοῦτο εἶναι ἢ οὔ, ἀποκριτέον τὸ ἓν σημαῖνον, καὶ ἃ προσθετέον ὅτι καὶ λευκὸν καὶ μέγα. καὶ γὰρ 24
ἀδύνατον ἄπειρά γ' ὄντα τὰ συμβεβηκότα διελθεῖν· ἢ οὖν ἅπαντα διελθέτω ἢ μηθέν. ὁμοίως τοίνυν εἰ καὶ μυριάκις ἐστὶ τὸ αὐτὸ ἄνθρωπος καὶ ἐκ ἄνθρωπος, ἃ προσαποκριτέον τῷ ἐρομένῳ εἰ ἔξιν ἄνθρωπος, ὅτι ἔστιν ἅμα καὶ οὐκ ἄνθρωπος, εἰ μὴ καὶ τἆλλα ὅσα συμβέβηκε προσαποκριτέον, ὅσα ἐξὶν ἢ μὴ ἐξίν· ἐὰν δὲ τῦτο ποιῇ, ἃ διαλέγεται. ὅλως 25
δ' ἀναιρῦσιν οἱ τῦτο λέγοντες ἐσίαν καὶ τὸ τί ἦν εἶναι. πάντα γὰρ ἀνάγκη συμβεβηκέναι φάσκειν αὐτοῖς, καὶ τὸ ὅπερ ἀνθρώπῳ εἶναι ἢ ζῴῳ εἶναι, μὴ εἶναι. εἰ γὰρ ἔσαι τι ὅπερ ἀνθρώπῳ εἶναι, τοῦτο οὐκ ἔσται 26
μὴ-ἀνθρώπῳ εἶναι ἢ μὴ εἶναι ἀνθρώπῳ, καίτοι αὗται ἀποφάσεις τούτου· ἓν γὰρ ἦν ὃ ἐσήμηνε, καὶ ἦν τοῦτο τινὸς οὐσία. τὸ δ' οὐσίαν 27

---

§. 22. φήσει] φησι *Ab*, φύσει Isingr. | ἓν πάντα] ἓν τὰ πάντα *S* Ald.

§. 23. προστιθῇ] προστεθῇ Ald. Ising. | ἐρωτῶντος ἁπλῶς] ἐρωτ. τινος ἁπλῶς *ST* Ald. | καὶ τὰς ἀποφάσεις] κατὰ τὰς ἀποφάσεις Ising. in margine. | εἶναι τὸ αὐτὸ] τὸ αὐτὸ εἶναι *Ab*. | ἐρομένε] ἐρωμένε *E*.

§. 24. γ' ὄντα] γ' om. *S* Ald. | ἅπαντα διελθέτω] τὰ ἄπειρα πάντα διελθετέον *Ab*. | ἐρομένῳ] ἐρωμένω *E*. | ἅμα] ἀλλὰ *Ab*. | εἰ μὴ καὶ] εἰ καὶ μὴ *S* Ald., εἰ δὲ μὴ καὶ Casaub. in marg., ἢ καὶ, deleto μὴ, conj. Sylb. | προσαποκριτέον] προσαποκρίνηται Casaub. in marg. Bess.: »nisi cetera quoque — respondeat.« | ἐὰν δὲ] ἐὰν δὲ μὴ Fonseca, ex auctoritate interpretum latinorum.

§. 25. τί ἦν εἶναι] τί ἦν εἶναι μὴ εἶναι *Ab* et Alex. 659, a, 30. | ἢ ζῴῳ] τὸ μὴ ἢ ζῴῳ *Cb*. Deinde verba ἢ ζῴῳ — ὅπερ ἀνθρώπῳ εἶναι (versu proximo) omittit *E*. | μὴ εἶναι] μὴ εἶναι τί ἦν εἶναί τινος *Ab*. Sed Alex., quantum ex ejus interpretatione conjectare licet, haec verba μὴ εἶναι non legisse videtur in exemplaribus suis, cf. Schol. 659, a, 28. 29. Asclepius textum vulgatum agnoscit 659, b, 20.

§. 26. ἐσήμηνε] ἐσήμανε *TAb*, ἐσήμαινε Alex. in lemm. Ald. | οὐσία] ἐσία τῆδ' ἐσία *S*.

§. 27. σημαίνειν] σημαίνειν δ' αὐτῆς *Ab*. | αὐτῷ τὸ] τί *Ab*, αὐτῷ καὶ τὸ Ald.; nostram lectionem αὐτῷ τὸ exhibet Alex. in lemm. et exprimit Bessa-

σημαίνειν ἐστὶν ὅτι οὐκ ἄλλο τι τὸ εἶναι αὐτῷ. εἰ δ' ἔσται αὐτῷ τὸ
ὅπερ ἀνθρώπῳ εἶναι ἢ ὅπερ μὴ ἀνθρώπῳ εἶναι ἢ ὅπερ μὴ εἶναι ἀνθρώπῳ,
28 ἄλλο τι ἔσται. ὥστ' ἀναγκαῖον αὐτοῖς λέγειν ὅτι οὐθενὸς ἔσται τοιοῦτος
λόγος, ἀλλὰ πάντα κατὰ συμβεβηκός· τούτῳ γὰρ διώρισται οὐσία καὶ τὸ
συμβεβηκός· τὸ γὰρ λευκὸν τῷ ἀνθρώπῳ συμβέβηκεν, ὅτι ἔστι μὲν λευκὸς
29 ἀλλ' οὐχ ὅπερ λευκόν. εἰ δὲ πάντα κατὰ συμβεβηκὸς λέγεται, οὐθὲν ἔσαι
πρῶτον τὸ καθόλου, εἰ ἀεὶ τὸ συμβεβηκὸς καθ' ὑποκειμένου τινὸς σημαίνει 72 Br.
30 τὴν κατηγορίαν. ἀνάγκη ἄρα εἰς ἄπειρον ἰέναι. ἀλλ' ἀδύνατον· οὐδὲ γὰρ 1007b
πλείω συμπλέκεται δυοῖν· τὸ γὰρ συμβεβηκὸς οὐ συμβεβηκότι συμβεβηκός,
31 εἰ μὴ ὅτι ἄμφω συμβέβηκε ταὐτῷ. λέγω δ' οἷον τὸ λευκὸν μουσικόν, καὶ
τοῦτο λευκόν, ὅτι ἄμφω τῷ ἀνθρώπῳ συμβέβηκεν. ἀλλ' οὐχ ὁ Σωκράτης
32 μουσικὸς οὕτως, ὅτι ἄμφω συμβέβηκεν ἑτέρῳ τινί. ἐπεὶ τοίνυν τὰ μὲν
οὕτως τὰ δ' ἐκείνως λέγεται συμβεβηκότα, ὅσα οὕτως λέγεται ὡς τὸ
λευκὸν τῷ Σωκράτει, οὐκ ἐνδέχεται ἄπειρα εἶναι ἐπὶ τὸ ἄνω, οἷον τῷ
Σωκράτει τῷ λευκῷ ἕτερόν τι συμβεβηκός· οὐ γὰρ γίγνεταί τι ἓν ἐξ ἁπάν-
33 των. οὐδὲ δὴ τῷ λευκῷ ἕτερόν τι ἔσται συμβεβηκός, οἷον τὸ μουσικόν·
οὐθέν τε γὰρ μᾶλλον τοῦτο ἐκείνῳ ἢ ἐκεῖνο τούτῳ συμβέβηκεν, καὶ
ἅμα διώρισται ὅτι τὰ μὲν οὕτω συμβέβηκε, τὰ δ' ὡς τὸ μουσικὸν Σωκρά-
τει· ὅσα δ' οὕτως, οὐ συμβεβηκότι συμβέβηκε τὸ συμβεβηκός, ἀλλ' ὅσα

---

rio. | ἢ ὅπερ μὴ ἀνθρώπῳ εἶναι] ἢ add. *Ab*, ἅμα καὶ ὅπερ μὴ ἀνθρώπῳ εἶναι Alex. in lemm. Deinde cod. *Ab* ἀνθρώπω μὴ exhibet pro μὴ ἀνθρώπῳ. | ἄλλο τι] τι add. *Ab* et Alex.

§. 28. τοιοῦτος λόγος] τοιοῦτος εἰδικὸς καὶ ἀσυνώδης καὶ ἀεὶ τῷ ὑποκειμένῳ προσηρμοσμένος λόγος Ald. | τούτῳ γὰρ] τοῦτο γὰρ *ST* Ald. Porro haec τούτῳ — συμβεβηκός desunt in cod. *E*. | ὅτι ἔσι μὲν] ὅτι ἔσαι μὲν *S*.

§. 29. τὸ καθόλου] Alex. Schol. 660, b, 3.: δύναται γεγράφθαι „οὐδὲν ἔσαι πρῶτον τὸ καθ' οὗ", τουτέστι τὸ πρῶτον καὶ ὑποκείμενον, καθ' οὗ τὰ συμβεβηκότα ἀναιρεῖται. | εἰ ἀεὶ] εἰ δ' ἀεὶ *EST* Ald., mutata videlicet interpunctione. Idem legit Bess., cujus haec est translatio: »si autem accidens semper de aliquo subjecto significat praedicationem, necesse est in infinitum progredi«.

§. 30. οὐδὲ] οὐ *ST*. | πλείω] δύο *Ab*.

§. 31. μουσικόν] καὶ μ. *T* Ald. | οὕτως] οὗτος *S*.

§. 32. ἐκείνως] ἄλλως *T*. | τὸ ἄνω] τὸ ἀνθρώπω *T*, τῷ ἀνθρώπῳ Ald. Fonseca εἰς τὰ ἄνω scribit. | ἕτερόν] καὶ ἕτερόν *T* Ald. ὁμοίως ἕτερον Alex. in lemm.

§. 33. ἕτερόν τι ἔσαι] ἔσαι ἕτερόν τι *S*. | οὐθέν τε γὰρ] γὰρ om. *T*. | τὰ μὲν οὕτω] τὰ μὲν τούτω *Ab*. | τὸ συμβεβηκός] τὸ om. *ES*. Deinde Sylburgius κατὰ τὸ συμβεβηκὸς legendum esse suspicatur, quae emendatio fidem accipere videtur ex hac Veteris versione: »quaecunque vero sic, non accidenti accidunt per accidens« | ἐκείνως] ἐκείνῳ *S*.

ἐκείνως, ὥς᾽ οὐ πάντα κατὰ συμβεβηκὸς λεχθήσεται. ἔσται ἄρα τι καὶ 34
ὡς οὐσίαν σημαῖνον. εἰ δὲ τοῦτο, δέδεικται ὅτι ἀδύνατον ἅμα κατηγο-
ρεῖσθαι τὰς ἀντιφάσεις. ἔτι εἰ ἀληθεῖς αἱ ἀντιφάσεις ἅμα κατὰ τοῦ αὐτοῦ 35
πᾶσαι, δῆλον ὡς ἅπαντα ἔσται ἕν. ἔσται γὰρ τὸ αὐτὸ καὶ τριήρης καὶ 36
τοῖχος καὶ ἄνθρωπος, εἰ κατὰ παντός τι ἢ καταφῆσαι ἢ ἀποφῆσαι ἐν-
δέχεται, καθάπερ ἀνάγκη τοῖς τὸν Πρωταγόρου λέγουσι λόγον. εἰ γάρ τῳ
δοκεῖ μὴ εἶναι τριήρης ὁ ἄνθρωπος, δῆλον ὅτι οὐκ ἔστι τριήρης· ὥστε
καὶ ἔστιν, εἴπερ ἡ ἀντίφασις ἀληθής. καὶ γίγνεται δὴ τὸ τοῦ Ἀναξαγόρου, 37
73 Br. ὁμοῦ πάντα χρήματα· ὥστε μηθὲν ἀληθῶς ὑπάρχειν. τὸ ἀόριστον ἂν 38
ἐοίκασι λέγειν, καὶ οἰόμενοι τὸ ὂν λέγειν περὶ τοῦ μὴ ὄντος λέγουσιν· τὸ
γὰρ δυνάμει ὂν καὶ μὴ ἐντελεχείᾳ τὸ ἀόριστόν ἐστιν. ἀλλὰ μὴν λεκτέον 39
γ᾽ αὐτοῖς κατὰ παντὸς τὴν κατάφασιν ἢ τὴν ἀπόφασιν· ἄτοπον γὰρ εἰ
ἑκάστῳ ἡ μὲν αὐτοῦ ἀπόφασις ὑπάρξει, ἡ δ᾽ ἑτέρου ὃ μὴ ὑπάρχει αὐτῷ
οὐχ ὑπάρξει. λέγω δ᾽ οἷον εἰ ἀληθὲς εἰπεῖν τὸν ἄνθρωπον ὅτι οὐκ ἄνθρω- 40
πος, δῆλον ὅτι καὶ οὐ τριήρης. εἰ μὲν οὖν ἡ κατάφασις, ἀνάγκη καὶ
τὴν ἀπόφασιν· εἰ δὲ μὴ ὑπάρχει ἡ κατάφασις, ἥ γε ἀπόφασις ὑπάρξει
1008a μᾶλλον ἢ αὐτοῦ. εἰ οὖν κἀκείνη ὑπάρχει, ὑπάρξει καὶ ἡ τῆς τριήρους· εἰ
δ᾽ αὕτη, καὶ ἡ κατάφασις. ταῦτά τε οὖν συμβαίνει τοῖς λέγουσι τὸν 41
λόγον τοῦτον, καὶ ὅτι οὐκ ἀνάγκη ἢ φάναι ἢ ἀποφάναι. εἰ γὰρ ἀληθές ἐστιν ὅτι 42
ἄνθρωπος καὶ οὐκ ἄνθρωπος, δῆλον ὅτι καὶ οὔτ᾽ ἄνθρωπος οὔτ᾽ οὐκ ἄνθρω-
πος ἔσται· τοῖν γὰρ δυοῖν δύο ἀποφάσεις. εἰ δὲ μία ἐξ ἀμφοῖν ἐκείνη, καὶ
αὕτη μία ἂν εἴη ἀντικειμένη. ἔτι ἤτοι περὶ ἅπαντα οὕτως ἔχει, καὶ ἔστι 43

---

§. 35. κατὰ] καὶ S.

§. 36. ἔσαι γὰρ] ἔσαι ἄρα Ald. | κατὰ παντός] κατὰ πάντα S. | τι ἢ καταφῆσαι] τι om. Ab. | λέγουσι λόγον] λόγον λέγουσιν Ab et Alex. in lemm. | δοκεῖ] δοκεῖν SAb Ald. | ὅτι] ὡς Ab et Alex. in lemm. | οὐκ ἔσι] ἐκ ἐσαι T Ald. | εἴπερ ἡ] εἴπερ ἦν ἡ Ab.

§. 37. ὑπάρχειν] ἐνυπάρχειν E, ἓν ὑπάρχειν TS Ald. Bess. Vet.

§. 38. ἐοίκασι] ἐοίκασι τῆς ὕλης T. | τὸ ὂν λέγειν] λέγειν τὸ ὂν Ab. Alexander in lemm. eum verborum ordinem praebet, qui vulgo habetur. | μὴ ὄντος] μὴ ὄντος δύνασθαι Ald. et codices Fonsecae. | τὸ ἀόριστόν] τῷ ἀόρ. T.

§. 39. αὐτοῖς] αὐτὸς S.

§. 40. οὐ τριήρης] ἢ τριήρης ἢ οὐ τριήρης Ab. | ἥ γε] εἰ ἥ γε E, εἴγε ἡ Ald. | ἡ αὐτοῦ] ἡ om. Ab, ἢ αὐτοῦ S, ἢ ἡ αὐτῷ E Bess. Vet., ἢ ἡ αὐτοῦ ἢ τῆς τριήρους T Ald. | ὑπάρχει] om. Ald.

§. 41. ἢ φάναι] ἢ om. ST.

§. 42. ἐσιν] add. Ab. | ἀμφοῖν] ἀμφοτέρων EST Ald.

§. 43. ἔτι] τι Ab, ἔτι εἴτε T; Alex. in lemm. habet ἔτι; idem tuentur interpretes lat. | καὶ λευκὸν] καὶ om. T. | ἃ λευκὸν] οὐ om. S. | περὶ μέν τινας] μὲν περί τινας Ab.

καὶ λευκὸν καὶ οὐ λευκὸν καὶ ὂν καὶ ἐκ ὄν, καὶ περὶ τὰς ἄλλας φάσεις καὶ ἀποφάσεις ὁμοιοτρόπως, ἢ οὐ ἀλλὰ περὶ μέν τινας, περί τινας δ' 44 οὔ. καὶ εἰ μὲν μὴ περὶ πάσας, αὗται ἂν εἶεν ὁμολογέμεναι· εἰ δὲ περὶ πάσας, πάλιν ἤτοι καθ' ὅσων τὸ φῆσαι καὶ ἀποφῆσαι καὶ καθ' ὅσων ἀποφῆσαι καὶ φῆσαι, ἢ κατὰ μὲν ὧν φῆσαι καὶ ἀποφῆσαι, καθ' ὅσων 45 δὲ ἀποφῆσαι ὃ πάντων φῆσαι. καὶ εἰ μὲν ὕτως, εἴη ἄν τι παγίως οὐκ ὄν, καὶ αὕτη βεβαία δόξα· καὶ εἰ τὸ μὴ εἶναι, βέβαιόν τι καὶ γνώριμον· 46 γνωριμωτέρα γὰρ ἂν εἴη ἡ φάσις ἡ ἀντικειμένη. εἰ δὲ ὁμοίως καὶ ὧν ἔξιν ἀποφῆσαι κατὰ τέτων ἔξι φάναι, ἀνάγκη ἤτοι ἀληθὲς διαιρῦντα 74 Br. 47 λέγειν, οἷον ὅτι λευκὸν καὶ πάλιν ὅτι ὃ λευκόν, ἢ οὔ. καὶ εἰ μὲν μὴ ἀληθὲς διαιροῦντα λέγειν, οὐ λέγει τε ταῦτα καὶ οὐκ ἔστιν ἐθέν· τὰ δὲ μὴ ὄντα πῶς ἂν φθέγξαιτο ἢ νοήσειεν; καὶ πάντα δ' ἂν εἴη ἕν, ὥσπερ καὶ πρότερον εἴρηται, καὶ ταὐτὸν ἔσαι καὶ ἄνθρωπος καὶ θεὸς 48 καὶ τριήρης καὶ αἱ ἀντιφάσεις αὐτῶν. εἰ γὰρ ὁμοίως καθ' ἑκάστε, οὐθὲν διοίσει ἕτερον ἑτέρε· εἰ γὰρ διοίσει, τῦτ' ἔσαι ἀληθὲς καὶ ἴδιον. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ διαιρῦντα ἐνδέχεται ἀληθεύειν, συμβαίνει τὸ λεχθέν. 49 πρὸς δὲ τέτῳ ὅτι πάντες ἂν ἀληθεύοιεν καὶ πάντες ἂν ψεύδοιντο, καὶ 50 αὐτὸς αὑτὸν ὁμολογεῖ ψεύδεσθαι. ἅμα δὲ φανερὸν ὅτι περὶ οὐθενός

---

§. 44. ἤτοι] εἴτι *T.* | καθ' ὅσων] καὶ καθ' ὅσων *T.* | πάντων] πάντως *ES.*

§. 45. γνωριμωτέρα] βεβαιοτέρα Ald. | γὰρ] add. *Ab*, sed et reliqui libri et editiones ante Brandisianam omnes et interpretes latini particulam istam omittunt, neque Alexandrum eam in textu habuisse inde apparet, quod interpretatur εἰ τὸ μὴ εἶναι καὶ ἡ ἀπόφασις βέβαιόν τι καὶ γνώριμον καὶ καταληπτόν, γνωριμωτέρα ἂν εἴη ἡ ἀντικειμένη φάσις τῇ ἀποφάσει, τουτέστιν ἡ κατάφασις 663, b, 26. | ἡ ἀντικειμένη] ἢ ἡ ἀντικειμένη ἀπόφασις *Ab* Vet., et probat Brand. Alexander in paraphr. 663, b, 27. nostram scripturam sequitur.

§. 46. ὧν ἔξιν ἀποφῆσαι κατὰ τέτων ἔστι φάναι] ita *Ab* et, ut probabile est, Bessario: ceteri ὅσα ἀποφῆσαι φάναι, Aldina et editiones proximae addita post φάναι voce κατάφασιν.

§. 47. διαιρῦντα λέγειν] διαιρῦντα λέγει *Ab.* | νοήσειεν] ita *Ab*: ceteri, inter quos Alex. Ascl. Bess. Vet., probante Brandisio, βαδίσειεν. | καὶ πάντα] καὶ ἅπαντα *Ab.* | καὶ ἄνθρωπος] καὶ om. *T.*

§. 48. εἰ γὰρ] ita *Ab*: ceteri εἰ δ'. Alexander δὲ: ὁ „δέ" σύνδεσμος, ait, ἀντὶ τε „γάρ κεῖται 664, b, 1. | καθ' ἑκάστε] καθ' ἕκαστον *ST* Ald. | οὐθὲν] οὐδενὶ *Ab.* | καὶ εἰ] εἰ καὶ *T.*

§. 49. ἀληθεύοιεν] ἀληθεύσειεν *Ab.* | ὁμολογεῖ] ὁμολογοῖ Var. Lect. ap. Casaub.

§. 50. ἀπόφησιν] ἀπόφασιν *T* Ald. | οὔτε ἐχ ἕτως] post οὐχ οὕτως cod. *S* haec addit λέγει, ἀλλ' ἔτως τε καὶ ἐχ ἔτως. Deinde cum reliquis libris ita pergit εἰ γὰρ μὴ κτλ. Et transiit hoc additamentum in Aldinam proximasque editiones. | εἴη] πω *Ab.*

ἐστι πρὸς τοῦτον ἡ σκέψις· ἐνθὲν γάρ λέγει. ὅτε γὰρ ἔτως ἔτ᾽ οὐχ
οὕτως λέγει, ἀλλ᾽ ἔτως τε καὶ ἐχ ἔτως. καὶ πάλιν γε ταῦτα ἀπό-
φησιν ἄμφω, ὅτι ἔθ᾽ ἔτως ὅτε ἐχ ἔτως· εἰ γὰρ μή, ἤδη ἄν τι εἴη
ὡρισμένον. ἔτι εἰ ὅταν ἡ φάσις ἀληθὴς ᾖ, ἡ ἀπόφασις ψευδής, κἂν 51
αὕτη ἀληθὴς ᾖ, ἡ κατάφασις ψευδής, οὐκ ἂν εἴη τὸ αὐτὸ ἅμα
1008b φάναι καὶ ἀποφάναι ἀληθῶς. ἀλλ᾽ ἴσως φαῖεν ἂν τοῦτ᾽ εἶναι τὸ ἐξ ἀρ-
χῆς κείμενον. ἔτι ἆρα ὁ μὲν ἢ ἔχειν πως ὑπολαμβάνων ἢ μὴ ἔχειν διέ- 52
ψευσαι, ὁ δὲ ἄμφω ἀληθεύει; εἰ γὰρ ἀληθεύει, τί ἂν εἴη τὸ λεγόμενον
ὅτι τοιαύτη τῶν ὄντων ἡ φύσις; εἰ δὲ μὴ ἀληθεύει, ἀλλὰ μᾶλλον ἀλη-
θεύει ὁ ἐκείνως ὑπολαμβάνων, ἤδη πως ἔχοι ἂν τὰ ὄντα, καὶ τοῦτ᾽ ἀλη-
θὲς ἂν εἴη, καὶ ἐχ ἅμα καὶ ἐκ ἀληθές. εἰ δὲ ὁμοίως ἅπαντες καὶ ψεύ- 53
75 Br. δονται καὶ ἀληθῆ λέγεσιν, ἔτε φθέγξασθαι οὔτ᾽ εἰπεῖν τῷ τοιούτῳ ἔστιν·
ἅμα γὰρ ταῦτά τε καὶ οὐ ταῦτα λέγει. εἰ δὲ μηθὲν ὑπολαμβάνει ἀλλ᾽ 54
ὁμοίως οἴεται καὶ οὐκ οἴεται, τί ἂν διαφερόντως ἔχοι τῶν πεφυκότων;
ὅθεν καὶ μάλιστα φανερόν ἐστιν ὅτι ἐθεὶς ἔτω διάκειται ἔτε τῶν ἄλλων 55
ἔτε τῶν λεγόντων τὸν λόγον τοῦτον. διὰ τί γὰρ βαδίζει Μέγαράδε ἀλλ᾽
ἐχ ἡσυχάζει οἰόμενος βαδίζειν; ἐδ᾽ εὐθέως ἔωθεν πορεύεται εἰς φρέαρ ἢ
εἰς φάραγγα, ἐὰν τύχῃ, ἀλλὰ φαίνεται εὐλαβέμενος, ὡς ἐχ ὁμοίως οἰό-
μενος μὴ ἀγαθὸν εἶναι τὸ ἐμπεσεῖν καὶ ἀγαθόν; δῆλον ἄρα ὅτι τὸ μὲν 56
βέλτιον ὑπολαμβάνει τὸ δ᾽ ἐ βέλτιον. εἰ δὲ τοῦτο, καὶ τὸ μὲν ἄνθρωπον
τὸ δ᾽ ἐκ ἄνθρωπον καὶ τὸ μὲν γλυκὺ τὸ δ᾽ ἐ γλυκὺ ἀνάγκη ὑπολαμβάνειν.
ἐ γὰρ ἐξ ἴσε ἅπαντα ζητεῖ καὶ ὑπολαμβάνει, ὅταν οἰηθεὶς βέλτιον εἶναι 57
τὸ πιεῖν ὕδωρ καὶ ἰδεῖν ἄνθρωπον εἶτα ζητῇ αὐτά· καίτοι γ᾽ ἔδει, εἰ
ταὐτὸν ἦν ὁμοίως καὶ ἄνθρωπος καὶ οὐκ ἄνθρωπος. ἀλλ᾽ ὅπερ ἐλέχθη, 58

---

§. 51. *αὕτη ἀληθὴς ᾖ*] *ᾖ* om. *Ab.* | *τὸ αὐτὸ ἅμα*] *ἅμα τὸ αὐτὸ* *EST* Ald.

§. 52. *ἆρα*] *ἄρα* Var. Lect. ap. Casaub. | *πως*] *πῶς* Ald. | *εἰ γὰρ*] *εἰ γὰρ μὴ* *Ab.* | *ὅτι*] *εἰ μὴ ὅτι* Fonseca. Bess.: »quid aliud, quod dicitur, est, nisi quod talis natura entium est.« | *ἡ φύσις*] *ἡ φύσις ἀληθεύει S* Ald. | *ὁ ἐκείνως*] *ἢ ὁ ἐκ. Ab*, quam scripturam praetulit Brand. | *πως*] *πῶς* Ald.

§. 53. *ἅπαντες*] *πάντες* Alex. in lemm. | *καὶ ἀληθῆ*] *καὶ ἐκ ἀλ. E.* | *φθέγξασθαι*] *φθέγγεσθαι S* Ald. | *ἔστιν*] *ἔσαι Ab.* | *ταῦτά τε*] *ταυτὰ* Var. Lect. ap. Brand. Bess.: »eadem.« Vet.: »haec.« | *οὐ ταῦτα*] *ἐ ταὐτὰ* plerique. Hic quoque eadem discrepantia inter Bessarionem et interpretem Veterem.

§. 54. *ἔχοι τῶν*] *ἔχοι τί τῶν T.*

§. 55. *εὐθέως*] *εὐθὺς Ab.* | *ἢ εἰς φάραγγα*] *εἰς* om. *E*, *ἢ* om. Camot. | *τὸ ἐμπεσεῖν*] *τὸ* om. *E.*

§. 57. *οἰηθεὶς*] *οἰηθῆς Ab*, *οἰηθῇ* Ald. | *ζητῇ*] *ζητεῖ STA* Ald. | *γ᾽ ἔδει*] *γε δεῖ T*, *ἔδει γ᾽ ES* Ald.

§. 58. *ὡς ἔοικε*] *ὡς* om. *T.*

ἐθεὶς ὃς οὐ φαίνεται τὰ μὲν εὐλαβούμενος τὰ δ' οὔ. ὥσε, ὡς ἔοικε,
πάντες ὑπολαμβάνουσιν ἔχειν ἁπλῶς, εἰ μὴ περὶ ἅπαντα, ἀλλὰ περὶ τὸ
59 ἄμεινον καὶ χεῖρον. εἰ δὲ μὴ ἐπιστάμενοι ἀλλὰ δοξάζοντες, πολὺ μᾶλλον
ἐπιμελητέον ἂν εἴη τῆς ἀληθείας, ὥσπερ καὶ νοσώδει ὄντι ἢ ὑγιεινῷ τῆς
ὑγιείας· καὶ γὰρ ὁ δοξάζων πρὸς τὸν ἐπιστάμενον ἐχ ὑγιεινῶς διάκειται
60 πρὸς τὴν ἀλήθειαν. ἔτι εἰ ὅτι μάλιστα πάντα ὕτως ἔχει καὶ ἐχ ὕτως,
ἀλλὰ τό γε μᾶλλον καὶ ἧττον ἔνεσιν ἐν τῇ φύσει τῶν ὄντων· ἐ γὰρ ἂν
ὁμοίως φήσαιμεν εἶναι τὰ δύο ἄρτια καὶ τὰ τρία, οὐδ' ὁμοίως διε-
ψευσται ὁ τὰ τέτταρα πέντε οἰόμενος καὶ ὁ χίλια. εἰ οὖν μὴ ὁμοίως, 1009a
61 δῆλον ὅτι ἄτερος ἧττον, ὥσε μᾶλλον ἀληθεύει. εἰ οὖν τὸ μᾶλλον ἐγγύ- 76 Br.
τερον, εἴη γε ἄν τι ἀληθὲς οὗ ἐγγύτερον τὸ μᾶλλον ἀληθές. κἂν εἰ
μή ἐξιν, ἀλλ' ἤδη γέ τι ἐστὶ βεβαιότερον καὶ ἀληθινώτερον, καὶ τοῦ λόγου
ἀπηλλαγμένοι ἂν εἴημεν τοῦ ἀκράτου καὶ κωλύοντός τι τῇ διανοίᾳ ὁρίσαι.

Cap. 5.

1 Ἔστι δ' ἀπὸ τῆς αὐτῆς δόξης καὶ ὁ Πρωταγόρε λόγος, καὶ ἀνάγκη
2 ὁμοίως ἄμφω αὐτὲς ἢ εἶναι ἢ μὴ εἶναι. εἴτε γὰρ τὰ δοκοῦντα πάντα ἐστὶν
ἀληθῆ καὶ τὰ φαινόμενα, ἀνάγκη πάντα ἅμα ἀληθῆ καὶ ψευδῆ εἶναι.
πολλοὶ γὰρ τἀναντία ὑπολαμβάνουσιν ἀλλήλοις, καὶ τοὺς μὴ ταὐτὰ δοξά-
ζοντας ἑαυτοῖς διεψεῦσθαι νομίζεσιν· ὥς' ἀνάγκη τὸ αὐτὸ εἶναί τε καὶ
3 μὴ εἶναι. καὶ εἰ τᾶτ' ἐξίν, ἀνάγκη τὰ δοκᾶντα πάντ' ἀληθῆ· τὰ ἀντι-
κείμενα γὰρ δοξάζεσιν ἀλλήλοις οἱ διεψευσμένοι καὶ ἀληθεύοντες. εἰ ἦν
4 ἔχει τὰ ὄντα ἕτως, ἀληθεύσεσι πάντες. ὅτι μὲν ἦν ἀπὸ τῆς αὐτῆς εἰσὶ
διανοίας ἀμφότεροι οἱ λόγοι, δῆλον. ἔστι δ' οὐχ ὁ αὐτὸς τρόπος πρὸς
5 πάντας τῆς ἐντεύξεως· οἱ μὲν γὰρ πειθοῦς δέονται, οἱ δὲ βίας. ὅσοι

---

§. 59. *πρὸς τὸν ἐπισάμενον*] *τὸν* om. *S* Ald.

§. 60. *ἔτι εἰ*] *ἔτι ἢ T.* | *τὰ δύο*] *τὰ δύο εἶναι Ab.* | *πέντε*] *πάντα E.* | *μὴ ὁμοίως*] *μὴ* om. Camot.

§. 61. *εἴη γε ἄν τι*] *τι* om. *Ab.*

§. 1. *ἄμφω αὐτὲς*] *αὐτὲς ἄμφω Ab.*

§. 2. *ψευδῆ εἶναι*] *εἶναι* non post *ψευδῆ*, sed post *ἀνάγκη* ponit *Ab.* Alexander in lemm. locum nostrum ita reddit *πάνθ' ἅμα ἀνάγκη εἶναι ἀληθῆ καὶ ψευδῆ* 667, b, 11.; conferenda tamen ejusdem paraphrasis b, 2., quae plane congruit cum lectione codicis *Ab.* | *διεψεῦσθαι*] *ψευδεῖς* Alex. in lemm.

§. 3. *εἶναι πάντ'*] *πάντα εἶναι T.* | *ἀληθεύσεσι*] *ἀληθεύσει EST* Ald. Bess. Vet.

§. 4. *ὅτι μὲν οὖν*] *ὅτι μὲν ἦν εἰσὶν Ab*, omisso *εἰσὶ* post *τῆς αὐτῆς.* | *ἀμφότεροι οἱ*] *οἱ τοιοῦτοι Ab.* | *πρὸς πάντας*] *πρὸς ἅπαντας EST* Ald.

§. 5. *τᾶ τ' ἐν τῇ*] *τ'* om. *Ab.*

μὲν γὰρ ἐκ τοῦ ἀπορῆσαι ὑπέλαβον ἔτως, τέτων εὐίατος ἡ ἄγνοια· ἢ γὰρ πρὸς τὸν λόγον ἀλλὰ πρὸς τὴν διάνοιαν ἡ ἀπάντησις αὐτῶν· ὅσοι δὲ λόγε χάριν λέγεσι, τέτων δ' ἔλεγχος ἴασις τᾶ τ' ἐν τῇ φωνῇ λόγε καὶ τᾶ ἐν τοῖς ὀνόμασιν. ἐλήλυθε δὲ τοῖς διαποροῦσιν αὕτη ἡ δόξα ἐκ τῶν 6
αἰσθητῶν, ἡ μὲν τοῦ ἅμα τὰς ἀντιφάσεις καὶ τἀναντία ὑπάρχειν ὁρῶσιν
ἐκ ταὐτοῦ γινόμενα τἀναντία. εἰ οὖν μὴ ἐνδέχεται γενέσθαι τὸ μὴ ὄν, 7
προϋπῆρχεν ὁμοίως τὸ πρᾶγμα ἄμφω ὄν, ὥσπερ καὶ Ἀναξαγόρας μεμῖ-
χθαι πᾶν ἐν παντί φησι καὶ Δημόκριτος· καὶ γὰρ οὗτος τὸ κενὸν καὶ τὸ
77 Br. πλῆρες ὁμοίως καθ' ὁτιῦν ὑπάρχειν μέρος, καίτοι τὸ μὲν ὂν τέτων εἶναι,
τὸ δὲ μὴ ὄν. πρὸς μὲν ἓν τὲς ἐκ τέτων ὑπολαμβάνοντας ἐρᾶμεν ὅτι 8
τρόπον μέν τινα ὀρθῶς λέγεσι, τρόπον δέ τινα ἀγνοᾶσιν. τὸ γὰρ ὂν 9
λέγεται διχῶς, ὥστ' ἔσιν ὃν τρόπον ἐνδέχεται γίγνεσθαί τι ἐκ τοῦ μὴ
ὄντος, ἔστι δ' ὃν οὔ, καὶ ἅμα τὸ αὐτὸ εἶναι καὶ ὂν καὶ μὴ ὄν, ἀλλ' ἃ
κατὰ ταὐτὸ ὄν· δυνάμει μὲν γὰρ ἐνδέχεται ἅμα ταὐτὸ εἶναι τὰ ἐναντία,
ἐντελεχείᾳ δ' οὔ. ἔτι δ' ἀξιώσομεν αὐτοὺς ὑπολαμβάνειν καὶ ἄλλην τινὰ 10
ἐσίαν εἶναι τῶν ὄντων, ἧ ἔτε κίνησις ὑπάρχει οὔτε φθορὰ ἔτε γένεσις τὸ
1009 b παράπαν. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ περὶ τὰ φαινόμενα ἀλήθεια ἐνίοις ἐκ τῶν 11
αἰσθητῶν ἐλήλυθεν. τὸ μὲν γὰρ ἀληθὲς οὐ πλήθει κρίνεσθαι οἴονται
προσήκειν ἐδὲ ὀλιγότητι, τὸ δ' αὐτὸ τοῖς μὲν γλυκὺ γενομένοις δοκεῖν
εἶναι, τοῖς δὲ πικρόν· ὥς' εἰ πάντες ἔκαμνον ἢ πάντες παρεφρόνεν, δύο
δ' ἢ τρεῖς ὑγίαινον ἢ νῦν εἶχον, δοκεῖν ἂν τέτες κάμνειν καὶ παραφρονεῖν,
τὲς δ' ἄλλες ἕ. ἔτι δὲ πολλοῖς τῶν ἄλλων ζῴων τἀναντία περὶ τῶν 12
αὐτῶν φαίνεσθαι καὶ ἡμῖν, καὶ αὐτῷ δὲ ἑκάστῳ πρὸς αὐτὸν οὐ ταὐτὰ
κατὰ τὴν αἴσθησιν ἀεὶ δοκεῖν. ποῖα ἦν τέτων ἀληθῆ ἢ ψευδῆ, ἄδηλον· 13

---

§. 6. ὑπάρχειν] ὑπάρξειν *ET.*

§. 7. γενέσθαι] γίνεσθαι *Ab.* | ἄμφω ὄν] ἄμφω ὄν, τετέστι ὂν καὶ μὴ ὄν *Ab.*

§. 8. πρὸς μὲν ἕν] ἕν add. *EAb* Bess. Vet. et Alex. in paraphr. 668, b, 9. | ὀρθῶς] ἀληθῶς *T.*

§. 9. ἔσι δ' ὃν] ἔσι δ' ὅπως *Ab.* | καὶ ὂν] καὶ add. *Ab.* | κατὰ ταὐτὸ] κατὰ om. *Ab*, κατ' αὐτὸ *T.* Nostram scripturam confirmat Alex. paraphr. 668, b, 19.

§. 10. ἄλλην τινὰ ἐσίαν] τινὰ add. *Ab.*

§. 11. οἴονται προσήκειν] Bess.: »at enim verum non pluralitate neque paucitate judicari censere debent«, quasi scriptum legerit κρίνεσθαι οἴεσθαι αὐτὲς προσήκει. | δοκεῖν εἶναι] δοκεῖ εἶναι *EST* Ald.

§. 12. ἔτι δὲ] ἔτι δὲ καὶ *Ab*, probante Brand. | ἄλλων] om. *Ab.* | ζῴων] ζώων ὑγιαίνσοι *AbFb*, atque recepit hanc scripturam Brand. | περὶ τῶν αὐτῶν] add. *Ab.*

§. 13. ἀληθῆ ἢ ψευδῆ] ψευδῆ ἢ ἀληθῆ *T.*

ἐνθὲν γὰρ μᾶλλον τάδε ἢ τάδε ἀληθῆ, ἀλλ' ὁμοίως. διὸ Δημόκριτός γέ
14 φησιν ἤτοι οὐθὲν εἶναι ἀληθὲς ἢ ἡμῖν γ' ἄδηλον. ὅλως δὲ διὰ τὸ ὑπο-
λαμβάνειν φρόνησιν μὲν τὴν αἴσθησιν, ταύτην δ' εἶναι ἀλλοίωσιν, τὸ
15 φαινόμενον κατὰ τὴν αἴσθησιν ἐξ ἀνάγκης ἀληθὲς εἶναί φασιν· ἐκ τού-
των γὰρ καὶ Ἐμπεδοκλῆς καὶ Δημόκριτος καὶ τῶν ἄλλων ὡς ἔπος εἰπεῖν
16 ἕκαστος τοιαύταις δόξαις γεγένηνται ἔνοχοι. καὶ γὰρ Ἐμπεδοκλῆς μετα- 78 Br.
βάλλοντας τὴν ἕξιν μεταβάλλειν φησὶ τὴν φρόνησιν· „πρὸς παρεὸν γὰρ
17 μῆτις ἐναύξεται ἀνθρώποισιν.“ καὶ ἐν ἑτέροις δὲ λέγει ὅτι „ὅσσον ἀλλοῖοι
18 μετέφυν, τόσον ἄρ σφισιν αἰεὶ καὶ τὸ φρονεῖν ἀλλοῖα παρίςατο.“ καὶ
Παρμενίδης δὲ ἀποφαίνεται τὸν αὐτὸν τρόπον· „ὡς γὰρ ἕκαστος ἔχει
κρᾶσιν μελέων πολυκάμπτων, τὼς νόος ἀνθρώποισι παρίσταται. τὸ γὰρ
αὐτὸ ἔςιν ὅπερ φρονέει μελέων φύσις ἀνθρώποισιν καὶ πᾶσιν καὶ παντί·
19 τὸ γὰρ πλέον ἐστὶ νόημα.“ Ἀναξαγόρου δὲ καὶ ἀπόφθεγμα μνημονεύεται
πρὸς τῶν ἑταίρων τινάς, ὅτι τοιαῦτ' αὐτοῖς ἔσται τὰ ὄντα οἷα ἂν ὑπο-
20 λάβωσιν. φασὶ δὲ καὶ τὸν Ὅμηρον ταύτην ἔχοντα φαίνεσθαι τὴν δόξαν,
ὅτι ἐποίησε τὸν Ἕκτορα, ὡς ἐξέστη ὑπὸ τῆς πληγῆς, κεῖσθαι ἀλλοφρο-
21 νέοντα, ὡς φρονοῦντας μὲν καὶ τὲς παραφρονεῦντας ἀλλ' ἐ ταὐτά. δῆλον
ἦν ὅτι, εἰ ἀμφότεραι φρονήσεις, καὶ τὰ ὄντα ἅμα ἔτω τε καὶ οὐχ ἕτως
22 ἔχει. ᾗ καὶ χαλεπώτατον τὸ συμβαῖνον ἐστίν· εἰ γὰρ οἱ μάλιστα τὸ

---

§. 14. ὅλως] ὁμοίως *Ab*, ἁπλῶς *γρ.* Casaub. Videtur haec lectio vel viri cujusdam docti conjectura fluxisse ex versione Bessarionis, quae »et simpliciter« exhibet. At Bessario etiam aliis in locis ὅλως per vocem »simpliciter« interpretatur: conferas statim infra §. 42. init.

§. 16. ἐναύξεται] ἀέξεται *SBbCb.* Alex. in lemm. nostram scripturam exhibet.

§. 17. ὅτι] om. Ald. | ὅσσον] ὅσον Ald. | ἀλλοῖοι] ἀλλοίοις Ald. | μετέφυν] μετέφην *STAb* Ald.; Alex. cum reliq. codd. et interpr. latinis μετέφυν. | τόσον] τόσσον *E* Ald. | ἄρ] ἂν Alex.

§. 18. ἕκαςος] ἑκάςω *Ab* Bess., ἑκάςοτ' *SBbCb.* Cum nostra lectione facit Alex. | ἔχει] ἔχῃ *SBb*, τ' ἔχει Ald. | κρᾶσιν] Alex. modo κρᾶσιν exhibet 669, b, 23., modo κράσεως 669, b, 29. | τὼς] ὣς *E* Alex. | παρίςαται] παρέσηκεν Sylb. | φύσις ἀνθρώποισιν] om. *Ab*, ἀνθρώποισιν om. Alex.

§. 19. καὶ] om. *T.* | τινάς] τινός *ETAb* Bess. Ald., τινά *γρ.* Casaub. Alexander eandem scripturam, quam Bekkeri textus exhibet, ante oculos habuit: sic enim locum nostrum interpretatur ὅτι δὲ καὶ Ἀναξαγόρας ἦν ἐπὶ ταύτης τῆς δόξης, δηλοῖ δι' — ἀποφθέγματος αὐτῷ τινὸς σωζομένου, ὃ πρὸς τὲς ἑταίρους ἔλεγε 669, b, 34.

§. 20. ταύτην] τοιαύτην *ST* Ald. Bess.

§. 21. εἰ] om. *Ab.* | ἔχει] ἔχῃ *E.*

§. 22. ᾗ] ᾗ *TAb.* | ἀθυμῆσαι] ἀθυμεῖν *E* et Alex. in paraphr. | πετόμενα] πετώμενα *E* Ald.

ἐνδεχόμενον ἀληθὲς ἑωρακότες (οὗτοι δ' εἰσὶν οἱ μάλιστα ζητοῦντες αὐτὸ καὶ φιλοῦντες) ἕτοι τοιαύτας ἔχουσι τὰς δόξας καὶ ταῦτα ἀποφαίνονται περὶ τῆς ἀληθείας, πῶς οὐκ ἄξιον ἀθυμῆσαι τοὺς φιλοσοφεῖν ἐγχειροῦν-
1010a τας; τὸ γὰρ τὰ πετόμενα διώκειν τὸ ζητεῖν ἂν εἴη τὴν ἀλήθειαν. αἴτιον 23
δὲ τῆς δόξης τούτοις ὅτι περὶ τῶν ὄντων μὲν τὴν ἀλήθειαν ἐσκόπουν, τὰ δ' ὄντα ὑπέλαβον εἶναι τὰ αἰσθητὰ μόνον· ἐν δὲ τούτοις πολλὴ ἡ τοῦ ἀορίστου φύσις ἐνυπάρχει, καὶ ἡ τοῦ ὄντος οὕτως ὥσπερ εἴπομεν· διὸ
79 Br. εἰκότως μὲν λέγουσιν, οὐκ ἀληθῆ δὲ λέγουσιν. ἕτω γὰρ ἁρμόττει μᾶλλον 24
εἰπεῖν ἢ ὥσπερ Ἐπίχαρμος εἰς Ξενοφάνην. ἔτι δὲ πᾶσαν ὁρῶντες ταύτην 25
κινουμένην τὴν φύσιν, κατὰ δὲ τοῦ μεταβάλλοντος οὐθὲν ἀληθευόμενον, περί γε τὸ πάντῃ πάντως μεταβάλλον οὐκ ἐνδέχεσθαι ἀληθεύειν. ἐκ γὰρ 26
ταύτης τῆς ὑπολήψεως ἐξήνθησεν ἡ ἀκροτάτη δόξα τῶν εἰρημένων, ἡ τῶν φασκόντων ἡρακλειτίζειν, καὶ οἵαν Κρατύλος εἶχεν, ὃς τὸ τελευταῖον οὐθὲν ᾤετο δεῖν λέγειν ἀλλὰ τὸν δάκτυλον ἐκίνει μόνον, καὶ Ἡρακλείτῳ ἐπετίμα εἰπόντι ὅτι δὶς τῷ αὐτῷ ποταμῷ οὐκ ἔστιν ἐμβῆναι· αὐτὸς γὰρ ᾤετο οὐδ' ἅπαξ. ἡμεῖς δὲ καὶ πρὸς τοῦτον τὸν λόγον ἐροῦμεν ὅτι τὸ μὲν μετα- 27
βάλλον ὅτε μεταβάλλει ἔχει τινὰ αὐτοῖς ἀληθῆ λόγον μὴ οἴεσθαι εἶναι. καίτοι ἔξι γε ἀμφισβητήσιμον· τό τε γὰρ ἀποβάλλον ἔχει τι τοῦ ἀπο- 28
βαλλομένου, καὶ τῷ γιγνομένῳ ἤδη ἀνάγκη τι εἶναι. ὅλως τε εἰ φθείρεται, 29
ὑπάρξει τι ὄν· καὶ εἰ γίγνεται, ἐξ οὗ γίγνεται καὶ ὑφ' οὗ γεννᾶται, ἀναγ-
καῖον εἶναι, καὶ τοῦτο μὴ ἰέναι εἰς ἄπειρον. ἀλλὰ ταῦτα παρέντες ἐκεῖνα 30
λέγωμεν, ὅτι οὐ ταὐτόν ἐστι τὸ μεταβάλλειν κατὰ τὸ ποσὸν καὶ κατὰ τὸ ποιόν. κατὰ μὲν γὰρ τὸποσὸν ἕστω μὴ μένον· ἀλλὰ κατὰ τὸ εἶδος ἅπαντα γιγνώ-
σκομεν. ἔτι δ' ἄξιον ἐπιτιμῆσαι τοῖς ἕτως ὑπολαμβάνουσιν, ὅτι καὶ αὐτῶν 31
τῶν αἰσθητῶν ἐπὶ τῶν ἐλαττόνων τὸν ἀριθμὸν ἰδόντες οὕτως ἔχοντα περὶ

---

§. 24. *εἰς Ξενοφάνην*] ἢ ξενοφάνης *T* Ald. atque inde editiones pleraeque. Sed et codices longe plurimi et commentatores graeci 670, b, 1. 671, b, 36. 39. et interpretes latini veteres Bekkeri scripturam tuentur.

§. 25. *πάντῃ πάντως*] *πάντως πάντῃ ST'* Ald.

§. 26. *δεῖν λέγειν*] *λέγειν δεῖν T.* | *ὅτι δὶς*] *ὅτι* add. *Ab.*

§. 27. *πρὸς τοῦτον*] *πρὸς τούτων E.* | *ὅτε*] *ὅτι* Ald. Correxit Sylb.

§. 28. *ἤδη*] *δὴ* Alex. in lemm.

§. 29. *ἰέναι*] ita primus dedit Bekkerus ex conjectura: codices omnes et Alex. in paraphr. 671, a, 7 exhibent *εἶναι*. Atque ita etiam Bess. et Vet.: »et hoc non esse in infinitum.« Sed aptius et ex constanti fere Aristotelis usu legi *ἰέναι*, jam Sylburgius vidit.

§. 30. *λέγωμεν*] *λέγομεν S* Ald. | *ταὐτόν*] *τὸ αὐτὸ* Ald.

§. 31. *ἰδόντες*] *εἰδότες ST'* Ald. Vet.

32 ὅλου τοῦ ἐρανοῦ ὁμοίως ἀπεφήναντο. ὁ γὰρ περὶ ἡμᾶς τῆ αἰσθητῆ
τόπος ἐν φθορᾷ καὶ γενέσει διατελεῖ μόνος ὤν· ἀλλ' ἔτος ἐθὲν ὡς
εἰπεῖν μόριον τῆ παντός ἐστιν, ὥστε δικαιότερον ἂν δι' ἐκεῖνα τάτων
33 ἀπεψηφίσαντο ἢ διὰ ταῦτα ἐκείνων κατεψηφίσαντο. ἔτι δὲ δῆλον ὅτι 80 Br.
καὶ πρὸς τέτους ταὐτὰ τοῖς πάλαι λεχθεῖσιν ἐρῆμεν· ὅτι γὰρ ἔστιν
34 ἀκίνητός τις φύσις δεικτέον αὐτοῖς καὶ πειστέον αὐτούς. καίτοι συμ-
βαίνει γε τοῖς ἅμα φάσκουσιν εἶναι καὶ μὴ εἶναι ἠρεμεῖν μᾶλλον φάναι
πάντα ἢ κινεῖσθαι· οὐ γὰρ ἔστιν εἰς ὅ τι μεταβάλλει· ἅπαντα γὰρ
35 ὑπάρχει πᾶσιν. περὶ δὲ τῆς ἀληθείας, ὡς οὐ πᾶν τὸ φαινόμενον ἀλη- 1010b
θές, πρῶτον μέν γε ὅτι οὐδ' ἡ αἴσθησις ψευδὴς τοῦ ἰδίου ἐστίν, ἀλλ'
36 ἡ φαντασία ἢ ταὐτὸν τῇ αἰσθήσει. εἶτ' ἄξιον θαυμάσαι εἰ τῆτ' ἀπορῆσι,
πότερον τηλικαῦτά ἐστι τὰ μεγέθη καὶ τὰ χρώματα τοιαῦτα οἷα τοῖς
ἄποθεν φαίνεται ἢ οἷα τοῖς ἐγγύθεν, καὶ πότερον οἷα τοῖς ὑγιαίνεσιν
ἢ οἷα τοῖς κάμνουσιν, καὶ βαρύτερα πότερον ἃ τοῖς ἀσθενῆσιν ἢ ἃ τοῖς
ἰσχύουσιν, καὶ ἀληθῆ πότερον ἃ τοῖς καθεύδουσιν ἢ ἃ τοῖς ἐγρηγορόσιν.
37 ὅτι μὲν γὰρ ἐκ οἴονταί γε, φανερόν· οὐθεὶς γοῦν ἐὰν ὑπολάβῃ νύκτωρ
38 Ἀθήνησιν εἶναι ὢν ἐν Λιβύῃ, πορεύεται εἰς τὸ ᾠδεῖον. ἔτι δὲ περὶ τῆ
μέλλοντος, ὥσπερ καὶ Πλάτων λέγει, ἐ δήπου ὁμοίως κυρία ἡ τῆ ἰατρῆ
δόξα καὶ ἡ τῆ ἀγνοῆντος, οἷον περὶ τῆ μέλλοντος ἔσεσθαι ὑγιῆς ἢ μὴ
39 μέλλοντος. ἔτι δὲ ἐπ' αὐτῶν τῶν αἰσθήσεων ἐχ ὁμοίως κυρία ἡ τῆ

---

§. 32. *φθορᾷ*] *φορᾶ E.* | *ἀλλ' ἔτος*] *ἔτος* om. Ald. | *ἐθὲν ὡς εἰπεῖν*] *ὡς εἰπεῖν ἐδὲν Ab* Brand. | *μόριον τῆ παντός*] *τῆ παντὸς μόριόν SBbCb.* | *δικαιότερον ἄν*] *δικ. εἰ Ab.* | *τάτων*] *τᾶτον EAb*, quod praetulit Brand. Bessario *τάτων* legit. | *ἢ*] *ἦ E, εἰ Ab.* Ei scripturae, quam Bekk. in textu posuit, patrocinantur Alexandri paraphrasis et Bessarionis versio.

§. 34. *συμβαίνει γε*] *γε συμβαίνει EST* Ald. | *κινεῖσθαι*] *κινεῖσθαι πάντα Ab.* | *μεταβάλλει*] *μεταβάλλειν Ab.*

§. 35. *μέν γε*] *γε* add. *Ab.* | *ὅτι*] om. *TAb* Bess. Brand.

§. 36. *ἢ οἷα τοῖς ἐγγύθεν*] *ἢ* om. *S.* | *πότερον οἷα*] *πότερον ἢ οἷα T.* | *ὑγιαίνεσιν*] *ἰσχύεσιν T.* | *ἢ οἷα*] om. *S.* | *κάμνεσι*] *νοσῆσι Ab* Ald. Sed Alex. in paraphr. utitur voce *κάμνεσι.* | *καὶ βαρύτερα – ἰσχύεσιν*] om. *T.* | *ἃ* quater] *Ab*: ceteri quater *οἷα.* | *ἀσθενῆσιν*] *ἀσθενέσι* Ald. | *ἰσχύουσι*] *ἰσχυροῖς Ab.* Alexandri paraphrasis exhibet *ἰσχύουσι.* | *ἐγρηγορόσιν*] *ἐγρηγόρωσιν E.*

§. 37. *ἐκ οἴονταί*] *ἐχ οἷόν τε Ab*; eandem scripturam eruere aliquis possit ex interpretatione Alexandri 672, b, 33.; atque eam in textu posuit Brandisius. | *ἐὰν ὑπολάβῃ*] *ὑπολαβὼν Ab.* | *τὸ ᾠδεῖον*] *τὸν Ἀρειοπάγον* Isingrinianae margo. Ansam dedisse videtur versio Bessarionis, in qua haec leguntur: »ad Ariopagum vadit.« Argyropulus *τὸ Λύκειον* in textu habuit.

§. 39. *καὶ τοῦ αὐτῆς*] *ἢ τοῦ αὐτῆς* Alex. in lemm. | *περὶ μέν*] *μὲν*

ἀλλοτρίου καὶ ἰδίου ἢ τῶ πλησίον καὶ τῶ αὐτῆς, ἀλλὰ περὶ μὲν χρώματος ὄψις, ἡ γεῦσις, περὶ δὲ χυμῶ γεῦσις, οὐκ ὄψις· ὧν ἑκάςη ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ περὶ τὸ αὐτὸ ἠδέ ποτέ φησιν ἅμα οὕτω καὶ οὐχ ἕτως ἔχειν. ἀλλ' οὐδ' ἐν ἑτέρῳ χρόνῳ περί γε τὸ πάθος ἠμφισβήτησεν, ἀλλὰ περὶ 40
τὸ ᾧ συμβέβηκε τὸ πάθος. λέγω δ' οἷον ὁ μὲν αὐτὸς οἶνος δόξειεν ἂν
81 Br. ἢ μεταβαλὼν ἢ τῶ σώματος μεταβαλόντος ὁτὲ μὲν εἶναι γλυκὺς ὁτὲ δὲ ἡ γλυκύς· ἀλλ' ἡ τό γε γλυκὺ οἷόν ἐστιν ὅταν ᾖ, ἠδεπώποτε μετέβαλεν, ἀλλ' ἀεὶ ἀληθεύει περὶ αὐτῶ, καὶ ἔστιν ἐξ ἀνάγκης τὸ ἐσόμενον γλυκὺ τοιοῦτον. καίτοι τοῦτο ἀναιρῶσιν ἤτοι οἱ λόγοι ἅπαντες, ὥσπερ καὶ οὐσίαν 41
μὴ εἶναι μηθενός, ἕτω μηδ' ἐξ ἀνάγκης μηθέν· τὸ γὰρ ἀναγκαῖον οὐκ ἐνδέχεται ἄλλως καὶ ἄλλως ἔχειν, ὥς' εἴ τι ἔστιν ἐξ ἀνάγκης, οὐχ ἕξει ἕτω τε καὶ οὐχ ἕτως. ὅλως τ' εἰ πέρ ἐςι τὸ αἰσθητὸν μόνον, ἠθὲν ἂν 42
εἴη μὴ ὄντων τῶν ἐμψύχων· αἴσθησις γὰρ οὐκ ἂν εἴη. τὸ μὲν ἓν μήτε τὰ αἰσθητὰ εἶναι μήτε τὰ αἰσθήματα ἴσως ἀληθές (τοῦ γὰρ αἰσθανομένου πάθος τοῦτό ἐςι), τὸ δὲ τὰ ὑποκείμενα μὴ εἶναι, ἃ ποιεῖ τὴν αἴσθησιν, καὶ ἄνευ αἰσθήσεως ἀδύνατον. ἡ γὰρ δὴ ἡ γ' αἴσθησις αὐτὴ 43
ἑαυτῆς ἐςίν, ἀλλ' ἔςι τι καὶ ἕτερον παρὰ τὴν αἴσθησιν, ὃ ἀνάγκη πρό-
1011 a τερον εἶναι τῆς αἰσθήσεως· τὸ γὰρ κινοῦν τῶ κινουμένου φύσει πρότερόν ἐστι· κἂν εἰ λέγεται πρὸς ἄλληλα ταῦτα, οὐθὲν ἧττον.

Cap. 6.

Εἰσὶ δέ τινες οἳ ἀπορῶσι καὶ τῶν ταῦτα πεπεισμένων καὶ τῶν τὰς 1
λόγους τούτους μόνον λεγόντων· ζητῶσι γὰρ τίς ὁ κρίνων τὸν ὑγιαίνοντα
καὶ ὅλως τὸν περὶ ἕκαστα κρινοῦντα ὀρθῶς. τὰ δὲ τοιαῦτα ἀπορήματα 2

περὶ *T.* | ἐκ ὄψις] ἀλλ' ἐκ ὄψις *ES* Ald. Vet. | ὧν ἑκάςη] ὧν καὶ ἑκάςη *Ab.* | ἠδέ ποτέ] ἠδεπώποτέ *Ab* Brand. Sed Alex. cum reliq. codd. ἠδέ ποτέ.

§. 40. περί γε] περὶ δὲ *Ab.* Alex. in lemm. vulgatam scripturam reddit. | ἠμφισβήτησεν] ἠμφισβήτησαν *S* Ald. | μεταβαλὼν] μεταβάλλων *Ab* et Alex. in paraphr. 674, a, 1. | μεταβαλόντος] μεταβάλλοντος *Ab* Ald. | ἡ τό γε] οὐ τό τε *TAb* Ald. | μετέβαλεν] μεταβάλλει *Ab* Brand.

§. 41. ἅπαντες] πάντες *Ab.* | μηθενός] καθ' ἑνός Ald. | ἕξει] om. *T.*

§. 42. ὅλως τ'] ὅλως δὲ Alex. in lemm. 674, a, 25., ἄλλως idem 674, b, 27. | μήτε τὰ αἰσθητὰ] μηδὲ τὰ αἰσθητὰ *Ab*, omissis mox μήτε τὰ αἰσθήματα. Atque ita dedit Brand. | ἀδύνατον] δυνατὸν *Ab.*

§. 43. αὐτὴ] αὐτῆ *E*, om. *Ab* Vet. et Alex. in paraphr. 674, b, 2., probante Brand. | καὶ ἕτερον] καὶ om. Var. Lect. ap. Brand. | λέγεται] λέγηται *S.* | ἄλληλα] ἄλλα *Ab.* Vulgatam scripturam sequitur Alex. in paraphr. | ταῦτα] ταὐτὰ *Ab*, ταῦτα αὐτὰ *ET* Ald. Bess. Vet.

§. 1. κρίνων] κριτῶν γρ. Casaub. | κρινοῦντα] κρίνοντα *Ab.*

§. 2. αἱ τοιαῦται] αὗται *Ab.* Alex. in paraphr. 675, a, 20 nostram lec-

ὅμοιά ἐξι τῷ ἀπορεῖν πότερον καθεύδομεν νῦν ἢ ἐγρηγόραμεν. δύνανται δ' αἱ ἀπορίαι αἱ τοιαῦται πᾶσαι τὸ αὐτό· πάντων γὰρ λόγον ἀξιῶσιν ἤτοι εἶναι· ἀρχὴν γὰρ ζητῆσι, καὶ ταύτην δι' ἀποδείξεως λαμβάνειν, ἐπεὶ
3 ὅτι γε ὐ πεπεισμένοι εἰσί, φανεροί εἰσιν ἐν ταῖς πράξεσιν. ἀλλ' ὅπερ εἴπομεν, τῦτο αὐτῶν τὸ πάθος ἐστίν· λόγον γὰρ ζητῆσιν ὧν ὐκ ἔστι 82 Br.
λόγος· ἀποδείξεως γὰρ ἀρχὴ ὐκ ἀπόδειξίς ἐστιν. οὗτοι μὲν ἦν ῥᾳδίως
4 ἂν τῦτο πεῖσθεῖεν· ἔστι γὰρ ὐ χαλεπὸν λαβεῖν. οἱ δ' ἐν τῷ λόγῳ τὴν βίαν μόνον ζητῦντες ἀδύνατον ζητῆσιν· ἐναντία γὰρ εἰπεῖν ἀξιῶσιν, εὐθὺς ἐναντία λέγοντες. εἰ δὲ μή ἐστι πάντα πρός τι, ἀλλ' ἔνιά ἐστι καὶ αὐτὰ καθ' αὑτά, οὐκ ἂν εἴη πᾶν τὸ φαινόμενον ἀληθές· τὸ γὰρ φαινόμενον τινί ἐστι φαινόμενον· ὥστε ὁ λέγων ἅπαντα τὰ φαινόμενα εἶναι
5 ἀληθῆ, ἅπαντα ποιεῖ τὰ ὄντα πρός τι. διὸ καὶ φυλακτέον τοῖς τὴν βίαν ἐν τῷ λόγῳ ζητοῦσιν, ἅμα δὲ καὶ ὑπέχειν λόγον ἀξιοῦσιν, ὅτι οὐ τὸ φαινόμενόν ἐστιν, ἀλλὰ τὸ φαινόμενον ᾧ φαίνεται καὶ ὅτε φαίνεται καὶ ᾗ καὶ ὡς. ἂν δ' ὑπέχωσι μὲν λόγον, μὴ οὕτω δ' ὑπέχωσι, συμβήσε-
6 ται αὐτοῖς τἀναντία ταχὺ λέγειν. ἐνδέχεται γὰρ τῷ αὐτῷ κατὰ μὲν τὴν ὄψιν μέλι φαίνεσθαι, τῇ δὲ γεύσει μή, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν δυοῖν ὄντοιν μὴ ταὐτὰ ἑκατέρᾳ τῇ ὄψει, ἂν ὦσιν ἀνόμοιαι, ἐπεὶ πρός γε τοὺς διὰ τὰς πάλαι εἰρημένας αἰτίας τὸ φαινόμενον φάσκοντας ἀληθὲς εἶναι, καὶ διὰ τοῦτο πάνθ' ὁμοίως εἶναι ψευδῆ καὶ ἀληθῆ· οὔτε γὰρ ἅπασι ταὐτὰ φαίνεσθαι οὔτε αὐτῷ ἀεὶ ταὐτά, ἀλλὰ πολλάκις τἀναντία κατὰ τὸν
7 αὐτὸν χρόνον. ἡ μὲν γὰρ ἁφὴ δύο λέγει ἐν τῇ ἐπαλλάξει τῶν δακτύλων,

---

tionem sequitur. | *πάντων γὰρ λόγον*] *πάντων γὰρ λόγων S.* | *ἤτοι εἶναι*] *εἶναι ἤτοι ES.* | *ὅτι γε*] ita *Ab*: ceteri *γε ὅτι.* | *ὐ πεπεισμένοι*] *πεπεισμένοι ὐκ Ab.*

§. 3. *ἀρχὴ*] *ἀρχῆς* Fonseca.

§. 4. *τὴν βίαν μόνον*] *τὴν βίαν μόνην Ab.* | *ἐναντία γὰρ*] *ἐναντίον γὰρ S* Ald. | *ἔνιά ἐσι*] *ἔνιά εἰσι T.* | *καθ' αὑτά*] *καθ' ἑαυτά ST* Ald. | *πᾶν*] *ἅπαν E.* | *εἶναι ἀληθῆ*] *ἀληθῆ εἶναι T.*

§. 5. *ἂν δ'*] *ἐὰν δ' Ab.* | *αὐτοῖς*] *ἑαυτοῖς Ab.*

§. 6. *τῷ αὐτῷ*] *τὸ αὐτὸ S* Ald. | *τῇ δὲ γεύσει — ταὐτὰ φαίνεσθαι* om. pr. *S.* | *δυοῖν*] *δυεῖν T* Ald. | *μὴ ταὐτὰ*] *μὴ ταῦθ' E* Ald. | *ἑκατέρᾳ*] *ἑκάτερα* Ald. | *ἂν ὦσιν*] *ἐὰν ὦσιν ET* Ald. | *ἀνόμοιαι*] *ἀνόμοια T* Ald. | *ἀληθὲς εἶναι*] *ἀληθεῖς*, omisso *εἶναι*, *S.* | *φαίνεσθαι*] *φαίνεται* Alex. in lemm. 676, b, 22. | *αὐτῷ*] *ἑαυτῷ Ab*, *ταὐτῷ T.* Bess.: »eidem.« | *χρόνον*] *λόγον T.*

§. 7. *ἡ μὲν γὰρ — ἀλλ' οὔτε*] om. pr. *S.* | *ἐπαλλάξει*] *ὑπάρξει* Ald., *ἀπαλλάξει Ab*, *ὑπαλλάξει* Casaub. Sed Alex. in paraphr. utitur voce *ἐπαλλαγὴ* 677, a, 9. et Asclepius disertis verbis nostram lectionem confirmat 677, b, 27. | *ἀλλ' οὔτε*] *ἀλλ' οὐ τί Ab.* Alex. in lemm. exhibet *ὅτε.* | *τῇ αὐτῇ γε καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ αἰσθήσει*] *τῇ αὐτῇ αἰσθήσει καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ* Alex. in lemmate 677, a, 20.

ἡ δ' ὄψις ἕν. ἀλλ' οὔτε τῇ αὐτῇ γε καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ αἰσθήσει καὶ
1011b ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ, ὥστε τοῦτ' ἂν εἴη ἀληθές. ἀλλ' ἴσως διὰ 8
τοῦτ' ἀνάγκη λέγειν τοῖς μὴ δι' ἀπορίαν ἀλλὰ λόγου χάριν λέγουσιν, ὅτι οὐκ
ἔστιν ἀληθὲς τοῦτο, ἀλλὰ τούτῳ ἀληθές. καὶ ὥσπερ δὴ πρότερον εἴρηται, 9
83 Br. ἀνάγκη καὶ πρός τι ποιεῖν ἅπαντα καὶ πρὸς δόξαν καὶ αἴσθησιν, ὥστ'
οὔτε γέγονεν οὔτ' ἔσται οὐθὲν μηθενὸς προδοξάσαντος. εἰ δὲ γέγονεν ἢ
ἔσται, δῆλον ὅτι οὐκ ἂν εἴη ἅπαντα πρὸς δόξαν. ἔτι εἰ ἕν, πρὸς ἓν ἢ 10
πρὸς ὡρισμένον· καὶ εἰ ταὐτὸ καὶ ἥμισυ καὶ ἴσον, ἀλλ' οὐ πρὸς τὸ
διπλάσιόν γε τὸ ἴσον. πρὸς δὴ τὸ δοξάζον εἰ ταὐτὸ ἄνθρωπος καὶ τὸ 11
δοξαζόμενον, οὐκ ἔσται ἄνθρωπος τὸ δοξάζον, ἀλλὰ τὸ δοξαζόμενον.
εἰ δ' ἕκαστον ἔσται πρὸς τὸ δοξάζον, ἄπειρα ἔσται τῷ εἴδει τὸ δοξάζον.
ὅτι μὲν οὖν βεβαιοτάτη δόξα πασῶν τὸ μὴ εἶναι ἀληθεῖς ἅμα τὰς 12
ἀντικειμένας φάσεις, καὶ τί συμβαίνει τοῖς ὕτω λέγουσι, καί διὰ τί ὕτω
λέγουσι, τοσαῦτα εἰρήσθω. ἐπεὶ δ' ἀδύνατον τὴν ἀντίφασιν ἀληθεύεσθαι 13
ἅμα κατὰ τοῦ αὐτοῦ, φανερὸν ὅτι οὐδὲ τἀναντία ἅμα ὑπάρχειν ἐνδέχε-
ται τῷ αὐτῷ. τῶν μὲν γὰρ ἐναντίων θάτερον στέρησίς ἐστιν οὐχ ἧττον,
οὐσίας δὲ στέρησις ἀπόφασίς ἐστιν ἀπό τινος ὡρισμένου γένους. εἰ οὖν 14
ἀδύνατον ἅμα καταφάναι καὶ ἀποφάναι ἀληθῶς, ἀδύνατον καὶ τἀναντία
ὑπάρχειν ἅμα, ἀλλ' ἢ πῇ ἄμφω, ἢ θάτερον μὲν πῇ θάτερον δὲ ἁπλῶς.

Cap. 7.

Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ μεταξὺ ἀντιφάσεως ἐνδέχεται εἶναι οὐθέν, ἀλλ' ἀνάγκη 1
ἢ φάναι ἢ ἀποφάναι ἓν καθ' ἑνὸς ὁτιοῦν. δῆλον δὲ πρῶτον μὲν ὁρισα- 2

---

§. 8. λέγειν] om. *T*. | τούτῳ] τοῦτο Ald.

§. 9. καὶ πρός τι] καὶ om. *Ab*.

§. 10. ἢ πρὸς] ἢ πρὸς *Ab*.

§. 11. δοξάζον] δοξάζειν *ST* Ald. | οὐκ ἔσαι] οὐκ ἔστιν *EST* Ald. Bess. Vet. | εἰ δ' ἕκαστον] εἰ δὲ καθ' ἕκαστον *Ab* et Alex. in paraphr. 678, b, 30. | ἄπειρα] πρὸς ἄπειρα *Ab* Vet. et Alex. 678, b, 31. 34. 679, a, 7. Vulgatam lectionem sequitur Bessarionis versio, quae haec est: »infinita specie, quod opinatur erit.«

§. 12. καὶ διά τί] καὶ ἄν *Ab*.

§. 13. ἀληθεύεσθαι ἅμα] ἅμα ἀληθεύεσθαι *Ab*. | ἧττον, οὐσίας δὲ στέρησις] ἧττον· ἐσίας στέρησις. ἡ δὲ στέρησις *Ab*. Eundem textum ante oculos habuit Alexander, addito δὲ post ἐσίας 679, b, 19. 21. 25., atque ei lectioni adstipulatus est Brand. Interpretes latini vulgatam exprimunt.

§. 14. θάτερον μέν] μέν om. *Ab* et Alex. 680, a, 7.

§. 1. ἕν] om. *Ab*, sed agnoscit Alex. 680, a, 28.

§. 2. ἢ τὸ μὴ ὄν] ἢ τοῦτο *EST* Ald. Bess. | τὸ δὲ τὸ ὄν] τὸ post δὲ om. *E*. | καὶ τὸ μὴ ὄν] τὸ δὲ μὴ ὄν *ET*. | καὶ ὁ λέγων] ἐκεῖνο λέγων *Ab*

μένοις τί τὸ ἀληθὲς καὶ ψεῦδος. τὸ μὲν γὰρ λέγειν τὸ ὂν μὴ εἶναι ἢ
τὸ μὴ ὂν εἶναι ψεῦδος, τὸ δὲ τὸ ὂν εἶναι καὶ τὸ μὴ ὂν μὴ εἶναι ἀληθές,
ὥστε καὶ ὁ λέγων εἶναι ἢ μὴ ἀληθεύσει ἢ ψεύσεται. ἀλλ' οὔτε τὸ ὂν
3 λέγεται μὴ εἶναι ἢ εἶναι οὔτε τὸ μὴ ὄν. ἔτι ἤτοι τὸ μεταξὺ ἔσται τῆς
ἀντιφάσεως, ὥσπερ τὸ φαιὸν μέλανος καὶ λευκοῦ, ἢ ὡς τὸ μηδέτερον 84 Br.
4 ἀνθρώπου καὶ ἵππου. εἰ μὲν οὖν οὕτως, οὐκ ἂν μεταβάλλοι (ἐκ μὴ ἀγαθοῦ
γὰρ εἰς ἀγαθὸν μεταβάλλει, ἢ ἐκ τούτου εἰς μὴ ἀγαθόν)· νῦν δ' ἀεὶ
φαίνεται. οὐ γάρ ἐστι μεταβολὴ ἀλλ' ἢ εἰς τὰ ἀντικείμενα καὶ μεταξύ.
5 εἰ δ' ἔστι μεταξύ, καὶ οὕτως εἴη ἄν τις εἰς λευκὸν οὐκ ἐκ μὴ λευκοῦ 1012a
6 γένεσις· νῦν δ' ἐχ ὁρᾶται. ἔτι πᾶν τὸ διανοητὸν καὶ νοητὸν ἡ διάνοια
ἢ κατάφησιν ἢ ἀπόφησιν· τοῦτο δ' ἐξ ὁρισμοῦ δῆλον ὅταν ἀληθεύῃ ἢ
ψεύδηται. ὅταν μὲν ὡδὶ συνθῇ φᾶσα ἢ ἀποφᾶσα, ἀληθεύει, ὅταν δὲ
7 ὡδί, ψεύδεται. ἔτι παρὰ πάσας δεῖ εἶναι τὰς ἀντιφάσεις, εἰ μὴ λόγου
ἕνεκα λέγεται· ὥστε καὶ οὔτε ἀληθεύσει τις οὔτ' οὐκ ἀληθεύσει. καὶ
παρὰ τὸ ὂν καὶ τὸ μὴ ὂν ἔσται, ὥστε καὶ παρὰ γένεσιν καὶ φθορὰν
8 μεταβολή τις ἔσται. ἔτι ἐν ὅσοις γένεσιν ἡ ἀπόφασις τὸ ἐναντίον ἐπι-
φέρει, καί ἐν τούτοις ἔσται, οἷον ἐν ἀριθμοῖς οὔτε περιττὸς οὔτε οὐ
9 περιττὸς ἀριθμός. ἀλλ' ἀδύνατον· ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ δὲ δῆλον. ἔτι εἰς
ἄπειρον βαδιεῖται, καὶ οὐ μόνον ἡμιόλια τὰ ὄντα ἔσται ἀλλὰ πλείω.
πάλιν γὰρ ἔσται ἀποφῆσαι τοῦτο πρὸς τὴν φάσιν καὶ τὴν ἀπόφασιν, καὶ
10 τοῦτ' ἔσται τι· ἡ γὰρ οὐσία ἐστί τις αὐτοῦ ἄλλη. ἔτι ὅταν ἐρομένου εἰ

Brand., καὶ ὁ λέγων τοῦτο Alex. 680, a, 34., »quare qui dixerit ita esse« Vet. | ἢ μὴ] ἢ μὴ εἶναι *S* Ald. | λέγεται] λέγει *E*.

§. 3. ἤτοι] εἴ τι *S* Casaub. | τὸ μεταξὺ] τὸ add. *Ab*. | ἔσται] ἐστι *Ab*.

§. 4. ἀεὶ] om. *Ab*; habet Alex. 680, b, 32. 38.

§. 5. εἴη ἄν τις] εἴη ἕν τι Ascl. 681, a, 25., ἢ ἡ ἀντίφασις *Ab*, ἡ ἀντίφασις, omisso ἢ, *Fb* et Alex. 681, a, 3. 5., atque recepit eam scripturam Brandisius. Sed Bess. et Vet. cum vulgata lectione consentiunt. | μὴ λευκοῦ] μὴ ἡ λευκοῦ *ST* Ald.

§. 6. καὶ νοητὸν] τε καὶ νοητὸν Alex. in lemm. 681, a, 5., etsi paulo ante καὶ νοητὸν praebeat a, 1. | ἀληθεύῃ ἢ ψεύδηται] ἀληθεύει ἢ ψεύδεται *S*, ἀληθεύῃ ἢ ψεύδεται Ald.

§. 7. λέγεται] λέγηται *Ab*. | καὶ τὸ μὴ ὄν] τὸ om. *T*, καὶ παρὰ τὸ μὴ ὄν Alex. in lemm.

§. 8. γένεσιν] γένεσις rec. *T*.

§. 9. τὰ ὄντα] ταῦτα *Ab*. Alex. in paraphr. vulgatam lectionem sequitur 682, a, 19. 30. | ἀλλὰ πλείω] ἀλλὰ καὶ πλείω *ST* Ald. | ἐστί] ἔσαι *S* Ald. | ἄλλη] Alex. in lemm. 682, b, 14 addit καὶ τοῦτο ἐπ' ἄπειρον.

§. 10. ἐρομένου] ἐρωμένου *E*. | εἰ] om. *Ab*. | ὅτι] om. *T*. | ἄλλο] om. *Ab*. | ἀποφήσειν] ἀπέφησεν *S* Ald. Eandem lectionem traditam accepit Fon-

λευκόν ἐστιν εἴπῃ ὅτι οὔ, οὐθὲν ἄλλο ἀποπέφυκεν ἢ τὸ εἶναι· ἀπόφασις δὲ τὸ μὴ εἶναι. ἐλήλυθε δ' ἐνίοις αὕτη ἡ δόξα ὥσπερ καὶ ἄλλαι τῶν 11
παραδόξων· ὅταν γὰρ λύειν μὴ δύνωνται λόγες ἐριστικές, ἐνδόντες τῷ λόγῳ σύμφασιν ἀληθὲς εἶναι τὸ συλλογισθέν. οἱ μὲν οὖν διὰ τοιαύτην 12
αἰτίαν λέγουσιν, οἱ δὲ διὰ τὸ πάντων ζητεῖν λόγον. ἀρχὴ δὲ πρὸς ἅπαν-
85 Br. τας τύτες ἐξ ὁρισμοῦ. ὁρισμὸς δὲ γίνεται ἐκ τοῦ σημαίνειν τι ἀναγκαῖον 13
εἶναι αὐτούς· ὁ γὰρ λόγος, οὗ τὸ ὄνομα σημεῖον, ὁρισμὸς γίνεται. ἔοικε 14
δ' ὁ μὲν Ἡρακλείτε λόγος, λέγων πάντα εἶναι καὶ μὴ εἶναι, ἅπαντα ἀληθῆ ποιεῖν, ὁ δ' Ἀναξαγόρε εἶναί τι μεταξὺ τῆς ἀντιφάσεως, ὥστε πάντα ψευδῆ· ὅταν γὰρ μιχθῇ, οὔτ' ἀγαθὸν οὔτ' οὐκ ἀγαθὸν τὸ μῖγμα, ὥστ' οὐθὲν εἰπεῖν ἀληθές.

Cap. 8.

Διωρισμένων δὲ τύτων φανερὸν ὅτι καὶ τὰ μοναχῶς λεγόμενα καὶ 1
τὰ κατὰ πάντων ἀδύνατον ὑπάρχειν, ὥσπερ τινὲς λέγεσιν, οἱ μὲν οὐθὲν φάσκοντες ἀληθὲς εἶναι (οὐθὲν γὰρ κωλύειν φασὶν οὕτως ἅπαντα εἶναι ὥσπερ τὸ τὴν διάμετρον σύμμετρον εἶναι), οἱ δὲ πάντ' ἀληθῆ. σχεδὸν 2
γὰρ οὗτοι οἱ λόγοι οἱ αὐτοὶ τῷ Ἡρακλείτε· ὁ γὰρ λέγων ὅτι πάντ'
1012 b ἀληθῆ καὶ πάντα ψευδῆ, καὶ χωρὶς λέγει τῶν λόγων ἑκάτερον τούτων, ὥστ' εἴπερ ἀδύνατα ἐκεῖνα, καὶ ταῦτα ἀδύνατον εἶναι. ἔτι δὲ φανερῶς 3
ἀντιφάσεις εἰσὶν ἃς οὐχ οἷόν τε ἅμα ἀληθεῖς εἶναι. οὐδὲ δὴ ψευδεῖς πάσας· καίτοι δόξειέ γ' ἂν μᾶλλον ἐνδέχεσθαι ἐκ τῶν εἰρημένων. ἀλλὰ 4

---

seca, sed quum eam cum totius orationis contextu stare non posse recte intelligeret, aut *ἀπέφησε* pro *ἀπέφηνε* aut *ἢ τὸ μὴ εἶναι* pro *ἢ τὸ εἶναι* scribendum esse suspicatus est.

§. 11. *καὶ ἄλλαι*] *καὶ αἱ ἄλλαι EST* Ald. | *γάρ*] om. *Ab*.

§. 12. *ζητεῖν λόγον*] *λόγον ζητεῖν EST* Ald.

§. 13. *εἶναι αὐτούς*] *αὐτοὺς εἶναι T.* | *γίνεται*] *ἔσαι Ab, γίνεται τοῦ πράγματος S* Ald.; Vet.: »definitio est rei.«

§. 14. *ὥστε πάντα ψευδῆ*] *ὥστε* om. *Ab* Brand.

§. 1. *τὰ κατὰ πάντων*] *τὰ* om. *ETAb* Brand. Alexander *τὰ* modo ponit 684, a, 35., modo omittit 684, a, 28. | *ἀληθὲς εἶναι*] *εἶναι ἀληθὲς* Alex. in lemm. | *κωλύειν*] *κωλύει Ab*. | *σύμμετρον εἶναι*] *σύμμ. εἶναι τῇ πλευρᾷ γρ.* Casaub.

§. 2. *ἔτοι*] *αὐτοῖς EST* Ald.; »rationes eorum« Bess.; Alexander *οἱ τοιοῦτοι* exhibet pro *ἔτοι οἱ* 684, b, 11. | *τῷ Ἡρακλείτε*] *τῷ τῷ ἡρακλείδε Ab*. Etiam Alex. 684, b, 12 *τῷ* post *τῷ* additum legit.

§. 3. *ἃς*] *αἷ* Ald. | *δὲ δῆ*] *οὐδὲ δεῖ E.* | *πάσας*] om. *T.* | *γ' ἂν*] *γ'* om. Ald. *SAb* Alex. 685, a, 13. | *ἅπαντας*] *πάντας Ab*.

§. 4. *ἐκ εἶναί*] *οὐχὶ εἶναί EST* Ald. | *διαλεκτέον*] *δεῖ λεκτέον T.* | *λάβόντας*] *λαβόντα Ab*. | *σημαίνει*] *σημαίνειν T* Ald. | *ἢ*] *καὶ Bb*.

πρὸς ἅπαντας τοὺς τοιούτους λόγους αἰτεῖσθαι δεῖ, καθάπερ ἐλέχθη καὶ
11 ἐν τοῖς ἐπάνω λόγοις, οὐκ εἶναί τι ἢ μὴ εἶναι ἀλλὰ σημαίνειν τι, ὥστε
ἐξ ὁρισμοῦ διαλεκτέον λαβόντας τί σημαίνει τὸ ψεῦδος ἢ τὸ ἀληθές.
5 εἰ δὲ μηθὲν ἄλλο ἢ τὸ ἀληθὲς φάναι ἢ ἀποφάναι ψεῦδός ἐξιν, ἀδύνατον
πάντα ψευδῆ εἶναι· ἀνάγκη γὰρ τῆς ἀντιφάσεως θάτερον εἶναι μόριον
6 ἀληθές. ἔτι εἰ πᾶν ἢ φάναι ἢ ἀποφάναι ἀναγκαῖον, ἀδύνατον ἀμφότερα
7 ψευδῆ εἶναι· θάτερον γὰρ μέρος τῆς ἀντιφάσεως ψεῦδός ἐστιν. συμ-
βαίνει δὴ καὶ τὸ θρυλλούμενον πᾶσι τοῖς τοιούτοις λόγοις, αὐτοὺς ἑαυ- 86 Br.
τοὺς ἀναιρεῖν. ὁ μὲν γὰρ πάντα ἀληθῆ λέγων καὶ τὸν ἐναντίον αὑτοῦ
λόγον ἀληθῆ ποιεῖ, ὥστε τὸν αὑτοῦ οὐκ ἀληθῆ (ὁ γὰρ ἐναντίος οὗ
8 φησιν αὐτὸν ἀληθῆ), ὁ δὲ πάντα ψευδῆ καὶ αὐτὸς αὑτόν. ἐὰν δ' ἐξαι-
ρῶνται ὁ μὲν τὸν ἐναντίον ὡς οὐκ ἀληθὴς μόνος ἐστίν, ὁ δὲ τὸν αὐτὸς
αὑτοῦ ὡς οὐ ψευδής, ἐνθὲν ἥττον ἀπείρους συμβαίνει αὐτοῖς αἰτεῖσθαι
λόγους ἀληθεῖς καὶ ψευδεῖς· ὁ γὰρ λέγων τὸν ἀληθῆ λόγον ἀληθῆ ἀλη-
9 θής, τοῦτο δ' εἰς ἄπειρον βαδιεῖται. φανερὸν δ' ὅτι οὐδ' οἱ πάντα
ἠρεμεῖν λέγοντες ἀληθῆ λέγουσιν, οὐδ' οἱ πάντα κινεῖσθαι. εἰ μὲν γὰρ
ἠρεμεῖ πάντα, ἀεὶ ταὐτὰ ἀληθῆ καὶ ψευδῆ ἔσται, φαίνεται δὲ τοῦτο μετα-
10 βάλλον· ὁ γὰρ λέγων ποτὲ αὐτὸς οὐκ ἦν καὶ πάλιν οὐκ ἔσται. εἰ δὲ

---

§. 5. ἢ τὸ ἀληθὲς] ἢ om. *Ab* Vet. Brand., ponit Alex. 685, b, 1. De toto deinde versu hanc lectionis discrepantiam adnotat Alex. 685, b, 19: *φέρεται δὲ καὶ ἅτως ἡ λέξις „εἰ δὲ μηδὲν ἄλλο τὸ ἀληθὲς ἢ φάναι ἢ ἀποφάναι καὶ τὸ ψεῦδός ἐσιν.“* Recepit eam scripturam Fonseca. Deinde Argyropulus locum nostrum ita interpretatur: »quodsi nihil aliud est verum, nisi affirmare hoc pacto aut negare, et similiter falsum, fieri non potest.« Bess.: »si autem nihil aliud est, quam quod verum est affirmare, aut quod negare falsum est, impossibile est.« | ἀποφάναι] om. *Cb*.

§. 6. ἢ φάναι] om. *T*. | ἢ ἀποφάναι] om. *Cb*. | μέρος] μόριον *Ab*.

§. 7. καὶ τὸν ἐναντίον] καὶ τὸ ἐναντίον *Ab*. | αὐτοῦ οὐκ] ἑαυτοῦ οὐκ *ST* Ald. | οὗ φησιν αὐτὸν ἀληθῆ] οὗ φησιν εἶναι αὐτὸν ἀληθῆ *T* Ald., ὃν φησιν αὐτὸς εἶναι ἀληθῆ ἐκεῖνός φησι μὴ εἶναι ἀληθῆ *Ab*. | αὐτὸς] αὐτοῖς *S*. | αὑτόν] αὐτόν *Ab*.

§. 8. ἐκ ἀληθὴς] ἐκ om. *T*. | μόνος ἐστίν] ἐστίν om. *Ab*. | τὸν αὐτὸς] τὸν αὐτὸν codices, atque inde editiones post Aldinam omnes. | αὑτῦ] om. *Ab*. | ἐ ψευδής] ἐ om. *T*. | ἄπειρους] ἀπείρους *Ab*. | τὸν ἀληθῆ] ἀληθῆ om. *Ab* Vet., ponit Alex. 686, b, 14. Deinde post *λόγον ἀληθῆ* editiones pleraeque addunt προσυπακεῖται τὸ ὅτι. | ἀληθής] ἀληθὴς ἐστιν Alex. in lemm.

§. 9. φανερὸν — κινεῖσθαι] Alex. 686, b, 17.: *αὕτη ἡ λέξις ἐ φέρεται ἔν τισιν ὡς ἴσα οἰκεία τῆς φυσικῆς· ἐ μὴν ἀλλ' ἐπεὶ συγχρώμενος τοῖς προδεδειγμένοις περὶ αὐτῶν λέγειν δοκεῖ, ἐκ ἂν εἴη παντάπασιν ἀλλοτρία τῶν προειρημένων.* | πάντα, ἀεὶ] πάντα καὶ ἀεὶ *Ab*. | ὁ γὰρ λέγων ποτὲ αὐτὸς] ὁ γὰρ λέγων, ποτὲ, αὐτὸς Sylb.

πάντα κινεῖται, οὐθὲν ἔσται ἀληθές· πάντα ἄρα ψευδῆ. ἀλλὰ δέδεικται ὅτι ἀδύνατον. ἔτι τὸ ὂν ἀνάγκη μεταβάλλειν· ἔκ τινος γὰρ εἴς τι ἡ 11
μεταβολή. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ πάντα ἠρεμεῖ ἢ κινεῖται, ποτὲ δέ, ἀεὶ δ' ἠθέν· ἔστι γάρ τι ὃ ἀεὶ κινεῖ τὰ κινούμενα, καὶ τὸ πρῶτον κινοῦν ἀκίνητον αὐτό.

LIBER V. (Δ)

Cap. 1.

Ἀρχὴ λέγεται ἡ μὲν ὅθεν ἄν τις τοῦ πράγματος κινηθείη πρῶτον, 1
1013a οἷον τοῦ μήκους καὶ ὁδοῦ ἐντεῦθεν μὲν αὕτη ἀρχή, ἐξ ἐναντίας δ' ἑτέρα·
87 Br. ἡ δὲ ὅθεν ἂν κάλλιστα γένοιτο ἕκαστον, οἷον καὶ μαθήσεως οὐκ ἀπὸ τοῦ 2
πρώτου καὶ τῆς τοῦ πράγματος ἀρχῆς ἐνίοτε ἀρκτέον, ἀλλ' ὅθεν ῥᾷστ' ἂν μάθοι· ἡ δὲ ὅθεν πρῶτον γίνεται ἐνυπάρχοντος, οἷον ὡς πλοίου τρό- 3
πις καὶ οἰκίας θεμέλιος, καὶ τῶν ζῴων οἱ μὲν καρδίαν οἱ δὲ ἐγκέφαλον· οἱ δ' ὅ τι ἂν τύχωσι τοιοῦτον ὑπολαμβάνουσιν· ἡ δὲ ὅθεν γίγνεται πρῶτον 4
μὴ ἐνυπάρχοντος, καὶ ὅθεν πρῶτον ἡ κίνησις πέφυκεν ἄρχεσθαι καὶ ἡ μεταβολή, οἷον τὸ τέκνον ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς καὶ ἡ μάχη ἐκ τῆς λοιδορίας· ἡ δὲ οὗ κατὰ προαίρεσιν κινεῖται τὰ κινούμενα καὶ 5
μεταβάλλει τὰ μεταβάλλοντα, ὥσπερ αἵ τε κατὰ πόλεις ἀρχαὶ καὶ αἱ δυναστεῖαι καὶ αἱ βασιλεῖαι καὶ τυραννίδες. ἀρχαὶ λέγονται καὶ αἱ τέχναι, 6
καὶ τούτων αἱ ἀρχιτεκτονικαὶ μάλιστα. ἔτι ὅθεν γνωστὸν τὸ πρᾶγμα 7

---

§. 11. τὸ ὂν ἀνάγκη] ἀνάγκη τὸ ὂν *EST* Ald. | εἴς τι] ἐξιν *Ab*. Nostram lectionem confirmat Alexandri interpretatio 687, a, 11. 17. | ποτὲ δέ] δὲ add. *EAb*, non agnoscit Alex. in lemm. 687, b, 5. | τι ὅ] τι ὅτι *T*, τιν' ἃ *Ab*. Alex. in paraphr. locum nostrum ita reddit: ἔστι γὰρ ὃ ἀεὶ κινεῖ τὰ κινούμενα 687, b, 11. | κινεῖ τὰ] κινεῖται *Ab*. | αὐτό] αὐτὸ ἀρχὴ λέγεται *Ab*.

§. 1. ἀρχὴ] ἀρχὴ δὲ *Hb*. | λέγεται ἡ μὲν] ἡ μὲν λέγεται *T* Ald. | τις] τι *Ab* Sylb.; Alex. in paraphr. 688, a, 12. exhibet τις, atque idem exprimunt interpretes latini. | δ' ἑτέρα] δ' ἡ ἑτέρα *Hb*, δ' ἕτερα Ald.

§. 2. γένοιτο ἕκαστον] ita *Ab*: ceteri ἕκαστον γένοιτο.

§. 4. γίγνεται πρῶτον] γίγνεται πρώτου *Hb*. At in Alexandri paraphrasi constanter legitur ὅθεν πρῶτον 688, a, 12. 37. 39. 40. b, 12. 689, a, 17. | πρῶτον ἡ κίνησις] ἡ κίνησις πρῶτον *T*. | ἡ μεταβολὴ] ἡ om. *Ab*.

§. 5. οὗ] οὐ *T* Ald.

§. 7. ἔτι] ἀρχὴ λέγεται ἔτι *Ab*. | καὶ γὰρ αὕτη] γὰρ add. *Ab*.

πρῶτον· καὶ γὰρ αὕτη ἀρχὴ λέγεται τῆ πράγματος, οἷον τῶν ἀποδεί-
8 ξεων αἱ ὑποθέσεις. ἰσαχῶς δὲ καὶ τὰ αἴτια λέγεται· πάντα γὰρ τὰ
9 αἴτια ἀρχαί. πασῶν μὲν οὖν κοινὸν τῶν ἀρχῶν τὸ πρῶτον εἶναι ὅθεν
ἢ ἔστιν ἢ γίγνεται ἢ γιγνώσκεται· τούτων δὲ αἱ μὲν ἐννπάρχουσαί εἰσιν
10 αἱ δὲ ἐκτός. διὸ ἥ τε φύσις ἀρχὴ καὶ τὸ στοιχεῖον καὶ ἡ διάνοια καὶ
ἡ προαίρεσις καὶ οὐσία καὶ τὸ οὗ ἕνεκα· πολλῶν γὰρ καὶ τοῦ γνῶναι
καὶ τῆς κινήσεως ἀρχὴ τἀγαθὸν καὶ τὸ καλόν.

Cap. 2.

1 Αἴτιον λέγεται ἕνα μὲν τρόπον ἐξ οὗ γίγνεταί τι ἐννπάρχοντος, οἷον
ὁ χαλκὸς τοῦ ἀνδριάντος καὶ ὁ ἄργυρος τῆς φιάλης καὶ τὰ τούτων
2 γένη· ἄλλον δὲ τὸ εἶδος καὶ τὸ παράδειγμα· τοῦτο δ' ἐστὶν ὁ λόγος
τοῦ τί ἦν εἶναι καὶ τὰ τούτων γένη, οἷον τοῦ διὰ πασῶν τὰ δύο πρὸς
3 ἓν καὶ ὅλως ὁ ἀριθμὸς καὶ τὰ μέρη τὰ ἐν τῷ λόγῳ. ἔτι ὅθεν ἡ ἀρχὴ
τῆς μεταβολῆς ἡ πρώτη ἢ τῆς ἠρεμήσεως, οἷον ὁ βουλεύσας αἴτιος, καὶ 88 Br.
ὁ πατὴρ τοῦ τέκνου, καὶ ὅλως τὸ ποιοῦν τοῦ ποιουμένου καὶ τὸ μετα-
4 βλητικὸν τοῦ μεταβάλλοντος. ἔτι ὡς τὸ τέλος· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ οὗ ἕνεκα,
οἷον τοῦ περιπατεῖν ἡ ὑγίεια. διὰ τί γὰρ περιπατεῖ; φαμέν, ἵνα ὑγιαίνῃ,
5 καὶ εἰπόντες οὕτως οἰόμεθα ἀποδεδωκέναι τὸ αἴτιον. καὶ ὅσα δὴ κινή-
σαντος ἄλλου μεταξὺ γίγνεται τοῦ τέλους, οἷον τῆς ὑγιείας ἡ ἰσχνασία ἢ ἡ 1013b

---

§. 9. κοινὸν τῶν ἀρχῶν] τῶν ἀρχῶν κοινὸν *Ab*.

§. 10. τὸ στοιχεῖον] τὸ om. *Hb*. | ἡ διάνοια] ἡ add. *EAbHb*. | ἡ προαίρεσις] ἡ om. *E*. | καλόν] ita *Fb*: vulgo κακόν. Utramque lectionem jam Alexander commemorat: etsi enim nostram scripturam, quam ipse sequitur, magis comprobare videatur 689, a, 9. 12., tamen in fine explicationis suae haec addit ἔξι δέ, ὥσπερ τὸ ἀγαθὸν ἀρχὴ πράξεως, ἅτω πολλάκις καὶ τὸ κακόν· φεύγοντες γὰρ αὐτὸ πράσσομέν τινα. διὸ ἔν τισι γράφεται „τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν."

§. 1. αἴτιον] αἴτιον δὲ *ET* Ald. Bess. Vet. | τι] om. *T*. | ὁ χαλκὸς] ὁ om. *Ab*, sed agnoscit articulum locus parall. Phys. II, 3. 194, b, 24.

§. 2. ὁ λόγος] ὁ om. *Ab*; Phys. 194, b, 27.: ὁ λόγος ὁ. | τούτων] τούτου *E* Vet. Alex. in paraphr. 690, a, 3. 7. et Phys. 194, b, 27.

§. 3. μεταβάλλοντος] μεταβαλλομένου Alex. in lemm. et Phys. 194, b, 32.

§. 5. ἄλλου] ἀλλ' οὐ *T*. | μεταξὺ γίγνεται τοῦ τέλους] Casaub. in marg.: »Bessario sic legit καὶ ὅσα δὴ τοῦ κιν. μεταξὺ γίγνεται καὶ τοῦ τέλους. [Ita enim interpretatur: »Et quaecunque inter illud movens et finem media fiunt.«] Reliqui quoque veteres interpretes locum esse mutilum arguunt: vertunt enim quasi legerint καὶ ὅσα δὴ κιν. ἄλλου μεταξὺ γίγνεται αὐτοῦ καὶ τοῦ τέλους, πάντα τοῦ τέλους ἕνεκα γίγνεται, οἷον κτλ." At interpretes latini interdum liberius versantur in transferendis philosophi verbis, quare cautio adhibenda, ne leviori cuique discrepantiae nimium tribuas et quodvis verbum quasi ad obrussam exigas. | ὄργανα] ὡς ὄργανα *E* Ald. | ἔργα] ὡς ἔργα *ET* Ald.

κάθαρσις ἢ τὰ φάρμακα ἢ τὰ ὄργανα· πάντα γὰρ ταῦτα τοῦ τέλους ἕνεκά ἐστι, διαφέρει δὲ ἀλλήλων ὡς ὄντα τὰ μὲν ὄργανα τὰ δ' ἔργα. τὰ 6
μὲν οὖν αἴτια σχεδὸν τοσαυταχῶς λέγεται, συμβαίνει δὲ πολλαχῶς λεγομένων τῶν αἰτίων καὶ πολλὰ τοῦ αὐτοῦ αἴτια εἶναι οὐ κατὰ συμβεβηκός, οἷον τοῦ ἀνδριάντος καὶ ἡ ἀνδριαντοποιικὴ καὶ ὁ χαλκὸς οὐ καθ' ἕτερόν τι ἀλλ' ᾗ ἀνδριάς· ἀλλ' οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλὰ τὸ μὲν ὡς ὕλη τὸ δ' ὡς ὅθεν ἡ κίνησις. καὶ ἀλλήλων αἴτια, οἷον τὸ πονεῖν τῆς 7
εὐεξίας καὶ αὕτη τοῦ πονεῖν· ἀλλ' οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλὰ τὸ μὲν ὡς τέλος τὸ δ' ὡς ἀρχὴ κινήσεως. ἔτι δὲ ταὐτὸ ἐνίοτε τῶν ἐναντίων 8
ἐστίν· ὃ γὰρ παρὸν αἴτιον τοδί, τοῦτ' ἀπὸν αἰτιώμεθα ἐνίοτε τοῦ ἐναντίου, οἷον τὴν ἀπουσίαν τοῦ κυβερνήτου τῆς ἀνατροπῆς, οὗ ἦν ἡ παρουσία αἰτία τῆς σωτηρίας. ἄμφω δέ, καὶ ἡ παρουσία καὶ ἡ στέρησις, αἴτια ὡς κινοῦντα. ἅπαντα δὲ τὰ νῦν εἰρημένα αἴτια εἰς τέτταρας 9
τρόπους πίπτει τοὺς φανερωτάτους. τὰ μὲν γὰρ στοιχεῖα τῶν συλλαβῶν καὶ ἡ ὕλη τῶν σκευαστῶν καὶ τὸ πῦρ καὶ ἡ γῆ καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα
89 Br. τῶν σωμάτων, καὶ τὰ μέρη τοῦ ὅλου καὶ αἱ ὑποθέσεις τοῦ συμπεράσματος, ὡς τὸ ἐξ οὗ αἴτιά ἐστιν· τούτων δὲ τὰ μὲν ὡς τὸ ὑποκείμενον, 10
οἷον τὰ μέρη, τὰ δὲ ὡς τὸ τί ἦν εἶναι, τό τε ὅλον καὶ ἡ σύνθεσις καὶ τὸ εἶδος. τὸ δὲ σπέρμα καὶ ὁ ἰατρὸς καὶ ὁ βουλεύσας καὶ ὅλως τὸ 11
ποιοῦν, πάντα ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς μεταβολῆς ἢ στάσεως. τὰ δ' ἄλλα ὡς 12
τὸ τέλος καὶ τἀγαθὸν τῶν ἄλλων· τὸ γὰρ οὗ ἕνεκα βέλτιστον καὶ τέλος τῶν ἄλλων ἐθέλει εἶναι. διαφερέτω δὲ μηδὲν αὐτὸ εἰπεῖν ἀγαθὸν ἢ φαινόμενον ἀγαθόν. τὰ μὲν οὖν αἴτια ταῦτα καὶ τοσαῦτά ἐστι τῷ εἴδει, 13
τρόποι δὲ τῶν αἰτίων ἀριθμῷ μέν εἰσι πολλοί, κεφαλαιούμενοι δὲ καὶ

---

§. 6. *συμβαίνει*] *καὶ συμβαίνει T* Ald. | *αἴτια εἶναι οὐ*] *αἴτια εἶναι καθ' αὑτὸ ᾗ Fb*; idem exhibet Alex. 690, b, 5. 8., addito *καὶ* post *καθ' αὑτό*. | *ἀνδριαντοποιικὴ*] *ἀνδριαντοποιητικὴ TAb* Ald. Alex. 690, b, 9. et in Physicis 195, a, 6. codices duo. | *χαλκὸς*] *χαλκῆς T*. | *ᾗ*] *ἢ T*.

§. 7. *πονεῖν*] *πονεῖν αἴτιον Ab* et in Phys. 195, a, 9. libri duo.

§. 8. *ταὐτὸ ἐνίοτε*] *ἐνίοτε* om. *AbFbHb* et Phys. 195, a, 11., probante Brand. | *ἀπὸν*] ita *Ab* Bess. Vet., *καὶ ἀπὸν* Phys. 195, a, 12: ceteri *αὐτό*, quod etiam Brand. praetulit. | *τῆς ἀνατροπῆς*] *τῆς ἀνατρ. τῶ πλοίῳ Hb* Ald. Vet., *τῆς τῶ πλοίῳ ἀνατροπῆς* Phys. 195, a, 14. | *ἄμφω δέ*] *ἄμφω δὲ τὸ αὐτὸ Ab*.

§. 9. *δὲ τὰ νῦν*] *δὲ καὶ τὰ νῦν Ab*. | *γῆ*] *γῆ καὶ τὸ ὕδωρ Hb*. | *πάντα τῶν*] *πάντων τῶν Hb*. | *ὑποθέσεις*] *προτάσεις Hb*.

§. 12. *τὰ δ' ἄλλα*] *ἄλλα* om. *AbFb* Alex. 691, a, 15. et Phys. 195, a, 23. et delevit Brand. | *ἐθέλει*] *ἐθέλειν Ab*. | *ἀγαθὸν*] *ἢ ἀγαθὸν ET*, *εἰ ἀγ.* Ald.

§. 13. *οὖν*] om. *Ab*, agnoscunt libri physici 195, a, 26. | *ταῦτα καὶ*] om. Ald.

οὗτοι ἐλάττως. λέγεται γὰρ αἴτια πολλαχῶς καὶ αὐτῶν τῶν ὁμοειδῶν, προτέρως καὶ ὑστέρως ἄλλως ἄλλο, οἷον ὑγιείας ὁ ἰατρὸς καὶ ὁ τεχνίτης, καὶ τοῦ διὰ πασῶν τὸ διπλάσιον καὶ ἀριθμός, καὶ ἀεὶ τὰ περιέχοντα ὁτιοῦν τῶν καθ' ἕκαστα. ἔτι δ' ὡς τὸ συμβεβηκὸς καὶ τὰ τούτων γένη, οἷον ἀνδριάντος ἄλλως Πολύκλειτος καὶ ἄλλως ἀνδριαντοποιός, ὅτι συμβέβηκε τῷ ἀνδριαντοποιῷ Πολυκλείτῳ εἶναι. καὶ τὰ περιέχοντα δὲ τὸ 1014a συμβεβηκός, οἷον ἄνθρωπος αἴτιος ἀνδριάντος, ἢ καὶ ὅλως ζῷον, ὅτι ὁ Πολύκλειτος ἄνθρωπος, ὁ δὲ ἄνθρωπος ζῷον. ἔστι δὲ καὶ τῶν συμβεβηκότων ἄλλα ἄλλων πρότερον καὶ ἐγγύτερον, οἷον εἰ ὁ λευκὸς καὶ ὁ μουσικὸς αἴτιος λέγοιτο τοῦ ἀνδριάντος, ἀλλὰ μὴ μόνον Πολύκλειτος ἢ ἄνθρωπος. παρὰ πάντα δὲ καὶ τὰ οἰκείως λεγόμενα καὶ τὰ κατὰ συμβεβηκός, τὰ μὲν ὡς δυνάμενα λέγεται τὰ δ' ὡς ἐνεργοῦντα, οἷον τοῦ οἰκοδομεῖσθαι οἰκοδόμος ἢ οἰκοδομῶν οἰκοδόμος. ὁμοίως δὲ λεχθήσεται 90 Br. καὶ ἐφ' ὧν αἴτια τὰ αἴτια τοῖς εἰρημένοις, οἷον τῇδε τοῦ ἀνδριάντος ἢ ἀνδριάντος ἢ ὅλως εἰκόνος, καὶ χαλκῇ τῇδε ἢ χαλκοῦ ἢ ὅλως ὕλης· καὶ ἐπὶ τῶν συμβεβηκότων ὡσαύτως. ἔτι δὲ συμπλεκόμενα καὶ ταῦτα κἀκεῖνα λεχθήσεται, οἷον οὐ Πολύκλειτος οὐδὲ ἀνδριαντοποιός, ἀλλὰ

---

§. 14. *λέγεται*] *λέγονται Ab*; alteram scripturam tuentur Phys. a, 29. | *αἴτια*] *τὰ αἴτια Fb* Alex. 691, a, 31. | *ὁμοειδῶν, προτέρως*] rectius hunc locum Bekkerus interpunxit in Physicis 195, a, 29., ubi non post *ὁμοειδῶν*, sed post *πολλαχῶς* distinctum videmus, quemadmodum etiam Alex. locum nostrum distinxit et interpretatus est 691, a, 41. | *ἄλλῃ ἄλλο*] ita *Ab*: ceteri *ἄλλο ἄλλῃ*, quod etiam in physicis legitur 195, a, 30. | *ὁ τεχνίτης*] *ὁ* add. *Ab*. | *ἕκαστα*] *ἕκαστον Ab*.

§. 15. *καὶ τὰ τούτων*] *καὶ διὰ τούτων* Ald. | *ἄλλως* bis] *ἄλλος* bis Ald.

§. 16. *ἀνδριάντος*] *ἀνδρ. εἴη Ab*. Fluxit fortasse haec scriptura e textu librorum physicorum, ubi locum nostrum ita conformatum legimus *οἷον εἰ ὁ ἄνθρωπος αἴτιος εἴη ἀνδριάντος ἢ ὅλως ζῷον* 195, a, 36

§. 17. *ἄλλα*] ita *AbFb* et Alex. in paraphr. 691, b, 10. et locus parall. librorum phys. 195, b, 1.: vulgo *ἄλλο*. | *πρότερον καὶ ἐγγύτερον*] *πορρώτερα καὶ ἐγγύτερα AbFb* Brand., *πορρώτερον καὶ ἐγγύτερον EHb* Phys. 195, b, 2. *Πορρώτερον*, non *πρότερον* etiam Alexander 691, b, 10. 12. 16. legit, assentientibus interpretibus latinis, atque eam scripturam in textu reponendam esse, recte vidit Casaub. in marg. | *λέγοιτο*] *οἴοιτο Ab*.

§. 18. *τὰ κατὰ*] *τὰ* om. *T*. | *οἷον τῇ*] *οἷον τὸ τῇ Ab*.

§. 19. *ἐφ' ὧν αἴτια*] *αἴτια* om. Ald. | *τοῖς*] *ταῖς* Ald. | *ἢ ἀνδριάντος*] *ἢ ἀνδρ. E* Bess. Vet. et Phys. 195, b, 8., probante Fonseca. | *καὶ χαλκοῦ*] *ἢ χαλκῇ ET* Ald. Bess. Vet. | *ἢ χαλκῇ*] *ἢ χαλκῇ E* Bess. Vet. et Phys. 195, b, 8., quod praefert Fonseca.

§. 20. *καὶ ταῦτα*] *καὶ* om. Ald. | *ἀλλὰ Πολύκλειτος ἀνδριαντοποιός*] om. *T*.

Πολύκλειτος ἀνδριαντοποιός. ἀλλ' ὅμως ἅπαντά γε ταῦτ' ἐστὶ τὸ μὲν 21
πλῆθος ἓξ, λεγόμενα δὲ διχῶς· ἢ γὰρ ὡς τὸ καθ' ἕκαστον, ἢ ὡς τὸ
γένος αὐτοῦ, ἢ ὡς τὸ σύμβεβηκός, ἢ ὡς τὸ γένος τοῦ συμβεβηκότος,
ἢ ὡς συμπλεκόμενα ταῦτα, ἢ ἁπλῶς λεγόμενα, ἔτι ὡς ἐνεργῆντα ἢ κατὰ
δύναμιν. διαφέρει δὲ τοσοῦτον, ὅτι τὰ μὲν ἐνεργῆντα καὶ τὰ καθ' ἕκαστον 22
ἅμα ἔστι καὶ οὐκ ἔστιν αὐτά τε καὶ ὧν αἴτια, οἷον ὅδε ὁ ἰατρεύων
τῷδε τῷ ὑγιαζομένῳ, καὶ ὅδε ὁ οἰκοδόμος τῷδε τῷ οἰκοδομουμένῳ, τὰ
δὲ κατὰ δύναμιν οὐκ ἀεί· φθείρεται γὰρ οὐχ ἅμα ἡ οἰκία καὶ ὁ οἰκοδόμος.

Cap. 3.

Στοιχεῖον λέγεται ἐξ οὗ σύγκειται πρώτου ἐνυπάρχοντος, ἀδιαιρέτου 1
τῷ εἴδει εἰς ἕτερον εἶδος, οἷον φωνῆς στοιχεῖα ἐξ ὧν σύγκειται ἡ φωνὴ
καὶ εἰς ἃ διαιρεῖται ἔσχατα, ἐκεῖνα δὲ μηκέτ' εἰς ἄλλας φωνὰς ἑτέρας
τῷ εἴδει αὐτῶν. ἀλλὰ κἂν διαιρῆται, τὰ μόρια ὁμοειδῆ, οἷον ὕδατος
τὸ μόριον ὕδωρ, ἀλλ' οὐ τῆς συλλαβῆς. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ τῶν σωμά- 2
των στοιχεῖα λέγουσιν οἱ λέγοντες, εἰς ἃ διαιρεῖται τὰ σώματα ἔσχατα,
ἐκεῖνα δὲ μηκέτ' εἰς ἄλλα εἴδει διαφέροντα· καὶ εἴτε ἓν εἴτε πλείω τὰ
τοιαῦτα, ταῦτα στοιχεῖα λέγουσιν. παραπλησίως δὲ καὶ τὰ τῶν δια- 3
91 Br. *γραμμάτων στοιχεῖα λέγεται, καὶ ὅλως τὰ τῶν ἀποδείξεων· αἱ γὰρ πρω-*
1014b *ται ἀποδείξεις καὶ ἐν πλείοσιν ἀποδείξεσιν ἐνυπάρχουσαι, αὗται στοιχεῖα*

---

§. 21. *ἢ ὡς τὸ γένος αὐτῶν*] hoc membrum om. *ET*, sed illud agnoscunt libri phys. 195, b, 14. et Alex. et interpr. latini; *ἢ ὡς τὸ γένος τοῦ καθ' αὑτά* Var. Lect. ap. Brand. | *ἔτι ὡς*] *πάντα δὲ ὡς Ab*, *πάντα δὲ ἢ* Phys. 195, b, 16. | *ἢ κατὰ δύναμιν*] haec verba in editione Aldina vitiose collocata leguntur post *ὡς συμπλεκόμενα ταῦτα.*

§. 22. *αὐτά τε*] om. *AbFb* Alex. 692, a, 22 et libri phys. 195, b, 18. Deinde post *αὐτά τε* Ald. addit *ἐστι.* | *ὁ ἰατρεύων*] *ὁ* om. *Ab*, agnoscunt libri phys. 195, b, 18. | *τὰ δὲ κατὰ*] *τὸ δὲ κατὰ T.*

§. 1. *εἰς ἕτερον εἶδος*] om. *Fb* et Alex. 692, a, 37., sed hic adnotans *γράφεται δὲ καὶ „ἀδιαιρέτῳ τῷ εἴδει εἰς ἕτερον εἶδος“ καὶ „ἀδιαιρέτῳ εἰς τὸ αὐτὸ εἶδος.“* | *διαιρεῖται*] *διαιρεῖ E.* | *κἂν*] *ἂν καὶ Ab*; Alexander in lemmate vulgatam scripturam exhibet 692, b, 9. | *τῆς συλλαβῆς*] *τῆς συλλαβῆς συλλαβή γρ.* Casaub.

§. 2. *διαφέροντα*] *διαφ. σώματα ET* Ald. Bess. Vet. | *ἓν εἴτε*] om. Ald.; correxit Fonseca.

§. 3. *τοιοῦτοι*] *οἱ τοιοῦτοι T.* | *ἐκ*] om. *Fb* Alex. 695, a, 24. 32. | *τριῶν*] *τριῶν μέσων Ab.* Ejusdem scripturae mentionem facit Alexander, etsi ipse nostram sequi maluerit: *φέρεται*, ait, *ἔν τισιν ἀντιγράφοις καὶ τοιαύτῃ γραφῇ, „οἱ πρῶτοι τῶν τριῶν μέσων“* 693, a, 38.

Bayerische Staatsbibliothek München

τῶν ἀποδείξεων λέγονται· εἰσὶ δὲ τοιοῦτοι συλλογισμοὶ οἱ πρῶτοι ἐκ τῶν
4 τριῶν δι' ἑνὸς μέσου. καὶ μεταφέροντες δὲ στοιχεῖον καλοῦσιν ἐντεῦθεν,
ὃ ἂν ἓν ὂν καὶ μικρὸν ἐπὶ πολλὰ ἢ χρήσιμον. διὸ καὶ τὸ μικρὸν καὶ ἁπλῆν καὶ
5 ἀδιαίρετον στοιχεῖον λέγεται. ὅθεν ἐλήλυθε τὰ μάλιστα καθόλου στοιχεῖα
εἶναι, ὅτι ἕκαστον αὐτῶν ἓν ὂν καὶ ἁπλοῦν ἐν πολλοῖς ὑπάρχει ἢ πᾶσιν
ἢ ὅτι πλείστοις. διὸ καὶ τὸ ἓν καὶ τὴν στιγμὴν ἀρχάς τισι δοκεῖ εἶναι.
6 ἐπεὶ οὖν τὰ καλούμενα γένη καθόλου καὶ ἀδιαίρετα (εἷς γάρ ἐστι λόγος
αὐτῶν), στοιχεῖα τὰ γένη λέγουσί τινες, καὶ μᾶλλον ἢ τὴν διαφοράν, ὅτι
καθόλου μᾶλλον τὸ γένος· ᾧ μὲν γὰρ ἡ διαφορὰ ὑπάρχει, καὶ τὸ γένος
7 ἀκολουθεῖ, ᾧ δὲ τὸ γένος, οὐ παντὶ ἡ διαφορά. ἁπάντων δὲ κοινὸν τὸ
εἶναι στοιχεῖον ἑκάστου τὸ πρῶτον ἐνυπάρχον ἑκάστῳ.

Cap. 4.

1 Φύσις λέγεται ἕνα μὲν τρόπον ἡ τῶν φυομένων γένεσις, οἷον εἴ τις
ἐπεκτείνας λέγοι τὸ υ, ἕνα δὲ ἐξ οὗ φύεται πρῶτον τὸ φυόμενον ἐνυ-
2 πάρχοντος· ἔτι ὅθεν ἡ κίνησις ἡ πρώτη ἐν ἑκάστῳ τῶν φύσει ὄντων ἐν
3 αὐτῷ ἢ αὐτῷ ὑπάρχει. φύεσθαι δὲ λέγεται ὅσα αὔξησιν ἔχει δι' ἑτέρου
4 τῷ ἅπτεσθαι καὶ συμπεφυκέναι ἢ προσπεφυκέναι ὥσπερ τὰ ἔμβρυα. διαφέρει δὲ σύμφυσις ἁφῆς· ἔνθα μὲν γὰρ ἓν θὲν παρὰ τὴν ἁφὴν ἕτερον ἀνάγκη
εἶναι, ἐν δὲ τοῖς συμπεφυκόσιν ἐστί τι ἓν τὸ αὐτὸ ἐν ἀμφοῖν, ὃ ποιεῖ ἀντὶ
τοῦ ἅπτεσθαι συμπεφυκέναι καὶ εἶναι ἓν κατὰ τὸ συνεχὲς καὶ ποσόν, ἀλλὰ
5 μὴ κατὰ τὸ ποιόν. ἔτι δὲ φύσις λέγεται ἐξ οὗ πρώτου ἢ ἔστιν ἢ γίγνεταί τι 92 Br.
τῶν φύσει ὄντων, ἀρυθμίστου ὄντος καὶ ἀμεταβλήτου ἐκ τῆς δυνάμεως
τῆς αὐτοῦ, οἷον ἀνδριάντος καὶ τῶν σκευῶν τῶν χαλκῶν ὁ χαλκὸς ἡ

---

§. 5. ὅτι πλείστοις] τοῖς πλείστοις Alex. in lemm. | διὸ] ita *Ab*, ὁμοίως *Fb*: ceteri, inter quos Alex., omittunt. | ἀρχάς] ἀρχὰς καὶ στοιχεῖά Alex. in lemm. | δοκεῖ] δοκεῖν *E*.

§. 6. εἷς] οἱ *AbFb* Alex. 693, a, 8., quod praefert Brand. in Corrigendis. | τινες] τινες εἶναι *Ab*. | γὰρ] om. *T*.

§. 1. φύσις] φύσις δὲ *E* Ald. Bess. Vet., φύσις μὲν *T*. | υ] γ *T*. | πρῶτον] πρώτου corr. *E*; Alex. in paraphr.: φύσις, ἐξ ἧς πρώτης ἐνυπαρχούσης τῷ γινομένῳ ἡ γένεσις 693, b, 20. | φυόμενον] φαινόμενον *T*.

§. 2. ἢ αὐτῷ] ita *E*: reliqui libri et editiones praeter Brand. omnes ἢ αὐτό. Alexander modo ἢ αὐτῷ exhibet 693, b, 30. 37., modo ἢ αὐτό 694, a, 5. 10.

§. 3. συμπεφυκέναι ἢ] om. *Ab*, agnoscit Alex. 694, a, 20. 30. cum interpretibus latinis.

§. 4. παρὰ] περὶ *T*.

§. 5. ἔτι δὲ] δὲ om. *Ab*. | τῆς αὐτῆς] τῆς ἑαυτῆς *ET* Ald. | τῶν χαλκῶν] τῶν χαλκικῶν Ald.

φύσις λέγεται, τῶν δὲ ξυλίνων ξύλον· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων· ἐκ τέτων γάρ ἐστιν ἕκαστον διασωζομένης τῆς πρώτης ὕλης. τοῦτον γὰρ 6
τὸν τρόπον καὶ τῶν φύσει ὄντων τὰ στοιχεῖά φασιν εἶναι φύσιν, οἱ μὲν πῦρ οἱ δὲ γῆν οἱ δ' ἀέρα οἱ δ' ὕδωρ οἱ δ' ἄλλο τι τοιοῦτον λέγοντες, οἱ δ' ἔνια τούτων, οἱ δὲ πάντα ταῦτα. ἔτι δ' ἄλλον τρόπον λέγεται ἡ 7
φύσις ἡ τῶν φύσει ὄντων οὐσία, οἷον οἱ λέγοντες τὴν φύσιν εἶναι τὴν
1015a πρώτην σύνθεσιν, ὥσπερ Ἐμπεδοκλῆς λέγει ὅτι „φύσις οὐθενός ἐστιν ἐόντων, ἀλλὰ μόνον μῖξίς τε διάλλαξίς τε μιγέντων ἐστί, φύσις δ' ἐπὶ τοῖς ὀνομάζεται ἀνθρώποισιν." διὸ καὶ ὅσα φύσει ἐστὶν ἢ γίγνεται, ἤδη 8
ὑπάρχοντος ἐξ οὗ πέφυκε γίγνεσθαι ἢ εἶναι, οὔπω φαμὲν τὴν φύσιν ἔχειν, ἂν μὴ ἔχῃ τὸ εἶδος καὶ τὴν μορφήν. φύσει μὲν οὖν τὸ ἐξ ἀμφο- 9
τέρων τούτων ἐστίν, οἷον τὰ ζῷα καὶ τὰ μόρια αὐτῶν· φύσις δὲ ἥ τε πρώτη ὕλη, καὶ αὕτη διχῶς, ἢ ἡ πρὸς αὐτὸ πρώτη ἢ ἡ ὅλως πρώτη, οἷον τῶν χαλκῶν ἔργων πρὸς αὐτὰ μὲν πρῶτος ὁ χαλκός, ὅλως δ' ἴσως ὕδωρ, εἰ πάντα τὰ τηκτὰ ὕδωρ, καὶ τὸ εἶδος καὶ ἡ οὐσία· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ τέλος τῆς γενέσεως. μεταφορᾷ δ' ἤδη καὶ ὅλως πᾶσα οὐσία 10
φύσις λέγεται διὰ ταύτην, ὅτι καὶ ἡ φύσις οὐσία τίς ἐστιν. ἐκ δὴ τῶν 11
εἰρημένων ἡ πρώτη φύσις καὶ κυρίως λεγομένη ἐστὶν ἡ οὐσία ἡ τῶν ἐχόντων ἀρχὴν κινήσεως ἐν αὑτοῖς ἢ αὐτά· ἡ γὰρ ὕλη τῷ ταύτης δεκτικὴ
93 Br. εἶναι λέγεται φύσις, καὶ αἱ γενέσεις καὶ τὸ φύεσθαι τῷ ἀπὸ ταύτης εἶναι κινήσεις. καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως τῶν φύσει ὄντων αὕτη ἐστὶν 12
ἐνυπάρχουσά πως ἢ δυνάμει ἢ ἐντελεχείᾳ.

Cap. 5.

Ἀναγκαῖον λέγεται, οὗ ἄνευ οὐκ ἐνδέχεται ζῆν ὡς συναιτίου, οἷον 1
τὸ ἀναπνεῖν καὶ ἡ τροφὴ τῷ ζῴῳ ἀναγκαῖον· ἀδύνατον γὰρ ἄνευ τού-

---

§. 7. τῶν φύσει ὄντων] τῶν ὄντων φύσει *Hb.* | ὥσπερ] ἢ ὥσπερ *EAb* Bess. Brand. | ἐόντων] ὄντων Ald. | διάλλαξίς τε] τε om. *Ab.* | ἐστί, φύσις] ἐστὶ καὶ φύσις *Ab.* | τοῖς] ita *EAb*: ceteri τοῖσδ'.

§. 8. φύσει ἐστὶν] ἐστι φύσει *T.* | ἂν] ἐὰν *Ab.*

§. 9. ἥτε πρώτη] ἥδε πρώτη γρ. Casaub., »haec prima materia« Bess. | διχῶς, ἢ] ἢ om. *Ab.* | ἡ ὅλως] ἡ om. *Ab.* Porro totum hoc membrum ἢ ἡ ὅλως πρώτη deest in Ald. | τοῦτο] τοῦτο *T.*

§. 10. μεταφορᾷ] μετάφορά *Ab* Ald.

§. 11. ἡ οὐσία] ἡ om. Alex. in lemm. | καὶ αἱ γενέσεις] καὶ γένεσις *Ab.* | τὸ φύεσθαι] τῷ φύεσθαι *TAb.* | κινήσεις] κίνησις *Ab.*

§. 12. κινήσεως] κινήσεως ἕως *Fb.* | αὕτη] ἡ αὐτὴ *Ab*; Alex. cum reliquis codd. αὕτη. | ἐντελεχείᾳ] ἐνεργείᾳ *Fb* Alex. 695, a, 11.

2 των εἶναι. καὶ ὧν ἄνευ τὸ ἀγαθὸν μὴ ἐνδέχεται ἢ εἶναι ἢ γενέσθαι, ἢ τι κακὸν ἀποβαλεῖν ἢ στερηθῆναι, οἷον τὸ πιεῖν τὸ φάρμακον ἀναγ-
καῖον ἵνα μὴ κάμνῃ, καὶ τὸ πλεῦσαι εἰς Αἴγιναν ἵν' ἀπολάβῃ τὰ χρή-
3 ματα. ἔτι τὸ βίαιον καὶ ἡ βία· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ παρὰ τὴν ὁρμὴν καὶ τὴν προαίρεσιν ἐμποδίζον καὶ κωλυτικόν. τὸ γὰρ βίαιον ἀναγκαῖον λέγεται, διὸ καὶ λυπηρόν, ὥσπερ καὶ Εὔηνός φησι „πᾶν γὰρ ἀναγκαῖον πρᾶγμ' ἀνιαρὸν ἔφυ." καὶ ἡ βία ἀνάγκη τις, ὥσπερ καὶ Σοφοκλῆς λέγει „ἀλλ'
4 ἡ βία με ταῦτ' ἀναγκάζει ποιεῖν." καὶ δοκεῖ ἡ ἀνάγκη ἀμετάπειστόν τι εἶναι, ὀρθῶς· ἐναντίον γὰρ τῇ κατὰ τὴν προαίρεσιν κινήσει καὶ κατὰ
5 τὸν λογισμόν. ἔτι τὸ μὴ ἐνδεχόμενον ἄλλως ἔχειν ἀναγκαῖόν φαμεν
6 οὕτως ἔχειν. καὶ κατὰ τοῦτο τὸ ἀναγκαῖον καὶ τἆλλα λέγεταί πως ἅπαντα ἀναγκαῖα· τό τε γὰρ βίαιον ἀναγκαῖον λέγεται ἢ ποιεῖν ἢ πάσχειν τότε, 1015b
ὅταν μὴ ἐνδέχηται κατὰ τὴν ὁρμὴν διὰ τὸ βιαζόμενον, ὡς ταύτην ἀνάγ-
κην οὖσαν, δι' ἣν μὴ ἐνδέχεται ἄλλως, καὶ ἐπὶ τῶν συναιτίων τοῦ ζῆν καὶ τοῦ ἀγαθοῦ ὡσαύτως· ὅταν γὰρ μὴ ἐνδέχηται ἔνθα μὲν τὸ ἀγαθὸν ἔνθα δὲ τὸ ζῆν καὶ τὸ εἶναι ἄνευ τινῶν, ταῦτα ἀναγκαῖα καὶ ἡ αἰτία
7 ἀνάγκη τίς ἐστιν αὕτη. ἔτι ἡ ἀπόδειξις τῶν ἀναγκαίων, ὅτι οὐκ ἐνδέχε-
ται ἄλλως ἔχειν, εἰ ἀποδέδεικται ἁπλῶς· τοῦτον δ' αἴτια τὰ πρῶτα, εἰ 94 Br.
8 ἀδύνατον ἄλλως ἔχειν ἐξ ὧν ὁ συλλογισμός. τῶν μὲν δὴ ἕτερον αἴτιον τοῦ ἀναγκαῖα εἶναι, τῶν δὲ οὐθέν, ἀλλὰ διὰ ταῦτα ἕτερά ἐστιν ἐξ
9 ἀνάγκης. ὥστε τὸ πρῶτον καὶ κυρίως ἀναγκαῖον τὸ ἁπλῶν ἐστίν· τοῦτο γὰρ οὐκ ἐνδέχεται πλεοναχῶς ἔχειν, ὥστ' οὐδὲ ἄλλως καὶ ἄλλως· ἤδη γὰρ πλεοναχῶς ἂν ἔχοι. εἰ ἄρα ἐστὶν ἄττα ἀΐδια καὶ ἀκίνητα, οὐθὲν ἐκείνοις ἐστὶ βίαιον οὐδὲ παρὰ φύσιν.

Cap. 6.

1 Ἓν λέγεται τὸ μὲν κατὰ συμβεβηκός, τὸ δὲ καθ' αὑτό, κατὰ συμ-

---

§. 2. ἢ τι κακὸν] ἢ τὸ κακὸν *Ab* et Alex. in paraphr. 695, a, 30. | ἀπολάβῃ] μὴ ἀποβάλῃ *T*; idem praebet Ald., sed omisso ἵνα.

§. 3. τὴν προαίρεσιν] τὴν om. *Ab*. | λέγει] om. *T*.

§. 4. τὴν προαίρεσιν] τὴν om. *T*. | καὶ κατὰ] καὶ τῇ κατὰ *Fb* et Alex. in paraphr. 695, b, 5.

§. 6. ἅπαντα ἀναγκαῖα] ἅπαντα ἀναγκαῖον *T*. | βίαιον ἀναγκαῖον] ἀναγκαῖον om. Ald. | ὡς ταύτην] ὡς' αὐτὴν *T*. | ἐνδέχηται ἔνθα] ἐνδέχεται ἔνθα *Ab*. | αὕτη] αὐτῆς *Ab*.

§. 7. εἰ ἀδύνατον] ἃ ἀδύνατον Ald.

§. 8. δὴ ἕτερον αἴτιον τοῦ ἀναγκαῖα εἶναι] δι' ἕτερον αἴτιον τὸ ἀναγκαῖον *Ab*.

§. 9. εἰ ἄρα] εἰ γὰρ *Ab*. | ἄττα] ἄττα καὶ *Ab*. | ἐνθὲν] ἐδ' ἐν *E*.

§. 1. ἓν] τὸ ἓν *Fb*. | τὸ δὲ καθ' αὑτό. κατὰ συμβεβηκὸς μὲν] om.

βεβηκὸς μὲν οἷον Κορίσκος καὶ τὸ μεσικὸν καὶ Κορίσκος μεσικός· ταὐτὸ γὰρ εἰπεῖν Κορίσκος καὶ τὸ μεσικόν, καὶ Κορίσκος μεσικός. καὶ τὸ 2
μεσικὸν καὶ τὸ δίκαιον, καὶ μεσικὸς δίκαιος Κορίσκος· πάντα γὰρ ταῦτα ἓν λέγεται κατὰ συμβεβηκός, τὸ μὲν δίκαιον καὶ τὸ μεσικόν, ὅτι μιᾷ ὐσίᾳ συμβέβηκεν, τὸ δὲ μουσικὸν καὶ Κορίσκος, ὅτι θάτερον θατέρῳ συμβέβηκεν. ὁμοίως δὲ τρόπον τινὰ καὶ ὁ μουσικὸς Κορίσκος τῷ Κορίσκῳ 3
ἕν, ὅτι θάτερον τῶν μορίων θατέρῳ συμβέβηκε τῶν ἐν τῷ λόγῳ, οἷον τὸ μουσικὸν τῷ Κορίσκῳ, καὶ ὁ μουσικὸς Κορίσκος δικαίῳ Κορίσκῳ, ὅτι ἑκατέρου μέρος τῷ αὐτῷ ἑνὶ συμβέβηκεν ἕν. ὡσαύτως δὲ κἂν ἐπὶ γένεσ 4
κἂν ἐπὶ τῶν καθόλου τινὸς ὀνομάτων λέγηται τὸ συμβεβηκός, οἷον ὅτι ἄνθρωπος τὸ αὐτὸ καὶ μουσικὸς ἄνθρωπος· ἢ γὰρ ὅτι τῷ ἀνθρώπῳ μιᾷ οὔσῃ οὐσίᾳ συμβέβηκε τὸ μουσικόν, ἢ ὅτι ἄμφω τῶν καθ' ἕκαστόν
95 Br. τινι συμβέβηκεν, οἷον Κορίσκῳ. πλὴν οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον ἄμφω ὑπάρ- 5
χει, ἀλλὰ τὸ μὲν ἴσως ὡς γένος καὶ ἐν τῇ οὐσίᾳ, τὸ δὲ ὡς ἕξις ἢ πάθος τῆς οὐσίας. ὅσα μὲν οὖν κατὰ συμβεβηκὸς λέγεται ἕν, τοῦτον τὸν τρό-
1016a πον λέγεται. τῶν δὲ καθ' ἑαυτὰ ἓν λεγομένων τὰ μὲν λέγεται τῷ συνεχῆ 6
εἶναι, οἷον φάκελλος δεσμῷ καὶ ξύλα κόλλῃ, καὶ γραμμὴ κἂν κεκαμμένη ᾖ, συνεχὴς δέ, μία λέγεται, ὥσπερ καὶ τῶν μερῶν ἕκαστον, οἷον σκέλος καὶ βραχίων. αὐτῶν δὲ τούτων μᾶλλον ἓν τὰ φύσει συνεχῆ ἢ τέχνῃ. συνεχὲς δὲ λέγεται, οὗ κίνησις μία καθ' αὑτὸ καὶ μὴ οἷόν τε ἄλλως· 7
μία δ' οὗ ἀδιαίρετος, ἀδιαίρετος δὲ κατὰ χρόνον. καθ' αὑτὰ δὲ συνεχῆ 8
ὅσα μὴ ἁφῇ ἕν· εἰ γὰρ θείης ἁπτόμενα ἀλλήλων ξύλα, οὐ φήσεις ταῦτα

Ab Ald. | *καὶ Κορίσκος μεσικός*] *καὶ ὁ Κ. μεσ. T* Ald., *καὶ Κ. καὶ μεσ. Ab.* | *ταὐτὸ γὰρ — μουσικός. καὶ*] om. *Ab.* | *Κορίσκος μουσικός*] *Κορ. καὶ μεσ.* Ald.

§. 2. *δίκαιος*] om. *Ab.* | *τὸ δὲ μεσικὸν — συμβέβηκεν*] om. *E.*

§. 3. *μέρος*] *μέρος TAb* Brand. | *τῷ*] om. *T.* | *ἕν*] om. *Ab.* Post *συμβέβηκεν ἕν ET* Ald. haec habent: *οὐδὲν γὰρ διαφέρει ἢ Κορίσκῳ τὸ μεσικὸν συμβεβηκέναι* (*ἢν* [leg. *ἢ*] *ἐκείνῳ τοῦτο* addit Ald.). Neque hoc additamentum repudiant interpretes latini: nam ita vertit Bessario »nihil enim differt, aut Corisco musicum accidere, aut isti hoc.«

§. 4. *τῶν καθόλου*] *τοῦ καθόλου T* Ald. | *ὅτι ἄνθρωπος*] *ὅτι ὁ ἄνθρ. Ab.* | *ἢ γὰρ ὅτι*] *ἢ γὰρ ὅτε* Ald. | *τῷ ἀνθρώπῳ*] *τῶν ἀνθρώπων T.*

§. 5. *ὑπάρχει*] *ὑπάρχειν* Ald. | *ὡς ἕξις*] *ὡς* om. *T.* | *ἕν*] post alterum *λέγεται* ponit Ald.

§. 6. *φάκελλος*] *φάκελος ET* Ald., *σφάκελλος Fb.* | *κεκαμμένη*] *κεκλασμένη Hb*, *κεκομμένη* Ald. | *οἷον σκέλος*] *οἷον* add. *Ab* Vet.

§. 7. *κίνησις*] *ἡ κίνησις* Ald. | *μία δ' οὗ*] *μία δ' ἡ* Fonseca; eandem lectionem in interpretando secutus est Bessario. | *κατὰ χρόνον*] *κατὰ τὸν χρ. FbHb* Alex. 696, b, 36.

9 εἶναι ἕν, οὔτε ξύλον οὔτε σῶμα οὔτ' ἄλλο συνεχὲς οὐθέν. τά τε δὴ
ὅλως συνεχῆ ἓν λέγεται, κἂν ἔχῃ κάμψιν, καὶ ἔτι μᾶλλον τὰ μὴ ἔχοντα
κάμψιν, οἷον κνήμη ἢ μηρὸς σκέλεος, ὅτι ἐνδέχεται μὴ μίαν εἶναι τὴν
10 κίνησιν τοῦ σκέλους. καὶ ἡ εὐθεῖα τῆς κεκαμμένης μᾶλλον ἕν. τὴν δὲ
κεκαμμένην καὶ ἔχουσαν γωνίαν καὶ μίαν καὶ οὐ μίαν λέγομεν, ὅτι ἐνδέχε-
ται καὶ μὴ ἅμα τὴν κίνησιν αὐτῆς εἶναι καὶ ἅμα· τῆς δ' εὐθείας ἀεὶ
ἅμα, καὶ οὐθὲν μόριον ἔχον μέγεθος τὸ μὲν ἠρεμεῖ τὸ δὲ κινεῖται, ὥσπερ
11 τῆς κεκαμμένης. ἔτι ἄλλον τρόπον ἓν λέγεται τῷ τὸ ὑποκείμενον τῷ
εἴδει εἶναι ἀδιάφορον. ἀδιάφορα δ' ὧν ἀδιαίρετον τὸ εἶδος κατὰ τὴν
αἴσθησιν· τὸ δ' ὑποκείμενον ἢ τὸ πρῶτον ἢ τὸ τελευταῖον πρὸς τὸ τέλος.
12 καὶ γὰρ οἶνος εἷς λέγεται καὶ ὕδωρ ἕν, ᾗ ἀδιαίρετον κατὰ τὸ εἶδος· καὶ
οἱ χυμοὶ πάντες λέγονται ἕν, οἷον ἔλαιον οἶνος καὶ τὰ τηκτά, ὅτι πάν-
των τὸ ἔσχατον ὑποκείμενον τὸ αὐτό· ὕδωρ γὰρ ἢ ἀὴρ πάντα ταῦτ' 96 Br.
13 ἐστίν. λέγεται δ' ἓν καὶ ὧν τὸ γένος ἓν διαφέρον ταῖς ἀντικειμέναις
διαφοραῖς· καὶ ταῦτα λέγεται ἓν πάντα, ὅτι τὸ γένος ἓν τὸ ὑποκείμενον
ταῖς διαφοραῖς, οἷον ἵππος ἄνθρωπος κύων ἕν τι, ὅτι πάντα ζῷα, καὶ
14 τρόπον δὴ παραπλήσιον, ὥσπερ ἡ ὕλη μία. ταῦτα δὲ ὁτὲ μὲν οὕτως ἓν
λέγεται, ὁτὲ δὲ τὸ ἄνω γένος, ὃ ταὐτὸν λέγεται, ἂν ᾖ τελευταῖα τοῦ
γένους εἴδη τὰ ἀνωτέρω τούτων, οἷον τὸ ἰσοσκελὲς καὶ τὸ ἰσόπλευρον
15 ταὐτὸ καὶ ἓν σχῆμα, ὅτι ἄμφω τρίγωνα· τρίγωνα δ' οὐ ταὐτά. ἔτι δὲ
ἓν λέγεται ὅσων ὁ λόγος ὁ τὸ τί ἦν εἶναι λέγων ἀδιαίρετος πρὸς ἄλλον
τὸν δηλοῦντα τί ἦν εἶναι τὸ πρᾶγμα· αὐτὸς γὰρ καθ' αὑτὸν πᾶς λόγος
16 διαιρετός. οὕτω γὰρ καὶ τὸ ηὐξημένον καὶ φθῖνον ἕν ἐστιν, ὅτι ὁ λόγος
17 εἷς, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἐπιπέδων ὁ τοῦ εἴδους εἷς. ὅλως δὲ ὧν ἡ νόησις 1016b

---

§. 10. *ἀεί*] *δεῖ Ab, αἰεὶ* Ald. | *οὐθὲν*] *οὐδὲ* Ald.

§. 11. *ἕν*] om. *ET* Vet. | *ἀδιάφορα δ'*] *ἀδιάφορον δ' E*, om. *Ab*.

§. 12. *ᾗ ἀὴρ* | *καὶ ἀὴρ T* Ald.

§. 13. *ἓν πάντα*] *πάντα ἕν ET* Ald. | *ἕν τι*] *τι* om. *Ab*. | *τρόπον δή*] *τρόπον δή τινα* Ald.

§. 14. *τὸ ἄνω γένος*] »superiore genere« vertunt ambo interpretes, unde Casaub. eos suspicatur legisse *κατὰ τὸ ἄνω γένος*. | *ταὐτὸν*] *ταὐτὸ E, τὸ αὐτὸ Ab*. | *τὰ ἀνωτέρω τούτων*] Bess.: »quod idem dicitur, si ultimae generis species sunt, illa autem superiora ipsis.« | *τὸ ἰσοσκελὲς*] *τὸ μὲν ἰσοσκ. T* Ald. | *ἄμφω τρίγωνα*] *ἄμφω τρίγωνον ET, ἄμφω ταὐτά* Ald.

§. 15. *ὁ τὸ τί ἦν εἶναι*] *ὁ* om. *Ab*. | *δηλοῦντα τί ἦν*] *ἦν* om. *T*, *δηλοῦντα ὁ τὸ τὶ* Ald. | *πᾶς λόγος*] *πᾶς ὁ λ. T*. | *διαιρετός*] *ἀδιαίρετος Ab*; Alex. vulgatam scripturam tuetur 698, a, 18.

§. 16. *ἐπὶ τῶν ἐπιπέδων*] *ὁ τῶν ἐπιπέδων τῶν ἐχόντων μῆκος καὶ πλάτος* Ald. | *εἴδους εἷς*] *εἷς* om. *Ab* et Alex. 698, a, 23.

§. 17. *χωρίσαι*] *χωρῆσαι* Ald., *χωρίζεσθαι* conj. Casaub., quae emendatio

ἀδιαίρετος ἡ νοῦσα τὸ τί ἦν εἶναι, καὶ μὴ δύναται χωρίσαι μήτε χρόνῳ μήτε τόπῳ μήτε λόγῳ, μάλιστα ταῦτα ἕν. καὶ τούτων ὅσα οὐσίαι· καθόλου γὰρ ὅσα μὴ ἔχει διαίρεσιν, ἢ μὴ ἔχει, ταύτῃ ἓν λέγεται, οἷον εἰ ἦ ἄνθρωπος μὴ ἔχει διαίρεσιν, εἷς ἄνθρωπος, εἰ δ' ἦ ζῷον, ἓν ζῷον, εἰ δὲ ἦ μέγεθος, ἓν μέγεθος. τὰ μὲν οὖν πλεῖστα ἓν λέγεται τῷ ἕτερόν τι ἢ ποιεῖν ἢ πάσχειν ἢ ἔχειν ἢ πρός τι εἶναι ἕν, τὰ δὲ πρώτως λεγόμενα ἕν, ὧν ἡ οὐσία μία. μία δὲ ἢ συνεχείᾳ ἢ εἴδει ἢ λόγῳ· καὶ γὰρ ἀριθμοῦμεν ὡς πλείω ἢ τὰ μὴ συνεχῆ, ἢ ὧν μὴ ἓν τὸ εἶδος, ἢ ὧν ὁ λόγος μὴ εἷς. ἐπεὶ δ' ἔστι μὲν ὡς ὁτιοῦν ἕν φαμεν εἶναι, ἂν ἦ
97 Br. ποσὸν καὶ συνεχές, ἔστι δ' ὡς οὔ, ἂν μή τι ὅλον ᾖ, τοῦτο δὲ ἂν μὴ τὸ εἶδος ἔχῃ ἕν· οἷον οὐκ ἂν φαῖμεν ὁμοίως ἓν ἰδόντες ὁπωσοῦν τὰ μέρη συγκείμενα τοῦ ὑποδήματος, ἂν μὴ διὰ τὴν συνέχειαν, ἀλλ' ἐὰν οὕτως ὥστε ὑπόδημα εἶναι καὶ εἶδός τι ἤδη ἔχειν ἕν. διὸ καὶ ἡ τοῦ κύκλου μάλιστα μία τῶν γραμμῶν, ὅτι ὅλη καὶ τέλειός ἐστιν. τὸ δὲ ἑνὶ εἶναι

---

fidem accipit ex hac Alexandri interpretatione 698, a, 31.: ἃ κατὰ πάντα ἐστὶν ἀχώρισα καὶ μήτε χρόνῳ μήτε τόπῳ μήτε λόγῳ χωρισμόν τινα ἐπιδέχεται.

§. 18. γὰρ] δὲ *E.* | ἢ μὴ ἔχει] om. *Ab.*

§. 19. ἕτερόν τι] ἑτερόν τι ἓν scribi jubet Casaub., atque ita etiam Bess.: »eo quod aliquid unum aut agunt.« | ἢ πάσχειν ἢ ἔχειν] ἢ ἔχειν ἢ πάσχειν *EAb* et, ut probabile est, Alex. 698, b, 17. 19. 21., ἢ ἔχειν om. Ald. | εἶναι ἕν] ἓν εἶναι Ald.

§. 20. μία δὲ ἢ συνεχείᾳ κτλ] γρ. καὶ ἀριθμῷ μόνως καὶ ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἢ τὰ μὲν κτλ. margo *E.* | ἢ τὰ μὴ συνεχῆ] ἢ om. *Ab.* | ἢ ὧν μὴ — μὴ εἷς] om *Ab.*

§. 21. ἐπεὶ] ἔτι *T*, ἔτι ἐπεί, omisso δ', Ald.; Alex. in commentariis haec adnotat 699, a, 12.: δοκεῖ δὲ ἡ λέξις αὕτη ἐλλιπῶς εἰρῆσθαι· προθεὶς γὰρ „ἐπεὶ δ' ἔστι μὲν ὡς ὁτιοῦν κτλ.“ οὐκέτι οὐδὲν πρὸς τοῦτο ἀπέδωκε· λείπει γὰρ τὸ εἴη ἄν τις καὶ ἕτος ἑνὸς τρόπος, ἤ τι τοιοῦτον. — εἴη δ' ἂν σαφὴς ἡ λέξις καὶ τὸ ἀκόλουθον σώζουσα, εἰ εἴη γεγραμμένον ἀντὶ τοῦ „ἐπεὶ δ' ἔστι“, τὸ „ἔτι δ' ἔστι.“ Etiam interpretes latini ita vertunt, quasi ἔτι legerint. | ἕν φαμεν] ἕν om. *Fb* et Alex. 699, a, 13., ἓν συνεχείᾳ φαμὲν *T* Ald. | τὸ εἶδος] τι εἶδος *Ab.*

§. 22. οἷον] add. *EAb* Vet. et Ascl. in paraphr. 700, a, 9. Bessario ita vertit: »non enim dicemus similiter unum«, unde Casaub. in marg. γρ. ἃ γὰρ ἂν φαῖμεν ἓν ὁμοίως, ἰδόντες κτλ. | ἰδόντες ὁπωσοῦν] ὁπωσοῦν ἰδόντες *Ab.* | ἂν μὴ] ἓν *T.* | ἤδη ἔχειν] ἔχειν ἤδη *ET* Ald.

§. 23. ὅλη καὶ] om. *T* Ald.

§. 24. ἑνὶ] ἓν *AbHb*; Alex. in paraphr. nostram scripturam sequitur. | εἶναι ἀρχῇ] εἶναι ἀρχῇ *Ab*, quod recepit Fonseca. | ἀριθμῷ] ἀριθμῷ *ET* Bess. Vet., ἀριθμῷ καὶ τῷ *Ab*; Alex. in paraphr. textum vulgatum tuetur. | μέτρον ἀρχή] μέτρον ἑκάστου γένους ἀρχή *Ab* Ald. | γνωρίζομεν] γνωρίζομέν τι *Fb* et Alex, in paraphr. 699, a, 25. | γνωστῷ] γνωριστῷ Sylb. | περὶ ἕκαστον] περὶ ἕκαστον γένος Ald.

ἀρχὴ τινί ἐστιν ἀριθμοῦ εἶναι· τὸ γὰρ πρῶτον μέτρον ἀρχή· ᾧ γὰρ πρώτῳ γνωρίζομεν, τοῦτο πρῶτον μέτρον ἑκάστης γένους· ἀρχὴ οὖν τοῦ γνωστοῦ περὶ ἕκαστον τὸ ἕν. οὐ ταὐτὸ δὲ ἐν πᾶσι τοῖς γένεσι τὸ ἕν. 25 ἔνθα μὲν γὰρ δίεσις, ἔνθα δὲ τὸ φωνῆεν ἢ ἄφωνον· βάρυς δ' ἕτερον καὶ κινήσεως ἄλλο. πανταχοῦ δὲ τὸ ἓν ἢ τῷ ποσῷ ἢ τῷ εἴδει ἀδιαίρε- 26 τον. τὸ μὲν οὖν κατὰ τὸ ποσὸν καὶ ᾗ ποσὸν ἀδιαίρετον, τὸ μὲν πάντῃ καὶ ἄθετον λέγεται μονάς, τὸ δὲ πάντῃ καὶ θέσιν ἔχον στιγμή, τὸ δὲ μοναχῇ γραμμή, τὸ δὲ διχῇ ἐπίπεδον, τὸ δὲ πάντῃ καὶ τριχῇ διαιρετὸν 27 κατὰ τὸ ποσὸν σῶμα. καὶ ἀντιστρέψαντι δὴ τὸ μὲν διχῇ διαιρετὸν ἐπίπεδον, τὸ δὲ μοναχῇ γραμμή· τὸ δὲ μηδαμῇ διαιρετὸν κατὰ τὸ ποσὸν 28 στιγμὴ καὶ μονάς, ἡ μὲν ἄθετος μονάς, ἡ δὲ θετὸς στιγμή. ἔτι δὲ τὰ μὲν κατ' ἀριθμόν ἐστιν ἕν, τὰ δὲ κατ' εἶδος, τὰ δὲ κατὰ γένος, τὰ δὲ κατ' ἀναλογίαν, ἀριθμῷ μὲν ὧν ἡ ὕλη μία, εἴδει δ' ὧν ὁ λόγος εἷς, γένει δ' ὧν τὸ αὐτὸ σχῆμα τῆς κατηγορίας, κατ' ἀναλογίαν δὲ ὅσα ἔχει 29 ὡς ἄλλο πρὸς ἄλλο. ἀεὶ δὲ τὰ ὕστερα τοῖς ἔμπροσθεν ἀκολουθεῖ, οἷον ὅσα ἀριθμῷ καὶ εἴδει ἕν, ὅσα δ' εἴδει οὐ πάντα ἀριθμῷ· ἀλλὰ γένει 1017a πάντα ἓν ὅσαπερ καὶ εἴδει· ὅσα δὲ γένει οὐ πάντα εἴδει ἀλλ' ἀναλογίᾳ· 98 Br. 30 ὅσα δὲ ἓν ἀναλογίᾳ, οὐ πάντα γένει. φανερὸν δὲ καὶ ὅτι τὰ πολλὰ ἀντικειμένως λεχθήσεται τῷ ἑνί· τὰ μὲν γὰρ τῷ μὴ συνεχῆ εἶναι, τὰ δὲ τῷ διαιρετὴν ἔχειν τὴν ὕλην κατὰ τὸ εἶδος, ἢ τὴν πρώτην ἢ τὴν τελευταίαν, τὰ δὲ τῷ τοὺς λόγους πλείους τοὺς τί ἦν εἶναι λέγονται.

Cap. 7.

1 Τὸ ὂν λέγεται τὸ μὲν κατὰ συμβεβηκός, τὸ δὲ καθ' αὑτό, κατὰ συμβεβηκὸς μέν, οἷον τὸν δίκαιον μουσικὸν εἶναί φαμεν καὶ τὸν ἄνθρω-

---

§. 26. καὶ ᾗ ποσόν] om. *Ab*.

§ 27. τὸ δὲ μοναχῇ γραμμή] post haec verba Ald. addit τὸ δὲ πάντῃ τριχῇ διαιρετὸν σῶμα. | θετὸς] θετὴ *T*.

§. 28. ἔτι δὲ] δὲ om. *Ab*. | ἐστιν ἕν] ἐστιν om. *Ab*. | μὲν ὧν] μὲν οὖν ὧν *Ab*. | λόγος εἷς] εἷς om. *Ab*.

§. 29. ἀεὶ δὲ] ἀεὶ δὴ *ET*. | ἀλλὰ γένει] ἀλλὰ γένη Ald. | ἓν ἀναλογία] ἓν om. *Ab*.

§. 30. τῷ τὰς λόγους] τὸ τὰς λόγους *T*. | πλείους] πλείους εἶναι Var. Lect. ap. Brand., πλείους ἔχειν Alex. in paraphr. 699, b, 39. | τὰς τί ἦν εἶναι λέγονται] ita codices Bekkeri: sed interpretes latini legisse videntur τὰς τί ἦν εἶναι λέγοντας, nam ita locum nostrum vertit Bessario, assentiente Vetere: »quaedam autem eo, quod rationes quod quid erat esse dicentes plures sint.« Fonseca et Casaubonus emendationem istam in textu posuerunt.

§. 1. τὸν δίκαιον] τὸ δικ. *Hb*. | καὶ τὸν μουσικὸν] καὶ τὸ μουσ. *T* Ald. | λέγοντες] λέγεται *E*. | ὥσπερ] ὥσπερ εἰ *Ab*. | τὸ γὰρ τόδε] τὸ γὰρ τῷδε

πον μουσικὸν καὶ τὸν μουσικὸν ἄνθρωπον, παραπλησίως λέγοντες ὥσπερ τὸν μουσικὸν οἰκοδομεῖν, ὅτι συμβέβηκε τῷ οἰκοδόμῳ μουσικῷ εἶναι ἢ τῷ μουσικῷ οἰκοδόμῳ· τὸ γὰρ τόδε εἶναι τόδε σημαίνει τὸ συμβεβηκέναι τῷδε τόδε. οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τῶν εἰρημένων· τὸν γὰρ ἄνθρωπον ὅταν 2
μουσικὸν λέγωμεν καὶ τὸν μουσικὸν ἄνθρωπον, ἢ τὸν λευκὸν μουσικὸν ἢ τοῦτον λευκόν, τὸ μὲν ὅτι ἄμφω τῷ αὐτῷ συμβεβήκασι, τὸ δ' ὅτι συμβέβηκε τῷ ὄντι· τὸ δὲ μουσικὸν ἄνθρωπον, ὅτι τούτῳ τὸ μουσικὸν συμβέβηκεν. οὕτω δὲ λέγεται καὶ τὸ μὴ λευκὸν εἶναι, ὅτι ᾧ συμβέβηκεν, ἐκεῖνό ἐστιν. τὰ μὲν οὖν κατὰ συμβεβηκὸς εἶναι λεγόμενα οὕτω λέγεται 3
ἢ διότι τῷ αὐτῷ ὄντι ἄμφω ὑπάρχει, ἢ ὅτι ὄντι ἐκείνῳ ὑπάρχει, ἢ ὅτι αὐτό ἐστιν ᾧ ὑπάρχει οὗ αὐτὸ κατηγορεῖται. καθ' αὐτὰ δὲ εἶναι λέγεται 4
ὅσαπερ σημαίνει τὰ σχήματα τῆς κατηγορίας· ὁσαχῶς γὰρ λέγεται, τοσαυταχῶς τὸ εἶναι σημαίνει. ἐπεὶ οὖν τῶν κατηγορουμένων τὰ μὲν τί ἐστι 5
σημαίνει, τὰ δὲ ποιόν, τὰ δὲ ποσόν, τὰ δὲ πρός τι, τὰ δὲ ποιεῖν ἢ
99 Br. πάσχειν, τὰ δὲ ποῦ, τὰ δὲ πότε, ἑκάστῳ τούτων τὸ εἶναι ταὐτὸ σημαίνει. οὐθὲν γὰρ διαφέρει τὸ ἄνθρωπος ὑγιαίνων ἐστὶν ἢ τὸ ἄνθρωπος ὑγι- 6
αίνει, οὐδὲ τὸ ἄνθρωπος βαδίζων ἐστὶν ἢ τέμνων τοῦ ἄνθρωπος βαδίζει ἢ τέμνει. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἔτι τὸ εἶναι σημαίνει καὶ τὸ 7
ἔστιν ὅτι ἀληθές, τὸ δὲ μὴ εἶναι ὅτι οὐκ ἀληθὲς ἀλλὰ ψεῦδος. ὁμοίως ἐπὶ καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως, οἷον ὅτι ἔστι Σωκράτης μουσικός, ὅτι ἀληθὲς τοῦτο, ἢ ὅτι ἔστι Σωκράτης οὐ λευκός, ὅτι ἀληθές· τό δ' οὐκ
1017b ἔστιν ἡ διάμετρος ἀσύμμετρος, ὅτι ψεῦδος. ἔτι τὸ εἶναι σημαίνει καὶ 8

Ald. Casaub.; correxit Fonseca. | εἶναι τόδε] τόδε om. pr. *E*. | τῷδε τόδε] τόδε τῷδε *Ab* Ald.

§. 2. τὸν γὰρ] γὰρ add. *Ab*. | ἢ τὸν λευκὸν] ἢ λευκὸν *ET* Ald. | μουσικὸν] τὸν μουσικόν Ald. | τῷ αὐτῷ] τῷ αὐτῷ ὄντι *Ab*. | συμβέβηκε τῷ ὄντι] τῷ ὄντι συμβέβηκε *ET* Ald. | τὸ δὲ μουσικὸν ἄνθρωπον, ὅτι τούτῳ τὸ μ. σ.] om. *Ab*. Post ἄνθρωπον Ald. addit εἶναι. | μὴ λευκὸν] μὴ add. *AbFb* Alex. 700, b, 23.

§. 3. ὄντι ἄμφω] ἄμφω ὄντι *Ab*. | ἢ ὅτι ὄντι] ὅτι om. *T*. | ἐκείνῳ] ἐκεῖνο *Ab*. | ᾧ] ὃ *T*.

§. 4. καθ' αὐτά] καθ' αὐτὸ Ald.

§. 6. ἢ τὸ ἄνθρωπος] τὸ om. *Ab*. | δὲ] ita *Ab*: ceteri ἢ. | ἄνθρωπος βαδίζει ἢ τέμνει] ἄνθρωπον βαδίζειν ἢ τέμνειν *ET* Vet. Ald. Brand.

§. 7. ὁμοίως] ὁμοίως καὶ Ald. | οἷον ὅτι ἔξι] οἷον et ἔξι om. *T*. | ἢ ὅτι ἔξι] ἔξι add. *EAb* Vet. Alex. 701, a, 11. | ἀσύμμετρος] σύμμετρος Alex. in paraphr. 701, a, 15.: nam ita, ut jam Casaubonus monuerat, ex duobus praestantissimis Alexandri codicibus legendum est, etsi Brandisius ex deterioribus libris ἀσύμμετρος recipere maluerit.

§. 8. καὶ τὸ ὄν] καὶ τὸ ὂν καὶ *Ab*. | δυνάμει ῥητόν] ῥητὸν δυνάμει

τὸ ὄν, τὸ μὲν δυνάμει ῥητόν, τὸ δ' ἐντελεχείᾳ τῶν εἰρημένων τούτων. ὁρῶν τε γὰρ εἶναί φαμεν καὶ τὸ δυνάμει [ῥητῶς] ὁρῶν καὶ τὸ ἐντελεχείᾳ· καὶ τὸ ἐπίστασθαι ὡσαύτως καὶ τὸ δυνάμενον χρῆσθαι τῇ ἐπιστήμῃ καὶ τὸ χρώμενον· καὶ τὸ ἠρεμοῦν καὶ ᾧ ἤδη ὑπάρχει ἠρεμία καὶ τὸ
9 δυνάμενον ἠρεμεῖν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν οὐσιῶν· καὶ γὰρ Ἑρμῆν ἐν τῷ λίθῳ φαμὲν εἶναι, καὶ τὸ ἥμισυ τῆς γραμμῆς, καὶ σῖτον τὸν μήπω ἀδρόν. πότε δὲ δυνατὸν καὶ πότε οὔπω, ἐν ἄλλοις διοριστέον.

Cap. 8.

1 Οὐσία λέγεται τά τε ἁπλᾶ σώματα, οἷον γῆ καὶ πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ ὅσα τοιαῦτα, καὶ ὅλως σώματα καὶ τὰ ἐκ τούτων συνεστῶτα ζῷά τε καὶ δαιμόνια καὶ τὰ μόρια τούτων. ἅπαντα δὲ ταῦτα λέγεται οὐσία
2 ὅτι οὐ καθ' ὑποκειμένου λέγεται, ἀλλὰ κατὰ τούτων τὰ ἄλλα. ἄλλον δὲ τρόπον ὃ ἂν ᾖ αἴτιον τοῦ εἶναι, ἐνυπάρχον ἐν τοῖς τοιούτοις ὅσα
3 μὴ λέγεται καθ' ὑποκειμένου, οἷον ἡ ψυχὴ τῷ ζῴῳ. ἔτι ὅσα μόρια ἐνυπάρχοντά ἐστιν ἐν τοῖς τοιούτοις ὁρίζοντά τε καὶ τόδε τι σημαίνοντα, 100 Br.
ὧν ἀναιρουμένων ἀναιρεῖται τὸ ὅλον, οἷον ἐπιπέδου σῶμα, ὥς φασί τινες, καὶ ἐπίπεδον γραμμῆς· καὶ ὅλως ὁ ἀριθμὸς δοκεῖ εἶναί τισι τοιῶ-
4 τος· ἀναιρεμένης τε γὰρ οὐθὲν εἶναι, καὶ ὁρίζειν πάντα. ἔτι τὸ τί ἦν
5 εἶναι οὗ ὁ λόγος ὁρισμός, καὶ τοῦτο οὐσία λέγεται ἑκάστου. συμβαίνει

Ab; γρ. „τὸ μὲν ῥητὸν τὸ δ' ἐντελεχείᾳ" καὶ ἔτως „τὸ μὲν δυνάμει τὸ δ' ἐντελεχείᾳ" margo *E*. Alex. 701, a, 20: ἂν ᾖ γεγραμμένον ἀντὶ τῆ „δυνάμει" τὸ „ῥητόν", λέγοι ἂν ῥητὸν τὸ δυνάμει, ὅτι ῥηθῆναι μὲν ἀληθές ἐσιν, οὐ μὴν καὶ ἔσιν ἤδη. Asclep. b, 8.: ἔνια τῶν ἀντιγράφων τὸ δυνάμει ἔχουσι (omisso videlicet ῥητὸν), ἄλλα δὲ τὸ πρῶτον, ὥσπερ καὶ τὰ ἐνταῦθα. | ὁρῶν τε γὰρ εἶναί φαμεν] ὁρῶντες γάρ φαμεν εἶναι *Ab*. | δυνάμει] om. *T*. | ῥητῶς] om. *Ab*. | καὶ τὸ ἐπίστασθαι] »ipsum quoque sciens« Bessario, quasi legerit καὶ αὐτὸ ἐπισάμενον. | τὸ ἠρεμοῦν] τὸ om. *Ab*. | ἤδη] δὴ *Ab*.

§. 9. Ἑρμῆν] om. *T*.

§. 1. οὐσία] οὐσία δὲ Ald.

§. 2. τῷ ζῴῳ] τῶν ζώιων *Ab*.

§. 3. ἐνυπάρχοντά ἐστιν ἐν τοῖς τοιούτοις] om. *Ab*, agnoscit Alex. 701, b, 39. 702, a, 11. | ὁρίζοντά τε] om. *T*, τε om. *Ab*. | τόδε τι] τι om. Ald. | τὸ ὅλον] καὶ τὸ ὅλον Alex. in lemm. 702, a, 20. | εἶναί τισι τοιοῦτος] τισι τοιοῦτος εἶναι *Ab* Ald. | πάντα] hanc vocem Aldina vitiose transponit post τὸ τί ἦν εἶναι versu insequenti. Veram scripturam restituit Casaub.

§. 4. ὁρισμός] ἐσὶν ὁρισμός *E* Ald., ἐσὶν ἀριθμός *T*. | τοῦτο] τοῦτο ὃ *T*.

§. 5. συμβαίνει δὴ] σημαίνει δὲ *T*. | κατὰ] om. *Ab*. | χωριστὸν] ἀχώριστον *T*. | ᾗ· τοιοῦτον] τοιοῦτον ᾗ. τοῦτο *Ab*. Sed vulgatum textum tuetur Alex. 702, b, 35.

δὴ κατὰ δύο τρόπους τὴν οὐσίαν λέγεσθαι, τό θ' ὑποκείμενον ἔσχατον, ὃ μηκέτι κατ' ἄλλου λέγεται, καὶ ὃ ἂν τόδε τι ὂν καὶ χωριστὸν ᾖ· τοιοῦτον δὲ ἑκάστου ἡ μορφὴ καὶ τὸ εἶδος.

Cap. 9.

Ταὐτὰ λέγεται τὰ μὲν κατὰ συμβεβηκός, οἷον τὸ λευκὸν καὶ τὸ 1
μουσικὸν τὸ αὐτό, ὅτι τῷ αὐτῷ συμβέβηκε, καὶ ἄνθρωπος καὶ μουσικόν, ὅτι θάτερον θατέρῳ συμβέβηκεν· τὸ δὲ μουσικὸν ἄνθρωπος, ὅτι τῷ ἀνθρώπῳ συμβέβηκεν. ἑκατέρῳ δὲ τοῦτο καὶ τούτῳ ἑκάτερον ἐκείνων· 2
καὶ γὰρ τῷ ἀνθρώπῳ τῷ μουσικῷ καὶ ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸ μουσικὸν ταὐτὸν λέγεται, καὶ τούτοις ἐκεῖνο. διὸ καὶ πάντα ταῦτα καθόλου οὐ 3
λέγεται· οὐ γὰρ ἀληθὲς εἰπεῖν ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ταὐτὸ καὶ τὸ μουσικόν·
1018a τὰ γὰρ καθόλου καθ' αὑτὰ ὑπάρχει, τὰ δὲ συμβεβηκότα οὐ καθ' αὑτὰ ἀλλ' ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστα ἁπλῶς λέγεται. ταὐτὸ γὰρ δοκεῖ Σωκράτης 4
καὶ Σωκράτης εἶναι μουσικός· τὸ δὲ Σωκράτης οὐκ ἐπὶ πολλῶν, διὸ οὐ πᾶς Σωκράτης λέγεται ὥσπερ πᾶς ἄνθρωπος. καὶ τὰ μὲν οὕτως λέγε- 5
ται ταὐτά, τὰ δὲ καθ' αὑτά, ὥσπερ καὶ τὸ ἕν· καὶ γὰρ ὢν ἡ ὕλη μία
101 Br. ἢ εἴδει ἢ ἀριθμῷ ταὐτὰ λέγεται, καὶ ὧν ἡ οὐσία μία. ὥστε φανερὸν 6
ὅτι ἡ ταυτότης ἑνότης τίς ἐστιν ἢ πλειόνων τοῦ εἶναι, ἢ ὅταν χρῆται ὡς πλείοσιν, οἷον ὅταν λέγῃ αὐτὸ αὑτῷ ταὐτόν· ὡς δυσὶ γὰρ χρῆται

---

§. 1. *ταὐτά*] *ταὐτὰ δὲ* Ald. | *τὸ δὲ μουσικὸν — συμβέβηκεν*] om. *T.* | *τῷ ἀνθρώπῳ*] *τὸ μουσικὸν τῷ ἀνθρώπῳ* Ald.

§. 2. *ἑκατ. δὲ τοῦτο*] *ἑκατ. δὲ τούτῳ Hb.* | *τούτῳ*] *τοῦτο* Ald., *τούτων AbHb*; sed Alex. cum reliquis libris exhibet *τούτῳ* et *ἐκείνων* 703, a, 36. | *ἐκείνων*] *ἐκείνῳ Ab.* | *τῷ μουσικῷ*] *τὸ μουσικὸν T, καὶ τῷ μουσ. Ab.* Alexandri paraphrasis nostram scripturam tuetur. | *καὶ ὁ ἄνθρ.*] *καὶ τὸ ἄνθρ. Hb, τὸ ἄνθρ.* omisso *καὶ Ab.*

§. 3. *διὸ καὶ*] *καὶ* om. *T.* | *πάντα ταῦτα*] *ταῦτα πάντα* Alex. in lemm. Ald. | *οὐ λέγεται*] *οὐ* om. *T.* | *τὸ μουσικόν*] *τὸ* add. *Ab.*

§. 4. *καὶ Σωκρ. εἶναι*] *εἶναι καὶ Σωκρ. T.* | *τὸ δὲ*] *τὸ γὰρ ET* Ald. Bess. Vet.

§. 5. *καὶ τὰ μὲν*] *καὶ* om. *Ab.* | *τὰ δὲ*] *τὰ* om. *Ab.* | *ὥσπερ*] *ὅσα ὥσπερ E*; *ὅσα* vel *ὅσαπερ* etiam Alexander in textu habuisse videtur: sic enim interpretatur: *τὰ δὲ καθ' αὑτὰ ταὐτὰ ἀλλήλοις λεγόμενα τοσαυταχῶς φησὶ λέγεσθαι ὁσαχῶς καὶ τὸ καθ' αὐτὸ ἕν* 703, b, 28. | *τὸ ἕν*] *τὸ* om. *AbHb.* | *ἢ ἀριθμῷ*] *ἢ ἀρ. ἢ γένει* Ald. | *μία*] om. Ald.

§. 6. *ἢ πλειόνων*] *ἢ* om. *Ab.* Deinde verba *τῷ εἶναι* non post *ἢ πλειόνων*, sed post *ἑνότης τίς ἐστιν* ponit Var. Lect. ap. Casaub. | *ὡς πλείοσιν*] om. *Ab*, agnoscunt Alex. 704, a, 3. 16. et interpretes latini. | *αὑτῷ*] *αὐτὸ EHb*, *αὐτῷ* Ald.

7 αὐτῷ. ἕτερα δὲ λέγεται ὧν ἢ τὰ εἴδη πλείω ἢ ἡ ὕλη ἢ ὁ λόγος τῆς
8 οὐσίας· καὶ ὅλως ἀντικειμένως τῷ ταὐτῷ λέγεται τὸ ἕτερον. διάφορα δὲ λέγεται ὅσ' ἕτερά ἐστι τὸ αὐτό τι ὄντα, μὴ μόνον ἀριθμῷ, ἀλλ' ἢ εἴδει ἢ γένει ἢ ἀναλογίᾳ. ἔτι ὧν ἕτερον τὸ γένος καὶ τὰ ἐναντία καὶ
9 ὅσα ἔχει ἐν τῇ οὐσίᾳ τὴν ἑτερότητα. ὅμοια λέγεται τά τε πάντη ταὐτὸ πεπονθότα, καὶ τὰ πλείω ταὐτὸ πεπονθότα ἢ ἕτερα, καὶ ὧν ἡ ποιότης μία· καὶ καθ' ὅσα ἀλλοιοῦσθαι ἐνδέχεται τῶν ἐναντίων, τούτων τὸ πλείω ἔχον ἢ κυριώτερα ὅμοιον τούτῳ. ἀντικειμένως δὲ τοῖς ὁμοίοις τὰ ἀνόμοια.

Cap. 10.

1 Ἀντικείμενα λέγεται ἀντίφασις καὶ τἀναντία καὶ τὰ πρός τι καὶ στέρησις καὶ ἕξις καὶ ἐξ ὧν καὶ εἰς ἃ ἔσχατα, οἷον αἱ γενέσεις καὶ
2 φθοραί· καὶ ὅσα μὴ ἐνδέχεται ἅμα παρεῖναι τῷ ἀμφοῖν δεκτικῷ, ταῦτα ἀντικεῖσθαι λέγεται, ἢ αὐτὰ ἢ ἐξ ὧν ἐστίν. φαιὸν γὰρ καὶ λευκὸν ἅμα
3 τῷ αὐτῷ οὐχ ὑπάρχει· διὸ ἐξ ὧν ἐστὶν ἀντίκειται. ἐναντία λέγεται τά τε μὴ δυνατὰ ἅμα τῷ αὐτῷ παρεῖναι τῶν διαφερόντων κατὰ γένος, καὶ τὰ πλεῖστον διαφέροντα τῶν ἐν τῷ αὐτῷ γένει, καὶ τὰ πλεῖστον διαφέροντα τῶν ἐν ταὐτῷ δεκτικῷ, καὶ τὰ πλεῖστον διαφέροντα τῶν ὑπὸ τὴν αὐτὴν δύναμιν, καὶ ὧν ἡ διαφορὰ μεγίστη ἢ ἁπλῶς ἢ κατὰ γένος ἢ κατ' εἶδος.
4 τὰ δ' ἄλλα ἐναντία λέγεται τὰ μὲν τῷ τὰ τοιαῦτα ἔχειν, τὰ δὲ τῷ

---

§. 7. *ὧν ἢ*] ἢ modo omittit 704, a, 29, modo ponit a, 33 Alexander in lemmatibus.

§. 8. *διάφορα δὲ*] δὲ om. *Ab*. | *μὴ μόνον*] *καὶ μὴ μόνον EFb*; sed Alex. et Ascl. additum *καὶ* non agnoscunt 704, b, 3. 12. 705, a, 23. Diversam scripturam haurire aliquis possit e Bessarione, qui cum ita vertat »modo non sint idem numero«, in textu habuisse videtur non *μὴ μόνον*, sed *μόνον μὴ*. Eandem loci explicationem, sed lectione non immutata, proponit Alexander, in cujus commentariis haec legimus *τὸ δὲ „μὴ μόνον ἀριθμῷ“ προσέθηκε τῷ „ταὐτό τι ὄντα“ οἷς ἴσον τῷ μόνον μὴ ἀριθμῷ ὄντα ταὐτά* 704, b, 2.

§. 9. *πάντῃ*] add. *AbFb* et, quantum conjectare licet, Alexander: nam haec est ejus paraphrasis: *ὅμοιά φησι λέγεσθαι τά τε πάντα ταὐτὰ πεπονθότα, τουτέστι πάντῃ ἐοικότα ἀλλήλοις* 704, b, 33.

§. 1. *οἷον*] om. *Ab*. Alex. non modo *οἷον*, sed etiam *καὶ εἰς ἃ ἔσχατα* non legisse videtur, 705, a, 31. 36. | *φθοραὶ*] *αἱ φθοραὶ* Ald.

§. 2. *ἢ ἐξ*] ἢ om. *T*. | *διὸ*] *διὸ καὶ* Ald. | *ἀντίκειται*] *ἀντίκεινται τούτοις ET* Ald. Bess.

§. 3. *τὰ πλεῖστον* primum] *τῷ πλ. E*, *τὰ* om. *T*.

§. 4. *τὰ τοιαῦτα*] *ταῦτα Ab*. | *παθητικὰ εἶναι τῶν τοιούτων*] *εἶναι τῶν τοιούτων* om. Ald. | *σερήσεις εἶναι τῶν τοιούτων*] *σερ. εἶναι τούτων Ab*; idem exhibet Ald., addito *καὶ τῶν τοιούτων*.

δεκτικὰ εἶναι τῶν τοιούτων, τὰ δὲ τῷ ποιητικὰ ἢ παθητικὰ εἶναι τῶν
102 Br. τοιούτων, ἢ ποιοῦντα ἢ πάσχοντα, ἢ ἀποβολαὶ ἢ λήψεις, ἢ ἕξεις ἢ στερή-
σεις εἶναι τῶν τοιούτων. ἐπεὶ δὲ τὸ ἓν καὶ τὸ ὂν πολλαχῶς λέγεται, 5
ἀκολουθεῖν ἀνάγκη καὶ τἆλλα ὅσα κατὰ ταῦτα λέγεται, ὥστε καὶ τὸ
ταὐτὸν καὶ τὸ ἕτερον καὶ τὸ ἐναντίον, ὥστ᾽ εἶναι ἕτερον καθ᾽ ἑκάστην
1018b κατηγορίαν. ἕτερα δὲ τῷ εἴδει λέγεται ὅσα τε ταὐτοῦ γένους ὄντα μὴ 6
ὑπάλληλά ἐστι, καὶ ὅσα ἐν τῷ αὐτῷ γένει ὄντα διαφορὰν ἔχει, καὶ ὅσα
ἐν τῇ οὐσίᾳ ἐναντίωσιν ἔχει. καὶ τὰ ἐναντία ἕτερα τῷ εἴδει ἀλλήλων, ἢ 7
πάντα ἢ τὰ λεγόμενα πρώτως, καὶ ὅσων ἐν τῷ τελευταίῳ τοῦ γένους
εἴδει οἱ λόγοι ἕτεροι, οἷον ἄνθρωπος καὶ ἵππος ἄτομα τῷ γένει, οἱ δὲ
λόγοι ἕτεροι αὐτῶν. καὶ ὅσα ἐν τῇ αὐτῇ οὐσίᾳ ὄντα ἔχει διαφοράν. 8
ταὐτὰ δὲ τῷ εἴδει τὰ ἀντικειμένως λεγόμενα τούτοις.

Cap. 11.

Πρότερα καὶ ὕστερα λέγεται ἕνια μὲν ὡς ὄντος τινὸς πρώτου καὶ 1
ἀρχῆς ἐν ἑκάστῳ γένει, τὸ ἐγγύτερον ἀρχῆς τινὸς ὡρισμένης, ἢ ἁπλῶς
καὶ τῇ φύσει, ἢ πρός τι ἢ ποῦ ἢ ὑπό τινων· οἷον τὰ μὲν κατὰ τόπον 2
τῷ εἶναι ἐγγύτερον ἢ φύσει τινὸς τόπου ὡρισμένου, οἷον τοῦ μέσου ἢ
τοῦ ἐσχάτου, ἢ πρὸς τὸ τυχόν, τὸ δὲ πορρώτερον ὕστερον. τὰ δὲ κατὰ 3
χρόνον· τὰ μὲν γὰρ τῷ πορρωτέρω τοῦ νῦν, οἷον ἐπὶ τῶν γενομένων (πρό-
τερα γὰρ τὰ Τρωϊκὰ τῶν Μηδικῶν, ὅτι πορρώτερον ἀπέχει τοῦ νῦν), τὰ
δὲ τῷ ἐγγυτέρω τοῦ νῦν, οἷον ἐπὶ τῶν μελλόντων· πρότερον γὰρ Νέμεα
Πυθίων, ὅτι ἐγγύτερον τοῦ νῦν ὡς ἀρχῇ καὶ πρώτῳ χρησαμένων. τὰ 4
δὲ κατὰ κίνησιν· τὸ γὰρ ἐγγύτερον τοῦ πρώτου κινήσαντος πρότερον,
103 Br. οἷον παῖς ἀνδρός· ἀρχὴ δὲ καὶ αὕτη τις ἁπλῶς. τὰ δὲ κατὰ δύναμιν· 5
τὸ γὰρ ὑπερέχον τῇ δυνάμει πρότερον, καὶ τὸ δυνατώτερον· τοιοῦτον δ᾽

---

§. 5. *πολλαχῶς λέγ.*] *λέγ. πολλ. T.* | *καθ᾽ ἑκάστην*] *καὶ καθ᾽ ἑκάστην* Ald.

§. 6. *ἐναντίωσιν ἔχει*] *ἐναντίως ἔχει* Var. Lect. ap. Brand.

§. 7. *ὅσων*] *ὅσα AbHb.*

§. 8. *οὐσίᾳ*] *οὐσίᾳ αὐτῶν* Ald. | *ὄντα*] om. *T.*

§. 1. *πρότερα*] *τὰ πρότ. ET.* | *γένει*] om. *Ab*, tuetur Alex. cum interpretibus lat. | *τὸ ἐγγ.*] *τῷ ἐγγ. Fb* et Alex. 707, b, 10., *πρότερον γὰρ τὸ ἐγγ.* Var. Lect. ap. Casaub. [*ὡρισμένης*] *διωρισμένης* Alex. in lemm. 707, b, 22.

§. 2. *τινὸς τόπου*] *τινὸς τέλος τόπου T.*

§. 3. *τῷ πορρωτέρω*] *τῷ* om. Ald., *τὸ πορρώτερον Ab.* | *πρότερα γὰρ τὰ*] *πρότερον γὰρ τὰ EAb.* | *τῷ ἐγγυτέρω*] *τὸ ἐγγύτερον T, τῷ ἐγγύτερον E.* | *τῷ νῦν*] *τῷ νῦν τῷ νῦν* Ald., et simile aliquid in textu habuisse videntur interpretes latini. | *χρησαμένων*] *χρησάμενοι Ab.*

§. 4. *τὸ γὰρ*] *τὰ γὰρ Ab.*

ἐστὶν οὗ κατὰ τὴν προαίρεσιν ἀνάγκη ἀκολουθεῖν θάτερον καὶ τὸ ὕςερον, ὥστε μὴ κινοῦντός τε ἐκείνου μὴ κινεῖσθαι καὶ κινοῦντος κινεῖσθαι· ἡ δὲ
6 προαίρεσις ἀρχή. τὰ δὲ κατὰ τάξιν· ταῦτα δ' ἐστὶν ὅσα πρός τι ἓν ὡρισμένον διέστηκε κατὰ τὸν λόγον, οἷον παραστάτης τριτοστάτου πρότερον, καί παρανήτη νήτης· ἔνθα μὲν γὰρ ὁ κορυφαῖος, ἔνθα δὲ ἡ
7 μέση ἀρχή. ταῦτα μὲν οὖν πρότερα τοῦτον λέγεται τὸν τρόπον, ἄλλον
8 δὲ τρόπον τὸ τῇ γνώσει πρότερον ὡς καὶ ἁπλῶς πρότερον. τούτων δὲ ἄλλως τὰ κατὰ τὸν λόγον καὶ τὰ κατὰ τὴν αἴσθησιν. κατὰ μὲν γὰρ τὸν λόγον τὰ καθόλου πρότερα, κατὰ δὲ τὴν αἴσθησιν τὰ καθ' ἕκαςα.
9 καὶ κατὰ τὸν λόγον δὲ τὸ συμβεβηκὸς τοῦ ὅλου πρότερον, οἷον τὸ μουσικὸν τοῦ μουσικοῦ ἀνθρώπου· οὐ γὰρ ἔσται ὁ λόγος ὅλος ἄνευ τοῦ μέρους.
10 καίτοι οὐκ ἐνδέχεται μουσικὸν εἶναι μὴ ὄντος μουσικοῦ τινός. ἔτι πρότερα λέγεται τὰ τῶν προτέρων πάθη, οἷον εὐθύτης λειότητος· τὸ μὲν 1019a
11 γὰρ γραμμῆς καθ' αὑτὴν πάθος, τὸ δ' ἐπιφανείας. τὰ μὲν δὴ οὕτω λέγεται πρότερα καὶ ὕστερα, τὰ δὲ κατὰ φύσιν καὶ οὐσίαν, ὅσα ἐνδέχεται εἶναι ἄνευ ἄλλων, ἐκεῖνα δὲ ἄνευ ἐκείνων μή· ᾗ διαιρέσει ἐχρήσατο Πλά-
12 των. ἐπεὶ δὲ τὸ εἶναι πολλαχῶς, πρῶτον μὲν τὸ ὑποκείμενον πρότερον, διὸ ἡ οὐσία πρότερον, ἔπειτα ἄλλως τὰ κατὰ δύναμιν καὶ κατ' ἐντελέ-
13 χειαν. τὰ μὲν γὰρ κατὰ δύναμιν πρότερά ἐστι, τὰ δὲ κατὰ ἐντελέχειαν, οἷον κατὰ δύναμιν μὲν ἡ ἡμίσεια τῆς ὅλης καὶ τὸ μόριον τοῦ ὅλου καὶ ἡ ὕλη τῆς οὐσίας, κατ' ἐντελέχειαν δ' ὕστερον· διαλυθέντος γὰρ κατ' ἐντε-
14 λέχειαν ἔσται. τρόπον δή τινα πάντα τὰ πρότερον καὶ ὕστερον λεγόμενα 104 Br.
κατὰ ταῦτα λέγεται· τὰ μὲν γὰρ κατὰ γένεσιν ἐνδέχεται ἄνευ τῶν ἑτέρων εἶναι, οἷον τὸ ὅλον τῶν μορίων, τὰ δὲ κατὰ φθοράν, οἷον τὸ μόριον τοῦ ὅλου. ὁμοίως δὲ καὶ τἆλλα.

---

§. 6. τὰ δὲ κατὰ] τὸ δὲ κατὰ *Ab*. | παρανήτη] ἡ παραν. *ET* Ald.

§. 7. τὸ τῇ] τῷ τῇ *T*. | ὡς καὶ ἁπλῶς] ἢ ἁπλῶς margo cod. Reg. 709, b, 22.

§. 8. καὶ τὰ κατὰ] τὰ om. *ET*.

§. 9. ὅλος] add. *EAbHb* Bess. Vet.

§. 10. καθ' αὑτὴν πάθος] πάθος καθ' αὑτήν *T*.

§. 11. λέγεται πρότερα] πρότερα λέγεται *E* Ald. | καὶ οὐσίαν] om. Ald. | ἐχρήσατο] ἐχρῆτο *ET* Ald. | Πλάτων] ὁ Πλ. Ald.

§. 13. τὰ μὲν γὰρ κατὰ — κατ' ἐντελέχειαν δ' ὕςερον] haec verba om. *AbFb*, sed ea agnoscit Alex. in paraphr. 708, b, 34. seqq. | κατὰ ἐντελέχειαν, οἷον] κατὰ ἐντ. ὕστερον, οἷον Var. Lect. ap. Brand.

§. 14. τρόπον] καὶ τρόπον *AbHb*. | δή] δέ *Fb* et Alex. in paraphr. 709, a, 14. | πρότερον καὶ ὕςερον] πρότερα καὶ ὕςερα *Fb* et Alex. in paraphr. 709, a, 14.

Cap. 12.

Δύναμις λέγεται ἡ μὲν ἀρχὴ κινήσεως ἢ μεταβολῆς ἡ ἐν ἑτέρῳ ᾗ 1
ἕτερον, οἷον ἡ οἰκοδομικὴ δύναμίς ἐστιν ἣ οὐχ ὑπάρχει ἐν τῷ οἰκοδομε-
μένῳ· ἀλλ' ἡ ἰατρικὴ δύναμις ἔσα ὑπάρχοι ἂν ἐν τῷ ἰατρευομένῳ, ἀλλ'
οὐχ ᾗ ἰατρευόμενος. ἡ μὲν ἓν ὅλως ἀρχὴ μεταβολῆς ἢ κινήσεως λέγε- 2
ται δύναμις ἐν ἑτέρῳ ᾗ ἕτερον, ἡ δ' ὑφ' ἑτέρᾳ ᾗ ἕτερον· καθ' ἣν γὰρ
τὸ πάσχον πάσχει τι, ὅτὲ μὲν ἐὰν ὁτιοῦν δυνατὸν αὐτό φαμεν εἶναι
παθεῖν, ὁτὲ δ' οὐ κατὰ πᾶν πάθος ἀλλ' ἂν ἐπὶ τὸ βέλτιον. ἔτι ἡ τοῦ 3
καλῶς τοῦτ' ἐπιτελεῖν, ἢ κατὰ προαίρεσιν· ἐνίοτε γὰρ τοὺς μόνον ἂν πορευ-
θέντας ἢ εἰπόντας, μὴ καλῶς δὲ ἢ μὴ ὡς προείλοντο, οὔ φαμεν δύνα-
σθαι λέγειν ἢ βαδίζειν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ πάσχειν. ἔτι ὅσαι ἕξεις 4
καθ' ἃς ἀπαθῆ ὅλως ἢ ἀμετάβλητα ἢ μὴ ῥᾳδίως ἐπὶ τὸ χεῖρον εὐμε-
τακίνητα, δυνάμεις λέγονται· κλᾶται μὲν γὰρ καὶ συντρίβεται καὶ κάμπ-
τεται καὶ ὅλως φθείρεται οὐ τῷ δύνασθαι, ἀλλὰ τῷ μὴ δύνασθαι καὶ
ἐλλείπειν τινός· ἀπαθῆ δὲ τῶν τοιούτων ἃ μόλις καὶ ἠρέμα πάσχει διὰ
δύναμιν καὶ τὸ δύνασθαι καὶ τὸ ἔχειν πῶς. λεγομένης δὲ τῆς δυνάμεως 5
τοσαυταχῶς, καὶ τὸ δυνατὸν ἕνα μὲν τρόπον λεχθήσεται τὸ ἔχον κινήσεως
105 Br. *ἀρχὴν ἢ μεταβολῆς (καὶ γὰρ τὸ ϛατικὸν δυνατόν τι ἐν ἑτέρῳ ᾗ ἕτερον), ἕνα*
1019 b *δ' ἐὰν ἔχῃ τι αὐτῷ ἄλλο δύναμιν τοιαύτην, ἕνα δ' ἐὰν ἔχῃ μεταβάλλειν ἐφ'*
ὁτιοῦν δύναμιν, εἴτ' ἐπὶ τὸ χεῖρον εἴτ' ἐπὶ τὸ βέλτιον· καὶ γὰρ τὸ φθειρό- 6

---

§. 1. *ἡ ἐν ἑτέρῳ*] *ἡ* om. Ald., *ἢ ἐν ἑτέρῳ ET* Brand. | *ᾗ ἕτερον*] *ἢ ἕτ. T, ἢ ἢ* [*ᾗ?*] *ἕτ. E, ἢ ᾗ* Alex. 709, b, 25. 710, b, 12. etsi in aliis locis, ut 709, b, 39. 710, a, 10., librariorum incuria *ἢ* omissum sit. Etiam in Aldina et in proximis editionibus, assentiente versione Bessarionis, legitur, quod unice verum est, *ἢ ᾗ*. | *ἡ οἰκοδ.*] *ἡ* om. *Ab*. | *ἣ οὐ χ*] *ἢ οὐχ E*.

§. 2. *ᾗ*] *ἢ ᾗ E* Bess. | *ᾗ*] *ἢ ᾗ ET* Ald. Bess. | *δυνατὸν*] *ᾗ δυνατὸν E, ἢ δυνατὸν T, τὸ δυνατὸν Ab, δυνατὸν δυνατὸν* margo *E*. In Aldina totus versus sic exhibetur *ὁτὲ μὲν ἓν ἐὰν ὁτιοῦν οἷόν τε ᾗ παθεῖν, δυνατόν φαμεν εἶναι αὐτὸ παθεῖν*. | *ἂν*] *ἐὰν Ab, ὃν T*.

§. 3. *ἔτι ἡ*] *ἔτι ἢ E*. | *τοῦτ'*] *τόδ'* Ald.

§. 4. *καθ' ἃς ἀπαθῆ*] *καθ' ἃς τὰ πάθη* Var. Lect. ap. Brand. | *ἃ μόλις*] *ἂν μόγις Ab*. | *πάσχει*] *πάσχῃ Ab*. | *τὸ δύνασθαι καὶ τὸ ἔχειν*] *τῷ δ. κ. τῷ ἔχειν* Var. Lect. ap. Brand.

§. 5. *δυνατόν τι*] *δυνατόν τι εἶναι T* Ald., *δυνατόν τί ἐϛιν γρ.* Casaub. | *ᾗ ἕτ.*] *ἢ ᾗ ἕτ.* Bess. *ET* Ald. Porro Alexander 710, b, 23. non post *ᾗ ἕτερον*, sed in vocabulis *δυνατόν τι* parenthesin concludit, ut verba *ἐν ἑτέρῳ ᾗ ἕτερον* ad *ἀρχὴν μεταβολῆς* referantur. | *δύναμιν, εἴτ'*] *δύναμιν τοιαύτην εἴτ'* Var. Lect. ap. Brand.

§. 6. *εἰ ἦν ἀδύνατον*] *εἰ μὴ ἦν δυνατόν Ab, εἰ εἴη ἀδύνατον T*. | *διαθεσιν*] *διαίρεσιν T* Ald., correxit Casaub. | *τὸ ἔχειν*] *τῷ ἔχειν* et mox *τῷ*

μενον δοκεῖ δυνατὸν εἶναι φθείρεσθαι, ἢ οὐκ ἂν φθαρῆναι εἰ ἦν ἀδύνατον· νῦν δὲ ἔχει τινὰ διάθεσιν καὶ αἰτίαν καὶ ἀρχὴν τοῦ τοιᾶτο πάθους. ὁτὲ μὲν δὴ
7 τὸ ἔχειν τι δοκεῖ, ὁτὲ δὲ τὸ ἐστερῆσθαι τοιοῦτον εἶναι. εἰ δ' ἡ στέρησίς ἐστιν ἕξις πως, πάντα τῷ ἔχειν ἂν εἴη τι. ὁμωνύμως δὲ λεγόμενον τό ὄν, ὥστε τῷ ἔχειν ἕξιν τινὰ καὶ ἀρχήν ἐστι δυνατόν, καὶ τῷ ἔχειν τὴν τούτου στέρησιν,
8 εἰ ἐνδέχεται ἔχειν στέρησιν. ἕνα δὲ τῷ μὴ ἔχειν αὐτοῦ δύναμιν ἢ
9 ἀρχὴν ἐν ἄλλῳ ἢ ἄλλο φθαρτικήν. ἔτι δὲ ταῦτα πάντα ἢ τῷ
10 μόνον ἂν συμβῆναι γενέσθαι ἢ μὴ γενέσθαι, ἢ τῷ καλῶς. καὶ γὰρ ἐν τοῖς ἀψύχοις ἔνεσιν ἡ τοιαύτη δύναμις, οἷον ἐν τοῖς ὀργάνοις· τὴν μὲν γὰρ δύνασθαί φασι φθέγγεσθαι λύραν, τὴν δ' ἀθέν, ἂν ᾖ μὴ εὔ-
11 φωνος. ἀδυναμία δ' ἐστὶ στέρησις δυνάμεως καὶ τῆς τοιαύτης ἀρχῆς ἄρσις τις οἵα εἴρηται, ἢ ὅλως ἢ τῷ πεφυκότι ἔχειν, ἢ καὶ ὅτε πέφυκεν ἤδη ἔχειν· οὐ γὰρ ὁμοίως ἂν φαῖμεν ἀδύνατον εἶναι γεννᾶν παῖδα καὶ ἄνδρα
12 καὶ εὐνοῦχον. ἔτι δὲ καθ' ἑκατέραν δύναμίν ἐστιν ἀδυναμία ἀντικειμένη,
13 τῇ τε μόνον κινητικῇ καὶ τῇ καλῶς κινητικῇ. καὶ ἀδύνατα δὴ τὰ μὲν κατὰ τὴν ἀδυναμίαν ταύτην λέγεται, τὰ δ' ἄλλον τρόπον, οἷον δυνατόν τε καὶ
14 ἀδύνατον. ἀδύνατον μὲν οὗ τὸ ἐναντίον ἐξ ἀνάγκης ἀληθές, οἷον τὸ τὴν 106 Br.
διάμετρον σύμμετρον εἶναι ἀδύνατον, ὅτι ψεῦδος τὸ τοιοῦτον, οὗ τὸ ἐναντίον

ἐσερῆσθαι Alex. in paraphr. 711, a, 11. 13. Ald. Bess. Eandem lectionis varietatem Brandisius adnotavit in margine editionis suae.

§. 7. εἰ δ' ἡ] ἡ δὲ *T*. | ἕξις πως] ἕξις om. *Ab*, sed eam vocem habet Alex. in lemm. et in paraphr., eandemque agnoscunt interpretes lat. | πάντα τῷ ἔχειν ἂν εἴη τι] πάντα τὰ ἐστερημένα τῷ ἔχειν ἂν εἴη Alex. 711, a, 15, πάντα τὸ ἔχειν εἴη ἄν τι Ald. | ὁμωνύμως δὲ λεγόμενον τὸ ὄν] ita *E* Ald., haec addito καὶ post δὲ, ὁμων. λέγομεν τὸ ὂν *T*, εἰ δὲ μὴ τῷ ἔχειν ἕξιν τινὰ καὶ ἀρχήν ἐσι δυνατὸν ὁμων. *Ab*, »aequivoce autem dicimus ipsum ens« Bessario, quasi legerit ὁμωνύμως δὲ λέγομεν αὐτὸ τὸ ὄν. | ὥσε τῷ] ὥσε τὸ *T*, ὥστε τῷ τε *Ab*. | ἕξιν τινὰ καὶ ἀρχήν ἐσι δυνατόν, καὶ τῷ ἔχειν] om. *Ab*. | καὶ τῷ] καὶ τὸ *T* Ald. | εἰ ἐνδέχεται ἔχειν στέρησιν] om. *T*.

§. 8. ἐν ἄλλῳ] ἐν om. *Ab*. | ἢ] ἢ *T*, ἢ ἧ *E* Ald. Bess. | ἄλλο] ἄλλῳ *T*.

§. 9. καλῶς] καλοῖς *Ab*.

§. 10. ἔνεσιν] ἔν ἐσιν *ETAb* Ald. Brand., sed Bess.: »inest« et Vet.: »in — est.« | δύνασθαί φασι] φασι δύνασθαι *Ab*. | ᾗ μὴ] μὴ ᾗ Ald.

§. 11. ἀδυναμία δ' ἐσι] ἐσὶ om. *T*. | ἄρσις τις] ἄρνησίς τις *Hb*, om. *Ab*. | φαῖμεν] φαμεν *Ab*, φαίημεν *Hb*: ceteri φαῖεν. | ἄνδρα καὶ εὐνοῦχον] γρ. καὶ „ἄνδρα εὐνεχίαν“ margo *E*, atque ita *T* Ald., ἄνδρα εὐνοῦχον Var. Lect. ap. Brand., »virum eunuchum« Bess.

§. 12. δύναμίν] τὴν δύναμίν *Ab*.

§. 13. δὴ] δὲ *ET* Ald.

§. 14. ἀδύνατον — ἀδύνατον] om. *T*. | οὗ] καὶ οὗ *ET* Ald, Bess. | ἀσύμμετρον] οἷον ἀσύμμετρον Sylb. Casaub.

οὐ μόνον ἀληθὲς ἀλλὰ καὶ ἀνάγκη ἀσύμμετρον εἶναι· τὸ ἄρα σύμμετρον οὐ μόνον ψεῦδος ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀνάγκης ψεῦδος. τὸ δ' ἐναντίον τούτῳ, τὸ δυνατόν, 15
ὅταν μὴ ἀναγκαῖον ᾖ τὸ ἐναντίον ψεῦδος εἶναι, οἷον τὸ καθῆσθαι ἄνθρω-
πον δυνατόν· οὐ γὰρ ἐξ ἀνάγκης τὸ μὴ καθῆσθαι ψεῦδος. τὸ μὲν οὖν 16
δυνατὸν ἕνα μὲν τρόπον, ὥσπερ εἴρηται, τὸ μὴ ἐξ ἀνάγκης ψεῦδος ση-
μαίνει, ἕνα δὲ τὸ ἀληθὲς εἶναι, ἕνα δὲ τὸ ἐνδεχόμενον ἀληθὲς εἶναι.
κατὰ μεταφορὰν δὲ ἡ ἐν τῇ γεωμετρίᾳ λέγεται δύναμις. ταῦτα μὲν οὖν 17.18
τὰ δυνατὰ οὐ κατὰ δύναμιν. τὰ δὲ λεγόμενα κατὰ δύναμιν πάντα λέγε-
1020a ται πρὸς τὴν πρώτην [μίαν]· αὕτη δ' ἐστὶν ἀρχὴ μεταβολῆς ἐν ἄλλῳ
ᾗ ἄλλο. τὰ γὰρ ἄλλα λέγεται δυνατὰ τῷ τὰ μὲν ἔχειν αὐτῶν ἄλλο τι 19
τοιαύτην δύναμιν, τὰ δὲ μὴ ἔχειν, τὰ δὲ ὠδὶ ἔχειν. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ
ἀδύνατα. ὥστε ὁ κύριος ὅρος τῆς πρώτης δυνάμεως ἂν εἴη ἀρχὴ μετα- 20
βλητικὴ ἐν ἄλλῳ ᾗ ἄλλο.

Cap. 13.

Ποσὸν λέγεται τὸ διαιρετὸν εἰς ἐνυπάρχοντα, ὧν ἑκάτερον ἢ ἕκαστον 1
ἕν τι καὶ τόδε τι πέφυκεν εἶναι. πλῆθος μὲν οὖν ποσόν τι ἂν ἀριθμη- 2
τὸν ᾖ, μέγεθος δὲ ἂν μετρητὸν ᾖ. λέγεται δὲ πλῆθος μὲν τὸ διαιρετὸν 3
δυνάμει εἰς μὴ συνεχῆ, μέγεθος δὲ τὸ εἰς συνεχῆ. μεγέθους δὲ τὸ μὲν 4
ἐφ' ἓν συνεχὲς μῆκος, τὸ δ' ἐπὶ δύο πλάτος, τὸ δ' ἐπὶ τρία βάθος.
τούτων δὲ πλῆθος μὲν τὸ πεπερασμένον ἀριθμός, μῆκος δὲ γραμμή,
πλάτος δὲ ἐπιφάνεια, βάθος δὲ σῶμα. ἔτι τὰ μὲν λέγεται καθ' αὑτὰ 5
107 Br. ποσὰ ἄττα, τὰ δὲ κατὰ συμβεβηκός, οἷον ἡ μὲν γραμμὴ ποσόν τι καθ'

---

§. 15. ᾗ] om. *Ab*.

§. 16. ὥσπερ] ὡς *T*. | ἐνδεχ. ἀλ. εἶναι] ἐνδ. ἀλ. ἤδη *AbHb* Bess. Vet.; sed Alex. vulgatam scripturam sequitur 712, b, 25. 33.

§. 17. τῇ] om. *Ab* et Alex. in paraphr. 712, b, 28, 31 et Ascl. 713, a, 24.

§. 18. τὰ δυνατὰ] τὰ om. *Ab*. | μίαν] om. Alex. in paraphr. 712, b, 38.; unde vulgata scriptura origines traxerit, intelligitur ex eo, quod refert Asclepius, in aliis exemplaribus πρὸς τὴν πρώτην, in aliis πρὸς τὴν μίαν scriptum exhiberi 713, a, 27. Interpretes latini vulgatum textum reddunt. | ᾗ] ᾗ ᾗ *E*.

§. 19. τῷ τὰ μὲν] τὰ μὲν τῷ *T* Sylb. | μὴ ἔχειν] τῷ μὴ ἔχειν *ET* Ald. et Ascl. in paraphr. 713, a, 31. | τὰ δὲ ὠδὶ] τὰ δὲ τῷ ὠδὶ scribi vult Sylb., ad Bessarionis versionem provocans.

§. 20. ὅρος] om. Ald. | ᾗ] ᾗ ᾗ *E*.

§. 1. ἕν τι] ἕν τε *E*. | τόδε τι] τι om. *FbHb* Alex. 713, a, 36. 44.

§. 4. τὸ πεπ.] τὸ om. *Hb*.

§. 5. ἑαυτό] αὐτό *Ab*.

6 ἑαυτό, τὸ δὲ μεσικὸν κατὰ συμβεβηκός. τῶν δὲ καθ' αὑτὰ τὰ μὲν κατ' οὐσίαν ἐστίν, οἷον ἡ γραμμὴ ποσόν τι (ἐν γὰρ τῷ λόγῳ τῷ τί ἐστι λέγοντι τὸ ποσόν τι ὑπάρχει), τὰ δὲ πάθη καὶ ἕξεις τῆς τοιαύτης ἐξὶν οὐσίας, οἷον τὸ πολὺ καὶ τὸ ὀλίγον, καὶ μακρὸν καὶ βραχύ, καὶ πλατὺ καὶ στενόν, καὶ βαθὺ καὶ ταπεινόν, καὶ βαρὺ καὶ κοῦφον, καὶ τἆλλα
7 τὰ τοιαῦτα. ἔστι δὲ καὶ τὸ μέγα καὶ τὸ μικρόν, καὶ τὸ μεῖζον καὶ ἔλαττον, καὶ καθ' αὑτὰ καὶ πρὸς ἄλληλα λεγόμενα, τοῦ ποσοῦ πάθη
8 καθ' αὑτά· μεταφέρεται μέντοι καὶ ἐπ' ἄλλα ταῦτα τὰ ὀνόματα. τῶν δὲ κατὰ συμβεβηκὸς λεγομένων ποσῶν τὸ μὲν οὕτως λέγεται ὥσπερ ἐλέχθη ὅτι τὸ μεσικὸν ποσὸν καὶ τὸ λευκὸν τῷ εἶναι ποσόν τι ᾧ ὑπάρ-
9 χεσι, τὰ δὲ ὡς κίνησις καὶ χρόνος· καὶ γὰρ ταῦτα πόσ' ἄττα λέγεται καὶ συνεχῆ τῷ ἐκεῖνα διαιρετὰ εἶναι ὧν ἐστὶ ταῦτα πάθη. λέγω δὲ ὃ τὸ κινούμενον ἀλλ' ὃ ἐκινήθη· τῷ γὰρ ποσὸν εἶναι ἐκεῖνο καὶ ἡ κίνησις ποσή, ὁ δὲ χρόνος τῷ ταύτην.

Cap. 14.

1 Τὸ ποιὸν λέγεται ἕνα μὲν τρόπον ἡ διαφορὰ τῆς ἐσίας οἷον ποιόν τι ἄνθρωπος ζῶον ὅτι δίπεν, ἵππος δὲ τετράπεν· καὶ κύκλος ποιόν τι σχῆμα ὅτι ἀγώνιον, ὡς τῆς διαφορᾶς τῆς κατὰ τὴν οὐσίαν ποιότητος 1020b
2 οὔσης. ἕνα μὲν δὴ τρόπον τοῦτον λέγεται ἡ ποιότης διαφορὰ ἐσίας, ἕνα
3 δὲ ὡς τὰ ἀκίνητα καὶ τὰ μαθηματικά· ὥσπερ οἱ ἀριθμοὶ ποιοί τινες, οἷον οἱ σύνθετοι καὶ μὴ μόνον ἐφ' ἓν ὄντες ἀλλ' ὧν μίμημα τὸ ἐπίπεδον καὶ τὸ στερεόν (ἕτοι δ' εἰσὶν οἱ ποσάκις ποσοὶ ἢ ποσάκις ποσάκις ποσοί), καὶ ὅλως ὃ παρὰ τὸ ποσὸν ὑπάρχει ἐν τῇ ἐσίᾳ· οὐσία γὰρ 108 Br.

---

§. 6. καθ' αὑτὰ] καθ' αὑτὸ *Ab.* | τὸ ποσόν τι] τὸ om. Ald., τι om. *FbHb.* | ὑπάρχει] ἐνυπάρχει *Fb.* | τὸ ὀλίγον] τὸ om. *Ab.* | μακρὸν] το μακρὸν *Ab.* | καὶ πλατὺ — καὶ βαρὺ] om. *E*, tuetur Alex. | καὶ βαθὺ καὶ ταπεινόν] om. *HbAb*, agnoscit Alex. | καὶ βαρὺ καὶ κοῦφον] om. *Fb*, agnoscit Alex. 714, a, 17. 715, b, 26. | τὰ τοιαῦτα] τὰ om. *Ab*, habet Alex.

§. 7. τὸ μικρὸν] τὸ om. *T.* | τὸ μεῖζον] τὸ om. *EAb*, habet Alex. | ἔλαττον] τὸ ἔλαττον *Ab* Alex. | μεταφέρεται] μεταφέρονται *Ab.* | μέντοι] μέντοιγε *Hb.*

§. 8. λέγεται] λέγονται *T.* | ᾧ ὑπάρχεσι] ἐνυπάρχεσι *T.*

§. 9. λέγεται] λέγονται *T.* | ταῦτα πάθη] τὰ πάθη *Ab*, ταῦτα sine πάθη *T*; sed Alex. textum vulgatum agnoscit. | λέγω δὲ] λέγω δὴ *Hb.* | ὃ ἐκινήθη] ᾧ ἐκινήθη Fonseca, »quo motum est« interpretes latini.

§. 1. ἡ διαφορὰ] αἱ διαφοραὶ *Ab.* | ποιόν τι] ποιόν ποι *T.* | ποιόν] ποιῶν *T.* | οὔσης] om. *T.*

§. 3. ἢ ποσάκις ποσάκις ποσοὶ] οἱ ποσοὶ ποσάκις Ald. | τρὶς εἰσὶν] τρὶς ἐσὶν Fonseca. | ἀλλ' ὃ] ἀλλ' ὁ δὶς ἢ τρὶς ὃ *T.* | ἔξ extremum] om. *AbHb.*

ἑκάστϖ τὸ ἅπαξ, οἷον τῶν ἓξ ἐχ ὃ δὶς ἢ τρὶς εἰσὶν ἀλλ᾽ ὃ ἅπαξ· ἓξ γὰρ ἅπαξ ἓξ. ἔτι ὅσα πάθη τῶν κινουμένων οὐσιῶν, οἷον θερμότης καὶ ψυχρότης, καὶ λευκότης καὶ μελανία, καὶ βαρύτης καὶ κϖφότης, καὶ ὅσα τοιαῦτα, καθ᾽ ἃ λέγονται καὶ ἀλλοιοῦσθαι τὰ σώματα μεταβαλλόντων. ἔτι κατ᾽ ἀρετὴν καὶ κακίαν καὶ ὅλως τὸ κακὸν καὶ ἀγαθόν. σχεδὸν δὴ κατὰ δύο τρόπϖς λέγοιτ᾽ ἂν τὸ ποιόν, καὶ τούτων ἕνα τὸν κυριώτατον· πρώτη μὲν γὰρ ποιότης ἡ τῆς ϖσίας διαφορά. ταύτης δέ τι καὶ ἡ ἐν τοῖς ἀριθμοῖς ποιότης μέρος· διαφορὰ γάρ τις ϖσιῶν, ἀλλ᾽ ἢ οὐ κινϖμένων ἢ οὐχ ᾗ κινέμενα. τὰ δὲ πάθη τῶν κινϖμένων ᾗ κινϖμενα, καὶ αἱ τῶν κινήσεων διαφοραί. ἀρετὴ δὲ καὶ κακία τῶν παθημάτων μέρος τι· διαφορὰς γὰρ δηλοῖσι τῆς κινήσεως καὶ τῆς ἐνεργείας, καθ᾽ ἃς ποιοῦσιν ἢ πάσχϖσι καλῶς ἢ φαύλως τὰ ἐν κινήσει ὄντα· τὸ μὲν γὰρ ὠδὶ δυνάμενον κινεῖσθαι ἢ ἐνεργεῖν ἀγαθόν, τὸ δ᾽ ὠδὶ καὶ ἐναντίως μοχθηρόν. μάλιστα δὲ τὸ ἀγαθὸν καὶ κακὸν σημαίνει τὸ ποιὸν ἐπὶ τῶν ἐμψύχων, καὶ τούτων μάλιστα ἐπὶ τοῖς ἔχουσι προαίρεσιν.

Cap. 15.

Πρός τι λέγεται τὰ μὲν ὡς διπλάσιον πρὸς ἥμισυ καὶ τριπλάσιον πρὸς τριτημόριον, καὶ ὅλως πολλαπλάσιον πρὸς πολλοστημόριον καὶ ὑπερέχον πρὸς ὑπερεχόμενον· τὰ δ᾽ ὡς τὸ θερμαντικὸν πρὸς τὸ θερμαντὸν καὶ τὸ τμητικὸν πρὸς τὸ τμητὸν, καὶ ὅλως τὸ ποιητικὸν πρὸς τὸ παθητικόν· τὰ δ᾽ ὡς τὸ μετρητὸν πρὸς τὸ μέτρον καὶ ἐπιστητὸν πρὸς ἐπιϛήμην καὶ αἰσθητὸν πρὸς αἴσθησιν. λέγεται δὲ τὰ μὲν πρῶτα κατ᾽ ἀριθμόν,

---

§. 4. κaθ᾽ ἃ] κaθ᾽ ὅσα *Ab*. | κaὶ ἀλλοιοῦσθaι] κaὶ om. *Ab*, ponit Alex. in paraphr. 715, b, 24.

§. 6. δὴ] δὲ *T*.

§. 7. τaύτης δέ τι] τaύτης δέ τις *TAb*. | κινέμενα] κινϖμένων *T* Ald.; sed Alex. κινέμενα 715, b, 40.

§. 8. κaὶ αἱ τῶν] αἱ om. *Ab*.

§. 9. ἐν κινήσει] ἐν τῇ κιν. *T* Ald. | τὸ μ. γ. ὠ. δυνάμενον] τὰ μ. γ. ὠ. δυνάμενα *T*.

§. 10. κaκὸν] τὸ κaκὸν *ET* Ald.

§. 1. πρὸς ἥμισυ] πρὸς τὸ ἡμ. *Ab* Ald. | τριτημόριον] τὸ τρ. Ald. | πολλαπλάσιον] τὸ πολλαπλ. *Hb*. | πολλοστημόριον] τὸ πολλοστ. *EHb* Ald. | ὑπερεχόμενον] τὸ ὑπερεχ. *Hb*.

§ 2. τὸ primum] om. *ET* Ald., πρὸς τὸ *Ab*. | τὸ secundum, tertium, quartum] om. *T* Ald.

§. 3. ἐπιστητὸν] τὸ ἐπιστ. *THb* Ald.

§. 4. ὡρισμένως] ὡρισμένον *EAb*; Alex. cum reliquis libris ὡρισμένως

ἢ ἁπλῶς ἢ ὡρισμένως πρὸς αὐτὲς ἢ πρὸς ἕν, οἷον τὸ μὲν διπλάσιον 109 Br.
πρὸς ἓν ἀριθμὸς ὡρισμένος, τὸ δὲ πολλαπλάσιον κατ᾽ ἀριθμὸν πρὸς ἕν,
5 ἐχ ὡρισμένον δέ, οἷον τόνδε ἢ τόνδε. τὸ δὲ ἡμιόλιον πρὸς τὸ ὑφημιόλιον 1021 a
κατ᾽ ἀριθμὸν πρὸς ἀριθμὸν ὡρισμένον· τὸ ἐπιμόριον πρὸς τὸ ὑπεπιμόριον
6 κατὰ ἀόριστον, ὥσπερ τὸ πολλαπλάσιον πρὸς τὸ ἕν. τὸ δ᾽ ὑπερέχον
πρὸς τὸ ὑπερεχόμενον ὅλως ἀόριστον κατ᾽ ἀριθμόν· ὁ γὰρ ἀριθμὸς σύμ-
μετρος, κατὰ μὴ σύμμετρον δὲ ἀριθμὸν λέγεται· τὸ γὰρ ὑπερέχον πρὸς
τὸ ὑπερεχόμενον τοσοῦτόν τέ ἐστι καὶ ἔτι· τῦτο δ᾽ ἀόριστον· ὁπότερον
7 γὰρ ἔτυχεν ἔστιν, ἢ ἴσον ἢ οὐκ ἴσον. ταῦτά τε οὖν τὰ πρός τι πάντα
κατ᾽ ἀριθμὸν λέγεται καὶ ἀριθμοῦ πάθη, καὶ ἔτι τὸ ἴσον καὶ ὅμοιον
8 καὶ ταὐτὸ κατ᾽ ἄλλον τρόπον· κατὰ γὰρ τὸ ἓν λέγεται πάντα. ταὐτὰ
μὲν γὰρ ὧν μία ἡ οὐσία, ὅμοια δ᾽ ὧν ἡ ποιότης μία, ἴσα δὲ ὧν τὸ
ποσὸν ἕν. τὸ δ᾽ ἓν τοῦ ἀριθμῦ ἀρχὴ καὶ μέτρον, ὥστε ταῦτα μὲν
9 πάντα πρός τι λέγεται κατ᾽ ἀριθμὸν μέν, οὐ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον. τὰ
δὲ ποιητικὰ καὶ παθητικὰ κατὰ δύναμιν ποιητικὴν παὶ παθητικὴν καὶ
ἐνεργείας τὰς τῶν δυνάμεων, οἷον τὸ θερμαντικὸν πρὸς τὸ θερμαντόν,
ὅτι δύναται, καὶ πάλιν τὸ θερμαῖνον πρὸς τὸ θερμαινόμενον καὶ τὸ
10 τέμνον πρὸς τὸ τεμνόμενον, ὡς ἐνεργῦντα. τῶν δὲ κατ᾽ ἀριθμὸν οὐκ
εἰσὶν ἐνέργειαι ἀλλ᾽ ἢ ὃν τρόπον ἐν ἑτέροις εἴρηται· αἱ δὲ κατὰ κίνησιν

716, b, 18. | *αὐτὲς ἢ πρὸς ἕν*] *αὐτὸν ἢ πρὸς ἕνια Hb.* | *πρὸς ἓν ἀριθμὸς ὡρισμένος, τὸ δὲ πολλαπλάσιον*] om. *T.* | *ὡρισμένος*] *ὡρισμένος πρὸς ἕν Ab.*

§. 5. *ὡρισμένον*] *ὡρισμένως T.* | *ἀόριστον*] *ἀορίστως Ab, ἀορίστως E.*

§. 6. *ἀριθμὸς σύμμετρος*] *ἀριθμὸς σύμμετρον Ab*; Alex. vulgatam scripturam reddit 717, b, 7. 29. | *μὴ σύμμετρον*] *μὴ* om. *T.* | *ἀριθμὸν*] *ἀριθμὸς οὐ Ab.* | *λέγεται*] *λέγονται EAb* Vet. Deinde *ἐκεῖνο* ante *λέγεσθαι* excidisse opinatur Fonseca. Sed Alexander et in lemmate et in paraphrasi eadem praebet, quae vulgo leguntur: *κατὰ μὴ σύμμετρον δὲ ἀριθμὸν λέγεται* 717, b, 9. 17., neque alium textum indicat versio Bessarionis. | *τὸ γὰρ*] *τὸ δὲ Ab.* | *καὶ ἔτι*] *καὶ* om. *Ab*, *καὶ ἔτι τῦτο T* | *τῦτο δ᾽*] *τῦτο δ᾽ ἔξιν* Alex. in lemm. | *ἢ ἴσον*] *ἢ* om. *Ab*, ponit Alex. 717, b, 21.

§. 7. *ταῦτά τε ἓν*] *τε* om. *THb.* | *πάντα*] *ἅπαντα ET* Ald. | *κατ᾽ ἄλλον τρόπον*] *κατ᾽* om. *Ab.* | *πάντα. ταὐτὰ μὲν γὰρ ὧν*] *πάντα ταυτά. τὸ μὲν γὰρ ταὐτὸ ὧν Ab.*

§. 8. *ἡ οὐσία*] *ἡ* om. *Ab* et Alex. 718, a, 17. | *ὅμοια δ᾽ ὧν ἡ ποιότης μία*] haec verba post *ποσὸν ἕν* ponit *Ab.* | *ταῦτα μὲν πάντα*] *μὲν* add. *Ab*, qui locum ita exhibet *ταῦτα μὲν τὰ πρός τι πάντα.*

§. 9. *ποιητικὴν*] *ποιητικήν τε T* Ald. | *καὶ πάλιν — θερμαινόμενον*] om. *Hb.*

§. 10. *κίνησιν*] *δύναμιν E.*

ἐνέργειαι ἐχ ὑπάρχεσιν. τῶν δὲ κατὰ δύναμιν καὶ κατὰ χρόνες ἤδη 11
110 Br. λέγονται πρός τι, οἷον τὸ πεποιηκὸς πρὸς τὸ πεποιημένον καὶ τὸ ποιῆσον
πρὸς τὸ ποιησόμενον. οὕτω γὰρ καὶ πατὴρ υἱῦ λέγεται πατήρ· τὸ μὲν 12
γὰρ πεποιηκός, τὸ δὲ πεπονθός τί ἐστιν. ἔτι ἕνια κατὰ στέρησιν δυ- 13
νάμεως, ὥσπερ τὸ ἀδύνατον καὶ ὅσα ἄτω λέγεται, οἷον τὸ ἀόρατον.
τὰ μὲν οὖν κατ' ἀριθμὸν καὶ δύναμιν λεγόμενα πρός τι πάντα ἐστὶ 14
πρός τι τῷ ὅπερ ἐστὶν ἄλλου λέγεσθαι αὐτὸ ὅ ἐστιν, ἀλλὰ μὴ τῷ ἄλλο
πρὸς ἐκεῖνο· τὸ δὲ μετρητὸν καὶ τὸ ἐπιστητὸν καὶ τὸ διανοητὸν τῷ
ἄλλο πρὸς αὐτὸ λέγεσθαι πρός τι λέγονται. τό τε γὰρ διανοητὸν 15
σημαίνει ὅτι ἐστὶν αὐτοῦ διάνοια, οὐκ ἔστι δ' ἡ διάνοια πρὸς τῦτο
οὗ ἐστὶ διάνοια· δὶς γὰρ ταὐτὸν εἰρημένον ἂν εἴη. ὁμοίως δὲ καὶ 16
1021b τινός ἐστιν ἡ ὄψις ὄψις, ἐχ οὗ ἐστὶν ὄψις· καίτοι γ' ἀληθὲς τοῦτο
εἰπεῖν· ἀλλὰ πρὸς χρῶμα ἢ πρὸς ἄλλο τι τοιοῦτον. ἐκείνως δὲ δὶς
ταὐτὸν λεχθήσεται, ὅτι ἔστιν ὄψις οὗ ἐστὶν ἡ ὄψις. τὰ μὲν οὖν 17
καθ' ἑαυτὰ λεγόμενα πρός τι τὰ μὲν ἄτω λέγεται, τὰ δὲ ἂν τὰ γένη
αὐτῶν ἢ τοιαῦτα, οἷον ἡ ἰατρικὴ τῶν πρός τι ὅτι τὸ γένος αὐτῆς ἡ
ἐπιστήμη δοκεῖ εἶναι τῶν πρός τι. ἔτι καθ' ὅσα τὰ ἔχοντα λέγεται 18
πρός τι, οἷον ἰσότης ὅτι τὸ ἴσον, καὶ ὁμοιότης ὅτι τὸ ὅμοιον. τὰ δὲ 19
κατὰ συμβεβηκός, οἷον ἄνθρωπος πρός τι ὅτι συμβέβηκεν αὐτῷ διπλασίῳ
εἶναι, τῦτο δ' ἐστὶ τῶν πρός τι· ἢ τὸ λευκόν, εἰ τῷ αὐτῷ συμβέβηκε
διπλασίῳ καὶ λευκῷ εἶναι.

Cap. 16.

Τέλειον λέγεται ἓν μὲν οὗ μὴ ἔστιν ἔξω τι λαβεῖν μηδὲ ἓν μόριον, 1

---

§. 11. πρός τι] τὰ πρός τι *T* Ald.

§. 12. πατὴρ] ὁ πατὴρ *T*.

§. 13. ἔτι] ἔτι δ' *Hb*.

§. 14. πρός τι τῷ] πρός τι om. *T*. | ὅπερ] ἅπερ *Hb*. | ὅ ἐστιν] ὅπερ ἐστὶν *Hb*, ὅ om. Ald. | ἄλλο] ἄλλῳ Ald. | τὸ διανοητὸν] τὸ om. *ET*. | ἄλλο] ἄλλα *Hb*, ἄλλῳ Ald. | πρὸς αὐτό] πρὸς om. *Ab*, πρὸς αὐτὰ Ald. | λέγονται] λέγεται Ald., ἃ λέγονται *Ab*.

§. 15. ὅτι] ὑ *T*. | τῦτο] τὸ *E*.

§. 16. ὄψις ὄψις] ὄψις alterum om. Ald. | ὃ ἐστὶν ὄψις] ὃ ἐστὶν ἡ ὄψις *FbHb* Alex. 719, b, 5. | καίτοι γ'] γ' add. *E*. | χρῶμα] τὸ χρῶμα *Fb*. | ὅτι] om. *Ab*. | ὄψις] ἡ ὄψις *Hb*, om. *Ab*. | ἡ ὄψις] ἡ om. *FbHb* Alex. 719, b, 7.

§. 17. ἡ ἰατρικὴ] ἡ om. *Ab*.

§. 18. ἰσότης] ἡ ἰσ. *Ab*.

§. 19. ἄνθρωπος] ὁ ἄνθ. *AbHb*; sed Alex. 720, b, 15 articulum non agnoscit. | εἰ] ᾗ *Ab*.

§. 1. τέλειον] τὸ τέλειον *Ab*. | μηδὲ ἕν] μηδὲν *T*, μηθὲν *E*. | ὁ χρόνος] ὁ add. *ET*. | ἔξω] ἔξω τι Ald. | τινὰ ὃς τύτῳ] ὡς τῦτο *T*.

οἷον ὁ χρόνος τέλειος ἑκάστου ἕτος οὗ μὴ ἔστιν ἔξω λαβεῖν χρόνον τινὰ
2 ὃς τούτου μέρος ἐστὶ τοῦ χρόνου. καὶ τὸ κατ' ἀρετὴν καὶ τὸ τῷ εὖ
μὴ ἔχον ὑπερβολὴν πρὸς τὸ γένος, οἷον τέλειος ἰατρὸς καὶ τέλειος αὐλη-
3 τής, ὅταν κατὰ τὸ εἶδος τῆς οἰκείας ἀρετῆς μηθὲν ἐλλείπωσιν. οὕτω 111 Br.
δὲ μεταφέροντες καὶ ἐπὶ τῶν κακῶν λέγομεν συκοφάντην τέλειον καὶ
κλέπτην τέλειον, ἐπειδὴ καὶ ἀγαθοὺς λέγομεν αὐτούς, οἷον κλέπτην ἀγα-
4 θὸν καὶ συκοφάντην ἀγαθόν. καὶ ἡ ἀρετὴ τελείωσίς τις· ἕκαστον γὰρ
τότε τέλειον καὶ οὐσία πᾶσα τότε τελεία, ὅταν κατὰ τὸ εἶδος τῆς οἰκείας
5 ἀρετῆς μηθὲν ἐλλείπῃ μόριον τῷ κατὰ φύσιν μεγέθους. ἔτι οἷς ὑπάρχει
τὸ τέλος σπουδαῖον, ταῦτα λέγεται τέλεια· κατὰ γὰρ τὸ ἔχειν τὸ τέλος
6 τέλεια. ὥστ' ἐπεὶ τὸ τέλος τῶν ἐσχάτων τί ἐστι, καὶ ἐπὶ τὰ φαῦλα
μεταφέροντες λέγομεν τελείως ἀπολωλέναι καὶ τελείως ἐφθάρθαι, ὅταν
7 μηδὲν ἐλλείπῃ τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ κακῷ ἀλλ' ἐπὶ τῷ ἐσχάτῳ ᾖ. διὸ
καὶ ἡ τελευτὴ κατὰ μεταφορὰν λέγεται τέλος, ὅτι ἄμφω ἔσχατα. τέλος
8 δὲ καὶ τὸ οὗ ἕνεκα ἔσχατον. τὰ μὲν οὖν καθ' αὑτὰ λεγόμενα τέλεια
τοσαυταχῶς λέγεται, τὰ μὲν τῷ κατὰ τὸ εὖ μηθὲν ἐλλείπειν μηδ' ἔχειν
ὑπερβολὴν μηδὲ ἔξω τι λαβεῖν, τὰ δ' ὅλως κατὰ τὸ μὴ ἔχειν ὑπερβολὴν
9 ἐν ἑκάστῳ γένει μηδ' εἶναί τι ἔξω· τὰ δὲ ἄλλα ἤδη κατὰ ταῦτα τῷ ἢ 1022ª
ποιεῖν τι τοιοῦτον ἢ ἔχειν ἢ ἁρμόττειν τούτῳ ἢ ἁμῶς γέ πως λέγεσθαι
πρὸς τὰ πρώτως λεγόμενα τέλεια.

---

§. 2. *καὶ τὸ κατ'*] *καὶ τὰ κατ' Ab* Vet. | *τὸ τῷ εὖ*] *τῷ* om. *AbFb*. | *μὴ ἔχον*] *μὴ ἔχοντι δ' Ab*, om. *T*. | *πρὸς τὸ*] *πρός τι* Ald. | *ἐλλείπωσιν*] *ἐλλίπωσιν Ab*.

§. 3. *λέγομεν συκοφ.*] *λέγομεν αὐτὰς συκ.* Ald.

§. 4. *καὶ ἡ ἀρετὴ τελείωσίς τις*] om. *Ab*. | *τέλειον*] *τέλειόν τι Ab*. | *ἡ οὐσία*] *ἡ οὐσία* Ald. | *πᾶσα τότε*] *τότε* om. *Ab*.

§. 5. *κατὰ γὰρ τὸ ἔχειν τὸ τέλος τελεία*] om. *T*. | *τὸ τέλος*] *τὸ* om. *E* Ald.

§. 6. *ἐπεὶ*] *ἐπειδὴ T*. | *ἐλλείπῃ*] *ἐλλίπῃ Ab*. | *τῷ ἐσχάτῳ*] *τῷ ἐσχάτῳ AbFb* Alex. in paraphr. 721, a, 39., *τῶν ἐσχάτων T*. | *ᾖ*] *δ' ἢ E*.

§. 8. *τὰ μὲν τῷ*] *τῷ* om. *T*. | *μηδὲ ἔξω — ὑπερβολήν*] om. Ald. | *ἐν ἑκάστῳ*] *ἐνὶ ἑκ. T*. | *ἔξω, τὰ δὲ ἄλλα ἤδη*] *ἐξ ὧν τὰ ἄλλα εἴδη T*.

§. 9. *κατὰ ταῦτα*] *καθ' αὐτὰ ET*, *κατ' αὐτὰ* interpretes latini, *οὐ καθ' αὐτὰ* Ald. | *τούτῳ*] *τοιούτῳ ET* Bess. Vet. | *ἁμῶς*] *ἄλλως* codices. Sed Bekkeri emendatio fidem accipit ex hac Alexandri interpretatione: *ἢ ὑπωσοῦν φησὶ λέγεσθαι πρὸς τὰ πρώτως λεγόμενα τέλεια* 721, b, 27. Vetus interpres vertit: »aliqualiter.«

Cap. 17.

Πέρας λέγεται τὸ ἔσχατον ἑκάστου καὶ οὗ ἔξω μηθὲν ἔστι λαβεῖν 1
πρώτου, καὶ οὗ ἔσω πάντα πρώτου, καὶ ὃ ἂν ᾖ εἶδος μεγέθους ἢ ἔχον-
τος μέγεθος, καὶ τὸ τέλος ἑκάστου. τοιοῦτον δ' ἐφ' ὃ ἡ κίνησις καὶ ἡ
πρᾶξις, καὶ ἐκ ἀφ' οὗ. ὁτὲ δὲ ἄμφω καὶ ἀφ' οὗ καὶ ἐφ' ὅ, καὶ τὸ 2
οὗ ἕνεκα, καὶ ἡ οὐσία ἡ ἑκάστου, καὶ τὸ τί ἦν εἶναι ἑκάστῳ· τῆς γνώ-
112 Br. *σεως γὰρ τοῦτο πέρας· εἰ δὲ τῆς γνώσεως, καὶ τοῦ πράγματος. ὥστε* 3
φανερὸν ὅτι ὁσαχῶς τε ἡ ἀρχὴ λέγεται, τοσανταχῶς καὶ τὸ πέρας, καὶ
ἔτι πλεοναχῶς· ἡ μὲν γὰρ ἀρχὴ πέρας τι, τὸ δὲ πέρας οὐ πᾶν ἀρχή.

Cap. 18.

Τὸ καθ' ὃ λέγεται πολλαχῶς, ἕνα μὲν τρόπον τὸ εἶδος καὶ ἡ οὐσία 1
ἑκάστου πράγματος, οἷον καθὸ ἀγαθός, αὐτὸ ἀγαθόν, ἕνα δὲ ἐν ᾧ
πρώτῳ πέφυκε γίγνεσθαι, οἷον τὸ χρῶμα ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ. τὸ μὲν οὖν 2
πρώτως λεγόμενον καθὸ τὸ εἶδός ἐστι, δευτέρως δὲ ὡς ἡ ὕλη ἑκάσου καὶ τὸ
ὑποκείμενον ἑκάσῳ πρῶτον. ὅλως δὲ τὸ καθὸ ἰσαχῶς καὶ τὸ αἴτιον ὑπάρξει· 3
κατὰ τί γὰρ ἐλήλυθεν ἢ οὗ ἕνεκα ἐλήλυθε λέγεται, καὶ κατὰ τί παραλε-
λόγισται ἢ συλλελόγισται, ἢ τί τὸ αἴτιον τῷ συλλογισμῷ ἢ παραλογισμοῦ.
ἔτι δὲ τὸ καθὸ τὸ κατὰ θέσιν λέγεται, καθὸ ἕξηκεν ἢ καθὸ βαδίζει· 4
πάντα γὰρ ταῦτα θέσιν σημαίνει καὶ τόπον. ὥξε καὶ τὸ καθ' αὐτὸ 5
πολλαχῶς ἀνάγκη λέγεσθαι. ἓν μὲν γὰρ καθ' αὑτὸ τὸ τί ἦν εἶναι ἑκάσῳ,
οἷον ὁ Καλλίας καθ' αὑτὸν Καλλίας, καὶ τὸ τί ἦν εἶναι Καλλίᾳ· ἓν δὲ 6
ὅσα ἐν τῷ τί ἐστιν ὑπάρχει, οἷον ζῷον ὁ Καλλίας καθ' αὑτόν. ἐν γὰρ
τῷ λόγῳ ἐνυπάρχει τὸ ζῷον· ζῷον γάρ τι ὁ Καλλίας. ἔτι δὲ εἰ ἐν 7
αὐτῷ δέδεκται πρώτῳ ἢ τῶν αὐτοῦ τινί, οἷον ἡ ἐπιφάνεια λευκὴ καθ'
αὑτήν, καὶ ζῇ ὁ ἄνθρωπος καθ' αὑτόν· ἡ γὰρ ψυχὴ μέρος τι τοῦ ἀν-

---

§. 1. τὸ ἔσχατον] τότε ἐσχ. *Ab*. | καὶ ἓ ἔσω πάντα πρώτου] om. *ET*. | τοιοῦτον] τοῦτο *Fb* Alex. 722, a, 39.

§. 2. ὁτὲ] ὅτι *T*. | ἀφ'] ὑφ' *T*. | ἡ ἑκάσου] ἡ add. *EAb*.

§. 3. ὅλως δὲ] ὅλως δὲ καὶ *T*. | ὑπάρξει] ὑπάρχει *Fb*. | ἢ οὗ ἕνεκα] ἢ om. *Ab*. | ἢ τί] ἢ ὅτι *ET* Ald.

§. 4. ἔτι δὲ] δὲ add. *EAb*. | θέσιν σημαίνει καὶ τόπον] τόπον σημαίνει καὶ θέσιν *AbHb*.

§. 5. καθ' αὑτὸν Καλλίας] add. *Ab* et Alex. in paraphr. 723, b, 11. | Καλλίᾳ] καλλίαν *T* Ald. | καθ' αὑτόν] καθ' αὐτό Ald. | ἐν] ἓν Ald.

§. 7. ἔτι] ἓν *Ab*. | ἐν αὐτῷ] ἐν τῷ αὐτῷ Ald. | πρώτῳ] πρῶτον Ald. | ζῇ] ζῶον *ET* Ald.; Alex. cum reliquis libris ζῇ 723, b, 25.

8 θρώπε, ἐν ᾗ πρώτη τὸ ζῆν. ἔτι οὗ μή ἐσιν ἄλλο αἴτιον. τᾷ γὰρ ἀν-
θρώπε πολλὰ αἴτια, τὸ ζῷον, τὸ δίπεν· ἀλλ' ὅμως καθ' αὑτὸν ἄνθρω-
9 πος ὁ ἄνθρωπός ἐστιν. ἔτι ὅσα μόνῳ ὑπάρχει καὶ ᾗ μόνον· διὸ τὸ 113Br.
κεχωρισμένον καθ' αὑτό.

Cap. 19.

Διάθεσις λέγεται τοῦ ἔχοντος μέρη τάξις, ἢ κατὰ τόπον ἢ κατὰ 1022b
δύναμιν ἢ κατ' εἶδος· θέσιν γὰρ δεῖ τινὰ εἶναι, ὥσπερ καὶ τοὔνομα
δηλοῖ ἡ διάθεσις.

Cap. 20.

1 Ἕξις δὲ λέγεται ἕνα μὲν τρόπον οἷον ἐνέργειά τις τοῦ ἔχοντος καὶ
ἐχομένε, ὥσπερ πρᾶξίς τις ἡ κίνησις· ὅταν γὰρ τὸ μὲν ποιῇ τὸ δὲ ποιῆται,
2 ἔστι ποίησις μεταξύ. οὕτω καὶ τοῦ ἔχοντος ἐσθῆτα καὶ τῆς ἐχομένης
3 ἐσθῆτος ἔστι μεταξὺ ἕξις. ταύτην μὲν οὖν φανερὸν ὅτι οὐκ ἐνδέχεται
ἔχειν ἕξιν· εἰς ἄπειρον γὰρ βαδιεῖται, εἰ τοῦ ἐχομένου ἔσται ἔχειν τὴν
4 ἕξιν. ἄλλον δὲ τρόπον ἕξις λέγεται διάθεσις καθ' ἣν ἢ εὖ ἢ κακῶς
διάκειται τὸ διακείμενον, καὶ ἢ καθ' αὑτὸ ἢ πρὸς ἄλλο, οἷον ἡ ὑγίεια
5 ἕξις τις· διάθεσις γάρ ἐστι τοιαύτη. ἔτι ἕξις λέγεται ἂν ᾖ μόριον δια-
θέσεως τοιαύτης· διὸ καὶ ἡ τῶν μερῶν ἀρετὴ ἕξις τίς ἐστιν.

Cap. 21.

1 Πάθος λέγεται ἕνα μὲν τρόπον ποιότης καθ' ἣν ἀλλοιοῦσθαι ἐνδέχεται, οἷον
τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν, καὶ γλυκὺ καὶ πικρόν, καὶ βαρύτης καὶ κουφότης,
καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα· ἕνα δὲ αἱ τούτων ἐνέργειαι καὶ ἀλλοιώσεις ἤδη.

---

§. 8. *ἐσιν ἄλλο*] *ἐςι τι ἄλλο E, ἐσιν ἔν τι ἄλλο T, ἐσιν ἄλλο ἕν τι* Ald. Alexandri paraphrasis nostram scripturam exprimit 723, b, 31.

§. 9. *ᾗ μόνον*] *ᾗ μόνῳ* Ald. | *διὸ τὸ κεχωρισμένον*] *γρ. διότι ὡρισμένον* margo *E*, *γρ. διὸ τὸ κεχρωσμένον* Alex. 724, a, 10. Sed Alex. ipse vulgatam sequitur 724, a, 7.

Cap. 19. *τόπον*] *τὸν τόπον Ab.* | *καὶ*] om. *EAbHb*, ponit Alex. in lemm. 724, a, 27., et exprimunt interpretes latini.

Cap. 20. §. 1. *ἕξις δὲ*] *δὲ* om. *Hb.*

§. 3. *ἔχειν ἕξιν*] *ἔχειν τὴν ἕξιν ET* Ald.

§. 4. *ἢ εὖ*] *ἢ* add. *Ab.* | *καὶ ἢ*] *καὶ* om. *Ab.*

§. 5. *ἂν*] *ἐὰν Ab.* | *τοιαύτης*] *τοιαύτη Ab.* | *τίς*] om. *T.*

Cap. 21. §. 1. *πάθος*] *πάθος δὲ T, πάθος μὲν* Ald. | *τὸ μέλαν*] *τὸ* om. *Ab.*

ἔτι τούτων μᾶλλον αἱ βλαβεραὶ ἀλλοιώσεις καὶ κινήσεις, καὶ μάλιστα αἱ λυπηραὶ βλάβαι. ἔτι τὰ μεγέθη τῶν συμφορῶν καὶ λυπηρῶν πάθη λέγεται. 2 3

Cap. 22.

Στέρησις λέγεται ἕνα μὲν τρόπον ἂν μὴ ἔχῃ τι τῶν πεφυκότων ἔχεσθαι, κἂν μὴ αὐτὸ ᾖ πεφυκὸς ἔχειν, οἷον φυτὸν ὀμμάτων ἐστερῆσθαι 1
114 Br. λέγεται. ἕνα δὲ ἂν πεφυκὸς ἔχειν, ἢ αὐτὸ ἢ τὸ γένος, μὴ ἔχῃ, οἷον 2
ἄλλως ἄνθρωπος ὁ τυφλὸς ὄψεως ἐστέρηται καὶ ἀσπάλαξ· τὸ μὲν κατὰ τὸ γένος, τὸ δὲ καθ' αὑτό. ἔτι ἂν πεφυκὸς καὶ ὅτε πέφυκεν ἔχειν μὴ 3
ἔχῃ· ἡ γὰρ τυφλότης στέρησίς τις, τυφλὸς δ' οὐ κατὰ πᾶσαν ἡλικίαν, ἀλλ' ἐν ᾗ πέφυκεν ἔχειν, ἂν μὴ ἔχῃ. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν ᾧ ἂν ᾖ καὶ 4
καθ' ὃ καὶ πρὸς ὅ, καὶ ὡς ἂν μὴ ἔχῃ πεφυκός. ἔτι ἡ βιαία ἑκάστου 5
ἀφαίρεσις στέρησις λέγεται. καὶ ὁσαχῶς δὲ αἱ ἀπὸ τοῦ ᾱ ἀποφάσεις λέγονται, τοσαυταχῶς καὶ αἱ στερήσεις λέγονται· ἄνισον μὲν γὰρ τῷ μὴ ἔχειν ἰσότητα πεφυκὸς λέγεται, ἀόρατον δὲ καὶ τῷ ὅλως μὴ ἔχειν χρῶμα καὶ τῷ φαύλως, καὶ ἄπουν καὶ τῷ μὴ ἔχειν ὅλως πόδας καὶ τῷ
1023a φαύλους. ἔτι καὶ τῷ μικρὸν ἔχειν, οἷον τὸ ἀπύρηνον· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ 6
φαύλως πως ἔχειν. ἔτι τῷ μὴ ῥᾳδίως ἢ τῷ μὴ καλῶς, οἷον τὸ ἄτμη- 7
τον οὐ μόνον τῷ μὴ τέμνεσθαι ἀλλὰ καὶ τῷ μὴ ῥᾳδίως ἢ μὴ καλῶς. ἔτι τῷ πάντῃ μὴ ἔχειν· τυφλὸς γὰρ οὐ λέγεται ὁ ἑτερόφθαλμος ἀλλ' 8
ὁ ἐν ἀμφοῖν μὴ ἔχων ὄψιν. διὸ οὐ πᾶς ἀγαθὸς ἢ κακός, ἢ δίκαιος 9
ἢ ἄδικος, ἀλλὰ καὶ τὸ μεταξύ.

---

§. 2. *βλάβαι*] *βλαβεραί ET*, *καὶ αἱ βλαβεραί* Ald. Bessario, assentiente Vetere, ita vertit: »et maxime, quae tristes et noxiae sunt.« | *συμφορῶν*] *ἡδίων EAb* Vet.; sed Alex. nostram scripturam agnoscit 725, a, 2.

§. 1. *στέρησις*] *στέρησις μὲν T.* | *τῶν πεφ.*] *τῶν μὴ πεφ ET* Ald. | *ᾗ*] *ἣν E.*

§. 2. *ἀσπάλαξ*] *ὁ ἀσπ.* Ald. | *κατὰ τὸ γένος*] *τὸ* add. *ETHb.*

§. 3. *ὅτε*] *ὃ T.*

§. 4. *καὶ ἐν ᾧ ἂν ᾖ*] om. *Ab*, habet Alex. 725, a, 20. | *καθ' ὅ*] *ἐὰν καθ' ὅ Ab.* | *ὡς ἂν*] *ἂν* om. *Ab*, ponit Alex. Porro Casaubonus pro *ὡς ἂν μὴ ἔχῃ πεφυκός* scribi vult *ὡς ἂν εἴη πεφυκὸς, ἂν μὴ ἔχῃ.*

§. 5. *τῷ* quinquies] *τὸ* quinquies *AbHb*; sed Alex. Bekkeri scripturam tuetur 725, b, 2. 8. | *ἰσότητα*] om. *Ab.* | *πεφυκὸς*] *πεφυκὸς ἔχειν γρ.* Casaub. | *καὶ τῷ φαύλως*] *καὶ τὸ φαύλως T*, om. *AbFb.* | *πόδας*] *πόδα T.*

§. 6. *τῷ μικρὸν*] *τὸ μ. AbHb.* | *τὸ ἀπύρηνον*] *τὸν ἀπ. T.* | *τὸ φαύλως*] *τῷ φ. T.*

§. 7. *ἢ μὴ καλῶς*] *ἢ τῷ μὴ κ. ET* Ald.

§. 8. *τῷ*] *τὸ ETAbFb* Vet. | *ἔχειν*] *ἔχον Hb.*

§. 9. *καὶ τὸ*] om. *Ab.*

Cap. 23.

1 *Τὸ ἔχειν λέγεται πολλαχῶς, ἕνα μὲν τρόπον τὸ ἄγειν κατὰ τὴν*
αὑτοῦ φύσιν ἢ κατὰ τὴν αὑτοῦ ὁρμήν, διὸ λέγεται πυρετός τε ἔχειν
τὸν ἄνθρωπον καὶ οἱ τύραννοι τὰς πόλεις καὶ τὴν ἐσθῆτα οἱ ἀμπεχό-
2 *μενοι. ἕνα δ' ἐν ᾧ ἄν τι ὑπάρχῃ ὡς δεκτικῷ, οἷον ὁ χαλκὸς ἔχει τὸ εἶδος τῆ*
3 *ἀνδριάντος καὶ τὴν νόσον τὸ σῶμα. ἕνα δ' ὡς τὸ περιέχον τὰ περιεχόμενα·*
ἐν ᾧ γάρ ἐστι περιεχόμενόν τι, ἔχεσθαι ὑπὸ τούτου λέγεται, οἷον τὸ 115 Br.
ἀγγεῖον ἔχειν τὸ ὑγρόν φαμεν καὶ τὴν πόλιν ἀνθρώπους καὶ τὴν ναῦν ναύτας·
4 *οὕτω δὲ καὶ τὸ ὅλον ἔχειν τὰ μέρη. ἔτι τὸ κωλῦον κατὰ τὴν αὑτοῦ*
ὁρμήν τι κινεῖσθαι ἢ πράττειν ἔχειν λέγεται τοῦτο αὐτό, οἷον καὶ οἱ
κίονες τὰ ἐπικείμενα βάρη, καὶ ὡς οἱ ποιηταὶ τὸν Ἄτλαντα ποιοῦσι
τὸν οὐρανὸν ἔχειν ὡς συμπεσόντ' ἂν ἐπὶ τὴν γῆν, ὥσπερ καὶ τῶν φυσιο-
5 *λόγων τινές φασιν. τοῦτον δὲ τὸν τρόπον καὶ τὸ συνέχον λέγεται ἃ*
συνέχει ἔχειν, ὡς διαχωρισθέντα ἂν κατὰ τὴν αὑτοῦ ὁρμὴν ἕκαστον.
6 *καὶ τὸ ἕν τινι δὲ εἶναι ὁμοιοτρόπως λέγεται καὶ ἑπομένως τῷ ἔχειν.*

Cap. 24.

1 *Τὸ ἔκ τινος εἶναι λέγεται ἕνα μὲν τρόπον ἐξ οὗ ἐστὶν ὡς ὕλης,*
καὶ τοῦτο διχῶς, ἢ κατὰ τὸ πρῶτον γένος ἢ κατὰ τὸ ὕστατον εἶδος,
οἷον ἔστι μὲν ὡς ἅπαντα τὰ τηκτὰ ἐξ ὕδατος, ἔστι δ' ὡς ἐκ χαλκοῦ
2 *ὁ ἀνδριάς. ἕνα δ' ὡς ἐκ τῆς πρώτης κινησάσης ἀρχῆς, οἷον ἐκ τίνος*

---

§. 1. *ἔχειν*] *ἔχειν δὲ Hb.* | *τρόπον*] om. *ETHb*, ponit Alex. in lemm. | *ἄγειν*] *ἄγον Ab.*

§. 2. *ὑπάρχῃ*] *ὑπάρχοι* Ald.

§. 3. *τὸ περιέχον*] *τὰ περιέχοντα AbFb* Alex. 726, a, 12. | *τὰ*] *καὶ Ab.* | *περιεχόμενόν*] *περιέχον AbFb* et, ut probabile est, Alex. 726, a, 13. | *ὅλον ἔχειν*] *ὅλον ἔχει ET* Ald. Bess.

§. 4. *τὸ αὐτό*] *τοῦτο ταῦτα Ab.* | *Ἄτλαντα ποιοῦσι*] *ποιοῦσιν ἄτλ. AbHb.* | *συμπεσόντ'*] *συμπεσὸν T, συμπέσοι τ'* Fonseca, *μὴ συμπέσοι τ'* codices Fonsecae, *μὴ συμπέσοιτ'* Casaub. | *καὶ*] add. *AbFb* Alex. in paraphr. 726, a, 23. | *φασιν*] post *φασιν* add. *Ab*, *ἄτλας δ' οὐρανὸν εὐρὺν ἔχει κρατερῇσ ὑπ' ἀνάγκης.* Eundem versum Alexander affert in commentariis 726, a, 20., sed, ut videtur, ex suo.

§. 5. *συνέχον*] *συνέχειν THb.* | *λέγεται ἃ συνέχει ἔχειν*] *ἔχειν λέγεται AbHb.*

§. 6. *ὁμοιοτρόπως*] *ὁμοτρόπως ET.*

§. 1. *ὡς ἐκ*] *ὥς' ἐκ Ab.*

§. 2. *ὡς*] om. *ET.* | *τῆς πρώτης κινησάσης ἀρχῆς*] *τῷ πρώτῳ κινήσαντος AbFb.* Eandem scripturam ante oculos habuisse videtur Alex. 726, b, 8. | *ἐκ τίνος ἡ μάχη; ἐκ λοιδορίας*] *ἐκ τῆς λοιδορίας ἡ μάχη AbFb* Alex. in paraphr. 726, b, 8. | *αὕτη*] *αὐτὴ TAb* Ald.

ἡ μάχη; ἐκ λοιδορίας, ὅτι αὕτη ἀρχὴ τῆς μάχης. ἕνα δ' ἐκ τῶ συν- 3
θέτου ἐκ τῆς ὕλης καὶ τῆς μορφῆς, ὥσπερ ἐκ τοῦ ὅλου τὰ μέρη καὶ
ἐκ τῆς Ἰλιάδος τὸ ἔπος καὶ ἐκ τῆς οἰκίας οἱ λίθοι· τέλος μὲν γάρ
ἐστιν ἡ μορφή, τέλειον δὲ τὸ ἔχον τέλος. τὰ δὲ ὡς ἐκ τοῦ μέρους τὸ 4
εἶδος, οἷον ὁ ἄνθρωπος ἐκ τοῦ δίποδος καὶ ἡ συλλαβὴ ἐκ τοῦ ϛοιχείω
1023b (ἄλλως γὰρ τοῦτο), καὶ ὁ ἀνδριὰς ἐκ τῶ χαλκῶ· ἐκ τῆς αἰσθητῆς γὰρ
ὕλης ἡ συνθέτη ὐσία. ἀλλὰ καὶ τὸ εἶδος ἐκ τῆς τοῦ εἴδους ὕλης. τὰ 5
μὲν οὖν ἕτω λέγεται, τὰ δ' ἐὰν κατὰ μέρος τι τούτων τις ὑπάρχῃ τῶν
116 Br. τρόπων, οἷον ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς τὸ τέκνον καὶ ἐκ γῆς τὰ φυτά,
ὅτι ἔκ τινος μέρους αὐτῶν. ἕνα δὲ μεθ' ὃ τῷ χρόνῳ, οἷον ἐξ ἡμέρας 6
νὺξ καὶ ἐξ εὐδίας χειμών, ὅτι τοῦτο μετὰ τοῦτο. τούτων δὲ τὰ μὲν τῷ 7
ἔχειν μεταβολὴν εἰς ἄλληλα ἕτω λέγεται, ὥσπερ καὶ τὰ νῦν εἰρημένα,
τὰ δὲ τῷ κατὰ τὸν χρόνον ἐφεξῆς μόνον, οἷον ἐξ ἰσημερίας ἐγένετο ὁ
πλοῦς, ὅτι μετ' ἰσημερίαν ἐγένετο, καὶ ἐκ Διονυσίων Θαργήλια, ὅτι
μετὰ τὰ Διονύσια.

Cap. 25.

Μέρος λέγεται ἕνα μὲν τρόπον εἰς ὃ διαιρεθείη ἂν τὸ ποσὸν ὁπωσοῦν· 1
ἀεὶ γὰρ τὸ ἀφαιρούμενον τοῦ ποσοῦ ᾗ ποσὸν μέρος λέγεται ἐκείνου, οἷον
τῶν τριῶν τὰ δύο μέρος λέγεταί πως. ἄλλον δὲ τρόπον τὰ καταμε- 2
τροῦντα τῶν τοιούτων μόνον· διὸ τὰ δύο τῶν τριῶν ἔστι μὲν ὡς λέγε-
ται μέρος, ἔστι δ' ὡς οὔ. ἔτι εἰς ἃ τὸ εἶδος διαιρεθείη ἂν ἄνευ τοῦ 3
ποσοῦ, καὶ ταῦτα μόρια λέγεται τούτου· διὸ τὰ εἴδη τοῦ γένους φασὶν εἶναι
μόρια. ἔτι εἰς ἃ διαιρεῖταί τι, ἢ ἐξ ὧν σύγκειται τὸ ὅλον ἢ τὸ εἶδος 4
ἢ τὸ ἔχον τὸ εἶδος, οἷον τῆς σφαίρας τῆς χαλκῆς ἢ τοῦ κύβου τοῦ
χαλκοῦ καὶ ὁ χαλκὸς μέρος· τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ ὕλη ἐν ᾗ τὸ εἶδος. καὶ ἡ
γωνία μέρος. ἔτι τὰ ἐν τῷ λόγῳ τῷ δηλοῦντι ἕκαστον, καὶ ταῦτα μόρια 5
τοῦ ὅλου· διὸ τὸ γένος τοῦ εἴδους καὶ μέρος λέγεται, ἄλλως δὲ τὸ
εἶδος τοῦ γένους μέρος.

---

§. 4. τῶ χαλκῶ] τῶ om. *AbFb* et Alex. in paraphr. 727, a, 1. | συνθέτη] σύνθετος *T* Ald.

§. 5. ᾗ ν] om. Ald.

§. 6. εὐδίας] εἰδείας *AbHb*.

§. 7. ἐφεξῆς μόνον] om. *T*. | τὰ Διονύσια] τὰ om. *Ab*.

§. 1. διαιρεθείη] διαιρεθῇ *Hb*.

§. 3. διαιρεθείη] διαιρεθῇ *Ab*, τῶ ζῴω διαιρεθείη Ald.

§. 4. διαιρεῖταί τι] τι om. *Ab*. | ἔχον τὸ εἶδος] τὸ om. Alex. in lemm. 727, b, 31. 35. | ᾗ τῶ κύβω] ᾗ ὁ τῶ κ. *Ab*. | ἐν ᾗ] ἐν ᾧ Ald.

Cap. 26.

1 Ὅλον λέγεται οὗ τε μηθὲν ἄπεστι μέρος ἐξ ὧν λέγεται ὅλον φύσει,
2 καὶ τὸ περιέχον τὰ περιεχόμενα ὥστε ἕν τι εἶναι ἐκεῖνα. τοῦτο δὲ
3 διχῶς· ἢ γὰρ ὡς ἕκαστον ἕν, ἢ ὡς ἐκ τέτων τὸ ἕν. τὸ μὲν γὰρ καθόλου καὶ τὸ ὅλως λεγόμενον ὡς ὅλον τι ὄν, ἔτως ἐστὶ καθόλε ὡς πολλὰ περιέχον τῷ κατηγορεῖσθαι καθ' ἑκάστε καὶ ἓν ἅπαντα εἶναι ὡς
4 ἕκαστον, οἷον ἄνθρωπον, ἵππον, θεόν, ὅτι ἅπαντα ζῷα. τὸ δὲ συνε- 117 Br.
χὲς καὶ πεπερασμένον, ὅταν ἕν τι ἐκ πλειόνων ᾖ ἐνυπαρχόντων, μάλιστα
5 μὲν δυνάμει, εἰ δὲ μή, ἐνεργείᾳ. τούτων δ' αὐτῶν μᾶλλον τὰ φύσει ἢ τέχνῃ τοιαῦτα, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῦ ἑνὸς λέγομεν ὡς οὔσης τῆς ὁλότητός
6 τινος. ἔτι τοῦ ποσῦ ἔχοντος ἀρχὴν καὶ μέσον καὶ ἔσχατον, ὅσων μὲν 1024 a
μὴ ποιεῖ ἡ θέσις διαφοράν, πᾶν λέγεται, ὅσαν δὲ ποιεῖ, ὅλον· ὅσα δὲ
7 ἄμφω ἐνδέχεται, καὶ ὅλα καὶ πάντα. ἔστι δὲ ταῦτα ὅσων ἡ μὲν φύσις ἡ αὐτὴ μένει τῇ μεταθέσει, ἡ δὲ μορφὴ οὔ, οἷον κηρὸς καὶ ἱμάτιον·
8 καὶ γὰρ ὅλον καὶ πᾶν λέγεται· ἔχει γὰρ ἄμφω. ὕδωρ δὲ καὶ ὅσα ὑγρὰ καὶ ἀριθμὸς πᾶν μὲν λέγεται, ὅλος δ' ἀριθμὸς καὶ ὅλον ὕδωρ οὐ λέγε-
9 ται, ἂν μὴ μεταφορᾷ. πάντα δὲ λέγεται, ἐφ' οἷς τὸ πᾶν ὡς ἐφ' ἑνί, ἐπὶ τούτοις πάντα ὡς ἐπὶ διηρημένοις· πᾶς οὗτος ὁ ἀριθμός, πᾶσαι αὗται αἱ μονάδες.

Cap. 27.

1 Κολοβὸν δὲ λέγεται τῶν ποσῶν οὐ τὸ τυχόν, ἀλλὰ μεριστόν τε δεῖ αὐτὸ εἶναι καὶ ὅλον. τά τε γὰρ δύο οὐ κολοβὰ θατέρου ἀφαιρεμένε

---

§. 1. *οὗ τε*] τε om. Ald. | *ὅλον*] τὸ ὅλον Ald. | *περιέχον*] περιέχον ἕν καὶ *Ab* Ald. et codices Fonsecae.

§. 3. *τὸ ὅλως*] ὅλον *Ab*. | *τῷ κατηγορεῖσθαι*] τὸ κατηγ. *T* Ald. | *ὅτι*] διότι *AbHb*.

§. 4. *ἐνεργείᾳ*] καὶ ἐνεργ. *T*, ἐντελεχείᾳ *Ab*.

§. 5. *λέγομεν*] ἐλέγομεν *Ab* Ald. | *ὁλότητος ἑνότητός*] ἑνότητος ὁλότητός *T*.

§. 6. *ἔχοντος*] ἔχ. δὲ *Ab*. | *ποιεῖ ἡ*] ποιῇ ἡ *E*. | *πάντα*] πᾶν *ET* Ald.

§. 7. *καὶ γὰρ*] γὰρ om. *T*.

§. 8. *ὅλος δ'*] ὁ δὲ πᾶς ὅλος *Ab*. | *καὶ*] ἢ *Ab*. | *μεταφορᾷ*] κατὰ μεταφοράν *Ab*.

§. 9. *οἷς*] ὅσοις *Ab*. | *πάντα*] τὰ πάντα *Ab* et Alex. in paraphr. 728, b, 17.

§. 1. *μεριστόν τε*] τε om. *T*. | *δεῖ αὐτὸ*] om. *Ab*, αὐτὸ δεῖ Ald. | *ἀφαιρεμένε*] ἀφῃρημένε *E*. Alex. in paraphr. nostram scripturam sequitur 728, b, 40. | *οὐ γὰρ*] καὶ γὰρ Ald. | *λοιπόν*] λεῖπον *Fb* et Alex. 728, b, 42. | *ὅλως*] ὅλος *Ab*. | *ἔτι*] ἔτι δεῖ *ET* Ald.

ἑνός (οὐ γὰρ ἴσον τὸ κολόβωμα καὶ τὸ λοιπὸν οὐδέποτ' ἐστίν), οὐδ' ὅλως ἀριθμὸς ἀδείς· καὶ γὰρ τὴν ἀσίαν δεῖ μένειν· εἰ κύλιξ κολοβός, ἔτι εἶναι κύλικα· ὁ δ' ἀριθμὸς ἐκέτι ὁ αὐτός. πρὸς δὲ τούτοις κἂν ἀνο- 2
μοιομερῆ ᾖ, ἀδὲ ταῦτα πάντα· ὁ γὰρ ἀριθμὸς ἔστιν ὃς καὶ ἀνόμοια ἔχει μέρη, οἷον δυάδα, τριάδα. ἀλλ' ὅλως ὅσων μὴ ποιεῖ ἡ θέσις δια- 3
φορὰν ἀθὲν κολοβόν, οἷον ὕδωρ ἢ πῦρ, ἀλλὰ δεῖ τοιαῦτα εἶναι ἃ κατὰ
118 Br τὴν οὐσίαν θέσιν ἔχει. ἔτι συνεχῆ· ἡ γὰρ ἁρμονία ἐξ ἀνομοιομερῶν 4
μὲν καὶ θέσιν ἔχει, κόλοβὸς δὲ οὐ γίνεται. πρὸς δὲ τούτοις ἀδ' ὅσα 5
ὅλα, ἀδὲ ταῦτα ὀπισθεν μορίου στερήσει κολοβά. οὐ γὰρ δεῖ ὅτε τὰ κύρια τῆς ἀσίας ὅτε τὰ ὀπισθεν ὄντα· οἷον ἂν τρυπηθῇ ἡ κύλιξ, οὐ κολοβός, ἀλλ' ἂν τὸ οὖς ἢ ἀκρωτήριόν τι. καὶ ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἐὰν σάρκα ἢ 6
τὸν σπλῆνα, ἀλλ' ἐὰν ἀκρωτήριον, καὶ τοῦτο οὐ πᾶν ἀλλ' ὃ μὴ ἔχει γένεσιν ἀφαιρεθὲν ὅλον. διὰ τοῦτο οἱ φαλακροὶ οὐ κολοβοί.

Cap. 28.

Γένος λέγεται τὸ μὲν ἐὰν ᾖ ἡ γένεσις συνεχὴς τῶν τὸ εἶδος ἐχόν- 1
των τὸ αὐτό, οἷον λέγεται ἕως ἂν ἀνθρώπων γένος ᾖ, ὅτι ἕως ἂν ᾖ, ἡ γένεσις συνεχὴς αὐτῶν. τὸ δὲ ἀφ' οὗ ἂν ὦσι πρώτου κινήσαντος εἰς 2
τὸ εἶναι· οὕτω γὰρ λέγονται Ἕλληνες τὸ γένος οἱ δ' Ἴωνες, τῷ οἱ μὲν ἀπὸ Ἕλληνος οἱ δὲ ἀπὸ Ἴωνος εἶναι πρώτου γεννήσαντος. καὶ μᾶλλον 3
οἱ ἀπὸ τοῦ γεννήσαντος ἢ τῆς ὕλης· λέγονται γὰρ καὶ ἀπὸ τοῦ θήλεος
1024b τὸ γένος, οἷον οἱ ἀπὸ Πύρρας. ἔτι δὲ ὡς τὸ ἐπίπεδον τῶν σχημάτων 4
γένος τῶν ἐπιπέδων καὶ τὸ στερεὸν τῶν στερεῶν· ἕκαστον γὰρ τῶν σχημάτων τὸ μὲν ἐπίπεδον τοιονδί, τὸ δὲ στερεόν ἐστι τοιονδί· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ ὑποκείμενον ταῖς διαφοραῖς. ἔτι ὡς ἐν τοῖς λόγοις τὸ πρῶ- 5
τον ἐνυπάρχον, ὃ λέγεται ἐν τῷ τί ἐστι τοῦτο γένος, οὗ διαφοραὶ λέ-

---

§. 2. ἀνομοιομερῆ] ὁμοιομερῆ *Ab*; Alex. cum reliq. libris et interpretibus lat. exhibet ἀνομ. 729, a, 8. Deinde cod. Reg. adnotat in margine γρ. καὶ „ἀνομοιομερῆ ἢ ἀδὲ ταῦτα." | ὁ γὰρ] ἀδὲ γὰρ *T*. | ὃς] ὡς *TAb* Bess. Vet.

§. 3. ὅσων] ὧν *ET* Ald. | ἀθὲν] ἀδὲ *T*.

§. 4. ἀνομοιομερῶν] ἀνομοίων *Ab*; Alex. in paraphr. nostrum textum agnoscit 729, a, 18.

§. 5. ὅσα ὅλα] ὅσα ἄλλα *Hb*. | δεῖ] δὴ *Ab*. | ὀπισθεν] ὀπωσοῦν *T*. | οἷον ἂν] οἷον ἐὰν *Ab*.

§. 6. οὐκ ἐὰν] οὐκ ἂν *Ab*. | ἀκρωτήριον] ἀκρωτηρίόν τι *Ab*.

§. 1. Ἕλληνες] οἱ μὲν ἕλληνες *Ab* Ald. Brand. | τῷ οἱ μὲν] τὸ οἱ μὲν *T*.

§. 3. οἷον οἱ] οἱ add. *Ab*.

§. 4. ἔτι δὲ] δὲ om. *Ab*. | γένος] τὸ γ. *E*.

§. 5. ὃ] om. *Ab*.

6 γονται αἱ ποιότητες. τὸ μὲν οὖν γένος τοσαυταχῶς λέγεται, τὸ μὲν
κατὰ γένεσιν συνεχῆ τῇ αὐτῇ εἴδους, τὸ δὲ κατὰ τὸ πρῶτον κινῆσαν
ὁμοειδές, τὸ δ' ὡς ὕλη· οὗ γὰρ ἡ διαφορὰ καὶ ἡ ποιότης ἐστί, τοῦτ'
7 ἐστὶ τὸ ὑποκείμενον, ὃ λέγομεν ὕλην. ἕτερα δὲ τῷ γένει λέγεται ὧν 119 Br.
ἕτερον τὸ πρῶτον ὑποκείμενον καὶ μὴ ἀναλύεται θάτερον εἰς θάτερον
μηδ' ἄμφω εἰς ταὐτόν, οἷον τὸ εἶδος καὶ ἡ ὕλη ἕτερον τῷ γένει, καὶ
8 ὅσα καθ' ἕτερον σχῆμα κατηγορίας τοῦ ὄντος λέγεται· τὰ μὲν γὰρ τί
ἐστι σημαίνει τῶν ὄντων, τὰ δὲ ποιόν τι, τὰ δ' ὡς διήρηται πρότερον·
οὐδὲ γὰρ ταῦτα ἀναλύεται οὔτ' εἰς ἄλληλα οὔτ' εἰς ἕν τι.

Cap. 29.

1 Τὸ ψεῦδος λέγεται ἄλλον μὲν τρόπον ὡς πρᾶγμα ψεῦδος, καὶ τού-
του τὸ μὲν τῷ μὴ συγκεῖσθαι ἢ ἀδύνατον εἶναι συντεθῆναι, ὥσπερ
λέγεται τὸ τὴν διάμετρον εἶναι σύμμετρον ἢ τὸ σὲ καθῆσθαι· τούτων
2 γὰρ ψεῦδος τὸ μὲν ἀεί, τὸ δὲ ποτέ· οὕτω γὰρ οὐκ ὄντα ταῦτα. τὰ δὲ
ὅσα ἐστὶ μὲν ὄντα, πέφυκε μέντοι φαίνεσθαι ἢ μὴ οἷά ἐστιν ἢ ἃ μή
ἐστιν, οἷον ἡ σκιαγραφία καὶ τὰ ἐνύπνια· ταῦτα γὰρ ἔστι μέν τι, ἀλλ'
3 οὐχ ὧν ἐμποιεῖ τὴν φαντασίαν. πράγματα μὲν οὖν ψευδῆ οὕτω λέγεται,
ἢ τῷ μὴ εἶναι αὐτά, ἢ τῷ τὴν ἀπ' αὐτῶν φαντασίαν μὴ ὄντος εἶναι.
4 λόγος δὲ ψευδὴς ὁ τῶν μὴ ὄντων ἧ ψευδής. διὸ πᾶς λόγος ψευδὴς
5 ἑτέρου ἢ οὗ ἐστὶν ἀληθής, οἷον ὁ τῷ κύκλου ψευδὴς τριγώνου. ἑκάστου
δὲ λόγος ἔστι μὲν ὡς εἷς ὁ τῷ τί ἦν εἶναι, ἔστι δ' ὡς πολλοί, ἐπεὶ
ταὐτό πως αὐτὸ καὶ αὐτὸ πεπονθός, οἷον Σωκράτης καὶ Σωκράτης
6 μουσικός. ὁ δὲ ψευδὴς λόγος ἐθενός ἐστιν ἁπλῶς λόγος. διὸ Ἀντι-
σθένης ᾤετο εὐήθως μηθὲν ἀξιῶν λέγεσθαι πλὴν τῷ οἰκείῳ λόγῳ ἓν ἐφ'
ἑνός· ἐξ ὧν συνέβαινε μὴ εἶναι ἀντιλέγειν, σχεδὸν δὲ μηδὲ ψεύδεσθαι.
7 ἔστι δ' ἕκαστον λέγειν οὐ μόνον τῷ αὐτῷ λόγῳ, ἀλλὰ καὶ τῷ ἑτέρου,

---

§. 6. τὸ πρῶτον] τὸ om. *E.*
§. 7. ὧν ἕτερον] ὧν τε ἕτερον *E.*
§. 1. ἄλλον] ἕνα *Hb.* | πρᾶγμα ψεῦδος] πρ. ψευδές *T* Sylb. Casaub.
§. 2. καὶ τὰ ἐνύπνια] τὴν φαντασίαν *T.*
§. 3. μὴ ὄντος] μὴ ὄντως *T.*
§. 4. ᾗ ψευδὴς] ἢ ψευδὴς conjectura Alexandri 731, b, 25.
§. 5. πολλοί] οἱ πολλοί *T.* | καὶ Σωκράτης] om. *Ab.*
§. 6. εὐήθως] ἀνοήτως *Hb.*
§. 7. τῷ αὐτοῦ] τῷ αὐτῷ *T.* | τῷ ἑτέρου] τῷ τῷ ἑτ. Ald. | καὶ παντελῶς] καὶ vel deest vel transponitur in versione Bessarionis, quae haec exhibet: »et false quidem omnino.« | ἔστι δ' ὡς] ἔστι δ' οὖν ὡς *T* Ald.

120 Br.
1025 a ψευδῶς μὲν καὶ παντελῶς, ἔστι δ' ὡς καὶ ἀληθῶς, ὥσπερ τὰ ὀκτὼ διπλάσια τῷ τῆς δυάδος λόγῳ. τὰ μὲν ἓν οὕτω λέγεται ψευδῆ, ἄνθρω- 8
πος δὲ ψευδὴς ὁ εὐχερὴς καὶ προαιρετικὸς τῶν τοιούτων λόγων, μὴ δι' ἕτερόν τι ἀλλὰ δι' αὐτό, καὶ ὁ ἄλλοις ἐμποιητικὸς τῶν τοιούτων λόγων, ὥσπερ καὶ τὰ πράγματά φαμεν ψευδῆ εἶναι, ὅσα ἐμποιεῖ φαντασίαν ψευδῆ. διὸ ὁ ἐν τῷ Ἱππίᾳ λόγος παρακρούεται ὡς ὁ αὐτὸς ψευδὴς 9
καὶ ἀληθής. τὸν δυνάμενον γὰρ ψεύσασθαι λαμβάνει ψευδῆ, οὗτος δ' ὁ εἰδὼς καὶ ὁ φρόνιμος· ἔτι τὸν ἑκόντα φαῦλον βελτίω. τοῦτο δὲ ψεῦδος 10
λαμβάνει διὰ τῆς ἐπαγωγῆς (ὁ γὰρ ἑκὼν χωλαίνων τοῦ ἄκοντος κρείττων), τὸ χωλαίνειν τὸ μιμεῖσθαι λέγων, ἐπεὶ εἴγε χωλὸς ἑκών, χείρων ἴσως, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ ἤθους, καὶ οὗτος.

Cap. 30.

Συμβεβηκὸς λέγεται ὃ ὑπάρχει μέν τινι καὶ ἀληθὲς εἰπεῖν, οὐ μέν- 1
τοι οὔτ' ἐξ ἀνάγκης οὔτ' ἐπὶ τὸ πολύ, οἷον εἴ τις ὀρύττων φυτῷ βόθρον εὗρε θησαυρόν. τοῦτο τοίνυν συμβεβηκὸς τῷ ὀρύττοντι τὸν βόθρον, τὸ 2
εὑρεῖν θησαυρόν· οὔτε γὰρ ἐξ ἀνάγκης τοῦτο ἐκ τούτου ἢ μετὰ τοῦτο, οὔθ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἄν τις φυτεύῃ θησαυρὸν εὑρίσκει. καὶ μουσικός γ' ἂν 3
τις εἴη λευκός· ἀλλ' ἐπεὶ ὅτε ἐξ ἀνάγκης οὔθ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοῦτο γίνεται, συμβεβηκὸς αὐτὸ λέγομεν. ὥστ' ἐπεὶ ἔστιν ὑπάρχον τι καὶ τινί, 4
καὶ ἕνια τούτων καὶ πῇ καὶ ποτέ, ὅ τι ἂν ὑπάρχῃ μέν, ἀλλὰ μὴ διότι τοδὶ ἦν ἢ νῦν ἢ ἐνταῦθα, συμβεβηκὸς ἔσται. οὐδὲ δὴ αἴτιον ὡρισμένον 5
οὐθὲν τῷ συμβεβηκότος ἀλλὰ τὸ τυχόν· τοῦτο δ' ἀόριστον. συνέβη τῳ 6

---

§. 8. ἄνθρωπος δὲ] δὲ om. *E*. | μὴ] ᾗ *Ab*. | αὐτό] αὐτά *Ab*, αὐτό *E*. | ὁ] om. *T*. | καὶ τὰ πράγματά φαμεν] φαμὲν καὶ πράγματα *ET* Ald. | φαντασίαν ψευδῆ] ψευδῆ φαντ. *Ab*.

§. 9. διὸ ὁ] ὁ codicibus deest; sed Alex. articulum ponit in paraphr. 732, b, 41. | ψεύσασθαι] ψεύδεσθαι Ald. | ἑκόντα] εἰδότα *Ab*. | φαῦλον] τὰ φαῦλα *ETAb*; Vet.: »volentem turpia.« Alex. in paraphr. locum ita reddit τὸν ἑκόντα φαῦλα πράσσοντα βελτίονα εἶναι τοῦ ἄκοντος 733, a, 9.

§. 10. τὸ χωλαίνειν] τὸ om. *Ab*. | εἴγε] εἴς γε *T*. | ἄτος] ἄτως *Ab*, τοῦτο *ET* Ald. Bess. Vet.; Alex. in paraphr. nostram scripturam sequi videtur 733, a, 16.

§. 1. συμβ.] συμβ. δὲ Ald. | μέντοι] μέντοιγε *T*. | ἔτ' ἐπὶ] ἔτε δὲ ἐπὶ *Ab*.

§. 3. γ'] δὲ *Ab*. | οὔτε] οὐκ *Ab*. | οὔθ'] οὐδ' *Ab*.

§. 4. ὑπάρχον τι] τι om. *Ab*. | τοδὶ ἦν] ἦν om. Ald.

§. 5. ἀλλὰ] om. *E*.

§. 6. τῳ] τὸ *EAb* Bess. | ἢ ὑπὸ λήσεως ληφθείς] om. *FbHb* et Alex. in paraphr.

εἰς Αἴγιναν ἐλθεῖν, εἰ μὴ διὰ τοῦτο ἀφίκετο ὅπως ἐκεῖ ἔλθῃ, ἀλλ' ὑπὸ
7 χειμῶνος ἐξωσθεὶς ἢ ὑπὸ ληστῶν ληφθείς. γέγονε μὲν δὴ καὶ ἔστι τὸ
συμβεβηκός, ἀλλ' οὐχ ᾗ αὐτὸ ἀλλ' ᾗ ἕτερον· ὁ γὰρ χειμὼν αἴτιος τοῦ 121 Br.
8 μὴ ὅπου ἔπλει ἐλθεῖν, τοῦτο δ' ἦν Αἴγινα. λέγεται δὲ καὶ ἄλλως συμ-
βεβηκός, οἷον ὅσα ὑπάρχει ἑκάστῳ καθ' αὑτὸ μὴ ἐν τῇ οὐσίᾳ ὄντα,
9 οἷον τῷ τριγώνῳ τὸ δύο ὀρθὰς ἔχειν. καὶ ταῦτα μὲν ἐνδέχεται ἀΐδια
εἶναι, ἐκείνων δὲ οὐθέν. λόγος δὲ τούτου ἐν ἑτέροις.

LIBER VI. (E)

Cap. 1.

1 Αἱ ἀρχαὶ καὶ τὰ αἴτια ζητεῖται τῶν ὄντων, δῆλον δὲ ὅτι ᾗ ὄντα. 1025b
2 ἔστι γάρ τι αἴτιον ὑγιείας καὶ εὐεξίας, καὶ τῶν μαθηματικῶν εἰσὶν ἀρχαὶ
καὶ στοιχεῖα καὶ αἴτια, καὶ ὅλως δὲ πᾶσα ἐπιστήμη διανοητικὴ ἢ μετέ-
χουσά τι διανοίας περὶ αἰτίας καὶ ἀρχάς ἐστιν ἢ ἀκριβεστέρας ἢ ἁπλε-
3 στέρας. ἀλλὰ πᾶσαι αὗται περὶ ἕν τι καὶ γένος τι περιγραψάμεναι
περὶ τοῦτον πραγματεύονται, ἀλλ' οὐχὶ περὶ ὄντος ἁπλῶς οὐδὲ ᾗ ὄν, οὐδὲ
4 τοῦ τί ἐστιν οὐθένα λόγον ποιοῦνται· ἀλλ' ἐκ τούτου αἱ μὲν αἰσθήσει
ποιήσασαι αὐτὸ δῆλον, αἱ δ' ὑπόθεσιν λαβοῦσαι τὸ τί ἐστιν, οὕτω τὰ
καθ' αὑτὰ ὑπάρχοντα τῷ γένει περὶ ὃ εἰσιν ἀποδεικνύουσιν ἢ ἀναγκαιό-
5 τερον ἢ μαλακώτερον. διόπερ φανερὸν ὅτι οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις οὐσίας
οὐδὲ τοῦ τί ἐστιν ἐκ τῆς τοιαύτης ἐπαγωγῆς, ἀλλά τις ἄλλος τρόπος τῆς

---

§. 7. γέγονε] γεγονὼς *T*. | δὴ] om. *T*. | καὶ] ᾗ *Ab*, ἢ Alex. in lemm. 733, b, 23. | ἔσι] ἐπὶ *T*, ἔξαι Sylb. Casaub. | αἴτιος] om. *T*. | ὅπου] ᾧ *Ab*. | ἦν] εἶναι *Ab*.

§. 8. ἑκάστῳ] om. *T*. | μὴ] καὶ μὴ *T* Alex. in lemm. 734, b, 5. | οἷον] ὥσπερ *Ab*.

§. 9. ἀΐδια εἶναι] καὶ ἄν τε ἀΐδια αἴτια Var. Lect. ap. Alex. 734, a, 4.

§. 1. δὲ] δὴ *Ab*, γὰρ *Hb*.

§. 2. ὑγιείας] ὑγείας *E* Ald. | ἢ μετέχουσα] ἢ καὶ μετ. Ald.

§. 3. ἕν τι] ὄν τι *Ab*. Vulgatam ἕν τι sequitur Alex. 734, a, 30. et exprimunt interpretes latini.

§. 4. ποιήσασαι] ποιήσασθαι Ald.

δηλώσεως. ὁμοίως δὲ ὐδ' εἰ ἔστιν ἢ μή ἐστι τὸ γένος περὶ ὃ πραγμα- 6
τεύονται ὐθὲν λέγουσι, διὰ τὸ τῆς αὐτῆς εἶναι διανοίας τό τε τί ἐστι
δῆλον ποιεῖν καὶ εἰ ἔστιν. ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ φυσικὴ ἐπιστήμη τυγχάνει ὖσα 7
122 Br. περὶ γένος τι τοῦ ὄντος (περὶ γὰρ τὴν τοιαύτην ἐστὶν ὐσίαν ἐν ᾗ ἡ
ἀρχὴ τῆς κινήσεως καὶ στάσεως ἐν αὐτῇ), δῆλον ὅτι ἴτε πρακτικὴ ἐσιν
ἴτε ποιητική. τῶν μὲν γὰρ ποιητικῶν ἐν τῷ ποιοῦντι ἡ ἀρχὴ ἢ νοῦς ἢ 8
τέχνη ἢ δύναμίς τις, τῶν δὲ πρακτικῶν ἐν τῷ πράττοντι ἡ προαίρεσις·
τὸ αὐτὸ γὰρ τὸ πρακτὸν καὶ τὸ προαιρετόν. ὥστε εἰ πᾶσα διάνοια ἢ 9
πρακτικὴ ἢ ποιητικὴ ἢ θεωρητική, ἡ φυσικὴ θεωρητική τις ἂν εἴη, ἀλλὰ
θεωρητικὴ περὶ τοιοῦτον ὂν ὅ ἐστι δυνατὸν κινεῖσθαι, καὶ περὶ οὐσίαν
τὴν κατὰ τὸν λόγον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οὐ χωριστὴν μόνον. δεῖ δὲ τὸ τί 10
ἦν εἶναι καὶ τὸν λόγον πῶς ἐστὶ μὴ λανθάνειν, ὡς ἄνευ γε τούτου τὸ
ζητεῖν μηθέν ἐστι ποιεῖν. τῶν δ' ὁριζομένων καὶ τῶν τί ἐστι τὰ μὲν 11
ἕτως ὑπάρχει ὡς τὸ σιμόν, τὰ δ' ὡς τὸ κοῖλον. διαφέρει δὲ ταῦτα
ὅτι τὸ μὲν σιμὸν συνειλημμένον ἐστὶ μετὰ τῆς ὕλης· ἔστι γὰρ τὸ μὲν
σιμὸν κοίλη ῥίς, ἡ δὲ κοιλότης ἄνευ ὕλης αἰσθητῆς. εἰ δὴ πάντα τα 12
1026a φυσικὰ ὁμοίως τῷ σιμῷ λέγονται, οἷον ῥίς, ὀφθαλμός, πρόσωπον, σάρξ,
ὀστοῦν, ὅλως ζῷον, φύλλον, ῥίζα, φλοιός, ὅλως φυτόν (οὐθενὸς γὰρ ἄνευ
κινήσεως ὁ λόγος αὐτῶν, ἀλλ' ἀεὶ ἔχει ὕλην), δῆλον πῶς δεῖ ἐν τοῖς

---

§. 6. *τῆς αὐτῆς*] *τῆς τοιαύτης T.* | *τό τε*] *τε* om. *Ab.* | *καὶ εἰ*] *καὶ τὸ εἰ Fb.* | *ἔστιν*] *ἔστι τοῦτο ET* Ald. Bess. Vet.

§. 7. *ἐν αὐτῇ*] *ἐν ἑαυτῇ Ab, τῆς ἐν αὐτῇ γρ.* Casaub., atque eam scripturam confirmare videtur Bessario, cujus haec est interpretatio: »etenim circa talem substantiam est, in qua principium est motus et status, qui in ea est.«

§. 8. *ποιητικῶν*] Quod Casaubonus dicit in margine, Alexandrum legi velle *ποιητῶν*, ut mox *πρακτῶν*, id secus affirmat. Legit enim Alexander cum textu vulgato *ποιητικῶν*, etsi altera lectio magis conveniat cum ejus interpretatione. | *ἐν τῷ ποιοῦντι — πρακτικῶν*] om. *T.* | *νοῦς*] *νοῦς ἐστιν* Ald. | *πρακτικῶν*] *πρακτῶν E* Alex. 734, b, 35. 41. | *πράττοντι*] *πράττειν* Alex. in lemm. 734, b, 36. | *γὰρ τὸ*] post haec verba *T* haec habet *τῶν δὲ πρακτικῶν ἐν τῷ πράττοντι ἡ προαίρεσις. τὸ αὐτὸ γὰρ.* | *τὸ προαιρετόν*] *τὸ* om. *Ab*, agnoscit Alex. 735, a, 1.

§. 9. *εἰ*] *ἡ T*, *εἰ ἡ* Ald., om. *Ab.* | *ἡ φυσικὴ*] *ἡ φύσις Hb.* Porro *Ab* haec omittit *ἡ φυσικὴ θεωρητικὴ.* | *τοιοῦτον*] *τοῦτο EAb.* | *ὡ χωριστὴν*] *ὡς ὡ χωρ. ET, καὶ ὡ χωρ. Fb.*

§. 10. *μηθέν*] *ὐδὲν Fb.* | *ἐστι ποιεῖν*] *ποιεῖν ἐστίν E* Ald.

§. 11. *τῶν δ'*] *ἔστι δὲ τῶν AbFb, τῶν δὴ* Ald. | *καὶ τῶν*] om. *Fb.* | *ἕτως ὑπάρχει*] om. *Ab.* | *ἔστι γὰρ τὸ μὲν*] *μὲν* om. *E.*

§. 12. *εἰ δὴ*] *εἰ δὲ T.* | *ὅστοῦν*] om. *T.* | *ὐθενὸς*] *οὐδὲν ὅσον T.* | *ὁ λόγος αὐτῶν*] *αὐτῶν ὁ λόγος* Alex. 735, a, 27 | *ἀεὶ*] om. *Ab.* | *δῆλον*] om. *Ab.*

φυσικοῖς τὸ τί ἐστι ζητεῖν καὶ ὁρίζεσθαι, καὶ διότι καὶ περὶ ψυχῆς ἐνίας
13 θεωρῆσαι τοῦ φυσικοῦ, ὅση μὴ ἄνευ τῆς ὕλης ἐστίν. ὅτι μὲν οὖν ἡ
φυσικὴ θεωρητική τίς ἐστι, φανερὸν ἐκ τούτων. ἀλλ' ἔστι καὶ ἡ μαθη-
14 ματικὴ θεωρητική. ἀλλ' εἰ ἀκινήτων καὶ χωριστῶν ἐστί, νῦν ἄδηλον·
15 ὅτι μέντοι ἔνια μαθήματα ἢ ἀκίνητα καὶ ἢ χωριστὰ θεωρεῖ, δῆλον. εἰ
δέ τί ἐστιν ἀΐδιον καὶ ἀκίνητον καὶ χωριστόν, φανερὸν ὅτι θεωρητικῆς
16 τὸ γνῶναι. οὐ μέντοι φυσικῆς γε (περὶ κινητῶν γάρ τινων ἡ φυσική), 123 Br.
17 οὐδὲ μαθηματικῆς, ἀλλὰ προτέρας ἀμφοῖν. ἡ μὲν γὰρ φυσικὴ περὶ
ἀχώριστα μὲν ἀλλ' οὐκ ἀκίνητα, τῆς δὲ μαθηματικῆς ἔνια περὶ ἀκίνητα
μὲν οὐ χωριστὰ δ' ἴσως, ἀλλ' ὡς ἐν ὕλῃ· ἡ δὲ πρώτη καὶ περὶ χωριστὰ
18 καὶ ἀκίνητα. ἀνάγκη δὲ πάντα μὲν τὰ αἴτια ἀΐδια εἶναι, μάλιστα
19 δὲ ταῦτα· ταῦτα γὰρ αἴτια τοῖς φανεροῖς τῶν θείων. ὥστε τρεῖς
ἂν εἶεν φιλοσοφίαι θεωρητικαί, μαθηματική, φυσική, θεολογική. οὐ
γὰρ ἄδηλον ὅτι εἴ που τὸ θεῖον ὑπάρχει, ἐν τῇ τοιαύτῃ φύσει
ὑπάρχει· καὶ τὴν τιμιωτάτην δεῖ περὶ τὸ τιμιώτατον γένος εἶναι. αἱ
μὲν οὖν θεωρητικαὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν αἱρετώτεραι, αὕτη δὲ τῶν
20 θεωρητικῶν. ἀπορήσειε γὰρ ἄν τις πότερόν ποθ' ἡ πρώτη φιλοσοφία
καθόλου ἐστίν, ἢ περί τι γένος καὶ φύσιν τινὰ μίαν. οὐ γὰρ ὁ αὐτὸς
τρόπος οὐδ' ἐν ταῖς μαθηματικαῖς, ἀλλ' ἡ μὲν γεωμετρία καὶ ἀστρολογία
21 περί τινα φύσιν εἰσίν, ἡ δὲ καθόλου πασῶν κοινή. εἰ μὲν οὖν μή ἐστί

---

§. 13. τίς] add. *AbFb*. | φανερὸν] δῆλον *Hb*. | ἐκ τούτων] ἐκ τέτε Var. Lect. ap. Brand.

§. 14. ἐστί] ἔτι *T*. | νῦν ἄδηλον] ἄδηλον νῦν *Fb*. | μέντοι] μὲν ἂν *E* Ald.

§. 15. εἰ δέ τί] τί om. *Fb*. | ἀΐδιον καὶ ἀκίνητον] ἀκίνητον καὶ ἀΐδιον *ET* Ald. Bess. Vet.

§. 16. μαθηματικῆς, ἀλλὰ] μαθ. γε ἀλλ' ἑτέρας *Ab*.

§. 17. ὡς ἐν ὕλῃ] ὡς om. *T*.

§. 18. πάντα μὲν] μὲν om. *Fb*. Diversum textum ante oculos habuisse videntur interpretes latini: sic enim vertit Argyropolus »universales autem causas sempiternas esse necesse est.« Atque Vet.: »necesse vero communes quidem causas sempiternas.« Sed Bessario vulgatum textum exprimit. | εἶναι] om. *EFb*. | θείων] αἰσθητῶν *T*, αἰσθητῶν τυγχάνει Var. Lect. ap. Alex. 736, a, 3. Eandem scripturam vertendo exhibet interpres Vetus (»hae namque causae manifestis sensibilium sunt«).

§. 19. δεῖ] ἀεὶ *Ab*.

§. 20. τι γένος] τι om. Ald. | φύσιν τινὰ] τινὰ add. *AbFb* Alex. in paraphr. 736, a, 13. | οὐδ' ἐν ταῖς] ὡς ἐν ταῖς γρ. Casaub., »non enim idem modus est, atque in mathematicis« Bess. | τινα φύσιν] τινα φύσιν ἰδίαν Ald. | ἡ δὲ] ἐκείνη δὲ *ET* Ald. | πασῶν] γρ. καὶ πᾶσι rec. *E*. | κοινή] κοινῇ Isingr.

§. 21. καὶ φιλοσοφία] καὶ ἡ φιλ. *T*. | ὑπάρχοντα] ὑπάρχοντα καθόλε Ald.

τις ἑτέρα οὐσία παρὰ τὰς φύσει συνεστηκυίας, ἡ φυσικὴ ἂν εἴη πρώτη ἐπιστήμη· εἰ δ' ἐστί τις οὐσία ἀκίνητος, αὕτη προτέρα καὶ φιλοσοφία πρώτη, καὶ καθόλου οὕτως ὅτι πρώτη· καὶ περὶ τῦ ὄντος ᾗ ὄν, ταύτης ἂν εἴη θεωρῆσαι, καὶ τί ἐστι καὶ τὰ ὑπάρχοντα ᾗ ὄν.

Cap. 2.

Ἀλλ' ἐπεὶ τὸ ὂν τὸ ἁπλῶς λεγόμενον λέγεται πολλαχῶς, ὧν ἓν μὲν ἦν τὸ κατὰ συμβεβηκός, ἕτερον δὲ τὸ ὡς ἀληθές, καὶ τὸ μὴ ὂν ὡς τὸ ψεῦδος, παρὰ ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ σχήματα τῆς κατηγορίας, οἷον τὸ μὲν τί, τὸ δὲ ποιόν, τὸ δὲ ποσόν, τὸ δὲ ποῦ, τὸ δὲ ποτέ, καὶ εἴ τι ἄλλο 1026b
σημαίνει τὸν τρόπον τῦτον· ἔτι παρὰ ταῦτα πάντα τὸ δυνάμει καὶ 124 Br
ἐνεργείᾳ· ἐπεὶ δὲ πολλαχῶς λέγεται τὸ ὄν, πρῶτον περὶ τῦ κατὰ συμβε- 2
βηκὸς λεκτέον, ὅτι ἀδεμία ἐστὶ περὶ αὐτὸ θεωρία. σημεῖον δέ· οὐδεμιᾷ γὰρ 3
ἐπιστήμῃ ἐπιμελὲς περὶ αὐτοῦ ἔτε πρακτικῇ ἔτε ποιητικῇ ἔτε θεωρητικῇ.
ἔτε γὰρ ὁ ποιῶν οἰκίαν ποιεῖ ὅσα συμβαίνει ἅμα τῇ οἰκίᾳ γινομένῃ· 4
ἄπειρα γάρ ἐστιν· τοῖς μὲν γὰρ ἡδεῖαν, τοῖς δὲ βλαβεράν, τοῖς δ' ὠφέ-
λιμον ἐνθὲν εἶναι κωλύει τὴν ποιηθεῖσαν, καὶ ἑτέραν ὡς εἰπεῖν πάντων
τῶν ὄντων· ὧν οὐθενός ἐστιν ἡ οἰκοδομικὴ ποιητική. τὸν αὐτὸν δὲ 5
τρόπον ἐδ' ὁ γεωμέτρης θεωρεῖ τὰ ἔτω συμβεβηκότα τοῖς σχήμασιν, ἐδ
εἰ ἕτερόν ἐστι τρίγωνον καὶ τρίγωνον δύο ὀρθὰς ἔχον. καὶ τῦτο εὐ- 6
λόγως συμπίπτει· ὥσπερ γὰρ ὀνόματι μόνον τὸ συμβεβηκός ἐστιν. διὸ 7
Πλάτων τρόπον τινὰ οὐ κακῶς τὴν σοφιστικὴν περὶ τὸ μὴ ὂν ἔταξεν.
εἰσὶ γὰρ οἱ τῶν σοφιστῶν λόγοι περὶ τὸ συμβεβηκὸς ὡς εἰπεῖν μάλιστα
πάντων, πότερον ἕτερον ἢ ταὐτὸν μουσικὸν καὶ γραμματικόν, καὶ μου-
σικὸς Κορίσκος καὶ Κορίσκος, καὶ εἰ πᾶν ὃ ἂν ᾖ, μὴ ἀεὶ δέ, γέγονεν,
ὥστ' εἰ μουσικὸς ὢν γραμματικὸς γέγονε, καὶ γραμματικὸς ὢν μουσικός,
καὶ ὅσοι δὴ ἄλλοι τοιῦτοι τῶν λόγων εἰσίν· φαίνεται γὰρ τὸ συμβε-

---

§. 1. πολλαχῶς] καὶ πολλαχῶς *Hb.* | τὸ ψεῦδος] τὸ om. *E.* | τὸ δὲ ποσὸν] om. *T.* | καὶ ἐνεργείᾳ] καὶ τὸ ἐνεργ. *Ab.*

§. 2. ἐπεὶ δὲ] ἐπειδὴ *ET*, ἐπεὶ δὴ (»cum itaque«) Bess. Vet. | ἐστὶ περὶ αὐτό] περὶ αὐτό ἐστι *ET* Ald.

§. 5. δὲ] om. *T.* | θεωρεῖ] post σχήμασιν ponunt *BbCbFb.* | τρίγωνον] τὸ τρίγωνον Ald. | καὶ τρίγωνον] om. *S.*

§. 6. ὀνόματι] ὄνομά τι *Hb.*

§. 7. τὴν σοφιστικὴν] περὶ τὴν σοφ. Ald., omisso περὶ post σοφ. Eundem textum sequi videtur Bessario, quum ita vertat: »quare Plato non male circa sophisticam ipsam non ens applicuit.« | καὶ γραμματικὸν] ἢ γραμμ. *Ab.* | καὶ Κορίσκος] om. *E.*

8 *βηκὸς ἐγγύς τι τῦ μὴ ὄντος. δῆλον δὲ καὶ ἐκ τῶν τοιούτων λόγων·*
τῶν μὲν γὰρ ἄλλον τρόπον ὄντων ἔστι γένεσις καὶ φθορά, τῶν δὲ κατὰ
9 *συμβεβηκὸς ἐκ ἔστιν. ἀλλ' ὅμως λεκτέον ἔτι περὶ τοῦ συμβεβηκότος*
ἐφ' ὅσον ἐνδέχεται, τίς ἡ φύσις αὐτοῦ καὶ διὰ τίν' αἰτίαν ἐστίν· ἅμα
10 *γὰρ δῆλον ἴσως ἔσται καὶ διὰ τί ἐπιστήμη ἐκ ἔστιν αὐτῦ. ἐπεὶ οὖν*
ἐστὶν ἐν τοῖς οὖσι τὰ μὲν ἀεὶ ὡσαύτως ἔχοντα καὶ ἐξ ἀνάγκης, οὐ τῆς
κατὰ τὸ βίαιον λεγομένης ἀλλ' ἣν λέγομεν τῷ μὴ ἐνδέχεσθαι ἄλλως, τὰ
δ' ἐξ ἀνάγκης μὲν ἐκ ἔστιν ἐδ' ἀεί, ὡς δ' ἐπὶ τὸ πολύ, αὕτη ἀρχὴ 125 Br.
11 *καὶ αὕτη αἰτία ἐστὶ τῦ εἶναι τὸ συμβεβηκός· ὃ γὰρ ἂν ᾖ μήτ' ἀεὶ μήθ'*
12 *ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, τοῦτό φαμεν συμβεβηκὸς εἶναι. οἷον ἐπὶ κυνὶ ἂν χει-*
μὼν γένηται καὶ ψῦχος, τῦτο συμβῆναί φαμεν, ἀλλ' οὐκ ἂν πνῖγος καὶ
13 *ἀλέα, ὅτι τὸ μὲν ἀεὶ ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, τὸ δ' οὔ. καὶ τὸν ἄνθρω-*
πον λευκὸν εἶναι συμβέβηκεν (ἔστε γὰρ ἀεὶ ἔθ' ὡς ἐπὶ τὸ πολύ), ζῷον
14 *δ' οὐ κατὰ συμβεβηκός. καὶ τὸ ὑγιάζειν δὲ τὸν οἰκοδόμον κατὰ συμ-* 1027 a
βεβηκός, ὅτι οὐ πέφυκε τῦτο ποιεῖν οἰκοδόμος ἀλλ' ἰατρός, ἀλλά συνέβη
15 *ἰατρὸν εἶναι τὸν οἰκοδόμον. καὶ ὀψοποιὸς ἡδονῆς στοχαζόμενος ποιή-*
σειεν ἄν τι ὑγιεινόν, ἀλλ' οὐ κατὰ τὴν ὀψοποιητικήν· διὸ συνέβη φαμέν,
16 *καί ἔστιν ὡς ποιεῖ, ἁπλῶς δ' οὔ. τῶν μὲν γὰρ ἄλλων ἐνίοτε δυνάμεις*
εἰσιν αἱ ποιητικαί, τῶν δ' ἀδεμία τέχνη οὐδὲ δύναμις ὡρισμένη· τῶν
γὰρ κατὰ συμβεβηκὸς ὄντων ἢ γινομένων καὶ τὸ αἴτιόν ἐστι κατὰ
17 *συμβεβηκός. ὥστ' ἐπειδὴ οὐ πάντα ἐστὶν ἐξ ἀνάγκης καὶ ἀεὶ ἢ ὄντα*
ἢ γινόμενα, ἀλλὰ τὰ πλεῖστα ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ἀνάγκη εἶναι τὸ
18 *κατὰ συμβεβηκὸς ὄν· οἷον οὔτ' ἀεὶ οὔθ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁ λευκὸς*
μουσικός ἐστιν, ἐπεὶ δὲ γίγνεταί ποτε, κατὰ συμβεβηκὸς ἔσται. εἰ δὲ

---

§. 9. *ἐφ' ὅσον*] *ἐφ' ὅσων T.* | *ἴσως*] *εἴγ' T*, om. *Hb*; *ἴσως* post *ἔσται* ponit Ald.

§. 10. *τῷ μὴ ἐνδ.*] *τὸ μὴ ἐνδ. THb* Ascl. 737, a, 27. | *ὡς δ' ἐπὶ*] *οὔθ' ὡς ἐπὶ* Ald.

§ 11. *συμβεβηκὸς εἶναι*] *εἶναι συμβ. Hb.*

§. 12. *ψῦχος*] *πάγος Hb.*

§. 14. *καὶ τὸ ὑγιάζειν δὲ τὸν οἰκοδόμον*] *καὶ τὸ τὸν οἰκοδόμον ὑγείαν ποιῆσαι* Ald. *ETHb* Ascl. 737, a, 39. Sed Alex. nostram scripturam confirmat 737, a, 38. | *κατὰ συμβεβηκός*] *συμβεβηκός E, συμβέβηκεν T* Ald.

§. 15. *ἡδονῆς*] *ἡδονῇ Ab.* | *τι*] *τινι AbFbHb* Alex. 737, a, 44. Vet., atque ita dedit Brand. | *ὑγιεινόν*] *ὑγίειαν Hb.*

§. 16. *ἄλλων*] *ἄλλαι TAb* Ald. Bess. | *ἐνίοτε*] om. *FbHb*, post *δυνάμεις* ponit Ald. | *γινομένων*] *γενομένων Ab.*

§. 17. *ἐπειδὴ*] *ἐπεὶ AbHb.*

§. 18. *οὔτ'*] *τῦτ' T.* | *τὸ πολὺ*] *τὸ πολὺ ἀνάγκη T.* | *πάντ' ἔσαι*] *πάντες τε T.*

μή, πάντ' ἔσται ἐξ ἀνάγκης. ὥστε ἡ ὕλη ἔσται αἰτία ἡ ἐνδεχομένη παρὰ 19
τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἄλλως τῆ συμβεβηκότος. ἀρχὴν δὲ τηνδὶ ληπτέον, 20
πότερον ἀθέν ἐστιν οὔτ' αἰεὶ οὔθ' ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ἢ τοῦτο ἀδύνατον.
ἔστιν ἄρα τι παρὰ ταῦτα τὸ ὁπότερ' ἔτυχε καὶ κατὰ συμβεβηκός. ἀλλὰ 21
πότερον τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, τὸ δ' ἀεὶ οὐθενὶ ὑπάρχει, ἢ ἐστὶν ἄττα
ἀΐδια; περὶ μὲν οὖν τούτων ὕστερον σκεπτέον, ὅτι δ' ἐπιστήμη οὐκ
126 Br. ἔστι τοῦ συμβεβηκότος φανερόν· ἐπιστήμη μὲν γὰρ πᾶσα ἢ τοῦ ἀεὶ ἢ
τοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. πῶς γὰρ ἢ μαθήσεται ἢ διδάξει ἄλλον; δεῖ γὰρ 22
ὡρίσθαι ἢ τῷ ἀεὶ ἢ τῷ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, οἷον ὅτι ὠφέλιμον τὸ μελί-
κρατον τῷ πυρέττοντι ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. τὸ δὲ παρὰ τοῦτο οὐχ ἕξει λέ- 23
γειν, πότε οὔ, οἷον νουμηνίᾳ· ἢ γὰρ ἀεὶ ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ τὸ τῇ
νουμηνίᾳ· τὸ δὲ συμβεβηκός ἐστι παρὰ ταῦτα. τί μὲν οὖν ἐστὶ τὸ 24
συμβεβηκὸς καὶ διὰ τίν' αἰτίαν, καὶ ὅτι ἐπιστήμη οὐκ ἔστιν αὐτῷ, εἴρηται.

Cap. 3.

Ὅτι δ' εἰσὶν ἀρχαὶ καὶ αἴτια γεννητὰ καὶ φθαρτὰ ἄνευ τοῦ γί- 1
γνεσθαι καὶ φθείρεσθαι, φανερόν. εἰ γὰρ μὴ τοῦτ', ἐξ ἀνάγκης πάντ'
ἔσται, εἰ τῷ γιγνομένου καὶ φθειρομένου μὴ κατὰ συμβεβηκὸς αἴτιόν τι
ἀνάγκη εἶναι. πότερον γὰρ ἔσται τοδὶ ἢ οὔ; ἐάν γε τοδὶ γένηται· 2
εἰ δὲ μή, οὔ. τοῦτο δὲ ἄλλο. καὶ ἔτω δῆλον ὅτι ἀεὶ χρόνου ἀφαιρου- 3

---

§. 19. ἡ ὕλη ἔσαι] ἔσαι ἡ ὕλη *Ab*, ἡ ὕλη ἐσὶν *Hb*. | αἰτία] post συμβεβηκότος ponit *Ab*. | ἐπὶ τὸ πολὺ] τὸ om. *S*. | ἄλλως] om. *AbHb* Brand. | συμβεβηκότος] αἰτία post συμβ. addit Aldina, etsi eam vocem supra non omiserit.

§. 20. τηνδὶ] τὴν δὲ *AbHb*. | ἔσιν ἄρα] εἴη ἄρα *Ab*.

§. 21. πότερον τὸ] πότερον τὸ μὲν γρ. cod. Reg. 737, b, 21. | ἀθενὶ] ἀδὲν Ascl. in paraphr. 737, b, 31. | σκεπτέον] ἐπισκεπτέον *T*. | πᾶσα] ὃν ἢ πᾶσα *T*.

§. 22. πῶς γὰρ] πῶς γὰρ ἂν *E*. | οἷον ὅτι] οἷον τί *T*. | τὸ μελίκρατον τῷ πυρέττοντι] τῷ πυρ. τὸ μελ. *T* Ald.

§. 23. πότε οὔ] οὔ om. *AbFb* Vet. Alex. 737, b, 45., agnoscunt Ascl. 737, b, 37. 738, a, 3. et Bessario. | ἢ γὰρ] ἦ γὰρ Var. Lect. ap. commentatorem codicis Reg.

§. 24. ἐκ ἔσιν αὐτῷ] αὐτῷ οὐκ ἔσιν *S*.

§. 1. γεννητὰ] γενητὰ *Fb*. | καὶ φθείρεσθαι] om. *Fb*. | μὴ κατὰ] μὴ om. *S*.

§. 2. πότερον γὰρ] γὰρ om. *Hb*. | τοῦτο] γρ. τοῦτο margo *E*. | ἄλλο] ἄλλως *T* et margo *E*. Scribendum esse τοῦτο δ' ἐὰν ἄλλο, quod idem vertendo exhibent interpretes latini, recte vidit Casaub.

§. 3. χρόνου ἥξει] χρόνου om. *Fb*.

4 μένου ἀπὸ πεπερασμένου χρόνου ἥξει ἐπὶ τὸ νῦν. ὥστε ὅδε ἀποθανεῖ- 1027b
ται νόσῳ ἢ βίᾳ, ἐάν γε ἐξέλθῃ· τοῦτο δὲ ἐὰν διψήσῃ· τοῦτο δὲ ἐὰν
5 ἄλλο· καὶ οὕτως ἥξει εἰς ὃ νῦν ὑπάρχει, ἢ εἰς τῶν γεγονότων τι· οἷον
ἐὰν διψήσῃ· τοῦτο δ' εἰ ἐσθίει δριμέα· τοῦτο δ' ἤτοι ὑπάρχει ἢ οὔ·
6 ὥστ' ἐξ ἀνάγκης ἀποθανεῖται ἢ οὐκ ἀποθανεῖται. ὁμοίως δὲ κἂν ὑπερ-
πηδήσῃ τις εἰς τὰ γενόμενα, ὁ αὐτὸς λόγος· ἤδη γὰρ ὑπάρχει τοῦτο ἔν
7 τινι, λέγω δὲ τὸ γεγονός. ἐξ ἀνάγκης ἄρα πάντα ἔσται τὰ ἐσόμενα,
οἷον τὸ ἀποθανεῖν τὸν ζῶντα· ἤδη γάρ τι γέγονεν, οἷον τὰ ἐναντία ἐν
τῷ αὐτῷ σώματι· ἀλλ' εἰ νόσῳ ἢ βίᾳ, οὔπω, ἀλλ' ἐὰν τοδὶ γένηται.
8 δῆλον ἄρα ὅτι μέχρι τινὸς βαδίζει ἀρχῆς, αὕτη δ' οὐκέτι εἰς ἄλλο. ἔξωι
οὖν ἡ τοῦ ὁπότερ' ἔτυχεν αὕτη, καὶ αἴτιον τῆς γενέσεως αὐτῆς ἄλλο 127 Br.
9 ἐθέν. ἀλλ' εἰς ἀρχὴν ποίαν καὶ αἴτιον ποῖον ἡ ἀναγωγὴ ἡ τοιαύτη,
πότερον ὡς εἰς ὕλην ἢ ὡς εἰς τὸ οὗ ἕνεκα ἢ ὡς εἰς τὸ κινῆσαν,
μάλιστα σκεπτέον.

Cap. 4.

1 Περὶ μὲν οὖν τοῦ κατὰ συμβεβηκὸς ὄντος ἀφείσθω· διώρισται γὰρ
2 ἱκανῶς. τὸ δὲ ὡς ἀληθὲς ὄν, καὶ μὴ ὂν ὡς ψεῦδος, ἐπειδὴ περὶ σύν-
3 θεσίν ἐστι καὶ διαίρεσιν, τὸ δὲ σύνολον περὶ μερισμὸν ἀντιφάσεως· τὸ
μὲν γὰρ ἀληθὲς τὴν κατάφασιν ἐπὶ τῷ συγκειμένῳ ἔχει, τὴν δ' ἀπόφασιν
4 ἐπὶ τῷ διῃρημένῳ, τὸ δὲ ψεῦδος τούτου τοῦ μερισμοῦ τὴν ἀντίφασιν. πῶς
δὲ τὸ ἅμα ἢ τὸ χωρὶς νοεῖν συμβαίνει, ἄλλος λόγος. λέγω δὲ τὸ ἅμα
καὶ τὸ χωρὶς ὥστε μὴ τὸ ἐφεξῆς ἀλλ' ἕν τι γίγνεσθαι· οὐ γάρ ἐστι τὸ

---

§. 4. *νόσῳ*] *ἢ νόσῳ* Ald. | *τοῦτο δὲ ἐὰν διψήσῃ*] om. *AbFb* Bess. Vet. | *ἐὰν ἄλλο*] *ἂν ἄλλο Ab.*

§. 6. *γεγονός*] *γένος T.*

§. 7. *οἷον τὸ*] *ἢ τὸ S.* | *σώματι*] om. *Ab.*

§. 8. *αὕτη*] *αὐτὴ ET* Ald. | *οὐκέτι*] *οὐκ ἔστιν T* Ald. | *ἄλλο οὐθέν*] *ἄλλο* add. *Ab.*

§. 9. *εἰς τὸ οὗ ἕνεκα*] *εἰς* om. *Ab.*

§. 1. *ἱκανῶς*] om. *Fb.*

§. 2. *περὶ σύνθ.*] ita *FbHb* et, ut probabile est, Ascl. 738, b, 43.: ceteri *παρὰ σύνθ.* | *ἀντιφάσεως*] *ἀντιφάσεων S.*

§. 3. *κατάφασιν ἐπὶ τῷ συγκ.*] *κατάφ. ἐπὶ τῶν συγκειμένων* Ald., *κατὰ ἐπὶ τῶν συγκειμένων T.* | *τῷ διῃρημένῳ*] *τῶν διῃρημένων* Ald. | *μερισμοῦ*] *ὁρισμοῦ T.*

§. 4. *νοεῖν*] post *πῶς δὲ* ponit *Hb* et Ascl. in paraphr. 738, b, 47. | *λέγω δὲ*] *λέγω δὴ Hb.* | *καὶ*] *ἢ E.* | *τὸ χωρὶς*] *τὸ* om. *AbFb.* | *τὸ ἐφεξῆς*] *τῷ ἐφ. ESAb*, probante Brandisio. | *ψεῦδος καὶ*] *ψεῦδός τε καὶ E.* | *εὐθὺς*] *εὐθὺ Ab*, om. *ET* Ald. Bess. Vet. | *ἁπλᾶ*] *ἁπλῶς S.* | *ἐν τῇ*] *τῇ* om. *TAb.*

ψεῦδος καὶ τὸ ἀληθὲς ἐν τοῖς πράγμασιν, οἷον τὸ μὲν ἀγαθὸν ἀληθές, τὸ δὲ κακὸν εὐθὺς ψεῦδος, ἀλλ' ἐν διανοίᾳ· περὶ δὲ τὰ ἁπλᾶ καὶ τὰ τί ἐστιν ἢδ' ἐν τῇ διανοίᾳ. ὅσα μὲν ἓν δεῖ θεωρῆσαι περὶ τὸ ἔτως ὂν καὶ μὴ ὄν, ὕστερον ἐπισκεπτέον. ἐπεὶ δὲ ἡ συμπλοκή ἐστιν καὶ ἡ διαίρεσις ἐν διανοίᾳ ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς πράγμασι, τὸ δ' οὕτως ὂν ἕτερον ὂν τῶν κυρίως (ἢ γὰρ τὸ τί ἐστιν ἢ ὅτι ποιὸν ἢ ὅτι ποσὸν ἢ εἴ τι ἄλλο συνάπτει ἢ ἀφαιρεῖ ἡ διάνοια), τὸ μὲν ὡς συμβεβηκὸς καὶ τὸ ὡς ἀληθὲς ὂν ἀφετέον. τὸ γὰρ αἴτιον τοῦ μὲν ἀόριστον, τοῦ δὲ τῆς διανοίας τι πάθος, καὶ ἀμφότερα περὶ τὸ λοιπὸν γένος τοῦ ὄντος, καὶ οὐκ ἔξω δηλοῦσιν ἴσάν τινα φύσιν τοῦ ὄντος. διὸ ταῦτα μὲν ἀφείσθω, σκεπτέον δὲ τοῦ ὄντος αὐτοῦ τὰ αἴτια καὶ τὰς ἀρχὰς ἢ ὄν. φανερὸν δ' ἐν οἷς διωρισάμεθα περὶ τοῦ ποσαχῶς λέγεται ἕκαστον, ὅτι πολλαχῶς λέγεται τὸ ὄν.

1028a

LIBER VII. (Z)

Cap. 1.

128 Br. Τὸ ὂν λέγεται πολλαχῶς, καθάπερ διειλόμεθα πρότερον ἐν τοῖς περὶ τοῦ ποσαχῶς· σημαίνει γὰρ τὸ μὲν τί ἐστι καὶ τόδε τι, τὸ δὲ ὅτι ποιὸν ἢ ποσὸν ἢ τῶν ἄλλων ἕκαστον τῶν ἕτω κατηγορημένων. τοσαυταχῶς δὲ λεγομένου τοῦ ὄντος φανερὸν ὅτι τούτων πρῶτον ὂν τὸ τί ἐστιν, ὅπερ σημαίνει τὴν οὐσίαν. ὅταν μὲν γὰρ εἴπωμεν ποιόν τι τόδε, ἢ ἀγαθὸν λέγομεν ἢ κακόν, ἀλλ' οὐ τρίπηχυ ἢ ἄνθρωπον· ὅταν δὲ τί ἐστιν, οὐ

---

§. 5. μέν] om. *Hb.* | περὶ τὸ] περὶ τοῦ Ald. Correxit Sylb. | ἕτως] ὄντως *Hb.*

§. 6. καὶ] ἢ *ES*, om. *T.* | κυρίως] κυρίων *ET* Ald. Vet. | εἴ τι ἄλλο] εἴ om. *AbFb* Brand. | ἀφαιρεῖ] διαιρεῖ Alex. in paraphr. 739, b, 15. | τὸ μὲν ὡς] τὸ μὲν οὖν *T.* | ἀληθὲς] ἀληθῶς *AbFb* et margo *E* 739, a, 21.

§. 7. περὶ] παρὰ Ald. | φύσιν τοῦ ὄντος] τοῦ om. *Ab.*

§. 9. ὅτι πολλαχῶς λέγεται τὸ ὄν] om. *Ab.* Post ὄν *ES* addunt σημαίνει γὰρ τὸ μὲν τί ἐστι, *E* etiam τοῦτο δοκεῖ ἀτελὲς εἶναι.

§. 1. ποσαχῶς] πολλαχῶς Ald. | ὅτι ποιὸν om. *Ab.*

§. 2. τὸ τί ἐστιν] τὸ om. *T.*

§. 3. κακόν] καλόν *AbFb*; alteram lectionem sequitur Ascl. 739, a, 33.

4 λευκὸν ἐδὲ θερμὸν ἐδὲ τρίπηχυ, ἀλλ' ἄνθρωπον ἢ θεόν. τὰ δ' ἄλλα
λέγεται ὄντα τῷ τῦ οὕτως ὄντος τὰ μὲν ποσότητας εἶναι, τὰ δὲ ποιό-
5 τητας, τὰ δὲ πάθη, τὰ δὲ ἄλλο τι τοιοῦτον. διὸ κἂν ἀπορήσειέ τις
πότερον τὸ βαδίζειν καὶ τὸ ὑγιαίνειν καὶ τὸ καθῆσθαι ἕκαστον αὐτῶν ὂν
ἢ μὴ ὄν, ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁτουοῦν τῶν τοιούτων· ἐθὲν γὰρ
αὐτῶν ἐστὶν οὔτε καθ' αὑτὸ πεφυκὸς οὔτε χωρίζεσθαι δυνατὸν τῆς ἐσίας,
ἀλλὰ μᾶλλον, εἴπερ, τὸ βαδίζον τῶν ὄντων τι καὶ τὸ καθήμενον καὶ τὸ
6 ὑγιαῖνον. ταῦτα δὲ μᾶλλον φαίνεται ὄντα, διότι ἐστί τι τὸ ὑποκεί-
μενον αὐτοῖς ὡρισμένον· τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ οὐσία καὶ τὸ καθ' ἕκαστον,
ὅπερ ἐμφαίνεται ἐν τῇ κατηγορίᾳ τῇ τοιαύτῃ· τὸ ἀγαθὸν γὰρ ἢ τὸ κα-
7 θήμενον οὐκ ἄνευ τούτου λέγεται. δῆλον οὖν ὅτι διὰ ταύτην κἀκείνων
ἕκαστόν ἐστιν. ὥστε τὸ πρώτως ὂν καὶ οὐ τὶ ὂν ἀλλ' ὂν ἁπλῶς ἡ ἐσία
8 ἂν εἴη. πολλαχῶς μὲν οὖν λέγεται τὸ πρῶτον· ὅμως δὲ πάντων ἡ ἐσία
πρῶτον καὶ λόγῳ καὶ γνώσει καὶ χρόνῳ. τῶν μὲν γὰρ ἄλλων κατηγορημά-
9 των ἐθὲν χωριστόν, αὕτη δὲ μόνη. καὶ τῷ λόγῳ δὲ τοῦτο πρῶτον· ἀνάγκη 1029Br.
10 γὰρ ἐν τῷ ἑκάστῳ λόγῳ τὸν τῆς ἐσίας ἐνυπάρχειν. καὶ εἰδέναι τότ'
οἰόμεθα ἕκαστον μάλιστα, ὅταν τί ἐστιν ὁ ἄνθρωπος γνῶμεν ἢ τὸ πῦρ,
μᾶλλον ἢ τὸ ποιὸν ἢ τὸ ποσὸν ἢ τὸ ποῦ, ἐπεὶ καὶ αὐτῶν τούτων τότε 1028b
11 ἕκαστον ἴσμεν, ὅταν τί ἐστι τὸ ποσὸν ἢ τὸ ποιὸν γνῶμεν. καὶ δὴ καὶ τὸ
πάλαι τε καὶ νῦν καὶ ἀεὶ ζητούμενον καὶ ἀεὶ ἀπορούμενον, τί τὸ ὄν, τοῦτό
12 ἐστι τίς ἡ οὐσία. τοῦτο γὰρ οἱ μὲν ἓν εἶναί φασιν, οἱ δὲ πλείω ἢ ἕν, καὶ
οἱ μὲν πεπερασμένα, οἱ δὲ ἄπειρα. διὸ καὶ ἡμῖν καὶ μάλιστα καὶ πρῶ-
τον καὶ μόνον ὡς εἰπεῖν περὶ τᾶ ἔτως ὄντος θεωρητέον τί ἐστιν.

Cap. 2.

1 Δοκεῖ δ' ἡ οὐσία ὑπάρχειν φανερώτατα μὲν τοῖς σώμασιν· διὸ τά

---

§. 4. ὄντα] om. *Fb* Alex. in paraphr. 739, a, 41, ponit idem a, 44. | τῷ] τὸ *T*. | οὕτως] ὄντως *T* Sylb. Casaub. Bess. | ποσότητας εἶναι] εἶναι ποσότητας *Fb*. | τοιοῦτον] om. *AbFb*.

§. 5. κἂν] καὶ *TAb* | ἢ μὴ ὄν] σημαίνει *Ab*. | τῶν ὄντων τι] τι om. *AbFb*.

§. 6. διότι] διὸ τί Ald.

§. 8. πάντων] πάντως *Ab* et margo *E*. | πρῶτον] πρῶτον καὶ φύσει *Hb* Ascl. 739, b. 43. 44; etiam Aldina et versio Bessarionis καὶ φύσει exhibent, sed post καὶ χρόνῳ: Alex. vero additum τῇ φύσει non agnoscit b, 40.

§. 9. ἑκάστῳ] ἑκάστῳ *T*. | τὸν τῆς ἐσίας] ἐσίας λόγον *ET*, τὸν τῆς ἐσίας λόγον Ald.

§. 10. τότ'] τᾶτο *T*, δὲ τότε Ald. | τὸ πῦρ] τὸ om. *Ab*. | ἐξι τὸ ποσὸν] ἐξιν ἢ τὸ ποσὸν *ET* Vet. | γνῶμεν] εἰδῶμεν *ET* Bess., ἴδωμεν Ald.

§. 11. καὶ νῦν] om. *E*. | ἡ ἐσία] ἡ om. *T* Ald.

§. 1. δ' ἡ] δὴ *T*. | ἢ μόρια] δὴ μόρια *Ab*. | ἢ μορίων] ἢ μόριον Ald.

τε ζῷα καὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ μόρια αὐτῶν ἐσίας εἶναί φαμεν, καὶ τὰ φυσικὰ σώματα, οἷον πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆν καὶ τῶν τοιούτων ἕκαστον, καὶ ὅσα ἢ μόρια τούτων ἢ ἐκ τούτων ἐστίν, ἢ μορίων ἢ πάντων, οἷον ὅ τε οὐρανὸς καὶ τὰ μόρια αὐτοῦ, ἄστρα καὶ σελήνη καὶ ἥλιος. πότερον δὲ 2
αὗται μόναι οὐσίαι εἰσὶν ἢ καὶ ἄλλαι, ἢ τούτων μὲν οὐθὲν ἕτεραι δέ
τινες, σκεπτέον. δοκεῖ δέ τισι τὰ τοῦ σώματος πέρατα, οἷον ἐπιφά- 3
νεια καὶ γραμμὴ καὶ στιγμὴ καὶ μονάς, εἶναι οὐσίαι, καὶ μᾶλλον ἢ τὸ
σῶμα καὶ τὸ στερεόν. ἔτι παρὰ τὰ αἰσθητὰ οἱ μὲν οὐκ οἴονται εἶναι 4
οὐθὲν τοιοῦτον, οἱ δὲ πλείω καὶ μᾶλλον ὄντα ἀΐδια, ὥσπερ Πλάτων
τά τε εἴδη καὶ τὰ μαθηματικὰ δύο οὐσίας, τρίτην δὲ τὴν τῶν αἰσθη-
τῶν σωμάτων ἐσίαν. Σπεύσιππος δὲ καὶ πλείους ἐσίας ἀπὸ τοῦ ἑνὸς 5
130 Br. ἀρξάμενος, καὶ ἀρχὰς ἑκάστης ἐσίας ἄλλην μὲν ἀριθμῶν, ἄλλην δὲ
μεγεθῶν, ἔπειτα ψυχῆς· καὶ τοῦτον δὴ τὸν τρόπον ἐπεκτείνει τὰς ἐσίας.
ἔνιοι δὲ τὰ μὲν εἴδη καὶ τοὺς ἀριθμοὺς τὴν αὐτὴν ἔχειν φασὶ φύσιν, τὰ 6
δὲ ἄλλα ἐχόμενα, γραμμὰς καὶ ἐπίπεδα, μέχοι πρὸς τὴν τοῦ οὐρανοῦ ἐσίαν
καὶ τὰ αἰσθητά. περὶ δὴ τούτων τί λέγεται καλῶς ἢ μὴ καλῶς, καὶ 7
τίνες εἰσὶν ἐσίαι, καί πότερον εἰσί τινες παρὰ τὰς αἰσθητὰς ἢ οὐκ εἰσί,
καὶ αὗται πῶς εἰσί, καὶ πότερον ἔστι τις χωριστὴ ἐσία, καὶ διὰ τί
καὶ πῶς, ἢ οὐδεμία παρὰ τὰς αἰσθητάς, σκεπτέον, ὑποτυπωσαμένοις
τὴν οὐσίαν πρῶτον τί ἐστιν.

Cap. 3.

Λέγεται δ' ἡ οὐσία, εἰ μὴ πλεοναχῶς, ἀλλ' ἐν τέτταρσί γε μάλιστα· 1
καὶ γὰρ τὸ τί ἦν εἶναι καὶ τὸ καθόλου καὶ τὸ γένος ἐσία δοκεῖ εἶναι
ἑκάστου, καὶ τέταρτον τούτων τὸ ὑποκείμενον. τὸ δ' ὑποκείμενόν ἐστι 2
καθ' οὗ τὰ ἄλλα λέγεται, ἐκεῖνο δὲ αὐτὸ μηκέτι κατ' ἄλλον. διὸ πρῶ-
1029a τον περὶ τούτου διοριστέον· μάλιστα γὰρ δοκεῖ εἶναι ἐσία τὸ ὑποκεί-

---

§. 2. *αὗται*] *αὐταὶ E.* | *οὐσίαι εἰσὶν*] *εἰσὶν οὐσίαι Hb.* | *ἄλλαι*] post *ἄλλαι ET* Ascl. 740, b, 31. addunt probante Brandisio *ἢ τούτων τινὲς ἢ καὶ ἄλλαι* (vel *ἄλλων*), *Ab τινὲς καὶ ἄλλων ἢ τούτων.*

§. 3. *τὸ σῶμα καὶ*] *τῷ σῶμα ἢ T*

§. 4. *τρίτην — ἀπὸ τοῦ ἑνὸς* §. 5.] om. pr. *T.*

§. 5. *δὲ καὶ*] *καὶ* om. *Ab.* | *ἔπειτα*] *καὶ ἔπειτα T*

§. 7. *περὶ δή*] *περὶ δὲ ET.* | *ἢ μὴ καλῶς*] om. Ald. | *πρῶτον τί ἐστιν*] *πρῶτον* om. *Fb*, post *ὑποτυπωσ.* ponit Ald.

§. 1. *δ' ἡ*] *δὴ T* Ald., *δὲ Ab.* | *ἡ ἐσία εἰ μὴ*] om. Var. Lect. ap. Brand. | *τὸ τί ἦν*] *ἦν* om. *T.* | *ἐσία*] *ἡ ἐσ* Ald. | *ἑκάστου*] *ἑκάστῳ* Ald.

§. 2. *γὰρ*] *δὲ T* Ald.

3 μερον πρῶτον. τοιῦτον δὲ τρόπον μέν τινα ἡ ὕλη λέγεται, ἄλλον δὲ
4 τρόπον ἡ μορφή, τρίτον δὲ τὸ ἐκ τούτων. λέγω δὲ τὴν μὲν ὕλην οἷον
τὸν χαλκόν, τὴν δὲ μορφὴν τὸ σχῆμα τῆς ἰδέας, τὸ δ' ἐκ τούτων τὸν
5 ἀνδριάντα τὸ σύνολον. ὥστε εἰ τὸ εἶδος τῆς ὕλης πρότερον καὶ μᾶλλον
6 ὄν, καὶ τῦ ἐξ ἀμφοῖν πρότερον ἔσται διὰ τὸν αὐτὸν λόγον. νῦν μὲν ἓν
τύπῳ εἴρηται τί ποτ' ἐστὶν ἡ οὐσία, ὅτι τὸ μὴ καθ' ὑποκειμένυ ἀλλὰ καθ'
7 οὗ τὰ ἄλλα. δεῖ δὲ μὴ μόνον οὕτως· οὐ γὰρ ἱκανόν. αὐτό τε γὰρ τοῦτο
ἄδηλον, καὶ ἔτι ἡ ὕλη οὐσία γίνεται. εἰ γὰρ μὴ αὕτη οὐσία, τίς ἐστιν 131 Br.
ἄλλη διαφεύγει. περιαιρεμένων γὰρ τῶν ἄλλων οὐ φαίνεται οὐθὲν ὑπο-
8 μένον. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τῶν σωμάτων πάθη καὶ ποιήματα καὶ δυνάμεις,
τὸ δὲ μῆκος καὶ πλάτος καὶ βάθος ποσότητές τινες ἀλλ' οὐκ οὐσίαι· τὸ
γὰρ ποσὸν οὐκ οὐσία, ἀλλὰ μᾶλλον ᾧ ὑπάρχει ταῦτα πρώτῳ, ἐκεῖνό ἐστιν
9 ἡ οὐσία. ἀλλὰ μὴν ἀφαιρεμένυ μήκυς καὶ πλάτυς καὶ βάθυς οὐθὲν ὁρῶ-
μεν ὑπολειπόμενον, πλὴν εἴ τι ἔστι τὸ ὁριζόμενον ὑπὸ τούτων, ὥστε τὴν
10 ὕλην ἀνάγκη φαίνεσθαι μόνην οὐσίαν οὕτω σκοπουμένοις. λέγω δ' ὕλην
ἣ καθ' αὑτὴν μήτε τὶ μήτε ποσὸν μήτε ἄλλο μηθὲν λέγεται οἷς ὥρισαι
11 τὸ ὄν. ἔστι γάρ τι καθ' οὗ κατηγορεῖται τούτων ἕκαστον, ᾧ τὸ εἶναι
ἕτερον καὶ τῶν κατηγοριῶν ἑκάστῃ· τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τῆς οὐσίας κατη-
γορεῖται, αὕτη δὲ τῆς ὕλης. ὥστε τὸ ἔσχατον καθ' αὐτὸ μήτε τὶ μήτε
12 ποσὸν μήτε ἄλλο ἐθέν ἐστιν. ἐδὲ δὴ αἱ ἀποφάσεις· καὶ γὰρ αὗται ὑπάρ-
13 ξουσι κατὰ συμβεβηκός. ἐκ μὲν οὖν τούτων θεωρεῖσι συμβαίνει οὐσίαν
14 εἶναι τὴν ὕλην. ἀδύνατον δέ· καὶ γὰρ τὸ χωριστὸν καὶ τὸ τόδε τι
ὑπάρχειν δοκεῖ μάλιστα τῇ οὐσίᾳ, διὸ τὸ εἶδος καὶ τὸ ἐξ ἀμφοῖν οὐσία

---

§. 3. τοιῦτον δὲ] τοιοῦτον δὴ S. | λέγεται] φαίνεται Ab Hb.

§. 4. λέγω δὲ] om. Ab. | τὸν ἀνδριάντα] τὸν om. Ab. | τὸ σύνολον] τὸ om. Var. Lect. ap. Casaub., hausta, ut videtur, ex hac Bessarionis versione: »totam statuam.«

§. 5. τῦ] τὸ Ab Fb Alex. 741, a, 55. Bess.

§. 7. μὴ μόνον] ita ESAb, μόνον omisso μὴ Ald.: vulgo ἀ μόνον. | αὐτό τε] τε om. Ab. | αὕτη] αὐτὴ Ab Ald.

§. 8. ποιήματα καὶ] ποιητικαὶ T. | ταῦτα πρώτῳ] ταῦτα αὐτὰ πρώτως ET Ald., »haec ipsa primo« Bess. | ἡ οὐσία] ἡ om. Ab.

§. 9. ἀλλὰ μὴν] ἀλλὰ μὴν καὶ Ab. | μόνην] μόνον T.

§. 10. δ'] δὴ Hb. | ἣ] ἣ SFb Ald. | μήτε τὶ] μηκέτι S, om. Hb.

§. 11. ᾧ τὸ εἶναι] ὥςε τὸ εἶναι Ab. | ἑκάσῃ] ἑκάσῃ Ald. Correxit Casaub. | καθ' αὑτό] καθαυτὸν S.

§. 12. ὑπάρξουσι] ὑπάρχουσι T.

§. 14. τὸ τόδε τι] τὸ om. AbHb. | εἶδος] εἶδος τὸ χωριστὸν Hb. | εἶναι μᾶλλον] μᾶλλον εἶναι T Ald.

δόξειεν ἂν εἶναι μᾶλλον τῆς ὕλης. τὴν μὲν τοίνυν ἐξ ἀμφοῖν οὐσίαν, 15
λέγω δὲ τὴν ἔκ τε τῆς ὕλης καὶ τῆς μορφῆς, ἀφετέον· ὑστέρα γὰρ καὶ
δήλη. φανερὰ δέ πως καὶ ἡ ὕλη. περὶ δὲ τῆς τρίτης σκεπτέον· αὕτη 16
γὰρ ἀπορωτάτη. ὁμολογοῦνται δ' οὐσίαι εἶναι τῶν αἰσθητῶν τινές,
ὥστε ἐν ταύταις ζητητέον πρῶτον.

Cap. 4.

1029b Ἐπεὶ δ' ἐν ἀρχῇ διειλόμεθα πόσοις ὁρίζομεν τὴν ἐσίαν, καὶ τού- 1
των ἔν τι ἐδόκει εἶναι τὸ τί ἦν εἶναι, θεωρητέον περὶ αὐτοῦ· πρὸ ἔργε
132 Br. γὰρ τὸ μεταβαίνειν εἰς τὸ γνωριμώτερον. ἡ γὰρ μάθησις ἕτω γίνεται 2
πᾶσι διὰ τῶν ἧττον γνωρίμων φύσει εἰς τὰ γνώριμα μᾶλλον· καὶ τοῦτο 3
ἔργον ἐστίν, ὥσπερ ἐν ταῖς πράξεσι τὸ ποιῆσαι ἐκ τῶν ἑκάστῳ ἀγαθῶν
τὰ ὅλως ἀγαθὰ ἑκάστῳ ἀγαθά, ἕτως ἐκ τῶν αὐτῷ γνωριμωτέρων τὰ τῇ
φύσει γνώριμα αὐτῷ γνώριμα. τὰ δ' ἑκάστοις γνώριμα καὶ πρῶτα πολλάκις 4
ἠρέμα ἐστὶ γνώριμα, καὶ μικρὸν ἢ ἐνθὲν ἔχει τοῦ ὄντος· ἀλλ' ὅμως ἐκ τῶν
φαύλως μὲν γνωστῶν, αὐτῷ δὲ γνωστῶν, τὰ ὅλως γνωστὰ γνῶναι πει-
ρατέον, μεταβαίνοντας, ὥσπερ εἴρηται, διὰ τούτων αὐτῶν. καὶ πρῶτον 5
εἴπωμεν ἔνια περὶ αὐτοῦ λογικῶς, ὅτι ἔστι τὸ τί ἦν εἶναι ἕκαστον ὃ
λέγεται καθ' αὑτό. οὐ γάρ ἐστι τὸ σοὶ εἶναι τὸ μουσικῷ εἶναι· οὐ γὰρ 6
κατὰ σαυτὸν εἶ μουσικός. ὃ ἄρα κατὰ σαυτόν. οὐδὲ δὴ τοῦτο πᾶν· οὐ 7
γὰρ τὸ ἕτως καθ' αὑτὸ ὡς ἐπιφάνεια λευκόν, ὅτι οὐκ ἔστι τὸ ἐπιφανείᾳ
εἶναι τὸ λευκῷ εἶναι. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὸ ἐξ ἀμφοῖν τὸ ἐπιφανείᾳ λευκῇ

---

§. 15. τοίνυν] τοίγε νῦν T. λέγω δέ] | λέγω δὴ Hb. | ἔκ τε] τε add. Ab. γάρ] δὲ S. | καὶ ἡ ὕλη] καὶ om. T.

§. 16. αὕτη γάρ] αὐτὴ γὰρ Ald. Sylb. Casaub.

§. 1. ἐπεὶ δ] ἐπειδὴ Hb. | ὁρίζομεν] ὁριζόμεθα Hb. | ἐδόκει] δοκεῖ ET Ald. Bess. Vet.

§. 2. πᾶσι] om. Hb. | φύσει] τῇ φύσει Hb.

§. 3. τοῦτο] τὸ αὐτὸ ET. | ἐν ταῖς] ἐνίαις Ab. | τῶν ἑκάστῳ] τῶν ἑκάστε Hb. | αὐτῷ γνωριμωτέρων] αὐτῶν γνωρ. Ald. | γνώριμα αὐτῷ] om. Ab.

§. 4. ἐστὶ] add. AbFb. | μὲν γνωστῶν] μὲν γνωρισῶν TAb Ald. Brand. | αὐτῷ δὲ γνωστῶν] om. E. | μεταβαίνοντας] μεταβαίνοντα Ab, μεταβαίνοντες Camot.

§. 6. ὃ ἄρα κατὰ σαυτόν] om. Ab; deinde articulum ὁ pro relativo ὃ exhibet Camot.

§. 7. ἐπιφάνεια λευκόν] ἐπιφανείᾳ λευκόν γρ. E, ἐπιφάνεια λευκή Ald. λευκῷ εἶναι] λευκὸν εἶναι Ab. | ἐπιφανείᾳ λευκῇ εἶναι. διὰ τί;] ἐπιφάνεια λευκή Ab, omissis εἶναι διὰ τί. | πρόσεστιν αὐτό] ita AbFb Vet.: ceteri πρόσεστιν αὕτη. Utriusque lectionis mentionem facit Alex. 742, a, 39. b, 5.

8 εἶναι. διὰ τί; ὅτι πρόσεστιν αὐτό. ἐν ᾧ ἄρα μὴ ἐνέσται λόγῳ αὐτό,
9 λέγοντι αὐτό, ἔτος ὁ λόγος τῷ τί ἦν εἶναι ἑκάστῳ. ὥστ' εἰ τὸ ἐπιφανείᾳ
λευκῇ εἶναί ἐστι τὸ ἐπιφανείᾳ εἶναι λείᾳ, τὸ λευκῷ καὶ λείῳ εἶναι τὸ
10 αὐτὸ καὶ ἕν. ἐπεὶ δ' ἐστὶ καὶ κατὰ τὰς ἄλλας κατηγορίας σύνθετα
(ἔστι γάρ τι ὑποκείμενον ἑκάστῳ, οἷον τῷ ποιῷ καὶ τῷ ποσῷ καὶ τῷ
ποτὲ καὶ τῷ πῷ καὶ τῇ κινήσει), σκεπτέον ἆρ' ἔστι λόγος τῷ τί ἦν εἶναι
ἑκάστῳ αὐτῶν, καὶ ὑπάρχει καὶ τούτοις τὸ τί ἦν εἶναι, οἷον λευκῷ
11 ἀνθρώπῳ τί ἦν λευκῷ ἀνθρώπῳ. ἔστω δὴ ὄνομα αὐτῷ ἱμάτιον. τί 1338 Br.
ἐστι τὸ ἱματίῳ εἶναι; ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τῶν καθ' αὑτὸ λεγομένων οὐδὲ τοῦτο.
12 ἢ τὸ οὐ καθ' αὑτὸ λέγεται διχῶς, καὶ τούτου ἐστὶ τὸ μὲν ἐκ προσθέσεως,
13 τὸ δὲ οὔ. τὸ μὲν γὰρ τῷ αὐτὸ ἄλλῳ προσκεῖσθαι λέγεται ὃ ὁρίζεται,
οἷον εἰ τὸ λευκῷ εἶναι ὁριζόμενος λέγοι λευκοῦ ἀνθρώπου λόγον· τὸ δὲ
τῷ ἄλλο αὐτῷ, οἷον εἰ σημαίνοι τὸ ἱμάτιον λευκὸν ἄνθρωπον, ὁ δὲ
14 ὁρίζοι τὸ ἱμάτιον ὡς λευκόν. τὸ δὴ λευκὸς ἄνθρωπος ἔστι μὲν λευκόν, 1030a
15 οὐ μέντοι τί ἦν εἶναι λευκῷ εἶναι, ἀλλὰ τὸ ἱματίῳ εἶναι. ἆρα ἔστι
τί ἦν εἶναί τι ἢ ὅλως ἢ οὔ; ὅπερ γάρ τι ἦν εἶναι ἔστι τὸ τί ἦν εἶναι·
ὅταν δ' ἄλλο κατ' ἄλλου λέγηται, οὐκ ἔστιν ὅπερ τόδε τι, οἷον ὁ λευκὸς
ἄνθρωπος οὐκ ἔστιν ὅπερ τόδε τι, εἴπερ τὸ τόδε τι ταῖς οὐσίαις ὑπάρ-
16 χει μόνον. ὥστε τὸ τί ἦν εἶναί ἐστιν ὅσων ὁ λόγος ἐστὶν ὁρισμός.

---

§. 8. *ἐνέσται*] *ἔνεστι Fb* et ut videtur Alex. 742, b, 9. | *λόγῳ αὐτό*] *αὐτό* om. *Ab*. | *λέγοντι αὐτό*] *λέγοντι αὐτά Fb*.

§. 9. *ἐπιφανείᾳ λευκῇ*] *ἐπιφάνεια λευκὴ Ab*. | *ἐπιφανείᾳ εἶναι λείᾳ*] *ἐπιφάνεια εἶναι λεία Ab*. | *τὸ λευκῷ*] *εἶναι ἀεὶ τὸ λευκῷ T, τῷ λευκῷ* Ald.

§. 10. *ἐπεὶ δ'*] *ἐπειδὴ Fb*. | *καὶ κατὰ*] *καὶ* om. *T*. | *τῷ ποσῷ*] *τῷ* om. *Fb*, *τῷ ποσῷ* om. Ald. | *εἶναι ἑκάστῳ αὐτῶν*] *ἑκάστῳ εἶναι αὐτῶν E, ἑκάστῳ αὐτῶν εἶναι T, ἑκάστῳ εἶναι* omisso *αὐτῶν* Ald. | *τί ἦν λευκῷ ἀνθρώπῳ*] om. *Ab*.

§. 11. *αὐτῷ*] *αὐτὸ Ab*. | *μὴν οὐδὲ*] *οὐδὲ* om. *Ab*, ponit Alex. 743, a, 36. | *λεγομένων οὐδὲ τοῦτο*] om. *T*.

§. 12. *διχῶς*] post *διχῶς* signum interrogationis ponit versio Bessarionis. | *ἐστὶ τὸ*] *ἐστί τι τὸ ET* Ald.

§. 13. *τῷ αὐτὸ*] *τὸ αὐτὸ S*. | *τὸ λευκῷ*] *τῷ λευκῷ ST*. | *τῷ ἄλλο*] *τὸ ἄλλο Fb*. | *σημαίνοι*] *σημαίνει T* Ald. | *ὁρίζοι*] *ὁρίζει* Ald.

§. 14. *δὴ*] *δὲ T* Ald. | *λευκῷ εἶναι*] *ἀνθρώπῳ εἶναι T, λευκῷ ἀνθρώπῳ* sine *εἶναι* Ald. | *ἀλλὰ τὸ*] *ἀλλὰ τῷ* Ald. Sylb. | *ἱματίῳ*] *ἱμάτιον Fb*.

§. 15. *ἆρα ἔστι*] *ἄρα ἔστι τὸ* Ald. | *ὅπερ γάρ τί ἦν εἶναι*] *ἦν εἶναι* om. *Ab* et *γρ. E*. | *ἔστι τὸ*] *ἔστι τῷ* Isingr. | *οἷον ὁ — ὅπερ τόδε τι*] om. *TAb*. | *τόδε τι ταῖς*] *τι* om. *EAb*, ponit Alex. in paraphr. 744, a, 13.

§. 16. *ὅσων ὁ λόγος*] *ὁ λόγος ὅσων T*. | *σημαίνῃ*] *σημαῖνον* Ald. | *ταὐτόν, ὥστε*] *ταὐτόν* om. *AbHb*. | *ἦ*] om. *Ab*. | *κατ' ἄλλου*] om. *AbFb*.

ὁρισμὸς δ' ἐστὶν οὐκ ἂν ὄνομα λόγῳ ταὐτὸ σημαίνῃ (πάντες γὰρ ἂν εἶεν οἱ λόγοι ὅροι· ἔσται γὰρ ὄνομα ὁτῳοῦν λόγῳ ταὐτόν, ὥστε καὶ ἡ Ἰλιὰς ὁρισμὸς ἔσται), ἀλλ' ἐὰν πρώτου τινὸς ᾖ· τοιαῦτα δ' ἐστὶν ὅσα λέγεται μὴ τῷ ἄλλο κατ' ἄλλου λέγεσθαι. οὐκ ἔσται ἄρα ἀθενὶ τῶν μὴ 17
γένους εἰδῶν ὑπάρχον τὸ τί ἦν εἶναι, ἀλλὰ τούτοις μόνον· ταῦτα γὰρ δοκεῖ οὐ κατὰ μετοχὴν λέγεσθαι καὶ πάθος, ἀδ' ὡς συμβεβηκός· ἀλλὰ λόγος 18
μὲν ἔσται ἑκάστου καὶ τῶν ἄλλων τί σημαίνει, ἐὰν ᾖ ὄνομα ὅτι τόδε τῷδε ὑπάρχει, ἢ ἀντὶ λόγου ἁπλοῦ ἀκριβέστερος· ὁρισμὸς δ' οὐκ ἔσται 19
ἀδὲ τὸ τί ἦν εἶναι. ἢ καὶ ὁ ὁρισμὸς ὥσπερ καὶ τὸ τί ἐστι πλεοναχῶς
134 Br. λέγεται· καὶ γὰρ τὸ τί ἐστιν ἕνα μὲν τρόπον σημαίνει τὴν ἀσίαν καὶ τὸ τόδε τι, ἄλλον δὲ ἕκαστον τῶν κατηγορουμένων, ποσόν, ποιὸν καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. ὥσπερ γὰρ καὶ τὸ ἔστιν ὑπάρχει πᾶσιν ἀλλ' οὐχ 20
ὁμοίως, ἀλλὰ τῷ μὲν πρώτως τοῖς δ' ἑπομένως, οὕτω καὶ τὸ τί ἐστιν ἁπλῶς μὲν τῇ ἀσίᾳ πῶς δὲ τοῖς ἄλλοις· καὶ γὰρ τὸ ποιὸν ἐροίμεθ' ἂν τί ἐστιν, ὥστε καὶ τὸ ποιὸν τῶν τί ἐστὶ μὲν ἀλλ' οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ' ὥσπερ ἐπὶ τοῦ μὴ ὄντος λογικῶς φασί τινες εἶναι τὸ μὴ ὂν οὐχ ἁπλῶς ἀλλὰ μὴ ὄν, οὕτω καὶ τὸ ποιόν. δεῖ μὲν οὖν σκοπεῖν καὶ τὸ πῶς δεῖ 21
λέγειν περὶ ἕκαστον, οὐ μὴν μᾶλλόν γε ἢ τὸ πῶς ἔχει. διὸ καὶ νῦν 22
ἐπεὶ τὸ λεγόμενον φανερόν, καὶ τὸ τί ἦν εἶναι ὁμοίως ὑπάρξει πρώτως μὲν καὶ ἁπλῶς τῇ ἀσίᾳ εἶτα καὶ τοῖς ἄλλοις, ὥσπερ καὶ τὸ τί ἐστιν οὐχ ἁπλῶς τί ἦν εἶναι, ἀλλὰ ποιῷ ἢ ποσῷ τί ἦν εἶναι. δεῖ γὰρ ἢ ὁμω- 23
νύμως ταῦτα φάναι εἶναι ὄντα, ἢ προστιθέντας καὶ ἀφαιροῦντας, ὥσπερ καὶ τὸ μὴ ἐπιστητὸν ἐπιστητόν, ἐπεὶ τό γε ὀρθόν ἐστι μήτε ὁμωνύμως φάναι μήτε ὡσαύτως, ἀλλ' ὥσπερ τὸ ἰατρικὸν τῷ πρὸς τὸ αὐτὸ μὲν
1030b καὶ ἕν, οὐ τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ἕν, οὐ μέντοι οὐδὲ ὁμωνύμως· οὐδὲ γὰρ ἰατρικὸν σῶμα καὶ ἔργον καὶ σκεῦος λέγεται οὔτε ὁμωνύμως οὔτε καθ' ἕν,

---

§. 19. *ὁ ὁρισμὸς*] ὁ om. *Fb* Alex. 743, b, 23. | *πλεοναχῶς λέγεται*] post *λέγεται* signum interrogationis ponunt Bess. Casaub.

§. 20. *καὶ τὸ ἔστιν*] *καὶ τὸ τί ἐστιν TAb* Ald. | *τοῖς ἄλλοις· καὶ γὰρ τὸ*] *τοῖς ἄλλοις* et *γὰρ τὸ* om. *Ab*. | *τῶν τί ἐστι*] *τὸ τί ἐστι S*.

§. 21. *τὸ πῶς*] *τὸ* om. *Fb*. | *ἕκαστον*] *ἑκάστῳ T* Ald., *ἕκαστα Fb*.

§. 22. *ὥσπερ καὶ τὸ τί ἐστιν οὐχ ἁπλῶς*] ita Bekkerus cum Brandisio: sed commate distinguendum esse post *ἐστιν*, docet et Alexandri explicatio 745, a, 27., et consentiens fere veterum editorum scriptura.

§. 23. *φάναι εἶναι*] *εἶναι* om. *Fb*. | *πρὸς τὸ αὐτὸ μὲν*] *τὸ* om. *T* Ald. | *ἐδὲ γὰρ*] *οὐδὲν γὰρ ET* Ald. | *ἰατρικὸν*] *τὸ ἰατρ. Fb*. | *καὶ ἔργον*] om. *Fb*.

24 ἀλλὰ πρὸς ἕν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὁποτέρως τις ἐθέλει λέγειν διαφέρει
ἐθέν· ἐκεῖνο δὲ φανερὸν ὅτι ὁ πρώτως καὶ ἁπλῶς ὁρισμὸς καὶ τὸ τί
25 ἦν εἶναι τῶν ὐσιῶν ἐστίν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως ἐστί,
πλὴν οὐ πρώτως. οὐ γὰρ ἀνάγκη, ἂν τοῦτο τιθῶμεν, τόδε ὁρισμὸν
26 εἶναι ὃ ἂν λόγῳ τὸ αὐτὸ σημαίνῃ, ἀλλὰ τινὶ λόγῳ. τοῦτο δ' ἐὰν ἑνὸς
ᾖ, μὴ τῷ συνεχεῖ ὥσπερ ἡ Ἰλιὰς ἢ ὅσα συνδέσμῳ, ἀλλ' ἐὰν ὁσαχῶς λέ-
27 γεται τὸ ἕν. τὸ δ' ἓν λέγεται ὥσπερ τὸ ὄν. τὸ δὲ ὂν τὸ μὲν τόδε τι, 135 Br.
28 τὸ δὲ ποσόν, τὸ δὲ ποιόν τι σημαίνει. διὸ καὶ λευκῷ ἀνθρώπῳ ἔσται
λόγος καὶ ὁρισμός· ἄλλον δὲ τρόπον καὶ τῷ λευκῷ καὶ ὐσίας.

Cap. 5.

1 Ἔχει δ' ἀπορίαν, ἐάν τις μὴ φῇ ὁρισμὸν εἶναι τὸν ἐκ προσθέσεως
λόγον, τίνος ἔσται ὁρισμὸς τῶν ἐχ ἁπλῶν ἀλλὰ συνδεδυασμένων; ἐκ
2 προσθέσεως γὰρ ἀνάγκη δηλῶν. λέγω δ' οἷον, ἔστι ῥὶς καὶ κοιλότης,
καὶ σιμότης τὸ ἐκ τῶν δυοῖν λεγόμενον, τῷ τόδε ἐν τῷδε, καὶ οὐ κατὰ
συμβεβηκός γε οὔθ' ἡ κοιλότης οὔθ' ἡ σιμότης πάθος τῆς ῥινός, ἀλλὰ
3 καθ' αὑτήν· ὐδ' ὡς τὸ λευκὸν Καλλίᾳ ἢ ἀνθρώπῳ, ὅτι Καλλίας λευ-
κὸς ᾧ συμβέβηκεν ἀνθρώπῳ εἶναι, ἀλλ' ὡς τὸ ἄρρεν τῷ ζῴῳ καὶ τὸ
4 ἴσον τῷ ποσῷ καὶ πάνθ' ὅσα λέγεται καθ' αὑτὰ ὑπάρχειν. ταῦτα δ'
ἐστὶν ἐν ὅσοις ὑπάρχει ἢ ὁ λόγος ἢ τὄνομα, οὗ ἐστὶ τοῦτο τὸ πάθος,
καὶ μὴ ἐνδέχεται δηλῶσαι χωρίς, ὥσπερ τὸ λευκὸν ἄνευ τοῦ ἀνθρώπου
5 ἐνδέχεται, ἀλλ' οὐ τὸ θῆλυ ἄνευ τοῦ ζῴου. ὥστε τούτων τὸ τί ἦν εἶναι
καὶ ὁ ὁρισμὸς ἢ ὐκ ἔστιν ὐθενὸς ἢ ἔστιν ἄλλως, καθάπερ εἰρήκαμεν.
6 ἔστι δ' ἀπορία καὶ ἑτέρα περὶ αὐτῶν. εἰ μὲν γὰρ τὸ αὐτό ἐστι σιμὴ

---

§. 24. *ἀλλὰ ταῦτα μὲν*] ita *AbFb*: ceteri *ταῦτα μὲν οὖν*. | *ἐθέλει*] *θέλει ET* Ald. | *διαφέρει*] *διαφέροι Ab*. | *πρώτως*] *πρῶτος Ab*.

§. 25. *ὁμοίως*] *ὅμως Ab*, omissis *ἐστί πλὴν οὐ πρώτως*. | *ὃ ἂν λόγῳ τὸ αὐτό*] *ὃ ἐὰν λόγῳ τῷ αὐτῷ T* Ald.

§. 26. *ᾖ*] om. *Ab*. | *ὅσα*] *ὅσαι E*. | *λέγεται*] *λέγηται ES*. | *τὸ ἕν*] *τὸ ὄν* Asclep. in paraphr. 745, b, 38.

§. 28. *δὲ*] om. *Ab*. | *τῷ*] om. *Ab*.

§. 1. *προσθέσεως*] *προθέσεως TFb*. | *ὁρισμὸς*] *ὁ ὁρ. Ab*.

§. 2. *τῶν δυοῖν*] *τοῖν δυοῖν T* Ald. | *τῷ τόδε*] *τῷ* om. *ET*. | *κατὰ*] om. *T* Ald. Deinde post *συμβεβηκός γε* puncto maximo distinguunt Sylb. Casaub. Bess.

§. 5. *ὁ ὁρισμὸς*] *ὁ* om. *AbFb*. | *ἦ ἔστιν*] *ἦ εἰ ἔστιν T* Ald. | *ἄλλως*] *ἀλλ' ὡς T*, *ἀλλὰ Fb* Ald.

§. 6. *ἔστι δ' ἀπορία καὶ ἑτέρα*] *ἔστι δὲ καὶ ἑτέρα ἀπορία Hb*. | *αὐτῶν*] *αὐτὰ Fb*. | *τὸ αὐτό*] *ταὐτὸν Hb*.

ῥὶς καὶ κοίλη ῥίς, τὸ αὐτὸ ἔσται τὸ σιμὸν καὶ τὸ κοῖλον· εἰ δὲ μὴ διὰ 7
τὸ ἀδύνατον εἶναι εἰπεῖν τὸ σιμὸν ἄνευ τᾶ πράγματος οὗ ἐστὶ πάθος
καθ' αὑτό (ἔστι γὰρ τὸ σιμὸν κοιλότης ἐν ῥινί), τὸ ῥῖνα σιμὴν εἰπεῖν
ἢ ἐκ ἔστιν ἢ δὶς τὸ αὐτὸ ἔσται εἰρημένον, ῥὶς ῥὶς κοίλη· ἡ γὰρ ῥὶς ἡ
σιμὴ ῥὶς ῥὶς κοίλη ἔσται. διὸ ἄτοπον τὸ ὑπάρχειν τοῖς τοιούτοις τὸ τί 8
1031a ἦν εἶναι· εἰ δὲ μή, εἰς ἄπειρον εἶσιν· ῥινὶ γὰρ ῥινὶ σιμῇ ἔτι ἄλλο
136 Br. ἐνέσται. δῆλον τοίνυν ὅτι μόνης τῆς ἐσίας ἐστὶν ὁ ὁρισμός. εἰ γὰρ 9
καὶ τῶν ἄλλων κατηγοριῶν, ἀνάγκη ἐκ προσθέσεως εἶναι, οἷον τᾶ ποιᾶ
καὶ περιττᾶ· οὐ γὰρ ἄνευ ἀριθμᾶ, οὐδὲ τὸ θῆλυ ἄνευ ζῴου. τὸ δ' ἐκ 10
προσθέσεως λέγω ἐν οἷς συμβαίνει δὶς τὸ αὐτὸ λέγειν, ὥσπερ ἐν τούτοις.
εἰ δὲ τοῦτο ἀληθές, οὐδὲ συνδυαζομένων ἔσται, οἷον ἀριθμοῦ περιττοῦ· 11
ἀλλὰ λανθάνει ὅτι οὐκ ἀκριβῶς λέγονται οἱ λόγοι. εἰ δ' εἰσὶ καὶ τού- 12
των ὅροι, ἤτοι ἄλλον τρόπον εἰσὶν ἢ καθάπερ ἐλέχθη πολλαχῶς λεκτέον
εἶναι τὸν ὁρισμὸν καὶ τὸ τί ἦν εἶναι. ὥστε ὠδὶ μὲν ἀθενὸς ἔσται 13
ὁρισμός, ἀδὲ τὸ τί ἦν εἶναι ἀθενὶ ὑπάρξει πλὴν ταῖς ἐσίαις, ὠδὶ δ' ἔξαι.
ὅτι μὲν οὖν ἐστὶν ὁ ὁρισμὸς ὁ τᾶ τί ἦν εἶναι λόγος, καὶ τὸ τί ἦν εἶναι 14
ἢ μόνων τῶν οὐσιῶν ἐστὶν ἢ μάλιστα καὶ πρώτως καὶ ἁπλῶς, δῆλον.

Cap. 6.

Πότερον δὲ ταὐτόν ἐστιν ἢ ἕτερον τὸ τί ἦν εἶναι καὶ ἕκαστον, σκεπτέον. 1
ἔστι γάρ τι πρὸ ἔργου πρὸς τὴν περὶ τῆς οὐσίας σκέψιν· ἕκαστόν τε
γὰρ οὐκ ἄλλο δοκεῖ εἶναι τῆς ἑαυτᾶ ἐσίας, καὶ τὸ τί ἦν εἶναι λέγεται

---

§. 7. *ἄνευ*] καὶ ἄνευ Ald. | *ἔξι γὰρ*] καὶ ἔξι *ET*, καὶ ἔξαι Ald. | *εἰρημένον*] εἰρημένον σιμὴ ῥὶς εἰ *AbHb*, omissis ῥὶς ῥὶς — ῥὶς ῥὶς κοίλη. | *ῥὶς ῥὶς κοίλη ἔσαι*] ῥὶς alterum om. *T* Ald. Bess.

§. 8. *εἰ δὲ μή*] εἰ δὲ καὶ *T*. | *ῥινὶ*] ῥῖν *Ab*, ῥινὴ *SBbCb*. | *ῥινὶ*] ῥινῇ *SBbCb*. | *σιμῇ*] σιμὴ *Ab* Ald. | *ἔτι*] om. *SAbBbCb* Bess. | *ἄλλο ἐνέσαι*] ἄλλο ἐνέση *T*, ἄλλοι ἔσαι *Ab*, om. *SBbCb*.

§. 9. *μόνης*] μόνον *Ab*. | *ὁ ὁρισμός*] ὁ om. *T* Ald. | *τὸ θῆλυ*] ὁ τᾶ θήλεος *ET* Ald. Bess. Vet.

§. 10. *λέγω*] λέγομεν *Ab* Brand. | *ἐν τούτοις*] ἐν om. *Ab*.

§. 11. *συνδυαζομένων*] συνδοιαζομένων *T*. | *λανθάνει*] λαμβάνει *E*.

§. 12. *ἤτοι*] ἢ τῷ *T*. | *λεκτέον εἶναι*] εἶναι om. *T*.

§. 13. *ὠδί*] ὧδ' εἰ *T*.

§. 14. *ὁ ὁρισμὸς*] ὁ add. *AbFb*. | *εἶναι*] post εἶναι *SBbCb* lacunam habent litterarum ferme quadraginta. | *λόγος — εἶναι*] om. *T*. | *μόνων*] ita *S*; ceteri *μόνον*.

§. 1. *ἕκαστόν τε*] τε om. *ES*.

2 εἶναι ἡ ἑκάστε ἐσία. ἐπὶ μὲν δὴ τῶν λεγομένων κατὰ συμβεβηκὸς δόξειεν
ἂν ἕτερον εἶναι, οἷον λευκὸς ἄνθρωπος ἕτερόν καὶ τὸ λευκῷ ἀνθρώπῳ εἶναι.
3 εἰ γὰρ τὸ αὐτό, καὶ τὸ ἀνθρώπῳ εἶναι καὶ τὸ λευκῷ ἀνθρώπῳ τὸ αὐτό·
τὸ αὐτὸ γὰρ ἄνθρωπος καὶ λευκὸς ἄνθρωπος, ὡς φασίν, ὥστε καὶ τὸ
4 λευκῷ ἀνθρώπῳ καὶ τὸ ἀνθρώπῳ. ἢ οὐκ ἀνάγκη, ὅσα κατὰ συμβεβηκός,
εἶναι ταὐτά· οὐ γὰρ ὡσαύτως τὰ ἄκρα γίγνεται ταὐτά, ἀλλ' ἴσως γ' ἐκεῖνο
δόξειεν ἂν συμβαίνειν, τὰ ἄκρα γίγνεσθαι ταὐτὰ κατὰ συμβεβηκός, οἷον τὸ 137 B1.
5 λευκῷ εἶναι καὶ τὸ μουσικῷ εἶναι· δοκεῖ δ' οὔ. ἐπὶ δὲ τῶν καθ' αὑτὰ λεγομένων
ἆρ' ἀνάγκη ταὐτὸν εἶναι; οἷον εἴ τινές εἰσιν οὐσίαι ὧν ἕτεραι μή εἰσιν οὐσίαι
6 μηδὲ φύσεις ἕτεραι πρότεραι, οἵας φασὶ τὰς ἰδέας εἶναί τινες. εἰ γὰρ ἔσται
ἕτερον αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἀγαθῷ εἶναι, καὶ ζῷον καὶ τὸ ζῴῳ, καὶ τὸ
ὄντι καὶ τὸ ὄν, ἔσονται ἄλλαι τ' οὐσίαι καὶ φύσεις καὶ ἰδέαι παρὰ τὰς 1031b
λεγομένας, καὶ πρότεραι οὐσίαι ἐκεῖναι, εἰ τὸ τί ἦν εἶναι οὐσίας ἐστίν.
7 καὶ εἰ μὲν ἀπολελυμέναι ἀλλήλων, τῶν μὲν οὐκ ἔσται ἐπιςήμη, τὰ δ'
οὐκ ἔσται ὄντα. λέγω δὲ τὸ ἀπολελύσθαι, εἰ μήτε τῷ ἀγαθῷ αὐτῷ
8 ὑπάρχει τὸ εἶναι ἀγαθῷ, μήτε τούτῳ τὸ εἶναι ἀγαθόν. ἐπιστήμη γὰρ
ἑκάστε ἐστὶν ὅταν τὸ τί ἦν εἶναι ἐκείνῳ γνῶμεν. καὶ ἐπὶ ἀγαθοῦ καὶ

---

§. 2. τὸ λευκῷ] τῷ λευκῷ S.

§. 3. εἰ — εἶναι] om. T. | τὸ αὐτό] τὸ αὐτῷ Ald. Atque ita etiam in Isingr. et Camot. legitur: εἰ γὰρ τὸ, αὐτῷ ἀνθρώπῳ εἶναι, καὶ λευκῷ ἀνθρώπῳ, τὸ αὐτό. Bessario vulgatam sequens haec exhibet: »si enim idem homini esse, et albo homini idem.« | καὶ τὸ] ita Ab et Alex. in paraphr. 746, b, 27., καὶ τῷ Fb: ceteri libri atque editiones post Aldinam pleraeque omittunt. | καὶ τὸ] καὶ τῷ T, τὸ om. E Ald. | ὥςε] εἶναι Ab. | τὸ] τῷ STHb. | τὸ] τῷ STHb Ald.

§. 4. γ'] τ' Ab. | ἄν] om. Ab. | γίγνεσθαι ταὐτὰ] γενέσθαι ταὐτὰ τὰ Ab. | μουσ. εἶναι] εἶναι om. SAb, μουσ. εἶναι ὡς E.

§. 5. ἆρ' ἀνάγκη] ita AbFb et, ut probabile est, Alex. 747, a, 7., ἀνάγκη ἀεὶ SHb: ceteri ἀεὶ ἀνάγκη. | πρότεραι οἵας] πρότερον οἷον Ab. | τὰς ἰδέας εἶναί τινες] εἶναί τινες τὰς ἰδίας Hb.

§. 6. εἰ γὰρ] Brandisius in textu editionis suae post εἰ γὰρ commate distinxit, sed idem postea in Corrigendis, mutata sententia, virgulam deleri voluit. | τὸ ἀγαθῷ] τῷ ἀγαθῷ Ald., eadem mox τῷ ζῴῳ et τῷ ὄντι. | τὸ ὄντι] τὸ om. Hb. | οὐσίαι] καὶ οὐσίαι Ab. | καὶ φύσεις] om. Ald. | οὐσίας] οὐσία AbHb Alex. 747, a, 28.

§. 7. ἔσαι ἐπις.] ἔςιν ἐπις. T. | λέγω δὲ] λέγω δὴ Hb.

§. 8. ἐστὶν ὅταν] αὕτη EI Ald. Bess., omisso mox γνῶμεν. | εἶναι ἐκείνῳ] εἶναι ἐκεῖνο Ab: ceteri ἐκείνῳ εἶναι. | ἔχει] ἐπάγει T, om. Hb. | τῷ ἀγαθῷ] τὸ ἀγαθῷ ES Sylb. | τῷ ὄντι] E Sylb. | τῷ ἑνὶ] τὸ ἑνὶ E. Sylburgius in varietate lectionis haec adnotat: »omnino scribendum videtur τὸ ἑνὶ, nominandi casu. Camotiana tamen [Aldinam imitans] constanter non in hac tantum periodo, sed in ceteris quoque dativum τῷ retinet.«

τῶν ἄλλων ὁμοίως ἔχει· ὥς᾽ εἰ μηδὲ τῷ ἀγαθῷ εἶναι ἀγαθόν, μηδὲ τῷ ὄντι ὄν, μηδὲ τῷ ἑνὶ ἕν. ὁμοίως δὲ πάντα ἐστὶν ἢ μὴθὲν τὰ τί ἦν εἶναι· 9
ὥστ᾽ εἰ μηδὲ τὸ ὄντι ὄν, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐθέν. ἔτι ᾧ μὴ ὑπάρχει ἀγαθῷ εἶναι, μὴ ἀγαθόν. ἀνάγκη ἄρα ἓν εἶναι τὸ ἀγαθὸν καὶ ἀγαθῷ 10
εἶναι καὶ καλὸν καὶ καλῷ εἶναι, ὅσα μὴ κατ᾽ ἄλλο λέγεται, ἀλλὰ καθ᾽ αὑτὰ καὶ πρῶτα. καὶ γὰρ τοῦτο ἱκανὸν ἐὰν ὑπάρχῃ, κἂν μὴ ᾖ εἰδη· 11
μᾶλλον δ᾽ ἴσως κἂν ᾖ εἴδη. ἅμα δὲ δῆλον καὶ ὅτι εἴπερ εἰσὶν αἱ ἰδέαι 12
οἵας τινές φασιν, οὐκ ἔσται τὸ ὑποκείμενον οὐσία· ταύτας γὰρ ἐσίας μὲν ἀναγκαῖον εἶναι, μὴ καθ᾽ ὑποκειμένης δέ· ἔσονται γὰρ κατὰ μέθεξιν.
138 Br. ἔκ τε δὴ τούτων τῶν λόγων ἓν καὶ ταὐτὸ οὐ κατὰ συμβεβηκὸς αὐτὸ 13
ἕκαστον καὶ τὸ τί ἦν εἶναι, καὶ ὅτι γε τὸ ἐπίστασθαι ἕκαστον τοῦτό ἐστι τὸ τί ἦν εἶναι ἐπίστασθαι, ὥσε καὶ κατὰ τὴν ἔκθεσιν ἀνάγκη ἕν τι εἶναι ἅμφω. τὸ δὲ κατὰ συμβεβηκὸς λεγόμενον, οἷον τὸ μουσικὸν ἢ 14
λευκόν, διὰ τὸ διττὸν σημαίνειν, οὐκ ἀληθὲς εἰπεῖν ὡς ταὐτὸ τὸ τί ἦν εἶναι καὶ αὐτό· καὶ γὰρ ᾧ συμβέβηκε λευκὸν καὶ τὸ συμβεβηκός, ὥστ᾽ 15
ἔστι μὲν ὡς ταὐτόν, ἔστι δὲ ὡς οὐ ταὐτὸ τὸ τί ἦν εἶναι καὶ αὐτό· τῷ μὲν γὰρ ἀνθρώπῳ καὶ τῷ λευκῷ ἀνθρώπῳ οὐ ταὐτό, τῷ πάθει δὲ ταὐτό.
ἄτοπον δ᾽ ἂν φανείη κἂν εἴ τις ἑκάστῳ ὄνομα θεῖτο τῶν τί ἦν εἶναι· ἔσται 16
γὰρ καὶ παρ᾽ ἐκεῖνο ἄλλο, οἷον τῷ τί ἦν εἶναι ἵππῳ τί ἦν εἶναι ἵππῳ ἕτερον.
καίτοι τί κωλύει καὶ νῦν εἶναι ἕνια εὐθὺς τί ἦν εἶναι, (εἴπερ οὐσία τὸ τί 17

---

§ 9. τὸ ὄντι ὄν] τῷ ὄντι, omisso ὄν, *T*.

§. 10. καὶ ἀγαθῷ] καὶ τὸ ἀγαθῷ *T*, καὶ τῷ ἀγ. Ald. | καὶ καλὸν] καὶ τὸ καλὸν Ald. | καλῷ] τῷ κ. Ald. | ὅσα] καὶ ὅσα *Fb*. | ἄλλο] ἄλλα *T* Ald. | καθ᾽ αὑτὰ καὶ πρῶτα] πρῶτα καὶ καθ᾽ αὑτὰ *EST* Ald.

§. 11. ἐὰν] ἂν *Ab*. | ὑπάρχῃ] ὑπάρχει *T*. | κἂν] καὶ *Hb*. | ᾖ] om. *Ab*.

§. 12. οἵας τινές — ταύτας γὰρ] lacunam *SBbCb*. | φασιν] φαμεν *Fb*. | ἔσαι] ἔσι Ald. | οὐσία] om. *Hb*. | ἀναγκαῖον εἶναι] ἀνάγκη εἶναι *Ab*, εἶναι ἀναγκαῖον *S*. | ἔσονται] δέονται *Bb*.

§. 13. ὅτι γε] ὅτι δὲ *S*. | τοῦτό] τούτων *SBbCb*. | ὥσε καὶ] καὶ add. *AbFb*. | ἕν τι] τι om. *Ab*.

§. 14. ἢ λευκὸν] καὶ λευκὸν *Ab*.

§. 15. συμβέβηκε] συμβαίνει *Ab*. | λευκὸν] λευκῷ *ET* Ald., om. *Ab*. Porro Ald. καὶ post λευκὸν omittit. | τῷ λευκῷ] τὸ λευκῷ *Ab*. Etiam Alexander τὸ λευκῷ et τὸ μὲν γὰρ ἀνθρώπῳ in textu habuisse videtur 747, b, 44.

§. 16. θεῖτο] τιθεῖτο *Ab*, θοῖτο Sylb. | ἔσαι γὰρ — τῷ τί ἦν εἶναι] om. *T*. | παρ᾽ ἐκεῖνο] παρ᾽ ἐκείνῳ Ald. | οἷον] add. *Ab*, non agnoscunt Ascl. 748, a, 12. Alex. a, 43. Ald. Bess. Vet. | τῷ] τὸ *E* Ascl. 748, a, 12. Ald. Bess. | ἵππῳ τί] τὸ γὰρ τί *ESBbCb*. Deinde alterum τί ἦν εἶναι ἵππῳ in Aldina, atque totum hoc τί ἦν εἶναι ἵππῳ ἕτερον in versione Bessarionis deest.

§. 17. οὐσία] οὐσίαι *T*. | μὴν] μὴν καὶ *SBbCb*. | καὶ ἐκ] καὶ om. *T* Ald. | οὐ] ὅτε *Hb*. | καὶ] om. *Ab*.

ἦν εἶναι; ἀλλὰ μὴν οὐ μόνον ἕν, ἀλλὰ καὶ ὁ λόγος ὁ αὐτὸς αὐτῶν, ὡς 1032a
δῆλον καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων· οὐ γὰρ κατὰ συμβεβηκὸς ἓν τὸ ἑνὶ εἶναι
18 καὶ ἕν. ἔτι εἰ ἄλλο ἔσαι, εἰς ἄπειρον εἶσιν· τὸ μὲν γὰρ ἔσαι τί ἦν εἶναι
19 τῷ ἑνός, τὸ δὲ τὸ ἕν, ὥσε καὶ ἐπ' ἐκείνων ὁ αὐτὸς ἔσαι λόγος. ὅτι
μὲν οὖν ἐπὶ τῶν πρώτων καὶ καθ' αὑτὰ λεγομένων τὸ ἑκάσῳ εἶναι καὶ
20 ἕκασον τὸ αὐτὸ καὶ ἕν ἐσι, δῆλον. οἱ δὲ σοφισικοὶ ἔλεγχοι πρὸς τὴν
θέσιν ταύτην φανερὸν ὅτι τῇ αὐτῇ λύονται λύσει, καὶ εἰ ταὐτὸ Σωκρά-
της καὶ Σωκράτει εἶναι· ἐνθὲν γὰρ διαφέρει ἅτε ἐξ ὧν ἐρωτήσειεν ἄν
21 τις, ἅτε ἐξ ὧν λύων ἐπιτύχοι. πῶς μὲν οὖν τὸ τί ἦν εἶναι ταὐτὸν
καὶ πῶς οὐ ταὐτὸν ἑκάστῳ, εἴρηται.

Cap. 7.

1 Τῶν δὲ γιγνομένων τὰ μὲν φύσει γίγνεται, τὰ δὲ τέχνῃ, τὰ δὲ 139 Br.
ἀπὸ ταὐτομάτου. πάντα δὲ τὰ γιγνόμενα ὑπό τέ τινος γίγνεται καὶ ἔκ
τινος καὶ τί. τό δὲ τί λέγω καθ' ἑκάστην κατηγορίαν· ἢ γὰρ τόδε ἢ
2 ποσὸν ἢ ποιὸν ἢ πᾶ. αἱ δὲ γενέσεις αἱ μὲν φυσικαὶ αὗταί εἰσιν ὧν ἡ
3 γένεσις ἐκ φύσεώς ἐστιν. το δ' ἐξ οὗ γίγνεται, ἣν λέγομεν ὕλην· τὸ δ'
ὑφ' οὗ, τῶν φύσει τι ὄντων· τὸ δὲ τί, ἄνθρωπος ἢ φυτὸν ἢ ἄλλο τι
4 τῶν τοιούτων, ἃ δὴ μάλιστα λέγομεν οὐσίας εἶναι. ἅπαντα δὲ τὰ γιγνό-
μενα ἢ φύσει ἢ τέχνῃ ἔχει ὕλην· δυνατὸν γὰρ καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι ἕκαστον
5 αὐτῶν, τοῦτο δ' ἐστὶν ἐν ἑκάστῳ ὕλη. καθόλου δὲ καὶ ἐξ οὗ φύσις καὶ
6 καθὸ φύσις· τὸ γὰρ γιγνόμενον ἔχει φύσιν, οἷον φυτὸν ἢ ζῷον. καὶ
ὑφ' οὗ, ἡ κατὰ τὸ εἶδος λεγομένη φύσις ἡ ὁμοειδής· αὕτη δ' ἐν ἄλλῳ·
7 ἄνθρωπος γὰρ ἄνθρωπον γεννᾷ. ἅτω μὲν οὖν γίγνεται τὰ γιγνόμενα διὰ

---

§. 18. ἔτι εἰ] εἴτι εἰ *T.* | ἔσαι] om. *T.* | ἔσαι τί] ἔσαι τὸ τί *T* Ald. | τοῦ ἑνός] ita *Ab*, τῷ ἑνὸς εἶναι *Fb*, τὸ ἓν εἶναι *T*: ceteri τὸ ἑνὶ εἶναι. | ὁ αὐτὸς ἔσαι] ἔσαι ὁ αὐτὶς *Ab*.

§. 19. ἐπὶ τῶν] post τῶν lacunam litterarum trium *BbCb*. | καὶ ἕν] καὶ om. *Ab*, καὶ ἓν om. *Hb*.

§. 20. καὶ εἰ] καὶ εἰς *Ab*. | Σωκράτει] σωκράτην *Ab*. | ἐρωτήσειεν] ἐρωτηθεὶς *Ab*, ἐρωτηθείη *Hb*.

§. 1. τῶν δὲ] δὲ om. *Ab*. | φύσει γίγνεται] φ. γίνονται *Hb*. | ἢ πᾶ] om. *Hb*. | αὗταί εἰσιν] αὗταί εἰσιν ἤτοι ἐκείνων τῶν γεγονότων Ald.

§. 3. φύσει τι] τι om. *Hb*. | ὄντων] ὄντος *T*. | τί] τι ὁ *ET* Ald.

§. 4. τοῦτο δ'] τούτῳ δ' *BbCb*. | ἐν] ita *Ab*, ἢ ἐν *T* Ald. Vet.: ceteri ἢ.

§. 5. γιγνόμενον] ἡνωμένον *T*. | ἢ] om. *S*.

§. 6. ὑφ'] ἰφ' *Fb*. | φύσις ἡ] ἡ om. *Fb* Alex. 749, a, 48.

§. 7. οὖν] om. *T*. | πᾶσαι δ' εἰσὶν αἱ ποιήσεις] om. *Cb*. Deinde ἢ post ποιήσεις om. *Ab*. | ἀπὸ διανοίας] ἀπὸ add. *AbFb*.

τὴν φύσιν, αἱ δ' ἄλλαι γενέσεις λέγονται ποιήσεις. πᾶσαι δ' εἰσὶν αἱ
ποιήσεις ἢ ἀπὸ τέχνης ἢ ἀπὸ δυνάμεως ἢ ἀπὸ διανοίας. τούτων δέ τινες γί- 8
γονται καὶ ἀπὸ ταὐτομάτου καὶ ἀπὸ τύχης παραπλησίως ὥσπερ ἐν τοῖς ἀπὸ
φύσεως γιγνομένοις· ἔνια γὰρ κἀκεῖ ταὐτὰ καὶ ἐκ σπέρματος γίγνεται καὶ
ἄνευ σπέρματος. περὶ μὲν οὖν τούτων ὕστερον ἐπισκεπτέον, ἀπὸ τέχνης 9
1032b δὲ γίγνεται ὅσων τὸ εἶδος ἐν τῇ ψυχῇ· εἶδος δὲ λέγω τὸ τί ἦν εἶναι 10
ἑκάστῳ καὶ τὴν πρώτην οὐσίαν. καὶ γὰρ τῶν ἐναντίων τρόπον τινὰ τὸ 11
αὐτὸ εἶδος· τῆς γὰρ στερήσεως οὐσία ἡ οὐσία ἡ ἀντικειμένη, οἷον ὑγίεια
νόσῳ· ἐκείνης γὰρ ἀπουσίᾳ δηλοῦται ἡ νόσος, ἡ δ' ὑγίεια ὁ ἐν τῇ ψυχῇ
140Br. λόγος καὶ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ. γίγνεται δὴ τὸ ὑγιὲς νοήσαντος ἕτως· ἐπειδὴ 12
τοδὶ ὑγίεια, ἀνάγκη, εἰ ὑγιὲς ἔσται, τοδὶ ὑπάρξαι, οἷον ὁμαλότητα, εἰ
δὲ τοῦτο, θερμότητα. καὶ ἕτως ἀεὶ νοεῖ, ἕως ἂν ἀγάγῃ εἰς τοῦτο ὃ 13
αὐτὸς δύναται ἔσχατον ποιεῖν. εἶτα ἤδη ἡ ἀπὸ τούτου κίνησις ποίησις
καλεῖται, ἡ ἐπὶ τὸ ὑγιαίνειν. ὥστε συμβαίνει τρόπον τινὰ ἐξ ὑγιείας 14
τὴν ὑγίειαν γίνεσθαι καὶ τὴν οἰκίαν ἐξ οἰκίας, τῆς ἄνευ ὕλης τὴν
ἔχουσαν ὕλην· ἡ γὰρ ἰατρικὴ ἐστι καὶ ἡ οἰκοδομικὴ τὸ εἶδος τῆς ὑγιείας
καὶ τῆς οἰκίας. λέγω δ' οὐσίαν ἄνευ ὕλης τὸ τί ἦν εἶναι. τῶν δὲ 15.16
γενέσεων καὶ κινήσεων ἡ μὲν νόησις καλεῖται ἡ δὲ ποίησις, ἡ μὲν ἀπὸ
τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ εἴδους νόησις, ἡ δ' ἀπὸ τοῦ τελευταίου τῆς νοήσεως
ποίησις. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων τῶν μεταξὺ ἕκαστον γίγνεται. λέγω 17

---

§. 8. ἀπὸ φύσεως] ἱπὸ φ. *EST* Ald. | ταὐτὰ] ταῦτα *S*. | ἄνευ σπέρματος] ἄνευ σπ γίγνεται Ald.

§. 9. δὲ] δὴ *Fb*. | ὅσων] ὧν Ald.

§. 10. δὲ] om. *Cb*.

§. 11. τῶν ἐναντ.] τῶν om. Alex. 749, b, 23. | ἡ ἀντικ.] ἡ om. *SAbBbCb*, ἡ πῇ οὐσία ἀντικ. *ET*, ἡ τῇ οὐσίᾳ ἀντικ. Var. Lect. ap. Brand. Asclepius in paraphrasi totum locum sic exhibet τῆς γὰρ στερήσεώς ἐστιν οὐσία ἡ ἀντικειμένη οὐσία, οἷον ὑγίεια νόσου 749, b, 39. Sed Bekkeri scripturam tuetur Alex. 749, b, 46. | ἀπουσίᾳ] ἀπουσία Ald. Isingr. Camot. Sylb. | δηλοῦται] om. *Ab*. | καὶ ἐν τῇ] καὶ ὁ ἐν τῇ *T* Ald., καὶ ἡ *Ab*.

§. 12. δὴ] δὲ *STAb* Ald. | οὕτως] om. *S* Ald. | τοδὶ ὑγίεια] τὸ δι' ὑγίειαν *ST* Ald. | ἔσαι] om. *Ab*. | ὁμαλότητα] ὁμαλότητι *T*. | εἰ δὲ τοῦτο, θερμότητα] om. *T*.

§. 13. ἂν ἀγάγῃ] ἀναγάγῃ conj. Sylb., »redigat« Bess. | εἰς τοῦτο ὃ αὐτὸς δύναται] εἰς τὸ αὐτὸ δύνασθαι τὸ *Ab*. | ἀπὸ τούτου] ita *EHb*: ceteri ἀπὸ τούτων.

§. 14. ἐξ ὑγιείας τὴν ὑγίειαν] τὴν ὑγ. ἐκ τῆς ὑγ. *Fb*, ὑγείαν ἐξ ὑγείας Ald. | γίνεσθαι καὶ] post καὶ lacunam *BbCb*. | ἡ γὰρ] εἰ γὰρ *T*. | ἐστι] post οἰκοδομικὴ ponit *T*, om. *Fb*. | ἡ οἰκ.] ἡ add. *FbHb*. | τῆς ὑγιείας καὶ τῆς οἰκίας] τῆς ὑγ. κ. τ. οἰκοδομίας *E*, τῆς οἰκίας καὶ τῆς ὑγείας εἰσί *Fb*.

§. 16. τελευταίου] τέλους *Fb*.

§. 17. καὶ τῶν] καὶ ἐπὶ τῶν *ET*. | τῶν μεταξὺ ἕκαστον] om. *Hb*. |

δ' οἷον εἰ ὑγιανεῖ, δέοι ἂν ὁμαλυνθῆναι. τί οὖν ἐστὶ τὸ ὁμαλυνθῆναι; τοδί. τοῦτο δ' ἔσαι εἰ θερμανθήσεται. τοῦτο δὲ τί ἐστι; τοδί. ὑπάρ-
18 χει δὲ τῳδὶ δυνάμει· τοῦτο δ' ἤδη ἐπ' αὐτῷ. τὸ δὴ ποιοῦν καὶ ὅθεν ἄρχεται ἡ κίνησις τοῦ ὑγιαίνειν, ἐὰν μὲν ἀπὸ τέχνης, τὸ εἶδός ἐστι τὸ ἐν τῇ ψυχῇ, ἐὰν δ' ἀπὸ ταὐτομάτου, ἀπὸ τούτου ὅ ποτε τοῦ ποιεῖν
19 ἄρχει τῷ ποιοῦντι ἀπὸ τέχνης, ὥσπερ καὶ ἐν τῷ ἰατρεύειν ἴσως ἀπὸ τοῦ θερμαίνειν ἡ ἀρχή, τοῦτο δὲ ποιεῖ τῇ τρίψει· ἡ θερμότης τοίνυν ἡ ἐν τῷ σώματι ἢ μέρος τῆς ὑγιείας ἢ ἕπεταί τι αὐτῇ τοιοῦτον ὅ ἐστι μέρος τῆς ὑγιείας, ἢ διὰ πλειόνων· τοῦτο δ' ἔσχατον τὸ ποιοῦν, καὶ τὸ ὅτως μέρος ἐστὶ τῆς ὑγιείας καὶ τῆς οἰκίας, οἷον οἱ λίθοι, καὶ τῶν ἄλλων. 141 Br.
20.21 ὥστε καθάπερ λέγεται, ἀδύνατον γενέσθαι εἰ μηθὲν προϋπάρχοι. ὅτι μὲν οὖν τι μέρος ἐξ ἀνάγκης ὑπάρξει, φανερόν· ἡ γὰρ ὕλη μέρος· ἐν- 1033a
22 πάρχει γὰρ καὶ γίγνεται αὕτη. ἀλλ' ἆρα καὶ τῶν ἐν τῷ λόγῳ. ἀμφοτέρως δὲ λέγομεν τοὺς χαλκοῦς κύκλους τί εἰσι, καὶ τὴν ὕλην λέγοντες ὅτι χαλκός, καὶ τὸ εἶδος ὅτι σχῆμα τοιόνδε· καὶ τοῦτό ἐστι τὸ γένος εἰς ὃ
23 πρῶτον τίθεται. ὁ δὴ χαλκοῦς κύκλος ἔχει ἐν τῷ λόγῳ τὴν ὕλην. ἐξ

ὑγιανεῖ] ὑγιαίνει *T*, ὑγιανθῇ Ald. | δέοι ἄν] ita *Ab*: ceteri δεῖ. | τοῦτο δὲ τί ἐστι] τί om. *Ab*. | δὲ τῳδὶ δυνάμει τοῦτο] om. *T*. | τῳδὶ] τοδὶ Alex. 750, a, 33. et γρ. *E*, deinde Bess. Vet. Ald. Brand.

§. 18. τοῦ ὑγ.] τὸ ὑγ. *Ab*. | ὅ ποτε] δηλονότι ὁ ποτὲ Ald. | ἄρχει] ἄρχεται *Hb*, ἀρχὴ *ST* Ald. et, quantum conjectare licet, Alex. 750, a, 41. 46. | ὥσπερ] ὡς ὅπερ *Hb*. | θερμαίνειν] θερμῷ *Hb*.

§. 19. τοίνυν] ἓν *Ab*. | ἡ ἐν] ἡ om. *Ab*. | ἢ ἕπεταί — μέρος τῆς ὑγιείας] om. *TAb*. | ἢ διὰ πλειόνων — τῆς ὑγιείας] om. *BbCb*. Porro de verbis ἢ διὰ πλειόνων Casaubonus haec adnotat: »reliqui praeter Bess. interpretes fere legunt omnes ἢ εὐθὺς ἢ διὰ πλειόνων. Iidem interpretes vulgatos codices non mutilos tantum hoc loco, sed et in sequentibus periodis valde depravatos esse ac perversos, sua interpretatione arguunt. Sic enim vertit [nescio quis]: »»aut statim aut per plura; hoc autem est ultimum, quod sanitatis efficit partem. Atque ut ibi caliditas aut aliquid quod ipsa sequitur, sanitatis est pars, sic et lapides domus et alia aliorum sunt partes.«« | ἔσχατον] ἔσχατόν ἐστι *AbFb*. | καὶ τὸ ὅτως μέρος ἐστὶ] τὸ μέρος *AbHb*. Totam periodum Vetus interpres ita reddit: »et quod est ita, pars est sanitatis, ut domus lapides et aliorum alia.« Unde conjectaveris legisse eum οἷον τῆς οἰκίας οἱ λίθοι καὶ τῶν ἄλλων ἄλλα.

§. 21. οὖν τι] οὖν τὸ *EST* Ald. | ἐξ ἀνάγκης ὑπάρξει] ὑπάρξει ἐξ ἀν. *T* Ald. | φανερόν] om. *T*. | αὕτη] αὐτὴ *T*.

§. 22. χαλκοῦς] ita *AbFbHb* Vet.: ceteri πολλοὺς. | καὶ τὴν] καὶ εἰ τὴν *Ab*. | χαλκοῦς] χαλκοὺς *Ab*. | τὴν] καὶ τὴν *Hb*.

§. 23. δὲ] δὴ *FbHb*. | ὡς ὕλης γίνεται] γίν. ὡς ὕλης *Hb*. Porro Sylb. post ἐξ ὕλης γίνεται distinguendi notam ponit, non post ἕνια. | γένηται] λέγηται *Fb*. | ἐκείνινον] ἐκεῖνον *SCbHb*. | οἷον ὁ] ὁ om. *EST*.

οὗ δὲ ὡς ὕλης γίνεται ἕνια, λέγεται, ὅταν γένηται, οὐκ ἐκεῖνο ἀλλ' ἐκείνινον, οἷον ὁ ἀνδριὰς οὐ λίθος ἀλλὰ λίθινος. ὁ δ' ἄνθρωπος ὁ 24
ὑγιαίνων οὐ λέγεται ἐκεῖνο ἐξ οὗ· αἴτιον δ' ὅτι γίγνεται ἐκ τῆς στερήσεως καὶ τοῦ ὑποκειμένου ὃ λέγομεν τὴν ὕλην, οἷον καὶ ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ κάμνων γίγνεται ὑγιής. μᾶλλον μέντοι λέγεται γίγνεσθαι ἐκ τῆς 25
στερήσεως, οἷον ἐκ κάμνοντος ὑγιὴς ἢ ἐξ ἀνθρώπου. διὸ κάμνων μὲν ὑγιὴς οὐ λέγεται, ἄνθρωπος δὲ καὶ ἄνθρωπος ὑγιής. ὧν δ' ἡ στέρησις 26
ἄδηλος καὶ ἀνώνυμος, οἷον ἐν χαλκῷ σχήματος ὁποιουῦν ἢ ἐν πλίνθοις καὶ ξύλοις οἰκίας, ἐκ τούτων δοκεῖ γίγνεσθαι ὡς ἐκεῖ ἐκ κάμνοντος. διὸ 27
ὥσπερ οὐδ' ἐκεῖ ἐξ οὗ τοῦτο ἐκεῖνο οὐ λέγεται, οὐδ' ἐνταῦθα ὁ ἀνδριὰς ξύλον, ἀλλὰ παράγεται ξύλινος, οὐ ξύλον, καὶ χαλκοῦς ἀλλ' οὐ χαλκός, καὶ λίθινος ἀλλ' οὐ λίθος, καὶ ἡ οἰκία πλινθίνη ἀλλ' οὐ πλίνθοι· ἐπεὶ 28
οὐδ' ὡς ἐκ ξύλου γίγνεται ἀνδριὰς ἢ ἐκ πλίνθων οἰκία, ἐάν τις σφόδρα ἐπιβλέπῃ, οὐκ ἂν ἁπλῶς εἴποι, διὰ τὸ δεῖν μεταβάλλοντος γίγνεσθαι ἐξ οὗ, ἀλλ' οὐχ ὑπομένοντος. διὰ μὲν οὖν τοῦτο ἔτως λέγεται.

Cap. 8.

142 Br. Ἐπεὶ δὲ ὑπό τινός τε γίγνεται τὸ γιγνόμενον (τοῦτο δὲ λέγω ὅθεν 1
ἡ ἀρχὴ τῆς γενέσεώς ἐστι) καὶ ἔκ τινος (ἔξω δὲ μὴ ἡ στέρησις τοῦτο ἀλλ' ἡ ὕλη· ἤδη γὰρ διώρισαι ὃν τρόπον τοῦτο λέγομεν) καὶ ὃ γίγνεται (τοῦτο δ' ἐστὶν ἢ σφαῖρα ἢ κύκλος ἢ ὅ τι ἔτυχε τῶν ἄλλων), ὥσπερ δὲ καὶ τὸ ὑποκείμενον ποιεῖ τὸν χαλκόν, οὕτως οὐδὲ τὴν σφαῖραν, εἰ μὴ κατὰ συμβεβηκός, ὅτι ἡ χαλκῆ σφαῖρα σφαῖρά ἐστιν, ἐκείνην δὲ ποιεῖ. τὸ 2
γὰρ τόδε τι ποιεῖν ἐκ τοῦδε ὅλως ὑποκειμένου τόδε τι ποιεῖν ἐστίν. λέγω 3

---

§. 24. ἐκ τῆς] ἐκ om. *Fb*.

§. 25. γίγνεσθαι ἐκ τῆς στερ.] ἐκ τῆς στερ. γίγνεσθαι *T* Ald. | μὲν ὑγιὴς] μὲν ὁ ὑγ. *T* Ald. | δὲ καὶ] δὲ καὶ ὁ *Ab*.

§. 26. ἀνώνυμος] συνώνυμος *T*. | ἐν χαλκῷ] γρ. ἐκ χαλκοῦ *E*. | σχήματος] σχῆμα τὸ *THb* Ald. | ὁποιουῦν] ὁποιονοῦν *THb* Ald., ὁποι οὖν *E* | ἐκ τούτων δοκεῖ γίγνεσθαι] »ex his non dicentur fieri« Bess.

§. 27. ἐνταῦθα] ἐντεῦθεν *S* Ald.

§. 28. ἐπεὶ] ὡς εἰ *T*. | σφόδρα ἐπιβλέπῃ] ἐπιβλ. σφ. *ET* Ald. | εἴποι] εἶπε *Ab*, ceteri εἴποιε.

§. 1. ὅθεν] ὅθεν καὶ Ald. | ἔξω δέ] ἔξω δὴ *T*. | ὃ γίγνεται] τί γίγν. *Fb* et Alex. in paraphr. 751, b, 25. | ἢ σφαῖρα] ἡ σφ. *T*, ἢ ἡ σφ. Ald. | κύκλος] ὁ κ. Ald. | ἐκείνην δέ] ἐκείνην δὲ οὐ Ald. Bess.

§. 2. τόδε τι] τι om. *T*. | ποιεῖν] om. *Ab*. | ὅλως] ὅλου *T* Ald. | τόδε τι] τι add. *AbFb*.

§. 3. ποιεῖν ἐστὶν] ποιῆσαι *AbHb*.

δ' ὅτι τὸν χαλκὸν στρογγύλον ποιεῖν ἐξὶν οὐ τὸ στρογγύλον ἢ τὴν σφαῖραν
4 ποιεῖν, ἀλλ' ἕτερόν τι, οἷον τὸ εἶδος τοῦτο ἐν ἄλλῳ. εἰ γὰρ ποιεῖ, ἔκ
τινος ἂν ποιοίη ἄλλο· τοῦτο γὰρ ὑπέκειτο. οἷον ποιεῖν χαλκῆν σφαῖραν· 1033b
τοῦτο δὲ ἔστως ὅτι ἐκ τουδί, ὅ ἐξι χαλκός, τοδὶ ποιεῖ, ὅ ἐξι σφαῖρα.
5 εἰ ἔν καὶ τοῦτο ποιεῖ αὐτό, δῆλον ὅτι ὡσαύτως ποιήσει, καὶ βαδιοῦνται
6 αἱ γενέσεις εἰς ἄπειρον. φανερὸν ἄρα ὅτι ἐδὲ τὸ εἶδος, ἢ ὁτιδήποτε
χρὴ καλεῖν τὴν ἐν τῷ αἰσθητῷ μορφήν, οὐ γίγνεται, οὐδ' ἔξιν αὐτοῦ
γένεσις, ἐδὲ τὸ τί ἦν εἶναι· τοῦτο γάρ ἐξιν ὃ ἐν ἄλλῳ γίγνεται ἢ ὑπὸ
7 τέχνης ἢ ὑπὸ φύσεως ἢ δυνάμεως. τὸ δὲ χαλκῆν σφαῖραν εἶναι ποιεῖ. ποιεῖ
γὰρ ἐκ χαλκοῦ καὶ σφαίρας· εἰς τοδὶ γὰρ τὸ εἶδος ποιεῖ, καὶ ἔξι τοῦτο
8 σφαῖρα χαλκῆ. τοῦ δὲ σφαίρᾳ εἶναι ὅλως εἰ ἔξι γένεσις, ἔκ τινός τι ἔσται.
δεήσει γὰρ διαιρετὸν εἶναι ἀεὶ τὸ γιγνόμενον, καὶ εἶναι τὸ μὲν τόδε τὸ
9 δὲ τόδε, λέγω δ' ὅτι τὸ μὲν ὕλην τὸ δ' εἶδος. εἰ δή ἐστι σφαῖρα τὸ
ἐκ τοῦ μέσου σχῆμα ἴσον, τούτου τὸ μὲν ἐν ᾧ ἔξαι ὃ ποιεῖ, τὸ δ' ἐν ἐκείνῳ, 143 Br.
10 τὸ δ' ἅπαν τὸ γεγονός, οἷον ἡ χαλκῆ σφαῖρα. φανερὸν δὴ ἐκ τῶν εἰρη-
μένων ὅτι τὸ μὲν ὡς εἶδος ἢ οὐσία λεγόμενον οὐ γίγνεται, ἡ δὲ σύνοδος
ἡ κατὰ ταύτην λεγομένη γίγνεται, καὶ ὅτι ἐν παντὶ τῷ γενομένῳ ὕλη
11 ἔνεσι, καὶ ἔξι τὸ μὲν τόδε τὸ δὲ τόδε. πότερον οὖν ἔξι τις σφαῖρα
παρὰ τάσδε ἢ οἰκία παρὰ τὰς πλίνθους, ἢ οὐδ' ἄν ποτε ἐγίγνετο, εἰ
12 ἔστως ἦν, τόδε τι; ἀλλὰ τὸ τοιόνδε σημαίνει, τόδε δὲ καὶ ὡρισμένον
οὐκ ἔξιν, ἀλλὰ ποιεῖ καὶ γεννᾷ ἐκ τοῦδε τοιόνδε· καὶ ὅταν γεννηθῇ,
13 ἔστι τόδε τοιόνδε. τὸ δ' ἅπαν τόδε Καλλίας ἢ Σωκράτης ἐστὶν

---

§. 4. ποιοίη ἄλλο] ποιῇ ἀλλ' ὅ T, ποιοίη ἢ ἄλλο E, ποιοῖοι ἢ ἄλλο Ald. | ποιεῖν] ποιεῖ Ab. | ἐξι χαλκός] ἐξιν ὁ χ. T. | τοδὶ] τόδε Ab. | ὅ] ὅτι Ab.

§. 6. οὐδὲ] οὔτε ET Ald. | ἐ γίγνεται] ἐ om. AbFb Brand. | εἶναι] εἶναι τοῦτο T Ald., εἶναι τούτῳ E. | ἢ ὑπὸ τέχνης] ἢ om. Ab, ἢ ἀπὸ τέχνης Ald. | ὑπὸ φ.] ἀπὸ φ. Ald.

§. 7. καὶ σφαίρας] σφαῖραν Ab. | τὸ εἶδος] τοδὶ τὸ εἶδος ET Ald. Bess. Vet. | χαλκῆ] post χαλκῆ Ald. addit τοῦτο δὲ σφαῖρα (σφαίρᾳ) εἶναι. Idem exprimunt interpretes latini.

§. 8. εἰ ἔστι] εἰ ἔσται AbFb. | εἶναι] om. T. | ἀεὶ] om. Ab. | τὸ δὲ τόδε] τὸ δὲ om. Ab. | τὸ μὲν] τὴν μὲν T.

§. 9. εἰ δή] εἰ δέ T. | ὃ ποιεῖ] οὐ ποιεῖ Ab.

§. 10. ἢ οὐσία] ἡ ἐσ. Ab, ἢ ὡς ἐσ. E Ald. | παντὶ] ἅπαντι ET Ascl. 752, b, 4. Ald. | ἔνεσι] ἐξὶ AbHb. | καὶ ἔξι] om. Ald.

§. 11. τις] τι T. | τάσδε] τάδε E.

§. 12. ἀλλὰ τὸ] ἀλλ' ὅτι ET Ald. Bess. Vet. | ἔξι τόδε] ἔξι δῆλον Hb Ascl. 753, a, 13., sed Alex. vulgatam scripturam confirmat 753, a, 5.

§. 13. τὸ δ' ἅπαν τόδε Καλλίας] »Hoc autem est omne hoc. Callias autem« Vet. | ἡδί] om. T.

ὥσπερ ἡ σφαῖρα ἡ χαλκῆ ἡδὶ, ὁ δ' ἄνθρωπος καὶ τὸ ζῷον ὥσπερ σφαῖρα χαλκῆ ὅλως. φανερὸν ἄρα ὅτι ἡ τῶν εἰδῶν αἰτία, ὡς εἰώθασί 14
τινες λέγειν τὰ εἴδη, εἰ ἔξιν ἄττα παρὰ τὰ καθ' ἕκαστα, πρός τε τὰς γενέσεις καὶ τὰς οὐσίας ὑθὲν χρήσιμα· οὐδ' ἂν εἶεν διά γε ταῦτα οὐσίαι καθ' αὑτάς. ἐπὶ μὲν δή τινων καὶ φανερὸν ὅτι τὸ γεννῶν τοιοῦτον μὲν 15
οἷον τὸ γεννώμενον, οὐ μέντοι τὸ αὐτό γε, οὐδ' ἓν τῷ ἀριθμῷ ἀλλὰ τῷ εἴδει, οἷον ἐν τοῖς φυσικοῖς· ἄνθρωπος γὰρ ἄνθρωπον γεννᾷ, ἂν μή τι παρὰ φύσιν γένηται, οἷον ἵππος ἡμίονον. καὶ ταῦτα δὲ ὁμοίως· 16
1034a ὃ γὰρ ἂν κοινὸν εἴη ἐφ' ἵππου καὶ ὄνου, οὐκ ὠνόμασται τὸ ἐγγύτατα γένος, εἴη δ' ἂν ἄμφω ἴσως οἷον ἡμίονος. ὥστε φανερὸν ὅτι ὑθὲν δεῖ 17
ὡς παράδειγμα εἶδος κατασκευάζειν (μάλιστα γὰρ ἂν ἐν τούτοις ἐπεζητοῦντο· οὐσίαι γὰρ αἱ μάλιστα αὗται) ἀλλὰ ἱκανὸν τὸ γεννῶν ποιῆσαι καὶ τοῦ εἴδους αἴτιον εἶναι ἐν τῇ ὕλῃ. τὸ δ' ἅπαν ἤδη τὸ τοιόνδε εἶδος 18
144 Br. ἐν ταῖσδε ταῖς σαρξὶ καὶ ὀστοῖς Καλλίας καὶ Σωκράτης· καὶ ἕτερον μὲν διὰ τὴν ὕλην, ἑτέρα γάρ, ταὐτὸ δὲ τῷ εἴδει· ἄτομον γὰρ τὸ εἶδος.

Cap. 9.

Ἀπορήσειε δ' ἄν τις διὰ τί τὰ μὲν γίγνεται καὶ τέχνῃ καὶ ἀπὸ 1
ταὐτομάτου, οἷον ὑγίεια, τὰ δ' οὔ, οἷον οἰκία. αἴτιον δ' ὅτι τῶν μὲν 2
ἡ ὕλη ἡ ἄρχουσα τῆς γενέσεως ἐν τῷ ποιεῖν καὶ γίγνεσθαί τι τῶν ἀπὸ τέχνης, ἐν ᾗ ὑπάρχει τι μέρος τοῦ πράγματος, ἡ μὲν τοιαύτη ἐστὶν οἵα κινεῖσθαι ὑφ' αὑτῆς, ἡ δ' οὔ, καὶ ταύτης ἡ μὲν ὧδὶ οἵα τε, ἡ δὲ ἀδύνατος· πολλὰ γὰρ δύναται μὲν ὑφ' αὑτῶν κινεῖσθαι ἀλλ' οὐχ ὧδί, οἷον ὀρχήσασθαι. ὅσων οὖν τοιαύτη ἡ ὕλη, οἷον οἱ λίθοι, ἀδύνατον 3
ὧδὶ κινηθῆναι εἰ μὴ ὑπ' ἄλλου, ὧδὶ μέντοι ναί· καὶ τὸ πῦρ. διὰ τοῦτο 4

---

§. 14. ἡ τῶν εἰδῶν αἰτία] »formarum causae« Bess. | τὰς οὐσίας] τὰς add. AbHb. | χρήσιμα] χρησίμη Ab.

§. 15. αὑτάς] ἑαυτάς Ab. | καὶ φανερὸν] καὶ om. AbHb Vet. | ἀλλὰ τῷ εἴδει] ἀλλ' ἓν τῷ εἴδει ET Ald. Bess. Vet. | ἂν μή τι] ἐὰν μή τι T Ald.

§. 16. ἐγγύτατα] ἐγγυτάτω T Ald.

§. 17. αἱ μάλιστα] αἱ om. Ab.

§. 18. ταὐτὸ] ταὐτὰ Ab. | τῷ εἴδει] τωδὶ T.

§. 1. καὶ τέχνῃ] om. Ab.

§. 2. ἀπὸ τέχνης] ἀπὸ τῆς τ. T Ald. | ὧδὶ] ὧδε Ab. | δύναται] δυνατὰ E. | ὧδὶ] ὧδε Ab.

§. 3. ὧδὶ] ὧδε Ab. | ὧδὶ μέντοι ναί] ὧδε μέντ' εἶναι Ab. | ναί· καὶ] diversam interpunctionem sequitur Bessario, qui ita vertit: »sic tamen certe est et ignis.«

§. 4. ἐχόντων μὲν] μὲν om. AbHb. | ἢ ὑπ'] ἢ om. Ab.

τὰ μὲν οὐκ ἔσαι ἄνευ τῦ ἔχοντος τὴν τέχνην, τὰ δ' ἔσαι· ὑπὸ γὰρ τούτων κινηθήσεται τῶν οὐκ ἐχόντων μὲν τὴν τέχνην, κινεῖσθαι δὲ δυνα-
5 μένων αὐτῶν, ἢ ὑπ' ἄλλων οὐκ ἐχόντων τὴν τέχνην, ἢ ἐκ μέρυς. δῆλον δ' ἐκ τῶν εἰρημένων καὶ ὅτι τρόπον τινὰ πάντα γίγνεται ἐξ ὁμωνύμυ, ὥσπερ τὰ φύσει, ἢ ἐκ μέρους ὁμωνύμυ, οἷον ἡ οἰκία ἐξ οἰκίας, ἡ ὑπὸ νοῦ (ἡ γὰρ τέχνη τὸ εἶδος), ἢ ἐκ μέρους ἢ ἔχοντός τι μέρος, ἐὰν μὴ κατὰ συμβεβηκὸς γίγνηται· τὸ γὰρ αἴτιον τῦ ποιεῖν πρῶτον καθ' αὑτὸ
6 μέρος. θερμότης γὰρ ἡ ἐν τῇ κινήσει θερμότητα ἐν τῷ σώματι ἐποίησεν· αὕτη δ' ἐστὶν ἢ ὑγίεια ἢ μέρος, ἢ ἀκολουθεῖ αὐτῇ μέρος τι τῆς ὑγιείας ἢ αὐτὴ ἡ ὑγίεια· διὸ καὶ λέγεται ποιεῖν, ὅτι ἐκεῖνο ποιεῖ τὴν ὑγίειαν ᾧ
7 ἀκολυθεῖ καὶ συμβέβηκε θερμότης. ὥστε ὥσπερ ἐν τοῖς συλλογισμοῖς πάντων ἀρχὴ ἡ ὐσία (ἐκ γὰρ τοῦ τί ἐστιν οἱ συλλογισμοί εἰσιν), ἐνταῦθα
8 δὲ αἱ γενέσεις. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ φύσει συνιστάμενα τούτοις ἔχει. τὸ μὲν γὰρ σπέρμα ποιεῖ ὥσπερ τὰ ἀπὸ τέχνης· ἔχει γάρ δυνάμει τὸ εἶδος, 1034b 145 Br.
9 καὶ ἀφ' οὗ τὸ σπέρμα, ἐστί πως ὁμώνυμον. οὐ γὰρ πάντα οὕτω δεῖ ζητεῖν ὡς ἐξ ἀνθρώπου ἄνθρωπος (καὶ γὰρ γυνὴ ἐξ ἀνδρός· διὸ ἡμίονος
10 οὐκ ἐξ ἡμιόνυ), ἀλλ' ἐὰν μὴ πήρωμα ᾖ. ὅσα δὲ ἀπὸ ταὐτομάτυ ὥσπερ ἐκεῖ γίγνεται, ὅσων ἡ ὕλη δύναται καὶ ὑφ' αὑτῆς κινεῖσθαι ταύτην τὴν κίνησιν ἣν τὸ σπέρμα κινεῖ· ὅσων δὲ μή, ταῦτα ἀδύνατα γίγνεσθαι ἄλλως
11 πως ἢ ἐξ αὐτῶν. οὐ μόνον δὲ περὶ τῆς ὐσίας ὁ λόγος δηλοῖ τὸ μὴ γίγνεσθαι τὸ εἶδος, ἀλλὰ περὶ πάντων ὁμοίως τῶν πρώτων κοινὸς ὁ λόγος,
12 οἷον ποσοῦ ποιοῦ καὶ τῶν ἄλλων κατηγοριῶν. γίγνεται γὰρ ὥσπερ ἡ χαλκῆ σφαῖρα, ἀλλ' οὐ σφαῖρα ὐδὲ χαλκός, καὶ ἐπὶ χαλκοῦ, εἰ γίγνεται (ἀεὶ

---

§. 5. δῆλον δ'] δ' om. *Hb.* | καὶ ὅτι] καὶ om. *Fb.* | τρόπον τινὰ πάντα] πάντα τρόπον τινὰ *Fb*, τρόπον τινὰ ἅπαντα *ET* Ald. | ὁμωνύμου] ὁμωνύμων *T* Ald. | ὥσπερ — ὁμωνύμυ] om. *T.* | μέρυς ὁμωνύμυ] μέρυς ὁμωνύμων Alex. 753, b, 14. | μέρυς ἢ] μέρυς συνωνύμυ ἢ *Fb* Alex. 753, b, 26., om. *Ab.* | τι μέρος] τὸ μέρος *Ab.* | γίγνηται] γίνηται *Hb.* | αἴτιον] om. *Ab.*

§. 6. ἡ ὑγίεια] ἤτοι ὑγ. *ET* Ald. | ἡ ὑγίεια] ἡ add. *EAbFb* Ald. | καὶ συμβέβηκε] καὶ ᾧ συμβ. *T*, om. *Hb.* | θερμότης] ἡ θ. *E.*

§. 8. ὁμ. δὲ] ὑμ. δὴ *E.* | τὰ ἀπὸ] τὸ ἀπὸ *E.* | δυνάμει] δύναμιν *Ab.* | ἀφ'] Alex. modo ἀφ' 754, b, 17., modo ὑφ' exhibet b, 34. | πως] πρῶτον *Ab.*

§. 9. Alex. 754, b, 33.: τὴν λέξιν ὑπερβατῶς ἀναγνωστέον· ἔστι γὰρ τὸ ἑξῆς „καὶ ὑφ' οὗ τὸ σπέρμα ἐστί πως ὁμώνυμον, ἐὰν μὴ πήρωμα ᾖ“· „διὸ ἡμίονος οὐκ ἐξ ἡμιόνυ“· εἶτα „οὐ γὰρ πάντα οὕτω δεῖ ζητεῖν, ὡς ἐξ ἀνθρώπυ ἄνθρωπος· καὶ γὰρ γυνὴ ἐξ ἀνδρός.“ | δεῖ ζητεῖν] δὴ ζητῇ *T.* | ἀλλ'] om. *Ab.*

§. 10. ὅσα δὲ] om. *Hb*, δὲ om. *Fb.* | ἐκεῖ] εἴρηται Isingr. margo. | δύνανται] om. *Ab.* | ἀδύνατα] ἀδύνατον *T.* | αὐτῶν] αὐτῦ *Hb*,

§. 12. καὶ ἐπὶ χαλκῦ, εἰ γίγνεται] om. *Hb*, εἰ add. *EAb* Vet. | ἀεὶ] εἰ *Ab.* | οὕτως καὶ] οὕτω δὲ καὶ Ald.

γὰρ δεῖ προϋπάρχειν τὴν ὕλην καὶ τὸ εἶδος), ἕτως καὶ ἐπὶ τῆ τί ἐστι καὶ ἐπὶ τῆ ποιῆ καὶ ποσῆ καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως κατηγοριῶν· οὐ γὰρ 13
γίγνεται τὸ ποιὸν ἀλλὰ τὸ ποιὸν ξύλον, ἠδὲ τὸ ποσὸν ἀλλὰ τὸ ποσὸν ξύλον ἢ ζῷον. ἀλλ' ἴδιον τῆς ἠσίας ἐκ τούτων λαβεῖν ἔξιν ὅτι ἀνάγκη 14
προϋπάρχειν ἑτέραν ἠσίαν ἐντελεχείᾳ ἦσαν ἢ ποιεῖ, οἷον ζῷον, εἰ γίγνεται ζῷον· ποιὸν δ' ἢ ποσὸν οὐκ ἀνάγκη ἀλλ' ἢ δυνάμει μόνον.

Cap. 10.

Ἐπεὶ δὲ ὁρισμὸς λόγος ἐξί, πᾶς δὲ λόγος μέρη ἔχει, ὡς δ' ὁ λόγος 1
πρὸς τὸ πρᾶγμα, καὶ τὸ μέρος τῆ λόγῳ πρὸς τὸ μέρος τῆ πράγματος ὁμοίως ἔχει, ἀπορεῖται ἤδη πότερον δεῖ τὸν τῶν μερῶν λόγον ἐνυπάρχειν ἐν τῷ τοῦ ὅλῳ λόγῳ ἢ οὔ. ἐνίων μὲν γὰρ φαίνονται ἐνόντα, ἐνίων
146 Br. δ' οὔ. τῆ μὲν γὰρ κύκλῳ ὁ λόγος ἠχ ἔχει τὸν τῶν τμημάτων, ὁ δὲ 2
τῆς συλλαβῆς ἔχει τὸν τῶν στοιχείων· καίτοι διαιρεῖται καὶ ὁ κύκλος εἰς τὰ τμήματα ὥσπερ καὶ ἡ συλλαβὴ εἰς τὰ ϛοιχεῖα. ἔτι δ' εἰ πρό- 3
τερα τὰ μέρη τῆ ὅλου, τῆς δ' ὀρθῆς ἡ ὀξεῖα μέρος καὶ ὁ δάκτυλος τοῦ ζῴῳ, πρότερον ἂν εἴη ἡ ὀξεῖα τῆς ὀρθῆς καὶ ὁ δάκτυλος τοῦ ἀνθρώπῳ. δοκεῖ δ' ἐκεῖνα εἶναι πρότερα· τῷ λόγῳ γὰρ λέγονται ἐξ 4
ἐκείνων, καὶ τῷ εἶναι δὲ ἄνευ ἀλλήλων πρότερα. ἢ πολλαχῶς λέγεται 5
τὸ μέρος, ὧν εἷς μὲν τρόπος τὸ μετρῆν κατὰ τὸ ποσόν. ἀλλὰ τῆτο
1035ª μὲν ἀφείσθω· ἐξ ὧν δ' ἡ ἠσία ὡς μερῶν, τῆτο σκεπτέον. εἰ οὖν ἐξὶ 6
τὸ μὲν ὕλη τὸ δ' εἶδος τὸ δ' ἐκ τήτων, καὶ ἠσία ἥ τε ὕλη καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸ ἐκ τήτων, ἔστι μὲν ὡς καὶ ἡ ὕλη μέρος τινὸς λέγεται, ἔξι δ' ὡς οὔ, ἀλλ' ἐξ ὧν ὁ τῆ εἴδης λόγος. οἷον τῆς μὲν κοιλότητος οὐκ ἔξι 7

---

§. 14. ἀνάγκη] ἀναγκαῖον *AbFb* Alex. 755, a, 22. | ἑτέραν] ἀεὶ ἑτέραν *ET* Ald. Bess. Vet. | ἐντ. ἦσαν] ἦσαν ἐντ. *T*. | ἢ ποιεῖ] ἢ ποιεῖ Ald. | εἰ γίγνεται ζῷον] om. *Ab*. | ἢ δυνάμει] ἢ om. *AbFb*, ᾗ δυνάμει Ald.

§. 1. δὲ ὁρισμὸς] δὲ ὁ ὁρ. *Fb*, δὴ ὁ ὁρ. *THb*. | μέρη ἔχει] ἔχει μέρη *Fb*. | τῆ λόγῳ πρὸς τὸ μέρος] om. *Ab*. | δεῖ] om. *T*. | τῆ ὅλῳ] ὅλῳ *Hb*. | ἢ οὔ] om. *Ab*.

§. 2. ἐνίων] ἐπ' ἐνίων *TAb* Alex. 755, a, 36. Ald. | ἐνόντα] ἐνόντες *ETAb* Alex. 755, a, 36. | ἐνίων] ἐπ' ἐνίων *T* et, quantum conjectare licet, Alex. 755, a, 36., deinde Ald. et editiones proximae. | καίτοι] καίτοι καὶ *Ab*, καὶ *Fb*. | καὶ ὁ] καὶ om. *Fb*.

§. 3. πρότερα] πρότερον *TAb* Ald. | τὰ μέρη] τὸ μέρος *Ab*. | τῆ ζῴῳ — δάκτυλος] om. *Ab*.

§. 4. ἐκεῖνα εἶναι] εἶναι om. *T*. | καὶ τῷ] καὶ τὸ *T* Ald.

§. 5. ἢ πολλ.] ἢ om. *Fb*.

§. 6. ὁ τῆ εἴδης] ὁ om. *T* Ald.

§. 7. μέρος ἡ σάρξ] ἡ σὰρξ μέρος *Ab* Ald. | ἡ ὕλη] ἡ om. *E* Ald. | ἐφ'] ἀφ' *T* Ald. | μέρος· καὶ] μέρος τι. καὶ *ET* Ald. Bess. Vet. | ὡς εἴδης] ὡς εἶδος *T*.

μέρος ἡ σάρξ (αὕτη γὰρ ἡ ὕλη ἐφ' ἧς γίγνεται), τῆς δὲ σιμότητος μέρος· καὶ τῷ μὲν συνόλῳ ἀνδριάντος μέρος ὁ χαλκός, τῷ δ' ὡς εἴδει λεγομένῳ
8 ἀνδριάντος οὔ. λεκτέον γὰρ τὸ εἶδος καὶ ᾗ εἶδος ἔχει ἕκαστον, τὸ δ'
9 ὑλικὸν οὐδέποτε καθ' αὑτὸ λεκτέον. διὸ ὁ μὲν τῷ κύκλου λόγος οὐκ ἔχει τὸν τῶν τμημάτων, ὁ δὲ τῆς συλλαβῆς τὸν τῶν στοιχείων· τὰ μὲν γὰρ στοιχεῖα τῷ λόγῳ μέρη τῷ εἴδει καὶ ᾗ ὕλη, τὰ δὲ τμήματα οὕτως μέρη ὡς ὕλη ἐφ' οἷς ἐπιγίγνεται· ἐγγυτέρω μέντοι τῷ εἴδει ἢ ὁ χαλκός,
10 ὅταν ἐν χαλκῷ ἡ στρογγυλότης ἐγγένηται. ἔστι δ' ὡς οὐδὲ τὰ στοιχεῖα πάντα τῆς συλλαβῆς ἐν τῷ λόγῳ ἐνέσαι, οἷον ταδὶ τὰ κήρινα ἢ τὰ ἐν τῷ ἀέρι· ἤδη γὰρ καὶ ταῦτα μέρος τῆς συλλαβῆς ὡς ὕλη αἰσθητή.
11 καὶ γὰρ ἡ γραμμὴ ἐκ εἰ διαιρουμένη εἰς τὰ ἡμίσεα φθείρεται, ἢ ὁ ἄν- 147 Br.
θρωπος εἰς τὰ ὀστᾶ καὶ νεῦρα καὶ σάρκας, διὰ τοῦτο καὶ εἰσὶν ἐκ τούτων ἕτως ὡς ὄντων τῆς οὐσίας μερῶν, ἀλλ' ὡς ἐξ ὕλης, καὶ τῷ μὲν συνόλῳ
12 μέρη, τῷ εἴδει δὲ καὶ οὔ· ὁ λόγος ἐκέτι· διόπερ οὐδ' ἐν τοῖς λόγοις. τῶν μὲν οὖν ἐνέσαι ὁ τῶν τοιούτων μερῶν λόγος, τῶν δ' οὐ δεῖ ἐνεῖναι, ἂν μὴ ᾖ τῷ συνειλημμένῳ· διὰ γὰρ τοῦτο ἔνια μὲν ἐκ τούτων ὡς ἀρχῶν
13 ἐξὶν εἰς ἃ φθείρονται, ἔνια δ' ἐκ ἔξιν. ὅσα μὲν ἓν συνειλημμένα τὸ εἶδος καὶ ἡ ὕλη ἐξίν, οἷον τὸ σιμὸν ἢ ὁ χαλκοῦς κύκλος, ταῦτα μὲν φθείρεται εἰς ταῦτα καὶ μέρος αὐτῶν ἡ ὕλη· ὅσα δὲ μὴ συνείληπται τῇ ὕλῃ ἀλλ' ἄνευ ὕλης, ὧν οἱ λόγοι τοῦ εἴδους μόνον, ταῦτα δ' οὐ
14 φθείρεται, ἢ ὅλως ἢ οὕτοι οὕτω γε. ὡς ἐκείνων μὲν ἀρχαὶ καὶ μέρη
15 τὰ ὑφ' αὑτά, τοῦ δ' εἴδους οὔτε μέρη ἔτ' ἀρχαὶ ταῦτα. καὶ διὰ τοῦτο

---

§. 8. τὸ εἶδος] τῷ εἴδει Bess. (»dicendum enim specie«).

§. 9. συλλαβῆς] συλλ. ἔχει *Ab*. | τμήματα] τμήματα τούτων *Ab* Ald.

§. 10. πάντα] ἅπαντα *Ab*.

§. 11. οὐκ] om. *Hb*. | εἰ] ἀεὶ *T*. | ἢ ὁ ἄνθρωπος] ὁ om. Ald., ὡς ἄνθρωπος Sylb. | ὁστᾶ] στοιχεῖα *T*. | εἰσὶν] ἐξὶν *S*, ἐκεῖν' *Ab*. | διόπερ οὐδ'] διόπερ καὶ *Ab*.

§. 12. τῶν] γρ. διόπερ τοῖς μὲν ἐνέσαι ὁ τῶν τοιούτων μερῶν λόγος, τοῖς δ' οὐ δεῖ ἐνεῖναι Cod. Reg. | οὖν] οὖν οὐκ *ES*, om. *Ab*. | τῶν δ' οὐ δεῖ ἐνεῖναι] τῶν δ' οὐδ' εἶεν εἶναι Ald. | ἂν μὴ ᾖ] ἐὰν μὴ τῷ *Ab*. | γὰρ τοῦτο] γὰρ τούτῳ *T*. | ὡς] om. *Ab*.

§. 13. ὅσα] ὅσα ἔνια *Ab*. | χαλκοῦς] χαλκὸς Ald. | καὶ μέρος] καὶ τὸ μέρος *T*. Ceterum totum hoc colon καὶ μέρος αὐτῶν ἡ ὕλη Bessario et codices quidam Casauboni non agnoscunt. | τῇ] ἡ *S*. | ἄνευ ὕλης, ὧν οἱ] ἄνευ τῆς ὕλης οἷον *ET* Ald. Bess. Vet. | ἢ οὕτοι οὕτω γε] ἢ οὐ τοιούτῳ γε *Ab*, ἢ οὕτι ἕτω γε *E*, ἢ ὅτι ἕτως τε *T*, ἢ ὅτι ἕτως γε Ald.

§. 14. τὰ ὑφ' αὑτά] ταῦτα *Ab*. | ταῦτα] om. *Ab*.

§. 15. καὶ ἡ σφαῖρα εἰς χαλκὸν] om. *Hb*. | ἔτι δὲ] ἔτι δὲ ὁμοίως *Ab*. τι ὅ] τις ὃς *ET* Vet.

φθείρεται ὁ πήλινος ἀνδριὰς εἰς πηλὸν καὶ ἡ σφαῖρα εἰς χαλκὸν καὶ
ὁ Καλλίας εἰς σάρκα καὶ ὀξᾶ, ἔτι δὲ ὁ κύκλος εἰς τὰ τμήματα· ἔξι
1035b γάρ τι ὃ συνείληπται τῇ ὕλῃ· ὁμωνύμως γὰρ λέγεται κύκλος ὅ τε ἁπλῶς 16
λεγόμενος καὶ ὁ καθ' ἕκαστα, διὰ τὸ μὴ εἶναι ἴδιον ὄνομα τοῖς καθ'
ἕκαστον. εἴρηται μὲν ἓν καὶ νῦν τἀληθές, ὅπως δ' ἔτι σαφέστερον εἴπω- 17
μεν ἐπαναλαβόντες. ὅσα μὲν γὰρ τῷ λόγῳ μέρη καὶ εἰς ἃ διαιρεῖται ὁ
λόγος, ταῦτα πρότερα, ἢ πάντα ἢ ἔνια. ὁ δὲ τῆς ὀρθῆς λόγος οὐ 18
διαιρεῖται εἰς ὀξείας λόγον, ἀλλὰ τῆς ὀξείας εἰς ὀρθήν· χρῆται γὰρ ὁ
148 Br. ὁριζόμενος τὴν ὀξεῖαν τῇ ὀρθῇ· ἐλάττων γὰρ ὀρθῆς ἡ ὀξεῖα. ὁμοίως
δὲ καὶ ὁ κύκλος καὶ τὸ ἡμικύκλιον ἔχουσιν· τὸ γὰρ ἡμικύκλιον τῷ 19
κύκλῳ ὁρίζεται καὶ ὁ δάκτυλος τῷ ὅλῳ· τὸ γὰρ τοιόνδε μέρος ἀν-
θρώπου δάκτυλος. ὥσθ' ὅσα μὲν μέρη ὡς ὕλη καὶ εἰς ἃ διαιρεῖται ὡς 20
ὕλην, ὕστερα· ὅσα δὲ ὡς τῷ λόγῳ καὶ τῆς οὐσίας τῆς κατὰ τὸν λόγον,
πρότερα, ἢ πάντα ἢ ἔνια. ἐπεὶ δὲ ἡ τῶν ζῴων ψυχή (τοῦτο γὰρ οὐσία 21
τῷ ἐμψύχῳ) ἡ κατὰ τὸν λόγον οὐσία καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸ τί ἦν εἶναι τῷ
τοιῷδε σώματι· ἕκαστον γοῦν τὸ μέρος ἐὰν ὁρίζηται καλῶς, οὐκ ἄνευ τοῦ 22
ἔργου ὁρισεῖται, ὃ οὐχ ὑπάρξει ἄνευ αἰσθήσεως· ὥστε τὰ ταύτης μέρη πρό- 23
τερα, ἢ πάντα ἢ ἔνια, τοῦ συνόλου ζῴου, καὶ καθ' ἕκαστον δὴ ὁμοίως. τὸ 24
δὲ σῶμα καὶ τὰ τούτου μόρια ὕστερα ταύτης τῆς οὐσίας, καὶ διαιρεῖται
εἰς ταῦτα ὡς εἰς ὕλην οὐχ ἡ οὐσία ἀλλὰ τὸ σύνολον. τοῦ μὲν οὖν συνόλου 25
πρότερα ταῦτ' ἔστιν ὡς, ἔστι δ' ὡς οὔ. οὐδὲ γὰρ εἶναι δύναται χωρι-
ζόμενα· οὐδὲ γὰρ ὁ πάντως ἔχων δάκτυλος ζῴου, ἀλλ' ὁμώνυμος ὁ
τεθνεώς. ἔνια δ' ἅμα, ὅσα κύρια καὶ ἐν ᾧ πρώτῳ ὁ λόγος καὶ ἡ οὐσία, 26
οἷον εἰ τοῦτο καρδία ἢ ἐγκέφαλος· διαφέρει γὰρ οὐθὲν πότερον τοιοῦ-

---

§. 16. κύκλος] ὁ κ. *T.* | ὁ καθ'] οἱ καθ' *E* Ald.

§. 17. καὶ νῦν] om. *T.* | δ' ἔτι] δέ τι *ST* Ald.

§. 19. ὁ κ. καὶ τὸ] ὁ et τὸ om. *ETHb.*

§. 20. ὡς ὕλη] ὡς εἰς ὕλην *T.* | ὡς ὕλην] ὡς εἰς ὕλην *E* Ald.

§. 21. οὐσία καὶ τὸ εἶδος] καὶ τὸ εἶδος οὐσία *S* Bess. | τοιῷδε] τοιούτῳ *ET* Ald.

§. 22. ἕκαστον] ἑκάστου *ET* Ald. Bess. Vet. | καλῶς] τὸ μέρος καλῶς *Ab.* | ὑπάρξει] ὑπάρχει *STHb.*

§. 23. ταύτης] τοιαῦτα *T.*

§. 24. εἰς ταῦτα] εἰς αὐτὰ *T.* | οὐχ ἡ οὐσία] οὐκ οὐσίαν *Ab*, οὐχ ἥ οὐσία Ald

§. 25. οὖν] om. *T.* | ἔστιν ὡς] om. *T.* | οὐδὲ γὰρ] οὐ γὰρ *ES.* | πάντως] παντοίως *Hb* Ascl. 757, a, 24., ἄλλως πῶς *Ab.*

§. 26. πότερον τοιοῦτον] πότ. τὸ τ. *Ab.*

27 τον. ὁ δ' ἄνθρωπος καὶ ὁ ἵππος καὶ τὰ ὅτως ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστα· καθόλε δ' ἐκ ἔστιν ἐσία, ἀλλὰ σύνολόν τι ἐκ τεδὶ τῆ λόγε καὶ τησδὶ
28 τῆς ὕλης ὡς καθόλε· καθ' ἕκαστον δ' ἐκ τῆς ἐσχάτης ὕλης ὁ Σωκράτης
29 ἤδη ἐστίν, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. μέρος μὲν οὖν ἐστὶ καὶ τοῦ εἴδες (εἶδος δὲ λέγω τὸ τί ἦν εἶναι) καὶ τῆ συνόλε τῆ ἐκ τῆ εἴδες καὶ τῆς
30 ὕλης αὐτῆς. ἀλλὰ τῆ λόγε μέρη τὰ τῆ εἴδες μόνον ἐστίν, ὁ δὲ λόγος ἐστὶ τῆ καθόλε· τὸ γὰρ κύκλῳ εἶναι καὶ κύκλος καὶ ψυχῇ εἶναι καὶ 1036a
31 ψυχὴ ταὐτό. τοῦ δὲ συνόλου ἤδη, οἷον κύκλε τεδί, τῶν καθ' ἕκαστά 149 Br.
τινος ἢ αἰσθητῆ ἢ νοητῆ (λέγω δὲ νοητὲς μὲν οἷον τὲς μαθηματικές, αἰσθητὲς δὲ οἷον τὲς χαλκοῦς καὶ τὲς ξυλίνες), τούτων δὲ οὐκ ἔστιν
32 ὁρισμός, ἀλλὰ μετὰ νοήσεως ἢ αἰσθήσεως γνωρίζονται. ἀπελθόντας δ' ἐκ τῆς ἐντελεχείας οὐ δῆλον πότερόν ποτέ εἰσιν ἢ ἐκ εἰσίν, ἀλλ' ἀεὶ λέγονται καὶ γνωρίζονται τῷ καθόλε λόγῳ· ἡ δ' ὕλη ἄγνωστος καθ'
33 αὑτήν. ὕλη δ' ἡ μὲν αἰσθητή ἐστιν ἡ δὲ νοητή, αἰσθητὴ μὲν οἷον χαλκὸς καὶ ξύλον καὶ ὅση κινητὴ ὕλη, νοητὴ δὲ ἡ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς ὑπάρ-
34 χεσα μὴ ᾗ αἰσθητά, οἷον τὰ μαθηματικά. πῶς μὲν οὖν ἔχει περὶ ὅλε
35 καὶ μέρες, καὶ περὶ τῆ προτέρε καὶ ὑστέρε, εἴρηται. πρὸς δὲ τὴν ἐρώτησιν ἀνάγκη ἁπαντᾶν, ὅταν τις ἔρηται πότερον ἡ ὀρθὴ καὶ ὁ κύκλος καὶ τὸ ζῷον πρότερον, ἢ εἰς ἃ διαιροῦνται καὶ ἐξ ὧν εἰσί, τὰ μέρη,
36 ὅτι ἐκ ἁπλῶς. εἰ μὲν γάρ ἐστι καὶ ἡ ψυχὴ ζῷον ἔμψυχον ἢ ἕκαστον ἢ

---

§. 27. ὁ δ' ἄνθρωπος] ὁ δὲ καθόλε ἄνθρωπος Alex. in lemm. 757, a, 42. | ὁ ἵππος] ὁ om. *Ab.* | τὰ ὅτως] ταὐτα ὅτως *Ab.*

§. 29. καὶ τῆ συνόλε] ὥσπερ καὶ τῆ συνόλε *Fb.* | τοῦ ἐκ] τῷ ἐκ *S.* | τῆς ὕλης] ὡς ὕλης *Ab.*

§. 30. τῆ καθόλε] τὸ κ. *Fb.*

§. 31. ἤδη] ἢ *EST.* | τεδί] τουδὶ καὶ *EST* Bess. Ald. | ἢ αἰσθητῆ] ἢ om. *ES* Bess. | τὲς ξυλίνες] τὲς add. *Ab.* | τούτων δὲ] τέτων δὲ δὴ Ald.

§. 32. ποτέ] om. *Ab.*

§. 33. ἐστιν] om. *T.* | νοητή] διανοητή *T.* | ὅση κινητὴ ὕλη] ὅσα κινεῖται *AbFb.* | νοητὴ δὲ] ἡ δὲ *Ab.* | μὴ ᾗ] μὴ om. *Hb.* | αἰσθητά] αἰσθητοῖς *Fb.* | οἷον] ὄντα *Ab.*

§. 34. ὅλε καὶ μέρες] ὅλε καὶ περὶ μέρες *Ab*, μέρες καὶ ὅλε *Fb.* | περὶ τῆ] om. *Fb.*

§. 35. ἁπαντᾶν] ἅπαντα *T.* | ἔρηται] ἐρωτᾶ *T* Ald. | πρότερον] πρότερα *E.* | διαιροῦνται] διαιρεῖται *Ab.* | καὶ ἐξ ὧν] τὰ ἐξ ὧν Ald. | τὰ μέρη] om. *Fb.*

§. 36. ἡ ψυχὴ ζῷον] ψυχὴ τὸ ζῷον Alex. in lemm. 758, a, 2. | ἔμψυχον ἢ ἕκαστον] ἢ ἔμψυχον ἢ ἕκαστον *AbFb* Bess. Vet., ἢ ἔμψυχος ἢ ἕκαστον *E*, ἢ ἕκαστον ἢ ἔμψυχον *S.* | ἢ ἑκάστε] ᾗ ἑκ. *E*, »quae unicuique« Vet. | κύκλος] ὁ κ. *Fb* Ald. | καὶ ἡ ὀρθὴ] καὶ ἡ om. *Ab.* | τὸ ὀρθῇ] τῇ ὀρθῇ Ald. | φατέον ὕστερον] ὕστερον om. Ald. | καί τινος ὀρθῆς] »et quo recto universali« (καί τινος ὀρθῆς καθόλε) Vet.

ἑκάστε, καὶ κύκλος τὸ κύκλῳ εἶναι, καὶ ἡ ὀρθὴ τὸ ὀρθῇ εἶναι καὶ ἡ οὐσία ἡ τῆς ὀρθῆς, τὶ μὲν καὶ τινὸς φατέον ὕστερον, οἷον τῶν ἐν τῷ λόγῳ καί τινος ὀρθῆς. καὶ γὰρ ἡ μετὰ τῆς ὕλης ἡ χαλκῆ ὀρθή, καὶ 37
ἡ ἐν ταῖς γραμμαῖς ταῖς καθ' ἕκαστα· ἡ δ' ἄνευ ὕλης τῶν μὲν ἐν τῷ λόγῳ ὑστέρα, τῶν δ' ἐν τῷ καθ' ἕκαστα μορίων προτέρα. ἁπλῶς δ' οὐ φατέον. εἰ δ' ἑτέρα καὶ μή ἐστιν ἡ ψυχὴ ζῷον, καὶ οὕτω τὰ μὲν φατέον 38
τὰ δ' οὐ φατέον, ὥσπερ εἴρηται.

Cap. 11.

Ἀπορεῖται δ' εἰκότως καὶ ποῖα τοῦ εἴδους μέρη καὶ ποῖα οὔ, ἀλλὰ 1
150 Br. τοῦ συνειλημμένου. καίτοι τόδε μὴ δήλου ὄντος ἀδύνατον ἔστιν ὁρίσασθαι ἕκαστον· 2
τῷ γὰρ καθόλου καὶ τοῦ εἴδους ὁ ὁρισμός· ποῖα οὖν ἐστὶ τῶν μερῶν ὡς ὕλη καὶ ποῖα οὔ, ἐὰν μὴ ᾖ φανερά, οὐδὲ ὁ λόγος ἔσται φανερὸς ὁ τοῦ πράγματος. ὅσα μὲν οὖν φαίνεται ἐπιγιγνόμενα ἐφ' ἑτέρων τῷ εἴδει, 3
οἷον κύκλος ἐν χαλκῷ καὶ λίθῳ καὶ ξύλῳ, ταῦτα μὲν δῆλα εἶναι δοκεῖ ὅτι ἀθὲν τῆς τοῦ κύκλου οὐσίας ὁ χαλκὸς οὐδ' ὁ λίθος διὰ τὸ χωρίζεσθαι
1036b αὐτῶν. ὅσα δὲ μὴ ὁρᾶται χωριζόμενα, οὐθὲν μὲν κωλύει ὁμοίως ἔχειν 4
τούτοις, ὥσπερ κἂν εἰ οἱ κύκλοι πάντες ἐωρῶντο χαλκοῖ (ἀθὲν γὰρ ἂν ἧττον ἦν ὁ χαλκὸς ἀθὲν τοῦ εἴδους), χαλεπὸν δὲ ἀφελεῖν τοῦτο τῇ διανοίᾳ.
οἷον τὸ τοῦ ἀνθρώπου εἶδος ἀεὶ ἐν σαρξὶ φαίνεται καὶ ὀστοῖς καὶ τοῖς 5
τοιούτοις μέρεσιν· ἆρ' οὖν καὶ ἐστὶ ταῦτα μέρη τοῦ εἴδους καὶ τοῦ λόγου, ἢ οὔ, ἀλλ' ὕλη; ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ καὶ ἐπ' ἄλλων ἐπιγίγνεσθαι ἀδυνατοῦμεν χωρίσαι. ἐπεὶ δὲ τοῦτο δοκεῖ μὲν ἐνδέχεσθαι, ἄδηλον δὲ πότε, ἀπορήσαί 6
τινες ἤδη καὶ ἐπὶ τοῦ κύκλου καὶ τοῦ τριγώνου, ὡς οὐ προσῆκον γραμμαῖς ὁρίζεσθαι καὶ τῷ συνεχεῖ, ἀλλὰ πάντα ταῦτα ὁμοίως λέγεσθαι ὡσανεὶ σάρκες ἢ ὀστᾶ τοῦ ἀνθρώπου καὶ χαλκὸς καὶ λίθος τοῦ ἀνδριάντος· καὶ 7

---

§. 38. *οὐ*] om. *S.*

§. 1. *ποῖα τοῦ*] *ποιά ἐστι τοῦ Fb, ποῖα ἔσται τοῦ Ab.*

§. 2. *δήλου ὄντος*] *δηλοῦντος T.* | *ποῖα οὖν*] *ἢ ποῖα ἦν Ab.*

§. 3. *ταῦτα μὲν*] *ταῦτα μὲν οὖν* Ald.

§. 4. *κἂν εἰ*] *εἰ* om. *Ab.* | *οὐθὲν γὰρ ἂν*] *ἂν* om. Ald. | *ἀθὲν τοῦ*] *οὐθὲν* om. *ET* Ald. | *τοῦτο*] *τοῦτον Ab.*

§. 5. *οἷον τὸ*] *τὸ* om. *S.* | *ταῦτα μέρη*] *μέρη ταῦτα ET* Ald. | *ἐπ' ἄλλων*] *ἐπ' ἄλλῳ TAb* Ald., *ἔτ' ἄλλῳ* Camot.

§. 6. *δοκεῖ μὲν*] *μὲν* om. *T* Ald. | *πότε*] om. *T.* | *καὶ τῷ τρ.*] *καὶ ἐπὶ τῷ τρ. ET* Ald. | *πάντα ταῦτα*] *πάντα καὶ ταῦτα Ab, ταῦτα πάντα T* Ald. | *καὶ χαλκὸς — ἀνδριάντος*] om. *Hb.* | *τῷ ἀνδριάντος*] ita *AbFb*: ceteri *κύκλου.*

§. 7. *πάντα*] *πάντας S, πάντως γρ. E.* | *γραμμῆς*] *αὐτογραμμῆς γρ. E.*

ἀνάγεσι πάντα εἰς τὲς ἀριθμές, καὶ γραμμῆς τὸν λόγον τὸν τῶν δύο
8 εἶναί φασιν. καὶ τῶν τὰς ἰδέας λεγόντων οἱ μὲν αὐτογραμμὴν τὴν δυάδα,
οἱ δὲ τὸ εἶδος τῆς γραμμῆς· ἔνια μὲν γὰρ εἶναι ταὐτὰ τὸ εἶδος καὶ οὗ
τὸ εἶδος, οἷον δυάδα καὶ τὸ εἶδος δυάδος. ἐπὶ γραμμῆς δὲ οὐκ ἔξι.
9 συμβαίνει δὴ ἕν τε πολλῶν εἶδος εἶναι, ὧν τὸ εἶδος φαίνεται ἕτερον,
ὅπερ καὶ τοῖς Πυθαγορείοις συνέβαινεν· καὶ ἐνδέχεται ἓν πάντων ποιεῖν 151 Br.
10 αὐτὸ εἶδος, τὰ δ' ἄλλα μὴ εἴδη· καίτοι οὕτως ἓν πάντα ἔσαι. ὅτι μὲν
οὖν ἔχει τινὰ ἀπορίαν τὰ περὶ τοὺς ὁρισμές, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν,
εἴρηται. διὸ καὶ τὸ πάντ' ἀνάγειν ἕτω καὶ ἀφαιρεῖν τὴν ὕλην περίεργον·
11 ἔνια γὰρ ἴσως τόδ' ἐν τῷδ' ἐσίν, ἢ ὠδὶ ταδὶ ἔχοντα. καὶ ἡ παραβολὴ
ἡ ἐπὶ τε ζῴε ἣν εἰώθει λέγειν Σωκράτης ὁ νεώτερος, οὐ καλῶς ἔχει·
ἀπάγει γὰρ ἀπὸ τε ἀληθες, καὶ ποιεῖ ὑπολαμβάνειν ὡς ἐνδεχόμενον εἶναι
τὸν ἄνθρωπον ἄνευ τῶν μερῶν, ὥσπερ ἄνευ τοῦ χαλκε τὸν κύκλον.
12 τὸ δ' οὐχ ὅμοιον· αἰσθητὸν γάρ τι τὸ ζῷον, καὶ ἄνευ κινήσεως οὐκ
13 ἔξιν ὁρίσασθαι, διὸ ὐδ' ἄνευ τῶν μερῶν ἐχόντων πῶς. οὐ γὰρ πάντως
τε ἀνθρώπε μέρος ἡ χείρ, ἀλλ' ἡ δυναμένη τὸ ἔργον ἀποτελεῖν, ὥσε
14 ἔμψυχος ἴσα· μὴ ἔμψυχος δὲ οὐ μέρος. περὶ δὲ τὰ μαθηματικά, διὰ
τί οὐκ εἰσὶ μέρη οἱ λόγοι τῶν λόγων; οἷον τε κύκλε τὰ ἡμικύκλια·
15 οὐ γάρ ἐσιν αἰσθητὰ ταῦτα. ἢ οὐθὲν διαφέρει; ἔσαι γὰρ ὕλη ἐνίων
καὶ μὴ αἰσθητῶν· καὶ παντὸς γὰρ ὕλη τίς ἐσιν ὃ μή ἐσι τί ἦν εἶναι 1037a
16 καὶ εἶδος αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἀλλὰ τόδε τι. κύκλε μὲν οὖν οὐκ ἔσαι τε
καθόλου, τῶν δὲ καθ' ἕκαστα ἔσαι μέρη ταῦτα, ὥσπερ εἴρηται πρότερον·
17 ἔσι γὰρ ἡ ὕλη ἡ μὲν αἰσθητὴ ἡ δὲ νοητή. δῆλον δὲ καὶ ὅτι ἡ μὲν
ψυχὴ ὐσία ἡ πρώτη, τὸ δὲ σῶμα ὕλη, ὁ δ' ἄνθρωπος ἢ τὸ ζῷον τὸ

---

§. 8. *ταὐτὰ*] *τὸ αὐτὸ Ab.* | *καὶ τὸ εἶδος*] *τὸ* om. *Ab.* | *γραμμῆς δὲ*] *γραμμ. δὴ S.* | *οὐκ ἔσι*] *ἐκέτι Hb* Vet. et Ascl. in paraphr. 759, b, 16.

§. 9. *ποιεῖν αὐτὸ*] *αὐτὸ ποιεῖν T.*

§. 10. *τινὰ ἀπορίαν*] *ἀπ. τινὰ ET* Ald. | *τὰ*] om. *T.* | *ὁρισμούς*] *ἀριθμούς Hb.* | *διὸ καὶ*] om. *T.* | *τὸ*] om. *Ab.* *περίεργον*] *περὶ ἔργον T.* | *ταδὶ*] om. Alex. 760, a, 19., *τοδὶ* Ald. | *ἔχοντα*] *ἔχον* Ald.

§. 12. *τι*] *τι ἴσως ET* Ald. Bess. Vet., om. Alex. 760, a, 3. | *ὐδ'*] om. *Ab.*

§. 13. *ἡ χείρ*] *ἡ* om. *Ab.*

§. 14. *τε κύκλε*] *τε* add. *AbFb.*

§. 15. *γὰρ ὕλη τίς ἐστιν*] add. *Ab.* | *καὶ εἶδος αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἀλλὰ τόδε τι*] add. *Ab* Vet.

§. 16. *κύκλε μὲν οὖν οὐκ ἔσαι τε καθόλου*] *τε μὲν καθόλου κύκλου οὐκ ἔσαι μέρη καθόλε Ab.* | *νοητή*] *οὐκ αἰσθητή T.*

§. 17. *δῆλον δὲ καὶ*] *καὶ* om. *AbFb.*

ἐξ ἀμφοῖν ὡς καθόλου· Σωκράτης δὲ καὶ Κορίσκος, εἰ μὲν καὶ ἡ 18
ψυχὴ διττόν· οἱ μὲν γὰρ ὡς ψυχήν, οἱ δ' ὡς τὸ σύνολον· εἰ δ' ἁπλῶς
152 Br. ἡ ψυχὴ ἥδε καὶ σῶμα τόδε, ὥσπερ τὸ καθόλου τε καὶ τὸ καθ' ἕκαστον.
πότερον δ' ἔστι παρὰ τὴν ὕλην τῶν τοιούτων οὐσιῶν τις ἄλλη, καὶ δεῖ 19
ζητεῖν οὐσίαν αὐτῶν ἑτέραν τινὰ οἷον ἀριθμοὺς ἤ τι τοιοῦτον, σκεπτέον
ὕσερον. τούτου γὰρ χάριν καὶ περὶ τῶν αἰσθητῶν οὐσιῶν πειρώμεθα 20
διορίζειν, ἐπεὶ τρόπον τινὰ τῆς φυσικῆς καὶ δευτέρας φιλοσοφίας ἔργον
ἡ περὶ τὰς αἰσθητὰς οὐσίας θεωρία· οὐ γὰρ μόνον περὶ τῆς ὕλης δεῖ
γνωρίζειν τὸν φυσικόν, ἀλλὰ καὶ τῆς κατὰ τὸν λόγον, καὶ μᾶλλον. ἐπὶ 21
δὲ τῶν ὁρισμῶν πῶς μέρη τὰ ἐν τῷ λόγῳ, καὶ διὰ τί εἷς λόγος ὁ
ὁρισμός (δῆλον γὰρ ὅτι τὸ πρᾶγμα ἕν, τὸ δὲ πρᾶγμα τινὶ ἕν, μέρη
γε ἔχον) σκεπτέον ὕστερον.

Τί μὲν οὖν ἐστὶ τὸ τί ἦν εἶναι καὶ πῶς αὐτὸ καθ' αὑτό, καθόλου 22
περὶ παντὸς εἴρηται, καὶ διὰ τί τῶν μὲν ὁ λόγος ὁ τὸ τί ἦν εἶναι
ἔχει τὰ μόρια τοῦ ὁριζομένου, τῶν δ' οὔ, καὶ ὅτι ἐν μὲν τῷ τῆς οὐσίας
λόγῳ τὰ ὕτω μόρια ὡς ὕλη οὐκ ἐνέσαι. οὐδὲ γὰρ ἔστιν ἐκείνης μόρια 23
τῆς οὐσίας ἀλλὰ τῆς συνόλης· ταύτης δέ γ' ἔστι πως λόγος καὶ οὐκ
ἔστιν. μετὰ μὲν γὰρ τῆς ὕλης οὐκ ἔστιν (ἀόριστον γάρ), κατὰ τὴν 24
πρώτην δ' οὐσίαν ἔστιν, οἷον ἀνθρώπου ὁ τῆς ψυχῆς λόγος. ἡ οὐσία γάρ 25
ἐστι τὸ εἶδος τὸ ἐνόν, ἐξ οὗ καὶ τῆς ὕλης ἡ σύνοδος λέγεται οὐσία,

---

§. 18. *Σωκράτης δὲ καὶ Κορίσκος*] Totum locum Vetus interpres ita reddit: »homo autem vel animal, quod est ex utrisque, ut universaliter; Socrates autem et Coriscus ut singulariter; siquidem anima dupliciter dicitur, alii namque ut animam, alii vero ut totum.« Legit itaque *Σωκράτης δὲ καὶ Κορίσκος ὡς καθ' ἕκαστον.* | *εἰ*] om. *T.* | *καὶ*] add. *AbFb* Alex. 761, a, 12. | *διττόν*] *σωκράτης διττόν Ab.* | *οἱ δ'*] *ἡ δ' ST.* | *καὶ σῶμα*] *καὶ* om. *Ab*, *καὶ τὸ σῶμα* Ald. | *τόδε*] *τὰ δὲ Ab*, *τάδε* Var. Lect. ap. Brand. | *τὸ καθόλου*] *τὰ κ. Ab.* | *τε*] om. Ald.

§. 19. *ἔξι*] *ἔξι τι ET* Ald. | *οὐσιῶν τις*] *τις οὐσιῶν ET* Ald., *τις* om. *Fb.* | *οὐσίαν*] *τὴν οὐσ. Ab.* | *αὐτῶν*] om. *Ab.* | *ἀριθμούς*] *ἀριθμὸς S.*

§. 20. *ἐπεὶ*] *ἢ ἐπεὶ Ab.*

§. 21. *ἐπὶ*] *εἰ Ab*, *ἔτι* scribendum esse conj. Brand. | *ὁρισμῶν*] *μερισμῶν S.* | *τινὶ*] *τίνι* Bessario, qui ita vertit: »res autem quomodo una, partes habens, postea considerandum est.«

§. 22. *καθόλου*] om. *S.* | *ὁ λόγος*] *ὁ* om. *Ab.* | *ὁ τοῦ*] *ὁ* om. *Fb.* | *ἐν*] *ἓν T.* | *ὡς ὕλη*] *ὡς ἡ ὕλη* Ald. | *ἐνέσαι*] *ἔνεσιν S* Ald.

§. 23. *οὐδὲ γὰρ — οὐκ ἔστιν*] om. *S.* | *ἐκείνης*] *ἐκεῖνα Hb.* | *συνόλης*] *συνόλς T* Ald., *συνόδς Fb* Alex. 761, b, 5. | *δέ γ'*] *δ' T.*

§. 25. *οὐσία γάρ*] *γὰρ οὐσία ET* Ald. | *σύνοδος*] *σύνολος ET* Ald. Bess. Vet. | *δὶς*] *δι' ἃ Ab.* | *ὑπάρξει*] *ὑπάρχει S* Ald. | *ἢ Καλλίᾳ*] *ἢ* om. *TAb.* | *ἐνέσαι*] *ἔνεσι Fb* Bess. Vet., *ἔν ἐσι* Ald.

οἷον ἡ κοιλότης· ἐκ γὰρ ταύτης καὶ τῆς ῥινὸς σιμὴ ῥὶς καὶ ἡ σιμότης ἐστί· δὶς γὰρ ἐν τούτοις ὑπάρξει ἡ ῥίς. ἐν δὲ τῇ συνόλῳ οὐσίᾳ, οἷον
26 ῥινὶ σιμῇ ἢ Καλλίᾳ, ἐνέσται καὶ ἡ ὕλη. καὶ ὅτι τὸ τί ἦν εἶναι ἕκαστον 1037b
ἐπὶ τινῶν μὲν ταὐτόν, ὥσπερ ἐπὶ τῶν πρώτων οὐσιῶν, οἷον καμπυλότης
27 καὶ καμπυλότητι εἶναι, εἰ πρώτη ἐστίν. λέγω δὲ πρώτην ἢ μὴ λέγεται 153 Br.
28 τῷ ἄλλο ἐν ἄλλῳ εἶναι καὶ ὑποκειμένῳ ὡς ὕλη. ὅσα δ' ὡς ὕλη ἢ ὡς συνειλημμένα τῇ ὕλῃ, οὐ ταὐτό, οὐδὲ κατὰ συμβεβηκὸς ἕν, οἷον ὁ Σωκράτης καὶ τὸ μουσικόν· ταῦτα γὰρ ταὐτὰ κατὰ συμβεβηκός.

διὰ τί εἷς λόγος ὁ ὁρισμός.

Cap. 12.

1 Νῦν δὲ λέγωμεν πρῶτον, ἐφ' ὅσον ἐν τοῖς ἀναλυτικοῖς περὶ ὁρισμῶν μὴ εἴρηται· ἡ γὰρ ἐν ἐκείνοις ἀπορία λεχθεῖσα πρὸ ἔργου τοῖς περὶ
2 τῆς οὐσίας ἐστὶ λόγοις. λέγω δὲ ταύτην τὴν ἀπορίαν, διὰ τί ποτε ἕν ἐστιν οὗ τὸν λόγον ὁρισμὸν εἶναι φαμέν, οἷον τοῦ ἀνθρώπου τὸ ζῷον
3 δίπουν· ἔστω γὰρ ἕτος αὐτῷ λόγος. διὰ τί δὴ τοῦτο ἕν ἐστιν ἀλλ' οὐ πολλά, ζῷον καὶ δίπουν; ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ ἄνθρωπος καὶ λευκὸν πολλὰ μέν ἐστιν, ὅταν μὴ ὑπάρχῃ θατέρῳ θάτερον, ἓν δέ, ὅταν ὑπάρχῃ καὶ πάθῃ τι τὸ ὑποκείμενον ὁ ἄνθρωπος· τότε γὰρ ἓν γίγνεται καὶ ἔστιν ὁ
4 λευκὸς ἄνθρωπος. ἐνταῦθα δ' οὐ μετέχει θατέρᾳ θάτερον· τὸ γὰρ γένος οὐ δοκεῖ μετέχειν τῶν διαφορῶν· ἅμα γὰρ ἂν τῶν ἐναντίων τὸ αὐτὸ μετεῖχεν· αἱ γὰρ διαφοραὶ ἐναντίαι, αἷς διαφέρει τὸ γένος. εἰ δὲ καὶ μετέχει, ὁ αὐτὸς λόγος, εἴπερ εἰσὶν αἱ διαφοραὶ πλείους, οἷον πεζόν,
5 δίπουν, ἄπτερον. διὰ τί γὰρ ταῦθ' ἓν ἀλλ' οὐ πολλά; οὐ γὰρ ὅτι ἐν-

---

§. 26. τὸ τί] om. *Ab.* | ἕκαστον] καὶ ἕκαστον *E* Alex. 761, b, 20. Ald. Bess. Vet. | καμπυλότης καὶ] om. *Ab.* | εἰ] ἡ *STAb* Ald. Sed Bekkeri scripturam confirmant interpretes latini.

§. 27. πρώτην ἢ] πρῶτον ᾗ *Ab.* | τῷ] τὸ *Ab.* | ὡς ὕλη] ὡς ὕλῃ Vallius tacite. Vetus interpres locum ita vertit: »quae non dicitur per aliud in alio esse, ut in subjecto vel materia.«

§. 28. ἢ ὡς] ἢ ὡς τὰ *Ab.* | οὐδὲ κατὰ] εἰ μὴ κατὰ Ald. | ὁ Σωκρ. καὶ τὸ μουσικόν] σωκρ. καὶ μουσικὸς *Ab.* | ταὐτὰ] ταῦτα *S*, πάντα *T*. | κατὰ] καὶ κατὰ *ES*.

§. 1. λέγωμεν] λέγομεν *THb*, λέγω *Fb*. | μὴ] μοι *T*, om. *Fb*. | ἐσὶ λόγοις ἐσί *Ab*.

§. 2. ἕν] om. *Ab*. | ἐστιν] ἐσι τὸ ὁρισὸν *SFb* Alex. 761, b, 41. Ald. Bess. | οἷον τῷ] οἷον ὁ τῷ *ET* Ald. | ἔστω γὰρ — ζῷον καὶ δίπουν §. 3.] om. *TAb*.

§. 3. ἓν δέ] εἰ δέ *Ab*. | τότε γὰρ] τοῦτο γὰρ *S*.

§. 4. ἅμα γὰρ ἂν] ἂν om. *Ab*. | αἱ διαφοραὶ πλείους] αἱ om. *E*.

§. 5. οὐ γὰρ ὅτι ἐνυπάρχει] om. *S* Ald. | ἔσαι ἕν] ἔσαι τὸ ἕν Ald.

πάρχει· οὕτω μὲν γὰρ ἐξ ἁπάντων ἔσται ἕν. δεῖ δέ γε ἓν εἶναι ὅσα 6
ἐν τῷ ὁρισμῷ· ὁ γὰρ ὁρισμὸς λόγος τίς ἐστιν εἷς καὶ οὐσίας, ὥσθ' ἑνός
τινος δεῖ αὐτὸν εἶναι λόγον· καὶ γὰρ ἡ οὐσία ἕν τι καὶ τόδε τι σημαίνει,
154 Br. ὡς φαμέν. δεῖ δ' ἐπισκοπεῖν πρῶτον περὶ τῶν κατὰ τὰς διαιρέσεις 7
ὁρισμῶν. οὐθὲν γὰρ ἕτερόν ἐστιν ἐν τῷ ὁρισμῷ πλὴν τό τε πρῶτον 8
λεγόμενον γένος καὶ αἱ διαφοραί· τὰ δ' ἄλλα γένη ἐξὶ τό τε πρῶτον καὶ
μετὰ τούτου αἱ συλλαμβανόμεναι διαφοραί, οἷον τὸ πρῶτον ζῷον, τὸ δ'
1038a ἐχόμενον ζῷον δίπουν, καὶ πάλιν ζῷον δίπουν ἄπτερον· ὁμοίως δὲ κἂν
διὰ πλειόνων λέγηται. ὅλως δ' οὐθὲν διαφέρει διὰ πολλῶν ἢ δι' ὀλί- 9
γων λέγεσθαι, ὥστ' οὐδὲ δι' ὀλίγων ἢ διὰ δυοῖν· τοῖν δυοῖν δὲ τὸ μὲν
διαφορὰ τὸ δὲ γένος, οἷον τῷ ζῷον δίπουν τὸ μὲν ζῷον γένος, διαφορὰ
δὲ θάτερον. εἰ οὖν τὸ γένος ἁπλῶς μή ἐξι παρὰ τὰ ὡς γένους εἴδη, 10
ἢ εἰ ἔξι μὲν ὡς ὕλη δ' ἐξίν (ἡ μὲν γὰρ φωνὴ γένος καὶ ὕλη, αἱ δὲ δια-
φοραὶ τὰ εἴδη καὶ τὰ ϛοιχεῖα ἐκ ταύτης ποιοῦσιν), φανερὸν ὅτι ὁ ὁρι-
σμός ἐξιν ὁ ἐκ τῶν διαφορῶν λόγος. ἀλλὰ μὴν καὶ δεῖ γε διαιρεῖσθαι 11
τὴν τῆς διαφορᾶς διαφοράν, οἷον ζῴου διαφορὰ τὸ ὑπόπουν· πάλιν τῷ
ζῴου τῷ ὑπόποδος τὴν διαφορὰν δεῖ εἰδέναι ἢ ὑπόπουν. ὡϛ οὐ λεκτέον 12
τῷ ὑπόποδος τὸ μὲν πτερωτὸν τὸ δὲ ἄπτερον, ἐάνπερ λέγῃ καλῶς, ἀλλὰ
διὰ τὸ ἀδυνατεῖν ποιήσει τοῦτο· ἀλλ' ἢ τὸ μὲν σχιζόπουν τὸ δ' ἄσχιϛον·
αὗται γὰρ διαφοραὶ ποδός· ἡ γὰρ σχιζοποδία ποδότης τις. καὶ ἕτως 13
ἀεὶ βούλεται βαδίζειν ἕως ἂν ἔλθῃ εἰς τὰ ἀδιάφορα. τότε δ' ἔσονται

---

§. 6. ὅσα ἐν] ὅσα ἓν *ET* Ald. | καὶ ἰσίας] καὶ ἰσία *ET* Ald. Bess. Vet. | ὥσθ'] ὥσπερ *S.* | εἶναι λόγον] λόγον εἶναι *ST.* | καὶ γὰρ] εἰ γὰρ *Ab.*

§. 7. ἐπισκοπεῖν] σκοπεῖν *Fb.*

§. 8. τό τε πρῶτον] τε om. *Ab* Alex. | καὶ αἱ διαφοραὶ] καὶ διαφοραὶ *Ab*, καὶ ἡ διαφορά *Fb* γρ. *E* Alex. | μετὰ τούτου] μετὰ τοῦτο *S.* | κἂν] καὶ ἐὰν *Ab.*

§. 9. ἢ δι'] δι' om. *Ab.* | λέγεσθαι, ὥϛ' ἰδὲ δι' ὀλίγων] om. Ald. | τῷ ζῷον] τὸ ζῷον *ET* Ald.

§. 10. τὰ εἴδη καὶ τὰ ϛοιχεῖα] Bess. ita vertit: »vox namque genus et materia, differentiae autem species, nam elementa quoque ex hac faciunt« quasi legerit αἱ δὲ διαφοραὶ τὰ εἴδη· καὶ γὰρ τὰ στοιχεῖα κτλ. | ἐκ ταύτης] δ' ἐκ ταύτης *E.* | ὁ ὁρισμός] ὁ om. *T* Ald.

§. 11. τὴν τῆς διαφορᾶς διαφοράν] »oportet dividi differentia differentiam« Bess. | οἷον ζῴου] οἷον ζῴῳ *T.* | εἰδέναι] εἶναι *Ab.*

§. 12. ἐάνπερ] περ om. *S*, κἄνπερ Sylb. Casaub. | λέγῃ] λέγηται *ST* Ald. Bess. | ἀδυνατεῖν] δυνατεῖν *Ab*, ἀδύνατον *S*, ἀδυνατεῖν διαιρεῖν ex veteribus interpretibus conjicit Casaub. | ἀλλ' ἢ] ἀλλ' ἦ *Ab*, ἀλλ' εἰ ceteri. | ποδότης τίς] ποδότης τίς ἐϛιν Ald.

§. 13. ἕως] ὡϛ Ald.

τοσαῦτα εἴδη ποδὸς ὅσαιπερ αἱ διαφοραί, καὶ τὰ ὑπόποδα ζῷα ἴσα ταῖς
14 διαφοραῖς. εἰ δὴ ταῦτα ἕτως ἔχει, φανερὸν ὅτι ἡ τελευταία διαφορὰ
ἡ ἐσία τοῦ πράγματος ἔσαι καὶ ὁ ὁρισμός, εἴπερ μὴ δεῖ πολλάκις ταὐτὰ
15 λέγειν ἐν τοῖς ὅροις· περίεργον γάρ. συμβαίνει δέ γε τῦτο· ὅταν γὰρ
εἴπῃ ζῷον ὑπόπεν δίπουν, οὐθὲν ἄλλο εἴρηκεν ἢ ζῷον πόδας ἔχον, δύο 155 Br.
πόδας ἔχον· κἂν τῦτο διαιρῇ τῇ οἰκείᾳ διαιρέσει, πλεονάκις ἐρεῖ καὶ ἰσά-
16 κις ταῖς διαφοραῖς. ἐὰν μὲν δὴ διαφορᾶς διαφορὰ γίγνηται, μία ἔσαι
ἡ τελευταία τὸ εἶδος καὶ ἡ ἐσία· ἐὰν δὲ κατὰ συμβεβηκός, οἷον εἰ διαι-
ροῖ τῇ ὑπόποδος τὸ μὲν λευκὸν τὸ δὲ μέλαν, τοσαῦται ὅσαι ἂν αἱ τομαὶ
17 ὦσιν. ὥσε φανερὸν ὅτι ὁ ὁρισμὸς λόγος ἐσὶν ὁ ἐκ τῶν διαφορῶν, καὶ
18 τύτων τῆς τελευταίας κατά γε τὸ ὀρθόν. δῆλον δ' ἂν εἴη, εἴ τις με-
τατάξειε τὺς τοιύτυς ὁρισμύς, οἷον τὸν τῦ ἀνθρώπυ, λέγων ζῷον δίπουν
19 ὑπόπυν· περίεργον γὰρ τὸ ὑπόπουν εἰρημένυ τῦ δίποδος. τάξις δ' οὐκ
ἔσιν ἐν τῇ οὐσίᾳ· πῶς γὰρ δεῖ νοῆσαι τὸ μὲν ὕσερον τὸ δὲ πρότερον;
περὶ μὲν ἓν τῶν κατὰ τὰς διαιρέσεις ὁρισμῶν τοσαῦτα εἰρήσθω τὴν πρώ-
την, ποῖοί τινές εἰσιν.

Cap. 13.

1 Ἐπεὶ δὲ περὶ τῆς οὐσίας ἡ σκέψις ἐσί, πάλιν ἐπανέλθωμεν. λέγε- 1038 b
ται δ' ὥσπερ τὸ ὑποκείμενον ἐσία εἶναι καὶ τὸ τί ἦν εἶναι, καὶ τὸ ἐκ
2 τύτων καὶ τὸ καθόλου. περὶ μὲν ἓν τοῖν δυοῖν εἴρηται· καὶ γὰρ περὶ
τῦ τί ἦν εἶναι καὶ τοῦ ὑποκειμένυ, ὅτι διχῶς ὑπόκειται, ἢ τόδε τι ὄν,
3 ὥσπερ τὸ ζῷον τοῖς πάθεσιν, ἢ ὡς ἡ ὕλη τῇ ἐντελεχείᾳ. δοκεῖ δὲ καὶ
τὸ καθόλυ αἴτιόν τισιν εἶναι μάλισα, καὶ εἶναι ἀρχὴ τὸ καθόλυ· διὸ ἐπέλ-
4 θωμεν καὶ περὶ τύτυ. ἔοικε γὰρ ἀδύνατον εἶναι οὐσίαν εἶναι ὁτιῦν τῶν
5 καθόλου λεγομένων. πρώτη μὲν γὰρ οὐσία ἴδιος ἑκάςῳ ἢ οὐχ ὑπάρχει

---

§. 14. ὁ ὁρισμός] ὁ om. *T* | ταὐτὰ] τὸ αὐτὸ *Fb*, ταῦτα Ald., om. *T*.

§. 15. ἢ ζῷον] εἰ μὴ ζῷον *Ab*. Deinde πόδας post ζῷον om. *ET*. | δύο πόδας ἔχον] ἔχον δύο πόδας *S*, ἔχον om. *T*.

§. 16. γίγνηται] γίγνεται *S*, γένηται *TFb* Ald. | διαιροῖ] διαιρεῖ *SAb*, διαιροίη Ald. | τοσαῦται] τοσαῦτα *Ab*.

§. 18. δῆλον δ'] δ' om. *T*. | μετατάξειε] μετάξειε Ald. | λέγων] λόγον *S*.

§. 19. τὴν πρώτην] om. *Fb* Bess.

§. 1. ἐπεὶ δέ] ἐπειδὴ *Fb*. | ἡ σκέψις ἐσί] ἐσὶν ἡ σκέψις *T*.

§. 2. ἢ τόδε] ἢ om. *Ab*, ἢ ὡς τόδε Sylb. | ἡ ὕλη] ἡ om. *ST* Ald.

§. 3. ἀρχὴ] „ἀρχὴ *S*“ Bekkerus in marg., καὶ ἀρχὴν Ald.

§. 4. εἶναι ἐσίαν εἶναι] εἶναι prius om. *Ab*, alterum *T*.

§. 5. γὰρ] γὰρ ἡ *SAb*. | ἐσία ἴδιος ἑκάςῳ] ἐσία ἡ ἑκάςε ἴδιος ἑκάστου *E* Bess. Vet. Ascl. 764, a, 8. 766, b, 45 et omisso ἡ *S*, ἐσία ἡ ἑκάστου *T* Ald.

ἄλλῳ, τὸ δὲ καθόλε κοινόν· τῦτο γὰρ λέγεται καθόλε ὃ πλείοσιν ὑπάρχειν πέφυκεν. τίνος ἂν ἀσία τῦτ' ἔσαι; ἢ γὰρ ἁπάντων ἢ ἀθενός. ἁπάν- 6
156 Br. των δ' ἀχ οἷόν τε· ἑνὸς δ' εἰ ἔσαι, καὶ τἆλλα τῦτ' ἔσαι· ὧν γὰρ μία ἡ ἀσία, καὶ τὸ τί ἦν εἶναι ἓν καὶ αὐτὰ ἕν. ἔτι ἀσία λέγεται τὸ μὴ καθ' 7
ὑποκειμένε, τὸ δὲ καθόλε καθ' ὑποκειμένε τινὸς λέγεται ἀεί. ἀλλ' ἆρα 8
ἕτω μὲν ἀκ ἐνδέχεται ὡς τὸ τί ἦν εἶναι, ἐν τύτῳ δὲ ἐνυπάρχειν, οἷον τὸ ζῷον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ καὶ ἵππῳ. οὐκῦν δῆλον ὅτι ἔσι τις αὐτῦ λόγος. διαφέρει δ' ἀθὲν ἀδ' εἰ μὴ πάντων λόγος ἐσὶ τῶν ἐν τῇ ἀσίᾳ· ἀθὲν γὰρ 9
ἧττον ἀσία τῦτ' ἔσαι τινός, ὡς ὁ ἄνθρωπος τῦ ἀνθρώπε ἐν ᾧ ὑπάρχει. ὥστε τὸ αὐτὸ συμβήσεται πάλιν· ἔσται γὰρ ἀσία ἐκείνου ἀσία, οἷον τὸ 10
ζῷον ἐν ᾧ ὡς ἴδιον ὑπάρχει. ἔτι δὲ καὶ ἀδύνατον καὶ ἄτοπον τὸ τόδε 11
καὶ ἀσίαν, εἰ ἔστιν ἕκ τινων, μὴ ἐξ ἀσιῶν εἶναι μηδ' ἐκ τοῦ τόδε τι, ἀλλ' ἐκ ποιοῦ· πρότερον γὰρ ἔσται μὴ ἀσία τε καὶ τὸ ποιὸν ἀσίας τε καὶ τῦ τόδε. ὅπερ ἀδύνατον· οὔτε λόγῳ γὰρ οὔτε χρόνῳ οὔτε γενέσει 12
οἷόν τε τὰ πάθη τῆς ἀσίας εἶναι πρότερα· ἔσται γὰρ χωριστά. ἔτι τῷ 13
Σωκράτει ἀσίᾳ ἐνυπάρξει ἀσία, ὥστε δυοῖν ἔσται ἀσία. ὅλως δὲ συμβαίνει, εἰ ἔστιν ἀσία ὁ ἄνθρωπος καὶ ὅσα οὕτω λέγεται, μηθὲν τῶν ἐν τῷ λόγῳ εἶναι μηθενὸς ἀσίαν, μηδὲ χωρὶς ὑπάρχειν αὐτῶν μηδ' ἐν ἄλλῳ, λέγω δ' οἷον ἀκ εἶναί τι ζῷον παρὰ τὰ τινά, ἀδ' ἄλλο τῶν ἐν τοῖς λόγοις ἀθέν. ἔκ τε δὴ τύτων θεωρῦσι φανερὸν ὅτι ἀθὲν τῶν καθόλε ὑπαρ- 14

Reliquorum librorum scripturam, quam Bekkerus reddidit, confirmare videtur Alex. 764, a, 10. | ἢ ἀχ ὑπάρχει ἄλλῳ] ἢ ἀχ ὑπάρχει ἄλλο *T*.

§. 6. ἁπάντων] πάντων *EST* Ald. | ἁπάντων] πάντων *EST* Ald. | δ' εἰ ἔσαι] γρ. δὴ ἐσι *E*, δ' ἔσαι Ald. | τῦτ' ἔσται] post ἔσται exhibet *S* ἢ γὰρ παιτὸς ἢ ἀδενός.

§. 8. τούτῳ] αὐτῷ *EST* Ald. Bess. Vet., γρ. καὶ „ἐν αὐτοῖς“ ἤτοι τοῖς ὑποκειμένοις *E* inter versus. | ἐνυπάρχειν] ἐνυπάρχει *S* Bess. Vet. | τὸ ζῷον] om. *T*. | ἔσι] ἔσαι *S* Ald.

§. 10. ᾧ] ᾧ εἴδει *TAb* Ald. Diversum textum ante oculos habuisse videtur interpres vetus, qui totum colon ita vertit: »iterum enim erit substantia in illius substantia, ut animal, in quo est species, proprium existit.« Atque Bess.: »erit enim substantia illius substantia, ut animal speciei, in qua ut proprium existit.«

§. 11. τὸ τόδε] τότε δὲ *T*, τὸ τόδε τι Alex. in lemm. 764, b, 14. | καὶ ἀσίαν] καὶ τὴν ἀσίαν *Fb*. | ποιῦ] τῦ ποιῦ *T* Ald. | ἀσία τε] ἀσία δὲ *T*, τε om. *Ab*.

§. 12. ὅπερ] τῦτο δὲ *Ab*. | χωριστά] καὶ χωριστά *Ab*.

§. 13. Σωκράτει] σωκράτη *T* Ald. | ἀσίᾳ] om. *EAb*, post ἀσία ponit *T* et γρ. *E*, post ἐνυπάρξει Vet. | ἀσία] ἀσίαι *T*. | ὅλως] ἄλλως *AbH* (ita Bekkeri typothetae per negligentiam). | ἐν ἄλλῳ] ἓν ἐν ἄλλῳ *TAb*. | λόγοις] λογικοῖς *Hb* Ascl. 765, a, 1. | ἀθέν] ἀδὲν γὰρ *Ab*.

§. 14. ἔκ τε] ἐκ δὲ *T*. | τόδε] τὸ τόδε *Fb*.

χόντων ἐσία ἐστί, καὶ ὅτι ἐθὲν σημαίνει τῶν κοινῇ κατηγορεμένων τόδε 1039a
15 τι, ἀλλὰ τοιόνδε. εἰ δὲ μή, ἄλλα τε πολλὰ συμβαίνει καὶ ὁ τρίτος ἄν-
16 θρωπος. ἔτι δὲ καὶ ὧδε δῆλον. ἀδύνατον γὰρ ἐσίαν ἐξ οὐσιῶν εἶναι
ἐνυπαρχουσῶν ὡς ἐντελεχείᾳ· τὰ γὰρ δύο οὕτως ἐντελεχείᾳ οὐδέποτε ἓν
ἐντελεχείᾳ, ἀλλ' ἐὰν δυνάμει δύο ᾖ, ἔσται ἕν, οἷον ἡ διπλασία ἐκ δύο 157 Br.
17 ἡμίσεων δυνάμει γε· ἡ γὰρ ἐντελέχεια χωρίζει. ὥστε εἰ ἡ οὐσία ἕν, ἐκ
ἔσαι ἐξ οὐσιῶν ἐνυπαρχεσῶν, καὶ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ὃν λέγει Δημό-
κριτος ὀρθῶς· ἀδύνατον γὰρ εἶναί φησιν ἐκ δύο ἓν ἢ ἐξ ἑνὸς δύο γε-
18 νέσθαι· τὰ γὰρ μεγέθη τὰ ἄτομα τὰς οὐσίας ποιεῖ. ὁμοίως τοίνυν
δῆλον ὅτι καὶ ἐπ' ἀριθμοῦ ἔξει, εἴπερ ἐσὶν ὁ ἀριθμὸς σύνθεσις μονάδων,
ὥσπερ λέγεται ὑπό τινων· ἢ γὰρ ἐκ ἓν ἡ δυάς, ἢ ἐκ ἔσι μονὰς ἐν αὐτῇ
19 ἐντελεχείᾳ. ἔχει δὲ τὸ συμβαῖνον ἀπορίαν. εἰ γὰρ μήτε ἐκ τῶν καθόλε
οἷόν τ' εἶναι μηδεμίαν οὐσίαν διὰ τὸ τοιόνδε ἀλλὰ μὴ τόδε τι σημαί-
νειν, μήτ' ἐξ οὐσιῶν ἐνδέχεται ἐντελεχείᾳ εἶναι μηδεμίαν ἐσίαν σύνθετον,
ἀσύνθετον ἂν εἴη ἐσία πᾶσα, ὥς' οὐδὲ λόγος ἂν εἴη οὐδεμιᾶς οὐσίας.
20 ἀλλὰ μὴν δοκεῖ γε πᾶσι καὶ ἐλέχθη πάλαι ἢ μόνον εἶναι ἐσίας ὅρον ἢ
21 μάλιστα· νῦν δ' ἐδὲ ταύτης. ἐδενὸς ἄρ' ἔσται ὁρισμός· ἢ τρόπον μέν
τινα ἔσται, τρόπον δέ τινα οὔ. δῆλον δ' ἔσται τὸ λεγόμενον ἐκ τῶν
ὕστερον μᾶλλον.

Cap. 14.

1 Φανερὸν δ' ἐξ αὐτῶν τούτων τὸ συμβαῖνον καὶ τοῖς τὰς ἰδέας
λέγεσιν οὐσίας τε καὶ χωριστὰς εἶναι, καὶ ἅμα τὸ εἶδος ἐκ τοῦ γένους
2 ποιοῦσι καὶ τῶν διαφορῶν. εἰ γάρ ἐσι τὰ εἴδη καὶ τὸ ζῷον ἐν τῷ ἀν-
3 θρώπῳ καὶ ἵππῳ, ἤτοι ἓν καὶ ταὐτὸν τῷ ἀριθμῷ ἐστὶν ἢ ἕτερον. τῷ

---

§. 16. ἀδύνατον γὰρ] γὰρ om. AbFbHb. | ὡς] ἅτως ὡς EST Ald. Bess. Vet. | τὰ γὰρ δύο ἅτως ἐντ.] om. S. | οἷον ἡ] οἷον εἰ Ab. | γε] ἕν T. | χωρίζει] ἐν ἄλλοις χωρίζει Ald.

§. 17. εἰ] om. E. | ὃν] ὃ T.

§. 18. δῆλον ὅτι] om. Hb. | ἐπ' ἀριθμοῦ] ἐπὶ τοῦ ἀρ. Hb. | ὁ ἀριθμὸς] ὁ om. Ab. | σύνθεσις] om. Ab. | ἡ δυάς] ἢ δυάς T Ald. | ἔστι] ἔνεσι ET Ald. Bess. Vet.

§. 19. διὰ τὸ τοιόνδε] διὰ τοσόνδε T. | σύνθετον] om. ESTHb Syr. ap. Ascl. Vet., tuetur Alex.

§. 20. πᾶσι] πᾶσα Ab. | εἶναι ἐσίας] ἐσίας εἶναι Ab.

§. 1. τούτων] τοῦτο Fb. | ἐσίας τε καὶ χωριστὰς] ἐσίας τε χωριστὰς Ab, χωριστάς τε ἐσίας Fb, »substantias separabiles esse« Vet. | ἅμα] om. S. | τὸ] καὶ τὸ ET.

§. 3. μὲν γὰρ] μὲν om. S, γὰρ om. Ab. | διέξεισι λόγον ὁ λέγων] ὁ λέγων διέξ. λόγ. Ab.

μὲν γὰρ λόγῳ δῆλον ὅτι ἕν· τὸν γὰρ αὐτὸν διέξεισι λόγον ὁ λέγων ἐν ἑκα-
τέρῳ. εἰ ἓν ἐσί τις ἄνθρωπος αὐτὸς καθ' αὑτὸν τόδε τι καὶ κεχωρι- 4
158 Br. σμένον, ἀνάγκη καὶ ἐξ ὧν, οἷον τὸ ζῷον καὶ τὸ δίπων, τόδε τι σημαί-
νειν καὶ εἶναι χωριστὰ καὶ οὐσίας· ὥστε καὶ τὸ ζῷον. εἰ μὲν οὖν τὸ 5
αὐτὸ καὶ ἓν τὸ ἐν τῷ ἵππῳ καὶ τῷ ἀνθρώπῳ, ὥσπερ σὺ σαυτῷ, πῶς τὸ
1039b ἓν ἐν τοῖς ἴσι χωρὶς ἓν ἔσαι, καὶ διὰ τί ὐ καὶ χωρὶς αὑτῦ ἔσται τὸ ζῷον
τῦτο; ἔπειτα εἰ μὲν μεθέξει τῦ δίποδος καὶ τῦ πολύποδος, ἀδύνατόν τι 6
συμβαίνει· τἀναντία γὰρ ἅμα ὑπάρξει αὐτῷ ἑνὶ καὶ τῷδέ τινι ὄντι. εἰ δὲ 7
μή, τίς ὁ τρόπος ὅταν εἴπῃ τις τὸ ζῷον εἶναι δίπων ἢ πεζόν; ἀλλ' ἴσως
σύγκειται καὶ ἅπτεται ἢ μέμικται. ἀλλὰ πάντα ἄτοπα. ἀλλ' ἕτερον ἐν 8
ἑκάςῳ. οὐκοῦν ἄπειρα ὡς ἔπος εἰπεῖν ἔσαι ὧν ἡ ὐσία ζῷον· ὐ γὰρ κατὰ
συμβεβηκὸς ἐκ ζῴυ ὁ ἄνθρωπος. ἔτι πολλὰ ἔσαι αὐτὸ τὸ ζῷον· οὐσία 9
τε γὰρ τὸ ἐν ἑκάςῳ ζῷον· ὐ γὰρ κατ' ἄλλο λέγεται. εἰ δὲ μή, ἐξ ἐκείνυ
ἔσαι ὁ ἄνθρωπος καὶ γένος αὐτῦ ἐκεῖνο. καὶ ἔτι ἰδέαι ἅπαντα ἐξ ὧν 10
ὁ ἄνθρωπος. ἐκᾶν ἐκ ἄλλυ μὲν ἰδέα ἔσαι ἄλλυ δ' ὐσία· ἀδύνατον γάρ.
αὐτὸ ἄρα ζῷον ἓν ἕκαστον ἔσται τῶν ἐν τοῖς ζῴοις. ἔτι ἐκ τίνος τοῦτο 11
καὶ πῶς ἐξ αὐτῦ ζῷον; ἢ πῶς οἷόν τε εἶναι τὸ ζῷον ὃ ὐσία, τῦτο αὐτὸ
παρ' αὐτὸ τὸ ζῷον; ἔτι δ' ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν ταῦτά τε συμβαίνει καὶ 12
τύτων ἀτοπώτερα. εἰ δὴ ἀδύνατον ὕτως ἔχειν, δῆλον ὅτι ἐκ ἔσιν εἴδη
αὐτῶν ὕτως ὡς τινές φασιν.

---

§. 4. *αὐτὸς καθ' αὑτὸν*] *αὐτὸ καθ' αὑτὸ ET* Ald. Bess. Vet. | *τόδε*] *καὶ τόδε Fb* Alex., *τὸ τόδε S.* | *καὶ κεχ.*] *καὶ* om. *TFb* Alex.; *καὶ κεχ. — τόδε τι* om. *S.* | *ὥςε καὶ τὸ ζῷον*] »quare et ipsum animal« Bess.

§. 5. *ἓν τὸ*] add. *Ab* et Alex. 766, a, 30, *ἕν τι καὶ* Bess. | *καὶ τῷ ἀνθρώπῳ*] add. *AbFb* Alex. et ut probabile est Asclep. 766, a, 3. | *σὺ σαυτῷ*] *αὐτὸς αὑτῷ Ab.* | *πῶς*] om. *Ab.* | *τὸ ἓν*] add. *AbFb*, *τὸ ὂν* Alex. in paraphr. | *ἐν τοῖς οὖσι χωρὶς*] *ἐν χωρὶς ἔσιν ET* Ald., *ἐγχωρὶς ἔσιν S.* | *ἓν ἔσαι*] *ἐνέσται* scribendum esse suspicatur Sylb. | *χωρὶς αὐτῦ*] *αὐτὸ Ab.* | *τῦτο*] *ἑαυτῦ Ab.*

§. 6. *μεθέξει*] *μὴ μεθέξει T.* | *τῷδέ τινι ὄντι*] *τῷ δέοντι T*; *τινι* add. *AbFb.*

§. 7. *ὁ τρόπος*] *ὁ* om. *Ab.* | *τις*] *τί Ab.* | *δίπων*] *καὶ δίπων* Bess. | *πεζόν*] post *πεζὸν Fb* et Alex. 766, a, 38. addunt *ἢ ζῷον ἅπαν.*

§. 8. *οὐ γὰρ*] *οὐ καὶ S.* | *ὁ*] om. *Ab.*

§. 9. *αὐτὸ τὸ*] *τὸ* om. *T.* | *κατ' ἄλλο*] *κατ' ἄλλυ* Ald.

§. 10. *ἰδέαι*] *γρ. ἰδέα E.* | *ζῷον ἓν*] *ἓν* add. *Ab.* | *ἕκαςον ἔσαι*] *ἔσαι ἕκαςον ES* Ald.

§. 11. *ἐκ τίνος*] »ex aliquo« Bess. | *τῦτο*] *τύτυ EST* Ald. | *αὐτῦ ζῷον*] *αὐτῦ ζῴυ EST* Ald. Bess. Vet., *αὐτοζῴυ γρ. E.* Quam scripturam Alexander ante oculos habuerit, ex ejus paraphrasi haud satis apparet 767, a, 39. | *τὸ ζῷον*] *γρ. ὐσία E.* | *ὃ*] om. *Ab.*

§. 12. *ἔτι δ'*] *ἔτι δὲ καὶ T.* | *εἴδη*] *ἰδέα ET* Ald.

Cap. 15.

1 Ἐπεὶ δ' ἡ οὐσία ἑτέρα τό τε σύνολον καὶ ὁ λόγος (λέγω δ' ὅτι ἡ μὲν ἅτως ἐστὶν οὐσία σὺν τῇ ὕλῃ συνειλημμένος ὁ λόγος, ἡ δ' ὁ λόγος ὅλως), ὅσαι μὲν ἓν ἅτω λέγονται, τούτων μὲν ἔσι φθορά· καὶ γὰρ γένε- 159 Br
2 σις· τᾶ δὲ λόγᾳ οὐκ ἔσιν ἅτως ὥσε φθείρεσθαι· οὐδὲ γὰρ γένεσις (οὐ γὰρ γίγνεται τὸ οἰκίᾳ εἶναι ἀλλὰ τὸ τῇδε τῇ οἰκίᾳ), ἀλλ' ἄνευ γενέσεως καὶ φθορᾶς εἰσὶ καὶ οὐκ εἰσίν· δέδεικται γὰρ ὅτι οὐθεὶς ταῦτα γεννᾷ οὐδὲ ποιεῖ.
3 διὰ τᾶτο δὲ καὶ τῶν οὐσιῶν τῶν αἰσθητῶν τῶν καθ' ἕκαςα οὐθ' ὁρισμὸς ἔτ' ἀπόδειξίς ἐσιν, ὅτι ἔχουσιν ὕλην ἧς ἡ φύσις τοιαύτη ὥστ' ἐνδέχεσθαι
4 καὶ εἶναι καὶ μή· διὸ φθαρτὰ πάντα τὰ καθ' ἕκαστα αὐτῶν. εἰ οὖν ἡ τ' ἀπόδειξις τῶν ἀναγκαίων καὶ ὁ ὁρισμὸς ἐπιστημονικός, καὶ οὐκ ἐνδέχεται, ὥσπερ οὐδ' ἐπιςήμην ὁτὲ μὲν ἐπιστήμην ὁτὲ δ' ἄγνοιαν εἶναι, ἀλλὰ δόξα τὸ τοιᾶτόν ἐσιν, ἅτως οὐδ' ἀπόδειξιν οὐδ' ὁρισμόν, ἀλλὰ δόξα ἔστι 1040a
τᾷ ἐνδεχομένᾳ ἄλλως ἔχειν, δῆλον ὅτι οὐκ ἂν εἴη αὐτῶν ἅτε ὁρισμὸς ἅτε
5 ἀπόδειξις. ἄδηλά τε γὰρ τὰ φθειρόμενα τοῖς ἔχουσι τὴν ἐπιςήμην, ὅταν ἐκ τῆς αἰσθήσεως ἀπέλθῃ· καὶ σωζομένων τῶν λόγων ἐν τῇ ψυχῇ τῶν
6 αὐτῶν οὐκ ἔσαι ἅτε ὁρισμὸς ἔτι ἅτε ἀπόδειξις. διὸ δεῖ τῶν πρὸς ὅρον, ὅταν τις ὁρίζηταί τι τῶν καθ' ἕκαςα, μὴ ἀγνοεῖν ὅτι ἀεὶ ἀναιρεῖν ἔσιν·
7 οὐ γὰρ ἐνδέχεται ὁρίσασθαι. οὐδὲ δὴ ἰδέαν οὐδεμίαν ἔσιν ὁρίσασθαι· τῶν
8 γὰρ καθ' ἕκαςον ἡ ἰδέα, ὡς φασί, καὶ χωριςή. ἀναγκαῖον δ' ἐξ ὀνομάτων εἶναι τὸν λόγον. ὄνομα δ' οὐ ποιήσει ὁ ὁριζόμενος· ἄγνωςον γὰρ ἔσαι.
9 τὰ δὲ κείμενα κοινὰ πᾶσιν. ἀνάγκη ἄρα ὑπάρχειν καὶ ἄλλῳ ταῦτα· οἷον εἴ τις σὲ ὁρίσαιτο, ζῷον ἐρεῖ ἰσχνὸν ἢ λευκὸν ἢ ἕτερόν τι ὃ καὶ ἄλλῳ

---

§. 1. ἡ μὲν] εἰ μὲν *Fb.* | ὅλως] om. *Ab.* | λέγονται] λέγεται Ald. | φθορά] καὶ φθορά *Ab.*

§. 2. ὥςε] om. *S.* | οὐδὲ] οὐδὲν *E*, οὐ *Ab.*

§. 3. οὐθ' ὁρισμὸς] ἔτ' ἀριθμὸς *T.* | αὐτῶν] om. *Hb.*

§. 4. ἥ τ'] εἴτε Ald., ἔτε Sylb. | ὁτὲ μὲν ἐπιςήμην] om. *Ab.* | ἀπόδειξιν οὐδ' ὁρισμόν] ἀπόδειξις οὐδ' ὁρισμός *AbFb.*

§. 5. ἀπέλθῃ] ἐπέλθῃ *T.* | τῶν λόγων ἐν τῇ ψυχῇ τῶν αὐτῶν] τῶν ἐν τῇ ψυχῇ λόγων αὐτῶν *T.*

§. 6. καθ' ἕκαστα] καθ' ἕκαστον *EAb.* | ἀεὶ] om. *E.*

§. 7. δὴ] δεῖ *T.* | ὁρίσασθαι] ἀναιρεῖν *Fb.*

§. 8. ἐξ ὀνομ.] ἐξ ὧν ὀνομ. *T*, δὲ καὶ ἐξ ὀνομ. Ald.

§. 9. καὶ ἄλλῳ ταῦτα] καὶ ἄλλοις ταῦτα Ald., καὶ ἄλλως τοιαῦτα *S*, καὶ ἄλλοις τοιαῦτα Bess., om. *T.* | οἷον] ita *Ab* γρ. *E* Ascl. 768, a, 9. Alex. a, 11. Vet.: ceteri καὶ. | σὲ] om. *FbHb* Ascl. 768, a, 9. | ὁρίσαιτο] ὁρίσαι τὸ *T.* | ὑπάρξει] ὑπάρχει *TAb.*

ὑπάρξει. εἰ δέ τις φαίη μηθὲν κωλύειν χωρὶς μὲν πάντα πολλοῖς, ἅμα 10
160 Br. δὲ μόνῳ τέτῳ ὑπάρχειν, λεκτέον πρῶτον μὲν ὅτι καὶ ἀμφοῖν, οἷον τὸ
ζῷον δίπεν τῷ ζῴῳ καὶ τῷ δίποδι. καὶ τῦτο ἐπὶ μὲν τῶν ἀϊδίων καὶ 11
ἀνάγκη εἶναι, πρότερά γ' ὄντα καὶ μέρη τοῦ συνθέτου. ἀλλὰ μὴν καὶ 12
χωριτά, εἴπερ τὸ ἄνθρωπος χωριτόν· ἢ γὰρ ἐθὲν ἢ ἄμφω. εἰ μὲν ἓν
μηθέν, ἐκ ἔσται τὸ γένος παρὰ τὰ εἴδη· εἰ δ' ἔσται, καὶ ἡ διαφορά.
εἶθ' ὅτι πρότερα τῷ εἶναι· ταῦτα δὲ ἐκ ἀνταναιρεῖται. ἔπειτα δὲ εἰ ἐξ 13.14
ἰδεῶν αἱ ἰδέαι (ἀσυνθετώτερα γὰρ τὰ ἐξ ὧν), ἔτι ἐπὶ πολλῶν δεήσει
κἀκεῖνα κατηγορεῖσθαι ἐξ ὧν ἡ ἰδέα, οἷον τὸ ζῷον καὶ τὸ δίπεν. εἰ δὲ 15
μή, πῶς γνωρισθήσεται; ἔσται γὰρ ἰδέα τις ἣν ἀδύνατον ἐπὶ πλειόνων
κατηγορῆσαι ἢ ἑνός. οὐ δοκεῖ δέ, ἀλλὰ πᾶσα ἰδέα εἶναι μεθεκτή. ὥσπερ 16
ἓν εἴρηται, λανθάνει ὅτι ἀδύνατον ὁρίσασθαι ἐν τοῖς ἀϊδίοις, μάλιστα
δὲ ὅσα μοναχά, οἷον ἥλιος ἢ σελήνη. οὐ μόνον γὰρ διαμαρτάνεσι τῷ 17
προστιθέναι τοιαῦτα ὧν ἀφαιρεμένων ἔτι ἔσαι ἥλιος, ὥσπερ τὸ περὶ γῆν
ἰὸν ἢ νυκτικρυφές. ἂν γὰρ τῇ ἢ φανῇ, ἐκέτι ἔσαι ἥλιος· ἀλλ' ἄτοπον 18
εἰ μή· ὁ γὰρ ἥλιος ἐσίαν τινὰ σημαίνει. ἔτι ὅσα ἐπ' ἄλλε ἐνδέχεται, 19
1040 b οἷον ἐὰν ἕτερος γένηται τοιῦτος, δῆλον ὅτι ἥλιος ἔσται. κοινὸς ἄρα ὁ
λόγος. ἀλλ' ἦν τῶν καθ' ἕκαστα ὁ ἥλιος, ὥσπερ Κλέων ἢ Σωκράτης, ἐπεὶ 20
διὰ τί οὐδεὶς ὅρον ἐκφέρει αὐτῶν ἰδέας; γένοιτο γὰρ ἂν δῆλον πειρω-
μένων ὅτι ἀληθὲς τὸ νῦν εἰρημένον.

---

§. 10. *λεκτέον*] add. *AbFb γρ. E* Alex. 768, b, 1. | *ὅτι καὶ*] *ὅτι τὸ Ab.*

§. 11. *καὶ ἀνάγκη*] *καὶ* om. *Fb*, *καὶ ἀνάγκη γε ET*; Alexander modo *καὶ ἀνάγκη*, modo *ἀνάγκη γε* legit 768, a, 29. 35. | *συνθέτε*] *συντεθέντος S.*

§. 12. *ἢ γὰρ*] *εἰ γὰρ* Ald. | *τὸ γένος*] *τὸ ζῷον Fb.*

§. 14. *ἔπειτα*] *ἔτι γρ. E* | *δὲ*] om. *Ab.* | *ἀσυνθετώτερα γὰρ*] *ἀσυνθ. γε* Bessario, sine parentheseos signis. Haec enim est ejus versio: »deinde si ex ideis ideae, minus profecto composita sunt, ex quibus.«

§. 15. *ἰδέα*] *ἡ ἰδέα* Ald. | *κατηγορῆσαι*] *κατηγορεῖσθαι T.* | *πᾶσα*] *πᾶσιν S.*

§. 16. *ἀδύνατον*] *ἀδύνατόν ἐστιν Fb* Alex. 768, b, 17. | *ἢ σελήνη*] *καὶ σελ. T*, *καὶ ἡ σελ.* Ald., »et luna« Vet. Post *σελήνη Fb* addit *ἢ γῇ*, atque idem legisse videtur Alex. 769, a, 11.

§. 17. *γὰρ*] *δὲ δὴ E.* | *διαμαρτάνεσι*] *ἁμαρτάνεσι EFb.* | *τοιαῦτα*] *τὰ τοιαῦτα T.* | *περὶ*] *ὑπὸ Hb* Ascl. 768, b, 39. | *γῆν ἰὸν*] *γήνιον T.*

§. 18. *ἂν γὰρ τῇ*] *ἂν γὰρ δὲ τῇ T*, *ἄνδρες τῇ E.* | *ἢ φανῇ*] *ἢ ἀεὶ φανῇ Hb* et Ascl. 768, b, 41., probante Brandisio in annot. crit.

§. 20. *ὅρον*] *ὅρκον S.*

Cap. 16.

1 Φανερὸν δ' ὅτι καὶ τῶν δοκεσῶν εἶναι ἐσιῶν αἱ πλεῖξαι δυνάμεις
2 εἰσί, τά τε μόρια τῶν ζῴων· ἐθὲν γὰρ κεχωρισμένον αὐτῶν ἐξίν· ὅταν
δὲ χωρισθῇ, καὶ τότε ὄντα ὡς ὕλη πάντα, καὶ γῇ καὶ πῦρ καὶ ἀήρ· 161 Br.
ἐθὲν γὰρ αὐτῶν ἕν ἐστιν, ἀλλ' οἷον ὁ ὀῤῥὸς πρὶν ἢ πεφθῇ καὶ γένηταί
3 τι ἐξ αὐτῶν ἕν. μάλιστα δ' ἄν τις τὰ τῶν ἐμψύχων ὑπολάβοι μόρια
καὶ τὰ τῆς ψυχῆς πάρεγγυς ἄμφω γίγνεσθαι, ὄντα καὶ ἐντελεχείᾳ καὶ
δυνάμει, τῷ ἀρχὰς ἔχειν κινήσεως ἀπό τινος ἐν ταῖς καμπαῖς· διὸ ἔνια
4 ζῷα διαιρεθέντα ζῇ. ἀλλ' ὅμως δυνάμει πάντ' ἔξαι, ὅταν ᾖ ἓν καὶ συν-
5 εχὲς φύσει, ἀλλὰ μὴ βίᾳ ἢ καὶ συμφύσει· τὸ γὰρ τοιοῦτον πήρωσις. ἐπεὶ
δὲ τὸ ἓν λέγεται ὥσπερ καὶ τὸ ὄν, καὶ ἡ οὐσία ἡ τοῦ ἑνὸς μία καὶ ὧν
μία ἀριθμῷ ἓν ἀριθμῷ, φανερὸν ὅτι οὔτε τὸ ἓν οὔτε τὸ ὂν ἐνδέχεται οὐσίαν
6 εἶναι τῶν πραγμάτων, ὥσπερ οὐδὲ τὸ στοιχείῳ εἶναι ἢ ἀρχῇ· ἀλλὰ ζητοῦ-
7 μεν τίς ἐστιν ἡ ἀρχή, ἵνα εἰς γνωριμώτερον ἀναγάγωμεν. μᾶλλον μὲν ἐστὶν
τούτων οὐσία τὸ ὂν καὶ ἓν ἢ ἥ τε ἀρχὴ καὶ τὸ στοιχεῖον καὶ τὸ αἴτιον,
οὔπω δὲ οὐδὲ ταῦτα, εἴπερ μηδ' ἄλλο κοινὸν μηθὲν οὐσία· οὐδενὶ γὰρ ὑπάρ-
8 χει ἡ οὐσία ἀλλ' ἢ αὐτῇ τε καὶ τῷ ἔχοντι αὐτήν, ᾗ ἐστὶν οὐσία. ἔτι τὸ
ἓν πολλαχῇ οὐκ ἂν εἴη ἅμα, τὸ δὲ κοινὸν ἅμα πολλαχῇ ὑπάρχει· ὥστε
9 δῆλον ὅτι οὐθὲν τῶν καθόλου ὑπάρχει παρὰ τὰ καθ' ἕκαστα χωρίς· ἀλλ'
οἱ τὰ εἴδη λέγοντες εἶναι τῇ μὲν ὀρθῶς λέγουσι χωρίζοντες αὐτά, εἴπερ
10 οὐσίαι εἰσί, τῇ δ' οὐκ ὀρθῶς, ὅτι τὸ ἓν ἐπὶ πολλῶν εἶδος λέγουσιν. αἴτιον
δ' ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀποδοῦναι τίνες αἱ τοιαῦται οὐσίαι αἱ ἄφθαρτοι παρὰ
11 τὰς καθ' ἕκαστα καὶ αἰσθητάς. ποιοῦσιν οὖν τὰς αὐτὰς τῷ εἴδει τοῖς
φθαρτοῖς (ταύτας γὰρ ἴσμεν), αὐτοάνθρωπον καὶ αὐτόϊππον, προσιθέντες

---

§. 1. καὶ τῶν] καὶ ἐκ τῶν *S*. | εἶναι οὐσιῶν] οὐσιῶν εἶναι *ET* Ascl. 769, a, 6. Ald.

§. 2. ἀλλ' οἷον ὁ] ὁ add. *Ab* Alex. 769, b, 27. 31. | ὀῤῥὸς] *Fb* γρ. *E* γρ. Alex. 769, b, 31.

§. 4. καὶ συμφύσει] καὶ add. *Ab*.

§. 5. ἐπεὶ δὲ] ἐπειδὴ *Fb*. | ἡ οὐσία] ἡ om. *Fb*. | ἢ ἀρχῇ] ἡ ἀρχὴ *ET*.

§. 6. γνωριμώτερον] γνωριμώτερα *S* Bess., γνωριμωτέραν *TAb* Ald. | ἀναγάγωμεν] ἀνάγωμεν *T* Ald.

§. 7. ἀλλ' ἢ] ἢ add. *AbFbHb*. | αὐτῇ] αὐτὴ *T* Ald. | τε] γε Ald.

§. 8. ἔτι] ἔτι εἰ *T* Casaub. | τὸ ἓν] τὸ ὂν *Ab* et Var. Lect. ap. Alex. 770, b, 8. | ὥστε δῆλον — ὑπάρχει] om. *T*. | χωρίς] om. *Ab*.

§. 9. λέγοντες εἶναι] εἶναι add. *AbFb*.

§. 10. παρὰ] πρὸς *T*.

§. 11. ποιοῦσιν οὖν] ποιοῦντες *Ab*. | ταύτας] ταῦτα *S*, τὰς αὐτὰς τὸ μὲν *Ab*. | ἴσμεν] om. *Ab*. | καὶ] τὸ δὲ *Ab*.

162 Br. 1041 a τοῖς αἰσθητοῖς τὸ ῥῆμα τὸ αὐτό. καίτοι κἂν εἰ μὴ ἑωράκειμεν τὰ ἄστρα, 12
ἐθὲν ἂν ἧττον οἶμαι ἦσαν οὐσίαι ἀΐδιοι παρ' ἃς ἡμεῖς ἤδειμεν· ὥστε καὶ
νῦν εἰ μὴ ἔχοιμεν τίνες εἰσίν, ἀλλ' εἶναί γέ τινας ἴσως ἀναγκαῖον. ὅτι 13
μὲν οὖν ἔστε τῶν καθόλε λεγομένων ἐθὲν οὐσία, ἔτ' ἐστὶν οὐσία ἀδεμία ἐξ
οὐσιῶν, δῆλον.

Cap. 17.

Τί δὲ χρὴ λέγειν καὶ ὁποῖόν τι τὴν οὐσίαν, πάλιν ἄλλην οἷον ἀρχὴν 1
ποιησάμενοι λέγωμεν· ἴσως γὰρ ἐκ τούτων ἔσαι δῆλον καὶ περὶ ἐκείνης τῆς
οὐσίας ἥτις ἐστὶ κεχωρισμένη τῶν αἰσθητῶν οὐσιῶν. ἐπεὶ οὖν ἡ οὐσία ἀρχὴ 2
καὶ αἰτία τις ἐστίν, ἐντεῦθεν μετιτέον. ζητεῖται δὲ τὸ διὰ τί ἀεὶ ἕτως, 3
διὰ τί ἄλλο ἄλλῳ τινὶ ὑπάρχει. τὸ γὰρ ζητεῖν διὰ τί ὁ μουσικὸς ἄν-
θρωπος ἄνθρωπος μουσικός ἐστιν, ἤτοι ἐστὶ τὸ εἰρημένον ζητεῖν διὰ τί ὁ ἄν-
θρωπος μουσικός ἐστιν, ἢ ἄλλο. τὸ μὲν οὖν διὰ τί αὐτὸ ἐστιν αὐτό, οὐθέν 4
ἐστι ζητεῖν. δεῖ γὰρ τὸ ὅτι καὶ τὸ εἶναι ὑπάρχειν δῆλα ὄντα, λέγω δ'
οἷον ὅτι ἡ σελήνη ἐκλείπει. αὐτὸ δὲ ὅτι αὐτό, εἷς λόγος καὶ μία αἰτία 5
ἐπὶ πάντων, διὰ τί ὁ ἄνθρωπος ἄνθρωπος ἢ ὁ μουσικὸς μουσικός· πλὴν 6
εἴ τις λέγοι ὅτι ἀδιαίρετον πρὸς αὐτὸ ἕκαστον· τοῦτο δ' ἦν τὸ ἑνὶ εἶναι.
ἀλλὰ τοῦτο κοινόν τε κατὰ πάντων καὶ σύντομον. ζητήσειε δ' ἄν τις διὰ 7
τί ὁ ἄνθρωπός ἐστι ζῷον τοιονδί. τοῦτο μὲν τοίνυν δῆλον ὅτι οὐ ζητεῖ
διὰ τί ὅς ἐστιν ἄνθρωπος ἄνθρωπός ἐστιν. τὶ ἄρα κατά τινος ζητεῖ διὰ 8
τί ὑπάρχει. ὅτι δ' ὑπάρχει, δεῖ δῆλον εἶναι· εἰ γὰρ μὴ οὕτως, οὐθὲν
ζητεῖ. οἷον διὰ τί βροντᾷ; διότι ψόφος γίγνεται ἐν τοῖς νέφεσιν· ἄλλο
163 Br. γὰρ ἕτως κατ' ἄλλε ἐστὶ τὸ ζητούμενον. καὶ διὰ τί ταδί, οἷον πλίνθοι 9
καὶ λίθοι, οἰκία ἐστίν; φανερὸν τοίνυν ὅτι ζητεῖ τὸ αἴτιον· τοῦτο δ' ἐστὶ

---

§. 12. κἂν εἰ] εἰ om. T. | ἐθὲν] ἐδ' T. | ἧττον οἶμαι] οἶμαι ἧττον S. | παρ' ἃς] παρ' ἃ Ab. | ἤδειμεν] εἴδημεν T. | ἔχοιμεν] ἔχομεν ET Alex. 770, b, 33. Vet. | γέ] τέ Ab, om. T.

§. 1. οἷον ἀρχὴν] οἷον om. Fb. | λέγωμεν] λέγομεν S.

§. 2. ἐσία] ἐσία καὶ Hb.

§. 3. ἀεὶ] om. AbFb. | ἄλλο] ἄλλο τι ET Vet. | ζητεῖν διά] καὶ διὰ T. | ἄνθρωπος μουσικός] μουσικὸς ἄνθρωπός ES Ascl. Alex. Ald.

§. 4. τὸ ὅτι] τὸ ὄντι Ald.

§. 5. αὐτὸ δὲ] αὐτῷ δὲ EST Ald. Bess. Vet. | αὐτό] αὐτῷ S. | μία αἰτία] αἰτία om. Fb. | ὁ μουσικὸς] om. Ab.

§. 6. τὸ ἑνὶ] τὸ ἓν EST Ald. | σύντομον] τὸ σύντ. T Ald.

§. 7. ὁ ἄνθρωπος] ὁ om. Ab. | τοίνυν] ἦν Ald. | ζητεῖ διὰ τί] διὰ τί om. Ab. | ὅς ἐστιν] ὅτις T.

§. 8. τὶ] τὸ S. | διότι] διατί AbFb Alex. 771, b, 11.

§. 9. ταδί] τοδί Ab. | πλίνθοι καὶ λίθοι] λίθοι καὶ πλίνθοι Ab.

10 τὸ τί ἦν εἶναι, ὡς εἰπεῖν λογικῶς. ὃ ἐπ' ἐνίων μέν ἐστι τίνος ἕνεκα,
οἷον ἴσως ἐπ' οἰκίας ἢ κλίνης, ἐπ' ἐνίων δὲ τί ἐκίνησε πρῶτον· αἴτιον
11 γὰρ καὶ τοῦτο. ἀλλὰ τὸ μὲν τοιοῦτον αἴτιον ἐπὶ τῷ γίνεσθαι ζητεῖται καὶ
12 φθείρεσθαι, θάτερον δὲ καὶ ἐπὶ τῷ εἶναι. λανθάνει δὲ μάλιστα τὸ ζη-
τούμενον ἐν τοῖς μὴ καταλλήλως λεγομένοις. οἷον ἄνθρωπος τί ἐστι ζητεῖ- 1041 b
13 ται διὰ τὸ ἁπλῶς λέγεσθαι, ἀλλὰ μὴ διορίζειν ὅτι τάδε ἢ τόδε. ἀλλὰ
δεῖ διαρθρώσαντας ζητεῖν· εἰ δὲ μή, κοινὸν τοῦ μηθὲν ζητεῖν καὶ τοῦ
14 ζητεῖν τι γίγνεται. ἐπεὶ δὲ δεῖ ἔχειν τε καὶ ὑπάρχειν τὸ εἶναι, δῆλον
δὴ ὅτι τὴν ὕλην ζητεῖ διὰ τί ἐστιν· οἷον οἰκία ταδὶ διὰ τί; ὅτι ὑπάρχει
ταδί, ὃ ἦν οἰκίᾳ εἶναι. καὶ ἄνθρωπος ὁδί, ἢ τὸ σῶμα τοῦτο τοδὶ ἔχον.
15 ὥστε τὸ αἴτιον ζητεῖται τῆς ὕλης· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ εἶδος ᾧ τί ἐστιν· τοῦτο
16 δ' ἡ οὐσία. φανερὸν τοίνυν ὅτι ἐπὶ τῶν ἁπλῶν οὐκ ἔστι ζήτησις οὐδὲ δί-
17 δαξις, ἀλλ' ἕτερος τρόπος τῆς ζητήσεως τῶν τοιούτων. ἐπεὶ δὲ τὸ ἔκ τινος
σύνθετον οὕτως ὥστε ἓν εἶναι τὸ πᾶν, ἀλλὰ μὴ ὡς σωρὸς ἀλλ' ὡς ἡ
συλλαβή, ἡ δὲ συλλαβὴ οὐκ ἔστι τὰ στοιχεῖα, οὐδὲ τὸ $\overline{\beta\alpha}$ ταὐτὸ τῷ $\overline{\beta}$ καὶ $\overline{\alpha}$,
18 οὐδ' ἡ σὰρξ πῦρ καὶ γῆ· διαλυθέντων γὰρ τὰ μὲν οὐκέτι ἐστίν, οἷον ἡ
19 σὰρξ καὶ ἡ συλλαβή, τὰ δὲ στοιχεῖα ἔστι, καὶ τὸ πῦρ καὶ ἡ γῆ. ἔστιν

---

§. 10. ὃ] ἢ *S.* | ἐστι τίνος] ἐστι τὸ τίνος *Fb.*

§. 11. τῷ εἶναι] τῷ τί εἶναι *T.*

§. 12. μάλιστα τὸ] μάλ. τί ἐστι τὸ *Hb.* | καταλλήλως] κατ' ἄλλων *EST* Bess. Vet., κατ' ἀλλήλων Ald. Alexander καταλλήλως legit, sed adnotans: γράφεται δὲ καὶ „ἐν τοῖς κατ' ἄλλων λεγομένοις" (omisso μὴ) 771, b, 37. In margine codicis Regii adnotata est scripturae discrepantia haec: γρ. „ἐν τοῖς μὴ καταλλήλως" καὶ ἔτι „ἐν τοῖς μὴ κατ' ἄλλων" 771, b, 41. | τί ἐστι] γρ. καὶ διὰ τί *E.* | ζητεῖται] post ζητ. add. *S.* καὶ φθείρεσθαι, θάτερον δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ εἶναι. | ἢ τόδε] ἢ om. *Ab.*

§. 13. διαρθρώσαντας] διορθώσαντας *ET* Ald. Vet. | καὶ τῷ ζητεῖν τι] om. *Ab.*

§. 14. δῆλον δὴ] δὴ om. *S.* ζητεῖ] ζητῶ *T.* | ταδί] om. *Ab.* | διὰ τί; ὅτι] διότι *Ab.* | ὑπάρχει ταδί] ταδὶ ὑπάρχει Ald. | ὃ ἦν] om. *Ab.* | ὁδί] τοδί *Ab.* | τοῦτο] om. *Ab.*

§. 15. εἶδος ᾧ] εἶδος ὃ ᾧ Ald.

§. 16. φανερὸν — δίδαξις] om. *S.* | ζήτησις] τις ζήτησις Ald.

§. 17. ἐπεὶ δὲ τὸ] ἐπεὶ δὲ τῶν *Hb.* | ὥσε] ὡς τὸ *Fb.* | ἀλλὰ] ἂν *Ab.* | ἡ δὲ] ἥ τε *Ab.* | ἔστι] ἔσται *Ab.* | οὐδὲ τὸ $\overline{\beta\alpha}$ ταὐτὸ τῷ $\overline{\beta}$ καὶ $\overline{\alpha}$] οὐδὲ ταὐτὸ τὸ $\overline{\beta}$ καὶ $\overline{\alpha}$ *T* Ald. Vet. Bess., οὐδὲ τῷ $\overline{\beta\alpha}$ αὐτὸ τῷ $\overline{\beta}$ καὶ $\overline{\alpha}$ *AbFbHb.* | ἡ σὰρξ] ἡ om. *S.* | πῦρ] καὶ πῦρ Ald. | καὶ] om. *T.*

§. 18. τὰ μὲν] τὸ μὲν *Ab.* | ἐστὶν] ἔσται *T.* | ἡ συλλ.] ἡ om. *T.* | τὰ δὲ στοιχεῖα — συλλαβή §. 19] om. *S.* | καὶ τὸ πῦρ] καὶ om. Ald.

§. 19. ἄρα τι ἡ συλλαβή] δὲ τῆς συλλαβῆς *AbHb.* | καὶ ἡ σὰρξ — ἕτερόν τι] om. *T.*

ἄρα τι ἡ συλλαβή, ἢ μόνον τὰ στοιχεῖα τὸ φωνῆεν καὶ ἄφωνον, ἀλλὰ καὶ ἕτερόν τι· καὶ ἡ σὰρξ οὐ μόνον πῦρ καὶ γῆ ἢ τὸ θερμὸν καὶ ψυ-
164 Br. χρόν, ἀλλὰ καὶ ἕτερόν τι. εἰ τοίνυν ἀνάγκη κἀκεῖνο ἢ στοιχεῖον ἢ ἐκ 20
στοιχείων εἶναι, εἰ μὲν στοιχεῖον, πάλιν ὁ αὐτὸς ἔσται λόγος· ἐκ τούτου γὰρ καὶ πυρὸς καὶ γῆς ἔσται ἡ σὰρξ καὶ ἔτι ἄλλου, ὥστ' εἰς ἄπειρον βα-
διεῖται· εἰ δ' ἐκ στοιχείου, δῆλον ὅτι οὐχ ἑνὸς ἀλλὰ πλειόνων, ἢ ἐκεῖνο 21
αὐτὸ ἔσται, ὥστε πάλιν ἐπὶ τούτου τὸν αὐτὸν ἐροῦμεν λόγον καὶ ἐπὶ τῆς
σαρκὸς ἢ συλλαβῆς. δόξειε δ' ἂν εἶναί τι τοῦτο καὶ οὐ στοιχεῖον, καὶ 22
αἴτιόν γε τοῦ εἶναι τοδὶ μὲν σάρκα τοδὶ δὲ συλλαβήν. ὁμοίως δὲ καὶ 23
ἐπὶ τῶν ἄλλων. οὐσία δ' ἑκάστου μὲν τοῦτο· τοῦτο γὰρ αἴτιον πρῶτον τοῦ
εἶναι. ἐπεὶ δ' ἔνια οὐκ οὐσίαι τῶν πραγμάτων, ἀλλ' ὅσαι οὐσίαι κατὰ φύσιν 24
καὶ φύσει συνεστήκασι, φανείη ἂν καὶ αὕτη ἡ φύσις οὐσία, ἣ ἐστιν οὐ
στοιχεῖον ἀλλ' ἀρχή. στοιχεῖον δ' ἐστὶν εἰς ὃ διαιρεῖται ἐνυπάρχον ὡς 25
ὕλην, οἷον τῆς συλλαβῆς τὸ $\overline{\alpha}$ καὶ τὸ $\overline{\beta}$.

LIBER VIII. (*H*)

Cap. 1.

1042 a Ἐκ δὴ τῶν εἰρημένων συλλογίσασθαι δεῖ, καὶ συναγαγόντας τὸ κεφά- 1
λαιον τέλος ἐπιθεῖναι. εἴρηται δὴ ὅτι τῶν οὐσιῶν ζητεῖται τὰ αἴτια καὶ 2
αἱ ἀρχαὶ καὶ τὰ στοιχεῖα. οὐσίαι δὲ αἱ μὲν ὁμολογούμεναί εἰσιν ὑπὸ 3

---

§. 20. *εἰ*] ἔτι *S.* | *ἔσαι λόγος*] *λόγος ἔσαι EST* Ald. | *ἔτι ἄλλου*] ἔτι ἀλλὰ *T*, εἴ τι ἄλλο *Ab.*

§. 21. *ἐκ στοιχείου*] *ἐκ στοιχείων FbHb.* | *ἐπὶ τούτου*] *ἐπί γε T.* | *ἐροῦμεν λόγον*] *λόγον ἐροῦμεν T.*

§. 22. *δόξειε δ'*] *δ'* om. *Ab.* | *τοῦτο*] *τοιοῦτο ST* Ald. Bess. | *καὶ αἴτιόν γε τοῦ εἶναι*] hunc locum aliter legit Bessario, quum ita vertat: »videatur autem esse aliquid tale: et non elementum ac causam: sed hoc carnem, hoc vero syllabam esse.« | *τοδί*] *τουδὶ S.* | *τοδὶ*] *τουδὶ S.*

§. 23. *ἑκάστου*] *ἕκαστον S* Ald. | *πρῶτον τοῦ εἶναι*] *τοῦ εἶναι πρῶτον Ab.*

§. 24. *ὅσαι*] *αἱ Ab.* | *κατὰ φύσιν καὶ*] om. *Ab.* | *καὶ φύσει*] om. *S.* | *ἂν*] *γὰρ ἄν τισι S*, *ἄν τισι ET* Ald. Bess. Vet. | *καὶ*] *ὅτι Ab*, om. *E* Vet.

§. 25. *τὸ* $\overline{\beta}$] *τὸ* om. *Ab.*

§. 1. *συλλογίσασθαι*] *συλλογίζεσθαι EST* Ald. | *συναγαγόντας*] *συναγαγόντα Ab*, *συνάγοντας ES.*

§. 2. *δὴ*] *γρ. δὲ E.*

§. 3. *ἐνίων ἰδίᾳ*] *ἰδίων ἴδια T.*

4 πάντων, περὶ δὲ ἐνίων ἰδίᾳ τινὲς ἀπεφήναντο. ὁμολογούμεναι μὲν αἱ φυσικαί, οἷον πῦρ γῆ ὕδωρ ἀὴρ καὶ τἆλλα τὰ ἁπλᾶ σώματα, ἔπειτα τὰ φυτὰ καὶ τὰ μόρια αὐτῶν, καὶ τὰ ζῷα καὶ τὰ μόρια τῶν ζῴων, καὶ τέλος ὁ οὐρανὸς καὶ τὰ μόρια τῦ οὐρανῦ· ἰδίᾳ δέ τινες οὐσίας λέγουσιν εἶναι 165 Br.
5 τά τ' εἴδη καὶ τὰ μαθηματικά. ἄλλας δὲ δὴ συμβαίνει ἐκ τῶν λόγων
6 οὐσίας εἶναι, τὸ τί ἦν εἶναι καὶ τὸ ὑποκείμενον. ἔτι ἄλλως τὸ γένος μᾶλ-
7 λον τῶν εἰδῶν καὶ τὸ καθόλυ τῶν καθ' ἕκαστα. τῷ δὲ καθόλυ καὶ τῷ γένει καὶ αἱ ἰδέαι συνάπτουσιν· κατὰ τὸν αὐτὸν γὰρ λόγον οὐσίαι δοκοῦσιν εἶναι. ἐπεὶ δὲ τὸ τί ἦν εἶναι οὐσία, τοῦτο δὲ λόγος ὁ ὁρισμός, διὰ τοῦτο
8 περὶ ὁρισμοῦ καὶ περὶ τοῦ καθ' αὑτὸ διώρισται. ἐπεὶ δὲ ὁ ὁρισμὸς λόγος, ὁ δὲ λόγος μέρη ἔχει, ἀναγκαῖον καὶ περὶ μέρους ἦν ἰδεῖν, ποῖα τῆς οὐσίας μέρη καὶ ποῖα οὔ· καὶ εἰ ταῦτα, καὶ τοῦ ὁρισμοῦ. ἔτι τοίνυν ὅτε τὸ κα-
9 θόλυ οὐσία ὅτε τὸ γένος. περὶ δὲ τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν μαθηματικῶν ὕστερον
10 σκεπτέον· παρὰ γὰρ τὰς αἰσθητὰς οὐσίας ταύτας λέγουσί τινες εἶναι. νῦν δὲ περὶ τῶν ὁμολογουμένων οὐσιῶν ἐπέλθωμεν. αὗται δ' εἰσὶν αἱ αἰσθηταί·
11 αἱ δ' αἰσθηταὶ οὐσίαι πᾶσαι ὕλην ἔχουσιν. ἔστι δ' οὐσία τὸ ὑποκείμενον, ἄλλως μὲν ἡ ὕλη (ὕλην δὲ λέγω ἣ μὴ τόδε τι οὖσα ἐνεργείᾳ δυνάμει ἐστὶ τόδε τι), ἄλλως δ' ὁ λόγος καὶ ἡ μορφή, ὃ τόδε τι ὂν τῷ λόγῳ χωρι-
12 στόν ἐστιν. τρίτον δὲ τὸ ἐκ τούτων, οὗ γένεσις μόνου καὶ φθορά ἐστι, καὶ χωριστὸν ἁπλῶς· τῶν γὰρ κατὰ τὸν λόγον οὐσιῶν αἱ μὲν αἱ δ' οὔ.
13 ὅτι δ' ἐστὶν οὐσία καὶ ἡ ὕλη, δῆλον· ἐν πάσαις γὰρ ταῖς ἀντικειμέναις μεταβολαῖς ἐστί τι τὸ ὑποκείμενον ταῖς μεταβολαῖς, οἷον κατὰ τόπον τὸ νῦν μὲν ἐνταῦθα, πάλιν δ' ἄλλοθι, καὶ κατ' αὔξησιν ὃ νῦν μὲν τηλικόνδε, πάλιν δ' ἔλαττον ἢ μεῖζον, καὶ κατ' ἀλλοίωσιν ὃ νῦν μὲν ὑγιές,

---

§. 4. *ἀὴρ*] om. *T* Ald. Bess. Vet. | *φυτὰ καὶ*] *καὶ* om. *T.* | *ὁ οὐρανὸς*] *ὁ* om. *Ab.* | *ἰδίᾳ δέ*] *τε Ab.*

§. 5. *δὴ συμβαίνει*] *δεῖ συμβαίνειν T.*

§. 8. *περὶ μέρους*] *περὶ μερῶν Fb.* | *τοῦ ὁρισμοῦ*] *τοῦ ὡρισμένου γρ. E, εἰ τοῦ ὡρισμένου S, τοῦ ὁρισμοῦ δεῖ* Ald. Bess. Vet.

§. 9. *περὶ δὲ τῶν*] *τῶν* om. *Ab.* | *παρὰ*] *περὶ* Ald. | *ταύτας*] *ταῦτα S.*

§. 10. *νῦν — αἱ αἰσθηταί*] om. *ET.* | *αἱ δ' αἰσθηταὶ*] *αἱ αἰσθηταὶ δὲ S.* | *οὐσίαι*] *ὅσαι Ab.*

§. 11. *ἔστι δ' οὐσία*] *ἔστιν οὐσίαν S* post lacunam litterarum quattuor. Idem addit *αἱ δὲ αἰσθηταὶ οὐσίαι πᾶσαι ὕλην ἔχουσιν.* | *τὸ ὑποκείμενον*] *τὰ ὑποκείμενα γρ. E* Ald. | *ἡ ὕλη*] post *ὕλη* Aldina addit *ἄλλως δὲ ὁ λόγος*: atque idem vertendo exprimit Bessario. | *ἣ*] *εἰ T.* | *τόδε τι*] *τι* om. *Fb.* | *ὃ*] om. *Ab*, *ὅτι* Vet.

§. 13. *οὐσία καὶ*] *καὶ* om. Ald. Vet. | *ἡ ὕλη*] *ἡ* om. *E.* | *τηλικόνδε*] *πηλικόνδε TAb*, *πηλίκον S* Ald.

1042 b 166 Br. πάλιν δὲ κάμνον. ὁμοίως δὲ καὶ κατ' οὐσίαν ὃ νῦν μὲν ἐν γενέσει, πάλιν 14
δ' ἐν φθορᾷ, καὶ νῦν μὲν ὑποκείμενον ὡς τόδε τι, πάλιν δ' ὑποκείμενον
ὡς κατὰ στέρησιν. καὶ ἀκολουθῆσι δὴ ταύτῃ αἱ ἄλλαι μεταβολαί. τῶν 15
δ' ἄλλων ἢ μιᾷ ἢ δυοῖν αὕτη οὐκ ἀκολουθεῖ· οὐ γὰρ ἀνάγκη, εἴ τι ὕλην
ἔχει τοπικήν, τοῦτο καὶ γεννητὴν καὶ φθαρτὴν ἔχειν. τίς μὲν οὖν διαφορὰ 16
τῷ ἁπλῶς γίγνεσθαι καὶ μὴ ἁπλῶς, ἐν τοῖς φυσικοῖς εἴρηται.

Cap. 2.

Ἐπεὶ δ' ἡ μὲν ὡς ὑποκειμένη καὶ ὡς ὕλη οὐσία ὁμολογεῖται, αὕτη 1
δ' ἐστὶν ἡ δυνάμει, λοιπὸν τὴν ὡς ἐνέργειαν οὐσίαν τῶν αἰσθητῶν εἰπεῖν
τίς ἐστιν. Δημόκριτος μὲν οὖν τρεῖς διαφορὰς ἔοικεν οἰομένῳ εἶναι· τὸ 2
μὲν γὰρ ὑποκείμενον σῶμα τὴν ὕλην ἓν καὶ ταὐτόν, διαφέρειν δὲ ἢ ῥυσμῷ,
ὅ ἐστι σχῆμα, ἢ τροπῇ, ὅ ἐστι θέσις, ἢ διαθιγῇ, ὅ ἐστι τάξις. φαίνονται 3
δὲ πολλαὶ διαφοραὶ ὖσαι, οἷον τὰ μὲν συνθέσει λέγεται τῆς ὕλης, ὥσπερ
ὅσα κράσει καθάπερ μελίκρατον, τὰ δὲ δεσμῷ οἷον φάκελος, τὰ δὲ κόλλῃ
οἷον βιβλίον, τὰ δὲ γόμφῳ οἷον κιβώτιον, τὰ δὲ πλείοσι τούτων, τὰ δὲ
θέσει οἷον οὐδὸς καὶ ὑπέρθυρον (ταῦτα γὰρ τῷ κεῖσθαί πως διαφέρει),
τὰ δὲ χρόνῳ οἷον δεῖπνον καὶ ἄριστον, τὰ δὲ τόπῳ οἷον τὰ πνεύματα,
τὰ δὲ τοῖς τῶν αἰσθητῶν πάθεσιν οἷον σκληρότητι καὶ μαλακότητι καὶ
πυκνότητι καὶ μανότητι καὶ ξηρότητι καὶ ὑγρότητι· καὶ τὰ μὲν ἐνίοις 4
τούτων τὰ δὲ πᾶσι τούτοις, καὶ ὅλως τὰ μὲν ὑπεροχῇ τὰ δὲ ἐλλείψει.
ὥξε δῆλον ὅτι καὶ τὸ ἔξι τοσαυταχῶς λέγεται· ὑδὸς γάρ ἐστιν ὅτι ὕτως 5
κεῖται, καὶ τὸ εἶναι τὸ ὕτως αὐτὸ κεῖσθαι σημαίνει, καὶ τὸ κρύσταλ-
167 Br. λον εἶναι τὸ ὕτω πεπυκνῶσθαι. ἐνίων δὲ τὸ εἶναι καὶ πᾶσι τούτοις ὁρι- 6
σθήσεται, τῷ τὰ μὲν μεμῖχθαι, τὰ δὲ κεκρᾶσθαι, τὰ δὲ δεδέσθαι, τὰ δὲ
πεπυκνῶσθαι, τὰ δὲ ταῖς ἄλλαις διαφοραῖς κεχρῆσθαι, ὥσπερ ἢ χεὶρ ἢ
πούς. λεπτέα δ' ἂν τὰ γένη τῶν διαφορῶν· αὗται γὰρ ἀρχαὶ ἔσονται τοῦ 7

---

§. 14. *καὶ νῦν μὲν*] *μὲν* add. *EFb* Alex. 773, a, 23.

§. 15. *ταύτῃ*] *ταῦτα T.* | *δυοῖν*] *δυσὶν ST* Ald. | *ὕλην ἔχει*] *ἔχει ὕλην EST* Ald. | *ἔχειν*] *ἔχει T.*

§. 1. *δ' ἡ*] *δὴ Fb.* | *οὐσία ὁμολογεῖται*] *ὁμολ. εἶναι οὐσία Fb.* | *ἐνέργειαν*] *ἐνεργείᾳ AbFb.*

§. 2. *ἢ ῥυσμῷ*] *ἢ* om. *Fb.* | *διαθιγῇ*] *διαθηγῇ* scribi vult Sylb.

§. 3. *ὥσπερ*] om. *Ab.* | *τὰ δὲ γόμφῳ οἷον κιβώτιον*] hoc colon Aldina cum Bessarione supra ponit post *μελίκρατον.* | *πλείοσι*] *ἐν πλείοσι Ab.* | *μανότητι*] *ἀραιότητι Ab.*

§. 5. *τὸ ἔξι*] *τὸ ἔχειν T.*

§. 6. *τὸ εἶναι*] *τὸ εἶδος Ab.* | *ἢ χεὶρ*] *ἢ* om. *Ab.*

§. 7. *λεπτέα*] *λεπτέον E.* | *ἀρχαί*] om. *T.* | *ὑπεροχῇ καὶ ἐλλείψεις*] *ὑπεροχῇ καὶ ἐλλείψει Ab.*

εἶναι, οἷον τὰ τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον ἢ πυκνῷ καὶ μανῷ καὶ τοῖς ἄλλοις
τοῖς τοιούτοις· πάντα γὰρ ταῦτα ὑπεροχὴ καὶ ἔλλειψίς ἐστιν. εἰ δέ τι
8 σχήματι ἢ λειότητι καὶ τραχύτητι, πάντα εὐθεῖ καὶ καμπύλῳ. τοῖς δὲ
9 τὸ εἶναι τὸ μεμῖχθαι ἔσται, ἀντικειμένως δὲ τὸ μὴ εἶναι. φανερὸν δὴ 1045ᵃ
ἐκ τούτων ὅτι εἴπερ ἡ οὐσία αἰτία τῷ εἶναι ἕκαστον, ὅτι ἐν τούτοις ζητη-
10 τέον τί τὸ αἴτιον τῷ εἶναι τούτων ἕκαστον. οὐσία μὲν οὖν οὐθὲν τούτων οὐδὲ
11 συνδυαζόμενον, ὅμως δὲ τὸ ἀνάλογον ἐν ἑκάστῳ. καὶ ὡς ἐν ταῖς οὐσίαις
τὸ τῆς ὕλης κατηγορούμενον αὐτὴ ἡ ἐνέργεια, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ὁρισμοῖς
12 μάλιστα. οἷον εἰ οὐδὸν δέοι ὁρίσασθαι, ξύλον ἢ λίθον ὠδὶ κείμενον ἐρῶ-
13 μεν, καὶ οἰκίαν πλίνθος καὶ ξύλα ὠδὶ κείμενα. ἢ ἔτι καὶ τὸ οὗ ἕνεκα
ἐπ' ἐνίων ἐστίν. εἰ δὲ κρύσταλλον, ὕδωρ πεπηγὸς ἢ πεπυκνωμένον ὠδί.
συμφωνία δὲ ὀξέος καὶ βαρέος μῖξις τοιαδί· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ
14 ἐπὶ τῶν ἄλλων. φανερὸν δὴ ἐκ τούτων ὅτι ἡ ἐνέργεια ἄλλη ἄλλης ὕλης
καὶ ὁ λόγος· τῶν μὲν γὰρ ἡ σύνθεσις, τῶν δ' ἡ μῖξις, τῶν δ' ἄλλο τι
15 τῶν εἰρημένων. διὸ τῶν ὁριζομένων οἱ μὲν λέγοντες τί ἐστιν οἰκία, ὅτι
λίθοι πλίνθοι ξύλα, τὴν δυνάμει οἰκίαν λέγουσιν, ὕλη γὰρ ταῦτα· οἱ δὲ
ἀγγεῖον σκεπαστικὸν σωμάτων καὶ χρημάτων, ἤ τι καὶ ἄλλο τοιοῦτον προς-
θέντες, τὴν ἐνεργείᾳ λέγουσιν· οἱ δ' ἄμφω ταῦτα συντιθέντες τὴν τρί-
16 την καὶ τὴν ἐκ τούτων οὐσίαν. ἔοικε γὰρ ὁ μὲν διὰ τῶν διαφορῶν λόγος
τοῦ εἴδους καὶ τῆς ἐνεργείας εἶναι, ὁ δ' ἐκ τῶν ἐνυπαρχόντων τῆς ὕλης 168 Br.
17 μᾶλλον. ὁμοίως δὲ καὶ οἷος Ἀρχύτας ἀπεδέχετο ὅρους· τοῦ συνάμφω
γάρ εἰσιν. οἷον τί ἐστι νηνεμία; ἠρεμία ἐν πλήθει ἀέρος· ὕλη μὲν γὰρ
ὁ ἀήρ, ἐνέργεια δὲ καὶ οὐσία ἡ ἠρεμία. τί ἐστι γαλήνη; ὁμαλότης θαλάττης·
τὸ μὲν ὑποκείμενον ὡς ὕλη ἡ θάλαττα, ἡ δ' ἐνέργεια καὶ ἡ μορφὴ ἡ
18 ὁμαλότης. φανερὸν δὴ ἐκ τῶν εἰρημένων τίς ἡ αἰσθητὴ οὐσία ἐστὶ καὶ
πῶς· ἡ μὲν γὰρ ὡς ὕλη, ἡ δ' ὡς μορφὴ ὅτι ἐνέργεια· ἡ δὲ τρίτη ἡ ἐκ τούτων.

---

§. 8. *τὸ μὴ*] *τῷ εἶναι τὸ μὴ T.*

§. 9. *δὴ*] *δὲ S.*

§. 12. *ἢ ἔτι*] *ἢ ὅτι T.* Totum colon Bessario in parenthesi ponit et interrogative legit.

§. 15. *τὴν δυνάμει*] *τῇ δυνάμει ETAb.* | *σωμάτων καὶ χρημάτων*] *χρημάτων καὶ σωμάτων ET* Ald. Bess. Vet. | *ἤ τι καὶ*] *καὶ* om. *EAb* Bess. Vet. | *προσθέντες*] *προστιθέντες T.* | *ἐνεργείᾳ*] ita Bekkerus de conjectura: *ἐνέργειαν* codices. | *συντιθέντες*] *τιθέντες ES* Ald. | *τρίτην*] *πρώτην T.*

§. 16. *διὰ*] *δὴ T.* | *ἐνυπαρχόντων*] *ὑπαρχόντων T.*

§. 17. *οἷος*] *ὃς ES* Ald. | *ὕλη μὲν γὰρ*] *γὰρ* add. *Ab* Alex. 775, b, 35. | *θαλάττης*] *θαλάσσης Ab.* | *ἡ μορφὴ ἡ*] *ἡ* utrumque om. *Ab.*

§. 18. *ὅτι*] *ὅταν* Ald. | *ἐνέργεια*] *ἐνεργείᾳ* Camot. | *ἡ ἐκ τούτων*] *ἡ* om. Ald. Bess.

Cap. 3.

Δεῖ δὲ μὴ ἀγνοεῖν ὅτι ἐνίοτε λανθάνει πότερον σημαίνει τὸ ὄνομα 1
τὴν σύνθετον ϑσίαν ἢ τὴν ἐνέργειαν καὶ τὴν μορφήν, οἷον ἡ οἰκία πό-
τερον σημεῖον τοῦ κοινοῦ ὅτι σκέπασμα ἐκ πλίνθων καὶ λίθων ὠδὶ κειμέ-
νων, ἢ τῆς ἐνεργείας καὶ τοῦ εἴδους ὅτι σκέπασμα· καὶ γραμμὴ πότερον 2
δυὰς ἐν μήκει ἢ ὅτι δυάς, καὶ ζῷον πότερον ψυχὴ ἐν σώματι ἢ ψυχή·
αὕτη γὰρ οὐσία καὶ ἐνέργεια σώματός τινος. εἴη δ' ἂν καὶ ἐπ' ἀμφο- 3
τέροις τὸ ζῷον, οὐχ ὡς ἑνὶ λόγῳ λεγόμενον ἀλλ' ὡς πρὸς ἕν. 4
ἀλλὰ ταῦτα
1043b *πρὸς μέν τι ἄλλο διαφέρει, πρὸς δὲ τὴν ζήτησιν τῆς ϑσίας τῆς αἰσθη-*
τῆς ϑοθέν· τὸ γὰρ τί ἦν εἶναι τῷ εἴδει καὶ τῇ ἐνεργείᾳ ὑπάρχει. 5
ψυχὴ μὲν γὰρ καὶ ψυχῇ εἶναι ταὐτόν, ἀνθρώπῳ δὲ καὶ ἄνθρωπος οὐ ταὐτόν,
εἰ μὴ καὶ ἡ ψυχὴ ἄνθρωπος λεχθήσεται· οὕτω δὲ τινὶ μὲν τινὶ δ' οὔ.
οὐ φαίνεται δὴ ζητοῦσιν ἡ συλλαβὴ ἐκ τῶν στοιχείων οὖσα καὶ συνθέσεως, 6
ϑδ' ἡ οἰκία πλίνθοι τε καὶ σύνθεσις. καὶ τοῦτο ὀρθῶς· οὐ γάρ ἐστιν ἡ 7
σύνθεσις οὐδ' ἡ μῖξις ἐκ τούτων ὧν ἐστὶν ἡ σύνθεσις ἡ μῖξις. ὁμοίως δὲ 8
169 Br. *ϑδὲ τῶν ἄλλων ϑοθέν, οἷον εἰ ὁ ϑδὸς ϑέσει, ϑκ ἐκ τοῦ ϑδοῦ ἡ ϑέσις, ἀλλὰ*
μᾶλλον ἕτος ἐξ ἐκείνης. ϑδὲ δὴ ὁ ἄνθρωπός ἐστι τὸ ζῷον καὶ δίπουν, 9
ἀλλά τι δεῖ εἶναι ὃ παρὰ ταῦτά ἐστιν, εἰ ταῦθ' ὕλη, ὅτε δὲ στοιχεῖον ἤτ'
ἐκ στοιχείου, ἀλλ' ἡ ϑσία· ὃ ἐξαιροῦντες τὴν ὕλην λέγουσιν. εἰ οὖν τοῦτ'
αἴτιον τοῦ εἶναι καὶ ϑσία τοῦτο, αὐτὴν ἂν τὴν ϑσίαν λέγοιεν. ἀνάγκη δὴ 10
ταύτην ἢ ἀΐδιον εἶναι ἢ φθαρτὴν ἄνευ τοῦ φθείρεσθαι καὶ γεγονέναι ἄνευ
τοῦ γίγνεσθαι. δέδεικται δὲ καὶ δεδήλωται ἐν ἄλλοις ὅτι τὸ εἶδος ϑθεὶς 11
ποιεῖ ϑδὲ γεννᾷ, ἀλλὰ ποιεῖται τόδε, γίγνεται δὲ τὸ ἐκ τούτων. εἰ δ' εἰσὶ 12
τῶν φθαρτῶν αἱ ϑσίαι χωρισταί, ϑθέν πω δῆλον· πλὴν ὅτι γ' ἐνίων ϑκ
ἐνδέχεται δῆλον, ὅσα μὴ οἷόν τε παρὰ τὰ τινὰ εἶναι, οἷον οἰκίαν ἢ

---

§. 1. *πλίνϑων καὶ*] *πλίνθων καὶ ξύλων καὶ S* Ald.
§. 3. *τὸ ζῷον*] *τὸ* om. *E*.
§. 5. *ψυχὴ*] *ψυχῇ Ab*. | *ψυχῇ εἶναι*] *ψυχὴ* sine *εἶναι Ab*. | *ἔτω δὲ*] *ἔτω δ' ἐπὶ Ab*, *ἔτω μὲν T*.
§. 6. *οὐ φαίνεται*] *ϑ* om. Ald. | *ϑδ' ἡ οἰκία — 3, 20 εἴπερ ἐστί*] om. *T*.
§. 7. *οὐδ'*] *καὶ E* Ald. | *ἐστὶν ἡ*] *ἡ* add. *Ab*.
§. 8. *εἰ ὁ*] om. *E* Ald. Bess. Vet., *ὁ* om. *Fb*.
§. 9. *ταῦτά*] *τὰ ἄλλα Ab*. | *ἔτε δὲ*] *ὃ ἔτε Ab*. | *λέγοιεν*] *γρ. καὶ „ϑ λέγοιεν" οἱ λέγοντες δηλαδὴ ἄνθρωπον τὸ ζῷον καὶ τὸ δίπουν* Cod. Reg. 774, a, 45. Atque eam scripturam, quam eandem vertendo exhibent interpretes latini, recepit Aldina, unde propagata est usque ad Brandisium.
§. 10. *φθαρτὴν*] *φθαρτὸν Fb*.
§. 11. *ἐν ἄλλοις*] *ἐν ἄλλαις Fb* Ald. | *γεννᾷ*] *γεννᾶται E* Ald. Bess. Vet.
§. 12. *γ'*] *γ' ἐπ' Fb*.

13 σκεῦος. ἴσως μὲν ἔν ἐδ' ἐσίαι εἰσὶν ἕτ' αὐτὰ ταῦτα ἅτε τι τῶν ἄλλων
ὅσα μὴ φύσει συνέστηκεν· τὴν γὰρ φύσιν μόνην ἄν τις θείη τῶν ἐν τοῖς
14 φθαρτοῖς ἐσίαν. ὥστε ἡ ἀπορία ἦν οἱ Ἀντισθένειοι καὶ οἱ ἅτως ἀπαί-
δευτοι ἠπόρεν, ἔχει τινὰ καιρόν, ὅτι ἐκ ἔστι τὸ τί ἔστιν ὁρίσασθαι (τὸν
γὰρ ὅρον λόγον εἶναι μακρόν), ἀλλὰ ποῖον μέν τί ἐστιν ἐνδέχεται καὶ
15 διδάξαι, ὥσπερ ἄργυρον, τί μέν ἐσιν, οὔ, ὅτι δ' οἷον καττίτερος. ὥστ'
ἐσίας ἔστι μὲν ἧς ἐνδέχεται εἶναι ὅρον καὶ λόγον, οἷον τῆς συνθέτε, ἐάν
τε αἰσθητὴ ἐάν τε νοητὴ ᾖ· ἐξ ὧν δ' αὕτη πρώτων, οὐκ ἔσιν, εἴπερ τι
κατά τινος σημαίνει ὁ λόγος ὁ ὁρισικός, καὶ δεῖ τὸ μὲν ὥσπερ ὕλην εἶναι,
16 τὸ δὲ ὡς μορφήν. φανερὸν δὲ καὶ διότι, εἴπερ εἰσί πως ἀριθμοὶ αἱ
17 οὐσίαι, οὕτως εἰσὶ καὶ οὐχ ὥς τινες λέγουσι μονάδων· ὅ τε γὰρ ὁρισμὸς
ἀριθμός τις (διαιρετός τε γὰρ καὶ εἰς ἀδιαίρετα· ἐ γὰρ ἄπειροι οἱ λόγοι) 170 Br.
18 καὶ ὁ ἀριθμὸς δὲ τοιοῦτος. καὶ ὥσπερ ἐδ' ἀπ' ἀριθμοῦ ἀφαιρεθέντος
τινὸς ἢ προσεθέντος, ἐξ ὧν ὁ ἀριθμός ἐσιν, ἐκέτι ὁ αὐτὸς ἀριθμός ἐσιν
ἀλλ' ἕτερος, κἂν τοὐλάχισον ἀφαιρεθῇ ἢ προσεθῇ, οὕτως οὐδὲ ὁ ὁρισμὸς 1044 a
19 ἐδὲ τὸ τί ἦν εἶναι ἐκέτι ἔσαι ἀφαιρεθέντος τινὸς ἢ προστεθέντος. καὶ
τὸν ἀριθμὸν δεῖ εἶναί τι ᾧ εἶς, ὃ νῦν ἐκ ἔχεσι λέγειν τίνι εἷς, εἴπερ ἐσὶν
20 εἷς. ἢ γὰρ οὐκ ἔσιν ἀλλ' οἷον σωρός, ἢ εἴπερ ἐσί, λεκτέον τί τὸ ποιῶν
21 ἓν ἐκ πολλῶν. καὶ ὁ ὁρισμὸς εἷς ἐσίν· ὁμοίως δὲ ἐδὲ τῦτον ἔχεσι λέγειν.
καὶ τοῦτ' εἰκότως συμβαίνει· τοῦ αὐτοῦ γὰρ λόγε, καὶ ἡ ἐσία ἓν ἅτως,
ἀλλ' οὐχ ὡς λέγουσί τινες οἷον μονάς τις οὖσα ἢ στιγμή, ἀλλ' ἐντελέ-
22 χεια καὶ φύσις τις ἑκάστη. καὶ ὥσπερ οὐδὲ ὁ ἀριθμὸς ἔχει τὸ μᾶλλον
καὶ ἧττον, οὐδ' ἡ κατὰ τὸ εἶδος οὐσία, ἀλλ' εἴπερ, ἡ μετὰ τῆς ὕλης.
23 περὶ μὲν οὖν γενέσεως καὶ φθορᾶς τῶν λεγομένων οὐσιῶν, πῶς τ' ἐνδέ-

---

§. 13. *ἔτ'*] *ἐδέ τι* margo *E* et Ald.: ceteri *ἐδὲ*. | *μόνην*] *μόνον γρ. E.* | *θείη τῶν*] *θείη τὴν* Ald.

§. 14. *καιρόν*] *καιρὸν λυθῆναι* Ald. Bess. | *λόγον εἶναι*] *εἶναι λόγον* Ald. | *ἐνδέχεται*] *ἐνδέχεσθαι Ab.*

§. 15. *ᾗ*] om. *AbFb.* | *ὡς μορφήν*] *ὡς* om. *Ab.*

§. 16. *εἰσί πῶς ἀριθμοὶ αἱ ἐσίαι*] *εἰσὶν ἀριθμοὶ ἐσίαι Fb.*

§. 17. *τοιοῦτος*] *τοιοῦτον E* Bess. Vet.

§. 18. *ἐσιν ἀλλ'*] *ἐσιν* om. *Ab.*

§. 19. *τι ᾧ*] *αἰτίῳ Ab.* | *ὃ νῦν — τίνι εἷς*] om. *E.* | *εἴπερ ἐσιν*] om. *Ab.*

§. 20. *ἢ γὰρ*] *ἢ* om. *Ab.*

§. 21. *ἡ ἐσία*] *ἡ* om. *T.* | *μονάς τις*] *τις* om. *T.* | *ἐντελέχεια καὶ φύσις*] *ἐντελεχείᾳ καὶ φύσει* Alex. in paraphr. 775, a, 26.

§. 22. *καὶ ἧττον*] *καὶ τὸ ἧττον T* Ald. | *μετὰ τῆς ὕλης*] *τῆς* om. Ald., »secundum materiam« Bess.

§. 23. *πῶς τ'*] *τ'* add. *Ab.* | *ἀδύνατον*] *ἀδ. γίνεσθαι* Ald. | *καὶ περὶ*] *καὶ* om. *T.*

χεται καὶ πῶς ἀδύνατον, καὶ περὶ τῆς εἰς τὸν ἀριθμὸν ἀναγωγῆς, ἕως μέχρι τούτων διωρισμένον.

Cap. 4.

Περὶ δὲ τῆς ὑλικῆς οὐσίας δεῖ μὴ λανθάνειν ὅτι εἰ καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ 1
πάντα πρώτου ἢ τῶν αὐτῶν ὡς πρώτων καὶ ἡ αὐτὴ ὕλη ὡς ἀρχὴ τοῖς γιγνομένοις, ὅμως ἔστι τις οἰκεία ἑκάστου, οἷον φλέγματός ἐστι πρώτη ὕλη τὰ γλυκέα ἢ λιπαρά, χολῆς δὲ τὰ πικρὰ ἢ ἄλλ' ἄττα. ἴσως δὲ ταῦτα ἐκ τοῦ αὐτοῦ. γίγνονται δὲ πλείους ὕλαι τοῦ αὐτοῦ, ὅταν θατέρου ἡ ἑτέρα 2
ᾖ, οἷον φλέγμα ἐκ λιπαροῦ καὶ γλυκέος, εἰ τὸ λιπαρὸν ἐκ τοῦ γλυκέος, ἐκ δὲ χολῆς τῷ ἀναλύεσθαι εἰς τὴν πρώτην ὕλην τὴν χολήν. διχῶς γὰρ 3
171 Br. *τόδ' ἐκ τοῦδε, ἢ ὅτι πρὸ ὁδοῦ ἕξαι ἢ ὅτι ἀναλυθέντος εἰς τὴν ἀρχήν.*
ἐνδέχεται δὲ μιᾶς τῆς ὕλης ὕσης ἕτερα γίγνεσθαι διὰ τὴν κινοῦσαν αἰτίαν, 4
οἷον ἐκ ξύλου καὶ κιβωτὸς καὶ κλίνη. ἐνίων δ' ἑτέρα ἡ ὕλη ἐξ ἀνάγκης 5
ἑτέρων ὄντων, οἷον πρίων ἐκ ἂν γένοιτο ἐκ ξύλου, ἐδ' ἐπὶ τῇ κινήσῃ αἰτίᾳ τοῦτο· οὐ γὰρ ποιήσει πρίονα ἐξ ἐρίου ἢ ξύλου. εἰ δ' ἄρα τὸ αὐτὸ ἐνδέ- 6
χεται ἐξ ἄλλης ὕλης ποιῆσαι, δῆλον ὅτι ἡ τέχνη καὶ ἡ ἀρχὴ ἡ ὡς κινοῦσα ἡ αὐτή· εἰ γὰρ καὶ ἡ ὕλη ἑτέρα καὶ τὸ κινοῦν, καὶ τὸ γεγονός. ὅταν δή 7
τις ζητῇ τί τὸ αἴτιον, ἐπεὶ πλεοναχῶς τὰ αἴτια λέγεται, πάσας δεῖ λέγειν τὰς ἐνδεχομένας αἰτίας. οἷον ἀνθρώπου τίς αἰτία ὡς ὕλη; ἆρα τὰ κατα- 8
μήνια; τί δ' ὡς κινοῦν; ἆρα τὸ σπέρμα; τί δ' ὡς τὸ εἶδος; τὸ τί ἦν
1044 b *εἶναι. τί δ' ὡς οὗ ἕνεκα; τὸ τέλος. ἴσως δὲ ταῦτα ἄμφω τὸ αὐτό.*
δεῖ δὲ τὰ ἐγγύτατα αἴτια λέγειν. τίς ἡ ὕλη; μὴ πῦρ ἢ γῆν, ἀλλὰ τὴν 9
ἴδιον. περὶ μὲν οὖν τὰς φυσικὰς οὐσίας καὶ γεννητὰς ἀνάγκη οὕτω μετιέναι, 10
εἴ τις μέτεισιν ὀρθῶς, εἴπερ ἄρα αἴτιά τε ταῦτα καὶ τοσαῦτα, καὶ δεῖ τὰ αἴτια γνωρίζειν. ἐπὶ δὲ τῶν φυσικῶν μὲν ἀϊδίων δὲ οὐσιῶν ἄλλος 11

---

§. 1. *πρώτου*] *πρῶτα Fb.* | *ἡ αὐτὴ*] *ἡ* om. *Ab.* | *ἐστι πρώτη ὕλη*] om. *Ab.* | *ἴσως δὲ*] *ἴσως δὲ καὶ T* Ald.

§. 2. *εἰ τὸ λιπαρὸν ἐκ τοῦ γλυκέως*] om. *T.* | *χολῆς*] *χολῆς εἶναι* Ald. | *τῷ*] *τὸ T.* | *εἰς τὴν*] *τὴν* om. *T.*

§. 4. *ξύλου καὶ*] *καὶ* om. *Ab.*

§. 5. *ἐδ' ἐπὶ*] *ὡς δ' ἐπὶ T.* | *ξύλου*] *ἐκ ξύλου Ab.*

§. 6. *εἰ*] *τι Ab.* | *ὕλης*] om. *AbFb.* | *ἡ ὡς*] *ἡ* add. *E.*

§. 7. *ζητῇ τί*] *τί* om. *Ab.*

§. 8. *ἆρα*] *ἄρα* Ald. | *ἆρα*] *ἄρα* Ald.

§. 9. *δεῖ δὲ*] *δεῖ δὲ καὶ* Ald. | *τίς ἡ*] *τίς ὡς Ab.* | *ἴδιον*] *ἰδίαν* Ald.

§. 10. *τὰς φυσικὰς οὐσίας καὶ γεννητὰς*] *τὰς ἄλλας αἰτίας καὶ γενικὰς T; αἰτίας* etiam *γρ. Ab* et Alex. in paraphr. 775, b, 13. | *ἄρα*] om. *Ab.*

§. 11. *ἐπὶ*] *περὶ Fb* Alex. 775, b, 17.

λόγος. ἴσως γὰρ ἔνια ἐκ ἔχει ὕλην, ἢ οὐ τοιαύτην ἀλλὰ μόνον κατὰ
12 τόπον κινητήν. ἐδ' ὅσα δὴ φύσει μὲν μή, ἐσίᾳ δέ, ἐκ ἔσι τούτοις ὕλη,
13 ἀλλὰ τὸ ὑποκείμενον ἡ ἐσία. οἷον τί αἴτιον ἐκλείψεως, τίς ὕλη; ἐ γὰρ
ἔσιν, ἀλλ' ἡ σελήνη τὸ πάσχον. τί δ' αἴτιον ὡς κινῆσαν καὶ φθεῖραν τὸ
14 φῶς; ἡ γῆ. τὸ δ' ἕ ἕνεκα ἴσως ἐκ ἔσιν. τὸ δ' ὡς εἶδος ὁ λόγος, ἀλλ'
ἄδηλος, ἐὰν μὴ μετὰ τῆς αἰτίας ᾖ ὁ λόγος. οἷον τί ἔκλειψις; στέρησις
φωτός. ἐὰν δὲ προσεθῇ τὸ ὑπὸ γῆς ἐν μέσῳ γιγνομένης, ὁ σὺν τῷ αἰτίῳ 172 Br.
15 λόγος ἕτος. ὕπνου δ' ἄδηλον τί τὸ πρῶτον πάσχον. ἀλλ' ὅτι τὸ ζῷον;
ναί, ἀλλὰ τοῦτο κατὰ τί, καὶ τί πρῶτον; καρδία ἢ ἄλλο τι. εἶτα ὑπὸ
τίνος; εἶτα τί τὸ πάθος τὸ ἐκείνου καὶ μὴ τοῦ ὅλου; ὅτι ἀκινησία τοιαδί;
ναί, ἀλλ' αὕτη τῷ τί πάσχειν τὸ πρῶτον;

Cap. 5.

1 Ἐπεὶ δ' ἔνια ἄνευ γενέσεως καὶ φθορᾶς ἔστι καὶ ἐκ ἔστιν, οἷον αἱ
στιγμαί, εἴπερ εἰσί, καὶ ὅλως τὰ εἴδη καὶ αἱ μορφαί (ἐ γὰρ τὸ λευκὸν
γίγνεται ἀλλὰ τὸ ξύλον λευκόν, εἰ ἔκ τινος καὶ τὶ πᾶν τὸ γιγνόμενον
γίγνεται), οὐ πάντα ἂν τἀναντία γίγνοιτο ἐξ ἀλλήλων, ἀλλ' ἑτέρως λευ-
2 κὸς ἄνθρωπος ἐκ μέλανος ἀνθρώπου καὶ λευκὸν ἐκ μέλανος· ἐδὲ παντὸς
ὕλη ἐσὶν ἀλλ' ὅσων γένεσίς ἐσι καὶ μεταβολὴ εἰς ἄλληλα. ὅσα δ' ἄνευ
3 τοῦ μεταβάλλειν ἔστιν ἢ μή, ἐκ ἔστι τούτων ὕλη. ἔχει δ' ἀπορίαν πῶς
πρὸς τἀναντία ἡ ὕλη ἡ ἑκάστου ἔχει. οἷον εἰ τὸ σῶμα δυνάμει ὑγιεινόν,
4 ἐναντίον δὲ νόσος ὑγιείᾳ, ἆρα ἄμφω δυνάμει; καὶ τὸ ὕδωρ δυνάμει οἶνος

---

§. 12. *δὴ*] om. *T.* | *φύσει μὲν μή, ἐσίᾳ δέ*] interpretes latini non post *μὴ*, sed post *μὲν* distinguunt: sic enim vertit Bessario »quaecunque natura quidem, non autem sunt substantiae (*ἐσίαι*)« | *ὕλη*] *ἡ ὕλη Ab.* | *ἀλλὰ τὸ — τίς ὕλη* §. 13.] om. *T.*

§. 13. *τί δ' αἴτιον*] *δ'* om. *ET*, *τὸ δ' αἴτιον* Ald. | *φθεῖραν*] *φθεῖρον T* Ald. | *ἴσως*] *καὶ ἴσως T.*

§. 14. *ᾖ ὁ λόγος*] *ὁ λόγος ᾖ* Ald. | *τὸ ὑπὸ*] *τὸ* add. *Ab.*

§. 15. *κατὰ τί*] *κατά τι* Ald. Bess. | *εἶτα*] *ἢ τὰ T.* | *ὑπὸ τίνος*] *ὑπό τινος* Ald. | *τοῦ ὅλου*] *τὸ τοῦ ὅλου* Ald. | *τοιαδί; ναί*] *τοιάδ' εἶναι Ab.* | *τῷ τί*] *τῷ τὶ* Ald. Bess. Vet.

§. 1. *ἐπεὶ δ'*] *ἐπειδὴ δ' Fb* et Alex. in lemm. 776, a, 3. | *ἔνια ἄνευ*] *ἄνευ ἔνια* Ald. | *ἔστι καὶ οὐκ ἔστι*] *εἰσὶ καὶ ἐκ εἰσίν Fb* Alex. in paraphr. | *εἴπερ εἰσί*] *αἱ ἀφαὶ Fb.* | *καὶ αἱ μορφαί*] om. *ET.* | *ξύλον λευκόν*] *λευκὸν* ante *ξύλον Fb*, om. *T.* | *εἰ*] *ἢ ET* Ald. Vet. | *γίγνοιτο*] *γίγνοιντο Ab* et Alex. in paraphr., *γίγνοιτο ἀλλ'* Ald.

§. 2. *ὅσων*] *ὅσον T.*

§. 3. *ἡ ἑκάστου*] *ἡ* om. *Fb.* | *ὑγιεινόν*] *ὑγιαίνει T* Ald., *ὑγιαῖνον E.* | *ἆρα*] *ἄρα* Ald.

§. 4. *ἔξιν καὶ*] *ἕξιν ἡ Ab.* | *καὶ φθοράν*] *καὶ κατὰ φθοράν E* Ald.

καὶ ὄξος; ἢ τοῦ μὲν καθ' ἕξιν καὶ κατὰ τὸ εἶδος ὕλη, τοῦ δὲ κατὰ στέρησιν καὶ φθορὰν τὴν παρὰ φύσιν; ἀπορία δέ τις ἔστι καὶ διὰ τί ὁ οἶνος οὐχ ὕλη τῆ ὄξει οὐδὲ δυνάμει ὄξος (καίτοι γίγνεται ἐξ αὐτῆ ὄξος) 1045a καὶ ὁ ζῶν δυνάμει νεκρός. ἢ οὔ, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκὸς αἱ φθοραί, ἡ δὲ τῆ ζῴᾳ ὕλη αὐτὴ κατὰ φθορὰν νεκρῆ δύναμις καὶ ὕλη, καὶ τὸ ὕδωρ ὄξει; γίγνεται γὰρ ἐκ τούτων ὥσπερ ἐξ ἡμέρας νύξ. καὶ ὅσα δὴ οὕτω μεταβάλλει εἰς ἄλληλα, εἰς τὴν ὕλην δεῖ ἐπανελθεῖν, οἷον εἰ ἐκ νεκροῦ ζῷον, εἰς τὴν ὕλην πρῶτον, εἶθ' οὕτω ζῷον· καὶ τὸ ὄξος εἰς ὕδωρ, εἶθ' οὕτως οἶνος.

Cap. 6.

173 Br. Περὶ δὲ τῆς ἀπορίας τῆς εἰρημένης περί τε τὰς ὁρισμὰς καὶ περὶ τοὺς ἀριθμές, τί αἴτιον τῆ ἓν εἶναι; πάντων γὰρ ὅσα πλείω μέρη ἔχει καὶ μή ἐστιν οἷον σωρὸς τὸ πᾶν ἀλλ' ἔστι τι τὸ ὅλον παρὰ τὰ μόρια, ἔστι τι αἴτιον, ἐπεὶ καὶ ἐν τοῖς σώμασι τοῖς μὲν ἁφὴ αἰτία τῆ ἓν εἶναι, τοῖς δὲ γλισχρότης ἤ τι πάθος ἕτερον τοιοῦτον. ὁ δ' ὁρισμὸς λόγος ἐστὶν εἷς οὐ συνδέσμῳ καθάπερ ἡ Ἰλιάς, ἀλλὰ τῷ ἑνὸς εἶναι. τί ἦν ἐστὶν ὃ ποιεῖ ἓν τὸν ἄνθρωπον, καὶ διὰ τί ἓν ἀλλ' ἀ πολλά, οἷον τό τε ζῷον καὶ τὸ δίπουν, ἄλλως τε δὴ καὶ εἰ ἔστιν, ὥσπερ φασί τινες, αὐτό τι ζῷον καὶ αὐτὸ δίπουν. διὰ τί γὰρ οὐκ ἐκεῖνα αὐτὰ ὁ ἄνθρωπός ἐστι, καὶ ἔσονται κατὰ μέθεξιν οἱ ἄνθρωποι οὐκ ἀνθρώπου οὐδενὸς ἀλλὰ δυοῖν, ζῴου καὶ δίποδος; καὶ ὅλως δὴ οὐκ ἂν εἴη ὁ ἄνθρωπος ἓν ἀλλὰ πλείω, ζῷον καὶ δίπουν. φανερὸν δὴ ὅτι ἕτω μὲν μετιοῦσιν ὡς εἰώθασιν ὁρίζεσθαι καὶ λέγειν, οὐκ ἐνδέχεται ἀποδῦναι καὶ λῦσαι τὴν ἀπορίαν. εἰ δ'

---

§. 5. *δέ τις*] *δ' ἔτι Ab.* | *δυνάμει νεκρός*] hoc colon addita negatione legisse videtur Alexander, quum haec sit ejus interpretatio: *καὶ ὁ ζῶν διὰ τί οὐκ ἔστι δυνάμει νεκρός* 776, a, 17.

§. 6. *αὐτὴ*] *αὕτη T.* | *καὶ ὕλη*] *καὶ ἡ ὕλη T.*

§. 7. *οἷον*] om. *T.* | *εἰ ἐκ*] *εἰ* om. *E*, *εἰ ἐκ* om. *Ab.* | *εἰς ὕδωρ*] *εἰς* om. *T.*

§. 1. *καὶ περὶ τὰς ἀριθμούς*] om. *Fb*, *περὶ* om. *T* Alex. 775, a, 38. Vet. | *τί αἴτιον*] *τί ἐστιν αἴτιον* Ald.

§. 2. *πάντων*] *πάντα EAb.* | *τὸ πᾶν*] *τὸ ἅπαν Ab.* | *τὸ ὅλον*] *τὸ* om. *γρ. E.* | *ἐπεὶ*] *εἰ T.*

§. 3. *ἑνὸς εἶναι*] *ἕν*, omisso *εἶναι*, *T.*

§. 4. *οὖν*] om. *T.* | *δὴ*] *δὲ TFb*, om. *Ab* Ald.

§. 5. *αὐτὰ ὁ ἄνθρωπός*] *αὐτοάνθρωπός AbFb* et quantum conjectare licet Alex. 776, a, 41. | *οἱ ἄνθρωποι*] *οἷον ἄνθρ. Ab.* | *ζῴᾳ*] *καὶ ζῴᾳ* Ald. | *ὁ ἄνθρωπος*] *ὁ* om. *T* Ald.

§. 6. *λέγειν*] *λέγεσιν T.*

ἐξίν, ὥσπερ λέγομεν, τὸ μὲν ὕλη τὸ δὲ μορφή, καὶ τὸ μὲν δυνάμει τὸ
8 δ' ἐνεργείᾳ, ἐκέτι ἀπορία δόξειεν ἂν εἶναι τὸ ζητούμενον. ἔξι γὰρ αὕτη
ἡ ἀπορία ἡ αὐτὴ κἂν εἰ ὁ ὅρος εἴη ἱματίου ὁ στρογγύλος χαλκός· εἴη
γὰρ ἂν σημεῖον τοῦτο τοῦ λόγου, ὥστε τὸ ζητούμενόν ἐξι τί αἴτιον
9 τοῦ ἓν εἶναι τὸ στρογγύλον καὶ τὸν χαλκόν. ἐκέτι δ' ἡ ἀπορία φαί-
10 νεται, ὅτι τὸ μὲν ὕλη τὸ δὲ μορφή. τί οὖν τούτου αἴτιον τοῦ τὸ δυνά-
μει ὂν ἐνεργείᾳ εἶναι, παρὰ τὸ ποιῆσαν, ἐν ὅσοις ἐστὶ γένεσις; οὐθὲν
γάρ ἐστιν αἴτιον ἕτερον τοῦ τὴν δυνάμει σφαῖραν ἐνεργείᾳ εἶναι σφαῖραν,
11 ἀλλὰ τοῦτ' ἦν τὸ τί ἦν εἶναι ἑκατέρῳ. ἔστι δὲ τῆς ὕλης ἡ μὲν νοητὴ 174 Br.
ἡ δ' αἰσθητή, καὶ ἀεὶ τοῦ λόγου τὸ μὲν ὕλη τὸ δ' ἐνέργειά ἐστιν, οἷον ὁ
12 κύκλος σχῆμα ἐπίπεδον. ὅσα δὲ μὴ ἔχει ὕλην, μήτε νοητὴν μήτε αἰσθη-
τήν, εὐθὺς ὅπερ ἕν τι εἶναί ἐστιν ἕκαστον, ὥσπερ καὶ ὅπερ ὄν τι, τὸ 1045 b
13 τόδε, τὸ ποιόν, τὸ ποσόν. διὸ καὶ οὐκ ἔνεστιν ἐν τοῖς ὁρισμοῖς οὔτε τὸ
ὂν οὔτε τὸ ἕν, καὶ τὸ τί ἦν εἶναι εὐθὺς ἕν τί ἐστιν ὥσπερ καὶ ὄν τι.
14 διὸ καὶ οὐκ ἔστιν ἕτερόν τι αἴτιον τοῦ ἓν εἶναι οὐθενὶ τούτων, οὐδὲ τοῦ ὄν
τι εἶναι· εὐθὺς γὰρ ἕκαστόν ἐστιν ὄν τι καὶ ἕν τι, οὐχ ὡς ἐν γένει τῷ
15 ὄντι καὶ τῷ ἑνί, οὐδ' ὡς χωριστῶν ὄντων παρὰ τὰ καθ' ἕκαστα. διὰ
ταύτην δὲ τὴν ἀπορίαν οἱ μὲν μέθεξιν λέγουσι, καὶ αἴτιον τί τῆς μεθέ-
16 ξεως καὶ τί τὸ μετέχειν ἀποροῦσιν· οἱ δὲ συνουσίαν ψυχῆς, ὥσπερ Λυ-
κόφρων φησὶν εἶναι τὴν ἐπιξήμην τοῦ ἐπίσασθαι καὶ ψυχῆς· οἱ δὲ σύν-
17 θεσιν ἢ σύνδεσμον ψυχῆς σώματι τὸ ζῆν. καίτοι ὁ αὐτὸς λόγος ἐπὶ
πάντων· καὶ γὰρ τὸ ὑγιαίνειν ἔσται ἢ συνουσία ἢ σύνδεσμος ἢ σύνθεσις
ψυχῆς καὶ ὑγιείας, καὶ τὸ τὸν χαλκὸν εἶναι τρίγωνον σύνθεσις χαλκοῦ
καὶ τριγώνου, καὶ τὸ λευκὸν εἶναι σύνθεσις ἐπιφανείας καὶ λευκότητος.
18 αἴτιον δ' ὅτι δυνάμεως καὶ ἐντελεχείας ζητοῦσι λόγον ἐνοποιὸν καὶ δια-

---

§. 8. *κἂν εἰ*] *κἂν εἴη T.* | *ὁ ὅρος*] *ὁ* om. *AbFb.* | *ὁ στρογγύλος*] *ὁ* om. *E.* | *τὸ στρογγύλον*] *τὸν στρογγ. T.* | *τὸν χαλκόν*] *τὸ χαλκὶν γρ. E.*

§. 9. *δ' ἡ*] *δὴ ET.*

§. 10. *τούτου αἴτιον*] *τούτου τὸ αἴτιον Ab* Ald.

§. 11. *ἐνέργειά*] *ἐνεργείᾳ E.* | *ὁ κύκλος*] *ὁ* om. *Ab.*

§. 12. Mutandum esse in hac et in sequentibus paragraphis sententiarum nexum et ordinem transpositione depravatum, docet Alexander in commentariis 776, b, 44. | *ἐξιν ἕκαστον*] *ἕκαστόν ἐξιν Fb.* | *τόδε*] *τοῦτο γρ. E.*

§. 13. *διὸ καὶ*] *καὶ* om. *Fb* Alex. in lemm. Bess. | *ἔνεστιν*] *ἐστὶν T* Alex. in lemm., *ἔν ἐστιν* Ald.

§. 14. *διὸ καὶ*] *καὶ* add. *E.* | *οὐθενὶ*] *οὐδὲ ἑνὶ Ab.* | *ἐν γένει*] *ἐν γενέσει* Ald.

§. 17. *ψυχῆς καὶ — τρίγωνον σύνθεσις*] om. *T.* | *λευκὸν εἶναι*] *λευκὸν ἓν εἶναι καὶ T, λευκὸν ἓν εἶναι* Ald. Vet.

§. 18. *λόγον*] om. *ET* Vet. | *ἐνοποιὸν*] *ἓν ὁποῖον T, τὸ ἐνοποιὸν E.*

φοράν. ἔστι δ', ὥσπερ εἴρηται, καὶ ἡ ἐσχάτη ὕλη καὶ ἡ μορφὴ ταὐτὸ 19
καὶ δυνάμει, τὸ δὲ ἐνεργείᾳ. ὥστε ὅμοιον τὸ ζητεῖν τοῦ ἑνὸς τί αἴτιον 20
καὶ τοῦ ἓν εἶναι· ἓν γάρ τι ἕκαστον, καὶ τὸ δυνάμει καὶ τὸ ἐνεργείᾳ ἕν
175 Br. πώς ἐστιν. ὥστε αἴτιον οὐθὲν ἄλλο πλὴν εἴ τι ὡς κινῆσαν ἐκ δυνάμεως 21
εἰς ἐνέργειαν. ὅσα δὲ μὴ ἔχει ὕλην, πάντα ἁπλῶς ὅπερ ὄντα τι.

LIBER IX. (Θ)

Cap. 1.

Περὶ μὲν οὖν τοῦ πρώτως ὄντος καὶ πρὸς ὃ πᾶσαι αἱ ἄλλαι κατη- 1
γορίαι τοῦ ὄντος ἀναφέρονται εἴρηται, περὶ τῆς οὐσίας. κατὰ γὰρ τὸν 2
τῆς οὐσίας λόγον λέγεται τἆλλα ὄντα, τό τε ποσὸν καὶ τὸ ποιὸν καὶ τἆλλα
τὰ ἅτως λεγόμενα· πάντα γὰρ ἕξει τὸν τῆς οὐσίας λόγον, ὥσπερ εἴπο-
μεν ἐν τοῖς πρώτοις λόγοις. ἐπεὶ δὲ λέγεται τὸ ὂν τὸ μὲν τὸ τί ἢ ποιὸν 3
ἢ ποσόν, τὸ δὲ κατὰ δύναμιν καὶ ἐντελέχειαν καὶ κατὰ τὸ ἔργον, διο-
ρίσωμεν καὶ περὶ δυνάμεως καὶ ἐντελεχείας, καὶ πρῶτον περὶ δυνάμεως
1046 a ἣ λέγεται μὲν μάλιστα κυρίως, ἃ μὴν χρησίμη γ' ἐστὶ πρὸς ὃ βουλόμεθα
νῦν· ἐπὶ πλέον γάρ ἐστιν ἡ δύναμις καὶ ἡ ἐνέργεια τῶν μόνον λεγομένων
κατὰ κίνησιν. ἀλλ' εἰπόντες περὶ ταύτης ἐν τοῖς περὶ τῆς ἐνεργείας 4

---

§. 19. ἔστι] ἔν ἐστι *Ab*. | εἴρηται καὶ] καὶ om. *Ab*. | ταὐτὸ] ταὐτὸ καὶ ἔν γρ. *E*. | καὶ δυνάμει] καὶ τὸ μὲν δυνάμει conj. Casaub.: neque injuria: nam et interpretes latini sic interpretantur »et hoc quidem potentia, hoc vero actu« (Bess.). | τὸ δὲ ἐνεργείᾳ — ἔν πώς ἐστιν §. 20.] ἓν *Ab*.

§. 20. ἔν πώς] πως ἔν *T*.

§. 21. εἴ τι] εἰ τὸ *ET*. | ὄντα] ἔν *Ab* et Alex. in paraphr. 777, b, 15. Casaubonus in marg. lectiones affert has, quas ex veteribus ni fallor interpretibus hausit: „γρ. πάντα ἁπλῶς ἔν τι καὶ ὅπερ ὄν τι vel ταῦτα ἁπλῶς ἔν τι καὶ ἁπλῶς ὄν τι πάντα. Quid Bessario legerit, haud satis apparet ex ejus interpretatione »cuncta simpliciter entia sunt ipsum quid«: conjiciat aliquis πάντα ἁπλῶς ὄντα ὅπερ αὐτό τι.

§. 1. πᾶσαι] om. *Ab*.

§. 2. τἆλλα] τ' ἄλλα Ising. Camot. | τἆλλα] τ' ἄλλα Ising. Camot. | ἐν τοῖς] τοῖς om. *T*. | λόγοις] om. *Fb* Alex. 777, a, 32.

§. 3. τὸ τί] τῷ τί *T*. | ποιὸν ἢ ποσόν] ποσὸν ἢ ποιόν *Ab*. | χρησίμη] χρησιμωτάτη *Ab* Alex. 777, b, 24. et codex quidam Fonsecae. Deinde γ' post χρησίμη om. Ald. | πλέον] πλεῖον *Ab*. | μόνον] μόνων *Ab* Ald.

§. 4. περὶ τῆς] τῆς om. *T*. | δηλώσομεν] δηλώσωμεν *T*.

διορισμοῖς δηλώσομεν καὶ περὶ τῶν ἄλλων. ὅτι μὲν οὖν πολλαχῶς λέγεται ἡ δύναμις καὶ τὸ δύνασθαι, διώρισται ἡμῖν ἐν ἄλλοις. τούτων δ' ὅσαι μὲν ὁμωνύμως λέγονται δυνάμεις ἀφείσθωσαν· ἔνιαι γὰρ ὁμοιότητί τινι λέγονται καθάπερ ἐν γεωμετρίᾳ, καὶ δυνατὰ καὶ ἀδύνατα λέγομεν τῷ εἶναί πως ἢ μὴ εἶναι. ὅσαι δὲ πρὸς τὸ αὐτὸ εἶδος, πᾶσαι ἀρχαί τινές εἰσι, καὶ πρὸς πρώτην μίαν λέγονται, ἥ ἐστιν ἀρχὴ μεταβολῆς ἐν ἄλλῳ ᾗ ἄλλο. ἡ μὲν γὰρ τοῦ παθεῖν ἐστὶ δύναμις, ἡ ἐν αὐτῷ τῷ πάσχοντι ἀρχὴ μεταβολῆς παθητικῆς ὑπ' ἄλλου ᾗ ἄλλο· ἡ δ' ἕξις ἀπαθείας τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον καὶ φθορᾶς τῆς ὑπ' ἄλλου ᾗ ἄλλο, ὑπ' ἀρχῆς μεταβλητικῆς. ἐν γὰρ τούτοις ἔνεστι πᾶσι τοῖς ὅροις ὁ τῆς πρώτης δυνάμεως λόγος. πάλιν δ' αὗται αἱ δυνάμεις λέγονται ἢ τοῦ μόνον ποιῆσαι ἢ τοῦ παθεῖν ἢ τοῦ καλῶς, ὥστε καὶ ἐν τοῖς τούτων λόγοις ἐνυπάρχουσί πως οἱ τῶν προτέρων δυνάμεων λόγοι. φανερὸν δ' ἂν ὅτι ἔστι μὲν ὡς μία δύναμις τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν (δυνατὸν γάρ ἐστι καὶ τῷ ἔχειν αὐτὸ δύναμιν τοῦ παθεῖν καὶ τῷ ἄλλο ὑπ' αὐτοῦ), ἔστι δ' ὡς ἄλλη. ἡ μὲν γὰρ ἐν τῷ πάσχοντι· διὰ γὰρ τὸ ἔχειν τινὰ ἀρχήν, καὶ εἶναι καὶ τὴν ὕλην ἀρχήν τινα, πάσχει τὸ πάσχον καὶ ἄλλο ὑπ' ἄλλου. τὸ λιπαρὸν μὲν γὰρ καυστόν, τὸ δ' ὑπεῖκον ὠδὶ θλαστόν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἡ δ' ἐν τῷ ποιοῦντι, οἷον τὸ θερμὸν καὶ ἡ οἰκοδομική, ἡ μὲν ἐν τῷ θερμαντικῷ, ἡ δ' ἐν τῷ οἰκοδομικῷ. διὸ ᾗ συμπέφυκεν, οὐθὲν πάσχει αὐτὸ ὑφ' ἑαυτοῦ· ἓν γὰρ καὶ οὐκ ἄλλο. καὶ ἡ ἀδυναμία καὶ τὸ ἀδύνατον ἡ τῇ τοιαύτῃ δυνάμει ἐναντία στέρησίς ἐστιν, ὥστε τοῦ αὐτοῦ καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ πᾶσα δύναμις ἀδυναμίᾳ. ἡ δὲ στέρησις λέγεται πολλαχῶς· καὶ γὰρ τὸ μὴ ἔχον καὶ τὸ πεφυκὸς ἂν μὴ ἔχῃ, ἢ ὅλως ἢ ὅτε πέφυκεν, καὶ ᾗ 176 Br

---

§. 5. *πολλαχῶς λέγεται*] *λέγεται πολλαχῶς ET* Ald.

§. 7. *ᾗ ἄλλο*] *ἢ ἄλλο T* Ald., *ἢ ᾗ ἄλλο E.* Etiam Alexander legisse videtur *ἢ ᾗ ἄλλο*, etsi in lemmate exhibeat *ᾗ ἄλλο* 778, a, 8. 14.

§. 8. *δύναμις ἡ*] *δύναμις ἢ* Ald. | *ᾗ ἄλλο*] *ἢ ᾗ ἄλλο ET.*

§. 9. *ᾗ ἄλλο*] *ἢ ᾗ ἄλλο E.* | *ὑπ'*] om. *Ab* Ald.

§. 10. *αὗται αἱ δυνάμεις λέγονται*] *αὖ δυνάμεις λέγονται T*, *αὗται δυνάμεις λέγονται E*, *αὗται λέγονται αἱ δυνάμεις Ab.* | *δυνάμεων λόγοι*] *λόγοι δυνάμεων T* Ald.

§. 11. *τῷ ἔχειν*] *τὸ ἔχειν T.* | *τῷ ἄλλο*] *τὸ ἄλλο T.*

§. 12. *ἡ μὲν*] *μὲν* om. *T* Sylb. | *τινὰ ἀρχήν*] *ἀρχήν τινα Ab.* | *καὶ εἶναι*] om. *T.* | *καὶ τὴν ὕλην ἀρχήν τινα*] om. *Ab*; *ἔλην* pro *ὕλην* Ald. | *λιπαρὸν μὲν*] *μὲν* om. *T.* | *γὰρ*] *γὰρ καὶ* Ald.

§. 14. *ἡ τῇ*] *καὶ ἡ τῇ E*, *καὶ ἡ* sine *τῇ T* Ald. Bess. Vet. | *καὶ κατὰ*] *καὶ* om. *T.*

§. 15. *καὶ ᾗ*] *καὶ ἢ T* Ald. Vet., *ἢ*, omisso *καὶ*, *Ab* Bess. (»aut sic«).

ὠδί, οἷον παντελῶς, ἢ κἂν ὁπωσδῆν. ἐπ' ἐνίων δέ, ἂν πεφυκότα ἔχειν μὴ 16
ἔχῃ βίᾳ, ἐξερῆσθαι ταῦτα λέγομεν.

Cap. 2.

Ἐπεὶ δ' αἱ μὲν ἐν τοῖς ἀψύχοις ἐνυπάρχουσιν ἀρχαὶ τοιαῦται, αἱ δ' 1
1046 b ἐν τοῖς ἐμψύχοις καὶ ἐν ψυχῇ καὶ τῆς ψυχῆς ἐν τῷ λόγον ἔχοντι, δῆλον
ὅτι καὶ τῶν δυνάμεων αἱ μὲν ἔσονται ἄλογοι αἱ δὲ μετὰ λόγου. διὸ 2
πᾶσαι αἱ τέχναι καὶ αἱ ποιητικαὶ καὶ ἐπιστῆμαι δυνάμεις εἰσίν· ἀρχαὶ
177 Br. γὰρ μεταβλητικαί εἰσιν ἐν ἄλλῳ ἢ ἄλλο. καὶ αἱ μὲν μετὰ λόγου πᾶσαι 3
τῶν ἐναντίων αἱ αὐταί, αἱ δ' ἄλογοι μία ἑνός, οἷον τὸ θερμὸν τοῦ θερ-
μαίνειν μόνον, ἡ δὲ ἰατρικὴ νόσου καὶ ὑγιείας. αἴτιον δὲ ὅτι λόγος ἐστὶν 4
ἡ ἐπιστήμη, ὁ δὲ λόγος ὁ αὐτὸς δηλοῖ τὸ πρᾶγμα καὶ τὴν στέρησιν, πλὴν
οὐχ ὡσαύτως, καὶ ἔστιν ὡς ἀμφοῖν, ἔστι δ' ὡς τοῦ ὑπάρχοντος μᾶλλον. ὥστ' 5
ἀνάγκη καὶ τὰς τοιαύτας ἐπιστήμας εἶναι μὲν τῶν ἐναντίων, εἶναι δὲ τοῦ
μὲν καθ' αὑτὰς τοῦ δὲ μὴ καθ' αὑτάς· καὶ γὰρ ὁ λόγος τοῦ μὲν καθ'
αὐτό, τοῦ δὲ τρόπον τινὰ κατὰ συμβεβηκός· ἀποφάσει γὰρ καὶ ἀποφορᾷ 6
δηλοῖ τὸ ἐναντίον. ἡ γὰρ στέρησις ἡ πρώτη τὸ ἐναντίον, αὕτη δ' ἀπο-
φορὰ θατέρου. ἐπεὶ δὲ τὰ ἐναντία οὐκ ἐγγίγνεται ἐν τῷ αὐτῷ, ἡ δ' ἐπι- 7
στήμη δύναμις τῷ λόγον ἔχειν, καὶ ἡ ψυχὴ κινήσεως ἔχει ἀρχήν, τὸ μὲν
ὑγιεινὸν ὑγίειαν μόνον ποιεῖ καὶ τὸ θερμαντικὸν θερμότητα καὶ τὸ ψυκ-
τικὸν ψυχρότητα, ὁ δ' ἐπιστήμων ἄμφω. λόγος γάρ ἐστιν ἀμφοῖν μέν, 8
οὐχ ὁμοίως δέ, καὶ ἐν ψυχῇ ἧ ἔχει κινήσεως ἀρχήν· ὥστε ἄμφω ἀπὸ τῆς
αὐτῆς ἀρχῆς κινήσει πρὸς τὸ αὐτὸ συνάψασα. διὸ τὰ κατὰ λόγον δυ- 9
νατὰ τοῖς ἄνευ λόγου δυνατοῖς ποιεῖ τἀναντία· μία γὰρ ἀρχὴ περιέχεται
τῷ λόγῳ. φανερὸν δὲ καὶ ὅτι τῇ μὲν τοῦ εὖ δυνάμει ἀκολουθεῖ ἡ τοῦ μόνον 10
ποιῆσαι ἢ παθεῖν δύναμις, ταύτῃ δ' ἐκείνη οὐκ ἀεί· ἀνάγκη γὰρ τὸν εὖ
ποιοῦντα καὶ ποιεῖν, τὸν δὲ μόνον ποιοῦντα οὐκ ἀνάγκη καὶ εὖ ποιεῖν.

---

§. 16. ἔχειν] μὴ ἔχειν *T.* | ἔχῃ] ἔχει *Ab.*
§. 1. αἱ δ' ἐν] αἱ om. *Ab.* | ἄλογοι] λόγοι γρ. *E.*
§. 2. αἱ ποιητικαὶ] αἱ om. *T* Ald. | καὶ] om. Bess. (»et factivae scientiae«) et Brand. in Corrigendis. | ἐπιστῆμαι] αἱ ἐπισ. *Fb* Ald. | εἰσίν] om. *ET.* | ἧ ἄλλο] ἢ ἄλλῳ *T.*
§. 5. εἶναι δὲ] εἶναι μὲν *T.*
§. 6. ἡ πρώτη] ἐστιν ἡ πρώτη *Fb.* | ἀποφορὰ] ἀποφορᾷ Ald.
§. 7. ποιεῖ] περιποιεῖ Ald.
§. 8. ψυχῇ ἧ] ψυχῇ ᾗ ἢ *Ab*, τῇ ψυχῇ ἢ Ald. | τὸ αὐτὸ] τὸ om. *ETAb* Vet., tuentur Alex. 778, b, 7. Bess.
§. 9. μία γὰρ ἀρχὴ] μιᾷ γὰρ ἀρχῇ *E* Alex. 778, b, 8.
§ 10. ἢ παθεῖν] om. *Ab.*

Cap. 3.

1 *Εἰσὶ δέ τινες οἳ φασιν, οἷον οἱ Μεγαρικοί, ὅταν ἐνεργῇ μόνον δύ-*
νασθαι, ὅταν δὲ μὴ ἐνεργῇ οὐ δύνασθαι, οἷον τὸν μὴ οἰκοδομοῦντα οὐ
δύνασθαι οἰκοδομεῖν, ἀλλὰ τὸν οἰκοδομοῦντα ὅταν οἰκοδομῇ· ὁμοίως δὲ
2 *καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. οἷς τὰ συμβαίνοντα ἄτοπα οὐ χαλεπὸν ἰδεῖν. δῆλον*
γὰρ ὅτι οὔτ' οἰκοδόμος ἔσται ἐὰν μὴ οἰκοδομῇ· τὸ γὰρ οἰκοδόμῳ εἶναι
τὸ δυνατῷ εἶναί ἐστιν οἰκοδομεῖν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν. 178 Br.
3 *εἰ οὖν ἀδύνατον τὰς τοιαύτας ἔχειν τέχνας μὴ μανθάνοντά ποτε καὶ*
λαβόντα, καὶ μὴ ἔχειν μὴ ἀποβαλόντα ποτέ (ἢ γὰρ λήθῃ ἢ πάθει τινὶ 1047 a
ἢ χρόνῳ· οὐ γὰρ δὴ τοῦ γε πράγματος φθαρέντος, ἀεὶ γάρ ἐστιν), ὅταν
παύσηται, ἐχ ἕξει τὴν τέχνην. πάλιν δ' εὐθὺς οἰκοδομήσει πῶς λαβών;
4 *καὶ τὰ ἄψυχα δὴ ὁμοίως· ἔτε γὰρ ψυχρὸν οὔτε θερμὸν ἔτε γλυκὺ ἔτε*
ὅλως αἰσθητὸν οὐθὲν ἔσαι μὴ αἰσθανόμενον· ὥστε τὸν Πρωταγόρᾳ λόγον
5 *συμβήσεται λέγειν αὐτοῖς. ἀλλὰ μὴν οὐδ' αἴσθησιν ἕξει οὐθὲν ἂν μὴ*
αἰσθάνηται μηδ' ἐνεργῇ. εἰ οὖν τυφλὸν τὸ μὴ ἔχον ὄψιν, πεφυκὸς δὲ
καὶ ὅτε πέφυκε καὶ ἔτι ὄν, οἱ αὐτοὶ τυφλοὶ ἔσονται πολλάκις τῆς ἡμέρας
6 *καὶ κωφοί. ἔτι εἰ ἀδύνατον τὸ ἐξερημένον δυνάμεως, τὸ μὴ γενόμενον*
ἀδύνατον ἔσται γενέσθαι· τὸ δ' ἀδύνατον γενέσθαι ὁ λέγων ἢ εἶναι ἢ
7 *ἔσεσθαι ψεύσεται· τὸ γὰρ ἀδύνατον τοῦτο ἐσήμαινεν. ὥστε οὗτοι οἱ*
λόγοι ἐξαιροῦσι καὶ κίνησιν καὶ γένεσιν. ἀεὶ γὰρ τό τε ἑστηκὸς ἑστήξεται
καὶ τὸ καθήμενον καθεδεῖται· οὐ γὰρ ἀναστήσεται ἂν καθέζηται· ἀδύ-
8 *νατον γὰρ ἔσαι ἀναστῆναι ὅ γε μὴ δύναται ἀναστῆναι. εἰ οὖν μὴ ἐνδέ-*
χεται ταῦτα λέγειν, φανερὸν ὅτι δύναμις καὶ ἐνέργεια ἕτερόν ἐστιν· ἐκεῖνοι

---

§. 1. *φασιν*] *φασιν εἶναι TAb* Ald. | *οἱ Μεγαρικοί*] *οἱ* om. *Ab* Ald. | *οὐ δύνασθαι*] *μὴ δύν. ET* Ald. | *ὁ δύνασθαι*] *μὴ δύνασθαι* Ald. | *ὁμοίως δὲ*] *ὁμ. δὴ Fb.*

§. 2. *ἔσαι*] *ἐστὶν E.* | *τὸ δυνατῷ*] *τῷ δυνατῷ* Ald.

§. 3. *μανθάνοντά ποτε καὶ λαβόντα*] *λανθάνοντά ποτε καὶ λαμβάνοντα T; λαμβάντα* pro *λαβόντα* exhibet etiam Ald. | *ἀποβαλόντα ποτέ ἢ γὰρ λήθῃ*] *ἀποβάλλοντά ποτε· ἡ γὰρ λήθη T; ἀποβάλλοντά* etiam Ald. | *ἀεὶ γάρ*] *εἰ γάρ Fb, ἀεί γέ Ab,* εἴ γε Brandisius in marg., ad Alexandrum provocans, qui etsi in lemmate exhibeat *ἀεὶ γάρ ἐστιν* 778, b, 26., tamen interpretatione sua scripturam illam confirmare videtur. | *πάλιν δ'*] *πάλιν δ' ὁ T.*

§. 4. *δὴ*] *δὲ* Ald. | *αἰσθανόμενον*] *αἰσθανομένων* Ald. Bess. Vet. (»non sentientibus«).

§. 5. *ἔτι ὄν*] *ἔτι ὡς T* Ald.; Bess. vertit: »et item prout natura aptum est habere,« quasi legerit *καὶ ἔτι ᾗ* (vel *ὡς*) *πέφυκεν.* | *καὶ κωφοί*] om. *Fb.*

§. 6. *γενόμενον*] *γινόμενον Ab.*

§. 7. *ὥστε οὗτοι*] *ὥστε ἔτε Ab.* | *κίνησιν καὶ γένεσιν*] *γένεσιν καὶ κίνησιν T.*

δ' οἱ λόγοι δύναμιν καὶ ἐνέργειαν ταὐτὸ ποιῦσιν, διὸ καὶ οὐ μικρόν τι ζητῦσιν ἀναιρεῖν. ὥς' ἐνδέχεται δυνατὸν μέν τι εἶναι μὴ εἶναι δέ, καὶ 9
δυνατὸν μὴ εἶναι εἶναι δέ, ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κατηγοριῶν
179 Br. δυνατὸν βαδίζειν ὃν μὴ βαδίζειν, καὶ μὴ βαδίζον δυνατὸν εἶναι βαδίζειν.
ἔστι δὲ δυνατὸν τοῦτο ᾧ, ἐὰν ὑπάρξῃ ἡ ἐνέργεια, οὗ λέγεται ἔχειν τὴν 10
δύναμιν, ἀθὲν ἔσαι ἀδύνατον. λέγω δ' οἷον, εἰ δυνατὸν καθῆσθαι καὶ 11
ἐνδέχεται καθῆσθαι τύτῳ, ἐὰν ὑπάρξῃ τὸ καθῆσθαι, ἀθὲν ἔσαι ἀδύνατον· καὶ εἰ κινηθῆναί τι ἢ κινῆσαι ἢ ϛῆναι ἢ ϛῆσαι ἢ εἶναι ἢ γίγνεσθαι, ἢ μὴ εἶναι ἢ μὴ γίγνεσθαι, ὁμοίως. ἐλήλυθε δ' ἡ ἐνέργεια τοὔνομα, ἡ 12
πρὸς τὴν ἐντελέχειαν συντιθεμένη καὶ ἐπὶ τὰ ἄλλα, ἐκ τῶν κινήσεων μάλιστα· δοκεῖ γὰρ ἡ ἐνέργεια μάλιστα ἡ κίνησις εἶναι. διὸ καὶ τοῖς μὴ 13
ἔσιν ἀκ ἀποδιδόασι τὸ κινεῖσθαι, ἄλλας δέ τινας κατηγορίας, οἷον διανοητὰ καὶ ἐπιθυμητὰ εἶναι τὰ μὴ ὄντα, κινούμενα δ' οὔ. τοῦτο δὲ ὅτι 14
1047 b οὐκ ὄντα ἐνεργείᾳ ἔσονται ἐνεργείᾳ. τῶν γὰρ μὴ ὄντων ἔνια δυνάμει ἐξίν· ἀκ ἔστι δέ, ὅτι ἀκ ἐντελεχείᾳ ἐξίν.

Cap. 4.

Εἰ δ' ἐστὶ τὸ εἰρημένον δυνατὸν ᾗ ἀκολεθεῖ, φανερὸν ὅτι ἀκ ἐνδέ- 1
χεται ἀληθὲς εἶναι τὸ εἰπεῖν ὅτι δυνατὸν μὲν τοδί, οὐκ ἔσται δέ· ὥστε τὰ ἀδύνατα εἶναι ταύτῃ διαφεύγειν. λέγω δὲ οἷον εἴ τις φαίη δυνατὸν 2
τὴν διάμετρον μετρηθῆναι οὐ μέντοι μετρηθήσεσθαι, ὁ μὴ λογιζόμενος τὸ ἀδύνατον εἶναι, ὅτι ἀθὲν κωλύει δυνατόν τι ὂν εἶναι ἢ γενέσθαι, μὴ εἶναι δὲ μηδ' ἔσεσθαι. ἀλλ' ἐκεῖνο ἀνάγκη ἐκ τῶν κειμένων, εἰ καὶ ὑποθοί- 3
μεθα εἶναι ἢ γεγονέναι ὃ οὐκ ἔξι μὲν δυνατὸν δέ, ὅτι ἀθὲν ἔσται ἀδύ-

---

§. 9. *καὶ δυνατὸν μὴ εἶναι εἶναι δέ*] om. *TFb.* | *ἐπὶ τῶν ἄλλων*] *ἐπὶ* add. *ET.* | *μὴ βαδίζειν*] *βαδίζειν* om. *T.* | *καὶ*] *δὲ καὶ Ab* Ald. | *μὴ*] om. *T.* | *βαδίζον*] *βαδίζειν* Ald.

§. 10. *οὗ λέγεται*] *ἧς λέγεται Fb.*

§. 11. *λέγω — ἀθὲν ἔσαι ἀδύνατον*] om. *T.* | *καὶ εἰ*] *καὶ εἴη T.* | *τι*] om. *ET.* | *γίγνεσθαι*] *γενέσθαι ET* Ald. | *γίγνεσθαι*] *γενέσθαι T* Ald.

§. 12. *συντιθεμένη*] *συντεθειμένη Fb* Alex. 779, a, 37. | *ἡ ἐνέργεια*] *ἡ* om. Casaub.

§. 14. *τοῦτο δὲ*] om. *AbFb.* | *ἀκ ἔστι δέ*] om. *Ab.* | *ὅτι*] *διότι Ab.* | *ἐντελεχείᾳ*] *ἐντελέχειά* Ald.

§. 1. *εἰρημένον δυνατὸν*] *εἰρ. τὸ δυν. Ab.* | *ᾗ*] *ἧ T.* | *τὸ εἰπεῖν*] *τι εἰπεῖν ET* Vet. | *διαφεύγειν*] *διαφεύγει Ab* Ald.

§. 2. *μετρηθήσεσθαι*] *μετρηθήσεται Ab* Ald. | *ὁ*] om. *T.* | *δυνατόν*] *ἀδύνατόν Ab*, om. Vet. + *ὂν*] om. *T.* | *δὲ*] om. *Ab.*

§. 3. *εἰ καὶ*] *εἶναι εἰ καὶ E*, *εἰ εἴη καὶ Ab*, *εἴη εἰ καὶ* Brand., *εἴη T.* | *συμβήσεται — ἀδύνατον*] om. *ET.*

4 *νατον· συμβήσεται δέ γε, τὸ γὰρ μετρεῖσθαι ἀδύνατον. οὐ γὰρ δή ἐξι ταὐτὸ τό τε ψεῦδος καὶ τὸ ἀδύνατον· τὸ γάρ σε ἑστάναι νῦν ψεῦδος* 180 Br.
5 *μέν, οὐκ ἀδύνατον δέ. ἅμα δὲ δῆλον καὶ ὅτι, εἰ τῷ A ὄντος ἀνάγκη τὸ B εἶναι, καὶ δυνατῷ ὄντος τῷ εἶναι A καὶ τὸ B ἀνάγκη εἶναι δυνατόν· εἰ γὰρ μὴ ἀνάγκη δυνατὸν εἶναι, οὐθὲν κωλύει μὴ εἶναι δυνατὸν*
6 *εἶναι. ἔστω δὴ τὸ A δυνατόν. οὐκοῦν ὅτε τὸ A δυνατὸν εἴη εἶναι, εἰ τεθείη τὸ AB, οὐθὲν ἀδύνατον εἶναι συνέβαινεν· τὸ δέ γε B ἀνάγκη*
7 *εἶναι. ἀλλ' ἦν ἀδύνατον. ἔστω δὴ ἀδύνατον. εἰ δὴ ἀδύνατον ἀνάγκη εἶναι τὸ A, ἀνάγκη καὶ τὸ B εἶναι. ἀλλ' ἦν ἄρα τὸ A δυνατόν· καὶ τὸ B ἄρα. ἂν ἄρα ᾖ τὸ A δυνατόν, καὶ τὸ B ἔσαι δυνατόν, εἴ περ*
8 *ἔτως εἶχον ὥστε τοῦ A ὄντος ἀνάγκη εἶναι τὸ B. ἐὰν δὴ ἔτως ἐχόντων τοῦ AB μὴ ᾖ δυνατὸν τὸ B ἔτως, οὐδὲ τὸ AB ἕξει ὡς ἐτέθη· καὶ εἰ τῷ A δυνατῷ ὄντος ἀνάγκη τὸ B δυνατὸν εἶναι, εἰ ἔστι τὸ A,*
9 *ἀνάγκη εἶναι καὶ τὸ B. τὸ γὰρ δυνατὸν εἶναι ἐξ ἀνάγκης τὸ B εἶναι, εἰ τὸ A δυνατόν, τοῦτο σημαίνει, ἐὰν ᾖ τὸ A καὶ ὅτε καὶ ὡς ἦν δυνατὸν εἶναι, κἀκεῖνο τότε καὶ ἔτως εἶναι ἀναγκαῖον.*

Cap. 5.

1 *Ἁπασῶν δὲ τῶν δυνάμεων ἐσῶν τῶν μὲν συγγενῶν οἷον τῶν αἰσθήσεων, τῶν δὲ ἔθει οἷον τῆς τοῦ αὐλεῖν, τῶν δὲ μαθήσει οἷον τῆς τῶν τεχνῶν, τὰς μὲν ἀνάγκη προενεργήσαντας ἔχειν ὅσαι ἔθει καὶ λόγῳ, τὰς*
2 *δὲ μὴ τοιαύτας καὶ τὰς ἐπὶ τῷ πάσχειν ἐκ ἀνάγκη. ἐπεὶ δὲ τὸ δυνα-* 1048
τὸν τὶ δυνατὸν καὶ ποτὲ καὶ πῶς καὶ ὅσα ἄλλα ἀνάγκη προσεῖναι ἐν τῷ διορισμῷ, καὶ τὰ μὲν κατὰ λόγον δύναται κινεῖν καὶ αἱ δυνάμεις αὐτῶν μετὰ λόγου, τὰ δ' ἄλογα καὶ αἱ δυνάμεις ἄλογοι, κἀκείνας μὲν

---

§. 4. *δή*] add. *ET.* | *τό τε*] *τε* om. *ET.*

§. 5. *καὶ ὅτι*] *ὅτι καὶ T*, *καὶ* om. Alex. 779, b, 46. | *εἰ*] *ἤ Fb*, om. *T.* | *ἀνάγκη*] *ἀνάγκη καὶ* Alex. | *εἶναι A*] *εἶναι τὸ α T*, *α εἶναι* Ald.

§. 6. *εἰ τεθείη*] *εἴτε θείη* Ald. | *τὸ AB*] *τὸ α* Ald. Bess., om. Vet.

§. 7. *ἔσω δή — καὶ τὸ B ἄρα*] om. *Ab.* | *εἰ δὴ ἀδύνατον ἀνάγκη εἶναι τὸ A, ἀνάγκη καὶ τὸ B εἶναι*] hoc colon, transpositis inter se vocibus A et B ita vertit interpres vetus: »et si impossibile necesse esse B, et A necesse est.« | *τὸ A δυνατόν*] *τὸ πρῶτον δυν. ET* Vet. | *B ἄρα*] *δεύτερον* omisso *ἄρα ET* Vet. | *ἂν ἄρα ἤ*] *ἂν ἄρα ἤ* Bekkeri operae. | *εἶχον*] *εἶχεν T.*

§. 8. *δή*] *δὲ T* | *ἐχόντων τῷ*] *ἐχόντων τῶν* Casaub. | *μὴ ᾖ δυνατὸν τὸ B*] om. *Ab.* | *ἀνάγκη τὸ*] *ἀνάγκη καὶ τὸ T* Alex. 780, a, 23. | *δυνατόν*] om. Alex. | *καὶ τὸ*] *καὶ* om. *ET.*

§. 9. *ἤ τὸ A*] *ἤ τὸ α τὸ α Ab.* | *εἶναι*] *εἶναι ἦν Ab.*

§. 2. *τὸ δυνατὸν*] *τὸ ἀδύνατον Ab.*

ἀνάγκη ἐν ἐμψύχῳ εἶναι ταύτας δ' ἐν ἀμφοῖν, τὰς μὲν τοιαύτας δυνά- 3
181 Br. μεις ἀνάγκη, ὅταν ὡς δύναται τὸ ποιητικὸν καὶ τὸ παθητικὸν πλησιά-
ζωσι, τὸ μὲν ποιεῖν τὸ δὲ πάσχειν, ἐκείνας δ' οὐκ ἀνάγκη· αὗται μὲν 4
γὰρ πᾶσαι μία ἑνὸς ποιητική, ἐκεῖναι δὲ τῶν ἐναντίων, ὥστε ἅμα ποιή-
σει τἀναντία. τοῦτο δὲ ἀδύνατον. ἀνάγκη ἄρα ἕτερόν τι εἶναι τὸ κύ- 5
ριον· λέγω δὲ τοῦτο ὄρεξιν ἢ προαίρεσιν. ὁποτέρου γὰρ ἂν ὀρέγηται 6
κυρίως, τοῦτο ποιήσει, ὅταν ὡς δύναται ὑπάρχῃ καὶ πλησιάζῃ τῷ παθη-
τικῷ. ὥστε τὸ δυνατὸν κατὰ λόγον ἅπαν ἀνάγκη, ὅταν ὀρέγηται, ᾧ τ' 7
ἔχει τὴν δύναμιν καὶ ὡς ἔχει, τοῦτο ποιεῖν. ἔχει δὲ παρόντος τοῦ παθη-
τικοῦ καὶ ὠδὶ ἔχοντος ποιεῖν. εἰ δὲ μή, ποιεῖν οὐ δυνήσεται. τὸ γὰρ 8
μηθενὸς τῶν ἔξω κωλύοντος προσδιορίζεσθαι ὠθὲν ἔτι δεῖ· τὴν γὰρ δύ-
ναμιν ἔχει ὡς ἔξι δυνάμει τοῦ ποιεῖν, ἔστι δ' οὐ πάντως ἀλλ' ἐχόντων
πῶς, ἐν οἷς ἀφορισθήσεται καὶ τὰ ἔξω κωλύοντα· ἀφαιρεῖται γὰρ ταῦτα
τῶν ἐν τῷ διορισμῷ προσόντων ἕνια. διὸ ὠδὲ ἂν ἅμα βέληται ἢ ἐπι- 9
θυμῇ ποιεῖν δύο ἢ τἀναντία, οὐ ποιήσει· οὐ γὰρ ὅτως ἔχει αὐτῶν τὴν
δύναμιν ὠδ' ἔξι τῷ ἅμα ποιεῖν ἡ δύναμις, ἐπεὶ ὧν ἐστὶν ὅτως ποιήσει.

Cap. 6.

Ἐπεὶ δὲ περὶ τῆς κατὰ κίνησιν λεγομένης δυνάμεως εἴρηται, περὶ 1
ἐνεργείας διορίσωμεν τί τέ ἐστιν ἡ ἐνέργεια καὶ ποιόν τι. καὶ γὰρ τὸ 2
δυνατὸν ἅμα δῆλον ἔσται διαιρῶσιν, ὅτι ὐ μόνον τοῦτο λέγομεν δυνατὸν
ὃ πέφυκε κινεῖν ἄλλο ἢ κινεῖσθαι ὑπ' ἄλλου, ἢ ἁπλῶς ἢ τρόπον τινά,
ἀλλὰ καὶ ἑτέρως. διὸ ζητοῦντες καὶ περὶ τούτων διήλθομεν. ἔξι δ' ἡ ἐνέρ- 3
γεια τὸ ὑπάρχειν τὸ πρᾶγμα, μὴ οὕτως ὥσπερ λέγομεν δυνάμει. λέγομεν 4

---

§. 3. *τὰς μὲν*] τὰς μὲν ἓν *T*. | *δύνανται τὸ ποιητικὸν καὶ τὸ παθητικὸν*] *δύνωνται τὸ παθητ. καὶ τὸ ποιητ. ET* Vet.

§. 5. *λέγω δὲ τοῦτο*] *λέγω δ' εἴτε Ab*, »dico autem sive appetitum, sive electionem« Bess.

§. 6. *πλησιάζῃ*] *πλησιάζει* Ald. Deinde haec *ὑπάρχῃ καὶ* non agnoscere videtur versio Bessarionis.

§. 7. *οὗ τ'*] *ὅτ' Ab*, *οὗ ET*.

§. 8. *δυνάμει τοῦ*] *τῷ δυνάμει* Ald., *δύναμις τοῦ* Alex. in paraphr. 780, b, 19. et Casaub. in marg., quod probat Brandisius; Bess.: »potentiam enim habet, ut ejus, quod est potestate faciendi.«

§. 9. *ἢ*] *καὶ T*. | *ἐπιθυμῇ*] *ἐπιθυμεῖν Ab*. | *αὐτῶν τὴν*] *αὐτῶν ἅμα τὴν* Ald. | *ἔξι τῷ ἅμα*] *ἔξιν ἅμα τῷ ἅμα Ab*.

§. 1. *κίνησιν*] *δύναμιν T*.

§. 2. *λέγομεν δυνατὸν*] *δυνατὸν* om. *Ab*.

§. 3. *ἔστι δ' ἡ ἐνέργεια*] Bess.: »est autem actu rem existere non ita quemadmodum dicimus potestate« quasi legerit *ἔξι δὲ τὸ ἐνεργείᾳ ὑπάρχειν κτλ.*

§. 4. *ὅλῃ*] *διαμέτρῳ Fb* Alex. 781, a, 1. | *ὅτι*] *ὅτε* Ald. | *καὶ τὸν*] *τὸν*

δὲ δυνάμει οἷον ἐν τῷ ξύλῳ Ἑρμῆν καὶ ἐν τῇ ὅλῃ τὴν ἡμίσειαν, ὅτι ἀφαι- 182 Br.
ρεθείη ἄν, καὶ ἐπιστήμονα καὶ τὸν μὴ θεωρῆντα, ἂν δυνατὸς ᾖ θεωρῆ-
5 σαι· τὸ δ' ἐνεργείᾳ. δῆλον δ' ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστα τῇ ἐπαγωγῇ ὃ βε-
λόμεθα λέγειν, καὶ οὐ δεῖ παντὸς ὅρον ζητεῖν ἀλλὰ καὶ τὸ ἀνάλογον
συνορᾶν, ὅτι ὡς τὸ οἰκοδομοῦν πρὸς τὸ οἰκοδομικόν, καὶ τὸ ἐγρηγορὸς 1048 b
πρὸς τὸ καθεῦδον, καὶ τὸ ὁρῶν πρὸς τὸ μύον μὲν ὄψιν δὲ ἔχον, καὶ τὸ
ἀποκεκριμένον ἐκ τῆς ὕλης πρὸς τὴν ὕλην, καὶ τὸ ἀπειργασμένον πρὸς τὸ
6 ἀνέργαστον. ταύτης δὲ τῆς διαφορᾶς θάτερον μόριον ἔστω ἡ ἐνέργεια
7 ἀφωρισμένη, θατέρῳ δὲ τὸ δυνατόν. λέγεται δὲ ἐνεργείᾳ οὐ πάντα
ὁμοίως, ἀλλ' ἢ τὸ ἀνάλογον, ὡς τοῦτο ἐν τούτῳ ἢ πρὸς τοῦτο, τὸ δ' ἐν
τῷδε ἢ πρὸς τόδε· τὰ μὲν γὰρ ὡς κίνησις πρὸς δύναμιν, τὰ δ' ὡς οὐσία
8 πρός τινα ὕλην. ἄλλως δὲ καὶ τὸ ἄπειρον καὶ τὸ κενὸν καὶ ὅσα τοι-
αῦτα, λέγεται δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ πολλοῖς τῶν ὄντων, οἷον τῷ ὁρῶντι
9 καὶ βαδίζοντι καὶ ὁρωμένῳ. ταῦτα μὲν γὰρ ἐνδέχεται καὶ ἁπλῶς ἀλη-
θεύεσθαί ποτε· τὸ μὲν γὰρ ὁρώμενον ὅτι ὁρᾶται, τὸ δὲ ὅτι ὁρᾶσθαι
δυνατόν· τὸ δ' ἄπειρον οὐχ ὕτω δυνάμει ἐστὶν ὡς ἐνεργείᾳ ἐσόμενον χωρι-
10 στόν, ἀλλὰ γνώσει. τῷ γὰρ μὴ ὑπολείπειν τὴν διαίρεσιν ἀποδίδωσι τὸ
εἶναι δυνάμει ταύτην τὴν ἐνέργειαν, τῷ δὲ χωρίζεσθαι οὔ.
11 Ἐπεὶ δὲ τῶν πράξεων ὧν ἐστὶ πέρας οὐδεμία τέλος ἀλλὰ τῶν περὶ
τὸ τέλος, οἷον τοῦ ἰσχναίνειν ἡ ἰσχνασία αὐτό, αὐτὰ δὲ ὅταν ἰσχναίνῃ
οὕτως ἐστὶν ἐν κινήσει, μὴ ὑπάρχοντα ὧν ἕνεκα ἡ κίνησις, οὐκ ἔστι
ταῦτα πρᾶξις ἢ οὐ τελεία γε· οὐ γὰρ τέλος, ἀλλ' ἐκείνῃ ἐνυπάρχει τὸ 183 Br.
12 τέλος καὶ ἡ πρᾶξις. οἷον ὁρᾷ, ἀλλὰ καὶ φρονεῖ καὶ νοεῖ καὶ νενόηκεν·

θεωρῆντα καὶ τὸν E. | *ἂν δυνατὸς*] *ἂν ἀδύνατος* Ald. | *ᾖ*] om. *ET.* | *τὸ δ'*] *τόδε* Ald.

§. 5. *ἀλλὰ καὶ*] *καὶ* om. Ald. | *ἀνάλογον*] *ἀναλογοῦν T.* | *ὅτι ὡς*] *ὅτι* om. *Ab.*

§. 6. *ταύτης — θάτερον μόριον*] *ἔξι τέ τι καὶ ταύτης τῆς διαφορᾶς θατέρῳ μορίῳ ET.* Etiam latini interpretes hunc locum ita vertunt, ut *θατέρῳ μορίῳ* legisse eos appareat. | *ἔσω*] *ἔσαι Ab.* | *θατέρῳ*] *θάτερον Fb.*

§. 7. *ἐνεργείᾳ*] *ἐνέργεια Ab.* | *ἀλλ' ἢ τὸ*] *ἀλλ' ἢ τῷ Fb* Alex. 781, a, 31. | *τὸ δ' ἐν τῷδε*] *τόδ' ἐν τῷδε* Bessario, qui totum colon ita interpretatur »ut hoc in hoc aut ad hoc, ita illud in illo aut ad illud.« | *ὡς οὐσία*] *ὡς* om. *T.*

§. 8. *δὲ καὶ*] *καὶ* add. *ET* Vet. | *τὸ κενὸν*] *τὸ* add. *AbFb.*

§. 9. *ταῦτα*] *εἰ ταῦτα Ab.* | *ἀληθεύεσθαί*] *καὶ ἀληθ. T* Ald. | *τὸ μὲν γὰρ*] *γὰρ* om. *T.*

§. 10. *τῷ γὰρ*] *τὸ γὰρ TAb* Ald. | *ὑπολείπειν*] *ὑπολιπεῖν Ab* Ald.

§. 11. *ἐπεὶ — ἐκείνην δὲ κίνησιν* §. 16.] om. *ET* Vet. Bess. Etiam Alex. 781, a, 47.: „*τοῦτο τὸ κεφάλαιον ἐν πολλοῖς λείπει.*“

ἀλλ᾽ ᾗ μανθάνει καὶ μεμάθηκεν, ᾗδ᾽ ὑγιάζεται καὶ ὑγίασται. εὖ ζῇ καὶ εὖ ἔζηκεν· ἀλλὰ καὶ εὐδαιμονεῖ καὶ εὐδαιμόνηκεν. εἰ δὲ μή, ἔδει ἄν 13
ποτε παύεσθαι, ὥσπερ ὅταν ἰσχναίνῃ. νῦν δ᾽ ἧ, ἀλλὰ ζῇ καὶ ἔζηκεν.
τέτων δὴ τὰς μὲν κινήσεις λέγειν, τὰς δ᾽ ἐνεργείας. πᾶσα γὰρ κίνησις 14
ἀτελής, ἰσχνασία, μάθησις, βάδισις, οἰκυδόμησις· αὗται δὲ κινήσεις, καὶ
ἀτελεῖς γε. οὐ γὰρ ἅμα βαδίζει καὶ βεβάδικεν, ᾗδ᾽ οἰκοδομεῖ καὶ ᾠκοδό- 15
μηκεν, ᾗδὲ γίγνεται καὶ γέγονεν, ἢ κινεῖται καὶ κεκίνηκεν· ἀλλ᾽ ἕτερον
καὶ κινεῖ καὶ κινεῖται. ἑώρακε δὲ καὶ ὁρᾷ ἅμα τὸ αὐτό, καὶ νοεῖ καὶ
νενόηκεν. τὴν μὲν ἧν τοιαύτην ἐνέργειαν λέγω, ἐκείνην δὲ κίνησιν. τὸ 16
μὲν οὖν ἐνεργείᾳ τί τέ ἐστι καὶ ποῖον, ἐκ τέτων καὶ τῶν τοιέτων δῆλον
ἡμῖν ἔστω.

Cap. 7.

1049a Πότε δὲ δυνάμει ἐστὶν ἕκαστον καὶ πότε οὔ, διοριστέον· ᾗ γὰρ 1
ὁποτεοῦν. οἷον ἡ γῆ ἆρ᾽ ἐστὶν ἄνθρωπος δυνάμει ἢ οὔ; ἀλλὰ μᾶλλον ὅταν 2
ἤδη γένηται σπέρμα, καὶ οὐδὲ τότε ἴσως. ὥσπερ ἧν ᾗδὲ ὑπὸ ἰατρικῆς 3
ἅπαν ἂν ὑγιασθείη ᾗδ᾽ ἀπὸ τύχης, ἀλλ᾽ ἔστι τι ὃ δυνατόν ἐστι, καὶ
τοῦτ᾽ ἐστὶν ὑγιαῖνον δυνάμει. ὅρος δὲ τοῦ μὲν ἀπὸ διανοίας ἐντελεχείᾳ 4
γιγνομένε ἐκ τοῦ δυνάμει ὄντος, ὅταν βεληθέντος γίγνηται μηθενὸς κωλύ-
οντος τῶν ἐκτός, ἐκεῖ δ᾽ ἐν τῷ ὑγιαζομένῳ, ὅταν μηθὲν κωλύῃ τῶν ἐν
αὐτῷ. ὁμοίως δὲ δυνάμει καὶ οἰκία, εἰ μηθὲν κωλύει τῶν ἐν τούτῳ 5
καὶ τῇ ὕλῃ τοῦ γίγνεσθαι οἰκίαν, οὐδ᾽ ἔστιν ὃ δεῖ προσγενέσθαι ἢ ἀπο-
184 Br. γενέσθαι ἢ μεταβαλεῖν, τοῦτο δυνάμει οἰκία. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως, 6
ὅσων ἔξωθεν ἡ ἀρχὴ τῆς γενέσεως, καὶ ὅσων δὴ ἐν αὐτῷ τῷ ἔχοντι,
ὅσα μηθενὸς τῶν ἔξωθεν ἐμποδίζοντος ἔσται δι᾽ αὑτε. οἷον τὸ σπέρμα
ἅπω· δεῖ γὰρ ἐν ἄλλῳ καὶ μεταβάλλειν. ὅταν δ᾽ ἤδη διὰ τῆς αὑτοῦ 7

---

§. 14. τέτων δὴ — ἐκείνην δὲ κίνησιν §. 16.] haec expungit *Ab*.

§. 15. ᾠκοδόμηκεν] ᾠκοδόμησεν *Ab*. | κεκίνηκεν] κεκίνηται *Ab*. | κινεῖται] κεκίνηκεν *Ab*.

§. 16. ἐνεργείᾳ] ἐνέργεια *T*, ἐνεργεῖν *Ab*. | ἔσω] ἔσαι *ET* Vet., ἐστιν Alex. 781, b, 16.

§. 1. δὲ] om. *T*.

§. 2. ἄνθρωπος δυνάμει] δυνάμει ἄνθρωπος *ET* Ald. | τότε] τότε πῶς *T*, τοῦτό πως *E*, τεῦτο γρ. *E*, τεῦ τόπε Ald., τεῦτο ἁπλῶς (»hoc simpliciter«) Vet., »hoc adhuc« Bess.

§. 3. ἄν] δὴ *Ab*.

§. 4. ἀπὸ διανοίας] ὑπὸ διαν. Ald. | κωλύῃ τῶν] κωλ. τῷ *E*.

§. 5. εἰ μηθὲν — οἰκίαν] om. *Ab*. | τῶν ἐν τέτῳ] τῶν om. *T*.

§. 6. ἐν ἄλλῳ καὶ] ἐν ἄλλῳ εἶναι καὶ (»in alio esse et«) Bess. | μεταβάλλειν] μεταβαλεῖν *E*.

§. 7. ὅταν δ᾽] δ᾽ om. *T*. | τῆς αὑτεῦ] τῆς αὐτῆς Ald. | ἐκεῖνο] ἐκεῖνα *E*.

ἀρχῆς ἢ τοιῦτον, ἤδη τῦτο δυνάμει· ἐκεῖνο δὲ ἑτέρας ἀρχῆς δεῖται. ὥσπερ
8 ἡ γῆ οὔπω ἀνδριὰς δυνάμει· μεταβάλλεσα γὰρ ἔσται χαλκός. ἔοικε δὲ
ὃ λέγομεν εἶναι ἐ τόδε ἀλλ' ἐκείνινον, οἷον τὸ κιβώτιον ἐ ξύλον ἀλλα
9 ξύλινον, ἐδὲ τὸ ξύλον γῆ ἀλλὰ γήϊνον. πάλιν ἡ γῆ εἰ ἔτως μὴ ἄλλο
10 ἀλλ' ἐκείνινον, ἀεὶ ἐκεῖνο δυνάμει ἁπλῶς τὸ ὕστερόν ἐστιν. οἷον τὸ
κιβώτιον ἐ γήϊνον ἐδὲ γῆ, ἀλλὰ ξύλινον· τῦτο γὰρ δυνάμει κιβώτιον καὶ
11 ὕλη κιβωτίε αὕτη, ἁπλῶς μὲν τῦ ἁπλῶς, τεδὶ δὲ τοδὶ τὸ ξύλον. εἰ δέ
τί ἐστι πρῶτον, ὃ μηκέτι κατ' ἄλλου λέγεται ἐκείνινον, τοῦτο πρώτη
ὕλη· οἷον εἰ ἡ γῆ ἀερίνη, ὁ δ' ἀὴρ μὴ πῦρ ἀλλὰ πύρινος, τὸ πῦρ ὕλη
12 πρώτη ὡς τόδε τι καὶ ἐσία. τύτῳ γὰρ διαφέρει τὸ καθόλου καὶ τὸ
13 ὑποκείμενον τῷ εἶναι τόδε τι ἢ μὴ εἶναι. οἷον τοῖς πάθεσι τὸ ὑποκεί-
μενον ἄνθρωπος καὶ σῶμα καὶ ψυχή, πάθος δὲ τὸ μεσικὸν καὶ λευκόν.
14 λέγεται δὲ τῆς μεσικῆς ἐγγενομένης ἐκεῖνο ἐ μεσικὴ ἀλλὰ μεσικόν, καὶ
οὐ λευκότης ὁ ἄνθρωπος ἀλλὰ λευκόν, οὐδὲ βάδισις ἢ κίνησις ἀλλὰ
15 βαδίζον ἢ κινύμενον, ὡς τὸ ἐκείνινον. ὅσα μὲν οὖν οὕτω, τὸ ἔσχατον
ὐσία· ὅσα δὲ μὴ οὕτως ἀλλ' εἶδός τι καὶ τόδε τι τὸ κατηγορύμενον,
16 τὸ ἔσχατον ὕλη καὶ ἐσία ὑλική. καὶ ὀρθῶς δὴ συμβαίνει τὸ ἐκείνινον 1049 b
λέγεσθαι κατὰ τὴν ὕλην καὶ τὰ πάθη· ἄμφω γὰρ ἀόριστα. πότε μὲν 185 Br.
οὖν λεκτέον δυνάμει καὶ πότε οὔ, εἴρηται.

Cap. 8.

1 Ἐπεὶ δὲ τὸ πρότερον διώρισται ποσαχῶς λέγεται, φανερὸν ὅτι πρό-
2 τερον ἐνέργεια δυνάμεώς ἐστιν. λέγω δὲ δυνάμεως οὐ μόνον τῆς ὡρι-
σμένης ἣ λέγεται ἀρχὴ μεταβλητικὴ ἐν ἄλλῳ ᾗ ἄλλο, ἀλλ' ὅλως πάσης

---

§. 8. *γῆ*] *ἡ γῆ T.*

§. 9. *ἀλλ' ἐκεῖνινον ἀεὶ*] om. *Ab.* | *ἀεὶ ἐκεῖνο δυνάμει*] om. *γρ. E*, *δυνάμει* om. *Ab* Alex. 782, a, 3., *ἀεὶ ἐκεῖνο δὲ δυνάμει E.* | *τὸ ὕστερόν*] *ὃ τὸ προσεχὲς καὶ τελευταῖον γρ. E*, *ὃ ὕσερόν* (»quod posterius est«) Vet.

§. 10. *τῦ ἁπλῶς*] *τῦ ἁπλῦ T.* | *τοδὶ*] *τεδὶ T.* | *τὸ*] add. *EAb.*

§. 11. *πρῶτον*] *τὸ πρῶτον T.* | *κατ' ἄλλου*] *κατ' ἄλλο Ab* Ald. Alex. 782, a, 8. 10. Bess. et margo *E*, qui *γρ. κατ' ἄλλο ἀλλ' ἐκεῖνο αὐτὸ δηλονότι.* | *ἐκεῖνινον*] *ἐκεῖνο ὃν Ab.* | *ὡς*] *οὐ T*, *εἰ δὲ Ab.* | *καὶ*] om. *ETAb* Alex. Vet. | *ἐσία*] *ἔσα ET* Alex. 782, a, 10. Vet.

§. 12. *τῷ εἶναι*] *εἶναι* om. *E*, *τὸ καὶ* omisso *εἶναι T*, *τῷ εἶναι καὶ* Ald.

§. 14. *ἐγγενομένης*] *ἐγγινομένης E.* | *ἐκεῖνο*] *ἐκείνῳ Ab.* | *ἢ κίνησις*] *ἡ κίνησις T*, *οὐδὲ κίνησις Ab.* | *ὡς τὸ*] *ὥσε Ab.*

§. 16. *λέγεσθαι*] *ἐ λέγεσθαι* Ald.

§. 1. *πρότερον*] *πρῶτον T.* | *ποσαχῶς*] *ὁσαχῶς ET* Ald. | *ὅτι*] *ὅτι τὸ T.*

§. 2. *ἀρχὴ*] om. *T.*

ἀρχῆς κινητικῆς ἢ στατικῆς. καὶ γὰρ ἡ φύσις ἐν ταὐτῷ γίγνεται· ἐν 3
ταὐτῷ γὰρ γένει τῇ δυνάμει· ἀρχὴ γὰρ κινητική, ἀλλ' οὐκ ἐν ἄλλῳ ἀλλ'
ἐν αὐτῷ ᾗ αὐτό. πάσης δὴ τῆς τοιαύτης προτέρα ἐστὶν ἡ ἐνέργεια καὶ 4
λόγῳ καὶ τῇ οὐσίᾳ· χρόνῳ δ' ἔστι μὲν ὡς, ἔστι δ' ὡς οὔ. τῷ λόγῳ μὲν 5
οὖν ὅτι προτέρα, δῆλον· τῷ γὰρ ἐνδέχεσθαι ἐνεργῆσαι δυνατόν ἐστι τὸ
πρώτως δυνατόν, οἷον λέγω οἰκοδομικὸν τὸ δυνάμενον οἰκοδομεῖν, καὶ
ὁρατικὸν τὸ ὁρᾶν, καὶ ὁρατὸν τὸ δυνατὸν ὁρᾶσθαι. ὁ δ' αὐτὸς λόγος 6
καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, ὥστ' ἀνάγκη τὸν λόγον προϋπάρχειν καὶ τὴν γνῶσιν
τῆς γνώσεως. τῷ δὲ χρόνῳ πρότερον τὸ τῷ εἴδει τὸ αὐτὸ ἐνεργεῖν πρό- 7
τερον, ἀριθμῷ δ' οὔ. λέγω δὲ τοῦτο ὅτι τοῦδε μὲν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ἤδη 8
ὄντος κατ' ἐνέργειαν καὶ τῷ σίτῳ καὶ τῷ ὁρῶντος πρότερον τῷ χρόνῳ
ἡ ὕλη καὶ τὸ σπέρμα καὶ τὸ ὁρατικόν, ἃ δυνάμει μέν ἐστιν ἄνθρωπος
καὶ σῖτος καὶ ὁρῶν, ἐνεργείᾳ δ' οὔπω. ἀλλὰ τούτων πρότερα τῷ χρόνῳ 9
ἕτερα ὄντα ἐνεργείᾳ, ἐξ ὧν ταῦτα ἐγένετο· ἀεὶ γὰρ ἐκ τοῦ δυνάμει ὄντος
γίγνεται τὸ ἐνεργείᾳ ὂν ὑπὸ ἐνεργείᾳ ὄντος, οἷον ἄνθρωπος ἐξ ἀνθρώπου,
μουσικὸς ὑπὸ μουσικοῦ, ἀεὶ κινοῦντός τινος πρώτου· τὸ δὲ κινοῦν ἐνεργείᾳ ἤδη
186 Br. ἐστίν. εἴρηται δ' ἐν τοῖς περὶ τῆς οὐσίας λόγοις ὅτι ἅπαν τὸ γιγνόμενον 10
γίγνεται ἔκ τινός τι καὶ ὑπό τινος, καὶ τοῦτο τῷ εἴδει τὸ αὐτό. διὸ 11
καὶ δοκεῖ ἀδύνατον εἶναι οἰκοδόμον εἶναι μὴ οἰκοδομήσαντα μηθὲν ἢ
κιθαριστὴν μηθὲν κιθαρίσαντα· ὁ γὰρ μανθάνων κιθαρίζειν κιθαρίζων
μανθάνει κιθαρίζειν, ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἄλλοι. ὅθεν ὁ σοφιστικὸς ἔλεγχος 12
ἐγίγνετο ὅτι οὐκ ἔχων τις τὴν ἐπιστήμην ποιήσει ταῦτα ἃ ἡ ἐπιστήμη· ὁ γὰρ
μανθάνων οὐκ ἔχει, ἀλλὰ διὰ τὸ τοῦ γιγνομένου γεγενῆσθαί τι καὶ τῷ
1050a ὅλως κινουμένου κεκινῆσθαί τι (δῆλον δ' ἐν τοῖς περὶ κινήσεως τοῦτο)
καὶ τὸν μανθάνοντα ἀνάγκη ἔχειν τι τῆς ἐπιστήμης ἴσως. ἀλλ' οὖν 13

---

§. 3. *γίγνεται*] *γίγνεται δυνάμει E.* Deinde *γίγνεται ἐν ταὐτῷ γὰρ* om. *Ab* Alex. 782. a, 37.

§. 4. *δὴ*] *δὲ T* Sylb.

§. 5. *τῷ γὰρ*] *τὸ γὰρ E* Camot., *τὸ γὰρ τῷ* Sylb. | *τὸ ὁρᾶν*] *τὸ δυνάμενον ὁρᾶν* Ald.

§. 7. *τὸ τῷ*] *ὧδε τὸ τῷ Ab* Ald.

§. 8. *σίτου*] *σίτου καὶ τοῦ ἵππου* Ald. | *ἃ δυνάμει μέν*] *ἃ* om. *Ab.* | *ἐστιν*] *ἔσαι Ab.*

§. 9. *πρότερα τῷ χρόνῳ*] *τῷ χρ. πρ. ET* Ald. | *τὸ ἐνεργείᾳ*] *τὸ* om. *Ab.* | *ὑπὸ ἐνεργείᾳ ὄντος*] *ὑπὸ ἐνεργείας ὄντος E* Ald., om. *Ab.* | *ἐνεργείᾳ*] *ἐνέργεια T.*

§. 10. *ἅπαν*] *πᾶν Ab.* | *τινός τι*] *τινός τε* Sylb. Et vetus quidem interpres vocem *τι* non exprimit versione sua.

§. 12. *καὶ τῷ ὅλως κινουμένῳ κεκινῆσθαί τι*] om. *T.*

καὶ ταύτῃ γε δῆλον ὅτι ἡ ἐνέργεια καὶ οὕτω προτέρα τῆς δυνάμεως
14 κατὰ γένεσιν καὶ χρόνον. ἀλλὰ μὴν καὶ οὐσίᾳ γε, πρῶτον μὲν ὅτι τὰ
τῇ γενέσει ὕστερα τῷ εἴδει καὶ τῇ οὐσίᾳ πρότερα, οἷον ἀνὴρ παιδὸς
15 καὶ ἄνθρωπος σπέρματος· τὸ μὲν γὰρ ἤδη ἔχει τὸ εἶδος, τὸ δ' οὔ. καὶ
ὅτι ἅπαν ἐπ' ἀρχὴν βαδίζει τὸ γιγνόμενον καὶ τέλος· ἀρχὴ γὰρ τὸ οὗ ἕνεκα,
τοῦ τέλους δ' ἕνεκα ἡ γένεσις. τέλος δ' ἡ ἐνέργεια, καὶ τούτου χάριν ἡ
16 δύναμις λαμβάνεται· ὁ γὰρ ἵνα ὄψιν ἔχωσιν ὁρῶσι τὰ ζῷα, ἀλλ' ὅπως
ὁρῶσιν ὄψιν ἔχουσιν· ὁμοίως δὲ καὶ οἰκοδομικὴν ἵνα οἰκοδομῶσι, καὶ τὴν
θεωρητικὴν ἵνα θεωρῶσιν· ἀλλ' ὁ θεωροῦσιν ἵνα θεωρητικὴν ἔχωσιν, εἰ μὴ οἱ
μελετῶντες· οὗτοι δ' οὐχὶ θεωροῦσιν ἀλλ' ἢ ὠδὶ ἢ ὅτι ὁθὲν δέονται
17 θεωρεῖν. ἔτι ἡ ὕλη ἐστὶ δυνάμει, ὅτι ἔλθοι ἂν εἰς τὸ εἶδος· ὅταν δέ
γ' ἐνεργείᾳ ᾖ, τότε ἐν τῷ εἴδει ἐστίν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων καὶ
18 ὧν κίνησις τὸ τέλος. διὸ ὥσπερ οἱ διδάσκοντες ἐνεργοῦντα ἐπιδείξαντες
19 οἴονται τὸ τέλος ἀποδεδωκέναι, καὶ ἡ φύσις ὁμοίως. εἰ γὰρ μὴ οὕτω 187 Br.
γίγνεται, ὁ Παύσωνος ἔσται Ἑρμῆς· ἄδηλος γὰρ καὶ ἡ ἐπιστήμη εἰ ἔσω
ἢ ἔξω, ὥσπερ κἀκεῖνος· τὸ γὰρ ἔργον τέλος, ἡ δὲ ἐνέργεια τὸ ἔργον.
20 διὸ καὶ τοὔνομα ἐνέργεια λέγεται κατὰ τὸ ἔργον, καὶ συντείνει πρὸς τὴν
21 ἐντελέχειαν. ἐπεὶ δ' ἐστὶ τῶν μὲν ἔσχατον ἡ χρῆσις, οἷον ὄψεως ἡ ὅρασις,
καὶ ὁθὲν γίγνεται παρὰ ταύτην ἕτερον ἀπὸ τῆς ὄψεως ἔργον, ἀπ' ἐνίων
δὲ γίγνεταί τι, οἷον ἀπὸ τῆς οἰκοδομικῆς οἰκία παρὰ τὴν οἰκοδόμησιν,
ὅμως ὁθὲν ἧττον ἔνθα μὲν τέλος ἔνθα δὲ μᾶλλον τέλος τῆς δυνάμεώς
22 ἐστιν. ἡ γὰρ οἰκοδόμησις ἐν τῷ οἰκοδομουμένῳ, καὶ ἅμα γίγνεται καὶ
23 ἔστι τῇ οἰκίᾳ. ὅσων μὲν οὖν ἕτερόν τί ἐστι παρὰ τὴν χρῆσιν τὸ γιγνό-
μενον, τούτων μὲν ἡ ἐνέργεια ἐν τῷ ποιουμένῳ ἐστίν, οἷον ἥ τε οἰκοδόμησις
ἐν τῷ οἰκοδομουμένῳ καὶ ἡ ὕφανσις ἐν τῷ ὑφαινομένῳ, ὁμοίως δὲ καὶ

---

§. 14. *πρῶτον μὲν*] *πρῶτον μὲν οὖν* Ald. | *τὰ τῇ*] *ταύτῃ T.*

§. 15. *τὸ οὗ*] *ὅτου Ab.*

§. 16. *ὁρῶσι τὰ ζῷα*] *τὰ ζῷα ὁρῶσιν T.* | *ἵνα θεωρητικὴν*] *θεωρητικὴν* om. *Ab.* | *ὁχὶ θεωροῦσιν ἀλλ' ἢ*] *ὁχ ἧ θεωροῦσιν ἀλλ' ἧ ET, οὐχὶ θεωροῦσιν ἀλλ' ἧ* Vet. | *ἢ ὅτι*] *ἢ* om. *Ab.*

§. 17. *δέ γ'*] *γ'* om. *ET.*

§. 18. *διὸ — οἴονται τὸ τέλος*] om. *E.*

§. 19. *γίγνεται*] *γένηται* Alex. 783, a, 32. 34. | *Παύσωνος*] *πάσωνος Fb* Alex. et Commentator codicis reg., *πάσσωνος TAb* Ald. Bess. et codices Fonsecae. | *ἔσται Ἑρμῆς*] *ἑρμῆς ἔσται E* Ald., *ἑρμήσεται T.* | *γὰρ καὶ*] *καὶ* om. *Ab* Ald.

§. 20. *ἐνέργεια λέγεται*] *λέγεται ἐνέργεια Ab* Ald.

§. 21. *ἔσχατον*] *ἐσχάτων Ab.* | *ἡ ὅρασις*] *ἡ* om. *E*, *ὅρασιν* sine *ἡ T.* | *ἔργον*] om. *Ab.* | *ἀπ' ἐνίων*] *ἐπ' ἐνίων E* Ald.

ἐπὶ τῶν ἄλλων, καὶ ὅλως ἡ κίνησις ἐν τῷ κινουμένῳ· ὅσων δὲ μή ἐστιν 24
ἄλλο τι ἔργον παρὰ τὴν ἐνέργειαν, ἐν αὐτοῖς ὑπάρχει ἡ ἐνέργεια, οἷον
1050 b ἡ ὅρασις ἐν τῷ ὁρῶντι καὶ ἡ θεωρία ἐν τῷ θεωροῦντι καὶ ἡ ζωὴ ἐν
τῇ ψυχῇ. διὸ καὶ ἡ εὐδαιμονία· ζωὴ γὰρ ποιά τις ἐστίν. ὥστε φανερὸν 25
ὅτι ἡ οὐσία καὶ τὸ εἶδος ἐνέργειά ἐστιν. κατά τε δὴ τοῦτον τὸν λόγον 26
φανερὸν ὅτι πρότερον τῇ ὑσίᾳ ἐνέργεια δυνάμεως· καὶ ὥσπερ εἴπομεν, τῷ
χρόνῳ ἀεὶ προλαμβάνει ἐνέργεια ἑτέρα πρὸ ἑτέρας ἕως τῆς τοῦ ἀεὶ
κινοῦντος πρώτως. ἀλλὰ μὴν καὶ κυριωτέρως· τὰ μὲν γὰρ ἀΐδια πρό- 27
τερα τῇ οὐσίᾳ τῶν φθαρτῶν, ἔστι δ' οὐθὲν δυνάμει ἀΐδιον. λόγος δὲ
ὅδε. πᾶσα δύναμις ἅμα τῆς ἀντιφάσεώς ἐστιν· τὸ μὲν γὰρ μὴ δυνατὸν 28
188 Br. ὑπάρχειν οὐκ ἂν ὑπάρξειεν ἀθενί, τὸ δυνατὸν δὲ πᾶν ἐνδέχεται μὴ ἐνερ-
γεῖν. τὸ ἄρα δυνατὸν εἶναι ἐνδέχεται καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι· τὸ αὐτὸ 29
ἄρα δυνατὸν καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι. τὸ δὲ δυνατὸν μὴ εἶναι ἐνδέχεται 30
μὴ εἶναι· τὸ δ' ἐνδεχόμενον μὴ εἶναι φθαρτόν, ἢ ἁπλῶς, ἢ τᾧτο αὐτὸ ὃ
λέγεται ἐνδέχεσθαι μὴ εἶναι, ἢ κατὰ τόπον ἢ κατὰ ποσὸν ἢ ποιόν· ἁπλῶς
δὲ τὸ κατ' ἀσίαν. ἀθὲν ἄρα τῶν ἀφθάρτων ἁπλῶς δυνάμει ἐστὶν ὂν 31
ἁπλῶς· κατά τι δ' ἀθὲν κωλύει, οἷον ποιὸν ἢ ποῦ· ἐνεργείᾳ ἄρα πάντα.
ἀδὲ τῶν ἐξ ἀνάγκης ὄντων, καίτοι ταῦτα πρῶτα· εἰ γὰρ ταῦτα μὴ ἦν, 32
ἀθὲν ἂν ἦν. ἀδὲ δὴ κίνησις, εἴ τίς ἐσιν ἀΐδιος. ἀδ' εἴ τι κινούμενον ἀΐδιον, 33
ἀκ ἔσι κατὰ δύναμιν κινούμενον ἀλλ' ἢ πόθεν ποῖ· τέτε δ' ὕλην ἀθὲν κωλύει
ὑπάρχειν. διὸ ἀεὶ ἐνεργεῖ ἥλιος καὶ ἄστρα καὶ ὅλος ὁ ἀρανός, καὶ οὐ 34
φοβερὸν μή ποτε στῇ, ὃ φοβῶνται οἱ περὶ φύσεως. οὐδὲ κάμνει τοῦτο 35
δρῶντα· οὐ γὰρ περὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀντιφάσεως αὐτοῖς, οἷον τοῖς
φθαρτοῖς, ἡ κίνησις, ὥξε ἐπίπονον εἶναι τὴν συνέχειαν τῆς κινήσεως· ἡ

---

§. 24. ἡ ἐνέργεια] ἡ δ' ἐνέργεια *Ab*.

§. 25. ἐνέργειά ἐσι] ἐνέργειά τις ἐστι *T* Ald. Vet.

§. 26. ἕως τῆς τᾧ] ἕως τῆς τῷ χρόνῳ *T*.

§. 28. ὑπάρξειεν] ὑπάρξῃ ἐν *Ab*.

§. 29. τὸ ἄρα] ἐν παρὰ *T*. | καὶ εἶναι] καὶ om. *Ab*. | τὸ αὐτὸ] τᾧτο *T*.

§. 30. κατὰ ποσὸν] κατὰ τὸ ποσὸν *Ab* Ald. | ἢ ποιόν] ἢ κατὰ τὸ ποιόν *T* Ald.

§. 31. ἀφθάρτων] φθαρτῶν *ET*. | ἐσὶν ὂν] ὂν om. *Ab*. | κατά] om. *ET* Vet. | πάντα] ταῦτα *Ab*.

§. 32. ταῦτα μὴ] αὐτὰ μὴ *AbFb*.

§. 33. εἴ τίς] ἥτις Ald. | ἀλλ' ἢ] ἀλλ' ἡ *Ab*. | ποῖ] πῇ Ald., ἢ πῇ Sylb. | τέτε] τᾧτο *Ab*.

§. 34. ἥλιος] ὁ ἥλιος Ald. | ὅλος] ὅλως *T*.

§. 35. περὶ] ὑπὲρ *E*, κατὰ *T*, εἶναι γρ. *E*, εἶναι περὶ Ald. | καὶ δύναμις] καὶ δυνάμει *E*. | ἅσα] om. *ET* Vet. | ἀκ] ἀδ' *Fb* Alex. 784, a, 32. | ἐνέργεια] ἐνεργείᾳ *ET* Ald. Bess. Vet. | αἰτία τέτε] αἰτιατᾧ *T*.

36 γὰρ ἐσία ὕλη καὶ δύναμις ἔσα, ἐκ ἐνέργεια, αἰτία τέτον. μιμεῖται δὲ
τὰ ἄφθαρτα καὶ τὰ ἐν μεταβολῇ ὄντα, οἷον γῆ καὶ πῦρ. καὶ γὰρ ταῦτα
37 ἀεὶ ἐνεργεῖ· καθ' αὑτὰ γὰρ καὶ ἐν αὑτοῖς ἔχει τὴν κίνησιν. αἱ δ' ἄλλαι
δυνάμεις, ἐξ ὧν διώρισται, πᾶσαι τῆς ἀντιφάσεώς εἰσιν· τὸ γὰρ δυνά-
μενον ὠδὶ κινεῖν δύναται καὶ μὴ ὠδί, ὅσα γε κατὰ λόγον. αἱ δ' ἄλογοι
38 τῷ παρεῖναι καὶ μὴ τῆς ἀντιφάσεως ἔσονται αἱ αὐταί. εἰ ἄρα τινές
εἰσι φύσεις τοιαῦται ἢ ἐσίαι οἵας λέγεσιν οἱ ἐν τοῖς λόγοις τὰς ἰδέας,
πολὺ μᾶλλον ἐπιστῆμον ἄν τι εἴη ἢ αὐτὸ ἐπιστήμη καὶ κινούμενον ἢ κίνησις· 189 Br. 1051 a
39 ταῦτα γὰρ ἐνέργειαι μᾶλλον, ἐκεῖναι δὲ δυνάμεις τέτων. ὅτι μὲν ἔν
πρότερον ἡ ἐνέργεια καὶ δυνάμεως καὶ πάσης ἀρχῆς μεταβλητικῆς, φανερόν.

Cap. 9.

1 Ὅτι δὲ καὶ βελτίων καὶ τιμιωτέρα τῆς σπεδαίας δυνάμεως ἡ ἐνέρ-
2 γεια, ἐκ τῶνδε δῆλον. ὅσα γὰρ κατὰ τὸ δύνασθαι λέγεται, ταὐτόν ἐστι
δυνατὸν τἀναντία, οἷον τὸ δύνασθαι λεγόμενον ὑγιαίνειν ταὐτὸν ἐστι καὶ
3 τὸ νοσεῖν, καὶ ἅμα· ἡ αὐτὴ γὰρ δύναμις τοῦ ὑγιαίνειν καὶ κάμνειν, καὶ
ἠρεμεῖν καὶ κινεῖσθαι, καὶ οἰκοδομεῖν καὶ καταβάλλειν, καὶ οἰκοδομεῖσθαι
4 καὶ καταπίπτειν. τὸ μὲν οὖν δύνασθαι τἀναντία ἅμα ὑπάρχει, τὰ δ'
5 ἐναντία ἅμα ἀδύνατον. καὶ τὰς ἐνεργείας δὲ ἅμα ἀδύνατον ὑπάρχειν,
οἷον ὑγιαίνειν καὶ κάμνειν. ὥστ' ἀνάγκη τούτων θάτερον εἶναι τἀγαθόν.
6 τὸ δὲ δύνασθαι ὁμοίως ἀμφότερον ἢ ἐδέτερον· ἡ ἄρα ἐνέργεια βελτίων.
7 ἀνάγκη δὲ καὶ ἐπὶ τῶν κακῶν τὸ τέλος καὶ τὴν ἐνέργειαν εἶναι χεῖρον
8 τῆς δυνάμεως· τὸ γὰρ δυνάμενον ταὐτὸ ἄμφω τἀναντία. δῆλον ἄρα ὅτι
ἐκ ἔσι τὸ κακὸν παρὰ τὰ πράγματα· ὕσερον γὰρ τῇ φύσει τὸ κακὸν τῆς
9 δυνάμεως. ἐκ ἄρα οὐδ' ἐν τοῖς ἐξ ἀρχῆς καὶ τοῖς ἀϊδίοις οὐθέν ἐστιν

---

§. 36. ἄφθαρτα] φθαρτὰ *AbFb* Alex. 784, a, 37. | καθ' αὑτὰ] καθ' αὐτὸ *ET*.

§. 37. αἱ δ' ἄλογοι] ὅσαι δ' ἄλογοι *E*. | αἱ αὐταί] αὗται *Ab*.

§. 38. οἱ ἐν τοῖς λόγοις] οἱ om. *Ab*. | αὐτὸ ἐπιστήμη] αὐτὴ ἐπιστ. Sylb. | κίνησις] κινήσεις *T*.

§. 39. καὶ δυνάμεως] καὶ om. *Fb*.

§. 1. δὲ καὶ] καὶ om. *AbFb*. | τιμιωτέρα] σπεδαιοτέρα Ald.

§. 2. λεγόμενον] τὸ λεγ. *Ab* Ald. | καὶ ἅμα] καὶ om. *T*. Totum locum Bessario ita legit: τὸ νοσεῖν· καὶ ἅμα ἡ αὐτὴ δύναμις τῷ κτλ.

§. 4. ἅμα ὑπάρχει] ἅμα ὑπαρχειν *T* Ald., ὑπάρχει ἅμα *Ab*. | ἅμα ἀδύνατον — δὲ ἅμα §. 5.] om. *ET* Bess.

§. 6. ἡ ἄρα] ἢ ἄρα Ald. | βελτίων] βέλτιον *ET* Ald.

§. 8. ἔσι τὸ] ἔσι τι τὸ *ET* Vet.

§. 9. τῶν κακῶν ἐσίν] ἐσίν om. *E*.

οὔτε κακὸν οὔτε ἁμάρτημα ἔτε διεφθαρμένον· καὶ γὰρ ἡ διαφθορὰ τῶν κακῶν ἐστίν. εὑρίσκεται δὲ καὶ τὰ διαγράμματα ἐνεργείᾳ· διαιροῦντες γὰρ εὑρίσκεσιν. εἰ δ' ἦν διῃρημένα, φανερὰ ἂν ἦν· νῦν δ' ἐννπάρχει δυνάμει. διὰ τί δύο ὀρθαὶ τὸ τρίγωνον; ὅτι αἱ περὶ μίαν στιγμὴν γωνίαι ἴσαι δύο ὀρθαῖς. εἰ οὖν ἀνῆκτο ἡ παρὰ τὴν πλευράν, ἰδόντι ἂν
190 Br. ἦν εὐθὺς δῆλον. διὰ τί ἐν ἡμικυκλίῳ ὀρθὴ καθόλε; διότι ἐὰν ἴσαι τρεῖς, ἥ τε βάσις δύο καὶ ἡ ἐκ μέσε ἐπιξαθεῖσα ὀρθή, ἰδόντι δῆλον τῷ ἐκεῖνο εἰδότι. ὥστε φανερὸν ὅτι τὰ δυνάμει ὄντα εἰς ἐνέργειαν ἀναγόμενα εὑρίσκεται. αἴτιον δ' ὅτι νόησις ἡ ἐνέργεια. ὥστ' ἐξ ἐνερ- γείας ἡ δύναμις· καὶ διὰ τῦτο ποιῦντες γιγνώσκουσιν· ὕξερον γὰρ γενέσει ια ἡ κατ' ἀριθμόν.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14

Nr. 2375
11.12.93

Cap. 10.

πεὶ δὲ τὸ ὂν λέγεται καὶ τὸ μὴ ὂν τὸ μὲν κατὰ τὰ σχήματα τῶν ιῶν, τὸ δὲ κατὰ δύναμιν ἢ ἐνέργειαν τούτων ἢ τἀναντία, τὸ δὲ τα ὂν ἀληθὲς ἢ ψεῦδος, τῦτο δ' ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἐξὶ τῷ αι ἢ διῃρῆσθαι, ὥστε ἀληθεύει μὲν ὁ τὸ διῃρημένον οἰόμενος αι καὶ τὸ συγκείμενον συγκεῖσθαι, ἔψευσται δὲ ὁ ἐναντίως ἔχων άγματα, πότ' ἐστὶν ἢ ἐκ ἔστι τὸ ἀληθὲς λεγόμενον ἢ ψεῦδος; ὰρ σκεπτέον τί λέγομεν. οὐ γὰρ διὰ τὸ ἡμᾶς οἴεσθαι ἀληθῶς ὸν εἶναι εἶ σὺ λευκός, ἀλλὰ διὰ τὸ σὲ εἶναι λευκὸν ἡμεῖς οἱ τῦτο ἀληθεύομεν. εἰ δὴ τὰ μὲν ἀεὶ σύγκειται καὶ ἀδύνατα δι- ι, τὰ δ' ἀεὶ διῄρηται καὶ ἀδύνατα συντεθῆναι, τὰ δ' ἐνδέχεται , τὸ μὲν εἶναί ἐστι τὸ συγκεῖσθαι καὶ ἓν εἶναι, τὸ δὲ μὴ εἶναι

. εὑρίσκεται δὲ] εὑρ. γὰρ *Fb*. | εἰ δ' ἦν] εἰ δ' ἢ *Ab*.
. τὸ τρίγωνον] τὸ om. *Fb* Alex. 785, a, 13. | στιγμὴν] τὴν στιγμὴν κτο ἡ] ἀνάγκη τὸ *T*. | παρὰ] περὶ Ald.
. διότι] διατί *E*. | τρεῖς] αἱ τρεῖς Ald.
. ἐπεὶ δὲ] ἐπειδὴ *Fb*. | λέγεται] λέγομεν *Fb*. | τὸ μὲν] τὰ μὲν ὸ δὲ] τὰ δὲ *Fb*. | κυριώτατα] κυριώτατον *E* Ald. | ὄν] ἢ *T*, εἰ *E*. | των Ald. | δ' ἐπὶ] δὴ ἔτι *Ab*. | τῷ] τὸ *ET* Ald. | διῃρῆσθαι] θαι *T*, διαιρεῖσθαι Ald. | ὥστε — διαιρεῖσθαι] om. *T*. | ἀλη- ληθεύειν *Ab* Ald. | διαιρεῖσθαι] διῃρῆσθαι *Ab*. | ἢ τὰ πράγματα] ἢ om. *T* Vet. | τὸ] ὡς τὸ *E*, ὥσε τὸ *T* Ald. Bess. | τῦτο γὰρ] τῦτό γε Bessario, qui ita vertit, »quare, quod verum aut falsum dicitur, quid profecto hoc dicimus, considerandum est.«

§. 2. ἀληθῶς σε] σε ἀληθῶς *E*, σε om. *T*. | εἶ σὺ — λευκὸν ἡμεῖς] om. *Ab*. | εἶναι λευκὸν] λευκὸν εἶναι Ald.

§. 3. τὰ δ' ἀεὶ] τὰ δ' εἰ *T*. | συντεθῆναι] συνθεῖναι *Ab*, συντεθεῖναι Ald. | συγκεῖσθαι καὶ ἓν εἶναι] ἓν εἶναι καὶ συγκεῖσθαι *T*.

μέρος ἡ σάρξ (αὕτη γὰρ ἡ ὕλη ἐφ' ἧς γίγνεται), τῆς δὲ σιμότητος μέρος· καὶ τῶ μὲν συνόλω ἀνδριάντος μέρος ὁ χαλκός, τῶ δ' ὡς εἶδος λεγομένω
8 ἀνδριάντος οὔ. λεκτέον γὰρ τὸ εἶδος καὶ ἧ εἶδος ἔχει ἕκαστον, τὸ δ'
9 ὑλικὸν οὐδέποτε καθ' αὑτὸ λεκτέον. διὸ ὁ μὲν τῶ κύκλου λόγος οὐκ ἔχει τὸν τῶν τμημάτων, ὁ δὲ τῆς συλλαβῆς τὸν τῶν στοιχείων· τὰ μὲν γὰρ στοιχεῖα τῶ λόγω μέρη τῶ εἴδει καὶ οὐχ ὕλη, τὰ δὲ τμήματα οὕτως μέρη ὡς ὕλη ἐφ' οἷς ἐπιγίγνεται· ἐγγυτέρω μέντοι τῶ εἴδει ἧ ὁ χαλκός,
10 ὅταν ἐν χαλκῷ ἡ στρογγυλότης ἐγγένηται. ἔστι δ' ὡς οὐδὲ τὰ στοιχεῖα πάντα τῆς συλλαβῆς ἐν τῷ λόγῳ ἐνέσαι, οἷον ταδὶ τὰ κήρινα ἢ τὰ ἐν τῷ ἀέρι· ἤδη γὰρ καὶ ταῦτα μέρος τῆς συλλαβῆς ὡς ὕλη αἰσθητή.
11 καὶ γὰρ ἡ γραμμὴ οὐκ εἰ διαιρουμένη εἰς τὰ ἡμίσεα φθείρεται, ἢ ὁ ἄν- 147 Br.
θρωπος εἰς τὰ ὀστᾶ καὶ νεῦρα καὶ σάρκας, διὰ τοῦτο καὶ εἰσὶν ἐκ τούτων οὕτως ὡς ὄντων τῆς οὐσίας μερῶν, ἀλλ' ὡς ἐξ ὕλης, καὶ τῶ μὲν συνόλω
12 μέρη, τῶ εἴδει δὲ καὶ οὔ· ὁ λόγος οὐκέτι· διόπερ οὐδ' ἐν τοῖς λόγοις. τῶν μὲν οὖν ἐνέσαι ὁ τῶν τοιούτων μερῶν λόγος, τῶν δ' οὐ δεῖ ἐνεῖναι, ἂν μὴ ᾖ τῶ συνειλημμένω· διὰ γὰρ τοῦτο ἔνια μὲν ἐκ τούτων ὡς ἀρχῶν
13 ἐσὶν εἰς ἃ φθείρονται, ἔνια δ' οὐκ ἔσιν. ὅσα μὲν οὖν συνειλημμένα τὸ εἶδος καὶ ἡ ὕλη ἐσίν, οἷον τὸ σιμὸν ἢ ὁ χαλκοῦς κύκλος, ταῦτα μὲν φθείρεται εἰς ταῦτα καὶ μέρος αὐτῶν ἡ ὕλη· ὅσα δὲ μὴ συνείληπται τῆ ὕλη ἀλλ' ἄνευ ὕλης, ὧν οἱ λόγοι τοῦ εἴδους μόνον, ταῦτα δ' οὐ
14 φθείρεται, ἢ ὅλως ἢ οὕτοι οὕτω γε. ὡς δ' ἐκείνων μὲν ἀρχαὶ καὶ μέρη
15 τὰ ὑφ' αὑτά, τοῦ δ' εἴδους οὔτε μέρη ἔτ' ἀρχαὶ ταῦτα. καὶ διὰ τοῦτο

---

§. 8. τὸ εἶδος] τῷ εἴδει Bess. (»dicendum enim specie«).

§. 9. συλλαβῆς] συλλ. ἔχει *Ab*. | τμήματα] τμήματα τούτων *Ab* Ald.

§. 10. πάντα] ἅπαντα *Ab*.

§. 11. οὐκ] om. *Hb*. | εἰ] ἀεὶ *T*. | ἢ ὁ ἄνθρωπος] ὁ om. Ald., ὡς ἄνθρωπος Sylb. | ὁστᾶ] στοιχεῖα *T*. | εἰσὶν] ἐσὶν *S*, ἐκεῖν' *Ab*. | διόπερ οὐδ'] διόπερ καὶ *Ab*.

§. 12. τῶν] γρ. διόπερ τοῖς μὲν ἐνέσαι ὁ τῶν τοιούτων μερῶν λόγος, τοῖς δ' οὐ δεῖ ἐνεῖναι Cod. Reg. | οὖν] οὖν οὐκ *ES*, om. *Ab*. | τῶν δ' οὐ δεῖ ἐνεῖναι] τῶν δ' οὐδ' εἶεν εἶναι Ald. | ἂν μὴ ᾖ] ἐὰν μὴ τῶ *Ab*. | γὰρ τοῦτο] γὰρ τούτω *T*. | ὡς] om. *Ab*.

§. 13. ὅσα] ὅσα ἔνια *Ab*. | χαλκοῦς] χαλκὸς Ald. | καὶ μέρος] καὶ τὸ μέρος *T*. Ceterum totum hoc colon καὶ μέρος αὐτῶν ἡ ὕλη Bessario et codices quidam Casauboni non agnoscunt. | τῆ] ἡ *S*. | ἄνευ ὕλης, ὧν οἱ] ἄνευ τῆς ὕλης οἷον *ET* Ald. Bess. Vet. | ἢ οὕτοι οὕτω γε] ἢ οὐ τοιούτῳ γε *Ab*, ἢ οὕτι οὕτω γε *E*, ἢ ὅτι οὕτως τε *T*, ἢ ὅτι οὕτως γε Ald.

§. 14. τὰ ὑφ' αὑτά] ταῦτα *Ab*. | ταῦτα] om. *Ab*.

§. 15. καὶ ἡ σφαῖρα εἰς χαλκὸν] om. *Hb*. | ἔτι δὲ] ἔτι δὲ ὁμοίως *Ab*. τι ὅ] τις ὃς *ET* Vet.

φθείρεται ὁ πήλινος ἀνδριὰς εἰς πηλὸν καὶ ἡ σφαῖρα εἰς χαλκὸν καὶ
ὁ Καλλίας εἰς σάρκα καὶ ὀστᾶ, ἔτι δὲ ὁ κύκλος εἰς τὰ τμήματα· ἔστι
1035b γάρ τι ὃ συνείληπται τῇ ὕλῃ· ὁμωνύμως γὰρ λέγεται κύκλος ὅ τε ἁπλῶς 16
λεγόμενος καὶ ὁ καθ' ἕκαστα, διὰ τὸ μὴ εἶναι ἴδιον ὄνομα τοῖς καθ'
ἕκαστον. εἴρηται μὲν οὖν καὶ νῦν τἀληθές, ὅπως δ' ἔτι σαφέστερον εἴπω- 17
μεν ἐπαναλαβόντες. ὅσα μὲν γὰρ τῷ λόγῳ μέρη καὶ εἰς ἃ διαιρεῖται ὁ
λόγος, ταῦτα πρότερα, ἢ πάντα ἢ ἔνια. ὁ δὲ τῆς ὀρθῆς λόγος οὐ 18
διαιρεῖται εἰς ὀξείας λόγον, ἀλλὰ τῆς ὀξείας εἰς ὀρθήν· χρῆται γὰρ ὁ
148 Br. ὁριζόμενος τὴν ὀξεῖαν τῇ ὀρθῇ· ἐλάττων γὰρ ὀρθῆς ἡ ὀξεῖα. ὁμοίως
δὲ καὶ ὁ κύκλος καὶ τὸ ἡμικύκλιον ἔχουσιν· τὸ γὰρ ἡμικύκλιον τῷ 19
κύκλῳ ὁρίζεται καὶ ὁ δάκτυλος τῷ ὅλῳ· τὸ γὰρ τοιόνδε μέρος ἀν-
θρώπου δάκτυλος. ὥσθ' ὅσα μὲν μέρη ὡς ὕλη καὶ εἰς ἃ διαιρεῖται ὡς 20
ὕλην, ὕστερα· ὅσα δὲ ὡς τῷ λόγῳ καὶ τῆς οὐσίας τῆς κατὰ τὸν λόγον,
πρότερα, ἢ πάντα ἢ ἔνια. ἐπεὶ δὲ ἡ τῶν ζῴων ψυχή (τοῦτο γὰρ οὐσία 21
τῷ ἐμψύχῳ) ἡ κατὰ τὸν λόγον οὐσία καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸ τί ἦν εἶναι τῷ
τοιῷδε σώματι· ἕκαστον γοῦν τὸ μέρος ἐὰν ὁρίζηται καλῶς, οὐκ ἄνευ τοῦ 22
ἔργου ὁριεῖται, ὃ οὐκ ὑπάρξει ἄνευ αἰσθήσεως· ὥστε τὰ ταύτης μέρη πρό- 23
τερα, ἢ πάντα ἢ ἔνια, τοῦ συνόλου ζῴου, καὶ καθ' ἕκαστον δὴ ὁμοίως. τὸ 24
δὲ σῶμα καὶ τὰ τούτου μόρια ὕστερα ταύτης τῆς οὐσίας, καὶ διαιρεῖται
εἰς ταῦτα ὡς εἰς ὕλην οὐχ ἡ οὐσία ἀλλὰ τὸ σύνολον. τοῦ μὲν οὖν συνόλου 25
πρότερα ταῦτ' ἔστιν ὡς, ἔστι δ' ὡς οὔ. οὐδὲ γὰρ εἶναι δύναται χωρι-
ζόμενα· οὐδὲ γὰρ ὁ πάντως ἔχων δάκτυλος ζῴου, ἀλλ' ὁμώνυμος ὁ
τεθνεώς. ἔνια δ' ἅμα, ὅσα κύρια καὶ ἐν ᾧ πρώτῳ ὁ λόγος καὶ ἡ οὐσία, 26
οἷον εἰ τοῦτο καρδία ἢ ἐγκέφαλος· διαφέρει γὰρ οὐθὲν πότερον τοιοῦ-

---

§. 16. *κύκλος*] ὁ κ. *T.* | ὁ *καθ'*] οἱ *καθ' E* Ald.

§. 17. *καὶ νῦν*] om. *T.* | *δ' ἔτι*] *δέ τι ST* Ald.

§. 19. *ὁ κ. καὶ τὸ*] ὁ et τὸ om. *ETHb.*

§. 20. *ὡς ὕλη*] *ὡς εἰς ὕλην T.* | *ὡς ὕλην*] *ὡς εἰς ὕλην E* Ald.

§. 21. *οὐσία καὶ τὸ εἶδος*] *καὶ τὸ εἶδος οὐσία S* Bess. | *τοιῷδε*] *τοιούτῳ ET* Ald.

§. 22. *ἕκαστον*] *ἑκάστου ET* Ald. Bess. Vet. | *καλῶς*] *τὸ μέρος καλῶς Ab.* | *ὑπάρξει*] *ὑπάρχει STHb.*

§. 23. *ταύτης*] *τοιαῦτα T.*

§. 24. *εἰς ταῦτα*] *εἰς αὐτὰ T.* | *οὐχ ἡ οὐσία*] *οὐκ οὐσίαν Ab*, *οὐχ ἥ οὐσία* Ald

§. 25. *οὖν*] om. *T.* | *ἔστιν ὡς*] om. *T.* | *οὐδὲ γάρ*] *οὐ γάρ ES.* | *πάντως*] *παντοίως Hb* Ascl. 757, a, 24., *ἄλλως πῶς Ab.*

§. 26. *πότερον τοιοῦτον*] *πότ. τὸ τ. Ab.*

27 τον. ὁ δ' ἄνθρωπος καὶ ὁ ἵππος καὶ τὰ ὕτως ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστα·
καθόλου δ' οὐκ ἔστιν οὐσία, ἀλλὰ σύνολόν τι ἐκ τουδὶ τοῦ λόγου καὶ τησδὶ
28 τῆς ὕλης ὡς καθόλου· καθ' ἕκαστον δ' ἐκ τῆς ἐσχάτης ὕλης ὁ Σωκράτης
29 ἤδη ἐστίν, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. μέρος μὲν οὖν ἐστὶ καὶ τοῦ εἴδους
(εἶδος δὲ λέγω τὸ τί ἦν εἶναι) καὶ τοῦ συνόλου τοῦ ἐκ τοῦ εἴδους καὶ τῆς
30 ὕλης αὐτῆς. ἀλλὰ τοῦ λόγου μέρη τὰ τοῦ εἴδους μόνον ἐστίν, ὁ δὲ λόγος
ἐστὶ τοῦ καθόλου· τὸ γὰρ κύκλῳ εἶναι καὶ κύκλος καὶ ψυχῇ εἶναι καὶ 1036a
31 ψυχὴ ταὐτό. τοῦ δὲ συνόλου ἤδη, οἷον κύκλου τουδί, τῶν καθ' ἕκαστά 149 Br.
τινος ἢ αἰσθητοῦ ἢ νοητοῦ (λέγω δὲ νοητοὺς μὲν οἷον τοὺς μαθηματικούς,
αἰσθητοὺς δὲ οἷον τοὺς χαλκοῦς καὶ τοὺς ξυλίνους), τούτων δὲ οὐκ ἔστιν
32 ὁρισμός, ἀλλὰ μετὰ νοήσεως ἢ αἰσθήσεως γνωρίζονται. ἀπελθόντας δ'
ἐκ τῆς ἐντελεχείας οὐ δῆλον πότερόν ποτέ εἰσιν ἢ οὐκ εἰσίν, ἀλλ' ἀεὶ
λέγονται καὶ γνωρίζονται τῷ καθόλου λόγῳ· ἡ δ' ὕλη ἄγνωστος καθ'
33 αὑτήν. ὕλη δ' ἡ μὲν αἰσθητή ἐστιν ἡ δὲ νοητή, αἰσθητὴ μὲν οἷον χαλ-
κὸς καὶ ξύλον καὶ ὅση κινητὴ ὕλη, νοητὴ δὲ ἡ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς ὑπάρ-
34 χουσα μὴ ᾗ αἰσθητά, οἷον τὰ μαθηματικά. πῶς μὲν οὖν ἔχει περὶ ὅλου
35 καὶ μέρους, καὶ περὶ τοῦ προτέρου καὶ ὑστέρου, εἴρηται. πρὸς δὲ τὴν ἐρώ-
τησιν ἀνάγκη ἅπαντᾶν, ὅταν τις ἔρηται πότερον ἡ ὀρθὴ καὶ ὁ κύκλος
καὶ τὸ ζῷον πρότερον, ἢ εἰς ἃ διαιροῦνται καὶ ἐξ ὧν εἰσί, τὰ μέρη,
36 ὅτι οὐκ ἁπλῶς. εἰ μὲν γάρ ἐστι καὶ ἡ ψυχὴ ζῷον ἔμψυχον ἢ ἕκαστον ἢ

---

§. 27. ὁ δ' ἄνθρωπος] ὁ δὲ καθόλου ἄνθρωπος Alex. in lemm. 757, a, 42. | ὁ ἵππος] ὁ om. *Ab.* | τὰ ὕτως] ταῦτα ὕτως *Ab.*

§. 29. καὶ τοῦ συνόλου] ὥσπερ καὶ τοῦ συνόλου *Fb.* | τοῦ ἐκ] τῷ ἐκ *S.* | τῆς ὕλης] ὡς ὕλης *Ab.*

§. 30. τοῦ καθόλου] τὸ κ. *Fb.*

§. 31. ἤδη] ἢ *EST.* | τουδί] τουδὶ καὶ *EST* Bess. Ald. | ἢ αἰσθητοῦ] ἢ om. *ES* Bess. | τοὺς ξυλίνους] τοὺς add. *Ab.* | τούτων δέ] τοὺτων δὲ δὴ Ald.

§. 32. ποτέ] om. *Ab.*

§. 33. ἐστιν] om. *T.* | νοητή] διανοητὴ *T.* | ὅση κινητὴ ὕλη] ὅσα κινεῖται *AbFb.* | νοητὴ δὲ] ἡ δὲ *Ab.* | μὴ ᾗ] μὴ om. *Hb.* | αἰσθητά] αἰσθητοῖς *Fb.* | οἷον] ὄντα *Ab.*

§. 34. ὅλου καὶ μέρους] ὅλου καὶ περὶ μέρους *Ab*, μέρους καὶ ὅλου *Fb.* | περὶ τοῦ] om. *Fb.*

§. 35. ἅπαντᾶν] ἅπαντα *T.* | ἔρηται] ἐρωτᾶ *T* Ald. | πρότερον] πρότερα *E.* | διαιροῦνται] διαιρεῖται *Ab.* | καὶ ἐξ ὧν] τὰ ἐξ ὧν Ald. | τὰ μέρη] om. *Fb.*

§. 36. ἡ ψυχὴ ζῷον] ψυχὴ τὸ ζῷον Alex. in lemm. 758, a, 2. | ἔμψυχον ἢ ἕκαστον] ἢ ἔμψυχον ἢ ἕκαστον *AbFb* Bess. Vet., ἢ ἔμψυχος ἢ ἕκαστον *E*, ἢ ἕκαστον ἢ ἔμψυχον *S.* | ἢ ἑκάστου] ἧ ἑκ. *E*, »quae unicuique« Vet. | κύκλος] ὁ κ. *Fb* Ald. | καὶ ἡ ὀρθὴ] καὶ ἡ om. *Ab.* | τὸ ὀρθῇ] τῇ ὀρθῇ Ald. | φανερόν ὕστερον] ὕστερον om. Ald. | καί τινος ὀρθῆς] »et quo recto universali« (καί τινος ὀρθῆς καθόλου) Vet.

ἑκάστῳ, καὶ κύκλος τὸ κύκλῳ εἶναι, καὶ ἡ ὀρθὴ τὸ ὀρθῇ εἶναι καὶ ἡ οὐσία ἡ τῆς ὀρθῆς, τὶ μὲν καὶ τινὸς φατέον ὕστερον, οἷον τῶν ἐν τῷ λόγῳ καί τινος ὀρθῆς. καὶ γὰρ ἡ μετὰ τῆς ὕλης ἡ χαλκῆ ὀρθή, καὶ 37
ἡ ἐν ταῖς γραμμαῖς ταῖς καθ' ἕκαστα· ἡ δ' ἄνευ ὕλης τῶν μὲν ἐν τῷ λόγῳ ὑστέρα, τῶν δ' ἐν τῷ καθ' ἕκαστα μορίων προτέρα. ἁπλῶς δ' οὐ φατέον. εἰ δ' ἑτέρα καὶ μή ἐστιν ἡ ψυχὴ ζῷον, καὶ ἕτω τὰ μὲν φατέον 38
τὰ δ' οὐ φατέον, ὥσπερ εἴρηται.

Cap. 11.

Ἀπορεῖται δ' εἰκότως καὶ ποῖα τοῦ εἴδους μέρη καὶ ποῖα οὔ, ἀλλὰ 1
150 Br. τοῦ συνειλημμένου. καίτοι τόδε μὴ δήλου ὄντος οὐκ ἔστιν ὁρίσασθαι ἕκαστον· 2
τῷ γὰρ καθόλου καὶ τοῦ εἴδους ὁ ὁρισμός· ποῖα οὖν ἐστὶ τῶν μερῶν ὡς ὕλη καὶ ποῖα οὔ, ἐὰν μὴ ᾖ φανερά, οὐδὲ ὁ λόγος ἔσται φανερὸς ὁ τοῦ πράγματος. ὅσα μὲν οὖν φαίνεται ἐπιγιγνόμενα ἐφ' ἑτέρων τῷ εἴδει, 3
οἷον κύκλος ἐν χαλκῷ καὶ λίθῳ καὶ ξύλῳ, ταῦτα μὲν δῆλα εἶναι δοκεῖ ὅτι οὐθὲν τῆς τοῦ κύκλου οὐσίας ὁ χαλκὸς οὐδ' ὁ λίθος διὰ τὸ χωρίζεσθαι
1036b αὐτῶν. ὅσα δὲ μὴ ὁρᾶται χωριζόμενα, οὐθὲν μὲν κωλύει ὁμοίως ἔχειν 4
τούτοις, ὥσπερ κἂν εἰ οἱ κύκλοι πάντες ἐωρῶντο χαλκοῖ (οὐθὲν γὰρ ἂν ἧττον ἦν ὁ χαλκὸς οὐθὲν τοῦ εἴδους), χαλεπὸν δὲ ἀφελεῖν τοῦτο τῇ διανοίᾳ. οἷον τὸ τοῦ ἀνθρώπου εἶδος ἀεὶ ἐν σαρξὶ φαίνεται καὶ ὀστοῖς καὶ τοῖς 5
τοιούτοις μέρεσιν· ἆρ' οὖν καὶ ἐστὶ ταῦτα μέρη τοῦ εἴδους καὶ τοῦ λόγου, ἢ οὔ, ἀλλ' ὕλη; ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ καὶ ἐπ' ἄλλων ἐπιγίγνεσθαι ἀδυνατοῦμεν χωρίσαι. ἐπεὶ δὲ τοῦτο δοκεῖ μὲν ἐνδέχεσθαι, ἄδηλον δὲ πότε, ἀπορῶσί 6
τινες ἤδη καὶ ἐπὶ τοῦ κύκλου καὶ τοῦ τριγώνου, ὡς οὐ προσῆκον γραμμαῖς ὁρίζεσθαι καὶ τῷ συνεχεῖ, ἀλλὰ πάντα ταῦτα ὁμοίως λέγεσθαι ὡσανεὶ σάρκες ἢ ὀστᾶ τοῦ ἀνθρώπου καὶ χαλκὸς καὶ λίθος τοῦ ἀνδριάντος· καὶ 7

---

§. 38. *οὐ*] om. *S.*

§. 1. *ποῖα τοῦ*] *ποῖά ἐστι τοῦ Fb*, *ποῖα ἔσται τοῦ Ab.*

§. 2. *δήλου ὄντος*] *δηλοῦντος T.* | *ποῖα οὖν*] *ἢ ποῖα ἦν Ab.*

§. 3. *ταῦτα μὲν*] *ταῦτα μὲν οὖν* Ald.

§. 4. *κἂν εἰ*] *εἰ* om. *Ab.* | *οὐθὲν γὰρ ἂν*] *ἂν* om. Ald. | *οὐθὲν τοῦ*] *οὐθὲν* om. *ET* Ald. | *τοῦτο*] *τοῦτον Ab.*

§. 5. *οἷον τὸ*] *τὸ* om. *S.* | *ταῦτα μέρη*] *μέρη ταῦτα ET* Ald. | *ἐπ' ἄλλων*] *ἐπ' ἄλλῳ TAb* Ald., *ἔτ' ἄλλῳ* Camot.

§. 6. *δοκεῖ μὲν*] *μὲν* om. *T* Ald. | *πότε*] om. *T.* | *καὶ τῷ τρ.*] *καὶ ἐπὶ τῷ τρ. ET* Ald. | *πάντα ταῦτα*] *πάντα καὶ ταῦτα Ab*, *ταῦτα πάντα T* Ald. | *καὶ χαλκὸς — ἀνδριάντος*] om. *Hb.* | *τῷ ἀνδριάντος*] ita *AbFb*: ceteri *κύκλου.*

§. 7. *πάντα*] *πάντας S*, *πάντως γρ. E.* | *γραμμῆς*] *αὐτογραμμῆς γρ. E.*

ἀνάγεσι πάντα εἰς τὲς ἀριθμές, καὶ γραμμῆς τὸν λόγον τὸν τῶν δύο
8 εἶναί φασιν. καὶ τῶν τὰς ἰδέας λεγόντων οἱ μὲν αὐτογραμμὴν τὴν δυάδα,
οἱ δὲ τὸ εἶδος τῆς γραμμῆς· ἔνια μὲν γὰρ εἶναι ταὐτὰ τὸ εἶδος καὶ οὗ
τὸ εἶδος, οἷον δυάδα καὶ τὸ εἶδος δυάδος. ἐπὶ γραμμῆς δὲ οὐκ ἔξι.
9 συμβαίνει δὴ ἓν τε πολλῶν εἶδος εἶναι, ὧν τὸ εἶδος φαίνεται ἕτερον,
ὅπερ καὶ τοῖς Πυθαγορείοις συνέβαινεν· καὶ ἐνδέχεται ἓν πάντων ποιεῖν 151 Br.
10 αὐτὸ εἶδος, τὰ δ' ἄλλα μὴ εἴδη· καίτοι οὕτως ἓν πάντα ἔσαι. ὅτι μὲν
οὖν ἔχει τινὰ ἀπορίαν τὰ περὶ τοὺς ὁρισμές, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν,
εἴρηται. διὸ καὶ τὸ πάντ' ἀνάγειν ἕτω καὶ ἀφαιρεῖν τὴν ὕλην περίεργον·
11 ἔνια γὰρ ἴσως τόδ' ἐν τῷδ' ἐσίν, ἢ ὠδὶ ταδὶ ἔχοντα. καὶ ἡ παραβολὴ
ἡ ἐπὶ τᾶ ζῴᾳ ἣν εἰώθει λέγειν Σωκράτης ὁ νεώτερος, οὐ καλῶς ἔχει·
ἀπάγει γὰρ ἀπὸ τᾶ ἀληθᾶς, καὶ ποιεῖ ὑπολαμβάνειν ὡς ἐνδεχόμενον εἶναι
τὸν ἄνθρωπον ἄνευ τῶν μερῶν, ὥσπερ ἄνευ τοῦ χαλκᾶ τὸν κύκλον.
12 τὸ δ' οὐχ ὅμοιον· αἰσθητὸν γάρ τι τὸ ζῷον, καὶ ἄνευ κινήσεως οὐκ
13 ἔσιν ὁρίσασθαι, διὸ οὐδ' ἄνευ τῶν μερῶν ἐχόντων πῶς. οὐ γὰρ πάντως
τᾶ ἀνθρώπᾳ μέρος ἡ χείρ, ἀλλ' ἡ δυναμένη τὸ ἔργον ἀποτελεῖν, ὥσε
14 ἔμψυχος οὖσα· μὴ ἔμψυχος δὲ οὐ μέρος. περὶ δὲ τὰ μαθηματικά, διὰ
τί οὐκ εἰσὶ μέρη οἱ λόγοι τῶν λόγων; οἷον τᾶ κύκλᾳ τὰ ἡμικύκλια·
15 οὐ γάρ ἐσιν αἰσθητὰ ταῦτα. ἢ οὐδὲν διαφέρει; ἔσαι γὰρ ὕλη ἐνίων
καὶ μὴ αἰσθητῶν· καὶ παντὸς γὰρ ὕλη τίς ἐσιν ὃ μή ἐσι τί ἦν εἶναι 1037 a
16 καὶ εἶδος αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἀλλὰ τόδε τι. κύκλᾳ μὲν οὖν οὐκ ἔσαι τᾶ
καθόλου, τῶν δὲ καθ' ἕκαστα ἔσαι μέρη ταῦτα, ὥσπερ εἴρηται πρότερον·
17 ἔσι γὰρ ἡ ὕλη ἡ μὲν αἰσθητὴ ἡ δὲ νοητή. δῆλον δὲ καὶ ὅτι ἡ μὲν
ψυχὴ οὐσία ἡ πρώτη, τὸ δὲ σῶμα ὕλη, ὁ δ' ἄνθρωπος ἢ τὸ ζῷον τὸ

---

§. 8. ταὐτὰ] τὸ αὐτὸ *Ab.* | καὶ τὸ εἶδος] τὸ om. *Ab.* | γραμμῆς δὲ] γραμμ. δὴ *S.* | οὐκ ἔξι] ἐκέτι *Hb* Vet. et Ascl. in paraphr. 759, b, 16.

§. 9. ποιεῖν αὐτὸ] αὐτὸ ποιεῖν *T.*

§. 10. τινὰ ἀπορίαν] ἀπ. τινὰ *ET* Ald. | τὰ] om. *T.* | ὁρισμούς] ἀριθμούς *Hb.* | διὸ καὶ] om. *T.* | τὸ] om. *Ab.* περίεργον] περὶ ἔργον *T.* | ταδὶ] om. Alex. 760, a, 19., τοδὶ Ald. | ἔχοντα] ἔχον Ald.

§. 12. τι] τι ἴσως *ET* Ald. Bess. Vet., om. Alex. 760, a, 3. | ὠδ'] om. *Ab.*

§. 13. ἡ χείρ] ἡ om. *Ab.*

§. 14. τᾶ κύκλᾳ] τᾶ add. *AbFb.*

§. 15. γὰρ ὕλη τίς ἐστιν] add. *Ab.* | καὶ εἶδος αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἀλλὰ τόδε τι] add. *Ab* Vet.

§. 16. κύκλᾳ μὲν οὖν οὐκ ἔσαι τᾶ καθόλου] τᾶ μὲν καθόλου κύκλου οὐκ ἔσαι μέρη καθόλᾳ *Ab.* | νοητή] οὐκ αἰσθητή *T.*

§. 17. δῆλον δὲ καὶ] καὶ om. *AbFb.*

ἐξ ἀμφοῖν ὡς καθόλου· Σωκράτης δὲ καὶ Κορίσκος, εἰ μὲν καὶ ἡ 18
ψυχὴ διττόν· οἱ μὲν γὰρ ὡς ψυχήν, οἱ δ' ὡς τὸ σύνολον· εἰ δ' ἁπλῶς
152 Br. ἡ ψυχὴ ἥδε καὶ σῶμα τόδε, ὥσπερ τὸ καθόλου τε καὶ τὸ καθ' ἕκαστον.
πότερον δ' ἔστι παρὰ τὴν ὕλην τῶν τοιούτων οὐσιῶν τις ἄλλη, καὶ δεῖ 19
ζητεῖν οὐσίαν αὐτῶν ἑτέραν τινὰ οἷον ἀριθμοὺς ἤ τι τοιοῦτον, σκεπτέον
ὕσερον. τούτου γὰρ χάριν καὶ περὶ τῶν αἰσθητῶν οὐσιῶν πειρώμεθα 20
διορίζειν, ἐπεὶ τρόπον τινὰ τῆς φυσικῆς καὶ δευτέρας φιλοσοφίας ἔργον
ἡ περὶ τὰς αἰσθητὰς οὐσίας θεωρία· οὐ γὰρ μόνον περὶ τῆς ὕλης δεῖ
γνωρίζειν τὸν φυσικόν, ἀλλὰ καὶ τῆς κατὰ τὸν λόγον, καὶ μᾶλλον. ἐπὶ 21
δὲ τῶν ὁρισμῶν πῶς μέρη τὰ ἐν τῷ λόγῳ, καὶ διὰ τί εἷς λόγος ὁ
ὁρισμός (δῆλον γὰρ ὅτι τὸ πρᾶγμα ἕν, τὸ δὲ πρᾶγμα τινὶ ἕν, μέρη
γε ἔχον) σκεπτέον ὕστερον.

Τί μὲν οὖν ἐστὶ τὸ τί ἦν εἶναι καὶ πῶς αὐτὸ καθ' αὑτό, καθόλου 22
περὶ παντὸς εἴρηται, καὶ διὰ τί τῶν μὲν ὁ λόγος ὁ τὸ τί ἦν εἶναι
ἔχει τὰ μόρια τοῦ ὁριζομένου, τῶν δ' οὔ, καὶ ὅτι ἐν μὲν τῷ τῆς οὐσίας
λόγῳ τὰ ὕτω μόρια ὡς ὕλη οὐκ ἐνέσαι. οὐδὲ γὰρ ἔστιν ἐκείνης μόρια 23
τῆς οὐσίας ἀλλὰ τῆς συνόλης· ταύτης δέ γ' ἔστι πως λόγος καὶ οὐκ
ἔστιν. μετὰ μὲν γὰρ τῆς ὕλης οὐκ ἔστιν (ἀόριστον γάρ), κατὰ τὴν 24
πρώτην δ' οὐσίαν ἔστιν, οἷον ἀνθρώπου ὁ τῆς ψυχῆς λόγος. ἡ οὐσία γάρ 25
ἐστι τὸ εἶδος τὸ ἐνόν, ἐξ οὗ καὶ τῆς ὕλης ἡ σύνοδος λέγεται οὐσία,

---

§. 18. *Σωκράτης δὲ καὶ Κορίσκος*] Totum locum Vetus interpres ita reddit: »homo autem vel animal, quod est ex utrisque, ut universaliter; Socrates autem et Coriscus ut singulariter; siquidem anima dupliciter dicitur, alii namque ut animam, alii vero ut totum.« Legit itaque *Σωκράτης δὲ καὶ Κορίσκος ὡς καθ' ἕκαστον.* | *εἰ*] om. *T.* | *καὶ*] add. *AbFb* Alex. 761, a, 12. | *διττόν*] *σωκράτης διττόν Ab.* | *οἱ δ'*] *ἡ δ' ST.* | *καὶ σῶμα*] *καὶ* om. *Ab*, *καὶ τὸ σῶμα* Ald. | *τόδε*] *τὰ δὲ Ab*, *τάδε* Var. Lect. ap. Brand. | *τὸ καθόλου*] *τὰ κ. Ab.* | *τε*] om. Ald.

§. 19. *ἔστι*] *ἔστι τι ET* Ald. | *οὐσιῶν τις*] *τις οὐσιῶν ET* Ald., *τις* om. *Fb.* | *οὐσίαν*] *τὴν οὐσ. Ab.* | *αὐτῶν*] om. *Ab.* | *ἀριθμούς*] *ἀριθμὸς S.*

§. 20. *ἐπεὶ*] *ἢ ἐπεὶ Ab.*

§. 21. *ἐπὶ*] *εἰ Ab*, *ἔτι* scribendum esse conj. Brand. | *ὁρισμῶν*] *μερισμῶν S.* | *τινὶ*] *τίνι* Bessario, qui ita vertit: »res autem quomodo una, partes habens, postea considerandum est.«

§. 22. *καθόλου*] om. *S.* | *ὁ λόγος*] *ὁ* om. *Ab.* | *ὁ τοῦ*] *ὁ* om. *Fb.* | *ἐν*] *ἓν T.* | *ὡς ὕλη*] *ὡς ἡ ὕλη* Ald. | *ἐνέσαι*] *ἔνεσιν S* Ald.

§. 23. *οὐδὲ γὰρ — οὐκ ἔστιν*] om. *S.* | *ἐκείνης*] *ἐκεῖνα Hb.* | *συνόλης*] *συνόλα T* Ald., *συνόδα Fb* Alex. 761, b, 5. | *δέ γ'*] *δ' T.*

§. 25. *οὐσία γάρ*] *γὰρ οὐσία ET* Ald. | *σύνοδος*] *σύνολος ET* Ald. Bess. Vet. | *δὶς*] *δι' ἃ Ab.* | *ὑπάρξει*] *ὑπάρχει S* Ald. | *ἢ Καλλίᾳ*] *ἢ* om. *T.Ab.* | *ἐνέσαι*] *ἔνεσι Fb* Bess. Vet., *ἔν ἐσι* Ald.

οἷον ἡ κοιλότης· ἐκ γὰρ ταύτης καὶ τῆς ῥινὸς σιμὴ ῥὶς καὶ ἡ σιμότης ἐστί· δὶς γὰρ ἐν τούτοις ὑπάρξει ἡ ῥίς. ἐν δὲ τῇ συνόλῳ οὐσίᾳ, οἷον
26 ῥινὶ σιμῇ ἢ Καλλίᾳ, ἐνέσται καὶ ἡ ὕλη. καὶ ὅτι τὸ τί ἦν εἶναι ἕκαστον 1037b
ἐπὶ τινῶν μὲν ταὐτόν, ὥσπερ ἐπὶ τῶν πρώτων οὐσιῶν, οἷον καμπυλότης
27 καὶ καμπυλότητι εἶναι, εἰ πρώτη ἐστίν. λέγω δὲ πρώτην ἢ μὴ λέγεται 153 Br.
28 τῷ ἄλλο ἐν ἄλλῳ εἶναι καὶ ὑποκειμένῳ ὡς ὕλη. ὅσα δ' ὡς ὕλη ἢ ὡς
συνειλημμένα τῇ ὕλῃ, οὐ ταὐτό, οὐδὲ κατὰ συμβεβηκὸς ἕν, οἷον ὁ Σωκράτης καὶ τὸ μουσικόν· ταῦτα γὰρ ταὐτὰ κατὰ συμβεβηκός.

διὰ τί εἷς λόγος ὁ ὁρισμός.

Cap. 12.

1 Νῦν δὲ λέγωμεν πρῶτον, ἐφ' ὅσον ἐν τοῖς ἀναλυτικοῖς περὶ ὁρισμῶν μὴ εἴρηται· ἡ γὰρ ἐν ἐκείνοις ἀπορία λεχθεῖσα πρὸ ἔργου τοῖς περὶ
2 τῆς οὐσίας ἐστὶ λόγοις. λέγω δὲ ταύτην τὴν ἀπορίαν, διὰ τί ποτε ἕν ἐστιν οὗ τὸν λόγον ὁρισμὸν εἶναι φαμέν, οἷον τοῦ ἀνθρώπου τὸ ζῷον
3 δίπουν· ἔστω γὰρ ἕτος αὐτῷ λόγος. διὰ τί δὴ τοῦτο ἕν ἐστιν ἀλλ' οὐ πολλά, ζῷον καὶ δίπουν; ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ ἄνθρωπος καὶ λευκὸν πολλὰ μέν ἐστιν, ὅταν μὴ ὑπάρχῃ θατέρῳ θάτερον, ἓν δέ, ὅταν ὑπάρχῃ καὶ πάθη τι τὸ ὑποκείμενον ὁ ἄνθρωπος· τότε γὰρ ἓν γίγνεται καὶ ἔστιν ὁ
4 λευκὸς ἄνθρωπος. ἐνταῦθα δ' οὐ μετέχει θατέρᾳ θάτερον· τὸ γὰρ γένος οὐ δοκεῖ μετέχειν τῶν διαφορῶν· ἅμα γὰρ ἂν τῶν ἐναντίων τὸ αὐτὸ μετεῖχεν· αἱ γὰρ διαφοραὶ ἐναντίαι, αἷς διαφέρει τὸ γένος. εἰ δὲ καὶ μετέχει, ὁ αὐτὸς λόγος, εἴπερ εἰσὶν αἱ διαφοραὶ πλείους, οἷον πεζόν,
5 δίπουν, ἄπτερον. διὰ τί γὰρ ταῦθ' ἓν ἀλλ' οὐ πολλά; οὐ γὰρ ὅτι ἐν-

---

§. 26. τὸ τί] om. *Ab.* | ἕκαστον] καὶ ἕκαστον *E* Alex. 761, b, 20. Ald. Bess. Vet. | καμπυλότης καὶ] om. *Ab.* | εἰ] ἡ *STAb* Ald. Sed Bekkeri scripturam confirmant interpretes latini.

§. 27. πρώτην ἢ] πρῶτον ᾗ *Ab.* | τῷ] τὸ *Ab.* | ὡς ὕλη] ὡς ὕλῃ Vallius tacite. Vetus interpres locum ita vertit: »quae non dicitur per aliud in alio esse, ut in subjecto vel materia.«

§. 28. ἢ ὡς] ἢ ὡς τὰ *Ab.* | οὐδὲ κατὰ] εἰ μὴ κατὰ Ald. | ὁ Σωκρ. καὶ τὸ μουσικόν] σωκρ. καὶ μουσικὸς *Ab.* | ταὐτὰ] ταῦτα *S*, πάντα *T*. | κατὰ] καὶ κατὰ *ES*.

§. 1. λέγωμεν] λέγομεν *THb*, λέγω *Fb*. | μὴ] μοι *T*, om. *Fb*. | ἐσὶ λόγοις ἐσί *Ab*.

§. 2. ἕν] om. *Ab*. | ἐστιν] ἐσι τὸ ὁρισὸν *SFb* Alex. 761, b, 41. Ald. Bess. | οἷον τῷ] οἷον ὁ τῷ *ET* Ald. | ἔστω γὰρ — ζῷον καὶ δίπουν §. 3.] om. *TAb*.

§. 3. ἓν δέ] εἰ δὲ *Ab*. | τότε γὰρ] τοῦτο γὰρ *S*.

§. 4. ἅμα γὰρ ἂν] ἂν om. *Ab*. | αἱ διαφοραὶ πλείους] αἱ om. *E*.

§. 5. οὐ γὰρ ὅτι ἐνυπάρχει] om. *S* Ald. | ἔσαι ἕν] ἔσαι τὸ ἕν Ald.

πάρχει· οὕτω μὲν γὰρ ἐξ ἁπάντων ἔσται ἕν. δεῖ δέ γε ἓν εἶναι ὅσα 6
ἐν τῷ ὁρισμῷ· ὁ γὰρ ὁρισμὸς λόγος τίς ἐστιν εἷς καὶ ἐσίας, ὥσθ' ἑνός
τινος δεῖ αὐτὸν εἶναι λόγον· καὶ γὰρ ἡ οὐσία ἕν τι καὶ τόδε τι σημαίνει,
154 Br. ὡς φαμέν. δεῖ δ' ἐπισκοπεῖν πρῶτον περὶ τῶν κατὰ τὰς διαιρέσεις 7
ὁρισμῶν. οὐθὲν γὰρ ἕτερόν ἐστιν ἐν τῷ ὁρισμῷ πλὴν τό τε πρῶτον 8
λεγόμενον γένος καὶ αἱ διαφοραί· τὰ δ' ἄλλα γένη ἐξὶ τό τε πρῶτον καὶ
μετὰ τούτου αἱ συλλαμβανόμεναι διαφοραί, οἷον τὸ πρῶτον ζῷον, τὸ δ'
1038 a ἐχόμενον ζῷον δίπουν, καὶ πάλιν ζῷον δίπουν ἄπτερον· ὁμοίως δὲ κἂν
διὰ πλειόνων λέγηται. ὅλως δ' οὐθὲν διαφέρει διὰ πολλῶν ἢ δι' ὀλί- 9
γων λέγεσθαι, ὥστ' οὐδὲ δι' ὀλίγων ἢ διὰ δυοῖν· τοῖν δύοῖν δὲ τὸ μὲν
διαφορὰ τὸ δὲ γένος, οἷον τῷ ζῷον δίπουν τὸ μὲν ζῷον γένος, διαφορὰ
δὲ θάτερον. εἰ οὖν τὸ γένος ἁπλῶς μή ἐξι παρὰ τὰ ὡς γένους εἴδη, 10
ἢ εἰ ἔξι μὲν ὡς ὕλη δ' ἐξίν (ἡ μὲν γὰρ φωνὴ γένος καὶ ὕλη, αἱ δὲ διά-
φοραὶ τὰ εἴδη καὶ τὰ ϛοιχεῖα ἐκ ταύτης ποιοῦσιν), φανερὸν ὅτι ὁ ὁρι-
σμός ἐξιν ὁ ἐκ τῶν διαφορῶν λόγος. ἀλλὰ μὴν καὶ δεῖ γε διαιρεῖσθαι 11
τὴν τῆς διαφορᾶς διαφοράν, οἷον ζῴου διαφορὰ τὸ ὑπόπουν· πάλιν τῷ
ζῴου τῷ ὑπόποδος τὴν διαφορὰν δεῖ εἰδέναι ἢ ὑπόπουν. ὡς' οὐ λεκτέον 12
τῷ ὑπόποδος τὸ μὲν πτερωτὸν τὸ δὲ ἄπτερον, ἐάνπερ λέγῃ καλῶς, ἀλλὰ
διὰ τὸ ἀδυνατεῖν ποιήσει τοῦτο· ἀλλ' ἢ τὸ μὲν σχιζόπουν τὸ δ' ἄσχιϛον·
αὗται γὰρ διαφοραὶ ποδός· ἡ γὰρ σχιζοποδία ποδότης τις. καὶ ἕτως 13
ἀεὶ βούλεται βαδίζειν ἕως ἂν ἔλθῃ εἰς τὰ ἀδιάφορα. τότε δ' ἔσονται

---

§. 6. ὅσα ἐν] ὅσα ἓν *ET* Ald. | καὶ ἐσίας] καὶ ἐσία *ET* Ald. Bess. Vet. | ὥσθ'] ὥσπερ *S*. | εἶναι λόγον] λόγον εἶναι *ST*. | καὶ γὰρ] εἰ γὰρ *Ab*.

§. 7. ἐπισκοπεῖν] σκοπεῖν *Fb*.

§. 8. τό τε πρῶτον] τε om. *Ab* Alex. | καὶ αἱ διαφοραὶ] καὶ διαφοραὶ *Ab*, καὶ ἡ διαφορά *Fb* γρ. *E* Alex. | μετὰ τούτου] μετὰ τοῦτο *S*. | κἂν] καὶ ἐὰν *Ab*.

§. 9. ἢ δι'] δι' om. *Ab*. | λέγεσθαι, ὥϛ' ἐδὲ δι' ὀλίγων] om. Ald. | τῷ ζῷον] τὸ ζῷον *ET* Ald.

§. 10. τὰ εἴδη καὶ τὰ ϛοιχεῖα] Bess. ita vertit: »vox namque genus et materia, differentiae autem species, nam elementa quoque ex hac faciunt« quasi legerit αἱ δὲ διαφοραὶ τὰ εἴδη· καὶ γὰρ τὰ στοιχεῖα κτλ. | ἐκ ταύτης] δ' ἐκ ταύτης *E*. | ὁ ὁρισμός] ὁ om. *T* Ald.

§. 11. τὴν τῆς διαφορᾶς διαφοράν] »oportet dividi differentia differentiam« Bess. | οἷον ζῴου] οἷον ζῴῳ *T*. | εἰδέναι] εἶναι *Ab*.

§. 12. ἐάνπερ] περ om. *S*, κἄνπερ Sylb. Casaub. | λέγῃ] λέγηται *ST* Ald. Bess. | ἀδυνατεῖν] δυνατεῖν *Ab*, ἀδύνατον *S*, ἀδυνατεῖν διαιρεῖν ex veteribus interpretibus conjicit Casaub. | ἀλλ' ἢ] ἀλλ' ἦ *Ab*, ἀλλ' εἰ ceteri. | ποδότης τίς] ποδότης τίς ἐξιν Ald.

§. 13. ἕως] ὡς Ald.

τοσαῦτα εἴδη ποδὸς ὅσαιπερ αἱ διαφοραί, καὶ τὰ ὑπόποδα ζῷα ἴσα ταῖς
14 διαφοραῖς. εἰ δὴ ταῦτα ἕτως ἔχει, φανερὸν ὅτι ἡ τελευταία διαφορὰ
ἡ οὐσία τοῦ πράγματος ἔσαι καὶ ὁ ὁρισμός, εἴπερ μὴ δεῖ πολλάκις ταὐτὰ
15 λέγειν ἐν τοῖς ὅροις· περίεργον γάρ. συμβαίνει δέ γε τοῦτο· ὅταν γὰρ
εἴπῃ ζῷον ὑπόπων δίπουν, οὐθὲν ἄλλο εἴρηκεν ἢ ζῷον πόδας ἔχον, δύο 155 Br.
πόδας ἔχον· κἂν τοῦτο διαιρῇ τῇ οἰκείᾳ διαιρέσει, πλεονάκις ἐρεῖ καὶ ἰσά-
16 κις ταῖς διαφοραῖς. ἐὰν μὲν δὴ διαφορᾶς διαφορὰ γίγνηται, μία ἔσαι
ἡ τελευταία τὸ εἶδος καὶ ἡ οὐσία· ἐὰν δὲ κατὰ συμβεβηκός, οἷον εἰ διαι-
ροῖ τῷ ὑπόποδος τὸ μὲν λευκὸν τὸ δὲ μέλαν, τοσαῦται ὅσαι ἂν αἱ τομαὶ
17 ὦσιν. ὥξε φανερὸν ὅτι ὁ ὁρισμὸς λόγος ἐξὶν ὁ ἐκ τῶν διαφορῶν, καὶ
18 τούτων τῆς τελευταίας κατά γε τὸ ὀρθόν. δῆλον δ' ἂν εἴη, εἴ τις με-
τατάξειε τοὺς τοιούτους ὁρισμούς, οἷον τὸν τῷ ἀνθρώπῳ, λέγων ζῷον δίπουν
19 ὑπόπων· περίεργον γὰρ τὸ ὑπόπουν εἰρημένου τῷ δίποδος. τάξις δ' οὐκ
ἔξιν ἐν τῇ οὐσίᾳ· πῶς γὰρ δεῖ νοῆσαι τὸ μὲν ὕξερον τὸ δὲ πρότερον;
περὶ μὲν ἓν τῶν κατὰ τὰς διαιρέσεις ὁρισμῶν τοσαῦτα εἰρήσθω τὴν πρώ-
την, ποῖοί τινές εἰσιν.

Cap. 13.

1 Ἐπεὶ δὲ περὶ τῆς οὐσίας ἡ σκέψις ἐξί, πάλιν ἐπανέλθωμεν. λέγε- 1038 b
ται δ' ὥσπερ τὸ ὑποκείμενον οὐσία εἶναι καὶ τὸ τί ἦν εἶναι, καὶ τὸ ἐκ
2 τούτων καὶ τὸ καθόλου. περὶ μὲν οὖν τοῖν δυοῖν εἴρηται· καὶ γὰρ περὶ
τοῦ τί ἦν εἶναι καὶ τοῦ ὑποκειμένου, ὅτι διχῶς ὑπόκειται, ἢ τόδε τι ὄν,
3 ὥσπερ τὸ ζῷον τοῖς πάθεσιν, ἢ ὡς ἡ ὕλη τῇ ἐντελεχείᾳ. δοκεῖ δὲ καὶ
τὸ καθόλου αἴτιόν τισιν εἶναι μάλιστα, καὶ εἶναι ἀρχὴ τὸ καθόλου· διὸ ἐπέλ-
4 θωμεν καὶ περὶ τούτου. ἔοικε γὰρ ἀδύνατον εἶναι οὐσίαν εἶναι ὁτιοῦν τῶν
5 καθόλου λεγομένων. πρώτη μὲν γὰρ οὐσία ἴδιος ἑκάστῳ ἢ οὐκ ὑπάρχει

---

§. 14. *ὁ ὁρισμός*] ὁ om. *T* | *ταὐτὰ*] *τὸ αὐτὸ Fb*, *ταῦτα* Ald., om. *T*.

§. 15. *ἢ ζῷον*] *εἰ μὴ ζῷον Ab*. Deinde *πόδας* post *ζῷον* om. *ET*. | *δύο πόδας ἔχον*] *ἔχον δύο πόδας S*, *ἔχον* om. *T*.

§. 16. *γίγνηται*] *γίγνεται S*, *γίνηται TFb* Ald. | *διαιροῖ*] *διαιρεῖ SAb*, *διαιροίη* Ald. | *τοσαῦται*] *τοσαῦτα Ab*.

§. 18. *δῆλον δ'*] *δ'* om. *T*. | *μετατάξειε*] *μετάξειε* Ald. | *λέγων*] *λόγον S*.

§. 19. *τὴν πρώτην*] om. *Fb* Bess.

§. 1. *ἐπεὶ δέ*] *ἐπειδὴ Fb*. | *ἡ σκέψις ἐξί*] *ἐξὶν ἡ σκέψις T*.

§. 2. *ἢ τόδε*] *ἢ* om. *Ab*, *ἢ ὡς τόδε* Sylb. | *ἡ ὕλη*] *ἡ* om. *ST* Ald.

§. 3. *ἀρχὴ*] „*ἀρχὴ S*“ Bekkerus in marg., *καὶ ἀρχὴν* Ald.

§. 4. *εἶναι οὐσίαν εἶναι*] *εἶναι* prius om. *Ab*, alterum *T*.

§. 5. *γὰρ*] *γὰρ ἡ SAb*. | *οὐσία ἴδιος ἑκάστῳ*] *οὐσία ἡ ἑκάστου ἴδιος ἑκάστου E* Bess. Vet. Ascl. 764, a, 8. 766, b, 45 et omisso *ἡ S*, *οὐσία ἡ ἑκάστου T* Ald.

ἄλλῳ, τὸ δὲ καθόλε κοινόν· τῦτο γὰρ λέγεται καθόλε ὃ πλείοσιν ὑπάρχειν πέφυκεν. τίνος ἂν ἀσία τῦτ' ἔσαι; ἢ γὰρ ἁπάντων ἢ ἀθενός. ἁπάν- 6
156 Br. των δ' ἀχ οἷόν τε· ἑνὸς δ' εἰ ἔσαι, καὶ τἆλλα τῦτ' ἔσαι· ὧν γὰρ μία ἡ ἀσία, καὶ τὸ τί ἦν εἶναι ἓν καὶ αὐτὰ ἕν. ἔτι ἀσία λέγεται τὸ μὴ καθ' 7
ὑποκειμένε, τὸ δὲ καθόλε καθ' ὑποκειμένε τινὸς λέγεται ἀεί. ἀλλ' ἆρα 8
ἅτω μὲν ἀκ ἐνδέχεται ὡς τὸ τί ἦν εἶναι, ἐν τύτῳ δὲ ἐνυπάρχειν, οἷον τὸ ζῷον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ καὶ ἵππῳ. οὐκῦν δῆλον ὅτι ἔσι τις αὐτῦ λόγος.
διαφέρει δ' ἀθὲν ἀδ' εἰ μὴ πάντων λόγος ἐσὶ τῶν ἐν τῇ ἀσία· ἀθὲν γὰρ 9
ἧττον ἀσία τῦτ' ἔσαι τινός, ὡς ὁ ἄνθρωπος τῦ ἀνθρώπε ἐν ᾧ ὑπάρχει. ὥστε τὸ αὐτὸ συμβήσεται πάλιν· ἔσται γὰρ ἀσία ἐκείνου ἀσία, οἷον τὸ 10
ζῷον ἐν ᾧ ὡς ἴδιον ὑπάρχει. ἔτι δὲ καὶ ἀδύνατον καὶ ἄτοπον τὸ τόδε 11
καὶ ἀσίαν, εἰ ἔστιν ἔκ τινων, μὴ ἐξ οὐσιῶν εἶναι μηδ' ἐκ τοῦ τόδε τι, ἀλλ' ἐκ ποιοῦ· πρότερον γὰρ ἔσται μὴ ἀσία τε καὶ τὸ ποιὸν οὐσίας τε καὶ τῦ τόδε. ὅπερ ἀδύνατον· οὔτε λόγῳ γὰρ οὔτε χρόνῳ οὔτε γενέσει 12
οἷόν τε τὰ πάθη τῆς ἀσίας εἶναι πρότερα· ἔσται γὰρ χωριστά. ἔτι τῷ 13
Σωκράτει ἀσίᾳ ἐνυπάρξει ἀσία, ὥστε δυοῖν ἔσται οὐσία. ὅλως δὲ συμβαίνει, εἰ ἔστιν ἀσία ὁ ἄνθρωπος καὶ ὅσα οὕτω λέγεται, μηθὲν τῶν ἐν τῷ λόγῳ εἶναι μηθενὸς ἀσίαν, μηδὲ χωρὶς ὑπάρχειν αὐτῶν μηδ' ἐν ἄλλῳ, λέγω δ' οἷον ἀκ εἶναί τι ζῷον παρὰ τὰ τινά, ἀδ' ἄλλο τῶν ἐν τοῖς λόγοις ἀθέν. ἔκ τε δὴ τύτων θεωρῦσι φανερὸν ὅτι ἀθὲν τῶν καθόλε ὑπαρ- 14

Reliquorum librorum scripturam, quam Bekkerus reddidit, confirmare videtur Alex. 764, a, 10. | ἢ ἀχ ὑπάρχει ἄλλῳ] ἦ ἀχ ὑπάρχει ἄλλο *T*.

§. 6. ἁπάντων] πάντων *EST* Ald. | ἁπάντων] πάντων *EST* Ald. | δ' εἰ ἔσαι] γρ. δή ἐσι *E*, δ' ἔσαι Ald. | τῦτ' ἔσται] post ἔσται exhibet *S* ἢ γὰρ παντὸς ἢ ἀδενός.

§. 8. τούτῳ] αὐτῷ *EST* Ald. Bess. Vet., γρ. καὶ „ἐν αὐτοῖς" ἤτοι τοῖς ὑποκειμένοις *E* inter versus. | ἐνυπάρχειν] ἐνυπάρχει *S* Bess. Vet. | τὸ ζῷον] om. *T*. | ἔσι] ἔσαι *S* Ald.

§. 10. ᾧ] ᾧ εἴδει *TAb* Ald. Diversum textum ante oculos habuisse videtur interpres vetus, qui totum colon ita vertit: »iterum enim erit substantia in illius substantia, ut animal, in quo est species, proprium existit.« Atque Bess.: »erit enim substantia illius substantia, ut animal speciei, in qua ut proprium existit.«

§. 11. τὸ τόδε] τότε δὲ *T*, τὸ τόδε τι Alex. in lemm. 764, b, 14. | καὶ ἀσίαν] καὶ τὴν ἀσίαν *Fb*. | ποιῦ] τῦ ποιῦ *T* Ald. | ἀσία τε] ἀσία δὲ *T*, τε om. *Ab*.

§. 12. ὅπερ] τῦτο δὲ *Ab*. | χωριστά] καὶ χωριστά *Ab*.

§. 13. Σωκράτει] σωκράτη *T* Ald. | ἀσίᾳ] om. *EAb*, post ἀσία ponit *T* et γρ. *E*, post ἐνυπάρξει Vet. | ἀσία] ἀσίαι *T*. | ὅλως] ἄλλως *AbH* (ita Bekkeri typothetae per negligentiam). | ἐν ἄλλῳ] ἓν ἐν ἄλλῳ *TAb*. | λόγοις] λογικοῖς *Hb* Ascl. 765, a, 1. | ἀθέν] ἀδὲν γὰρ *Ab*.

§. 14. ἔκ τε] ἐκ δὲ *T*. | τόδε] τὸ τόδε *Fb*.

χόντων ἐσία ἐστί, καὶ ὅτι ἀθὲν σημαίνει τῶν κοινῇ κατηγορεμένων τόδε 1039a
15 τι, ἀλλὰ τοιόνδε. εἰ δὲ μή, ἄλλα τε πολλὰ συμβαίνει καὶ ὁ τρίτος ἄν-
16 θρωπος. ἔτι δὲ καὶ ὧδε δῆλον. ἀδύνατον γὰρ ἐσίαν ἐξ οὐσιῶν εἶναι
ἐνυπαρχουσῶν ὡς ἐντελεχείᾳ· τὰ γὰρ δύο οὕτως ἐντελεχείᾳ οὐδέποτε ἓν
ἐντελεχείᾳ, ἀλλ' ἐὰν δυνάμει δύο ᾖ, ἔσται ἕν, οἷον ἡ διπλασία ἐκ δύο 157 Br.
17 ἡμίσεων δυνάμει γε· ἡ γὰρ ἐντελέχεια χωρίζει. ὥστε εἰ ἡ οὐσία ἕν, ἐκ
ἔσαι ἐξ οὐσιῶν ἐνυπαρχουσῶν, καὶ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ὃν λέγει Δημό-
κριτος ὀρθῶς· ἀδύνατον γὰρ εἶναί φησιν ἐκ δύο ἓν ἢ ἐξ ἑνὸς δύο γε-
18 νέσθαι· τὰ γὰρ μεγέθη τὰ ἄτομα τὰς οὐσίας ποιεῖ. ὁμοίως τοίνυν
δῆλον ὅτι καὶ ἐπ' ἀριθμοῦ ἔξει, εἴπερ ἐσὶν ὁ ἀριθμὸς σύνθεσις μονάδων,
ὥσπερ λέγεται ὑπό τινων· ἢ γὰρ ἐχ ἓν ἡ δυάς, ἢ ἐκ ἔσι μονὰς ἐν αὐτῇ
19 ἐντελεχείᾳ. ἔχει δὲ τὸ συμβαῖνον ἀπορίαν. εἰ γὰρ μήτε ἐκ τῶν καθόλε
οἷόν τ' εἶναι μηδεμίαν οὐσίαν διὰ τὸ τοιόνδε ἀλλὰ μὴ τόδε τι σημαί-
νειν, μήτ' ἐξ οὐσιῶν ἐνδέχεται ἐντελεχείᾳ εἶναι μηδεμίαν ἐσίαν σύνθετον,
ἀσύνθετον ἂν εἴη ἐσία πᾶσα, ὥς' οὐδὲ λόγος ἂν εἴη οὐδεμιᾶς οὐσίας.
20 ἀλλὰ μὴν δοκεῖ γε πᾶσι καὶ ἐλέχθη πάλαι ἢ μόνον εἶναι ἐσίας ὅρον ἢ
21 μάλιστα· νῦν δ' ἐδὲ ταύτης. ἐδενὸς ἄρ' ἔσται ὁρισμός· ἢ τρόπον μέν
τινα ἔσται, τρόπον δέ τινα οὔ. δῆλον δ' ἔσται τὸ λεγόμενον ἐκ τῶν
ὕστερον μᾶλλον.

Cap. 14.

1 Φανερὸν δ' ἐξ αὐτῶν τούτων τὸ συμβαῖνον καὶ τοῖς τὰς ἰδέας
λέγεσιν οὐσίας τε καὶ χωριστὰς εἶναι, καὶ ἅμα τὸ εἶδος ἐκ τοῦ γένους
2 ποιοῦσι καὶ τῶν διαφορῶν. εἰ γάρ ἐσι τὰ εἴδη καὶ τὸ ζῷον ἐν τῷ ἀν-
3 θρώπῳ καὶ ἵππῳ, ἤτοι ἓν καὶ ταὐτὸν τῷ ἀριθμῷ ἐστὶν ἢ ἕτερον. τῷ

---

§. 16. ἀδύνατον γὰρ] γὰρ om. AbFbHb. | ὡς] ἅτως ὡς EST Ald. Bess. Vet. | τὰ γὰρ δύο ἅτως ἐντ.] om. S. | οἷον ἡ] οἷον εἰ Ab. | γε] ἕν T. | χωρίζει] ἐν ἄλλοις χωρίζει Ald.

§. 17. εἰ] om. E. | ὃν] ὃ T.

§. 18. δῆλον ὅτι] om. Hb. | ἐπ' ἀριθμοῦ] ἐπὶ τοῦ ἀρ. Hb. | ὁ ἀριθμὸς] ὁ om. Ab. | σύνθεσις] om. Ab. | ἡ δυάς] ἢ δυάς T Ald. | ἔστι] ἔνεσι ET Ald. Bess. Vet.

§. 19. διὰ τὸ τοιόνδε] διὰ τοσόνδε T. | σύνθετον] om. ESTHb Syr. ap. Ascl. Vet., tuetur Alex.

§. 20. πᾶσι] πᾶσα Ab. | εἶναι ἐσίας] ἐσίας εἶναι Ab.

§. 1. τούτων] τοῦτο Fb. | ἐσίας τε καὶ χωριστὰς] ἐσίας τε χωριστὰς Ab, χωριστάς τε ἐσίας Fb, »substantias separabiles esse« Vet. | ἅμα] om. S. | τὸ] καὶ τὸ ET.

§. 3. μὲν γὰρ] μὲν om. S, γὰρ om. Ab. | διέξεισι λόγον ὁ λέγων] ὁ λέγων διέξ. λόγ. Ab.

μὲν γὰρ λόγῳ δῆλον ὅτι ἕν· τὸν γὰρ αὐτὸν διέξεισι λόγον ὁ λέγων ἐν ἑκα-
τέρῳ. εἰ ἓν ἐσί τις ἄνθρωπος αὐτὸς καθ' αὑτὸν τόδε τι καὶ κεχωρι- 4
158 Br. σμένον, ἀνάγκη καὶ ἐξ ὧν, οἷον τὸ ζῷον καὶ τὸ δίπουν, τόδε τι σημαί-
νειν καὶ εἶναι χωριστὰ καὶ οὐσίας· ὥστε καὶ τὸ ζῷον. εἰ μὲν οὖν τὸ 5
αὐτὸ καὶ ἓν τὸ ἐν τῷ ἵππῳ καὶ τῷ ἀνθρώπῳ, ὥσπερ σὺ σαυτῷ, πῶς τὸ
1039b ἓν ἐν τοῖς ἓσι χωρὶς ἓν ἔσαι, καὶ διὰ τί ἐ καὶ χωρὶς αὑτῆ ἔσται τὸ ζῷον
τοῦτο; ἔπειτα εἰ μὲν μεθέξει τῆ δίποδος καὶ τῆ πολύποδος, ἀδύνατόν τι 6
συμβαίνει· τἀναντία γὰρ ἅμα ὑπάρξει αὐτῷ ἑνὶ καὶ τῷδέ τινι ὄντι. εἰ δὲ 7
μή, τίς ὁ τρόπος ὅταν εἴπῃ τις τὸ ζῷον εἶναι δίπουν ἢ πεζόν; ἀλλ' ἴσως
σύγκειται καὶ ἅπτεται ἢ μέμικται. ἀλλὰ πάντα ἄτοπα. ἀλλ' ἕτερον ἐν 8
ἑκάστῳ. οὐκοῦν ἄπειρα ὡς ἔπος εἰπεῖν ἔσαι ὧν ἡ ἐσία ζῷον· ἐ γὰρ κατὰ
συμβεβηκὸς ἐκ ζῴου ὁ ἄνθρωπος. ἔτι πολλὰ ἔσαι αὐτὸ τὸ ζῷον· οὐσία 9
τε γὰρ τὸ ἐν ἑκάστῳ ζῷον· ἐ γὰρ κατ' ἄλλο λέγεται. εἰ δὲ μή, ἐξ ἐκείνου
ἔσαι ὁ ἄνθρωπος καὶ γένος αὐτῆ ἐκεῖνο. καὶ ἔτι ἰδέαι ἅπαντα ἐξ ὧν 10
ὁ ἄνθρωπος. ἐκῆν ἐκ ἄλλου μὲν ἰδέα ἔσαι ἄλλου δ' ἐσία· ἀδύνατον γάρ.
αὐτὸ ἄρα ζῷον ἓν ἕκαστον ἔσται τῶν ἐν τοῖς ζῴοις. ἔτι ἐκ τίνος τοῦτο 11
καὶ πῶς ἐξ αὐτῆ ζῷον; ἢ πῶς οἷόν τε εἶναι τὸ ζῷον ὃ ἐσία, τῆτο αὐτὸ
παρ' αὐτὸ τὸ ζῷον; ἔτι δ' ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν ταῦτά τε συμβαίνει καὶ 12
τήτων ἀτοπώτερα. εἰ δὴ ἀδύνατον οὕτως ἔχειν, δῆλον ὅτι ἐκ ἔσιν εἴδη
αὐτῶν ἅτως ὥς τινές φασιν.

---

§. 4. *αὐτὸς καθ' αὑτὸν*] *αὐτὸ καθ' αὑτὸ ET* Ald. Bess. Vet. | *τόδε*] *καὶ τόδε Fb* Alex., *τὸ τόδε S.* | *καὶ κεχ.*] *καὶ* om. *TFb* Alex.; *καὶ κεχ. — τόδε τι* om. *S.* | *ὥςε καὶ τὸ ζῷον*] »quare et ipsum animal« Bess.

§. 5. *ἓν τὸ*] add. *Ab* et Alex. 766, a, 30, *ἕν τι καὶ* Bess. | *καὶ τῷ ἀνθρώπῳ*] add. *AbFb* Alex. et ut probabile est Asclep. 766, a, 3. | *σὺ σαυτῷ*] *αὐτὸς αὐτῷ Ab.* | *πῶς*] om. *Ab.* | *τὸ ἓν*] add. *AbFb*, *τὸ ὂν* Alex. in paraphr. | *ἐν τοῖς οὖσι χωρὶς*] *ἐν χωρὶς ἓσιν ET* Ald., *ἐγχωρὶς ἓσιν S.* | *ἓν ἔσαι*] *ἐνέσται* scribendum esse suspicatur Sylb. | *χωρὶς αὐτῆ*] *αὐτὸ Ab.* | *τῆτο*] *ἑαυτῆ Ab.*

§. 6. *μεθέξει*] *μὴ μεθέξει T.* | *τῷδέ τινι ὄντι*] *τῷ δέοντι T*; *τινι* add. *AbFb.*

§. 7. *ὁ τρόπος*] *ὁ* om. *Ab.* | *τις*] *τί Ab.* | *δίπουν*] *καὶ δίπουν* Bess. | *πεζόν*] post *πεζὸν Fb* et Alex. 766, a, 38. addunt *ἢ ζῷον ἄπουν.*

§. 8. *οὐ γὰρ*] *οὐ καὶ S.* | *ὁ*] om. *Ab.*

§. 9. *αὐτὸ τὸ*] *τὸ* om. *T.* | *κατ' ἄλλο*] *κατ' ἄλλης* Ald.

§. 10. *ἰδέαι*] *γρ. ἰδέα E.* | *ζῷον ἓν*] *ἕν* add. *Ab.* | *ἕκαςον ἔσαι*] *ἔσαι ἕκαςον ES* Ald.

§. 11. *ἐκ τίνος*] »ex aliquo« Bess. | *τῆτο*] *τήτης EST* Ald. | *αὐτῆ ζῷον*] *αὐτῆ ζῴης EST* Ald. Bess. Vet., *αὐτοζῴης γρ. E.* Quam scripturam Alexander ante oculos habuerit, ex ejus paraphrasi haud satis apparet 767, a, 39. | *τὸ ζῷον*] *γρ. ἐσία E.* | *ὃ*] om. *Ab.*

§. 12. *ἔτι δ'*] *ἔτι δὲ καὶ T.* | *εἴδη*] *ἰδέα ET* Ald.

Cap. 15.

1 Ἐπεὶ δ' ἡ οὐσία ἑτέρα τό τε σύνολον καὶ ὁ λόγος (λέγω δ' ὅτι ἡ μὲν ἅτως ἐστὶν οὐσία σὺν τῇ ὕλῃ συνειλημμένος ὁ λόγος, ἡ δ' ὁ λόγος ὅλως), ὅσαι μὲν ἦν ἅτω λέγονται, τούτων μὲν ἔσι φθορά· καὶ γὰρ γένε- 159 Br
2 σις· τᾶ δὲ λόγᾳ οὐκ ἔσιν ἅτως ὥσε φθείρεσθαι· οὐδὲ γὰρ γένεσις (οὐ γὰρ γίγνεται τὸ οἰκίᾳ εἶναι ἀλλὰ τὸ τῇδε τῇ οἰκίᾳ), ἀλλ' ἄνευ γενέσεως καὶ φθορᾶς εἰσὶ καὶ οὐκ εἰσίν· δέδεικται γὰρ ὅτι οὐθεὶς ταῦτα γεννᾷ οὐδὲ ποιεῖ.
3 διὰ τᾶτο δὲ καὶ τῶν οὐσιῶν τῶν αἰσθητῶν τῶν καθ' ἕκαςα οὐθ' ὁρισμὸς ἅτ' ἀπόδειξίς ἐσιν, ὅτι ἔχουσιν ὕλην ἧς ἡ φύσις τοιαύτη ὥστ' ἐνδέχεσθαι
4 καὶ εἶναι καὶ μή· διὸ φθαρτὰ πάντα τὰ καθ' ἕκαστα αὐτῶν. εἰ οὖν ἦ τ' ἀπόδειξις τῶν ἀναγκαίων καὶ ὁ ὁρισμὸς ἐπιστημονικός, καὶ οὐκ ἐνδέχεται, ὥσπερ οὐδ' ἐπιςήμην ὁτὲ μὲν ἐπιστήμην ὁτὲ δ' ἄγνοιαν εἶναι, ἀλλὰ δόξα τὸ τοιᾶτόν ἐσιν, ἅτως οὐδ' ἀπόδειξιν οὐδ' ὁρισμόν, ἀλλὰ δόξα ἔστι 1040a
τᾷ ἐνδεχομένᾳ ἄλλως ἔχειν, δῆλον ὅτι οὐκ ἂν εἴη αὐτῶν οὔτε ὁρισμὸς οὔτε
5 ἀπόδειξις. ἄδηλά τε γὰρ τὰ φθειρόμενα τοῖς ἔχουσι τὴν ἐπιςήμην, ὅταν ἐκ τῆς αἰσθήσεως ἀπέλθῃ· καὶ σωζομένων τῶν λόγων ἐν τῇ ψυχῇ τῶν
6 αὐτῶν οὐκ ἔσαι οὔτε ὁρισμὸς ἔτι οὔτε ἀπόδειξις. διὸ δεῖ τῶν πρὸς ὅρον, ὅταν τις ὁρίζηταί τι τῶν καθ' ἕκαςα, μὴ ἀγνοεῖν ὅτι ἀεὶ ἀναιρεῖν ἔσιν·
7 οὐ γὰρ ἐνδέχεται ὁρίσασθαι. οὐδὲ δὴ ἰδέαν οὐδεμίαν ἔσιν ὁρίσασθαι· τῶν
8 γὰρ καθ' ἕκασον ἡ ἰδέα, ὡς φασί, καὶ χωριςή. ἀναγκαῖον δ' ἐξ ὀνομά-
των εἶναι τὸν λόγον. ὄνομα δ' ὃ ποιήσει ὁ ὁριζόμενος· ἄγνωσον γὰρ ἔσαι.
9 τὰ δὲ κείμενα κοινὰ πᾶσιν. ἀνάγκη ἄρα ὑπάρχειν καὶ ἄλλῳ ταῦτα· οἷον εἴ τις σὲ ὁρίσαιτο, ζῷον ἐρεῖ ἰσχνὸν ἢ λευκὸν ἢ ἕτερόν τι ὧ καὶ ἄλλῳ

---

§. 1. ἡ μὲν] εἰ μὲν *Fb.* | ὅλως] om. *Ab.* | λέγονται] λέγεται Ald. | φθορά] καὶ φθορά *Ab.*

§. 2. ὥσε] om. *S.* | οὐδὲ] οὐδὲν *E*, οὐ *Ab.*

§. 3. οὐθ' ὁρισμὸς] οὔτ' ἀριθμὸς *T.* | αὐτῶν] om. *Hb.*

§. 4. ἦ τ'] εἴτε Ald., ἔτε Sylb. | ὁτὲ μὲν ἐπιςήμην] om. *Ab.* | ἀπόδειξιν οὐδ' ὁρισμόν] ἀπόδειξις οὐδ' ὁρισμός *AbFb.*

§. 5. ἀπέλθῃ] ἐπέλθῃ *T.* | τῶν λόγων ἐν τῇ ψυχῇ τῶν αὐτῶν] τῶν ἐν τῇ ψυχῇ λόγων αὐτῶν *T.*

§. 6. καθ' ἕκαστα] καθ' ἕκαστον *EAb.* | ἀεὶ] om. *E.*

§. 7. δὴ] δεῖ *T.* | ὁρίσασθαι] ἀναιρεῖν *Fb.*

§. 8. ἐξ ὀνομ.] ἐξ ὧν ὀνομ. *T*, δὲ καὶ ἐξ ὀνομ. Ald.

§. 9. καὶ ἄλλῳ ταῦτα] καὶ ἄλλοις ταῦτα Ald., καὶ ἄλλως τοιαῦτα *S*, καὶ ἄλλοις τοιαῦτα Bess., om. *T.* | οἷον] ita *Ab* γρ. *E* Ascl. 768, a, 9. Alex. a, 11. Vet.: ceteri καὶ. | σὲ] om. *FbHb* Ascl. 768, a, 9. | ὁρίσαιτο] ὁρίσαι τὸ *T.* | ὑπάρξει] ὑπάρχει *TAb.*

ὑπάρξει. εἰ δέ τις φαίη μηθὲν κωλύειν χωρὶς μὲν πάντα πολλοῖς, ἅμα 10
160 Br. δὲ μόνῳ τούτῳ ὑπάρχειν, λεκτέον πρῶτον μὲν ὅτι καὶ ἀμφοῖν, οἷον τὸ
ζῷον δίπουν τῷ ζῴῳ καὶ τῷ δίποδι. καὶ τοῦτο ἐπὶ μὲν τῶν ἀϊδίων καὶ 11
ἀνάγκη εἶναι, πρότερά γ' ὄντα καὶ μέρη τοῦ συνθέτου. ἀλλὰ μὴν καὶ 12
χωριστά, εἴπερ τὸ ἄνθρωπος χωριστόν· ἢ γὰρ ἐθὲν ἢ ἄμφω. εἰ μὲν ἓν
μηθέν, οὐκ ἔσται τὸ γένος παρὰ τὰ εἴδη· εἰ δ' ἔσται, καὶ ἡ διαφορά.
εἶθ' ὅτι πρότερα τῷ εἶναι· ταῦτα δὲ οὐκ ἀνταναιρεῖται. ἔπειτα δὲ εἰ ἐξ 13.14
ἰδεῶν αἱ ἰδέαι (ἀσυνθετώτερα γὰρ τὰ ἐξ ὧν), ἔτι ἐπὶ πολλῶν δεήσει
κἀκεῖνα κατηγορεῖσθαι ἐξ ὧν ἡ ἰδέα, οἷον τὸ ζῷον καὶ τὸ δίπουν. εἰ δὲ 15
μή, πῶς γνωρισθήσεται; ἔσται γὰρ ἰδέα τις ἣν ἀδύνατον ἐπὶ πλειόνων
κατηγορῆσαι ἢ ἑνός. οὐ δοκεῖ δέ, ἀλλὰ πᾶσα ἰδέα εἶναι μεθεκτή. ὥσπερ 16
οὖν εἴρηται, λανθάνει ὅτι ἀδύνατον ὁρίσασθαι ἐν τοῖς ἀϊδίοις, μάλιστα
δὲ ὅσα μοναχά, οἷον ἥλιος ἢ σελήνη. οὐ μόνον γὰρ διαμαρτάνουσι τῷ 17
προστιθέναι τοιαῦτα ὧν ἀφαιρουμένων ἔτι ἔσαι ἥλιος, ὥσπερ τὸ περὶ γῆν
ἰὸν ἢ νυκτικρυφές. οὐκ ἂν γὰρ σῇ ἢ φανῇ, οὐκέτι ἔσαι ἥλιος· ἀλλ' ἄτοπον 18
εἰ μή· ὁ γὰρ ἥλιος οὐσίαν τινὰ σημαίνει. ἔτι ὅσα ἐπ' ἄλλο ἐνδέχεται, 19
1040 b οἷον ἐὰν ἕτερος γένηται τοιοῦτος, δῆλον ὅτι ἥλιος ἔσται. κοινὸς ἄρα ὁ
λόγος. ἀλλ' ἦν τῶν καθ' ἕκαστα ὁ ἥλιος, ὥσπερ Κλέων ἢ Σωκράτης, ἐπεὶ 20
διὰ τί οὐδεὶς ὅρον ἐκφέρει αὐτῶν ἰδέας; γένοιτο γὰρ ἂν δῆλον πειρω-
μένων ὅτι ἀληθὲς τὸ νῦν εἰρημένον.

---

§. 10. *λεκτέον*] add. *AbFb γρ. E* Alex. 768, b, 1. | *ὅτι καὶ*] *ὅτι τὸ Ab.*

§. 11. *καὶ ἀνάγκη*] *καὶ* om. *Fb*, *καὶ ἀνάγκη γε ET*; Alexander modo *καὶ ἀνάγκη*, modo *ἀνάγκη γε* legit 768, a, 29. 35. | *συνθέτου*] *συντεθέντος S.*

§. 12. *ἢ γάρ*] *εἰ γὰρ* Ald. | *τὸ γένος*] *τὸ ζῷον Fb.*

§. 14. *ἔπειτα*] *ἔτι γρ. E.* | *δὲ*] om. *Ab.* | *ἀσυνθετώτερα γὰρ*] *ἀσυνθ. γε* Bessario, sine parentheseos signis. Haec enim est ejus versio: »deinde si ex ideis ideae, minus profecto composita sunt, ex quibus.«

§. 15. *ἰδέα*] *ἡ ἰδέα* Ald. | *κατηγορῆσαι*] *κατηγορεῖσθαι T.* | *πᾶσα*] *πᾶσιν S.*

§. 16. *ἀδύνατον*] *ἀδύνατόν ἐστιν Fb* Alex. 768, b, 17. | *ἢ σελήνη*] *καὶ σελ. T*, *καὶ ἡ σελ.* Ald., »et luna« Vet. Post *σελήνη Fb* addit *ἢ γῇ*, atque idem legisse videtur Alex. 769, a, 11.

§. 17. *γὰρ*] *δὲ δὴ E.* | *διαμαρτάνουσι*] *ἁμαρτάνουσι EFb.* | *τοιαῦτα*] *τὰ τοιαῦτα T.* | *περὶ*] *ὑπὸ Hb* Ascl. 768, b, 39. | *γῆν ἰόν*] *γήνιον T.*

§. 18. *ἂν γὰρ σῇ*] *ἂν γὰρ δὲ σῇ T*, *ἄνδρες τῇ E.* | *ἢ φανῇ*] *ἢ ἀεὶ φανῇ Hb* et Ascl. 768, b, 41., probante Brandisio in annot. crit.

§. 20. *ὅρον*] *ὅρκον S.*

Cap. 16.

1 Φανερὸν δ' ὅτι καὶ τῶν δοκεσῶν εἶναι ἐσιῶν αἱ πλεῖξαι δυνάμεις
2 εἰσί, τά τε μόρια τῶν ζῴων· ἐθὲν γὰρ κεχωρισμένον αὐτῶν ἐξίν· ὅταν
δὲ χωρισθῇ, καὶ τότε ὄντα ὡς ὕλη πάντα, καὶ γῇ καὶ πῦρ καὶ ἀήρ· 161 Br.
ἐθὲν γὰρ αὐτῶν ἕν ἐστιν, ἀλλ' οἷον ὁ ὀρρὸς πρὶν ἢ πεφθῇ καὶ γένηταί
3 τι ἐξ αὐτῶν ἕν. μάλιστα δ' ἄν τις τὰ τῶν ἐμψύχων ὑπολάβοι μόρια
καὶ τὰ τῆς ψυχῆς πάρεγγυς ἄμφω γίγνεσθαι, ὄντα καὶ ἐντελεχείᾳ καὶ
δυνάμει, τῷ ἀρχὰς ἔχειν κινήσεως ἀπό τινος ἐν ταῖς καμπαῖς· διὸ ἔνια
4 ζῷα διαιρεθέντα ζῇ. ἀλλ' ὅμως δυνάμει πάντ' ἔσαι, ὅταν ᾖ ἓν καὶ συν-
5 εχὲς φύσει, ἀλλὰ μὴ βίᾳ ἢ καὶ συμφύσει· τὸ γὰρ τοιοῦτον πήρωσις. ἐπεὶ
δὲ τὸ ἓν λέγεται ὥσπερ καὶ τὸ ὄν, καὶ ἡ ἐσία ἡ τοῦ ἑνὸς μία καὶ ὧν
μία ἀριθμῷ ἓν ἀριθμῷ, φανερὸν ὅτι ἔστε τὸ ἓν ἔστε τὸ ὂν ἐνδέχεται ἐσίαν
6 εἶναι τῶν πραγμάτων, ὥσπερ ἐδὲ τὸ στοιχείῳ εἶναι ἢ ἀρχῇ· ἀλλὰ ζητοῦ-
7 μεν τίς ἓν ἡ ἀρχή, ἵνα εἰς γνωριμώτερον ἀναγάγωμεν. μᾶλλον μὲν ἓν
τούτων ἐσία τὸ ὂν καὶ ἓν ἢ ἥ τε ἀρχὴ καὶ τὸ στοιχεῖον καὶ τὸ αἴτιον,
ἔπω δὲ ἐδὲ ταῦτα, εἴπερ μηδ' ἄλλο κοινὸν μηθὲν ἐσία· ἐδενὶ γὰρ ὑπάρ-
8 χει ἡ ἐσία ἀλλ' ἢ αὐτῇ τε καὶ τῷ ἔχοντι αὐτήν, ἧ ἐστὶν ἐσία. ἔτι τὸ
ἓν πολλαχῇ ἐκ ἂν εἴη ἅμα, τὸ δὲ κοινὸν ἅμα πολλαχῇ ὑπάρχει· ὥστε
9 δῆλον ὅτι ἐθὲν τῶν καθόλε ὑπάρχει παρὰ τὰ καθ' ἕκαστα χωρίς· ἀλλ'
οἱ τὰ εἴδη λέγοντες εἶναι τῇ μὲν ὀρθῶς λέγεσι χωρίζοντες αὐτά, εἴπερ
10 ἐσίαι εἰσί, τῇ δ' ἐκ ὀρθῶς, ὅτι τὸ ἓν ἐπὶ πολλῶν εἶδος λέγεσιν. αἴτιον
δ' ὅτι ἐκ ἔχεσιν ἀποδοῦναι τίνες αἱ τοιαῦται ἐσίαι αἱ ἄφθαρτοι παρὰ
11 τὰς καθ' ἕκαστα καὶ αἰσθητάς. ποιοῦσιν οὖν τὰς αὐτὰς τῷ εἴδει τοῖς
φθαρτοῖς (ταύτας γὰρ ἴσμεν), αὐτοάνθρωπον καὶ αὐτόϊππον, προσιθέντες

---

§. 1. καὶ τῶν] καὶ ἐκ τῶν *S.* | εἶναι ἐσιῶν] ἐσιῶν εἶναι *ET* Ascl. 769, a, 6. Ald.

§. 2. ἀλλ' οἷον ὁ] ὁ add. *Ab* Alex. 769, b, 27. 31. | ὀρρὸς] *Fb* γρ. *E* γρ. Alex. 769, b, 31.

§. 4. καὶ συμφύσει] καὶ add. *Ab.*

§. 5. ἐπεὶ δὲ] ἐπειδὴ *Fb.* | ἡ ἐσία] ἡ om. *Fb.* | ἢ ἀρχῇ] ἡ ἀρχὴ *ET.*

§. 6. γνωριμώτερον] γνωριμώτερα *S* Bess., γνωριμωτέραν *TAb* Ald. | ἀναγάγωμεν] ἀνάγωμεν *T* Ald.

§. 7. ἀλλ' ἢ] ἢ add. *AbFbHb.* | αὐτῇ] αὐτὴ *T* Ald. | τε] γε Ald.

§. 8. ἔτι] ἔτι εἰ *T* Casaub. | τὸ ἕν] τὸ ὂν *Ab* et Var. Lect. ap. Alex. 770, b, 8. | ὥστε δῆλον — ὑπάρχει] om. *T.* | χωρίς] om. *Ab.*

§. 9. λέγοντες εἶναι] εἶναι add. *AbFb.*

§. 10. παρὰ] πρὸς *T.*

§. 11. ποιοῦσιν οὖν] ποιοῦντες *Ab.* | ταύτας] ταῦτα *S*, τὰς αὐτὰς τὸ μὲν *Ab.* | ἴσμεν] om. *Ab.* | καὶ] τὸ δὲ *Ab.*

162 Br. 1041 a τοῖς αἰσθητοῖς τὸ ῥῆμα τὸ αὐτό. καίτοι κἂν εἰ μὴ ἑωράκειμεν τὰ ἄστρα, 12
ἀϊδὲν ἂν ἧττον οἶμαι ἦσαν οὐσίαι ἀΐδιοι παρ' ἃς ἡμεῖς ἤδειμεν· ὥστε καὶ
νῦν εἰ μὴ ἔχοιμεν τίνες εἰσίν, ἀλλ' εἶναί γέ τινας ἴσως ἀναγκαῖον. ὅτι 13
μὲν οὖν οὔτε τῶν καθόλου λεγομένων ἀΐδιον οὐσία, ἀλλ' ἔστιν οὐσία ἀδεμία ἐξ
οὐσιῶν, δῆλον.

Cap. 17.

Τί δὲ χρὴ λέγειν καὶ ὁποῖόν τι τὴν οὐσίαν, πάλιν ἄλλην οἷον ἀρχὴν 1
ποιησάμενοι λέγωμεν· ἴσως γὰρ ἐκ τούτων ἔσαι δῆλον καὶ περὶ ἐκείνης τῆς
οὐσίας ἥτις ἐστὶ κεχωρισμένη τῶν αἰσθητῶν οὐσιῶν. ἐπεὶ δ' ἡ οὐσία ἀρχή 2
καὶ αἰτία τις ἐστίν, ἐντεῦθεν μετιτέον. ζητεῖται δὲ τὸ διὰ τί ἀεὶ ἕτως, 3
διὰ τί ἄλλο ἄλλῳ τινὶ ὑπάρχει. τὸ γὰρ ζητεῖν διὰ τί ὁ μουσικὸς ἄν-
θρωπος ἄνθρωπος μουσικός ἐστιν, ἤτοι ἐστὶ τὸ εἰρημένον ζητεῖν διὰ τί ὁ ἄν-
θρωπος μουσικός ἐστιν, ἢ ἄλλο. τὸ μὲν δὴ διὰ τί αὐτὸ ἐστιν αὐτό, οὐθέν 4
ἐστι ζητεῖν. δεῖ γὰρ τὸ ὅτι καὶ τὸ εἶναι ὑπάρχειν δῆλα ὄντα, λέγω δ'
οἷον ὅτι ἡ σελήνη ἐκλείπει. αὐτὸ δὲ ὅτι αὐτό, εἷς λόγος καὶ μία αἰτία 5
ἐπὶ πάντων, διὰ τί ὁ ἄνθρωπος ἄνθρωπος ἢ ὁ μουσικὸς μουσικός· πλὴν 6
εἴ τις λέγοι ὅτι ἀδιαίρετον πρὸς αὐτὸ ἕκαστον· τοῦτο δ' ἦν τὸ ἑνὶ εἶναι.
ἀλλὰ τοῦτο κοινόν τε κατὰ πάντων καὶ σύντομον. ζητήσειε δ' ἄν τις διὰ 7
τί ὁ ἄνθρωπός ἐστι ζῷον τοιονδί. τοῦτο μὲν τοίνυν δῆλον ὅτι οὐ ζητεῖ
διὰ τί ὅς ἐστιν ἄνθρωπος ἄνθρωπός ἐστιν. τὶ ἄρα κατά τινος ζητεῖ διὰ 8
τί ὑπάρχει. ὅτι δ' ὑπάρχει, δεῖ δῆλον εἶναι· εἰ γὰρ μὴ οὕτως, οὐθὲν
ζητεῖ. οἷον διὰ τί βροντᾷ; διότι ψόφος γίγνεται ἐν τοῖς νέφεσιν· ἄλλο
163 Br. γὰρ ἕτως κατ' ἄλλο ἐστὶ τὸ ζητούμενον. καὶ διὰ τί ταδί, οἷον πλίνθοι 9
καὶ λίθοι, οἰκία ἐστίν; φανερὸν τοίνυν ὅτι ζητεῖ τὸ αἴτιον· τοῦτο δ' ἐστὶ

---

§. 12. κἂν εἰ] εἰ om. T. | ἀΐδιον] ἀδ' T. | ἧττον οἶμαι] οἶμαι ἧττον S. | παρ' ἃς] παρ' ἃ Ab. | ἤδειμεν] εἴδημεν T. | ἔχοιμεν] ἔχομεν ET Alex. 770, b, 33. Vet. | γέ] τέ Ab, om. T.

§. 1. οἷον ἀρχὴν] οἷον om. Fb. | λέγωμεν] λέγομεν S.

§. 2. ἐσία] οὐσία καὶ Hb.

§. 3. ἀεὶ] om. AbFb. | ἄλλο] ἄλλο τι ET Vet. | ζητεῖν διά] καὶ διὰ T. | ἄνθρωπος μουσικός] μουσικὸς ἄνθρωπός ES Ascl. Alex. Ald.

§. 4. τὸ ὅτι] τὸ ὄντι Ald.

§. 5. αὐτὸ δὲ] αὐτῷ δὲ EST Ald. Bess. Vet. | αὐτό] αὐτῷ S. | μία αἰτία] αἰτία om. Fb. | ὁ μουσικὸς] om. Ab.

§. 6. τὸ ἑνὶ] τὸ ἓν EST Ald. | σύντομον] τὸ σύντ. T Ald.

§. 7. ὁ ἄνθρωπος] ὁ om. Ab. | τοίνυν] ἄν Ald. | ζητεῖ διὰ τί] διὰ τί om. Ab. | ὅς ἐστιν] ὅστις T.

§. 8. τὶ] τὸ S. | διότι] διατί AbFb Alex. 771, b, 11.

§. 9. ταδί] τοδί Ab. | πλίνθοι καὶ λίθοι] λίθοι καὶ πλίνθοι Ab.

10 τὸ τί ἦν εἶναι, ὡς εἰπεῖν λογικῶς. ὃ ἐπ' ἐνίων μέν ἐστι τίνος ἕνεκα,
οἷον ἴσως ἐπ' οἰκίας ἢ κλίνης, ἐπ' ἐνίων δὲ τί ἐκίνησε πρῶτον· αἴτιον
11 γὰρ καὶ τοῦτο. ἀλλὰ τὸ μὲν τοιοῦτον αἴτιον ἐπὶ τῷ γίνεσθαι ζητεῖται καὶ
12 φθείρεσθαι, θάτερον δὲ καὶ ἐπὶ τῷ εἶναι. λανθάνει δὲ μάλιστα τὸ ζη-
τούμενον ἐν τοῖς μὴ καταλλήλως λεγομένοις. οἷον ἄνθρωπος τί ἐστι ζητεῖ- 1041 b
13 ται διὰ τὸ ἁπλῶς λέγεσθαι, ἀλλὰ μὴ διορίζειν ὅτι τάδε ἢ τόδε. ἀλλὰ
δεῖ διαρθρώσαντας ζητεῖν· εἰ δὲ μή, κοινὸν τοῦ μηθὲν ζητεῖν καὶ τοῦ
14 ζητεῖν τι γίγνεται. ἐπεὶ δὲ δεῖ ἔχειν τε καὶ ὑπάρχειν τὸ εἶναι, δῆλον
δὴ ὅτι τὴν ὕλην ζητεῖ διὰ τί ἐστιν· οἷον οἰκία ταδὶ διὰ τί; ὅτι ὑπάρχει
ταδί, ὃ ἦν οἰκίᾳ εἶναι. καὶ ἄνθρωπος ὁδί, ἢ τὸ σῶμα τοῦτο τοδὶ ἔχον.
15 ὥστε τὸ αἴτιον ζητεῖται τῆς ὕλης· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ εἶδος ᾧ τί ἐστιν· τοῦτο
16 δ' ἡ οὐσία. φανερὸν τοίνυν ὅτι ἐπὶ τῶν ἁπλῶν οὐκ ἔστι ζήτησις οὐδὲ δί-
17 δαξις, ἀλλ' ἕτερος τρόπος τῆς ζητήσεως τῶν τοιούτων. ἐπεὶ δὲ τὸ ἔκ τινος
σύνθετον οὕτως ὥστε ἓν εἶναι τὸ πᾶν, ἀλλὰ μὴ ὡς σωρὸς ἀλλ' ὡς ἡ
συλλαβή, ἡ δὲ συλλαβὴ οὐκ ἔστι τὰ στοιχεῖα, οὐδὲ τὸ $\overline{\beta\alpha}$ ταὐτὸ τῷ $\overline{\beta}$ καὶ $\overline{\alpha}$,
18 οὐδ' ἡ σὰρξ πῦρ καὶ γῆ· διαλυθέντων γὰρ τὰ μὲν οὐκέτι ἐστίν, οἷον ἡ
19 σὰρξ καὶ ἡ συλλαβή, τὰ δὲ στοιχεῖα ἔστι, καὶ τὸ πῦρ καὶ ἡ γῆ. ἔστιν

---

§. 10. ὃ] ἢ *S.* | ἐστι τίνος] ἐστι τὸ τίνος *Fb.*

§. 11. τῷ εἶναι] τῷ τί εἶναι *T.*

§. 12. μάλιστα τὸ] μάλ. τί ἐστι τὸ *Hb.* | καταλλήλως] κατ' ἄλλων *EST* Bess. Vet., κατ' ἀλλήλων Ald. Alexander καταλλήλως legit, sed adnotans: γράφεται δὲ καὶ „ἐν τοῖς κατ' ἄλλων λεγομένοις" (omisso μὴ) 771, b, 37. In margine codicis Regii adnotata est scripturae discrepantia haec: γρ. „ἐν τοῖς μὴ καταλλήλως" καὶ ἔτι „ἐν τοῖς μὴ κατ' ἄλλων" 771, b, 41. | τί ἐστι] γρ. καὶ διὰ τί *E.* | ζητεῖται] post ζητ. add. *S.* καὶ φθείρεσθαι, θάτερον δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ εἶναι. | ἢ τόδε] ἢ om. *Ab.*

§. 13. διαρθρώσαντας] διορθώσαντας *ET* Ald. Vet. | καὶ τῷ ζητεῖν τι] om. *Ab.*

§. 14. δῆλον δὴ] δὴ om. *S.* ζητεῖ] ζητῶ *T.* | ταδὶ] om. *Ab.* | διὰ τί; ὅτι] διότι *Ab.* | ὑπάρχει ταδί] ταδὶ ὑπάρχει Ald. | ὃ ἦν] om. *Ab.* | ὁδί] τοδί *Ab.* | τοῦτο] om. *Ab.*

§. 15. εἶδος ᾧ] εἶδος ὃ ᾧ Ald.

§. 16. φανερὸν — δίδαξις] om. *S.* | ζήτησις] τις ζήτησις Ald.

§. 17. ἐπεὶ δὲ τὸ] ἐπεὶ δὲ τῶν *Hb.* | ὥστε] ὡς τὸ *Fb.* | ἀλλὰ] ἂν *Ab.* | ἡ δὲ] ἥ τε *Ab.* | ἔστι] ἔσται *Ab.* | οὐδὲ τὸ $\overline{\beta\alpha}$ ταὐτὸ τῷ $\overline{\beta}$ καὶ $\overline{\alpha}$] οὐδὲ ταὐτὸ τὸ $\overline{\beta}$ καὶ $\overline{\alpha}$ *T* Ald. Vet. Bess., οὐδὲ τῷ $\overline{\beta\alpha}$ αὐτὸ τῷ $\overline{\beta}$ καὶ $\overline{\alpha}$ *AbFbHb.* | ἡ σὰρξ] ἡ om. *S.* | πῦρ] καὶ πῦρ Ald. | καὶ] om. *T.*

§. 18. τὰ μὲν] τὸ μὲν *Ab.* | ἐστὶν] ἔσται *T.* | ἡ συλλ.] ἡ om. *T.* | τὰ δὲ στοιχεῖα — συλλαβή §. 19] om. *S.* | καὶ τὸ πῦρ] καὶ om. Ald.

§. 19. ἆρα τι ἡ συλλαβή] δὲ τῆς συλλαβῆς *AbHb.* | καὶ ἡ σὰρξ — ἕτερόν τι] om. *T.*

ἄρα τι ἡ συλλαβή, ἃ μόνον τὰ στοιχεῖα τὸ φωνῆεν καὶ ἄφωνον, ἀλλὰ καὶ ἕτερόν τι· καὶ ἡ σὰρξ οὐ μόνον πῦρ καὶ γῆ ἢ τὸ θερμὸν καὶ ψυ-
164 Br. χρόν, ἀλλὰ καὶ ἕτερόν τι. εἰ τοίνυν ἀνάγκη κἀκεῖνο ἢ στοιχεῖον ἢ ἐκ 20
στοιχείων εἶναι, εἰ μὲν στοιχεῖον, πάλιν ὁ αὐτὸς ἔσται λόγος· ἐκ τούτου γὰρ καὶ πυρὸς καὶ γῆς ἔσται ἡ σὰρξ καὶ ἔτι ἄλλου, ὥστ' εἰς ἄπειρον βα-
διεῖται· εἰ δ' ἐκ στοιχείου, δῆλον ὅτι οὐχ ἑνὸς ἀλλὰ πλειόνων, ἢ ἐκεῖνο 21
αὐτὸ ἔσται, ὥστε πάλιν ἐπὶ τούτου τὸν αὐτὸν ἐροῦμεν λόγον καὶ ἐπὶ τῆς
σαρκὸς ἢ συλλαβῆς. δόξειε δ' ἂν εἶναί τι τοῦτο καὶ οὐ στοιχεῖον, καὶ 22
αἴτιόν γε τοῦ εἶναι τοδὶ μὲν σάρκα τοδὶ δὲ συλλαβήν. ὁμοίως δὲ καὶ 23
ἐπὶ τῶν ἄλλων. οὐσία δ' ἑκάστου μὲν τοῦτο· τοῦτο γὰρ αἴτιον πρῶτον τοῦ
εἶναι. ἐπεὶ δ' ἔνια οὐκ οὐσίαι τῶν πραγμάτων, ἀλλ' ὅσαι οὐσίαι κατὰ φύσιν 24
καὶ φύσει συνεστήκασι, φανείη ἂν καὶ αὕτη ἡ φύσις οὐσία, ἣ ἐστιν οὐ
στοιχεῖον ἀλλ' ἀρχή. στοιχεῖον δ' ἐστὶν εἰς ὃ διαιρεῖται ἐνυπάρχον ὡς 25
ὕλην, οἷον τῆς συλλαβῆς τὸ $\overline{\alpha}$ καὶ τὸ $\overline{\beta}$.

LIBER VIII. (*H*)

Cap. 1.

1042 a Ἐκ δὴ τῶν εἰρημένων συλλογίσασθαι δεῖ, καὶ συναγαγόντας τὸ κεφά- 1
λαιον τέλος ἐπιθεῖναι. εἴρηται δὴ ὅτι τῶν οὐσιῶν ζητεῖται τὰ αἴτια καὶ 2
αἱ ἀρχαὶ καὶ τὰ στοιχεῖα. οὐσίαι δὲ αἱ μὲν ὁμολογούμεναί εἰσιν ὑπὸ 3

---

§. 20. *εἰ*] ἔτι *S.* | *ἔσαι λόγος*] *λόγος ἔσαι EST* Ald. | *ἔτι ἄλλου*] ἔτι ἀλλὰ *T*, εἴ τι ἄλλο *Ab.*

§. 21. *ἐκ στοιχείου*] *ἐκ στοιχείων FbHb.* | *ἐπὶ τούτου*] *ἐπί γε T.* | *ἐροῦμεν λόγον*] *λόγον ἐροῦμεν T.*

§. 22. *δόξειε δ'*] *δ'* om. *Ab.* | *τοῦτο*] *τοιοῦτο ST* Ald. Bess. | *καὶ αἴτιόν γε τοῦ εἶναι*] hunc locum aliter legit Bessario, quum ita vertat: »videatur autem esse aliquid tale: et non elementum ac causam: sed hoc carnem, hoc vero syllabam esse.« | *τοδί*] *τοῦδι S.* | *τοδί*] *τοῦδι S.*

§. 23. *ἑκάστου*] *ἕκαστον S* Ald. | *πρῶτον τοῦ εἶναι*] *τοῦ εἶναι πρῶτον Ab.*

§. 24. *ὅσαι*] *αἱ Ab.* | *κατὰ φύσιν καὶ*] om. *Ab.* | *καὶ φύσει*] om. *S.* | *ἂν*] *γὰρ ἄν τισι S*, *ἄν τισι ET* Ald. Bess. Vet. | *καὶ*] *ὅτι Ab*, om. *E* Vet.

§. 25. *τὸ* $\overline{\beta}$] *τὸ* om. *Ab.*

§. 1. *συλλογίσασθαι*] *συλλογίζεσθαι EST* Ald. | *συναγαγόντας*] *συναγαγόντα Ab*, *συνάγοντας ES.*

§. 2. *δὴ*] *γρ. δὲ E.*

§. 3. *ἐνίων ἰδίᾳ*] *ἰδίων ἴδια T.*

4 πάντων, περὶ δὲ ἐνίων ἰδίᾳ τινὲς ἀπεφήναντο. ὁμολογούμεναι μὲν αἱ φυσικαί, οἷον πῦρ γῆ ὕδωρ ἀὴρ καὶ τἆλλα τὰ ἁπλᾶ σώματα, ἔπειτα τὰ φυτὰ καὶ τὰ μόρια αὐτῶν, καὶ τὰ ζῷα καὶ τὰ μόρια τῶν ζῴων, καὶ τέλος ὁ οὐρανὸς καὶ τὰ μόρια τῦ οὐρανῦ· ἰδίᾳ δέ τινες οὐσίας λέγουσιν εἶναι 165 Br.
5 τά τ' εἴδη καὶ τὰ μαθηματικά. ἄλλας δὲ δὴ συμβαίνει ἐκ τῶν λόγων
6 οὐσίας εἶναι, τὸ τί ἦν εἶναι καὶ τὸ ὑποκείμενον. ἔτι ἄλλως τὸ γένος μᾶλ-
7 λον τῶν εἰδῶν καὶ τὸ καθόλυ τῶν καθ' ἕκαστα. τῷ δὲ καθόλυ καὶ τῷ γένει καὶ αἱ ἰδέαι συνάπτουσιν· κατὰ τὸν αὐτὸν γὰρ λόγον οὐσίαι δοκοῦσιν εἶναι. ἐπεὶ δὲ τὸ τί ἦν εἶναι οὐσία, τοῦτο δὲ λόγος ὁ ὁρισμός, διὰ τοῦτο
8 περὶ ὁρισμοῦ καὶ περὶ τοῦ καθ' αὑτὸ διώρισται. ἐπεὶ δὲ ὁ ὁρισμὸς λόγος, ὁ δὲ λόγος μέρη ἔχει, ἀναγκαῖον καὶ περὶ μέρους ἦν ἰδεῖν, ποῖα τῆς οὐσίας μέρη καὶ ποῖα οὔ· καὶ εἰ ταῦτα, καὶ τοῦ ὁρισμοῦ. ἔτι τοίνυν ὅτε τὸ καθόλυ οὐσία ὅτε τὸ γένος. περὶ δὲ τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν μαθηματικῶν ὕστερον
10 σκεπτέον· παρὰ γὰρ τὰς αἰσθητὰς οὐσίας ταύτας λέγουσί τινες εἶναι. νῦν δὲ περὶ τῶν ὁμολογουμένων οὐσιῶν ἐπέλθωμεν. αὗταί δ' εἰσὶν αἱ αἰσθηταί·
11 αἱ δ' αἰσθηταὶ οὐσίαι πᾶσαι ὕλην ἔχουσιν. ἔστι δ' οὐσία τὸ ὑποκείμενον, ἄλλως μὲν ἡ ὕλη (ὕλην δὲ λέγω ἣ μὴ τόδε τι οὖσα ἐνεργείᾳ δυνάμει ἐστὶ τόδε τι), ἄλλως δ' ὁ λόγος καὶ ἡ μορφή, ὃ τόδε τι ὂν τῷ λόγῳ χωρι-
12 στόν ἐστιν. τρίτον δὲ τὸ ἐκ τούτων, οὗ γένεσις μόνου καὶ φθορά ἐστι, καὶ χωριστὸν ἁπλῶς· τῶν γὰρ κατὰ τὸν λόγον οὐσιῶν αἱ μὲν αἱ δ' οὔ.
13 ὅτι δ' ἐστὶν οὐσία καὶ ἡ ὕλη, δῆλον· ἐν πάσαις γὰρ ταῖς ἀντικειμέναις μεταβολαῖς ἐστί τι τὸ ὑποκείμενον ταῖς μεταβολαῖς, οἷον κατὰ τόπον τὸ νῦν μὲν ἐνταῦθα, πάλιν δ' ἄλλοθι, καὶ κατ' αὔξησιν ὃ νῦν μὲν τηλικόνδε, πάλιν δ' ἔλαττον ἢ μεῖζον, καὶ κατ' ἀλλοίωσιν ὃ νῦν μὲν ὑγιές,

---

§. 4. *ἀὴρ*] om. *T* Ald. Bess. Vet. | *φυτὰ καὶ*] *καὶ* om. *T.* | *ὁ οὐρανὸς*] *ὁ* om. *Ab.* | *ἰδίᾳ δέ*] *τε Ab.*

§. 5. *δὴ συμβαίνει*] *δεῖ συμβαίνειν T.*

§. 8. *περὶ μέρους*] *περὶ μερῶν Fb.* | *τῦ ὁρισμῦ*] *τῦ ὡρισμένυ γρ. E, εἰ τῦ ὡρισμένυ S, τοῦ ὁρισμῦ δεῖ* Ald. Bess. Vet.

§. 9. *περὶ δὲ τῶν*] *τῶν* om. *Ab.* | *παρὰ*] *περὶ* Ald. | *ταύτας*] *ταῦτα S.*

§. 10. *νῦν — αἱ αἰσθηταί*] om. *ET.* | *αἱ δ' αἰσθηταὶ*] *αἱ αἰσθηταὶ δὲ S.* | *οὐσίαι*] *οὖσαι Ab.*

§. 11. *ἔστι δ' οὐσία*] *ἔστιν οὐσίαν S* post lacunam litterarum quattuor. Idem addit *αἱ δὲ αἰσθηταὶ οὐσίαι πᾶσαι ὕλην ἔχουσιν.* | *τὸ ὑποκείμενον*] *τὰ ὑποκείμενα γρ. E* Ald. | *ἡ ὕλη*] post *ὕλη* Aldina addit *ἄλλως δὲ ὁ λόγος*: atque idem vertendo exprimit Bessario. | *ἣ*] *εἰ T.* | *τόδε τι*] *τι* om. *Fb.* | *ὃ*] om. *Ab*, *ὅτι* Vet.

§. 13. *οὐσία καὶ*] *καὶ* om. Ald. Vet. | *ἡ ὕλη*] *ἡ* om. *E.* | *τηλικόνδε*] *πηλικόνδε TAb*, *πηλίκον S* Ald.

1042 b 166 Br. πάλιν δὲ κάμνον. ὁμοίως δὲ καὶ κατ' οὐσίαν ὃ νῦν μὲν ἐν γενέσει, πάλιν 14
δ' ἐν φθορᾷ, καὶ νῦν μὲν ὑποκείμενον ὡς τόδε τι, πάλιν δ' ὑποκείμενον
ὡς κατὰ στέρησιν. καὶ ἀκολουθεῖσι δὴ ταύτῃ αἱ ἄλλαι μεταβολαί. τῶν 15
δ' ἄλλων ἢ μιᾷ ἢ δυοῖν αὕτη οὐκ ἀκολουθεῖ· οὐ γὰρ ἀνάγκη, εἴ τι ὕλην
ἔχει τοπικήν, τοῦτο καὶ γεννητὴν καὶ φθαρτὴν ἔχειν. τίς μὲν οὖν διαφορὰ 16
τοῦ ἁπλῶς γίγνεσθαι καὶ μὴ ἁπλῶς, ἐν τοῖς φυσικοῖς εἴρηται.

Cap. 2.

Ἐπεὶ δ' ἡ μὲν ὡς ὑποκειμένη καὶ ὡς ὕλη οὐσία ὁμολογεῖται, αὕτη 1
δ' ἐστὶν ἡ δυνάμει, λοιπὸν τὴν ὡς ἐνέργειαν οὐσίαν τῶν αἰσθητῶν εἰπεῖν
τίς ἐστιν. Δημόκριτος μὲν οὖν τρεῖς διαφορὰς ἔοικεν οἰομένῳ εἶναι· τὸ 2
μὲν γὰρ ὑποκείμενον σῶμα τὴν ὕλην ἓν καὶ ταὐτόν, διαφέρειν δὲ ᾗ ῥυσμῷ,
ὅ ἐστι σχῆμα, ᾗ τροπῇ, ὅ ἐστι θέσις, ᾗ διαθιγῇ, ὅ ἐστι τάξις. φαίνονται 3
δὲ πολλαὶ διαφοραὶ εἶσαι, οἷον τὰ μὲν συνθέσει λέγεται τῆς ὕλης, ὥσπερ
ὅσα κράσει καθάπερ μελίκρατον, τὰ δὲ δεσμῷ οἷον φάκελος, τὰ δὲ κόλλῃ
οἷον βιβλίον, τὰ δὲ γόμφῳ οἷον κιβώτιον, τὰ δὲ πλείοσι τούτων, τὰ δὲ
θέσει οἷον οὐδὸς καὶ ὑπέρθυρον (ταῦτα γὰρ τῷ κεῖσθαί πως διαφέρει),
τὰ δὲ χρόνῳ οἷον δεῖπνον καὶ ἄριστον, τὰ δὲ τόπῳ οἷον τὰ πνεύματα,
τὰ δὲ τοῖς τῶν αἰσθητῶν πάθεσιν οἷον σκληρότητι καὶ μαλακότητι καὶ
πυκνότητι καὶ μανότητι καὶ ξηρότητι καὶ ὑγρότητι· καὶ τὰ μὲν ἐνίοις 4
τούτων τὰ δὲ πᾶσι τούτοις, καὶ ὅλως τὰ μὲν ὑπεροχῇ τὰ δὲ ἐλλείψει.
ὥστε δῆλον ὅτι καὶ τὸ ἔστι τοσαυταχῶς λέγεται· ἐκ γάρ ἐστιν ὅτι ἔτως 5
κεῖται, καὶ τὸ εἶναι τὸ ἔτως αὐτὸ κεῖσθαι σημαίνει, καὶ τὸ κρύσταλ-
167 Br. λον εἶναι τὸ ἔτω πεπυκνῶσθαι. ἐνίων δὲ τὸ εἶναι καὶ πᾶσι τούτοις ὁρι- 6
σθήσεται, τῷ τὰ μὲν μεμῖχθαι, τὰ δὲ κεκρᾶσθαι, τὰ δὲ δεδέσθαι, τὰ δὲ
πεπυκνῶσθαι, τὰ δὲ ταῖς ἄλλαις διαφοραῖς κεχρῆσθαι, ὥσπερ ἡ χεὶρ ἢ
πούς. λεπτέα δ' ἂν τὰ γένη τῶν διαφορῶν· αὗται γὰρ ἀρχαὶ ἔσονται τοῦ 7

---

§. 14. καὶ νῦν μὲν] μὲν add. *EFb* Alex. 773, a, 23.

§. 15. ταύτῃ] ταῦτα *T.* | δυοῖν] δυσὶν *ST* Ald. | ὕλην ἔχει] ἔχει ὕλην *EST* Ald. | ἔχειν] ἔχει *T.*

§. 1. δ' ἡ] δὴ *Fb.* | οὐσία ὁμολογεῖται] ὁμολ. εἶναι οὐσία *Fb.* | ἐνέργειαν] ἐνεργείᾳ *AbFb.*

§. 2. ᾗ ῥυσμῷ] ᾗ om. *Fb.* | διαθιγῇ] διαθηγῇ scribi vult Sylb.

§. 3. ὥσπερ] om. *Ab.* | τὰ δὲ γόμφῳ οἷον κιβώτιον] hoc colon Aldina cum Bessarione supra ponit post *μελίκρατον.* | πλείοσι] ἐν πλείοσι *Ab.* | μανότητι] ἀραιότητι *Ab.*

§. 5. τὸ ἔχει] τὸ ἔχειν *T.*

§. 6. τὸ εἶναι] τὸ εἶδος *Ab.* | ᾗ χεὶρ] ᾗ om. *Ab.*

§. 7. λεπτέα] λεπτέον *E.* | ἀρχαὶ] om. *T.* | ὑπεροχῇ καὶ ἐλλείψει] ὑπεροχῇ καὶ ἐλλείψει *Ab.*

εἶναι, οἷον τὰ τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον ἢ πυκνῷ καὶ μανῷ καὶ τοῖς ἄλλοις
τοῖς τοιούτοις· πάντα γὰρ ταῦτα ὑπεροχὴ καὶ ἔλλειψίς ἐστιν. εἰ δέ τι
8 σχήματι ἢ λειότητι καὶ τραχύτητι, πάντα εὐθεῖ καὶ καμπύλῳ. τοῖς δὲ
9 τὸ εἶναι τὸ μεμῖχθαι ἔσται, ἀντικειμένως δὲ τὸ μὴ εἶναι. φανερὸν δὴ 1043a
ἐκ τούτων ὅτι εἴπερ ἡ οὐσία αἰτία τοῦ εἶναι ἕκαστον, ὅτι ἐν τούτοις ζητη-
10 τέον τί τὸ αἴτιον τοῦ εἶναι τούτων ἕκαστον. οὐσία μὲν οὖν οὐθὲν τούτων οὐδὲ
11 συνδυαζόμενον, ὅμως δὲ τὸ ἀνάλογον ἐν ἑκάστῳ. καὶ ὡς ἐν ταῖς οὐσίαις
τὸ τῆς ὕλης κατηγορούμενον αὐτὴ ἡ ἐνέργεια, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ὁρισμοῖς
12 μάλιστα. οἷον εἰ οὐδὸν δέοι ὁρίσασθαι, ξύλον ἢ λίθον ὠδὶ κείμενον ἐρῦ-
13 μεν, καὶ οἰκίαν πλίνθος καὶ ξύλα ὠδὶ κείμενα. ἢ ἔτι καὶ τὸ οὗ ἕνεκα
ἐπ' ἐνίων ἐστίν. εἰ δὲ κρύσταλλον, ὕδωρ πεπηγὸς ἢ πεπυκνωμένον ὠδί.
συμφωνία δὲ ὀξέος καὶ βαρέος μῖξις τοιαδί· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ
14 ἐπὶ τῶν ἄλλων. φανερὸν δὴ ἐκ τούτων ὅτι ἡ ἐνέργεια ἄλλη ἄλλης ὕλης
καὶ ὁ λόγος· τῶν μὲν γὰρ ἡ σύνθεσις, τῶν δ' ἡ μῖξις, τῶν δ' ἄλλο τι
15 τῶν εἰρημένων. διὸ τῶν ὁριζομένων οἱ μὲν λέγοντες τί ἐστιν οἰκία, ὅτι
λίθοι πλίνθοι ξύλα, τὴν δυνάμει οἰκίαν λέγουσιν, ὕλη γὰρ ταῦτα· οἱ δὲ
ἀγγεῖον σκεπαστικὸν σωμάτων καὶ χρημάτων, ἤ τι καὶ ἄλλο τοιοῦτον προς-
θέντες, τὴν ἐνεργείᾳ λέγουσιν· οἱ δ' ἄμφω ταῦτα συντιθέντες τὴν τρί-
16 την καὶ τὴν ἐκ τούτων οὐσίαν. ἔοικε γὰρ ὁ μὲν διὰ τῶν διαφορῶν λόγος
τοῦ εἴδους καὶ τῆς ἐνεργείας εἶναι, ὁ δ' ἐκ τῶν ἐνυπαρχόντων τῆς ὕλης 168 Br.
17 μᾶλλον. ὁμοίως δὲ καὶ οἷος Ἀρχύτας ἀπεδέχετο ὅρους· τοῦ συνάμφω
γάρ εἰσιν. οἷον τί ἐστι νηνεμία; ἠρεμία ἐν πλήθει ἀέρος· ὕλη μὲν γὰρ
ὁ ἀήρ, ἐνέργεια δὲ καὶ οὐσία ἡ ἠρεμία. τί ἐστι γαλήνη; ὁμαλότης θαλάττης·
τὸ μὲν ὑποκείμενον ὡς ὕλη ἡ θάλαττα, ἡ δ' ἐνέργεια καὶ ἡ μορφὴ ἡ
18 ὁμαλότης. φανερὸν δὴ ἐκ τῶν εἰρημένων τίς ἡ αἰσθητὴ οὐσία ἐστὶ καὶ
πῶς· ἡ μὲν γὰρ ὡς ὕλη, ἡ δ' ὡς μορφὴ ὅτι ἐνέργεια· ἡ δὲ τρίτη ἡ ἐκ τούτων.

---

§. 8. *τὸ μὴ*] *τῷ εἶναι τὸ μὴ T.*

§. 9. *δὴ*] *δὲ S.*

§. 12. *ἢ ἔτι*] *ἢ ὅτι T.* Totum colon Bessario in parenthesi ponit et interrogative legit.

§. 15. *τὴν δυνάμει*] *τῇ δυνάμει ETAb.* | *σωμάτων καὶ χρημάτων*] *χρημάτων καὶ σωμάτων ET* Ald. Bess. Vet. | *ἤ τι καὶ*] *καὶ* om. *EAb* Bess. Vet. | *προσθέντες*] *προστιθέντες T.* | *ἐνεργείᾳ*] ita Bekkerus de conjectura: *ἐνέργειαν* codices. | *συντιθέντες*] *τιθέντες ES* Ald. | *τρίτην*] *πρώτην T.*

§. 16. *διὰ*] *δὴ T.* | *ἐνυπαρχόντων*] *ὑπαρχόντων T.*

§. 17. *οἷος*] *ὃς ES* Ald. | *ὕλη μὲν γὰρ*] *γὰρ* add. *Ab* Alex. 775, b, 35. | *θαλάττης*] *θαλάσσης Ab.* | *ἡ μορφὴ ἡ*] *ἡ* utrumque om. *Ab.*

§. 18. *ὅτι*] *ὅταν* Ald. | *ἐνέργεια*] *ἐνεργείᾳ* Camot. | *ἡ ἐκ τούτων*] *ἡ* om. Ald. Bess.

Cap. 3.

Δεῖ δὲ μὴ ἀγνοεῖν ὅτι ἐνίοτε λανθάνει πότερον σημαίνει τὸ ὄνομα 1
τὴν σύνθετον ἐσίαν ἢ τὴν ἐνέργειαν καὶ τὴν μορφήν, οἷον ἡ οἰκία πό-
τερον σημεῖον τῦ κοινῦ ὅτι σκέπασμα ἐκ πλίνθων καὶ λίθων ὠδὶ κειμέ-
νων, ἢ τῆς ἐνεργείας καὶ τῦ εἴδους ὅτι σκέπασμα· καὶ γραμμὴ πότερον 2
δυὰς ἐν μήκει ἢ ὅτι δυάς, καὶ ζῷον πότερον ψυχὴ ἐν σώματι ἢ ψυχή·
αὕτη γὰρ οὐσία καὶ ἐνέργεια σώματός τινος. εἴη δ' ἂν καὶ ἐπ' ἀμφο- 3
τέροις τὸ ζῷον, ἐχ ὡς ἑνὶ λόγῳ λεγόμενον ἀλλ' ὡς πρὸς ἕν. ἀλλὰ ταῦτα 4
1043b *πρὸς μέν τι ἄλλο διαφέρει, πρὸς δὲ τὴν ζήτησιν τῆς ἐσίας τῆς αἰσθη-*
τῆς ἐσθέν· τὸ γὰρ τί ἦν εἶναι τῷ εἴδει καὶ τῇ ἐνεργείᾳ ὑπάρχει. ψυχὴ 5
μὲν γὰρ καὶ ψυχῇ εἶναι ταὐτόν, ἀνθρώπῳ δὲ καὶ ἄνθρωπος οὐ ταὐτόν,
εἰ μὴ καὶ ἡ ψυχὴ ἄνθρωπος λεχθήσεται· οὕτω δὲ τινὶ μὲν τινὶ δ' οὔ.
οὐ φαίνεται δὴ ζητῆσιν ἡ συλλαβὴ ἐκ τῶν στοιχείων ἴσα καὶ συνθέσεως, 6
ἐδ' ἡ οἰκία πλίνθοι τε καὶ σύνθεσις. καὶ τῦτο ὀρθῶς· οὐ γάρ ἐσιν ἡ 7
σύνθεσις οὐδ' ἡ μῖξις ἐκ τέτων ὧν ἐσὶν ἡ σύνθεσις ἢ μῖξις. ὁμοίως δὲ 8
169 Br. *ἐδὲ τῶν ἄλλων ἐθέν, οἷον εἰ ὁ ἐδὸς θέσει, ἐκ ἐκ τῦ ἐδῦ ἡ θέσις, ἀλλὰ*
μᾶλλον ἴτος ἐξ ἐκείνης. ἐδὲ δὴ ὁ ἄνθρωπός ἐστι τὸ ζῷον καὶ δίπουν, 9
ἀλλά τι δεῖ εἶναι ὃ παρὰ ταῦτά ἐσιν, εἰ ταῦθ' ὕλη, ἅτε δὲ σοιχεῖον ἅτ'
ἐκ σοιχείω, ἀλλ' ἡ ἐσία· ὃ ἐξαιρῦντες τὴν ὕλην λέγουσιν. εἰ οὖν τοῦτ'
αἴτιον τῦ εἶναι καὶ ἐσία τῦτο, αὐτὴν ἂν τὴν ἐσίαν λέγοιεν. ἀνάγκη δὴ 10
ταύτην ἢ ἀΐδιον εἶναι ἢ φθαρτὴν ἄνευ τῦ φθείρεσθαι καὶ γεγονέναι ἄνευ
τῦ γίγνεσθαι. δέδεικται δὲ καὶ δεδήλωται ἐν ἄλλοις ὅτι τὸ εἶδος ἐθεὶς 11
ποιεῖ ἐδὲ γεννᾷ, ἀλλὰ ποιεῖται τόδε, γίγνεται δὲ τὸ ἐκ τέτων. εἰ δ' εἰσὶ 12
τῶν φθαρτῶν αἱ ἐσίαι χωρισταί, ἐθέν πω δῆλον· πλὴν ὅτι γ' ἐνίων ἐκ
ἐνδέχεται δῆλον, ὅσα μὴ οἷόν τε παρὰ τὰ τινὰ εἶναι, οἷον οἰκίαν ἢ

---

§. 1. *πλίνθων καὶ*] *πλίνθων καὶ ξύλων καὶ S* Ald.

§. 3. *τὸ ζῷον*] *τὸ* om. *E.*

§. 5. *ψυχὴ*] *ψυχῇ Ab.* | *ψυχῇ εἶναι*] *ψυχὴ* sine *εἶναι Ab.* | *ἔτω δὲ*] *ἔτω δ' ἐπὶ Ab, ἔτω μὲν T.*

§. 6. *οὐ φαίνεται*] *ἐ* om. Ald. | *ἐδ' ἡ οἰκία — 3, 20 εἴπερ ἐσί*] om. *T.*

§. 7. *οὐδ'*] *καὶ E* Ald. | *ἐσὶν ἡ*] *ἡ* add. *Ab.*

§. 8. *εἰ ὁ*] om. *E* Ald. Bess. Vet., *ὁ* om. *Fb.*

§. 9. *ταῦτά*] *τὰ ἄλλα Ab.* | *ἅτε δὲ*] *ὃ ἅτε Ab.* | *λέγοιεν*] *γρ. καὶ „ἐ λέγοιεν“ οἱ λέγοντες δηλαδὴ ἄνθρωπον τὸ ζῷον καὶ τὸ δίπεν* Cod. Reg. 774, a, 45. Atque eam scripturam, quam eandem vertendo exhibent interpretes latini, recepit Aldina, unde propagata est usque ad Brandisium.

§. 10. *φθαρτὴν*] *φθαρτὸν Fb.*

§. 11. *ἐν ἄλλοις*] *ἐν ἄλλαις Fb* Ald. | *γεννᾷ*] *γεννᾶται E* Ald. Bess. Vet.

§. 12. *γ'*] *γ' ἐπ' Fb.*

13 σκεῦος. ἴσως μὲν ἔν ἐδ' ἐσίαι εἰσὶν ἕτ' αὐτὰ ταῦτα ἅτε τι τῶν ἄλλων
ὅσα μὴ φύσει συνέστηκεν· τὴν γὰρ φύσιν μόνην ἄν τις θείη τῶν ἐν τοῖς
14 φθαρτοῖς ἐσίαν. ὥστε ἡ ἀπορία ἦν οἱ Ἀντισθένειοι καὶ οἱ ἅτως ἀπαί-
δευτοι ἠπόρεν, ἔχει τινὰ καιρόν, ὅτι ἐκ ἔστι τὸ τί ἔστιν ὁρίσασθαι (τὸν
γὰρ ὅρον λόγον εἶναι μακρόν), ἀλλὰ ποῖον μέν τί ἐστιν ἐνδέχεται καὶ
15 διδάξαι, ὥσπερ ἄργυρον, τί μέν ἐσιν, οὔ, ὅτι δ' οἷον κασσίτερος. ὥστ'
ἐσίας ἔστι μὲν ἧς ἐνδέχεται εἶναι ὅρον καὶ λόγον, οἷον τῆς συνθέτε, ἐάν
τε αἰσθητὴ ἐάν τε νοητὴ ᾖ· ἐξ ὧν δ' αὕτη πρώτων, οὐκ ἔσιν, εἴπερ τι
κατά τινος σημαίνει ὁ λόγος ὁ ὁρισικός, καὶ δεῖ τὸ μὲν ὥσπερ ὕλην εἶναι,
16 τὸ δὲ ὡς μορφήν. φανερὸν δὲ καὶ διότι, εἴπερ εἰσί πως ἀριθμοὶ αἱ
17 οὐσίαι, οὕτως εἰσὶ καὶ οὐχ ὥς τινες λέγουσι μονάδων· ὅ τε γὰρ ὁρισμὸς
ἀριθμός τις (διαιρετός τε γὰρ καὶ εἰς ἀδιαίρετα· ἐ γὰρ ἄπειροι οἱ λόγοι) 170 Br.
18 καὶ ὁ ἀριθμὸς δὲ τοιοῦτος. καὶ ὥσπερ ἐδ' ἀπ' ἀριθμοῦ ἀφαιρεθέντος
τινὸς ἢ προσεθέντος, ἐξ ὧν ὁ ἀριθμός ἐσιν, ἐκέτι ὁ αὐτὸς ἀριθμός ἐσιν
ἀλλ' ἕτερος, κἂν τοὐλάχισον ἀφαιρεθῇ ἢ προσεθῇ, οὕτως οὐδὲ ὁ ὁρισμὸς 1044 a
19 ἐδὲ τὸ τί ἦν εἶναι ἐκέτι ἔσαι ἀφαιρεθέντος τινὸς ἢ προστεθέντος. καὶ
τὸν ἀριθμὸν δεῖ εἶναί τι ᾧ εἶς, ὃ νῦν ἐκ ἔχεσι λέγειν τίνι εἷς, εἴπερ ἐσὶν
20 εἷς. ἢ γὰρ οὐκ ἔσιν ἀλλ' οἷον σωρός, ἢ εἴπερ ἐσί, λεκτέον τί τὸ ποιῶν
21 ἓν ἐκ πολλῶν. καὶ ὁ ὁρισμὸς εἷς ἐσίν· ὁμοίως δὲ ἐδὲ τῦτον ἔχεσι λέγειν.
καὶ τοῦτ' εἰκότως συμβαίνει· τοῦ αὐτοῦ γὰρ λόγε, καὶ ἡ ἐσία ἓν ἅτως,
ἀλλ' οὐχ ὡς λέγουσί τινες οἷον μονάς τις οὖσα ἢ στιγμή, ἀλλ' ἐντελέ-
22 χεια καὶ φύσις τις ἑκάστη. καὶ ὥσπερ οὐδὲ ὁ ἀριθμὸς ἔχει τὸ μᾶλλον
καὶ ἧττον, οὐδ' ἡ κατὰ τὸ εἶδος οὐσία, ἀλλ' εἴπερ, ἡ μετὰ τῆς ὕλης.
23 περὶ μὲν οὖν γενέσεως καὶ φθορᾶς τῶν λεγομένων οὐσιῶν, πῶς τ' ἐνδέ-

---

§. 13. *ἕτ'*] *ἐδέ τι* margo *E* et Ald.: ceteri *ἐδέ*. | *μόνην*] *μόνον γρ. E.* | *θείη τῶν*] *θείη τὴν* Ald.

§. 14. *καιρόν*] *καιρὸν λυθῆναι* Ald. Bess. | *λόγον εἶναι*] *εἶναι λόγον* Ald. | *ἐνδέχεται*] *ἐνδέχεσθαι Ab.*

§. 15. *ᾗ*] om. *AbFb.* | *ὡς μορφήν*] *ὡς* om. *Ab.*

§. 16. *εἰσί πῶς ἀριθμοὶ αἱ ἐσίαι*] *εἰσὶν ἀριθμοὶ ἐσίαι Fb.*

§. 17. *τοιοῦτος*] *τοιοῦτον E* Bess. Vet.

§. 18. *ἐσιν ἀλλ'*] *ἐσιν* om. *Ab.*

§. 19. *τι ᾧ*] *αἰτιῶ Ab.* | *ὃ νῦν — τίνι εἷς*] om. *E.* | *εἴπερ ἐσιν*] om. *Ab.*

§. 20. *ἢ γὰρ*] *ἢ* om. *Ab.*

§. 21. *ἡ ἐσία*] *ἡ* om. *T.* | *μονάς τις*] *τις* om. *T.* | *ἐντελέχεια καὶ φύσις*] *ἐντελεχείᾳ καὶ φύσει* Alex. in paraphr. 775, a, 26.

§. 22. *καὶ ἧττον*] *καὶ τὸ ἧττον T* Ald. | *μετὰ τῆς ὕλης*] *τῆς* om. Ald., »secundum materiam« Bess.

§. 23. *πῶς τ'*] *τ'* add. *Ab.* | *ἀδύνατον*] *ἀδ. γίνεσθαι* Ald. | *καὶ περὶ*] *καὶ* om. *T.*

χεται καὶ πῶς ἀδύνατον, καὶ περὶ τῆς εἰς τὸν ἀριθμὸν ἀναγωγῆς, ἕως μέχρι τούτων διωρισμένον.

Cap. 4.

Περὶ δὲ τῆς ὑλικῆς οὐσίας δεῖ μὴ λανθάνειν ὅτι εἰ καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ 1
πάντα πρώτου ἢ τῶν αὐτῶν ὡς πρώτων καὶ ἡ αὐτὴ ὕλη ὡς ἀρχὴ τοῖς γιγνομένοις, ὅμως ἔστι τις οἰκεία ἑκάστου, οἷον φλέγματός ἐστι πρώτη ὕλη τὰ γλυκέα ἢ λιπαρά, χολῆς δὲ τὰ πικρὰ ἢ ἄλλ' ἄττα. ἴσως δὲ ταῦτα ἐκ τοῦ αὐτοῦ. γίγνονται δὲ πλείους ὕλαι τοῦ αὐτοῦ, ὅταν θατέρου ἡ ἑτέρα 2
ᾖ, οἷον φλέγμα ἐκ λιπαροῦ καὶ γλυκέος, εἰ τὸ λιπαρὸν ἐκ τοῦ γλυκέος, ἐκ δὲ χολῆς τῷ ἀναλύεσθαι εἰς τὴν πρώτην ὕλην τὴν χολήν. διχῶς γὰρ 3
171 Br. *τόδ' ἐκ τοῦδε, ἢ ὅτι πρὸ ὁδοῦ ἔσαι ἢ ὅτι ἀναλυθέντος εἰς τὴν ἀρχήν. ἐνδέχεται δὲ μιᾶς τῆς ὕλης ὕσης ἕτερα γίγνεσθαι διὰ τὴν κινοῦσαν αἰτίαν,* 4
οἷον ἐκ ξύλου καὶ κιβωτὸς καὶ κλίνη. ἐνίων δ' ἑτέρα ἡ ὕλη ἐξ ἀνάγκης 5
ἑτέρων ὄντων, οἷον πρίων ἐκ ἂν γένοιτο ἐκ ξύλου, ἐδ' ἐπὶ τῇ κινούσῃ αἰτίᾳ τοῦτο· οὐ γὰρ ποιήσει πρίονα ἐξ ἐρίου ἢ ξύλου. εἰ δ' ἄρα τὸ αὐτὸ ἐνδέ- 6
χεται ἐξ ἄλλης ὕλης ποιῆσαι, δῆλον ὅτι ἡ τέχνη καὶ ἡ ἀρχὴ ἡ ὡς κινοῦσα ἡ αὐτή· εἰ γὰρ καὶ ἡ ὕλη ἑτέρα καὶ τὸ κινοῦν, καὶ τὸ γεγονός. ὅταν δή 7
τις ζητῇ τί τὸ αἴτιον, ἐπεὶ πλεοναχῶς τὰ αἴτια λέγεται, πάσας δεῖ λέγειν
τὰς ἐνδεχομένας αἰτίας. οἷον ἀνθρώπου τίς αἰτία ὡς ὕλη; ἆρα τὰ κατα- 8
μήνια; τί δ' ὡς κινοῦν; ἆρα τὸ σπέρμα; τί δ' ὡς τὸ εἶδος; τὸ τί ἦν
1044 b *εἶναι. τί δ' ὡς οὗ ἕνεκα; τὸ τέλος. ἴσως δὲ ταῦτα ἄμφω τὸ αὐτό.*
δεῖ δὲ τὰ ἐγγύτατα αἴτια λέγειν. τίς ἡ ὕλη; μὴ πῦρ ἢ γῆν, ἀλλὰ τὴν 9
ἴδιον. περὶ μὲν οὖν τὰς φυσικὰς οὐσίας καὶ γεννητὰς ἀνάγκη οὕτω μετιέναι, 10
εἴ τις μέτεισιν ὀρθῶς, εἴπερ ἄρα αἴτιά τε ταῦτα καὶ τοσαῦτα, καὶ δεῖ τὰ αἴτια γνωρίζειν. ἐπὶ δὲ τῶν φυσικῶν μὲν ἀϊδίων δὲ οὐσιῶν ἄλλος 11

---

§. 1. *πρώτου*] *πρῶτα Fb.* | *ἡ αὐτὴ*] *ἡ* om. *Ab.* | *ἐστι πρώτη ὕλη*] om. *Ab.* | *ἴσως δὲ*] *ἴσως δὲ καὶ T* Ald.

§. 2. *εἰ τὸ λιπαρὸν ἐκ τοῦ γλυκέως*] om. *T.* | *χολῆς*] *χολῆς εἶναι* Ald. | *τῷ*] *τὸ T.* | *εἰς τὴν*] *τὴν* om. *T.*

§. 4. *ξύλου καὶ*] *καὶ* om. *Ab.*

§. 5. *ἐδ' ἐπὶ*] *ὡς δ' ἐπὶ T.* | *ξύλου*] *ἐκ ξύλου Ab.*

§. 6. *εἰ*] *τι Ab.* | *ὕλης*] om. *AbFb.* | *ἡ ὡς*] *ἡ* add. *E.*

§. 7. *ζητῇ τί*] *τί* om. *Ab.*

§. 8. *ἆρα*] *ἄρα* Ald. | *ἆρα*] *ἄρα* Ald.

§. 9. *δεῖ δὲ*] *δεῖ δὲ καὶ* Ald. | *τίς ἡ*] *τίς ὡς Ab.* | *ἴδιον*] *ἰδίαν* Ald.

§. 10. *τὰς φυσικὰς οὐσίας καὶ γεννητὰς*] *τὰς ἄλλας αἰτίας καὶ γενικὰς T; αἰτίας* etiam *γρ. Ab* et Alex. in paraphr. 775, b, 13. | *ἄρα*] om. *Ab.*

§. 11. *ἐπὶ*] *περὶ Fb* Alex. 775, b, 17.

λόγος. ἴσως γὰρ ἔνια ἐκ ἔχει ὕλην, ἢ οὐ τοιαύτην ἀλλὰ μόνον κατὰ
12 τόπον κινητήν. ἐδ' ὅσα δὴ φύσει μὲν μή, ἐσίᾳ δέ, ἐκ ἔσι τούτοις ὕλη,
13 ἀλλὰ τὸ ὑποκείμενον ἡ ἐσία. οἷον τί αἴτιον ἐκλείψεως, τίς ὕλη; ἐ γὰρ
ἔσιν, ἀλλ' ἡ σελήνη τὸ πάσχον. τί δ' αἴτιον ὡς κινῆσαν καὶ φθεῖραν τὸ
14 φῶς; ἡ γῆ. τὸ δ' οὗ ἕνεκα ἴσως ἐκ ἔσιν. τὸ δ' ὡς εἶδος ὁ λόγος, ἀλλ'
ἄδηλος, ἐὰν μὴ μετὰ τῆς αἰτίας ᾖ ὁ λόγος. οἷον τί ἔκλειψις; στέρησις
φωτός. ἐὰν δὲ προσεθῇ τὸ ὑπὸ γῆς ἐν μέσῳ γιγνομένης, ὁ σὺν τῷ αἰτίῳ 172 Br.
15 λόγος ἕτος. ὕπνου δ' ἄδηλον τί τὸ πρῶτον πάσχον. ἀλλ' ὅτι τὸ ζῷον;
ναί, ἀλλὰ τοῦτο κατὰ τί, καὶ τί πρῶτον; καρδία ἢ ἄλλο τι. εἶτα ὑπὸ
τίνος; εἶτα τί τὸ πάθος τὸ ἐκείνου καὶ μὴ τοῦ ὅλου; ὅτι ἀκινησία τοιαδί;
ναί, ἀλλ' αὕτη τῷ τί πάσχειν τὸ πρῶτον;

Cap. 5.

1 Ἐπεὶ δ' ἔνια ἄνευ γενέσεως καὶ φθορᾶς ἔστι καὶ ἐκ ἔστιν, οἷον αἱ
στιγμαί, εἴπερ εἰσί, καὶ ὅλως τὰ εἴδη καὶ αἱ μορφαί (ἐ γὰρ τὸ λευκὸν
γίγνεται ἀλλὰ τὸ ξύλον λευκόν, εἰ ἔκ τινος καὶ τὶ πᾶν τὸ γιγνόμενον
γίγνεται), οὐ πάντα ἂν τἀναντία γίγνοιτο ἐξ ἀλλήλων, ἀλλ' ἑτέρως λευ-
2 κὸς ἄνθρωπος ἐκ μέλανος ἀνθρώπου καὶ λευκὸν ἐκ μέλανος· ἐδὲ παντὸς
ὕλη ἐσὶν ἀλλ' ὅσων γένεσίς ἐσι καὶ μεταβολὴ εἰς ἄλληλα. ὅσα δ' ἄνευ
3 τοῦ μεταβάλλειν ἔστιν ἢ μή, ἐκ ἔστι τούτων ὕλη. ἔχει δ' ἀπορίαν πῶς
πρὸς τἀναντία ἡ ὕλη ἡ ἑκάστου ἔχει. οἷον εἰ τὸ σῶμα δυνάμει ὑγιεινόν,
4 ἐναντίον δὲ νόσος ὑγιείᾳ, ἆρα ἄμφω δυνάμει; καὶ τὸ ὕδωρ δυνάμει οἶνος

---

§. 12. *δὴ*] om. *T.* | *φύσει μὲν μή, ἐσίᾳ δέ*] interpretes latini non post *μὴ*, sed post *μὲν* distinguunt: sic enim vertit Bessario »quaecunque natura quidem, non autem sunt substantiae (*ἐσίαι*)« | *ὕλη*] *ἡ ὕλη Ab.* | *ἀλλὰ τὸ — τίς ὕλη* §. 13.] om. *T.*

§. 13. *τί δ' αἴτιον*] *δ'* om. *ET*, *τὸ δ' αἴτιον* Ald. | *φθεῖραν*] *φθεῖρον T* Ald. | *ἴσως*] *καὶ ἴσως T.*

§. 14. *ᾖ ὁ λόγος*] *ὁ λόγος ᾖ* Ald. | *τὸ ὑπὸ*] *τὸ* add. *Ab.*

§. 15. *κατὰ τί*] *κατά τι* Ald. Bess. | *εἶτα*] *ἢ τὰ T.* | *ὑπὸ τίνος*] *ὑπό τινος* Ald. | *τοῦ ὅλου*] *τὸ τοῦ ὅλου* Ald. | *τοιαδί; ναί*] *τοιάδ' εἶναι Ab.* | *τῷ τί*] *τῷ τὶ* Ald. Bess. Vet.

§. 1. *ἐπεὶ δ'*] *ἐπειδὴ δ' Fb* et Alex. in lemm. 776, a, 3. | *ἔνια ἄνευ*] *ἄνευ ἔνια* Ald. | *ἔστι καὶ οὐκ ἔστι*] *εἰσὶ καὶ ἐκ εἰσίν Fb* Alex. in paraphr. | *εἴπερ εἰσί*] *αἱ ἀφαὶ Fb.* | *καὶ αἱ μορφαί*] om. *ET.* | *ξύλον λευκόν*] *λευκὸν ante ξύλον Fb*, om. *T.* | *εἰ*] *ἢ ET* Ald. Vet. | *γίγνοιτο*] *γίγνοιντο Ab* et Alex. in paraphr., *γίγνοιτο ἀλλ'* Ald.

§. 2. *ὅσων*] *ὅσον T.*

§. 3. *ἡ ἑκάστου*] *ἡ* om. *Fb.* | *ὑγιεινόν*] *ὑγιαίνει T* Ald., *ὑγιαῖνον E.* | *ἆρα*] *ἄρα* Ald.

§. 4. *ἔξιν καὶ*] *ἕξιν ἡ Ab.* | *καὶ φθοράν*] *καὶ κατὰ φθοράν E* Ald.

καὶ ὄξος; ἢ τοῦ μὲν καθ' ἕξιν καὶ κατὰ τὸ εἶδος ὕλη, τοῦ δὲ κατὰ στέρησιν καὶ φθορὰν τὴν παρὰ φύσιν; ἀπορία δέ τις ἔστι καὶ διὰ τί ὁ οἶνος οὐχ ὕλη τῆ ὄξει ἐδὲ δυνάμει ὄξος (καίτοι γίγνεται ἐξ αὐτῆ ὄξος) καὶ ὁ ζῶν δυνάμει νεκρός. ἢ οὔ, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκὸς αἱ φθοραί, ἡ δὲ τῆ ζῴῳ ὕλη αὐτὴ κατὰ φθορὰν νεκρῆ δύναμις καὶ ὕλη, καὶ τὸ ὕδωρ ὄξει; γίγνεται γὰρ ἐκ τούτων ὥσπερ ἐξ ἡμέρας νύξ. καὶ ὅσα δὴ οὕτω μεταβάλλει εἰς ἄλληλα, εἰς τὴν ὕλην δεῖ ἐπανελθεῖν, οἷον εἰ ἐκ νεκροῦ ζῷον, εἰς τὴν ὕλην πρῶτον, εἶθ' οὕτω ζῷον· καὶ τὸ ὄξος εἰς ὕδωρ, εἶθ' οὕτως οἶνος.

Cap. 6.

173 Br. Περὶ δὲ τῆς ἀπορίας τῆς εἰρημένης περί τε τὰς ὁρισμὰς καὶ περὶ τοὺς ἀριθμές, τί αἴτιον τῆ ἓν εἶναι; πάντων γὰρ ὅσα πλείω μέρη ἔχει καὶ μή ἐστιν οἷον σωρὸς τὸ πᾶν ἀλλ' ἔστι τι τὸ ὅλον παρὰ τὰ μόρια, ἔστι τι αἴτιον, ἐπεὶ καὶ ἐν τοῖς σώμασι τοῖς μὲν ἁφὴ αἰτία τῆ ἓν εἶναι, τοῖς δὲ γλισχρότης ἤ τι πάθος ἕτερον τοιοῦτον. ὁ δ' ὁρισμὸς λόγος ἐστὶν εἷς οὐ συνδέσμῳ καθάπερ ἡ Ἰλιάς, ἀλλὰ τῷ ἑνὸς εἶναι. τί ἂν ἐστὶν ὃ ποιεῖ ἓν τὸν ἄνθρωπον, καὶ διὰ τί ἓν ἀλλ' ἃ πολλά, οἷον τό τε ζῷον καὶ τὸ δίπεν, ἄλλως τε δὴ καὶ εἰ ἔστιν, ὥσπερ φασί τινες, αὐτό τι ζῷον καὶ αὐτὸ δίπουν. διὰ τί γὰρ οὐκ ἐκεῖνα αὐτὰ ὁ ἄνθρωπός ἐστι, καὶ ἔσονται κατὰ μέθεξιν οἱ ἄνθρωποι οὐκ ἀνθρώπου οὐδενὸς ἀλλὰ δυοῖν, ζῴου καὶ δίποδος; καὶ ὅλως δὴ οὐκ ἂν εἴη ὁ ἄνθρωπος ἓν ἀλλὰ πλείω, ζῷον καὶ δίπουν. φανερὸν δὴ ὅτι ἕτω μὲν μετιοῦσιν ὡς εἰώθασιν ὁρίζεσθαι καὶ λέγειν, οὐκ ἐνδέχεται ἀποδῦναι καὶ λῦσαι τὴν ἀπορίαν. εἰ δ'

---

§. 5. *δέ τις*] *δ' ἔτι Ab.* | *δυνάμει νεκρός*] hoc colon addita negatione legisse videtur Alexander, quum haec sit ejus interpretatio: *καὶ ὁ ζῶν διὰ τί οὐκ ἔχει δυνάμει νεκρός* 776, a, 17.

§. 6. *αὐτὴ*] *αὕτη T.* | *καὶ ὕλη*] *καὶ ἡ ὕλη T.*

§. 7. *οἷον*] om. *T.* | *εἰ ἐκ*] *εἰ* om. *E*, *εἰ ἐκ* om. *Ab.* | *εἰς ὕδωρ*] *εἰς* om. *T.*

§. 1. *καὶ περὶ τὰς ἀριθμούς*] om. *Fb*, *περὶ* om. *T* Alex. 775, a, 38. Vet. | *τί αἴτιον*] *τί ἐστιν αἴτιον* Ald.

§. 2. *πάντων*] *πάντα EAb.* | *τὸ πᾶν*] *τὸ ἅπαν Ab.* | *τὸ ὅλον*] *τὸ* om. *γρ. E.* | *ἐπεὶ*] *εἰ T.*

§. 3. *ἑνὸς εἶναι*] *ἕν*, omisso *εἶναι*, *T.*

§. 4. *οὖν*] om. *T.* | *δὴ*] *δὲ TFb*, om. *Ab* Ald.

§. 5. *αὐτὰ ὁ ἄνθρωπός*] *αὐτοάνθρωπός AbFb* et quantum conjectare licet Alex. 776, a, 41. | *οἱ ἄνθρωποι*] *οἷον ἄνθρ. Ab.* | *ζῴης*] *καὶ ζώης* Ald. | *ὁ ἄνθρωπος*] *ὁ* om. *T* Ald.

§. 6. *λέγειν*] *λέγεσιν T.*

ἐσίν, ὥσπερ λέγομεν, τὸ μὲν ὕλη τὸ δὲ μορφή, καὶ τὸ μὲν δυνάμει τὸ
8 δ' ἐνεργείᾳ, ἐκέτι ἀπορία δόξειεν ἂν εἶναι τὸ ζητούμενον. ἔστι γὰρ αὕτη
ἡ ἀπορία ἡ αὐτὴ κἂν εἰ ὁ ὅρος εἴη ἱματίου ὁ στρογγύλος χαλκός· εἴη
γὰρ ἂν σημεῖον τοῦτο τοῦ λόγου, ὥστε τὸ ζητούμενόν ἐστί τι αἴτιον
9 τοῦ ἓν εἶναι τὸ στρογγύλον καὶ τὸν χαλκόν. ἐκέτι δ' ἡ ἀπορία φαί-
10 νεται, ὅτι τὸ μὲν ὕλη τὸ δὲ μορφή. τί οὖν τούτου αἴτιον τοῦ τὸ δυνά-
μει ὂν ἐνεργείᾳ εἶναι, παρὰ τὸ ποιῆσαν, ἐν ὅσοις ἐστὶ γένεσις; οὐθὲν
γάρ ἐστιν αἴτιον ἕτερον τοῦ τὴν δυνάμει σφαῖραν ἐνεργείᾳ εἶναι σφαῖραν,
11 ἀλλὰ τοῦτ' ἦν τὸ τί ἦν εἶναι ἑκατέρῳ. ἔστι δὲ τῆς ὕλης ἡ μὲν νοητὴ 174 Br.
ἡ δ' αἰσθητή, καὶ ἀεὶ τοῦ λόγου τὸ μὲν ὕλη τὸ δ' ἐνέργειά ἐστιν, οἷον ὁ
12 κύκλος σχῆμα ἐπίπεδον. ὅσα δὲ μὴ ἔχει ὕλην, μήτε νοητὴν μήτε αἰσθη-
τήν, εὐθὺς ὅπερ ἕν τι εἶναί ἐστιν ἕκαστον, ὥσπερ καὶ ὅπερ ὄν τι, τὸ 1045 b
13 τόδε, τὸ ποιόν, τὸ ποσόν. διὸ καὶ οὐκ ἔνεστιν ἐν τοῖς ὁρισμοῖς οὔτε τὸ
ὂν οὔτε τὸ ἕν, καὶ τὸ τί ἦν εἶναι εὐθὺς ἕν τί ἐστιν ὥσπερ καὶ ὄν τι.
14 διὸ καὶ οὐκ ἔστιν ἕτερόν τι αἴτιον τοῦ ἓν εἶναι οὐθενὶ τέτων, οὐδὲ τοῦ ὄν
τι εἶναι· εὐθὺς γὰρ ἕκαστόν ἐστιν ὄν τι καὶ ἕν τι, οὐχ ὡς ἐν γένει τῷ
15 ὄντι καὶ τῷ ἑνί, οὐδ' ὡς χωριστῶν ὄντων παρὰ τὰ καθ' ἕκαστα. διὰ
ταύτην δὲ τὴν ἀπορίαν οἱ μὲν μέθεξιν λέγουσι, καὶ αἴτιον τί τῆς μεθέ-
16 ξεως καὶ τί τὸ μετέχειν ἀποροῦσιν· οἱ δὲ συνουσίαν ψυχῆς, ὥσπερ Λυ-
κόφρων φησὶν εἶναι τὴν ἐπιστήμην τοῦ ἐπίστασθαι καὶ ψυχῆς· οἱ δὲ σύν-
17 θεσιν ἢ σύνδεσμον ψυχῆς σώματι τὸ ζῆν. καίτοι ὁ αὐτὸς λόγος ἐπὶ
πάντων· καὶ γὰρ τὸ ὑγιαίνειν ἔσται ἢ συνουσία ἢ σύνδεσμος ἢ σύνθεσις
ψυχῆς καὶ ὑγιείας, καὶ τὸ τὸν χαλκὸν εἶναι τρίγωνον σύνθεσις χαλκοῦ
καὶ τριγώνου, καὶ τὸ λευκὸν εἶναι σύνθεσις ἐπιφανείας καὶ λευκότητος.
18 αἴτιον δ' ὅτι δυνάμεως καὶ ἐντελεχείας ζητοῦσι λόγον ἑνοποιὸν καὶ δια-

---

§. 8. *κἂν εἰ*] *κἂν εἴη T.* | *ὁ ὅρος*] *ὁ* om. *AbFb.* | *ὁ στρογγύλος*] *ὁ* om. *E.* | *τὸ στρογγύλον*] *τὸν στρογγ. T.* | *τὸν χαλκόν*] *τὸ χαλκὶν γρ. E.*

§. 9. *δ' ἡ*] *δὴ ET.*

§. 10. *τούτου αἴτιον*] *τούτου τὸ αἴτιον Ab* Ald.

§. 11. *ἐνέργειά*] *ἐνεργείᾳ E.* | *ὁ κύκλος*] *ὁ* om. *Ab.*

§. 12. Mutandum esse in hac et in sequentibus paragraphis sententiarum nexum et ordinem transpositione depravatum, docet Alexander in commentariis 776, b, 44. | *ἐστιν ἕκαστον*] *ἕκαστόν ἐστιν Fb.* | *τὸ δε*] *τοῦτο γρ. E.*

§. 13. *διὸ καὶ*] *καὶ* om. *Fb* Alex. in lemm. Bess. | *ἔνεστιν*] *ἐστὶν T* Alex. in lemm., *ἔν ἐστιν* Ald.

§. 14. *διὸ καὶ*] *καὶ* add. *E.* | *οὐθενὶ*] *οὐδὲ ἑνὶ Ab.* | *ἐν γένει*] *ἐν γενέσει* Ald.

§. 17. *ψυχῆς καὶ — τρίγωνον σύνθεσις*] om. *T.* | *λευκὸν εἶναι*] *λευκὸν ἓν εἶναι καὶ T, λευκὸν ἓν εἶναι* Ald. Vet.

§. 18. *λόγον*] om. *ET* Vet. | *ἑνοποιὸν*] *ἓν ὁποῖον T, τὸ ἑνοποιὸν E.*

φοράν. ἔστι δ', ὥσπερ εἴρηται, καὶ ἡ ἐσχάτη ὕλη καὶ ἡ μορφὴ ταὐτὸ 19
καὶ δυνάμει, τὸ δὲ ἐνεργείᾳ. ὥστε ὅμοιον τὸ ζητεῖν τοῦ ἑνὸς τί αἴτιον 20
καὶ τοῦ ἓν εἶναι· ἓν γάρ τι ἕκαστον, καὶ τὸ δυνάμει καὶ τὸ ἐνεργείᾳ ἕν
175 Br. πώς ἐστιν. ὥστε αἴτιον οὐθὲν ἄλλο πλὴν εἴ τι ὡς κινῆσαν ἐκ δυνάμεως 21
εἰς ἐνέργειαν. ὅσα δὲ μὴ ἔχει ὕλην, πάντα ἁπλῶς ὅπερ ὄντα τι.

LIBER IX. (Θ)

Cap. 1.

Περὶ μὲν οὖν τοῦ πρώτως ὄντος καὶ πρὸς ὃ πᾶσαι αἱ ἄλλαι κατη- 1
γορίαι τὸ ὄντος ἀναφέρονται εἴρηται, περὶ τῆς οὐσίας. κατὰ γὰρ τὸν 2
τῆς οὐσίας λόγον λέγεται τἆλλα ὄντα, τό τε ποσὸν καὶ τὸ ποιὸν καὶ τἆλλα
τὰ ὅτως λεγόμενα· πάντα γὰρ ἕξει τὸν τῆς οὐσίας λόγον, ὥσπερ εἴπο-
μεν ἐν τοῖς πρώτοις λόγοις. ἐπεὶ δὲ λέγεται τὸ ὂν τὸ μὲν τὸ τί ἢ ποιὸν 3
ἢ ποσόν, τὸ δὲ κατὰ δύναμιν καὶ ἐντελέχειαν καὶ κατὰ τὸ ἔργον, διο-
ρίσωμεν καὶ περὶ δυνάμεως καὶ ἐντελεχείας, καὶ πρῶτον περὶ δυνάμεως
1046 a ἣ λέγεται μὲν μάλιστα κυρίως, ἃ μὴν χρησίμη γ' ἐστὶ πρὸς ὃ βουλόμεθα
νῦν· ἐπὶ πλέον γάρ ἐστιν ἡ δύναμις καὶ ἡ ἐνέργεια τῶν μόνον λεγομένων
κατὰ κίνησιν. ἀλλ' εἰπόντες περὶ ταύτης ἐν τοῖς περὶ τῆς ἐνεργείας 4

---

§. 19. ἔστι] ἔν ἐστι *Ab*. | εἴρηται καὶ] καὶ om. *Ab*. | ταὐτὸ] ταὐτὸ καὶ ἓν γρ. *E*. | καὶ δυνάμει] καὶ τὸ μὲν δυνάμει conj. Casaub.: neque injuria: nam et interpretes latini sic interpretantur »et hoc quidem potentia, hoc vero actu« (Bess.). | τὸ δὲ ἐνεργείᾳ — ἕν πώς ἐστιν §. 20.] ἓν *Ab*.

§. 20. ἕν πώς] πως ἕν *T*.

§. 21. εἴ τι] εἰ τὸ *ET*. | ὄντα] ἕν *Ab* et Alex. in paraphr. 777, b, 15. Casaubonus in marg. lectiones affert has, quas ex veteribus ni fallor interpretibus hausit: „γρ. πάντα ἁπλῶς ἕν τι καὶ ὅπερ ὄν τι vel ταῦτα ἁπλῶς ἕν τι καὶ ἁπλῶς ὄν τι πάντα. Quid Bessario legerit, haud satis apparet ex ejus interpretatione »cuncta simpliciter entia sunt ipsum quid«: conjiciat aliquis πάντα ἁπλῶς ὄντα ὅπερ αὐτό τι.

§. 1. πᾶσαι] om. *Ab*.

§. 2. τἆλλα] τ' ἄλλα Ising. Camot. | τἆλλα] τ' ἄλλα Ising. Camot. | ἐν τοῖς] τοῖς om. *T*. | λόγοις] om. *Fb* Alex. 777, a, 32.

§. 3. τὸ τί] τῷ τί *T*. | ποιὸν ἢ ποσόν] ποσὸν ἢ ποιόν *Ab*. | χρησίμη] χρησιμωτάτη *Ab* Alex. 777, b, 24. et codex quidam Fonsecae. Deinde γ' post χρησίμη om. Ald. | πλέον] πλεῖον *Ab*. | μόνον] μόνων *Ab* Ald.

§. 4. περὶ τῆς] τῆς om. *T*. | δηλώσομεν] δηλώσωμεν *T*.

διορισμοῖς δηλώσομεν καὶ περὶ τῶν ἄλλων. ὅτι μὲν οὖν πολλαχῶς λέγεται ἡ δύναμις καὶ τὸ δύνασθαι, διώρισται ἡμῖν ἐν ἄλλοις. τούτων δ' ὅσαι μὲν ὁμωνύμως λέγονται δυνάμεις ἀφείσθωσαν· ἔνιαι γὰρ ὁμοιότητί τινι λέγονται καθάπερ ἐν γεωμετρίᾳ, καὶ δυνατὰ καὶ ἀδύνατα λέγομεν τῷ εἶναί πως ἢ μὴ εἶναι. ὅσαι δὲ πρὸς τὸ αὐτὸ εἶδος, πᾶσαι ἀρχαί τινές εἰσι, καὶ πρὸς πρώτην μίαν λέγονται, ἥ ἐστιν ἀρχὴ μεταβολῆς ἐν ἄλλῳ ᾗ ἄλλο. ἡ μὲν γὰρ τοῦ παθεῖν ἐξὶ δύναμις, ἡ ἐν αὐτῷ τῷ πάσχοντι ἀρχὴ μεταβολῆς παθητικῆς ὑπ' ἄλλου ᾗ ἄλλο· ἡ δ' ἕξις ἀπαθείας τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον καὶ φθορᾶς τῆς ὑπ' ἄλλου ᾗ ἄλλο, ὑπ' ἀρχῆς μεταβλητικῆς. ἐν γὰρ τούτοις ἔνεστι πᾶσι τοῖς ὅροις ὁ τῆς πρώτης δυνάμεως λόγος. πάλιν δ' αὗται αἱ δυνάμεις λέγονται ἢ τοῦ μόνον ποιῆσαι ἢ τοῦ παθεῖν ἢ τοῦ καλῶς, ὥστε καὶ ἐν τοῖς τούτων λόγοις ἐνυπάρχουσί πως οἱ τῶν προτέρων δυνάμεων λόγοι. φανερὸν ἓν ὅτι ἔστι μὲν ὡς μία δύναμις τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν (δυνατὸν γάρ ἐστι καὶ τῷ ἔχειν αὐτὸ δύναμιν τοῦ παθεῖν καὶ τῷ ἄλλο ὑπ' αὐτοῦ), ἔστι δ' ὡς ἄλλη. ἡ μὲν γὰρ ἐν τῷ πάσχοντι· διὰ γὰρ τὸ ἔχειν τινὰ ἀρχήν, καὶ εἶναι καὶ τὴν ὕλην ἀρχήν τινα, πάσχει τὸ πάσχον καὶ ἄλλο ὑπ' ἄλλου. τὸ λιπαρὸν μὲν γὰρ καυστόν, τὸ δ' ὑπεῖκον ὠδὶ θλαστόν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἡ δ' ἐν τῷ ποιοῦντι, οἷον τὸ θερμὸν καὶ ἡ οἰκοδομική, ἡ μὲν ἐν τῷ θερμαντικῷ, ἡ δ' ἐν τῷ οἰκοδομικῷ. διὸ ᾗ συμπέφυκεν, οὐθὲν πάσχει αὐτὸ ὑφ' ἑαυτοῦ· ἓν γὰρ καὶ οὐκ ἄλλο. καὶ ἡ ἀδυναμία καὶ τὸ ἀδύνατον ἡ τῇ τοιαύτῃ δυνάμει ἐναντία στέρησίς ἐστιν, ὥστε τοῦ αὐτοῦ καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ πᾶσα δύναμις ἀδυναμία. ἡ δὲ στέρησις λέγεται πολλαχῶς· καὶ γὰρ 176 Br

---

§. 5. *πολλαχῶς λέγεται*] *λέγεται πολλαχῶς ET* Ald.

§. 7. *ᾗ ἄλλο*] *ἢ ἄλλο T* Ald., *ἢ ᾗ ἄλλο E.* Etiam Alexander legisse videtur *ἢ ᾗ ἄλλο*, etsi in lemmate exhibeat *ᾗ ἄλλο* 778, a, 8. 14.

§. 8. *δύναμις ἡ*] *δύναμις ἢ* Ald. | *ᾗ ἄλλο*] *ἢ ᾗ ἄλλο ET.*

§. 9. *ᾗ ἄλλο*] *ἢ ᾗ ἄλλο E.* | *ὑπ'*] om. *Ab* Ald.

§. 10. *αὗται αἱ δυνάμεις λέγονται*] *αὖ δυνάμεις λέγονται T, αὗται δυνάμεις λέγονται E, αὗται λέγονται αἱ δυνάμεις Ab.* | *δυνάμεων λόγοι*] *λόγοι δυνάμεων T* Ald.

§. 11. *τῷ ἔχειν*] *τὸ ἔχειν T.* | *τῷ ἄλλο*] *τὸ ἄλλο T.*

§. 12. *ἡ μὲν*] *μὲν* om. *T* Sylb. | *τινὰ ἀρχήν*] *ἀρχήν τινα Ab.* | *καὶ εἶναι*] om. *T.* | *καὶ τὴν ὕλην ἀρχήν τινα*] om. *Ab*; *ὕλην* pro *ὕλην* Ald. | *λιπαρὸν μὲν*] *μὲν* om. *T.* | *γὰρ*] *γὰρ καὶ* Ald.

§. 14. *ἡ τῇ*] *καὶ ἡ τῇ E*, *καὶ ἡ* sine *τῇ T* Ald. Bess. Vet. | *καὶ κατὰ*] *καὶ* om. *T.*

§. 15. *καὶ ᾗ*] *καὶ ἢ T* Ald. Vet., *ἢ*, omisso *καὶ*, *Ab* Bess. (»aut sic«).

ὠδί, οἷον παντελῶς, ἢ κἂν ὁπωσδήν. ἐπ' ἐνίων δέ, ἂν πεφυκότα ἔχειν μὴ 16
ἔχῃ βίᾳ, ἐξερῆσθαι ταῦτα λέγομεν.

Cap. 2.

Ἐπεὶ δ' αἱ μὲν ἐν τοῖς ἀψύχοις ἐνυπάρχουσιν ἀρχαὶ τοιαῦται, αἱ δ' 1
1046b ἐν τοῖς ἐμψύχοις καὶ ἐν ψυχῇ καὶ τῆς ψυχῆς ἐν τῷ λόγον ἔχοντι, δῆλον
ὅτι καὶ τῶν δυνάμεων αἱ μὲν ἔσονται ἄλογοι αἱ δὲ μετὰ λόγου. διὸ 2
πᾶσαι αἱ τέχναι καὶ αἱ ποιητικαὶ καὶ ἐπιστῆμαι δυνάμεις εἰσίν· ἀρχαὶ
177 Br. γὰρ μεταβλητικαί εἰσιν ἐν ἄλλῳ ἢ ἄλλο. καὶ αἱ μὲν μετὰ λόγου πᾶσαι 3
τῶν ἐναντίων αἱ αὐταί, αἱ δ' ἄλογοι μία ἑνός, οἷον τὸ θερμὸν τοῦ θερ-
μαίνειν μόνον, ἡ δὲ ἰατρικὴ νόσου καὶ ὑγιείας. αἴτιον δὲ ὅτι λόγος ἐστὶν 4
ἡ ἐπιστήμη, ὁ δὲ λόγος ὁ αὐτὸς δηλοῖ τὸ πρᾶγμα καὶ τὴν στέρησιν, πλὴν
οὐχ ὡσαύτως, καὶ ἔστιν ὡς ἀμφοῖν, ἔστι δ' ὡς τοῦ ὑπάρχοντος μᾶλλον. ὥστ' 5
ἀνάγκη καὶ τὰς τοιαύτας ἐπιστήμας εἶναι μὲν τῶν ἐναντίων, εἶναι δὲ τοῦ
μὲν καθ' αὑτὰς τοῦ δὲ μὴ καθ' αὑτάς· καὶ γὰρ ὁ λόγος τοῦ μὲν καθ'
αὑτό, τοῦ δὲ τρόπον τινὰ κατὰ συμβεβηκός· ἀποφάσει γὰρ καὶ ἀποφορᾷ 6
δηλοῖ τὸ ἐναντίον. ἡ γὰρ στέρησις ἡ πρώτη τὸ ἐναντίον, αὕτη δ' ἀπο-
φορὰ θατέρου. ἐπεὶ δὲ τὰ ἐναντία οὐκ ἐγγίγνεται ἐν τῷ αὐτῷ, ἡ δ' ἐπι- 7
στήμη δύναμις τῷ λόγον ἔχειν, καὶ ἡ ψυχὴ κινήσεως ἔχει ἀρχήν, τὸ μὲν
ὑγιεινὸν ὑγίειαν μόνον ποιεῖ καὶ τὸ θερμαντικὸν θερμότητα καὶ τὸ ψυκ-
τικὸν ψυχρότητα, ὁ δ' ἐπιστήμων ἄμφω. λόγος γάρ ἐστιν ἀμφοῖν μέν, 8
οὐχ ὁμοίως δέ, καὶ ἐν ψυχῇ ἧ ἔχει κινήσεως ἀρχήν· ὥστε ἄμφω ἀπὸ τῆς
αὐτῆς ἀρχῆς κινήσει πρὸς τὸ αὐτὸ συνάψασα. διὸ τὰ κατὰ λόγον δυ- 9
νατὰ τοῖς ἄνευ λόγου δυνατοῖς ποιεῖ τἀναντία· μία γὰρ ἀρχὴ περιέχεται
τῷ λόγῳ. φανερὸν δὲ καὶ ὅτι τῇ μὲν τοῦ εὖ δυνάμει ἀκολουθεῖ ἡ τοῦ μόνον 10
ποιῆσαι ἢ παθεῖν δύναμις, ταύτῃ δ' ἐκείνη οὐκ ἀεί· ἀνάγκη γὰρ τὸν εὖ
ποιοῦντα καὶ ποιεῖν, τὸν δὲ μόνον ποιοῦντα οὐκ ἀνάγκη καὶ εὖ ποιεῖν.

---

§. 16. ἔχειν] μὴ ἔχειν *T.* | ἔχῃ] ἔχει *Ab.*

§. 1. αἱ δ' ἐν] αἱ om. *Ab.* | ἄλογοι] λόγοι γρ. *E.*

§. 2. αἱ ποιητικαὶ] αἱ om. *T* Ald. | καὶ] om. Bess. (»et factivae scientiae«) et Brand. in Corrigendis. | ἐπιστῆμαι] αἱ ἐπισ. *Fb* Ald. | εἰσίν] om. *ET.* | ἧ ἄλλο] ἢ ἄλλῳ *T.*

§. 5. εἶναι δὲ] εἶναι μὲν *T.*

§. 6. ἡ πρώτη] ἐστιν ἡ πρώτη *Fb.* | ἀποφορὰ] ἀποφορᾷ Ald.

§. 7. ποιεῖ] περιτοιεῖ Ald.

§. 8. ψυχῇ ἧ] ψυχῇ ᾗ ἢ *Ab*, τῇ ψυχῇ ἢ Ald. | τὸ αὐτό] τὸ om. *ETAb* Vet., tuentur Alex. 778, b, 7. Bess.

§. 9. μία γὰρ ἀρχὴ] μιᾷ γὰρ ἀρχῇ *E* Alex. 778, b, 8.

§ 10. ἢ παθεῖν] om. *Ab.*

Cap. 3.

1 *Εἰσὶ δέ τινες οἳ φασιν, οἷον οἱ Μεγαρικοί, ὅταν ἐνεργῇ μόνον δύ-*
νασθαι, ὅταν δὲ μὴ ἐνεργῇ οὐ δύνασθαι, οἷον τὸν μὴ οἰκοδομοῦντα οὐ
δύνασθαι οἰκοδομεῖν, ἀλλὰ τὸν οἰκοδομοῦντα ὅταν οἰκοδομῇ· ὁμοίως δὲ
2 *καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. οἷς τὰ συμβαίνοντα ἄτοπα οὐ χαλεπὸν ἰδεῖν. δῆλον*
γὰρ ὅτι οὔτ' οἰκοδόμος ἔσται ἐὰν μὴ οἰκοδομῇ· τὸ γὰρ οἰκοδόμῳ εἶναι
τὸ δυνατῷ εἶναί ἐστιν οἰκοδομεῖν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν. 178 Br.
3 *εἰ οὖν ἀδύνατον τὰς τοιαύτας ἔχειν τέχνας μὴ μανθάνοντά ποτε καὶ*
λαβόντα, καὶ μὴ ἔχειν μὴ ἀποβαλόντα ποτέ (ἢ γὰρ λήθῃ ἢ πάθει τινὶ 1047 a
ἢ χρόνῳ· οὐ γὰρ δὴ τοῦ γε πράγματος φθαρέντος, ἀεὶ γάρ ἐστιν), ὅταν
παύσηται, ἐχ ἕξει τὴν τέχνην. πάλιν δ' εὐθὺς οἰκοδομήσει πῶς λαβών;
4 *καὶ τὰ ἄψυχα δὴ ὁμοίως· ἔτε γὰρ ψυχρὸν οὔτε θερμὸν ἔτε γλυκὺ ἔτε*
ὅλως αἰσθητὸν οὐθὲν ἔσαι μὴ αἰσθανόμενον· ὥστε τὸν Πρωταγόρε λόγον
5 *συμβήσεται λέγειν αὐτοῖς. ἀλλὰ μὴν οὐδ' αἴσθησιν ἕξει οὐθὲν ἂν μὴ*
αἰσθάνηται μηδ' ἐνεργῇ. εἰ οὖν τυφλὸν τὸ μὴ ἔχον ὄψιν, πεφυκὸς δὲ
καὶ ὅτε πέφυκε καὶ ἔτι ὄν, οἱ αὐτοὶ τυφλοὶ ἔσονται πολλάκις τῆς ἡμέρας
6 *καὶ κωφοί. ἔτι εἰ ἀδύνατον τὸ ἐξερημένον δυνάμεως, τὸ μὴ γενόμενον*
ἀδύνατον ἔσται γενέσθαι· τὸ δ' ἀδύνατον γενέσθαι ὁ λέγων ἢ εἶναι ἢ
7 *ἔσεσθαι ψεύσεται· τὸ γὰρ ἀδύνατον τοῦτο ἐσήμαινεν. ὥστε οὗτοι οἱ*
λόγοι ἐξαιροῦσι καὶ κίνησιν καὶ γένεσιν. ἀεὶ γὰρ τό τε ἑστηκὸς ἑστήξεται
καὶ τὸ καθήμενον καθεδεῖται· οὐ γὰρ ἀναστήσεται ἂν καθέζηται· ἀδύ-
8 *νατον γὰρ ἔσαι ἀναστῆναι ὅ γε μὴ δύναται ἀναστῆναι. εἰ οὖν μὴ ἐνδέ-*
χεται ταῦτα λέγειν, φανερὸν ὅτι δύναμις καὶ ἐνέργεια ἕτερόν ἐστιν· ἐκεῖνοι

---

§. 1. *φασιν*] *φασιν εἶναι TAb* Ald. | *οἱ Μεγαρικοί*] *οἱ* om. *Ab* Ald. | *οὐ δύνασθαι*] *μὴ δύν. ET* Ald. | *ὅ δύνασθαι*] *μὴ δύνασθαι* Ald. | *ὁμοίως δὲ*] *ὁμ. δὴ Fb.*

§. 2. *ἔσαι*] *ἐστὶν E.* | *τὸ δυνατῷ*] *τῷ δυνατῷ* Ald.

§. 3. *μανθάνοντά ποτε καὶ λαβόντα*] *λανθάνοντά ποτε καὶ λαμβάνοντα T; λαμβάνοντα* pro *λαβόντα* exhibet etiam Ald. | *ἀποβαλόντα ποτέ ἢ γὰρ λήθῃ*] *ἀποβάλλοντά ποτε· ἡ γὰρ λήθη T; ἀποβάλλοντά* etiam Ald. | *ἀεὶ γάρ*] *εἰ γάρ Fb, ἀεί γέ Ab, εἴ γε* Brandisius in marg., ad Alexandrum provocans, qui etsi in lemmate exhibeat *ἀεὶ γάρ ἐστιν* 778, b, 26., tamen interpretatione sua scripturam illam confirmare videtur. | *πάλιν δ'*] *πάλιν δ' ὁ T.*

§. 4. *δὴ*] *δὲ* Ald. | *αἰσθανόμενον*] *αἰσθανομένων* Ald. Bess. Vet. (»non sentientibus«).

§. 5. *ἔτι ὄν*] *ἔτι ὡς T* Ald.; Bess. vertit: »et item prout natura aptum est habere,« quasi legerit *καὶ ἔτι ᾗ* (vel *ὡς*) *πέφυκεν.* | *καὶ κωφοί*] om. *Fb.*

§. 6. *γενόμενον*] *γινόμενον Ab.*

§. 7. *ὥστε οὗτοι*] *ὥστε ἅτε Ab.* | *κίνησιν καὶ γένεσιν*] *γένεσιν καὶ κίνησιν T.*

δ' οἱ λόγοι δύναμιν καὶ ἐνέργειαν ταὐτὸ ποιῦσιν, διὸ καὶ οὐ μικρόν τι ζητῦσιν ἀναιρεῖν. ὥς' ἐνδέχεται δυνατὸν μέν τι εἶναι μὴ εἶναι δέ, καὶ 9
δυνατὸν μὴ εἶναι εἶναι δέ, ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κατηγοριῶν
179 Br. δυνατὸν βαδίζειν ὃν μὴ βαδίζειν, καὶ μὴ βαδίζον δυνατὸν εἶναι βαδίζειν.
ἔστι δὲ δυνατὸν τοῦτο ᾧ, ἐὰν ὑπάρξῃ ἡ ἐνέργεια, οὗ λέγεται ἔχειν τὴν 10
δύναμιν, ἐθὲν ἔσαι ἀδύνατον. λέγω δ' οἷον, εἰ δυνατὸν καθῆσθαι καὶ 11
ἐνδέχεται καθῆσθαι τέτῳ, ἐὰν ὑπάρξῃ τὸ καθῆσθαι, ἐθὲν ἔσαι ἀδύνατον· καὶ εἰ κινηθῆναί τι ἢ κινῆσαι ἢ σῆναι ἢ σῆσαι ἢ εἶναι ἢ γίγνεσθαι,
ἢ μὴ εἶναι ἢ μὴ γίγνεσθαι, ὁμοίως. ἐλήλυθε δ' ἡ ἐνέργεια τοὔνομα, ἡ 12
πρὸς τὴν ἐντελέχειαν συντιθεμένη καὶ ἐπὶ τὰ ἄλλα, ἐκ τῶν κινήσεων
μάλιστα· δοκεῖ γὰρ ἡ ἐνέργεια μάλιστα ἡ κίνησις εἶναι. διὸ καὶ τοῖς μὴ 13
ἔσιν ἐκ ἀποδιδόασι τὸ κινεῖσθαι, ἄλλας δέ τινας κατηγορίας, οἷον διανοητὰ καὶ ἐπιθυμητὰ εἶναι τὰ μὴ ὄντα, κινούμενα δ' οὔ. τοῦτο δὲ ὅτι 14
1047 b οὐκ ὄντα ἐνεργείᾳ ἔσονται ἐνεργείᾳ. τῶν γὰρ μὴ ὄντων ἔνια δυνάμει ἐξίν· ἐκ ἔστι δέ, ὅτι ἐκ ἐντελεχείᾳ ἐξίν.

Cap. 4.

Εἰ δ' ἐστὶ τὸ εἰρημένον δυνατὸν ᾗ ἀκολεθεῖ, φανερὸν ὅτι ἐκ ἐνδέ- 1
χεται ἀληθὲς εἶναι τὸ εἰπεῖν ὅτι δυνατὸν μὲν τοδί, οὐκ ἔσται δέ· ὥστε
τὰ ἀδύνατα εἶναι ταύτῃ διαφεύγειν. λέγω δὲ οἷον εἴ τις φαίη δυνατὸν 2
τὴν διάμετρον μετρηθῆναι οὐ μέντοι μετρηθήσεσθαι, ὁ μὴ λογιζόμενος τὸ
ἀδύνατον εἶναι, ὅτι ἐθὲν κωλύει δυνατόν τι ὂν εἶναι ἢ γενέσθαι, μὴ εἶναι
δὲ μηδ' ἔσεσθαι. ἀλλ' ἐκεῖνο ἀνάγκη ἐκ τῶν κειμένων, εἰ καὶ ὑποθοί- 3
μεθα εἶναι ἢ γεγονέναι ὃ οὐκ ἔξι μὲν δυνατὸν δέ, ὅτι ἐθὲν ἔσται ἀδύ-

---

§. 9. *καὶ δυνατὸν μὴ εἶναι εἶναι δέ*] om. *TFb.* | *ἐπὶ τῶν ἄλλων*] *ἐπὶ* add. *ET.* | *μὴ βαδίζειν*] *βαδίζειν* om. *T.* | *καὶ*] *δὲ καὶ Ab* Ald. | *μὴ*] om. *T.* | *βαδίζον*] *βαδίζειν* Ald.

§. 10. *οὗ λέγεται*] *ἧς λέγεται Fb.*

§. 11. *λέγω — ἐθὲν ἔσαι ἀδύνατον*] om. *T.* | *καὶ εἰ*] *καὶ εἴη T.* | *τι*] om. *ET.* | *γίγνεσθαι*] *γενέσθαι ET* Ald. | *γίγνεσθαι*] *γενέσθαι T* Ald.

§. 12. *συντιθεμένη*] *συντεθειμένη Fb* Alex. 779, a, 37. | *ἡ ἐνέργεια*] *ἡ* om. Casaub.

§. 14. *τοῦτο δὲ*] om. *AbFb.* | *ἐκ ἔστι δέ*] om. *Ab.* | *ὅτι*] *διότι Ab.* | *ἐντελεχείᾳ*] *ἐντελέχειά* Ald.

§. 1. *εἰρημένον δυνατὸν*] *εἰρ. τὸ δυν. Ab.* | *ᾗ*] *ᾗ T.* | *τὸ εἰπεῖν*] *τι εἰπεῖν ET* Vet. | *διαφεύγειν*] *διαφεύγει Ab* Ald.

§. 2. *μετρηθήσεσθαι*] *μετρηθήσεται Ab* Ald. | *ὁ*] om. *T.* | *δυνατόν*] *ἀδύνατόν Ab*, om. Vet. | *ὄν*] om. *T.* | *δὲ*] om. *Ab.*

§. 3. *εἰ καὶ*] *εἶναι εἰ καὶ E*, *εἰ εἴη καὶ Ab*, *εἴη εἰ καὶ* Brand., *εἴη T.* | *συμβήσεται — ἀδύνατον*] om. *ET.*

4 *νατον· συμβήσεται δέ γε, τὸ γὰρ μετρεῖσθαι ἀδύνατον. οὐ γὰρ δή ἐξι ταὐτὸ τό τε ψεῦδος καὶ τὸ ἀδύνατον· τὸ γάρ σε ἑστάναι νῦν ψεῦδος* 180 Br.
5 *μέν, οὐκ ἀδύνατον δέ. ἅμα δὲ δῆλον καὶ ὅτι, εἰ τῷ A ὄντος ἀνάγκη τὸ B εἶναι, καὶ δυνατῷ ὄντος τῷ εἶναι A καὶ τὸ B ἀνάγκη εἶναι δυ-*
νατόν· εἰ γὰρ μὴ ἀνάγκη δυνατὸν εἶναι, οὐθὲν κωλύει μὴ εἶναι δυνατὸν
6 *εἶναι. ἔστω δὴ τὸ A δυνατόν. οὐκοῦν ὅτε τὸ A δυνατὸν εἴη εἶναι, εἰ τεθείη τὸ AB, οὐθὲν ἀδύνατον εἶναι συνέβαινεν· τὸ δέ γε B ἀνάγκη*
7 *εἶναι. ἀλλ' ἦν ἀδύνατον. ἔστω δὴ ἀδύνατον. εἰ δὴ ἀδύνατον ἀνάγκη εἶναι τὸ A, ἀνάγκη καὶ τὸ B εἶναι. ἀλλ' ἦν ἄρα τὸ A δυνατόν· καὶ τὸ B ἄρα. ἂν ἄρα ᾖ τὸ A δυνατόν, καὶ τὸ B ἔσαι δυνατόν, εἴ περ*
8 *ἔτως εἶχον ὥστε τοῦ A ὄντος ἀνάγκη εἶναι τὸ B. ἐὰν δὴ ἔτως ἐχόντων τοῦ AB μὴ ᾖ δυνατὸν τὸ B ἔτως, οὐδὲ τὸ AB ἕξει ὡς ἐτέθη· καὶ εἰ τῷ A δυνατῷ ὄντος ἀνάγκη τὸ B δυνατὸν εἶναι, εἰ ἔστι τὸ A,*
9 *ἀνάγκη εἶναι καὶ τὸ B. τὸ γὰρ δυνατὸν εἶναι ἐξ ἀνάγκης τὸ B εἶναι, εἰ τὸ A δυνατόν, τοῦτο σημαίνει, ἐὰν ᾖ τὸ A καὶ ὅτε καὶ ὡς ἦν δυνατὸν εἶναι, κἀκεῖνο τότε καὶ ἔτως εἶναι ἀναγκαῖον.*

Cap. 5.

1 *Ἁπασῶν δὲ τῶν δυνάμεων ἐσῶν τῶν μὲν συγγενῶν οἷον τῶν αἰσθήσεων, τῶν δὲ ἔθει οἷον τῆς τοῦ αὐλεῖν, τῶν δὲ μαθήσει οἷον τῆς τῶν τεχνῶν, τὰς μὲν ἀνάγκη προενεργήσαντας ἔχειν ὅσαι ἔθει καὶ λόγῳ, τὰς*
2 *δὲ μὴ τοιαύτας καὶ τὰς ἐπὶ τῷ πάσχειν ἐκ ἀνάγκη. ἐπεὶ δὲ τὸ δυνα-* 1048 a
τὸν τὶ δυνατὸν καὶ ποτὲ καὶ πῶς καὶ ὅσα ἄλλα ἀνάγκη προσεῖναι ἐν τῷ διορισμῷ, καὶ τὰ μὲν κατὰ λόγον δύναται κινεῖν καὶ αἱ δυνάμεις αὐτῶν μετὰ λόγου, τὰ δ' ἄλογα καὶ αἱ δυνάμεις ἄλογοι, κἀκείνας μὲν

---

§. 4. *δή*] add. *ET.* | *τό τε*] *τε* om. *ET.*

§. 5. *καὶ ὅτι*] *ὅτι καὶ T*, *καὶ* om. Alex. 779, b, 46. | *εἰ*] *ἢ Fb*, om. *T.* | *ἀνάγκη*] *ἀνάγκη καὶ* Alex. | *εἶναι A*] *εἶναι τὸ α T*, *α εἶναι* Ald.

§. 6. *εἰ τεθείη*] *εἴτε θείη* Ald. | *τὸ AB*] *τὸ α* Ald. Bess., om. Vet.

§. 7. *ἔσω δή — καὶ τὸ B ἄρα*] om. *Ab.* | *εἰ δὴ ἀδύνατον ἀνάγκη εἶναι τὸ A, ἀνάγκη καὶ τὸ B εἶναι*] hoc colon, transpositis inter se vocibus A et B ita vertit interpres vetus: »et si impossibile necesse esse B, et A necesse est.« | *τὸ A δυνατόν*] *τὸ πρῶτον δυν. ET* Vet. | *B ἄρα*] *δεύτερον* omisso *ἄρα ET* Vet. | *ἂν ἄρα ἢ*] *ἂν ἄρα ἢ* Bekkeri operae. | *εἶχον*] *εἶχεν T.*

§. 8. *δὴ*] *δὲ T* | *ἐχόντων τῷ*] *ἐχόντων τῶν* Casaub. | *μὴ ᾖ δυνατὸν τὸ B*] om. *Ab.* | *ἀνάγκη τὸ*] *ἀνάγκη καὶ τὸ T* Alex. 780, a, 23. | *δυνατὸν*] om. Alex. | *καὶ τὸ*] *καὶ* om. *ET.*

§. 9. *ᾖ τὸ A*] *ᾖ τὸ α τὸ α Ab.* | *εἶναι*] *εἶναι ἦν Ab.*

§. 2. *τὸ δυνατὸν*] *τὸ ἀδύνατον Ab.*

ἀνάγκη ἐν ἐμψύχῳ εἶναι ταύτας δ' ἐν ἀμφοῖν, τὰς μὲν τοιαύτας δυνά- 3
181 Br. μεις ἀνάγκη, ὅταν ὡς δύναται τὸ ποιητικὸν καὶ τὸ παθητικὸν πλησιά-
ζωσι, τὸ μὲν ποιεῖν τὸ δὲ πάσχειν, ἐκείνας δ' οὐκ ἀνάγκη· αὗται μὲν 4
γὰρ πᾶσαι μία ἑνὸς ποιητική, ἐκεῖναι δὲ τῶν ἐναντίων, ὥστε ἅμα ποιή-
σει τἀναντία. τοῦτο δὲ ἀδύνατον. ἀνάγκη ἄρα ἕτερόν τι εἶναι τὸ κύ- 5
ριον· λέγω δὲ τοῦτο ὄρεξιν ἢ προαίρεσιν. ὁποτέρου γὰρ ἂν ὀρέγηται 6
κυρίως, τοῦτο ποιήσει, ὅταν ὡς δύναται ὑπάρχῃ καὶ πλησιάζῃ τῷ παθη-
τικῷ. ὥστε τὸ δυνατὸν κατὰ λόγον ἅπαν ἀνάγκη, ὅταν ὀρέγηται, ἃ τ' 7
ἔχει τὴν δύναμιν καὶ ὡς ἔχει, τοῦτο ποιεῖν. ἔχει δὲ παρόντος τοῦ παθη-
τικοῦ καὶ ὠδὶ ἔχοντος ποιεῖν. εἰ δὲ μή, ποιεῖν οὐ δυνήσεται. τὸ γὰρ 8
μηθενὸς τῶν ἔξω κωλύοντος προσδιορίζεσθαι ᾗθὲν ἔτι δεῖ· τὴν γὰρ δύ-
ναμιν ἔχει ὡς ἔξι δυνάμει τοῦ ποιεῖν, ἔστι δ' οὐ πάντως ἀλλ' ἐχόντων
πῶς, ἐν οἷς ἀφορισθήσεται καὶ τὰ ἔξω κωλύοντα· ἀφαιρεῖται γὰρ ταῦτα
τῶν ἐν τῷ διορισμῷ προσόντων ἕνια. διὸ ᾗδὲ ἂν ἅμα βέληται ἢ ἐπι- 9
θυμῇ ποιεῖν δύο ἢ τἀναντία, οὐ ποιήσει· οὐ γὰρ ὅτως ἔχει αὐτῶν τὴν
δύναμιν ᾗδ' ἔξι τοῦ ἅμα ποιεῖν ἡ δύναμις, ἐπεὶ ὧν ἐστὶν ὅτως ποιήσει.

Cap. 6.

Ἐπεὶ δὲ περὶ τῆς κατὰ κίνησιν λεγομένης δυνάμεως εἴρηται, περὶ 1
ἐνεργείας διορίσωμεν τί τέ ἐστιν ἡ ἐνέργεια καὶ ποῖόν τι. καὶ γὰρ τὸ 2
δυνατὸν ἅμα δῆλον ἔσται διαιρουμένοις, ὅτι ᾗ μόνον τοῦτο λέγομεν δυνατὸν
ὃ πέφυκε κινεῖν ἄλλο ἢ κινεῖσθαι ὑπ' ἄλλου, ἢ ἁπλῶς ἢ τρόπον τινά,
ἀλλὰ καὶ ἑτέρως. διὸ ζητοῦντες καὶ περὶ τούτων διήλθομεν. ἔξι δ' ἡ ἐνέρ- 3
γεια τὸ ὑπάρχειν τὸ πρᾶγμα, μὴ οὕτως ὥσπερ λέγομεν δυνάμει. λέγομεν 4

---

§. 3. *τὰς μὲν*] τὰς μὲν ἓν *T*. | *δύνανται τὸ ποιητικὸν καὶ τὸ παθητικόν*] *δύνωνται τὸ παθητ. καὶ τὸ ποιητ. ET* Vet.

§. 5. *λέγω δὲ τοῦτο*] *λέγω δ' εἴτε Ab*, »dico autem sive appetitum, sive electionem« Bess.

§. 6. *πλησιάζῃ*] *πλησιάζει* Ald. Deinde haec *ὑπάρχῃ καὶ* non agnoscere videtur versio Bessarionis.

§. 7. *οὗ τ'*] *ὅτ' Ab*, *οὗ ET*.

§. 8. *δυνάμει τοῦ*] *τοῦ δυνάμει* Ald., *δύναμις τοῦ* Alex. in paraphr. 780, b, 19. et Casaub. in marg., quod probat Brandisius; Bess.: »potentiam enim habet, ut ejus, quod est potestate faciendi.«

§. 9. *ἢ*] *καὶ T*. | *ἐπιθυμῇ*] *ἐπιθυμεῖν Ab*. | *αὐτῶν τὴν*] *αὐτῶν ἅμα τὴν* Ald. | *ἔξι τοῦ ἅμα*] *ἔξιν ἅμα τοῦ ἅμα Ab*.

§. 1. *κίνησιν*] *δύναμιν T*.

§. 2. *λέγομεν δυνατὸν*] *δυνατὸν* om. *Ab*.

§. 3. *ἔστι δ' ἡ ἐνέργεια*] Bess.: »est autem actu rem existere non ita quemadmodum dicimus potestate« quasi legerit *ἔξι δὲ τὸ ἐνεργείᾳ ὑπάρχειν κτλ.*

§. 4. *ὅλῃ*] *διαμέτρῳ Fb* Alex. 781, a, 1. | *ὅτι*] *ὅτε* Ald. | *καὶ τὸν*] *τὸν*

δὲ δυνάμει οἷον ἐν τῷ ξύλῳ Ἑρμῆν καὶ ἐν τῇ ὅλῃ τὴν ἡμίσειαν, ὅτι ἀφαι- 182 Br
ρεθείη ἄν, καὶ ἐπιστήμονα καὶ τὸν μὴ θεωροῦντα, ἂν δυνατὸς ᾖ θεωρῆ-
5 σαι· τὸ δ' ἐνεργείᾳ. δῆλον δ' ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστα τῇ ἐπαγωγῇ ὃ βα-
λόμεθα λέγειν, καὶ οὐ δεῖ παντὸς ὅρον ζητεῖν ἀλλὰ καὶ τὸ ἀνάλογον
συνορᾶν, ὅτι ὡς τὸ οἰκοδομοῦν πρὸς τὸ οἰκοδομικόν, καὶ τὸ ἐγρηγορὸς 1048 b
πρὸς τὸ καθεῦδον, καὶ τὸ ὁρῶν πρὸς τὸ μύον μὲν ὄψιν δὲ ἔχον, καὶ τὸ
ἀποκεκριμένον ἐκ τῆς ὕλης πρὸς τὴν ὕλην, καὶ τὸ ἀπειργασμένον πρὸς τὸ
6 ἀνέργαστον. ταύτης δὲ τῆς διαφορᾶς θάτερον μόριον ἔστω ἡ ἐνέργεια
7 ἀφωρισμένη, θατέρῳ δὲ τὸ δυνατόν. λέγεται δὲ ἐνεργείᾳ οὐ πάντα
ὁμοίως, ἀλλ' ἢ τὸ ἀνάλογον, ὡς τοῦτο ἐν τούτῳ ἢ πρὸς τοῦτο, τὸ δ' ἐν
τῷδε ἢ πρὸς τόδε· τὰ μὲν γὰρ ὡς κίνησις πρὸς δύναμιν, τὰ δ' ὡς οὐσία
8 πρός τινα ὕλην. ἄλλως δὲ καὶ τὸ ἄπειρον καὶ τὸ κενὸν καὶ ὅσα τοι-
αῦτα, λέγεται δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ πολλοῖς τῶν ὄντων, οἷον τῷ ὁρῶντι
9 καὶ βαδίζοντι καὶ ὁρωμένῳ. ταῦτα μὲν γὰρ ἐνδέχεται καὶ ἁπλῶς ἀλη-
θεύεσθαί ποτε· τὸ μὲν γὰρ ὁρώμενον ὅτι ὁρᾶται, τὸ δὲ ὅτι ὁρᾶσθαι
δυνατόν· τὸ δ' ἄπειρον οὐχ οὕτω δυνάμει ἐστὶν ὡς ἐνεργείᾳ ἐσόμενον χωρι-
10 στόν, ἀλλὰ γνώσει. τῷ γὰρ μὴ ὑπολείπειν τὴν διαίρεσιν ἀποδίδωσι τὸ
εἶναι δυνάμει ταύτην τὴν ἐνέργειαν, τῷ δὲ χωρίζεσθαι οὔ.
11 Ἐπεὶ δὲ τῶν πράξεων ὧν ἐστὶ πέρας οὐδεμία τέλος ἀλλὰ τῶν περὶ
τὸ τέλος, οἷον τοῦ ἰσχναίνειν ἡ ἰσχνασία αὐτό, αὐτὰ δὲ ὅταν ἰσχναίνῃ
οὕτως ἐστὶν ἐν κινήσει, μὴ ὑπάρχοντα ὧν ἕνεκα ἡ κίνησις, οὐκ ἔστι
ταῦτα πρᾶξις ἢ οὐ τελεία γε· οὐ γὰρ τέλος, ἀλλ' ἐκείνῃ ἐνυπάρχει τὸ 183 Br.
12 τέλος καὶ ἡ πρᾶξις. οἷον ὁρᾷ, ἀλλὰ καὶ φρονεῖ καὶ νοεῖ καὶ νενόηκεν·

θεωροῦντα καὶ τὸν E. | *ἂν δυνατὸς*] *ἂν ἀδύνατος* Ald. | *ᾖ*] om. *ET.* | *τὸ δ'*] *τόδε* Ald.

§. 5. *ἀλλὰ καὶ*] *καὶ* om. Ald. | *ἀνάλογον*] *ἀναλογοῦν T.* | *ὅτι ὡς*] *ὅτι* om. *Ab.*

§. 6. *ταύτης — θάτερον μόριον*] *ἔστι τέ τι καὶ ταύτης τῆς διαφορᾶς θατέρῳ μορίῳ ET.* Etiam latini interpretes hunc locum ita vertunt, ut *θατέρῳ μορίῳ* legisse eos appareat. | *ἔστω*] *ἔσται Ab.* | *θατέρῳ*] *θάτερον Fb.*

§. 7. *ἐνεργείᾳ*] *ἐνέργεια Ab.* | *ἀλλ' ἢ τὸ*] *ἀλλ' ἢ τῷ Fb* Alex. 781, a, 31. | *τὸ δ' ἐν τῷδε*] *τόδ' ἐν τῷδε* Bessario, qui totum colon ita interpretatur »ut hoc in hoc aut ad hoc, ita illud in illo aut ad illud.« | *ὡς οὐσία*] *ὡς* om. *T.*

§. 8. *δὲ καὶ*] *καὶ* add. *ET* Vet. | *τὸ κενὸν*] *τὸ* add. *AbFb.*

§. 9. *ταῦτα*] *εἰ ταῦτα Ab.* | *ἀληθεύεσθαί*] *καὶ ἀληθ. T* Ald. | *τὸ μὲν γὰρ*] *γὰρ* om. *T.*

§. 10. *τῷ γὰρ*] *τὸ γὰρ TAb* Ald. | *ὑπολείπειν*] *ὑπολιπεῖν Ab* Ald.

§. 11. *ἐπεὶ — ἐκείνην δὲ κίνησιν* §. 16.] om. *ET* Vet. Bess. Etiam Alex. 781, a, 47.: „*τοῦτο τὸ κεφάλαιον ἐν πολλοῖς λείπει.*“

ἀλλ᾽ ὃ μανθάνει καὶ μεμάθηκεν, ὃδ᾽ ὑγιάζεται καὶ ὑγίασται. εὖ ζῇ καὶ
εὖ ἔζηκεν· ἀλλὰ καὶ εὐδαιμονεῖ καὶ εὐδαιμόνηκεν. εἰ δὲ μή, ἔδει ἄν 13
ποτε παύεσθαι, ὥσπερ ὅταν ἰσχναίνῃ. νῦν δ᾽ ὅ, ἀλλὰ ζῇ καὶ ἔζηκεν.
τέτων δὴ τὰς μὲν κινήσεις λέγειν, τὰς δ᾽ ἐνεργείας. πᾶσα γὰρ κίνησις 14
ἀτελής, ἰσχνασία, μάθησις, βάδισις, οἰκοδόμησις· αὗται δὲ κινήσεις, καὶ
ἀτελεῖς γε. οὐ γὰρ ἅμα βαδίζει καὶ βεβάδικεν, ὃδ᾽ οἰκοδομεῖ καὶ ᾠκοδό- 15
μηκεν, ὃδὲ γίγνεται καὶ γέγονεν, ἢ κινεῖται καὶ κεκίνηκεν· ἀλλ᾽ ἕτερον
καὶ κινεῖ καὶ κινεῖται. ἑώρακε δὲ καὶ ὁρᾷ ἅμα τὸ αὐτό, καὶ νοεῖ καὶ
νενόηκεν. τὴν μὲν ὃν τοιαύτην ἐνέργειαν λέγω, ἐκείνην δὲ κίνησιν. τὸ 16
μὲν οὖν ἐνεργείᾳ τί τέ ἐστι καὶ ποῖον, ἐκ τέτων καὶ τῶν τοιέτων δῆλον
ἡμῖν ἔστω.

Cap. 7.

1049a Πότε δὲ δυνάμει ἐστὶν ἕκαστον καὶ πότε ὅ, διοριστέον· ὃ γὰρ 1
ὁποτεῦν. οἷον ἡ γῆ ἆρ᾽ ἐστὶν ἄνθρωπος δυνάμει ἢ ὅ; ἀλλὰ μᾶλλον ὅταν 2
ἤδη γένηται σπέρμα, καὶ οὐδὲ τότε ἴσως. ὥσπερ ὃν ὃδὲ ὑπὸ ἰατρικῆς 3
ἅπαν ἂν ὑγιασθείη ὃδ᾽ ἀπὸ τύχης, ἀλλ᾽ ἔστι τι ὃ δυνατόν ἐστι, καὶ
τοῦτ᾽ ἐστὶν ὑγιαῖνον δυνάμει. ὅρος δὲ τοῦ μὲν ἀπὸ διανοίας ἐντελεχείᾳ 4
γιγνομένε ἐκ τῦ δυνάμει ὄντος, ὅταν βεληθέντος γίγνηται μηθενὸς κωλύ-
οντος τῶν ἐκτός, ἐκεῖ δ᾽ ἐν τῷ ὑγιαζομένῳ, ὅταν μηθὲν κωλύῃ τῶν ἐν
αὐτῷ. ὁμοίως δὲ δυνάμει καὶ οἰκία, εἰ μηθὲν κωλύει τῶν ἐν τούτῳ 5
καὶ τῇ ὕλῃ τοῦ γίγνεσθαι οἰκίαν, οὐδ᾽ ἔστιν ὃ δεῖ προσγενέσθαι ἢ ἀπο-
184 Br. γενέσθαι ἢ μεταβαλεῖν, τῦτο δυνάμει οἰκία. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως, 6
ὅσων ἔξωθεν ἡ ἀρχὴ τῆς γενέσεως, καὶ ὅσων δὴ ἐν αὐτῷ τῷ ἔχοντι,
ὅσα μηθενὸς τῶν ἔξωθεν ἐμποδίζοντος ἔσται δι᾽ αὐτῦ. οἷον τὸ σπέρμα
ὅπω· δεῖ γὰρ ἐν ἄλλῳ καὶ μεταβάλλειν. ὅταν δ᾽ ἤδη διὰ τῆς αὐτοῦ 7

---

§. 14. τέτων δὴ — ἐκείνην δὲ κίνησιν §. 16.] haec expungit *Ab*.

§. 15. ᾠκοδόμηκεν] ᾠκοδόμησεν *Ab*. | κεκίνηκεν] κεκίνηται *Ab*. | κινεῖται] κεκίνηκεν *Ab*.

§. 16. ἐνεργείᾳ] ἐνέργεια *T*, ἐνεργεῖν *Ab*. | ἔσω] ἔσαι *ET* Vet., ἐστιν Alex. 781, b, 16.

§. 1. δὲ] om. *T*.

§. 2. ἄνθρωπος δυνάμει] δυνάμει ἄνθρωπος *ET* Ald. | τότε] τότε πῶς *T*, τοῦτό πως *E*, τῦτο γρ. *E*, τῦ τόπε Ald., τῦτο ἁπλῶς (»hoc simpliciter«) Vet., »hoc adhuc« Bess.

§. 3. ἄν] δὴ *Ab*.

§. 4. ἀπὸ διανοίας] ὑπὸ διαν. Ald. | κωλύῃ τῶν] κωλ. τῷ *E*.

§. 5. εἰ μηθὲν — οἰκίαν] om. *Ab*. | τῶν ἐν τέτῳ] τῶν om. *T*.

§. 6. ἐν ἄλλῳ καὶ] ἐν ἄλλῳ εἶναι καὶ (»in alio esse et«) Bess. | μεταβάλλειν] μεταβαλεῖν *E*.

§. 7. ὅταν δ᾽] δ᾽ om. *T*. | τῆς αὐτῦ] τῆς αὐτῆς Ald. | ἐκεῖνο] ἐκεῖνα *E*.

ἀρχῆς ἢ τοιῦτον, ἤδη τῦτο δυνάμει· ἐκεῖνο δὲ ἑτέρας ἀρχῆς δεῖται. ὥσπερ
8 ἡ γῆ οὔπω ἀνδριὰς δυνάμει· μεταβάλλεσα γὰρ ἔσται χαλκός. ἔοικε δὲ
ὃ λέγομεν εἶναι ὑ τόδε ἀλλ' ἐκείνινον, οἷον τὸ κιβώτιον ὑ ξύλον ἀλλα
9 ξύλινον, ὐδὲ τὸ ξύλον γῆ ἀλλὰ γήϊνον. πάλιν ἡ γῆ εἰ ὕτως μὴ ἄλλο
10 ἀλλ' ἐκείνινον, ἀεὶ ἐκεῖνο δυνάμει ἁπλῶς τὸ ὕστερόν ἐστιν. οἷον τὸ
κιβώτιον ὑ γήϊνον ὐδὲ γῆ, ἀλλὰ ξύλινον· τῦτο γὰρ δυνάμει κιβώτιον καὶ
11 ὕλη κιβωτίυ αὕτη, ἁπλῶς μὲν τῦ ἁπλῶς, τυδὶ δὲ τοδὶ τὸ ξύλον. εἰ δέ
τί ἐστι πρῶτον, ὃ μηκέτι κατ' ἄλλου λέγεται ἐκείνινον, τοῦτο πρώτη
ὕλη· οἷον εἰ ἡ γῆ ἀερίνη, ὁ δ' ἀὴρ μὴ πῦρ ἀλλὰ πύρινος, τὸ πῦρ ὕλη
12 πρώτη ὡς τόδε τι καὶ ὐσία. τύτῳ γὰρ διαφέρει τὸ καθόλου καὶ τὸ
13 ὑποκείμενον τῷ εἶναι τόδε τι ἢ μὴ εἶναι. οἷον τοῖς πάθεσι τὸ ὑποκεί-
μενον ἄνθρωπος καὶ σῶμα καὶ ψυχή, πάθος δὲ τὸ μυσικὸν καὶ λευκόν.
14 λέγεται δὲ τῆς μυσικῆς ἐγγενομένης ἐκεῖνο ὑ μυσικὴ ἀλλὰ μυσικόν, καὶ
οὐ λευκότης ὁ ἄνθρωπος ἀλλὰ λευκόν, οὐδὲ βάδισις ἢ κίνησις ἀλλὰ
15 βαδίζον ἢ κινύμενον, ὡς τὸ ἐκείνινον. ὅσα μὲν οὖν οὕτω, τὸ ἔσχατον
οὐσία· ὅσα δὲ μὴ οὕτως ἀλλ' εἶδός τι καὶ τόδε τι τὸ κατηγορούμενον,
16 τὸ ἔσχατον ὕλη καὶ ὐσία ὑλική. καὶ ὀρθῶς δὴ συμβαίνει τὸ ἐκείνινον 1049 b
λέγεσθαι κατὰ τὴν ὕλην καὶ τὰ πάθη· ἄμφω γὰρ ἀόριστα. πότε μὲν 185 Br.
οὖν λεκτέον δυνάμει καὶ πότε οὔ, εἴρηται.

Cap. 8.

1 Ἐπεὶ δὲ τὸ πρότερον διώρισται ποσαχῶς λέγεται, φανερὸν ὅτι πρό-
2 τερον ἐνέργεια δυνάμεώς ἐστιν. λέγω δὲ δυνάμεως οὐ μόνον τῆς ὡρι-
σμένης ἢ λέγεται ἀρχὴ μεταβλητικὴ ἐν ἄλλῳ ἢ ἄλλο, ἀλλ' ὅλως πάσης

---

§. 8. *γῆ*] *ἡ γῆ T.*

§. 9. *ἀλλ' ἐκείνινον ἀεὶ*] om. *Ab.* | *ἀεὶ ἐκεῖνο δυνάμει*] om. *γρ. E*, *δυνάμει* om. *Ab* Alex. 782, a, 3., *ἀεὶ ἐκεῖνο δὲ δυνάμει E.* | *τὸ ὕστερόν*] *ὃ τὸ προσεχὲς καὶ τελευταῖον γρ. E*, *ὃ ὕσερόν* (»quod posterius est«) Vet.

§. 10. *τῦ ἁπλῶς*] *τῦ ἁπλῦ T.* | *τοδὶ*] *τυδὶ T.* | *τὸ*] add. *EAb.*

§. 11. *πρῶτον*] *τὸ πρῶτον T.* | *κατ' ἄλλου*] *κατ' ἄλλο Ab* Ald. Alex. 782, a, 8. 10. Bess. et margo *E*, qui *γρ. κατ' ἄλλο ἀλλ' ἐκεῖνο αὐτὸ δηλονότι.* | *ἐκείνινον*] *ἐκεῖνο ὂν Ab.* | *ὡς*] *οὐ T*, *εἰ δὲ Ab.* | *καὶ*] om. *ETAb* Alex. Vet. | *ὐσία*] *ἅσα ET* Alex. 782, a, 10. Vet.

§. 12. *τῷ εἶναι*] *εἶναι* om. *E*, *τὸ καὶ* omisso *εἶναι T*, *τῷ εἶναι καὶ* Ald.

§. 14. *ἐγγενομένης*] *ἐγγινομένης E.* | *ἐκεῖνο*] *ἐκείνῳ Ab.* | *ἢ κίνησις*] *ἡ κίνησις T*, *οὐδὲ κίνησις Ab.* | *ὡς τὸ*] *ὥσε Ab.*

§. 16. *λέγεσθαι*] *ὐ λέγεσθαι* Ald.

§. 1. *πρότερον*] *πρῶτον T.* | *ποσαχῶς*] *ὁσαχῶς ET* Ald. | *ὅτι*] *ὅτι τὸ T.*

§. 2. *ἀρχὴ*] om. *T.*

ἀρχῆς κινητικῆς ἢ στατικῆς. καὶ γὰρ ἡ φύσις ἐν ταὐτῷ γίγνεται· ἐν 3
ταὐτῷ γὰρ γένει τῇ δυνάμει· ἀρχὴ γὰρ κινητική, ἀλλ' οὐκ ἐν ἄλλῳ ἀλλ'
ἐν αὐτῷ ᾗ αὐτό. πάσης δὴ τῆς τοιαύτης προτέρα ἐστὶν ἡ ἐνέργεια καὶ 4
λόγῳ καὶ τῇ οὐσίᾳ· χρόνῳ δ' ἔστι μὲν ὡς, ἔστι δ' ὡς οὔ. τῷ λόγῳ μὲν 5
οὖν ὅτι προτέρα, δῆλον· τῷ γὰρ ἐνδέχεσθαι ἐνεργῆσαι δυνατόν ἐστι τὸ
πρώτως δυνατόν, οἷον λέγω οἰκοδομικὸν τὸ δυνάμενον οἰκοδομεῖν, καὶ
ὁρατικὸν τὸ ὁρᾶν, καὶ ὁρατὸν τὸ δυνατὸν ὁρᾶσθαι. ὁ δ' αὐτὸς λόγος 6
καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, ὥστ' ἀνάγκη τὸν λόγον προϋπάρχειν καὶ τὴν γνῶσιν
τῆς γνώσεως. τῷ δὲ χρόνῳ πρότερον τὸ τῷ εἴδει τὸ αὐτὸ ἐνεργεῖν πρό- 7
τερον, ἀριθμῷ δ' οὔ. λέγω δὲ τοῦτο ὅτι τῷδε μὲν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ἤδη 8
ὄντος κατ' ἐνέργειαν καὶ τῷ σίτῳ καὶ τῷ ὁρῶντος πρότερον τῷ χρόνῳ
ἡ ὕλη καὶ τὸ σπέρμα καὶ τὸ ὁρατικόν, ἃ δυνάμει μέν ἐστιν ἄνθρωπος
καὶ σῖτος καὶ ὁρῶν, ἐνεργείᾳ δ' οὔπω. ἀλλὰ τούτων πρότερα τῷ χρόνῳ 9
ἕτερα ὄντα ἐνεργείᾳ, ἐξ ὧν ταῦτα ἐγένετο· ἀεὶ γὰρ ἐκ τοῦ δυνάμει ὄντος
γίγνεται τὸ ἐνεργείᾳ ὂν ὑπὸ ἐνεργείᾳ ὄντος, οἷον ἄνθρωπος ἐξ ἀνθρώπου,
μουσικὸς ὑπὸ μουσικοῦ, ἀεὶ κινοῦντός τινος πρώτου· τὸ δὲ κινοῦν ἐνεργείᾳ ἤδη
186 Br. ἐστίν. εἴρηται δ' ἐν τοῖς περὶ τῆς οὐσίας λόγοις ὅτι ἅπαν τὸ γιγνόμενον 10
γίγνεται ἔκ τινός τι καὶ ὑπό τινος, καὶ τοῦτο τῷ εἴδει τὸ αὐτό. διὸ 11
καὶ δοκεῖ ἀδύνατον εἶναι οἰκοδόμον εἶναι μὴ οἰκοδομήσαντα μηθὲν ἢ
κιθαριστὴν μηθὲν κιθαρίσαντα· ὁ γὰρ μανθάνων κιθαρίζειν κιθαρίζων
μανθάνει κιθαρίζειν, ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἄλλοι. ὅθεν ὁ σοφιστικὸς ἔλεγχος 12
ἐγίγνετο ὅτι οὐκ ἔχων τις τὴν ἐπιστήμην ποιήσει οὗ ἡ ἐπιστήμη· ὁ γὰρ
μανθάνων οὐκ ἔχει, ἀλλὰ διὰ τὸ τοῦ γιγνομένου γεγενῆσθαί τι καὶ τῷ
1050a ὅλως κινουμένου κεκινῆσθαί τι (δῆλον δ' ἐν τοῖς περὶ κινήσεως τοῦτο)
καὶ τὸν μανθάνοντα ἀνάγκη ἔχειν τι τῆς ἐπιστήμης ἴσως. ἀλλ' οὖν 13

---

§. 3. *γίγνεται*] *γίγνεται δυνάμει E.* Deinde *γίγνεται ἐν ταὐτῷ γὰρ* om. *Ab* Alex. 782, a, 37.

§. 4. *δὴ*] *δὲ T* Sylb.

§. 5. *τῷ γὰρ*] *τὸ γὰρ E* Camot., *τὸ γὰρ τῷ* Sylb. | *τὸ ὁρᾶν*] *τὸ δυνάμενον ὁρᾶν* Ald.

§. 7. *τὸ τῷ*] *ὧδε τὸ τῷ Ab* Ald.

§. 8. *σίτου*] *σίτου καὶ τοῦ ἵππου* Ald. | *ἃ δυνάμει μέν*] *ἃ* om. *Ab.* | *ἐστιν*] *ἔσαι Ab.*

§. 9. *πρότερα τῷ χρόνῳ*] *τῷ χρ. πρ. ET* Ald. | *τὸ ἐνεργείᾳ*] *τὸ* om. *Ab.* | *ὑπὸ ἐνεργείᾳ ὄντος*] *ὑπὸ ἐνεργείας ὄντος E* Ald., om. *Ab.* | *ἐνεργείᾳ*] *ἐνέργεια T.*

§. 10. *ἅπαν*] *πᾶν Ab.* | *τινός τι*] *τινός τε* Sylb. Et vetus quidem interpres vocem *τι* non exprimit versione sua.

§. 12. *καὶ τῷ ὅλως κινουμένῳ κεκινῆσθαί τι*] om. *T.*

καὶ ταύτῃ γε δῆλον ὅτι ἡ ἐνέργεια καὶ οὕτω προτέρα τῆς δυνάμεως
14 κατὰ γένεσιν καὶ χρόνον. ἀλλὰ μὴν καὶ οὐσίᾳ γε, πρῶτον μὲν ὅτι τὰ
τῇ γενέσει ὕστερα τῷ εἴδει καὶ τῇ οὐσίᾳ πρότερα, οἷον ἀνὴρ παιδὸς
15 καὶ ἄνθρωπος σπέρματος· τὸ μὲν γὰρ ἤδη ἔχει τὸ εἶδος, τὸ δ' οὔ. καὶ
ὅτι ἅπαν ἐπ' ἀρχὴν βαδίζει τὸ γιγνόμενον καὶ τέλος· ἀρχὴ γὰρ τὸ οὗ ἕνεκα,
τοῦ τέλους δ' ἕνεκα ἡ γένεσις. τέλος δ' ἡ ἐνέργεια, καὶ τούτου χάριν ἡ
16 δύναμις λαμβάνεται· οὐ γὰρ ἵνα ὄψιν ἔχωσιν ὁρῶσι τὰ ζῷα, ἀλλ' ὅπως
ὁρῶσιν ὄψιν ἔχουσιν· ὁμοίως δὲ καὶ οἰκοδομικὴν ἵνα οἰκοδομῶσι, καὶ τὴν
θεωρητικὴν ἵνα θεωρῶσιν· ἀλλ' οὐ θεωροῦσιν ἵνα θεωρητικὴν ἔχωσιν, εἰ μὴ οἱ
μελετῶντες· οὗτοι δ' οὐχὶ θεωροῦσιν ἀλλ' ἢ ὠδὶ ἢ ὅτι οὐθὲν δέονται
17 θεωρεῖν. ἔτι ἡ ὕλη ἐστὶ δυνάμει, ὅτι ἔλθοι ἂν εἰς τὸ εἶδος· ὅταν δέ
γ' ἐνεργείᾳ ᾖ, τότε ἐν τῷ εἴδει ἐστίν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων καὶ
18 ὧν κίνησις τὸ τέλος. διὸ ὥσπερ οἱ διδάσκοντες ἐνεργοῦντα ἐπιδείξαντες
19 οἴονται τὸ τέλος ἀποδεδωκέναι, καὶ ἡ φύσις ὁμοίως. εἰ γὰρ μὴ οὕτω 187 Br.
γίγνεται, ὁ Παύσωνος ἔσται Ἑρμῆς· ἄδηλος γὰρ καὶ ἡ ἐπιστήμη εἰ ἔσω
ἢ ἔξω, ὥσπερ κἀκεῖνος· τὸ γὰρ ἔργον τέλος, ἡ δὲ ἐνέργεια τὸ ἔργον.
20 διὸ καὶ τὔνομα ἐνέργεια λέγεται κατὰ τὸ ἔργον, καὶ συντείνει πρὸς τὴν
21 ἐντελέχειαν. ἐπεὶ δ' ἐστὶ τῶν μὲν ἔσχατον ἡ χρῆσις, οἷον ὄψεως ἡ ὅρασις,
καὶ ἀθὲν γίγνεται παρὰ ταύτην ἕτερον ἀπὸ τῆς ὄψεως ἔργον, ἀπ' ἐνίων
δὲ γίγνεταί τι, οἷον ἀπὸ τῆς οἰκοδομικῆς οἰκία παρὰ τὴν οἰκοδόμησιν,
ὅμως ἀθὲν ἧττον ἔνθα μὲν τέλος ἔνθα δὲ μᾶλλον τέλος τῆς δυνάμεώς
22 ἐστιν. ἡ γὰρ οἰκοδόμησις ἐν τῷ οἰκοδομουμένῳ, καὶ ἅμα γίγνεται καὶ
23 ἔστι τῇ οἰκίᾳ. ὅσων μὲν οὖν ἕτερόν τί ἐστι παρὰ τὴν χρῆσιν τὸ γιγνό-
μενον, τούτων μὲν ἡ ἐνέργεια ἐν τῷ ποιουμένῳ ἐστίν, οἷον ἥ τε οἰκοδόμησις
ἐν τῷ οἰκοδομουμένῳ καὶ ἡ ὕφανσις ἐν τῷ ὑφαινομένῳ, ὁμοίως δὲ καὶ

---

§. 14. πρῶτον μὲν] πρῶτον μὲν οὖν Ald. | τὰ τῇ] ταύτῃ T.

§. 15. τὸ οὗ] ὅτου Ab.

§. 16. ὁρῶσι τὰ ζῷα] τὰ ζῷα ὁρῶσιν T. | ἵνα θεωρητικὴν] θεωρητικὴν om. Ab. | ἐχὶ θεωροῦσιν ἀλλ' ἢ] ἐχ ᾗ θεωροῦσιν ἀλλ' ᾗ ET, οὐχὶ θεωροῦσιν ἀλλ' ᾗ Vet. | ἢ ὅτι] ἢ om. Ab.

§. 17. δέ γ'] γ' om. ET.

§. 18. διὸ — οἴονται τὸ τέλος] om. E.

§. 19. γίγνεται] γένηται Alex. 783, a, 32. 34. | Παύσωνος] πάσωνος Fb Alex. et Commentator codicis reg., πάσσωνος TAb Ald. Bess. et codices Fonsecae. | ἔσαι Ἑρμῆς] ἑρμῆς ἔσαι E Ald., ἑρμήσεται T. | γὰρ καὶ] καὶ om. Ab Ald.

§. 20. ἐνέργεια λέγεται] λέγεται ἐνέργεια Ab Ald.

§. 21. ἔσχατον] ἐσχάτων Ab. | ἡ ὅρασις] ἡ om. E, ὅρασιν sine ἡ T. | ἔργον] om. Ab. | ἀπ' ἐνίων] ἐπ' ἐνίων E Ald.

ἐπὶ τῶν ἄλλων, καὶ ὅλως ἡ κίνησις ἐν τῷ κινουμένῳ· ὅσων δὲ μή ἐστιν 24
ἄλλο τι ἔργον παρὰ τὴν ἐνέργειαν, ἐν αὐτοῖς ὑπάρχει ἡ ἐνέργεια, οἷον
1050 b ἡ ὅρασις ἐν τῷ ὁρῶντι καὶ ἡ θεωρία ἐν τῷ θεωροῦντι καὶ ἡ ζωὴ ἐν
τῇ ψυχῇ. διὸ καὶ ἡ εὐδαιμονία· ζωὴ γὰρ ποιά τις ἐστίν. ὥστε φανερὸν 25
ὅτι ἡ οὐσία καὶ τὸ εἶδος ἐνέργειά ἐστιν. κατά τε δὴ τοῦτον τὸν λόγον 26
φανερὸν ὅτι πρότερον τῇ ὐσίᾳ ἐνέργεια δυνάμεως· καὶ ὥσπερ εἴπομεν, τῷ
χρόνῳ ἀεὶ προλαμβάνει ἐνέργεια ἑτέρα πρὸ ἑτέρας ἕως τῆς τοῦ ἀεὶ
κινοῦντος πρώτως. ἀλλὰ μὴν καὶ κυριωτέρως· τὰ μὲν γὰρ ἀΐδια πρό- 27
τερα τῇ οὐσίᾳ τῶν φθαρτῶν, ἔστι δ' οὐθὲν δυνάμει ἀΐδιον. λόγος δὲ
ὅδε. πᾶσα δύναμις ἅμα τῆς ἀντιφάσεως ἐστιν· τὸ μὲν γὰρ μὴ δυνατὸν 28
188 Br. ὑπάρχειν οὐκ ἂν ὑπάρξειεν ἐθενί, τὸ δυνατὸν δὲ πᾶν ἐνδέχεται μὴ ἐνερ-
γεῖν. τὸ ἄρα δυνατὸν εἶναι ἐνδέχεται καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι· τὸ αὐτὸ 29
ἄρα δυνατὸν καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι. τὸ δὲ δυνατὸν μὴ εἶναι ἐνδέχεται 30
μὴ εἶναι· τὸ δ' ἐνδεχόμενον μὴ εἶναι φθαρτόν, ἢ ἁπλῶς, ἢ τῦτο αὐτὸ ὃ
λέγεται ἐνδέχεσθαι μὴ εἶναι, ἢ κατὰ τόπον ἢ κατὰ ποσὸν ἢ ποιόν· ἁπλῶς
δὲ τὸ κατ' ὐσίαν. ὐθὲν ἄρα τῶν ἀφθάρτων ἁπλῶς δυνάμει ἐστὶν ὂν 31
ἁπλῶς· κατά τι δ' ὐθὲν κωλύει, οἷον ποιὸν ἢ ποῦ· ἐνεργείᾳ ἄρα πάντα.
ὐδὲ τῶν ἐξ ἀνάγκης ὄντων, καίτοι ταῦτα πρῶτα· εἰ γὰρ ταῦτα μὴ ἦν, 32
ὐθὲν ἂν ἦν. ὐδὲ δὴ κίνησις, εἴ τίς ἐσιν ἀΐδιος. ὐδ' εἴ τι κινύμενον ἀΐδιον, 33
ὐκ ἔσι κατὰ δύναμιν κινύμενον ἀλλ' ἢ πόθεν ποῖ· τύτυ δ' ὕλην ὐθὲν κωλύει
ὑπάρχειν. διὸ ἀεὶ ἐνεργεῖ ἥλιος καὶ ἄστρα καὶ ὅλος ὁ ὐρανός, καὶ οὐ 34
φοβερὸν μή ποτε στῇ, ὃ φοβῦνται οἱ περὶ φύσεως. οὐδὲ κάμνει τοῦτο 35
δρῶντα· οὐ γὰρ περὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀντιφάσεως αὐτοῖς, οἷον τοῖς
φθαρτοῖς, ἡ κίνησις, ὥξε ἐπίπονον εἶναι τὴν συνέχειαν τῆς κινήσεως· ἡ

---

§. 24. ἡ ἐνέργεια] ἡ δ' ἐνέργεια *Ab*.

§. 25. ἐνέργειά ἐσι] ἐνέργειά τις ἐοτι *T* Ald. Vet.

§. 26. ἕως τῆς τῦ] ἕως τῆς τῷ χρόνῳ *T*.

§. 28. ὑπάρξειεν] ὑπάρξῃ ἐν *Ab*.

§. 29. τὸ ἄρα] ἐν παρὰ *T*. | καὶ εἶναι] καὶ om. *Ab*. | τὸ αὐτὸ] τῦτο *T*.

§. 30. κατὰ ποσὸν] κατὰ τὸ ποσὸν *Ab* Ald. | ἢ ποιόν] ἢ κατὰ τὸ ποιόν *T* Ald.

§. 31. ἀφθάρτων] φθαρτῶν *ET*. | ἐσὶν ὂν] ὂν om. *Ab*. | κατά] om. *ET* Vet. | πάντα] ταῦτα *Ab*.

§. 32. ταῦτα μὴ] αὐτὰ μὴ *AbFb*.

§. 33. εἴ τίς] ἤτις Ald. | ἀλλ' ἢ] ἀλλ' ἡ *Ab*. | ποῖ] πῇ Ald., ἢ πῇ Sylb. | τύτυ] τῦτο *Ab*.

§. 34. ἥλιος] ὁ ἥλιος Ald. | ὅλος] ὅλως *T*.

§. 35. περὶ] ὑπὲρ *E*, κατὰ *T*, εἶναι γρ. *E*, εἶναι περὶ Ald. | καὶ δύναμις] καὶ δυνάμει *E*. | ἔσα] om. *ET* Vet. | ὐκ] ὐδ' *Fb* Alex. 784, a, 32. | ἐνέργεια] ἐνεργείᾳ *ET* Ald. Bess. Vet. | αἰτία τύτυ] αἰτιατῦ *T*.

γὰρ ἐσία ὕλη καὶ δύναμις ἴσα, ἐκ ἐνέργεια, αἰτία τούτου. μιμεῖται δὲ τὰ ἄφθαρτα καὶ τὰ ἐν μεταβολῇ ὄντα, οἷον γῆ καὶ πῦρ. καὶ γὰρ ταῦτα ἀεὶ ἐνεργεῖ· καθ' αὑτὰ γὰρ καὶ ἐν αὐτοῖς ἔχει τὴν κίνησιν. αἱ δ' ἄλλαι δυνάμεις, ἐξ ὧν διώρισται, πᾶσαι τῆς ἀντιφάσεώς εἰσιν· τὸ γὰρ δυνάμενον ὠδὶ κινεῖν δύναται καὶ μὴ ὠδί, ὅσα γε κατὰ λόγον. αἱ δ' ἄλογοι τῷ παρεῖναι καὶ μὴ τῆς ἀντιφάσεως ἔσονται αἱ αὐταί. εἰ ἄρα τινές εἰσι φύσεις τοιαῦται ἢ ἐσίαι οἵας λέγουσιν οἱ ἐν τοῖς λόγοις τὰς ἰδέας, πολὺ μᾶλλον ἐπιστῆμον ἄν τι εἴη ἢ αὐτὸ ἐπιστήμη καὶ κινούμενον ἢ κίνησις· ταῦτα γὰρ ἐνέργειαι μᾶλλον, ἐκεῖναι δὲ δυνάμεις τούτων. ὅτι μὲν ἂν πρότερον ἡ ἐνέργεια καὶ δυνάμεως καὶ πάσης ἀρχῆς μεταβλητικῆς, φανερόν. 189 Br. 1051 a

Cap. 9.

Ὅτι δὲ καὶ βελτίων καὶ τιμιωτέρα τῆς σπουδαίας δυνάμεως ἡ ἐνέργεια, ἐκ τῶνδε δῆλον. ὅσα γὰρ κατὰ τὸ δύνασθαι λέγεται, ταὐτόν ἐστι δυνατὸν τἀναντία, οἷον τὸ δύνασθαι λεγόμενον ὑγιαίνειν ταὐτὸν ἐστι καὶ τὸ νοσεῖν, καὶ ἅμα· ἡ αὐτὴ γὰρ δύναμις τοῦ ὑγιαίνειν καὶ κάμνειν, καὶ ἠρεμεῖν καὶ κινεῖσθαι, καὶ οἰκοδομεῖν καὶ καταβάλλειν, καὶ οἰκοδομεῖσθαι καὶ καταπίπτειν. τὸ μὲν οὖν δύνασθαι τἀναντία ἅμα ὑπάρχει, τὰ δ' ἐναντία ἅμα ἀδύνατον. καὶ τὰς ἐνεργείας δὲ ἅμα ἀδύνατον ὑπάρχειν, οἷον ὑγιαίνειν καὶ κάμνειν. ὥστ' ἀνάγκη τούτων θάτερον εἶναι τἀγαθόν. τὸ δὲ δύνασθαι ὁμοίως ἀμφότερον ἢ ἑτέρως· ἡ ἄρα ἐνέργεια βελτίων. ἀνάγκη δὲ καὶ ἐπὶ τῶν κακῶν τὸ τέλος καὶ τὴν ἐνέργειαν εἶναι χεῖρον τῆς δυνάμεως· τὸ γὰρ δυνάμενον ταὐτὸ ἄμφω τἀναντία. δῆλον ἄρα ὅτι ἐκ ἔστι τὸ κακὸν παρὰ τὰ πράγματα· ὕστερον γὰρ τῇ φύσει τὸ κακὸν τῆς δυνάμεως. ἐκ ἄρα οὐδ' ἐν τοῖς ἐξ ἀρχῆς καὶ τοῖς ἀϊδίοις οὐθέν ἐστιν

---

§. 36. ἄφθαρτα] φθαρτὰ *AbFb* Alex. 784, a, 37. | καθ' αὑτὰ] καθ' αὐτὸ *ET*.

§. 37. αἱ δ' ἄλογοι] ὅσαι δ' ἄλογοι *E*. | αἱ αὐταί] αὗται *Ab*.

§. 38. οἱ ἐν τοῖς λόγοις] οἱ om. *Ab*. | αὐτὸ ἐπιστήμη] αὐτὴ ἐπιστ. Sylb. | κίνησις] κινήσεις *T*.

§. 39. καὶ δυνάμεως] καὶ om. *Fb*.

§. 1. δὲ καὶ] καὶ om. *AbFb*. | τιμιωτέρα] σπουδαιοτέρα Ald.

§. 2. λεγόμενον] τὸ λεγ. *Ab* Ald. | καὶ ἅμα] καὶ om. *T*. Totum locum Bessario ita legit: τὸ νοσεῖν· καὶ ἅμα ἡ αὐτὴ δύναμις τε̃ κτλ.

§. 4. ἅμα ὑπάρχει] ἅμα ὑπαρχειν *T* Ald., ὑπάρχει ἅμα *Ab*. | ἅμα ἀδύνατον — δὲ ἅμα §. 5.] om. *ET* Bess.

§. 6. ἡ ἄρα] ἢ ἄρα Ald. | βελτίων] βέλτιον *ET* Ald.

§. 8. ἔστι τὸ] ἔστι τι τὸ *ET* Vet.

§. 9. τῶν κακῶν ἐστίν] ἐστίν om. *E*.

οὔτε κακὸν οὔτε ἁμάρτημα ἔτε διεφθαρμένον· καὶ γὰρ ἡ διαφθορὰ τῶν κακῶν ἐστίν. εὑρίσκεται δὲ καὶ τὰ διαγράμματα ἐνεργείᾳ· διαιροῦντες 10
γὰρ εὑρίσκεσιν. εἰ δ' ἦν διῃρημένα, φανερὰ ἂν ἦν· νῦν δ' ἐνυπάρχει δυνάμει. διὰ τί δύο ὀρθαὶ τὸ τρίγωνον; ὅτι αἱ περὶ μίαν στιγμὴν 11
γωνίαι ἴσαι δύο ὀρθαῖς. εἰ οὖν ἀνῆκτο ἡ παρὰ τὴν πλευράν, ἰδόντι ἂν
190 Br. ἦν εὐθὺς δῆλον. διὰ τί ἐν ἡμικυκλίῳ ὀρθὴ καθόλε; διότι ἐὰν ἴσαι 12
τρεῖς, ἥ τε βάσις δύο καὶ ἡ ἐκ μέσε ἐπιξαθεῖσα ὀρθή, ἰδόντι δῆλον
τῷ ἐκεῖνο εἰδότι. ὥστε φανερὸν ὅτι τὰ δυνάμει ὄντα εἰς ἐνέργειαν 13
ἀναγόμενα εὑρίσκεται. αἴτιον δ' ὅτι νόησις ἡ ἐνέργεια. ὥστ' ἐξ ἐνερ- 14
γείας ἡ δύναμις· καὶ διὰ τῦτο ποιῦντες γιγνώσκουσιν· ὕσερον γὰρ γενέσει ἡ ἐνέργεια ἡ κατ' ἀριθμόν.

Cap. 10.

Ἐπεὶ δὲ τὸ ὂν λέγεται καὶ τὸ μὴ ὂν τὸ μὲν κατὰ τὰ σχήματα τῶν 1
1051 b κατηγοριῶν, τὸ δὲ κατὰ δύναμιν ἢ ἐνέργειαν τούτων ἢ τἀναντία, τὸ δὲ κυριώτατα ὂν ἀληθὲς ἢ ψεῦδος, τῦτο δ' ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἐξὶ τῷ συγκεῖσθαι ἢ διῃρῆσθαι, ὥστε ἀληθεύει μὲν ὁ τὸ διῃρημένον οἰόμενος διαιρεῖσθαι καὶ τὸ συγκείμενον συγκεῖσθαι, ἔψευσται δὲ ὁ ἐναντίως ἔχων ἢ τὰ πράγματα, πότ' ἐστὶν ἢ ἐκ ἔστι τὸ ἀληθὲς λεγόμενον ἢ ψεῦδος; τοῦτο γὰρ σκεπτέον τί λέγομεν. οὐ γὰρ διὰ τὸ ἡμᾶς οἴεσθαι ἀληθῶς 2
σε λευκὸν εἶναι εἶ σὺ λευκός, ἀλλὰ διὰ τὸ σὲ εἶναι λευκὸν ἡμεῖς οἱ φάντες τῦτο ἀληθεύομεν. εἰ δὴ τὰ μὲν ἀεὶ σύγκειται καὶ ἀδύνατα δι- 3
αιρεθῆναι, τὰ δ' ἀεὶ διῄρηται καὶ ἀδύνατα συντεθῆναι, τὰ δ' ἐνδέχεται τἀναντία, τὸ μὲν εἶναί ἐστι τὸ συγκεῖσθαι καὶ ἓν εἶναι, τὸ δὲ μὴ εἶναι

---

§. 10. εὑρίσκεται δὲ] εὑρ. γὰρ *Fb*. | εἰ δ' ἦν] εἰ δ' ἢ *Ab*.

§. 11. τὸ τρίγωνον] τὸ om. *Fb* Alex. 785, a, 13. | στιγμὴν] τὴν στιγμὴν *T*. | ἀνῆκτο ἡ] ἀνάγκη τὸ *T*. | παρὰ] περὶ Ald.

§. 12. διότι] διατί *E*. | τρεῖς] αἱ τρεῖς Ald.

§. 1. ἐπεὶ δὲ] ἐπειδὴ *Fb*. | λέγεται] λέγομεν *Fb*. | τὸ μὲν] τὰ μὲν *AbFb*. | τὸ δὲ] τὰ δὲ *Fb*. | κυριώτατα] κυριώτατον *E* Ald. | ὂν] ἢ *T*, εἰ *E*. | τῦτο] τούτων Ald. | δ' ἐπὶ] δὴ ἔτι *Ab*. | τῷ] τὸ *ET* Ald. | διῃρῆσθαι] διατηρεῖσθαι *T*, διαιρεῖσθαι Ald. | ὥστε — διαιρεῖσθαι] om. *T*. | ἀληθεύει] ἀληθεύειν *Ab* Ald. | διαιρεῖσθαι] διῃρῆσθαι *Ab*. | ἢ τὰ πράγματα] ἢ om. *T* Vet. | τὸ] ὡς τὸ *E*, ὥςε τὸ *T* Ald. Bess. | τῦτο γὰρ] τεῦτό γε Bessario, qui ita vertit, »quare, quod verum aut falsum dicitur, quid profecto hoc dicimus, considerandum est.«

§. 2. ἀληθῶς σε] σε ἀληθῶς *E*, σε om. *T*. | εἶ σὺ — λευκὸν ἡμεῖς] om. *Ab*. | εἶναι λευκὸν] λευκὸν εἶναι Ald.

§. 3. τὰ δ' ἀεὶ] τὰ δ' εἰ *T*. | συντεθῆναι] συνθεῖναι *Ab*, συντεθεῖναι Ald. | συγκεῖσθαι καὶ ἓν εἶναι] ἓν εἶναι καὶ συγκεῖσθαι *T*.

4 τὸ μὴ συγκεῖσθαι ἀλλὰ πλείω εἶναι. περὶ μὲν ἓν τὰ ἐνδεχόμενα ἡ αὐτὴ γίγνεται ψευδὴς καὶ ἀληθὴς δόξα καὶ ὁ λόγος ὁ αὐτός, καὶ ἐνδέχεται ὁτὲ μὲν ἀληθεύειν ὁτὲ δὲ ψεύδεσθαι· περὶ δὲ τὰ ἀδύνατα ἄλλως ἔχειν ἃ γίγνεται ὁτὲ μὲν ἀληθὲς ὁτὲ δὲ ψεῦδος, ἀλλ' ἀεὶ ταῦτα ἀληθῆ καὶ
5 ψευδῆ. περὶ δὲ δὴ τὰ ἀσύνθετα τί τὸ εἶναι ἢ μὴ εἶναι καὶ τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος; ἃ γάρ ἐστι σύνθετον, ὥστε εἶναι μὲν ὅταν συγκέηται, μὴ εἶναι δὲ ἐὰν διῃρημένον ᾖ, ὥσπερ τὸ λευκὸν ξύλον ἢ τὸ ἀσύμμετρον 191 Br.
τὴν διάμετρον· ἃδὲ τὸ ἀληθὲς καὶ ψεῦδος ὁμοίως ἔτι ὑπάρξει καὶ ἐπ'
6 ἐκείνων. ἢ ὥσπερ οὐδὲ τὸ ἀληθὲς ἐπὶ τούτων τὸ αὐτό, ἅτως ἃδὲ τὸ εἶναι, ἀλλ' ἔστι τὸ μὲν ἀληθὲς τὸ δὲ ψεῦδος, τὸ μὲν θιγεῖν καὶ φάναι ἀληθές (ἃ γὰρ ταὐτὸ κατάφασις καὶ φάσις), τὸ δ' ἀγνοεῖν μὴ θιγγάνειν· ἀπατηθῆναι γὰρ περὶ τὸ τί ἐστιν ἃκ ἔστιν ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβηκός.
7 ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τὰς μὴ συνθετὰς ἃσίας· ἃ γὰρ ἔστιν ἀπατηθῆναι.
8 καὶ πᾶσαί εἰσιν ἐνεργείᾳ, ἃ δυνάμει· ἐγίγνοντο γὰρ ἂν καὶ ἐφθείροντο· νῦν δὲ τὸ ὂν αὐτὸ ἃ γίγνεται ἃδὲ φθείρεται· ἔκ τινος γὰρ ἂν ἐγίγνετο.
9 ὅσα δή ἐστιν ὅπερ εἶναί τι καὶ ἐνεργείᾳ, περὶ ταῦτα οὐκ ἔστιν ἀπατηθῆναι ἀλλ' ἢ νοεῖν ἢ μή. ἀλλὰ τὸ τί ἐστι ζητεῖται περὶ αὐτῶν, εἰ τοι-
10 αῦτά ἐστιν ἢ μή. τὸ δ' εἶναι ὡς τὸ ἀληθές, καὶ τὸ μὴ εἶναι ὡς τὸ ψεῦδος, ἓν μέν ἐστιν, εἰ σύγκειται, ἀληθές· τὸ δ' εἰ μὴ σύγκειται,
11 ψεῦδος. τὸ δὲ ἕν, εἴπερ ὄν, ἅτως ἐστίν· εἰ δὲ μὴ ἕτως, ἃκ ἔστιν. τὸ 1052ª
δὲ ἀληθὲς τὸ νοεῖν αὐτά· τὸ δὲ ψεῦδος ἃκ ἔστιν, οὐδ' ἀπάτη, ἀλλ' ἄγνοια, οὐχ οἷα ἡ τυφλότης· ἡ μὲν γὰρ τυφλότης ἐστὶν ὡς ἂν εἰ τὸ
12 νοητικὸν ὅλως μὴ ἔχοι τις. φανερὸν δὲ καὶ ὅτι περὶ τῶν ἀκινήτων ἃκ

---

§. 4. *γίγνεται ὁτὲ*] *γίγνεται οὐδὲ ὁτὲ Ab.* | *ἃεὶ*] *εἰὰ T.* | *ταῦτα*] *ταὐτὰ γρ.* Casaub.

§. 5. *τὸ ψεῦδος*] τὸ om. *T.* | *ὅταν*] *ἐὰν Ab.* *συγκέηται*] *σύγκειται E*, *σύγκηται* Ald. | *ἐὰν*] *ἐὰν μὴ T.* | *καὶ ψεῦδος*] *καὶ τὸ ψεῦδος E* Ald., *ἢ τὸ ψεῦδος T.* Deinde post *ψεῦδος* puncto majori distinguit Sylb. | *ἐπ'*] *ὑπ' T.*

§. 6. *ἐπὶ*] *ἓν ἐπὶ ET.* | *τὸ δὲ ψεῦδος*] *ἢ ψεῦδος ETAb* Vet. Brand. | *ταὐτὸ*] *τῦτο T.* | *καὶ φάσις*] om. *E*, *καὶ ἀπόφασις T.*

§. 7. *μὴ συνθετὰς*] *μὴ* om. *T*, *ἀσυνθέτους* Ald.

§. 8. *ἐνεργείᾳ*] *ἐνέργειαι Ab* Ald. | *οὐ*] *ἢ T.* | *ἐγίγνοντο γὰρ*] *γὰρ* om. *T.*

§. 9. *τὸ τί ἐστι*] *τί* om. *Ab.* | *εἰ τοιαῦτά*] *ἤ τι αὐτά T.*

§. 10. *ὡς τὸ ψεῦδος*] *τὸ ὡς ψ. Ab*, *τὸ ὡς τὸ ψ. T.*

§. 11. *αὐτά*] *ταῦτα Ab.* | *οἷα*] *οἷον Ab.* | *τυφλότης*] *τυφλότης ἐστίν* Ald. | *ἡ μὲν γὰρ τυφλότης*] om. *Ab*, *εἰ μὲν γὰρ τυφλ.* Ald.

§. 12. *καὶ ὅτι*] *ὅτι καὶ Ab.* | *ὑπολαμβάνει*] *ὑπολαμβάνοι* Ald.

ἔστιν ἀπάτη κατὰ τὸ ποτέ, εἴ τις ὑπολαμβάνει ἀκίνητα. οἷον τὸ τρί- 13
γωνον εἰ μὴ μεταβάλλειν οἴεται, ἐκ οἰήσεται ποτὲ μὲν δύο ὀρθὰς ἔχειν
ποτὲ δ' οὔ (μεταβάλλοι γὰρ ἄν), ἀλλὰ τὶ μὲν τὶ δ' οὔ, οἷον ἄρτιον
ἀριθμὸν πρῶτον εἶναι μηθένα, ἢ τινὰς μὲν τινὰς δ' ἕ. ἀριθμῷ δὲ 14
192 Br. περὶ ἕνα ἐδὲ τοῦτο· ἐ γὰρ ἔτι τινὰ μὲν τινὰ δ' ἐκ οἰήσεται, ἀλλ' ἀλη-
θεύσει ἢ ψεύσεται ὡς ἀεὶ ἕτως ἔχοντος.

LIBER X. (I)

Cap. 1.

Τὸ ἓν ὅτι μὲν λέγεται πολλαχῶς, ἐν τοῖς περὶ τᾶ ποσαχῶς διῃρη- 1
μένοις εἴρηται πρότερον· πλεοναχῶς δὲ λεγομένου, οἱ συγκεφαλαιούμενοι
τρόποι εἰσὶ τέτταρες τῶν πρώτων καὶ καθ' αὑτὰ λεγομένων ἕν, ἀλλὰ
μὴ κατὰ συμβεβηκός. τό τε γὰρ συνεχὲς ἢ ἁπλῶς ἢ μάλιστά γε τὸ 2
φύσει καὶ μὴ ἁφῇ μηδὲ δεσμῷ· καὶ τούτων μᾶλλον ἓν καὶ πρότερον, ᾗ
ἀδιαιρετωτέρα ἡ κίνησις καὶ μᾶλλον ἁπλῆ. ἔτι τοιᾶτον καὶ μᾶλλον τὸ 3
ὅλον καὶ ἔχον τινὰ μορφὴν καὶ εἶδος· μάλιστα δ' εἴ τι φύσει τοιᾶτον
καὶ μὴ βίᾳ, ὥσπερ ὅσα κόλλῃ ἢ γόμφῳ ἢ συνδέσμῳ, ἀλλ' ἔχει ἐν αὑτῷ
τὸ αἴτιον αὐτῷ τᾶ συνεχὲς εἶναι. τοιᾶτον δὲ τῷ μίαν τὴν κίνησιν εἶναι 4
καὶ ἀδιαίρετον τόπῳ καὶ χρόνῳ, ὥστε φανερόν, εἴ τι φύσει κινήσεως
ἀρχὴν ἔχει τῆς πρώτης τὴν πρώτην, οἷον λέγω φορᾶς κυκλοφορίαν, ὅτι
τᾶτο πρῶτον μέγεθος ἦν. τὰ μὲν δὴ ᾗτως ἓν ἢ συνεχὲς ἢ ὅλον, τὰ δὲ 5
ὧν ἂν ὁ λόγος εἷς ᾖ. τοιαῦτα δὲ ὧν ἡ νόησις μία· τοιαῦτα δὲ ὧν ἀδιαί-
ρετος· ἀδιαίρετος δὲ τᾶ ἀδιαιρέτᾳ εἴδει ἢ ἀριθμῷ. ἀριθμῷ μὲν ἓν τὸ 6

---

§. 13. *οἴεται*] *οἴηται Ab*, *οἴοιτο Fb*, om. Ald. Brand. | *πρῶτον*] *πρῶτον μὲν* Ald.

§. 14. *τινὰ — τινὰ*] *τίνα — τίνα* Brand. Ald. | *οὐκ*] *οὔ γρ. E* et Alex. 785, b, 41.

§. 1. *πολλαχῶς*] *πλεοναχῶς Fb.* | *τέτταρες*] *τέσσαρες E* Ald. | *τῶν πρώτων*] *τῶν πρώτως* Sylb. | *καθ' αὑτὰ*] *καθ' αὐτὸ E.*

§. 2. *οὖ*] *ὧν Ab* Ald.

§. 3. *φύσει*] *τῇ φύσει ET.* | *ἔχει*] *ἔχει τι Ab.* | *αἴτιον αὐτῷ*] *αὐτῷ* om. Sylb.

§. 4. *τῷ*] *τὸ ET.*

§. 5. *ἓν ᾖ*] *ᾖ* om. *ET.* | *συνεχὲς ᾖ*] *τὸ συνεχὲς ᾖ τὸ Fb.* | *ὧν*] om. *ET* Vet. | *ὁ λόγος*] *ὁ* om. *T.* | *τᾶ ἀδιαιρέτου*] *τἀδιαιρέτου T.*

§. 6. *τὸ τῷ*] *τὸ* add. *E*, *τὸ* sine *τῷ T.*

καθ' ἕκαστον ἀδιαίρετον, εἴδει δὲ τὸ τῷ γνωστῷ καὶ τῇ ἐπιστήμῃ, ὥσθ'
7 ἓν ἂν εἴη πρῶτον τὸ ταῖς ἐσίαις αἴτιον τᾶ ἑνός. λέγεται μὲν οὖν τὸ ἓν
τοσαυταχῶς, τό τε συνεχὲς φύσει καὶ τὸ ὅλον, καὶ τὸ καθ' ἕκαστον
καὶ τὸ καθ' ὅλε. πάντα δὲ ταῦτα ἓν τῷ ἀδιαίρετον εἶναι τῶν μὲν τὴν 1053 Br. 1052 b
8 κίνησιν, τῶν δὲ τὴν νόησιν ἢ τὸν λόγον. δεῖ δὲ κατανοεῖν ὅτι οὐχ ὡσαύ-
τως ληπτέον λέγεσθαι ποιά τε ἓν λέγεται, καὶ τί ἐστι τὸ ἑνὶ εἶναι, καὶ
9 τίς αὐτᾶ λόγος. λέγεται μὲν γὰρ τὸ ἓν τοσαυταχῶς, καὶ ἕκαστον ἔσται
10 ἓν τούτων, ᾧ ἂν ὑπάρχῃ τις τέτων τῶν τρόπων· τὸ δὲ ἑνὶ εἶναι ὁτὲ
μὲν τούτων τινὶ ἔσται, ὁτὲ δὲ ἄλλῳ, ὃ καὶ μᾶλλον ἐγγὺς τῷ ὀνόματί
11 ἐστι, τῇ δυνάμει δ' ἐκεῖνα· ὥσπερ καὶ περὶ στοιχείου καὶ αἰτίου εἰ δέοι
λέγειν ἐπί τε τοῖς πράγμασι διορίζοντα καὶ τᾶ ὀνόματος ὅρον ἀποδι-
12 δόντα. ἔστι μὲν γὰρ ὡς στοιχεῖον τὸ πῦρ (ἔστι δ' ἴσως καθ' αὐτὸ
13 καὶ τὸ ἄπειρον ἢ τι ἄλλο τοιοῦτον), ἔστι δ' ὡς οὔ· ἐ γὰρ τὸ αὐτὸ
πυρὶ καὶ στοιχείῳ εἶναι, ἀλλ' ὡς μὲν πρᾶγμά τι καὶ φύσις τὸ πῦρ
στοιχεῖον, τὸ δὲ ὄνομα σημαίνει τὸ τοδὶ συμβεβηκέναι αὐτῷ, ὅτι ἐστί
14 τι ἐκ τέτου ὡς πρώτου ἐνυπάρχοντος. οὕτω καὶ ἐπὶ αἰτίου καὶ ἑνὸς
καὶ τῶν τοιύτων ἁπάντων. διὸ καὶ τὸ ἑνὶ εἶναι τὸ ἀδιαιρέτῳ ἐστὶν
εἶναι, ὅπερ τῷδε ὄντι καὶ ἀχωρίστῳ ἢ τόπῳ ἢ εἴδει ἢ διανοίᾳ, ἢ καὶ
15 τῷ ὅλῳ καὶ ἀδιαιρέτῳ. μάλιστα δὲ τὸ μέτρον εἶναι πρῶτον ἑκάστου
γένους καὶ κυριώτατα τοῦ ποσᾶ· ἐντεῦθεν γὰρ ἐπὶ τὰ ἄλλα ἐλήλυθεν.
16 μέτρον γάρ ἐστιν ᾧ τὸ ποσὸν γιγνώσκεται· γιγνώσκεται δ' ἢ ἑνὶ ἢ ἀριθμῷ
17 τὸ ποσὸν ᾗ ποσόν, ὁ δ' ἀριθμὸς ἅπας ἑνί. ὥστε πᾶν τὸ ποσὸν γι-
γνώσκεται ᾗ ποσὸν τῷ ἑνί, καὶ ᾧ πρώτῳ ποσὰ γιγνώσκεται, τᾶτο αὐτὸ
18 ἕν· διὸ τὸ ἓν ἀριθμοῦ ἀρχὴ ᾗ ἀριθμός. ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις

---

§. 7. ἓν τῷ] ἓν τὸ *T*.
§. 8. ἑνί] ἓν *TAb*.
§. 9. τὸ ἓν] τὸ om. *Ab*. | ᾧ] ὧν Ald. | ὑπάρχῃ] ὑπάρξῃ *Fb*, ὑπάρχοι Ald.
§. 10. μὲν τέτων] μὲν τὸ τέτων *Ab*. | ἐσι, τῇ] ᾗ *Ab*.
§. 11. αἰτίε] αἰτίας *T* Ald. | ὅρον] τὸν ὅρον *T* Ald.
§. 13. πρᾶγμά τι καὶ φύσις] πράγματι καὶ φύσει *ET* Bess. | σημαίνει] ὅλον σημαίνει *E*, συμβαίνει *T* Ald. | τὸ τοδὶ] τῷ τοδὶ *T* Ald.
§. 14. οὕτω καὶ ἐπὶ αἰτίου] καὶ ἐπὶ αἰτίου ὕτω *T*. | καὶ τῶν τοιέτων] καὶ om. *T* Ald. | τὸ ἀδιαιρέτῳ] τῷ ἀδ. *T* Ald. | τῷδε] τόδε *ET* | ἀχωρίστῳ] ἰδίᾳ χωριστῷ *Ab*. | ἢ καὶ] καὶ add. *ET* Vet. | ἀδιαιρέτῳ] ita *AbFb* Alex. 786, b, 45.: vulgo διωρισμένῳ.
§. 15. τὸ μέτρον] τῷ μέτρον *ETAb* Vet., τῷ μέτρῳ Ald. | γὰρ] γὰρ καὶ *ET* Ald. Bess.
§. 16. ὁ δ' ἀριθμὸς] ὁ γὰρ ἀρ. Ald.
§. 17. ποσὰ] add. *AbFb* Alex. 787, a, 5. | διὸ] διότι Ald.
§. 18. ᾧ πρώτῳ τε ἕκαστον] τε ᾧ ἕκαστον πρώτῳ *Ab*.

194 Br. λέγεται μέτρον ᾧ πρώτῳ τε ἕκαστον γιγνώσκεται, καὶ τὸ μέτρον ἑκάστε ἓν ἐν μήκει, ἐν πλάτει, ἐν βάθει, ἐν βάρει, ἐν τάχει. τὸ γὰρ βάρος 19
καὶ τάχος κοινὸν ἐν τοῖς ἐναντίοις· διττὸν γὰρ ἑκάτερον αὐτῶν, οἷον βάρος τό τε ὁποσηνοῦν ἔχον ῥοπὴν καὶ τὸ ἔχον ὑπεροχὴν ῥοπῆς, καὶ τάχος τό τε ὁποσηνοῦν κίνησιν ἔχον καὶ τὸ ὑπεροχὴν κινήσεως· ἔστι γάρ τι τάχος καὶ τοῦ βραδέος καὶ βάρος τοῦ κουφοτέρου. ἐν πᾶσι δὴ τού- 20
τοις μέτρον καὶ ἀρχή ἕν τι καὶ ἀδιαίρετον, ἐπεὶ καὶ ἐν ταῖς γραμμαῖς χρῶν- ται ὡς ἀτόμῳ τῇ ποδιαίᾳ. πανταχοῦ γὰρ τὸ μέτρον ἕν τι ζητοῦσι 21
καὶ ἀδιαίρετον· τοῦτο δὲ τὸ ἁπλοῦν ἢ τῷ ποιῷ ἢ τῷ ποσῷ. ὅπου 22
μὲν οὖν δοκεῖ μὴ εἶναι ἀφελεῖν ἢ προσθεῖναι, τοῦτο ἀκριβὲς τὸ μέτρον·
1053 a διὸ τὸ τοῦ ἀριθμοῦ ἀκριβέστατον· τὴν γὰρ μονάδα τιθέασι πάντῃ ἀδιαί- ρετον· ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις μιμοῦνται τὸ τοιοῦτον· ἀπὸ γὰρ σταδίου καὶ ταλάντου καὶ ἀεὶ τοῦ μείζονος λάθοι ἂν καὶ προστεθέν τι καὶ ἀφαιρεθὲν μᾶλλον ἢ ἀπὸ ἐλάττονος. ὥστε ἀφ' ἕ πρώτου κατὰ τὴν αἴσθησιν μὴ 23
ἐνδέχεται, τοῦτο πάντες ποιοῦνται μέτρον καὶ ὑγρῶν καὶ ξηρῶν καὶ βάρους καὶ μεγέθους· καὶ τότ' οἴονται εἰδέναι τὸ ποσόν, ὅταν εἰδῶσι διὰ τούτου τοῦ μέτρου. καὶ δὴ καὶ κίνησιν τῇ ἁπλῇ κινήσει καὶ τῇ ταχίστῃ· ὀλίγιστον 24
γὰρ αὕτη ἔχει χρόνον. διὸ ἐν τῇ ἀστρολογίᾳ τὸ τοιοῦτον ἓν ἀρχὴ καὶ 25
μέτρον· τὴν κίνησιν γὰρ ὁμαλὴν ὑποτίθενται καί ταχίστην τὴν τοῦ οὐρανοῦ, πρὸς ἣν κρίνουσι τὰς ἄλλας. καὶ ἐν μουσικῇ δίεσις, ὅτι ἐλάχιστον, καὶ ἐν 26
φωνῇ στοιχεῖον. καὶ ταῦτα πάντα ἕν τι ὅτως, οὐχ ὡς κοινόν τι τὸ ἕν, ἀλλ' ὥσπερ εἴρηται. οὐκ ἀεὶ δὲ τῷ ἀριθμῷ ἓν τὸ μέτρον, ἀλλ' ἐνίοτε πλείω, οἷον αἱ 27
195 Br. διέσεις δύο, αἱ μὴ κατὰ τὴν ἀκοὴν ἀλλ' ἐν τοῖς λόγοις, καὶ αἱ φωναὶ πλείους αἷς μετροῦμεν, καὶ ἡ διάμετρος δυσὶ μετρεῖται καὶ ἡ πλευρὰ καὶ τὰ μεγέθη πάντα. ἔτω δὴ πάντων μέτρον τὸ ἕν, ὅτι γνωρίζομεν ἐξ ὧν ἐστὶν ἡ οὐσία διαι- 28

---

§. 19. ἑκάτερον] ἕκασον Ald. | ὁποσηνοῦν] ὁποσηνοῦν T Ald., ὁσηνοῦν Ab. | τάχος] τὸ τάχος Ab. | ὁποσηνοῦν] ὁποσηνοῦν T Ald., ὁπηλικηνοῦν Fb. | γάρ τι] τι om. Ab. | βραδέος] βαρέος T.

§. 20. δὴ] δὲ ET.

§. 22. προσθεῖναι] προστιθέναι T Ald. | τὸ μέτρον] τι μέτρον T. | διὸ τό] τὸ om. E. | τοῦ ἀριθμοῦ] τοῦ om. T, τοὺς ἀριθμοὺς E. | σταδίου] σαοίου T. | προστεθέν] προστιθέν T. | ἀπὸ] ἀπὸ τοῦ T Ald.

§. 23. τότ'] τὸ τοιόνδε Ab. | εἰδῶσι] ἴδωσι TAb.

§. 24. ὀλίγιστον] ὀλιγοστὸν Ab Ald.

§. 25. τοιοῦτον] τοιοῦτο μὲν Ab.

§. 26. ταῦτα πάντα] πάντα ταῦτα T.

§. 27. αἱ διέσεις] ἡ δίεσις Fb. | δύο, αἱ] om. T. | αἱ φωναὶ] αἱ om. Ab. | καὶ τὰ μεγέθη πάντα. ἔτω] μεγέθη τινὰ ὄντα. δῆλον Ab Brand.

§. 28. ὅτι] εἰ T. | διὰ τοῦτο] καὶ διὰ τοῦτο Ald. | ἑκάστων] ἑκάστῳ T.

ρῶντες ἢ κατὰ τὸ ποσὸν ἢ κατὰ τὸ εἶδος. διὰ τοῦτο τὸ ἓν ἀδιαίρε-
29 τον, ὅτι τὸ πρῶτον ἑκάςων ἀδιαίρετον. ὐχ ὁμοίως δὲ πᾶν ἀδιαίρετον,
οἷον ποὺς καὶ μονάς, ἀλλὰ τὸ μὲν πάντῃ, τὸ δ' εἰς ἀδιαίρετα πρὸς
τὴν αἴσθησιν ἐθέλει, ὥσπερ εἴρηται ἤδη· ἴσως γὰρ πᾶν συνεχὲς διαιρε-
30 τόν. ἀεὶ δὲ συγγενὲς τὸ μέτρον· μεγεθῶν μὲν γὰρ μέγεθος, καὶ καθ'
ἕκαστον μήκους μῆκος, πλάτους πλάτος, φωνῶν φωνή, βάρεος βάρος,
31 μονάδων μονάς. ὥτω γὰρ δεῖ λαμβάνειν, ἀλλ' ὐχ ὅτι ἀριθμῶν ἀριθμός·
καίτοι ἔδει, εἰ ὁμοίως· ἀλλ' οὐχ ὁμοίως ἀξιοῖ, ἀλλ' ὥσπερ εἰ μονάδων
μονάδας ἀξιώσειε μέτρον ἀλλὰ μὴ μονάδα· ὁ δ' ἀριθμὸς πλῆθος μονάδων.
32 καὶ τὴν ἐπιστήμην δὲ μέτρον τῶν πραγμάτων λέγομεν καὶ τὴν αἴσθησιν
διὰ τὸ αὐτό, ὅτι γνωρίζομέν τι αὐτοῖς, ἐπεὶ μετρῶνται μᾶλλον ἢ μετρῶσιν.
33 ἀλλὰ συμβαίνει ἡμῖν ὥσπερ ἂν εἰ ἄλλῳ ἡμᾶς μετρῶντος ἐγνωρίσαμεν
34 πηλίκοι ἐσμὲν τῷ τὸν πῆχυν ἐπὶ τοσοῦτον ἡμῖν ἐπιβάλλειν. Πρωταγόρας
δ' ἄνθρωπόν φησι πάντων εἶναι μέτρον, ὥσπερ ἂν εἰ τὸν ἐπιςήμονα 1053b
εἰπὼν ἢ τὸν αἰσθανόμενον· τούτους δ' ὅτι ἔχουσιν ὁ μὲν αἴσθησιν ὁ δὲ
ἐπιστήμην, ἃ φαμεν εἶναι μέτρα τῶν ὑποκειμένων. οὐθὲν δὴ λέγων
35 περιττὸν φαίνεταί τι λέγειν. ὅτι μὲν ὂν τὸ ἓν εἶναι μάλιςά ἐστι κατὰ
τὸ ὄνομα ἀφορίζοντι μέτρον τι, καὶ κυριώτατα τοῦ ποσοῦ, εἶτα τοῦ
36 ποιοῦ, φανερόν. ἕξαι δὲ τοιοῦτον τὸ μὲν ἂν ᾖ ἀδιαίρετον κατὰ τὸ ποσόν, 196Br
τὸ δὲ ἂν κατὰ τὸ ποιόν· διόπερ ἀδιαίρετον τὸ ἓν ἢ ἁπλῶς ἢ ᾖ ἕν.

Cap. 2.

1 Κατὰ δὲ τὴν οὐσίαν καὶ τὴν φύσιν ζητητέον ποτέρως ἔχει, καθάπερ
ἐν τοῖς διαπορήμασιν ἐπήλθομεν, τί τὸ ἓν ἐςι καὶ πῶς δεῖ περὶ αὐτοῦ
2 λαβεῖν, πότερον ὡς ὐσίας τινὸς ὔσης αὐτοῦ τοῦ ἑνὸς, καθάπερ οἵ τε Πυ-

---

§. 29. πάντῃ] πάντως *E*, »omnino« Bess. Vet., πάντῃ πάντως *Ab* Alex. 787, b, 1.

§. 30. φωνῶν] φωνῆς *ET* Vet.

§. 31. ἔδει εἰ] εἰ om. Ald.

§. 32. αὐτοῖς] αὐταῖς Ald. | ἐπεὶ] εἴτε *T*.

§. 33. ἡμῖν ἐπιβάλλειν] ἡμῶν ἐπιβ. *E* Ald. Vet.

§. 34. ἔχουσιν] ἴσχουσιν *Ab*. | ἃ] om. *Ab*. | λέγων περιττὸν φαίνεται] λέγοντες περιττὸν φαίνονται *TAb* Ald. Bess. Vet. | τι] om. *T*.

§. 35. τὸ ἓν] τὸ ἑνὶ *ET* Ald. Bess. Vet. | ἀφορίζοντι] ὃ ἀφορίζουσι *ET* Bess. Vet. Ald. Alex. 787, b, 37. | κυριώτατα] κυριώτατον Ald.

§. 1. ἔχει] ἔχειν *T*. | περὶ αὐτοῦ] περὶ τοῦ αὐτοῦ *T*.

§. 2. πῶς δεῖ γνωριμωτέρως] γρ. καὶ „προσδεῖ γνωριμωτέρως," ἤτοι ἐλλείπει ἐνδέχεται (margo *E*? omisit Bekkerus notam codicis, ex quo depromtum est hoc scholion.)

θαγόρειοί φασι πρότερον καὶ Πλάτων ὕστερον, ἢ μᾶλλον ὑπόκειταί τις φύσις, καὶ πῶς δεῖ γνωριμωτέρως λεχθῆναι καὶ μᾶλλον ὥσπερ οἱ περὶ φύσεως· ἐκείνων γὰρ ὁ μέν τις φιλίαν εἶναί φησι τὸ ἕν, ὁ δ' ἀέρα, ὁ δὲ τὸ ἄπειρον. 3
εἰ δὲ μηθὲν τῶν καθόλε δυνατὸν ἐσίαν εἶναι, καθάπερ ἐν τοῖς περὶ 4
οὐσίας καὶ περὶ τε ὄντος εἴρηται λόγοις, ἐδ' αὐτὸ τεῦτο ἐσίαν ὡς ἕν τι παρὰ τὰ πολλὰ δυνατὸν εἶναι (κοινὸν γάρ) ἀλλ' ἢ κατηγόρημα μόνον, δῆλον ὡς οὐδὲ τὸ ἕν· τὸ γὰρ ὂν καὶ τὸ ἓν καθόλε κατηγορεῖται μάλιστα πάντων. ὥστε ἔτε τὰ γένη φύσεις τινὲς καὶ ἐσίαι χωριστὰ τῶν ἄλλων 5
εἰσίν, οὔτε τὸ ἓν γένος ἐνδέχεται εἶναι διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας δι' ἅσπερ οὐδὲ τὸ ὂν ἐδὲ τὴν ἐσίαν. ἔτι δ' ὁμοίως ἐπὶ πάντων ἀναγκαῖον ἔχειν.
λέγεται δ' ἰσαχῶς τὸ ὂν καὶ τὸ ἕν· ὥστ' ἐπείπερ ἐν τοῖς ποιοῖς ἐστί τι 6
τὸ ἓν καί τις φύσις, ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς ποσοῖς, δῆλον ὅτι καὶ ὅλως ζητητέον τί τὸ ἕν, ὥσπερ καὶ τί τὸ ὄν, ὡς ἐχ ἱκανὸν ὅτι τεῦτο αὐτὸ ἡ φύσις αὐτε. ἀλλὰ μὴν ἕν γε χρώμασίν ἐστι τὸ ἓν χρῶμα, οἷον τὸ 7
λευκόν, εἰ τὰ ἄλλα ἐκ τέτε καὶ τε μέλανος φαίνεται γιγνόμενα, τὸ δὲ μέλαν στέρησις λευκε, ὥσπερ καὶ φωτὸς σκότος· τοῦτο δ' ἐστὶ στέρησις φωτός. ὥστ' εἰ τὰ ὄντα ἦν χρώματα, ἦν ἂν ἀριθμός τις τὰ ὄντα. ἀλλὰ 8
197 Br. τίνων; δῆλον δὴ ὅτι χρωμάτων. καὶ τὸ ἓν ἦν ἄν τι ἕν, οἷον τὸ λευκόν.
ὁμοίως δὲ καὶ εἰ μέλη τὰ ὄντα ἦν, ἀριθμὸς ἂν ἦν, διέσεων μέντοι, ἀλλ' ἐκ 9
ἀριθμὸς ἡ ἐσία αὐτῶν· καὶ τὸ ἓν ἦν ἄν τι ε ἡ ἐσία οὐ τὸ ἓν ἀλλὰ δίεσις.
1054 a ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν φθόγγων στοιχείων ἂν ἦν τὰ ὄντα ἀριθμός, καὶ 10
τὸ ἓν στοιχεῖον φωνῆεν. καὶ εἰ σχήματα εὐθύγραμμα, σχημάτων ἂν ἦν 11
ἀριθμός, καὶ τὸ ἓν τὸ τρίγωνον. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῶν ἄλ-

---

§. 3. ἐκείνων γὰρ] ἐκείνων μὲν γὰρ Ald. | φησι τὸ ἕν] τὸ ἕν φησιν *Ab*.

§. 4. περὶ τοῦ ὄντος] περὶ om. *T*, τοῖς περὶ τοῦ ὄντος Ald. | ἐσίαν] ἐσία *Ab* Ald. | τὸ γὰρ ὂν καὶ τὸ ἕν] om. *T*.

§. 5. φύσεις] φύσει *Ab*.

§. 6. τὸ ὂν καὶ τὸ ἕν] τὸ ἓν καὶ τὸ ὄν *T*.

§. 7. ἐσι τὸ ἓν] ἐσί τι τὸ ἓν *E*; etiam Alex. additum τι legisse videtur 788, a, 8. Interpres Vetus ita vertit: »at vero et in coloribus est aliquid, quod color unus puta albus,« unde conjectaveris legisse eum ἐσί τι ὅπερ ἓν χρῶμα. | χρῶμα] om. *Fb* Alex. 788, a, 8. | εἰ τὰ ἄλλα] εἶτα τὰ ἄλλα *T* Ald. Deinde haec εἰ τὰ ἄλλα — στέρησις φωτός improbat Alexander ut supervacanea et ab contextu orationis aliena: ταῦτα, ait, παρέλκοντά ἐστι, τό τε ὅτι ἐκ τοῦ λευκοῦ καὶ τε μέλανός ἐστι τὰ ἄλλα, καὶ τὸ ὅτι τὸ μέλαν στέρησίς ἐστι τε λευκε ὥσπερ καὶ τὸ σκότος φωτός· οὐδεμίαν γὰρ κατ' ἐμὲ ἀκολουθίαν ἔχει πρὸς τὰ λεγόμενα 788, a, 4.

§. 8. δῆλον δὴ] δηλαδὴ *T*.

§. 9. διέσεων] διέσεως *TAb* Bess. | ἐσία αὐτῶν· καὶ] ἐσία· καὶ αὐτῶν οὐ Bess.

§. 10. ἂν ἦν] ἦν ἂν *E*.

12 λων γενῶν. ὥστ' εἴπερ καὶ ἐν τοῖς πάθεσι καὶ ἐντοῖς ποιοῖς καὶ ἐν τοῖς
ποσοῖς καὶ ἐν κινήσει ἀριθμῶν ὄντων καὶ ἑνός τινος ἐν ἅπασιν ὅ τε ἀριθμὸς
τινῶν καὶ τὸ ἕν τι ἕν, ἀλλ' οὐχὶ τοῦτο αὐτοῖς ἡ οὐσία, καὶ ἐπὶ τῶν οὐσιῶν ἀνάγκη
13 ὡσαύτως ἔχειν· ὁμοίως γὰρ ἔχει ἐπὶ πάντων. ὅτι μὲν οὖν τὸ ἓν ἐν
παντὶ γένει ἐστί τις φύσις, καὶ οὐθενός τοῦτό γ' αὐτὸ ἡ φύσις τὸ ἕν,
φανερόν· ἀλλ' ὥσπερ ἐν χρώμασι χρῶμα ἓν ζητητέον αὐτὸ τὸ ἕν, ἕτω
14 καὶ ἐν οὐσίᾳ οὐσίαν μίαν, αὐτό τε τὸ ἕν. ὅτι δὲ ταὐτὸ σημαίνει πως τὸ
ἓν καὶ τὸ ὄν, δῆλον τῷ τε παρακολουθεῖν ἰσαχῶς ταῖς κατηγορίαις καὶ
μὴ εἶναι ἐν μηδεμιᾷ, οἷον οὔτ' ἐν τῇ τί ἐστιν οὔτ' ἐν τῇ ποῖον, ἀλλ'
ὁμοίως ἔχει ὥσπερ τὸ ὄν, καὶ τῷ μὴ προσκατηγορεῖσθαι ἕτερόν τι τὸ
εἷς ἄνθρωπος τοῦ ἄνθρωπος, ὥσπερ οὐδὲ τὸ εἶναι παρὰ τὸ τί ἢ ποιὸν ἢ
ποσόν, καὶ τὸ ἑνὶ εἶναι τὸ ἑκάστῳ εἶναι.

Cap. 3.

1 Ἀντίκειται δὲ τὸ ἓν καὶ τὰ πολλὰ κατὰ πλείους τρόπους, ὧν ἕνα
τὸ ἓν καὶ τὸ πλῆθος ὡς ἀδιαίρετον καὶ διαιρετόν· τὸ μὲν γὰρ ἢ διῃρη-
μένον ἢ διαιρετὸν πλῆθός τι λέγεται, τὸ δὲ ἀδιαίρετον ἢ μὴ διῃρημένον
2 ἕν. ἐπεὶ οὖν αἱ ἀντιθέσεις τετραχῶς, καὶ τούτων κατὰ στέρησιν λέγεται 198 Br.
θάτερον, ἐναντία ἂν εἴη, καὶ οὔτε ὡς ἀντίφασις οὔτε ὡς τὰ πρός τι
3 λεγόμενα. λέγεται δ' ἐκ τοῦ ἐναντίου καὶ δηλοῦται τὸ ἓν ἐκ τοῦ διαιρετοῦ
τὸ ἀδιαίρετον διὰ τὸ μᾶλλον αἰσθητὸν τὸ πλῆθος εἶναι καὶ τὸ διαιρε-
τὸν ἢ τὸ ἀδιαίρετον, ὥστε τῷ λόγῳ πρότερον τὸ πλῆθος τοῦ ἀδιαιρέτου
4 διὰ τὴν αἴσθησιν. ἔστι δὲ τοῦ μὲν ἑνός, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ διαιρέσει τῶν
ἐναντίων διεγράψαμεν, τὸ ταὐτὸ καὶ ὅμοιον καὶ ἴσον, τοῦ δὲ πλήθους τὸ

---

§. 12. ἐν τοῖς ποσοῖς] ἐν om. *T.* | τι ἕν] τι ὄν *Ab* Ald., om. *T.* | τοῦτο αὐτοῖ] τοῦτο αὐτὸ *Ab* Bess. et, ut videtur, Alex. 788, a, 20.

§. 13. παντὶ] ἅπαντι *AbFb.* | γ' αὐτὸ] γε τὸ *T.* | οὐσίαν μίαν] καὶ οὐσία μία margo *E.* | τε] om. *E* Bess., qui vertit »ita in substantia una substantia ipsum unum.«

§. 14. καὶ τὸ ὄν] τὸ om. *ET.* | ἐν μηδεμιᾷ] ἓν μηδ. *ET* Vet. | τῇ τί ἐστιν] τί om. *Ab.* | τῷ μὴ] τὸ μὴ *T*, οὐ τῷ *Fb* Brand. | τοῦ ἄνθρωπος] τῷ ἀνθρώπῳ *T* Ald. | παρὰ] περὶ Ald. | ἢ ποιὸν] ἢ om. *Ab.* | ποιὸν ἢ ποσόν] ποῖον ἢ πόσον conj. Sylb. | καὶ] om. *T.*

§. 1. τὰ πολλὰ] τὰ om. *AbFb.*

§. 2. οὖν] γοῦν *T* Ald. | καὶ τούτων] καὶ οὔτε *Ab* Alex. 788, a, 38. Brand. | λέγεται θάτερον] θάτερον λέγεται *T.* | ἐναντία] ἐναντίον Ald. | λεγόμενα] om. *Ab.*

§. 4. ἔστι] ἔτι *Ab* Bess. | τῶν ἐναντίων] om. *Fb.* | τὸ ταὐτὸ] τὸ om. *T*, τὸ αὐτὸ Ald.

ἕτερον καὶ ἀνόμοιον καὶ ἄνισον. λεγομένου δὲ τοῦ ταὐτοῦ πολλαχῶς, 5
[καὶ] ἕνα μὲν τρόπον κατ᾽ ἀριθμὸν λέγομεν ἐνίοτε αὐτό, τοῦτο δ᾽ ἐὰν
καὶ λόγῳ καὶ ἀριθμῷ ἓν ᾖ, οἷον σὺ σαυτῷ καὶ τῷ εἴδει καὶ τῇ ὕλῃ ἕν.
1054b ἔτι δ᾽ ἐὰν ὁ λόγος ὁ τῆς πρώτης οὐσίας εἷς ᾖ, οἷον αἱ ἴσαι γραμμαὶ 6
εὐθεῖαι αἱ αὐταί, καὶ τὰ ἴσα καὶ τὰ ἰσογώνια τετράγωνα, καίτοι πλείω·
ἀλλ᾽ ἐν τούτοις ἡ ἰσότης ἑνότης. ὅμοια δὲ ἐὰν μὴ ταὐτὰ ἁπλῶς ὄντα, μηδὲ 7
κατὰ τὴν οὐσίαν ἀδιάφορα τὴν συγκειμένην, κατὰ τὸ εἶδος ταὐτὰ ᾖ,
οἷον τὸ μεῖζον τετράγωνον τῷ μικρῷ ὅμοιον, καὶ αἱ ἄνισοι εὐθεῖαι·
αὗται γὰρ ὅμοιαι μέν, αἱ αὐταὶ δὲ ἁπλῶς οὔ. τὰ δ᾽ ἐὰν τὸ αὐτὸ εἶδος 8
ἔχοντα, ἐν οἷς τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐγγίγνεται, μήτε μᾶλλον ᾖ μήτε
ἧττον. τὰ δ᾽ ἐὰν ᾖ τὸ αὐτὸ πάθος καὶ ἓν τῷ εἴδει, οἷον τὸ λευκὸν 9
σφόδρα καὶ ἧττον, ὅμοιά φασιν εἶναι ὅτι ἓν τὸ εἶδος αὐτῶν. τὰ δ᾽ 10
ἐὰν πλείω ἔχῃ ταὐτὰ ἢ ἕτερα, ἢ ἁπλῶς ἢ τὰ πρόχειρα, οἷον καττίτερος
ἀργύρῳ ἢ χρυσῷ, χρυσὸς δὲ πυρὶ ᾗ ξανθὸν καὶ πυρρόν. ὥστε δῆλον
199 Br. ὅτι καὶ τὸ ἕτερον καὶ τὸ ἀνόμοιον πολλαχῶς λέγεται. καὶ τὸ μὲν ἄλλο 11
ἀντικειμένως καὶ τὸ ταὐτό, διὸ πᾶν πρὸς ἅπαν ἢ ταὐτὸ ἢ ἄλλο· τὸ δ᾽
ἐὰν μὴ καὶ ἡ ὕλη καὶ ὁ λόγος εἷς, διὸ σὺ καὶ ὁ πλησίον ἕτερος. τὸ
δὲ τρίτον ὡς τὰ ἐν τοῖς μαθηματικοῖς. τὸ μὲν ἓν ἕτερον ἢ ταὐτὸ διὰ 12
τοῦτο πᾶν πρὸς πᾶν λέγεται, ὅσα λέγεται ἓν καὶ ὄν. οὐδὲ γὰρ ἀντί- 13
φασίς ἐστι τῷ ταὐτῷ· διὸ οὐ λέγεται ἐπὶ τῶν μὴ ὄντων (τὸ δὲ μὴ ταὐτὸ
λέγεται), ἐπὶ δὲ τῶν ὄντων πάντων· ἢ γὰρ ἓν ἢ οὐχ ἓν πεφυκὸς καὶ ὂν

---

§. 5. τοῦ ταὐτοῦ] τοῦ add. *AbFb* Alex. 788, a, 47. | καὶ] om. *E*. | λέγομεν] ὃ λέγομεν *ET* Ald. Alex. 788, a, 48. Bess. Vet. | τοῦτο δ᾽] τὸ δ᾽ *ET* Alex. 788, b, 2.

§. 6. τὰ ἴσα καὶ] om. *T*.

§. 7. συγκειμένην] ὑποκειμένην *ET* Ald., »subjectam« Bess. Vet. | ᾖ οἷον] ὥσπερ *Ab*. | αὗται γὰρ ὅμοιαι μέν, αἱ αὐταὶ δὲ ἁπλῶς οὔ] αὗται μὲν γὰρ ὅμοιαι, ὅμοιαι δὲ αἱ αὐταὶ ἁπλῶς οὔ *T*. | αὐταὶ δὲ] δὲ om. *Ab*.

§. 8. ᾖ μήτε] ἢ μήτε *Ab*.

§. 9. τῷ εἴδει] τὸ εἶδος *Fb*.

§. 10. ἢ ἕτερα] ἢ τὰ ἕτερα *ET*. | χρυσὸς δὲ πυρὶ ᾗ] πῦρ ἢ *E*, om. *T*. | πυρρόν] τὸ πυρρόν *ET*. | τὸ ἀνόμοιον] τὸ om. *T*.

§. 11. ταὐτό] αὐτό *TFb*. | πᾶν] ἅπαν *Ab*. | εἷς, διὸ σὺ καὶ ὁ πλησίον ἕτερος] ἴδιος καὶ τὸ πλησιαίτερον *Ab* et Alex. 788, b, 32. 40. | ὁ πλησίον ἕτερος] τὸ πλησίον ἕτερον *Ab* (?) *T* Ald. Brand., ὁ πλησίον ἕτερον Bess.

§. 12. πρὸς πᾶν] πρὸς ἅπαν *Ab* Alex. 788, b, 44. | λέγεται ἕν] καὶ ἓν, omisso λέγεται, Alex. in lemm.

§. 13. οὐδὲ] οὐ *ET* Alex. in lemm. | ἐπὶ δὲ] ἐπειδὴ *T*. | τῶν ὄντων πάντων] πάντων τῶν ὄντων *Ab*. | καὶ ὂν] καὶ add. *E* Vet. Alex. 789, a, 4. | καὶ ἕν] καὶ om. *T*.

14 καὶ ἕν. τὸ μὲν ἓν ἕτερον καὶ ταὐτὸν ἅτως ἀντίκειται, διαφορὰ δὲ καὶ
15 ἑτερότης ἄλλο. τὸ μὲν γὰρ ἕτερον καὶ ἓ ἕτερον ἐκ ἀνάγκη εἶναί τινι
ἕτερον· πᾶν γὰρ ἢ ἕτερον ἢ ταὐτὸ ὅ τι ἂν ᾖ ὄν· τὸ δὲ διάφορον τινὸς
16 τινὶ διάφορον, ὥστ' ἀνάγκη ταὐτό τι εἶναι ᾧ διαφέρουσιν. τοῦτο δὲ τὸ
αὐτὸ γένος ἢ εἶδος· πᾶν γὰρ τὸ διαφέρον διαφέρει ἢ γένει ἢ εἴδει, γένει
μὲν ὧν μή ἐστι κοινὴ ἡ ὕλη μηδὲ γένεσις εἰς ἄλληλα, οἷον ὅσων ἄλλο
17 σχῆμα τῆς κατηγορίας, εἴδει δὲ ὧν τὸ αὐτὸ γένος. λέγεται δὲ γένος ὃ
ἅμφω ταὐτὸ λέγονται κατὰ τὴν οὐσίαν τὰ διάφορα. τὰ δ' ἐναντία
18 διάφορα, καὶ ἡ ἐναντίωσις διαφορά τις. ὅτι δὲ καλῶς τοῦτο ὑποτιθέ-
μεθα, δῆλον ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς· πάντα γὰρ διαφέροντά τε φαίνεται, καὶ
ταῦτα οὐ μόνον ἕτερα ὄντα, ἀλλὰ τὰ μὲν τὸ γένος ἕτερα, τὰ δ' ἐν
τῇ αὐτῇ συστοιχίᾳ τῆς κατηγορίας, ὥστ' ἐν ταὐτῷ γένει καὶ ταὐτὰ τῷ 1055a
19 εἴδει. διώρισται δ' ἐν ἄλλοις ποῖα τῷ γένει ταὐτὰ ἢ ἕτερα.

Cap. 4.

1 Ἐπεὶ δὲ διαφέρειν ἐνδέχεται ἀλλήλων τὰ διαφέροντα πλεῖον καὶ
ἔλαττον, ἔστι τις καὶ μεγίστη διαφορά, καὶ ταύτην λέγω ἐναντίωσιν.
2 ὅτι δ' ἡ μεγίστη ἐστὶ διαφορά, δῆλον ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς. τὰ μὲν γὰρ
γένει διαφέροντα οὐκ ἔχει ὁδὸν εἰς ἄλληλα, ἀλλ' ἀπέχει πλέον καὶ ἀσύμ- 200B
βλητα· τοῖς δ' εἴδει διαφέρουσιν αἱ γενέσεις ἐκ τῶν ἐναντίων εἰσὶν ὡς
3 ἐσχάτων. τὸ δὲ τῶν ἐσχάτων διάστημα μέγιστον, ὥστε καὶ τὸ τῶν
4 ἐναντίων. ἀλλὰ μὴν τό γε μέγιστον ἐν ἑκάστῳ γένει τέλειον. μέγιστόν
τε γὰρ οὗ μή ἐστιν ὑπερβολή, καί τέλειον οὗ μή ἐστιν ἔξω λαβεῖν τι
δυνατόν· τέλος γὰρ ἔχει ἡ τελεία διαφορά, ὥσπερ καὶ τἆλλα τῷ τέλος
5 ἔχειν λέγεται τέλεια. τοῦ δὲ τέλους ἐθὲν ἔξω· ἔσχατον γὰρ ἐν παντὶ καὶ
περιέχει. διὸ ἐθὲν ἔξω τοῦ τέλους, ἐδὲ προσδεῖται ἐθενὸς τὸ τέλειον.
6 ὅτι μὲν ἓν ἡ ἐναντιότης ἐξὶ διαφορὰ τέλειος, ἐκ τούτων δῆλον· πολλαχῶς

---

§. 16. τὸ αὐτὸ] τὸ ταὐτὸ *ET* Alex. in lemm., »hoc autem ipsum idem genus« Vet.

§. 17. γένος ὃ] γένος ᾧ Bessario. | λέγονται] λέγεται *Ab*. | τὰ δ' ἐναντία διάφορα] om. *T*, διάφορα om. Ald.

§. 18. διαφέροντά τε] τε om. *Ab*. | ταῦτα] om. *Ab* Ald. | ταὐτὰ] ταῦτα *T*. | εἴδει] γένει *AbFb* Alex. 789, a, 23.

§. 1. ἔξι] καὶ ἔξι *Ab*.

§. 2. ἐξὶ διαφορά] διαφορά ἐστι *T*, ἐστι om. Ald. | ἐκ ἔχει] ἐδὲ ἔχει *Ab*.

§. 3. τῶν ἐσχάτων] ἔσχατον Ald.

§. 4. μέγιστόν τε] μέγιστον μὲν Ald. | ἔξω] ἔξω τέλειον Ald. | ἡ τελεία] ἡ τοιαύτη *T*.

§. 6. ἐκ τούτων] ἐκ τούτου *T* Ald. | τὸ τελείως] τοῦ τελ. *Ab*. | οὕτως] ὄντως *Fb*. | ὑπάρχῃ] ὑπάρχει *T* Ald.

δὲ λεγομένων τῶν ἐναντίων, ἀκολουθήσει τὸ τελείως οὕτως ὡς ἂν καὶ τὸ ἐναντίοις εἶναι ὑπάρχῃ αὐτοῖς. τούτων δὲ ὄντων φανερὸν ὅτι ἐκ 7
ἐνδέχεται ἑνὶ πλείω ἐναντία εἶναι· οὔτε γὰρ τῷ ἐσχάτῳ ἐσχατώτερον εἴη
ἄν τι, οὔτε τοῦ ἑνὸς διαιρήματος πλείω δυοῖν ἔσχατα. ὅλως τε εἰ ἔστιν 8
ἡ ἐναντιότης διαφορά, ἡ δὲ διαφορὰ δυοῖν, ὥστε καὶ ἡ τέλειος. ἀνάγκη
δὲ καὶ τὰς ἄλλας ὁρους ἀληθεῖς εἶναι τῶν ἐναντίων. καὶ γὰρ πλεῖστον
διαφέρει ἡ τέλειος διαφορά. τῶν τε γὰρ γένει διαφερόντων οὐκ ἔστιν 9
ἐξωτέρω λαβεῖν καὶ τῶν εἴδει· δέδεικται γὰρ ὅτι πρὸς τὰ ἔξω τοῦ
γένους οὐκ ἔστι διαφορά· τούτων δ' αὕτη μεγίστη, καὶ τὰ ἐν ταὐτῷ γένει
πλεῖστον διαφέροντα τἀναντία· μεγίστη γὰρ διαφορὰ τούτων ἡ τέλειος.
καὶ τὰ ἐν ταὐτῷ δεκτικῷ πλεῖστον διαφέροντα ἐναντία· ἡ γὰρ ὕλη ἡ 10
αὐτὴ τοῖς ἐναντίοις. καὶ τὰ ὑπὸ τὴν αὐτὴν δύναμιν πλεῖστον διαφέ- 11
ροντα· καὶ γὰρ ἡ ἐπιστήμη περὶ ἓν γένος ἡ μία, ἐν οἷς ἡ τελεία δια-
201 Br. φορὰ μεγίστη. πρώτη δὲ ἐναντίωσις ἕξις καὶ στέρησίς ἐστιν· οὐ πᾶσα 12
δὲ στέρησις (πολλαχῶς γὰρ λέγεται ἡ στέρησις), ἀλλ' ἥτις ἂν τελεία ᾖ.
τὰ δ' ἄλλα ἐναντία κατὰ ταῦτα λεχθήσεται, τὰ μὲν τῷ ἔχειν, τὰ δὲ 13
τῷ ποιεῖν ἢ ποιητικὰ εἶναι, τὰ δὲ τῷ λήψεις εἶναι καὶ ἀποβολαὶ τούτων
ἢ ἄλλων ἐναντίων. εἰ δὴ ἀντίκειται μὲν ἀντίφασις καὶ στέρησις καὶ 14
1055 b ἐναντιότης καὶ τὰ πρός τι, τούτων δὲ πρῶτον ἀντίφασις, ἀντιφάσεως
δὲ μηθέν ἐστι μεταξύ, τῶν δὲ ἐναντίων ἐνδέχεται, ὅτι μὲν ἐ ταὐτὸν
ἀντίφασις καὶ τἀναντία δῆλον, ἡ δὲ στέρησις ἀντίφασίς τίς ἐστιν. ἢ 15
γὰρ τὸ ἀδύνατον ὅλως ἔχειν, ἢ ὃ ἂν πεφυκὸς ἔχειν μὴ ἔχῃ, ἐστέρηται ἢ
ὅλως ἢ πῶς ἀφορισθέν· πολλαχῶς γὰρ ἤδη τοῦτο λέγομεν, ὥσπερ διή-
ρηται ἡμῖν ἐν ἄλλοις. ὥστ' ἔστιν ἡ στέρησις ἀντίφασίς τις, ἢ ἀδυναμία 16
διορισθεῖσα ἢ συνειλημμένη τῷ δεκτικῷ. διὸ ἀντιφάσεως μὲν ἐκ ἔστι 17
μεταξύ, στερήσεως δέ τινός ἐστιν· ἴσον μὲν γὰρ ἢ ἐκ ἴσον πᾶν, ἴσον δ'
ἢ ἄνισον ἐ πᾶν, ἀλλ' εἴπερ, μόνον ἐν τῷ δεκτικῷ τοῦ ἴσου. εἰ δὴ αἱ 18

---

§. 7. τῷ ἐσχάτῳ] τοῦ om. *E.* | διαιρήματος] διαιρήματα Ald.
§. 8. ὅλως τε] ὅλως δὲ *Ab.* | ἡ τέλειος] εἰ τέλειος *T.*
§. 9. δέδεικται γὰρ] γὰρ om. Ald. Bess. | ταὐτῷ] τούτῳ *T.* | τἀναντία] ἐναντία *E.*
§. 10. ἐναντία] om. *ET.*
§. 12. ἐναντίωσις] ἐναντιότης *Fb*, ἐναντίως *T.* | ἥτις] εἴτις *T.*
§. 13. ταῦτα] ταὐτὰ Ald. | λήψεις] λείψεις *ET* Ald.
§. 14. ὅτι μὲν] ὅτι μὲν οὖν Ald.
§. 15. ἀφορισθέν· πολλαχῶς] πολλαχῶς ἀφορισθὲν *T.*
§. 17. οὐκ ἔστι] οὐκ ἔτι Camot.
§. 18. αἱ γενέσεις] αἱ μὲν γενέσεις *Fb.* | ἐκ στερήσεως] ἐκ om. *ET.* | ἄν τις] τις om. *Ab.* | αἱ μεταβολαὶ] αἱ om. *T.*

γενέσεις τῇ ὕλῃ ἐκ τῶν ἐναντίων, γίγνονται δὲ ἢ ἐκ τοῦ εἴδους καὶ τῆς τοῦ εἴδους ἕξεως ἢ ἐκ στερήσεώς τινος τοῦ εἴδους καὶ τῆς μορφῆς, δῆλον ὅτι ἡ μὲν ἐναντίωσις στέρησις ἄν τις εἴη πᾶσα, ἡ δὲ στέρησις ἴσως οὐ πᾶσα
19 ἐναντιότης. αἴτιον δ' ὅτι πολλαχῶς ἐνδέχεται ἐστερῆσθαι τὸ ἐστερημένον·
20 ἐξ ὧν γὰρ αἱ μεταβολαὶ ἐσχάτων, ἐναντία ταῦτα. φανερὸν δὲ καὶ διὰ τῆς ἐπαγωγῆς. πᾶσα γὰρ ἐναντίωσις ἔχει στέρησιν θατέρου τῶν ἐναν-
τίων. ἀλλ' οὐχ ὁμοίως πάντα· ἀνισότης μὲν γὰρ ἰσότητος, ἀνομοιότης
21 δὲ ὁμοιότητος, κακία δὲ ἀρετῆς. διαφέρει δὲ ὥσπερ εἴρηται· τὸ μὲν γὰρ ἐὰν μόνον ᾖ ἐστερημένον, τὸ δ' ἐὰν ᾖ ποτὲ ἢ ἔν τινι, οἷον ἂν ἐν
22 ἡλικίᾳ τινὶ ἢ τῷ κυρίῳ ἢ πάντῃ. διὸ τῶν μὲν ἔστι μεταξύ, καὶ ἔστιν 202 Br.
οὔτε ἀγαθὸς ἄνθρωπος οὔτε κακός, τῶν δὲ οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἀνάγκη εἶναι ἢ περιττὸν ἢ ἄρτιον. ἔτι τὰ μὲν ἔχει τὸ ὑποκείμενον ὡρισμένον, τὰ δ'
23 οὔ. ὥστε φανερὸν ὅτι ἀεὶ θάτερον τῶν ἐναντίων λέγεται κατὰ στέρησιν· ἀπόχρη δὲ κἂν τὰ πρῶτα καὶ τὰ γένη τῶν ἐναντίων, οἷον τὸ ἓν καὶ τὰ πολλά· τὰ γὰρ ἄλλα εἰς ταῦτα ἀνάγεται.

Cap. 5.

1 Ἐπεὶ δ' ἓν ἑνί ἐστιν ἐναντίον, ἀπορήσειεν ἄν τις πῶς ἀντίκειται
2 τὸ ἓν καὶ τὰ πολλὰ καὶ τὸ ἴσον τῷ μεγάλῳ καὶ τῷ μικρῷ. τὸ γὰρ πότερον ἀεὶ ἐν ἀντιθέσει λέγομεν, οἷον πότερον λευκὸν ἢ μέλαν, καὶ πότερον λευκὸν ἢ ὐ λευκόν· πότερον δὲ ἄνθρωπος ἢ λευκὸν ὐ λέγομεν, ἐὰν μὴ ἐξ ὑποθέσεως καὶ ζητοῦντες, οἷον πότερον ἦλθε Κλέων ἢ Σωκράτης.
3 ἀλλ' οὐκ ἀνάγκη ἐν ἐθενὶ γένει τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐκεῖθεν ἐλήλυθεν·
τὰ γὰρ ἀντικείμενα μόνα οὐκ ἐνδέχεται ἅμα ὑπάρχειν· ᾧ καὶ ἐνταῦθα χρῆται ἐν τῷ πότερος ἦλθεν· εἰ γὰρ ἅμα ἐνεδέχετο, γελοῖον τὸ ἐρώ- 1056
4 τημα. εἰ δὲ καὶ οὕτως, ὁμοίως ἐμπίπτει εἰς ἀντίθεσιν, εἰς τὸ ἓν ἢ
5 πολλά, οἷον πότερον ἀμφότεροι ἦλθον ἢ ἄτερος. εἰ δὴ ἐν τοῖς ἀντι-

---

§. 20. *ἐναντίωσις*] ἐναντιότης *Fb* Alex. 789, b, 41. | *θατέρου*] θάτερον *Ab*. | *ὁμοιότητος*] ἀνομοιότητος *T*.

§. 21. *ἐὰν μόνον*] μόνον ἐὰν *T*. | *οἷον ἄν*] ἄν om. *Ab*.

§. 22. *ἀλλ'*] om. *T*.

§. 1. *ἐστιν*] om. *AbFb*. | *τὰ πολλὰ*] post πολλὰ Ald. addit τὰ γὰρ ἄλλα εἰς ταῦτα ἀνάγεται. | *τῷ μικρῷ*] τῷ om. *Ab*.

§. 2. *τὸ γὰρ*] εἰ γὰρ τὸ *Ab* Alex. 790, a, 18. et γρ. *E*. | *ἀεὶ ἐν ἀντιθέσει*] ἐν ἀντιθέσει ἀεὶ Ald.

§. 3. *οὐκ ἀνάγκη*] οὐ κατ' ἀνάγκην γρ. *E* | *ἦλθεν*] ἐλθεῖν *TAb* Ald.

§. 4. *ὁμοίως*] ὅμως *E*, ὁ μὲν *T*. | *ἐμπίπτει*] ἐκπίπτει *Ab* Ald.

§. 5. *μᾶλλον τῷ*] μᾶλλον ἢ τῷ *ET* Ald. Vet. | *ὥσε*] ὥσε ἐν *ET* Ald. | *ἢ ἑνί*] ἢ ἐν ἑνί *E*.

κειμένοις ἀεὶ τῇ ποτέρᾳ ἡ ζήτησις, λέγεται δὲ πότερον μεῖζον ἢ ἔλαττον ἢ ἴσον, τίς ἐστιν ἡ ἀντίθεσις πρὸς ταῦτα τοῦ ἴσου; οὔτε γὰρ θατέρῳ μόνῳ ἐναντίον οὔτ' ἀμφοῖν· τί γὰρ μᾶλλον τῷ μείζονι ἢ τῷ ἐλάττονι; ἔτι τῷ ἀνίσῳ ἐναντίον τὸ ἴσον· ὥστε πλείοσιν ἔσται ἢ ἑνί. εἰ δὲ τὸ 6
ἄνισον σημαίνει τὸ αὐτὸ ἅμα ἀμφοῖν, εἴη μὲν ἂν ἀντικείμενον ἀμφοῖν· καὶ ἡ ἀπορία βοηθεῖ τοῖς φάσκουσι τὸ ἄνισον δυάδα εἶναι. ἀλλὰ συμ-
203 Br. βαίνει ἓν δυοῖν ἐναντίον· ὅπερ ἀδύνατον. ἔτι τὸ μὲν ἴσον μεταξὺ φαίνεται 7
μεγάλου καὶ μικροῦ, ἐναντίωσις δὲ μεταξὺ οὔτε φαίνεται οὔτε ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ δυνατόν· ὁ γὰρ ἂν εἴη τελεία μεταξύ τινος ἴσα, ἀλλὰ μᾶλλον ἔχει ἀεὶ ἑαυτῆς τι μεταξύ. λείπεται δὴ ἢ ὡς ἀπόφασιν ἀντικεῖσθαι ἢ ὡς στέρησιν. 8
θατέρου μὲν δὴ οὐκ ἐνδέχεται· τί γὰρ μᾶλλον τοῦ μεγάλου ἢ μικροῦ; ἀμφοῖν ἄρα ἀπόφασις στερητική. διὸ καὶ πρὸς ἀμφότερα τὸ πότερον λέ- 9
γεται, πρὸς δὲ θάτερον οὔ, οἷον πότερον μεῖζον ἢ ἴσον, ἢ πότερον ἴσον ἢ ἔλαττον· ἀλλ' ἀεὶ τρία. ἡ στέρησις δὲ ἐξ ἀνάγκης· ἡ γὰρ πᾶν ἴσον 10
ὃ μὴ μεῖζον ἢ ἔλαττον, ἀλλ' ἐν οἷς πέφυκεν ἐκεῖνα. ἔξι δὴ τὸ ἴσον τὸ 11
μήτε μέγα μήτε μικρόν, πεφυκὸς δὲ ἢ μέγα ἢ μικρὸν εἶναι· καὶ ἀντίκειται ἀμφοῖν ὡς ἀπόφασις στερητική, διὸ καὶ μεταξύ ἐσιν. καὶ τὸ μήτ' ἀγα- 12
θὸν μήτε κακὸν ἀντίκειται ἀμφοῖν, ἀλλ' ἀνώνυμον· πολλαχῶς γὰρ λέγεται ἑκάτερον καὶ οὐκ ἔστιν ἓν τὸ δεκτικόν, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ μήτε λευκὸν μήτε μέλαν. ἓν δὲ οὐδὲ τοῦτο λέγεται, ἀλλ' ὡρισμένα πως τὰ χρώματα ἐφ' 13
ὧν λέγεται στερητικῶς ἡ ἀπόφασις αὕτη· ἀνάγκη γὰρ ἢ φαιὸν ἢ ὠχρὸν εἶναι ἢ τοιοῦτόν τι ἄλλο. ὥστε οὐκ ὀρθῶς ἐπιτιμῶσιν οἱ νομίζοντες 14
ὁμοίως λέγεσθαι πάντα, ὥστε ἔσεσθαι ὑποδήματος καὶ χειρὸς μεταξὺ τὸ μήτε ὑπόδημα μήτε χεῖρα, εἴπερ καὶ τὸ μήτε ἀγαθὸν μήτε κακὸν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, ὡς πάντων ἐσομένου τινὸς μεταξύ. οὐκ ἀνάγκη δὲ 15

---

§. 6. ἅμα] om. *Ab*. | ἄν] add. *E*. | βοηθεῖ] βοήθεια *Ab*. | φάσκουσι] πάσχουσι Ald.

§. 7. μεγάλου] καὶ μεγάλου *T*. | δὲ μεταξὺ] δὲ οὐδεμία μεταξὺ *Ab* Ald. | ἑαυτῆς] αὕτη *Ab*. | μεταξύ] μεταξύ τινος ἴσα *ET*.

§. 8. ὡς στέρησιν] ὡς om. *Fb*.

§. 9. τρία· οὐ στέρησις] τρία οὔ· στέρησις *T*.

§. 11. ἢ μέγα] ἢ add. *Ab*. | ἀπόφασις στερητική] στέρησις στερητική Var. Lect. ap. Alex. 790, b, 12.

§. 12. μητ' ἀγαθὸν μήτε κακόν] μήτε κακὸν μήτ' ἀγαθὸν *ET* Ald.

§. 13. οὐδὲ] οὐ *ET*. | τὰ χρώματα] om. *Ab*. | ἄλλο] ἄλλο ὡρισμένον *Ab* Ald. Bess.

§. 14. ἔσεσθαι] λέγεσθαι γρ. *E*. | εἴπερ] ἐπείπερ *Ab* Ald., »quoniam,« Vet. | τοῦ κακοῦ] τοῦ om. *Ab*.

§. 15. ἐσιν ὧν] ἐσι καὶ ὧν Bess.

τοῦτο συμβαίνειν. ἡ μὲν γὰρ ἀντικειμένων συναπόφασίς ἐστιν ὧν ἔξι
16 μεταξύ τι καὶ διάστημά τι πέφυκεν εἶναι· τῶν δ' ἐκ ἔστι διαφορά· ἐν 1056b 204 Br.
ἄλλῳ γὰρ γένει ὧν αἱ συναποφάσεις, ὥστ' ἐχ ἓν τὸ ὑποκείμενον.

Cap. 6.

1 Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τε ἑνὸς καὶ τῶν πολλῶν ἀπορήσειεν ἄν τις.
2 εἰ γὰρ τὰ πολλὰ τῷ ἑνὶ ἁπλῶς ἀντίκειται, συμβαίνει ἔνια ἀδύνατα. τὸ
γὰρ ἓν ὀλίγον ἢ ὀλίγα ἔσται· τὰ γὰρ πολλὰ καὶ τοῖς ὀλίγοις ἀντίκειται.
3 ἔτι τὰ δύο πολλά, εἴπερ τὸ διπλάσιον πολλαπλάσιον, λέγεται δὲ καὶ
τὰ δύο διπλάσια· ὥστε τὸ ἓν ὀλίγον· πρὸς τί γὰρ πολλὰ τὰ δύο εἰ μὴ
4 πρὸς ἕν τε καὶ τὸ ὀλίγον; οὐθὲν γάρ ἐστιν ἔλαττον. ἔτι ὡς ἐν μήκει
τὸ μακρὸν καὶ βραχύ, ὕτως ἐν πλήθει τὸ πολὺ καὶ ὀλίγον, καὶ ὃ ἂν
ᾖ πολὺ καὶ πολλά, καὶ τὰ πολλὰ πολύ. εἰ μή τι ἄρα διαφέρει ἐν
5 συνεχεῖ εὐορίστῳ τὸ ὀλίγον, πλῆθός τι ἔσται. ὥστε τὸ ἓν πλῆθός τι,
6 εἴπερ καὶ ὀλίγον· τοῦτο δ' ἀνάγκη, εἰ τὰ δύο πολλά. ἀλλ' ἴσως τὰ
πολλὰ λέγεται μέν πως καὶ τὸ πολύ, ἀλλ' ὡς διαφέρον, οἷον ὕδωρ πολύ,
7 πολλὰ δ' ἅ. ἀλλ' ὅσα διαιρετά, ἐν τούτοις λέγεται, ἕνα μὲν τρόπον ἐὰν
ᾖ πλῆθος ἔχον ὑπεροχὴν ἢ ἁπλῶς ἢ πρός τι, καὶ τὸ ὀλίγον ὡσαύτως
πλῆθος ἔχον ἔλλειψιν, τὸ δὲ ὡς ἀριθμός, ὃ καὶ ἀντίκειται τῷ ἑνὶ μόνον.
8 ὕτως γὰρ λέγομεν ἓν ἢ πολλά, ὥσπερ εἴ τις εἴποι ἓν καὶ ἕνα ἢ λευκὸν
9 καὶ λευκά, καὶ τὰ μεμετρημένα πρὸς τὸ μέτρον καὶ τὸ μετρητόν. οὕτως
καὶ τὰ πολλαπλάσια λέγεται· πολλὰ γὰρ ἕκαστος ἀριθμὸς ὅτι ἕνα καὶ
ὅτι μετρητὸς ἑνὶ ἕκαστος, καὶ ὡς τὸ ἀντικείμενον τῷ ἑνί, οὐ τῷ ὀλίγῳ.

---

§. 1. *ἀντίκειται*] *ἀντίκεινται ET* Ald.

§. 3. *πολλαπλάσιον*] *πολλ. καὶ ὕτως* Ald. | *καὶ τὰ δύο*] *κατὰ τὰ δύο E* Bess. Vet., *κατὰ δύο T.* | *διπλάσια*] om. *ET.* | *καὶ τὸ ὀλίγον*] *καὶ πρὸς τὸ ὀλ. Ab* Ald.

§. 4. *ἔτι ὡς*] *ἔτι εἰ ὡς ET* Ald. Bess. Vet. | *καὶ ὀλίγον*] *καὶ τὸ ὀλίγον T* Ald. | *ἐν συνεχεῖ*] *ἐπὶ συν. Fb* Alex. 791, a, 24. | *εὐορίστῳ*] *ἀορίστῳ T* Ald. Alex. 791, a, 24., alteram lectionem sequuntur interpretes lat.

§. 5. *τι*] *τι ἔσαι E, τι ἔσιν T* Ald. | *εἰ τὰ*] *ἢ τὰ* Ald. | *εἰ τὰ δύο*] *ἢ τὰ δύο* Ald.

§. 6. *μέν πως*] *μὲν ὡς ET* Ald. Bess. Vet.

§. 7. *ἢ ἁπλῶς*] *ἢ* om. *Ab.* | *τὸ δὲ ὡς*] *τὸν δὲ* (sc. *τρόπον*) *ὡς* scribendum existimat Casaub. | *ὃ καὶ*] *καὶ* om. *T*, *ὃς καὶ γρ.* Casaub.

§. 8. *λευκά*] *λευκόν T.*

§. 9. *λέγεται*] *λέγεται πολλὰ Ab* Ald. Bess. | *ἕκαστος*] *ἕκαστος ὁ E.* | *ἕνα*] *ἓν ET* Vet., *ἑνὸς* Ald. Diversum textum sequi videtur Bess., cujus haec est interpretatio: »multa namque unusquisque uno numerus, quia multa uno, et quia unusquisque mensurabilis.«

ἕτω μὲν ἓν ἐστὶ πολλὰ καὶ τὰ δύο, ὡς δὲ πλῆθος ἔχον ὑπεροχὴν ἢ 10
πρός τι ἢ ἁπλῶς οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ πρῶτον. ὀλίγα δ' ἁπλῶς τὰ δύο·
205 Br. πλῆθος γάρ ἐστιν ἔλλειψιν ἔχον πρῶτον. διὸ καὶ οὐκ ὀρθῶς ἀπέστη 11
Ἀναξαγόρας εἰπὼν ὅτι ὁμοῦ πάντα χρήματα ἦν ἄπειρα καὶ πλήθει καὶ
μικρότητι· ἔδει δ' εἰπεῖν ἀντὶ τοῦ „καὶ μικρότητι" καὶ ὀλιγότητι· οὐ γὰρ
ἄπειρα, ἐπεὶ τὸ ὀλίγον οὐ διὰ τὸ ἕν, ὥσπερ τινές φασιν, ἀλλὰ διὰ τὰ
δύο. ἀντίκειται δὴ τὸ ἓν καὶ τὰ πολλὰ τὰ ἐν ἀριθμοῖς ὡς μέτρον 12
μετρητῷ· ταῦτα δὲ ὡς τὰ πρός τι, ὅσα μὴ καθ' αὑτὰ τῶν πρός τι.
διήρηται δ' ἡμῖν ἐν ἄλλοις ὅτι διχῶς λέγεται τὰ πρός τι, τὰ μὲν ὡς 13
1057 a ἐναντία, τὰ δ' ὡς ἐπιστήμη πρὸς ἐπιστητόν, τῷ λέγεσθαί τι ἄλλο πρὸς
αὐτό. τὸ δὲ ἓν ἔλαττον εἶναι τινός, οἷον τοῖν δυοῖν, ἐνθὲν κωλύει· οὐ 14
γὰρ εἰ ἔλαττον καὶ ὀλίγον. τὸ δὲ πλῆθος οἷον γένος ἐστὶ τοῦ ἀριθμοῦ. 15
ἔστι γὰρ ἀριθμὸς πλῆθος ἑνὶ μετρητόν. καὶ ἀντίκειταί πως τὸ ἓν καὶ 16
ἀριθμός, οὐχ ὡς ἐναντίον, ἀλλ' ὥσπερ εἴρηται τῶν πρός τι ἔνια· ἡ γὰρ
μέτρον, τὸ δὲ μετρητόν, ταύτῃ ἀντίκειται. διὸ ὃ πᾶν ὃ ἂν ᾖ ἓν ἀριθμός
ἐστιν, οἷον εἴ τι ἀδιαίρετόν ἐστιν. ὁμοίως δὲ λεγομένη ἡ ἐπιστήμη πρὸς 17
τὸ ἐπιστητὸν οὐχ ὁμοίως ἀποδίδωσιν· δόξειε μὲν γὰρ ἂν μέτρον ἡ ἐπι- 18
στήμη εἶναι, τὸ δ' ἐπιστητὸν τὸ μετρούμενον, συμβαίνει δ' ἐπιστήμην μὲν
πᾶσαν ἐπιστητὸν εἶναι, τὸ δ' ἐπιστητὸν μὴ πᾶν ἐπιστήμην, ὅτι τρόπον
τινὰ ἡ ἐπιστήμη μετρεῖται τῷ ἐπιστητῷ. τὸ δὲ πλῆθος οὔτε τῷ ὀλίγῳ 19
ἐναντίον, ἀλλὰ τούτῳ μὲν τὸ πολὺ ὡς ὑπερέχον πλῆθος ὑπερεχομένῳ
πλήθει, οὔτε τῷ ἑνὶ πάντως· ἀλλὰ τὸ μὲν ὥσπερ εἴρηται, ὅτι διαιρε- 20
τὸν τὸ δ' ἀδιαίρετον, τὸ δ' ὡς πρός τι, ὥσπερ ἡ ἐπιστήμη ἐπιστητῷ
ἐὰν ᾖ ἀριθμός· τὸ δ' ἓν μέτρον.

---

§. 11. καὶ] om. *ETFb.* | ἀπέσῃ] ἂν εἴη (»fuerit dicens«) Bess. | ἐπεὶ τὸ ὀλίγον] ἐπὶ τὸ ὀλ. Sepulv.

§. 12. δὴ] δὲ *T.* Deinde post ἀντίκ. δὴ Ald. addit καὶ οὕτως· ἀντίκειται δή. | ἓν καὶ — ἐν ἀριθμοῖς] ἓν τοῖς πολλοῖς *ET* Vet. Aldina nostrum textum exhibet, praeterquam quod post ἀριθμοῖς addit ἓν τὸ τοῖς πολλοῖς. | ταῦτα] τὰ *ET.* | ὅσα — πρός τι] om. *Ab.*

§. 13. διήρηται — πρός τι] om. *T.* | τῷ] τὸ *T.* | αὐτό] αὐτά Ald.

§. 15. οἷον] οἷον ὡς *ETFb* Ald.

§. 16. οὐχ ὡς] οὐχ ᾧ *T.* | ᾗ γὰρ μέτρον] ᾗ γὰρ τὸ μὲν μέτρον corrigendum esse suspicatur Casaub. Et Bessario quidem ita vertit: »quatenus enim hoc quidem mensura.«

§. 18. ἐπιστητὸν] ἐπιστητὴν *Ab.*

§. 19. τούτῳ] τοῦτο *T.* | ὑπερέχον] ὑπάρχον Ald. | πλήθει] τῷ πλήθει *T.*

§. 20. μὲν] μὲν ἓν *Ab.* | τὸ δ' ἀδιαίρετον] δ' om. *E.*

Cap. 7.

1 Ἐπεὶ δὲ τῶν ἐναντίων ἐνδέχεται εἶναί τι μεταξὺ καὶ ἐνίων ἔστιν, 206 Br.
ἀνάγκη ἐκ τῶν ἐναντίων εἶναι τὰ μεταξύ· πάντα γὰρ τὰ μεταξὺ ἐν τῷ
2 αὐτῷ γένει ἐστὶ καὶ ὧν ἐστὶ μεταξύ. μεταξὺ μὲν γὰρ ταῦτα λέγομεν
εἰς ὅσα μεταβάλλειν ἀνάγκη πρότερον τὸ μεταβάλλον· οἷον ἀπὸ τῆς
ὑπάτης ἐπὶ τὴν νήτην εἰ μεταβαίνοι τῷ ὀλιγίστῳ, ἥξει πρότερον εἰς τὰς
μεταξὺ φθόγγους, καὶ ἐν χρώμασιν εἰ ἥξει ἐκ τοῦ λευκοῦ εἰς τὸ μέλαν,
πρότερον ἥξει εἰς τὸ φοινικοῦν καὶ φαιὸν ἢ εἰς τὸ μέλαν· ὁμοίως δὲ
3 καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. μεταβάλλειν δ' ἐξ ἄλλου γένους εἰς ἄλλο γένος οὐκ
4 ἔστιν ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβηκός, οἷον ἐκ χρώματος εἰς σχῆμα. ἀνάγκη
ἄρα τὰ μεταξὺ καὶ αὐτοῖς καὶ ὧν μεταξύ εἰσιν ἐν τῷ αὐτῷ γένει εἶναι.
5 ἀλλὰ μὴν πάντα γε τὰ μεταξύ ἐστιν ἀντικειμένων τινῶν· ἐκ τούτων
6 γὰρ μόνων καθ' αὑτὰ ἔστι μεταβάλλειν. διὸ ἀδύνατον εἶναι μεταξὺ μὴ
7 ἀντικειμένων· εἴη γὰρ ἂν μεταβολὴ καὶ μὴ ἐξ ἀντικειμένων. τῶν δ'
ἀντικειμένων ἀντιφάσεως μὲν ἐκ ἔστι μεταξύ· τοῦτο γὰρ ἐστιν ἀντίφασις,
ἀντίθεσις ἧς ὁτῳοῦν θάτερον μόριον πάρεσιν, ἐκ ἐχέσης ἐνθὲν μεταξύ.
τῶν δὲ λοιπῶν τὰ μὲν πρός τι, τὰ δὲ στέρησις, τὰ δ' ἐναντία ἐστίν.
8 τῶν δὲ πρός τι ὅσα μὴ ἐναντία, οὐκ ἔχει μεταξύ. αἴτιον δ' ὅτι οὐκ
ἐν τῷ αὐτῷ γένει ἐστίν. τί γὰρ ἐπιστήμης καὶ ἐπιστητοῦ μεταξύ; ἀλλὰ 1057b
9 μεγάλου καὶ μικροῦ. εἰ δ' ἐστὶν ἐν ταὐτῷ γένει τὰ μεταξύ, ὥσπερ δέ-
δεικται, καὶ μεταξὺ ἐναντίων, ἀνάγκη αὐτὰ συγκεῖσθαι ἐκ τούτων τῶν
10 ἐναντίων. ἢ γὰρ ἔσται τι γένος αὐτῶν ἢ οὐθέν. καὶ εἰ μὲν γένος ἔσαι
ἔτως ὡς εἶναι πρότερόν τι τῶν ἐναντίων, αἱ διαφοραὶ πρότεραι ἐναντίαι 207 Br.
ἔσονται αἱ ποιήσασαι τὰ ἐναντία, εἴδη ὡς γένους· ἐκ γὰρ τοῦ γένους καὶ τῶν
11 διαφορῶν τὰ εἴδη. οἷον εἰ τὸ λευκὸν καὶ μέλαν ἐναντία, ἔστι δὲ τὸ μὲν
διακριτικὸν χρῶμα τὸ δὲ συγκριτικὸν χρῶμα, αὗται αἱ διαφοραὶ τὸ δια-

---

§. 1. *εἶναί τι*] τι om. *TAb.* | *εἶναι τὰ*] τὰ om. *T.*

§. 2. *εἰς ὅσα*] *εἰς ἃ T.* | *ἀνάγκη πρότερον*] *πρότερον ἀνάγκη ET* Ald. | *ὀλιγίσῳ*] *ὀλιγίσῳ λόγῳ ET* Vet., *ὀλίγῳ χρόνῳ* Ald.

§. 4. *καὶ αὐτοῖς*] καὶ om. *Ab*, *καὶ αὐτοῖς* Ald.

§. 5. *μόνων*] *μόνον Ab.* | *καθ' αὑτά*] *καθ' αὐτὸ* Ald.

§. 7. *ἀντίθεσις ἧς*] *ἀντίθεσις καὶ ἧς* Ald. | *μόριον θάτερον*] *θάτερον μόριον* Ald. | *ἐκ ἐχέσης*] *ἐκ* om. Ald. | *μεταξύ*] post *μεταξὺ* Ald. addit *ἧς ὁτῳοῦν θάτερον μόριον ὃν τὸ ναὶ ἢ τὸ οὐ πάρεσιν ἐκ ἐχέσης ἐνθὲν μεταξύ.*

§. 8. *ἐκ ἔχει*] *ἐκ ἔχει τὰ E.*

§. 9. *ἀνάγκη αὐτὰ*] *ἀνάγκη καὶ αὐτὰ* Ald.

§. 10. *πρότεραι*] *πρότερον ET.* | *εἴδη*] *εἴδει* Ald. | *γένους· ἐκ*] *γένη· εἰ T.*

§. 11. *ἐναντία*] *τἀναντία ET.* | *ὥστε ταῦτα — πρότερα*] om. *T.* | *πρότερα*] *πρότερον E.*

κριτικὸν καὶ συγκριτικὸν πρότεραι· ὥστε ταῦτα ἐναντία ἀλλήλοις πρότερα. ἀλλὰ μὴν τά γ' ἐναντίως διαφέροντα μᾶλλον ἐναντία, καὶ τὰ λοιπὰ καὶ τὰ 12
μεταξὺ ἐκ τοῦ γένους ἔσται καὶ τῶν διαφορῶν· οἷον ὅσα χρώματα τοῦ 13
λευκοῦ καὶ μέλανός ἐστι μεταξύ, ταῦτα δεῖ ἐκ τοῦ γένους λέγεσθαι (ἔστι
δὲ γένος τὸ χρῶμα) καὶ ἐκ διαφορῶν τινῶν. αὗται δ' οὐκ ἔσονται τὰ 14
πρῶτα ἐναντία· εἰ δὲ μή ἔσται ἕκαστον ἢ λευκὸν ἢ μέλαν. ἕτεραι ἄρα·
μεταξὺ ἄρα τῶν πρώτων ἐναντίων αὗται ἔσονται. αἱ πρῶται δὲ δια-
φοραὶ τὸ διακριτικὸν καὶ συγκριτικόν. ὥστε ταῦτα πρῶτα ζητητέον ὅσα 15
ἐναντία μὴ ἐν γένει, ἐκ τίνος τὰ μεταξὺ αὐτῶν. ἀνάγκη γὰρ τὰ ἐν
ταὐτῷ γένει ἐκ τῶν ἀσυνθέτων τῷ γένει συγκεῖσθαι ἢ ἀσύνθετα εἶναι.
τὰ μὲν οὖν ἐναντία ἀσύνθετα ἐξ ἀλλήλων, ὥστ' ἀρχαί· τὰ δὲ μεταξὺ 16
ἢ πάντα ἢ οὐθέν. ἐκ δὲ τῶν ἐναντίων γίγνεταί τι, ὥστ' ἔσται μεταβολὴ 17
εἰς τοῦτο πρὶν ἢ εἰς αὐτά· ἑκατέρα γὰρ καὶ ἧττον ἔσται καὶ μᾶλλον.
μεταξὺ ἄρα ἔσται καὶ τοῦτο τῶν ἐναντίων. καὶ τἆλλα ἄρα πάντα σύν- 18
θετα τὰ μεταξύ· τὸ γὰρ τῷ μὲν μᾶλλον τῷ δ' ἧττον σύνθετόν πως ἐξ
ἐκείνων ὧν λέγεται εἶναι τοῦ μὲν μᾶλλον τῷ δ' ἧττον. ἐπεὶ δ' ἐκ ἔξιν 19
ἕτερα πρότερα ὁμογενῆ τῶν ἐναντίων, ἅπαντ' ἂν ἐκ τῶν ἐναντίων εἴη
τὰ μεταξύ. ὥστε καὶ τὰ κάτω πάντα, καὶ τἀναντία καὶ τὰ μεταξύ,
ἐκ τῶν πρώτων ἐναντίων ἔσονται. ὅτι μὲν ἓν τὰ μεταξὺ ἔν τε ταὐτῷ 20
208 Br. γένει πάντα καὶ μεταξὺ ἐναντίων καὶ σύγκειται ἐκ τῶν ἐναντίων ἅπαν-
τα, δῆλον.

Cap. 8.

Τὸ δ' ἕτερον τῷ εἴδει τινός τι ἕτερόν ἐστι, καὶ δεῖ τοῦτο ἀμφοῖν 1
ὑπάρχειν· οἷον εἰ ζῷον ἕτερον τῷ εἴδει, ἄμφω ζῷα. ἀνάγκη ἄρα ἐν 2
γένει τῷ αὐτῷ εἶναι τὰ ἕτερα τῷ εἴδει. τὸ γὰρ τοιοῦτον γένος καλῶ,
1058 a ᾧ ἄμφω ἓν ταὐτὸ λέγεται, μὴ κατὰ συμβεβηκὸς ἔχον διαφοράν, εἶθ' ὡς

---

§. 12. ἐναντίως] ἐναντία Ald.
§. 13. χρώματα] χρώματος T. | δεῖ ἐκ τοῦ] δὴ ἔκ τε τοῦ T, δεῖ ἔκ τε τοῦ Ald.
§. 14. ἄρα τῶν] ἄρα om. T. | αἱ πρῶται δὲ] γρ. καὶ χωρὶς τοῦ „δὲ“ συνδέσμου, ἵνα εἰζωμεν μέχρι τοῦ διαφοραί margo E.
§. 15. ὥσε] καὶ ὥσε T.
§. 16. ὥσ' ἀρχαί] »propterea quod principia sunt« Bess.
§. 18. τὰ μεταξύ] τὰ om. T. | πως ἐξ] πῶς δ' ἐξ T.
§. 19. δ' ἐκ] οὖν οὐκ E.
§. 20. ἅπαντα] πάντα ET.
§. 1. εἰ ζῷον] εἰ ζῴῳ Bess.
§. 2. ἄρα] καὶ Ab. | τοιοῦτον] τοιοῦτο E. | ᾧ] ὃ ET. | εἶτ' ἄλλως] εἶθ' ὡς ἄλλως Ab Ald.

3 ὕλη ὂν εἴτ᾽ ἄλλως. ἐ μόνον γὰρ δεῖ τὸ κοινὸν ὑπάρχειν, οἷον ἄμφω
ζῷα, ἀλλὰ καὶ ἕτερον ἑκατέρῳ τοῦτο αὐτὸ τὸ ζῷον, οἷον τὸ μὲν
ἵππον τὸ δὲ ἄνθρωπον. διὰ τᾶτο τὸ κοινὸν ἕτερον ἀλλήλων ἐστὶ τῷ
4 εἴδει. ἔσται δὴ καθ᾽ αὑτὰ τὸ μὲν τοιονδὶ ζῷον τὸ δὲ τοιονδί, οἷον τὸ
μὲν ἵππος τὸ δ᾽ ἄνθρωπος. ἀνάγκη ἄρα τὴν διαφορὰν ταύτην ἑτερό-
5 τητα τᾶ γένες εἶναι. λέγω γὰρ γένες διαφορὰν ἑτερότητα ἢ ἕτερον ποιεῖ
6 τοῦτο αὐτό. ἐναντίωσις τοίνυν ἔσται αὕτη. δῆλον δὲ καὶ ἐκ τῆς ἐπα-
γωγῆς. πάντα γὰρ διαιρεῖται τοῖς ἀντικειμένοις, καὶ ὅτι τἀναντία ἐν
7 ταὐτῷ γένει, δέδεικται· ἡ γὰρ ἐναντιότης ἦν διαφορὰ τελεία. ἡ δὲ δια-
φορὰ ἡ εἴδει πᾶσα τινός τι· ὥστε τοῦτο τὸ αὐτό τε καὶ γένος ἐπ᾽
8 ἀμφοῖν. διὸ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ συζοιχίᾳ πάντα τὰ ἐναντία τῆς κατηγορίας,
ὅσα εἴδει διάφορα καὶ μὴ γένει, ἕτερά τε ἀλλήλων μάλιστα· τελεία γὰρ
ἡ διαφορά, καὶ ἅμα ἀλλήλοις ἐ γίγνεται. ἡ ἄρα διαφορὰ ἐναντίωσίς
9 ἐστιν. τοῦτο ἄρα ἐστὶ τὸ ἑτέροις εἶναι τῷ εἴδει, τὸ ἐν ταὐτῷ γένει
10 ὄντα ἐναντίωσιν ἔχειν ἄτομα ὄντα. ταὐτὰ δὲ τῷ εἴδει, ὅσα μὴ ἔχει
ἐναντίωσιν ἄτομα ὄντα· ἐν γὰρ τῇ διαιρέσει καὶ ἐν τοῖς μεταξὺ γίγνον-
11 ται ἐναντιώσεις πρὶν εἰς τὰ ἄτομα ἐλθεῖν. ὥστε φανερὸν ὅτι πρὸς τὸ
καλέμενον ὂν γένος οὔτε ταὐτὸν ἔτε ἕτερον τῷ εἴδει ἐθέν ἐςι τῶν ὡς 209 Br.
12 γένες εἰδῶν προσηκόντων· ἡ γὰρ ὕλη ἀποφάσει δηλᾶται, τὸ δὲ γένος
ὕλη οὗ λέγεται γένος, μὴ ὡς τὸ τῶν Ἡρακλειδῶν, ἀλλ᾽ ὡς τὸ ἐν τῇ
φύσει, ἐδὲ πρὸς τὰ μὴ ἐν ταὐτῷ γένει, ἀλλὰ διοίσει τῷ γένει ἐκείνων,
13 εἴδει δὲ τῶν ἐν ταὐτῷ γένει. ἐναντίωσιν γὰρ ἀνάγκη εἶναι τὴν δια-
φορὰν ᾗ διαφέρει εἴδει· αὕτη δ᾽ ὑπάρχει τοῖς ἐν ταὐτῷ γένει ἓσι μόνοις.

---

§. 3. *διὰ*] *διὸ Ab* Vet. Bess. (»quare hoc commune«). | *ἕτερον*] *ἕτερα* Camot. Sylb.

§. 4. *καθ᾽ αὑτὰ*] *καθ᾽ αὐτὸ ET* Ald. | *τοιονδὶ*] *τοῖον τὸ T.* | *ἀνάγκη — γένες εἶναι*] om. *T.*

§. 6. *δὲ καὶ*] *καὶ* om. *Ab* Ald.

§. 7. *ἡ δὲ διαφορὰ ἡ εἴδει πᾶσα τινός τι*] *γρ. καὶ ἅτως· „ἡ δὲ διαφορὰ ἡ τέλειος τινός τι“ E.*

§. 9. *ἄρα*] *γὰρ ET* Ald. Bess. Vet. | *ἑτέροις*] *ἕτερον* Ald. | *τὸ ἐν*] *τῷ ἐν T.*

§. 10. *ταὐτὰ — ἄτομα ὄντα*] om. *T.*

§. 11. *ὂν*] om. *E.* | *προσηκόντων*] *προσηκόντως E.*

§. 12. *οὗ*] *ὃ TAb* Vet., *ὃ οὗ* Ald. | *ἀλλ᾽ ὡς*] *ἀλλ᾽ ἢ ὡς* Ald. | *τὸ ἐν τῇ*] *τὸ* om. *ET.* | *ἐκείνων*] *ἐκεῖνα Ab.* | *τῶν ἐν*] *τὰ ἐν TAb* Ald.

§. 13. *διαφέρει*] *διαφέριν T.* | *ταὐτῷ*] *ταὐτῷ τῷ* Ald.

Cap. 9.

Ἀπορήσειε δ' ἄν τις διὰ τί γυνὴ ἀνδρὸς ἐκ εἴδει διαφέρει, ἐναντίᾳ 1
τῇ θήλεος καὶ τῇ ἄρρενος ὄντος, τῆς δὲ διαφορᾶς ἐναντιώσεως· οὐδὲ
ζῷον θῆλυ καὶ ἄρρεν ἕτερον τῷ εἴδει, καίτοι καθ' αὑτὸ τῇ ζῴᾳ αὕτη
ἡ διαφορὰ καὶ ἐχ ὡς λευκότης ἢ μελανία, ἀλλ' ᾗ ζῷον καὶ τὸ θῆλυ
καὶ τὸ ἄρρεν ὑπάρχει. ἔστι δ' ἡ ἀπορία αὕτη σχεδὸν ἡ αὐτὴ καὶ διὰ 2
τί ἡ μὲν ποιεῖ τῷ εἴδει ἕτερα ἐναντίωσις, ἡ δ' οὔ, οἷον τὸ πεζὸν καὶ
τὸ πτερωτόν, λευκότης δὲ καὶ μελανία ἕ. ἢ ὅτι τὰ μὲν οἰκεῖα πάθη
1058 b *τῇ γένους, τὰ δ' ἧττον; καὶ ἐπειδή ἐστι τὸ μὲν λόγος τὸ δ' ὕλη, ὅσαι* 3
μὲν ἐν τῷ λόγῳ εἰσὶν ἐναντιότητες εἴδει ποιῆσι διαφοράν, ὅσαι δ' ἐν τῷ
συνειλημμένῳ τῇ ὕλῃ οὐ ποιῆσιν. διὸ ἀνθρώπου λευκότης ἐ ποιεῖ ἐδὲ 4
μελανία, ἐδὲ τῇ λευκῇ ἀνθρώπου ἐξὶ διαφορὰ κατ' εἶδος πρὸς μέλανα
ἄνθρωπον, οὐδ' ἂν ὄνομα ἓν τεθῇ. ὡς ὕλη γὰρ ὁ ἄνθρωπος, ἐ ποιεῖ 5
δὲ διαφορὰν ἡ ὕλη· οὐκ ἀνθρώπου γὰρ εἴδη εἰσὶν οἱ ἄνθρωποι διὰ τῆτο,
καίτοι ἕτεραι αἱ σάρκες καὶ τὰ ὀξᾶ ἐξ ὧν ὅδε καὶ ὅδε· ἀλλὰ τὸ σύνολον 6
ἕτερον μέν, εἴδει δ' ἐχ ἕτερον, ὅτι ἐν τῷ λόγῳ ἐκ ἔξιν ἐναντίωσις· τῆτο
δ' ἐστὶ τὸ ἔσχατον ἄτομον. ὁ δὲ Καλλίας ἐξὶν ὁ λόγος μετὰ τῆς ὕλης· 7
210 Br. *καὶ ὁ λευκὸς δὴ ἄνθρωπος ὅτι Καλλίας λευκός· κατὰ συμβεβηκὸς ἦν*
ὁ ἄνθρωπος λευκός. οὐδὲ χαλκῆς δὴ κύκλος καὶ ξύλινος, ἐδὲ τρίγωνον 8
χαλκῆν καὶ κύκλος ξύλινος, οὐ διὰ τὴν ὕλην εἴδει διαφέρουσιν, ἀλλ' ὅτι
ἐν τῷ λόγῳ ἔνεξιν ἐναντίωσις. πότερον δ' ἡ ὕλη ἐ ποιεῖ ἕτερα τῷ εἴδει, 9
οὖσά πως ἑτέρα, ἢ ἔστιν ὡς ποιεῖ; διὰ τί γὰρ ὁδὶ ὁ ἵππος τουδὶ ἀν-
θρώπου ἕτερος τῷ εἴδει; καίτοι σὺν τῇ ὕλῃ οἱ λόγοι αὐτῶν. ἢ ὅτι 10
ἔνεστιν ἐν τῷ λόγῳ ἐναντίωσις; καὶ γὰρ τοῦ λευκῆ ἀνθρώπου καὶ μέ-
λανος ἵππου. καὶ ἔξι γε εἴδει, ἀλλ' ἐχ ᾗ ὁ μὲν λευκὸς ὁ δὲ μέλας, 11

---

§. 1. τις] om. *T.* | γυνὴ ἀνδρὸς] ἀνδρὸς γυνὴ *Ab* Ald. | καθ' αὑτὸ] καθ' αὑτὰ *Ab.* | λευκότης] ἡ λευκ. *Ab* Ald.

§. 3. καὶ] ᾗ *E*, om. *T.* | ἐξι] om. Ald.

§. 5. ἐκ] ἐδὲν *Ab.* | εἴδη] εἴδει *T*, ὕλη *Ab*, ἡ ὕλη Ald.

§. 6. τὸ ἔσχατον] om. Ald., τὸ om. *ET.*

§. 7. ἄνθρωπος λευκός] λευκός om. *Ab.*

§. 8. οὐδὲ] οὐδ' ὁ *ET* Ald. | κύκλος ξύλινος] ξύλινος κύκλος *T.* Porro Sylb. haec adnotat: »comma istud καὶ κύκλος ζύλινος agnoscit etiam Bessarionis versio; alioqui existimarit aliquis legendum καὶ τρίγωνον ξύλινον: ut scilicet idem in utroque commate sit substantivum, sicut in praecedentibus.« | ἐναντίωσις] ἐναντιότης Ald.

§. 9. οὐ ποιεῖ] οὐ om. *ET.* | πως] ἁπλῶς rec. *E.* | ἑτέρα] om. *T* et pr. *E.* | ὁδὶ] ὅδε *Ab* Ald.

§. 10. μέλανος] om. *Ab.*

§. 11. ὅμως] ὁμοίως Ald.

12 ἐπεὶ καὶ εἰ ἄμφω λευκὰ ἦν, ὅμως ἂν ἦν εἴδει ἕτερα. τὸ δὲ ἄρρεν καὶ θῆλυ τῷ ζῴου οἰκεῖα μὲν πάθη, ἀλλ' ἃ κατὰ τὴν ἐσίαν ἀλλ' ἐν τῇ ὕλῃ καὶ τῷ σώματι. διὸ τὸ αὐτὸ σπέρμα θῆλυ ἢ ἄρρεν γίγνεται παθόν
13 τι πάθος. τί μὲν ἓν ἐστὶ τὸ τῷ εἴδει ἕτερον εἶναι, καὶ διὰ τί τὰ μὲν διαφέρει εἴδει τὰ δ' ἕ, εἴρηται.

Cap. 10.

1 Ἐπειδὴ δὲ τὰ ἐναντία ἕτερα τῷ εἴδει, τὸ δὲ φθαρτὸν καὶ τὸ ἄφθαρτον ἐναντία (στέρησις γὰρ ἀδυναμία διωρισμένη), ἀνάγκη ἕτερον εἶναι
2 τῷ γένει τὸ φθαρτὸν καὶ τὸ ἄφθαρτον. νῦν μὲν οὖν ἐπ' αὐτῶν εἰρήκαμεν τῶν καθόλου ὀνομάτων, ὥστε δόξειεν ἂν οὐκ ἀναγκαῖον εἶναι ὁτιοῦν ἄφθαρτον καὶ φθαρτὸν ἕτερα εἶναι τῷ εἴδει, ὥσπερ οὐδὲ λευκὸν
3 καὶ μέλαν. τὸ γὰρ αὐτὸ ἐνδέχεται εἶναι καὶ ἅμα, ἐὰν ᾖ τῶν καθόλ8, ὥσπερ ὁ ἄνθρωπος εἴη ἂν καὶ λευκὸς καὶ μέλας, καὶ τῶν καθ' ἕκαστον· εἴη γὰρ ἂν μὴ ἅμα ὁ αὐτὸς λευκὸς καὶ μέλας. καίτοι ἐναντίον τὸ
4 λευκὸν τῷ μέλανι. ἀλλὰ τῶν ἐναντίων τὰ μὲν κατὰ συμβεβηκὸς ὑπάρχει
ἐνίοις, οἷον καὶ τὰ νῦν εἰρημένα καὶ ἄλλα πολλά, τὰ δὲ ἀδύνατον, ὧν 211 Br. 1059 a
5 ἐστὶ καὶ τὸ φθαρτὸν καὶ τὸ ἄφθαρτον· οὐθὲν γάρ ἐστι φθαρτὸν κατὰ συμβεβηκός· τὸ μὲν γὰρ συμβεβηκὸς ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν, τὸ δὲ φθαρ-
6 τὸν τῶν ἐξ ἀνάγκης ὑπαρχόντον ἐστὶν οἷς ὑπάρχει· ἢ ἔσται ταὐτὸ καὶ ἓν φθαρτὸν καὶ ἄφθαρτον, εἰ ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν αὐτῷ τὸ φθαρτόν. ἢ τὴν ἐσίαν ἄρα ἢ ἐν τῇ ἐσίᾳ ἀνάγκη ὑπάρχειν τὸ φθαρτὸν ἑκάστῳ
7 τῶν φθαρτῶν. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τ8 ἀφθάρτ8· τῶν γὰρ ἐξ ἀνάγκης ὑπαρχόντων ἄμφω. ᾗ ἄρα καὶ καθὸ πρῶτον τὸ μὲν φθαρτὸν
8 τὸ δ' ἄφθαρτον, ἔχει ἀντίθεσιν, ὥστε ἀνάγκη γένει ἕτερα εἶναι. φανερὸν τοίνυν ὅτι ἐκ ἐνδέχεται εἶναι εἴδη τοιαῦτα οἷα λέγουσί τινες· ἔσαι γὰρ
9 καὶ ἄνθρωπος ὁ μὲν φθαρτὸς ὁ δ' ἄφθαρτος. καίτοι τῷ εἴδει ταὐτὰ

---

§. 13. τί] ὅτι *E*.

§. 1. ἐπειδὴ] ἐπεὶ Ald. | τὸ δὲ] δὲ om. *Ab*. | τὸ ἄφθαρτον] τὸ om. *Ab*. | ἀδυναμία] ἀδυναμίᾳ Ald. | τὸ ἄφθαρτον] τὸ om. *Ab*.

§. 2. οὖν] om. *T*. | ὥσε] ὡς δὲ *EAb* Vet.

§. 3. εἴη ἂν] ἂν εἴη *T*. | καθ' ἕκαστον] καθ' ἕκαστα *T* Ald. Vetus interpres ita vertit: »et non simul singularium: erit enim non simul albus idem et niger,« quasi legerit καὶ τῶν καθ' ἕκαστον μὴ ἅμα· εἴη γὰρ κτλ. | καίτοι] καὶ τὸ *T*.

§. 6. καὶ ἕν] καὶ om. *Ab* Ald.

§. 7. ὁ δ' αὐτὸς] ὁ αὐτὸς δὲ *Ab* Ald. | ᾗ ἄρα] ἢ ἄρα Ald. | γένει ἕτερα] γένη ἕτερα *T*.

§. 8. γὰρ καὶ] καὶ om. *ET* Vet., γὰρ τὸ Ald.

§. 9. γένει ἕτερα] γένη ἕτερα εἴδη *T*.

λέγεται εἶναι τὰ εἴδη τοῖς τισὶ καὶ ἐχ ὁμώνυμα· τὰ δὲ γένει ἕτερα πλεῖον διέσηκεν ἢ τὰ εἴδει.

LIBER XI. (K)

Cap. 1.

Ὅτι μὲν ἡ σοφία περὶ ἀρχὰς ἐπισήμη τίς ἐσι, δῆλον ἐκ τῶν πρώ- 1
των ἐν οἷς διηπόρηται πρὸς τὰ ὑπὸ τῶν ἄλλων εἰρημένα περὶ τῶν ἀρχῶν· ἀπορήσειε δ' ἄν τις πότερον μίαν ὑπολαβεῖν εἶναι δεῖ τὴν σοφίαν ἐπι- 2
σήμην ἢ πολλάς. εἰ μὲν γὰρ μίαν, μία γ' ἐσὶν ἀεὶ τῶν ἐναντίων· αἱ 3
δ' ἀρχαὶ οὐκ ἐναντίαι. εἰ δὲ μὴ μία, ποίας δεῖ θεῖναι ταύτας; ἔτι τὰς ἀποδεικτικὰς ἀρχὰς θεωρῆσαι μιᾶς ἢ πλειόνων; εἰ μὲν γὰρ μιᾶς,
212 Br. τί μᾶλλον ταύτης ἢ ὁποιασοῦν; εἰ δὲ πλειόνων, ποίας δεῖ ταύτας θεῖναι; ἔτι πότερον πασῶν τῶν οὐσιῶν ἢ οὔ; εἰ μὲν γὰρ μὴ πασῶν, ποίων 4
χαλεπὸν ἀποδοῦναι· εἰ δὲ πασῶν μία, ἄδηλον πῶς ἐνδέχεται πλειόνων τὴν αὐτὴν ἐπιστήμην εἶναι. ἔτι πότερον περὶ τὰς οὐσίας μόνον ἢ καὶ 5
τὰ συμβεβηκότα ἀπόδειξίς ἐστιν; εἰ γὰρ περί γε τὰ συμβεβηκότα ἀπό- δειξίς ἐστιν, περὶ τὰς ἐσίας οὐκ ἔστιν. εἰ δ' ἑτέρα, τίς ἑκατέρα καὶ 6
ποτέρα σοφία; ἡ μὲν γὰρ ἀποδεικτικὴ σοφία ἡ περὶ τὰ συμβεβηκότα, ἡ δὲ περὶ τὰ πρῶτα ἡ τῶν ἐσιῶν. ἀλλ' ἐδὲ περὶ τὰς ἐν τοῖς φυσικοῖς 7
εἰρημένας αἰτίας τὴν ζητουμένην ἐπιστήμην θετέον. ἔστε γὰρ περὶ τὸ οὗ 8
ἕνεκεν· τοιοῦτον γὰρ τἀγαθόν, τοῦτο δ' ἐν τοῖς πρακτοῖς ὑπάρχει καὶ τοῖς ἴσιν ἐν κινήσει· καὶ τοῦτο πρῶτον κινεῖ (τοιοῦτον γὰρ τὸ τέλος), τὸ δὲ πρῶτον κινῆσαν ἐκ ἔστιν ἐν τοῖς ἀκινήτοις. ὅλως δ' ἀπορίαν ἔχει 9
1059 b πότερόν ποτε περὶ τὰς αἰσθητὰς ἐσίας ἐστὶν ἡ ζητουμένη νῦν ἐπιστήμη ἢ ἕ, περὶ δέ τινας ἑτέρας. εἰ γὰρ περὶ ἄλλας, ἢ περὶ τὰ εἴδη εἴη ἂν 10

---

§. 1. τίς ἐστι] τις om. *ET* Vet.
§. 2. μία γ'] μία δ' *ET* Ald. Vet.
§. 3. θεῖναι] τιθέναι *Ab*.
§. 4. ἄδηλον] ἄδηλον ἀποδοῦναι *T*.
§. 5. ἀπόδειξίς ἐσιν] add. *E* Vet. | περί γε] γε om. *ET*. | περὶ τὰς] περὶ δὲ τὰς *T*.
§. 6. ἡ περὶ τὰ] ἡ om. *Ab*. | ἡ τῶν] ἢ τῶν *T*.
§. 7. ζητουμένην] ἐπιζητουμένην *ETAb* Ald.
§. 8. οὗ ἕνεκεν] ἕνεκεν τινὸς *AbFb*. | πρακτοῖς] πρακτικοῖς *Ab* Ald.
§. 10. ὅτι οὐκ ἔσι] διότι οὐκ ἔσι *Ab*.

11 ἢ περὶ τὰ μαθηματικά. τὰ μὲν ἓν εἴδη ὅτι οὐκ ἔξι, δῆλον. ὅμως δ' ἀπορίαν ἔχει, κἂν εἶναί τις αὐτὰ θῇ, διὰ τί ποτ' ἐχ ὥσπερ ἐπὶ τῶν
12 μαθηματικῶν, οὕτως ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὧν ἔστιν εἴδη. λέγω δ' ὅτι τὰ μαθηματικὰ μὲν μεταξύ τε τῶν εἰδῶν τιθέασι καὶ τῶν αἰσθητῶν οἷον τρίτα τινὰ παρὰ τὰ εἴδη τε καὶ τὰ δεῦρο· τρίτος δ' ἄνθρωπος
13 ἐκ ἔστιν οὐδ' ἵππος παρ' αὐτόν τε καὶ τὺς καθ' ἕκαστον. εἰ δ' αὖ μή ἐξιν ὡς λέγεσι, περὶ ποῖα θετέον πραγματεύεσθαι τὸν μαθηματικόν; ἐ γὰρ δὴ περὶ τὰ δεῦρο· τύτων γὰρ ἐθέν ἐστιν οἷον αἱ μαθηματικαὶ
14 ζητοῦσι τῶν ἐπιστημῶν. ἐδὲ μὴν περὶ τὰ μαθηματικὰ ἡ ζητουμένη νῦν 213 Br.
ἐστὶν ἐπιστήμη· χωριστὸν γὰρ αὐτῶν οὐθέν. ἀλλ' ἐδὲ τῶν αἰσθητῶν
15 ἐσιῶν· φθαρταὶ γάρ. ὅλως δ' ἀπορήσειέ τις ἂν ποίας ἐξὶν ἐπιξήμης
16 τὸ διαπορῆσαι περὶ τῆς τῶν μαθηματικῶν ὕλης. ἔτε γὰρ τῆς φυσικῆς, διὰ τὸ περὶ τὰ ἔχοντα ἐν αὑτοῖς ἀρχὴν κινήσεως καὶ ςάσεως τὴν τοῦ φυσικῦ πᾶσαν εἶναι πραγματείαν, ἐδὲ μὴν τῆς σκοπούσης περὶ ἀποδεί-
ξεώς τε καὶ ἐπιστήμης· περὶ γὰρ αὐτὸ τῦτο τὸ γένος τὴν ζήτησιν ποι-
17 εῖται. λείπεται τοίνυν τὴν προκειμένην φιλοσοφίαν περὶ αὐτῶν τὴν
18 σκέψιν ποιεῖσθαι. διαπορήσειε δ' ἄν τις εἰ δεῖ θεῖναι τὴν ζητουμένην ἐπιστήμην περὶ τὰς ἀρχὰς τὰ καλύμενα ὑπό τινων στοιχεῖα· ταῦτα δὲ
19 πάντες ἐνυπάρχοντα τοῖς συνθέτοις τιθέασιν. μᾶλλον δ' ἂν δόξειε τῶν καθόλου δεῖν εἶναι τὴν ζητουμένην ἐπιξήμην· πᾶς γὰρ λόγος καὶ πᾶσα ἐπιξήμη τῶν καθόλυ καὶ ὐ τῶν ἐσχάτων, ὥς' εἴη ἂν οὕτω τῶν πρώτων
20 γενῶν. ταῦτα δὲ γίγνοιτ' ἂν τό τε ὂν καὶ τὸ ἕν· ταῦτα γὰρ μάλιστ' ἂν ὑποληφθείη περιέχειν τὰ ὄντα πάντα καὶ μάλιστα ἀρχαῖς ἐοικέναι
διὰ τὸ εἶναι πρῶτα τῇ φύσει· φθαρέντων γὰρ αὐτῶν συναναιρεῖται καὶ
21 τὰ λοιπά· πάντα γὰρ ὂν καὶ ἕν. ᾗ δὲ τὰς διαφορὰς αὐτῶν ἀνάγκη μετέχειν εἰ θήσει τις αὐτὰ γένη, διαφορὰ δ' ἐδεμία τῦ γένους μετέχει,
22 ταύτῃ δ' ἐκ ἂν δόξειε δεῖν αὐτὰ τιθέναι γένη οὐδ' ἀρχάς. ἔτι δ' εἰ

---

§. 11. ὅμως] ὅλως *Ab*.

§. 12. μεταξύ τε] τε om. *ET*. | τρίτα] τρόπον *T*. | καθ' ἕκαστον] καθ' ἕκαστα *ET* Ald.

§. 13. αἱ μαθηματικαὶ ζητῦσι] ζητοῦσιν αἱ μαθ. *Ab*.

§. 15. τις ἄν] ἄν τις *Fb*, ἄν om. *T* et pr. *E*.

§. 16. τὰ ἔχοντα] τὰ ἔσχατα *T*. | αὐτοῖς] ἑαυτοῖς *Ab*. | σκοπούσης περὶ] περὶ om. *T*.

§. 17. αὐτῶν] αὐτῆς *T*.

§. 20. γίγνοιτ'] γίγνοιντ' *E*. | καὶ τὰ λοιπά] καὶ om. *T*. | πάντα] πᾶν *Ab* Ald. Bess.

§. 22. γένες] γένει *T*. | εἰς εἴδη] εἴδη om. *T*. | μᾶλλον ἄν] μᾶλλον δ' ἄν Ald.

μᾶλλον ἀρχὴ τὸ ἁπλούστερον τοῦ ἧττον τοιούτου, τὰ δ' ἔσχατα τῶν ἐκ τοῦ γένους ἁπλούστερα τῶν γενῶν (ἄτομα γάρ), τὰ γένη δ' εἰς εἴδη πλείω καὶ διαφέροντα διαιρεῖται, μᾶλλον ἂν ἀρχὴ δόξειεν εἶναι τὰ εἴδη τῶν γενῶν. ἡ δὲ συναναιρεῖται τοῖς γένεσι τὰ εἴδη, τὰ γένη ταῖς ἀρχαῖς 23
1060 a 214 Br. ἔοικε μᾶλλον· ἀρχὴ γὰρ τὸ συναναιροῦν. τὰ μὲν οὖν τὴν ἀπορίαν ἔχοντα ταῦτα καὶ τοιαῦτ' ἐστὶν ἕτερα.

Cap. 2.

Ἔτι πότερον δεῖ τιθέναι τι παρὰ τὰ καθ' ἕκαστα ἢ οὔ, ἀλλὰ τού- 1
των ἡ ζητουμένη ἐπιστήμη. ἀλλὰ ταῦτα ἄπειρα. τά γε μὴν παρὰ τὰ 2
καθ' ἕκαστα γένη ἢ εἴδη ἐστίν· ἀλλ' οὐδετέρου τούτων ἡ ζητουμένη νῦν
ἐπιστήμη. διότι γὰρ ἀδύνατον τοῦτ', εἴρηται. καὶ γὰρ ὅλως ἀπορίαν 3
ἔχει πότερον δεῖ τινὰ ὑπολαβεῖν οὐσίαν εἶναι χωριστὴν παρὰ τὰς αἰσθη-
τὰς οὐσίας καὶ τὰς δεῦρο, ἢ ἔ, ἀλλὰ ταῦτ' εἶναι τὰ ὄντα καὶ περὶ ταῦτα
τὴν σοφίαν ὑπάρχειν. ζητεῖν μὲν γὰρ ἐοίκαμεν ἄλλην τινά, καὶ τὸ προ- 4
κείμενον τοῦτ' ἐστὶν ἡμῖν, λέγω δὲ τὸ ἰδεῖν εἴ τι χωριστὸν καθ' αὑτὸ καὶ
μηδενὶ τῶν αἰσθητῶν ὑπάρχον. ἔτι δ' εἰ παρὰ τὰς αἰσθητὰς οὐσίας 5
ἔστι τις ἑτέρα οὐσία, παρὰ ποίας τῶν αἰσθητῶν δεῖ τιθέναι ταύτην εἶναι;
τί γὰρ μᾶλλον παρὰ τοὺς ἀνθρώπους ἢ τοὺς ἵππους ἢ τῶν ἄλλων ζῴων 6
θήσει τις αὐτὴν ἢ καὶ τῶν ἀψύχων ὅλως; τό γε μὴν ἴσας ταῖς αἰσθη- 7
ταῖς καὶ φθαρταῖς οὐσίαις ἀϊδίους ἑτέρας κατασκευάζειν ἐκτὸς τῶν εὐλό-
γων δόξειεν ἂν πίπτειν. εἰ δὲ μὴ χωριστὴ τῶν σωμάτων ἡ ζητουμένη νῦν 8
ἐστὶν ἀρχή, τίνα ἄν τις ἄλλην μᾶλλον θείη τῆς ὕλης; αὕτη γε μὴν ἐνερ-
γείᾳ μὲν οὐκ ἔστι, δυνάμει δ' ἔστιν. μᾶλλόν τ' ἂν ἀρχὴ κυριωτέρα ταύτης 9
δόξειεν εἶναι τὸ εἶδος καὶ ἡ μορφή· τοῦτο δὲ φθαρτόν, ὥσθ' ὅλως οὐκ
ἔστιν ἀΐδιος οὐσία χωριστὴ καὶ καθ' αὑτήν. ἀλλ' ἄτοπον· ἔοικε γὰρ καὶ 10
ζητεῖται σχεδὸν ὑπὸ τῶν χαριεστάτων ὡς οὖσά τις ἀρχὴ καὶ οὐσία τοι-
αύτη· πῶς γὰρ ἔσαι τάξις μή τινος ὄντος ἀϊδίου καὶ χωριστοῦ καὶ μέ-

---

§. 23. *συναναιρεῖται*] *συναιρεῖται Ab* Ald. | *ἕτερα*] om. *Fb*.

§. 1. *ἐπιστήμη*] om. *T*, *νῦν ἐπιστήμη* Ald. | *τά γε*] *τά τε* Ald. | *οὐδετέρα*] *οὐδετέρα* Ald. | *νῦν*] om. *T* Ald. | *διότι*] *διὸ ET*.

§. 2. *τά γε*] *τά τε* Ald.

§. 4. *ἰδεῖν*] *δεῖν Ab*.

§. 5. *παρά*] *περὶ T*. | *ἔστι*] om. *Fb*.

§. 6. *αὐτὴν*] *αὐτὴν εἶναι* Ald.

§. 7. *ἴσας*] *ἴσα T*.

§. 8. *νῦν ἐστὶν*] *ἐστὶν* om. *Ab*. | *τις ἄλλην*] *ἄλλην τις Ab*. | *μᾶλλον θείη*] *θείη μᾶλλον ET* Ald.

11 νοντος; ἔτι δ' εἴπερ ἔξι τις ἀσία καὶ ἀρχὴ τοιαύτη τὴν φύσιν οἵαν νῦν 215 Br.
ζητῶμεν, καὶ αὕτη μία πάντων καὶ ἡ αὐτὴ τῶν ἀϊδίων τε καὶ φθαρτῶν,
ἀπορίαν ἔχει διὰ τί ποτε τῆς αὐτῆς ἀρχῆς ὔσης τὰ μέν ἐξιν ἀΐδια τῶν
12 ὑπὸ τὴν ἀρχήν, τὰ δ' οὐκ ἀΐδια· τοῦτο γὰρ ἄτοπον. εἰ δ' ἄλλη μέν
ἐστιν ἀρχὴ τῶν φθαρτῶν ἄλλη δὲ τῶν ἀϊδίων, εἰ μὲν ἀΐδιος καὶ ἡ τῶν
φθαρτῶν, ὁμοίως ἀπορήσομεν· διὰ τί γὰρ ἐκ ἀϊδίε τῆς ἀρχῆς ὔσης καὶ
13 τὰ ὑπὸ τὴν ἀρχὴν ἀΐδια; φθαρτῆς δ' ὔσης ἄλλη τις ἀρχὴ γίγνεται ταύ-
14 της κἀκείνης ἑτέρα, καὶ τοῦτ' εἰς ἄπειρον πρόεισιν. εἰ δ' αὖ τις τὰς
δοκούσας μάλιστ' ἀρχὰς ἀκινήτους εἶναι, τό τε ὂν καὶ τὸ ἓν θήσει, πρῶ-
τον μὲν εἰ μὴ τόδε τι καὶ οὐσίαν ἑκάτερον αὐτῶν σημαίνει, πῶς ἔσονται 1060 b
χωρισταὶ καὶ καθ' αὑτάς; τοιαύτας δὲ ζητοῦμεν τὰς ἀϊδίους τε καὶ πρώ-
15 τας ἀρχάς. εἴ γε μὴν τόδε τι καὶ οὐσίαν ἑκάτερον αὐτῶν δηλοῖ, πάντ'
ἐστὶν οὐσίαι τὰ ὄντα· κατὰ πάντων γὰρ τὸ ὂν κατηγορεῖται, κατ' ἐνίων
16 δὲ καὶ τὸ ἕν. οὐσίαν δ' εἶναι πάντα τὰ ὄντα ψεῦδος. ἔτι δὲ τοῖς τὴν
πρώτην ἀρχὴν τὸ ἓν λέγουσι καὶ τοῦτ' οὐσίαν, ἐκ δὲ τοῦ ἑνὸς καὶ τῆς ὕλης
τὸν ἀριθμὸν γεννῶσι πρῶτον, καὶ τοῦτον οὐσίαν φάσκουσιν εἶναι, πῶς
17 ἐνδέχεται τὸ λεγόμενον ἀληθὲς εἶναι; τὴν γὰρ δυάδα καὶ τῶν λοιπῶν
ἕκαστον ἀριθμῶν τῶν συνθέτων πῶς ἓν δεῖ νοῆσαι; περὶ τούτου γὰρ ὅτε
18 λέγουσιν ἐῤῥέθην ὅτε ῥᾴδιον εἰπεῖν. εἴ γε μὴν γραμμὰς ἢ τὰ τούτων ἐχόμενα
(λέγω δ' ἐπιφανείας τὰς πρώτας) θήσει τις ἀρχάς, ταῦτα δ' οὐκ εἰσὶν
οὐσίαι χωρισταί, τομαὶ δὲ καὶ διαιρέσεις αἱ μὲν ἐπιφανειῶν αἱ δὲ σωμά-
των, αἱ δὲ στιγμαὶ γραμμῶν, ἔτι δὲ πέρατα τῶν αὐτῶν τούτων· πάντα 216 Br.
19 δὲ ταῦτα ἐν ἄλλοις ὑπάρχει καὶ χωριστὸν ὅθέν ἐστιν. ἔτι πῶς οὐσίαν

---

§. 11. *μία πάντων*] μία, μία πάντων *T.* | *ἡ αὐτὴ*] αὕτη *Ab.* | *ἐκ ἀΐδια*] οὐ. καὶ *Ab.* | *ἄτοπον*] τὸ ἄτοπον Ald.

§. 12. *ἀϊδίε*] ἀΐδια *Ab* Brand. | *καὶ*] om. Bess. Camot. | *ἀρχὴν ἀΐδια*] ἀρχὴν οὐκ ἀΐδια *E*, ἀΐδιον sine ἀρχὴν *Ab* Brand.; Bessario totum colon ita vertit: »cur enim principio aeterno existente non sint aeterna, quae sub aeterno sunt.« Legit itaque *διὰ τί γὰρ ἀϊδίε τῆς ἀ. οὔσης τὰ ὑπὸ τ. ἀ. οὐκ ἀΐδια.*

§. 14. *αὖ*] ἄν *T.* | *ἀϊδίους τε*] τε om. *Ab.*

§. 15. *τόδε τι καὶ οὐσίαν*] οὐσίαν καὶ τόδε τι *Ab.* | *πάντ' ἐξὶν*] πάντ' εἰσὶν *Ab.* | *οὐσίαι*] οὐσία Ald. | *κατὰ*] καὶ *T.* | *δὲ καὶ*] καὶ add. *E* Bess. Vet.

§. 17. *τῶν λοιπῶν*] λοιπῶν τῶν Ald. | *ἀριθμῶν*] ἀριθμὸν *Ab* Ald.

§. 18. *τὰς πρώτας*] »has voces etiam Bessario in parenthesi includit: alioqui suspicari possit aliquis, adjectivum *τὰς πρώτας* ad sequens substantivum *ἀρχὰς* referendum esse« Sylb. | *τις ἀρχάς*] τὰς ἀρχάς *T.* | *ταῦτα δ'*] ταῦτα γὰρ *Ab.* | *αἱ μὲν*] αἱ μὲν γὰρ *Ab.* | *πέρατα*] om. *T.* | *πάντα*] ἅπαντα *Ab.* | *οὐθέν ἐξιν*] om. *T.*

§. 19. *καὶ στιγμῆς*] καὶ τῆς στιγμῆς *T.* | *πάσης*] om. *T.*

ὑπολαβεῖν εἶναι δεῖ τᾶ ἑνὸς καὶ στιγμῆς; οὐσίας μὲν γὰρ πάσης γένεσίς ἐσι, στιγμῆς δ' οὐκ ἔστιν· διαίρεσις γὰρ ἡ στιγμή. παρέχει δ' ἀπορίαν 20
καὶ τὸ πᾶσαν μὲν ἐπιστήμην εἶναι τῶν καθόλου καὶ τᾶ τοιουδί, τὴν δ' ὐσίαν μὴ τῶν καθόλου εἶναι, μᾶλλον δὲ τόδε τι καὶ χωριστόν, ὥστ' εἰ περὶ τὰς ἀρχάς ἐσιν ἐπισήμη, πῶς δεῖ τὴν ἀρχὴν ὑπολαβεῖν ὐσίαν εἶναι; ἔτι πότερον ἔστι τι παρὰ τὸ σύνολον ἢ οὔ; λέγω δὲ τὴν ὕλην καὶ τὸ 21
μετὰ ταύτης. εἰ μὲν γὰρ μή, τά γ' ἐν ὕλῃ φθαρτὰ πάντα. εἰ δ' ἔσι 22
τι, τὸ εἶδος ἂν εἴη καὶ ἡ μορφή. τᾶτ' ἴσν ἐπὶ τίνων ἐσὶ καὶ ἐπὶ τίνων 23
ὔ, χαλεπὸν ἀφορίσαι· ἐπ' ἐνίων γὰρ δῆλον ὐκ ὂν χωριστὸν τὸ εἶδος, οἷον οἰκίας. ἔτι πότερον αἱ ἀρχαὶ εἴδει ἢ ἀριθμῷ αἱ αὐταί; εἰ γὰρ ἀριθμῷ, 24
πάντ' ἔσται ταὐτά.

Cap. 3.

Ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἡ τᾶ φιλοσόφου ἐπισήμη τᾶ ὄντος ᾗ ὂν καθόλου 1
καὶ οὐ κατὰ μέρος, τὸ δ' ὂν πολλαχῶς καὶ οὐ καθ' ἕνα λέγεται τρόπον· εἰ μὲν οὖν ὁμωνύμως κατὰ δὲ κοινὸν μηθέν, ὐκ ἔστιν ὑπὸ μίαν ἐπισήμην (οὐ γὰρ ἓν γένος τῶν τοιύτων), εἰ δὲ κατά τι κοινόν, εἴη ἂν ὑπὸ μίαν ἐπιστήμην. ἔοικε δὴ τὸν εἰρημένον λέγεσθαι τρόπον καθάπερ τό 2
1061 a τε ἰατρικὸν καὶ ὑγιεινόν· καὶ γὰρ τούτων ἑκάτερον πολλαχῶς λέγομεν. λέγεται δὲ τᾶτον τὸν τρόπον ἕκασον τῷ τὸ μὲν πρὸς τὴν ἰατρικὴν ἐπι- 3
στήμην ἀνάγεσθαί πως, τὸ δὲ πρὸς ὑγίειαν, τὸ δ' ἄλλως, πρὸς ταὐτὸ δ' ἕκαστον. ἰατρικὸς γὰρ λόγος καὶ μαχαίριον λέγεται τῷ τὸ μὲν ἀπὸ 4
τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης εἶναι, τὸ δὲ ταύτῃ χρήσιμον. ὁμοίως δὲ καὶ 5
217 Br. ὑγιεινόν· τὸ μὲν γὰρ ὅτι σημαντικὸν ὑγιείας, τὸ δ' ὅτι ποιητικόν. ὁ δ' αὐτὸς τρόπος καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν. τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον καὶ τὸ ὂν 6

---

§. 20. *τοιουδί*] τοιᾶδε *T*. | *τὴν δ'*] *δ'* om. *Ab*.
§. 22. *γ' ἐν*] *γένη T*.
§. 23. *οὐκ ὄν*] *οὐκ ἂν T*, *κἂν Ab*.
§. 24. *γὰρ ἀριθμῷ*] *γὰρ ἀρ. ἕν Ab* Ald. Bess. | *πάντ' ἔσται*] *πάντες εἰσὶ T*. | *ταὐτά*] *ταῦτα TAb*, *τοιαῦτα E*.
§. 1. *εἰ μὲν οὖν*] *οὖν* om. Sylb. | *οὐ γὰρ ἕν*] *οὐ γὰρ ἂν ἕν Ab* Ald.
§. 2. *δὴ*] *δὲ T* Bess. | *τό τε*] *τε* om. *Ab*. | *ὑγιεινόν*] *τὸ ὑγ. Ab* Ald. | *λέγομεν*] *λεγόμενον TAb* Bess., om. Vet.
§. 3. *τᾶτον τὸν τρόπον*] *τῶν τρόπων ET* Vet. | *τὴν ἰατρικὴν ἐπισήμην*] *τὴν* et *ἐπισήμην* om. Ald.
§. 4. *γὰρ*] *δὲ T*. | *μαχαίριον*] *μαχαίριος T*.
§. 5. *γὰρ ὅτι*] *ὅτι* om. *T*.
§. 6. *δὴ*] *δὲ T*. | *τῷ γὰρ τοῦ*] *τὸ γὰρ τοῦ T*, *τοῦ γὰρ Ab*. | *ᾗ τῶν ἄλλων*] *καὶ τῶν ἄλλων Ab*. | *εἶναι λέγεται*] *λέγεται εἶναι Ab*.

ἅπαν λέγεται· τῷ γὰρ τῆ ὄντος ᾗ ὂν πάθος ἢ ἕξις ἢ διάθεσις ἢ κίνησις
7 ἢ τῶν ἄλλων τι τῶν τοιούτων εἶναι λέγεται ἕκαστον αὐτῶν ὄν. ἐπεὶ δὲ παντὸς τοῦ ὄντος πρὸς ἕν τι καὶ κοινὸν ἡ ἀναγωγὴ γίγνεται, καὶ τῶν ἐναντιώσεων ἑκάστη πρὸς τὰς πρώτας διαφορὰς καὶ ἐναντιώσεις ἀναχθήσεται τοῦ ὄντος, εἴτε πλῆθος καὶ ἓν εἴθ' ὁμοιότης καὶ ἀνομοιότης αἱ πρῶται τῆ ὄντος εἰσὶ διαφοραί, εἴτ' ἄλλαι τινές· ἔστωσαν γὰρ αὗται
8 τεθεωρημέναι. διαφέρει δ' ἠθὲν τὴν τῆ ὄντος ἀναγωγὴν πρὸς τὸ ὂν ἢ
9 πρὸς τὸ ἓν γίγνεσθαι. καὶ γὰρ εἰ μὴ ταὐτὸν ἄλλο δ' ἐστίν, ἀντιστρέ-
10 φει γε· τό τε γὰρ ἓν καὶ ὄν πως, τό τε ὂν ἕν. ἐπεὶ δ' ἐστὶ τὰ ἐναντία πάντα τῆς αὐτῆς καὶ μιᾶς ἐπιστήμης θεωρῆσαι, λέγεται δ' ἕκαστον αὐτῶν κατὰ στέρησιν (καίτοι γ' ἔνια ἀπορήσειέ τις ἂν πῶς λέγεται κατὰ στέρησιν, ὧν ἔστιν ἀνὰ μέσον τι, καθάπερ ἀδίκου καὶ δικαίου), περὶ πάντα δὴ τὰ τοιαῦτα τὴν στέρησιν δεῖ τιθέναι, μὴ τοῦ ὅλου λόγου, τῆ
11 τελευταίου δὲ εἴδους· οἷον εἰ ἔστιν ὁ δίκαιος καθ' ἕξιν τινὰ πειθαρχικὸς τοῖς νόμοις, οὐ πάντως ὁ ἄδικος ἕξει τῆ ὅλου στερόμενος λόγυ, περὶ δὲ τὸ πείθεσθαι τοῖς νόμοις ἐκλείπων πῆ, καὶ ταύτῃ ἡ στέρησις ὑπάρξει
12 αὐτῷ. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. καθάπερ δ' ὁ μαθηματικὸς περὶ τὰ ἐξ ἀφαιρέσεως τὴν θεωρίαν ποιεῖται (περιελὼν γὰρ πάντα τὰ αἰσθητὰ θεωρεῖ, οἷον βάρος καὶ κουφότητα καὶ σκληρότητα καὶ τἐναντίον, ἔτι δὲ καὶ θερμότητα καὶ ψυχρότητα καὶ τὰς ἄλλας τὰς αἰσθητὰς ἐναντιώσεις, μόνον δὲ καταλείπει τὸ ποσὸν καὶ συνεχές, τῶν μὲν ἐφ' ἓν τῶν δ' ἐπὶ δύο τῶν δ' ἐπὶ τρία, καὶ τὰ πάθη τὰ τούτων ᾗ 218 Br.
ποσά ἐστι καὶ συνεχῆ, καὶ ὲ καθ' ἕτερόν τι θεωρεῖ, καὶ τῶν μὲν τὰς πρὸς ἄλληλα θέσεις σκοπεῖ καὶ τὰ ταύταις ὑπάρχοντα, τῶν δὲ τὰς συμ- 1061 b
μετρίας καὶ ἀσυμμετρίας, τῶν δὲ τὲς λόγους, ἀλλ' ὅμως μίαν πάντων καὶ τὴν αὐτὴν τίθεμεν ἐπιστήμην τὴν γεωμετρικήν), τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον
13 ἔχει καὶ περὶ τὸ ὄν. τὰ γὰρ τέτῳ συμβεβηκότα καθ' ὅσον ἐστὶν ὄν, καὶ τὰς ἐναντιώσεις αὐτῆ ᾗ ὄν, ἐκ ἄλλης ἐπιςήμης ἢ φιλοσοφίας θεω-

---

§. 7. κοινὸν ἡ] κοινῇ *AbFb.* | τῶν ἐναντιώσεων] τὰς ἐναντιώσεις *ET.* | ἐναντιώσεις] τὰς ἐναντ. Ald. | ἀναχθήσεται] ἀναχθήσονται *T.*

§. 10. λέγεται δ'] λέγ. γὰρ *Fb.* | καίτοι γ' ἔνια] haec verba expungit Alex. 794, a, 8. | πάντα δὴ] πάντα δεῖ *T.*

§. 11. ὁ δίκαιος] ὁ δίκ. ὁ *Fb.* | καθ' ἕξιν] μέθεξιν *Ab.* | τοῦ ὅλου] ὁ τοῦ ὅλου *ET.* | περὶ δὲ τὸ] περὶ δὲ τοῦ *T.* | ἐκλείπων] ἐκλεῖπον *T.* | ταύτῃ ἡ στέρησις ὑπάρξει αὐτῷ] ταύτῃ στέρ. αὐτῷ ὑπάρξει *Ab.*

§. 12. θεωρίαν] ἀπορίαν *T.* | ἔτι δὲ καὶ] καὶ om. *ET* Bess. Vet. | ἄλλας τὰς] τὰς add. *E*, »ceteras« Bess. | πάθη τὰ] τὰ om. *T.* | ἄλληλα] ἀλλήλας Alex. in lemm. 794, b, 10.; post ἄλληλα Ald. addit φύσεις καὶ. | καὶ τὰ ταύταις] τὰ om. *T.* | ὅμως] ὅλως *Ab.* | τὸν αὐτὸν δὴ] δὴ add. *Ab.*

ρῆσαι. τῇ φυσικῇ μὲν γὰρ οὐχ ᾗ ὄντα, μᾶλλον δ' ᾗ κινήσεως μετέχει, 14
τὴν θεωρίαν τις ἀπονείμειεν ἄν. ἥ γε μὴν διαλεκτικὴ καὶ ἡ σοφιστικὴ 15
τῶν συμβεβηκότων μέν εἰσι τοῖς ἓσιν, ἐχ ᾗ δ' ὄντα, ἐδὲ περὶ τὸ ὂν
αὐτὸ καθ' ὅσον ὄν ἐστιν. ὥστε λείπεται τὸν φιλοσόφον, καθ' ὅσον
ὄντ' ἐστίν, εἶναι περὶ τὰ λεχθέντα θεωρητικόν. ἐπεὶ δὲ τό τε ὂν ἅπαν 16
καθ' ἕν τι καὶ κοινὸν λέγεται πολλαχῶς λεγόμενον, καὶ τἀναντία τὸν
αὐτὸν τρόπον (εἰς τὰς πρώτας γὰρ ἐναντιώσεις καὶ διαφορὰς τᾶ ὄντος
ἀνάγεται), τὰ δὲ τοιαῦτα δυνατὸν ὑπὸ μίαν ἐπιστήμην εἶναι, διαλύοιτ'
ἂν ἡ κατ' ἀρχὰς ἀπορία λεχθεῖσα, λέγω δ' ἐν ᾗ διηπορεῖτο πῶς ἔσται
πολλῶν καὶ διαφόρων ὄντων τῷ γένει μία τις ἐπιστήμη.

Cap. 4.

Ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ μαθηματικὸς χρῆται τοῖς κοινοῖς ἰδίως, καὶ τὰς 1
τούτων ἀρχὰς ἂν εἴη θεωρῆσαι τῆς πρώτης φιλοσοφίας. ὅτι γὰρ ἀπὸ 2
τῶν ἴσων ἴσων ἀφαιρεθέντων ἴσα τὰ λειπόμενα, κοινὸν μέν ἐστιν ἐπὶ
πάντων τῶν ποσῶν, ἡ μαθηματικὴ δ' ἀπολαβᾶσα περί τι μέρος τῆς οἰ-
κείας ὕλης ποιεῖται τὴν θεωρίαν, οἷον περὶ γραμμὰς ἢ γωνίας ἢ ἀριθ-
μοὺς ἢ τῶν λοιπῶν τι ποσῶν, οὐχ ᾗ δ' ὄντα ἀλλ' ᾗ συνεχὲς αὐτῶν ἕκα-
219 Br. στον ἐφ' ἓν ἢ δύο ἢ τρία· ἡ δὲ φιλοσοφία περὶ τῶν ἐν μέρει μέν, ᾗ 3
τούτων ἑκάςῳ τί συμβέβηκεν, ἃ σκοπεῖ, περὶ τὸ ὂν δ' ᾗ ὂν τῶν τοιού-
των ἕκαστον θεωρεῖ. τὸν αὐτὸν δ' ἔχει τρόπον καὶ περὶ τὴν φυσικὴν 4
ἐπιστήμην τῇ μαθηματικῇ· τὰ συμβεβηκότα γὰρ ἡ φυσικὴ καὶ τὰς ἀρχὰς
θεωρεῖ τὰς τῶν ὄντων ᾗ κινούμενα καὶ ἐχ ᾗ ὄντα. τὴν δὲ πρώτην εἰρή- 5
καμεν ἐπιστήμην τούτων εἶναι καθ' ὅσον ὄντα τὰ ὑποκείμενά ἐςιν, ἀλλ'
ἐχ ᾗ ἕτερόν τι. διὸ καὶ ταύτην καὶ τὴν μαθηματικὴν ἐπιςήμην μέρη 6
τῆς σοφίας εἶναι θετέον.

Cap. 5.

Ἔστι δέ τις ἐν τοῖς ἓσιν ἀρχὴ περὶ ἣν ἐκ ἔςι διεψεῦσθαι, τἐναντίον 1
δ' ἀναγκαῖον ἀεὶ ποιεῖν, λέγω δὲ ἀληθεύειν, οἷον ὅτι ἐκ ἐνδέχεται τὸ

---

§. 14. μετέχει] ἔχει *Ab*, μιτέχειν Ald. | ἀπονείμειεν] ἀπονέμειεν *Ab*,

§. 15. ἡ σοφιστικὴ] ἡ om. *ET*. | αὐτὸ] αὐτῷ *T*. | ὂν] γρ. ὄντως *E*. | ὄντ'] οὗτος *TAb*.

§. 16. διηπορεῖτο] διηπόρητο *T*.

§. 1. καὶ] om. Ald. | ἰδίως] ἰδίοις *Fb*.

§. 2. ὅτι] εἰ *T*. | ἴσων ἴσων] alterum ἴσων add. *E* Bess. Vet.

§. 3. ᾗ] ἢ *Ab* Ald. | ἑκάςῳ] ἑκάςων *Ab*.

§. 5. ὄντα τὰ] τὰ om. *Ab*. | ἐχ ᾗ] ᾗ om. *ET* Vet. | ἕτερόν τι] ἕτερ' ἄττα γρ. *E*.

§. 1. ἐκ ἔςι] ἐκ ἔςαι *Ab* Ald. Bess. | καθ' ἕνα καὶ] καὶ om. Ald. | τὸν τρόπον] τὸν om. *T*.

αὐτὸ καθ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν χρόνον εἶναι καὶ μὴ εἶναι, καὶ τἆλλα τὰ 1062 a
2 τοῦτον αὐτοῖς ἀντικείμενα τὸν τρόπον. καὶ περὶ τῶν τοιούτων ἁπλῶς
μὲν οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις, πρὸς τόνδε δ' ἔστιν. ὃ γὰρ ἔστιν ἐκ πιστοτέρας
ἀρχῆς αὐτῷ τούτου ποιήσασθαι τὸν συλλογισμόν, δεῖ δέ γ', εἴπερ ἔσται
3 τὸ ἁπλῶς ἀποδεδεῖχθαι, πρὸς δὲ τὸν λέγοντα τὰς ἀντικειμένας φάσεις
τῷ δεικνύντι διότι ψεῦδος, ληπτέον τι τοιοῦτον ὃ ταὐτὸ μὲν ἔσαι τῷ μὴ
ἐνδέχεσθαι ταὐτὸ εἶναι καὶ μὴ εἶναι καθ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν χρόνον,
4 μὴ δόξει δ' εἶναι ταὐτόν· οὕτω γὰρ μόνως ἂν ἀποδειχθείη πρὸς τὸν
φάσκοντα ἐνδέχεσθαι τὰς ἀντικειμένας φάσεις ἀληθεύεσθαι κατὰ τοῦτο.
5 τοὺς δὴ μέλλοντας ἀλλήλοις λόγου κοινωνήσειν δεῖ τι συνιέναι αὐτῶν· μὴ
6 γιγνομένου γὰρ τούτου πῶς ἔσαι κοινωνία τούτοις πρὸς ἀλλήλους λόγου; δεῖ
τοίνυν τῶν ὀνομάτων ἕκαστον εἶναι γνώριμον καὶ δηλοῦν τι, καὶ μὴ 220 Bc.
πολλά, μόνον δ' ἕν· ἂν δὲ πλείω σημαίνῃ, φανερὸν ποιεῖν ἐφ' ὃ φέρει
7 τοὔνομα τούτων. ὁ δὴ λέγων εἶναι τοῦτο καὶ μὴ εἶναι, τοῦτο ὅ φησιν ἕ
φησιν, ὥσθ' ὃ σημαίνει τοὔνομα τοῦτ' ἕ φησι σημαίνειν· τοῦτο δ' ἀδύνα-
8 τον. ὥστ' εἴπερ σημαίνει τι τὸ εἶναι τόδε, τὴν ἀντίφασιν ἀδύνατον
9 ἀληθεύειν κατὰ τοῦτο αὐτοῦ. ἔτι δ' εἴ τι σημαίνει τοὔνομα καὶ τοῦτ' ἀλη-
θεύεται, δεῖ τοῦτ' ἐξ ἀνάγκης εἶναι· τὸ δ' ἐξ ἀνάγκης ὂν οὐκ ἐνδέχεταί
ποτε μὴ εἶναι· τὰς ἀντικειμένας ἄρα οὐκ ἐνδέχεται φάσεις ἀληθεύειν
10 κατὰ τοῦτο αὐτοῦ. ἔτι δ' εἰ μηθὲν μᾶλλον ἡ φάσις ἢ ἡ ἀπόφασις ἀλη-
θεύεται, ὁ λέγων ἄνθρωπον ἢ οὐκ ἄνθρωπον οὐθὲν μᾶλλον ἀληθεύσει.
11 δόξειε δὲ κἂν οὐχ ἵππον εἶναι φάσκων τὸν ἄνθρωπον ἢ μᾶλλον ἢ οὐχ
ἧττον ἀληθεύειν ἢ οὐκ ἄνθρωπον, ὥστε καὶ ἵππον φάσκων εἶναι τὸν
αὐτὸν ἀληθεύσει· τὰς γὰρ ἀντικειμένας ὁμοίως ἦν ἀληθεύειν. συμβαίνει

---

§. 2. *τὸν συλλ*] τὸν om. *AbFb*. | *γ'*] om. *T*. | *εἴπερ ἔσται*] εἴπερ ἐστὶ Ald.

§. 3. *λέγοντα*] *λόγον T*. | *ψεῦδος*] *ψεύδεται Fb*. | *ὃ ταὐτὸ*] ὃ ταὐτῷ *T*. | *δόξει*] *δόξῃ Ab*, *δόξειε* rec. *E*.

§. 4. *μόνως*] *μόνος Ab*.

§. 5. *δὴ*] *δὲ T*. | *ἔσαι*] *ἔσι EAb* Ald. Vet.

§. 6. *δηλεῖν τι*] *δηλοῦν ἕν τι* Ald. | *ἂν δὲ*] *δὲ* om. Ald. | *πλείω*] *πλείονα ET* Ald.

§. 7. *δὴ*] *δεῖ Fb*. | *εἶναι τοῦτο*] *τοῦτο* om. Alex. in lemm. 795, a, 15. | *ὅ*] ὃ *ὅλως εἶναι E* Ald. Bess. Vet., om. *T*.

§. 8. *ἀδύνατον ἀληθεύειν*] *ἀληθ. ἀδ. ET* Ald. | *κατὰ τοῦ αὐτοῦ*] om. *ET*.

§. 9. *δεῖ τοῦτ'*] *δεῖ καὶ τοῦτ' ET* Ald. Vet. | *ποτε*] *τότε ET* Ald. Bess. Vet. | *φάσεις*] *φ. καὶ ἀποφάσεις ET* Ald. Vet.

§. 10. *ἢ ἡ*] *ἡ* om. *T*. | *ἀθὲν*] *ἀδὲ T*.

§. 11. *ἀληθεύειν ἢ*] *ἢ* om. *E*.

τοίνυν τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον εἶναι καὶ ἵππον ἢ τῶν ἄλλων τι ζῴων. ἀπόδειξις μὲν ἓν ἐδεμία τούτων ἐστὶν ἁπλῶς, πρὸς μέντοι τὸν ταῦτα 12
τιθέμενον ἀπόδειξις. ταχέως δ' ἄν τις καὶ αὐτὸν τὸν Ἡράκλειτον τοῦ- 13
τον ἐρωτήσας τὸν τρόπον ἠνάγκασεν ὁμολογεῖν μηδέποτε τὰς ἀντικει-
μένας φάσεις δυνατὸν εἶναι κατὰ τῶν αὐτῶν ἀληθεύεσθαι· νῦν δ' οὐ
συνεὶς ἑαυτοῦ τί ποτε λέγει, ταύτην ἔλαβε τὴν δόξαν. ὅλως δ' εἰ τὸ 14
1062 b λεγόμενον ὑπ' αὐτῶ ἐστὶν ἀληθές, ἐδ' ἂν αὐτὸ τοῦτο εἴη ἀληθές, λέγω
δὲ τὸ ἐνδέχεσθαι τὸ αὐτὸ καθ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν χρόνον εἶναί τε καὶ
221 Br. μὴ εἶναι. καθάπερ γὰρ καὶ διῃρημένων αὐτῶν ἐθὲν μᾶλλον ἡ κατά- 15
φασις ἢ ἡ ἀπόφασις ἀληθεύεται, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τῶ συναμφοτέρω
καὶ τῶ συμπεπλεγμένου καθάπερ μιᾶς τινὸς καταφάσεως ἥσης ἐθὲν μᾶλ-
λον ἡ ἀπόφασις ἢ τὸ ὅλον ὡς ἐν καταφάσει τιθέμενον ἀληθεύσεται.
ἔτι δ' εἰ μηθὲν ἔστιν ἀληθῶς καταφῆσαι, κἂν αὐτὸ τοῦτο ψεῦδος εἴη τὸ 16
φάναι μηδεμίαν ἀληθῆ κατάφασιν ὑπάρχειν. εἰ δ' ἔστι τι, λύοιτ' ἂν 17
τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῶν τὰ τοιαῦτα ἐπισταμένων καὶ παντελῶς ἀναιρόντων
τὸ διαλέγεσθαι.

Cap. 6.

Παραπλήσιον δὲ τοῖς εἰρημένοις ἐστὶ καὶ τὸ λεχθὲν ὑπὸ τῶ Πρω- 1
ταγόρου· καὶ γὰρ ἐκεῖνος ἔφη πάντων χρημάτων εἶναι μέτρον ἄνθρωπον,
ἐθὲν ἕτερον λέγων ἢ τὸ δοκῶν ἑκάστῳ τοῦτο καὶ εἶναι παγίως. τούτου 2
δὲ γιγνομένου τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι, καὶ κακὸν καὶ
ἀγαθὸν εἶναι, καὶ τἆλλα τὰ κατὰ τὰς ἀντικειμένας λεγόμενα φάσεις, διὰ
τὸ πολλάκις τοισδὶ μὲν φαίνεσθαι τόδε εἶναι καλὸν τοισδὶ δὲ τοὐναντίον,
μέτρον δ' εἶναι τὸ φαινόμενον ἑκάστῳ. λύοιτο δ' ἂν αὕτη ἡ ἀπορία 3
θεωρήσασι πόθεν ἡ ἀρχὴ τῆς ὑπολήψεως ταύτης. ἔοικε γὰρ ἐνίοις μὲν 4
ἐκ τῆς τῶν φυσιολόγων δόξης γεγενῆσθαι, τοῖς δ' ἐκ τοῦ μὴ ταὐτὰ περὶ

---

§. 13. ἐρωτήσας] ἐρωτῶν *Ab*. | συνεὶς] συνιεὶς *TAb* Ald. et γρ. *E*. | ἑαυτῶ] ἑαυτὸν *T* Sylb., αὐτοῦ *Ab*.

§. 14. εἴη ἀληθές] ἀληθὲς εἴη *ET* Ald.

§. 15. τῶ συναμφ.] τῶ om. *T*. | μιᾶς τινὸς] τινὸς μιᾶς *Ab*. | τὸ ὅλον ὡς] ὡς om. Ald. | ἀληθεύσεται] ἀληθεύεται *Fb*, ἀληθὲς ἔσαι *E* Alex. 795, b, 4. Ald. Vet.

§. 1. χρημάτων εἶναι μέτρον] εἶναι χρ. μέτρον *E* Ald., εἶναι μ. χρ. *T*. | ἄνθρωπον] τὸν ἄνθ. *E* Ald.

§. 2. λεγόμενα φάσεις] φάσεις λεγ. *ET* Ald.

§. 3. πόθεν] πόθεν ἐλήλυθεν *ET* Ald. Bess. Vet.

§. 4. ἅπαντας] ἅπαντα *E*, ἅπαν Vet. | τοισδὶ] τοῖσδε *Ab*. | τόδε φαίνεσθαι] τότε φαίνεται *T*. | τοισδὶ] τοῖς *ET*.

τῶν αὐτῶν ἅπαντας γιγνώσκειν, ἀλλὰ τοισδὶ μὲν ἡδὺ τόδε φαίνεσθαι
5 τοισδὶ δὲ τἐναντίον. τὸ γὰρ μηθὲν ἐκ μὴ ὄντος γίγνεσθαι πᾶν δ' ἐξ
6 ὄντος, σχεδὸν ἁπάντων ἐστὶ κοινὸν δόγμα τῶν περὶ φύσεως. ἐπεὶ ἓν ἐ
λευκὸν γίγνεται λευκοῦ τελέως ὄντος καὶ οὐδαμῇ μὴ λευκοῦ, νῦν δὲ γε-
γενημένον μὴ λευκὸν| γίγνοιτ' ἂν ἐκ μὴ ὄντος λευκῆ τὸ γιγνόμενον μὴ
λευκόν· ὥστε ἐκ μὴ ὄντος γίγνοιτ' ἂν κατ' ἐκείνους, εἰ μὴ ὑπῆρχε μὴ 222 Br.
7 λευκὸν τὸ αὐτὸ καὶ λευκόν. οὐ χαλεπὸν δὲ διαλύειν τὴν ἀπορίαν ταύ-
την· εἴρηται γὰρ ἐν τοῖς φυσικοῖς πῶς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος γίγνεται τὰ
8 γιγνόμενα καὶ πῶς ἐξ ὄντος. τό γε μὴν ὁμοίως προσέχειν ταῖς δόξαις
καὶ ταῖς φαντασίαις τῶν πρὸς αὐτὲς διαμφισβητούντων εὔηθες· δῆλον γὰρ
9 ὅτι τὲς ἑτέρες αὐτῶν ἀνάγκη διεψεῦσθαι. φανερὸν δὲ τοῦτ' ἐκ τῶν
γιγνομένων κατὰ τὴν αἴσθησιν· ἐνδέποτε γὰρ τὸ αὐτὸ φαίνεται τοῖς μὲν 1063a
γλυκὺ τοῖς δὲ τοὐναντίον, μὴ διεφθαρμένων καὶ λελωβημένων τῶν ἑτέρων
10 τὸ αἰσθητήριον καὶ κριτήριον τῶν λεχθέντων χυμῶν. τούτου δ' ὄντος
τοιούτω τὲς ἑτέρους μὲν ὑποληπτέον μέτρον εἶναι, τὲς δ' ἑτέρες ἐχ ὑπο-
ληπτέον. ὁμοίως δὲ τοῦτο λέγω καὶ ἐπὶ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ, καὶ καλοῦ καὶ
11 αἰσχροῦ, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων. οὐθὲν γὰρ διαφέρει τοῦτ' ἀξιοῦν
ἢ τὰ φαινόμενα τοῖς ὑπὸ τὴν ὄψιν ὑποβάλλεσι τὸν δάκτυλον καὶ ποιοῦσιν
ἐκ τοῦ ἑνὸς φαίνεσθαι δύο, δύο δ' εἶναι διὰ τὸ φαίνεσθαι τοσαῦτα, καὶ
12 πάλιν ἕν· τοῖς γὰρ μὴ κινοῦσι τὴν ὄψιν ἓν φαίνεται τὸ ἕν. ὅλως δ'
ἄτοπον ἐκ τοῦ φαίνεσθαι τὰ δεῦρο μεταβάλλοντα καὶ μηδέποτε διαμέ-
νοντα ἐν τοῖς αὐτοῖς, ἐκ τούτου περὶ τῆς ἀληθείας τὴν κρίσιν ποιεῖσθαι.
13 δεῖ γὰρ ἐκ τῶν ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ ἐχόντων καὶ μηδεμίαν μεταβολὴν ποιε-
14 μένων τἀληθὲς θηρεύειν. τοιαῦτα δ' ἐστὶ τὰ κατὰ τὸν κόσμον· ταῦτα

---

§. 5. *ἐκ μὴ*] *ἐκ τοῦ μὴ T.* | *ἐστὶ κοινὸν*] *κοινόν ἐστι Ab.*

§. 6. *γίγνεται λευκοῦ*] *γίγνεται ἐκ λευκοῦ* Ald. et Alex. in paraphr. 795, b, 23.: eandem scripturam in textu habuisse videntur interpretes latini. | *τελέως*] *τελείως ET* Ald. | *οὐδαμῇ*] *μηδαμῇ Fb.* | *μὴ λευκοῦ*] *ἐκ μὴ λ. γρ.* Casaub. | *ἐκ μὴ ὄντος λευκοῦ*] *γρ. καὶ ἕτως· „ἐκ μὴ ὄντος μὴ λευκοῦ“* margo *E*: atque hanc lectionem vertendo exhibet interpres vetus. | *μὴ λευκὸν τὸ αὐτὸ καὶ λευκόν*] *λευκὸν τὸ αὐτὸ καὶ μὴ λευκόν Ab* Alex. 795, b, 33. Bess.

§. 8. *προσέχειν*] *προσέχειν ἀμφοτέραις ET* Ald. Bess. Vet. | *ταῖς δόξαις καὶ*] om. *Fb.* | *τῶν πρὸς αὐτοὺς*] om. *Fb.* | *διαμφισβητούντων*] *ἀμφισβητούντων AbFb.*

§. 9. *μὴ διεφθ.*] *μηδὲ διεφθ. Ab*, *μὴ ἐφθαρμένων T* Ald.

§. 10. *ἑτέρες*] *ἄλλες Ab.*

§. 11. *τοῦτ'*] *ταῦτ' T*, *τοῦ Fb.* | *ἓν φαίνεται*] *ἐμφαίνεται Ab.*

§. 13. *κατὰ ταὐτὰ*] *κατ' αὐτὴν T*, *κατὰ ταῦτα* Ald. | *ἐχόντων*] *ὄντων Ab.* | *μηδεμίαν*] *μηδέποτε* Ald.

§. 14. *γὰρ*] *μὲν T.* | *τοιαδὶ*] *τοιάδε E.*

γὰρ οὐχ ὁτὲ μὲν τοιαδὶ πάλιν δ' ἀλλοῖα φαίνεται, ταὐτὰ δ' ἀεὶ καὶ μεταβολῆς οὐδεμιᾶς κοινωνοῦντα. ἔτι δ' εἰ κίνησίς ἐςι καὶ κινούμενόν τι, κινεῖται δὲ πᾶν ἔκ τινος παὶ εἴς τι, δεῖ ἄρα τὸ κινούμενον εἶναι ἐν
223 Br. ἐκείνῳ ἐξ ἧ κινήσεται καὶ ἐκ εἶναι ἐν αὐτῷ, καὶ εἰς τοδὶ κινεῖσθαι καὶ γίγνεσθαι ἐν τούτῳ, τὸ δὲ κατὰ τὴν ἀντίφασιν μὴ ἀληθεύεσθαι κατ' αὐτούς. καὶ εἰ κατὰ τὸ ποσὸν συνεχῶς τὰ δεῦρο ῥεῖ καὶ κινεῖται, καί τις τοῦτο θείη καίπερ ἐκ ἀληθὲς ὄν, διὰ τί κατὰ τὸ ποιὸν οὐ μένει; φαίνονται γὰρ ἐχ ἥκιστα τὰ κατὰ τὰς ἀντιφάσεις ταὐτῇ κατηγορεῖν ἐκ τῇ τὸ ποσὸν ὑπειληφέναι μὴ μένειν ἐπὶ τῶν σωμάτων διὰ τὸ καὶ εἶναι τετράπηχυ τὸ αὐτὸ καὶ ἐκ εἶναι. ἡ δ' οὐσία κατὰ τὸ ποιόν, τοῦτο δὲ τῆς ὡρισμένης φύσεως, τὸ δὲ ποσὸν τῆς ἀορίστου. ἔτι διὰ τί προστάττοντος τοῦ ἰατροῦ τοδὶ τὸ σιτίον προσενέγκασθαι προσφέρονται; τί γὰρ μᾶλλον τοῦτο ἄρτος ἐστὶν ἢ οὐκ ἔστιν; ὥστ' ἐνθὲν ἂν διέχοι φαγεῖν ἢ μὴ φαγεῖν. νῦν δ' ὡς ἀληθεύοντες περὶ αὐτὸ καὶ ὄντος τοῦ προσταχθέντος σιτίου τούτου προσφέρονται τοῦτο. καίτοι γ' ἐκ ἔδει μὴ διαμενούσης παγίως μηδεμιᾶς φύσεως ἐν τοῖς αἰσθητοῖς, ἀλλ' ἀεὶ πασῶν κινουμένων καὶ ῥεουσῶν. ἔτι δ' εἰ μὲν ἀλλοιούμεθα ἀεὶ καὶ μηδέποτε διαμένομεν οἱ αὐτοί, τί καὶ θαυμαστὸν εἰ μηδέποθ' ἡμῖν ταὐτὰ φαίνεται
1063 b καθάπερ τοῖς κάμνουσιν; καὶ γὰρ τούτοις διὰ τὸ μὴ ὁμοίως διακεῖσθαι τὴν ἕξιν καὶ ὅθ' ὑγίαινον, ἐχ ὅμοια φαίνεται τὰ κατὰ τὰς αἰσθήσεις, αὐτὰ μὲν ἐδεμιᾶς διά γε τοῦτο μεταβολῆς κοινωνοῦντα τὰ αἰσθητά, αἰσθήματα δ' ἕτερα ποιοῦντα τοῖς κάμνουσι καὶ μὴ ταὐτά. τὸν αὐτὸν

---

§. 15. *εἰ*] *ἡ T.* | *εἶναι ἐν*] *εἶναι ἔτι ἐν ET* Ald. Bess. Vet. | *καὶ οὐκ*] *καὶ μὴ Ab.* | *τοδὶ*] *τόδε Ab.* | *ἀληθεύεσθαι*] *συναληθεύεσθαι Ab* Ald. Alex. 796, a, 48. b, 3. 6. 7. Idem adnotat b, 1.: *κεῖται τὸ „τό" ἄρθρον καὶ ὁ „δέ" σύνδεσμος ἀντὶ τοῦ „ἢ" συνδέσμου· ἔδει γὰρ ἀντὶ τοῦ „τὸ δὲ κ. τ. ἀντ." εἶναι „ἢ κατὰ τὴν ἀντίφ. μὴ συναληθ."* Bessario quod vertit: »aut contradictionem non verificari secundum eos« legisse videtur *ἢ τὴν ἀντίφ. μὴ ἀληθ. κατ' αὐτούς.*

§. 17. *φαίνονται*] *φαίνεται T.* | *τὰ κατὰ*] *τὰ* om. *T* Ald. | *ταὐτοῦ*] *αὐτοῦ Ab.* | *διὰ τὸ*] *διὸ Ab.* | *καὶ εἶναι*] *καὶ* om. Ald. | *τοῦτο δὲ*] *τοῦτο γὰρ Ab* Ald. Bess., *τοῦτο μὲν* Vet.

§. 18. *τοῦτο*] om. *ET* Vet. | *ἄρτος*] *ἄρτον T.* | *διέχοι*] *τι ἔχοι ET* Ald. Vet.

§. 19. *ἀληθεύοντες*] *ἀληθεύοντος Ab* Ald. Bess. | *τοῦτο*] *τούτῳ T.* | *γ'*] om. *Ab.* | *μὴ*] om. *T.*

§. 20. *ἀεὶ*] om. *Ab.* | *διαμένομεν*] *διαμένωμεν E.* | *τί καὶ*] *καὶ* om. *Ab* Ald.

§. 21. *διακεῖσθαι τὴν ἕξιν*] *τὴν ἕξιν διακ. Ab.* | *ὑγίαινον*] *ὑγιαίνων* Ald. | *οὐχ ὅμοια*] *οὐχ ὁμοίως* Ald. | *καὶ μὴ ταὐτά*] om. *Ab.*

§. 22. *γιγνομένης*] *γενομένης Ab.* Aldina hunc habet verborum ordinem *τῆς γινομένης μεταβολῆς εἰρημένης.* | *ἄν τι*] *τι ἄν ET* Ald.

δὴ τρόπον ἔχειν καὶ τῆς εἰρημένης μεταβολῆς γιγνομένης ἴσως ἀναγκαῖόν
ἐστιν. εἰ δὲ μὴ μεταβάλλομεν ἀλλ' οἱ αὐτοὶ διατελοῦμεν ὄντες, εἴη
23 ἄν τι μένον. πρὸς μὲν οὖν τὰς ἐκ λόγου τὰς εἰρημένας ἀπορίας ἔχοντας 224 Br.
ῥᾴδιον διαλῦσαι μὴ τιθέντων τι καὶ τούτου λόγον μηκέτι ἀπαιτούντων·
οὕτω γὰρ πᾶς λόγος καὶ πᾶσα ἀπόδειξις γίγνεται· μηθὲν γὰρ τιθέντες
24 ἀναιροῦσι τὸ διαλέγεσθαι καὶ ὅλως λόγον. ὥστε πρὸς μὲν τοὺς τοιούτους
οὐκ ἔστι λόγος, πρὸς δὲ τοὺς διαποροῦντας ἐκ τῶν παραδεδομένων ἀποριῶν
ῥᾴδιον ἁπάντων καὶ διαλύειν τὰ ποιοῦντα τὴν ἀπορίαν ἐν αὐτοῖς. δῆλον
25 δ' ἐκ τῶν εἰρημένων. ὥστε φανερὸν ἐκ τούτων ὅτι οὐκ ἐνδέχεται τὰς
ἀντικειμένας φάσεις περὶ ταὐτοῦ καθ' ἕνα χρόνον ἀληθεύειν, οὐδὲ τὰ ἐναντία,
διὰ τὸ λέγεσθαι κατὰ στέρησιν πᾶσαν ἐναντιότητα. δῆλον δὲ τοῦτ' ἐπ'
26 ἀρχὴν τοὺς λόγους ἀναλύουσι τοὺς τῶν ἐναντίων. ὁμοίως δ' οὐδὲ τῶν ἀνὰ
27 μέσον οὐθὲν οἷόν τε κατηγορεῖσθαι καθ' ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ. λευκοῦ γὰρ
ὄντος τῷ ὑποκειμένῳ λέγοντες αὐτὸ εἶναι ἤτε λευκὸν ἤτε μέλαν ψευσό-
μεθα· συμβαίνει γὰρ εἶναι λευκὸν αὐτὸ καὶ μὴ εἶναι· θάτερον γὰρ τῶν
συμπεπλεγμένων ἀληθεύσεται κατ' αὐτοῦ, τοῦτο δ' ἐξὶν ἀντίφασις τῇ λευκῷ.
28 ἤτε δὴ καθ' Ἡράκλειτον ἐνδέχεται λέγοντας ἀληθεύειν, οὔτε κατ' Ἀνα-
29 ξαγόραν. εἰ δὲ μή, συμβήσεται τἀναντία τοῦ αὐτοῦ κατηγορεῖν· ὅταν
γὰρ ἐν παντὶ φῇ παντὸς εἶναι μοῖραν, οὐθὲν μᾶλλον εἶναί φησι γλυκὺ
ἢ πικρὸν ἢ τῶν λοιπῶν ὁποιανοῦν ἐναντιώσεων, εἴπερ ἐν ἅπαντι πᾶν
30 ὑπάρχει μὴ δυνάμει μόνον ἀλλ' ἐνεργείᾳ καὶ ἀποκεκριμένον. ὁμοίως δὲ
οὐδὲ πάσας ψευδεῖς οὐδ' ἀληθεῖς τὰς φάσεις δυνατὸν εἶναι, δι' ἄλλα τε
πολλὰ τῶν συναχθέντων ἂν δυσχερῶν διὰ ταύτην τὴν θέσιν, καὶ διότι
ψευδῶν μὲν οὐσῶν πασῶν οὐδ' αὐτὸ τοῦτό τις φάσκων ἀληθεύσει, ἀληθῶν 225 Br.
δὲ ψευδεῖς εἶναι πάσας λέγων οὐ ψεύσεται.

---

§. 23. *καὶ τούτου*] *καὶ τούτων* Ald. | *λόγον μηκέτι*] *μηκέτι λόγον ET* Ald. | *γὰρ πᾶς*] *γὰρ καὶ πᾶς T.*

§. 25. *κατὰ στέρησιν*] *κατὰ στέρησιν καὶ ἕξιν* Alex. in lemm. 796, b, 31. | *πᾶσαν ἐναντιότητα*] *τὰ ἐναντία Ab* Ald. | *ἀναλύουσι*] *λύουσι ET.*

§. 27. *λευκὸν ἤτε μέλαν*] *μέλαν ἤτε λευκὸν Ab.* | *ἀληθεύσεται*] *ἀληθεύεται E* Ald. | *κατ' αὐτοῦ*] *κατὰ τοῦ αὐτοῦ T.*

§. 28. *ἐνδέχεται λέγοντας*] *ἐνδ. λέγοντα T* Ald., *λέγοντα ἐνδ. Fb*, *λέγοντας* om. Vet.

§. 29. *πᾶν ὑπάρχει*] *πάντα ὑπάρχει Ab* Ald. Sylb. | *ἀποκεκριμένον*] *ἀποκεκριμένως* conj. Sylb. et Casaub., quum supra legant *πάντα ὑπ.*

§. 30. *φάσεις*] *φύσεις T.* | *συναχθέντων*] *λεχθέντων* Ald. | *καὶ διότι*] *καὶ* om. *T.* | *τοῦτό τις*] *τις τοῦτο Ab.* | *ψεύσεται*] *ψεύδεσθαι* Ald., *ψεύδεται* Sylb

Cap. 7.

Πᾶσα δ' ἐπιστήμη ζητεῖ τινὰς ἀρχὰς καὶ αἰτίας περὶ ἕκαστον τῶν 1
1064a *ὑφ' αὐτὴν ἐπιστητῶν, οἷον ἰατρικὴ καὶ γυμναστικὴ καὶ τῶν λοιπῶν ἑκάστη*
τῶν ποιητικῶν καὶ μαθηματικῶν. ἑκάστη γὰρ τούτων περιγραψαμένη τι 2
γένος αὐτῆς περὶ τοῦτο πραγματεύεται ὡς ὑπάρχον καὶ ὄν, οὐχ ᾗ δὲ ὄν,
ἀλλ' ἑτέρα τις αὕτη παρὰ ταύτας τὰς ἐπιστήμας ἐστὶν ἐπιστήμη. τῶν 3
δὲ λεχθεισῶν ἐπιστημῶν ἑκάστη λαβοῦσά πως τὸ τί ἐστιν ἐν ἑκάστῳ
γένει πειρᾶται δεικνύναι τὰ λοιπὰ μαλακώτερον ἢ ἀκριβέστερον. λαμ- 4
βάνουσι δὲ τὸ τί ἐστιν αἱ μὲν διὰ τῆς αἰσθήσεως αἱ δ' ὑποτιθέμεναι·
διὸ καὶ δῆλον ἐκ τῆς τοιαύτης ἐπαγωγῆς ὅτι τῆς οὐσίας καὶ τοῦ τί ἐσιν
οὐκ ἔσιν ἀπόδειξις. ἐπεὶ δ' ἔστι τις ἡ περὶ φύσεως ἐπιστήμη, δῆλον ὅτι 5
καὶ πρακτικῆς ἑτέρα καὶ ποιητικῆς ἔσται. ποιητικῆς μὲν γὰρ ἐν τῷ 6
ποιοῦντι καὶ οὐ τῷ ποιουμένῳ τῆς κινήσεως ἡ ἀρχή, καὶ τοῦτ' ἐστὶν εἴτε
τέχνη τις εἴτ' ἄλλη τις δύναμις. ὁμοίως δὲ καὶ τῆς πρακτικῆς οὐκ ἐν
τῷ πρακτῷ, μᾶλλον δ' ἐν τοῖς πράττουσιν ἡ κίνησις. ἡ δὲ τοῦ φυσικοῦ
περὶ τὰ ἔχοντ' ἐν ἑαυτοῖς κινήσεως ἀρχήν ἐστιν. ὅτι μὲν τοίνυν οὔτε 7
πρακτικὴν οὔτε ποιητικὴν ἀλλὰ θεωρητικὴν ἀναγκαῖον εἶναι τὴν φυσικὴν
ἐπιστήμην, δῆλον ἐκ τούτων· εἰς ἓν γάρ τι τούτων τῶν γενῶν ἀνάγκη
πίπτειν αὐτήν. ἐπεὶ δὲ τὸ τί ἐστιν ἀναγκαῖον ἑκάστη πως τῶν ἐπιστη- 8
μῶν εἰδέναι καὶ τούτῳ χρῆσθαι ἀρχῇ, δεῖ μὴ λανθάνειν πῶς ὁριστέον τῷ
φυσικῷ καὶ πῶς ὁ τῆς ὑσίας λόγος ληπτέος, πότερον ὡς τὸ σιμὸν ἢ
226 Br. *μᾶλλον ὡς τὸ κοῖλον. τούτων γὰρ ὁ μὲν τοῦ σιμῦ λόγος μετὰ τῆς* 9
ὕλης λέγεται τῆς τοῦ πράγματος, ὁ δὲ τοῦ κοίλου χωρὶς τῆς ὕλης· ἡ γὰρ
σιμότης ἐν ῥινὶ γίγνεται, διὸ καὶ ὁ λόγος αὐτῆς μετὰ ταύτης θεωρεῖται·
τὸ σιμὸν γάρ ἐστι ῥὶς κοίλη. φανερὸν δ' ἐν ὅτι καὶ σαρκὸς καὶ ὀφθαλμοῦ 10
καὶ τῶν λοιπῶν μορίων μετὰ τῆς ὕλης ἀεὶ τὸν λόγον ἀποδοτέον. ἐπεὶ 11
δ' ἔστι τις ἐπιστήμη τοῦ ὄντος ᾗ ὂν καὶ χωριστόν, σκεπτέον πότερόν ποτε
τῇ φυσικῇ τὴν αὐτὴν θετέον ταύτην εἶναι ἢ μᾶλλον ἑτέραν. ἡ μὲν οὖν 12
φυσικὴ περὶ τὰ κινήσεως ἔχοντ' ἀρχὴν ἐν αὐτοῖς ἐστίν, ἡ δὲ μαθηματικὴ

---

§. 1. *καὶ τῶν λοιπῶν*] ἢ τῶν λ. *T.* | *καὶ μαθηματικῶν*] om. Ald.
§. 2. *αὐτῇ*] *αὐτὴ Ab.*
§. 4. *διὰ τῆς*] *τῆς* om. *Ab.*
§. 6. *καὶ οὐ*] *καὶ ἐν T.* | *καὶ τῆς*] *καὶ ἐπὶ τῆς T* Ald. | *δ' ἐν τοῖς*] *δ' ἐν αὐτοῖς τοῖς T.* | *ἑαυτοῖς*] *αὐτοῖς E.*
§. 7. *αὐτήν*] om. *Ab.*
§. 9. *θεωρεῖται*] *εἴρηται ET* Bess. Vet.
§. 11. *ταύτην εἶναι*] *εἶναι ταύτην ET* Ald.
§. 12. *μένοντά*] *μὲν ὄντα T.*

13 θεωρητικὴ μὲν καὶ περὶ μένοντά τις αὕτη, ἀλλ' ὐ χωριστά. περὶ τὸ
χωριστὸν ἄρα ὂν καὶ τὸ ἀκίνητον ἑτέρα τύτων ἀμφοτέρων τῶν ἐπιστη-
μῶν ἐστί τις, εἴπερ ὑπάρχει τις οὐσία τοιαύτη, λέγω δὲ χωριστὴ καὶ
14 ἀκίνητος, ὅπερ πειρασόμεθα δεικνύναι. καὶ εἴπερ ἔστι τις τοιαύτη φύ-
σις ἐν τοῖς οὖσιν, ἐνταῦθ' ἂν εἴη πῳ καὶ τὸ θεῖον, καὶ αὕτη ἂν εἴη 1064 b
15 πρώτη καὶ κυριωτάτη ἀρχή. δῆλον τοίνυν ὅτι τρία γένη τῶν θεωρητι-
16 κῶν ἐπιστημῶν ἐστί, φυσική, μαθηματική, θεολογική. βέλτιστον μὲν
οὖν τὸ τῶν θεωρητικῶν ἐπιστημῶν γένος, τύτων δ' αὐτῶν ἡ τελευταία
λεχθεῖσα· περὶ τὸ τιμιάτατον γάρ ἐσι τῶν ὄντων, βελτίων δὲ καὶ χείρων
17 ἑκάσῃ λέγεται κατὰ τὸ οἰκεῖον ἐπιστητόν. ἀπορήσειε δ' ἄν τις πότερόν
ποτε τὴν τῦ ὄντος ᾗ ὂν ἐπιστήμην καθόλῳ δεῖ θεῖναι ἢ οὔ. τῶν μὲν
γὰρ μαθηματικῶν ἑκάστη περὶ ἕν τι γένος ἀφωρισμένον ἐστίν, ἡ δὲ
18 καθόλου κοινὴ περὶ πάντων. εἰ μὲν οὖν αἱ φυσικαὶ οὐσίαι πρῶται τῶν
ὄντων εἰσί, κἂν ἡ φυσικὴ πρώτη τῶν ἐπιστημῶν εἴη· εἰ δ' ἔστιν ἑτέρα
φύσις καὶ οὐσία χωριστὴ καὶ ἀκίνητος, ἑτέραν ἀνάγκη καὶ τὴν ἐπιστή- 227 Br.
μην αὐτῆς εἶναι καὶ προτέραν τῆς φυσικῆς καὶ καθόλου τῷ προτέραν.

Cap. 8.

1 Ἐπεὶ δὲ τὸ ἁπλῶς ὂν κατὰ πλείους λέγεται τρόπους, ὧν εἷς ἐξὶν
ὁ κατὰ συμβεβηκὸς λεγόμενος, σκεπτέον πρῶτον περὶ τοῦ ἅτως ὄντος.
2 ὅτι μὲν ἓν ἀδεμία τῶν παραδεδομένων ἐπιστημῶν πραγματεύεται περὶ τὸ
συμβεβηκός, δῆλον· ἅτε γὰρ οἰκοδομικὴ σκοπεῖ τὸ συμβησόμενον τοῖς τῇ
οἰκίᾳ χρησομένοις, οἷον εἰ λυπηρῶς ἢ τοὐναντίον οἰκήσουσιν, οὔθ' ὑφαν-
3 τικὴ ἅτε σκυτοτομικὴ ἅτε ὀψοποιική. τὸ δὲ καθ' αὑτὴν ἴδιον ἑκάστη
4 τύτων σκοπεῖ τῶν ἐπιστημῶν μόνον· τῦτο δ' ἐξὶ τὸ οἰκεῖον τέλος. ἀδὲ

---

§. 13. καὶ τὸ] τὸ om. *Ab* Ald. | ἐσί τις] τις om. *Ab*.

§. 14. ἔσι] om. *T*. | αὕτη ἂν] ἂν om. *Ab*.

§. 16. μὲν] om. *Ab*. | ἐπιστημῶν] om. *E* Vet. | τιμιώτατον] κυριώτατον *Ab*, τιμιώτερον Ald.

§. 17. δεῖ θεῖναι] θεῖναι δεῖ *T*, δεῖ om. Ald. | τῶν μὲν γὰρ] μὲν om. *Ab*. | κἂν] καὶ γρ. *E* | τῷ προτέραν] τῷ om. *Ab* Ald. Bess.

§. 1. ὂν] om. *T*. | πλείσς] πλείσς εἶναι *Ab*. | ἐξὶν ὁ] om. Ald. | λεγόμενος] εἶναι λεγ. *Ab* Ald. | ἅτως] ὄντως *ETFb* Alex. 797, a, 36.

§. 2. χρησομένοις] χρησαμένοις Ald. | οἷον εἰ] οἷον ἢ *E*. | ὀψοποιική] ὀψοποιητική *TAb* Ald.

§. 4. ἀδὲ] ἀδὲ ᾗ *T* Ald. Bess. Vet. | ἀδὲ μουσικὸν καὶ γραμματικόν] om. *Fb*. | τὰ ἀμφότερα ἅμα ἔσαι] ἅμα ἔσαι τὰ ἀμφότερα *ET* Alex. 797, b, 12 Ald. | ὧν] ὄν *T*. | ὃ δὲ μὴ] ὃ δὲ ὄν *T*. | ἐγένετο] ἐγίγνετο *TAb* Ald. Alex. 797, b, 10. 15.: sed idem et alteram scripturam exhibet b, 19. 22. | ἐγένετο] ἐγίγνετο *TAb* Ald.; Alex. modo ἐγένετο, modo ἐγίνετο 797, b, 11. 16. 19.

μεσικὸν καὶ γραμματικόν, ἐδὲ τὸν ὄντα μεσικὸν ὅτι γενόμενος γραμματικὸς τὰ ἀμφότερα ἅμα ἔσται, πρότερον οὐκ ὤν, ὃ δὲ μὴ ἀεὶ ὂν ἔξιν, ἐγένετο τοῦτο, ὥσθ' ἅμα μεσικὸς ἐγένετο καὶ γραμματικός. τοῦτο δὲ 5
οὐδεμία ζητεῖ τῶν ὁμολογουμένως οὐσῶν ἐπιστημῶν πλὴν ἡ σοφιστική· περὶ τὸ συμβεβηκὸς γὰρ αὕτη μόνη πραγματεύεται, διὸ Πλάτων οὐ κακῶς εἴρηκε φήσας τὸν σοφιστὴν περὶ τὸ μὴ ὂν διατρίβειν. ὅτι δ' ἐδ' ἐνδε- 6
χόμενόν ἐστιν εἶναι τῷ συμβεβηκότος ἐπιστήμην, φανερὸν ἔξαι πειραθεῖσιν ἰδεῖν τί ποτ' ἐστὶ τὸ συμβεβηκός. πᾶν δή φαμεν εἶναι τὸ μὲν ἀεὶ καὶ 7
ἐξ ἀνάγκης (ἀνάγκης δ' ἐ τῆς κατὰ τὸ βίαιον λεγομένης, ἀλλ' ᾗ χρώμεθα ἐν τοῖς κατὰ τὰς ἀποδείξεις), τὸ δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, τὸ δ' ἔθ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἔτ' ἀεὶ καὶ ἐξ ἀνάγκης ἀλλ' ὅπως ἔτυχεν· οἷον ἐπὶ κυνὶ γένοιτ' ἂν ψῦχος, ἀλλὰ τοῦτ' οὔθ' ὡς ἀεὶ καὶ ἐξ ἀνάγκης ἔθ' ὡς ἐπὶ
1065 a 228 Br. τὸ πολὺ γίγνεται, συμβαίη δέ ποτ' ἄν. ἔστι δὴ τὸ συμβεβηκὸς ὃ γί- 8
γνεται μέν, ἐκ ἀεὶ δ' ἐδ' ἐξ ἀνάγκης ἐδ' ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. τί μὲν ἦν 9
ἐστὶ τὸ συμβεβηκός, εἴρηται, διότι δ' οὐκ ἔστιν ἐπιστήμη τοῦ τοιούτου, δῆλον· ἐπιστήμη μὲν γὰρ πᾶσα τοῦ ἀεὶ ὄντος ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, τὸ δὲ συμβε-
βηκὸς ἐν ἐδετέρῳ τούτων ἐστίν. ὅτι δὲ τοῦ κατὰ συμβεβηκὸς ὄντος οὐκ 10
εἰσὶν αἰτίαι καὶ ἀρχαὶ τοιαῦται οἵαιπερ τοῦ καθ' αὑτὸ ὄντος, δῆλον· ἔσται γὰρ ἅπαντ' ἐξ ἀνάγκης. εἰ γὰρ τόδε μέν ἐστι τοῦδε ὄντος, τόδε 11
δὲ τοῦδε, τοῦτο δὲ μὴ ὅπως ἔτυχεν ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης, ἐξ ἀνάγκης ἔσται καὶ ἧ τοῦτ' ἦν αἴτιον ἕως τοῦ τελευταίου λεγομένου αἰτιατοῦ· τοῦτο δ' ἦν κατὰ συμβεβηκός. ὥς' ἐξ ἀνάγκης ἅπαντ' ἔσαι, καὶ τὸ ὁποτέρως ἔτυχε 12
καὶ τὸ ἐνδέχεσθαι καὶ γίγνεσθαι καὶ μὴ παντελῶς ἐκ τῶν γιγνομένων ἀναιρεῖται. κἂν μὴ ὂν δὲ ἀλλὰ γιγνόμενον τὸ αἴτιον ὑποτεθῇ, ταῦτα 13
συμβήσεται· πᾶν γὰρ ἐξ ἀνάγκης γενήσεται. ἡ γὰρ αὔριον ἔκλειψις 14
γενήσεται ἂν τόδε γένηται, τοῦτο δ' ἂν ἕτερόν τι, καὶ τοῦτ' ἂν ἄλλο·

---

§. 5. ἐσῶν] om. *Fb* | τὸν σοφιστὴν] τὴν σοφιστικὴν *T*.

§. 6. ἐ δ'] ἐκ *E*.

§. 7. πᾶν δή] δή om. Ald | τὸ βίαιον] βίαν *AbFb*. | τὸ δ' ἔθ'] τὸ δ' ἐδὲ *Ab*. | ὡς ἀεὶ καὶ] καὶ add. *EFb* Vet. | ἐθ' ὡς] ὡς om. *ET*. | συμβαίη] συμβαίνει *T*.

§. 8. ἀεὶ δ'] δ' om. *TAb* Ald.

§. 9. ἐν ἐδετέρῳ] ἐν om. *Ab*.

§. 11. ἕως] ὡς *TAb*. | τελευταίου λεγομένου] λεγ. τελ. Ald.

§. 12. ἅπαντ' ἔσαι] ἅπαντές τε καὶ *T*. | ὁποτέρως] ὁπότερ' *Ab*. | τὸ ἐνδέχεσθαι] τὸ om. *T*. | γίγνεσθαι] γενέσθαι *E*.

§. 13. δὲ] om. *E*. | ἀλλὰ] ἀλλὰ καὶ Ald. | ταῦτα] ταὐτὰ *Ab* Bess. Vet.

§. 14. ἡ γὰρ] εἰ γὰρ *ET* Ald. Vet. | τόδε] τοδὶ *T*. | τοῦ ἀπὸ τοῦ νῦν — χρόνου] om. *Ab*.

καὶ τοῦτον δὴ τὸν τρόπον ἀπὸ πεπερασμένου χρόνου τοῦ ἀπὸ τοῦ νῦν μέχρι
15 αὐρίου ἀφαιρεμένου χρόνου ἥξει ποτὲ εἰς τὸ ὑπάρχον. ὥστ' ἐπεὶ τοῦτ' ἐστίν, ἅπαντ' ἐξ ἀνάγκης τὰ μετὰ τοῦτο γενήσεται, ὥστε πάντα ἐξ ἀνάγκης
16 γίγνεσθαι. τὸ δ' ὡς ἀληθῶς ὂν καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκὸς τὸ μέν ἐστιν ἐν συμπλοκῇ τῆς διανοίας καὶ πάθος ἐν ταύτῃ· διὸ περὶ μὲν τὸ ἔτως ὂν οὐ ζητοῦνται αἱ ἀρχαί, περὶ δὲ τὸ ἔξω ὂν καὶ χωριστόν· τὸ δ' ἐξ ἀναγκαῖον ἀλλ' ἀόριστον, λέγω δὲ τὸ κατὰ συμβεβηκός· τοῦ τοιούτου δ' ἄτακτα καὶ ἄπειρα τὰ αἴτια. τὸ δὲ ἕνεκά του ἐν τοῖς φύσει γιγνομένοις
17 ἢ ἀπὸ διανοίας ἐστίν. τύχη δ' ἐστὶν ὅταν τι τούτων γένηται κατὰ συμ- 229 Br.
βεβηκός. ὥσπερ γὰρ καὶ ὂν ἐστι τὸ μὲν καθ' αὑτὸ τὸ δὲ κατὰ συμ-
18 βεβηκός, ἔτω καὶ αἴτιον. ἡ τύχη δ' αἴτιον κατὰ συμβεβηκὸς ἐν τοῖς κατὰ προαίρεσιν τῶν ἕνεκά του γιγνομένοις. διὸ περὶ ταὐτὸ τύχη καὶ
19 διάνοια· προαίρεσις γὰρ οὐ χωρὶς διανοίας. τὰ δ' αἴτια ἀόρισα ἀφ' ὧν ἂν γένοιτο τὰ ἀπὸ τύχης· διὸ ἄδηλος ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ καὶ αἴτιον
20 κατὰ συμβεβηκός, ἁπλῶς δ' οὐθενός. ἀγαθὴ δὲ τύχη καὶ κακὴ ὅταν ἀγαθὸν ἢ φαῦλον ἀποβῇ· εὐτυχία δὲ καὶ δυστυχία περὶ μέγεθος τούτων. 1065 b
21 ἐπεὶ δ' οὐθὲν κατὰ συμβεβηκὸς πρότερον τῶν καθ' αὑτό, οὐδ' ἄρ' αἴτια. εἰ ἄρα τύχη ἢ τὸ αὐτόματον αἴτιον τοῦ οὐρανοῦ, πρότερον νοῦς αἴτιον καὶ φύσις.

---

§. 15. ὥσε πάντα] πάντα om. *Ab*.

§. 16. ἀληθῶς] ἀληθὲς *Ab*. | καὶ μὴ] μὴ om. *E* Vet. | τῆς διανοίας] τῆς om. *Ab*. | κατὰ συμβεβηκός] κατὰ ὡς ἐπ' ἔλαττον συμβ. Ald.

§. 17. Posterior hujus libri pars, inde ab hac paragrapho usque ad finem libri, ita consentit cum disjectis quibusdam librorum physicorum capitibus, ut alterum textum ex altero haustum esse facile appareat. Atque hi quidem inter se congruunt loci: Met. 8, 17 — 20. et Phys. II, 5. 197, a, 5 — 27; Met. 8, 21. et Phys. II, 6. 198, a, 5 — 13.; Met. 9, 1 — 21. et Phys. III, 1 — 3. 200, a, 26 — 202, a, 21.; Met. 10, 1 — 26. et Phys. III, 4. 5. 204, a, 3 — 206, a, 8.; Met. 10, 27. et Phys. III, 7. 207, b, 21 — 25.; Met. 11, 1 — 12, 18. et Phys. V, 1. 2. 224, a, 21 — 226, b, 16.; Met. 12, 19 — 26. et Phys. V, 3. 226, b, 18 — 227, a, 31. Verum tamen, quum non verba verbis respondeant, sed undecimi libri scriptor, aliis omissis aliis levius mutatis, uberiorem librorum physicorum disputationem in breviorem formam redegerit, utriusque textus discrepantiam in margine apponere non ex re esse videtur, siquidem sublata omni varietate locos parallelos inter se velle exaequare nemini in mentem veniet. Quid vero auxilii petendum sit ex libris physicis ad emendandum libri undecimi textum, exposuimus in commentariis nostris, quos conferas. | τούτων γένηται] γένηται τούτων *Ab*.

§. 18. δ' αἴτιον] δ' αἰτία *E*. | ταὐτό] ταὐτὰ *E*.

§. 19. ἀφ' ὧν ἄν] ἄν om. *T*. | τὰ ἀπό] τὸ ἀπὸ *Ab* Ald. | καὶ αἴτιον] καὶ τὸ αἴτιον *T*.

§. 20. δὲ] om. *Ab* Ald. | εὐτυχία] ἀτυχία *TAb* Ald.

§. 21. τύχη ἢ] τύχη ἢ καὶ *Ab* Ald. | νοῦς αἴτιον] νοῦς αἴτιος *ETAb*.

Cap. 9.

Ἔσι δὲ τὸ μὲν ἐνεργείᾳ μόνον, τὸ δὲ δυνάμει, τὸ δὲ δυνάμει καὶ 1
ἐνεργείᾳ, τὸ μὲν ὅν, τὸ δὲ ποσόν, τὸ δὲ τῶν λοιπῶν. οὐκ ἔσι δὲ κίνησις 2
παρὰ τὰ πράγματα· μεταβάλλει γὰρ ἀεὶ κατὰ τὰς τοῦ ὄντος κατηγο-
ρίας. κοινὸν δ' ἐπὶ τούτων οὐθέν ἐστιν οὐδ' ἐν μιᾷ κατηγορίᾳ. ἕκαστον 3
δὲ διχῶς ὑπάρχει πᾶσιν, οἷον τὸ τόδε· τὸ μὲν γὰρ μορφὴ αὐτῶ, τὸ
δὲ στέρησις. καὶ κατὰ τὸ ποιὸν τὸ μὲν λευκὸν τὸ δὲ μέλαν, καὶ 4
κατὰ τὸ ποσὸν τὸ μὲν τέλειον τὸ δ' ἀτελές, καὶ κατὰ φορὰν τὸ μὲν
ἄνω τὸ δὲ κάτω, ἢ κοῦφον καὶ βαρύ. ὥσε κινήσεως καὶ μεταβολῆς
τοσαῦτ' εἴδη ὅσα τῶ ὄντος. διῃρημένω δὲ καθ' ἕκαστον γένος τῶ μὲν 5
δυνάμει τῶ δ' ἐντελεχείᾳ, τὴν τοῦ δυνάμει ᾗ τοιοῦτόν ἐστιν ἐνέργειαν
λέγω κίνησιν. ὅτι δ' ἀληθῆ λέγομεν, ἐνθένδε δῆλον. ὅταν γὰρ τὸ 6
230 Br. *οἰκοδομητὸν ᾗ τοιοῦτον, αὐτὸ λέγομεν εἶναι ἐνεργείᾳ ᾗ οἰκοδομεῖται, καὶ*
ἔστι τοῦτο οἰκοδόμησις. ὁμοίως μάθησις, ἰάτρευσις καὶ κύλισις, βάδισις,
ἅλσις, γήρανσις, ἄδρυνσις. συμβαίνει δὲ κινεῖσθαι ὅταν ᾗ ἐντελέχεια ἡ 7
αὐτή, καὶ οὔτε πρότερον οὔθ' ὕστερον. ἡ δὴ τῶ δυνάμει ὄντος, ὅταν
ἐντελεχείᾳ ὂν ἐνεργῇ ἢ αὐτὸ ἢ ἄλλο ᾗ κινητόν, κίνησίς ἐστιν. λέγω δὲ 8
τὸ ᾗ ὧδε. ἔσι γὰρ ὁ χαλκὸς δυνάμει ἀνδριάς· ἀλλ' ὅμως οὐχ ἡ τοῦ χαλκῶ
ἐντελέχεια, ᾗ χαλκός, κίνησίς ἐστιν. οὐ γὰρ ταὐτὸν χαλκῷ εἶναι καὶ δυνάμει
τινί, ἐπεὶ εἰ ταὐτὸν ἦν ἁπλῶς κατὰ τὸν λόγον, ἦν ἂν ἡ τοῦ χαλκοῦ
ἐντελέχεια κίνησίς τις. οὐκ ἔστι δὲ ταὐτό. δῆλον δ' ἐπὶ τῶν ἐναντίων· 9

---

§. 1. *τὸ δὲ δυνάμει*] om. *Ab.* | *τὸ μὲν ὄν*] *καὶ τὸ μὲν ὄν γρ.* Casaub.

§. 2. *ἔσι δὲ*] *ἔσι δέ τις E, ἔσι δέ τι T* Vet. | *ἐσιν οὐδ'*] *ἐστιν ὃ οὐδ' ET* Vet.

§. 3. *τὸ τόδε*] *τὸ τόνδε T, τόδε* sine *τὸ* Ald. | *μορφὴ*] *ἕξις T.*

§. 4. *ἢ κέφον*] *ἢ τὸ μὲν κέφον T* Ald. | *καὶ βαρύ*] *τὸ δὲ βαρὺ ET* Ald. Vet., *ἢ βαρύ* Bess.

§. 5. *τοῦ μὲν*] om. *Ab*, *τὸ μὲν* Ald. | *τοῦ δ'*] *τὸ δ'* Ald. | *τὴν τοῦ*] *τοῦτο T.*

§. 6. *ὅτι — ἐνθένδε δῆλον*] om. *T.* | *ᾗ τοιοῦτον*] *ᾗ τοιοῦτον* Bess. Vet. | *καὶ ἔστι τοῦτο*] *καὶ ἔστι τι τοῦτο E.* | *καὶ κύλισις*] om. *ET* Vet. | *βάδισις*] om. *Ab.* | *γήρανσις*] *πέπανσις, πείρανσις T.*

§. 7. *ἐντελέχεια*] *ἐντελεχείᾳ* Ald. Vet. | *ἡ δὴ*] *ἤδη TAb* Vet., *ἡ δὲ* Ald. Bess. | *ὄντος*] *ὄντος ἐντελέχεια* Ald. | *ἢ αὐτὸ ἢ ἄλλο ᾗ κινητόν κίνησις*] *οὐχ ᾗ αὐτὸ ἀλλ' ᾗ κινητὸν ἡ κίνησις ET* Bess. Vet.

§. 8. *οὐχ ἡ τοῦ*] *οὐχ ᾗ τοῦ* Casaub. | *ἁπλῶς κατὰ*] *ἁπλῶς καὶ κατὰ* Bess. Vet.

§. 9. *οὐ ταὐτόν*] *οὐ* om. *T.* | *καὶ γὰρ*] *ἦν καὶ γὰρ TAb* Ald. | *ἄν*] om. *T.* | *τὸ κάμνειν*] *τὸ* om. *E.* | *οὐ ταὐτόν*] *οὐ τὸ αὐτὸ E, ἕτω αὐτὸ T.* | *ᾗ δυνατὸν*] *καὶ ᾗ δυν. Ab.*

τὸ μὲν γὰρ δύνασθαι ὑγιαίνειν καὶ δύνασθαι κάμνειν ἐ ταὐτόν (καὶ γὰρ ἂν τὸ ὑγιαίνειν καὶ τὸ κάμνειν ταὐτὸν ἦν), τὸ δ' ὑποκείμενον καὶ ὑγιαῖνον καὶ νοσοῦν, εἴθ' ὑγρότης εἴθ' αἷμα, ταὐτὸ καὶ ἕν. ἐπεὶ δ' οὐ ταὐτόν, ὥσπερ οὐδὲ χρῶμα ταὐτὸν καὶ ὁρατόν, ἡ τᾷ δυνατᾷ ἢ
10 δυνατὸν ἐντελέχεια κίνησίς ἐστιν. ὅτι μὲν γάρ ἐστιν αὕτη, καὶ ὅτι συμβαίνει τότε κινεῖσθαι ὅταν ἡ ἐντελέχεια ᾖ αὕτη, καὶ οὔτε πρότερον ἔθ'
11 ὕστερον, δῆλον. ἐνδέχεται γὰρ ἕκαστον ὁτὲ μὲν ἐνεργεῖν ὁτὲ δὲ μή, οἷον 1066ª
τὸ οἰκοδομητὸν ᾗ οἰκοδομητόν, καὶ ἡ τᾷ οἰκοδομητᾷ ἐνέργεια ᾗ οἰκοδομητόν, οἰκοδόμησίς ἐστιν. ᾗ γὰρ τᾧτό ἐστιν ἡ οἰκοδόμησις ἡ ἐνέργεια
12 ᾗ οἰκία. ἀλλ' ὅταν οἰκία ᾖ, ἐκέτι οἰκοδομητὸν ἔσται· οἰκοδομεῖται δὲ τὸ οἰκοδομητόν. ἀνάγκη ἄρα οἰκοδόμησιν τὴν ἐνέργειαν εἶναι, ἡ δ' οἰκοδόμησις κίνησίς τις. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κινήσεων.
13 ὅτι δὲ καλῶς εἴρηται, δῆλον ἐξ ὧν οἱ ἄλλοι λέγουσι περὶ αὐτῆς, καὶ ἐκ 231 Br.
τοῦ μὴ ῥᾴδιον εἶναι διορίσαι ἄλλως αὐτήν. ἔτε γὰρ ἐν ἄλλῳ τις γένει
14 δύναιτ' ἂν θεῖναι αὐτήν. δῆλον δ' ἐξ ὧν λέγουσιν οἱ μὲν ἑτερότητα καὶ ἀνισότητα καὶ τὸ μὴ ὄν, ὧν ἐθὲν ἀνάγκη κινεῖσθαι. ἀλλ' ἐδ' ἡ μετα-
15 βολὴ ἔτ' εἰς ταῦτα ἔτ' ἐκ τούτων μᾶλλον ἢ ἐκ τῶν ἀντικειμένων. αἴτιον δὲ τοῦ εἰς ταῦτα τιθέναι ὅτι ἀόριστόν τι δοκεῖ εἶναι ἡ κίνησις, τῆς δ' ἑτέρας συζοιχίας αἱ ἀρχαὶ διὰ τὸ ξερητικαὶ εἶναι ἀόριζοι· ἔτε γὰρ τόδε
16 ἔτε τοιόνδε ἐδεμία αὐτῶν οὔτε τῶν λοιπῶν κατηγοριῶν. τᾧ δὲ δοκεῖν ἀόριζον εἶναι τὴν κίνησιν αἴτιον ὅτι οὔτ' εἰς δύναμιν τῶν ὄντων οὔτ' εἰς ἐνέργειαν ἔστι θεῖναι αὐτήν. οὔτε γὰρ τὸ δυνατὸν ποσὸν εἶναι κινεῖται
17 ἐξ ἀνάγκης, ἔτε τὸ ἐνεργείᾳ ποσόν. ἥ τε κίνησις ἐνέργεια μὲν εἶναι δοκεῖ τις, ἀτελὴς δέ· αἴτιον δ' ὅτι ἀτελὲς τὸ δυνατὸν οὗ ἐστὶν ἐνέργεια.
18 καὶ διὰ τᾧτο χαλεπὸν αὐτὴν λαβεῖν τί ἐζιν· ἢ γὰρ εἰς ζέρησιν ἀνάγκη θεῖναι
19 ἢ εἰς δύναμιν ἢ εἰς ἐνέργειαν ἁπλῆν, τούτων δ' ἐθὲν φαίνεται ἐνδεχόμενον. ὥζε

---

§. 10. *γάρ*] *οὖν Ab.* | *ὅτι*] *ὅτε Ab.* | *τότε κινεῖσθαι*] *κινεῖσθαι τότε T.* | *ἡ ἐντελέχεια ᾗ*] *ᾗ ἐντελέχεια ET.*

§. 11. *ᾗ γάρ*] *εἰ γὰρ E.* | *ἐστιν*] *οἰκία ἐστιν ET* Vet. | *ἡ*] *ᾗ ἡ T* Vet. | *ἡ*] om. *ET* Vet., *ᾗ* Ald. | *ᾗ οἰκία*] om. *ETAb* Vet.

§. 12. *ἔσται*] om. *Ab.*

§. 13. *ἄλλοις αὐτὴν*] om. *T.*

§. 14. *δῆλον δ'*] *δ'* om. *T.* | *οἱ μέν*] *οἱ μὲν γὰρ Ab* Ald. | *ἔτ' ἐκ τούτων*] *ἔτ' ἐκ τοιούτων* Ald. | *ᾗ ἐκ τῶν*] *ἐκ* om. *ET.*

§. 15. *συζοιχίας*] *συζοιχείας T.*

§. 16. *εἶναι τὴν κίνησιν*] *τὴν κίνησιν εἶναι Ab.* | *θεῖναι*] *τιθέναι ET* Ald.

§. 17. *δοκεῖ τις*] *τις* om. *T.*

§. 19. *καὶ μὴ ἐνέργειαν*] om. *Ab.*

λείπεται τὸ λεχθὲν εἶναι καὶ ἐνέργειαν καὶ μὴ ἐνέργειαν τὴν εἰρημένην, ἰδεῖν μὲν χαλεπὴν ἐνδεχομένην δ' εἶναι. καὶ ὅτι ἔστιν ἡ κίνησις ἐν τῷ 20
κινητῷ, δῆλον· ἐντελέχεια γάρ ἐστι τούτου ὑπὸ τοῦ κινητικοῦ, καὶ ἡ τοῦ κινητικοῦ ἐνέργεια οὐκ ἄλλη ἐστίν. δεῖ μὲν γὰρ εἶναι ἐντελέχειαν ἀμφοῖν· κινητικὸν μὲν γάρ ἐστι τῷ δύνασθαι, κινοῦν δὲ τῷ ἐνεργεῖν. ἀλλ' ἔξιν 21
ἐνεργητικὸν τοῦ κινητοῦ, ὥσθ' ὁμοίως μία ἀμφοῖν ἐνέργεια ὥσπερ τὸ αὐτὸ διάστημα ἓν πρὸς δύο καὶ δύο πρὸς ἕν, καὶ τὸ ἅναντες καὶ τὸ κάταντες, ἀλλὰ τὸ εἶναι οὐχ ἕν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ κινοῦντος καὶ κινουμένου.

Cap. 10.

232 Br. Τὸ δ' ἄπειρον ἢ τὸ ἀδύνατον διελθεῖν τῷ μὴ πεφυκέναι διιέναι, 1
καθάπερ ἡ φωνὴ ἀόρατος, ἢ τὸ διέξοδον ἔχον ἀτελεύτητον, ἢ ὃ μόλις,
1066 b ἢ ὃ πεφυκὸς ἔχειν μὴ ἔχει διέξοδον ἢ πέρας· ἔτι προσθέσει ἢ ἀφαιρέσει
ἢ ἅμφω. χωριστὸν μὲν δὴ αὐτό τι ὄν, αἰσθητὸν δ' οὐχ οἷόν τ' εἶναι. 2
εἰ γὰρ μήτε μέγεθός ἐστι μήτε πλῆθος, οὐσία δ' αὐτοῦ τὸ ἄπειρον καὶ
μὴ συμβεβηκός, ἀδιαίρετον ἔσται· τὸ γὰρ διαιρετὸν ἢ μέγεθος ἢ πλῆθος.
εἰ δὲ ἀδιαίρετον, οὐκ ἄπειρον, εἰ μὴ καθάπερ ἡ φωνὴ ἀόρατος. ἀλλ' 3
οὐχ οὕτω λέγουσιν οὐδ' ἡμεῖς ζητοῦμεν, ἀλλ' ὡς ἀδιέξοδον. ἔτι πῶς ἐνδέ- 4
χεται καθ' αὑτὸ εἶναι ἄπειρον, εἰ μὴ καὶ ἀριθμὸς καὶ μέγεθος, ὧν
πάθος τὸ ἄπειρον; ἔτι εἰ κατὰ συμβεβηκός, οὐκ ἂν εἴη στοιχεῖον τῶν 5
ὄντων ἧ ἄπειρον, ὥσπερ οὐδὲ τὸ ἀόρατον τῆς διαλέκτου, καίτοι ἡ φωνὴ
ἀόρατος. καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν ἐνεργείᾳ εἶναι τὸ ἄπειρον, δῆλον. ἔσται 6
γὰρ ὁτιοῦν αὐτοῦ ἄπειρον μέρος τὸ λαμβανόμενον· τὸ γὰρ ἀπείρῳ εἶναι
καὶ ἄπειρον ταὐτό, εἴπερ ἐσία τὸ ἄπειρον καὶ μὴ καθ' ὑποκειμένου.
ὥστε ἢ ἀδιαίρετον, ἢ εἰς ἄπειρα διαιρετόν, εἰ μεριστόν. πολλὰ δ' εἶναι 7

---

§. 20. τῷ δύνασθαι] τὸ δύν. Ald. | τῷ ἐνεργεῖν] τὸ ἐνεργ. Ald.

§. 21. μία ἀμφοῖν] μία ἡ ἀμφοῖν *E*. | τὸ αὐτὸ διάστημα] τὸ διάστημα τὸ αὐτὸ *E*.

§. 1. δ'] om. *Ab*.

§. 2. αἰσθητὸν δ'] om. *E* Bess. μέγεθός ἐστι] ἐστι om. *Ab*. | αὐτοῦ] αὐτὸ *ET* Vet.

§. 3. ἀδ' ἡμεῖς] ἄθ' ἡμεῖς *ET*.

§. 4. εἰ μὴ καὶ] εἰ μὴ εἴη Ald.

§. 5. ἔτι εἰ] εἰ om. *T*. | ἧ] ἢ *Ab*. Diversum textum sequi videtur Bessario, dum totum locum ita vertit: »non esset sane verum elementum prout infinitum passio est.«

§. 6. ὁτιοῦν αὐτοῦ] ὁτιοῦν ἑαυτοῦ *T* Ald., αὐτοῦ ὁτιοῦν *Ab*. | τὸ γὰρ] τῷ γὰρ Ald. | καὶ μὴ καθ'] μὴ om. *T*. | εἰς ἄπειρα] εἰς ἀεὶ διαιρετὰ *Ab*. | εἰ] ἢ *T* Ald.

§. 7. ἀέρος ἀὴρ μέρος] μέρος ἀὴρ ἀέρος *ET* Ald.

τὸ αὐτὸ ἀδύνατον ἄπειρα· ὥσπερ γὰρ ἀέρος ἀὴρ μέρος, οὕτως ἄπειρον
8 ἀπείρου, εἰ ἔστιν οὐσία καὶ ἀρχή. ἀμέριστον ἄρα καὶ ἀδιαίρετον. ἀλλ᾽
ἀδύνατον τὸ ἐντελεχείᾳ ὂν ἄπειρον· ποσὸν γὰρ εἶναι ἀνάγκη. κατὰ
9 συμβεβηκὸς ἄρα ὑπάρχει. ἀλλ᾽ εἰ ἕτως, εἴρηται ὅτι οὐκ ἐνδέχεται εἶναι
10 ἀρχὴν ἀλλ᾽ ἐκεῖνο ᾧ συμβέβηκε, τὸν ἀέρα ἢ τὸ ἄρτιον. αὕτη μὲν οὖν
ἡ ζήτησις καθόλου· ὅτι δ᾽ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς οὐκ ἔστιν, ἐνθένδε δῆλον.
εἰ γὰρ σώματος λόγος τὸ ἐπιπέδοις ὡρισμένον, οὐκ εἴη ἂν ἄπειρον σῶμα 233 Br.
οὔτ᾽ αἰσθητὸν οὔτε νοητόν, οὐδ᾽ ἀριθμὸς ὡς κεχωρισμένος καὶ ἄπειρος·
11 ἀριθμητὸν γὰρ ὁ ἀριθμὸς ἢ τὸ ἔχον ἀριθμόν. φυσικῶς δὲ ἐκ τῶνδε
δῆλον. οὔτε γὰρ σύνθετον οἷόν τ᾽ εἶναι οὔθ᾽ ἁπλοῦν. σύνθετον μὲν
12 γὰρ οὐκ ἔσται σῶμα, ἐπείπερ πεπέρανται τῷ πλήθει τὰ στοιχεῖα. δεῖ
γὰρ ἰσάζειν τἀναντία καὶ μὴ εἶναι ἓν αὐτῶν ἄπειρον· εἰ γὰρ ὁπωσοῦν
λείπεται ἡ θατέρου σώματος δύναμις, φθαρήσεται ὑπὸ τοῦ ἀπείρου τὸ
13 πεπερασμένον. ἕκαστον δ᾽ ἄπειρον εἶναι ἀδύνατον· σῶμα γάρ ἐστι τὸ
πάντῃ ἔχον διάστασιν, ἄπειρον δὲ τὸ ἀπεράντως διεστηκός, ὥστ᾽ εἰ τὸ
14 ἄπειρον σῶμα, πάντῃ ἔσται ἄπειρον. ἐδὲ ἓν δὲ καὶ ἁπλῶν ἐνδέχεται
τὸ ἄπειρον εἶναι σῶμα, οὐθ᾽ ὡς λέγουσί τινες, παρὰ τὰ στοιχεῖα ἐξ ὧν
γεννῶσι ταῦτα (οὐκ ἔξι γὰρ τὸ τοιοῦτο σῶμα παρὰ τὰ ϛοιχεῖα· ἅπαντα
γὰρ ἐξ ὧν ἐϛὶ καὶ διαλύεται εἰς ταῦτα, ἃ φαίνεται δὲ τοῦτο περὶ τὰ 1067 a
15 ἁπλᾶ σώματα), οὐδὲ πῦρ οὐδ᾽ ἄλλο τι τῶν στοιχείων ἐσθέν. χωρὶς γὰρ
τοῦ ἄπειρον εἶναί τι αὐτῶν ἀδύνατον τὸ ἅπαν, κἂν ᾖ πεπερασμένον, ἢ
εἶναι ἢ γίγνεσθαί ἕν τι αὐτῶν, ὥσπερ Ἡράκλειτός φησιν ἅπαντα γίγνε-
16 σθαί ποτε πῦρ. ὁ δ᾽ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τοῦ ἑνός, ὃ ποιοῦσι παρὰ
τὰ στοιχεῖα οἱ φυσικοί. πᾶν γὰρ μεταβάλλει ἐξ ἐναντίου, οἷον ἐκ θερμοῦ
17 εἰς ψυχρόν. ἔτι τὸ αἰσθητὸν σῶμα ποῦ, καὶ ὁ αὐτὸς τόπος ὅλου καὶ

---

§. 9. *εἰ*] om. *Ab* Ald. Bess. Vet. | *ἐκεῖνο*] *ἐκείνῳ T.* | *τὸν ἀέρα*] *τὸν ἀριθμόν* Ald.

§. 10. *ὅτι δ᾽ ἐν*] *ὅτι δ᾽ οὐδ᾽ ἐν Ab.* | *ἐπιπέδοις*] *ἐπιφανείᾳ γρ.* Casaub., »superficie« Bess. | *οὐδ᾽ ἀριθμὸς*] *οὔτ᾽ ἀρ. ET.*

§. 11. *φυσικῶς*] *φυσικὸν T.* | *οἷον τ᾽*] *τ᾽* om. *T.* | *ἔσαι*] *ἔνι Ab*, *ἔστι* Ald. | *ἐπείπερ*] *εἰ ET* Vet., *ἐπεὶ εἰ* Ald., *εἴπερ* (»si — quidem«) Bess.

§. 12. *ὁπωσοῦν*] *ὁτῳοῦν E* Vet. (»cuicunque«).

§. 13. *ὥϛ᾽ εἰ*] *εἰ* om. *ET* Vet. Bess. | *πάντῃ ἔσαι*] *πάντῃ ἐϛὶν* Ald.

§. 14. *οὐδὲ ἓν δὲ καὶ ἁπλοῦν*] *οὐδὲ ἓν δὲ ἁπλοῦν E* Ald., *οὐδὲ ἓν καὶ ἁπλοῦν Ab*, *ἁπλῶν δ᾽ T.* | *τὸ ἄπειρον*] *τὸ* om. *ET.* | *τὸ τοιοῦτο*] *τὸ* om. *ET.* | *ἅπαντα*] *ἅπαν T.* | *ἐξ ὧν*] *ἐξ οὗ ET* Ald. Vet. | *διαλύεται*] *ὧν διαλ.* Ald. | *εἰς ταῦτα*] *εἰς ταὐτό T*, *εἰς τοῦτο E* Vet. | *περὶ*] *παρὰ Ab* Ald. Bess. | *ἄλλο τι*] *τι* om. *Ab.*

§. 15. *ἕν τι*] *ἕν* om. Ald.

μορίου, οἷον τῆς γῆς. ὡς εἰ μὲν ὁμοειδές, ἀκίνητον ἔσται ἢ ἀεὶ οἰσθή- 18
σεται. τοῦτο δὲ ἀδύνατον· τί γὰρ μᾶλλον κάτω ἢ ἄνω ἢ ὁπωσοῦν; οἷον
εἰ βῶλος εἴη, ποῦ αὐτὴ κινήσεται ἢ μενεῖ; ὁ γὰρ τόπος αὐτῆς τοῦ
234 Br συγγενὴς σώματος ἄπειρος. καθέξει οὖν τὸν ὅλον τόπον. καὶ πῶς; 19
τίς οὖν ἡ μονὴ καὶ ἡ κίνησις; ἢ πανταχοῦ μενεῖ; ὃ κινήσεται ἄρα. ἢ
πανταχοῦ κινήσεται; οὐκ ἄρα στήσεται. εἰ δ' ἀνόμοιον τὸ πᾶν, ἀνόμοιοι 20
καὶ οἱ τόποι, καὶ πρῶτον μὲν οὐχ ἓν τὸ σῶμα τοῦ παντὸς ἀλλ' ἢ τῷ
ἅπτεσθαι, εἶτα ἢ πεπερασμένα ταῦτ' ἔσαι ἢ ἄπειρα εἴδει. πεπερασμένα 21
μὲν ἓν οὐχ οἷόν τε· ἔσαι γὰρ τὰ μὲν ἄπειρα τὰ δ' οὔ, εἰ τὸ πᾶν ἄπειρον,
οἷον πῦρ ἢ ὕδωρ· φθορὰ δὲ τὸ τοιοῦτον τοῖς ἐναντίοις. εἰ δ' ἄπειρα 22
καὶ ἁπλᾶ, καὶ οἱ τόποι ἄπειροι καὶ ἔσαι ἄπειρα τὰ στοιχεῖα· εἰ δὲ τοῦτ'
ἀδύνατον, καὶ οἱ τόποι πεπερασμένοι, καὶ τὸ πᾶν ἀνάγκη πεπεράνθαι.
ὅλως δ' ἀδύνατον ἄπειρον εἶναι σῶμα καὶ τόπον τοῖς σώμασιν, εἰ πᾶν σῶμα 23
αἰσθητὸν ἢ βάρος ἔχει ἢ κουφότητα. ἢ γὰρ ἐπὶ τὸ μέσον ἢ ἄνω οἰσθήσεται, 24
ἀδύνατον δὲ τὸ ἄπειρον ἢ πᾶν ἢ τὸ ἥμισυ ἢ ὁποτερονοῦν πεπονθέναι·
πῶς γὰρ διελεῖς; ἢ πῶς τοῦ ἀπείρου ἔσαι τὸ μὲν κάτω τὸ δ' ἄνω, ἢ
ἔσχατον καὶ μέσον; ἔτι πᾶν σῶμα αἰσθητὸν ἐν τόπῳ, τόπου δὲ εἴδη ἓξ, 25
ἀδύνατον δ' ἐν τῷ ἀπείρῳ σώματι ταῦτ' εἶναι. ὅλως δ' εἰ ἀδύνατον 26
τόπον ἄπειρον εἶναι, καὶ σῶμα ἀδύνατον· τὸ γὰρ ἐν τόπῳ ποῦ, τοῦτο
δὲ σημαίνει ἢ ἄνω ἢ κάτω ἢ τῶν λοιπῶν τι, τούτων δ' ἕκαστον πέρας τι.
τὸ δ' ἄπειρον οὐ ταὐτὸν ἐν μεγέθει καὶ κινήσει καὶ χρόνῳ ὡς μία τις 27
φύσις, ἀλλὰ τὸ ὕστερον λέγεται κατὰ τὸ πρότερον, οἷον κίνησις κατὰ
τὸ μέγεθος ἐφ' οὗ κινεῖται ἢ ἀλλοιοῦται, ἢ αὔξεται, χρόνος δὲ διὰ
τὴν κίνησιν.

---

§. 18. *οἰσθήσεται· τοῦτο δὲ*] *αἰσθήσεται· τοῦ δὲ T, ὠθήσεται· τοῦτο δὲ γρ* Casaub. | *κάτω*] *καὶ τὸ T.* | *κινήσεται*] *κινηθήσεται* Ald.

§. 19. *ἡ μονὴ*] *ἡ* om. *Ab.* | *ἡ κίνησις*] *ἡ* om. *Ab.* | *ἢ παντα χοῦ*] *ἢ π.* Ald. | *ὃ κινήσεται*] *κινήσεται* om. *ETAb*, *οὐ κινηθήσεται* Ald. | *κινήσεται*] om. Ald. Vet.

§. 20. *ἀλλ' ἢ τῷ*] *ἀλλ' ἢ τὸ* Ald. | *εἴδει*] *ἔν τισι λείπει τὸ „εἴδει" γρ. E.*

§. 22. *τὰ στοιχεῖα*] *τὰ* om. *Ab.*

§. 23. *ἢ βάρος*] *ἢ* om. *Ab* Ald.

§. 24. *ἥμισυ ἢ*] *ἢ* om. *E* Vet. | *διελεῖς*] *διέλῃς Ab* Ald.

§. 25. *σῶμα αἰσθητὸν*] *αἰσθ. σῶμα ET* Ald.

§. 26. *δὲ σημαίνει*] *δὲ δὴ σημ. ET, δὴ σημ.* Ald.

§. 27. *κινήσει καὶ χρόνῳ*] *χρ. καὶ κιν. T.* | *ἀλλὰ*] *ἅμα T.*

Cap. 11.

1 *Μεταβάλλει δὲ τὸ μεταβάλλον τὸ μὲν κατὰ συμβεβηκός, ὡς τὸ* 1067b
μσικὸν βαδίζειν, τὸ δὲ τῷ τότε τι μεταβάλλειν ἁπλῶς λέγεται μετα- 235 dr.
βάλλειν, οἷον ὅσα κατὰ μέρη· ὑγιάζεται γὰρ τὸ σῶμα, ὅτι ὁ ὀφθαλμός.
2 *ἔστι δέ τι ὃ καθ' αὑτὸ πρῶτον κινεῖται, καὶ τοῦτ' ἐστὶ τὸ καθ' αὑτὸ*
3 *κινητόν. ἔστι δέ τι καὶ ἐπὶ τοῦ κινοῦντος ὡσαύτως· κινεῖ γὰρ κατὰ συμ-*
βεβηκὸς τὸ μὲν κατὰ μέρος τὸ δὲ καθ' αὑτό· ἔστι δέ τι τὸ κινοῦν πρῶ-
4 *τον· ἔστι δέ τι τὸ κινούμενον ἔν τινι χρόνῳ καὶ ἐξ ἔ καὶ εἰς ὅ. τὰ δ'*
εἴδη καὶ τὰ πάθη καὶ ὁ τόπος, εἰς ἃ κινοῦνται τὰ κινούμενα, ἀκίνητά
ἐστιν, οἷον ἐπιστήμη καὶ θερμότης· ἔστι δ' οὐχ ἡ θερμότης κίνησις ἀλλ' ἡ
5 *θέρμανσις. ἡ δὲ μὴ κατὰ συμβεβηκὸς μεταβολὴ οὐκ ἐν ἅπασιν ὑπάρχει,*
ἀλλ' ἐν τοῖς ἐναντίοις καὶ μεταξὺ καὶ ἐν ἀντιφάσει. τούτου δὲ πίστις ἐκ
6 *τῆς ἐπαγωγῆς. μεταβάλλει δὲ τὸ μεταβάλλον ἢ ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑπο-*
κείμενον, ἢ οὐκ ἐξ ὑποκειμένου εἰς οὐχ ὑποκείμενον, ἢ ἐξ ὑποκειμένου εἰς οὐχ
ὑποκείμενον ἢ οὐκ ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον. λέγω δὲ ὑποκείμενον τὸ
7 *καταφάσει δηλούμενον. ὥσ' ἀνάγκη τρεῖς εἶναι μεταβολάς· ἡ γὰρ ἐξ*
οὐχ ὑποκειμένου εἰς μὴ ὑποκείμενον οὐκ ἔστι μεταβολή· οὔτε γὰρ ἐναντία οὔτε
8 *ἀντίφασίς ἐστιν, ὅτι οὐκ ἀντίθεσις. ἡ μὲν οὖν οὐκ ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑπο-*
κείμενον κατ' ἀντίφασιν γένεσίς ἐστιν, ἡ μὲν ἁπλῶς ἁπλῆ, ἡ δὲ τινὸς
τίς· ἡ δ' ἐξ ὑποκειμένου εἰς μὴ ὑποκείμενον φθορά, ἡ μὲν ἁπλῶς ἁπλῆ,
9 *ἡ δὲ τινὸς τίς. εἰ δὴ τὸ μὴ ὂν λέγεται πλεοναχῶς, καὶ μήτε τὸ κατὰ*
σύνθεσιν ἢ διαίρεσιν ἐνδέχεται κινεῖσθαι, μήτε τὸ κατὰ δύναμιν τὸ τῷ
ἁπλῶς ὄντι ἀντικείμενον· τὸ γὰρ μὴ λευκὸν ἢ μὴ ἀγαθὸν ὅμως ἐνδέ- 236 Br.
χεται κινεῖσθαι κατὰ συμβεβηκός· εἴη γὰρ ἂν ἄνθρωπος τὸ μὴ λευκόν·

---

§. 1. *βαδίζειν*] *βαδίζει Ab.*

§. 2. *ὃ καθ'*] *καὶ ὃ ET* Vet.

§. 3. *κινεῖ γὰρ*] *κ. γὰρ τὸ μὲν* Ald. | *τὸ μὲν*] *τόδε μὲν T, τὸ δὲ Ab* Ald. | *πρῶτον· ἔστι δέ*] *δέ* om. *E.* | *ἔν τινι*] *ἔτι ἐν ᾧ ET* Ald. Bessario quum vertat »et est aliquid quod movetur; item tempus in quo« idem in textu habuisse videtur, quod legitur in Physicis loco parallelo V, 1. 224, a, 35 *ἔτι ἐν ᾧ, ὁ χρόνος.* | *καὶ εἰς ὅ*] *καὶ* om. Ald.

§. 4. *δ'*] om. *T.* | *τὰ πάθη*] *τὰ* om. *ET.*

§. 6. *ἢ οὐκ ἐξ — λέγω δὲ ὑποκείμενον*] om. *Ab.* Sylb. pro *οὐκ ἐξ ὑποκ.* tacite dedit *ἐκ μὴ ὑποκ.* | *ἢ ἐξ ὑποκ. εἰς οὐχ*] *οὐχ* om. *T* Ald. | *ἢ οὐκ ἐξ ὑποκ. εἰς ὑποκ.*] add. *E* Bess. Vet.

§. 8. *οὐκ ἐξ*] *ἐξ οὐχ* Camot. Sylb. | *τινὸς τίς*] *τις τινὸς TAb* Ald. | *ἁπλῆ*] om. *Ab.* | *τινὸς τίς*] *τις τινός Ab* Ald.

§. 9. *εἰ δὴ*] *δὴ* om. Ald. | *ἁπλῶς ὄντι*] *ὄντι* om. *Ab.* | *ὅμως*] *ὅλως T.* | *κατά*] *μὴ κατὰ T.* | *εἴη γὰρ*] *εἰ γὰρ T.* | *ἄν*] *ἦν T*, om. *Ab.* | *ἀδύνατον γὰρ*] *γὰρ* om. *T.*

τὸ δ' ἁπλῶς μὴ τόδε οὐδαμῶς· ἀδύνατον γὰρ τὸ μὴ ὂν κινεῖσθαι· εἰ δὲ τοῦτο, καὶ τὴν γένεσιν κίνησιν εἶναι· γίγνεται γὰρ τὸ μὴ ὄν. εἰ γὰρ καὶ ὅτι μάλιστα κατὰ συμβεβηκὸς γίγνεται, ἀλλ' ὅμως ἀληθὲς εἰπεῖν ὅτι ὑπάρχει τὸ μὴ ὂν κατὰ τοῦ γιγνομένου ἁπλῶς. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἠρεμεῖν. ταῦτά τε δὴ συμβαίνει δυσχερῆ, καὶ εἰ πᾶν τὸ κινούμενον ἐν τόπῳ, τὸ δὲ μὴ ὂν οὐκ ἔστιν ἐν τόπῳ· εἴη γὰρ ἄν που. ἐδὲ δὴ ἡ φθορὰ κίνησις· ἐναντίον γὰρ κινήσει κίνησις ἢ ἠρεμία, φθορὰ δὲ γενέσει. ἐπεὶ δὲ πᾶσα κίνησις μεταβολή τις, μεταβολαὶ δὲ τρεῖς αἱ εἰρημέναι, τούτων δ' αἱ κατὰ γένεσιν καὶ φθορὰν οὐ κινήσεις, αὗται δ' εἰσὶν αἱ κατ' ἀντίφασιν, ἀνάγκη τὴν ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον κίνησιν εἶναι μόνην. τὰ δ' ὑποκείμενα ἢ ἐναντία ἢ μεταξύ· καὶ γὰρ ἡ στέρησις κείσθω ἐναντίον, καὶ δηλοῦται καταφάσει, οἷον τὸ γυμνὸν καὶ νωδὸν καὶ τὸ μέλαν.

10 11 12 13 14

Cap. 12.

Εἰ ἓν αἱ κατηγορίαι διήρηνται οὐσίᾳ, ποιότητι, τόπῳ, τῷ ποιεῖν ἢ πάσχειν, τῷ πρός τι, τῷ ποσῷ, ἀνάγκη τρεῖς εἶναι κινήσεις, ποιοῦ, ποσοῦ, τόπου. κατ' οὐσίαν δ' οὐ διὰ τὸ μηθὲν εἶναι οὐσίᾳ ἐναντίον, οὐδὲ τοῦ πρός τι· ἔστι γὰρ θατέρου μηθὲν μεταβάλλοντος ἀληθεύεσθαι θάτερον μηθὲν μεταβάλλον, ὥστε κατὰ συμβεβηκὸς ἡ κίνησις αὐτῶν. οὐδὲ ποιοῦντος καὶ πάσχοντος, ἢ κινοῦντος καὶ κινουμένου, ὅτι οὐκ ἔστι κινήσεως κίνησις οὐδὲ γενέσεως γένεσις, οὐδ' ὅλως μεταβολῆς μεταβολή. διχῶς γὰρ ἐνδέχεται κινήσεως εἶναι κίνησιν, ἢ ὡς ὑποκειμένου, οἷον ὁ ἄνθρωπος
237 Br. κινεῖται ὅτι ἐκ λευκοῦ εἰς μέλαν μεταβάλλει, ὥστε οὕτω καὶ ἡ κίνησις ἢ θερμαίνεται ἢ ψύχεται ἢ τόπον ἀλλάττει ἢ αὔξεται. τοῦτο δὲ ἀδύνατον· οὐ γὰρ τῶν ὑποκειμένων τι ἡ μεταβολή. ἢ τῷ ἕτερόν τι ὑποκεί-

1 2 3 4 5

---

§. 11. τε] δὴ *Ab*.
§. 12. ἡ φθορὰ] ἡ om. *E*. | ἢ ἠρεμία] ἢ om. *T*.
§. 13. τρεῖς αἱ] αἱ om. *Ab*. | αἱ κατὰ] αἱ μὲν κατὰ *Ab* Ald.
§. 14. ἢ ἐναντία] ἢ om. *Ab*. | νωδὸν] λευκὸν *Ab*, »caecum« Bess.

§. 1. τῷ ποιεῖν ἢ] τῷ om. Ald., τῷ et ἢ om. *Ab* Bess. | τῷ ποσῷ] τῷ om. *Ab* Ald.

§. 2. τοῦ πρός τι] τοῦ om. *ET* Vet. | θατέρου μηθὲν μεταβάλλοντος] θατ. μεταβ. μηδὲν *Ab*. Bessario et alii interpretes latini μηθὲν omittunt. | μηδὲν] μὴ δὲ *Ab*.

§. 3. καὶ πάσχοντος] ἢ πάσχ. *Ab* Bess. | μεταβολῆς μεταβολή] μεταβολὴ μεταβολῆς *ET* Ald.

§. 4. εἶναι κίνησιν] κίν. εἶναι *Ab*. | κινεῖται] κεῖται *T*. | τόπον] τὸ πᾶν *T*.

§. 5. ἢ τῷ] ἢ τὸ *T*.

μενον ἐκ μεταβολῆς μεταβάλλειν εἰς ἄλλο εἶδος, οἷον ἄνθρωπον ἐκ νόσου
6 εἰς ὑγίειαν. ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο δυνατὸν πλὴν κατὰ συμβεβηκός. πᾶσα γὰρ
κίνησις ἐξ ἄλλου εἰς ἄλλο ἐστὶ μεταβολή, καὶ γένεσις καὶ φθορὰ ὡσαύ-
7 τως· πλὴν αἱ μὲν εἰς ἀντικείμενα ὠδὶ ἢ ὠδὶ ἡ κινήσεις. ἅμα οὖν με-
ταβάλλει ἐξ ὑγιείας εἰς νόσον, καὶ ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς μεταβολῆς εἰς
ἄλλην. δῆλον δὴ ὅτι ἂν νοσήσῃ, μεταβεβληκὸς ἔσται εἰς ὁποιανοῦν
(ἐνδέχεται γὰρ ἠρεμεῖν) καὶ ἔτι εἰς μὴ τὴν τυχοῦσαν ἀεί· κἀκείνη ἔκ
8 τινος εἴς τι ἄλλο ἔσται. ὥσθ' ἡ ἀντικειμένη ἔσται ὑγίανσις, ἀλλὰ τῷ
συμβεβηκέναι, οἷον ἐξ ἀναμνήσεως εἰς λήθην μεταβάλλει ὅτι ᾧ ὑπάρχει
9 ἐκεῖνο μεταβάλλει, ὁτὲ μὲν εἰς ἐπιστήμην ὁτὲ δὲ εἰς ὑγίειαν. ἔτι εἰς
ἄπειρον βαδιεῖται, εἰ ἔσται μεταβολῆς μεταβολὴ καὶ γενέσεως γένεσις.
ἀνάγκη δὴ καὶ τὴν προτέραν, εἰ ἡ ὑστέρα· οἷον εἰ ἡ ἁπλῆ γένεσις ἐγίγνετό 1068b
10 ποτε, καὶ τὸ γιγνόμενον ἁπλῶς ἐγίγνετο. ὥστε ἔπω ἦν τὸ γιγνόμενον
ἁπλῶς, ἀλλά τι γιγνόμενον ἢ γενόμενον. εἰ δὴ καὶ τοῦτ', ἐγίγνετό ποτε,
11 ὥστ' οὐκ ἦν πω τότε γιγνόμενον. ἐπεὶ δὲ τῶν ἀπείρων οὐκ ἔστι τι πρῶ-
τον, οὐκ ἔσαι τὸ πρῶτον, ὥς οὐδὲ τὸ ἐχόμενον. οὔτε γίγνεσθαι οὖν
ἔτε κινεῖσθαι οἷόν τε οὔτε μεταβάλλειν οὐθέν. ἔτι τῷ αὐτῷ κίνησις ἡ
12 ἐναντία καὶ ἠρέμησις, καὶ γένεσις καὶ φθορά. ὥσε τὸ γιγνόμενον ὅταν 238 Br.
γένηται γιγνόμενον, τότε φθείρεται· οὔτε γὰρ εὐθὺς γιγνόμενον οὔθ'
13 ὕστερον· εἶναι γὰρ δεῖ τὸ φθειρόμενον. ἔτι δεῖ ὕλην ὑπεῖναι τῷ γι-

---

§. 6. *πᾶσα γὰρ*] *ἅπασι γὰρ ἡ Ab.* | *πλὴν αἱ*] *πλὴν ἡ Ab.* | *εἰς ἀντικείμενα*] *ἐξ ἀντικειμένων T* Ald. Bess. Vet. | *ἢ ὠδὶ*] *ἢ μὴ ὠδὶ* Vet. | *ἡ κινήσεις*] *ἡ κίνησις Ab.*

§. 7. *δῆλον δὴ*] *δῆλον δ' ET* Ald. Vet. | *εἴς τι ἄλλο*] *εἰς ἄλλο τι T.* | *ἔσαι*] om. *ET.*

§. 8. *ᾧ ὑπάρχει*] *ᾧ ὑπάρχειν* Ald.

§. 9. *εἰ ἔσαι*] *εἰ ἔσι* Ald. | *δὴ*] *δὲ T.* | *γένεσις ἐγίγνετό*] *γένετό Ab, γένεσις ἐγένετο* Ald. | *ἁπλῶς*] om. *ET* Vet.

§. 10. *ἦν τὸ*] *τὸ* om. *E.* | *τι γιγνόμενον*] *γινόμενόν τι Ab*, *τὸ γιγν. τι* Ald. | *εἰ δὴ*] *ἤδη Ab*, *ἤδη· εἰ δὴ* Ald. | *ὥς'*] *διὰ τί* Ald. Bess., qui totam periodum ita interpretatur: »si igitur hoc etiam aliquando fiebat, cur nondum erat, quod tunc fiebat?« | *πω τότε*] *πώποτε Ab.*

§. 11. *ἔσι τι*] *τι* om. *ET.* | *οὐκ ἔσαι τὸ πρῶτον*] om. *Ab.* | *οὖν*] *οὖν αὖται E.* | *καὶ γένεσις*] *καὶ ἡ γ. Ab.*

§. 12. *εὐθὺς γιγνόμενον*] *εὐθὺς γενόμενον Ab.*

§. 13. *μεταβάλλοντι*] *μεταβάλλειν τι ET* Ald. | *ὥσπερ τὸ ἀλλοιωτόν*] *ὥσπερ τι ἀλλοιωτὸν ἢ* Bess. | *τί τὸ*] *τί καὶ τὸ Ab* Ald.; Bess. haec ita interpretatur: »ita quiddam etiam ejus quod fit aut motus aut generatio« unde eum credas legisse *οὕτω τὶ καὶ τῷ γιγνομένου ἢ κ. ἢ γ.* et supra *τὶς οὖν ἔσται* sine interrogatione. | *κίνησις*] *ἡ κ. Ab*, *ἢ κ.* Ald. | *ἔτι*] *τοι T*, om. *E.* | *κι-*

γνομένῳ καὶ μεταβάλλοντι. τίς ἂν ἕξαι, ὥσπερ τὸ ἀλλοιωτὸν σῶμα ἢ ψυχή, ἕτω τί τὸ γιγνόμενον κίνησις ἢ γένεσις; καὶ ἔτι τί εἰς ὃ κινοῦνται; δεῖ γὰρ εἶναι τὴν τοῦδε ἐκ τῆδε εἰς τόδε κίνησιν μὴ κίνησιν. πῶς 14
οὖν; οὐ γὰρ ἕξαι μάθησις τῆς μαθήσεως, ὥς᾽ ἀδὲ γένεσις γενέσεως.
ἐπεὶ δ᾽ ἕτ᾽ ἀσίας ἕτε τῇ πρός τι ἕτε τῇ ποιεῖν καὶ πάσχειν, λείπεται 15
κατὰ τὸ ποιὸν καὶ ποσὸν καὶ τόπον κίνησιν εἶναι· τούτων γὰρ ἑκάστῳ
ἐναντίωσίς ἐστιν. λέγω δὲ τὸ ποιὸν ἀ τὸ ἐν τῇ οὐσίᾳ (καὶ γὰρ καὶ ἡ 16
διαφορὰ ποιόν) ἀλλὰ τὸ παθητικόν, καθὸ λέγεται πάσχειν ἢ ἀπαθὲς
εἶναι. τὸ δὲ ἀκίνητον τό τε ὅλως ἀδύνατον κινηθῆναι καὶ τὸ μόλις 17
ἐν χρόνῳ πολλῷ ἢ βραδέως ἀρχόμενον, καὶ τὸ πεφυκὸς μὲν κινεῖσθαι,
μὴ δυνάμενον δὲ ὅτε πέφυκε καὶ ἇ καὶ ὡς. ὃ καλῶ ἠρεμεῖν τῶν ἀκινή- 18
των μόνον· ἐναντίον γὰρ ἠρεμία κινήσει, ὥστε στέρησις ἂν εἴη τῇ δεκτικῇ.
Ἅμα κατὰ τόπον ὅσα ἐν ἑνὶ τόπῳ πρώτῳ, καὶ χωρὶς ὅσα ἐν ἄλλῳ. 19
ἅπτεσθαι δὲ ὧν τὰ ἄκρα ἅμα. μεταξὺ δ᾽ εἰς ὃ πέφυκε πρότερον ἀφι- 20
κνεῖσθαι τὸ μεταβάλλον ἢ εἰς ὃ ἔσχατον μεταβάλλει κατὰ φύσιν τὸ
συνεχῶς μεταβάλλον. ἐναντίον κατὰ τόπον τὸ κατ᾽ εὐθεῖαν ἀπέχον 21
πλεῖστον. ἑξῆς δὲ ἇ μετὰ τὴν ἀρχὴν ὄντος, θέσει ἢ εἴδει ἢ ἄλλως πως
ἀφορισθέντος, μηθὲν μεταξύ ἐστι τῶν ἐν ταὐτῷ γένει καὶ ἇ ἐφεξῆς ἐστίν,
239 Br. οἷον γραμμαὶ γραμμῆς ἢ μονάδες μονάδος ἢ οἰκίας οἰκία. ἄλλο δ᾽ ἀθὲν 22
κωλύει μεταξὺ εἶναι· τὸ γὰρ ἑξῆς τινὸς ἐφεξῆς καὶ ὕσερόν τι· ἀ γὰρ
1069a τὸ ἓν ἑξῆς τῶν δύο, οὐδ᾽ ἡ ναμηνία τῆς δευτέρας. ἐχόμενον δὲ ὃ ἂν
ἑξῆς ὂν ἅπτηται. ἐπεὶ δὲ πᾶσα μεταβολὴ ἐν τοῖς ἀντικειμένοις, ταῦτα 23

νᾶνται] κινεῖται Ald. Bessario totum colon ita vertit: »et aliquid item ad hoc movetur,« quasi legerit καὶ ἔτι τι εἰς τόδε κινεῖται. | γὰρ εἶναι] γὰρ εἶναί τι *ET* Ald. Bess. Vet.

§. 14. τῆς μαθήσεως] ἡ τῆς μαθήσεως γένεσις *Ab*. | οὐδὲ γένεσις] τῆς post lacunam *Ab*.

§. 15. οὐσίας] οὐσίαν *T*. | καὶ ποσὸν] καὶ τὸ ποσὸν *Ab* Ald. | τόπον κίνησιν] τὸ ποῦ κίνησις Ald.

§. 16. καὶ γὰρ καὶ ἡ διαφορὰ] καὶ τῇ διαφορᾷ *TAb* Ald.

§. 17. ἀκίνητον] ἀδύνατον *T*. | μόλις] μόγις *Ab*. | πολλῷ] ποιε *T*. | ἢ] om. *ET* Ald. Bess. Vet. | καὶ οὖ] καὶ οὖ πέφυκε *Ab*. | καὶ ὡς. ὃ καλῶ] ὡς οὐκ ἄλλο *T*.

§. 19. ἅμα] ἅμα δὲ Sylb. | πρώτῳ] πρῶτον *Ab*. | ἅπτεσθαι δὲ] δὲ om. *Ab*.

§. 20. τὸ συνεχῶς] τὸ om. *ET*.

§. 21. ἇ] ἀ *T*. | ἇ] ὃ *Ab* Ald. | οἰκίας οἰκία] οἰκία οἰκίας mavult Sylb.

§. 22. ἑξῆς τινὸς] ἑξῆς τινὶ *Ab*. | ὃν ἅπτηται] ἀνάπτηται *Ab*, ὧν ἅπτηται Sylb., ὃν ἅπτ. Ald., ὃ ἅπτ. Camot.

§. 23. τἀ τ᾽ ἐναντία] τἀ τ᾽ om. *Ab* Ald., τἀναντία *T*. | ὡς] δ᾽ ὡς *T*.

δὲ τὰ τ' ἐναντία καὶ ἀντίφασις, ἀντιφάσεως δ' ἐθὲν ἀνὰ μέσον, δῆλον
24 ὡς ἐν τοῖς ἐναντίοις τὸ μεταξύ. τὸ δὲ συνεχὲς ὅπερ ἐχόμενόν τι ἢ
ἁπτόμενον. λέγω δὲ συνεχὲς ὅταν ταὐτὸ γένηται καὶ ἓν τὸ ἑκατέρου
πέρας οἷς ἅπτονται καὶ συνέχονται, ὥστε δῆλον ὅτι τὸ συνεχὲς ἐν τούτοις
25 ἐξ ὧν ἕν τι πέφυκε γίγνεσθαι κατὰ τὴν σύναψιν. καὶ ὅτι πρῶτον τὸ
ἐφεξῆς, δῆλον· τὸ γὰρ ἑξῆς ἐκ ἅπτεται, τοῦτο δ' ἐφεξῆς· καὶ εἰ συνεχές,
26 ἅπτεται, εἰ δ' ἅπτεται, ἔπω συνεχές. ἐν οἷς δὲ μή ἐστιν ἁφή, οὐκ ἔστι
σύμφυσις ἐν τούτοις. ὥστ' ἐκ ἔστι στιγμὴ μονάδι ταὐτόν· ταῖς μὲν γὰρ
ὑπάρχει τὸ ἅπτεσθαι, ταῖς δ' οὔ, ἀλλὰ τὸ ἐφεξῆς· καὶ τῶν μὲν
μεταξύ τι, τῶν δ' ἔ.

LIBER XII. (Λ)

Cap. 1.

1 Περὶ τῆς οὐσίας ἡ θεωρία· τῶν γὰρ οὐσιῶν αἱ ἀρχαὶ καὶ τὰ αἴτια
2 ζητοῦνται. καὶ γὰρ εἰ ὡς ὅλον τι τὸ πᾶν, ἡ οὐσία πρῶτον μέρος· καὶ
εἰ τῷ ἐφεξῆς, κἂν ἕτω πρῶτον ἡ οὐσία, εἶτα τὸ ποιόν, εἶτα τὸ ποσόν.
3 ἅμα δ' οὐδ' ὄντα ὡς εἰπεῖν ἁπλῶς τἆλλα, ἀλλὰ ποιότητες καὶ κινήσεις,
ᾗ καὶ τὸ οὐ λευκὸν καὶ τὸ οὐκ εὐθύ· λέγομεν γὰρ εἶναι καὶ ταῦτα, οἷον
4 ἔστιν οὐ λευκόν. ἔτι οὐθὲν τῶν ἄλλων χωριστόν. μαρτυροῦσι δὲ καὶ οἱ 240 Br
5 ἀρχαῖοι ἔργῳ· τῆς γὰρ οὐσίας ἐζήτουν ἀρχὰς καὶ στοιχεῖα καὶ αἴτια. οἱ
μὲν οὖν νῦν τὰ καθόλου οὐσίας μᾶλλον τιθέασιν· τὰ γὰρ γένη καθόλου,
ἃ φασιν ἀρχὰς καὶ οὐσίας εἶναι μᾶλλον διὰ τὸ λογικῶς ζητεῖν· οἱ δὲ
πάλαι τὰ καθ' ἕκαστον, οἷον πῦρ καὶ γῆν, ἀλλ' οὐ τὸ κοινὸν σῶμα.

---

§. 24. τὸ δὲ] δὲ om. Ald. | ᾗ ἁπτόμενον] om. *ET* Vet. | λέγω] λέγεται *Ab* Ald. Bess. | ἕν τι] ἔτι *T*. | τὴν σύναψιν] τὴν om. *T*.

§. 25. τοῦτο δ' ἐφεξῆς] τοῦτο δ' ἑξῆς *T*. | καὶ εἰ] καὶ εἰς *TAb* Sylb.

§. 26. ἀλλὰ τὸ] ἀλλὰ πρὸς τὸ *ET* Vet. | τῶν μὲν] τῷ γε μὲν *T*.

§. 1. περὶ] περὶ δὲ Ald.

§. 2. καὶ εἰ τῷ] εἰ καὶ τῷ *Fb* Alex. 798, a, 32., καὶ εἰ τὸ *Ab*. | κἂν] καὶ *ET*, καὶ ἂν Ald. | εἶτα τὸ ποσόν] ἢ ποσόν *ET* Ald. Vet.

§. 3. ὡς εἰπεῖν ἁπλῶς] ἁπλῶς ὡς εἰπεῖν *Fb* Alex. 798, b, 16., ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν *Ab* Ald. | τἆλλα] ταῦτα *ETFb* Alex. 798, b, 17. Bess. Vet. Morell. Sylb. | ἀλλὰ] οἷον *Fb* Alex. | καὶ] om. *Fb*. | ᾗ] ἢ *Fb* Ald. Alex. 798, b, 20. Vet. | τὸ οὐ] οὐ τὸ *T*. | τὸ οὐκ] τὸ om. Alex. in lemm. | γᾶν] ἓν *T* Ald. | εἶναι καὶ ταῦτα] καὶ ταῦτα εἶναι *Ab*. | ἐθὲν] ἐδὲ *T*.

§. 5. καθ' ἕκαστον] καθ' ἕκαςα *Ab* Ald.

ἐσίαι δὲ τρεῖς, μία μὲν αἰσθητή, ἧς ἡ μὲν ἀΐδιος ἡ δὲ φθαρτή, ἣν 6
πάντες ὁμολογοῦσιν, οἷον τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῷα· ἡ δ' ἀΐδιος ἧς ἀνάγκη
τὰ στοιχεῖα λαβεῖν, εἴτε ἓν εἴτε πολλά. ἄλλη δὲ ἀκίνητος, καὶ ταύ- 7
την τινὲς εἶναί φασι χωριστήν, οἱ μὲν εἰς δύο διαιροῦντες, οἱ δὲ εἰς
μίαν φύσιν τιθέντες τὰ εἴδη καὶ τὰ μαθηματικά, οἱ δὲ τὰ μαθηματικὰ
1069 b μόνον τούτων. ἐκεῖναι μὲν δὴ φυσικῆς (μετὰ κινήσεως γάρ), αὕτη δ' 8
ἑτέρας, εἰ μηδεμία αὐτοῖς ἀρχὴ κοινή.

Ἡ δ' αἰσθητὴ οὐσία μεταβλητή. εἰ δ' ἡ μεταβολὴ ἐκ τῶν ἀντι- 9
κειμένων ἢ τῶν μεταξύ, ἀντικειμένων δὲ μὴ πάντων (οὐ λευκὸν γὰρ ἡ
φωνή) ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐναντίου, ἀνάγκη ὑπεῖναί τι τὸ μεταβάλλον εἰς τὴν
ἐναντίωσιν· ἃ γὰρ τὰ ἐναντία μεταβάλλει.

Cap. 2.

Ἔτι τὸ μὲν ὑπομένει, τὸ δ' ἐναντίον οὐχ ὑπομένει· ἔσιν ἄρα τι τρίτον 1
παρὰ τὰ ἐναντία, ἡ ὕλη. εἰ δὴ αἱ μέταβολαὶ τέτταρες, ἢ κατὰ τὸ τί ἢ 2
κατὰ τὸ ποιὸν ἢ ποσὸν ἢ πῆ, καὶ γένεσις μὲν ἡ ἁπλῆ καὶ φθορὰ ἡ κατὰ
τόδε, αὔξησις δὲ καὶ φθίσις ἡ κατὰ τὸ ποσόν, ἀλλοίωσις δὲ ἡ κατὰ τὸ
πάθος, φορὰ δὲ ἡ κατὰ τόπον, εἰς ἐναντιώσεις ἂν εἶεν τὰς καθ' ἕκαστον αἱ
μεταβολαί. ἀνάγκη δὴ μεταβάλλειν τὴν ὕλην δυναμένην ἄμφω· ἐπεὶ δὲ 3
διττὸν τὸ ὄν, μεταβάλλει πᾶν ἐκ τοῦ δυνάμει ὄντος εἰς τὸ ἐνεργείᾳ ὄν, οἷον
241 Br. ἐκ λευκοῦ δυνάμει εἰς τὸ ἐνεργείᾳ λευκόν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπ' αὐξήσεως
καὶ φθίσεως. ὥστε ἃ μόνον κατὰ συμβεβηκὸς ἐνδέχεται γίγνεσθαι ἐκ μὴ 4
ὄντος, ἀλλὰ καὶ ἐξ ὄντος γίγνεται πάντα, δυνάμει μέντοι ὄντος, ἐκ μὴ
ὄντος δὲ ἐνεργείᾳ. καὶ τοῦτ' ἐστὶ τὸ Ἀναξαγόρου ἕν (βέλτιον γὰρ ἢ 5
ὁμοῦ πάντα) καὶ Ἐμπεδοκλέους τὸ μῖγμα καὶ Ἀναξιμάνδρου. καὶ ὡς 6

---

§. 6. *οὐσίαι*] *οὐσίας* Ald.

§. 7. *καὶ ταύτην*] *καὶ* add. *Ab.* | *τινὲς εἶναί φασι*] *φασί τινες εἶναι* *ET* Ald. | *οἱ δὲ τὰ μαθηματικὰ*] om. *E.*

§. 9. *ἡ δ' αἰσθητὴ*] Alex. 799, a, 38.: *ἦν ἂν τὰ λεγόμενα σαφέστερα, εἰ ἀντὶ τοῦ „ἡ δ' αἰσθ. οὐ. μ." γεγραμμένον ἦν „ἐπειδὴ δ' ἡ αἰσθ. κτλ."* | *εἰ δ' ἡ*] *εἰ δὴ E* Bess., *εἰ δὲ T.* | *μὴ*] *οὐ T.* | *ἡ φωνή*] *ἐκ φωνῆς* (»album non ex voce«) Bess. Themist. 799, b, 13. | *ὑπεῖναί*] *εἶναι καί* Ald.

§. 2. *τὸ τί*] *τὸ* om. *E*, *τὸ τὶ* mavult Morell. | *ποιὸν*] *οἷον T.* | *φθορὰ ἡ*] *ἡ* om. *ET*, *φθορὰ ἢ* Ald. | *φορά*] *φθορὰ T.* | *εἶεν τὰς*] *εἶεν ταῖς T*, *οἷον τοῖς* Camot. Bess. ita vertit: »profecto in contrarietates in unoquoque mutationes sunt.«

§. 3. *τὸ ὄν*] *τὸ* om. *Fb.*

§. 4. *μέντοι ὄντος*] *μέντοι ἢ ὄντος T.*

§. 5. *ἢ ὁμοῦ*] *ἦν ὁμοῦ Ab* Ald.

§. 6. *ὁμοῦ*] ita Ald. Alex. 799, b, 30. Bess. et *γρ. E*: *ETAb* Vet. *ἡμῖν.*

Δημόκριτός φησιν, ἦν ὁμῦ πάντα δυνάμει, ἐνεργείᾳ δ' ἄ. ὥστε τῆς
7 ὕλης ἂν εἶεν ἡμμένοι. πάντα δ' ὕλην ἔχει ὅσα μεταβάλλει, ἀλλ' ἑτέραν·
καὶ τῶν ἀϊδίων ὅσα μὴ γεννητὰ κινητὰ δὲ φορᾷ ἀλλ' ὐ γεννητήν, ἀλλὰ
8 πόθεν ποῖ. ἀπορήσειε δ' ἄν τις ἐκ ποίυ μὴ ὄντος ἡ γένεσις· τριχῶς
γὰρ τὸ μὴ ὄν. εἰ δή τί ἐστι δυνάμει, ἀλλ' ὅμως ὐ τῦ τυχόντος, ἀλλ'
9 ἕτερον ἐξ ἑτέρου. οὐδ' ἱκανὸν ὅτι ὁμοῦ πάντα χρήματα· διαφέρει γὰρ
τῇ ὕλῃ, ἐπεὶ διὰ τί ἄπειρα ἐγένετο ἀλλ' ὐχ ἕν; ὁ γὰρ νῦς εἷς, ὡς' εἰ
10 καὶ ἡ ὕλη μία, ἐκεῖνο ἐγένετο ἐνεργείᾳ ἧ ἡ ὕλη ἦν δυνάμει. τρία δὴ
τὰ αἴτια καὶ τρεῖς αἱ ἀρχαί, δύο μὲν ἡ ἐναντίωσις, ἧς τὸ μὲν λόγος
καὶ εἶδος τὸ δὲ στέρησις, τὸ δὲ τρίτον ἡ ὕλη.

Cap. 3.

1 Μετὰ ταῦτα ὅτι ὐ γίγνεται ἅτε ἡ ὕλη ἅτε τὸ εἶδος, λέγω δὲ τὰ
ἔσχατα. πᾶν γὰρ μεταβάλλει τι καὶ ὑπό τινος καὶ εἴς τι. ὑφ' ἧ μέν, 1070ª
2 τῦ πρώτου κινῦντος· ὃ δέ, ἡ ὕλη· εἰς ὃ δέ, τὸ εἶδος. εἰς ἄπειρον ἦν
εἶσιν, εἰ μὴ μόνον ὁ χαλκὸς γίγνεται στρογγύλος ἀλλὰ καὶ τὸ στρογγύλον
3 ἢ ὁ χαλκός· ἀνάγκη δὴ στῆναι. μετὰ ταῦτα ὅτι ἑκάστη ἐκ συνωνύμυ
4 γίγνεται ἡ ὐσία· τὰ γὰρ φύσει ὐσίαι καὶ τἆλλα. ἢ γὰρ τέχνῃ ἢ φύσει
γίγνεται ἢ τύχῃ ἢ τῷ αὐτομάτῳ. ἡ μὲν ἦν τέχνη ἀρχὴ ἐν ἄλλῳ, ἡ δὲ
φύσις ἀρχὴ ἐν αὐτῷ· ἄνθρωπος γὰρ ἄνθρωπον γεννᾷ. αἱ δὲ λοιπαὶ 242 Br.
5 αἰτίαι στερήσεις τύτων. ὐσίαι δὲ τρεῖς, ἡ μὲν ὕλη τόδε τι οὖσα τῷ
φαίνεσθαι (ὅσα γάρ ἐστιν ἁφῇ καὶ μὴ συμφύσει, ὕλη καὶ ὑποκείμενον),
ἡ δὲ φύσις τόδε τι, εἰς ἣν, καὶ ἕξις τις· ἔτι τρίτη ἡ ἐκ τούτων ἡ καθ'
6 ἕκαστα, οἷον Σωκράτης ἢ Καλλίας. / ἐπὶ μὲν ἦν τινῶν τὸ τόδε τι ὐκ

---

§. 7. γεννητὰ] γεννητὰ τὰ T. | γεννητήν] γενητόν T.

§. 8. δ'] om. Fb. | τί ἐστι] ἐστι τὸ Fb Alex. 799, b, 43. | οὐ τοῦ] οὐκ ἐκ τοῦ γρ. Casaub., »veruntamen non ex quocunque« Bess.

§. 9. εἰ καὶ ἡ] καὶ om. Ab Bess, εἰ καὶ ἡ om. Ald. | ἐνεργείᾳ] καὶ ἐνεργ. Ald. | οὗ ἡ ὕλη] οὗ καὶ ἡ ὕλη T Ald.

§. 10. τρεῖς] om. Fb. | λόγος καὶ] λόγος καὶ ἐξ οὗ καὶ Ald.

§. 1. ἡ ὕλη] ἡ om. Fb. | τὸ εἶδος] τὸ om. Fb. | εἴς τι] εἴς τι καὶ ἐξ οὗ Ab. | ὃ δέ] οὗ δέ T Ald.

§. 2. εἶσιν] εἰσιν Ald. Vet. | ἀλλὰ καὶ] καὶ om. Ald. Bess. | στῆναι. μετὰ] σῆναι μετὰ Casaub. sine nota interpunctionis.

§. 3. γίγνεται ἡ] ἡ add. Ab. | οὐσία] οὐσίας T. | τὰ γὰρ] Bessario quum vertat »quaedam enim natura substantiae sunt, quaedam autem alia« hunc textum ante oculos habuisse videtur τὰ μὲν γὰρ φ. ὐσίαι, τὰ δ' ἄλλα.

§. 4. ἐν αὐτῷ] ἐν ἑαυτῷ Ab.

§. 5. ἐστιν] om. T Alex. in lemm. 800, b, 28. | τόδε τι] καὶ τόδε τι Ab Ald. | τις· ἔτι] ἡ T. | ἡ καθ'] ἢ καὶ καθ' Ab.

§. 6. τόδε τι] τι om. E. | συνθέτην] σύνθετον Ald. | ἡ τέχνη. ὐδ'] τὸ εἶδος οὐκ T.

ἔστι παρὰ τὴν συνθέτην οὐσίαν, οἷον οἰκίας τὸ εἶδος, εἰ μὴ ἡ τέχνη. 7
εὐδ' ἔστι γένεσις καὶ φθορὰ τούτων, ἀλλ' ἄλλον τρόπον εἰσὶ καὶ οὐκ εἰσὶν
οἰκία τε ἡ ἄνευ ὕλης καὶ ὑγίεια καὶ πᾶν τὸ κατὰ τέχνην. ἀλλ' εἴπερ, 8
ἐπὶ τῶν φύσει. διὸ δὴ εὖ κακῶς ὁ Πλάτων ἔφη ὅτι εἴδη ἐστὶν ὁπόσα
φύσει, εἴπερ ἐστὶν εἴδη ἄλλα τούτων, οἷον πῦρ, σάρξ, κεφαλή. ἅπαντα
γὰρ ὕλη ἐστί, καὶ τῆς μάλισθ' οὐσίας ἡ τελευταία. τὰ μὲν οὖν κινοῦντα 9
αἴτια ὡς προγεγενημένα ὄντα, τὰ δ' ὡς ὁ λόγος ἅμα. ὅτε γὰρ ὑγιαίνει
ὁ ἄνθρωπος, τότε καὶ ἡ ὑγίειά ἐστιν, καὶ τὸ σχῆμα τῆς χαλκῆς σφαίρας
ἅμα καὶ ἡ χαλκῆ σφαῖρα. εἰ δὲ καὶ ὕστερόν τι ὑπομένει, σκεπτέον· 10
ἐπ' ἐνίων γὰρ οὐθὲν κωλύει, οἷον εἰ ἡ ψυχὴ τοιοῦτον, μὴ πᾶσα ἀλλ' ὁ
νοῦς· πᾶσαν γὰρ ἀδύνατον ἴσως. φανερὸν δὴ ὅτι οὐθὲν δεῖ διά γε ταῦτ' 11
εἶναι τὰς ἰδέας· ἄνθρωπος γὰρ ἄνθρωπον γεννᾷ, ὁ καθ' ἕκαστον τὸν
τινά. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν τεχνῶν· ἡ γὰρ ἰατρικὴ τέχνη ὁ λόγος
τῆς ὑγιείας ἐστίν.

Cap. 4.

Τὰ δ' αἴτια καὶ αἱ ἀρχαὶ ἄλλα ἄλλων ἔστιν ὡς, ἔστι δ' ὡς, ἂν 1
καθόλου λέγῃ τις καὶ κατ' ἀναλογίαν, ταὐτὰ πάντων. ἀπορήσειε γὰρ ἄν τις
πότερον ἕτεραι ἢ αἱ αὐταὶ ἀρχαὶ καὶ στοιχεῖα τῶν οὐσιῶν καὶ τῶν πρός
243 Br τι, καὶ καθ' ἑκάστην δὴ τῶν κατηγοριῶν ὁμοίως. ἀλλ' ἄτοπον εἰ ταὐτὰ 2
1070 b πάντων· ἐκ τῶν αὐτῶν γὰρ ἔσται τὰ πρός τι καὶ ἡ οὐσία. τί ἓν τοῦτ' 3
ἔσται; παρὰ γὰρ τὴν οὐσίαν καὶ τἆλλα τὰ κατηγορούμενα οὐθέν ἐστι κοινόν·
πρότερον δὲ τὸ στοιχεῖον ἢ ὧν ἐστὶ τὸ στοιχεῖον. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἡ οὐσία
στοιχεῖον τῶν πρός τι, οὐδὲ τούτων οὐθὲν τῆς οὐσίας. ἔτι πῶς ἐνδέχεται 4

---

§. 7. καὶ οὐκ εἰσὶν] om. *T.* | τε] om. *ET.*

§. 8. διὸ δή] δή om. *Ab.* | ὁ Πλάτων] ὁ om. *ET.* | ἄλλα] ἀλλὰ *ET.* | γὰρ ὕλη] γὰρ καὶ ὕλη *T.* | οὐσίας ἡ τελευταία] aliter Bessario, quum vertat: »et maxime ejus substantiae, quae est ultima.«

§. 9. ἡ ὑγίειά] ἡ om. *ET.*

§. 10. ἡ ψυχὴ] ἡ om. *Ab.*

§. 11. ὁ καθ' ἕκαστον] ὁ καθέκαστος *Ab* Ald. | ὁ λόγος] ὁ om. *Ab.* | ἐστίν] om. *Ab.*

§. 1. τὰ δ'] ἔστι δὲ τὰ *Ab* Brand. | ἄλλα ἄλλων ἔστιν ὡς] ἄλλα om. Ald., ἄλλαι ἄλλων, omissis ἔστιν ὡς, *Ab* Brand. | ἔστι δ' ὡς] ἔστι δ' ὡς οὔ Ald. Bess. Vet. | λέγῃ] λέγοι *Ab.* | πάντων] πάντα *Ab.* | ἄν] om. *T.* | τῶν κατηγοριῶν] κατηγορίαν *Ab.*

§. 2. τὰ πρός τι] τὸ πρός τι *Ab.* | ἡ οὐσία] αἱ οὐσίαι *ET.*

§. 3. οὐθέν ἐστι] οὐδὲν ἔσαι Ald. | ἐστὶ τὸ] om. *Ab* Ald., τὸ om. Alex. in paraphr. 801, a, 9. 20. 21. 24.

§. 4. ταὐτὰ στοιχεῖα] τὰ στοιχεῖα ταὐτά Ald. | τῷ ἐκ τῶν] τῶν om. *AbFb* Alex. 801, a, 19. | τῷ βα τὸ] τὸ βα τῷ *T*, τὸ βα τὸ Ald.

πάντων εἶναι ταὐτὰ στοιχεῖα; ἐνθὲν γὰρ οἷόν τ' εἶναι τῶν ϛοιχείων τῷ
5 ἐκ τῶν στοιχείων συγκειμένῳ τὸ αὐτό, οἷον τῷ B A τὸ B ἢ A. ἐδὲ
δὴ τῶν νοητῶν στοιχεῖόν ἐστιν, οἷον τὸ ἓν ἢ τὸ ὄν· ὑπάρχει γὰρ ταῦθ'
ἑκάϛῳ καὶ τῶν συνθέτων. ἐνθὲν ἄρ' ἔσται αὐτῶν ἥτ' ἐσία ἥτε πρός τι·
6 ἀλλ' ἀναγκαῖον. ἐκ ἔϛιν ἄρα πάντων ταὐτὰ ϛοιχεῖα. ἢ ὥϛπερ λέγομεν,
ἔϛι μὲν ὡς, ἔϛι δ' ὡς ἥ, οἷον ἴσως τῶν αἰσθητῶν σωμάτων ὡς μὲν εἶδος
τὸ θερμὸν καὶ ἄλλον τρόπον τὸ ψυχρὸν ἡ στέρησις, ὕλη δὲ τὸ δυνάμει
ταῦτα πρῶτον καθ' αὑτό, ἐσίαι δὲ ταῦτά τε καὶ τὰ ἐκ τούτων ὧν ἀρχαὶ
ταῦτα, ἢ εἴ τι ἐκ θερμῆ καὶ ψυχρᾶ γίγνεται ἕν, οἷον σὰρξ ἢ ὀστοῦν·
ἕτερον γὰρ ἀνάγκη ἐκείνων εἶναι τὸ γενόμενον. τούτων μὲν ὖν ταὐτὰ
7 στοιχεῖα καὶ ἀρχαί, ἄλλων δ' ἄλλα. πάντων δὲ ὅτω μὲν εἰπεῖν ἐκ ἔϛιν,
τῷ ἀνάλογον δέ, ὥϛπερ εἴ τις εἴποι ὅτι ἀρχαί εἰσι τρεῖς, τὸ εἶδος καὶ
8 ἡ στέρησις καὶ ἡ ὕλη. ἀλλ' ἕκαστον τούτων ἕτερον περὶ ἕκαστον γένος
ἐστίν, οἷον ἐν χρώματι λευκόν, μέλαν, ἐπιφάνεια, φῶς, σκότος, ἀήρ· ἐκ
9 δὲ τούτων ἡμέρα καὶ νύξ. ἐπεὶ δὲ οὐ μόνον τὰ ἐνυπάρχοντα αἴτια, ἀλλα
καὶ τῶν ἐκτὸς οἷον τὸ κινοῦν, δῆλον ὅτι ἕτερον ἀρχὴ καὶ στοιχεῖον. αἴτια
δ' ἄμφω· καὶ εἰς ταῦτα διαιρεῖται ἡ ἀρχή, τὸ δ' ὡς κινοῦν ἢ ἱστὰν 241 Br.
10 ἀρχή τις καὶ οὐσία. ὥϛτε ϛοιχεῖα μὲν κατ' ἀναλογίαν τρία, αἰτίαι δὲ
καὶ ἀρχαὶ τέτταρες· ἄλλο δ' ἐν ἄλλῳ, καὶ τὸ πρῶτον αἴτιον ὡς κινοῦν
11 ἄλλο ἄλλῳ. ὑγίεια, νόϛος, σῶμα· τὸ κινοῦν ἰατρική. εἶδος, ἀταξία
τοιαδί, πλίνθοι· τὸ κινοῦν οἰκοδομική. καὶ εἰς ταῦτα διαιρεῖται ἡ ἀρχή.
12 ἐπεὶ δὲ τὸ κινοῦν ἐν μὲν τοῖς φυσικοῖς ἀνθρώποις ἄνθρωπος, ἐν δὲ τοῖς
ἀπὸ διανοίας τὸ εἶδος ἢ τὸ ἐναντίον, τρόπον τινὰ τρία αἴτια ἂν εἴη,

---

§. 5. ϛοιχεῖόν] ϛοιχείων *EFb* Vet. | ἐϛιν] om. *ET*. | ἓν ἢ τὸ ὄν] ἓν καὶ τὸ ὄν *Fb*, ὂν ἢ τὸ ἕν *Ab*. | καὶ τῶν συνθέτων] καὶ om. Bess. Morell. Sylb.

§. 6. ὕλη] ἡ ὕλη *ET* Ald. | καθ' αὑτό] καθ' ἑαυτό *Ab*, καθ' αὑτὸν *T* Ald. | ἐσίαι] ἐσία *T*. | ὧν ἀρχαὶ] ὧν αἱ ἀρχαὶ Ald. | θερμῆ καὶ ψυχρᾶ] ψυχρᾶ καὶ θερμῆ *Ab*. | ἕτερον γὰρ] Bess.: »necesse profecto est aliud ab his esse illud, quod factum est,« unde eum Sylb. pro γὰρ legisse suspicatur ἄρ', quam eandem particulam et supra XI, 6, 15. in redditione usurpatam esse ait. | ταὐτὰ] ταῦτα *ET* Ald.

§. 7. τῷ] τὸ *Ab*. | εἴποι] εἴποιεν *Ab*. | τρεῖς] om. *T*.

§. 8. χρώματι] χρώμασι *Ab* Bess. | καὶ νύξ] καὶ om. *ET* Ald.

§. 9. ἱϛὰν] ἱϛῶν *AbFb* Ald. Alex. 801, b, 27. | καὶ ἐσία] ἔσα *ET*.

§. 10. τέτταρες] τέσσαρες *T* Ald. | ἄλλο ἄλλῳ] ἄλλο ἐν ἄλλῳ (»in alio alia«) Bess.

§. 11. καὶ εἰς ταῦτα διαιρεῖται ἡ ἀρχή] om. *Ab*.

§. 12. ἀνθρώποις ἄνθρωπος] ἀνθρώποις om. *Ab* Ald. Bess. Vet.; γρ. ἄνθρωπος ἄνθρωπος, ἔτι ἄνθρωπος ἄνθρωπον margo *E*. | ἢ] om. *T*.

ὡδὶ δὲ τέτταρα. ὑγίεια γάρ πως ἡ ἰατρική, καὶ οἰκίας εἶδος ἡ οἰκο- 13
δομική, καὶ ἄνθρωπος ἄνθρωπον γεννᾷ· ἔτι παρὰ ταῦτα ὡς τὸ πρῶτον
πάντων κινῶν πάντα.

Cap. 5.

1071a Ἐπεὶ δ' ἐστὶ τὰ μὲν χωριστὰ τὰ δ' οὐ χωριστά, οὐσίαι ἐκεῖνα. καὶ 1
διὰ τοῦτο πάντων αἴτια ταῦτα, ὅτι τῶν οὐσιῶν ἄνευ οὐκ ἔστι τὰ πάθη
καὶ αἱ κινήσεις. ἔπειτα ἔσται ταῦτα ψυχὴ ἴσως καὶ σῶμα, ἢ νοῦς καὶ
ὄρεξις καὶ σῶμα. ἔτι δ' ἄλλον τρόπον τῷ ἀνάλογον ἀρχαὶ αἱ αὐταί, 2
οἷον ἐνέργεια καὶ δύναμις· ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἄλλα τε ἄλλοις καὶ ἄλλως.
ἐν ἐνίοις μὲν γὰρ τὸ αὐτὸ ὁτὲ μὲν ἐνεργείᾳ ἐστὶν ὁτὲ δὲ δυνάμει, οἷον 3
οἶνος ἢ σὰρξ ἢ ἄνθρωπος. πίπτει δὲ καὶ ταῦτα εἰς τὰ εἰρημένα αἴτια. 4
ἐνεργείᾳ μὲν γὰρ τὸ εἶδος, ἐὰν ᾖ χωριστόν, καὶ τὸ ἐξ ἀμφοῖν, στέρησις δὲ
οἷον σκότος ἢ κάμνον, δυνάμει δὲ ἡ ὕλη· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ δυνάμενον
γίγνεσθαι ἄμφω. ἄλλως δ' ἐνεργείᾳ καὶ δυνάμει διαφέρει, ὧν μή ἐστιν 5
ἡ αὐτὴ ὕλη, ὧν οὐκ ἔστι τὸ αὐτὸ εἶδος ἀλλ' ἕτερον, ὥσπερ ἀνθρώπῳ
αἴτιον τά τε στοιχεῖα, πῦρ καὶ γῆ ὡς ὕλη, καὶ τὸ ἴδιον εἶδος καὶ εἴ
245 Br. τι ἄλλο ἔξω, οἷον ὁ πατήρ, καὶ παρὰ ταῦτα ὁ ἥλιος καὶ ὁ λοξὸς κύκλος,
ἅτε ὕλη ὄντα οὔτ' εἶδος οὔτε στέρησις οὔτε ὁμοειδές, ἀλλὰ κινοῦντα. ἔτι 6
δὲ ὁρᾶν δεῖ ὅτι τὰ μὲν καθόλου ἔστιν εἰπεῖν, τὰ δ' ἅ. πάντων δὴ
πρῶται ἀρχαὶ τὸ ἐνεργείᾳ πρῶτον, τὸ εἴδει, καὶ ἄλλο ὃ δυνάμει. ἐκεῖνα
μὲν οὖν τὰ καθόλου οὐκ ἔστιν. ἀρχὴ γὰρ τὸ καθ' ἕκαστον τῶν καθ' 7
ἕκαστον· ἄνθρωπος μὲν γὰρ ἀνθρώπου καθόλου· ἀλλ' οὐκ ἔστιν οὐθείς,
ἀλλὰ Πηλεὺς Ἀχιλλέως, σοῦ δὲ ὁ πατήρ, καὶ τοδὶ τὸ Β τοδὶ τῷ ΒΑ,
ὅλως δὲ τὸ Β τοῦ ἁπλῶς ΒΑ. ἔπειτα εἴδη τὰ τῶν οὐσιῶν· ἄλλα δὲ 8

---

§. 13. κινοῦν πάντα] κιν. τὰ πάντα T.

§. 1. οὐσίαι] οὐσία γρ. E. | ἐκεῖνα] ἐκεῖναι E Ald., δοκεῖ εἶναι T. | καὶ] om. Ab. | καὶ ὄρεξις] καὶ om. Bess. Morell.

§. 2. ὀρχαὶ αἱ αὐταί] αἱ ἀρχαὶ αὐταὶ Fb.

§. 4. ἐνεργείᾳ] ἐνέργεια Fb Bess. Vet. | ἐὰν] ἂν Fb. | ᾖ] ᾖ τὸ Ab Ald. | καὶ] ἢ γρ. E

§. 5. ὧν μή] εἰ μή T. | καὶ τὸ ἴδιον] καὶ om. T, τὸ ἀΐδιον, omisso καὶ, Ald., καὶ τὸ ἀΐδιον E. | εἴ τι] εἰ ἔτι Ab. | παρὰ ταῦτα] παρὰ ταὐτὸ T.

§. 6. δὲ] om. Ab. | τὸ εἴδει] τοδὶ Alex. 802, a, 38. ET Vet., om. Bess. ἄλλο ὃ] ἄλλο τὸ ὃ Ald. τὰ καθόλου] τὰ om. Ab.

§. 7. τῶν καθ' ἕκαστον] om. Ab. | καθόλου· ἀλλ' οὐκ ἔστιν] καθόλου ἐστὶν ἔστιν, omisso ἀλλ', Bessario, ut colligere licet ex hac ejus interpretatione: »homo enim hominis universalis nullus est, verum Peleus Achillis.« | ὅλως δὲ τὸ] τὸ om. E.

§. 8. ἄλλα δὲ ἄλλων] ἄλλα δὴ ἄλλων Ald. | ψόφων, οὐσιῶν] οὐσιῶν ψόφων T.

ἄλλων αἴτια καὶ στοιχεῖα, ὥσπερ ἐλέχθη, τῶν μὴ ἐν ταὐτῷ γένει, χρω-
9 μάτων, ψόφων, ὐσιῶν, ποσότητος. πλὴν τῷ ἀνάλογον καὶ τῶν ἐν ταὐτῷ
εἴδει ἕτερα, οὐκ εἴδει, ἀλλ' ὅτι τῶν καθ' ἕκαστον ἄλλο, ἥ τε σὴ ὕλη
καὶ τὸ κινῆσαν· καὶ τὸ εἶδος καὶ ἡ ἐμή, τῷ καθόλου δὲ λόγῳ ταὐτά.
10 τὸ δὲ ζητεῖν τίνες ἀρχαὶ ἢ στοιχεῖα τῶν ὐσιῶν καὶ πρός τι καὶ ποιῶν,
πότερον αἱ αὐταὶ ἢ ἕτεραι, δῆλον ὅτι πολλαχῶς τε λεγομένων ἐστὶν
ἑκάστε, διαιρεθέντων δὲ ὐ ταὐτὰ ἀλλ' ἕτερα, πλὴν ὡδὶ καὶ πάντων.
11 ὡδὶ μὲν ταὐτὰ ἢ τῷ ἀνάλογον, ὅτι ὕλη, εἶδος, στέρησις, τὸ κινῆν, καὶ
ὡδὶ τὰ τῶν ὐσιῶν αἴτια ὡς αἴτια πάντων, ὅτι ἀναιρεῖται ἀναιρεμένων.
12 ἔτι τὸ πρῶτον ἐντελεχείᾳ. ὡδὶ δὲ ἕτερα πρῶτα ὅσα τὰ ἐναντία, ἃ μήτε
13 ὡς γένη λέγεται μήτε πολλαχῶς λέγεται· καὶ ἔτι αἱ ὕλαι. τίνες μὲν 1071b
ὖν αἱ ἀρχαὶ τῶν αἰσθητῶν καὶ πόσαι, καὶ πῶς αἱ αὐταὶ καὶ πῶς
ἕτεραι, εἴρηται.

Cap. 6.

1 Ἐπεὶ δ' ἦσαν τρεῖς ὐσίαι, δύο μὲν αἱ φυσικαί, μία δ' ἡ ἀκίνητος,
2 περὶ ταύτης λεκτέον, ὅτι ἀνάγκη εἶναί τινα ἀΐδιον ὐσίαν ἀκίνητον. αἵ
τε γὰρ ὐσίαι πρῶται τῶν ὄντων, καὶ εἰ πᾶσαι φθαρταί, πάντα φθαρτά. 216 Br.
ἀλλ' ἀδύνατον κίνησιν ἢ γενέσθαι ἢ φθαρῆναι· ἀεὶ γὰρ ἦν. ὐδὲ χρόνον·
3 ὐ γὰρ οἷόν τε τὸ πρότερον καὶ ὕστερον εἶναι μὴ ὄντος χρόνε. καὶ ἡ
κίνησις ἄρα οὕτω συνεχὴς ὥσπερ καὶ ὁ χρόνος· ἢ γὰρ τὸ αὐτὸ ἢ κινή-
σεώς τι πάθος. κίνησις δ' οὐκ ἔστι συνεχὴς ἀλλ' ἢ ἡ κατὰ τόπον, καὶ
4 ταύτης ἡ κύκλῳ. ἀλλὰ μὴν εἰ ἔσται κινητικὸν ἢ ποιητικόν, μὴ ἐνεργῶν
δέ τι, οὐκ ἔστι κίνησις· ἐνδέχεται γὰρ τὸ δύναμιν ἔχον μὴ ἐνεργεῖν.

---

§. 9. ἀλλ' ὅτι τῶν] ἀλλ' ὅτι τῷ *E*, ἀλλ' ὅτι τὸ *T*, ἀλλ' ὅτι ἡ τῶν Ald. | σὴ ὕλη] σὴ ὕλη καὶ τὸ εἶδος Bess. Ald. | καὶ τὸ κινῆσαν καὶ τὸ εἶδος] καὶ τὸ εἶδος καὶ τ. κ. *ET* Bess. Vet.

§. 10. τὸ δὲ] τὸ δὴ *ETFb* Bess. | ἢ στοιχεῖα] om. *Fb*. | καὶ πάντων] om. Bess.

§. 11. μὲν] δὲ *Ab* Ald. | ἢ] om. *Fb*. | ὕλη] ἡ ὕλη Ald.

§. 12. μήτε ὡς] ὡς μήτε *T*.

§. 13. αἱ ἀρχαὶ] αἱ om. *Ab* Ald. | πῶς] om. *Ab*.

§. 1. τρεῖς] τρεῖς αἱ *Fb*. | τινα ἀΐδιον] ἀϊδιόν τινα *E* Ald.

§. 2. ἢ γενέσθαι] ἢ om. *T*. | οἷόν τε τὸ] τὸ om. *T*.

§. 3. ἀλλ' ἢ] ἢ om. *Ab*. | ἡ κατὰ τόπον] ἡ om. Ald. | ταύτης] om. Bess.

§. 4. ἔσαι] ἔσι *Ab* Ald. Alex. 802, b, 41. Bess. | οὐκ ἔστι] οὐκ ἔσται Vet. et Alex. in paraphr.

οὐθὲν ἄρα ὄφελος ἐδ' ἐὰν οὐσίας ποιήσωμεν ἀϊδίους, ὥσπερ οἱ τὰ εἴδη, εἰ μή τις δυναμένη ἐνέσται ἀρχὴ μεταβάλλειν. οὐ τοίνυν οὐδ' αὕτη ἱκανή, οὐδ' ἄλλη ἐσία παρὰ τὰ εἴδη· εἰ γὰρ μὴ ἐνεργήσει, ἐκ ἔσται κίνησις. ἔτι δ' εἰ ἐνεργήσει, ἡ δ' οὐσία αὐτῆς δύναμις· οὐ γὰρ ἔσται κίνησις ἀΐδιος· ἐνδέχεται γὰρ τὸ δυνάμει ὂν μὴ εἶναι. δεῖ ἄρα εἶναι ἀρχὴν τοιαύτην ἧς ἡ ἐσία ἐνέργεια. ἔτι τοίνυν ταύτας δεῖ τὰς ἐσίας εἶναι ἄνευ ὕλης. ἀϊδίους γὰρ δεῖ, εἴ πέρ γε καὶ ἄλλο τι ἀΐδιον. ἐνεργείᾳ ἄρα. καίτοι ἀπορία· δοκεῖ γὰρ τὸ μὲν ἐνεργῶν πᾶν δύνασθαι, τὸ δὲ δυνάμενον ἐ πᾶν ἐνεργεῖν, ὥστε πρότερον εἶναι τὴν δύναμιν. ἀλλὰ μὴν εἰ τοῦτο, οὐθὲν ἔσαι τῶν ὄντων· ἐνδέχεται γὰρ δύνασθαι μὲν εἶναι μήπω δ' εἶναι. καίτοι εἰ ὡς λέγουσιν οἱ θεολόγοι οἱ ἐκ νυκτὸς γεννῶντες, ἢ ὡς οἱ φυσικοὶ ἦν ὁμῶ πάντα χρήματα φασί, τὸ αὐτὸ ἀδύνατον. πῶς γὰρ κινηθήσεται, εἰ μηθὲν ἔσαι ἐνεργείᾳ αἴτιον; οὐ γὰρ ἥ γε ὕλη κινήσει αὐτὴ ἑαυτήν, ἀλλὰ τεκτονική, οὐδὲ τὰ ἐπιμήνια οὐδ' ἡ γῆ, ἀλλὰ τὰ σπέρματα καὶ ἡ γονή. διὸ ἔνιοι ποιοῦσιν ἀεὶ ἐνέργειαν, οἷον Λεύκιππος
247 Br. καὶ Πλάτων· ἀεὶ γὰρ εἶναί φασι κίνησιν. ἀλλὰ διὰ τί καὶ τίνα οὐ λέγουσιν, οὐδὲ ὡδί, οὐδὲ τὴν αἰτίαν. οὐθὲν γὰρ ὡς ἔτυχε κινεῖται, ἀλλὰ δεῖ τι ἀεὶ ὑπάρχειν, ὥσπερ νῦν φύσει μὲν ὡδί, βίᾳ δὲ ἢ ὑπὸ νοῦ ἢ ἄλλου ὡδί. εἶτα ποία πρώτη; διαφέρει γὰρ ἀμήχανον ὅσον. ἀλλὰ μὴν
1072 a οὐδὲ Πλάτωνί γε οἷόν τε λέγειν ἣν οἴεται ἐνίοτε ἀρχὴν εἶναι, τὸ αὐτὸ ἑαυτὸ κινοῦν· ὕστερον γὰρ καὶ ἅμα τῷ οὐρανῷ ἡ ψυχή, ὡς φησίν. τὸ μὲν δὴ δύναμιν οἴεσθαι ἐνεργείας πρότερον ἔστι μὲν ὡς καλῶς, ἔσι δ' ὡς οὔ· εἴρηται δὲ πῶς. ὅτι δ' ἐνέργεια πρότερον, μαρτυρεῖ Ἀναξαγόρας (ὁ γὰρ νοῦς ἐνεργείᾳ) καὶ Ἐμπεδοκλῆς φιλίαν καὶ νεῖκος, καὶ οἱ ἀεὶ

---

§. 5. ἐ θ ὲ ν] ἐδ' ἐὰν *ET*. | α ὕ τ η ἱ κ α ν ή] αὐτὴ ἱκανή Ald. | ἐ ν ε ρ γ ή σ ε ι, ο ὐ κ ἔ σ α ι] ἐνεργήσῃ οὐκ ἔστι *Ab*. | κ ί ν η σ ι ς] »motus aeternus« Vet.

§. 6. ἔ τ ι] ἔτι δ' *T*.

§. 7. δ ε ῖ τ ὰ ς] τὰς om. *Ab* Ald. | ε ἴ π έ ρ γ ε] γε om. *TAb*. | ἐ ν ε ρ γ ε ί ᾳ] ἐνέργεια *Ab*.

§. 9. ε ἰ] δ' *T*. | ὡ ς ο ἱ φ υ σ ι κ ο ὶ ἦ ν] ὡς et ἦν om. *E*. | ἀ δ ύ ν α τ ο ν] αἴτιον *Fb* Alex. 803, b, 1.

§. 10. ε ἰ μ η θ ὲ ν] εἰ μὴ *E* Vet. | α ἴ τ ι ο ν] τι αἴτιον *E* Vet. | ἑ α υ τ ή ν] αὐτήν *Ab*.

§. 11. ο ὐ δ ὲ ὑ δ ί] οὐδὲ διὰ τί ὑδί (»nec cur sic«) Bess. et quantum conjectare licet Alex. in paraphr. 803, b, 18.

§. 12. τ ι ἀ ε ὶ] τι αἰεί τι *Ab*. | δ ι α φ έ ρ ε ι] διαφέρειν *Ab*. | ὅ σ ο ν] om. *Ab*.

§. 13. Π λ ά τ ω ν ί] πλάτων *T*, πλάτων εἴ *Ab*. | λ έ γ ε ι ν] λόγῳ *T*. | ἦ ν] om. *Ab*. | ἐ ν ί ο τ ε ἀ ρ χ ὴ ν ε ἶ ν α ι] ἀρχὴν εἶναι ἐνίοτε Ald.

§. 14. π ρ ό τ ε ρ ο ν] πρότερον εἶναι Ald. | ἐ ν ε ρ γ ε ί ᾳ] ἐνέργεια *T* Ald. | φ ι λ ί α ν] τὴν φ. Morell. Sylb. | ν ε ῖ κ ο ς] τὸ νεῖκος *ET* Ald.

15 λέγοντες κίνησιν εἶναι, ὥσπερ Λεύκιππος. ὥς᾽ ἐκ ἦν ἄπειρον χρόνον
χάος ἢ νύξ, ἀλλὰ ταὐτὰ ἀεὶ ἢ περιόδῳ ἢ ἄλλως, εἴπερ πρότερον ἐνέρ-
γεια δυνάμεως. εἰ δὴ τὸ αὐτὸ ἀεὶ περιόδῳ, δεῖ τι ἀεὶ μένειν ὡσαύτως
16 ἐνεργοῦν. εἰ δὲ μέλλει γένεσις καὶ φθορὰ εἶναι, ἄλλο δεῖ εἶναι ἀεὶ ἐνερ-
17 γῶν ἄλλως καὶ ἄλλως. ἀνάγκη ἄρα ὠδὶ μὲν καθ᾽ αὑτὸ ἐνεργεῖν, ὠδὶ
δὲ κατ᾽ ἄλλο· ἤτοι ἄρα καθ᾽ ἕτερον ἢ κατὰ τὸ πρῶτον. ἀνάγκη δὴ
18 κατὰ τοῦτο· πάλιν γὰρ ἐκεῖνο αὐτῷ τε αἴτιον κἀκείνῳ. οὐκοῦν βέλτιον
τὸ πρῶτον· καὶ γὰρ αἴτιον ἦν ἐκεῖνο τῷ ἀεὶ ὡσαύτως, τῷ δ᾽ ἄλλως
ἕτερον· τῷ δ᾽ ἀεὶ ἄλλως ἄμφω δηλονότι. ἐκῶν ὅτως καὶ ἔχουσιν αἱ
κινήσεις. τί ἂν ἄλλας δεῖ ζητεῖν ἀρχάς;

Cap. 7.

1 Ἐπεὶ δ᾽ ἔτω τ᾽ ἐνδέχεται, καὶ εἰ μὴ οὕτως, ἐκ νυκτὸς ἕξαι καὶ
ὁμοῦ πάντων καὶ ἐκ μὴ ὄντος, λύοιτ᾽ ἂν ταῦτα, καὶ ἔξι τι ἀεὶ κινού-
μενον κίνησιν ἄπαυστον, αὕτη δ᾽ ἡ κύκλῳ· καὶ τοῦτο οὐ λόγῳ μόνον ἀλλ᾽
2 ἔργῳ δῆλον. ὥστ᾽ ἀΐδιος ἂν εἴη ὁ πρῶτος οὐρανός. ἔξι τοίνυν τι καὶ 248 Br.
ὃ κινεῖ. ἐπεὶ δὲ τὸ κινούμενον καὶ κινοῦν, καὶ μέσον τοίνυν ἐξί τι ὃ
3 οὐ κινέμενον κινεῖ, ἀΐδιον, καὶ οὐσία καὶ ἐνέργεια οὖσα. κινεῖ δὲ ὧδε. τὸ
ὀρεκτὸν καὶ τὸ νοητὸν κινεῖ οὐ κινούμενα. τούτων τὰ πρῶτα τὰ αὐτά.
ἐπιθυμητὸν μὲν γὰρ τὸ φαινόμενον καλόν, βουλητὸν δὲ πρῶτον τὸ ὂν
4 καλόν. ὀρεγόμεθα δὲ διότι δοκεῖ μᾶλλον ἢ δοκεῖ διότι ὀρεγόμεθα. ἀρχὴ

---

§. 15. *χρόνον*] *χρόνου Ab.* | *εἰ δὴ*] *εἰ δὲ* Alex. in lemm.

§. 16. *εἶναι ἀεὶ ἐνεργοῦν*] *ἐνεργοῦν εἶναι*, omisso *ἀεὶ*, *ET* Bess. Vct., *ἐνεργῶν εἶναι ἀεὶ* Ald.

§. 17. *καθ᾽ ἕτερον*] *καθ᾽ ἑκάτερον T.* | *ἐκεῖνο*] om. *T.* | *αὐτῷ τε*] *αὐτῷ τὸ* Alex. in lemm.

§. 18. *τοῦ δ᾽*] *τὰ δ᾽ T*, *οὐδ᾽ Ab.*

§. 1. *οὕτω τ᾽*] *οὕτως* Alex. in lemm. | *καὶ ἔξι τι*] *καὶ εἰ ἔστι τι* Sylb. Casaub. | *λόγῳ μόνον*] *μόνον λόγῳ Ab.*

§. 2. *ἐπεὶ δὲ τὸ*] *τὸ* om. *Fb* Alex. | *καὶ μέσον τοίνυν*] *καὶ* om. Ald., posita non post *κινοῦν*, sed post *μέσον* virgula. Eadem distinguendi ratio praecipitur in commentariis Alexandri 804, b, 1: *ἐν τῇ λέξει τῇ „ἐπεὶ δὲ κ. κ. κ. καὶ μέσον τοίνυν ἐξὶν ὃ κτλ.“ ὑποστικτέον εἰς τὸ „καὶ μέσον.“* Scripturam editionis Aldinae comprobant etiam Morellius et Sylburgius (in annot. crit.), provocantes ad versionem Bessarionis, quae haec est: »cum vero id, quod movetur et movet, medium sit, est etiam aliquid, quod non motum movet.« | *ἔστί τι*] *τι* om. *Fb*, modo omittit, modo ponit Alex. 804, b, 2. 4.

§. 3. *τὸ νοητὸν*] *τὸ* om. *T.* | *οὐ κινούμενα*] *οὐ κινούμενον Ab* Ald. | *τούτων*] *τοῦτον δὲ* Sylb. | *μὲν γὰρ*] *γὰρ μὲν Ab.* | *διότι*] *ὅτι ET* Ald. | *μᾶλλον*] *καλὸν E.*

§. 4. *δὲ ἡ*] *γὰρ ἡ ET* Ald. Alex. in lemm. 804, b, 22. Bess. | *κινεῖται*]

δὲ ἡ νόησις. νῦς δὲ ὑπὸ τῦ νοητῦ κινεῖται, νοητὴ δὲ ἡ ἑτέρα συζοιχία καθ' αὑτήν· καὶ ταύτης ἡ ὐσία πρώτη, καὶ ταύτης ἡ ἁπλῆ καὶ κατ' ἐνέργειαν. ἔστι δὲ τὸ ἓν καὶ τὸ ἁπλῦν ὐ τὸ αὐτό· τὸ μὲν γὰρ ἓν μέτρον σημαίνει, τὸ δὲ ἁπλῦν πῶς ἔχον αὐτό. ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ καλὸν 5 6
1072 b καὶ τὸ δι' αὑτὸ αἱρετὸν ἐν τῇ αὐτῇ συζοιχίᾳ· καὶ ἔστιν ἄριστον ἀεὶ ἢ ἀνάλογον τὸ πρῶτον. ὅτι δ' ἔστι τὸ ὗ ἕνεκα ἐν τοῖς ἀκινήτοις, ἡ διαί- 7
ρεσις δηλοῖ. ἔστι γάρ τινι τὸ ὗ ἕνεκα, ὧν τὸ μὲν ἔστι τὸ δ' οὐκ ἔξι, κινεῖ δὲ ὡς ἐρώμενον, κινύμενον δὲ τἆλλα κινεῖ. εἰ μὲν ὗν τι κινεῖται, 8
ἐνδέχεται καὶ ἄλλως ἔχειν. ὥστ' εἰ ἡ φορὰ πρώτη, καὶ ἐνέργειά ἐστιν ἣ κινεῖται· ταύτην δὲ ἐνδέχεται ἄλλως ἔχειν κατὰ τόπον, καὶ εἰ μὴ κατ' οὐσίαν. ἐπεὶ δ' ἐστί τι κινῦν αὐτὸ ἀκίνητον ὄν, ἐνεργείᾳ ὄν, τῦτο ὐκ ἐνδέχεται ἄλλως ἔχειν ὐδαμῶς. φορὰ γὰρ ἡ πρώτη τῶν μεταβολῶν, 9
ταύτης δὲ ἡ κύκλῳ· ταύτην δὲ τῦτο κινεῖ. ἐξ ἀνάγκης ἄρα ἐξὶν ὄν· 10
καὶ ἣ ἀνάγκη, καλῶς, καὶ ὗτως ἀρχή. τὸ γὰρ ἀναγκαῖον τοσαυταχῶς, τὸ μὲν βίᾳ ὅτι παρὰ τὴν ὁρμήν, τὸ δὲ ὗ ὐκ ἄνευ τὸ εὖ, τὸ δὲ μὴ ἐνδεχόμενον
249 Br. ἄλλως ἀλλ' ἁπλῶς. ἐκ τοιαύτης ἄρα ἀρχῆς ἤρτηται ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ 11
φύσις. διαγωγὴ δ' ἐστὶν οἵα ἡ ἀρίστη μικρὸν χρόνον ἡμῖν. ὗτω γὰρ ἀεὶ ἐκεῖνό ἐστιν. ἡμῖν μὲν γὰρ ἀδύνατον, ἐπεὶ καὶ ἡ ἡδονὴ ἐνέργεια 12
τούτου· καὶ διὰ τοῦτο ἐγρήγορσις αἴσθησις νόησις ἥδιζον, ἐλπίδες δὲ καὶ μνῆμαι διὰ ταῦτα. ἡ δὲ νόησις ἡ καθ' αὑτὴν τοῦ καθ' αὑτὸ ἀρίζε, 13
καὶ ἡ μάλιστα τοῦ μάλιστα. αὑτὸν δὲ νοεῖ ὁ νῦς κατὰ μετάληψιν τῦ 14

---

om. *Ab.* | *νοητὴ*] *νοητὸν T* Ald. | *ἡ ὐσία*] *ἡ* om. *Ab.* | *καὶ ταύτης ἡ*] om. *Ab.* | *ἁπλῆ*] *ἁπλῶς* Ald. | *καὶ κατ'*] *κὰι* om. *T.*

§. 5. *τὸ ἁπλοῦν*] *τὸ* om. *ETFb.* | *γὰρ*] om. *Ab.*

§. 6. *δι' αὐτὸ*] *δι' αὐτό* om. *T.* | *συστοιχίᾳ*] *συζοιχείᾳ Ab* Ald.

§. 7. *ἕνεκα*] *ἕνεκα τινός Ab.* | *κινεῖ δὲ*] *κινεῖ δὴ Ab* Ald. | *ἐρώμενον*] *ὁρώμενον T.* | *κινούμενον*] *κινουμένῳ ET.*

§. 8. *εἰ*] *ὅτι Fb.* | *καὶ ἄλλως*] *κὰι* om. *EFb* Alex. 805, b, 12. | *ὥς' εἰ*] *εἰ* om. *ET* Vet. | *ἡ*] om. *Fb* Alex. 805, b, 14. | *πρώτη*] *ἡ πρώτη EFb* Alex. Vet., *πρώτη εἰ T.* | *καὶ ἐνέργειά*] *καὶ* om Alex. in lemm. | *ταύτην*] *ταύτῃ EFb* Bess. et Alex. in paraphr. 805, b, 17., etsi in lemmate exhibeat *ταύτην.* | *ἔχειν*] *ἔχειν καὶ* Ald. | *καὶ εἰ μὴ*] *εἰ καὶ μὴ* mavult Sylb.

§. 10. *οὗ ὐκ ἄνευ*] *οὗ ἄνευ οὐ* Morell.

§. 11. *δ' ἐξὶν*] *ἐξὶν* om. *Fb.* | *οἵα*] *οἵα τε E* Ald., om. *T.* | *ἐξιν*] om. *Ab.*

§. 12. *μὲν*] om. *T.* *ἡ ἡδονὴ ἐνέργεια*] *γρ καὶ „ἡδονὴ ἡ ἐνέργ.“ E:* atque hanc scripturam exhibet Ald.: eandem Alex. in textu habuisse videtur 805, b, 37. | *μνῆμαι*] *κνῆμαι E.*

§. 13. *καθ' αὑτὸ*] *καθ' αὑτὸν T.* | *ἀρίζου*] *ἀορίζου* Ald.

§. 14. *αὑτὸν*] *ἑαυτὸν Ab*, *αὐτὸν* Ald. | *καταὰ*] *καὶ Ab.* | *νοητὸς — τοῦ νοητοῦ*] om. *T.* | *νοῦς καὶ*] *καὶ* om. *Ab.*

νοητῷ· νοητὸς γαρ γίγνεται θιγγάνων καὶ νοῶν, ὥστε ταὐτὸν νῦς καὶ νοητόν. τὸ γὰρ δεκτικὸν τοῦ νοητοῦ καὶ τῆς ὐσίας νοῦς. ἐνεργεῖ δὲ ἔχων. ὥς ἐκεῖνο μᾶλλον τύτυ ὃ δοκεῖ ὁ νῦς θεῖον ἔχειν, καὶ ἡ θεωρία τὸ ἥδιστον καὶ ἄριστον. εἰ οὖν οὕτως εὖ ἔχει, ὡς ἡμεῖς ποτέ, ὁ θεὸς ἀεί, θαυμαξόν· εἰ δὲ μᾶλλον, ἔτι θαυμασιώτερον. ἔχει δὲ ὠδί. καὶ ζωὴ δέ γε ὑπάρχει· ἡ γὰρ νῦ ἐνέργεια ζωή, ἐκεῖνος δὲ ἡ ἐνέργεια· ἐνέργεια δὲ ἡ καθ' αὑτὴν ἐκείνου ζωὴ ἀρίστη καὶ ἀΐδιος. φαμὲν δὲ τὸν θεὸν εἶναι ζῷον ἀΐδιον ἄριστον, ὥστε ζωὴ καὶ αἰὼν συνεχὴς καὶ ἀΐδιος ὑπάρχει τῷ θεῷ· τοῦτο γὰρ ὁ θεός. ὅσοι δὲ ὑπολαμβάνουσιν, ὥσπερ οἱ Πυθαγόρειοι καὶ Σπεύσιππος, τὸ κάλλιστον καὶ ἄριστον μὴ ἐν ἀρχῇ εἶναι, διὰ τὸ καὶ τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζῴων τὰς ἀρχὰς αἴτια μὲν εἶναι, τὸ δὲ καλὸν καὶ τέλειον ἐν τοῖς ἐκ τύτων, ἐκ ὀρθῶς οἴονται. τὸ γὰρ σπέρμα ἐξ ἑτέρων ἐστὶ προτέρων τελείων, καὶ τὸ πρῶτον οὐ σπέρμα 1073ᵃ ἐστίν, ἀλλὰ τὸ τέλειον· οἷον πρότερον ἄνθρωπον ἂν φαίη τις εἶναι τοῦ σπέρματος, ἢ τὸν ἐκ τούτυ γενόμενον, ἀλλ' ἕτερον ἐξ οὗ τὸ σπέρμα. ὅτι μὲν οὖν ἔστιν οὐσία τις ἀΐδιος καὶ ἀκίνητος καὶ κεχωρισμένη τῶν αἰσθητῶν, φανερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων. δέδεικται δὲ καὶ ὅτι μέγεθος 250 Br. ἀθὲν ἔχειν ἐνδέχεται ταύτην τὴν ὐσίαν, ἀλλ' ἀμερὴς καὶ ἀδιαίρετός ἐστιν. κινεῖ γὰρ τὸν ἄπειρον χρόνον, ἀθὲν δ' ἔχει δύναμιν ἄπειρον πεπερασμένον. ἐπεὶ δὲ πᾶν μέγεθος ἢ ἄπειρον ἢ πεπερασμένον, πεπερασμένον μὲν διὰ τῦτο ἐκ ἂν ἔχοι μέγεθος, ἄπειρον δ' ὅτι ὅλως ἐκ ἔστιν ἀθὲν ἄπειρον μέγεθος. ἀλλὰ μὴν καὶ ὅτι ἀπαθὲς καὶ ἀναλλοίωτον· πᾶσαι γὰρ αἱ ἄλλαι κινήσεις ὕστεραι τῆς κατὰ τόπον. ταῦτα μὲν οὖν δῆλα διότι τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον.

---

§. 15. ἐκεῖνο μᾶλλον τύτυ] τῦτο μᾶλλον ἐκείνυ Alex. 806, a, 42. 44. | ἄριζον] ἀόριζον *ET*.

§. 16. οὖν] om. *T*. | ὠδί] ὧδε *ET* Ald.

§. 17. ὑπάρχει] ἐνυπάρχει (»inexistit«) Bess. | ἐκεῖνος] ἐκεῖνο *E*. | δὲ ἡ καθ' αὑτὴν] Morellius hoc colon sic distinguit: ἐνέργεια δὲ, ἡ καθ' αὑτὴν ἐκείνου ζωὴ, ἀρίζη καὶ ἀΐδιος. | ἀΐδιος — εἶναι ζῷον §. 18.] om. *T*.

§. 18. ἄριζον] ἀόριζον *T*. | συνεχὴς καὶ] καὶ om. *ET*.

§. 19. κάλλιζον καὶ ἄριζον] ἄριζον μὴ κάλλιζον Ald. | καὶ τῶν ζῴων] om. *T*. | καὶ τέλειον] καὶ τὸ τέλειον *T*.

§. 20. ἐξὶ προτέρων] προτίρων ἐξὶ *Ab*, ἐξὶ πρότερον Ald. | οἷον] οἷόν τε *Ab*, οἷον ὥζε *T*. | τις] τις ἄνθρωπον *T*.

§. 21. καὶ ἀκίνητος] om. *T*.

§. 22. ἔχειν ἐνδέχεται] ἐνδέχεται ἔχειν Ald.

§. 23. κινεῖ] κινεῖται *T*. | πεπερασμένον] πεπ. ὄν *T*. | μέγεθος, ἄπειρον] μεγ. εἰς ἄπειρον *T*.

§. 24. καὶ ὅτι ἀπαθὲς καὶ ἀναλλοίωτον] ὅτι καὶ ἀπαθὴς καὶ ἀναλλοίωτος *T*.

Cap. 8.

Πότερον δὲ μίαν θετέον τὴν τοιαύτην οὐσίαν ἢ πλείους, καὶ πόσας, 1
δεῖ μὴ λανθάνειν, ἀλλὰ μεμνῆσθαι καὶ τὰς τῶν ἄλλων ἀποφάσεις, ὅτι
περὶ πλήθους οὐθὲν εἰρήκασιν, ὅ τι καὶ σαφὲς εἰπεῖν. ἡ μὲν γὰρ περὶ 2
τὰς ἰδέας ὑπόληψις οὐδεμίαν ἔχει σκέψιν ἰδίαν· ἀριθμοὺς γὰρ λέγουσι τὰς
ἰδέας οἱ λέγοντες ἰδέας, περὶ δὲ τῶν ἀριθμῶν ὁτὲ μὲν ὡς περὶ ἀπείρων
λέγουσιν, ὁτὲ δὲ ὡς μέχρι τῆς δεκάδος ὡρισμένων· δι' ἣν δ' αἰτίαν τοσοῦ-
τον τὸ πλῆθος τῶν ἀριθμῶν, οὐθὲν λέγεται μετὰ σπουδῆς ἀποδεικτικῆς.
ἡμῖν δ' ἐκ τῶν ὑποκειμένων καὶ διωρισμένων λεκτέον. ἡ μὲν γὰρ ἀρχὴ 3
καὶ τὸ πρῶτον τῶν ὄντων ἀκίνητον καὶ καθ' αὑτὸ καὶ κατὰ συμβεβηκός,
κινοῦν δὲ τὴν πρώτην ἀΐδιον καὶ μίαν κίνησιν. ἐπεὶ δὲ τὸ κινούμενον 4
ἀνάγκη ὑπό τινος κινεῖσθαι, καὶ τὸ πρῶτον κινοῦν ἀκίνητον εἶναι καθ'
αὑτό, καὶ τὴν ἀΐδιον κίνησιν ὑπὸ ἀϊδίου κινεῖσθαι καὶ τὴν μίαν ὑφ' ἑνός,
ὁρῶμεν δὲ παρὰ τὴν τοῦ παντὸς τὴν ἁπλῆν φοράν, ἣν κινεῖν φαμὲν τὴν
πρώτην οὐσίαν καὶ ἀκίνητον, ἄλλας φορὰς οὔσας τὰς τῶν πλανήτων
231 Br. *ἀϊδίους (ἀΐδιον γὰρ καὶ ἄστατον τὸ κύκλῳ σῶμα· δέδεικται δ' ἐν τοῖς*
φυσικοῖς περὶ τούτων), ἀνάγκη καὶ τούτων ἑκάστην τῶν φορῶν ὑπ' ἀκινήτου
τε κινεῖσθαι καθ' αὑτὸ καὶ ἀϊδίου οὐσίας. ἥ τε γὰρ τῶν ἄστρων φύσις 5
ἀΐδιός οὐσία τις οὖσα, καὶ τὸ κινοῦν ἀΐδιον καὶ πρότερον τοῦ κινουμένου,
καὶ τὸ πρότερον οὐσίας οὐσίαν ἀναγκαῖον εἶναι. φανερὸν τοίνυν ὅτι 6
τοσαύτας τε οὐσίας ἀναγκαῖον εἶναι τήν τε φύσιν ἀϊδίους καὶ ἀκινήτους
1073b *καθ' αὑτὰς καὶ ἄνευ μεγέθους, διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν πρότερον. ὅτι* 7
μὲν οὖν εἰσὶν οὐσίαι, καὶ τούτων τίς πρώτη καὶ δευτέρα κατὰ τὴν αὐτὴν
τάξιν ταῖς φοραῖς τῶν ἄστρων, φανερόν. τὸ δὲ πλῆθος ἤδη τῶν φορῶν 8
ἐκ τῆς οἰκειοτάτης φιλοσοφίας τῶν μαθηματικῶν ἐπιστημῶν δεῖ σκοπεῖν,
ἐκ τῆς ἀστρολογίας· αὕτη γὰρ περὶ οὐσίας αἰσθητῆς μὲν ἀϊδίου δὲ ποιεῖται
τὴν θεωρίαν, αἱ δ' ἄλλαι περὶ οὐδεμιᾶς οὐσίας, οἷον ἥ τε περὶ τοὺς ἀριθμοὺς
καὶ τὴν γεωμετρίαν. ὅτι μὲν οὖν πλείους τῶν φερομένων αἱ φοραί, 9

---

§. 2. *οὐθὲν λέγεται*] *οὐδὲ λέγ. T*

§. 3. *πρώτην ἀΐδιον*] *πρώτην καὶ ἀΐδιον* Ald.

§. 4. *τὴν ἁπλῆν φοράν*] *τὴν* om. Morell.; Alex. *ἁπλανῆ* pro *ἁπλῆν* legisse videtur 807, a, 12. | *κινεῖσθαι καθ' αὑτὸ*] *κιν. καθ' αὐτὴν E*; Alex. utriusque scripturae mentionem facit 807, a, 15. 17.

§. 5. *φύσις ἀΐδιος οὐσία*] *οὐσία ἀΐδιος T.* | *καὶ τὸ πρότερον*] *τὸ* om. Ald.

§. 6. *τοσαύτας τε*] *τε* om. Morell. Sylb. | *ἄνευ μεγέθους*] *ἀμεγέθους T.*

§. 7. *εἰσὶν*] om. *T.* | *τίς*] om. Ald.

§. 8. *φορῶν*] *σφαιρῶν Fb.* | *τὴν γεωμετρίαν*] *ἡ γεωμετρία* mavult Morell.

φανερὸν τοῖς καὶ μετρίως ἡμμένοις· πλείστας γὰρ ἕκαστον φέρεται μιᾶς τῶν
10 πλανωμένων ἄστρων. πόσαι δ' αὗται τυγχάνουσιν οὖσαι, νῦν μὲν ἡμεῖς
ἃ λέγουσι τῶν μαθηματικῶν τινὲς ἐννοίας χάριν λέγομεν, ὅπως ᾖ τι τῇ
11 διανοίᾳ πλῆθος ὡρισμένον ὑπολαβεῖν· τὸ δὲ λοιπὸν τὰ μὲν ζητοῦντας
αὐτοὺς δεῖ, τὰ δὲ πυνθανομένους παρὰ τῶν ζητούντων, ἄν τι φαίνηται
παρὰ τὰ νῦν εἰρημένα τοῖς ταῦτα πραγματευομένοις, φιλεῖν μὲν ἀμφο-
12 τέρους, πείθεσθαι δὲ τοῖς ἀκριβεστέροις. Εὔδοξος μὲν οὖν ἡλίου καὶ
σελήνης ἑκατέρου τὴν φορὰν ἐν τρισὶν ἐτίθετ' εἶναι σφαίραις, ὧν τὴν
μὲν πρώτην τὴν τῶν ἀπλανῶν ἄξρων εἶναι, τὴν δὲ δευτέραν κατὰ τὸν
διὰ μέσων τῶν ζῳδίων, τὴν δὲ τρίτην κατὰ τὸν λελοξωμένον ἐν τῷ 252 Br.
πλάτει τῶν ζῳδίων· ἐν μείζονι δὲ πλάτει λελοξῶσθαι καθ' ὃν ἡ σελήνη
13 φέρεται ἢ καθ' ὃν ὁ ἥλιος. τῶν δὲ πλανωμένων ἄστρων ἐν τέτταρσιν
ἑκάστου σφαίραις, καὶ τούτων δὲ τὴν μὲν πρώτην καὶ δευτέραν τὴν
αὐτὴν εἶναι ἐκείναις (τήν τε γὰρ τῶν ἀπλανῶν τὴν ἁπάσας φέρουσαν
εἶναι, καὶ τὴν ὑπὸ ταύτην τεταγμένην καὶ κατὰ τὸν διὰ μέσων τῶν
ζῳδίων τὴν φορὰν ἔχουσαν κοινὴν ἁπασῶν εἶναι), τῆς δὲ τρίτης ἁπάν-
των τοὺς πόλους ἐν τῷ διὰ μέσων τῶν ζῳδίων εἶναι, τῆς δὲ τετάρτης τὴν
φορὰν κατὰ τὸν λελοξωμένον πρὸς τὸν μέσον ταύτης· εἶναι δὲ τῆς
τρίτης σφαίρας τοὺς πόλους τῶν μὲν ἄλλων ἰδίους, τοὺς δὲ τῆς Ἀφροδί-
14 της καὶ τῆ Ἑρμῆ τοὺς αὐτούς. Κάλλιππος δὲ τὴν μὲν θέσιν τῶν σφαιρῶν
τὴν αὐτὴν ἐτίθετο Εὐδόξῳ, τοῦτ' ἔστι τῶν ἀποστημάτων τὴν τάξιν, τὸ
δὲ πλῆθος τῷ μὲν τοῦ Διὸς καὶ τῷ τῆ Κρόνου τὸ αὐτὸ ἐκείνῳ ἀπεδίδου,
τῷ δ' ἡλίου καὶ τῷ σελήνης δύο ὤετο ἔτι προσθετέας εἶναι σφαίρας, τὰ
φαινόμενα εἰ μέλλει τις ἀποδώσειν, τοῖς δὲ λοιποῖς τῶν πλανήτων ἑκάστῳ
15 μίαν. ἀναγκαῖον δέ, εἰ μέλλουσι συντεθεῖσαι πᾶσαι τὰ φαινόμενα ἀπο- 1074ª

---

§. 10. ἡμεῖς] καὶ ἡμεῖς Morell. Sylb.

§. 11. ζητοῦντας] ζηλοῦντας Ald. | φαίνηται] φαίνεται T.

§. 12. ἑκατέρου] om. Fb. | κατὰ τὸν διὰ] κ. τὴν δ T, κ. τὸ δ. EAb Ald. | τὴν δὲ τρίτην] δὲ om. Fb. | κατὰ τὸν] κατὰ τὸ Ald.

§. 13. τέτταρσιν] τέτρασιν T' Ald. | καὶ τὴν ὑπὸ ταύτην τεταγμένην — ἁπασῶν εἶναι] om. T. | ὑπὸ ταύτην] ὑπὸ ταύτῃ E | τὸν διὰ μέσων] τὸ δ. μ Ab. | τῆς δὲ τρίτης] τὰς δὲ τρίτης Fb. | κατὰ τὸν] καὶ τὰ τῶν Ald. τὰς δὲ τῆς] τῷ δὲ τῆς T.

§. 14. τοῦτ' ἔστι — τὴν τάξιν] om. E. | ἐκείνῳ] ἐκεῖνο Ab. | ἀπεδίδου] ἐπιπέδου T. | ἡλίου καὶ τῷ σελήνης] ἡλίᾳ καὶ τῆς σελήνης Alex. in lemm. 808, a, 39., ἡλίῳ καὶ τῇ σελήνῃ ET. | ὤετο ἔτι] ἔτι ὤετο T, ἔτι om. Alex. in lemm. | μέλλει] μέλλοι E. | τοῖς δὲ λοιποῖς — ἀποδώσειν §. 15.] om. T.

§. 15. συντεθεῖσαι] συντεθεῖναι Ald. | μιᾷ] μὴ T. | ἀποκαθιεσάσας] ἀποκαθιεώσας Ab Ald.

δώσειν, καθ' ἕκαστον τῶν πλανωμένων ἑτέρας σφαίρας μιᾷ ἐλάττονας εἶναι τὰς ἀνελιττούσας καὶ εἰς τὸ αὐτὸ ἀποκαθιστάσας τῇ θέσει τὴν πρώτην σφαῖραν ἀεὶ τῇ ὑποκάτω τεταγμένῃ ἄξρῃ· ὕτω γὰρ μόνως ἐνδέχεται τὴν τῶν πλανητῶν φορὰν ἅπαντα ποιεῖσθαι. ἐπεὶ οὖν ἐν αἷς μὲν αὐτὰ 16
φέρεται σφαίραις αἱ μὲν ὀκτὼ αἱ δὲ πέντε καὶ εἴκοσίν εἰσιν, τούτων δὲ
253 Br. μόνας οὐ δεῖ ἀνελιχθῆναι ἐν αἷς τὸ κατωτάτω τεταγμένον φέρεται, αἱ μὲν τὰς τῶν πρώτων δύο ἀνελίττουσαι ἓξ ἔσονται, αἱ δὲ τὰς τῶν ὕστερον τεττάρων ἑνκαίδεκα, ὁ δὲ ἁπασῶν ἀριθμὸς τῶν τε φερουσῶν καὶ τῶν ἀνελιττουσῶν ταύτας πεντήκοντά τε καὶ πέντε. εἰ δὲ τῇ σελήνῃ τε καὶ 17
τῷ ἡλίῳ μὴ προσιθείη τις ἃς εἴπομεν κινήσεις, αἱ πᾶσαι σφαῖραι ἔσονται ἑπτά τε καὶ τεσσαράκοντα. τὸ μὲν οὖν πλῆθος τῶν σφαιρῶν ἔξω τοσοῦ- 18
τον, ὥστε καὶ τὰς οὐσίας καὶ τὰς ἀρχὰς τὰς ἀκινήτους καὶ τὰς αἰσθητὰς τοσαύτας εὔλογον ὑπολαβεῖν· τὸ γὰρ ἀναγκαῖον ἀφείσθω τοῖς ἰσχυροτέροις λέγειν. εἰ δὲ μηδεμίαν οἷόν τ' εἶναι φορὰν μὴ συντείνουσαν πρὸς 19
ἄστρον φοράν, ἔτι δὲ πᾶσαν φύσιν καὶ πᾶσαν οὐσίαν ἀπαθῆ καὶ καθ' αὑτὴν τοῦ ἀρίστου τετυχηκυῖαν τέλους εἶναι δεῖ νομίζειν, οὐδεμία ἂν εἴη παρὰ ταύτας ἑτέρα φύσις, ἀλλὰ τοῦτον ἀνάγκη τὸν ἀριθμὸν εἶναι τῶν οὐσιῶν. εἴτε γάρ εἰσιν ἕτεραι, κινοῖεν ἂν ὡς τέλος οὖσαι φορᾶς. ἀλλ' εἶναί 20
γε ἄλλας φορὰς ἀδύνατον παρὰ τὰς εἰρημένας. τοῦτο δ' εὔλογον ἐκ 21
τῶν φερομένων ὑπολαβεῖν. εἰ γὰρ πᾶν τὸ φέρον τοῦ φερομένου χάριν πέφυκε καὶ φορὰ πᾶσα φερομένου τινός ἐστιν, οὐδεμία φορὰ αὐτῆς ἂν ἕνεκα εἴη οὐδ' ἄλλης φορᾶς, ἀλλὰ τῶν ἄστρων ἕνεκα. εἰ γὰρ ἔσται 22
φορὰ φορᾶς ἕνεκα, καὶ ἐκείνην ἑτέρου δεήσει χάριν εἶναι· ὥστ' ἐπειδὴ οὐκ οἷόν τε εἰς ἄπειρον, τέλος ἔσται πάσης φορᾶς τῶν φερομένων τι θείων σωμάτων κατὰ τὸν οὐρανόν. ὅτι δὲ εἷς οὐρανός, φανερόν. εἰ 23
γὰρ πλείους ὁρανοὶ ὥσπερ ἄνθρωποι, ἔσται εἴδει μία ἡ περὶ ἕκαστον

---

§. 16. *φέρεται*] *φέρονται T.* | *οὐ δεῖ*] om. *Fb.* | *ἀνελιχθῆναι*] *ἀνελλιχθῆναι Fb, ἀναλεχθῆναι T.* | *ἐν αἷς τὸ κατωτάτω τεταγμένον*] *οὐ δεῖ ἐν ᾧ τὸ κάτω Fb.* | *ὁ δὲ ἁπασῶν*] *ὁ δὴ ἁπ. ET.*

§. 17. *τῇ σελήνῃ τε*] *τῆς σελήνης* Ald. | *προστιθείη*] *προστεθείη T, προσθείη* Ald. Alex. in lemm. | *ἑπτά τε καὶ τεσσαράκοντα*] corruptum hunc locum putavit Sosigenes, ut refert Alex. 808, b, 31.: *ὁ Σωσιγένης ἐπισήσας βέλτιον εἶναί φησι λέγειν τοῦ ἀριθμοῦ παρόραμα νομίζειν τοῖς γράφουσι γεγονέναι, ἢ τὰς αὐτὰς ἑβδόμας καὶ ὀγδόας σφαίρας ποιεῖν.*

§. 19. *οἷόν τε*] *οἷόν* om. *T, οἷονται* Ald. | *εἶναι*] om. *Fb.* | *ἀπαθῆ*] *ἀγαθὴν ἀπαθῆ T.* | *τετυχηκυῖαν τέλους*] *τετυχ. τέλος* Morell., dum post *τετυχ.* commate distinguit.

§. 20. *φερομένων*] *φαιρομένων T.* | *αὐτῆς ἂν*] *ἂν* om. *E.*

§. 22. *ἑτέρου*] *ἑτέρων Ab* Ald. | *οἷόν τε εἰς*] *οἷόν τε εἶναι εἰς* Morell. Sylb.

24 ἀρχή, ἀριθμῷ δέ γε πολλαί. ἀλλ' ὅσα ἀριθμῷ πολλά, ὕλην ἔχει· εἷς
γὰρ λόγος καὶ ὁ αὐτὸς πολλῶν, οἷον ἀνθρώπου, Σωκράτης δὲ εἷς. τὸ 254 Br.
25 δὲ τί ἦν εἶναι οὐκ ἔχει ὕλην τὸ πρῶτον· ἐντελέχεια γάρ. ἓν ἄρα καὶ
λόγῳ καὶ ἀριθμῷ τὸ πρῶτον κινοῦν ἀκίνητον ὄν· καὶ τὸ κινούμενον ἄρα
26 ἀεὶ καὶ συνεχῶς ἓν μόνον· εἷς ἄρα οὐρανὸς μόνος. παραδέδοται δὲ παρὰ 1074 b
τῶν ἀρχαίων καὶ παμπαλαίων ἐν μύθου σχήματι καταλελειμμένα τοῖς
ὕστερον ὅτι θεοί τέ εἰσιν οἱ καὶ περιέχει τὸ θεῖον τὴν ὅλην φύσιν.
27 τὰ δὲ λοιπὰ μυθικῶς ἤδη προσῆκται πρὸς τὴν πειθὼ τῶν πολλῶν καὶ
28 πρὸς τὴν εἰς τοὺς νόμους καὶ τὸ συμφέρον χρῆσιν· ἀνθρωποειδεῖς τε γὰρ
τούτους καὶ τῶν ἄλλων ζῴων ὁμοίους τισὶ λέγουσι, καὶ τούτοις ἕτερα
29 ἀκόλουθα καὶ παραπλήσια τοῖς εἰρημένοις. ὧν εἴ τις χωρίσας αὐτὸ λάβοι
μόνον τὸ πρῶτον, ὅτι θεοὺς ᾤοντο τὰς πρώτας οὐσίας εἶναι, θείως ἂν
εἰρῆσθαι νομίσειεν, καὶ κατὰ τὸ εἰκὸς πολλάκις εὑρημένης εἰς τὸ δυνα-
τὸν ἑκάστης καὶ τέχνης καὶ φιλοσοφίας καὶ πάλιν φθειρομένων καὶ ταύ-
30 τας τὰς δόξας ἐκείνων οἷον λείψανα περισεσῶσθαι μέχρι τοῦ νῦν. ἡ μὲν
οὖν πάτριος δόξα καὶ ἡ παρὰ τῶν πρώτων ἐπὶ τοσοῦτον ἡμῖν φανερὰ μόνον.

Cap. 9.

1 Τὰ δὲ περὶ τὸν νοῦν ἔχει τινὰς ἀπορίας· δοκεῖ μὲν γὰρ εἶναι τῶν
φαινομένων θειότατον, πῶς δ' ἔχων τοιοῦτος ἂν εἴη, ἔχει τινὰς δυσκολίας.
2 εἴτε γὰρ μηθὲν νοεῖ, τί ἂν εἴη τὸ σεμνόν, ἀλλ' ἔχει ὥσπερ ἂν εἰ ὁ
καθεύδων· εἴτε νοεῖ, τοῦτο δ' ἄλλο κύριον (ὁ γάρ ἐστι τοῦτο ὃ ἐστιν
αὐτῷ ἡ οὐσία νόησις, ἀλλὰ δύναμις), οὐκ ἂν ἡ ἀρίστη οὐσία εἴη· διὰ γὰρ
3 τοῦ νοεῖν τὸ τίμιον αὐτῷ ὑπάρχει. ἔτι δὲ εἴτε νοῦς ἡ οὐσία αὐτοῦ
εἴτε νόησίς ἐστι, τί νοεῖ; ἢ γὰρ αὐτὸς αὑτὸν ἢ ἕτερόν τι. καὶ εἰ ἕτερόν 255 Br.
4 τι, ἢ τὸ αὐτὸ ἀεὶ ἢ ἄλλο. πότερον οὖν διαφέρει τι ἢ οὐθὲν τὸ νοεῖν
5 τὸ καλὸν ἢ τὸ τυχόν; ἢ καὶ ἄτοπον τὸ διανοεῖσθαι περὶ ἐνίων; δῆλον

---

§. 24. *Σωκράτης δὲ εἷς*] *γρ. σωκράτης δ' οὐχ εἷς* margo *E.*

§. 25. *ἓν*] *ἓν μὲν* Ald. | *ἓν μόνον*] om. *Ab.*

§. 26. *παρὰ*] *ὑπὸ* Ald. | *παμπαλαίων*] *παλαιῶν* Ald.

§. 27. *ἤδη*] *εἴδη* Ald. | *προσῆκται*] *προῆκται Fb*, *προσῆχθαι* Sylb.

§. 2. *μηθὲν νοεῖ*] *μηδ' ἐννοεῖ Ab.* | *ὥσπερ ἂν εἰ*] *ὥσπερ ἂν εἴη* Ald. | Porro Casaub. hoc colon *ἀλλ' ἔχει — καθεύδων* supra collocandum esse putat post *μηθὲν νοεῖ*, permotus, ut videtur, versione Bessarionis, qui hunc sequitur sententiarum ordinem. | *οὐ γάρ ἐστι*] *οὐ γὰρ ἔσται* Bessario, dum vertit: »non enim id, quod est ejus substantia, intellectus erit sed potentia.« Totum colon Isingr. sic exhibet in marg.: *εἰ γάρ ἐστι τοῦτο οὗ ἐστιν ἡ οὐσία, οὐ νόησις.*

§. 3. *καὶ εἰ ἕτερόν τι*] om. *ET.*

§. 5. *γὰρ ἡ μεταβολή*] *γὰρ κίνησις καὶ μεταβολή Ab.* | *καὶ κίνησίς*] *καὶ ἡ κίνησις* Ald.

τοίνυν ὅτι τὸ θειότατον καὶ τιμιώτατον νοεῖ, καὶ οὐ μεταβάλλει· εἰς χεῖρον γὰρ ἡ μεταβολή, καὶ κίνησίς τις ἤδη τὸ τοιοῦτον. πρῶτον μὲν 6
ἂν εἰ μὴ νόησίς ἐστιν ἀλλὰ δύναμις, εὔλογον ἐπίπονον εἶναι τὸ συνεχὲς αὐτῷ τῆς νοήσεως. ἔπειτα δῆλον ὅτι ἄλλο τι ἂν εἴη τὸ τιμιώτερον ἢ 7
ὁ νοῦς, τὸ νοούμενον. καὶ γὰρ τὸ νοεῖν καὶ ἡ νόησις ὑπάρξει καὶ τὸ χείριστον νοοῦντι. ὥς᾽ εἰ φευκτὸν τοῦτο (καὶ γὰρ μὴ ὁρᾶν ἔνια κρεῖττον ἢ ὁρᾶν), οὐκ ἂν εἴη τὸ ἄριστον ἡ νόησις. αὐτὸν ἄρα νοεῖ, εἴπερ ἐστὶ 8
τὸ κράτιστον, καὶ ἔστιν ἡ νόησις νοήσεως νόησις. φαίνεται δ᾽ ἀεὶ ἄλλο ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ αἴσθησις καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ διάνοια, αὐτῆς δ᾽ ἐν παρέργῳ. ἔτι εἰ ἄλλο τὸ νοεῖν καὶ τὸ νοεῖσθαι, κατὰ πότερον αὐτῷ 9
τὸ εὖ ὑπάρχει; οὐδὲ γὰρ ταὐτὸ τὸ εἶναι νοήσει καὶ νοουμένῳ. ἢ ἐπ᾽ 10
1075 a ἐνίων ἡ ἐπιστήμη τὸ πρᾶγμα; ἐπὶ μὲν τῶν ποιητικῶν ἄνευ ὕλης ἡ οὐσία καὶ τὸ τί ἦν εἶναι, ἐπὶ δὲ τῶν θεωρητικῶν ὁ λόγος τὸ πρᾶγμα καὶ ἡ νόησις. ἓν ἐχ ἑτέρῳ ἓν ὄντος τῷ νοουμένου καὶ τοῦ νοῦ, ὅσα μὴ ὕλην ἔχει 11
τὸ αὐτὸ ἔσαι, καὶ ἡ νόησις τῷ νοουμένῳ μία. ἔτι δὴ λείπεται ἀπορία, 12
εἰ σύνθετον τὸ νοούμενον· μεταβάλλοι γὰρ ἂν ἐν τοῖς μέρεσι τῷ ὅλῳ. ἢ ἀδιαίρετον πᾶν τὸ μὴ ἔχον ὕλην, ὥσπερ ὁ ἀνθρώπινος νοῦς, ἢ ὅ γε τῶν συνθέτων ἔχει ἓν τινι χρόνῳ· ᾧ γὰρ ἔχει τὸ εὖ ἐν τῳδὶ ἢ ἐν τῳδί, ἀλλ᾽ ἐν ὅλῳ τινὶ τὸ ἄριστον, ὂν ἄλλο τι. ἕτως δ᾽ ἔχει αὐτὴ αὑτῆς ἡ νόησις τὸν ἅπαντα αἰῶνα.

Cap. 10.

256 Br. Ἐπισκεπτέον δὲ καὶ ποτέρως ἔχει ἡ τοῦ ὅλου φύσις τὸ ἀγαθὸν καὶ 1
τὸ ἄριστον, πότερον κεχωρισμένον τι καὶ αὐτὸ καθ᾽ αὑτό, ἢ τὴν τάξιν, ἢ ἀμφοτέρως ὥσπερ στράτευμα. καὶ γὰρ ἐν τῇ τάξει τὸ εὖ καὶ ὁ 2
στρατηγός, καὶ μᾶλλον ἕτος· ᾧ γὰρ ἕτος διὰ τὴν τάξιν ἀλλ᾽ ἐκείνη διὰ τοῦτόν ἐστιν. πάντα δὲ συντέτακταί πως, ἀλλ᾽ οὐχ ὁμοίως, καὶ πλωτὰ 3

---

§. 7. ὁ νοῦς] ὁ om. *T* Sylb., qui articulum expunxit etiam ante τιμιώτερον. | καὶ γὰρ τὸ] τὸ om. *Fb* Alex. in lemm. | καὶ ἡ] ἡ om. Alex. in lemm. | ὥστ᾽ εἰ] ὡς᾽ εἰ ἔσι *E*, ὡς᾽, omisso εἰ, *T* Ald. | κρεῖττον ἢ] κρείττονι *T*.

§. 8. νοήσεως νόησις] κάτω νοήσεως νοήσει *T*. | ἀεὶ ἄλλου] ἄλλου om. Ald. | ἐπιστήμη καὶ ἡ] ἡ om. *E*. | αὐτῆς] ἑαυτῆς *Fb*, αὐτῆς Ald.

§. 9. ἔτι] ἔτι δ᾽ *T*. | πότερον αὐτῷ] πότερον αὐτῶν Ald. | ταὐτὸ] αὐτὸ Ald.

§. 11. τοῦ νοουμένου μία] μία om. *E*, τῷ νοουμένῳ μία Alex. 810, a, 40.

§. 12. μεταβάλλοι] μεταβάλοι *Ab*, μεταβάλλει *T*. | οὐ γὰρ ἔχει] οὐ γὰρ ἀεὶ Ald.

§. 1. ὅλου] λόγου *T*. | κεχωρισμένον τι] τι κεχ. *T*.

§. 2. οὗτος] αὐτός *T*. | διὰ τοῦτόν] διὰ τοῦτ᾽ ἦν *T*.

§. 3. καὶ οὐχ οὕτως] οὔτε *T*. | ἀλλ᾽ ἔσι τι] ἀλλ᾽ ἔσι πρός τι Bess.

καὶ πτηνὰ καὶ φυτά· καὶ ἐχ ὅτως ἔχει ὥστε μὴ εἶναι θατέρῳ πρὸς
4 θάτερον μηθέν, ἀλλ' ἐστί τι. πρὸς μὲν γὰρ ἓν ἅπαντα συντέτακται,
ἀλλ' ὥσπερ ἐν οἰκίᾳ τοῖς ἐλευθέροις ἥκιστα ἔξεσιν ὅ τι ἔτυχε ποιεῖν,
ἀλλὰ πάντα ἢ τὰ πλεῖξα τέτακται, τοῖς δὲ ἀνδραπόδοις καὶ τοῖς θηρίοις
μικρὸν τὸ εἰς τὸ κοινόν, τὸ δὲ πολὺ ὅ τι ἔτυχεν· τοιαύτη γὰρ ἑκάξον
5 ἀρχὴ αὐτῶν ἡ φύσις ἐστίν. λέγω δ' οἷον εἴς γε τὸ διακριθῆναι ἀνάγκη
ἅπασιν ἐλθεῖν, καὶ ἄλλα ὅτως ἐστὶν ὧν κοινωνεῖ ἅπαντα εἰς τὸ ὅλον.
6 ὅσα δὲ ἀδύνατα συμβαίνει ἢ ἄτοπα τοῖς ἄλλως λέγεσι, καὶ ποῖα οἱ
χαριεξέρως λέγοντες, καὶ ἐπὶ ποίων ἐλάχιξαι ἀπορίαι, δεῖ μὴ λανθάνειν.
7 πάντες γὰρ ἐξ ἐναντίων ποιεῦσι πάντα. ἅτε δὲ τὸ πάντα ἅτε τὸ ἐξ
ἐναντίων ὀρθῶς, ἅτ' ἐν ὅσοις τὰ ἐναντία ὑπάρχει, πῶς ἐκ τῶν ἐναντίων
ἔσται, οὐ λέγουσιν· ἀπαθῆ γὰρ τὰ ἐναντία ὑπ' ἀλλήλων. ἡμῖν δὲ λύεται
8 τοῦτο εὐλόγως τῷ τρίτον τι εἶναι. οἱ δὲ τὸ ἕτερον τῶν ἐναντίων ὕλην
ποιεῦσιν, ὥσπερ οἱ τὸ ἄνισον τῷ ἴσῳ ἢ τῷ ἑνὶ τὰ πολλά. λύεται δὲ
καὶ τῦτο τὸν αὐτὸν τρόπον· ἡ γὰρ ὕλη ἡ μία οὐθενὶ ἐναντίον. ἔτι
ἅπαντα τοῦ φαύλου μεθέξει ἔξω τοῦ ἑνός· τὸ γὰρ κακὸν αὐτὸ θάτερον
9 τῶν ξοιχείων. οἱ δ' ἄλλοι ἐδ' ἀρχὰς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν· καίτοι 257 Br.
ἐν ἅπασι μάλιστα τὸ ἀγαθὸν ἀρχή. οἱ δὲ τῦτο μὲν ὀρθῶς ὅτι ἀρχήν, 1075 b
ἀλλὰ πῶς τὸ ἀγαθὸν ἀρχὴ ἐ λέγεσιν, πότερον ὡς τέλος ἢ ὡς κινῆσαν
10 ἢ ὡς εἶδος. ἀτόπως δὲ καὶ Ἐμπεδοκλῆς· τὴν γὰρ φιλίαν ποιεῖ τὸ
ἀγαθόν. αὕτη δ' ἀρχὴ καὶ ὡς κινοῦσα (συνάγει γάρ) καὶ ὡς ὕλη·
11 μόριον γὰρ τῦ μίγματος. εἰ δὴ καὶ τῷ αὐτῷ συμβέβηκεν ὡς ὕλῃ καὶ
ἀρχῇ εἶναι καὶ ὡς κινοῦντι, ἀλλὰ τό γ' εἶναι ἐ ταὐτό. κατὰ πότερον
ἓν φιλία; ἄτοπον δὲ καὶ τὸ ἄφθαρτον εἶναι τὸ νεῖκος· τοῦτο δ' ἐξὶν

---

§. 4. ὅ τι ἔτυχε] ὁτιοῦν *E.* | ἀλλὰ] ἀλλὰ τὰ Ald.

§. 6. συμβαίνει ἢ ἄτοπα] ἢ ἄτοπα συμβ. *Fb.* | οἱ χαριεστέρως] ἡ χάρις ἑτέρως *T.*

§. 7. οὔτε δὲ] οὔτε δὴ *T.*

§. 8. ἡ γὰρ ὕλη ἡ μία] ἡ μία om. Alex., ut apparet ex ejus paraphrasi 811, a, 47., adnotans tamen: φέρεται καὶ ἄλλη γραφὴ ἔχουσα ὧδε „καὶ γὰρ ἡ ὕλη ἡ μία."

§. 9. μάλιστα τὸ ἀγαθὸν] τὸ ἀγ. μάλιστα Ald. | ἀλλὰ πῶς τὸ ἀγαθὸν ἀρχὴ] om. *T.*

§. 11. καὶ ἀρχῇ] καὶ ἀρχὴ *EAb* Vet. Sed transponendam esse particulam καὶ, ita quidem ut scribatur καὶ ὡς ὕλῃ ἀρχῇ εἶναι καὶ ὡς κινοῦντι, docet interpretatio Alexandri 811, b, 28 τοῦτο θεὶς λέγει, εἰ καὶ συγχωρήσομεν τὴν φιλίαν ὑποκειμένῳ εἶναι καὶ ὡς ὕλην καὶ ὡς κινοῦν κτλ. et versio Bessarionis »si etiam eidem accidat et ut materiae principio esse et ut moventi.« | τό γ'] τῷ γ' *T.* | κατὰ πότερον] καὶ πότερον *T.*

αὐτὸ ἡ τοῦ κακῦ φύσις. Ἀναξαγόρας δὲ ὡς κινῆν τὸ ἀγαθὸν ἀρχήν· 12
ὁ γὰρ νῦς κινεῖ, ἀλλὰ κινεῖ ἕνεκά τινος, ὥστε ἕτερον. πλὴν ὡς ἡμεῖς
λέγομεν· ἡ γὰρ ἰατρικὴ ἐστί πως ἡ ὑγίεια. ἄτοπον δὲ καὶ τὸ ἐναντίον
μὴ ποιῆσαι τῷ ἀγαθῷ καὶ τῷ νῷ. πάντες δ' οἱ τἀναντία λέγοντες ὲ 13
χρῶνται τοῖς ἐναντίοις, ἐὰν μὴ ῥυθμίση τις. καὶ διὰ τί τὰ μὲν φθαρτὰ
τὰ δ' ἄφθαρτα, ὐδεὶς λέγει· πάντα γὰρ τὰ ὄντα ποιοῦσιν ἐκ τῶν αὐτῶν
ἀρχῶν. ἔτι οἱ μὲν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ποιοῦσι τὰ ὄντα· οἱ δ' ἵνα μὴ 14
τοῦτο ἀναγκασθῶσιν, ἓν πάντα ποιῆσιν. ἔτι διὰ τί ἀεὶ ἔσαι γένεσις καὶ
τί αἴτιον γενέσεως, ὐδεὶς λέγει. καὶ τοῖς δύο ἀρχὰς ποιῆσιν ἄλλην 15
ἀνάγκη ἀρχὴν κυριωτέραν εἶναι, καὶ τοῖς τὰ εἴδη, ὅτι ἄλλη ἀρχὴ κυριω-
τέρα· διὰ τί γὰρ μετέσχεν ἢ μετέχει; καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις ἀνάγκη τῇ 16
σοφίᾳ καὶ τῇ τιμιωτάτῃ ἐπιστήμῃ εἶναί τι ἐναντίον, ἡμῖν δ' ἕ· οὐ γάρ
ἐστιν ἐναντίον τῷ πρώτῳ ὐθέν. πάντα γὰρ τὰ ἐναντία ὕλην ἔχει καὶ 17
δυνάμει ταὐτά ἐσιν, ἡ δὲ ἐναντία ἄγνοια εἰς τὸ ἐναντίον· τῷ δὲ πρώτῳ
258 Br ἐναντίον οὐθέν. εἴτε μὴ ἔσαι παρὰ τὰ αἰσθητὰ ἄλλα, οὐκ ἔσαι ἀρχὴ 18
καὶ τάξις καὶ γένεσις καὶ τὰ ὐράνια, ἀλλ' ἀεὶ τῆς ἀρχῆς ἀρχή, ὥσπερ
τοῖς θεολόγοις καὶ τοῖς φυσικοῖς πᾶσιν. εἰ δ' ἔσαι τὰ εἴδη ἢ ἀριθμοί, 19
ὐδενὸς αἴτια· εἰ δὲ μή, οὔτι κινήσεώς γε. ἔτι πῶς ἔσαι ἐξ ἀμεγεθῶν
μέγεθος καὶ συνεχές; ὁ γὰρ ἀριθμὸς οὐ ποιήσει συνεχές, οὔτε ὡς κινῆν
οὔτε ὡς εἶδος. ἀλλὰ μὴν ὐθέν γ' ἔσται τῶν ἐναντίων ὅπερ καὶ ποιη- 20
τικὸν καὶ κινητικόν· ἐνδέχοιτο γὰρ ἂν μὴ εἶναι. ἀλλὰ μὴν ὕσερόν γε
τὸ ποιεῖν δυνάμεως. ὐκ ἄρα ἀΐδια τὰ ὄντα. ἀλλ' ἔσιν· ἀναιρετέον ἄρα
τούτων τι. τοῦτο δ' εἴρηται ὡς. ἔτι τίνι οἱ ἀριθμοὶ ἓν ἢ ἡ ψυχὴ καὶ 21
τὸ σῶμα καὶ ὅλως τὸ εἶδος καὶ τὸ πρᾶγμα, οὐθὲν λέγει οὐθείς· οὐδ'
ἐνδέχεται εἰπεῖν. ἐὰν μὴ ὡς ἡμεῖς εἴπῃ, ὡς τὸ κινοῦν ποιεῖ. οἱ δὲ λέ- 22

---

§. 12. *πως ἡ*] *ἡ* om. *T* Ald. | *ὑγίεια*] *οὐσία* Camot.

§. 13. *ῥυθμίσῃ*] *ῥυθμήσῃ* Ald., *ῥαθυμήσῃ* Alex. 812, a, 15. *T* Casaub., »si quem inquirere non pigeat« Bess. Scripturam *ῥαθυμήσῃ* sequitur etiam Commentator codicis regii, ita tamen, ut alteram scripturam *ῥυθμίσῃ* non improbet 812, a, 31. | *πάντα γὰρ*] *πάντες γὰρ E.*

§. 15. *ἀνάγκη ἀρχὴν*] *ἀρχὴν ἀνάγκη T.* | *μετέσχεν*] *μετίσχει ET.*

§. 17. *δυνάμει ταὐτά*] *δυνάμει ταῦτα* Bess. Vet. Idem legisse Alexandrum, Brandisius (in annot. crit.) colligit ex ejus interpretatione. | *ἢ δὲ*] *εἰ δὲ T.*

§. 18. *εἴτε*] *ἔτι εἰ Fb* Ald. Bess. Vet. | *οὐκ ἔσαι*] *οὐκ ἔστιν* Ald. | *γένεσις*] *σύνεσις* Ald. | *πᾶσιν*] *ἅπασιν* Ald.

§. 19. *τὰ εἴδη ἢ*] *ἢ* om. *T.* | *οὔτε*] *οὔτε Ab* Ald.

§. 20. *ἐνδέχοιτο γὰρ ἂν*] *ἂν* om. *E.* | *εἴρηται ὡς*] *εἴρηται οὕτως T.*

§. 21. *ἔτι τίνι*] *ἔτι τοίνυν εἰ* Ald., quam scripturam ita emendare conatus est Morellius, ut in textu poneret *ἔτι τοίνυν ἢ.* | *τὸ κινοῦν*] *τὸ κοινὸν* Morell.

γοντες τὸν ἀριθμὸν πρῶτον τὸν μαθηματικὸν καὶ ἕτως ἀεὶ ἄλλην ἐχομένην ὐσίαν καὶ ἀρχὰς ἑκάσης ἄλλας, ἐπεισοδιώδη τὴν τῦ παντὸς ὐσίαν 1076a
ποιῦσιν (οὐθὲν γὰρ ἡ ἑτέρα τῇ ἑτέρᾳ συμβάλλεται ὗσα ἢ μὴ ὗσα) καὶ
23 ἀρχὰς πολλάς· τὰ δὲ ὄντα οὐ βούλεται πολιτεύεσθαι κακῶς. „οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη· εἷς κοίρανος ἔστω.“

LIBER XIII. (M)

Cap. 1.

1 Περὶ μὲν οὖν τῆς τῶν αἰσθητῶν ὐσίας εἴρηται τίς ἐστιν, ἐν μὲν τῇ μεθόδῳ τῇ τῶν φυσικῶν περὶ τῆς ὕλης, ὕστερον δὲ περὶ τῆς κατ'
2 ἐνέργειαν. ἐπεὶ δ' ἡ σκέψις ἐστὶ πότερον ἔστι τις παρὰ τὰς αἰσθητὰς ὐσίας ἀκίνητος καὶ ἀΐδιος ἢ οὐκ ἔστι, καὶ εἴ ἐστι τίς ἐστι, πρῶτον τὰ 259 Br.
παρὰ τῶν ἄλλων λεγόμενα θεωρητέον, ὅπως εἴτε τι μὴ καλῶς λέγεσι, μὴ τοῖς αὐτοῖς ἔνοχοι ὦμεν, καὶ εἴ τι δόγμα κοινὸν ἡμῖν κἀκείνοις, τῦτ' ἰδίᾳ μὴ καθ' ἡμῶν δυσχεραίνωμεν· ἀγαπητὸν γὰρ εἴ τις τὰ μὲν κάλλιον
3 λέγοι τὰ δὲ μὴ χεῖρον. δύο δ' εἰσὶ δόξαι περὶ τούτων· τά τε γὰρ μαθηματικά φασιν οὐσίας εἶναί τινες, οἷον ἀριθμὸς καὶ γραμμὰς καὶ
4 τὰ συγγενῆ τύτοις, καὶ πάλιν τὰς ἰδέας. ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν δύο ταῦτα γένη ποιοῦσι, τάς τε ἰδέας καὶ τοὺς μαθηματικὸς ἀριθμὸς, οἱ δὲ μίαν φύσιν ἀμφοτέρων, ἕτεροι δέ τινες τὰς μαθηματικὰς μόνον οὐσίας εἶναί φασι, σκεπτέον πρῶτον μὲν περὶ τῶν μαθηματικῶν, μηδεμίαν προσιθέν-
5 τας φύσιν ἄλλην αὐτοῖς, οἷον πότερον ἰδέαι τυγχάνυσιν ὗσαι ἢ ἕ, καὶ πότερον ἀρχαὶ καὶ ὐσίαι τῶν ὄντων ἢ ἕ, ἀλλ' ὡς περὶ μαθηματικῶν μόνον εἴτ' εἰσὶν εἴτε μή εἰσι, καὶ εἴ εἰσι πῶς εἰσίν, ἔπειτα μετὰ ταῦτα χωρὶς περὶ τῶν ἰδεῶν αὐτῶν ἁπλῶς καὶ ὅσον νόμου χάριν· τεθρύλληται
6 γὰρ τὰ πολλὰ καὶ ὑπὸ τῶν ἐξωτερικῶν λόγων. ἔτι δὲ πρὸς ἐκείνην δεῖ

---

§. 23. ἔσω] primus eam vocem, quam reliqui omnes et scripti et impressi libri omittunt, ex codice *E* et margine *T* addidit Bekkerus.

§. 1. οὖν] om. *T.* | τίς] τί Ald.

§. 2. σκέψις] σκ. αὕτη Ald. | πρῶτον] πρῶτον δὲ Ald. | καὶ εἴ τι] καὶ εἴ τε *Ab.* | δυσχεραίνωμεν] δυσχεραίνομεν *Fb.* | λέγοι] λέγει Ald. | μὴ] om. Ald.

§. 3. φασιν οὐσίας] φ. οὐσίαν *T.* | τινες] τινας Ald.

§. 4. ταῦτα γένη] γένη ταῦτα *Ab* Ald.

§. 5. καὶ εἴ εἰσι] om. Ald. | ἔπειτα μετὰ] μετὰ om. *T.*

§. 6. τῶν ὄντων] τύτων *T.*

τὴν σκέψιν ἁπαντᾶν τὸν πλείω λόγον, ὅταν ἐπισκοπῶμεν εἰ αἱ οὐσίαι καὶ αἱ ἀρχαὶ τῶν ὄντων ἀριθμοὶ καὶ ἰδέαι εἰσίν· μετὰ γὰρ τὰς ἰδέας αὕτη λείπεται τρίτη σκέψις. ἀνάγκη δ', εἴπερ ἔξι τὰ μαθηματικά, ἢ 7
ἐν τοῖς αἰσθητοῖς εἶναι αὐτά, καθάπερ λέγουσί τινες, ἢ κεχωρισμένα τῶν αἰσθητῶν (λέγουσι δὲ καὶ ἕτω τινές)· ἢ εἰ μηδετέρως, ἢ ὐκ εἰσὶν ἢ ἄλλον τρόπον εἰσίν. ὥσθ' ἡ ἀμφισβήτησις ἡμῖν ἔσται ὐ περὶ τῦ εἶναι ἀλλὰ περὶ τοῦ τρόπου.

Cap. 2.

Ὅτι μὲν τοίνυν ἔν γε τοῖς αἰσθητοῖς ἀδύνατον εἶναι καὶ ἅμα πλα- 1
1076 b σματίας ὁ λόγος, εἴρηται μὲν καὶ ἐν τοῖς διαπορήμασιν ὅτι δύο ἅμα
260 Br. στερεὰ εἶναι ἀδύνατον, ἔτι δὲ καὶ ὅτι τοῦ αὐτοῦ λόγυ καὶ τὰς ἄλλας δυνάμεις καὶ φύσεις ἐν τοῖς αἰσθητοῖς εἶναι καὶ μηδεμίαν κεχωρισμένην. ταῦτα μὲν οὖν εἴρηται πρότερον. ἀλλὰ πρὸς τούτοις φανερὸν ὅτι ἀδύνα- 2
τον διαιρεθῆναι ὁτιοῦν σῶμα. κατ' ἐπίπεδον γὰρ διαιρεθήσεται, καὶ 3
τῦτο κατὰ γραμμήν, καὶ αὕτη κατὰ στιγμήν, ὥς' εἰ τὴν στιγμὴν διελεῖν ἀδύνατον, καὶ τὴν γραμμήν, εἰ δὲ ταύτην, καὶ τἄλλα. τί ἔν διαφέρει 4
ἢ ταύτας εἶναι τοιαύτας φύσεις, ἢ αὐτὰς μὲν μή, εἶναι δ' ἐν αὐταῖς τοιαύτας φύσεις; τὸ αὐτὸ γὰρ συμβήσεται· διαιρυμένων γὰρ τῶν αἰσθη- τῶν διαιρεθήσονται, ἢ ὐδὲ αἱ αἰσθηταί. ἀλλὰ μὴν ὐδὲ κεχωρισμένας 5
γ' εἶναι φύσεις τοιαύτας δυνατόν. εἰ γὰρ ἔσται στερεὰ παρὰ τὰ αἰσθητὰ κεχωρισμένα τύτων ἕτερα καὶ πρότερα τῶν αἰσθητῶν, δῆλον ὅτι καὶ παρὰ τὰ ἐπίπεδα ἕτερα ἀναγκαῖον εἶναι ἐπίπεδα κεχωρισμένα καὶ στιγμὰς καὶ γραμμάς· τοῦ γὰρ αὐτοῦ λόγυ. εἰ δὲ ταῦτα, πάλιν παρὰ 6
τὰ τοῦ στερεῦ τῦ μαθηματικῦ ἐπίπεδα καὶ γραμμὰς καὶ στιγμὰς ἕτερα κεχωρισμένα. πρότερα γὰρ τῶν συγκειμένων ἐξὶ τὰ ἀσύνθετα· καὶ εἴπερ 7
τῶν αἰσθητῶν πρότερα σώματα μὴ αἰσθητά, τῷ αὐτῷ λόγῳ καὶ τῶν ἐπιπέδων τῶν ἐν τοῖς ἀκινήτοις στερεοῖς τὰ αὐτὰ καθ' αὑτά. ὥστε 8
ἕτερα ταῦτα ἐπίπεδα καὶ γραμμαὶ τῶν ἅμα τοῖς στερεοῖς τοῖς κεχωρι-

---

§. 1. τοίνυν] οὖν *Fb.* | διαπορήμασιν] ἀπορήμασιν *Fb.* | δύο ἅμα στερεά] ἅμα δ. σ. *Ab* Ald., δ. σ. ἅμα *GbJb.* | αὐτοῦ] om. *Ab.*

§. 4. ἢ αὐτὰς μὲν μή] αὐτὰς μὲν om. Ald.

§. 5. κεχωρισμένας] κεχωρισμένως *T.* | φύσεις τοιαύτας] τοιαύτας φύσεις *T.*

§. 6. παρὰ τὰ] τὰ om. *T* Ald.

§. 7. σώματα μὴ] σώματα τὰ μὴ *E.* | τῶν ἐν τοῖς] τῷ ἐν τοῖς Ald. | καθ' αὑτά] κατὰ τὰ αὐτά Ald.

§. 8. ἅμα] ἅμα ἐν Ald.

σμένοις· τὰ μὲν γὰρ ἅμα τοῖς μαθηματικοῖς στερεοῖς, τὰ δὲ πρότερα
9 τῶν μαθηματικῶν στερεῶν. πάλιν τοίνυν τούτων τῶν ἐπιπέδων ἔσονται
γραμμαί, ὧν πρότερον δεήσει ἑτέρας γραμμὰς καὶ στιγμὰς εἶναι διὰ τὸν
αὐτὸν λόγον· καὶ τύτων ἐν ταῖς προτέραις γραμμαῖς ἑτέρας προτέρας 261 Br.
10 στιγμάς, ὧν οὐκέτι πρότεραι ἕτεραι. ἄτοπός τε δὴ γίγνεται ἡ σώρευσις·
συμβαίνει γὰρ ϛερεὰ μὲν μοναχὰ παρὰ τὰ αἰσθητά, ἐπίπεδα δὲ τριτὰ παρὰ
τὰ αἰσθητά, τά τε παρὰ τὰ αἰσθητὰ καὶ τὰ ἐν τοῖς μαθηματικοῖς ϛερεοῖς
11 καὶ παρὰ τὰ ἐν τύτοις, γραμμαὶ δὲ τετραξαί, στιγμαὶ δὲ πενταξαί. ὥϛε
περὶ ποῖα αἱ ἐπιϛῆμαι ἔσονται αἱ μαθηματικαὶ τύτων; ἐ γὰρ δὴ περὶ τὰ ἐν
τῷ ϛερεῷ τῷ ἀκινήτῳ ἐπίπεδα καὶ γραμμὰς καὶ ϛιγμάς· ἀεὶ γὰρ περὶ τὰ
12 πρότερα ἡ ἐπιστήμη. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τῶν ἀριθμῶν· παρ'
ἑκάϛας γὰρ τὰς ϛιγμὰς ἕτεραι ἔσονται μονάδες, καὶ παρ' ἕκαϛα τὰ ὄντα
αἰσθητά, εἶτα τὰ νοητά, ὥϛτ' ἔϛαι γένη ἄπειρα τῶν μαθηματικῶν ἀριθ-
13 μῶν. ἔτι ἅπερ καὶ ἐν τοῖς ἀπορήμασιν ἐπήλθομεν, πῶϛ ἐνδέχεται λύειν;
περὶ ἃ γὰρ ἡ ἀϛρολογία ἐϛίν, ὁμοίως ἐϛὶ παρὰ τὰ αἰσθητά, καὶ περὶ ἃ ἡ 1077ᵃ
γεωμετρία· εἶναι δ' οὐρανὸν καὶ τὰ μόρια αὐτοῦ πῶϛ δυνατόν, ἢ ἄλλο
14 ὁτιῶν ἔχον κίνησιν; ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ὀπτικὰ καὶ τὰ ἁρμονικά· ἔϛαι γὰρ
15 φωνή τε καὶ ὄψις παρὰ τὰ αἰσθητὰ καὶ τὰ καθ' ἕκαϛα. ὥϛε δῆλον
ὅτι καὶ αἱ ἄλλαι αἰσθήϛεις καὶ τὰ ἄλλα αἰσθητά· τί γὰρ μᾶλλον τάδε
16 ἢ τάδε; εἰ δὲ ταῦτα, καὶ ζῷα ἔϛονται, εἴπερ καὶ αἰσθήϛεις. ἔτι γρά-
φεται ἕνια καθόλου ὑπὸ τῶν μαθηματικῶν παρὰ ταύτας τὰς ουϛίας.
ἔϛαι ἴν καὶ αὕτη τις ἄλλη ὐϛία μεταξὺ κεχωριϛμένη τῶν τ' ἰδεῶν καὶ
τῶν μεταξύ, ἢ ἅτε ἀριθμός ἐϛτιν ἅτε ϛιγμαὶ ἅτε μέγεθος ἅτε χρόνος.
17 εἰ δὲ τῦτο ἀδύνατον, δῆλον ὅτι κἀκεῖνα ἀδύνατον εἶναι κεχωριϛμένα τῶν
18 αἰσθητῶν. ὅλως δὲ τοὐναντίον συμβαίνει καὶ τοῦ ἀληθοῦϛ καὶ τοῦ εἰω- 262 Br.
θότος ὑπολαμβάνεϛθαι, εἴ τις θήϛει ἅτως εἶναι τὰ μαθηματικὰ ὡϛ

---

§. 9. προτέρας ϛιγμάς] πρ. γραμμάς *Ab*.

§. 10. ἐπίπεδα δὲ τριττὰ παρὰ τὰ αἰσθητά] om. *E*. | καὶ τὰ ἐν] τὰ om. *TAb*. | καὶ παρὰ τὰ] καὶ τὰ παρὰ τὰ Alex. 814, a, 30. Bess.

§. 12. παρ'] καὶ παρ' *T* Ald. | γὰρ τὰϛ] γὰρ ἓν *Fb*, τὰϛ om. Alex. in lemm. | ἄπειρα] om. *ETAbGbJb*, tuetur Alex. in paraphr. 814, b, 23.

§. 13. ἀπορήμασιν] διαπορήμασιν *Fb*. | ἐϛὶ παρὰ] ἐϛὶ περὶ *GbJb* Ald.

§. 14. παρὰ] περὶ Ald.

§. 16. ταύταϛ τὰϛ ουϛίαϛ] πάνταϛ τὰϛ αἰτίαϛ *Gb*. | αὕτη τις ἄλλη] ἄλλη τις αὕτη *TGbJb*. | ἰδεῶν] εἰδῶν *Gb*. | ἢ] ἢ *Ab*, ἤτις Ald. | ϛιγμαὶ] ϛιγμὴ *GbJb*.

§. 17. δῆλον] om. *Gb*. | εἶναι κεχωριϛμένα] κεχ. εἶναι *GbJb*.

§. 18. δὲ] δὴ *T*. | καὶ τοῦ ἀληθοῦϛ] om. Ald.

κεχωρισμένας τινὰς φύσεις. ἀνάγκη γὰρ διὰ τὸ μὲν ἅτως εἶναι αὐτὰς 19
προτέρας εἶναι τῶν αἰσθητῶν μεγεθῶν, κατὰ τὸ ἀληθὲς δὲ ὑστέρας·
τὸ γὰρ ἀτελὲς μέγεθος γενέσει μὲν πρότερόν ἐστι, τῇ οὐσίᾳ δ' ὕστερον,
οἷον ἄψυχον ἔμψυχον. ἔτι τίνι καὶ πότ' ἔσαι ἓν τὰ μαθηματικὰ μεγέθη; 20
τὰ μὲν γὰρ ἐνταῦθα ψυχῇ ἢ μέρει ψυχῆς ἢ ἄλλῳ τινὶ εὐλόγῳ· εἰ δὲ
μή, πολλά, καὶ διαλύεται. ἐκείνοις δὲ διαιρετοῖς καὶ ποσοῖς οὖσι τί
αἴτιον τὸ ἓν εἶναι καὶ συμμένειν; ἔτι αἱ γενέσεις δηλοῦσιν. πρῶτον μὲν 21
γὰρ ἐπὶ μῆκος γίγνεται, εἶτα ἐπὶ πλάτος, τελευταῖον δ' εἰς βάθος, καὶ
τέλος ἔσχεν. εἰ οὖν τὸ τῇ γενέσει ὕστερον τῇ οὐσίᾳ πρότερον, τὸ σῶμα 22
πρότερον ἂν εἴη ἐπιπέδου καὶ μήκους, καὶ ταύτῃ καὶ τέλειον καὶ ὅλον μᾶλλον,
ὅτι ἔμψυχον γίγνεται· γραμμὴ δὲ ἔμψυχος ἢ ἐπίπεδον πῶς ἂν εἴη; ὑπὲρ
γὰρ τὰς αἰσθήσεις τὰς ἡμετέρας ἂν εἴη τὸ ἀξίωμα. ἔτι τὸ μὲν σῶμα οὐσία 23
τίς· ἤδη γὰρ ἔχει πως τὸ τέλειον· αἱ δὲ γραμμαὶ πῶς οὐσίαι; οὔτε γὰρ ὡς
εἶδος καὶ μορφή τις, οἷον εἰ ἄρα ἡ ψυχὴ τοιοῦτον, οὔτε ὡς ἡ ὕλη, οἷον τὸ
σῶμα· οὐθὲν γὰρ ἐκ γραμμῶν οὐδ' ἐπιπέδων οὐδὲ στιγμῶν φαίνεται συνι-
1077 b στασθαι δυνάμενον. εἰ δ' ἦν οὐσία τις ὑλική, τοῦτ' ἂν ἐφαίνετο δυνάμενα
πάσχειν. τῷ μὲν οὖν λόγῳ ἔσω πρότερα. ἀλλ' οὐ πάντα ὅσα τῷ λόγῳ πρότερα, 24
καὶ τῇ οὐσίᾳ πρότερα. τῇ μὲν γὰρ οὐσίᾳ πρότερα ὅσα χωριζόμενα τῷ εἶναι ὑπερ-
βάλλει, τῷ λόγῳ δὲ ὅσων οἱ λόγοι ἐκ τῶν λόγων· ταῦτα δὲ οὐχ ἅμα ὑπάρχει. εἰ 25
γὰρ μὴ ἔστι τὰ πάθη παρὰ τὰς οὐσίας, οἷον κινούμενόν τι ἢ λευκόν, τοῦ λευκοῦ
263 Br. ἀνθρώπου τὸ λευκὸν πρότερον κατὰ τὸν λόγον, ἀλλ' οὐ κατὰ τὴν οὐσίαν·
οὐ γὰρ ἐνδέχεται εἶναι κεχωρισμένον, ἀλλ' ἀεὶ ἅμα τῷ συνόλῳ ἐστίν·
σύνολον δὲ λέγω τὸν ἄνθρωπον τὸν λευκόν. ὥστε φανερὸν ὅτι οὔτε τὸ 26

---

§. 19 *οὕτως εἶναι*] *εἶναι οὕτως T.* | *κατὰ*] *κατὰ δὲ GbJb*, omisso *δὲ* insequenti. | *γενέσει*] *τῇ γεν. GbJb.* | *τῇ οὐσίᾳ δ'*] *τῇ δ' οὐσίᾳ GbJb.*

§ 20. *ἔτι*] *ἔτι ἐν E.* | *ἓν*] om. *T.* | *τὰ μὲν γὰρ ἐνταῦθα*] aliter haec legit Bess.: »item quo et quando magnitudines mathematicae unum erunt, quae quidem interdum animae aut parti animae — insunt.« | *καὶ διαλύεται*] *καὶ* om. Ald. | *διαιρετοῖς*] *διαιρετικοῖς Gb.* | *συμμένειν*] *συμβαίνειν T.*

§. 21. *εἰς βάθος*] *εἰ β. Gb.*

§. 22. *ὅτι ἔμψυχον*] *καὶ ὅτι ἔμψ. GbJb.* | *ὑπὲρ γὰρ*] *ὑπὸ γὰρ GbJb.* | *εἴη*] om. *T.*

§. 23. *ἔχει*] om. *Ab?* | *οὔτε ὡς*] *ὥσε T.* | *οὐδὲ στιγμῶν*] *οὐδὲ ἐκ στ. GbJb.* | *εἰ δ' ἦν*] *εἰ δ' ἐν Gb.* | *δυνάμενα*] *δυνάμενον GbJb*, om. *Fb* Alex. 815, b, 13.

§. 24. *ἀλλ' οὐ πάντα ὅσα τῷ λόγῳ πρότερα*] om. *T.* | *οὐσίᾳ πρότερα*] *οὐσίᾳ πρότερον Gb.* | *ταῦτα δὲ*] *ταῦτα γὰρ T.*

§. 25. *κινούμενόν τι*] *κινούμενόν τε Gb.* | *ἢ*] om. *T.* | *ἐνδέχεται*] *ἐν T.* | *τὸν λευκόν*] *καὶ τὸ λευκόν Fb* Alex. 815, b, 38.

§. 26. *τὸ ἐξ*] *τὸ* om. *Ab.* | *προσθέσεως*] *προθέσεως AbFbGb.* | *προσθέσεως*] *προθέσεως* Ald.

ἐξ ἀφαιρέσεως πρότερον οὔτε τὸ ἐκ προσθέσεως ὕστερον· ἐκ προσθέσεως
27 γὰρ τῷ λευκῷ ὁ λευκὸς ἄνθρωπος λέγεται. ὅτι μὲν ἦν ἤτε ὐσίαι μᾶλλον
τῶν σωμάτων εἰσίν, ἤτε πρότερα τῷ εἶναι τῶν αἰσθητῶν, ἀλλὰ τῷ λόγῳ
28 μόνον, οὔτε κεχωρισμένα πε εἶναι δυνατόν, εἴρηται ἱκανῶς. ἐπεὶ δ' ἐν
ἐν τοῖς αἰσθητοῖς ἐνεδέχετο αὐτὰ εἶναι, φανερὸν ὅτι ἢ ὅλως οὐκ ἔστιν
ἢ τρόπον τινά ἐστι καὶ διὰ τῦτο ἐχ ἁπλῶς ἐστίν· πολλαχῶς γὰρ τὸ
εἶναι λέγομεν.

Cap. 3.

1 Ὥσπερ γὰρ καὶ τὰ καθόλου ἐν τοῖς μαθήμασιν οὐ περὶ κεχωρι-
σμένων ἐστὶ παρὰ τὰ μεγέθη καὶ τοὺς ἀριθμούς, ἀλλὰ περὶ τούτων
μέν, ἐχ ᾗ δὲ τοιαῦτα οἷα ἔχειν μέγεθος ἢ εἶναι διαιρετά, δῆλον ὅτι
ἐνδέχεται καὶ περὶ τῶν αἰσθητῶν μεγεθῶν εἶναι καὶ λόγες καὶ ἀποδείξεις,
2 μὴ ᾗ δὲ αἰσθητά, ἀλλ' ᾗ τοιαδί. ὥσπερ γὰρ καὶ ᾗ κινύμενα μόνον
πολλοὶ λόγοι εἰσί, χωρὶς τε τί ἕκαξόν ἐξι τῶν τοιύτων καὶ τῶν συμ-
βεβηκότων αὐτοῖς, καὶ ἐκ ἀνάγκη διὰ ταῦτα ἢ κεχωρισμένον τι εἶναι
κινούμενον τῶν αἰσθητῶν ἢ ἐν τούτοις τινὰ φύσιν εἶναι ἀφωρισμένην,
οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν κινεμένων ἔσονται λόγοι καὶ ἐπιξῆμαι, ἐχ ᾗ κινύμενα
δὲ ἀλλ' ᾗ σώματα μόνον, καὶ πάλιν ᾗ ἐπίπεδα μόνον καὶ ᾗ μήκη μόνον
καὶ ᾗ διαιρετὰ καὶ ᾗ ἀδιαίρετα ἔχοντα δὲ θέσιν, καὶ ᾗ ἀδιαίρετα μόνον.
3 ὥστ' ἐπεὶ ἁπλῶς λέγειν ἀληθὲς μὴ μόνον τὰ χωριστὰ εἶναι ἀλλὰ καὶ
τὰ μὴ χωριστά, οἷον κινύμενα εἶναι, καὶ τὰ μαθηματικὰ ὅτι ἔξιν ἁπλῶς 264 Br.
4 ἀληθὲς εἰπεῖν, καὶ τοιαῦτά γε οἷα λέγεσιν. καὶ ὥσπερ καὶ τὰς ἄλλας
ἐπιστήμας ἁπλῶς ἀληθὲς εἰπεῖν τύτε εἶναι, ἐχὶ τῷ συμβεβηκότος, οἷον

---

§. 27. *λόγῳ μόνον*] *λόγῳ μόνα T, λόγῳ μόνῳ Jb* Bess.

§. 28. *οὐδ' ἐν τοῖς*] *οὐδὲν τοῖς Ab.* | *ἐνεδέχετο*] *ἐνδέχεται T* Ald. Bess.

§. 1. *γὰρ καὶ τὰ*] *γὰρ καὶ τὸ Fb* Alex. 816, a, 6., *γὰρ τὰ*, omisso *καὶ*, Ald. | *οὐ περὶ*] *οὐ παρὰ Fb.* Alex. cum reliquis Bekkeri codicibus et cum versione Bessarionis exhibet *περὶ*. | *παρὰ*] ita *Jb* Alex. 816, a, 7. Bess. Casaub. Brand.: ceteri *περὶ*. | *οἷα ἔχειν*] *οἷα ἔχει* Ald. | *τοιαδί*] *τοιάδε Gb.*

§. 2. *οὕτω καὶ*] *οὕτοι τοίνυν καὶ* Ald. | *ἐχ ᾗ κινύμενα*] *ἐχὶ κιν. Gb.* | *καὶ ᾗ ἀδιαίρετα*] om. *Gb.* | *ἔχοντα δὲ*] *δὲ* om. *T.Ab* Ald. Bess. | *θέσιν*] *φύσιν* Ald.

§. 3. *οἷον κινύμενα*] *οἷον τὰ κιν. GbJb.*

§. 4. *τύτε*] *τῦτο T.* | *ὑγιεινόν*] *ὑγ. τὸ ETAbGbJb.* Ald. | *ὑγιεινόν*] *ὑγιεινοῦ Fb* Alex. 816, a, 43. 48. | *ἀλλ' ἐκείνου — ὑγιεινόν*] om. *T.* | *οὗ ἐξὶν ἑκάξη εἶ*] *ᾗ ἐξὶν ἑκάξου EAbGbJb* Brand.; Alexander Bekkeri scripturam in textu habuit 816, b, 7.: eandem vertendo exprimit Bessario. | *εἰ δ' ᾗ ἄνθρωπος ἀνθρώπε*] *εἰ δ' ἀνθρώπε ᾗ ἄνθρωπος* (»si vero hominis, prout homo est«) Bess.

1078 a ὅτι λευκῷ εἰ τὸ ὑγιεινὸν λευκόν, ᾗ δ' ἔστιν ὑγιεινόν, ἀλλ' ἐκείνῳ ᾧ ἐξὶν
ἑκάστη, εἰ ὑγιεινὸν ὑγιεινῷ, εἰ δ' ᾗ ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ, οὕτω καὶ τὴν
γεωμετρίαν· ὠκ εἰ συμβέβηκεν αἰσθητὰ εἶναι ὧν ἐσί, μή ἐσι δ' ᾗ αἰσθη- 5
τά, οὐ τῶν αἰσθητῶν ἔσονται αἱ μαθηματικαὶ ἐπιςῆμαι, ὠ μέντοι ὠδὲ
παρὰ ταῦτα ἄλλων κεχωρισμένων. πολλὰ δὲ συμβέβηκε καθ' αὑτὰ τοῖς 6
πράγμασιν ᾗ ἕκαστον ὑπάρχει τῶν τοιώτων, ἐπεὶ καὶ ᾗ θῆλυ τὸ ζῷον
καὶ ᾗ ἄρρεν, ἴδια πάθη ἐστίν, καίτοι οὐκ ἔστι τι θῆλυ ὠδ' ἄρρεν κε-
χωρισμένον τῶν ζῴων· ὥςε καὶ ᾗ μήκη μόνον καὶ ᾗ ἐπίπεδα. καὶ ὅσῳ 7
δὴ ἂν περὶ προτέρων τῷ λόγῳ καὶ ἁπλωστέρων, τοσούτῳ μᾶλλον ἔχει
τἀκριβές· τοῦτο δὲ τὸ ἁπλοῦν ἐστίν. ὥστε ἄνευ τε μεγέθους μᾶλλον ἢ 8
μετὰ μεγέθους, καὶ μάλιστα ἄνευ κινήσεως. ἐὰν δὲ κίνησιν, μάλιςα τὴν
πρώτην· ἁπλωστάτη γάρ, καὶ ταύτης ἡ ὁμαλή. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ 9
περὶ ἁρμονικῆς καὶ ὀπτικῆς· ὠδετέρα γὰρ ᾗ ὄψις ἢ ᾗ φωνὴ θεωρεῖ, ἀλλ'
ᾗ γραμμαὶ καὶ ἀριθμοί· οἰκεῖα μέντοι ταῦτα πάθη ἐκείνων. καὶ ἡ μη-
χανικὴ δὲ ὡσαύτως. ὥστ' εἴ τις θέμενος κεχωρισμένα τῶν συμβεβηκό- 10
των σκοπεῖ τι περὶ τούτων ᾗ τοιαῦτα, οὐθὲν διὰ τοῦτο ψεῦδος ψεύσεται,
ὥσπερ ὠδ' ὅταν ἐν τῇ γῇ γράφῃ καὶ τὴν ποδιαίαν φῇ μὴ ποδιαίαν· οὐ
γὰρ ἐν ταῖς προτάσεσι τὸ ψεῦδος. ἄρισα δ' ἂν οὕτω θεωρηθείη ἕκαςον, 11
265 Br. εἴ τις τὸ μὴ κεχωρισμένον θείη χωρίσας, ὅπερ ὁ ἀριθμητικὸς ποιεῖ καὶ
ὁ γεωμέτρης. ἓν μὲν γὰρ καὶ ἀδιαίρετον ὁ ἄνθρωπος ᾗ ἄνθρωπος· ὁ 12
δ' ἔθετο ἓν ἀδιαίρετον, εἶτ' ἐθεώρησεν εἴ τι τῷ ἀνθρώπῳ συμβέβηκεν ᾗ
ἀδιαίρετος. ὁ δὲ γεωμέτρης οὔθ' ᾗ ἄνθρωπος οὔθ' ᾗ ἀδιαίρετος, ἀλλ' 13

---

§. 5. ἐσι δ' ᾗ] ᾗ om. *Fb.* | αἰσθητά] ἔσι τὰ *Gb.* | παρὰ ταῦτα] περὶ τ. Ald., »propter haec« Bess.

§. 6. πράγμασιν ᾗ] πρ. ᾗ *Gb.* | ζῷον καὶ ᾗ] ζῷον ᾗ *Gb.* | κεχωρισμένον] κεχωρισμένων *TAb* Bess. | μήκη μόνον] μὴ κείμενον *T*, μὴ κινούμενον *Fb*, μὴ κινούμενα Alex. 816, b, 19.

§. 7. τῷ λόγῳ] τῶν λόγων *Gb.*

§. 8. ἄνευ τε] ἄνευ τοῦ *Ab* Ald. | μᾶλλον] om. *GbJb.* | ὁμαλή] ὁμαλής *EGb.*

§. 9. ᾗ ὄψις ἢ ᾗ φωνὴ θεωρεῖ ἀλλ' ᾗ γραμμαὶ] ἡ ὄψις ἢ ἡ φ. θεωρεῖ ἀλλ' αἱ γραμμαὶ *Gb.* | δὲ ὡσαύτως] δὲ om. *GbJb.*

§. 10. τὴν ποδιαίαν φῇ μὴ ποδιαίαν] τὴν μὴ ποδ. φῇ ποδ. vel ποδ. φῇ τὴν μὴ ποδ. Bessario et alii interpretes, atque inde Casaub. in marg. Confirmat hanc scripturam interpretatio Alexandri 816, b, 40.

§. 11. θεωρηθείη] θεωρήσει ἢ *T.* | ὅπερ] ὥσπερ Ald.

§. 12. ὁ δ' ἔθετο ἓν ἀδιαίρετον, εἶτ' ἐθεώρησεν] ὃ διέθετο ἓν ἀδ. εἴτι θεωρήσειν *T.* Aldina cum nostro textu consentit, praeterquam quod pro ὁ δ' ἔθετο exhibet ὁ δὲ θεός, quod Sylb. mutavit in ὁ δὲ θεὶς.

§. 13. οὔθ' ᾗ ἄνθρωπος] om. *T.* | που ἦν] που ᾗ *T.* | τὸ δυνατόν] κατὰ τὸ δ. Isingrinianae margo.

ἢ στερεόν. ἃ γὰρ κἂν εἰ μή πε ἦν ἀδιαίρετος ὑπῆρχεν αὐτῷ, δῆλον ὅτι
14 καὶ ἄνευ τέτων ἐνδέχεται αὐτῷ ὑπάρχειν τὸ δυνατόν. ὥστε διὰ τῦτο
ὀρθῶς οἱ γεωμέτραι λέγεσι, καὶ περὶ ὄντων διαλέγονται, καὶ ὄντα ἐξίν·
15 διττὸν γὰρ τὸ ὄν, τὸ μὲν ἐντελεχείᾳ τὸ δ' ὑλικῶς. ἐπεὶ δὲ τὸ ἀγαθὸν
καὶ τὸ καλὸν ἕτερον (τὸ μὲν γὰρ ἀεὶ ἐν πράξει, τὸ δὲ καλὸν καὶ ἐν
τοῖς ἀκινήτοις), οἱ φάσκοντες ἐθὲν λέγειν τὰς μαθηματικὰς ἐπιστήμας
16 περὶ καλῦ ἢ ἀγαθῦ ψεύδονται. λέγεσι γὰρ καὶ δεικνύεσι μάλιστα· ἃ γὰρ
εἰ μὴ ὀνομάζεσι, τὰ δ' ἔργα καὶ τὺς λόγες δεικνύεσιν, ἃ λέγεσι περὶ
17 αὐτῶν. τῦ δὲ καλῦ μέγιστα εἴδη τάξις καὶ συμμετρία καὶ τὸ ὡρισμένον, 1078b
18 ἃ μάλιστα δεικνύεσιν αἱ μαθηματικαὶ ἐπιστῆμαι. καὶ ἐπεί γε πολλῶν
αἴτια φαίνεται ταῦτα (λέγω δ' οἷον ἡ τάξις καὶ τὸ ὡρισμένον), δῆλον
ὅτι λέγοιεν ἂν καὶ τὴν τοιαύτην αἰτίαν τὴν ὡς τὸ καλὸν αἴτιον τρόπον
τινά. μᾶλλον δὲ γνωρίμως ἐν ἄλλοις περὶ αὐτῶν ἐρῦμεν.

Cap. 4.

1 Περὶ μὲν ἓν τῶν μαθηματικῶν, ὅτι τε ὄντα ἐστὶ καὶ πῶς ὄντα,
2 καὶ πῶς πρότερα καὶ πῶς ἐ πρότερα, τοσαῦτα εἰρήσθω. περὶ δὲ τῶν
ἰδεῶν πρῶτον αὐτὴν τὴν κατὰ τὴν ἰδέαν δόξαν ἐπισκεπτέον, μηθὲν συν-
άπτοντας πρὸς τὴν τῶν ἀριθμῶν φύσιν, ἀλλ' ὡς ὑπέλαβον ἐξ ἀρχῆς οἱ
3 πρῶτοι τὰς ἰδέας φήσαντες εἶναι. συνέβη δ' ἡ περὶ τῶν εἰδῶν δόξα τοῖς 266 Br.
εἰπεῖσι διὰ τὸ πεισθῆναι περὶ τῆς ἀληθείας τοῖς Ἡρακλειτείοις λόγοις ὡς
πάντων τῶν αἰσθητῶν ἀεὶ ῥεόντων, ὥστ' εἴπερ ἐπισήμη τινὸς ἔσαι καὶ
φρόνησις, ἑτέρας δεῖν τινὰς φύσεις εἶναι παρὰ τὰς αἰσθητὰς μενούσας·
4 οὐ γὰρ εἶναι τῶν ῥεόντων ἐπιξήμην. Σωκράτες δὲ περὶ τὰς ἠθικὰς ἀρετὰς
5 πραγματενομένε καὶ περὶ τέτων ὁρίζεσθαι καθόλε ζητῦντος πρώτε (τῶν
μὲν γὰρ φυσικῶν ἐπὶ μικρὸν Δημόκριτος ἥψατο μόνον καὶ ὡρίσατό πως
6 τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρόν· οἱ δὲ Πυθαγόρειοι πρότερον περί τινων

---

§. 14. *οἱ γεωμέτραι λέγεσι*] *λέγεσιν οἱ γ. T* Ald. | *τὸ δ'*] *τό θ' Gb.*

§. 15. *ἐν πράξει*] *ἐνυπάρξει T.*

§. 16. *οὐ γὰρ εἰ μὴ*] *εἰ γὰρ καὶ μὴ Fb* Alex. 817, a, 21. et Bessario, qui totam periodum interrogative legit.

§. 18. *καὶ ἐπεί*] *καὶ ἐπί* Ald. | *μᾶλλον δὲ γνωρίμως — ἐρῦμεν*] om. *GbJb.*

§. 1. *καὶ πῶς οὐ πρότερα*] om. *E.*

§. 2. *συνάπτοντας*] *συνάπτοντα T, συνάπτοντες GbJb, συνάπτεσαν* Ald.

§. 3. *συνέβη*] *συμβέβηκε T.* | *εἰδῶν*] *ἰδεῶν TGbJb.* | *καὶ φρόνησις*] *καὶ* om. *Gb.*

§. 4. *καὶ περὶ*] *καὶ πρὸ T.*

§. 6. *λόγεις εἰς τὲς*] om. *T.* | *ἀνῆπτον*] *γρ. ἀνῆγον E.* | *ἐκεῖνος*]

ὀλίγων, ὧν τὰς λόγους εἰς τὰς ἀριθμὰς ἀνῆπτον, οἷον τί ἐστι καιρὸς ἢ τὸ δίκαιον ἢ γάμος), ἐκεῖνος εὐλόγως ἐζήτει τὸ τί ἐστιν. συλλογίζεσθαι γὰρ ἐζήτει, ἀρχὴ δὲ τῶν συλλογισμῶν τὸ τί ἐστιν. διαλεκτικὴ γὰρ ἰσχὺς 7
ἔπω τότ' ἦν, ὥστε δύνασθαι καὶ χωρὶς τοῦ τί ἐστι τἀναντία ἐπισκοπεῖν, καὶ τῶν ἐναντίων εἰ ἡ αὐτὴ ἐπιστήμη. δύο γάρ ἐστιν ἃ τις ἂν ἀποδοίη 8
Σωκράτει δικαίως, τούς τ' ἐπακτικοὺς λόγους καὶ τὸ ὁρίζεσθαι καθόλου· ταῦτα γάρ ἐστιν ἄμφω περὶ ἀρχὴν ἐπιστήμης. ἀλλ' ὁ μὲν Σωκράτης 9
τὰ καθόλου οὐ χωριστὰ ἐποίει οὐδὲ τοὺς ὁρισμούς· οἱ δ' ἐχώρισαν, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ὄντων ἰδέας προσηγόρευσαν. ὥστε συνέβαινεν αὐτοῖς 10
σχεδὸν τῷ αὐτῷ λόγῳ πάντων ἰδέας εἶναι τῶν καθόλου λεγομένων, καὶ παραπλήσιον ὥσπερ ἂν εἴ τις ἀριθμῆσαι βουλόμενος ἐλαττόνων μὲν ὄντων οἴοιτο μὴ δύνασθαι, πλείω δὲ ποιήσας ἀριθμοίη· πλείω γάρ ἐστι τῶν 11
1079 a καθ' ἕκαστα αἰσθητῶν ὡς εἰπεῖν τὰ εἴδη, περὶ ὧν ζητοῦντες τὰς αἰτίας ἐκ τούτων ἐκεῖ προῆλθον· καθ' ἕκαστόν τε γὰρ ὁμώνυμόν ἐστι καὶ παρὰ 12
267 Br. τὰς οὐσίας, τῶν τε ἄλλων ἓν ἐστιν ἐπὶ πολλῶν, καὶ ἐπὶ τοῖσδε καὶ ἐπὶ τοῖς ἀϊδίοις. ἔτι καθ' οὓς τρόπους δείκνυται ὅτι ἔστι τὰ εἴδη, κατ' οὐθένα 13
φαίνεται τούτων· ἐξ ἐνίων μὲν γὰρ οὐκ ἀνάγκη γίγνεσθαι συλλογισμόν, ἐξ ἐνίων δὲ καὶ οὐχ ὧν οἴονται τούτων εἴδη γίγνεται. κατά τε γὰρ τοὺς 14
λόγους τοὺς ἐκ τῶν ἐπιστημῶν ἔσται εἴδη πάντων ὅσων ἐπιστῆμαί εἰσιν, καὶ κατὰ τὸ ἓν ἐπὶ πολλῶν καὶ τῶν ἀποφάσεων, κατὰ δὲ τὸ νοεῖν τι φθαρέντος τῶν φθαρτῶν· φάντασμα γάρ τι τούτων ἐστίν. ἔτι δὲ οἱ 15
ἀκριβέστατοι τῶν λόγων οἱ μὲν τῶν πρός τι ποιοῦσιν ἰδέας, ὧν οὐ φασιν εἶναι καθ' αὑτὸ γένος, οἱ δὲ τὸν τρίτον ἄνθρωπον λέγουσιν. ὅλως τε 16

ἐκεῖνος *T*, ἐκεῖνος δ' *E* Ald., ἐκεῖνος δὴ conj. Sylb., »ille sane« Bess. | ἐζήτει] ἐζήτουν *Gb*.

§. 7. εἰ ἡ] ἦ ἡ *Ab*, εἴη *T*. | αὐτὴ] αὕτη *T*.

§. 8. ἀποδοίη] ἀποδώῃ *ETAb* Ald. | ὁρίζεσθαι] ὁρ. τὰ *Fb*.

§. 9. τὰ τοιαῦτα] τὰ om. *Gb*.

§. 10. δύνασθαι] δυνήσεσθαι *AbGbJb*.

§. 11. Reliqua hujus capitis pars (exceptis §§. 23—25) et caput insequens (5, 1—10) iisdem paene verbis leguntur in libro primo, cap. 9, 1—23., ubi congessimus, quae de lectionis discrepantia annotanda videbantur. | καθ' ἕκαστα] καθ' ἕκαστον *E*. | ὡς εἰπεῖν] om. *GbJb*.

§. 12. καθ'] παρ' *GbJb*. | ἓν ἐστιν] ἔνεστιν *T* Ald. | ἐπὶ πολλῶν] »sequentia requirunt potius ἐπὶ πολλοῖς« Sylb.

§. 13. συλλογισμόν] συλλογισμὸς *Gb*. | εἴδη] ἤδη *GbJb*.

§. 14. τι τούτων] τι τοῦτ' *E*.

§. 15. καθ' αὑτό] καθ' αὑτὰ *Gb*.

§. 16. καὶ τούτου τὸ πρός τι] Bess.: »et eo, quod est aliquid, etiam id, quod per se est.« | τοῦτο τοῦ] τούτου τὸ *Gb*, τὸ *Ab* Ald. Brand. | εἰδῶν] ἰδεῶν *T*.

ἀναιρῶσιν οἱ περὶ τῶν εἰδῶν λόγοι ἃ μᾶλλον βέλονται εἶναι οἱ λέγοντες
εἴδη τᾶ τὰς ἰδέας εἶναι· συμβαίνει γὰρ μὴ εἶναι πρῶτον τὴν δυάδα
ἀλλὰ τὸν ἀριθμόν, καὶ τέτε τὸ πρός τι καὶ τῦτο τᾶ καθ' αὑτό, καὶ
πάνθ' ὅσα τινὲς ἀκολεθήσαντες ταῖς περὶ τῶν εἰδῶν δόξαις ἠναντιώ-
17 θησαν ταῖς ἀρχαῖς. ἔτι κατὰ μὲν τὴν ὑπόληψιν καθ' ἣν φασιν εἶναι
τὰς ἰδέας ἃ μόνον τῶν ἐσιῶν ἔσονται εἴδη ἀλλὰ καὶ ἄλλων πολλῶν· τὸ
γὰρ νόημα ἓν οὐ μόνον περὶ τὰς ἐσίας ἀλλὰ καὶ κατὰ μὴ οὐσιῶν ἔξαι,
καὶ αἱ ἐπιξῆμαι οὐ μόνον τῆς οὐσίας ἔσονται· συμβαίνει δὲ καὶ ἄλλα
18 μυρία τοιαῦτα. κατὰ δὲ τὸ ἀναγκαῖον καὶ τὰς δόξας τὰς περὶ αὐτῶν,
εἰ ἔστι μεθεκτὰ τὰ εἴδη, τῶν ἐσιῶν ἀναγκαῖον ἰδέας εἶναι μόνον· οὐ
γὰρ κατὰ συμβεβηκὸς μετέχονται, ἀλλὰ δεῖ ταύτῃ ἑκάστε μετέχειν ᾗ μὴ
19 καθ' ὑποκειμένου λέγεται. λέγω δ' οἷον εἴ τι αὐτοῦ διπλασίου μετέχει,
τοῦτο καὶ ἀϊδίου μετέχει, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός· συμβέβηκε γὰρ τῷ
20 διπλασίῳ ἀϊδίῳ εἶναι. ὥστε ἔσται ἐσία τὰ εἴδη. ταὐτὰ δ' ἐνταῦθα 268 Br.
ἐσίαν σημαίνει κἀκεῖ· ἢ τί ἔσται τὸ εἶναι φάναι τι παρὰ ταῦτα τὸ ἓν
21 ἐπὶ πολλῶν; καὶ εἰ μὲν ταὐτὸ εἶδος τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν μετεχόντων,
ἔσται τι κοινόν· τί γὰρ μᾶλλον ἐπὶ τῶν φθαρτῶν δυάδων, καὶ τῶν
δυάδων τῶν πολλῶν μὲν ἀϊδίων δέ, τὸ δυὰς ἓν καὶ ταὐτόν, ἢ ἐπ' αὐτῆς
22 καὶ τῆς τινός; εἰ δὲ μὴ τὸ αὐτὸ εἶδος, ὁμώνυμα ἂν εἴη, καὶ ὅμοιον 1079 b
ὥσπερ ἂν εἴ τις καλοῖ ἄνθρωπον τόν τε Καλλίαν καὶ τὸ ξύλον, μηδε-
23 μίαν κοινωνίαν ἐπιβλέψας αὐτῶν. εἰ δὲ τὰ μὲν ἄλλα τοὺς κοινὸς λόγες
ἐφαρμόττειν θήσομεν τοῖς εἴδεσιν, οἷον ἐπ' αὐτὸν τὸν κύκλον σχῆμα
ἐπίπεδον καὶ τὰ λοιπὰ μέρη τᾶ λόγε, τὸ δ' οὗ ἐστὶ προσεθήσεται, σκοπεῖν
24 δεῖ μὴ κενὸν ᾖ τῦτο παντελῶς. τίνι τε γὰρ προστεθήσεται; τῷ μέσῳ

---

§. 17. φασιν εἶναι] εἶναί φασιν GbJb. | οὐ μόνον τῶν οὐσιῶν] om. ET. [ἀλλὰ καὶ] om. ET. | ἄλλων] ἄλλων τε T, ἑτέρων Ab. [κατὰ] τὰ Gb. | ἔξαι] ἐξὶ TAb Ald. Bess., ἔξαι ὅσα μὴ οὕτως ἐξί Jb. | αἱ ἐπιξῆμαι] αἱ om. Ab. | μυρία] μόρια T.

§. 18. ἀλλὰ δεῖ] ἀλλὰ δὴ Gb. | ταύτῃ] ταύτην Ab. | λέγεται] λέγονται ETAbGbJb.

§. 19. εἴ τι] om. Gb. | αὐτοῦ διπλασίου] γρ. καὶ „αὐτοδιπλασίου" E. ἀϊδίῳ] ἀΐδιον Ab Bess., τὸ ἀΐδιον Ald.

§. 20. ταὐτὰ] ταῦτα Ald. [ᾖ] ᾗ T. | τί] τι (»aliquid«) Bess. [ἔσται] om. T, ἐξι Ald.

§. 21. τῶν φθαρτῶν] φθ. τῶν T. | καὶ τῶν δυάδων] om. Gb. | ἐπ' αὐτῆς] ἐπὶ ταύτης GbJb Bess. | τῆς] om. T.

§. 22. ὁμώνυμα] ὁμωνυμία T. | καλοῖ] καλοῖοι Ab, καλοίη Ald.

§. 23. τὸν κύκλον] τὸν om. GbJb, τὸν ὃ Ab. | τὸ δ' ᾧ ἐστὶ] τὰ δ' ᾧπέτι T, τὸ δ' ᾧπ ἔστι Gb, τῷ δ' οὗ ἐστι (»et quod ei, cujus est, apponatur«) Bess.

ἢ τῷ ἐπιπέδῳ ἢ πᾶσιν; πάντα γὰρ τὰ ἐν τῇ οὐσίᾳ ἰδέαι, οἷον τὸ ζῷον καὶ τὸ δίπουν. ἔτι δῆλον ὅτι ἀνάγκη αὐτὸ εἶναί τι, ὥσπερ τὸ ἐπίπεδον φύσιν τινὰ ἢ πᾶσιν ἐνυπάρξει τοῖς εἴδεσιν ὡς γένος.

Cap. 5.

Πάντων δὲ μάλιστα διαπορήσειεν ἄν τις τί ποτε συμβάλλονται τὰ εἴδη ἢ τοῖς ἀϊδίοις τῶν αἰσθητῶν ἢ τοῖς γιγνομένοις καὶ τοῖς φθειρομένοις· οὔτε γὰρ κινήσεώς ἐσιν οὔτε μεταβολῆς οὐδεμιᾶς αἴτια αὐτοῖς. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ πρὸς τὴν ἐπιστήμην ἐθὲν βοηθεῖ τὴν τῶν ἄλλων· οὔτε γὰρ ἐσία ἐκεῖνα τούτων (ἐν τύτοις γὰρ ἂν ἦν)· οὔτ' εἰς τὸ εἶναι, μὴ ἐνυπάρχοντά γε τοῖς μετέχεσιν· ἕτω μὲν γὰρ ἴσως αἴτια δόξειεν ἂν εἶναι ὡς τὸ λευκὸν μεμιγμένον τῷ λευκῷ. ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ λόγος λίαν εὐκίνητος, ὃν Ἀναξαγόρας μὲν πρότερος Εὔδοξος δ' ὕστερος ἔλεγε διαπορῶν
269 Br. καὶ ἕτεροί τινες· ῥᾴδιον γὰρ πολλὰ συναγαγεῖν καὶ ἀδύνατα πρὸς τὴν τοιαύτην δόξαν. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐκ τῶν εἰδῶν ἔστι τἆλλα κατ' ἐθένα τρόπον τῶν εἰωθότων λέγεσθαι. τὸ δὲ λέγειν παραδείγματα εἶναι καὶ μετέχειν αὐτῶν τἆλλα κενολογεῖν ἐστὶ καὶ μεταφορὰς λέγειν ποιητικάς. τί γάρ ἐστι τὸ ἐργαζόμενον πρὸς τὰς ἰδέας ἀποβλέπον; ἐνδέχεταί τε καὶ εἶναι καὶ γίγνεσθαι ὁτιῦν καὶ μὴ εἰκαζόμενον, ὥστε καὶ ὄντος Σωκράτους καὶ μὴ ὄντος γένοιτ' ἂν οἷον Σωκράτης. ὁμοίως δὲ δῆλον ὅτι κἂν εἴη ὁ Σωκράτης ἀΐδιος, ἔσαι τε πλείω παραδείγματα τῷ αὐτῷ, ὥσε καὶ εἴδη, οἷον τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ζῷον καὶ τὸ δίπεν, ἅμα δὲ καὶ αὐτοάνθρωπος. ἔτι οὐ μόνον τῶν αἰσθητῶν παραδείγματα τὰ εἴδη, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν, οἷον τὸ γένος τῶν ὡς γένες εἰδῶν· ὥσε τὸ αὐτὸ ἔσαι παράδειγμα καὶ εἰκών. ἔτι δόξειεν ἂν ἀδύνατον χωρὶς εἶναι τὴν οὐσίαν καὶ
1080a οὗ ἡ ἐσία· ὥστε πῶς ἂν αἱ ἰδέαι ἐσίαι τῶν πραγμάτων οὖσαι χωρὶς εἶεν; ἐν δὲ τῷ Φαίδωνι τῦτον λέγεται τὸν τρόπον, ὡς καὶ τῷ εἶναι καὶ τῷ γίγνεσθαι αἴτια τὰ εἴδη ἐσίν. καίτοι τῶν εἰδῶν ὄντων ὅμως ἐ γί-

---

§. 25. *ἐνυπάρξει*] *ὑπάρξει* Alex. in lemm. 817, b, 9.

§. 1. *τοῖς φθειρομένοις*] *τοῖς* om. *GbJb*. *ἐσιν*] post *οὐδεμιᾶς* ponunt *GbJb*. | *αἴτια*] *αἰτία E*.

§. 2. *βοηθεῖ*] *συντελεῖ GbJb*. | *τὴν*] om. *Gb*. | *γὰρ ἂν ἦν*] *ἂν* om. *Gb*. | *δόξειεν ἂν*] *ἂν* om. *Ab*. | *ὡς*] om. *E*.

§. 3. *ἔλεγε*] *ἔλεγέ γε E*

§. 4. *τὸ δὲ λέγειν*] *τὸ δέ γε λέγειν Jb*.

§. 5. *ἀποβλέπον*] *ἀποβλέπων Ab*, *ἀποβλέπειν T* Ald. | *τε καὶ*] *καὶ* om. *T* Ald. | *καὶ ὄντος*] *καὶ ὄντος τοῦ GbJb*. | *οἷον*] *ὁ T*.

§. 6. *εἴη ὁ*] *ὁ* om. *E*. | *ἅμα δὲ καὶ*] *ἅμα δὲ καὶ ὁ GbJb*.

§. 9. *τὰ εἴδη*] *τὰ* om. *T*.

γνεται, ἂν μὴ ᾖ τὸ κινῆσον, καὶ πολλὰ γίγνεται ἕτερα, οἷον οἰκία καὶ
10 δακτύλιος, ὧν οὔ φασιν εἶναι εἴδη. ὥστε δῆλον ὅτι ἐνδέχεται κἀκεῖνα
ὧν φασὶν ἰδέας εἶναι, καὶ εἶναι καὶ γίγνεσθαι διὰ τοιαύτας αἰτίας οἵας
11 καὶ τὰ ῥηθέντα νῦν, ἀλλ' οὐ διὰ τὰ εἴδη. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἰδεῶν
καὶ τοῦτον τὸν τρόπον καὶ διὰ λογικωτέρων καὶ ἀκριβεστέρων λόγων
ἔστι πολλὰ συναγαγεῖν ὅμοια τοῖς τεθεωρημένοις.

Cap. 6.

1 Ἐπεὶ δὲ διώρισται περὶ τούτων, καλῶς ἔχει πάλιν θεωρῆσαι τὰ
περὶ τὲς ἀριθμὲς συμβαίνοντα τοῖς λέγουσιν ἐσίας αὐτὲς εἶναι χωριςὰς
2 καὶ τῶν ὄντων αἰτίας πρώτας. ἀνάγκη δ', εἴπερ ἐςὶν ὁ ἀριθμὸς φύσις 270 Br.
τις καὶ μὴ ἄλλη τίς ἐστιν αὐτοῦ ἡ ἐσία ἀλλὰ τῦτ' αὐτό, ὥσπερ φασί
τινες, ἤτοι εἶναι τὸ μὲν πρῶτόν τι αὐτοῦ τὸ δ' ἐχόμενον, ἕτερον ὂν
3 τῷ εἴδει ἕκαστον. καὶ τοῦτο ἢ ἐπὶ τῶν μονάδων εὐθὺς ὑπάρχει καὶ
ἔςιν ἀσύμβλητος ὁποιαῦν μονὰς ὁποιᾳῦν μονάδι· ἢ εὐθὺς ἐφεξῆς πᾶσαι
καὶ συμβληταὶ ὁποιαιῦν ὁποιαισῦν, οἷον λέγεσιν εἶναι τὸν μαθηματικὸν
ἀριθμόν· ἐν γὰρ τῷ μαθηματικῷ οὐθὲν διαφέρει οὐδεμία μονὰς ἑτέρα
4 ἑτέρας. ἢ τὰς μὲν συμβλητὰς τὰς δὲ μή, οἷον εἰ ἔξι μετὰ τὸ ἓν πρώτη
5 ἡ δυάς, ἔπειτα ἡ τριὰς καὶ ἕτω δὴ ὁ ἄλλος ἀριθμός. εἰσὶ δὲ συμ-
βληταὶ αἱ ἐν ἑκάςῳ ἀριθμῷ μονάδες, οἷον αἱ ἐν τῇ δυάδι τῇ πρώτῃ
αὐταῖς, καὶ ἐν τῇ τριάδι τῇ πρώτῃ αὐταῖς, καὶ οὕτω δὴ ἐπὶ τῶν ἄλλων
ἀριθμῶν· αἱ δ' ἐν τῇ δυάδι αὐτῇ πρὸς τὰς ἐν τῇ τριάδι αὐτῇ ἀσύμ-
6 βλητοι. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐφεξῆς ἀριθμῶν. διὸ καὶ ὁ
μὲν μαθηματικὸς ἀριθμεῖται μετὰ τὸ ἓν δύο, πρὸς τῷ ἔμπροσθεν ἑνὶ
ἄλλο ἕν, καὶ τὰ τρία πρὸς τοῖς δυσὶ τέτοις ἄλλο ἕν, καὶ ὁ λοιπὸς δὲ
7 ὡσαύτως· ἕτος δὲ μετὰ τὸ ἓν δύο ἕτερα ἄνευ τῦ ἑνὸς τῦ πρώτε, καὶ

---

§. 10. *οἵας*] *δι' οἵας GbJb*, *οἷα* Camot., *οἷαι* proponit Sylb.

§. 11. *λογικωτέρων*] *διαλεκτικωτέρων E* Bess.

§. 1. *αὐτοὺς*] *αὐτοῖς E*

§. 2. *ὁ ἀριθμὸς*] om. *T.* | *ἐςιν αὐτοῦ*] *αὐτοῦ ἐςὶν T* Ald. | *ἐχόμενον*] *ἐνδεχόμενον T* Ald.

§. 3. *ὁποιαιῦν*] *ὁποῖαι TAb* Ald. | *ἑτέρα*] om. *Gb.*

§. 4. *ἢ τὰς μὲν*] *ἢ τὰς μὲν οἷον T.*

§. 5. *αἱ ἐν ἑκάστῳ ἀριθμῷ*] *αἱ* post *ἀριθμῷ* ponunt *Ab* Ald. | *οἷον αἱ*] *αἱ* om. *T.* | *αὐταῖς*] *αὐτῆς* Ald. | *καὶ ἐν τῇ — αὐταῖς*] om. *Gb.* | *ἐν τῇ τριάδι*] *αἱ ἐν τ. τ. Ab.* | *αὐταῖς*] *αὐτῆς* Ald. | *πρὸς τὰς ἐν τῇ τριάδι αὐτῇ*] om. *Gb.*

§. 6. *λοιπὸς δὲ*] *δὲ* om. *Gb.*

ἡ τριὰς ἄνευ τῆς δυάδος, ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἄλλος ἀριθμός. ἢ τὸν μὲν εἶναι τῶν ἀριθμῶν οἷος ὁ πρῶτος ἐλέχθη, τὸν δ' οἷον οἱ μαθηματικοὶ λέγουσι, τρίτον δὲ τὸν ῥηθέντα τελευταῖον. ἔτι τύτες ἢ χωριτὲς εἶναι 9
1080 b τὲς ἀριθμὲς τῶν πραγμάτων, ἢ ὲ χωριτὲς ἀλλ' ἐν τοῖς αἰσθητοῖς, ὲχ ἕτως δ' ὡς τὸ πρῶτον ἐπεσκοπῦμεν, ἀλλ' ὡς ἐκ τῶν ἀριθμῶν ἐνυπαρχόντων ὄντα τὰ αἰσθητά· ἢ τὸν μὲν αὐτῶν εἶναι τὸν δὲ μή, ἢ πάντας εἶναι. οἱ μὲν ἓν τρόποι καθ' ἓς ἐνδέχεται αὐτὲς εἶναι ἤτοί εἰσιν ἐξ 10
271 Br. ἀνάγκης μόνοι. σχεδὸν δὲ καὶ οἱ λέγοντες τὸ ἓν ἀρχὴν εἶναι καὶ ὲσίαν καὶ τοιχεῖον πάντων, καὶ ἐκ τύτε καὶ ἄλλου τινὸς εἶναι τὸν ἀριθμόν, ἕκαστος τύτων τινὰ τῶν τρόπων εἴρηκε, πλὴν τῦ πάσας τὰς μονάδας εἶναι ἀτυμβλήτες. καὶ τῦτο συμβέβηκεν εὐλόγως· ὲ γὰρ ἐνδέχεται ἔτι 11
ἄλλον τρόπον εἶναι παρὰ τὲς εἰρημένες. οἱ μὲν ἄν ἀμφοτέρως φασὶν 12
εἶναι τὲς ἀριθμές, τὸν μὲν ἔχοντα τὸ πρότερον καὶ ὕτερον τὰς ἰδέας, τὸν δὲ μαθηματικὸν παρὰ τὰς ἰδέας καὶ τὰ αἰσθητά, καὶ χωριτὲς ἀμφοτέρως τῶν αἰσθητῶν· οἱ δὲ τὸν μαθηματικὸν μόνον ἀριθμὸν εἶναι τὸν πρῶτον τῶν ὄντων κεχωρισμένον τῶν αἰσθητῶν. καὶ οἱ Πυθαγό- 13
ρειοι δ' ἕνα τὸν μαθηματικόν, πλὴν ὐ κεχωρισμένον ἀλλ' ἐκ τύτε τὰς αἰσθητὰς ὲσίας συνεσάναι φασίν· τὸν γὰρ ὅλον ὐρανὸν κατασκευάζουσιν ἐξ ἀριθμῶν, πλὴν ὲ μοναδικῶν, ἀλλὰ τὰς μονάδας ὑπολαμβάνεσιν ἔχειν μέγεθος· ὅπως δὲ τὸ πρῶτον ἓν συνέστη ἔχον μέγεθος, ἀπορεῖν ἐοίκασιν. ἄλλος δέ τις τὸν πρῶτον ἀριθμὸν τὸν τῶν εἰδῶν ἕνα εἶναι, ἔνιοι δὲ 14
καὶ τὸν μαθηματικὸν τὸν αὐτὸν τοῦτον εἶναι. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τὰ μήκη καὶ περὶ τὰ ἐπίπεδα καὶ περὶ τὰ τερεά. οἱ μὲν γὰρ ἕτερα τὰ 15
μαθηματικὰ καὶ τὰ μετὰ τὰς ἰδέας· τῶν δ' ἄλλως λεγόντων οἱ μὲν τὰ μαθηματικὰ καὶ μαθηματικῶς λέγουσιν, ὅσοι μὴ ποιοῦσι τὰς ἰδέας

---

§. 8. ἢ τὸν] ἢ τὴν *Gb*. | οἷος] οἷον *T* Ald. | οἷον οἱ] οἱ om. *Ab*.

§. 9. τὲς ἀριθμὲς τῶν πραγμάτων] τῶν πρ. τὲς ἀρ. *GbJb*. | ἐπεσκοπῦμεν] ἐπεσκόπεν *Ab*. | ὄντα τὰ αἰσθητά] τοῖς αἰσθητοῖς Ald. | τὸν μὲν αὐτῶν] τὸν μὲν αὐτὸν *E*. | ἢ πάντας] om. *GbJb*.

§. 10. καὶ ἄλλου] καὶ om. Ald. | τῶν τρόπων] τῶν πρώτων *Gb*. | μονάδας εἶναι] εἶναι om. *ETGbJb*.

§. 11. ἔτι] om. *Gb*.

§. 12. τὰς ἰδέας] τῆς ἰδέας *Gb*. | τὸν δὲ μαθηματικὸν παρὰ τὰς ἰδέας] om. *Gb*. | κεχωρισμένον] κεχωρισμένων *AbGb*.

§. 13. ἐξ ἀριθμῶν] ἐξ om. Ald. | μοναδικῶν] μοναδικὸν *GbJb*. Bess. ita vertit: »totum coelum ex numeris construunt praeter id, quod non ex monadicis.«

§. 14. τὰ τερεά] τὰ om. *Gb*.

§. 15. τὰ μετὰ] τῶν μετὰ *GbJb*. | μαθηματικῶς δέ] δέ om. *GbJb* Bess. | μονάδας] μονάδος *Gb*.

ἀριθμοὺς μηδὲ εἶναί φασιν ἰδέας, οἱ δὲ τὰ μαθηματικά, ἀ μαθηματικῶς δέ· οὐ γὰρ τέμνεσθαι οὔτε μέγεθος πᾶν εἰς μεγέθη, οὔθ' ὁποιασοῦν μο-
16 νάδας δυάδα εἶναι. μοναδικοὺς δὲ τοὺς ἀριθμοὺς εἶναι πάντες τιθέασι, πλὴν τῶν Πυθαγορείων, ὅσοι τὸ ἓν στοιχεῖον καὶ ἀρχήν φασιν εἶναι τῶν
17 ὄντων· ἐκεῖνοι δ' ἔχοντα μέγεθος, καθάπερ εἴρηται πρότερον. ὁσαχῶς μὲν οὖν ἐνδέχεται λεχθῆναι περὶ αὐτῶν, καὶ ὅτι πάντες εἰσὶν εἰρημένοι 272 Br.
οἱ τρόποι, φανερὸν ἐκ τούτων· ἔστι δὲ πάντα μὲν ἀδύνατα, μᾶλλον δ' ἴσως θάτερα τῶν ἑτέρων.

Cap. 7.

1 Πρῶτον μὲν οὖν σκεπτέον εἰ συμβληταὶ αἱ μονάδες ἢ ἀσύμβλητοι, καὶ 1081a
2 εἰ ἀσύμβλητοι, ποτέρως ὥσπερ διείλομεν. ἔστι μὲν γὰρ ὁποιανοῦν εἶναι ὁποιᾳοῦν μονάδι ἀσύμβλητον, ἔστι δὲ τὰς ἐν αὐτῇ τῇ δυάδι πρὸς τὰς ἐν αὐτῇ τῇ τριάδι, καὶ οὕτως δὴ ἀσυμβλήτους εἶναι τὰς ἐν ἑκάστῳ τῷ πρώτῳ ἀριθμῷ πρὸς
3 ἀλλήλας. εἰ μὲν οὖν πᾶσαι συμβληταὶ καὶ ἀδιάφοροι αἱ μονάδες, ὁ μαθηματικὸς γίγνεται ἀριθμὸς καὶ εἷς μόνος, καὶ τὰς ἰδέας ἐκ ἐνδέχεται
4 εἶναι τοὺς ἀριθμούς. ποῖος γὰρ ἔσται ἀριθμὸς αὐτοάνθρωπος ἢ ζῷον ἢ ἄλλο ὁτιοῦν τῶν εἰδῶν; ἰδέα μὲν γὰρ μία ἑκάστου, οἷον αὐτοῦ ἀνθρώπου μία καὶ αὐτοῦ ζῴου ἄλλη μία· οἱ δ' ὅμοιοι καὶ ἀδιάφοροι ἄπειροι, ὥστ'
5 ἐνθὲν μᾶλλον ἥδε ἡ τριὰς αὐτοάνθρωπος ἢ ὁποιαοῦν. εἰ δὲ μή εἰσιν ἀριθμοὶ αἱ ἰδέαι, οὐδ' ὅλως οἷόν τε αὐτὰς εἶναι. ἐκ τίνων γὰρ ἔσονται
6 ἀρχῶν αἱ ἰδέαι; ὁ γὰρ ἀριθμός ἐστιν ἐκ τοῦ ἑνὸς καὶ τῆς δυάδος τῆς ἀορίστου, καὶ αἱ ἀρχαὶ καὶ τὰ στοιχεῖα λέγονται τοῦ ἀριθμοῦ εἶναι, τάξαι τε ὅτε
7 προτέρας ἐνδέχεται τῶν ἀριθμῶν αὐτὰς ἔθ' ὑστέρας. εἰ δ' ἀσύμβλητοι αἱ μονάδες, καὶ ὅτως ἀσύμβλητοι ὥστε ἠτισοῦν ἠτινιοῦν, ὅτε τὸν μαθηματικὸν ἐνδέχεται εἶναι τοῦτον τὸν ἀριθμόν (ὁ μὲν γὰρ μαθηματικὸς ἐξ ἀδιαφόρων, καὶ τὰ δεικνύμενα κατ' αὐτοῦ ὡς ἐπὶ τοιούτου ἁρμόττει) ὅτε τὸν τῶν εἰδῶν·
8 ὁ γὰρ ἔσται ἡ δυὰς πρώτη ἐκ τοῦ ἑνὸς καὶ τῆς ἀορίστου δυάδος, ἔπειτα

---

§. 16. ἔχοντα] ἔχοντας rec. *E*, ἔχον *Gb*.

§. 17. ἔστι δὲ] ἔτι δὲ *T*.

§. 1. ποτέρως] πότερον *T*.

§. 2. μὲν] om. *Gb*. | ἀριθμῷ] om. *Gb*.

§. 3. μαθηματικὸς] μαθητικὸς *Ab*.

§. 4. ποῖος] ὁποῖος *T*. | ἔσαι ἀριθμὸς] ἀρ. ἔσαι *Jb*. | αὐτοῦ ἀνθρώπου μία καὶ αὐτοῦ ζῴου] αὐτοανθρώπῳ μία καὶ αὐτοζῴῳ *E*.

§. 6. τάξαι] τάξει *T* Ald.

§. 7. ἐπὶ τοιούτου] ἐπὶ τοιούτοις *T*.

οἱ ἑξῆς ἀριθμοὶ ὡς λέγεται, δυάς, τριάς, τετράς· ἅμα γὰρ αἱ ἐν τῇ 9
δυάδι τῇ πρώτῃ μονάδες γεννῶνται, εἴτε ὥσπερ ὁ πρῶτος εἰπὼν ἐξ
273 Br. ἀνίσων (ἰσασθέντων γὰρ ἐγένοντο) εἴτε ἄλλως. ἔπειτα εἰ ἔσαι ἡ ἑτέρα 10
μονὰς τῆς ἑτέρας προτέρα, καὶ τῆς δυάδος τῆς ἐκ τούτων ἔσαι προτέρα·
ὅταν γὰρ ᾖ τι τὸ μὲν πρότερον τὸ δ' ὕστερον, καὶ τὸ ἐκ τούτων τῷ μὲν
ἔσαι πρότερον τῷ δ' ὕστερον. ἔτι ἐπειδή ἐσι πρῶτον μὲν αὐτὸ τὸ ἕν, 11
ἔπειτα τῶν ἄλλων ἐσί τι πρῶτον ἕν, δεύτερον δὲ μετ' ἐκεῖνο καὶ πάλιν
τρίτον, τὸ δεύτερον μὲν μετὰ τὸ δεύτερον, τρίτον δὲ μετὰ τὸ πρῶτον
ἕν· ὥσε πρότεραι ἂν εἶεν αἱ μονάδες ἢ οἱ ἀριθμοὶ ἐξ ὧν πλέκονται, 12
οἷον ἐν τῇ δυάδι πρίτη μονὰς ἔσαι πρὶν τὰ τρία εἶναι, καὶ ἐν τῇ τριάδι
τετάρτη καὶ ἡ πέμπτη πρὶν τὸς ἀριθμὸς τούτους. ἀθεὶς μὲν ὃν τὸν τρόπον 13
τοῦτον εἴρηκεν αὐτῶν τὰς μονάδας ἀσυμβλήτους, ἔσι δὲ κατὰ μὲν τὰς
1081 b ἐκείνων ἀρχὰς εὔλογον καὶ οὕτως, κατὰ μέντοι τὴν ἀλήθειαν ἀδύνατον.
τάς τε γὰρ μονάδας προτέρας καὶ ὑσέρας εἶναι εὔλογον, εἴπερ καὶ πρώτη 14
τίς ἐσι μονὰς καὶ ἓν πρῶτον, ὁμοίως δὲ καὶ δυάδας, εἴπερ καὶ δυὰς
πρώτη ἐσίν· μετὰ γὰρ τὸ πρῶτον εὔλογον καὶ ἀναγκαῖον δεύτερόν τι 15
εἶναι, καὶ εἰ δεύτερον, τρίτον, καὶ ἕτω δὴ τὰ ἄλλα ἐφεξῆς. ἅμα δ' 16
ἀμφότερα λέγειν, μονάδα τε μετὰ τὸ ἓν πρώτην εἶναι καὶ δευτέραν, καὶ
δυάδα πρώτην, ἀδύνατον. οἱ δὲ ποιοῦσι μονάδα μὲν καὶ ἓν πρῶτον, 17
δεύτερον δὲ καὶ τρίτον ἐκέτι, καὶ δυάδα πρώτην, δευτέραν δὲ καὶ τρίτην
ἐκέτι. φανερὸν δὲ καὶ ὅτι ἐκ ἐνδέχεται, εἰ ἀσύμβλητοι πᾶσαι αἱ μονάδες, 18
δυάδα εἶναι αὐτὴν καὶ τριάδα καὶ ἕτω τὸς ἄλλας ἀριθμούς. ἄν τε γὰρ 19

---

§. 9. *ἅμα γὰρ*] Alex. 819, a, 47.: *ἐλλείπει ὁ „ἤ“ σύνδεσμος· ἔδει γὰρ οὕτως εἶναι γεγραμμένον „ἢ γὰρ ἅμα κτλ.“* | *ἰσασθέντων*] *ἰσασθέντα Gb.* | *γὰρ*] Alexander hanc scripturam in textu habuit: *ἐξ ἀνίσων γὰρ ἰσασθέντων* 819, b, 6. 10. | *ἐγένοντο*] *ἐγένετο T* Ald.

§. 10. *ἡ ἑτέρα μονὰς τῆς*] *ἡ* et *τῆς* om. *GbJb.* | *ἑτέρας προτέρα*] *προτέρας* Ald. | *καὶ τῆς δυάδος*] *καὶ διὰ τῆς δ. Gb.*

§. 11. *ἐσί τι*] *τι* om. *Ab.* | *δεύτερον μὲν*] *δ. δὲ T.*

§. 12. *πλέκονται*] *λέγονται E.* Bess.: »numeri, qui eas complectuntur.« | *καὶ ἐν τῇ*] *καὶ* om. *Gb.* | *πρὶν*] *πλὴν T.*

§. 13. *ἀσυμβλήτους*] *ἀσ. εἶναι T* Ald. | *ἔστι*] om. *GbJb.* | *ἀρχὰς*] *γραφὰς Gb.* | *καὶ*] *καὶ τοῦτον T.*

§. 14. *καὶ ὑσέρας*] om. Ald. | *ὁμοίως δὲ καὶ δυάδας*] *καὶ δυάδας δὲ ὁμ. Ab*, *ὁμ. δ. κ. δυάδες* Ald.

§. 15. *δὴ τὰ ἄλλα*] *δὴ* et *ἄλλα* om. *GbJb.*

§. 16. *πρώτην εἶναι*] *εἶναι* om. *Gb.*

§. 17. *δευτέραν δὲ*] *δὲ* om. *Gb.*

§. 18. *ἄλλους*] om. *AbGb.*

§. 19. *οἷον τὴν δυάδα*] *οἷον τῇ δυάδι Gb*, *τῇ δυάδα Jb.* | *προστεθέν-*

ὦσιν ἀδιάφοροι αἱ μονάδες ἄν τε διαφέρεσαι ἑκάστη ἑκάστης, ἀνάγκη ἀριθμεῖσθαι τὸν ἀριθμὸν κατὰ πρόσθεσιν, οἷον τὴν δυάδα πρὸς τῷ ἑνὶ 274 Br.
ἄλλε ἑνὸς προσεθέντος, καὶ τὴν τριάδα ἄλλε ἑνὸς πρὸς τοῖς δυσὶ προ-
20 σεθέντος, καὶ τὴν τετράδα ὡσαύτως. τούτων δὲ ὄντων ἀδύνατον τὴν γένεσιν εἶναι τῶν ἀριθμῶν, ὡς γεννῶσιν ἐκ τῆς δυάδος καὶ τε ἑνός· μόριον γὰρ γίγνεται ἡ δυὰς τῆς τριάδος καὶ αὖτη τῆς τετράδος· τὸν
21 αὐτὸν δὲ τρόπον συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν ἐχομένων. ἀλλ' ἐκ τῆς δυάδος τῆς πρώτης καὶ τῆς ἀορίσε δυάδος ἐγίγνετο ἡ τετράς, δύο δυάδες παρ' αὐτὴν τὴν δυάδα· εἰ δέ μή, μόριον ἔσαι αὖτη ἡ δυάς, ἑτέρα δὲ προ-
22 σέσαι μία δυάς, καὶ ἡ δυὰς ἔσαι ἐκ τε ἑνὸς αὐτε καὶ ἄλλε ἑνός. εἰ δὲ τοῦτο, ἐχ οἷόν τ' εἶναι τὸ ἕτερον στοιχεῖον δυάδα ἀόριστον· μονάδα γὰρ μίαν
23 γεννᾷ, ἀλλ' ἡ δυάδα ὡρισμένην. ἔτι παρ' αὐτὴν τὴν τριάδα καὶ αὐτὴν τὴν δυάδα πῶς ἔσονται ἄλλαι τριάδες καὶ δυάδες; καὶ τίνα τρόπον ἐκ προτέρων μονάδων καὶ ὑστέρων σύγκεινται; πάντα γὰρ ταῦτ' ἐστὶ καὶ πλασματώδη, καὶ ἀδύνατον εἶναι πρώτην δυάδα, εἶτ' αὐτὴν τριάδα.
24 ἀνάγκη δ', ἐπείπερ ἔσται τὸ ἕν καὶ ἡ ἀόριστος δυὰς στοιχεῖα. εἰ δ'
25 ἀδύνατα τὰ συμβαίνοντα, καὶ τὰς ἀρχὰς εἶναι ταύτας ἀδύνατον. εἰ μὲν ἓν διάφοροι αἱ μονάδες ὁποιαιῦν ὁποιαισῦν, ταῦτα καὶ τοιαῦθ'
26 ἕτερα συμβαίνει ἐξ ἀνάγκης. εἰ δ' αἱ μὲν ἐν ἄλλῳ διάφοροι, αἱ δ' ἐν τῷ αὐτῷ ἀριθμῷ ἀδιάφοροι ἀλλήλαις μόναι, καὶ οὕτως οὐθὲν ἐλάττω
27 συμβαίνει τὰ δυσχερῆ. οἷον γὰρ ἐν τῇ δεκάδι αὐτῇ ἔνεισι δέκα μονά- 1082
δες, σύγκειται δὲ καὶ ἐκ τούτων καὶ ἐκ δύο πεντάδων ἡ δεκάς. ἐπεὶ δ' ἐχ ὁ τυχὼν ἀριθμὸς αὖτη ἡ δεκάς, ἐδὲ σύγκειται ἐκ τῶν τυχουσῶν πεντάδων, ὥσπερ ἐδὲ μονάδων, ἀνάγκη διαφέρειν τὰς μονάδας τὰς ἐν
28 τῇ δεκάδι ταύτῃ. ἂν γὰρ μὴ διαφέρωσιν, ἐδ' αἱ πεντάδες διοίσουσιν ἐξ 275 Br.

τος] προτεθέντος *Ab*. | καὶ τὴν τριάδα — προστεθέντος] om. *T*. | προστεθέντος] προτεθέντος *Ab*.

§. 20. τὸν αὐτὸν δὲ] δὲ om. *Gb*.

§. 21. μόριον ἔσαι] μόριόν ἐσιν Ald. | αὖτη ἡ δυάς] αὐτὴ ἡ δ. Bess. Syrian. (cl. Schol. graec. in Arist. Metaph. ed. Brand. 310, 5.)

§. 22. γεννᾷ] οὐ γεννᾷ *Gb*, »generant« Bess.

§. 23. αὐτὴν τὴν δυάδα] τὴν αὐτὴν δ. *Gb*. | ἄλλαι] om. *Gb Ib*. | ταῦτ' ἐσὶ] ταῦτ' εἰσὶ *Ab*. | πρώτην] πρώτως *Gb*.

§. 24. ἓν καὶ ἡ] καὶ om. *Gb*. | εἶναι ταύτας] ταύτας εἶναι *T*, ταύτὰς εἶναι Ald.

§. 26. οὐθὲν ἐλάττω] om. Ald.

§. 27. οἷον] οἳ *Ab*. | δ' οὐχ ὁ τυχών] δ' οὐ τυχὼν *T*. | οὐδὲ] οὐδὲ γὰρ Ald. | τὰς ἐν τῇ] τὰς om. *Ab*.

§. 28. πεντάδες] πεμπτάδες *T*.

ὧν ἐσὶν ἡ δεκάς· ἐπεὶ δὲ διαφέρουσι, καὶ αἱ μονάδες διοίσουσιν. εἰ δὲ 29
διαφέρουσι, πότερον οὐκ ἐνέσονται πεντάδες ἄλλαι ἀλλὰ μόνον αὗται αἱ
δύο, ἢ ἔσονται; εἴτε δὲ μὴ ἐνέσονται, ἄτοπον· εἶτ' ἐνέσονται, ποῖα ἔσαι 30
δεκὰς ἐξ ἐκείνων; οὐ γάρ ἐσιν ἑτέρα δεκὰς ἐν τῇ δεκάδι παρ' αὐτήν.
ἀλλὰ μὴν καὶ ἀνάγκη γε μὴ ἐκ τῶν τυχουσῶν δυάδων τὴν τετράδα συγ- 31
κεῖσθαι· ἡ γὰρ ἀόριστος δυάς, ὡς φασί, λαβοῦσα τὴν ὡρισμένην δυάδα
δύο δυάδας ἐποίησεν· τοῦ γὰρ ληφθέντος ἦν δυοποιός. ἔτι τὸ εἶναι παρὰ 32
τὰς δύο μονάδας τὴν δυάδα φύσιν τινά, καὶ τὴν τριάδα παρὰ τὰς τρεῖς
μονάδας, πῶς ἐνδέχεται; ἢ γὰρ μεθέξει θατέρου θάτερον, ὥσπερ λευκὸς 33
ἄνθρωπος παρὰ λευκὸν καὶ ἄνθρωπον (μετέχει γὰρ τούτων), ἢ ὅταν ᾖ
θατέρου θάτερον διαφορά τις, ὥσπερ ὁ ἄνθρωπος παρὰ ζῷον καὶ δίπουν.
ἔτι τὰ μὲν ἀφῇ ἐσὶν ἕν, τὰ δὲ μίξει, τὰ δὲ θέσει· ὧν ὀθὲν ἐνδέχεται 34
ὑπάρχειν ταῖς μονάσιν ἐξ ὧν ἡ δυὰς καὶ ἡ τριάς· ἀλλ' ὥσπερ οἱ δύο
ἄνθρωποι οὐκ ἔν τι παρ' ἀμφοτέρους, οὕτως ἀνάγκη καὶ τὰς μονάδας. καὶ 35
οὐχ ὅτι ἀδιαίρετοι, διοίσουσι διὰ τοῦτο· καὶ γὰρ αἱ σιγμαὶ ἀδιαίρετοι,
ἀλλ' ὅμως παρὰ τὰς δύο ὀθὲν ἕτερον ἡ δυὰς αὐτῶν. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ 36
τοῦτο δεῖ λανθάνειν, ὅτι συμβαίνει προτέρας καὶ ὑσέρας εἶναι δυάδας,
ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἀριθμούς. αἱ μὲν γὰρ ἐν τῇ τετράδι δυά- 37
δες ἔσωσαν ἀλλήλαις ἅμα· ἀλλ' αὗται τῶν ἐν τῇ ὀκτάδι πρότεραί εἰσι,
καὶ ἐγέννησαν, ὥσπερ ἡ δυὰς ταύτας, αὗται τὰς τετράδας τὰς ἐν τῇ
ὀκτάδι αὐτῇ. ὥστε εἰ καὶ ἡ πρώτη δυὰς ἰδέα, καὶ αὗται ἰδέαι τινὲς
ἔσονται. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῶν μονάδων· αἱ γὰρ ἐν τῇ δυάδι 38
276 Br. τῇ πρώτῃ μονάδες γεννῶσι τὰς τέτταρας τὰς ἐν τῇ τετράδι, ὥστε πᾶσαι
αἱ μονάδες ἰδέαι γίγνονται καὶ συγκείσεται ἰδέα ἐξ ἰδεῶν. ὥστε δῆλον 39

---

§. 29. *δὲ διαφέρουσι*] om. *Gb.* | *οὐκ ἐνέσονται*] *οὐκ ἔσονται GbJb* Bess., *οὐχ ἓν ἔσονται T* | *πεντάδες*] *πεμτάδες E.* | *αἱ δύο*] *αἱ* om. *EGbJb.*

§. 30. *δὲ*] *δὴ Ab.* | *ἐνέσονται*] *ἓν ἔσονται T.* | *ἐνέσονται*] *ἓν ἔσονται T.* | *δεκὰς*] *δυὰς Gb.*

§. 32. *δυάδα*] *δύναμιν Gb.*

§. 33. *ἢ*] *εἰ T.* | *γὰρ τούτων*] *γὰρ ταὐτῶν T.* | *ὥσπερ ὁ*] *ὁ* om. Ald. | *παρὰ ζῷον*] *παρὰ τὸ ζ. T* Ald.

§. 35. *ἀδιαίρετοι*] *ἀδιαίρετον* Ald. Bess. | *διὰ τοῦτο· καὶ γὰρ*] *διὰ τοῦτο γὰρ καὶ* Sylb., posita distinguendi nota non post *τοῦτο*, sed post *διοίσουσι.* | *σιγμαὶ ἀδιαίρετοι*] *σ. ἀδιαίρετον Ab.*

§. 36 *ὁμοίως*] *ὁμοίως Gb.*

§. 37. *αἱ*] *εἰ Gb.* | *ὀκτάδι αὐτῇ*] *ὀκτάδη αὐτῇ E.* | *εἰ καὶ ἡ*] *ἡ* om. *EAb.* | *ἰδέα*] *ἰδέαι TAb.*

§. 38. *συγκείσεται ἰδέα*] *συγκείσονται ἰδέαι GbJb.* | *ἐξ ἰδεῶν*] *ἐξ* om. *Gb.*

§. 39. *εἰ τούτων*] *εἰ τέτων ἐκ ζῴων AbGbJb.* | *εἰσίν*] *εἰσὶν ἐκ ζῴων ἰδέαι ἔσονται* Ald. Bess.

ὅτι κἀκεῖνα, ὧν ἰδέαι αὗται τυγχάνεσιν ἔσαι, συγκείμενα ἔξαι, οἷον εἰ
40 τὰ ζῷα φαίη τις συγκεῖσθαι ἐκ ζῴων, εἰ τέτων ἰδέαι εἰσίν. ὅλως δὲ 1082b
τὸ ποιεῖν τὰς μονάδας διαφόρες ὁπωσῦν ἄτοπον καὶ πλασματῶδες (λέγω
41 δὲ πλασματῶδες τὸ πρὸς ὑπόθεσιν βεβιασμένον)· ἔτε γὰρ κατὰ τὸ ποσὸν
ἔτε κατὰ τὸ ποιὸν ὁρῶμεν διαφέρεσαν μονάδα μονάδος, ἀνάγκη τε ἢ
ἴσον ἢ ἄνισον εἶναι ἀριθμόν, πάντα μὲν ἀλλὰ μάλιστα τὸν μοναδικόν.
42 ὥστ' εἰ μήτε πλείων μήτ' ἐλάττων, ἴσος· τὰ δ' ἴσα καὶ ὅλως ἀδιά-
43 φορα ταὐτὰ ὑπολαμβάνομεν ἐν τοῖς ἀριθμοῖς. εἰ δὲ μή, οὐδ' αἱ ἐν
ταύτῃ τῇ δεκάδι δυάδες ἀδιάφοροι ἔσονται ἴσαι οὖσαι· τίνα γὰρ
44 αἰτίαν ἔξει λέγειν ὁ φάσκων ἀδιαφόρες εἶναι; ἔτι εἰ ἅπασα μονὰς καὶ
μονὰς ἄλλη δύο, ἡ δ' ἐκ τῆς δυάδος αὐτῆς μονὰς καὶ ἡ ἐκ τῆς τριάδος
αὐτῆς δυὰς ἔσται ἐκ διαφερεσῶν τε, καὶ πότερον προτέρα τῆς τριάδος
45 ἢ ὑσέρα; μᾶλλον γὰρ ἔοικε προτέραν ἀναγκαῖον εἶναι· ἡ μὲν γὰρ ἅμα
46 τῇ τριάδι, ἡ δ' ἅμα τῇ δυάδι τῶν μονάδων. καὶ ἡμεῖς μὲν ὑπολαμ-
βάνομεν ὅλως ἓν καὶ ἕν, καὶ ἐὰν ᾖ ἴσα ἢ ἄνισα, δύο εἶναι, οἷον τἀγα-
θὸν καὶ τὸ κακόν, καὶ ἄνθρωπον καὶ ἵππον· οἱ δ' ἔτως λέγοντες οὐδὲ
47 τὰς μονάδας. εἴτε δὲ μή ἐσι πλείων ἀριθμὸς ὁ τῆς τριάδος αὐτῆς ἢ
ὁ τῆς δυάδος, θαυμαξόν· εἴτε ἐσὶ πλείων, δῆλον ὅτι καὶ ἴσος ἔνεσι τῇ
48 δυάδι, ὥστε οὗτος ἀδιάφορος αὐτῇ τῇ δυάδι. ἀλλ' ἐκ ἐνδέχεται, εἰ
πρῶτός τίς ἐστιν ἀριθμὸς καὶ δεύτερος· οὐδὲ ἔσονται αἱ ἰδέαι ἀριθμοί.
49 τᾶτο μὲν γὰρ αὐτὸ ὀρθῶς λέγεσιν οἱ διαφόρες τὰς μονάδας ἀξιῶντες 277Br.
εἶναι, εἴπερ ἰδέαι ἔσονται, ὥσπερ εἴρηται πρότερον· ἓν γὰρ τὸ εἶδος.
50 αἱ δὲ μονάδες εἰ ἀδιάφοροι, καὶ αἱ δυάδες καὶ αἱ τριάδες ἔσονται ἀδιά-
51 φοροι. διὸ καὶ τὸ ἀριθμεῖσθαι ἔτως, ἓν δύο, μὴ προσλαμβανομένου
πρὸς τῷ ὑπάρχοντι ἀναγκαῖον αὐτοῖς λέγειν· ἔτε γὰρ ἡ γένεσις ἔσται
ἐκ τῆς ἀορίστε δυάδος, ἔτ' ἰδέαν ἐνδέχεται εἶναι· ἐνυπάρξει γὰρ ἑτέρα
52 ἰδέα ἐν ἑτέρᾳ, καὶ πάντα τὰ εἴδη ἑνὸς μέρη. διὸ πρὸς μὲν τὴν ὑπό-

---

§. 41. μονάδα] om. *Ab.* | τε] τε καὶ *GbJb.*
§. 42. ἴσος· τὰ δ' ἴσα] ἴσος τὰ δὲ ἴσως *T*, ἴσως τὰ δίκαια *Gb.*
§. 43. ἔξει λέγειν] λέγειν om. *Gb.*
§. 44. ἡ δ' ἐκ] δ' om. *Ab.* | ὑσέρα] ὑσεραία *Gb.*
§. 45. γὰρ] μὲν γὰρ *Gb*, δὲ Ald. | ἡ δ' ἅμα] ἢ δ' ἅμα Ald.
§. 46. οἱ δ' οὕτως] οὐ δ' οὕτως *ET.*
§. 47. δὲ] δὴ *Gb*, om. Ald. | πλείων δῆλον] πλείω δῆλον *Ab.* | αὐτῇ τῇ δυάδι] αὐτῇ τῇ δεκάδι *Gb.*
§. 50. εἰ] om. *T.* | ἀδιάφοροι] διάφοροι *Gb.* | ἔσονται] om. *T.*
§. 51. οὔτ' ἰδέαν] οὔτε δὲ ἂν *T.*
§. 52. τᾶτο γ'] γ' om. *Gb.* | μερίδας] τὰς μ, *GbJb.*

θεσιν ὀρθῶς λέγουσιν, ὅλως δ' ἐκ ὀρθῶς· πολλὰ γὰρ ἀναιρεῖσιν, ἐπεὶ τοῦτό γ' αὐτὸ ἔχειν τινὰ φήσεσιν ἀπορίαν, πότερον, ὅταν ἀριθμῶμεν καὶ εἴπωμεν ἓν δύο τρία, προσλαμβάνοντες ἀριθμεῖμεν ἢ κατὰ μερίδας. ποιεῖμεν δὲ ἀμφοτέρως· διὸ γελοῖον ταύτην εἰς τηλικαύτην τῆς οὐσίας 53
ἀνάγειν διαφοράν.

Cap. 8.

1083 a *Πάντων δὲ πρῶτον καλῶς ἔχει διορίσασθαι τίς ἀριθμεῖ διαφορὰ* 1
καὶ μονάδος, εἰ ἔστιν. ἀνάγκη δὴ ἢ κατὰ τὸ ποσὸν ἢ κατὰ τὸ ποιὸν
διαφέρειν· τούτων δ' οὐδέτερον φαίνεται ἐνδέχεσθαι ὑπάρχον. ἀλλ' ἥ 2
ἀριθμός, κατὰ τὸ ποσόν. εἰ δὲ δὴ καὶ αἱ μονάδες τῷ ποσῷ διέφερον,
κἂν ἀριθμὸς ἀριθμεῖ διέφερεν ὁ ἴσος τῷ πλήθει τῶν μονάδων. ἔτι 3
πότερον αἱ πρῶται μείζους ἢ ἐλάττεις, καὶ αἱ ὕστερον ἐπιδιδόασιν ἢ
τοὐναντίον; πάντα γὰρ ταῦτα ἄλογα. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ κατὰ τὸ ποιὸν 4
διαφέρειν ἐνδέχεται. οὐθὲν γὰρ αὐταῖς οἷόν τε ὑπάρχειν πάθος· ὕςερον
γὰρ καὶ τοῖς ἀριθμοῖς φασὶν ὑπάρχειν τὸ ποιὸν τεῖ ποσεῖ. ἔτι οὔτ' ἂν 5
ἀπὸ τεῖ ἑνὸς τεῖτ' αὐταῖς γένοιτο οὔτ' ἂν ἀπὸ τῆς δυάδος· τὸ μὲν γὰρ
278 Br. *οὐ ποιόν, ἡ δὲ ποσὸν ποιόν· τεῖ γὰρ πολλὰ τὰ ὄντα εἶναι αἰτία αὐτῆς*
ἡ φύσις. εἰ δ' ἄρα ἔχει πως ἄλλως, λεκτέον ἐν ἀρχῇ μάλιστα τοῦτο 6
καὶ διοριστέον περὶ μονάδος διαφορᾶς, μάλιστα μὲν καὶ διότι ἀνάγκη
ὑπάρχειν· εἰ δὲ μή, τίνα λέγουσιν; ὅτι μὲν οὖν, εἴπερ εἰσὶν ἀριθμοὶ 7
αἱ ἰδέαι, οὔτε συμβλητὰς τὰς μονάδας ἁπάσας ἐνδέχεται εἶναι, φανερόν,
ἔτε ἀσυμβλήτες ἀλλήλαις ἀδέτερον τῶν τρόπων. ἀλλὰ μὴν ἀδ' ὡς ἔτεροί 8
τινες λέγεσι περὶ τῶν ἀριθμῶν λέγεται καλῶς. εἰσὶ δ' ἕτοι ὅσοι ἰδέας
μὲν ἐκ οἴονται εἶναι ἄθ' ἁπλῶς ἅτε ὡς ἀριθμούς τινας ἅσας, τὰ δὲ μα-
θηματικὰ εἶναι καὶ τοὺς ἀριθμοὺς πρώτους τῶν ὄντων, καὶ ἀρχὴν αὐτῶν
εἶναι αὐτὸ τὸ ἕν. ἄτοπον γὰρ τὸ ἓν μὲν εἶναί τι πρῶτον τῶν ἑνῶν, 9
ὥσπερ ἐκεῖνοί φασι, δυάδα δὲ τῶν δυάδων μή, μηδὲ τριάδα τῶν τριάδων·

---

§. 53. *τῆς οὐσίας*] om. *Gb*.

§. 1. *δὲ*] *τε AbET* Ald. | *δὴ*] *δ' EAbJb* Bess. | *ἥ*] om. *Gb*.

§. 2. *ἥ*] *ἢ EGbJb* Ising., *ἦ T*. | *κατὰ τὸ*] *τὸ* om. *EJb*. | *ὁ ἴσος*] om. *Gb*.

§. 3. *καὶ αἱ ὕςερον*] *αἱ* om. *TAb* Ald., *καὶ αἱ ὕςεροι Gb*.

§. 4. *γὰρ καὶ τοῖς*] *γ. κ. ἐν τοῖς Gb*, *γὰρ* om. Ald.

§. 5. *οὐ ποιόν*] *οὐ* om. *Gb*. | *ἡ*] *ἢ ὁ T*. | *ποσὸν ποιόν*] *ποσοποιόν GbJb*. | *αὐτῆς*] *αὕτη Ab* Ald. Bess. | *ἡ φύσις*] *φησιν Gb*.

§. 6. *ὑπάρχειν*] *ὑπάρχει Gb*.

§. 7. *τῶν τρόπων*] *τρόπον Gb*, *τὸν τρόπων E*.

§. 8. *ὡς ἀριθμούς*] *ὡς* om. *Gb*. | *ἀρχὴν*] *ἀρχὰς T*, *τὴν ἀρχὴν Gb*.

§. 9. *ἑνῶν*] *ἕνων EAbJb*, *ἕνων* Ald., *ἑνάδων Gb*. | *δυάδα δὲ τῶν*] *δ. δὲ καὶ T*.

τῇ γὰρ αὐτῇ λόγῳ πάντα ἐξίν. εἰ μὲν ἦν ἕτως ἔχει τὰ περὶ τὸν ἀριθμόν καὶ θήσει τις εἶναι τὸν μαθηματικὸν μόνον, ἐκ ἔξι τὸ ἓν ἀρχή. ἀνάγκη γὰρ διαφέρειν τὸ ἓν τὸ τοιοῦτο τῶν ἄλλων μονάδων· εἰ δὲ τοῦτο, καὶ δυάδα τινὰ πρώτην τῶν δυάδων, ὁμοίως δὲ καὶ τὰς ἄλλας ἀριθμὰς τὰς ἐφεξῆς. εἰ δέ ἐστι τὸ ἓν ἀρχή, ἀνάγκη μᾶλλον, ὥσπερ Πλάτων ἔλεγεν, ἔχειν τὰ περὶ τὰς ἀριθμάς, καὶ εἶναί τινα δυάδα πρώτην καὶ τριάδα, καὶ οὐ συμβλητὰς εἶναι τὰς ἀριθμὰς πρὸς ἀλλήλας. ἂν δ' αὖ πάλιν τις τιθῇ ταῦτα, εἴρηται ὅτι ἀδύνατα πολλὰ συμβαίνει. ἀλλὰ μὴν ἀνάγκη γε ἢ ἕτως ἢ ἐκείνως ἔχειν, ὥστ' εἰ μηδετέρως, ἐκ ἂν ἐνδέχοιτο εἶναι τὸν 1083 b
ἀριθμὸν χωριστόν. φανερὸν δ' ἐκ τούτων καὶ ὅτι χείρισα λέγεται ὁ τρίτος τρόπος, τὸ εἶναι τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν τὸν τῶν εἰδῶν καὶ τὸν μαθηματικόν. 279 Br.
ἀνάγκη γὰρ εἰς μίαν δόξαν συμβαίνειν δύο ἁμαρτίας· ὅτε γὰρ μαθηματικὸν ἀριθμὸν ἐνδέχεται τοῦτον εἶναι τὸν τρόπον, ἀλλ' ἰδίας ὑποθέσεις ὑποθέμενον ἀνάγκη μηκύνειν· ὅσα τε τοῖς ὡς εἴδη τὸν ἀριθμὸν λέγουσι συμβαίνει, καὶ ταῦτα ἀναγκαῖον λέγειν. ὁ δὲ τῶν Πυθαγορείων τρόπος τῇ μὲν ἐλάττους ἔχει δυσχερείας τῶν πρότερον εἰρημένων, τῇ δὲ ἰδίας ἑτέρας. τὸ μὲν γὰρ μὴ χωριστὸν ποιεῖν τὸν ἀριθμὸν ἀφαιρεῖται πολλὰ τῶν ἀδυνάτων· τὸ δὲ τὰ σώματα ἐξ ἀριθμῶν εἶναι συγκείμενα, καὶ τὸν ἀριθμὸν τοῦτον εἶναι μαθηματικόν, ἀδύνατόν ἐστιν. οὔτε γὰρ ἄτομα μεγέθη λέγειν ἀληθές· εἴθ' ὅτι μάλιστα τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, ἐχ αἵ γε μονάδες μέγεθος ἔχουσιν· μέγεθος δ' ἐξ ἀδιαιρέτων συγκεῖσθαι πῶς δυνατόν; ἀλλὰ μὴν ὅ γ' ἀριθμητικὸς ἀριθμὸς μοναδικός ἐστιν. ἐκεῖνοι δὲ τὸν ἀριθμὸν τὰ ὄντα λέγουσιν· τὰ γὰν θεωρήματα προσάπτουσι τοῖς σώμασιν ὡς ἐξ ἐκείνων ὄντων τῶν ἀριθμῶν. εἰ τοίνυν ἀνάγκη μέν, εἴπερ ἐστὶν ἀριθμὸς τῶν ὄντων τι καθ' αὑτό, τούτων εἶναί τινα τῶν εἰρημένων τρόπων, οὐθένα δὲ τούτων ἐνδέχεται, φανερὸν ὡς ἐκ ἔξιν ἀριθμοῦ τις τοιαύτη φύσις οἵαν κατασκευάζουσιν οἱ χωριστὸν ποιοῦντες αὐτόν. ἔτι πότερον ἑκάστη μονὰς ἐκ τοῦ μεγάλου καὶ μικροῦ ἰσασθέντων ἐστίν, ἢ ἡ μὲν

---

§. 10. τὸν ἀριθμόν] τοὺς ἀριθμοὺς GbJb.

§. 11. ὁμοίως] ὁμοίους Gb.

§. 12. εἶναί τινα] τινα om. Ab. | δυάδα πρώτην] πρ. δ. Ald.

§. 13. ἀδύνατα πολλά] πολλὰ ἀδ. GbJb. | γε] om. T. | ἐνδέχοιτο] ἐνεδέχετο T.

§. 14. δ'] δὲ καὶ Gb. | χείρισα] χείριστος Ab. | αὐτὸν] om. Gb.

§. 15. μηκύνειν] μὴ κινεῖν T.

§. 18. οὐχ] εἴθ' Jb. | γε] om. T. | ὅ γ' ἀριθμητικὸς] ὁ γὰρ μαθηματικὸς T Ald.

§. 19. ἀριθμόν] ἀριθμητικόν Jb, om. Gb. | ὄντα] ὄντα τόνδε Jb.

§. 20. εἰ] ἔτι TAb Ald. | τοίνυν] νῦν T. | τοιαύτη φύσις] φ. τ. T.

ἐκ τῆ μικρῆ ἡ δ' ἐκ τῆ μεγάλη; εἰ μὲν δὴ ἕτως, ἥτε ἐκ πάντων τῶν στοιχείων 22
ἕκαστον, οὔτε ἀδιάφοροι αἱ μονάδες· ἐν τῇ μὲν γὰρ τὸ μέγα ἐν τῇ δὲ
τὸ μικρὸν ὑπάρχει, ἐναντίον τῇ φύσει ὄν. ἔτι αἱ ἐν τῇ τριάδι αὐτῇ 23
πῶς; μία γὰρ περιττή. ἀλλὰ διὰ τῦτο ἴσως αὐτὸ τὸ ἓν ποιῆσιν ἐν
280 Br. τῷ περιττῷ μέσον. εἰ δ' ἑκατέρα τῶν μονάδων ἐξ ἀμφοτέρων ἐστὶν 24
ἰσασθέντων, ἡ δυὰς πῶς ἔσαι μία τις ἴσα φύσις ἐκ τῆ μεγάλη καὶ μικρῆ;
ἢ τί διοίσει τῆς μονάδος; ἔτι προτέρα ἡ μονὰς τῆς δυάδος· ἀναιρου- 25
μένης γὰρ ἀναιρεῖται ἡ δυάς. ἰδέαν ἓν ἰδέας ἀναγκαῖον αὐτὴν εἶναι,
προτέραν γ' οὖσαν ἰδέας, καὶ γεγονέναι προτέραν ἐκ τινοσῆν· ἡ γὰρ ἀό-
ριστος δυὰς δυοποιὸς ἦν. ἔτι ἀνάγκη ἤτοι ἄπειρον τὸν ἀριθμὸν εἶναι ἢ 26
1081 a πεπερασμένον· χωριστὸν γὰρ ποιῆσι τὸν ἀριθμόν, ὥστε ἐχ οἷόν τε μὴ
ἐχὶ τύτων θάτερον ὑπάρχειν. ὅτι μὲν τοίνυν ἄπειρον οὐκ ἐνδέχεται, 27
δῆλον· ἥτε γὰρ περιττὸς ὁ ἄπειρός ἐστιν ἔτ' ἄρτιος, ἡ δὲ γένεσις τῶν
ἀριθμῶν ἢ περιττῆ ἀριθμοῦ ἢ ἀρτίᾳ ἀεί ἐστιν, ὠδὶ μὲν τῆ ἑνὸς εἰς τὸν
ἄρτιον πίπτοντος περιττός, ὠδὶ δὲ τῆς μὲν δυάδος ἐμπιπτύσης ὁ ἀφ'
ἑνὸς διπλασιαζόμενος, ὠδὶ δὲ τῶν περιττῶν ὁ ἄλλος ἄρτιος. ἔτι εἰ πᾶσα 28
ἰδέα τινός, οἱ δὲ ἀριθμοὶ ἰδέαι, καὶ ὁ ἄπειρος ἔσαι ἰδέα τινός, ἢ τῶν
αἰσθητῶν ἢ ἄλλη τινός. καίτοι ἥτε κατὰ τὴν θέσιν ἐνδέχεται ἥτε κατὰ
λόγον, τάττυσι δ' οὕτω τὰς ἰδέας. εἰ δὲ πεπερασμένος, μέχρι πόσυ; 29
τῦτο γὰρ δεῖ λέγεσθαι οὐ μόνον ὅτι, ἀλλὰ καὶ διότι. ἀλλὰ μὴν εἰ μέχρι 30
τῆς δεκάδος ὁ ἀριθμός, ὥσπερ τινές φασιν, πρῶτον μὲν ταχὺ ἐπιλείψει
τὰ εἴδη· οἷον εἰ ἔστιν ἡ τριὰς αὐτοάνθρωπος, τίς ἔσαι ἀριθμὸς αὐτό-
ἵππος; αὐτὸ γὰρ ἕκαστος ἀριθμὸς μέχρι δεκάδος. ἀνάγκη δὴ τῶν ἐν 31
τύτοις ἀριθμῶν τινὰς εἶναι· ὐσίαι γὰρ καὶ ἰδέαι ἔτοι. ἀλλ' ὅμως ἐπι-

---

§. 22. *πάντων τῶν*] *τῶν* om. *E.* | *ἐν τῇ*] *ἕν τι T.*

§. 23. *μία*] *μὲν T.*

§. 25. *ἰδέαν οὖν ἰδέας*] om. *Gb.* | *γ'*] om. *T* Ald.

§. 26. *τὸν ἀριθμὸν εἶναι*] *εἶναι τ. ἀρ. T* Ald. | *τύτων*] *τύτῳ T.*

§. 27. *περιττοῦ ἀριθμοῦ*] *περὶ τοῦ ἀρ.* Ald. Cam., *περὶ τοῦ περιττοῦ* Ising. | *ἀεί ἐστιν*] *ἐστιν ἀεί T* Ald. | *ὠδὶ μὲν*] Bessario haec habet in versione sua, quae non prorsus congruunt cum textu vulgato: »cum enim unum hoc non cadat in parem, impar efficitur, cum vero hoc modo dualitas incidat in eum, qui ab uno duplicatur, sit quidem imparium alius par.« | *πίπτοντος*] *ἐμπίπτοντος GbJb.* | *περιττός*] *περιττῶς* Ald.

§. 28. *ἔσαι*] *ἔσαι εἰ Ab.* | *κατὰ λόγον*] *κατὰ τὸν λόγον* Ald.

§. 30. *εἰ*] *ἡ Gb.* | *οἷον εἰ*] *εἰ* om. *Ab.*

§. 31. *δὴ*] *γὰρ GbJb.* | *ἐν τύτοις*] *γρ. καὶ „ἐντὸς τύτων“ E.* | *ἀριθμῶν τινὰς*] *ἀρ. τινὰ* Alex. 820, b, 33. | *ἐπιλείψει*] *ὑπολείψει Gb.* | *εἴδη*] *ἤδη* Ald. | *ὑπερέξει*] *ὑπάρξει T* Ald.

λείψει· τὰ τῆ ζῴῳ γὰρ εἴδη ὑπερέξει. ἅμα δὲ δῆλον ὅτι εἰ ἕτως ἡ τριὰς αὐτοάνθρωπος, καὶ αἱ ἄλλαι τριάδες· ὅμοιαι γὰρ αἱ ἐν τοῖς αὐτοῖς 281 Br.
ἀριθμοῖς, ὥστ' ἄπειροι ἔσονται ἄνθρωποι, εἰ μὲν ἰδέα ἑκάστη τριάς, αὐτοέκαστος ἄνθρωπος, εἰ δὲ μή, ἀλλ' ἄνθρωποί γε. καὶ εἰ μέρος ὁ ἐλάττων τῆ μείζονος, ὁ ἐκ τῶν συμβλητῶν μονάδων τῶν ἐν τῷ αὐτῷ ἀριθμῷ· εἰ δ' ἡ τετρὰς αὕτη ἰδέα τινός ἐστιν, οἷον ἵππῳ ἢ λευκῷ, ὁ ἄνθρωπος ἔσται μέρος ἵππῳ, εἰ δυὰς ὁ ἄνθρωπος. ἄτοπον δὲ καὶ τὸ τῆς μὲν δεκάδος εἶναι ἰδέαν, ἐνδεκάδος δὲ μή, μηδὲ τῶν ἐχομένων ἀριθμῶν. ἔτι δὲ καὶ ἔστι καὶ γίγνεται ἕνια καὶ ὧν εἴδη ἐκ ἔξιν, ὥστε διὰ τί οὐ κἀκείνων εἴδη ἐστίν; ἐκ ἄρα αἴτια τὰ εἴδη ἐστίν. ἔτι ἄτοπον εἰ ὁ ἀριθμὸς ὁ μέχρι τῆς δεκάδος μᾶλλόν τι ὂν καὶ εἶδος αὐτῆς τῆς δεκάδος· καίτοι τῷ μὲν ἐκ ἔξι γένεσις ὡς ἑνός, τῆς δ' ἔξιν. πειρῶνται δ' ὡς τοῦ μέχρι τῆς δεκάδος τελείου ὄντος ἀριθμοῦ. γεννῶσι γὰν τὰ ἑπόμενα, οἷον τὸ κενόν, ἀναλογίαν, τὸ περιττόν, τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα ἐντὸς τῆς δεκάδος· τὰ μὲν γὰρ ταῖς ἀρχαῖς ἀποδιδόασιν, οἷον κίνησιν, στάσιν, ἀγαθόν, κακόν, τὰ δ' ἄλλα τοῖς ἀριθμοῖς. διὸ τὸ ἓν τὸ περιττόν· εἰ γὰρ
ἐν τῇ τριάδι, πῶς ἡ πεντὰς περιττόν; ἔτι τὰ μεγέθη καὶ ὅσα τοιαῦτα 1084 b
μέχρι πόσου, οἷον ἡ πρώτη γραμμὴ ἄτομος, εἶτα δυάς, εἶτα καὶ ταῦτα μέχρι δεκάδος. ἔτι εἰ ἔστι χωριστὸς ὁ ἀριθμός, ἀπορήσειεν ἄν τις πότερον πρότερον τὸ ἓν ἢ ἡ τριὰς καὶ ἡ δυάς. ᾗ μὲν δὴ σύνθετος ὁ ἀριθμός, τὸ ἕν, ᾗ δὲ τὸ καθόλου πρότερον καὶ τὸ εἶδος, ὁ ἀριθμός· ἑκάστη γὰρ τῶν μονάδων μόριον τοῦ ἀριθμοῦ ὡς ὕλη, ὁ δ' ὡς εἶδος. καὶ ἔστι μὲν ὡς ἡ ὀρθὴ προτέρα τῆς ὀξείας, ὅτι ὥρισαι καὶ τῷ λόγῳ· ἔστι
δ' ὡς ἡ ὀξεῖα, ὅτι μέρος καὶ εἰς ταύτην διαιρεῖται. ὡς μὲν δὴ ὕλη ἡ ὀξεῖα καὶ τὸ στοιχεῖον καὶ ἡ μονὰς πρότερον, ὡς δὲ κατὰ τὸ εἶδος καὶ 282 Br.
τὴν οὐσίαν τὴν κατὰ τὸν λόγον ἡ ὀρθὴ καὶ τὸ ὅλον τὸ ἐκ τῆς ὕλης καὶ

---

§. 32. *εἰ*] om. *Gb.* | *ἐν τοῖς αὐτοῖς*] *αὐτοῖς* om. *Jb.* | *ἀριθμοῖς*] *ἀριθμητικοῖς Gb.* | *ἄνθρωπος*] *ἂν ἄνθρωπος E* Ald.

§. 33. *τετρὰς αὕτη*] *τετρὰς αὐτὴ T* Bess. Alex. 820, b, 38. | *μέρος ἵππου*] *ἵππου* om. *T.*

§. 34. *μὲν*] om. *Gb.* | *μή*] om. *Gb.*

§. 35. *ἄρα*] om. *GbJb.*

§. 38. *εἰ*] *ἡ T.* | *τῇ*] om. *Gb.*

§. 39. *ἔτι*] *ὅτι T.* | *μεγέθη*] *μετὰ πάθη Ab, πάθη T.* | *μέχρι πόσου*] *μέχρι ποσοῦ* Alex. 821, a, 22. | *ἄτομος*] *τόμος T.*

§. 40. *ᾗ ἡ*] *ἡ* om. *Gb.*

§. 41. *ὥρισαι καὶ*] *καὶ* om. *Gb.*

§. 42. *ὕλη ἡ*] *ἡ* om. *GbJb.* | *τὸ ἄμφω*] *τὸ* om. Ald. | *γενέσει*] *τῆς ὕλης γενέσει GbJb.*

τῶ εἴδει· ἐγγύτερον γὰρ τῶ εἴδει καὶ ἓ ὁ λόγος τὸ ἄμφω, γενέσει δ' ὕστερον. πῶς οὖν ἀρχὴ τὸ ἕν; ὅτι οὐ διαιρετόν, φασίν. ἀλλ' ἀδιαίρε- 43
τον καὶ τὸ καθόλου καὶ τὸ ἐπὶ μέρους καὶ τὸ στοιχεῖον. ἀλλὰ τρόπον ἄλλον, τὸ μὲν κατὰ λόγον τὸ δὲ κατὰ χρόνον. ποτέρως ἓν τὸ ἓν ἀρχή; 44
ὥσπερ γὰρ εἴρηται, καὶ ἡ ὀρθὴ τῆς ὀξείας καὶ αὕτη ἐκείνης δοκεῖ προτέρα εἶναι καὶ ἑκατέρα μία. ἀμφοτέρως δὴ ποιῶσι τὸ ἓν ἀρχήν. ἔτι 45
δὲ ἀδύνατον· τὸ μὲν γὰρ ὡς εἶδος καὶ ἡ οὐσία, τὸ δ' ὡς μέρος καὶ ὡς ὕλη. ἔστι γάρ πως ἓν ἑκάτερον τῇ μὲν ἀληθείᾳ δυνάμει, εἴ γε ὁ ἀριθμὸς ἕν τι καὶ μὴ ὡς σωρός, ἀλλ' ἕτερος ἐξ ἑτέρων μονάδων, ὥσπερ φασίν· ἐντελεχείᾳ δ' οὐκ ἔστι μονὰς ἑκατέρα. αἴτιον δὲ τῆς συμβαινούσης ἁμαρτίας 46
ὅτι ἅμα ἐκ τῶν μαθημάτων ἐθήρευον καὶ ἐκ τῶν λόγων τῶν καθόλου, ὡς' ἐξ ἐκείνων μὲν ὡς στιγμὴν τὸ ἓν καὶ τὴν ἀρχὴν ἔθηκαν· ἡ γὰρ μονὰς στιγμὴ ἄθετός ἐστιν. καθάπερ οὖν καὶ ἕτεροί τινες ἐκ τοῦ ἐλαχίστου τὰ ὄντα συνετίθεσαν, καὶ οὗτοι. ὥστε γίγνεται ἡ μονὰς ὕλη τῶν ἀριθμῶν 47
καὶ ἅμα προτέρα τῆς δυάδος, πάλιν δ' ὑστέρα ὡς ὅλου τινὸς καὶ ἑνὸς καὶ εἴδους τῆς δυάδος οὔσης. διὰ δὲ τὸ καθόλου ζητεῖν τὸ κατηγορού- 48
μενον ἓν καὶ οὕτως ὡς μέρος ἔλεγον. ταῦτα δ' ἅμα τῷ αὐτῷ ἀδύνατον ὑπάρχειν. εἰ δὲ τὸ ἓν αὐτὸ δεῖ μόνον ἄθετον εἶναι (ἑνὶ γὰρ 49
διαφέρει ἢ ὅτι ἀρχή), καὶ ἡ μὲν δυὰς διαιρετὴ ἡ δὲ μονὰς οὔ, ὁμοιοτέρα ἂν εἴη τῷ ἑνὶ αὐτῷ ἡ μονάς. εἰ δ' ἡ μονάς, κἀκεῖνο τῇ μονάδι ἢ τῇ 50
283 Br. δυάδι· ὥστε προτέρα ἂν εἴη ἑκατέρα ἡ μονὰς τῆς δυάδος. οὗ φασι
1085 a δέ· γεννῶσι γὰρ τὴν δυάδα πρῶτον. ἔτι εἰ ἔστιν ἡ δυὰς ἕν τι αὐτὴ 51
καὶ ἡ τριὰς αὐτή, ἄμφω δυάς. ἐκ τίνος ἓν αὖτη ἡ δυάς;

Cap. 9.

Ἀπορήσειε δ' ἄν τις καὶ ἐπεὶ ἀφὴ μὲν ἐκ ἔστιν ἐν τοῖς ἀριθμοῖς, 1
τὸ δ' ἐφεξῆς, ὅσων μή ἐστι μεταξὺ μονάδων, οἷον τῶν ἐν τῇ δυάδι ἢ τῇ

---

§. 43. ἐ διαιρετόν] ἀδιαίρετον Gb, ἐκ ἀδιαίρετον T. | μέρους] μέρος T.

§. 44. ὀρθὴ τῆς ὀξείας καὶ αὕτη] ὀρθότης ὀξείας καὶ αὐτῆς Gb. | δή] δὲ Gb.

§. 45. ἔτι δὲ] ἔστι δὲ TGbJb Bess., ἀλλ' Ising. margo. | εἶδος] μέρος GbJb. | καὶ ἡ] καὶ ὡς conj. Sylb. | μέρος καὶ] καὶ om. ETGbJb. | ἀλλ' ἕτερος] ἀλλ' ἕτερον TAb Ald. Bess.

§. 49. δεῖ] δὴ Jb.

§. 50. ἑκατέρα ἡ] ἡ om. Jb. | τὴν δυάδα] τὴν δεκάδα Ald. | πρῶτον] πρώτην E.

§. 51. ἔστιν] om. T. | τριὰς αὐτή] τριὰς αὕτη GbJb. | ἄμφω] ἢ ἄμφω Jb. | αὕτη] αὐτὴ E.

§. 1. ὅσων] ὅσον Gb. | οἷον τῶν] οἷον τὸν E.

τριάδι, πότερον ἐφεξῆς τῷ ἑνὶ αὐτῷ ἢ ἕ, καὶ πότερον ἡ δυὰς προτέρα
2 τῶν ἐφεξῆς ἢ τῶν μονάδων ὁποτερασῦν. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ὕστερον
γενῶν τῇ ἀριθμῷ συμβαίνει τὰ δυσχερῆ, γραμμῆς τε καὶ ἐπιπέδου καὶ
3 σώματος. οἱ μὲν γὰρ ἐκ τῶν εἰδῶν τοῦ μεγάλου καὶ τῇ μικρῷ ποιῶσιν,
οἷον ἐκ μακρῷ μὲν καὶ βραχέος τὰ μήκη, πλατέος δὲ καὶ στενῇ τὰ ἐπίπεδα,
ἐκ βαθέος δὲ καὶ ταπεινοῦ τὰς ὄγκους· ταῦτα δέ ἐστιν εἴδη τῇ μεγάλῳ καὶ
μικρῷ. τὴν δὲ κατὰ τὸ ἓν ἀρχὴν ἄλλοι ἄλλως τιθέασι τῶν τοιούτων.
4 καὶ ἐν τούτοις δὲ μυρία φαίνεται τά τε ἀδύνατα καὶ τὰ πλασματώδη καὶ
τὰ ὑπεναντία πᾶσι τοῖς εὐλόγοις. ἀπολελυμένα τε γὰρ ἀλλήλων συμβαίνει,
εἰ μὴ συνακολουθῶσι καὶ αἱ ἀρχαί, ὥς ἐστι τὸ πλατὺ καὶ στενὸν καὶ
μακρὸν καὶ βραχύ· εἰ δὲ τοῦτο, ἔσται τὸ ἐπίπεδον γραμμὴ καὶ τὸ
5 στερεὸν ἐπίπεδον. ἔτι δὲ γωνίαι καὶ σχήματα καὶ τὰ τοιαῦτα πῶς
ἀποδοθήσεται; ταὐτό τε συμβαίνει τοῖς περὶ τὸν ἀριθμόν· ταῦτα
γὰρ πάθη μεγέθους ἐστίν, ἀλλ' οὐκ ἐκ τούτων τὸ μέγεθος, ὥσπερ
οὐδ' ἐξ εὐθέος καὶ καμπύλης τὸ μῆκος, οὐδ' ἐκ λείου καὶ τραχέος τὰ στερεά.
6 πάντων δὲ κοινὸν τούτων ὅπερ ἐπὶ τῶν εἰδῶν τῶν ὡς γένους συμβαίνει
διαπορεῖν, ὅταν τις θῇ τὰ καθόλου, πότερον τὸ ζῷον αὐτὸ ἐν τῷ ζῴῳ
7 ἢ ἕτερον αὐτῆς ζῴου. τοῦτο γὰρ μὴ χωρισῆς μὲν ὄντος ἀδεμίαν ποιήσει 284 Br.
ἀπορίαν· χωρισῆς δ', ὥσπερ οἱ ταῦτα λέγοντές φασι, τῆς ἑνὸς καὶ τῶν
8 ἀριθμῶν οὐ ῥᾴδιον λῦσαι, εἰ μὴ ῥᾴδιον δεῖ λέγειν τὸ ἀδύνατον. ὅταν
γὰρ νοῇ τις ἐν τῇ δυάδι τὸ ἓν καὶ ὅλως ἐν ἀριθμῷ, πότερον αὐτὸ νοεῖ τι
9 ἢ ἕτερον; οἱ μὲν ἴδια τὰ μεγέθη γεννῶσιν ἐκ τοιαύτης ὕλης, ἕτεροι δὲ ἐκ
τῆς σιγμῆς (ἡ δὲ σιγμὴ αὐτοῖς δοκεῖ εἶναι οὐχ ἓν ἀλλ' οἷον τὸ ἕν) καὶ

---

§. 2. *ὕστερον*] *ὑστέρων T.*

§. 3. *οἱ*] *ἡ T*, *εἰ Gb.* | *βαθέος*] *βαρέος* Ald. | *ἀρχὴν ἄλλοι*] aliter haec legit et distinguit Bessario: »hae autem magni et parvi species sunt, principium vero, quod secundum ipsum unum est, alii ea quae eorum sunt aliter posuerunt.«

§. 4. *συνακολουθῶσι καὶ*] *καὶ* om. *GbJb.* | *ἔσαι*] *ἔσαι καὶ T.*

§. 5. *ταὐτό τε*] *ταὐτότητι Gb.* | *τραχέος*] *ταχέως Gb.*

§. 6. *θῇ*] *τιθῇ T.*

§. 7. *τοῦτο*] *τοῦτο T* Ald. | *ποιήσει ἀπορίαν*] *ποιήσει ἀπ. Gb*, *ἀπ. ποιησει T.* | *φασι*] om. *GbJb.* | *τῆς*] *τὸ Gb.* | *τῶν ἀριθμῶν*] *τὸν ἀριθμὸν T.* | *λῦσαι*] *διαλῦσαι T* Ald.

§. 8. *ἢ ἕτερον*] *ἢ* om. *Gb.*

§. 9. *γεννῶσιν ἐκ*] *γ. ἐκ τῆς T* Ald. | *ἄλλης ὕλης*] *ὕλης* om. *Jb.* | *οἵας*] Alex. 822, a, 29.: *ἡ λέξις ἡ „καὶ ἄλλης ὕλης οἵας τὸ πλῆθος, ἀλλ' οὐ πλήθους" βέλτιον εἰ ὅτως ἐγράφετο „καὶ ἄλλης ὕλης οἷον τὸ πλῆθος ἀλλ' οὐ πλῆθος.* | *τὰ αὐτὰ*] *ταῦτα T.*

ἄλλης ὕλης οἵας τὸ πλῆθος, ἀλλ' οὐ πλήθους· περὶ ὧν ἀθὲν ἧττον
συμβαίνει τὰ αὐτὰ ἀπορεῖν. εἰ μὲν γὰρ μία ἡ ὕλη, ταὐτὸ γραμμὴ καὶ 10
1085 b ἐπίπεδον καὶ στερεόν· ἐκ γὰρ τῶν αὐτῶν τὸ αὐτὸ καὶ ἓν ἔσαι. εἰ δὲ
πλείους αἱ ὕλαι, καὶ ἑτέρα μὲν γραμμῆς ἑτέρα δὲ τῆ ἐπιπέδω καὶ ἄλλη
τοῦ στερεῦ, ἤτοι ἀκολουθῆσιν ἀλλήλαις ἢ οὔ, ὥστε ταὐτὰ συμβήσεται καὶ
ἅτως· ἢ γὰρ ἐχ ἕξει τὸ ἐπίπεδον γραμμὴν ἢ ἔσαι γραμμή. ἔτι πῶς μὲν 11
ἐνδέχεται εἶναι ἐκ τῆ ἑνὸς καὶ πλήθους τὸν ἀριθμὸν ἀθὲν ἐπιχειρεῖται·
ὅπως δ' ἂν λέγωσι ταὐτὰ συμβαίνει δυσχερῆ ἅπερ καὶ τοῖς ἐκ τῆ ἑνὸς
καὶ ἐκ τῆς δυάδος τῆς ἀορίστω. ὁ μὲν γὰρ ἐκ τῆ κατηγορωμένω καθόλω 12
γεννᾶ τὸν ἀριθμὸν καὶ ἀ τινὸς πλήθως, ὁ δ' ἔκ τινος πλήθως, τῆ πρώτω
δέ· τὴν γὰρ δυάδα πρῶτόν τι εἶναι πλῆθος. ὥστε διαφέρει ἀθὲν ὡς 13
εἰπεῖν, ἀλλ' αἱ ἀπορίαι αὗται ἀκολωθήσωσι, μῖξις ἢ θέσις ἢ κρᾶσις ἢ
γένεσις καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. μάλιστα δ' ἄν τις ἐπιζητήσειεν, εἰ μία 14
ἑκάστη μονάς, ἐκ τίνος ἐστίν· οὐ γὰρ δὴ αὐτό γε τὸ ἓν ἑκάστη. ἀνάγκη 15
δ' ἢ ἐκ τοῦ ἑνὸς αὐτῆ εἶναι καὶ πλήθως, ἢ μορίω τῆ πλήθως. τὸ μὲν
285 Br. οὖν πλῆθός τι εἶναι φάναι τὴν μονάδα ἀδύνατον, ἀδιαίρετόν γ' οὖσαν·
τὸ δ' ἐκ μορίω ἄλλας ἔχει πολλὰς δυσχερείας· ἀδιαίρετόν τε γὰρ ἕκαστον 16
ἀναγκαῖον εἶναι τῶν μορίων, ἢ πλῆθος εἶναι καὶ τὴν μονάδα διαιρετήν,
καὶ μὴ στοιχεῖον εἶναι τὸ ἓν καὶ τὸ πλῆθος· ἡ γὰρ μονὰς ἑκάστη οὐκ
ἐκ πλήθως καὶ ἑνός. ἔτι ἀθὲν ἄλλο ποιεῖ ὁ τῦτο λέγων ἀλλ' ἢ ἀριθμὸν 17
ἕτερον· τὸ γὰρ πλῆθος ἀδιαιρέτων ἐστὶν ἀριθμός. ἔτι ζητητέον καὶ 18
παρὰ τὰς ἅτω λέγοντας, πότερον ἄπειρος ὁ ἀριθμὸς ἢ πεπερασμένος.
ὑπῆρχε γὰρ, ὡς ἔοικε, καὶ πεπερασμένον πλῆθος, ἐξ ὧν αἱ πεπερασμέναι
μονάδες καὶ τῆ ἑνός· ἐστί τε ἕτερον αὐτὸ πλῆθος καὶ πλῆθος ἄπειρον.

---

§. 10. γραμμῆς ἑτέρα δὲ τῆ ἐπιπέδω] γραμμὴ ἑτέρα δὲ ἐπίπεδον Gb. | ταυτὰ] ταῦτα Ab Ald., ταῦτα αὐτὰ Gb.

§. 11. ταὐτὰ] ταῦτα Ald. | συμβαίνει δυσχερῆ] δύσχ. συμβ. GbJb.

§. 12. οὐ τινὸς] οὔτι τινὸς T. | ὁ δ'] οὐδ' E.

§. 13. ὡς εἰπεῖν ἀλλ' αἱ] ὡς et αἱ om. Gb.

§. 14. εἰ] om. Gb.

§. 15. δ' ἢ] δὴ ET Ald. | εἶναι καὶ πλήθους] καὶ πλήθους εἶναι T. | τὴν μονάδα] om. T. | ἀδιαίρετόν] ἀδιόριστόν E. | γ'] om. GbJb. | ἄλλας] ἄλλως Gb.

§. 16. τε] om. GbJb. | εἶναι καὶ] καὶ om. Gb. | καὶ μὴ] καὶ om. Gb.

§. 17. τῦτο λέγων] λέγων τῦτο T Ald.

§. 18. παρὰ] περὶ Ald., πρὸς Var. Lect. ap. Casaub., »quaerendum ab eis qui sic dicunt« Bess. | ἄπειρος ὁ ἀριθμὸς] ὁ ἀρ. ἄπ. T. | ἕτερον αὐτὸ] αὐτὸ ἕτερον T. | στοιχεῖόν] καὶ στοιχ. T Sylb. Casaub. | ἐστι καὶ] καὶ om. Sylb. Casaub.

19 ποῖον ἓν πλῆθος στοιχεῖόν ἐστι καὶ τὸ ἕν; ὁμοίως δὲ καὶ περὶ σιγμῆς
ἄν τις ζητήσειε καὶ τᾶ στοιχείᾳ ἐξ ἃ ποιᾶσι τὰ μεγέθη· οὐ γὰρ μία γε
μόνον στιγμή ἐστιν αὕτη. τῶν γᾶν ἄλλων στιγμῶν ἑκάστη ἐκ τίνος; ἃ
20 γὰρ δὴ ἕκ γε διαστήματός τινος καὶ αὐτῆς στιγμῆς. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ
μόρια ἀδιαίρετα ἐνδέχεται τᾶ διαστήματος εἶναι μόρια, ὥσπερ τᾶ πλή-
θους ἐξ ὧν αἱ μονάδες· ὁ μὲν γὰρ ἀριθμὸς ἐξ ἀδιαιρέτων σύγκειται,
21 τὰ δὲ μεγέθη οὔ. πάντα δὴ ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα φανερὸν ποιεῖ
22 ὅτι ἀδύνατον εἶναι τὸν ἀριθμὸν καὶ τὰ μεγέθη χωριστά. ἔτι δὲ τὸ δια-
φωνεῖν τὰς πρώτας περὶ τῶν ἀριθμῶν σημεῖον ὅτι τὰ πράγματα ταῦτα 1086a
23 οὐκ ὄντα ἀληθῆ παρέχει τὴν ταραχὴν αὐτοῖς. οἱ μὲν γὰρ τὰ μαθη-
ματικὰ μόνον ποιοῦντες παρὰ τὰ αἰσθητά, ὁρῶντες τὴν περὶ τὰ εἴδη
δυσχέρειαν καὶ πλάσιν, ἀπέστησαν ἀπὸ τᾶ εἰδητικοῦ ἀριθμοῦ καὶ τὸν
24 μαθηματικὸν ἐποίησαν· οἱ δὲ τὰ εἴδη βαλόμενοι ἅμα καὶ ἀριθμὰς ποιεῖν,
ἐκ ὁρῶντες δέ, εἰ τὰς ἀρχάς τις ταύτας θήσεται, πῶς ἔσται ὁ μαθη- 286Br.
ματικὸς ἀριθμὸς παρὰ τὸν εἰδητικόν, τὸν αὐτὸν εἰδητικὸν καὶ μαθημα-
τικὸν ἐποίησαν ἀριθμὸν τῷ λόγῳ, ἐπεὶ ἔργῳ γε ἀνήρηται ὁ μαθηματικός·
25 ἰδίας γὰρ καὶ ἃ μαθηματικὰς ὑποθέσεις λέγουσιν. ὁ δὲ πρῶτος θέμενος
τά τε εἴδη εἶναι καὶ ἀριθμὰς τὰ εἴδη καὶ τὰ μαθηματικὰ εἶναι εὐλόγως
26 ἐχώρισεν. ὥστε πάντας συμβαίνει κατὰ μέν τι λέγειν ὀρθῶς, ὅλως δ'
ἐκ ὀρθῶς. καὶ αὐτοὶ δὲ ὁμολογᾶσιν ἃ ταὐτὰ λέγοντες ἀλλὰ τἀναντία.
27 αἴτιον δ' ὅτι αἱ ὑποθέσεις καὶ αἱ ἀρχαὶ ψευδεῖς. χαλεπὸν δ' ἐκ μὴ
καλῶς ἐχόντων λέγειν καλῶς, κατ' Ἐπίχαρμον· ἀρτίως τε γὰρ λέλεκται,
28 καὶ εὐθέως φαίνεται ἃ καλῶς ἔχον. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἀριθμῶν ἱκανὰ
τὰ διηπορημένα καὶ διωρισμένα· μᾶλλον γὰρ ἐκ πλειόνων ἂν ἔτι πεισθείη

---

§. 19. *γε μόνον*] om. *Gb.* | *ἐκ τίνος*] *ἕκ τινος* Ald. | *ἕκ γε*] *ἕκ τε T.*

§. 20. *ἐνδέχεται τᾶ*] *ἐνδ. τὰ τᾶ* Ald. | *εἶναι μόρια*] *εἶναι μόριον Gb.*

§. 21. *ἀριθμὸν καὶ τὸ μεγέθη χωριστά*] *ἀρ. χωριστὸν καὶ τὰ μεγ. GbJb.*

§. 22. *ἔτι*] *ὅτι GbJb.* | *πρώτους*] *τρόπους TAb* et Var. Lect. ap. Alex. 822, b, 6., *τόπας GbJb.* | *περὶ*] om. *Gb.* | *ταῦτα*] *αὐτὰ E* Bess.

§. 23. *παρὰ*] *περὶ T* Ald. | *εἰδητικᾶ*] *εἰδικᾶ* Ising. marg.

§. 24. *εἰ τὰς*] *εἰς τὰς EGbJb.* | *τις*] om. *T.* | *ταύτας*] *ταῦτα Gb.* | *ἔργῳ γε*] *γε* om. *Gb.* | *ἰδίας*] *ἰδέας EGbJb.* | *γὰρ καὶ*] *καὶ* om. *Ab.* | *λέλεκται*] *λέγεται* Ald.

§. 25. *τά τε*] *τε* add. *GbJb.* | *εἶναι εὐλόγως ἐχώρισεν*] *ὡς λόγος ἐχώρησεν Gb.*

§. 27. *καλῶς*] om. *Gb.* | *τε γὰρ*] *τε* om. *T.*

§. 28. *ἐκ πλειόνων ἂν*] *ἂν ἐκ πλ. T* Ald. | *πρὸς δὲ τὸ πεισθῆναι μὴ πεπεισμένος*] om. *Gb*, *περὶ δὲ τὸ π. μὴ πειρασμένος* Ald., »ut autem illi persuadeatur, cui non est persuasum, nihilo magis« Bessario, quasi legerit *τὸν μὴ πεπεισμένον.*

τις πεπεισμένος, πρὸς δὲ τὸ πεισθῆναι μὴ πεπεισμένος ἀθὲν μᾶλλον. περὶ 29
τῶν δὲ πρώτων ἀρχῶν καὶ τῶν πρώτων αἰτίων καὶ στοιχείων ὅσα μὲν
λέγουσιν οἱ περὶ μόνης τῆς αἰσθητῆς οὐσίας διορίζοντες, τὰ μὲν ἐν τοῖς
περὶ φύσεως εἴρηται, τὰ δ' οὐκ ἔστι τῆς μεθόδου τῆς νῦν· ὅσα δὲ οἱ
φάσκοντες εἶναι παρὰ τὰς αἰσθητὰς ἑτέρας οὐσίας, ἐχόμενόν ἐστι θεωρῆσαι
τῶν εἰρημένων. ἐπεὶ οὖν λέγουσί τινες τοιαύτας εἶναι τὰς ἰδέας καὶ τοὺς 30
ἀριθμούς, καὶ τὰ τούτων στοιχεῖα τῶν ὄντων εἶναι στοιχεῖα καὶ ἀρχάς,
σκεπτέον περὶ τούτων τί λέγουσι καὶ πῶς λέγουσιν. οἱ μὲν οὖν ἀριθμοὺς 31
ποιοῦντες μόνον καὶ τούτους μαθηματικοὺς ὕστερον ἐπισκεπτέοι· τῶν δὲ τὰς
ἰδέας λεγόντων ἅμα τόν τε τρόπον θεάσαιτ' ἄν τις καὶ τὴν ἀπορίαν
287 Br. τὴν περὶ αὐτῶν. ἅμα γὰρ καθόλου τε ὡς οὐσίας ποιοῦσι τὰς ἰδέας καὶ 32
πάλιν ὡς χωριστὰς καὶ τῶν καθ' ἕκαστον. ταῦτα δ' ὅτι οὐκ ἐνδέχεται
διηπόρηται πρότερον. αἴτιον δὲ τοῦ συνάψαι ταῦτα εἰς ταὐτὸν τοῖς 33
λέγουσι τὰς ἰδέας καθόλου, ὅτι τοῖς αἰσθητοῖς οὐ τὰς αὐτὰς οὐσίας ἐποίουν.
1086 b τὰ μὲν οὖν ἓν ἐν τοῖς αἰσθητοῖς καθ' ἕκαστα ῥεῖν ἐνόμιζον καὶ μένειν ἀθὲν 34
αὐτῶν, τὸ δὲ καθόλου παρὰ ταῦτα εἶναί τε καὶ ἕτερόν τι εἶναι. τοῦτο 35
δ', ὥσπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐλέγομεν, ἐκίνησε μὲν Σωκράτης διὰ τοὺς
ὁρισμούς, οὐ μὴν ἐχώρισέ γε τῶν καθ' ἕκαστον· καὶ τοῦτο ὀρθῶς ἐνόησεν
ἀ χωρίσας. δηλοῖ δὲ ἐκ τῶν ἔργων· ἄνευ μὲν γὰρ τοῦ καθόλου ἐκ ἔστιν 36
ἐπιστήμην λαβεῖν, τὸ δὲ χωρίζειν αἴτιον τῶν συμβαινόντων δυσχερῶν περὶ
τὰς ἰδέας ἐστίν. οἱ δ' ὡς ἀναγκαῖον, εἴπερ ἔσονταί τινες οὐσίαι παρὰ 37
τὰς αἰσθητὰς καὶ ῥευστάς, χωριστὰς εἶναι, ἄλλας μὲν ἐκ εἶχον, ταύτας
δὲ τὰς καθόλου λεγομένας ἐξέθεσαν, ὥστε συμβαίνειν σχεδὸν τὰς αὐτὰς
φύσεις εἶναι τὰς καθόλου καὶ τὰς καθ' ἕκαστον. αὕτη μὲν ἐν αὐτῇ καθ'
αὑτὴν εἴη τις ἂν δυσχέρεια τῶν εἰρημένων.

Cap. 10.

Ὁ δὲ καὶ τοῖς λέγουσι τὰς ἰδέας ἔχει τινὰ ἀπορίαν καὶ τοῖς μὴ 1
λέγουσιν, καὶ κατ' ἀρχὰς ἐν τοῖς διαπορήμασιν ἐλέχθη πρότερον, λέγω-

---

§. 30. τῶν ὄντων εἶναι στοιχεῖα] om. *Gb*.
§. 31. ἐπισκεπτέοι] ἐπισκεπτέον Ald. | θεάσαιτ' ἄν] ἄν om. *T*.
§. 32. γὰρ] om. *Gb*. | τε ὡς] ita *GbJb*: vulgo τέως.
§. 33. τοῦ συνάψαι ταῦτα εἰς] τὸ συνάψαι ταὐτὸ εἰ *T*.
§. 34. εἶναί τε] τε om. *GbJb*.
§. 36. μὲν γὰρ τοῦ] μὲν γὰρ τῶν *T* Ald.
§. 37. παρὰ] ὑπὲρ *Gb*. | χωριστὰς] χωρὶς *T*. | ἄλλας μὲν] ἀλλ' αἱ μὲν Ald. | συμβαίνειν] συμβαίνει *T*. | εἰρημένων] λεγομένων *Gb*.
§. 1. καὶ κατ'] καὶ om. *T*. | λέγωμεν] λέγομεν *EGbJb*.

2 μεν γὰρ. εἰ μὲν γάρ τις μὴ θήσει τὰς οὐσίας εἶναι κεχωρισμένας, καὶ τὸν τρόπον τοῦτον ὡς λέγεται τὰ καθ' ἕκαστα τῶν ὄντων, ἀναιρήσει τὴν ἐσίαν, ὡς βουλόμεθα λέγειν· ἂν δέ τις θῇ τὰς οὐσίας χωριστάς, πῶς
3 θήσει τὰ στοιχεῖα καὶ τὰς ἀρχὰς αὐτῶν; εἰ μὲν γὰρ καθ' ἕκαστον καὶ μὴ καθόλε, τοσαῦτ' ἔσαι τὰ ὄντα ὅσαπερ τὰ ϛοιχεῖα, καὶ ἐκ ἐπιστητὰ
4 τὰ στοιχεῖα. ἔσωσαν γὰρ αἱ μὲν ἐν τῇ φωνῇ συλλαβαὶ οὐσίαι, τὰ δὲ ϛοιχεῖα αὐτῶν ϛοιχεῖα τῶν οὐσιῶν· ἀνάγκη δὴ τὸ *BA* ἓν εἶναι καὶ ἑκά- 288 Br.
στην τῶν συλλαβῶν μίαν, εἴπερ μὴ καθόλε καὶ τῷ εἴδει αἱ αὐταί, ἀλλὰ
5 μία ἑκάστη τῷ ἀριθμῷ καὶ τόδε τι καὶ μὴ ὁμώνυμον. ἔτι δ' αὐτὸ ὅ ἐσιν ἓν ἕκαϛον τιθέασιν· εἰ δ' αἱ συλλαβαί, οὕτω καὶ ἐξ ὧν εἰσίν· οὐκ ἔσαι ἄρα πλείω ἄλφα ἑνός, ἐδὲ τῶν ἄλλων ϛοιχείων ἐθὲν κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ὅνπερ οὐδὲ τῶν ἄλλων συλλαβῶν ἡ αὐτὴ ἄλλη καὶ ἄλλη. ἀλλὰ μὴν εἰ τοῦτο, ἐκ ἔσαι παρὰ τὰ στοιχεῖα ἕτερα ὄντα, ἀλλὰ μόνον τὰ ϛοι-
6 χεῖα. ἔτι δὲ οὐδ' ἐπιστητὰ τὰ ϛοιχεῖα· οὐ γὰρ καθόλε, ἡ δ' ἐπιστήμη τῶν καθόλου. δῆλον δ' ἔκ τε τῶν ἀποδείξεων καὶ τῶν ὁρισμῶν· ἐ γὰρ γίγνεται συλλογισμὸς ὅτι τόδε τὸ τρίγωνον δύο ὀρθαῖς, εἰ μὴ πᾶν τρίγωνον δύο ὀρθαῖς, ἐδ' ὅτι ὁδὶ ὁ ἄνθρωπος ζῷον, εἰ μὴ πᾶς ἄνθρωπος
7 ζῷον. ἀλλὰ μὴν εἴγε καθόλου αἱ ἀρχαὶ ἢ καὶ ἐκ τούτων ἐσίαι καθόλε, 1087ª
ἔσται μὴ ἐσία πρότερον ἐσίας· τὸ μὲν γὰρ καθόλε ἐκ ἐσία, τὸ δὲ ϛοιχεῖον καὶ ἡ ἀρχὴ καθόλε· πρότερον δὲ τὸ ϛοιχεῖον καὶ ἡ ἀρχὴ ὧν ἀρχὴ
8 καὶ ϛοιχεῖόν ἐστιν. ταῦτά τε δὴ πάντα συμβαίνει εὐλόγως, ὅταν ἐκ ϛοιχείων τε ποιῶσι τὰς ἰδέας καὶ παρὰ τὰς τὸ αὐτὸ εἶδος ἐχέσας ἐσίας
9 καὶ ἰδέας ἕν τι ἀξιῶσιν εἶναι κεχωρισμένον. εἰ δὲ μηθὲν κωλύει ὥσπερ ἐπὶ τῶν τῆς φωνῆς ϛοιχείων πολλὰ εἶναι τὰ ἄλφα καὶ τὰ βῆτα καὶ μηθὲν εἶναι παρὰ τὰ πολλὰ αὐτὸ ἄλφα καὶ αὐτὸ βῆτα, ἔσονταί ἕνεκά

---

§. 2. *μὴ θήσει*] *μαθήσει T.* | *τις θῇ*] *τις τιθῇ ETJb.* | *πῶς θήσει*] *προθήσει T.*

§. 4. *ἀνάγκη δὴ*] *ἀνάγκη δὲ TAb* Ald. Bess. | *ἓν*] om. *Ab* Ald. Bess.

§. 5. *εἰ*] *ἐὰν E* Ald. | *ϛοιχείων ἐθὲν — ἐδὲ τῶν ἄλλων*] om. *Gb.*

§ 6. *δὲ*] om. *T* Ald. | *ἐδ' ἐπιϛητὰ*] *τὸ ἐπιϛατὰ* Ald. | *ἔκ τε*] *τε* om. *Ab* Ald. | *πᾶν τρίγωνον*] *τρίγωνον* om. *Ab* Ald. Bess. | *ὀρθαῖς*] *ὀρθαί ETAb* Ald. Bess.

§. 7. *καὶ ἐκ*] *καὶ αἱ ἐκ Ab* Ald. Bess. | *καθόλε*] *αἱ καθόλε E* Ald., *ἢ καθόλε T.* | *ἔϛαι*] *ἔϛαί τι GbJb.* | *πρότερον δὲ τὸ*] *πότερον γὰρ T.* | *ἐϛιν*] *ἔϛαι Gb.*

§. 8. *τε*] om. *T.*

§. 9. *εἰ δὲ*] *εἴ τε Gb.* | *καὶ μηθὲν εἶναι — αὐτὸ βῆτα*] om. *GbJb.* | *ἕνεκά γε*] *γε ἕνεκα T.* | *αἱ*] *καὶ Gb.*

γε τάτε ἄπειροι αἱ ὅμοιαι συλλαβαί. τὸ δὲ τὴν ἐπιξήμην εἶναι καθόλε 10
πᾶσαν, ὥξε ἀναγκαῖον εἶναι καὶ τὰς τῶν ὄντων ἀρχὰς καθόλου εἶναι καὶ
289 Br. μὴ οὐσίας κεχωρισμένας, ἔχει μὲν μάλιστ' ἀπορίαν τῶν λεχθέντων, ὰ μὴν
ἀλλ' ἔστι μὲν ὡς ἀληθὲς τὸ λεγόμενον, ἔστι δ' ὡς ὐκ ἀληθές. ἡ γὰρ 11
ἐπιστήμη, ὥσπερ καὶ τὸ ἐπίξασθαι, διττόν, ὧν τὸ μὲν δυνάμει τὸ δὲ
ἐνεργείᾳ. ἡ μὲν ὖν δύναμις ὡς ὕλη τᾶ καθόλε ὅσα καὶ ἀόριξος τᾶ κα-
θόλε καὶ ἀορίξε ἐστίν, ἡ δ' ἐνέργεια ὡρισμένη καὶ ὡρισμένου τόδε τι
ὅσα τᾶδέ τινος. ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκὸς ἡ ὄψις τὸ καθόλου χρῶμα ὁρᾷ, 12
ὅτι τόδε τὸ χρῶμα ὃ ὁρᾷ χρῶμά ἐστιν· καὶ ὃ θεωρεῖ ὁ γραμματικός,
τόδε τὸ ἄλφα ἄλφα, ἐπεὶ εἰ ἀνάγκη τὰς ἀρχὰς καθόλου εἶναι, ἀνάγκη
καὶ τὰ ἐκ τάτων καθόλου, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀποδείξεων. εἰ δὲ τοῦτο, ὐκ 13
ἔξαι χωριξὸν ὐθὲν ὐδ' ὐσία. ἀλλὰ δῆλον ὅτι ἔξι μὲν ὡς ἐπιστήμη κα-
θόλου, ἔστι δ' ὡς οὔ.

LIBER XIV. (N)

Cap. 1.

Περὶ μὲν ὖν τῆς ὐσίας ταύτης εἰρήσθω τοσαῦτα, πάντες δὲ ποιᾶσι 1
τὰς ἀρχὰς ἐναντίας, ὥσπερ ἐν τοῖς φυσικοῖς, καὶ περὶ τὰς ἀκινήτους
ἐσίας ὁμοίως. εἰ δὲ τῆς τῶν ἁπάντων ἀρχῆς μὴ ἐνδέχεται πρότερόν τι 2
εἶναι, ἀδύνατον ἂν εἴη τὴν ἀρχὴν ἕτερόν τι ὖσαν εἶναι ἀρχήν, οἷον εἴ
τις λέγοι τὸ λευκὸν ἀρχὴν εἶναι ὐχ ᾗ ἕτερον ἀλλ' ᾗ λευκόν, εἶναι μέν-
τοι καθ' ὑποκειμένου, καὶ ἕτερόν τι ὂν λευκὸν εἶναι· ἐκεῖνο γὰρ πρότερον
ἔσται. ἀλλὰ μὴν γίγνεται πάντα ἐξ ἐναντίων ὡς ὑποκειμένου τινός· 3
1087 b *ἀνάγκη ἄρα μάλιξα τοῖς ἐναντίοις τᾶθ' ὑπάρχειν. ἀεὶ ἄρα πάντα τἀ-*
290 Br. *ναντία καθ' ὑποκειμένε, καὶ ὐθὲν χωριστόν. ἀλλ' ὥσπερ καὶ φαίνεται, 4*
ὐθὲν ὐσίᾳ ἐναντίον, καὶ ὁ λόγος μαρτυρεῖ. ὐθὲν ἄρα τῶν ἐναντίων

---

§. 10. *μὴ οὐσίας*] *μὴ οὔσας Ab.* | *ἔχει μὲν*] *μὲν* om. *Ab* Ald.

§. 11. *δυνάμει*] *δύναμις Gb* Ald. | *ἐνεργείᾳ*] *ἐνέργεια TGb* Ald. | *ὡρισμένου*] *ὡρισμένον Gb.*

§. 12. *τόδε τὸ*] *τὸ* om. *Gb.* | *ἐπεὶ εἰ*] *ἐπεὶ εἰ καὶ Gb.*

§. 13. *ἔξαι*] *ἔξι Gb.* | *μὲν ὡς*] *μὲν ὡς ἡ Jb.*

§. 1. *τῆς οὐσίας ταύτης*] *ταύτης τῆς οὐσίας GbJb.* | *δὲ*] *γὰρ GbJb.*

§. 2. *ἁπάντων*] *πάντων T* Ald. | *πρότερόν τι*] *τι πρότερον T.* | *λέγοι τὸ*] *τὸ* add. *E.*

§. 3. *μάλιξα τοῖς*] *μ. ἐν τοῖς T* Ald.

5 κυρίως ἀρχὴ πάντων ἀλλ' ἑτέρα. οἱ δὲ τὸ ἕτερον τῶν ἐναντίων ὕλην
ποιοῦσιν, οἱ μὲν τῷ ἑνὶ τῷ ἴσῳ τὸ ἄνισον, ὡς τοῦτο τὴν τοῦ πλήθους
6 ἴσαν φύσιν, οἱ δὲ τῷ ἑνὶ τὸ πλῆθος. γεννῶνται γὰρ οἱ ἀριθμοὶ τοῖς
μὲν ἐκ τῆς τοῦ ἀνίσου δυάδος τοῦ μεγάλου καὶ μικροῦ, τῷ δ' ἐκ τοῦ πλή-
θους, ὑπὸ τῆς τοῦ ἑνὸς δὲ οὐσίας ἀμφοῖν· καὶ γὰρ ὁ τὸ ἄνισον καὶ ἓν
λέγων τὰ στοιχεῖα, τὸ δ' ἄνισον ἐκ μεγάλου καὶ μικροῦ δυάδα, ὡς ἓν
ὄντα τὸ ἄνισον καὶ τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν λέγει, καὶ οὐ διορίζει ὅτι
7 λόγῳ ἀριθμῷ δ' ὅ. ἀλλὰ μὴν καὶ τὰς ἀρχὰς ἃς στοιχεῖα καλοῦσιν, οὐ
καλῶς ἀποδιδόασιν, οἱ μὲν τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν λέγοντες μετὰ τοῦ
ἑνὸς τρία ταῦτα στοιχεῖα τῶν ἀριθμῶν, τὰ μὲν δύο ὕλην, τὸ δ' ἓν τὴν
μορφήν, οἱ δὲ τὸ πολὺ καὶ ὀλίγον, ὅτι τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν μεγέθος
οἰκειότερα τὴν φύσιν, οἱ δὲ τὸ καθόλου μᾶλλον ἐπὶ τούτων τὸ ὑπερέχον
8 καὶ τὸ ὑπερεχόμενον. διαφέρει δὲ τούτων ὀθὲν ὡς εἰπεῖν πρὸς ἕνια τῶν
συμβαινόντων, ἀλλὰ πρὸς τὰς λογικὰς μόνον δυσχερείας, ἃς φυλάττον-
9 ται διὰ τὸ καὶ αὐτοὶ λογικὰς φέρειν τὰς ἀποδείξεις. πλὴν τοῦ αὐτοῦ
γε λόγου ἐστὶ τὸ ὑπερέχον καὶ τὸ ὑπερεχόμενον εἶναι ἀρχὰς ἀλλὰ μὴ τὸ
μέγα καὶ τὸ μικρόν, καὶ τὸν ἀριθμὸν πρότερον τῆς δυάδος ἐκ τῶν
στοιχείων· καθόλου γὰρ ἀμφότερα μᾶλλόν ἐστιν. νῦν δὲ τὸ μὲν λέγουσι
10 τὸ δ' οὐ λέγουσιν. οἱ δὲ τὸ ἕτερον καὶ τὸ ἄλλο πρὸς τὸ ἓν ἀντιτιθέασιν,
οἱ δὲ πλῆθος καὶ τὸ ἕν. εἰ δ' ἐστίν, ὥσπερ βούλονται, τὰ ὄντα ἐξ
ἐναντίων, τῷ δὲ ἑνὶ ἢ οὐθὲν ἐναντίον, ἢ εἴπερ ἄρα μέλλει, τὸ πλῆθος, 291 Br.
τὸ δ' ἄνισον τῷ ἴσῳ καὶ τὸ ἕτερον τῷ ταὐτῷ καὶ τὸ ἄλλο ταὐτῷ,
μάλιστα μὲν οἱ τὸ ἓν τῷ πλήθει ἀντιτιθέντες ἔχονταί τινος δόξης, οὐ
μὴν ἀδ' ὅτοι ἱκανῶς· ἔσαι γὰρ τὸ ἓν ὀλίγον· πλῆθος μὲν γὰρ ὀλιγότητι,
11 τὸ δὲ πολὺ τῷ ὀλίγῳ ἀντίκειται. τὸ δ' ἓν ὅτι μέτρον σημαίνει, φανερόν.
καὶ ἐν παντί ἐστί τι ἕτερον ὑποκείμενον, οἷον ἐν ἁρμονίᾳ δίεσις, ἐν δὲ
μεγέθει δάκτυλος ἢ πὺς ἤ τι τοιοῦτον, ἐν δὲ ῥυθμοῖς βάσις ἢ συλλαβή·

---

§. 5. *οἱ μὲν*] ὁ μὲν *Gb.* | *τοῦτο*] τούτου *T.* | *οἱ δὲ*] ὁ δὲ *E.*

§. 6. *ἄνισον ἐκ*] ἄνισον καὶ ἐκ *T.*

§. 7. *ἃς*] ἃ *T* Ald. | *μετὰ τοῦ ἑνὸς*] τοῦ ἑνὸς μετὰ *Ab.* | *καὶ τὸ μικρὸν*] τὸ om. *Gb.* | *οἰκειότερα*] οἰκειότερον *T.* | *φύσιν*] φύσιν ἐστὶν *GbJb.*

§. 8. *δὲ*] om. *T* Ald. | *τούτων ὀθὲν ὡς εἰπεῖν*] ὀθὲν τούτων, omissis *ὡς εἰπεῖν*, *GbJb.*

§. 9. *καὶ τὸ*] τὸ om. *EAb.*

§. 10. *πλῆθος*] τὸ πλ. *T* Ald. | *ἢ εἴπερ*] ἢ om. *T.* | *μέλλει*] ἀμέλει *AbGbJb.* | *ἕτερον τῷ*] ἕτερον καὶ τῷ *Gb.* | *ἄλλο*] ἄλλῳ *Ab.* | *ταὐτῷ*] αὐτῷ *ETGbJb*, τὸ αὐτῷ *Ab.*

§. 11. *ἐστί τι*] τι ἐστι *Gb*, ἐστι τὸ *T.* | *ἐν μὲν τοῖς*] μὲν om. *T.*

ὁμοίως δὲ καὶ ἐν βάρει σταθμός τις ὡρισμένος ἐσίν. καὶ κατὰ πάντων
1088a δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἐν μὲν τοῖς ποιοῖς ποιόν τι, ἐν δὲ τοῖς ποσοῖς
ποσόν τι. καὶ ἀδιαίρετον τὸ μέτρον, τὸ μὲν κατὰ τὸ εἶδος τὸ δὲ πρὸς 12
τὴν αἴσθησιν, ὡς ἐκ ὄντος τινὸς τῶ ἑνὸς καθ' αὑτὸ ἐσίας. καὶ τοῦτο
κατὰ λόγον· σημαίνει γὰρ τὸ ἓν ὅτι μέτρον πλήθες τινός, καὶ ὁ ἀρι-
θμὸς ὅτι πλῆθος μεμετρημένον καὶ πλῆθος μέτρων. διὸ καὶ εὐλόγως 13
ἐκ ἔστι τὸ ἓν ἀριθμός· οὐδὲ γὰρ τὸ μέτρον μέτρα, ἀλλ' ἀρχὴ καὶ τὸ
μέτρον καὶ τὸ ἕν. δεῖ δὲ ἀεὶ τὸ αὐτό τι ὑπάρχειν πᾶσι τὸ μέτρον, 14
οἷον εἰ ἵππος τὸ μέτρον, ἵππους, καὶ εἰ ἄνθρωπος, ἀνθρώπες. εἰ δ' 15
ἄνθρωπος καὶ ἵππος καὶ θεός, ζῷον ἴσως, καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἔσαι
ζῷα. εἰ δ' ἄνθρωπος καὶ λευκὸν καὶ βαδίζον, ἥκιστα μὲν ἀριθμὸς τού-
των διὰ τὸ ταὐτῷ πάνθ' ὑπάρχειν καὶ ἑνὶ κατὰ τὸν ἀριθμόν, ὅμως δὲ
γενῶν ἔσται ὁ ἀριθμὸς ὁ τούτων, ἢ τινος ἄλλης τοιαύτης προσηγορίας.
οἱ δὲ τὸ ἄνισον ὡς ἕν τι, τὴν δυάδα δὲ ἀόριστον ποιῆντες μεγάλε καὶ 16
292 Br. μικρῆ, πόρρω λίαν τῶν δοκούντων καὶ δυνατῶν λέγουσιν· πάθη τε γὰρ
ταῦτα καὶ συμβεβηκότα μᾶλλον ἢ ὑποκείμενα τοῖς ἀριθμοῖς καὶ τοῖς
μεγέθεσίν ἐστι, τὸ πολὺ καὶ ὀλίγον ἀριθμῆ, καὶ μέγα καὶ μικρὸν μεγέ-
θους, ὥσπερ ἄρτιον καὶ περιττόν, καὶ λεῖον καὶ τραχύ, καὶ εὐθὺ καὶ
καμπύλον. ἔτι δὲ πρὸς ταύτῃ τῇ ἁμαρτίᾳ καὶ πρός τι ἀνάγκη εἶναι 17
τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν καὶ ὅσα τοιαῦτα· τὸ δὲ πρός τι πάντων ἥκιστα
φύσις τις ἢ οὐσία τῶν κατηγοριῶν ἐστί, καὶ ὑσέρα τῆ ποιῆ καὶ ποσῆ·
καὶ πάθος τι τῆ ποσῆ τὸ πρός τι, ὥσπερ ἐλέχθη, ἀλλ' ἐκ ὕλη, εἴ τι
ἕτερον. καὶ τῷ ὅλως κοινῷ πρός τι, καὶ τοῖς μέρεσιν αὐτῆ καὶ εἴδεσιν. 18
ἐνθὲν γάρ ἐστιν ἅτε μέγα ἅτε μικρόν, ἅτε πολὺ ἅτε ὀλίγον, οὔθ' ὅλως
πρός τι, ὃ οὐχ ἕτερόν τι ὂν πολὺ ἢ ὀλίγον ἢ μέγα ἢ μικρὸν ἢ πρός τι

---

§. 12. καὶ] om. *T* Ald. | ἀδιαίρετον] ἀδ. γὰρ *GbJb*. | τὸ μέτρον] τὸ γὰρ μ. Ald. | τῆ ἑνὸς] om. Ald. | αὐτὸ] ἑαυτὸ *T*. | ὁ ἀριθμὸς] ὁ om. *Ab*.

§. 13. μέτρα] μετρεῖ *T*.

§. 15. θεός] θεὸς καὶ Ald. | λευκὸν] λευκὸς *T* Ald. | τὸν ἀριθμόν] τὸν om. *T*. | ἄλλης] ἄλλως *Gb*.

§. 16. οἱ δὲ τὸ] οἱ δὲ τὸν Ald. | ἕν τι] τι om. *E*. | ποιῆντες] ποιῆντες ἐκ Alex. in paraphr. 824, a, 42. Bess. | τὸ πολὺ] τὸ γὰρ πολὺ Ald.

§. 17. εἶναι τὸ μέγα] τὸ μέγα εἶναι *T*. | πάντων] πασῶν Alex. in paraphr. 824, a, 45. Etiam Bessarionem, quum vertat »minime praedicamentorum omnium«, non probabile est legisse πάντων — κατηγοριῶν, sed aut πασῶν κατηγ., aut πάντων κατηγορημάτων vel κατηγορεμένων. | τις ἢ οὐσία] om. *GbJb*. | καὶ ποσοῦ] καὶ τοῦ ποσοῦ *Ab* Ald. | ὥσπερ ἐλέχθη] ὡς προελέχθη Ald. | εἴ τι] ἤ τι *GbJb* Ald. Bess.

§. 18. τῷ] τὸ *T*. | ὅλως] ὅλῳ *Gb*. | ἢ πρός] ἃ πρός *E*, πρός *GbJb*.

19 ἐξίν. σημεῖον δ' ὅτι ἤκισα ἐσία τις καὶ ὄν τι τὸ πρός τι τὸ μόνον μὴ εἶναι
γένεσιν αὐτῷ μηδὲ φθορὰν μηδὲ κίνησιν, ὥσπερ κατὰ τὸ ποσὸν αὔξησις
καὶ φθίσις, κατὰ τὸ ποιὸν ἀλλοίωσις, κατὰ τόπον φορά, κατὰ τὴν
20 ἐσίαν ἡ ἁπλῆ γένεσις καὶ φθορά. ἀλλ' ἐ κατὰ τὸ πρός τι· ἄνευ γὰρ
τῷ κινηθῆναι ὁτὲ μὲν μεῖζον ὁτὲ δὲ ἔλαττον ἢ ἴσον ἔσται θατέρῳ κινη-
21 θέντος κατὰ τὸ ποσόν. ἀνάγκη τε ἑκάσου ὕλην εἶναι τὸ δυνάμει τοιῶ- 1088 b
τον, ὥστε καὶ ἐσίας· τὸ δὲ πρός τι οὔτε δυνάμει οὐσία ὔτε ἐνεργείᾳ.
ἄτοπον ἴν, μᾶλλον δὲ ἀδύνατον, τὸ ἐσίας μὴ ἐσίαν ποιεῖν ϛοιχεῖον καὶ
22 πρότερον· ὕστερον γὰρ πᾶσαι αἱ κατηγορίαι. ἔτι δὲ τὰ στοιχεῖα οὐ
κατηγορεῖται καθ' ὧν στοιχεῖα, τὸ δὲ πολὺ καὶ ὀλίγον καὶ χωρὶς καὶ
ἅμα κατηγορεῖται ἀριθμῷ, καὶ τὸ μακρὸν καὶ τὸ βραχὺ γραμμῆς, καὶ 293 Br.
23 ἐπίπεδόν ἐστι καὶ πλατὺ καὶ στενόν. εἰ δὲ δὴ καὶ ἔστι τι πλῆθος οὗ
τὸ μὲν ἀεὶ ὀλίγον, οἷον ἡ δυάς (εἰ γὰρ πολύ, τὸ ἓν ἂν ὀλίγον εἴη),
κἂν πολὺ ἁπλῶς εἴη, οἷον ἡ δεκὰς πολύ, καὶ εἰ ταύτης μή ἐστι πλεῖον,
24 ἢ τὰ μύρια. πῶς ἴν ἔσται ὕτως ἐξ ὀλίγω καὶ πολλῷ ὁ ἀριθμός; ἢ
γὰρ ἄμφω ἔδει κατηγορεῖσθαι ἢ μηδέτερον· νῦν δὲ τὸ ἕτερον μόνον
κατηγορεῖται.

Cap. 2.

1 Ἁπλῶς δὲ δεῖ σκοπεῖν, ἆρα δυνατὸν τὰ ἀΐδια ἐκ στοιχείων συγ-
2 κεῖσθαι; ὕλην γὰρ ἕξει· σύνθετον γὰρ πᾶν τὸ ἐκ στοιχείων. εἰ τοίνυν
ἀνάγκη, ἐξ ἵ ἐστίν, εἰ καὶ ἀεί ἐστι κἂν εἰ ἐγένετο, ἐκ τούτω γίγνεσθαι,

---

§. 19. μόνον] μόνου *EJb.* | ἁπλῆ] ἁτλῶς *Gb* Ald.

§. 20. ἔλαττον] ἔλασσον *ETAb* Ald. | ἔσαι] ἐϛὶ *GbJb.*

§. 21. ἄτοπον οὖν] ἄτοπον δὲ *GbJb.* | γὰρ] δὲ *T.*

§. 22. καθ' ὧν] καθ' ὧν τὰ *GbJb.* | κατηγορεῖται] κατηγόρηται *Gb.* | ἀριθμοῦ] ἀριθμῶν *Ab*, τοῦ ἀριθμοῦ *Gb* Ald. | καὶ πλατὺ] καὶ om. *GbJb.*

§. 23. οἷ] οὐ *E*, ὧν *GbJb* Ald. | τὸ μὲν ἀεὶ] ἀεὶ τὸ Bess., quum vertat: »cujus semper ipsum paucum sit.« Sequentia ita interpretatur: »et si multum simpliciter, nimirum erit veluti denarius multum, et si hoc pacto non est, plus quam dena millia,« unde eum credas legisse κἂν πολὺ ἁπλῶς, εἴη οἷον ἡ δεκὰς πολύ, καὶ εἰ ταύτῃ μὴ ἐϛι, πλεῖον ἢ τὰ μύρια. | καὶ εἰ] κἂν εἰ *S.* | ἢ τὰ μύρια] om. *GbJb.*

§. 24. οὕτως] οὗτος *E*, om. *T.* | νῦν δὲ τὸ] τὸ om. Ald. | μόνον] οὐ μόνον *Jb.*

§. 1. δεῖ] om. *Gb.* | ἆρα] ἆρά ἐϛι Ald.

§. 2. εἰ τοίνυν] ἰ τοίνυν *Ab*, ἔτι τοίνυν *T.* | κἂν] καὶ Ald. | ἐκ τούτω] ἐκ τούτων *Gb.* | γίγνεσθαι] γίγνεσθαι καὶ *T.* | ἐκ τῶ] εἰϛ τὸ *Ab.* | οὐ γὰρ] οὐδὲ γὰρ *GbJb.* | ἐγίγνετο] ἐγένετο *Ab.* | ἄλλο ὕλην] ἄλλου ὕλην *Ab.* | ἔτη] ἐϛι *Gb.* | καὶ τὸ] τὸ om. *TAb.* | οἷ] οὐ *Gb.*

γίγνεται δὲ πᾶν ἐκ τῦ δυνάμει ὄντος τῦτο ὃ γίγνεται (ὃ γὰρ ἂν ἐγίγνετο ἐκ τῦ ἀδυνάτυ ὃδὲ ἦν), τὸ δὲ δυνατὸν ἐνδέχεται καὶ ἐνεργεῖν καὶ μή, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα ἀεί ἐστιν ὁ ἀριθμὸς ἢ ὁτιῦν ἄλλο ὕλην ἔχον, ἐνδέχοιτ' ἂν μὴ εἶναι, ὥσπερ καὶ τὸ μίαν ἡμέραν ἔχον καὶ τὸ ὁποσαῦν ἔτη· εἰ δ' ἕτω, καὶ τὸ τοσῦτον χρόνον ἕ μή ἐστι πέρας. οὐκ ἂν τοίνυν εἴη 3
ἀΐδια, εἴπερ μὴ ἀΐδιον τὸ ἐνδεχόμενον μὴ εἶναι, καθάπερ ἐν ἄλλοις λόγοις συνέβη πραγματευθῆναι. εἰ δ' ἐστὶ τὸ λεγόμενον νῦν ἀληθὲς 4
καθόλυ, ὅτι ὐδεμία ἐστὶν ἀΐδιος ὐσία ἐὰν μὴ ᾖ ἐνεργείᾳ, τὰ δὲ ϛοιχεῖα ὕλη τῆς ὐσίας, ὐδεμιᾶς ἂν εἴη ἀϊδίυ ὐσίας ϛοιχεῖα ἐξ ὧν ἐϛὶν ἐνυπαρ-
χόντων. εἰσὶ δέ τινες οἳ δυάδα μὲν ἀόριστον ποιοῦσι τὸ μετὰ τῦ ἑνὸς 5
ϛοιχεῖον, τὸ δ' ἄνισον δυσχεραίνυσιν εὐλόγως διὰ τὰ συμβαίνοντα ἀδύ-
νατα· οἷς τοσαῦτα μόνον ἀφῄρηται τῶν δυσχερῶν, ὅσα διὰ τὸ ποιεῖν 6
294 Br. τὸ ἄνισον καὶ τὸ πρός τι ϛοιχεῖον ἀναγκαῖα συμβαίνει τοῖς λέγουσιν· ὅσα δὲ χωρὶς ταύτης τῆς δόξης, ταῦτα κἀκείνοις ὑπάρχειν ἀναγκαῖον, ἐάν τε τὸν εἰδητικὸν ἀριθμὸν ἐξ αὐτῶν ποιῶσιν, ἐάν τε τὸν μαθηματικόν.
1089a πολλὰ μὲν ἓν τὰ αἴτια τῆς ἐπὶ ταύτας τὰς αἰτίας ἐκτροπῆς, μάλιστα 7
δὲ τὸ ἀπορῆσαι ἀρχαϊκῶς. ἔδοξε γὰρ αὐτοῖς πάντ' ἔϛεϛθαι ἓν τὰ ὄντα, 8
αὐτὸ τὸ ὄν, εἰ μή τις λύσει καὶ ὁμόϛε βαδιεῖται τῷ Παρμενίδυ λόγῳ „οὐ γὰρ μήποτε τοῦτο δαῆς εἶναι μὴ ἐόντα," ἀλλ' ἀνάγκη εἶναι τὸ μὴ ὂν δεῖξαι ὅτι ἔϛτιν· οὕτω γὰρ ἐκ τῦ ὄντος καὶ ἄλλυ τινὸς τὰ ὄντα ἔϛεϛθαι, εἰ πολλά ἐστιν. καίτοι πρῶτον μέν, εἰ τὸ ὄν, πολλαχῶς· τὸ 9
μὲν γὰρ ὅτι ὐσίαν ϛημαίνει, τὸ δ' ὅτι ποιόν, τὸ δ' ὅτι ποϛόν, καὶ τὰς ἄλλας δὴ κατηγορίας. ποῖον ἓν τὰ ὄντα πάντα ἕν, εἰ μὴ τὸ μὴ 10
ὂν ἔϛαι; πότερον αἱ ὐσίαι ἢ τὰ πάθη; καὶ τὰ ἄλλα δὴ ὁμοίως ἅπαντα· καὶ ἔϛται ἓν τὸ τόδε καὶ τὸ τοιόνδε καὶ τὸ τοϛόνδε καὶ τἆλλα ὅϛα ἕν

---

§. 3. λόγοις] om. *E* Alex. in lemm. 825, a, 14. Bess.

§. 4. εἰ δ'] εἰ δή *T.* | ἐνεργείᾳ] ἐνέργεια *EAb.*

§. 5. ϛοιχεῖον] ϛοιχείου Ald. | ἄνισον] ἀόριϛον *Gb.*

§. 6. οἷς] εἰϛ *T.* | καὶ τὸ πρός] τὸ om. *Ab.* | ἀναγκαῖα] ἀναγκαῖον *TAb.* | συμβαίνει] συμβαίνϛι Ald. | ταῦτα] ταὐτὰ *T.* | εἰδητικὸν] εἰδικὸν *Ab* Ald. | τὸν μαθηματικόν] τῶν μαθηματικῶν *Gb.*

§. 7. ἐκτροπῆς] ἐπιτροπῆϛ *T.*

§. 8. βαδιεῖται] om. *T.* | δαῇς] δαμῇ *E*, δυνάμει *T*, οὐδαμῇ *AbGbJb* Ald. Bess., μηδαμῇ Alex. 825, a, 27. | ἐόντα] ἐῶντα *Ab* Ald. | ἀνάγκη] ἀνάγκην *Gb*, »necesse esse« Bess. | εἶναι] om. *T.* | οὕτω] ὄντωϛ *E.*

§. 9. τὸ δ' ὅτι ποϛόν] om. *Gb.*

§. 10. τὸ μὴ ὄν] μὴ om. *Gb.* | ἄλλα δὴ] δὴ om. *Gb.* | ἅπαντα] ἢ πάντα *Jb*, ἢ ἅπαντα *Gb* Ald. Bess. | καὶ τὸ τοϛόνδε] om. *Gb*, τὸ om. *T* Ald. | τἆλλα] ἄλλα *Gb.* | ἕν] om. *E.*

11 τι σημαίνει. ἀλλ' ἄτοπον, μᾶλλον δὲ ἀδύνατον, τὸ μίαν φύσιν τινὰ
γενομένην αἰτίαν εἶναι τοῦ τοῦ ὄντος τὸ μὲν τόδε εἶναι, τὸ δὲ τοιόνδε,
12 τὸ δὲ τοσόνδε, τὸ δὲ πῇ. ἔπειτα ἐκ ποίᾳ μὴ ὄντος καὶ ὄντος τὰ ὄντα;
πολλαχῶς γὰρ καὶ τὸ μὴ ὄν, ἐπειδὴ καὶ τὸ ὄν· καὶ τὸ μὲν μὴ ἄνθρωπον
σημαίνει τὸ μὴ εἶναι τοδί, τὸ δὲ μὴ εὐθὺ τὸ μὴ εἶναι τοιονδί, τὸ δὲ μὴ τρίπηχυ
τὸ μὴ εἶναι τοσονδί. ἐκ ποίᾳ οὖν ὄντος καὶ μὴ ὄντος πολλὰ τὰ ὄντα;
13 βούλεται μὲν δὴ τὸ ψεῦδος καὶ ταύτην τὴν φύσιν λέγειν τὸ ἐκ ὄν, ἐξ
οὗ καὶ τῷ ὄντος πολλὰ τὰ ὄντα. διὸ καὶ ἐλέγετο ὅτι δεῖ ψεῦδός τι
ὑποθέσθαι, ὥσπερ καὶ οἱ γεωμέτραι τὸ ποδιαίαν εἶναι τὴν μὴ ποδιαίαν. 295 Br.
14 ἀδύνατον δὲ ταῦθ' ἅτως ἔχειν. ἅτε γὰρ οἱ γεωμέτραι ψεῦδος οὐθὲν
ὑποτίθενται (ἀ γὰρ ἐν τῷ συλλογισμῷ ἡ πρότασις), οὔτ' ἐκ τοῦ ἅτω
15 μὴ ὄντος τὰ ὄντα γίγνεται ἀδὲ φθείρεται· ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ μὲν κατὰ
τὰς πτώσεις μὴ ὂν ἰσαχῶς ταῖς κατηγορίαις λέγεται, παρὰ τοῦτο δὲ τὸ
ὡς ψεῦδος λέγεται τὸ μὴ ὂν καὶ τὸ κατὰ δύναμιν, ἐκ τούτου ἡ γένεσίς
ἐστιν, ἐκ τοῦ μὴ ἀνθρώπου δυνάμει δὲ ἀνθρώπου ἄνθρωπος, καὶ ἐκ τοῦ
μὴ λευκοῦ δυνάμει δὲ λευκοῦ λευκόν, ὁμοίως ἐάν τε ἕν τι γίγνηται ἐάν τε
16 πολλά. φαίνεται δὲ ἡ ζήτησις πῶς πολλὰ τὸ ὂν τὸ κατὰ τὰς ἐσίας
17 λεγόμενον· ἀριθμοὶ γὰρ καὶ μήκη καὶ σώματα τὰ γεννώμενά ἐσιν. ἄτοπον
δὴ τὸ ὅπως μὲν πολλὰ τὸ ὄν, τὸ τί ἐσι ζητῆσαι, πῶς δὲ ἢ ποιὰ ἢ
ποσά, μή. οὐ γὰρ δὴ ἡ δυὰς ἡ ἀόριστος αἰτία οὐδὲ τὸ μέγα καὶ τὸ
μικρὸν τοῦ δύο λευκὰ ἢ πολλὰ εἶναι χρώματα ἢ χυμὸς ἢ σχήματα· ἀρι- 1089 b
18 θμοὶ γὰρ ἂν καὶ ταῦτα ἦσαν καὶ μονάδες. ἀλλὰ μήν εἴ γε ταῦτ' ἐπῆλ-
θον, εἶδον ἂν τὸ αἴτιον καὶ τὸ ἐν ἐκείνοις· τὸ γὰρ αὐτὸ καὶ τὸ ἀνά-
19 λογον αἴτιον. αὕτη γὰρ ἡ παρέκβασις αἰτία καὶ τοῦ τὸ ἀντικείμενον
ζητοῦντας τῷ ὄντι καὶ τῷ ἑνί, ἐξ ἧς καὶ τούτων τὰ ὄντα, τὸ πρός τι

---

§. 11. τοῦ τοῦ] τοῦ *T*, καὶ τούτου καὶ ὄντος εἶναι τοῦ *Ab*, καὶ τούτου καὶ ὄντος εἶναι αὐτοῦ, Ald., »impossibile, unam aliquam naturam factam causam et hujus entis et ejusdem entis sit quoddam hoc, quoddam tale« Bess. | τόδε εἶναι] εἶναι τόδε *GbJb*. | τοιόνδε] om. *Ab*.

§. 12. ἐκ ποίου] ἐκ τοῦ ποίου *Gb*.

§. 13. λέγειν] λέγει Alex. 825, b, 13. | δεῖ] δὴ *Gb*, om. *E*. | ὥσπερ καὶ] καὶ om. *Gb*. | τὸ ποδιαίαν] τὴν π. *T*. | συλλογισμῷ] λογισμῷ *Gb*.

§. 15. τὸ ὡς ψεῦδος] τόδε ὡς ψ. Ald. | τὸ μὴ ὂν] τὸ om. *T*. | ἕν τι] τι om. *EGb* Ald.

§. 16. τὰ γεννώμενά] τὰ om. *J*.

§. 17. δὴ τὸ] δὲ τὸ *Jb*, δὲ καὶ *Gb*. | ἐστι ζητῆσαι] ἐπιζητῆσαι *Gb*. | αἰτία] οὐσία *Gb*. | ἦσαν καὶ] καὶ om. *Gb*.

§. 18. ἐπῆλθον] ἐπῆλθεν *E*.

§. 19. τοῦ τὸ] τὸ τὸ *E*, τοῦτο *Gb*. | ζητοῦντας] ζητοῦντα *E*.

καὶ τὸ ἄνισον ὑποθεῖναι, ὃ ἔτ' ἐναντίον ἔτ' ἀπόφασις ἐκείνων, μία τε φύσις τῶν ὄντων ὥσπερ καὶ τὸ τί καὶ τὸ ποιόν. καὶ ζητεῖν ἔδει καὶ τοῦτο, πῶς πολλὰ τὰ πρός τι ἀλλ' ἐχ ἕν. νῦν δὲ πῶς μὲν πολλαὶ μονάδες παρὰ τὸ πρῶτον ἓν ζητεῖται, πῶς δὲ πολλὰ ἄνισα παρὰ τὸ ἄνισον ἐκέτι. καίτοι χρῶνται καὶ λέγουσι μέγα μικρόν, πολὺ ὀλίγον, ἐξ ὧν οἱ ἀριθμοί, μακρὸν βραχύ, ἐξ ὧν τὸ μῆκος, πλατὺ στενόν, ἐξ ὧν
296 Br. τὸ ἐπίπεδον, βαθὺ ταπεινόν, ἐξ ὧν οἱ ὄγκοι· καὶ ἔτι δὴ πλείω εἴδη λέγουσι τῇ πρός τι. τούτοις δὴ τί αἴτιον τῇ πολλὰ εἶναι; ἀνάγκη μὲν ἕν, ὥσπερ λέγομεν, ὑποθεῖναι τὸ δυνάμει ὂν ἑκάστῳ. τοῦτο δὲ προσαπεφήνατο ὁ ταῦτα λέγων, τί τὸ δυνάμει τόδε καὶ οὐσίᾳ, μὴ ὂν δὲ καθ' αὑτό, ὅτι τὸ πρός τι, ὥσπερ εἰ εἶπε τὸ ποιόν, ὃ ἅτε δυνάμει ἐξὶ τὸ ἓν ἢ τὸ ὄν, ἅτε ἀπόφασις τῆ ἑνὸς οὐδὲ τῆ ὄντος, ἀλλ' ἕν τι τῶν ὄντων. πολύ τε μᾶλλον, ὥσπερ ἐλέχθη, εἰ ἐζητεῖτο πῶς πολλὰ τὰ ὄντα, μὴ τὰ ἐν τῇ αὐτῇ κατηγορίᾳ ζητεῖν, πῶς πολλαὶ οὐσίαι ἢ πολλὰ ποιά, ἀλλὰ πῶς πολλὰ τὰ ὄντα· τὰ μὲν γὰρ οὐσίαι, τὰ δὲ πάθη, τὰ δὲ πρός τι. ἐπὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων κατηγοριῶν ἔχει τινὰ καὶ ἄλλην ἐπίσασιν πῶς πολλά· διὰ γὰρ τὸ μὴ χωριστὰ εἶναι τῷ τὸ ὑποκείμενον πολλὰ γίγνεσθαι καὶ εἶναι ποιά τε πολλὰ εἶναι καὶ ποσά. καίτοι δεῖ γέ τινα εἶναι ὕλην ἑκάστῳ γένει· πλὴν χωριστὴν ἀδύνατον τῶν οὐσιῶν. ἀλλ' ἐπὶ τῶν τόδε τι ἔχει τινὰ λόγον, πῶς πολλὰ τὸ τόδε τι, εἰ μή τι ἔσαι καὶ τόδε τι καὶ φύσις τις τοιαύτη. αὕτη δέ ἐσιν ἐκεῖθεν μᾶλλον ἡ ἀπορία, πῶς πολλαὶ ἐνεργείᾳ οὐσίαι ἀλλ' οὐ μία. ἀλλὰ μὴν καὶ εἰ μὴ ταὐτόν ἐσι τὸ τόδε καὶ τὸ ποσόν, οὐ λέγεται πῶς καὶ διὰ τί πολλὰ τὰ ὄντα, ἀλλὰ πῶς ποσὰ πολλά. ὁ γὰρ ἀριθμὸς πᾶς ποσόν τι σημαίνει· καὶ ἡ μονάς, εἰ μὴ μέτρον, ὅτι τὸ κατὰ τὸ ποσὸν ἀδιαίρετον. εἰ μὲν οὖν ἕτερον τὸ

20 21 22 23 24 25 26 27

---

§. 20. *τὰ πρός*] *τὸ πρός Ab.*

§. 21. *καὶ ἔτι δὴ πλείω εἴδη*] *ἔτι δὲ εἴδη πλείω Γ, καὶ ἔτι εἰ εἴδη πλείω* Ald.

§. 22. *δυνάμει ὄν*] *δυνάμενον Ab.* | *δυνάμει*] *δυνάμει ὄν* (leg. *ὂν*) Ald. Bessario totum locum sic vertit: »hoc quoque commonstravit, quod aliquid potentia sit ens, hocque substantia.« | *ὥσπερ εἰ*] *εἰ* om. *Gb.* | *οὐδὲ*] *οὔτε* codices.

§. 23. *ἐλέχθη*] *εἰ ἐλέχθη καὶ Gb.* | *ἐζητεῖτο*] *ἐζήτει τὸ Gb, ἐζήτει TAb* Ald. Bess. | *ἐν τῇ αὐτῇ*] *τῇ* om. *Gb.*

§. 24. *τῷ τὸ*] *τό τι T.* | *γίγνεσθαι καὶ εἶναι*] *γ. καὶ ἕν* Alex. in lemm. 826, a, 20. 48., errore, ut videtur, librariorum, quum in paraphrasi vulgatum textum sequatur a, 23. 29.

§. 25. *οὐσίαι ἀλλ'*] *οὖσαι ἀλλ' E.* | *οὐ*] om. *Gb.*

§. 26. *καὶ εἰ*] *εἰ καὶ GbJb.* | *πῶς ποσὰ*] *πῶς καὶ διὰ τί ποσὰ* Ald. | *ὁ γὰρ ἀριθμὸς — πῶς πολλά* §. 27.] om. *T.* | *κατὰ τὸ*] *τὸ* om. *Jb.*

§. 27. *οὐ λέγεται*] *ὅτι οὐ λ.* Ald. | *ταὐτό*] *ταῦτα* Ald.

ὅτι κἀκεῖνα, ὧν ἰδέαι αὗται τυγχάνουσιν οὖσαι, συγκείμενα ἔσαι, οἷον εἰ
40 τὰ ζῷα φαίη τις συγκεῖσθαι ἐκ ζῴων, εἰ τούτων ἰδέαι εἰσίν. ὅλως δὲ 1082 b
τὸ ποιεῖν τὰς μονάδας διαφόρους ὁπωσοῦν ἄτοπον καὶ πλασματῶδες (λέγω
41 δὲ πλασματῶδες τὸ πρὸς ὑπόθεσιν βεβιασμένον)· ἔτε γὰρ κατὰ τὸ ποσὸν
ἔτε κατὰ τὸ ποιὸν ὁρῶμεν διαφέρουσαν μονάδα μονάδος, ἀνάγκη τε ἢ
ἴσον ἢ ἄνισον εἶναι ἀριθμόν, πάντα μὲν ἀλλὰ μάλιστα τὸν μοναδικόν.
42 ὥστ' εἰ μήτε πλείων μήτ' ἐλάττων, ἴσος· τὰ δ' ἴσα καὶ ὅλως ἀδιά-
43 φορα ταὐτὰ ὑπολαμβάνομεν ἐν τοῖς ἀριθμοῖς. εἰ δὲ μή, οὐδ' αἱ ἐν
ταύτῃ τῇ δεκάδι δυάδες ἀδιάφοροι ἔσονται ἴσαι οὖσαι· τίνα γὰρ
44 αἰτίαν ἔξει λέγειν ὁ φάσκων ἀδιαφόρους εἶναι; ἔτι εἰ ἅπασα μονὰς καὶ
μονὰς ἄλλη δύο, ἡ δ' ἐκ τῆς δυάδος αὐτῆς μονὰς καὶ ἡ ἐκ τῆς τριάδος
αὐτῆς δυὰς ἔσται ἐκ διαφερουσῶν τε, καὶ πότερον προτέρα τῆς τριάδος
45 ἢ ὑσέρα; μᾶλλον γὰρ ἔοικε προτέραν ἀναγκαῖον εἶναι· ἡ μὲν γὰρ ἅμα
46 τῇ τριάδι, ἡ δ' ἅμα τῇ δυάδι τῶν μονάδων. καὶ ἡμεῖς μὲν ὑπολαμ-
βάνομεν ὅλως ἓν καὶ ἕν, καὶ ἐὰν ᾖ ἴσα ἢ ἄνισα, δύο εἶναι, οἷον τἀγα-
θὸν καὶ τὸ κακόν, καὶ ἄνθρωπον καὶ ἵππον· οἱ δ' ὅτως λέγοντες οὐδὲ
47 τὰς μονάδας. εἴτε δὲ μή ἐσι πλείων ἀριθμὸς ὁ τῆς τριάδος αὐτῆς ἢ
ὁ τῆς δυάδος, θαυμαξόν· εἴτε ἐσὶ πλείων, δῆλον ὅτι καὶ ἴσος ἔνεσι τῇ
48 δυάδι, ὥστε οὗτος ἀδιάφορος αὐτῇ τῇ δυάδι. ἀλλ' ὃν ἐνδέχεται, εἰ
πρῶτός τίς ἐστιν ἀριθμὸς καὶ δεύτερος· οὐδὲ ἔσονται αἱ ἰδέαι ἀριθμοί.
49 τοῦτο μὲν γὰρ αὐτὸ ὀρθῶς λέγουσιν οἱ διαφόρους τὰς μονάδας ἀξιοῦντες 277 Br.
εἶναι, εἴπερ ἰδέαι ἔσονται, ὥσπερ εἴρηται πρότερον· ἓν γὰρ τὸ εἶδος.
50 αἱ δὲ μονάδες εἰ ἀδιάφοροι, καὶ αἱ δυάδες καὶ αἱ τριάδες ἔσονται ἀδιά-
51 φοροι. διὸ καὶ τὸ ἀριθμεῖσθαι ὅτως, ἓν δύο, μὴ προσλαμβανομένου
πρὸς τῷ ὑπάρχοντι ἀναγκαῖον αὐτοῖς λέγειν· ἔτε γὰρ ἡ γένεσις ἔσται
ἐκ τῆς ἀορίστου δυάδος, ἔτ' ἰδέαν ἐνδέχεται εἶναι· ἐνυπάρξει γὰρ ἑτέρα
52 ἰδέα ἐν ἑτέρᾳ, καὶ πάντα τὰ εἴδη ἑνὸς μέρη. διὸ πρὸς μὲν τὴν ὑπό-

---

§. 41. μονάδα] om. *Ab.* | τε] τε καὶ *GbJb.*
§. 42. ἴσος· τὰ δ' ἴσα] ἴσος τὰ δὲ ἴσως *T*, ἴσως τὰ δίκαια *Gb.*
§. 43. ἔξει λέγειν] λέγειν om. *Gb.*
§. 44. ἐκ δ' ἐκ] δ' om. *Ab.* | ὑσέρα] ὑστεραία *Gb.*
§. 45. γὰρ] μὲν γὰρ *Gb*, δὲ Ald. | ἡ δ' ἅμα] ἢ δ' ἅμα Ald.
§. 46. οἱ δ' οὕτως] οὐ δ' οὕτως *ET.*
§. 47. δὲ] δὴ *Gb*, om. Ald. | πλείων δῆλον] πλείω δῆλον *Ab.* | αὐτῇ τῇ δυάδι] αὐτῇ τῇ δεκάδι *Gb.*
§. 50. εἰ] om. *T.* | ἀδιάφοροι] διάφοροι *Gb.* | ἔσονται] om. *T.*
§. 51. οὔτ' ἰδέαν] οὔτε δὲ ἂν *T.*
§. 52. τοῦτο γ'] γ' om. *Gb.* | μερίδας] τὰς μ. *GbJb.*

θεσιν ὀρθῶς λέγουσιν, ὅλως δ' ἐκ ὀρθῶς· πολλὰ γὰρ ἀναιρῆσιν, ἐπεὶ τοῦτό γ' αὐτὸ ἔχειν τινὰ φήσεσιν ἀπορίαν, πότερον, ὅταν ἀριθμῶμεν καὶ εἴπωμεν ἓν δύο τρία, προσλαμβάνοντες ἀριθμῆμεν ἢ κατὰ μερίδας. ποιῆμεν δὲ ἀμφοτέρως· διὸ γελοῖον ταύτην εἰς τηλικαύτην τῆς οὐσίας 53
ἀνάγειν διαφοράν.

Cap. 8.

1083 a Πάντων δὲ πρῶτον καλῶς ἔχει διορίσασθαι τίς ἀριθμῆ διαφορὰ 1
καὶ μονάδος, εἰ ἔστιν. ἀνάγκη δὴ ἢ κατὰ τὸ ποσὸν ἢ κατὰ τὸ ποιὸν
διαφέρειν· τούτων δ' οὐδέτερον φαίνεται ἐνδέχεσθαι ὑπάρχον. ἀλλ' ἥ 2
ἀριθμός, κατὰ τὸ ποσόν. εἰ δὲ δὴ καὶ αἱ μονάδες τῷ ποσῷ διέφερον,
κἂν ἀριθμὸς ἀριθμῆ διέφερεν ὁ ἴσος τῷ πλήθει τῶν μονάδων. ἔτι 3
πότερον αἱ πρῶται μείζους ἢ ἐλάττες, καὶ αἱ ὕστερον ἐπιδιδόασιν ἢ
τοὐναντίον; πάντα γὰρ ταῦτα ἄλογα. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ κατὰ τὸ ποιὸν 4
διαφέρειν ἐνδέχεται. οὐθὲν γὰρ αὐταῖς οἷόν τε ὑπάρχειν πάθος· ὕσερον
γὰρ καὶ τοῖς ἀριθμοῖς φασὶν ὑπάρχειν τὸ ποιὸν τῆ ποσῆ. ἔτι οὔτ' ἂν 5
ἀπὸ τῆ ἑνὸς τῆτ' αὐταῖς γένοιτο οὔτ' ἂν ἀπὸ τῆς δυάδος· τὸ μὲν γὰρ
278 Br. οὐ ποιόν, ἡ δὲ ποσὸν ποιόν· τῆ γὰρ πολλὰ τὰ ὄντα εἶναι αἰτία αὐτῆς
ἡ φύσις. εἰ δ' ἄρα ἔχει πως ἄλλως, λεκτέον ἐν ἀρχῇ μάλιστα τοῦτο 6
καὶ διοριστέον περὶ μονάδος διαφορᾶς, μάλιστα μὲν καὶ διότι ἀνάγκη
ὑπάρχειν· εἰ δὲ μή, τίνα λέγουσιν; ὅτι μὲν οὖν, εἴπερ εἰσὶν ἀριθμοὶ 7
αἱ ἰδέαι, οὔτε συμβλητὰς τὰς μονάδας ἁπάσας ἐνδέχεται εἶναι, φανερόν,
ἔτε ἀσυμβλήτες ἀλλήλαις ἀδέτερον τῶν τρόπων. ἀλλὰ μὴν ἀδ' ὡς ἕτεροί 8
τινες λέγεσι περὶ τῶν ἀριθμῶν λέγεται καλῶς. εἰσὶ δ' ἕτοι ὅσοι ἰδέας
μὲν ἐκ οἴονται εἶναι ἄθ' ἁπλῶς ἔτε ὡς ἀριθμές τινας ἅσας, τὰ δὲ μα-
θηματικὰ εἶναι καὶ τὲς ἀριθμὲς πρώτες τῶν ὄντων, καὶ ἀρχὴν αὐτῶν
εἶναι αὐτὸ τὸ ἕν. ἄτοπον γὰρ τὸ ἓν μὲν εἶναί τι πρῶτον τῶν ἑνῶν, 9
ὥσπερ ἐκεῖνοί φασι, δυάδα δὲ τῶν δυάδων μή, μηδὲ τριάδα τῶν τριάδων·

---

§. 53. τῆς οὐσίας] om. *Gb*.
§. 1. δὲ] τε *AbET* Ald. | δὴ] δ' *EAbJb* Bess. | ἥ] om. *Gb*.
§. 2. ἥ] ἢ *EGbJb* Ising., ἥ *T*. | κατὰ τὸ] τὸ om. *EJb*. | ὁ ἴσος] om. *Gb*.
§. 3. καὶ αἱ ὕστερον] αἱ om. *TAb* Ald., καὶ αἱ ὕστεροι *Gb*.
§. 4. γὰρ καὶ τοῖς] γ. κ. ἐν τοῖς *Gb*, γὰρ om. Ald.
§. 5. οὐ ποιόν] οὐ om. *Gb*. | ἡ] ἢ ὁ *T*. | ποσὸν ποιόν] ποσοποιόν *GbJb*. | αὐτῆς] αὕτη *Ab* Ald. Bess. | ἡ φύσις] φησιν *Gb*.
§. 6. ὑπάρχειν] ὑπάρχει *Gb*.
§. 7. τῶν τρόπων] τρόπον *Gb*, τὸν τρόπων *E*.
§. 8. ὡς ἀριθμούς] ὡς om. *Gb*. | ἀρχὴν] ἀρχὰς *T*, τὴν ἀρχὴν *Gb*.
§. 9. ἑνῶν] ἕνων *EAbJb*, ἕνων Ald., ἑνάδων *Gb*. | δυάδα δὲ τῶν] δ. δὲ καὶ *T*.

10 τῇ γὰρ αὐτῇ λόγῳ πάντα ἐξίν. εἰ μὲν ἦν ἕτως ἔχει τὰ περὶ τὸν ἀριθμόν
11 καὶ θήσει τις εἶναι τὸν μαθηματικὸν μόνον, οὐκ ἔσι τὸ ἓν ἀρχή. ἀνάγκη
γὰρ διαφέρειν τὸ ἓν τὸ τοιοῦτο τῶν ἄλλων μονάδων· εἰ δὲ τοῦτο, καὶ
δυάδα τινὰ πρώτην τῶν δυάδων, ὁμοίως δὲ καὶ τὰς ἄλλας ἀριθμὰς τὰς
12 ἐφεξῆς. εἰ δέ ἐσι τὸ ἓν ἀρχή, ἀνάγκη μᾶλλον, ὥσπερ Πλάτων ἔλεγεν,
ἔχειν τὰ περὶ τὰς ἀριθμάς, καὶ εἶναί τινα δυάδα πρώτην καὶ τριάδα,
13 καὶ οὐ συμβλητὰς εἶναι τὰς ἀριθμὰς πρὸς ἀλλήλας. ἂν δ' αὖ πάλιν
τις τιθῇ ταῦτα, εἴρηται ὅτι ἀδύνατα πολλὰ συμβαίνει. ἀλλὰ μὴν ἀνάγκη
γε ἢ ἕτως ἢ ἐκείνως ἔχειν, ὥστ' εἰ μηδετέρως, οὐκ ἂν ἐνδέχοιτο εἶναι τὸν 1083 b
14 ἀριθμὸν χωριστόν. φανερὸν δ' ἐκ τούτων καὶ ὅτι χείρισα λέγεται ὁ τρίτος
τρόπος, τὸ εἶναι τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν τὸν τῶν εἰδῶν καὶ τὸν μαθηματικόν. 279 Br.
15 ἀνάγκη γὰρ εἰς μίαν δόξαν συμβαίνειν δύο ἁμαρτίας· ὅτε γὰρ μαθημα-
τικὸν ἀριθμὸν ἐνδέχεται τοῦτον εἶναι τὸν τρόπον, ἀλλ' ἰδίας ὑποθέσεις
ὑποθέμενον ἀνάγκη μηκύνειν· ὅσα τε τοῖς ὡς εἴδη τὸν ἀριθμὸν λέγουσι
16 συμβαίνει, καὶ ταῦτα ἀναγκαῖον λέγειν. ὁ δὲ τῶν Πυθαγορείων τρόπος
τῇ μὲν ἐλάττους ἔχει δυσχερείας τῶν πρότερον εἰρημένων, τῇ δὲ ἰδίας
17 ἑτέρας. τὸ μὲν γὰρ μὴ χωριστὸν ποιεῖν τὸν ἀριθμὸν ἀφαιρεῖται πολλὰ
τῶν ἀδυνάτων· τὸ δὲ τὰ σώματα ἐξ ἀριθμῶν εἶναι συγκείμενα, καὶ τὸν
18 ἀριθμὸν τοῦτον εἶναι μαθηματικόν, ἀδύνατόν ἐστιν. οὔτε γὰρ ἄτομα
μεγέθη λέγειν ἀληθές· εἴθ' ὅτι μάλιστα τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, ἐκ αἵ
γε μονάδες μέγεθος ἔχουσιν· μέγεθος δ' ἐξ ἀδιαιρέτων συγκεῖσθαι πῶς
19 δυνατόν; ἀλλὰ μὴν ὅ γ' ἀριθμητικὸς ἀριθμὸς μοναδικός ἐστιν. ἐκεῖνοι
δὲ τὸν ἀριθμὸν τὰ ὄντα λέγουσιν· τὰ γοῦν θεωρήματα προσάπτουσι τοῖς
20 σώμασιν ὡς ἐξ ἐκείνων ὄντων τῶν ἀριθμῶν. εἰ τοίνυν ἀνάγκη μέν,
εἴπερ ἐστὶν ἀριθμὸς τῶν ὄντων τι καθ' αὑτό, τούτων εἶναί τινα τῶν
εἰρημένων τρόπων, οὐθένα δὲ τούτων ἐνδέχεται, φανερὸν ὡς ἐκ ἔσιν ἀριθμοῦ
21 τις τοιαύτη φύσις οἵαν κατασκευάζουσιν οἱ χωριστὸν ποιοῦντες αὐτόν. ἔτι
πότερον ἑκάστη μονὰς ἐκ τοῦ μεγάλου καὶ μικροῦ ἰσασθέντων ἐστίν, ἢ ἡ μὲν

---

§. 10. τὸν ἀριθμὸν] τοὺς ἀριθμοὺς GbJb.

§. 11. ὁμοίως] ὁμοίους Gb.

§. 12. εἶναί τινα] τινα om. Ab. | δυάδα πρώτην] πρ. δ. Ald.

§. 13. ἀδύνατα πολλά] πολλὰ ἀδ. GbJb. | γε] om. T. | ἐνδέχοιτο] ἐνεδέχετο T.

§. 14. δ'] δὲ καὶ Gb. | χείρισα] χείριστος Ab. | αὐτὸν] om. Gb.

§. 15. μηκύνειν] μὴ κινεῖν T.

§. 18. οὐχ] εἴθ' Jb. | γε] om. T. | ὅ γ' ἀριθμητικὸς] ὁ γὰρ μαθηματικὸς T Ald.

§. 19. ἀριθμὸν] ἀριθμητικόν Jb, om. Gb. | ὄντα] ὄντα τόνδε Jb.

§. 20. εἰ] ἔτι TAb Ald. | τοίνυν] νῦν T. | τοιαύτη φύσις] φ. τ. T.

ἐκ τᾶ μικρᾶ ἡ δ' ἐκ τᾶ μεγάλα; εἰ μὲν δὴ ἕτως, ἅτε ἐκ πάντων τῶν ϛοιχείων 22
ἔκαϛον, οὔτε ἀδιάφοροι αἱ μονάδες· ἐν τῇ μὲν γὰρ τὸ μέγα ἐν τῇ δὲ
τὸ μικρὸν ὑπάρχει, ἐναντίον τῇ φύσει ὄν. ἔτι αἱ ἐν τῇ τριάδι αὐτῇ 23
πῶς; μία γὰρ περιττή. ἀλλὰ διὰ τᾶτο ἴσως αὐτὸ τὸ ἓν ποιᾶσιν ἐν
280 Br. τῷ περιττῷ μέσον. εἰ δ' ἑκατέρα τῶν μονάδων ἐξ ἀμφοτέρων ἐστὶν 24
ἰσασθέντων, ἡ δυὰς πῶς ἔσαι μία τις ἴσα φύσις ἐκ τᾶ μεγάλα καὶ μικρᾶ;
ἢ τί διοίσει τῆς μονάδος; ἔτι προτέρα ἡ μονὰς τῆς δυάδος· ἀναιρου- 25
μένης γὰρ ἀναιρεῖται ἡ δυάς. ἰδέαν ἒν ἰδέας ἀναγκαῖον αὐτὴν εἶναι,
προτέραν γ' οὖσαν ἰδέας, καὶ γεγονέναι προτέραν ἐκ τινοσᾶν· ἡ γὰρ ἀό-
ριϛος δυὰς δυοποιὸς ἦν. ἔτι ἀνάγκη ἤτοι ἄπειρον τὸν ἀριθμὸν εἶναι ἢ 26
1081a πεπερασμένον· χωριστὸν γὰρ ποιᾶσι τὸν ἀριθμόν, ὥϛε ἐχ οἷόν τε μὴ
ἐχὶ τάτων θάτερον ὑπάρχειν. ὅτι μὲν τοίννν ἄπειρον οὐκ ἐνδέχεται, 27
δῆλον· ἅτε γὰρ περιττὸς ὁ ἄπειρός ἐστιν ἔτ' ἄρτιος, ἡ δὲ γένεσις τῶν
ἀριθμῶν ἢ περιττᾶ ἀριθμοῦ ἢ ἀρτίᾳ ἀεί ἐϛιν, ὠδὶ μὲν τᾶ ἑνὸς εἰς τὸν
ἄρτιον πίπτοντος περιττός, ὠδὶ δὲ τῆς μὲν δυάδος ἐμπιπτάσης ὁ ἀφ'
ἑνὸς διπλασιαζόμενος, ὠδὶ δὲ τῶν περιττῶν ὁ ἄλλος ἄρτιος. ἔτι εἰ πᾶσα 28
ἰδέα τινός, οἱ δὲ ἀριθμοὶ ἰδέαι, καὶ ὁ ἄπειρος ἔσαι ἰδέα τινός, ἢ τῶν
αἰσθητῶν ἢ ἄλλα τινός. καίτοι ἅτε κατὰ τὴν θέσιν ἐνδέχεται ἅτε κατὰ
λόγον, τάττασι δ' οὕτω τὰϛ ἰδέας. εἰ δὲ πεπερασμένος, μέχρι πόσα; 29
τᾶτο γὰρ δεῖ λέγεσθαι οὐ μόνον ὅτι, ἀλλὰ καὶ διότι. ἀλλὰ μὴν εἰ μέχρι 30
τῆς δεκάδος ὁ ἀριθμός, ὥσπερ τινές φασιν, πρῶτον μὲν ταχὺ ἐπιλείψει
τὰ εἴδη· οἷον εἰ ἔϛιν ἡ τριὰϛ αὐτοάνθρωπος, τίς ἔσαι ἀριθμὸς αὐτό-
ἵππος; αὐτὸ γὰρ ἕκαϛος ἀριθμὸς μέχρι δεκάδος. ἀνάγκη δὴ τῶν ἐν 31
τάτοις ἀριθμῶν τινὰϛ εἶναι· ἀσίαι γὰρ καὶ ἰδέαι ἴτοι. ἀλλ' ὅμως ἐπι-

---

§. 22. *πάντων τῶν*] *τῶν* om. *E.* | *ἐν τῇ*] *ἔν τι T.*

§. 23. *μία*] *μὲν T.*

§. 25. *ἰδέαν οὖν ἰδέας*] om. *Gb.* | *γ'*] om. *T* Ald.

§. 26. *τὸν ἀριθμὸν εἶναι*] *εἶναι τ. ἀρ. T* Ald. | *τάτων*] *τάτῳ T.*

§. 27. *περιττοῦ ἀριθμοῦ*] *περὶ τοῦ ἀρ.* Ald. Cam., *περὶ τοῦ περιττοῦ* Ising. | *ἀεί ἐϛιν*] *ἐϛιν ἀεί T* Ald. | *ὠδὶ μὲν*] Bessario haec habet in versione sua, quae non prorsus congruunt cum textu vulgato: »cum enim unum hoc non cadat in parem, impar efficitur, cum vero hoc modo dualitas incidat in eum, qui ab uno duplicatur, sit quidem imparium alius par.« | *πίπτοντος*] *ἐμπίπτοντος GbJb.* | *περιττός*] *περιττῶς* Ald.

§. 28. *ἔσαι*] *ἔσαι εἰ Ab.* | *κατὰ λόγον*] *κατὰ τὸν λόγον* Ald.

§. 30. *εἰ*] *ἡ Gb.* | *οἷον εἰ*] *εἰ* om. *Ab.*

§. 31. *δὴ*] *γὰρ GbJb.* | *ἐν τάτοις*] *γρ. καὶ „ἐντὸς τάτων“ E.* | *ἀριθμῶν τινὰϛ*] *ἀρ. τινὰ* Alex. 820, b, 33. | *ἐπιλείψει*] *ὑπολείψει Gb.* | *εἴδη*] *ἤδη* Ald. | *ὑπερέξει*] *ὑπάρξει T* Ald.

λείψει· τὰ τῆ ζῴῳ γὰρ εἴδη ὑπερέξει. ἅμα δὲ δῆλον ὅτι εἰ ἔτως ἡ τριὰς αὐτοάνθρωπος, καὶ αἱ ἄλλαι τριάδες· ὅμοιαι γὰρ αἱ ἐν τοῖς αὐτοῖς 281 Br.
ἀριθμοῖς, ὥστ' ἄπειροι ἔσονται ἄνθρωποι, εἰ μὲν ἰδέα ἑκάστη τριάς,
αὐτοέκαστος ἄνθρωπος, εἰ δὲ μή, ἀλλ' ἄνθρωποί γε. καὶ εἰ μέρος ὁ
ἐλάττων τῆ μείζονος, ὁ ἐκ τῶν συμβλητῶν μονάδων τῶν ἐν τῷ αὐτῷ
ἀριθμῷ· εἰ δ' ἡ τετρὰς αὕτη ἰδέα τινός ἐστιν, οἷον ἵππῳ ἢ λευκῷ, ὁ
ἄνθρωπος ἔσται μέρος ἵππῳ, εἰ δυὰς ὁ ἄνθρωπος. ἄτοπον δὲ καὶ τὸ
τῆς μὲν δεκάδος εἶναι ἰδέαν, ἐνδεκάδος δὲ μή, μηδὲ τῶν ἐχομένων ἀριθ-
μῶν. ἔτι δὲ καὶ ἔστι καὶ γίγνεται ἕνια καὶ ὧν εἴδη οὐκ ἔξιν, ὥστε διὰ
τί οὐ κἀκείνων εἴδη ἐστίν; οὐκ ἄρα αἴτια τὰ εἴδη ἐστίν. ἔτι ἄτοπον εἰ
ὁ ἀριθμὸς ὁ μέχρι τῆς δεκάδος μᾶλλόν τι ὂν καὶ εἶδος αὐτῆς τῆς δεκάδος·
καίτοι τῷ μὲν οὐκ ἔξι γένεσις ὡς ἑνός, τῆς δ' ἔξιν. πειρῶνται δ' ὡς τοῦ
μέχρι τῆς δεκάδος τελείου ὄντος ἀριθμοῦ. γεννῶσι γὰρ τὰ ἑπόμενα, οἷον
τὸ κενόν, ἀναλογίαν, τὸ περιττόν, τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα ἐντὸς τῆς δε-
κάδος· τὰ μὲν γὰρ ταῖς ἀρχαῖς ἀποδιδόασιν, οἷον κίνησιν, στάσιν, ἀγα-
θόν, κακόν, τὰ δ' ἄλλα τοῖς ἀριθμοῖς. διὸ τὸ ἓν τὸ περιττόν· εἰ γὰρ
ἐν τῇ τριάδι, πῶς ἡ πεντὰς περιττόν; ἔτι τὰ μεγέθη καὶ ὅσα τοιαῦτα 1084 b
μέχρι πόσου, οἷον ἡ πρώτη γραμμὴ ἄτομος, εἶτα δυάς, εἶτα καὶ ταῦτα
μέχρι δεκάδος. ἔτι εἰ ἔστι χωριστὸς ὁ ἀριθμός, ἀπορήσειεν ἄν τις πό-
τερον πρότερον τὸ ἓν ἢ ἡ τριὰς καὶ ἡ δυάς. ᾗ μὲν δὴ σύνθετος ὁ
ἀριθμός, τὸ ἕν, ᾗ δὲ τὸ καθόλου πρότερον καὶ τὸ εἶδος, ὁ ἀριθμός·
ἑκάστη γὰρ τῶν μονάδων μόριον τοῦ ἀριθμοῦ ὡς ὕλη, ὁ δ' ὡς εἶδος. καὶ
ἔστι μὲν ὡς ἡ ὀρθὴ προτέρα τῆς ὀξείας, ὅτι ὥρισαι καὶ τῷ λόγῳ· ἔστι
δ' ὡς ἡ ὀξεῖα, ὅτι μέρος καὶ εἰς ταύτην διαιρεῖται. ὡς μὲν δὴ ὕλη ἡ
ὀξεῖα καὶ τὸ στοιχεῖον καὶ ἡ μονὰς πρότερον, ὡς δὲ κατὰ τὸ εἶδος καὶ 282 Br.
τὴν οὐσίαν τὴν κατὰ τὸν λόγον ἡ ὀρθὴ καὶ τὸ ὅλον τὸ ἐκ τῆς ὕλης καὶ

---

§. 32. *εἰ*] om. *Gb*. | *ἐν τοῖς αὐτοῖς*] *αὐτοῖς* om. *Jb*. | *ἀριθμοῖς*] *ἀριθμητικοῖς Gb*. | *ἄνθρωπος*] *ἂν ἄνθρωπος E* Ald.

§. 33. *τετρὰς αὕτη*] *τετρὰς αὐτὴ T'* Bess. Alex. 820, b, 38. | *μέρος ἵππου*] *ἵππου* om. *T*.

§. 34. *μὲν*] om. *Gb*. | *μή*] om. *Gb*.

§. 35. *ἄρα*] om. *GbJb*.

§. 38. *εἰ*] *ἡ T*. | *τῇ*] om. *Gb*.

§. 39. *ἔτι*] *ὅτι T*. | *μεγέθη*] *μετὰ πάθη Ab*, *πάθη T*. | *μέχρι πόσου*] *μέχρι ποσοῦ* Alex. 821, a, 22. | *ἄτομος*] *τόμος T*.

§. 40. *ᾗ ἡ*] *ἡ* om. *Gb*.

§. 41. *ὥρισαι καὶ*] *καὶ* om. *Gb*.

§. 42. *ὕλη ἡ*] *ἡ* om. *GbJb*. | *τὸ ἄμφω*] *τὸ* om. Ald. | *γενέσει*] *τῆς ὕλης γενέσει GbJb*.

τῶ εἴδες· ἐγγύτερον γὰρ τῶ εἴδες καὶ ἓ ὁ λόγος τὸ ἄμφω, γενέσει δ' ὕσερον. πῶς οὖν ἀρχὴ τὸ ἕν; ὅτι οὐ διαιρετόν, φασίν. ἀλλ' ἀδιαίρε- 43
τον καὶ τὸ καθόλε καὶ τὸ ἐπὶ μέρες καὶ τὸ ςοιχεῖον. ἀλλὰ τρόπον ἄλλον, τὸ μὲν κατὰ λόγον τὸ δὲ κατὰ χρόνον. ποτέρως ἓν τὸ ἓν ἀρχή; 44
ὥσπερ γὰρ εἴρηται, καὶ ἡ ὀρθὴ τῆς ὀξείας καὶ αὕτη ἐκείνης δοκεῖ προ-
τέρα εἶναι καὶ ἑκατέρα μία. ἀμφοτέρως δὴ ποιῆσι τὸ ἓν ἀρχήν. ἔτι 45
δὲ ἀδύνατον· τὸ μὲν γὰρ ὡς εἶδος καὶ ἡ ἐσία, τὸ δ' ὡς μέρος καὶ ὡς
ὕλη. ἔςι γάρ πως ἓν ἑκάτερον τῇ μὲν ἀληθείᾳ δυνάμει, εἴ γε ὁ ἀριθμὸς
ἕν τι καὶ μὴ ὡς σωρός, ἀλλ' ἕτερος ἐξ ἑτέρων μονάδων, ὥσπερ φασίν·
ἐντελεχείᾳ δ' ἐκ ἔςι μονὰς ἑκατέρα. αἴτιον δὲ τῆς συμβαινέσης ἁμαρτίας 46
ὅτι ἅμα ἐκ τῶν μαθημάτων ἐθήρευον καὶ ἐκ τῶν λόγων τῶν καθόλου,
ὡς' ἐξ ἐκείνων μὲν ὡς ςιγμὴν τὸ ἓν καὶ τὴν ἀρχὴν ἔθηκαν· ἡ γὰρ μονὰς
στιγμὴ ἄθητός ἐστιν. καθάπερ ἴν καὶ ἕτεροί τινες ἐκ τῶ ἐλαχίστου τὰ
ὄντα συνετίθεσαν, καὶ ἴτοι. ὥστε γίγνεται ἡ μονὰς ὕλη τῶν ἀριθμῶν 47
καὶ ἅμα προτέρα τῆς δυάδος, πάλιν δ' ὑστέρα ὡς ὅλε τινὸς καὶ ἑνὸς
καὶ εἴδες τῆς δυάδος ἔσης. διὰ δὲ τὸ καθόλε ζητεῖν τὸ κατηγορού- 48
μενον ἓν καὶ ἕτως ὡς μέρος ἔλεγον. ταῦτα δ' ἅμα τῷ αὐτῷ ἀδύνα-
τον ὑπάρχειν. εἰ δὲ τὸ ἓν αὐτὸ δεῖ μόνον ἄθετον εἶναι (ἀθενὶ γὰρ 49
διαφέρει ἢ ὅτι ἀρχή), καὶ ἡ μὲν δυὰς διαιρετὴ ἡ δὲ μονὰς ἕ, ὁμοιοτέρα
ἂν εἴη τῷ ἑνὶ αὐτῷ ἡ μονάς. εἰ δ' ἡ μονάς, κἀκεῖνο τῇ μονάδι ἢ τῇ 50
283 Br. δυάδι· ὥστε προτέρα ἂν εἴη ἑκατέρα ἡ μονὰς τῆς δυάδος. οὗ φασι
1085 a δέ· γεννῶσι γᾶν τὴν δυάδα πρῶτον. ἔτι εἰ ἔστιν ἡ δυὰς ἕν τι αὐτὴ 51
καὶ ἡ τριὰς αὐτή, ἄμφω δυάς. ἐκ τίνος ἴν αὕτη ἡ δυάς;

Cap. 9.

Ἀπορήσειε δ' ἄν τις καὶ ἐπεὶ ἀφὴ μὲν ἐκ ἔςιν ἐν τοῖς ἀριθμοῖς, 1
τὸ δ' ἐφεξῆς, ὅσων μή ἐςι μεταξὺ μονάδων, οἷον τῶν ἐν τῇ δυάδι ἢ τῇ

---

§. 43. ἐ διαιρετόν] ἀδιαίρετον Gb, ἐκ ἀδιαίρετον T. | μέρες] μέρος T.

§. 44. ὀρθὴ τῆς ὀξείας καὶ αὕτη] ὀρθότης ὀξείας καὶ αὐτῆς Gb. | δὴ] δὲ Gb.

§. 45. ἔτι δὲ] ἔστι δὲ TGbJb Bess., ἀλλ' Ising. margo. | εἶδος] μέρος GbJb. | καὶ ἡ] καὶ ὡς conj. Sylb. | μέρος καὶ] καὶ om. ETGbJb. | ἀλλ' ἕτερος] ἀλλ' ἕτερον TAb Ald. Bess.

§. 49. δεῖ] δὴ Jb.

§. 50. ἑκατέρα ἡ] ἡ om. Jb. | τὴν δυάδα] τὴν δεκάδα Ald. | πρῶτον] πρώτην E.

§. 51. ἔςιν] om. T. | τριὰς αὐτή] τριὰς αὕτη GbJb. | ἄμφω] ἢ ἄμφω Jb. | αὕτη] αὐτὴ E.

§. 1. ὅσων] ὅσον Gb. | οἷον τῶν] οἷον τὸν E.

τριάδι, πότερον ἐφεξῆς τῷ ἑνὶ αὐτῷ ἢ ἕ, καὶ πότερον ἡ δυὰς προτέρα
2 τῶν ἐφεξῆς ἢ τῶν μονάδων ὁποτεραῦν. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ὕστερον
γενῶν τῇ ἀριθμῷ συμβαίνει τὰ δυσχερῆ, γραμμῆς τε καὶ ἐπιπέδου καὶ
3 σώματος. οἱ μὲν γὰρ ἐκ τῶν εἰδῶν τοῦ μεγάλου καὶ τῇ μικρῷ ποιοῦσιν,
οἷον ἐκ μακρᾶ μὲν καὶ βραχέος τὰ μήκη, πλατέος δὲ καὶ στενῇ τὰ ἐπίπεδα,
ἐκ βαθέος δὲ καὶ ταπεινοῦ τὰς ὄγκους· ταῦτα δέ ἐστιν εἴδη τῇ μεγάλῃ καὶ
μικρῷ. τὴν δὲ κατὰ τὸ ἓν ἀρχὴν ἄλλοι ἄλλως τιθέασι τῶν τοιούτων.
4 καὶ ἐν τούτοις δὲ μυρία φαίνεται τά τε ἀδύνατα καὶ τὰ πλασματώδη καὶ
τὰ ὑπεναντία πᾶσι τοῖς εὐλόγοις. ἀπολελυμένα τε γὰρ ἀλλήλων συμβαίνει,
εἰ μὴ συνακολουθοῖσι καὶ αἱ ἀρχαί, ὥς ἐ-ἶναι τὸ πλατὺ καὶ στενὸν καὶ
μακρὸν καὶ βραχύ· εἰ δὲ τοῦτο, ἔσται τὸ ἐπίπεδον γραμμὴ καὶ τὸ
5 στερεὸν ἐπίπεδον. ἔτι δὲ γωνίαι καὶ σχήματα καὶ τὰ τοιαῦτα πῶς
ἀποδοθήσεται; ταὐτό τε συμβαίνει τοῖς περὶ τὸν ἀριθμόν· ταῦτα
γὰρ πάθη μεγέθους ἐστίν, ἀλλ' οὐκ ἐκ τούτων τὸ μέγεθος, ὥσπερ
οὐδ' ἐξ εὐθέος καὶ καμπύλης τὸ μῆκος, οὐδ' ἐκ λείου καὶ τραχέος τὰ στερεά.
6 πάντων δὲ κοινὸν τούτων ὅπερ ἐπὶ τῶν εἰδῶν τῶν ὡς γένους συμβαίνει
διαπορεῖν, ὅταν τις θῇ τὰ καθόλου, πότερον τὸ ζῷον αὐτὸ ἐν τῷ ζῴῳ
7 ἢ ἕτερον αὐτοῦ ζῷον. τοῦτο γὰρ μὴ χωρισθῇ μὲν ὄντος ἐδεμίαν ποιήσει 284 Br.
ἀπορίαν· χωρισθῇ δ', ὥσπερ οἱ ταῦτα λέγοντές φασι, τῇ ἑνὸς καὶ τῶν
8 ἀριθμῶν οὐ ῥᾴδιον λῦσαι, εἰ μὴ ῥᾴδιον δεῖ λέγειν τὸ ἀδύνατον. ὅταν
γὰρ νοῇ τις ἐν τῇ δυάδι τὸ ἓν καὶ ὅλως ἐν ἀριθμῷ, πότερον αὐτὸ νοεῖ τι
9 ἢ ἕτερον; οἱ μὲν ἂν τὰ μεγέθη γεννῶσιν ἐκ τοιαύτης ὕλης, ἕτεροι δὲ ἐκ
τῆς σιγμῆς (ἡ δὲ σιγμὴ αὐτοῖς δοκεῖ εἶναι οὐχ ἓν ἀλλ' οἷον τὸ ἕν) καὶ

---

§. 2. *ὕστερον*] *ὑστέρων T.*

§. 3. *οἱ*] *ἡ T, εἰ Gb.* | *βαθέος*] *βαρέος* Ald. | *ἀρχὴν ἄλλοι*] aliter haec legit et distinguit Bessario: »hae autem magni et parvi species sunt, principium vero, quod secundum ipsum unum est, alii ea quae eorum sunt aliter posuerunt.«

§. 4. *συνακολουθοῖσι καὶ*] *καὶ* om. *GbJb.* | *ἔσαι*] *ἔσαι καὶ T.*

§. 5. *ταὐτό τε*] *ταὐτότητι Gb.* | *τραχέος*] *ταχέως Gb.*

§. 6. *θῇ*] *τιθῇ T.*

§. 7. *τοῦτο*] *τούτῳ T* Ald. | *ποιήσει ἀπορίαν*] *πονήσει ἀπ. Gb, ἀπ. ποιήσει T.* | *φασι*] om. *GbJb.* | *τῇ*] *τὸ Gb.* | *τῶν ἀριθμῶν*] *τὸν ἀριθμὸν T.* | *λῦσαι*] *διαλῦσαι T* Ald.

§. 8. *ἢ ἕτερον*] *ἢ* om. *Gb.*

§. 9. *γεννῶσιν ἐκ*] *γ. ἐκ τῆς T* Ald. | *ἄλλης ὕλης*] *ὕλης* om. *Jb.* | *οἵας*] Alex. 822, a, 29.: *ἡ λέξις ἡ „καὶ ἄλλης ὕλης οἵας τὸ πλῆθος, ἀλλ' οὐ πλήθους“ βέλτιον εἰ ὕτως ἐγράφετο „καὶ ἄλλης ὕλης οἷον τὸ πλῆθος ἀλλ' οὐ πλῆθος.* | *τὰ αὐτὰ*] *ταῦτα T.*

ἄλλης ὕλης οἵας τὸ πλῆθος, ἀλλ' οὐ πλήθους· περὶ ὧν ἀθὲν ἧττον
συμβαίνει τὰ αὐτὰ ἀπορεῖν. εἰ μὲν γὰρ μία ἡ ὕλη, ταὐτὸ γραμμὴ καὶ 10
1085 b ἐπίπεδον καὶ στερεόν· ἐκ γὰρ τῶν αὐτῶν τὸ αὐτὸ καὶ ἓν ἔσαι. εἰ δὲ
πλείους αἱ ὕλαι, καὶ ἑτέρα μὲν γραμμῆς ἑτέρα δὲ τῆ ἐπιπέδω καὶ ἄλλη
τοῦ στερεῦ, ἤτοι ἀκολουθῆσιν ἀλλήλαις ἢ ὄ, ὥστε ταὐτὰ συμβήσεται καὶ
ἅτως· ἢ γὰρ ἐχ ἕξει τὸ ἐπίπεδον γραμμὴν ἢ ἔσαι γραμμή. ἔτι πῶς μὲν 11
ἐνδέχεται εἶναι ἐκ τῦ ἑνὸς καὶ πλήθους τὸν ἀριθμὸν ἀθὲν ἐπιχειρεῖται·
ὅπως δ' ἂν λέγωσι ταὐτὰ συμβαίνει δυσχερῆ ἅπερ καὶ τοῖς ἐκ τῦ ἑνὸς
καὶ ἐκ τῆς δυάδος τῆς ἀορίστω. ὁ μὲν γὰρ ἐκ τῦ κατηγορωμένω καθόλω 12
γεννᾶ τὸν ἀριθμὸν καὶ ὁ τινὸς πλήθως, ὁ δ' ἔκ τινος πλήθως, τῦ πρώτω
δέ· τὴν γὰρ δυάδα πρῶτόν τι εἶναι πλῆθος. ὥστε διαφέρει ἀθὲν ὡς 13
εἰπεῖν, ἀλλ' αἱ ἀπορίαι αὗται ἀκολωθήσωσι, μῖξις ἢ θέσις ἢ κρᾶσις ἢ
γένεσις καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. μάλιστα δ' ἄν τις ἐπιζητήσειεν, εἰ μία 14
ἑκάστη μονάς, ἐκ τίνος ἐστίν· οὐ γὰρ δὴ αὐτό γε τὸ ἓν ἑκάστη. ἀνάγκη 15
δ' ἢ ἐκ τοῦ ἑνὸς αὐτῦ εἶναι καὶ πλήθως, ἢ μορίω τῦ πλήθως. τὸ μὲν
285 Br. οὖν πλῆθός τι εἶναι φάναι τὴν μονάδα ἀδύνατον, ἀδιαίρετόν γ' οὖσαν·
τὸ δ' ἐκ μορίω ἄλλας ἔχει πολλὰς δυσχερείας· ἀδιαίρετόν τε γὰρ ἔκαστον 16
ἀναγκαῖον εἶναι τῶν μορίων, ἢ πλῆθος εἶναι καὶ τὴν μονάδα διαιρετήν,
καὶ μὴ στοιχεῖον εἶναι τὸ ἓν καὶ τὸ πλῆθος· ἡ γὰρ μονὰς ἑκάστη οὐκ
ἐκ πλήθως καὶ ἑνός. ἔτι ἀθὲν ἄλλο ποιεῖ ὁ τῦτο λέγων ἀλλ' ἢ ἀριθμὸν 17
ἕτερον· τὸ γὰρ πλῆθος ἀδιαιρέτων ἐστὶν ἀριθμός. ἔτι ζητητέον καὶ 18
παρὰ τὺς ἅτω λέγοντας, πότερον ἄπειρος ὁ ἀριθμὸς ἢ πεπερασμένος.
ὑπῆρχε γὰρ, ὡς ἔοικε, καὶ πεπερασμένον πλῆθος, ἐξ ὧ αἱ πεπερασμέναι
μονάδες καὶ τῦ ἑνός· ἐστί τε ἕτερον αὐτὸ πλῆθος καὶ πλῆθος ἄπειρον.

---

§. 10. γραμμῆς ἑτέρα δὲ τῆ ἐπιπέδω] γραμμὴ ἑτέρα δὲ ἐπίπεδον Gb. | ταυτὰ] ταῦτα Ab Ald., ταῦτα αὐτὰ Gb.

§. 11. ταὐτὰ] ταῦτα Ald. | συμβαίνει δυσχερῆ] δυσχ. συμβ. GbJb.

§. 12. οὐ τινὸς] οὔτι τινὸς T. | ὁ δ'] οὐδ' E.

§. 13. ὡς εἰπεῖν ἀλλ' αἱ] ὡς et αἱ om. Gb.

§. 14. εἰ] om. Gb.

§. 15. δ' ἢ] δὴ ET Ald. | εἶναι καὶ πλήθους] καὶ πλήθους εἶναι T. | τὴν μονάδα] om. T. | ἀδιαίρετόν] ἀδιόριστόν E. | γ'] om. GbJb. | ἄλλας] ἄλλως Gb.

§. 16. τε] om. GbJb. | εἶναι καὶ] καὶ om. Gb. | καὶ μὴ] καὶ om. Gb.

§. 17. τῦτο λέγων] λέγων τῦτο T Ald.

§. 18. παρὰ] περὶ Ald., πρὸς Var. Lect. ap. Casaub., »quaerendum ab eis qui sic dicunt« Bess. | ἄπειρος ὁ ἀριθμὸς] ὁ ἀρ. ἄπ. T. | ἕτερον αὐτὸ] αὐτὸ ἕτερον T. | στοιχεῖόν] καὶ στοιχ. T Sylb. Casaub. | ἐστι καὶ] καὶ om. Sylb. Casaub.

19 ποῖον ἓν πλῆθος στοιχεῖόν ἐστι καὶ τὸ ἕν; ὁμοίως δὲ καὶ περὶ σιγμῆς
ἄν τις ζητήσειε καὶ τᾶ στοιχείᾳ ἐξ ἃ ποιᾶσι τὰ μεγέθη· οὐ γὰρ μία γε
μόνον στιγμή ἐστιν αὕτη. τῶν γᾶν ἄλλων στιγμῶν ἑκάστη ἐκ τίνος; ἃ
20 γὰρ δὴ ἕκ γε διαστήματός τινος καὶ αὐτῆς στιγμῆς. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ
μόρια ἀδιαίρετα ἐνδέχεται τᾶ διαστήματος εἶναι μόρια, ὥσπερ τᾶ πλή-
θους ἐξ ὧν αἱ μονάδες· ὁ μὲν γὰρ ἀριθμὸς ἐξ ἀδιαιρέτων σύγκειται,
21 τὰ δὲ μεγέθη οὔ. πάντα δὴ ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα φανερὸν ποιεῖ
22 ὅτι ἀδύνατον εἶναι τὸν ἀριθμὸν καὶ τὰ μεγέθη χωριστά. ἔτι δὲ τὸ δια-
φωνεῖν τᾶς πρώτας περὶ τῶν ἀριθμῶν σημεῖον ὅτι τὰ πράγματα ταῦτα 1086 a
23 οὐκ ὄντα ἀληθῆ παρέχει τὴν ταραχὴν αὐτοῖς. οἱ μὲν γὰρ τὰ μαθη-
ματικὰ μόνον ποιοῦντες παρὰ τὰ αἰσθητά, ὁρῶντες τὴν περὶ τὰ εἴδη
δυσχέρειαν καὶ πλάσιν, ἀπέστησαν ἀπὸ τᾶ εἰδητικοῦ ἀριθμοῦ καὶ τὸν
24 μαθηματικὸν ἐποίησαν· οἱ δὲ τὰ εἴδη βαλόμενοι ἅμα καὶ ἀριθμὰς ποιεῖν,
ἐκ ὁρῶντες δέ, εἰ τὰς ἀρχάς τις ταύτας θήσεται, πῶς ἔσται ὁ μαθη- 286 Br.
ματικὸς ἀριθμὸς παρὰ τὸν εἰδητικόν, τὸν αὐτὸν εἰδητικὸν καὶ μαθημα-
τικὸν ἐποίησαν ἀριθμὸν τῷ λόγῳ, ἐπεὶ ἔργῳ γε ἀνῄρηται ὁ μαθηματικός·
25 ἰδίας γὰρ καὶ ἃ μαθηματικὰς ὑποθέσεις λέγουσιν. ὁ δὲ πρῶτος θέμενος
τά τε εἴδη εἶναι καὶ ἀριθμὰς τὰ εἴδη καὶ τὰ μαθηματικὰ εἶναι εὐλόγως
26 ἐχώρισεν. ὥστε πάντας συμβαίνει κατὰ μέν τι λέγειν ὀρθῶς, ὅλως δ'
ἐκ ὀρθῶς. καὶ αὐτοὶ δὲ ὁμολογᾶσιν ἃ ταὐτὰ λέγοντες ἀλλὰ τἀναντία.
27 αἴτιον δ' ὅτι αἱ ὑποθέσεις καὶ αἱ ἀρχαὶ ψευδεῖς. χαλεπὸν δ' ἐκ μὴ
καλῶς ἐχόντων λέγειν καλῶς, κατ' Ἐπίχαρμον· ἀρτίως τε γὰρ λέλεκται,
28 καὶ εὐθέως φαίνεται ἃ καλῶς ἔχον. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἀριθμῶν ἱκανὰ
τὰ διηπορημένα καὶ διωρισμένα· μᾶλλον γὰρ ἐκ πλειόνων ἂν ἔτι πεισθείη

---

§. 19. γε μόνον] om. *Gb.* | ἐκ τίνος] ἕκ τινος Ald. | ἕκ γε] ἕκ τε *T.*

§. 20. ἐνδέχεται τᾶ] ἐνδ. τὰ τᾶ Ald. | εἶναι μόρια] εἶναι μόριον *Gb.*

§. 21. ἀριθμὸν καὶ τὸ μεγέθη χωριστά] ἀρ. χωριστὸν καὶ τὰ μεγ. *GbJb.*

§. 22. ἔτι] ὅτι *GbJb.* | πρώτους] τρόπους *TAb* et Var. Lect. ap. Alex. 822, b, 6, τόπας *GbJb.* | περὶ] om. *Gb.* | ταῦτα] αὐτὰ *E* Bess.

§. 23. παρὰ] περὶ *T* Ald. | εἰδητικᾶ] εἰδικᾶ Ising. marg.

§. 24. εἰ τὰς] εἰς τὰς *EGbJb.* | τις] om. *T.* | ταύτας] ταῦτα *Gb.* | ἔργῳ γε] γε om. *Gb.* | ἰδίας] ἰδέας *EGbJb.* | γὰρ καὶ] καὶ om. *Ab.* | λέλεκται] λέγεται Ald.

§. 25. τά τε] τε add. *GbJb.* | εἶναι εὐλόγως ἐχώρισεν] ὡς λόγος ἐχώρησεν *Gb.*

§. 27. καλῶς] om. *Gb.* | τε γὰρ] τε om. *T.*

§. 28. ἐκ πλειόνων ἂν] ἂν ἐκ πλ. *T* Ald. | πρὸς δὲ τὸ πεισθῆναι μὴ πεπεισμένος] om. *Gb*, περὶ δὲ τὸ π. μὴ πειρασμένος Ald., »ut autem illi persuadeatur, cui non est persuasum, nihilo magis« Bessario, quasi legerit τὸν μὴ πεπεισμένον.

τις πεπεισμένος, πρὸς δὲ τὸ πεισθῆναι μὴ πεπεισμένος ἐθὲν μᾶλλον. περὶ 29
τῶν δὲ πρώτων ἀρχῶν καὶ τῶν πρώτων αἰτίων καὶ στοιχείων ὅσα μὲν
λέγεσιν οἱ περὶ μόνης τῆς αἰσθητῆς ἐσίας διορίζοντες, τὰ μὲν ἐν τοῖς
περὶ φύσεως εἴρηται, τὰ δ' ἐκ ἔστι τῆς μεθόδε τῆς νῦν· ὅσα δὲ οἱ
φάσκοντες εἶναι παρὰ τὰς αἰσθητὰς ἑτέρας ἐσίας, ἐχόμενόν ἐστι θεωρῆσαι
τῶν εἰρημένων. ἐπεὶ οὖν λέγεσί τινες τοιαύτας εἶναι τὰς ἰδέας καὶ τὲς 30
ἀριθμές, καὶ τὰ τέτων στοιχεῖα τῶν ὄντων εἶναι στοιχεῖα καὶ ἀρχάς,
σκεπτέον περὶ τέτων τί λέγεσι καὶ πῶς λέγεσιν. οἱ μὲν οὖν ἀριθμοὺς 31
ποιῦντες μόνον καὶ τέτες μαθηματικὲς ὕστερον ἐπισκεπτέοι· τῶν δὲ τὰς
ἰδέας λεγόντων ἅμα τόν τε τρόπον θεάσαιτ' ἄν τις καὶ τὴν ἀπορίαν
287 Br. τὴν περὶ αὐτῶν. ἅμα γὰρ καθόλε τε ὡς ἐσίας ποιῆσι τὰς ἰδέας καὶ 32
πάλιν ὡς χωριστὰς καὶ τῶν καθ' ἕκαστον. ταῦτα δ' ὅτι οὐκ ἐνδέχεται
διηπόρηται πρότερον. αἴτιον δὲ τῦ συνάψαι ταῦτα εἰς ταὐτὸν τοῖς 33
λέγεσι τὰς ἰδέας καθόλε, ὅτι τοῖς αἰσθητοῖς οὐ τὰς αὐτὰς ἐσίας ἐποίεν.
1086 b τὰ μὲν ἓν ἐν τοῖς αἰσθητοῖς καθ' ἕκαστα ῥεῖν ἐνόμιζον καὶ μένειν ἐθὲν 34
αὐτῶν, τὸ δὲ καθόλε παρὰ ταῦτα εἶναί τε καὶ ἕτερόν τι εἶναι. τῦτο 35
δ', ὥσπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐλέγομεν, ἐκίνησε μὲν Σωκράτης διὰ τὲς
ὁρισμές, οὐ μὴν ἐχώρισέ γε τῶν καθ' ἕκαστον· καὶ τῦτο ὀρθῶς ἐνόησεν
ἐ χωρίσας. δηλοῖ δὲ ἐκ τῶν ἔργων· ἄνευ μὲν γὰρ τῦ καθόλε ἐκ ἔστιν 36
ἐπιστήμην λαβεῖν, τὸ δὲ χωρίζειν αἴτιον τῶν συμβαινόντων δυσχερῶν περὶ
τὰς ἰδέας ἐστίν. οἱ δ' ὡς ἀναγκαῖον, εἴπερ ἔσονταί τινες οὐσίαι παρὰ 37
τὰς αἰσθητὰς καὶ ῥεύσας, χωριστὰς εἶναι, ἄλλας μὲν ἐκ εἶχον, ταύτας
δὲ τὰς καθόλε λεγομένας ἐξέθεσαν, ὥστε συμβαίνειν σχεδὸν τὰς αὐτὰς
φύσεις εἶναι τὰς καθόλε καὶ τὰς καθ' ἕκαστον. αὕτη μὲν ἓν αὐτὴ καθ'
αὐτὴν εἴη τις ἂν δυσχέρεια τῶν εἰρημένων.

Cap. 10.

Ὁ δὲ καὶ τοῖς λέγουσι τὰς ἰδέας ἔχει τινὰ ἀπορίαν καὶ τοῖς μὴ 1
λέγουσιν, καὶ κατ' ἀρχὰς ἐν τοῖς διαπορήμασιν ἐλέχθη πρότερον, λέγω-

---

§. 30. τῶν ὄντων εἶναι στοιχεῖα] om. *Gb*.
§. 31. ἐπισκεπτέοι] ἐπισκεπτέον Ald. | θεάσαιτ' ἄν] ἄν om. *T*.
§. 32. γὰρ] om. *Gb*. | τε ὡς] ita *GbJb*: vulgo τέως.
§. 33. τοῦ συνάψαι ταῦτα εἰς] τὸ συνάψαι ταὐτὸ εἰ *T*.
§. 34. εἶναί τε] τε om. *GbJb*.
§. 36. μὲν γὰρ τοῦ] μὲν γὰρ τῶν *T* Ald.
§. 37. παρὰ] ὑπὲρ *Gb*. | χωριστὰς] χωρὶς *T*. | ἄλλας μὲν] ἀλλ' αἱ μὲν Ald. | συμβαίνειν] συμβαίνει *T*. | εἰρημένων] λεγομένων *Gb*.
§. 1. καὶ κατ'] καὶ om. *T*. | λέγωμεν] λέγομεν *EGbJb*.

2 μεν νῦν. εἰ μὲν γάρ τις μὴ θήσει τὰς οὐσίας εἶναι κεχωρισμένας, καὶ
τὸν τρόπον τοῦτον ὡς λέγεται τὰ καθ' ἕκαστα τῶν ὄντων, ἀναιρήσει τὴν
ἐσίαν, ὡς βουλόμεθα λέγειν· ἂν δέ τις θῇ τὰς οὐσίας χωριστάς, πῶς
3 θήσει τὰ στοιχεῖα καὶ τὰς ἀρχὰς αὐτῶν; εἰ μὲν γὰρ καθ' ἕκαστον καὶ
μὴ καθόλε, τοσαῦτ' ἔσαι τὰ ὄντα ὅσαπερ τὰ ϛοιχεῖα, καὶ ἐκ ἐπιστητὰ
4 τὰ στοιχεῖα. ἔσωσαν γὰρ αἱ μὲν ἐν τῇ φωνῇ συλλαβαὶ οὐσίαι, τὰ δὲ
ϛοιχεῖα αὐτῶν ϛοιχεῖα τῶν οὐσιῶν· ἀνάγκη δὴ τὸ *BA* ἓν εἶναι καὶ ἑκά- 288 Br.
στην τῶν συλλαβῶν μίαν, εἴπερ μὴ καθόλε καὶ τῷ εἴδει αἱ αὐταί, ἀλλὰ
5 μία ἑκάστη τῷ ἀριθμῷ καὶ τόδε τι καὶ μὴ ὁμώνυμον. ἔτι δ' αὐτὸ ὅ
ἐσιν ἓν ἕκαϛον τιθέασιν· εἰ δ' αἱ συλλαβαί, οὕτω καὶ ἐξ ὧν εἰσίν· οὐκ
ἔσαι ἄρα πλείω ἄλφα ἑνός, ἁδὲ τῶν ἄλλων ϛοιχείων ἁθὲν κατὰ τὸν αὐτὸν
λόγον ὅνπερ οὐδὲ τῶν ἄλλων συλλαβῶν ἡ αὐτὴ ἄλλη καὶ ἄλλη. ἀλλὰ
μὴν εἰ τοῦτο, ἐκ ἔσαι παρὰ τὰ στοιχεῖα ἕτερα ὄντα, ἀλλὰ μόνον τὰ ϛοι-
6 χεῖα. ἔτι δὲ οὐδ' ἐπιστητὰ τὰ ϛοιχεῖα· οὐ γὰρ καθόλε, ἡ δ' ἐπιστήμη
τῶν καθόλου. δῆλον δ' ἔκ τε τῶν ἀποδείξεων καὶ τῶν ὁρισμῶν· ἁ γὰρ
γίγνεται συλλογισμὸς ὅτι τόδε τὸ τρίγωνον δύο ὀρθαῖς, εἰ μὴ πᾶν τρί-
γωνον δύο ὀρθαῖς, ἁδ' ὅτι ὁδὶ ὁ ἄνθρωπος ζῷον, εἰ μὴ πᾶς ἄνθρωπος
7 ζῷον. ἀλλὰ μὴν εἴγε καθόλου αἱ ἀρχαὶ ἢ καὶ ἐκ τούτων ἁσίαι καθόλε, 1087ª
ἔσται μὴ ἁσία πρότερον ἁσίας· τὸ μὲν γὰρ καθόλε ἐκ ἁσία, τὸ δὲ ϛοι-
χεῖον καὶ ἡ ἀρχὴ καθόλε· πρότερον δὲ τὸ ϛοιχεῖον καὶ ἡ ἀρχὴ ὧν ἀρχὴ
8 καὶ ϛοιχεῖόν ἐστιν. ταῦτά τε δὴ πάντα συμβαίνει εὐλόγως, ὅταν ἐκ
ϛοιχείων τε ποιῶσι τὰς ἰδέας καὶ παρὰ τὰς τὸ αὐτὸ εἶδος ἐχούσας ἁσίας
9 καὶ ἰδέας ἕν τι ἀξιῶσιν εἶναι κεχωρισμένον. εἰ δὲ μηθὲν κωλύει ὥσπερ
ἐπὶ τῶν τῆς φωνῆς ϛοιχείων πολλὰ εἶναι τὰ ἄλφα καὶ τὰ βῆτα καὶ
μηθὲν εἶναι παρὰ τὰ πολλὰ αὐτὸ ἄλφα καὶ αὐτὸ βῆτα, ἔσονταί ἕνεκά

---

§. 2. *μὴ θήσει*] *μαθήσει T.* | *τις θῇ*] *τις τιθῇ ETJb.* | *πῶς θήσει*] *προθήσει T.*

§. 4. *ἀνάγκη δὴ*] *ἀνάγκη δὲ TAb* Ald. Bess. | *ἓν*] om. *Ab* Ald. Bess.

§. 5. *εἰ*] *ἐὰν E* Ald. | *ϛοιχείων ἁθὲν — ἁδὲ τῶν ἄλλων*] om. *Gb.*

§ 6. *δὲ*] om. *T* Ald. | *ἁδ' ἐπιϛητὰ*] *τὸ ἐπιϛατὰ* Ald. | *ἔκ τε*] *τε* om. *Ab* Ald. | *πᾶν τρίγωνον*] *τρίγωνον* om. *Ab* Ald. Bess. | *ὀρθαῖς*] *ὀρθαὶ ETAb* Ald. Bess.

§. 7. *καὶ ἐκ*] *καὶ αἱ ἐκ Ab* Ald. Bess. | *καθόλε*] *αἱ καθόλε E* Ald., *ἢ καθόλε T.* | *ἔϛαι*] *ἔϛαι τι GbJb.* | *πρότερον δὲ τὸ*] *πότερον γὰρ T.* | *ἐϛιν*] *ἔϛαι Gb.*

§. 8. *τε*] om. *T.*

§. 9. *εἰ δὲ*] *εἴ τε Gb.* | *καὶ μηθὲν εἶναι — αὐτὸ βῆτα*] om. *GbJb.* | *ἕνεκά γε*] *γε ἕνεκα T.* | *αἱ*] *καὶ Gb.*

γε τέτε ἄπειροι αἱ ὅμοιαι συλλαβαί. τὸ δὲ τὴν ἐπιςήμην εἶναι καθόλε 10
πᾶσαν, ὥςε ἀναγκαῖον εἶναι καὶ τὰς τῶν ὄντων ἀρχὰς καθόλου εἶναι καὶ
289 Br. μὴ οὐσίας κεχωρισμένας, ἔχει μὲν μάλιστ' ἀπορίαν τῶν λεχθέντων, ὰ μὴν
ἀλλ' ἔστι μὲν ὡς ἀληθὲς τὸ λεγόμενον, ἔστι δ' ὡς ὐκ ἀληθές. ἡ γὰρ 11
ἐπιστήμη, ὥσπερ καὶ τὸ ἐπίςασθαι, διττόν, ὧν τὸ μὲν δυνάμει τὸ δὲ
ἐνεργείᾳ. ἡ μὲν ὖν δύναμις ὡς ὕλη τῦ καθόλε ὗσα καὶ ἀόριςος τῦ κα-
θόλε καὶ ἀορίςε ἐστίν, ἡ δ' ἐνέργεια ὡρισμένη καὶ ὡρισμένου τόδε τι
ὗσα τῦδέ τινος. ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκὸς ἡ ὄψις τὸ καθόλου χρῶμα ὁρᾷ, 12
ὅτι τόδε τὸ χρῶμα ὃ ὁρᾷ χρῶμά ἐστιν· καὶ ὃ θεωρεῖ ὁ γραμματικός,
τόδε τὸ ἄλφα ἄλφα, ἐπεὶ εἰ ἀνάγκη τὰς ἀρχὰς καθόλου εἶναι, ἀνάγκη
καὶ τὰ ἐκ τέτων καθόλου, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀποδείξεων. εἰ δὲ τοῦτο, ὐκ 13
ἔςαι χωριςὸν ὐθὲν ὐδ' ὐσία. ἀλλὰ δῆλον ὅτι ἔςι μὲν ὡς ἐπιστήμη κα-
θόλου, ἔστι δ' ὡς οὔ.

LIBER XIV. (N)

Cap. 1.

Περὶ μὲν ὖν τῆς ὐσίας ταύτης εἰρήσθω τοσαῦτα, πάντες δὲ ποιῦσι 1
τὰς ἀρχὰς ἐναντίας, ὥσπερ ἐν τοῖς φυσικοῖς, καὶ περὶ τὰς ἀκινήτους
ὐσίας ὁμοίως. εἰ δὲ τῆς τῶν ἁπάντων ἀρχῆς μὴ ἐνδέχεται πρότερόν τι 2
εἶναι, ἀδύνατον ἂν εἴη τὴν ἀρχὴν ἕτερόν τι ὖσαν εἶναι ἀρχήν, οἷον εἴ
τις λέγοι τὸ λευκὸν ἀρχὴν εἶναι ὐχ ᾗ ἕτερον ἀλλ' ᾗ λευκόν, εἶναι μέν-
τοι καθ' ὑποκειμένου, καὶ ἕτερόν τι ὂν λευκὸν εἶναι· ἐκεῖνο γὰρ πρότερον
ἔσται. ἀλλὰ μὴν γίγνεται πάντα ἐξ ἐναντίων ὡς ὑποκειμένου τινός· 3
1087 b ἀνάγκη ἄρα μάλιςα τοῖς ἐναντίοις τῦθ' ὑπάρχειν. ἀεὶ ἄρα πάντα τἀ-
290 Br. ναντία καθ' ὑποκειμένε, καὶ ὐθὲν χωριστόν. ἀλλ' ὥσπερ καὶ φαίνεται, 4
οὐθὲν οὐσίᾳ ἐναντίον, καὶ ὁ λόγος μαρτυρεῖ. οὐθὲν ἄρα τῶν ἐναντίων

---

§. 10. μὴ οὐσίας] μὴ οὔσας *Ab*. | ἔχει μὲν] μὲν om. *Ab* Ald.

§. 11. δυνάμει] δύναμις *Gb* Ald. | ἐνεργείᾳ] ἐνέργεια *TGb* Ald. | ὡρισμένου] ὡρισμένον *Gb*.

§. 12. τόδε τὸ] τὸ om. *Gb*. | ἐπεὶ εἰ] ἐπεὶ εἰ καὶ *Gb*.

§. 13. ἔςαι] ἔςι *Gb*. | μὲν ὡς] μὲν ὡς ἡ *Jb*.

§. 1. τῆς οὐσίας ταύτης] ταύτης τῆς οὐσίας *GbJb*. | δὲ] γὰρ *GbJb*.

§. 2. ἁπάντων] πάντων *T* Ald. | πρότερόν τι] τι πρότερον *T*. | λέγοι τὸ] τὸ add. *E*.

§. 3. μάλιςα τοῖς] μ. ἐν τοῖς *T* Ald.

5 κυρίως ἀρχὴ πάντων ἀλλ' ἑτέρα. οἱ δὲ τὸ ἕτερον τῶν ἐναντίων ὕλην
ποιῶσιν, οἱ μὲν τῷ ἑνὶ τῷ ἴσῳ τὸ ἄνισον, ὡς τῶτο τὴν τᾶ πλήθους
6 ἴσαν φύσιν, οἱ δὲ τῷ ἑνὶ τὸ πλῆθος. γεννῶνται γὰρ οἱ ἀριθμοὶ τοῖς
μὲν ἐκ τῆς τοῦ ἀνίσου δυάδος τᾶ μεγάλου καὶ μικρᾶ, τῷ δ' ἐκ τᾶ πλή-
θους, ὑπὸ τῆς τᾶ ἑνὸς δὲ ἰσίας ἀμφοῖν· καὶ γὰρ ὁ τὸ ἄνισον καὶ ἓν
λέγων τὰ στοιχεῖα, τὸ δ' ἄνισον ἐκ μεγάλου καὶ μικρᾶ δυάδα, ὡς ἓν
ὄντα τὸ ἄνισον καὶ τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν λέγει, καὶ οὐ διορίζει ὅτι
7 λόγῳ ἀριθμῷ δ' ἤ. ἀλλὰ μὴν καὶ τὰς ἀρχὰς ἃς στοιχεῖα καλᾶσιν, οὐ
καλῶς ἀποδιδόασιν, οἱ μὲν τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν λέγοντες μετὰ τοῦ
ἑνὸς τρία ταῦτα ϛοιχεῖα τῶν ἀριθμῶν, τὰ μὲν δύο ὕλην, τὸ δ' ἓν τὴν
μορφήν, οἱ δὲ τὸ πολὺ καὶ ὀλίγον, ὅτι τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν μεγέθᾳ
οἰκειότερα τὴν φύσιν, οἱ δὲ τὸ καθόλᾳ μᾶλλον ἐπὶ τέτων τὸ ὑπερέχον
8 καὶ τὸ ὑπερεχόμενον. διαφέρει δὲ τέτων ἀθὲν ὡς εἰπεῖν πρὸς ἕνια τῶν
συμβαινόντων, ἀλλὰ πρὸς τὰς λογικὰς μόνον δυσχερείας, ἃς φυλάττον-
9 ται διὰ τὸ καὶ αὐτοὶ λογικὰς φέρειν τὰς ἀποδείξεις. πλὴν τοῦ αὐτοῦ
γε λόγᾳ ἐϛὶ τὸ ὑπερέχον καὶ τὸ ὑπερεχόμενον εἶναι ἀρχὰς ἀλλὰ μὴ τὸ
μέγα καὶ τὸ μικρόν, καὶ τὸν ἀριθμὸν πρότερον τῆς δυάδος ἐκ τῶν
στοιχείων· καθόλᾳ γὰρ ἀμφότερα μᾶλλόν ἐστιν. νῦν δὲ τὸ μὲν λέγᾳσι
10 τὸ δ' ἀ λέγᾳσιν. οἱ δὲ τὸ ἕτερον καὶ τὸ ἄλλο πρὸς τὸ ἓν ἀντιτιθέασιν,
οἱ δὲ πλῆθος καὶ τὸ ἕν. εἰ δ' ἐστίν, ὥσπερ βέλονται, τὰ ὄντα ἐξ
ἐναντίων, τῷ δὲ ἑνὶ ἢ οὐθὲν ἐναντίον, ἢ εἴπερ ἄρα μέλλει, τὸ πλῆθος, 291 Br.
τὸ δ' ἄνισον τῷ ἴσῳ καὶ τὸ ἕτερον τῷ ταὐτῷ καὶ τὸ ἄλλο ταὐτῷ,
μάλιστα μὲν οἱ τὸ ἓν τῷ πλήθει ἀντιτιθέντες ἔχονταί τινος δόξης, οὐ
μὴν ἀδ' ὅτοι ἱκανῶς· ἕξαι γὰρ τὸ ἓν ὀλίγον· πλῆθος μὲν γὰρ ὀλιγότητι,
11 τὸ δὲ πολὺ τῷ ὀλίγῳ ἀντίκειται. τὸ δ' ἓν ὅτι μέτρον σημαίνει, φανερόν.
καὶ ἐν παντί ἐστί τι ἕτερον ὑποκείμενον, οἷον ἐν ἁρμονίᾳ δίεσις, ἐν δὲ
μεγέθει δάκτυλος ἢ πᾶς ἤ τι τοιᾶτον, ἐν δὲ ῥυθμοῖς βάσις ἢ συλλαβή·

---

§. 5. *οἱ μὲν*] ὁ μὲν *Gb.* | *τᾶτο*] τάτᾳ *T.* | *οἱ δὲ*] ὁ δὲ *E.*

§. 6. *ἄνισον ἐκ*] ἄνισον καὶ ἐκ *T.*

§. 7. *ἃς*] ἃ *T* Ald. | *μετὰ τοῦ ἑνὸς*] τοῦ ἑνὸς μετά *Ab.* | *καὶ τὸ μικρὸν*] τὸ om. *Gb.* | *οἰκειότερα*] οἰκειότερον *T.* | *φύσιν*] φύσιν ἐϛίν *GbJb.*

§. 8. *δὲ*] om. *T* Ald. | *τάτων ἀθὲν ὡς εἰπεῖν*] ἀθὲν τάτων, omissis *ὡς εἰπεῖν*, *GbJb.*

§. 9. *καὶ τὸ*] τὸ om. *EAb.*

§. 10. *πλῆθος*] τὸ πλ. *T* Ald. | *ἢ εἴπερ*] ἢ om. *T.* | *μέλλει*] ἀμέλει *AbGbJb.* | *ἕτερον τῷ*] ἕτερον καὶ τῷ *Gb.* | *ἄλλο*] ἄλλῳ *Ab.* | *ταὐτῷ*] αὐτῷ *ETGbJb*, τὸ αὐτῷ *Ab.*

§. 11. *ἐϛί τι*] τι ἐϛι *Gb*, ἐϛι τὸ *T.* | *ἐν μὲν τοῖς*] μὲν om. *T.*

ὁμοίως δὲ καὶ ἐν βάρει σταθμός τις ὡρισμένος ἐσίν. καὶ κατὰ πάντων
1088a δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἐν μὲν τοῖς ποιοῖς ποιόν τι, ἐν δὲ τοῖς ποσοῖς
ποσόν τι. καὶ ἀδιαίρετον τὸ μέτρον, τὸ μὲν κατὰ τὸ εἶδος τὸ δὲ πρὸς 12
τὴν αἴσθησιν, ὡς ἐκ ὄντος τινὸς τᾶ ἑνὸς καθ' αὑτὸ ἐσίας. καὶ τᾶτο
κατὰ λόγον· σημαίνει γὰρ τὸ ἓν ὅτι μέτρον πλήθες τινός, καὶ ὁ ἀρι-
θμὸς ὅτι πλῆθος μεμετρημένον καὶ πλῆθος μέτρων. διὸ καὶ εὐλόγως 13
ἐκ ἔστι τὸ ἓν ἀριθμός· οὐδὲ γὰρ τὸ μέτρον μέτρα, ἀλλ' ἀρχὴ καὶ τὸ
μέτρον καὶ τὸ ἕν. δεῖ δὲ ἀεὶ τὸ αὐτό τι ὑπάρχειν πᾶσι τὸ μέτρον, 14
οἷον εἰ ἵππος τὸ μέτρον, ἵππους, καὶ εἰ ἄνθρωπος, ἀνθρώπες. εἰ δ' 15
ἄνθρωπος καὶ ἵππος καὶ θεός, ζῷον ἴσως, καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἔσαι
ζῷα. εἰ δ' ἄνθρωπος καὶ λευκὸν καὶ βαδίζον, ἥκιστα μὲν ἀριθμὸς τού-
των διὰ τὸ ταὐτῷ πάνθ' ὑπάρχειν καὶ ἑνὶ κατὰ τὸν ἀριθμόν, ὅμως δὲ
γενῶν ἔσται ὁ ἀριθμὸς ὁ τούτων, ἢ τινος ἄλλης τοιαύτης προσηγορίας.
οἱ δὲ τὸ ἄνισον ὡς ἕν τι, τὴν δυάδα δὲ ἀόριστον ποιῦντες μεγάλε καὶ 16
292 Br. μικρᾶ, πόρρω λίαν τῶν δοκοῦντων καὶ δυνατῶν λέγουσιν· πάθη τε γὰρ
ταῦτα καὶ συμβεβηκότα μᾶλλον ἢ ὑποκείμενα τοῖς ἀριθμοῖς καὶ τοῖς
μεγέθεσίν ἐστι, τὸ πολὺ καὶ ὀλίγον ἀριθμᾶ, καὶ μέγα καὶ μικρὸν μεγέ-
θους, ὥσπερ ἄρτιον καὶ περιττόν, καὶ λεῖον καὶ τραχύ, καὶ εὐθὺ καὶ
καμπύλον. ἔτι δὲ πρὸς ταύτη τῇ ἁμαρτίᾳ καὶ πρός τι ἀνάγκη εἶναι 17
τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν καὶ ὅσα τοιαῦτα· τὸ δὲ πρός τι πάντων ἥκιστα
φύσις τις ἢ οὐσία τῶν κατηγοριῶν ἐστί, καὶ ὑσέρα τᾶ ποιᾶ καὶ ποσᾶ·
καὶ πάθος τι τᾶ ποσᾶ τὸ πρός τι, ὥσπερ ἐλέχθη, ἀλλ' ἐκ ὕλη, εἴ τι
ἕτερον. καὶ τῷ ὅλως κοινῷ πρός τι, καὶ τοῖς μέρεσιν αὐτᾶ καὶ εἴδεσιν. 18
ἐνθὲν γάρ ἐστιν ἅτε μέγα ἅτε μικρόν, ἅτε πολὺ ἅτε ὀλίγον, οὐθ' ὅλως
πρός τι, ὃ οὐχ ἕτερόν τι ὂν πολὺ ἢ ὀλίγον ἢ μέγα ἢ μικρὸν ἢ πρός τι

---

§. 12. καὶ] om. *T* Ald. | ἀδιαίρετον] ἀδ. γὰρ *GbJb*. | τὸ μέτρον] τὸ γὰρ μ. Ald. | τᾶ ἑνὸς] om. Ald. | αὐτὸ] ἑαυτὸ *T*. | ὁ ἀριθμὸς] ὁ om. *Ab*.

§. 13. μέτρα] μετρεῖ *T*.

§. 15. θεός] θεὸς καὶ Ald. | λευκὸν] λευκὸς *T* Ald. | τὸν ἀριθμόν] τὸν om. *T*. | ἄλλης] ἄλλως *Gb*.

§. 16. οἱ δὲ τὸ] οἱ δὲ τὸν Ald. | ἕν τι] τι om. *E*. | ποιᾶντες] ποιᾶντες ἐκ Alex. in paraphr. 824, a, 42. Bess. | τὸ πολὺ] τὸ γὰρ πολὺ Ald.

§. 17. εἶναι τὸ μέγα] τὸ μέγα εἶναι *T*. | πάντων] πασῶν Alex. in paraphr. 824, a, 45. Etiam Bessarionem, quum vertat »minime praedicamentorum omnium«, non probabile est legisse πάντων — κατηγοριῶν, sed aut πασῶν κατηγ., aut πάντων κατηγορημάτων vel κατηγορουμένων. | τις ἢ οὐσία] om. *GbJb*. | καὶ ποσοῦ] καὶ τοῦ ποσοῦ *Ab* Ald. | ὥσπερ ἐλέχθη] ὡς προελέχθη Ald. | εἴ τι] ἤ τι *GbJb* Ald. Bess.

§. 18. τῷ] τὸ *T*. | ὅλως] ὅλῳ *Gb*. | ἢ πρός] ἃ πρός *E*, πρός *GbJb*.

19 ἐξίν. σημεῖον δ' ὅτι ἦκισα ὐσία τις καὶ ὄν τι τὸ πρός τι τὸ μόνον μὴ εἶναι
γένεσιν αὐτῆ μηδὲ φθορὰν μηδὲ κίνησιν, ὥσπερ κατὰ τὸ ποσὸν αὔξησις
καὶ φθίσις, κατὰ τὸ ποιὸν ἀλλοίωσις, κατὰ τόπον φορά, κατὰ τὴν
20 ὐσίαν ἡ ἁπλῆ γένεσις καὶ φθορά. ἀλλ' ὐ κατὰ τὸ πρός τι· ἄνευ γὰρ
τῆ κινηθῆναι ὁτὲ μὲν μεῖζον ὁτὲ δὲ ἔλαττον ἢ ἴσον ἔσται θατέρῳ κινη-
21 θέντος κατὰ τὸ ποσόν. ἀνάγκη τε ἑκάσου ὕλην εἶναι τὸ δυνάμει τοιῆ- 1088 b
τον, ὥστε καὶ ὐσίας· τὸ δὲ πρός τι οὔτε δυνάμει οὐσία ἔτε ἐνεργείᾳ.
ἄτοπον ἴν, μᾶλλον δὲ ἀδύνατον, τὸ ὐσίας μὴ ὐσίαν ποιεῖν ϛοιχεῖον καὶ
22 πρότερον· ὕστερον γὰρ πᾶσαι αἱ κατηγορίαι. ἔτι δὲ τὰ στοιχεῖα οὐ
κατηγορεῖται καθ' ὧν στοιχεῖα, τὸ δὲ πολὺ καὶ ὀλίγον καὶ χωρὶς καὶ
ἅμα κατηγορεῖται ἀριθμῆ, καὶ τὸ μακρὸν καὶ τὸ βραχὺ γραμμῆς, καὶ 293 Br.
23 ἐπίπεδόν ἐστι καὶ πλατὺ καὶ στενόν. εἰ δὲ δὴ καὶ ἔστι τι πλῆθος οὗ
τὸ μὲν ἀεὶ ὀλίγον, οἷον ἡ δυάς (εἰ γὰρ πολύ, τὸ ἓν ἂν ὀλίγον εἴη),
κἂν πολὺ ἁπλῶς εἴη, οἷον ἡ δεκὰς πολύ, καὶ εἰ ταύτης μή ἐστι πλεῖον,
24 ἢ τὰ μύρια. πῶς ἴν ἔσται ἔτως ἐξ ὀλίγυ καὶ πολλῆ ὁ ἀριθμός; ἢ
γὰρ ἄμφω ἔδει κατηγορεῖσθαι ἢ μηδέτερον· νῦν δὲ τὸ ἕτερον μόνον
κατηγορεῖται.

Cap. 2.

1 Ἁπλῶς δὲ δεῖ σκοπεῖν, ἆρα δυνατὸν τὰ ἀΐδια ἐκ στοιχείων συγ-
2 κεῖσθαι; ὕλην γὰρ ἕξει· σύνθετον γὰρ πᾶν τὸ ἐκ στοιχείων. εἰ τοίνυν
ἀνάγκη, ἐξ ἴ ἐστίν, εἰ καὶ ἀεί ἐστι κἂν εἰ ἐγένετο, ἐκ τέτυ γίγνεσθαι,

---

§. 19. *μόνον*] *μόνου EJb.* | *ἁπλῆ*] *ἁτλῶς Gb* Ald.

§. 20. *ἔλαττον*] *ἔλασσον ETAb* Ald. | *ἔσαι*] *ἐσὶ GbJb.*

§. 21. *ἄτοπον οὖν*] *ἄτοπον δὲ GbJb.* | *γὰρ*] *δὲ T.*

§. 22. *καθ' ὧν*] *καθ' ὧν τὰ GbJb.* | *κατηγορεῖται*] *κατηγόρηται Gb.* | *ἀριθμοῦ*] *ἀριθμῶν Ab, τοῦ ἀριθμοῦ Gb* Ald. | *καὶ πλατὺ*] *καὶ* om. *GbJb.*

§. 23. *οἷ*] *οὐ E, ὧν GbJb* Ald. | *τὸ μὲν ἀεὶ*] *ἀεὶ τὸ* Bess., quum vertat: »cujus semper ipsum paucum sit.« Sequentia ita interpretatur: »et si multum simpliciter, nimirum erit veluti denarius multum, et si hoc pacto non est, plus quam dena millia,« unde eum credas legisse *κἂν πολὺ ἁπλῶς, εἴη οἷον ἡ δεκὰς πολύ, καὶ εἰ ταύτῃ μὴ ἐσι, πλεῖον ἢ τὰ μύρια.* | *καὶ εἰ*] *κἂν εἰ S.* | *ἢ τὰ μύρια*] om. *GbJb.*

§. 24. *οὕτως*] *οὗτος E,* om. *T.* | *νῦν δὲ τὸ*] *τὸ* om. Ald. | *μόνον*] *οὐ μόνον Jb.*

§. 1. *δεῖ*] om. *Gb.* | *ἆρα*] *ἆρά ἐσι* Ald.

§. 2. *εἰ τοίνυν*] *ὐ τοίνυν Ab, ἔτι τοίνυν T.* | *κἂν*] *καὶ* Ald. | *ἐκ τέτυ*] *ἐκ τέτων Gb.* | *γίγνεσθαι*] *γίγνεσθαι καὶ T.* | *ἐκ τῆ*] *εἰς τὸ Ab.* | *οὐ γὰρ*] *οὐδὲ γὰρ GbJb.* | *ἐγίγνετο*] *ἐγένετο Ab.* | *ἄλλο ὕλην*] *ἄλλου ὕλην Ab.* | *ἔτη*] *ἐσι Gb.* | *καὶ τὸ*] *τὸ* om. *TAb.* | *οὗ*] *οὐ Gb.*

γίγνεται δὲ πᾶν ἐκ τῆ δυνάμει ὄντος τῆτο ὃ γίγνεται (ἐ γὰρ ἂν ἐγίγνετο ἐκ τῆ ἀδυνάτε ἐδὲ ἦν), τὸ δὲ δυνατὸν ἐνδέχεται καὶ ἐνεργεῖν καὶ μή, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα ἀεί ἐστιν ὁ ἀριθμὸς ἢ ὁτιῆν ἄλλο ὕλην ἔχον, ἐνδέχοιτ' ἂν μὴ εἶναι, ὥσπερ καὶ τὸ μίαν ἡμέραν ἔχον καὶ τὸ ὁποσαῆν ἔτη· εἰ δ' ἕτω, καὶ τὸ τοσῆτον χρόνον ἧ μή ἐστι πέρας. οὐκ ἂν τοίννν εἴη 3
ἀΐδια, εἴπερ μὴ ἀΐδιον τὸ ἐνδεχόμενον μὴ εἶναι, καθάπερ ἐν ἄλλοις λόγοις συνέβη πραγματευθῆναι. εἰ δ' ἐστὶ τὸ λεγόμενον νῦν ἀληθὲς 4
καθόλε, ὅτι ἐδεμία ἐστὶν ἀΐδιος ἐσία ἐὰν μὴ ᾖ ἐνεργείᾳ, τὰ δὲ ϛοιχεῖα ὕλη τῆς ἐσίας, ἐδεμιᾶς ἂν εἴη ἀϊδίε ἐσίας ϛοιχεῖα ἐξ ὧν ἐϛὶν ἐνυπαρχόντων. εἰσὶ δέ τινες οἳ δυάδα μὲν ἀόριστον ποιοῦσι τὸ μετὰ τῆ ἑνὸς 5
στοιχεῖον, τὸ δ' ἄνισον δυσχεραίνεσιν εὐλόγως διὰ τὰ συμβαίνοντα ἀδύνατα· οἷς τοσαῦτα μόνον ἀφῄρηται τῶν δυσχερῶν, ὅσα διὰ τὸ ποιεῖν 6
294 Br. τὸ ἄνισον καὶ τὸ πρός τι στοιχεῖον ἀναγκαῖα συμβαίνει τοῖς λέγουσιν· ὅσα δὲ χωρὶς ταύτης τῆς δόξης, ταῦτα κἀκείνοις ὑπάρχειν ἀναγκαῖον, ἐάν τε τὸν εἰδητικὸν ἀριθμὸν ἐξ αὐτῶν ποιῶσιν, ἐάν τε τὸν μαθηματικόν.
1089a πολλὰ μὲν ἦν τὰ αἴτια τῆς ἐπὶ ταύτας τὰς αἰτίας ἐκτροπῆς, μάλιστα 7
δὲ τὸ ἀπορῆσαι ἀρχαϊκῶς. ἔδοξε γὰρ αὐτοῖς πάντ' ἔσεσθαι ἓν τὰ ὄντα, 8
αὐτὸ τὸ ὄν, εἰ μή τις λύσει καὶ ὁμόσε βαδιεῖται τῷ Παρμενίδε λόγῳ „οὐ γὰρ μήποτε τοῦτο δαῆς εἶναι μὴ ἐόντα," ἀλλ' ἀνάγκη εἶναι τὸ μὴ ὂν δεῖξαι ὅτι ἔστιν· οὕτω γὰρ ἐκ τῆ ὄντος καὶ ἄλλε τινὸς τὰ ὄντα ἔσεσθαι, εἰ πολλά ἐστιν. καίτοι πρῶτον μέν, εἰ τὸ ὄν, πολλαχῶς· τὸ 9
μὲν γὰρ ὅτι οὐσίαν σημαίνει, τὸ δ' ὅτι ποιόν, τὸ δ' ὅτι ποσόν, καὶ τὰς ἄλλας δὴ κατηγορίας. ποῖον ἓν τὰ ὄντα πάντα ἕν, εἰ μὴ τὸ μὴ 10
ὂν ἕσαι; πότερον αἱ ἐσίαι ἢ τὰ πάθη; καὶ τὰ ἄλλα δὴ ὁμοίως ἅπαντα· καὶ ἔσται ἓν τὸ τόδε καὶ τὸ τοιόνδε καὶ τὸ τοσόνδε καὶ τἆλλα ὅσα ἕν

---

§. 3. *λόγοις*] om. *E* Alex. in lemm. 825, a, 14. Bess.

§. 4. *εἰ δ'*] *εἰ δή T.* | *ἐνεργείᾳ*] *ἐνέργεια EAb.*

§. 5. *ϛοιχεῖον*] *ϛοιχείου* Ald. | *ἄνισον*] *ἀόριϛον Gb.*

§. 6. *οἷς*] *εἰς T.* | *καὶ τὸ πρός*] *τὸ* om. *Ab.* | *ἀναγκαῖα*] *ἀναγκαῖον TAb.* | *συμβαίνει*] *συμβαίνεσι* Ald. | *ταῦτα*] *ταὐτὰ T.* | *εἰδητικὸν*] *εἰδικὸν Ab* Ald. | *τὸν μαθηματικόν*] *τῶν μαθηματικῶν Gb.*

§. 7. *ἐκτροπῆς*] *ἐπιτροπῆς T.*

§. 8. *βαδιεῖται*] om. *T.* | *δαῆς*] *δαμῇ E, δυνάμει T, οὐδαμῇ AbGbJb* Ald. Bess., *μηδαμῇ* Alex. 825, a, 27. | *ἐόντα*] *ἐῶντα Ab* Ald. | *ἀνάγκη*] *ἀνάγκην Gb*, »necesse esse« Bess. | *εἶναι*] om. *T.* | *οὕτω*] *ὄντως E.*

§. 9. *τὸ δ' ὅτι ποσόν*] om. *Gb.*

§. 10. *τὸ μὴ ὄν*] *μὴ* om. *Gb.* | *ἄλλα δὴ*] *δὴ* om. *Gb.* | *ἅπαντα*] *ἢ πάντα Jb, ἢ ἅπαντα Gb* Ald. Bess. | *καὶ τὸ τοσόνδε*] om. *Gb, τὸ* om. *T* Ald. | *τἆλλα*] *ἄλλα Gb.* | *ἕν*] om. *E.*

11 τι σημαίνει. ἀλλ' ἄτοπον, μᾶλλον δὲ ἀδύνατον, τὸ μίαν φύσιν τινὰ γενομένην αἰτίαν εἶναι τοῦ τοῦ ὄντος τὸ μὲν τόδε εἶναι, τὸ δὲ τοιόνδε,
12 τὸ δὲ τοσόνδε, τὸ δὲ πῦ. ἔπειτα ἐκ ποίου μὴ ὄντος καὶ ὄντος τὰ ὄντα; πολλαχῶς γὰρ καὶ τὸ μὴ ὄν, ἐπειδὴ καὶ τὸ ὄν· καὶ τὸ μὲν μὴ ἄνθρωπον σημαίνει τὸ μὴ εἶναι τοδί, τὸ δὲ μὴ εὐθὺ τὸ μὴ εἶναι τοιονδί, τὸ δὲ μὴ τρίπηχυ τὸ μὴ εἶναι τοσονδί. ἐκ ποίου οὖν ὄντος καὶ μὴ ὄντος πολλὰ τὰ ὄντα;
13 βούλεται μὲν δὴ τὸ ψεῦδος καὶ ταύτην τὴν φύσιν λέγειν τὸ ἐκ ὄν, ἐξ οὗ καὶ τοῦ ὄντος πολλὰ τὰ ὄντα. διὸ καὶ ἐλέγετο ὅτι δεῖ ψεῦδός τι ὑποθέσθαι, ὥσπερ καὶ οἱ γεωμέτραι τὸ ποδιαίαν εἶναι τὴν μὴ ποδιαίαν. 295 Br.
14 ἀδύνατον δὲ ταῦθ' ἅτως ἔχειν. ἅτε γὰρ οἱ γεωμέτραι ψεῦδος οὐθὲν ὑποτίθενται (ὁ γὰρ ἐν τῷ συλλογισμῷ ἡ πρότασις), οὔτ' ἐκ τοῦ ἅτω
15 μὴ ὄντος τὰ ὄντα γίγνεται οὐδὲ φθείρεται· ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ μὲν κατὰ τὰς πτώσεις μὴ ὂν ἰσαχῶς ταῖς κατηγορίαις λέγεται, παρὰ τοῦτο δὲ τὸ ὡς ψεῦδος λέγεται τὸ μὴ ὂν καὶ τὸ κατὰ δύναμιν, ἐκ τούτου ἡ γένεσίς ἐστιν, ἐκ τοῦ μὴ ἀνθρώπου δυνάμει δὲ ἀνθρώπου ἄνθρωπος, καὶ ἐκ τοῦ μὴ λευκοῦ δυνάμει δὲ λευκοῦ λευκόν, ὁμοίως ἐάν τε ἕν τι γίγνηται ἐάν τε
16 πολλά. φαίνεται δὲ ἡ ζήτησις πῶς πολλὰ τὸ ὂν τὸ κατὰ τὰς οὐσίας
17 λεγόμενον· ἀριθμοὶ γὰρ καὶ μήκη καὶ σώματα τὰ γεννώμενά ἐστιν. ἄτοπον δὴ τὸ ὅπως μὲν πολλὰ τὸ ὄν, τὸ τί ἐστι ζητῆσαι, πῶς δὲ ἢ ποιὰ ἢ ποσά, μή. οὐ γὰρ δὴ ἡ δυὰς ἡ ἀόριστος αἰτία οὐδὲ τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν τοῦ δύο λευκὰ ἢ πολλὰ εἶναι χρώματα ἢ χυμοὺς ἢ σχήματα· ἀρι- 1089 b
18 θμοὶ γὰρ ἂν καὶ ταῦτα ἦσαν καὶ μονάδες. ἀλλὰ μὴν εἴ γε ταῦτ' ἐπῆλθον, εἶδον ἂν τὸ αἴτιον καὶ τὸ ἐν ἐκείνοις· τὸ γὰρ αὐτὸ καὶ τὸ ἀνά-
19 λογον αἴτιον. αὕτη γὰρ ἡ παρέκβασις αἰτία καὶ τοῦ τὸ ἀντικείμενον ζητοῦντας τῷ ὄντι καὶ τῷ ἑνί, ἐξ οὗ καὶ τούτων τὰ ὄντα, τὸ πρός τι

---

§. 11. τοῦ τοῦ] τοῦ *T*, καὶ τούτου καὶ ὄντος εἶναι τοῦ *Ab*, καὶ τούτου καὶ ὄντος εἶναι αὐτοῦ, Ald., »impossibile, unam aliquam naturam factam causam et hujus entis et ejusdem entis sit quoddam hoc, quoddam tale« Bess. | τόδε εἶναι] εἶναι τόδε *GbJb*. | τοιόνδε] om. *Ab*.

§. 12. ἐκ ποίου] ἐκ τοῦ ποίου *Gb*.

§. 13. λέγειν] λέγει Alex. 825, b, 13. | δεῖ] δὴ *Gb*, om. *E*. | ὥσπερ καὶ] καὶ om. *Gb*. | τὸ ποδιαίαν] τὴν π. *T*. | συλλογισμῷ] λογισμῷ *Gb*.

§. 15. τὸ ὡς ψεῦδος] τόδε ὡς ψ. Ald. | τὸ μὴ ὂν] τὸ om. *T*. | ἕν τι] τι om. *EGb* Ald.

§. 16. τὰ γεννώμενά] τὰ om. *T*.

§. 17. δὴ τὸ] δὲ τὸ *Jb*, δὲ καὶ *Gb*. | ἐστι ζητῆσαι] ἐπιζητῆσαι *Gb*. | αἰτία] οὐσία *Gb*. | ἦσαν καὶ] καὶ om. *Gb*.

§. 18. ἐπῆλθον] ἐπῆλθεν *E*.

§. 19. τοῦ τὸ] τὸ τὸ *E*, τοῦτο *Gb*. | ζητοῦντας] ζητοῦντα *E*.

καὶ τὸ ἄνισον ὑποθεῖναι, ὃ ἔτ' ἐναντίον ἔτ' ἀπόφασις ἐκείνων, μία τε φύσις τῶν ὄντων ὥσπερ καὶ τὸ τί καὶ τὸ ποιόν. καὶ ζητεῖν ἔδει καὶ τοῦτο, πῶς πολλὰ τὰ πρός τι ἀλλ' ἐχ ἕν. νῦν δὲ πῶς μὲν πολλαὶ μονάδες παρὰ τὸ πρῶτον ἓν ζητεῖται, πῶς δὲ πολλὰ ἄνισα παρὰ τὸ ἄνισον ἐκέτι. καίτοι χρῶνται καὶ λέγεσι μέγα μικρόν, πολὺ ὀλίγον, ἐξ ὧν οἱ ἀριθμοί, μακρὸν βραχύ, ἐξ ὧν τὸ μῆκος, πλατὺ στενόν, ἐξ ὧν
296 Br. τὸ ἐπίπεδον, βαθὺ ταπεινόν, ἐξ ὧν οἱ ὄγκοι· καὶ ἔτι δὴ πλείω εἴδη λέγεσι τῶ πρός τι. τούτοις δὴ τί αἴτιον τῷ πολλὰ εἶναι; ἀνάγκη μὲν ἓν, ὥσπερ λέγομεν, ὑποθεῖναι τὸ δυνάμει ὂν ἑκάστῳ. τοῦτο δὲ προσαπεφήνατο ὁ ταῦτα λέγων, τί τὸ δυνάμει τόδε καὶ οὐσίᾳ, μὴ ὂν δὲ καθ' αὑτό, ὅτι τὸ πρός τι, ὥσπερ εἰ εἶπε τὸ ποιόν, ὃ ὅτε δυνάμει ἐστὶ τὸ ἓν ἢ τὸ ὄν, ὅτε ἀπόφασις τοῦ ἑνὸς οὐδὲ τοῦ ὄντος, ἀλλ' ἕν τι τῶν ὄντων. πολύ τε μᾶλλον, ὥσπερ ἐλέχθη, εἰ ἐζητεῖτο πῶς πολλὰ τὰ ὄντα, μὴ τὰ ἐν τῇ αὐτῇ κατηγορίᾳ ζητεῖν, πῶς πολλαὶ οὐσίαι ἢ πολλὰ ποιά, ἀλλὰ πῶς πολλὰ τὰ ὄντα· τὰ μὲν γὰρ οὐσίαι, τὰ δὲ πάθη, τὰ δὲ πρός τι. ἐπὶ μὲν ἓν τῶν ἄλλων κατηγοριῶν ἔχει τινὰ καὶ ἄλλην ἐπίσασιν πῶς πολλά· διὰ γὰρ τὸ μὴ χωριστὰ εἶναι τῷ τὸ ὑποκείμενον πολλὰ γίγνεσθαι καὶ εἶναι ποιά τε πολλὰ εἶναι καὶ ποσά. καίτοι δεῖ γέ τινα εἶναι ὕλην ἑκάστῳ γένει· πλὴν χωριστὴν ἀδύνατον τῶν οὐσιῶν. ἀλλ' ἐπὶ τῶν τόδε τι ἔχει τινὰ λόγον, πῶς πολλὰ τὸ τόδε τι, εἰ μή τι ἔξαι καὶ τόδε τι καὶ φύσις τις τοιαύτη. αὕτη δέ ἐστιν ἐκεῖθεν μᾶλλον ἡ ἀπορία, πῶς πολλαὶ ἐνεργείᾳ οὐσίαι ἀλλ' οὐ μία. ἀλλὰ μὴν καὶ εἰ μὴ ταὐτόν ἐστι τὸ τόδε καὶ τὸ ποσόν, οὐ λέγεται πῶς καὶ διὰ τί πολλὰ τὰ ὄντα, ἀλλὰ πῶς ποσὰ πολλά. ὁ γὰρ ἀριθμὸς πᾶς ποσόν τι σημαίνει· καὶ ἡ μονάς, εἰ μὴ μέτρον, ὅτι τὸ κατὰ τὸ ποσὸν ἀδιαίρετον. εἰ μὲν οὖν ἕτερον τὸ

---

§. 20. *τὰ πρός*] *τὸ πρός Ab.*

§. 21. *καὶ ἔτι δὴ πλείω εἴδη*] *ἔτι δὲ εἴδη πλείω Γ, καὶ ἔτι εἰ εἴδη πλείω* Ald.

§. 22. *δυνάμει ὂν*] *δυνάμενον Ab.* | *δυνάμει*] *δυνάμει ὄν* (leg. *ὂν*) Ald. Bessario totum locum sic vertit: »hoc quoque commonstravit, quod aliquid potentia sit ens, hocque substantia.« | *ὥσπερ εἰ*] *εἰ* om. *Gb.* | *οὐδὲ*] *οὔτε* codices.

§. 23. *ἐλέχθη*] *εἰ ἐλέχθη καὶ Gb.* | *ἐζητεῖτο*] *ἐζήτει τὸ Gb, ἐζήτει ΤAb* Ald. Bess. | *ἐν τῇ αὐτῇ*] *τῇ* om. *Gb.*

§. 24. *τῷ τὸ*] *τό τι T.* | *γίγνεσθαι καὶ εἶναι*] *γ. καὶ ἕν* Alex. in lemm. 826, a, 20. 48., errore, ut videtur, librariorum, quum in paraphrasi vulgatum textum sequatur a, 23. 29.

§. 25. *οὐσίαι ἀλλ'*] *οὖσαι ἀλλ' E.* | *οὐ*] om. *Gb.*

§. 26. *καὶ εἰ*] *εἰ καὶ GbJb.* | *πῶς ποσὰ*] *πῶς καὶ διὰ τί ποσὰ* Ald. | *ὁ γὰρ ἀριθμὸς — πῶς πολλά* §. 27.] om. *T.* | *κατὰ τὸ*] *τὸ* om. *Jb.*

§. 27. *οὐ λέγεται*] *ὅτι οὐ λ.* Ald. | *ταὐτό*] *ταῦτα* Ald.

ποσὸν καὶ τὸ τί ἐσιν, ἃ λέγεται τὸ τί ἐσιν ἐκ τίνος ἀδὲ πῶς πολλά· 1090a
28 εἰ δὲ ταὐτό, πολλὰς ὑπομένει ὁ λέγων ἐναντιώσεις. ἐπισήσειε δ' ἄν τις
τὴν σκέψιν καὶ περὶ τῶν ἀριθμῶν πόθεν δεῖ λαβεῖν τὴν πίσιν ὡς εἰσίν.
29 τῷ μὲν γὰρ ἰδέας τιθεμένῳ παρέχονταί τιν' αἰτίαν τοῖς εἶσιν, εἴπερ ἕκασος 297 Br.
τῶν ἀριθμῶν ἰδέα τις, ἡ δ' ἰδέα τοῖς ἄλλοις αἰτία τοῦ εἶναι ὂν δή ποτε
30 τρόπον· ἔσω γὰρ ὑποκείμενον αὐτοῖς τοῦτο. τῷ δὲ τοῦτον μὲν τὸν τρόπον
ἐκ οἰομένῳ διὰ τὸ τὰς ἐνούσας δυσχερείας ὁρᾶν περὶ τὰς ἰδέας, ὥσε διά
γε ταῦτα μὴ ποιεῖν ἀριθμούς, ποιοῦντι δὲ ἀριθμὸν τὸν μαθηματικόν, πόθεν
τε χρὴ πισεῦσαι ὡς ἔσι τοιοῦτος ἀριθμός, καὶ τί τοῖς ἄλλοις χρήσιμος;
31 ἀθενὸς γὰρ ἅτε φησὶν ὁ λέγων αὐτὸν εἶναι, ἀλλ' ὡς αὐτήν τινα λέγει
καθ' αὑτὴν φύσιν οὖσαν, ἅτε φαίνεται ὢν αἴτιος· τὰ γὰρ θεωρήματα τῶν
ἀριθμητικῶν πάντα καὶ κατὰ τῶν αἰσθητῶν ὑπάρξει, καθάπερ ἐλέχθη.

Cap. 3.

1 Οἱ μὲν οὖν τιθέμενοι τὰς ἰδέας εἶναι καὶ ἀριθμοὺς αὐτὰς εἶναι,
κατὰ τὴν ἔκθεσιν ἑκάστου παρὰ τὰ πολλὰ λαμβάνειν, τὸ ἕν τι ἕκαστον
πειρῶνταί γε λέγειν πῶς καὶ διὰ τί ἐσιν. οὐ μὴν ἀλλ' ἐπεὶ ὅτε ἀναγ-
καῖα ὅτε δυνατὰ ταῦτα, οὐδὲ τὸν ἀριθμὸν διά γε ταῦτα εἶναι λεκτέον.
2 οἱ δὲ Πυθαγόρειοι διὰ τὸ ὁρᾶν πολλὰ τῶν ἀριθμῶν πάθη ὑπάρχοντα
τοῖς αἰσθητοῖς σώμασιν, εἶναι μὲν ἀριθμοὺς ἐποίησαν τὰ ὄντα, οὐ χωριστοὺς
δέ, ἀλλ' ἐξ ἀριθμῶν τὰ ὄντα. διὰ τί δέ; ὅτι τὰ πάθη τὰ τῶν ἀριθμῶν
3 ἐν ἁρμονίᾳ ὑπάρχει καὶ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν πολλοῖς ἄλλοις. τοῖς δὲ
τὸν μαθηματικὸν μόνον λέγουσιν εἶναι ἀριθμὸν οὐθὲν τοιοῦτον ἐνδέχεται
λέγειν κατὰ τὰς ὑποθέσεις, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἔσονται αὐτῶν αἱ ἐπιστῆμαι
4 ἐλέγετο. ἡμεῖς δέ φαμεν εἶναι, καθάπερ εἴπομεν πρότερον. καὶ δῆλον
ὅτι οὐ κεχώρισαι τὰ μαθηματικά· οὐ γὰρ ἂν κεχωρισμένων τὰ πάθη
5 ὑπῆρχεν ἐν τοῖς σώμασιν. οἱ μὲν οὖν Πυθαγόρειοι κατὰ μὲν τὸ τοιοῦ- 298 Br.

---

§. 29. γὰρ] om. *Gb*. | τιν'] τινες Ald. | ἡ δ'] εἰ δ' *Gb*. | ὑποκείμενον αὐτοῖς] αὐτοῖς ὑποκ. *GbJb* Ald.

§. 30. περὶ] παρὰ Ald.

§. 31. φησὶν] φύσιν Isingr. margo. | ἀλλ' ὡς] ὡς om. *E* Ald. | ἀριθμητικῶν] μαθηματικῶν ἀριθμῶν *Jb*.

§. 1. κατὰ] τιθέμενοι κατὰ Ald. | παρὰ] περὶ Ald. | γε] om. *TGb* Ald. | πῶς καὶ] καὶ om. *E*.

§. 2. ἐξ ἀριθμῶν τὰ] ἐξ ἀρ. δὲ τὰ *T*. | πάθη τὰ] παθητικὰ *Gb*. | ἐν ἁρμονίᾳ] ἐναρμόνια *Ab*.

§. 3. ἐλέγετο] ἐλέγοντο *T*.

§. 4. εἴπομεν] εἴπομεν καὶ Ald.

§. 5. κατὰ μὲν τὸ] τὸ om. *Gb*. | βάρος μηδὲ] βάρος οὐδὲ *EGbJb*.

τον ἀθενὶ ἔνοχοί εἰσιν· κατὰ μέντοι τὸ ποιεῖν ἐξ ἀριθμῶν τὰ φυσικὰ σώματα, ἐκ μὴ ἐχόντων βάρος μηδὲ κωφότητα ἔχοντα κωφότητα καὶ βάρος, ἐοίκασι περὶ ἄλλα ἀρανῆ λέγειν καὶ σωμάτων ἀλλ' ἢ τῶν αἰσθητῶν. οἱ 6
δὲ χωριστὸν ποιοῦντες, ὅτι ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν ἐκ ἔσαι τὰ ἀξιώματα, ἀληθῆ δὲ τὰ λεγόμενα καὶ σαίνει τὴν ψυχήν, εἶναί τε ὑπολαμβάνουσι καὶ χωριστὰ
1090 b εἶναι· ὁμοίως δὲ καὶ τὰ μεγέθη τὰ μαθηματικά. δῆλον ἂν ὅτι καὶ ὁ 7
ἐναντιούμενος λόγος τἀναντία ἐρεῖ· καὶ ὃ ἄρτι ἠπορήθη λυτέον τοῖς ὧδε λέγουσι, διὰ τί ἀδαμῶς ἐν τοῖς αἰσθητοῖς ὑπαρχόντων τὰ πάθη ὑπάρχει αὐτῶν ἐν τοῖς αἰσθητοῖς. εἰσὶ δέ τινες οἳ ἐκ τοῦ πέρατα εἶναι καὶ ἔσχατα 8
τὴν στιγμὴν μὲν γραμμῆς, ταύτην δ' ἐπιπέδου, τοῦτο δὲ τοῦ στερεοῦ, οἴονται εἶναι ἀνάγκην τοιαύτας φύσεις εἶναι. δεῖ δὴ καὶ τοῦτον ὁρᾶν τὸν λόγον, 9
μὴ λίαν ᾖ μαλακός. ὅτε γὰρ ἀσίαι εἰσὶ τὰ ἔσχατα ἀλλὰ μᾶλλον πάντα ταῦτα πέρατα, ἐπεὶ καὶ τῆς βαδίσεως καὶ ὅλως κινήσεώς ἐστί τι πέρας. τοῦτ' ἂν ἔσαι τόδε τι καὶ ἀσία τις. ἀλλ' ἄτοπον. ἃ μὴν ἀλλὰ εἰ καὶ 10
εἰσί, τῶνδε τῶν αἰσθητῶν ἔσονται πάντα· ἐπὶ τούτων γὰρ ὁ λόγος εἴρηκεν. διὰ τί ἂν χωριστὰ ἔσται; ἔτι δὲ ἐπιζητήσειεν ἄν τις μὴ λίαν 11
εὐχερὴς ὢν περὶ μὲν τοῦ ἀριθμοῦ παντὸς καὶ τῶν μαθηματικῶν τὸ μηθὲν συμβάλλεσθαι ἀλλήλοις τὰ πρότερα τοῖς ὕστερον· μὴ ὄντος γὰρ τοῦ ἀρι- 12
θμοῦ ἀθὲν ἧττον τὰ μεγέθη ἔσαι τοῖς τὰ μαθηματικὰ μόνον εἶναι φαμένοις, καὶ τούτων μὴ ὄντων ἡ ψυχὴ καὶ τὰ σώματα τὰ αἰσθητά. ἐκ ἔοικε δ'
299 Br. ἡ φύσις ἐπεισοδιώδης ἴσα ἐκ τῶν φαινομένων, ὥσπερ μοχθηρὰ τραγῳδία. τοῖς δὲ τὰς ἰδέας τιθεμένοις τοῦτο μὲν ἐκφεύγει· ποιοῦσι γὰρ τὰ μεγέθη 13
ἐκ τῆς ὕλης καὶ ἀριθμοῦ, ἐκ μὲν τῆς δυάδος τὰ μήκη, ἐκ τριάδος δ' ἴσως τὰ ἐπίπεδα, ἐκ δὲ τῆς τετράδος τὰ στερεά· ἢ καὶ ἐξ ἄλλων ἀριθμῶν· διαφέρει γὰρ ἀθέν. ἀλλὰ ταῦτά γε πότερον ἰδέαι ἔσονται, ἢ τίς ὁ τρόπος 14

---

§. 6. *εἶναί τε*] *εἶναί τι GbJb.* | *τὰ μεγέθη*] om. *T.* | *τὰ μαθηματικά*] *τῶν μαθηματικῶν* Ald.

§. 7. *λυτέον*] *λύεται TAbGb* Ald. Bess.

§. 8. *στιγμὴν μέν*] *μέν* om. *Gb*, *μὶν στιγμὴν* Ald. | *τοῦτο δὲ τοῦ*] *τοῦ* om. *GbJb.* | *ἀνάγκην*] *ἀνάγκη T* Ald.

§. 9. *πάντα ταῦτα*] *ταῦτα πάντα TAb* Ald. | *ἔστί τι*] *τι* om. *T.* | *ἔσαι*] *ἐσὶ ET* Ald. Bess. | *τόδε τι καὶ*] om. *Gb.*

§. 10. *ἔσαι*] *ἐσιν E* et Alex. 827, a, 2. 3.

§. 11. *ἐπιζητήσειεν*] *ζητήσειεν T.* | *περὶ μὲν τοῦ*] *περὶ μὲν οὖν τοῦ TJb* Ald. | *τοῖς ὕστερον*] *τοῖς ὑστέροις Gb.*

§. 12. *ἔσαι τοῖς τὰ*] *τὰ* om. *T.* | *τούτων*] *τῶν T.*

§. 13. *ἐκ τριάδος*] *ἐκ τῆς τρ. T.*

§. 14. *πότερον*] *πρότερον Jb.* | *ἢ τίς*] *τις* om. *T.* | *ὥσπερ οὐδὲ*] *οὐδὲ* om. *Gb.*

αὐτῶν, καί τί συμβάλλονται τοῖς ἴσιν; ἀθὲν γάρ, ὥσπερ ἀδὲ τὰ μαθη-
15 ματικά, ἀδὲ ταῦτα συμβάλλεται. ἀλλὰ μήν ἀδ' ὑπάρχει γε κατ' αὐτῶν ἀθὲν θεώρημα, ἐὰν μή τις βάληται κινεῖν τὰ μαθηματικὰ καὶ ποιεῖν ἰδίας τινὰς δόξας. ἔστι δ' ἀ χαλεπὸν ὁποιασῦν ὑποθέσεις λαμβάνοντας
16 μακροποιεῖν καὶ συνείρειν. ἕτοι μὲν ἓν ταύτῃ προσγλιχόμενοι ταῖς ἰδέαις τὰ μαθηματικὰ διαμαρτάνεσιν· οἱ δὲ πρῶτοι δύο τὰς ἀριθμὰς ποιήσαντες, τόν τε τῶν εἰδῶν καὶ τὸν μαθηματικόν, ἄλλον ἀδαμῶς ἄτ' εἰρήκασιν ἄτ' ἔχοιεν ἂν εἰπεῖν πῶς καὶ ἐκ τίνος ἔσται ὁ μαθηματικός. ποιῆσι γὰρ
17 αὐτὸν μεταξὺ τᾶ εἰδητικᾶ καὶ τᾶ αἰσθητᾶ. εἰ μὲν γὰρ ἐκ τᾶ μεγάλα καὶ μικρᾶ, ὁ αὐτὸς ἐκείνῳ ἔσαι τῷ τῶν ἰδεῶν, ἐξ ἄλλα δέ τινος μικρᾶ
18 καὶ μεγάλα· τὰ γὰρ μεγέθη ποιεῖ. εἰ δ' ἕτερόν τι ἐρεῖ, πλείω τὰ στοιχεῖα 1091ᵃ
ἐρεῖ· καὶ εἰ ἕν τι ἑκατέρα ἡ ἀρχή, κοινόν τι ἐπὶ τούτων ἔσται τὸ ἕν.
19 ζητητέον τε πῶς καὶ ταῦτα πολλὰ τὸ ἕν, καὶ ἅμα τὸν ἀριθμὸν γενέσθαι
20 ἄλλως ἢ ἐξ ἑνὸς καὶ δυάδος ἀορίστα ἀδύνατον κατ' ἐκεῖνον. πάντα δὴ ταῦτα ἄλογα, καὶ μάχεται καὶ αὐτὰ ἑαυτοῖς καὶ τοῖς εὐλόγοις, καὶ ἔοικεν ἐν αὐτοῖς εἶναι ὁ Σιμωνίδα μακρὸς λόγος· γίγνεται γὰρ ὁ μακρὸς
21 λόγος ὥσπερ ὁ τῶν βάλων, ὅταν μηθὲν ὑγιὲς λέγωσιν. φαίνεται δὲ καὶ 300 Br.
αὐτὰ τὰ στοιχεῖα τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν βοᾶν ὡς ἑλκόμενα· ἀ δύναται γὰρ ἀδαμῶς γεννῆσαι τὸν ἀριθμὸν ἀλλ' ἢ τὸν ἀφ' ἑνὸς διπλασιαζόμενον.
22 ἄτοπον δὲ καὶ γένεσιν ποιεῖν ἀϊδίων ὄντων, μᾶλλον δ' ἕν τι τῶν ἀδυνάτων. οἱ μὲν ἓν Πυθαγόρειοι πότερον ἀ ποιῆσιν ἢ ποιῆσι γένεσιν ἀθὲν δεῖ διζάζειν· φανερῶς γὰρ λέγεσιν ὡς τᾶ ἑνὸς συζαθέντος, εἴτ' ἐξ ἐπι-

---

§. 15. *κατ' αὐτῶν*] *τούτων E* Ald. | *μακροποιεῖν*] *μακρὸν ποιεῖν E.*

§. 16. *προσγλιχόμενοι*] *προσγλιοχόμενοι* Ald., »mathematica ideis annectentes« Bess. | *τῶν εἰδῶν*] *τῶν ἰδεῶν E.* | *τὸν μαθηματικόν*] *τὸν μαθηματικῶν Ab, τῶν μαθηματικῶν GbJb.* | *ἄλλον οὐδαμῶς*] om. *Ab.* *οὐδαμῶς* om. *E,* *ἄλλον* om. Bess. | *μαθηματικός*] *μαθ. κατ' ἐκεῖνον T.* | *εἰδητικοῦ*] *εἰδικοῦ Ab.*

§. 17. *ὁ αὐτὸς ἐκείνῳ — τινος μικροῦ*] om. *T.* | *ἐκείνῳ*] *ἐκεῖνος GbJb.* | *ἰδεῶν*] *εἰδῶν GbJb.* | *τὰ γὰρ μεγέθη*] *τά γε μεγ.*, deleta distinguendi nota post *μεγάλου*, Bess.

§. 18. *στοιχεῖα ἐρεῖ*] *ἐρεῖ* om. *Gb.* | *ἑκατέρου*] *ἑκατέρα T.*

§. 19. *τε*] om. Ald., *δὲ* Bess. | *τὸ ἕν*] *τὰ ἕν AbJb, καὶ ἕν Gb.* | *γενέσθαι*] *γίνεσθαι* Ald.

§. 20. *γίγνεται γὰρ ὁ μακρὸς λόγος*] om. *TGb.*

§. 21. *καὶ αὐτὰ*] *καὶ αὐτῷ Gb.* | *ἀλλ' ἢ*] *ἀλλ' ἡ Gb.* | *διπλασιαζόμενον*] *διπλασιαζόμενος GbJb.*

§. 22. *οἱ μὲν οὖν*] *εἰ μὲν οἶν* Ald. | *οὐ ποιοῦσιν ἢ ποιοῦσι*] *ποιῆσιν ἢ οὐ ποιοῦσι Jb.* | *γένεσιν*] *τὴν γ. GbJb.* | *λέγουσιν*] *λέγουσί τινες Jb.* | *ὅτι εἵλκετο*] *ὅτι* vertendo non exprimit Bessario, et ut supervacaneum improbat Sylb.

πέδων εἴτ' ἐκ χροιᾶς εἴτ' ἐκ σπέρματος εἴτ' ἐξ ὧν ἀποροῦσιν εἰπεῖν, εὐθὺς τὸ ἔγγισα τῇ ἀπείρῳ ὅτι εἴλκετο καὶ ἐπεραίνετο ὑπὸ τῆ πέρατος. ἀλλ' ἐπειδὴ κοσμοποιοῦσι καὶ φυσικῶς βάλονται λέγειν, δίκαιον αὐτοὺς 23
ἐξετάζειν τι περὶ φύσεως, ἐκ δὲ τῆς νῦν ἀφεῖναι μεθόδῳ· τὰς γὰρ ἐν τοῖς ἀκινήτοις ζητοῦμεν ἀρχάς, ὥστε καὶ τῶν ἀριθμῶν τῶν τοιούτων ἐπισκεπτέον τὴν γένεσιν.

Cap. 4.

Τῷ μὲν ἓν περιττῷ γένεσιν ἤ φασιν, ὡς δῆλον ὅτι τῷ ἀρτίου ἥσης 1
γενέσεως· τὸν δ' ἄρτιον πρῶτον ἐξ ἀνίσων τινὲς κατασκευάζουσι τοῦ μεγάλῳ καὶ μικρῷ ἰσασθέντων. ἀνάγκη οὖν πρότερον ὑπάρχειν τὴν ἀνισότητα αὐτοῖς τοῦ ἰσασθῆναι· εἰ δ' ἀεὶ ἦσαν ἰσασμένα, οὐκ ἂν ἦσαν 2
ἄνισα πρότερον· τοῦ γὰρ ἀεὶ ἐκ ἔξι πρότερον ἐθέν. ὥστε φανερὸν ὅτι ἐ τῷ θεωρῆσαι ἕνεκεν ποιοῦσι τὴν γένεσιν τῶν ἀριθμῶν. ἔχει δ' ἀπορίαν 3
καὶ εὐπορήσαντι ἐπιτίμησιν, πῶς ἔχει πρὸς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ καλὸν τὰ στοιχεῖα καὶ αἱ ἀρχαί, ἀπορίαν μὲν ταύτην πότερόν ἐστί τι ἐκείνων οἷον βουλόμεθα λέγειν αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἄριστον, ἢ ἕ, ἀλλ' ὑστερογενῆ. παρὰ μὲν γὰρ τῶν θεολόγων ἔοικεν ὁμολογεῖσθαι τῶν νῦν τισίν, οἳ οὔ 4
φασιν, ἀλλὰ προελθούσης τῆς τῶν ὄντων φύσεως καὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ
301 Br. καλὸν ἐμφαίνεσθαι. τοῦτο δὲ ποιοῦσιν εὐλαβούμενοι ἀληθινὴν δυσχέρειαν, 5
1091 b ἢ συμβαίνει τοῖς λέγουσιν, ὥσπερ ἔνιοι, τὸ ἓν ἀρχήν. ἔστι δ' ἡ δυσχέρεια ἐ διὰ τὸ τῇ ἀρχῇ τὸ εὖ ἀποδιδόναι ὡς ὑπάρχον, ἀλλὰ διὰ τὸ τὸ ἓν ἀρχὴν καὶ ἀρχὴν ὡς στοιχεῖον καὶ τὸν ἀριθμὸν ἐκ τῆ ἑνός. οἱ δὲ 6
ποιηταὶ οἱ ἀρχαῖοι ταύτῃ ὁμοίως, ᾗ βασιλεύειν καὶ ἄρχειν φασὶν οὐ τὰς πρώτους, οἷον νύκτα καὶ οὐρανὸν ἢ χάος ἢ ὠκεανόν, ἀλλὰ τὸν Δία. οὐ μὴν ἀλλὰ τούτοις μὲν διὰ τὸ μεταβάλλειν τὰς ἄρχοντας τῶν ὄντων 7

---

§. 23. *δίκαιον*] om. *Gb* et rec. *Jb*. | *τι περὶ*] *τὰ περὶ* rec. *Jb*, *τοὺς περὶ* Alex. 827, b, 42. 44.

§. 1. *οὔ φασιν*] *οὔ φασιν εἶναι GbJb*. | *οὔσης*] *οὐσία T*. | *πρῶτον*] om. *Gb* et rec. *Jb*. | *πρότερον*] om. *Gb* et rec. *Jb*.

§. 2. *ὅτι οὐ*] *οὐ* om. *Gb*.

§. 3. *ἐπιτίμησιν*] *ἐπισήμησιν E*. | *ἔχει πρὸς*] *ἔχει κατὰ GbJb*. | *ἄριστον*] *ἀόριστον GbJb*.

§. 4. *γάρ*] om. Ald. | *οἵ*] *εἰ T*.

§. 5. *τῇ ἀρχῇ*] *ἐν ἀρχῇ Gb*. | *τὸ εὖ*] *τὸ ἓν ETGb*.

§. 6. *ᾗ*] *οἷ GbJb*. | *βασιλεύειν*] *βασιλεῦον E*. | *χάος ἢ*] *χ. ἢ καὶ* Ald. | *ἀλλὰ τὸν*] *τὸν* om. *Gb*.

§. 7. *τῶν ὄντων*] om. Ald. | *οἵ γε*] *γε* om. *T*. | *τῷ μὴ*] *τῶν Gb*. | *ἅπαντα*] *πάντα EGbJb*, *ταῦτα* Ald. | *ὑστέρων*] *ὕστερον E*, *ἑτέρων Gb*. | *ὁ μὲν τὴν*] *τὴν* om. *Gb*.

συμβαίνει τοιαῦτα λέγειν, ἐπεὶ οἵ γε μεμιγμένοι αὐτῶν καὶ τῷ μὴ μυθικῶς ἅπαντα λέγειν, οἷον Φερεκύδης καὶ ἕτεροί τινες, τὸ γεννῆσαν πρῶτον ἄριστον τιθέασι, καὶ οἱ Μάγοι, καὶ τῶν ὑστέρων δὲ σοφῶν, οἷον Ἐμπεδοκλῆς τε καὶ Ἀναξαγόρας, ὁ μὲν τὴν φιλίαν στοιχεῖον, ὁ δὲ τὸν
8 νοῦν ἀρχὴν ποιήσας. τῶν δὲ τὰς ἀκινήτους οὐσίας εἶναι λεγόντων οἱ μέν φασιν αὐτὸ τὸ ἓν τὸ ἀγαθὸν αὐτὸ εἶναι· ἐσίαν μέντοι τὸ ἓν αὐτῆ
9 ᾤοντο εἶναι μάλιστα. ἡ μὲν οὖν ἀπορία αὕτη, ποτέρως δεῖ λέγειν. θαυμαστὸν δ' εἰ τῷ πρώτῳ καὶ ἀϊδίῳ καὶ αὐταρκεστάτῳ τοῦτ' αὐτὸ πρῶτον
10 οὐχ ὡς ἀγαθὸν ὑπάρχει τὸ αὔταρκες καὶ ἡ σωτηρία. ἀλλὰ μὴν οὐ δι' ἄλλο τι ἄφθαρτον ἢ διότι εὖ ἔχει, οὐδ' αὔταρκες. ὥστε τὸ μὲν φάναι
11 τὴν ἀρχὴν τοιαύτην εἶναι εὔλογον ἀληθὲς εἶναι. τὸ μέντοι ταύτην εἶναι τὸ ἕν, ἢ εἰ μὴ τοῦτο, στοιχεῖόν τε καὶ στοιχεῖον ἀριθμῶν, ἀδύνατον· συμβαίνει γὰρ πολλὴ δυσχέρεια, ἣν ἔνιοι φεύγοντες ἀπειρήκασιν, οἱ τὸ ἓν μὲν ὁμολογοῦντες ἀρχὴν εἶναι πρώτην καὶ στοιχεῖον, τοῦ ἀριθμοῦ δὲ τοῦ μαθηματικοῦ· ἅπασαι γὰρ αἱ μονάδες γίγνονται ὅπερ ἀγαθόν τι, καὶ
12 πολλή τις εὐπορία ἀγαθῶν. ἔτι εἰ τὰ εἴδη ἀριθμοί, τὰ εἴδη πάντα 302 Br.
ὅπερ ἀγαθόν τι. ἀλλὰ μὴν ὅτου βούλεται τιθέτω τις εἶναι ἰδέας. εἰ μὲν γὰρ τῶν ἀγαθῶν μόνον, οὐκ ἔσονται οὐσίαι αἱ ἰδέαι· εἰ δὲ καὶ τῶν οὐσιῶν,
13 πάντα τὰ ζῷα καὶ τὰ φυτὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ μετέχοντα. ταῦτά τε δὴ συμβαίνει ἄτοπα, καὶ τὸ ἐναντίον στοιχεῖον, εἴτε πλῆθος ὂν εἴτε τὸ ἄνι-
14 σον καὶ μέγα καὶ μικρόν, τὸ κακὸν αὐτό. διόπερ ὁ μὲν ἔφευγε τὸ ἀγαθὸν προσάπτειν τῷ ἑνὶ ὡς ἀναγκαῖον ὄν, ἐπειδὴ ἐξ ἐναντίων ἡ γένεσις,
15 τὸ κακὸν τὴν τοῦ πλήθους φύσιν εἶναι. οἱ δὲ λέγουσι τὸ ἄνισον τὴν τοῦ
κακοῦ φύσιν· συμβαίνει δὴ πάντα τὰ ὄντα μετέχειν τοῦ κακοῦ ἕξω ἑνὸς αὐτοῦ τοῦ ἑνός, καὶ μᾶλλον ἀκράτου μετέχειν τὰς ἀριθμὰς ἢ τὰ μεγέθη, 1092ᵃ
καὶ τὸ κακὸν τοῦ ἀγαθοῦ χώραν εἶναι, καὶ μετέχειν καὶ ὀρέγεσθαι τοῦ
16 φθαρτικοῦ· φθαρτικὸν γὰρ τοῦ ἐναντίου τὸ ἐναντίον. καὶ εἰ ὥσπερ ἐλέγομεν ὅτι ἡ ὕλη ἐξὶ τὸ δυνάμει ἕκαστον, οἷον πυρὸς τοῦ ἐνεργείᾳ τὸ

---

§. 8. *εἶναι*] om. *T* Ald.

§. 11. *εἶναι*] om. *T*. | *τε καὶ στοιχεῖον ἀριθμῶν*] *γε καὶ στοιχείων ἀριθμὸν GbJb*. | *τὸ ἓν μὲν*] *μὲν* om. *Gb*. | *εὐπορία*] *ἀπορία T* Ald.

§. 12. *ἔτι εἰ*] *εἰ* om. *Ab*. | *ἀγαθῶν μόνον*] *ἀγ. μόνων GbJb*. | *ἐσίαι*] om. *Gb* et rec. *Jb*, *αἱ ἐσίαι* Ald. | *αἱ ἰδέαι*] *αἱ* om. *T* Ald.

§. 13. *τε*] om. *Gb*. | *καὶ μέγα*] *εἴτε μέγα Gb* et rec. *Jb*.

§. 14. *ὡς ἀναγκαῖον ὄν*] om. *Gb*, *οἷς ἐναντίον ὄν* Ald. | *ἐπειδὴ — φύσιν εἶναι*] om. *GbJb*. | *εἶναι — τοῦ κακοῦ φύσιν* §. 15.] om. *T*.

§. 15. *χώραν εἶναι*] *χ. ὂν T*. | *τοῦ ἐναντίου τὸ ἐναντίον*] *τὸ ἐναντίον τοῦ ἐναντίου Gb*.

§. 16. *ὅτι*] om. *T*.

δυνάμει πῦρ, τὸ κακὸν ἔσαι αὐτὸ τὸ δυνάμει ἀγαθόν. ταῦτα δὴ πάντα 17
συμβαίνει, τὸ μὲν ὅτι ἀρχὴν πᾶσαν σοιχεῖον ποιοῦσι, τὸ δ' ὅτι τἀναντία
ἀρχάς, τὸ δ' ὅτι τὸ ἓν ἀρχήν, τὸ δ' ὅτι τὰς ἀριθμὰς τὰς πρώτας οὐσίας
καὶ χωρισὰς καὶ εἴδη.

Cap. 5.

Εἰ οὖν καὶ τὸ μὴ τιθέναι τὸ ἀγαθὸν ἐν ταῖς ἀρχαῖς καὶ τὸ τιθέ- 1
ναι ἅτως ἀδύνατον, δῆλον ὅτι αἱ ἀρχαὶ οὐκ ὀρθῶς ἀποδίδονται οὐδὲ αἱ
πρῶται οὐσίαι. οὐκ ὀρθῶς δ' ὑπολαμβάνει οὐδ' εἴ τις παρεικάζει τὰς 2
τοῦ ὅλου ἀρχὰς τῇ τῶν ζῴων καὶ φυτῶν, ὅτι ἐξ ἀορίσων ἀτελῶν δὲ
ἀεὶ τὰ τελειότερα, διὸ καὶ ἐπὶ τῶν πρώτων ἅτως ἔχειν φησίν, ὥσε μηδὲ
ὄν τι εἶναι τὸ ἓν αὐτό. εἰσὶ γὰρ καὶ ἐνταῦθα τέλειαι αἱ ἀρχαὶ ἐξ ὧν 3
ταῦτα· ἄνθρωπος γὰρ ἄνθρωπον γεννᾷ, καὶ ἐκ ἔσι τὸ σπέρμα πρῶτον.
ἄτοπον δὲ καὶ τὸ τόπον ἅμα τοῖς σερεοῖς καὶ τοῖς μαθηματικοῖς ποιῆ- 4
σαι (ὁ μὲν γὰρ τόπος τῶν καθ' ἕκασον ἴδιος, διὸ χωρισὰ τόπῳ, τὰ δὲ
μαθηματικὰ ἀ πᾶ), καὶ τὸ εἰπεῖν μὲν ὅτι πᾶ ἔσαι, τί δέ ἐσιν ὁ τόπος,
μή. ἔδει δὲ τοὺς λέγοντας ἐκ στοιχείων εἶναι τὰ ὄντα καὶ τῶν ὄντων 5
303 Br. τὰ πρῶτα τοὺς ἀριθμούς, διελομένους πῶς ἄλλο ἐξ ἄλλου ἐστίν, οὕτω
λέγειν τίνα τρόπον ὁ ἀριθμός ἐσιν ἐκ τῶν ἀρχῶν. πότερον μίξει; ἀλλ' 6
οὔτε πᾶν μικτόν, τό τε γιγνόμενον ἕτερον, ἐκ ἔσαι τε χωρισὸν τὸ ἓν ἀδ'
ἑτέρα φύσις· οἱ δὲ βέλονται. ἀλλὰ συνθέσει, ὥσπερ συλλαβήν; ἀλλὰ
θέσιν τε ἀνάγκη ὑπάρχειν, καὶ χωρὶς ὁ νοῶν νοήσει τὸ ἓν καὶ τὸ πλῆθος.
τᾶτ' ἂν ἔσται ὁ ἀριθμός, μονὰς καὶ πλῆθος, ἢ τὸ ἓν καὶ ἄνισον. καὶ 7
ἐπεὶ τὸ ἐκ τινῶν εἶναι ἔσι μὲν ὡς ἐνυπαρχόντων ἔσι δὲ ὡς οὔ, ποτέρως
ὁ ἀριθμός; ἅτως γὰρ ὡς ἐνυπαρχόντων ἐκ ἔσιν ἀλλ' ἢ ὧν γένεσίς ἐσιν.
ἀλλ' ὡς ἀπὸ σπέρματος· ἀλλ' οὐκ οἷόν τε τοῦ ἀδιαιρέτου τι ἀπελθεῖν. 8
ἀλλ' ὡς ἐκ τοῦ ἐναντίᾳ μὴ ὑπομένοντος; ἀλλ' ὅσα οὕτως ἐστί, καὶ ἐξ

---

§. 17. χωρισὰς] χωρισὰ *Jb.*

§. 1. τιθέναι] μιτιέναι *Gb.* | αἱ πρῶται] αἱ om. *E.*

§. 2. δ'] om. *Gb.* | ἀρχὰς τῇ] ἀρχάς τι *E.* | ἀτελῶν] om. Ald. | φησίν] φασὶν Ald.

§. 3. γὰρ] δὲ Ald. | αἱ ἀρχαὶ] αἱ om. *T.* | ταῦτα] ταῦτα αὐτά *Jb.* | ἄνθρωπον] om. *Gb.*

§. 4. τὸ τόπον] τὸν τόπον *E.* | σερεοῖς καὶ] καὶ om. *TAb* Ald. Bess. | καθ' ἕκασον ἴδιος] καθ' ἕκαζα ὧν ἀΐδιος *T.* | τί δέ] τὸ δὲ *T.* | μή] μὴ ἄτοπον Bess. Sylb.

§. 6. οἱ δὲ βούλονται] οὐδὲ β. Ald. Bess. | θέσιν τε] τε om. *E.* | οὖν ἔσαι] ἔσαι οὖν *Ab* Ald. | ὁ ἀριθμός] ὁ om. *T.*

§. 8. ἀδιαιρέτου] ἀδιαίρετόν *TAb* Ald. | τινός ἐσιν] ἐσιν om. *Jb.*

9 ἄλλο τινός ἐστιν ὑπομένοντος. ἐπεὶ τοίνυν τὸ ἓν ὁ μὲν τῷ πλήθει ὡς
ἐναντίον τίθησιν, ὁ δὲ τῷ ἀνίσῳ, ὡς ἴσῳ τῷ ἑνὶ χρώμενος, ὡς ἐξ ἐναν- 1092b
τίων εἴη ἂν ὁ ἀριθμός. ἔσιν ἄρα τι ἕτερον ἐξ οὗ ὑπομένοντος καὶ θα-
10 τέρου ἐσὶν ἢ γέγονεν. ἔτι τί δή ποτε τὰ μὲν ἄλλ' ὅσα ἐξ ἐναντίων ἢ
οἷς ἐστὶν ἐναντία φθείρεται, κἂν ἐκ παντὸς ᾖ, ὁ δὲ ἀριθμὸς οὔ; περὶ
11 τούτου γὰρ οὐθὲν λέγεται. καίτοι καὶ ἐνυπάρχον καὶ μὴ ἐνυπάρχον φθεί-
ρει τὸ ἐναντίον, οἷον τὸ νεῖκος, τὸ μῖγμα. καίτοι οὐκ ἔδει· οὐ γὰρ 304 Br.
12 ἐκεῖνό γε ἐναντίον. οὐθὲν δὲ διώρισται οὐδὲ ὁποτέρως οἱ ἀριθμοὶ αἴτιοι
τῶν οὐσιῶν καὶ τοῦ εἶναι, πότερον ὡς ὅροι, οἷον αἱ στιγμαὶ τῶν μεγε-
θῶν, καὶ ὡς Εὔρυτος ἔταττε τίς ἀριθμὸς τίνος, οἷον ὁδὶ μὲν ἀνθρώπε,
ὁδὶ δὲ ἵππον, ὥσπερ οἱ τὺς ἀριθμὺς ἄγοντες εἰς τὰ σχήματα τρίγωνον
καὶ τετράγωνον, οὕτως ἀφομοιῶν ταῖς ψήφοις τὰς μορφὰς τῶν φυτῶν.
13 ἢ ὅτι ὁ λόγος ἢ συμφωνία ἀριθμῶν, ὁμοίως δὲ καὶ ἄνθρωπος καὶ τῶν
ἄλλων ἕκαστον; τὰ δὲ δὴ πάθη πῶς ἀριθμοί, τὸ λευκὸν καὶ γλυκὺ καὶ
14 τὸ θερμόν; ὅτι δὲ οὐχ οἱ ἀριθμοὶ ὐσίαι ὐδὲ τῆς μορφῆς αἴτιοι, δῆλον·
15 ὁ γὰρ λόγος ἡ ὐσία, ὁ δ' ἀριθμὸς ὕλη. οἷον σαρκὸς ἢ ὀστῦ ἀριθμὸς
ἡ ὐσία. ὕτω τρία πυρός, γῆς δὲ δύο· καὶ ἀεὶ ὁ ἀριθμὸς ὃς ἂν ᾖ τι-
16 νῶν ἐσίν, ἢ πύρινος ἢ γήϊνος ἢ μοναδικός. ἀλλ' ἡ ὐσία τὸ τοσόνδ' εἶναι
πρὸς τοσόνδε κατὰ τὴν μῖξιν. τῦτο δ' ὐκέτι ἀριθμὸς ἀλλὰ λόγος μίξεως
17 ἀριθμῶν σωματικῶν ἢ ὁποιωνῦν. ὕτε ὖν τῷ ποιῆσαι αἴτιος ὁ ἀριθμός,

---

§. 9. *ἐξ ἐναντίων*] *ἐξ ἐναντίου GbJb.*

§. 10. *οἷς*] *οἵοις T.* | *ἐναντία*] *ὑπάρχον Gb.* | *κἂν ἐκ — ἐνυπάρχον φθείρει*] om. *Gb.*

§. 11. *καὶ μὴ ἐνυπάρχον*] om. *E.* | *φθείρει*] *φθείρεται Jb.* | *καίτοι*] *καίτοιγε TAbGbJb.* | *ἐκεῖνό*] *ἐκείνῳ AbGbJb* Bess.

§. 12. *αἴτιοι*] *αἴτιον Jb.* | *πότερον*] *πρότερον Jb.* | *ὅροι*] *ὅρος E, σωροὶ T, οἱ ὅροι GbJb, ὅροι* Bekk. errore typographico. | *οἷον*] *οἶνος T.* | *αἱ στιγμαὶ*] *αἱ* om. *TAb* Ald. | *τῶν μεγεθῶν*] *τῶν γραμμῶν* Syrian. in paraphr., cf. Brand. schol. in Ar. Metaph. 342, 9. | *ἀφομοιῶν*] *ἀφ' ὁμοίων Jb, ἀφομοιῦνται*, omisso insequenti *ταῖς*, Ald.

§. 13. *ἢ συμφωνία*] *ἡ συμφ.* Alex. 829, a, 45. | *καὶ ἄνθρωπος*] *καὶ ὡς ἄνθ. T, καὶ ὁ ἄνθ. Gb.* | *καὶ τῶν*] *καὶ* om. *Gb.* | *τὸ θερμόν*] *τὸ* om. *T.*

§. 14. *οὐσίαι*] *οὐσία ET* Bess. | *ἡ οὐσία*] *ἡ* om. *T* Ald.

§. 15. *ἡ οὐσία*] *ἡ δ' οὐσία ET, ἢ οὐσία* Ald., *οὐσία* sine *ἡ* Alex. 829, b, 17. Deinde idem aliam distinguendi rationem praecipit, ita locum nostrum exhibens *οἷον σαρκὸς ὀστοῦ ἀριθμὸς οὐσία οὕτως· τρία πυρός, γῆς δύο*, addita admonitione: *χρὴ σίζειν τελείαν εἰς τὸ οὕτως, εἶτα ἐπάγειν τρία πυρός, γῆς δύο.* | *ὃς*] *ὡς T.*

§. 16. *πρὸς τοσόνδε*] *πρὸς τὸ τοσ. T* Ald. | *οὐκέτι*] *οὐκ ἔξιν EGb* Ald. Bess. | *μίξεως*] *μίξεων GbJb.* | *ἢ*] om. *T.*

§. 17. *τῷ*] *τοῦ T* Alex. in lemm. 829, b, 39. | *οὔτε ὅλως ὁ ἀριθμὸς*] om. *T*, *ὁ* om. *Ab* Ald. | *οὔτε ὁ*] *οὔτε εἰ T.*

ἔτε ὅλως ὁ ἀριθμὸς ἔτε ὁ μοναδικός, ἔτε ὕλη οὔτε λόγος καὶ εἶδος τῶν πραγμάτων. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὡς τὸ οὗ ἕνεκα.

Cap. 6.

'Απορήσειε δ' ἄν τις καὶ τί τὸ εὖ ἐστὶ τὸ ἀπὸ τῶν ἀριθμῶν, τὸ ἐν ἀριθμῷ εἶναι τὴν μῖξιν, ἢ ἐν εὐλογίῳ ἢ ἐν περιττῷ. νυνὶ γὰρ ὑθὲν ὑγιεινότερον τρὶς τρία ἂν ᾖ τὸ μελίκρατον κεκραμένον, ἀλλὰ μᾶλλον ὠφελήσειεν ἂν ἐν οὐθενὶ λόγῳ ὂν ὑδαρὲς δὲ ἢ ἐν ἀριθμῷ ἄκρατον ὄν. ἔτι οἱ λόγοι ἐν προσθέσει ἀριθμῶν εἰσίν, οἱ τῶν μίξεων, οὐκ ἐν ἀρι-
305 Br. θμοῖς, οἷον τρία πρὸς δύο, ἀλλ' οὐ τρὶς δύο. τὸ γὰρ αὐτὸ δεῖ γένος εἶναι ἐν ταῖς πολλαπλασιώσεσιν. ὥστε δεῖ μετρεῖσθαι τῷ τε Α τὸν ϛοῖχον ἐφ' ἓ ΑΒΓ καὶ τῷ Δ τὸν ΔΕΖ· ὥϛε τῷ αὐτῷ πάντα. οὐκοῦν
1093 a ἕξαι πυρὸς ΒΕΓΖ, καὶ ὕδατος ἀριθμὸς δὶς τρία. εἰ δ' ἀνάγκη πάντα ἀριθμῷ κοινωνεῖν, ἀνάγκη πολλὰ συμβαίνειν τὰ αὐτά, καὶ ἀριθμὸν τὸν αὐτὸν τῷδε καὶ ἄλλῳ. ἆρ' οὖν τοῦτ' αἴτιον καὶ διὰ τοῦτό ἐστι τὸ πρᾶγμα, ἢ ἄδηλον; οἷον ἔϛι τις τῶν τῇ ἡλίᾳ φορῶν ἀριθμός, καὶ πάλιν τῶν τῆς σελήνης, καὶ τῶν ζῴων γε ἑκάστῃ βίᾳ καὶ ἡλικίας· τί οὖν κωλύει ἐνίᾳς μὲν τέτων τετραγώνους εἶναι, ἐνίους δὲ κύβους καὶ ἴσους, τὰς δὲ διπλασίας; ὑθὲν γὰρ κωλύει, ἀλλ' ἀνάγκη ἐν τέτοις στρέφεσθαι, εἰ ἀριθμοῦ πάντα ἐκοινώνει, ἐνεδέχετό τε τὰ διαφέροντα ὑπὸ τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν πίπτειν. ὥϛ' εἴ τισιν ὁ αὐτὸς ἀριθμὸς συνεβεβήκει, ταὐτὰ ἂν ἦν ἀλλήλοις ἐκεῖνα τὸ αὐτὸ εἶδος ἀριθμοῦ ἔχοντα, οἷον ἥλιος καὶ σελήνη τὰ αὐτά. ἀλλὰ διὰ τί αἴτια ταῦτα; ἑπτὰ μὲν φωνήεντα, ἑπτὰ δὲ χορδαὶ ἢ ἁρμονίαι, ἑπτὰ δὲ αἱ πλειάδες, ἐν ἑπτὰ δὲ ὀδόντας βάλλει

---

§. 1. ἢ ἐν περιττῷ] ἡ ἐν π. E.

§. 2. ὠφελήσειεν ἄν] ἄν om. T. | ἐν οὐθενὶ] ἐν om. Ald. | ὑδαρὲς δὲ] δὲ om. Gb.

§. 3. οὐκ ἐν ἀριθμοῖς] οὐκ ἐν τοῖς ἀρ. T' Ald. | πολλαπλασιώσεσιν] πολλαπλασιάσεσιν GbJb Ald.

§. 4. δεῖ] δ' εἰ T, om. Gb. | τῷ] τό GbJb. | τὸν ϛοῖχον] τὸ ϛοιχεῖον Ald. | ἐφ' οὗ] om. Gb. | ΔΕ] om. Gb.

§. 6. μὲν τέτων] om. Gb.

§. 7. τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν] τὸν ἀρ. αὐτὸν T, αὐτὸν om. Gb.

§. 8. τισιν] τις T. | ταὐτὰ] ταῦτα TAbGb Ald. | οἷον — τὰ αὐτά] om. GbJb.

§. 9. αἴτια ταῦτα] αἴτια ταὐτά Bess. | ἑπτὰ μέν] τὰ ἑπτὰ μὴν Alex. in lemm. 831, a, 27. | ἁρμονίαι] ἡ ἁρμονία E Alex. in lemm. | ἔνια γε] om. E, ἔνια δὲ Alex. in lemm.

10 *ἕνια γε, ἕνια δ' οὔ· ἑπτὰ δὲ οἱ ἐπὶ Θήβας. ἆρ' οὖν ὅτι τοιοσδὶ ὁ*
ἀριθμὸς πέφυκεν, διὰ τοῦτο ἢ ἐκεῖνοι ἐγένοντο ἑπτὰ ἢ ἡ πλειὰς ἑπτὰ
ἀστέρων ἐστίν; ἢ οἱ μὲν διὰ τὰς πύλας ἢ ἄλλην τινὰ αἰτίαν, τὴν δὲ ἡμεῖς
11 *οὕτως ἀριθμοῦμεν; τὴν δὲ ἄρκτον γε δώδεκα, οἱ δὲ πλείους. ἐπεὶ καὶ*
τὸ ΞΨΖ συμφωνίας φασὶν εἶναι, καὶ ὅτι ἐκεῖναι τρεῖς, καὶ ταῦτα τρία.
ὅτι δὲ μυρία ἂν εἴη τοιαῦτα, οὐθὲν μέλει· τὸ γὰρ Γ καὶ Ρ εἴη ἂν ἓν
12 *σημεῖον. εἰ δ' ὅτι διπλάσιον τῶν ἄλλων ἔκαστον, ἄλλο δ' οὔ, αἴτιον δ'*
ὅτι τριῶν ὄντων τόπων ἓν ἐφ' ἑκάστῳ ἐπιφέρεται τῷ σίγμα, διὰ τοῦτο τρία 306 Br.
μόνον ἐστίν, ἀλλ' οὐχ ὅτι αἱ συμφωνίαι τρεῖς, ἐπεὶ πλείους γε αἱ συμφω-
13 *νίαι· ἐνταῦθα δ' οὐκέτι δύναται. ὅμοιοι δὴ καὶ ἔτοι τοῖς ἀρχαίοις Ὁμηρι-*
14 *κοῖς, οἳ μικρὰς ὁμοιότητας ὁρῶσι, μεγάλας δὲ παροράσιν. λέγουσι δέ*
τινες ὅτι πολλὰ τοιαῦτα, οἷον αἵ τε μέσαι ἡ μὲν ἐννέα ἡ δὲ ὀκτώ, καὶ
τὸ ἔπος δεκαεπτά, ἰσάριθμον τούτοις· βαίνεται δ' ἐν μὲν τῷ δεξιῷ ἐννέα 1093 b
15 *συλλαβαῖς, ἐν δὲ τῷ ἀριστερῷ ὀκτώ. καὶ ὅτι ἴσον τὸ διάστημα ἔν τε τοῖς*
γράμμασιν ἀπὸ τοῦ Α πρὸς τὸ Ω, καὶ ἀπὸ τοῦ βόμβυκος ἐπὶ τὴν ὀξυ-
τάτην νεάτην ἐν αὐλοῖς, ἧς ὁ ἀριθμὸς ἴσος τῇ ὁλομελείᾳ τῷ οὐρανῷ.
16 *ὁρᾶν δὲ δεῖ μὴ τοιαῦτα ὑθεὶς ἂν ἀπορήσειεν οὔτε λέγειν ὅθ' εὑρίσκειν*
17 *ἐν τοῖς ἀϊδίοις, ἐπεὶ καὶ ἐν τοῖς φθαρτοῖς. ἀλλ' αἱ ἐν τοῖς ἀριθμοῖς*
φύσεις αἱ ἐπαινέμεναι καὶ τὰ τούτοις ἐναντία καὶ ὅλως τὰ ἐν τοῖς μα-
θήμασιν, ὡς μὲν λέγουσί τινες καὶ αἴτια ποιοῦσι τῆς φύσεως, ἔοικεν οὕτωσί
γε σκοπουμένοις διαφεύγειν· κατ' ὀθένα γὰρ τρόπον τῶν διωρισμένων
18 *περὶ τὰς ἀρχὰς ὀθὲν αὐτῶν αἴτιόν ἐστιν. ἐκεῖνο μέντοι ποιοῦσι φανερὸν*
ὅτι τὸ εὖ ὑπάρχει καὶ τῆς συστοιχίας ἐστὶ τῆς τοῦ καλοῦ τὸ περιττόν,

---

§. 10. *ὅτι*] om. *T.* | *τοιοσδί*] *τοιόσδ' Gb.* | *πέφυκεν*] om. *GbJb.* | *ἢ ἄλλην*] *ἢ δι' ἄλλην Gb.* | *τὴν δὲ ἡμεῖς*] *εἰ δὲ ἡμεῖς* Ald.

§. 11. *συμφωνίας*] *συμφωνίαν T* Ald. | *οὐθὲν*] *οὐθενὶ* (»nemo curat«) Bess. | *μέλει*] *μέλλει E.* | *τὸ γὰρ*] *τῷ γὰρ EAb* Ald. Bess. Brand.

§. 12. *ἐφ' ἑκάστου*] *ἀφ' ἑκ. T.* | *τῷ*] *τὸ Gb*, quae scriptura haud displicet Sylburgio. | *οὐχ ὅτι*] *οὐχ ὅθ' Ab* Ald.

§. 14. *ἡ δὲ ὀκτώ*] *οἱ δὲ ὀκτὼ T.* | *συλλαβαῖς*] *συλλαβὰς T, συλλαβαὶ EGb.*

§. 15. *γράμμασιν*] *πράγμασιν E.* | *τὸ Ω*] *τὸ β GbJb.* | *ἴσος*] *ἰσότης ETAb* Ald. Bess. | *ὁλομελείᾳ*] *ὁλομελίᾳ* Ald. | *τοῦ*] *τε τοῦ E.*

§. 16. *δεῖ*] *δὴ E, δεῖ δὴ T.*

§. 17. *φύσεις*] *φύσεις ὡς Gb.* | *οὕτωσί γε*] *οὕτω οἵγε T.* | *σκοπουμένοις*] *σκοποίμενοι TJb.* | *διαφεύγειν*] *διαφεύγει T* Ald. | *οὐθὲν*] *ἓν Ab.* Deinde haec *οὐθὲν αὐτῶν — τὸ εὐθύ, τὸ ἴσον* §. 18.] om. *T.*

§. 18. *ἐκεῖνο*] *ὡς Ab* Ald., om. *E.* | *καὶ τῆς συστοιχίας*] *καὶ* et *συστοιχίας* om. *E, καὶ τῆς συστοιχείας* Ald. | *ἐστὶ*] *ταύτης ἐστὶ GbJb.* | *τὸ ἴσον*] *τὸ ἰσάριθμον E, τὸ ἰσάκις ἴσον GbJb.* | *αἱ δυνάμεις*] *καὶ δ. T, καὶ αἱ δ. GbJb.* | *τοιοσδί*] *τοιόσδε T.* | *δὴ*] *δ' T.*

τὸ εὐθύ, τὸ ἴσον, αἱ δυνάμεις ἐνίων ἀριθμῶν· ἅμα γὰρ ὦραι καὶ ἀριθμὸς τοιοσδί· καὶ τἆλλα δὴ ὅσα συνάγουσιν ἐκ τῶν μαθηματικῶν θεωρημάτων πάντα ταύτην ἔχει τὴν δύναμιν. διὸ καὶ ἔοικε συμπτώ- 19
μασιν· ἔξι γὰρ συμβεβηκότα μέν, ἀλλ' οἰκεῖα ἀλλήλοις πάντα, ἓν δὲ τὸ ἀνάλογον· ἐν ἑκάστῃ γὰρ τῇ ὄντος κατηγορίᾳ ἐξὶ τὸ ἀνάλογον, ὡς εὐθὺ
307 Br. ἐν μήκει, οὕτως ἐν πλάτει τὸ ὁμαλὸν ἴσως, ἐν ἀριθμῷ τὸ περιττόν, ἐν δὲ χρόᾳ τὸ λευκόν. ἔτι οὐχ οἱ ἐν τοῖς εἴδεσιν ἀριθμοὶ αἴτιοι τῶν ἁρμο- 20
νικῶν καὶ τῶν τοιούτων· διαφέρουσι γὰρ ἐκεῖνοι ἀλλήλων οἱ ἴσοι εἴδει· καὶ γὰρ αἱ μονάδες, ὥστε διά γε ταῦτα εἴδη οὐ ποιητέον. τὰ μὲν 21
οὖν συμβαίνοντα ταῦτά τε κἂν ἔτι πλείω συναχθείη. ἔοικε δὲ τεκμήριον εἶναι τὸ πολλὰ κακοπαθεῖν περὶ τὴν γένεσιν αὐτῶν καὶ μηθένα τρόπον δύνασθαι συνεῖραι τοῦ μὴ χωριστὰ εἶναι τὰ μαθηματικὰ τῶν αἰσθητῶν, ὡς ἔνιοι λέγουσι, μηδὲ ταύτας εἶναι τὰς ἀρχάς.

---

§. 19. τὸ ἀνάλογον] τῷ ἀνάλ. *EJb* Alex. 832, b, 37. | χρόᾳ] χροίᾳ *TAb*.

§. 20. ἁρμονικῶν] ἀριθμῶν Ald. | ἐκεῖνοι ἀλλήλων] ἀλλήλων ἐκεῖνοι *GbJb*. | διά γε] διά om. *E*. | ταῦτα] ταὐτὰ *E*.

§. 21. συναχθείη] συναχθῇ *T*. | τρόπον] τόπον *T*, λλοιπὸν *E*. | συνεῖραι] συϊδεῖν *E*.

Tübingen, gedruckt bei L. F. Fues.

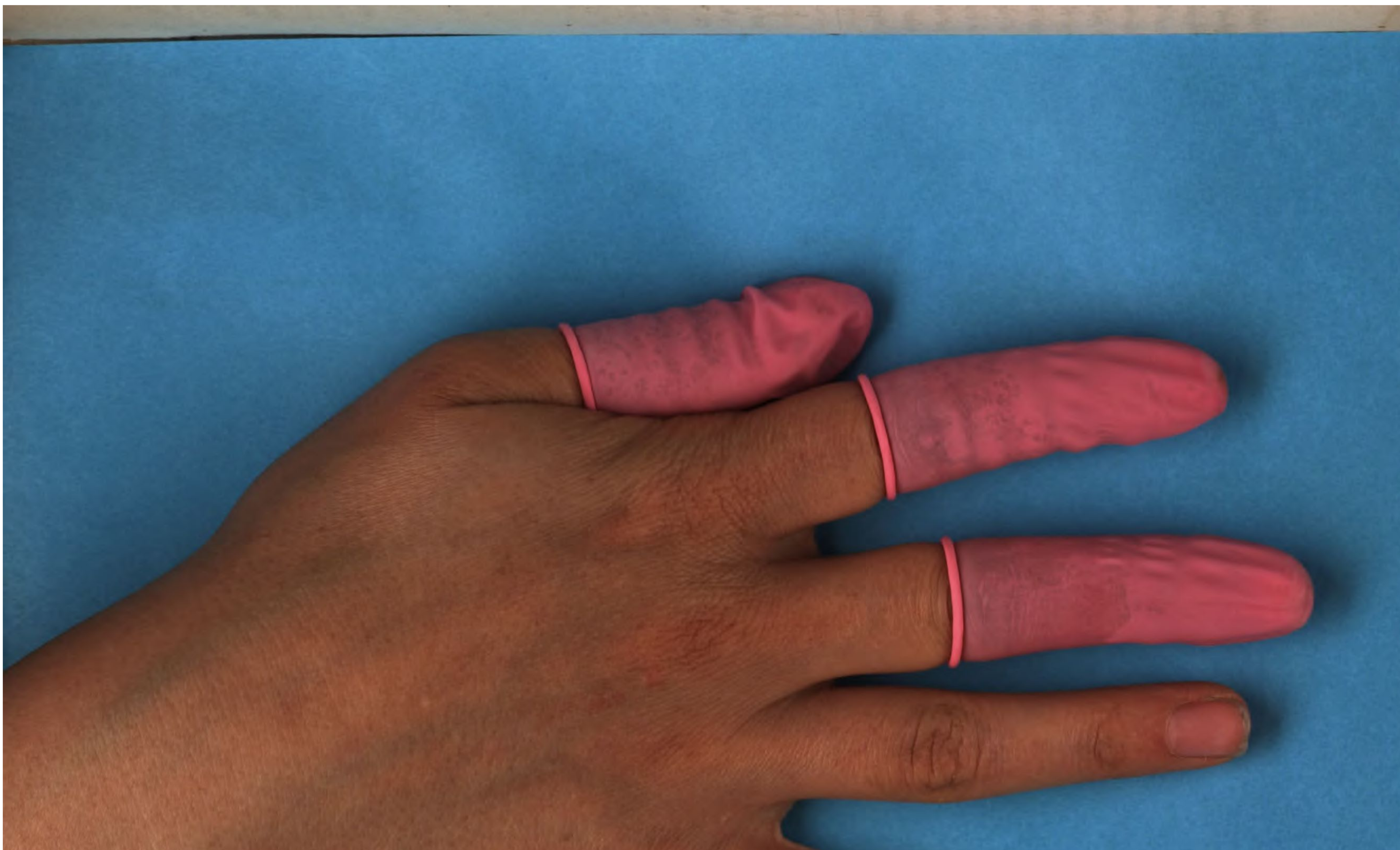

BSB Bayerische StaatsBibliothek
MDZ Münchener DigitalisierungsZentrum Digitale Bibliothek

Aristoteles,

Die Metaphysik des Aristoteles Grundtext, Uebersetzung und Commentar nebst erläuternden Abhandlungen

Bd.: 1

Tübingen 1847

A.gr.b. 788-1/2
urn:nbn:de:bvb:12-bsb10235045-6